Menli Palmer Hol

TAJNA UČENJA SVIH EPOHA

Enciklopedijski pregled masonske, hermetičke, kabalističke i rozenkrójcerske simboličke filozofije

METAPHYSICA

Biblioteka
Agarta

Menli P. Hol

TAJNA UČENJA SVIH EPOHA

Enciklopedijski pregled masonske, hermetičke, kabalističke i rozenkrojcerske simboličke filozofije u obliku interpretacije tajnih učenja sadržanih u ritualima, alegorijama i misterijama svih epoha

Prevod, napomene i komentari:
Mario Lampić

Urednik:
Aleksandar Dramićanin

METAPHYSICA
Beograd
2011

Naslov originala:

THE SECRET TEACHINGS OF ALL AGES

AN ENCYCLOPEDIC OUTLINE OF MASONIC, HERMETIC, QABBALISTIC AND ROSICRUCIAN SYMBOLICAL PHILOSOPHY

Being an Interpretation of the Secret Teachings concealed within the Rituals, Allegories, and Mysteries of all Ages

By

Manly Palmer Hall

SAN FRANCISCO

PRINTED FOR MANLY P. HALL BY H.S. CROCKER COMPANY, INCORPORATED 1928

Copyright © 2011. za srpsko jezičko područje

Metaphysica, Beograd

Ova knjiga objavljena je zahvaljujući dobroti

TAHIRA HASANOVIĆA

CULTOR DEI, CIVIS MUNDI.

Ova knjiga posvećena je razumnoj duši sveta.

Predgovor srpskom izdanju

TAJNA UČENJA SVIH EPOHA – DELO KOJE TREBA ČUVATI

„Napisane su brojne knjige sa komentarima o tajnim sistemima filozofije drevnog sveta, ali su bezvremene istine o životu mnogih najvećih mislilaca obično bile ogrnute otrcanim ruhom. Ovaj rad je pokušaj da se napravi knjiga dostojna tih vizionara i mudraca; njihove misli čine suptancu ovih stranica."

Ovim rečima Menli Hol započinje predgovor prvom izdanju svoje knjige *Tajna učenja svih epoha*, a retki su današnji čitaoci koji mogu i da naslute odlučnost i hrabrost koji se kriju iza tih reči, kao i revolucionarnost u pristupu izučavanju obrađene materije, koje one podrazumevaju.

U prošlom veku – veku materijalizma, racionalizma, industrijalizacije i utilitarizma, religija i mistika su, najblaže rečeno, bili nezahvalan teren za bilo kakvo ozbiljno istraživanje. Naravno, proučavanje mitova, religije i simbola bilo je moguće, ali je svaka mogućnost da se ideje koje su u njima sadržane prihvate kao istinite bila nezamisliva. Čak je i *Zlatna grana*, jedna od najuticajnijih studija simbolizma religije i tradicije koju je iznedrio XX vek, omalovažila značenje svoje tematike. Frejzer na jednom mestu piše:

„Ukratko, magija je ne samo pogrešan sistem ponašanja, nego i pogrešan sistem prirodnog zakona; ona je i besplodna veština i lažna nauka."[1]

1 Džems Džordž Frejzer, *Zlatna grana*, prevod Živojin V. Simić, „Ivanišević", Beograd, 2003, str. 27.

Upravo u toj atmosferi, mladi investicioni bankar po imenu Menli Palmer Hol pravi upečatljivo odstupanje od tradicionalnog stava naučnih krugova svoga vremena. Godine 1928, neposredno pred veliku ekonomsku krizu, tek navršivši 27 godina života, Hol je, u vlastitom aranžmanu, objavio jedno od najpoštovanijih i najtemeljnijih dela koje je ikada na jednom mestu katalogizovalo ezoterijsku mudrost antike: *Tajna učenja svih epoha*. Holova *Tajna učenja* postala su jedinstven kodeks drevnih okultnih i ezoterijskih tradicija sveta. Stotine odrednica objedinjenih u toj knjizi osvetlilo je neke od najfascinantnijih, najužih aspekata mita, religije i filozofije. I danas, blizu devedeset godina nakon prvog izdanja, materijal koji ta knjiga obrađuje još uvek je zadivljujući: drevne misterije i njihove inicijacije, Pitagorina matematika, alhemijske formule, hermetička doktrina, kabalizam, geometrija drevnog Egipta, mitovi američkih Indijanaca, upotreba kriptograma, analiza Tarota, rozenkrojcerski simboli, poreklo masonerije, ezoterizam u Šekspirovim dramama, mistično hrišćanstvo – samo su neke od Holovih tema.

Kako bi naglasio razliku između svog pristupa i preovlađujućeg raspoloženja, Hol je, već pri početku knjige, citirao svog filozofskog junaka, Frensisa Bekona:

> „Malo filozofije čovekov um usmerava ka ateizmu, a kada se u filozofiju potone duboko, čovekov um dolazi do religije."

❋ ❋ ❋

Hol, rodom Kanađanin, veći deo svog zrelog doba živeo je i radio u Los Anđelesu, a rad na *Tajnim učenjima*, koji je podrazumevao brojna putovanja u mnoge velike kulturne centre u Evropi, Aziji i Egiptu, najvećim delom je obavio u vodećim svetskim kulturnim i obrazovnim citadelama – Britanskom muzeju u Londonu, svom omiljenom mestu za istraživački rad, i čitaonici Njujorške javne biblioteke (*New York Public Library*), gde je sedeo okružen knjigama o mitologiji i simbolima. Poput srednjovekovnog monaha, mladi Hol se detaljno, gotovo natčovečanski, udubio u više stotina velikih dela antike, izvlačeći njihovo ezoterijsko znanje i ugrađujući ga u svoju knjigu. Obim njene bibliografije je izvanredan: obuhvata gotovo

1.000 odrednica u rasponu od glavnih dela Platona, Aristotela i Avgustina, preko prevoda gnostičke, nikejske i hermetičke literature, zatim spisa Paracelzusa, Ptolomeja, Bekona, Bazila Valentina i Kornelija Agripe, do raznovrsnih dela o drevnim ezoterijskim filozofijama – religijskim, mitskim ili metafizičkim – koje su se izrazile kroz simbole ili ceremonije.

Prilikom stvaranja svog izveštaja o drevnim misterijama, Hol je, takođe, pomno odabirao i ilustracije – u knjizi ih je više od dve stotine – koje pojašnjavaju značenja i ideje ugrađene u čovekove najstarije simbole i predstave. Ostvario je i tesnu saradnju sa slikarem J. Augustom Knapom, koji je stvorio dodatne 54 slike u boji, hrabro oživljavajući prizore iz prošlosti o kojima možemo samo da nagađamo na osnovu spoljašnjeg dometa našeg izučavanja.

❋ ❋ ❋

Čitaoci koji danas prvi put otkrivaju *Tajna učenja svih epoha* susrešće se sa knjigom koja se verovatno razlikuje od bilo čega što su do sada videli. Ono što *Tajna učenja* izdvaja je sledeće: to je možda jedini kompendijum te vrste u poslednjih nekoliko stotina godina, koji svet mitova i simbola prihvata pod njihovim vlastitim uslovima. Knjige poput *Zlatne grane* gledaju na drevnu prošlost kao što se posmatraju eksponati u muzeju – interesantno je i vredno proučavanja, čak značajno, ali nikada se o tome što čitamo u drevnim analima, što pronalazimo u njihovom šapatu o delovanju univerzuma i čovekovom mestu u njemu, ne razmišlja kao o nečemu što može biti istinito za nas, danas. Čitamo Tukidida i oduševljavamo se oratorskim darom Helena, njihovom strategijom, istoriografijom i dramom događaja koji su obeležili antički svet. Pa ipak, tako lako, poput povetarca, prelećemo preko onih odlomaka u kojima se govori o tome kako je veliki državnik otputovao u Delfe da konsultuje proročište. Savremeni čitaoci retko načine stanku da primete takve događaje – nisu ni ohrabreni da to učine – pošto se na takve epizode gleda samo kao na interludije između istinskih poruka dela. Za Menlija Hola, međutim, nema takvih povremenih zaobilaznica. Dovoljno je pročitati njegovo majstorko poglavlje naslovljeno *Čuda antike* pa da se

– bar onoliko koliko je to moguće – nauči nešto o tome kakva su bila iskustva tokom konsultovanja proročišta.

Hol je uvideo, možda dublje nego bilo koji drugi učenjak njegovog vremena, da su drevni posedovali izvanrednu moć zapažanja – načine razumevanja korespondencija između spoljašnjeg, prirodnog sveta i čovekovog unutrašnjeg stanja – koji su jednako moćni i jednako vredni proučavanja. Dela ezoterijske kulture Hol je posmatrao sa istom strašću i strahopoštovanjem koji se mogu pronaći kod istoričara koji su bili savremenici velikih istorijskih događaja o kojima su pisali.

Knjiga koja je rezultat takvog Holovog pristupa, njegove ogromne ljubavi prema tematici koju je proučavao i prihvatanja materije kao celine, bez predrasuda koje nameću duh vremena i poznati autoriteti i uprkos osudi ili podsmehu koje takav manir može izazvati, rezultat njegovog stava da je modernoj materijalističkoj dogmi neophodno suprotstaviti svēto, tako planski i dugo zapostavljeno, predstavlja delo koje nadilazi bledilo „materijalističke teologije". Tokom osam decenija, od kada je prvi put objavljena, knjiga je potvrdila opravdanost Holove zabrinutosti i hitnosti rešavanja problema koji je stvarao neobuzdani rast materijalizma, te je postala jedan od klasika ezoterične književnosti i na različite načine uticala na mnoge. Da li je realno očekivati od naše TV-internet-*Youtube-Facebook* generacije da uzme ovo delo i sa zanimanjem čita o kabirskim misterijama sa Samotrake? To i nije mnogo verovatno. Pa ipak, možda su *Tajna učenja* već dovoljno uticala, a uticaće i ubuduće, na prave ljude, da još nešto od svētoga otrgnu od nipodaštavanja i zaborava i učine vlastite priloge omažu duhovne baštine.

❋ ❋
❋

Da bi se nekome na prikladan način predstavio kratak sadržaj *Tajnih učenja* bilo bi potrebno napisati novu knjigu. Ono što se ovde može ponuditi je tvrdnja da će *Tajna učenja svih epoha* čitaoca poučiti o drevnim misterijama, tajnim društvima, filozofiji, mitologiji i religiji. Poglavlja o Hermesu Trismegistosu, rozenkrojcerima, alhemiji, kabali, razapetim spasiteljima, tarotu, zodijaku... ostaviće čitaoca ne

samo prosvetljenog, već možda čak i iniciranog. Ipak, mada ova knjiga naizgled nosi sva obeležja Biblije mističnog, ona nije Božja nepogrešiva reč. To je strahopoštovanja vredan spis nezadovoljnog mladog čoveka, dovoljno mudrog da u predgovoru svog dela kaže:

> „Ne tvrdim da su sve tvrdnje ovde iznete bez greške i originalne. Proučavao sam fragmente drevnih spisa dovoljno da sagledam kako je dogmatsko shvatanje njihovih doktrina više nego bezumno."

❋ ❋
❋

Podatak da je Menli Hol imao 27 godina kada su *Tajna učenja svih epoha* prvi put objavljena za mnoge će biti zbunjujući, čak zapanjujući; možda će ih to navesti da omalovaže ovu knjigu, bojeći se da autor daje površan i nezreo pogled na najviše duhovne ideje i tradicije sveta. To, međutim, nije slučaj. Hol je na neki način – bilo da se to pripiše kanalisanju, znanju iz prošlih života, ili jednostavno neobičnom, prerano sazrelom talentu, kakav pronalazimo i kod dvadesetogodišnjeg Ota Vajningera u njegovom čudesnom *Polu i karakteru* – uspeo da sastavi remek-delo dostojno sedamdesetogodišnjeg profesora religije i filozofije, i to ne bilo kog, već onoga koji se dokazao u polju svoje delatnosti.

Mada Hol nije imao veliko tradicionalno obrazovanje, može se pratiti njegov razvoj u ranim dvadesetim godinama, koji sugeriše rastuće zanimanje za putovanja u inostranstvo i za ezoterične tradicije. Pisao je pisma iz Japana, Egipta, Kine i Indije, držao javna predavanja o arkanskim temama i bio imenovan za opunomoćenog predstavnika liberalne metafizičke zajednice u Los Anđelesu, nazvane Crkva naroda. Međutim, čovek se zapanji i oseti kao da ga je udario grom iz vedrog neba kada iznenada otkrije kratki rad ogromne snage iz Holovih još mlađih dana – knjigu koja kao da nagoveštava ono što će kasnije doći. Godine 1922, kada je imao samo 21 godinu, Hol je napisao blistavi dragulj o misterijskim školama antike, *Inicijati plamena* (*Initiates of the Flame*). Mada je reč o kratkom delu, u njemu se naziru obrisi onoga što će postati *Tajna učenja svih epoha*. Na svojoj naslovnoj strani, delo *Inicijati plamena* hrabro najavljuje:

„Onaj ko živi Život spoznaće Doktrinu". Među ostalim temama koje obrađuje, ta knjižica daje strasno i detaljno izlaganje o egipatskim obredima, arturijanskim mitovima i tajnama alhemije. Kada čovek oseti moć i jednostavnost na njenim stranicama, gotovo da može da oseti i seme veličine koje je počelo da klija u Holovom razumevanju ezoterijskih tema. Drugi jedan faktor koji stoji iza rođenja *Tajnih učenja* mogla bi biti reakcija mladog Hola na vreme u kojem je živeo burne dvadesete. Materijalizam tog vremena, na koji je iz prve ruke nailazio u svojoj kratkoj brokerskoj karijeri na Vol Stritu, neposredno pre kraha berze i Velike depresije, u Holu, sklonom spoznavanju duhovnih vrednosti, pozvonio je na uzbunu.

Jedan od aspekta *Tajnih učenja* koji najviše osvežava je objektivno izlaganje. Dok većina savremenih autora koristi drevne tradicije da opravda svoje lične teorije, Hol nastupa iz sasvim drugog ugla. *Tajna učenja svih epoha* pisana su sa namerom da budu kodeks mistične filozofije – razumljiv vodič neofitu kroz često fragmentarne spise drevnih mudraca i misterijskih škola. Hol kaže:

> „Pošto nemam neki poseban sopstveni *izam* koji bih obznanio, nisam pokušavao da iskrivim originalne spise kako bi išli u prilog unapred zauzetim stavovima, niti sam izobličavao doktrine u bilo kakvom naporu da izmirim nepomirljive razlike koje postoje u različitim sistemima religijsko-filozofske misli.
>
> Čitava zamisao ove knjige dijametralno je suprotna savremenom metodu mišljenja, jer se bavi temama koje su sofisti XIX veka otvoreno ismevali. Jedina svrha joj je da svest čitaoca upozna sa hipotezom o živoj celovitosti koja postoji iza materijalističke teologije, filozofije ili nauke."

Ukratko rečeno, *Tajna učenja svih epoha* predstavljaju delo koje bi trebalo da pročita svako ko se iole interesuje za ezoteričnu filozofsku misao. Hol je učinio dovoljno, čak i više od toga, što ga je napisao, a na nama je da ga barem očuvamo.

Da, *Tajna učenja svih epoha* je delo koje treba čuvati. Njegovim objavljivanjem na srpskom jeziku, dajemo svoj mali doprinos tom očuvanju.

Mario Lampić
Beograd, decembra 2010

PREDGOVOR PRVOM IZDANJU

Napisane su brojne knjige sa komentarima o tajnim sistemima filozofije drevnog sveta, ali su bezvremene istine o životu mnogih najvećih mislilaca obično bile ogrnute otrcanim ruhom. Ovaj rad je pokušaj da se napravi knjiga dostojna tih vizionara i mudraca; njihove misli čine suptancu ovih stranica. Ovakvo stapanje Lepote i Istine pokazalo se preskupim, ali verujem da će dobijeni rezultat uticati na svest čitaoca i to će više nego opravdati troškove.

Rad na ovoj knjizi započet je 1. januara 1926. godine i, gotovo bez prekida, trajao je preko dve godine. Najveći deo istraživačkog posla, međutim, obavljen je pre no što je pisanje rukopisa započeto. Skupljanje referentnih materijala otpočelo je 1921. godine, a planovi za knjigu su svoj finalni oblik dobili tri godine kasnije. U cilju jasnoće, izbačene su sve fusnote, a brojni citati i reference o njihovim autorima ubačeni su u sam tekst po logičnom redosledu. Bibliografija je dodata prvenstveno da pomogne onima koji su zainteresovani za pravljenje izbora za buduće proučavanje najautoritativnijih i najvažnijih dela koja se bave filozofijom i simbolizmom. Indeks je dodat kako bi se lakše pristupilo informacijama sadržanim u knjizi.

Ne tvrdim da su sve tvrdnje ovde iznete bez greške i originalne. Proučavao sam fragmente drevnih spisa dovoljno da sagledam kako je dogmatsko shvatanje njihovih doktrina više nego bezumno. Pravac moderne filozofije, prvenstveno u evropskim školama, je tradicionalizam. Mada se mnogi od stavova u ovoj raspravi mogu na prvi pogled učiniti kao potpuno fantastični, iskreno sam nastojao da se uzdržim od nasumičnih metafizičkih spekulacija i da materijal predstavim što je moguće više u duhu originalnih autora. Prihvatajući odgovornost jedino za greške koje se u tome mogu pojaviti, nadam se da ću izbeći optužbe za plagijat, kakve su bile upućene gotovo svim autorima koji su pisali o mističkoj filozofiji.

Pošto nemam neki poseban sopstveni *izam* koji bih obznanio, nisam pokušavao da iskrivim originalne spise kako bi išli u prilog unapred zauzetim stavovima, niti sam izobličavao doktrine u bilo kakvom naporu da izmirim nepomirljive razlike koje postoje u različitim sistemima religijsko-filozofske misli.

Čitava zamisao ove knjige dijametralno je suprotna savremenom načinu mišljenja, jer se bavi temama koje su sofisti XIX veka otvoreno ismevali. Jedina svrha joj je da svest čitaoca upozna sa hipotezom o živoj celovitosti koja postoji iza materijalističke teologije, filozofije ili nauke. Gomila teško razumljivog materijala koja se nalazi između njenih korica nije prijemčiva za savšenu organizaciju, pa su, koliko je to bilo moguće, srodne odrednice grupisane zajedno.

Koliko god da je engleski jezik bogat kao sredstvo izražavanja, ozbiljno je manjkav kada treba da izrazi apstraktne filozofske premise. Kako bi se shvatila drevna Misterijska Učenja neophodno je kreativno intuitivno ovladavanje dubljim značenjima sadržanim u grupama neadekvatnih reči.

Mada je većina bibliografskih odrednica iz moje vlastite biblioteke, želeo bih da se iskreno zahvalim na pomoći koju sam dobio u javnim bibliotekama u San Francisku i Los Anđelesu, bibliotekama Škotskog obreda u San Francisku i Los Anđelesu, bibliotekama Kalifornijskog univerziteta u Berkliju i Los Anđelesu, Mehaničkoj biblioteci u San Francisku i Krotona teozofskoj biblioteci u Odžajiu (*Ojai*), u Kaliforniji. Posebno priznanje za njihovu pomoć izražavam sledećim osobama: gospođi Maksa Hajndela (*Max Heindel*)[1], gospođi Alis Palmer Henderson (*Alice Palmer Henderson*), gospodinu Ernestu Dosonu (*Ernest Dawson*) i saradnicima, gospodinu Džonu Hauvelu (*John Howell*), gospodinu Polu Elderu *(Paul Elder*), gospodinu Filipu Votsonu Heketu (*Phillip Watson Hackett*) i gospodinu Džonu R. Rakstelu (*John R. Ruckstell*). Zahvalnost dugujem i drugim pojedincima i organizacijama koji su mi pozajmili pojedine knjige.

Pitanje prevoda bilo je najveći zadatak koji se pojavio tokom pripremanja ove knjige. Neophodne prevode sa nemačkog, koji su trajali blizu tri godine, obavio je gospodin Alfred Beri (*Alfred Beri*),

1 Augusta Fos Hajndel (*Augusta Foss Heindel*). Videti napomenu 8 na strani 212. (Nap. prev.)

koji je odbio bilo kakvu naknadu za svoj trud. Prevode sa latinskog, italijanskog, francuskog i španskog obavio je profesor Homer P. Erl (*Homer P. Earle*). Hebrejske tekstove uredio je rabin Džejkob M. Alkov (*Jacob M. Alkow*). Razni pojedinci takođe su obavili brojne kraće prevode i provere.

Urednički posao bio je pod supervizijom dr K. B. Rolingsona (*C. B. Rowlingson*), čijim znalačkim naporima je iz literarnog haosa često stvaran literarni red. Posebno priznanje zaslužuje gospodin Robert B. Tamonds (*Robert B. Tummonds*) iz *H. S. Crocker Company, Inc*, koji se izborio sa tehničkim poteškoćama oko smeštanja materijala knjige u predviđene okvire. Za veći deo literarnog šarma dela dužnik sam gospodinu M. M. Sakstonu (*M. M. Saxton*), kojem je čitav rukopis prvom bio diktiran i kome je povereno da sačini indeks. Sjajni napori gospodina J. Augusta Knapa (*J. Augustus Knapp*), ilustratora, rezultirali su serijom slika u boji koje su doprinele lepoti i kompletnosti dela. Štampa izdanja bila je u rukama gospodina Frederika E. Kista (*Frederick E. Keast*) iz *H. S. Crocker Company, Inc*, čije se ogromno lično interesovanje za ovu knjigu manifestovalo kroz neumorni rad na podizanju njenog kvaliteta. Tome je doprinela i saradnja sa dr Džonom Henrijem Nešom (*John Henry Nash*), vodećim američkim dizajnerom štampe, pa se knjiga pojavila u jedinstvenom i prikladnom obliku, otelovljavajući najprefinjenije elemente štamparskog umeća. Povećanje broja slika i poboljšanje kvaliteta u odnosu na ono što je prvobitno planirano omogućio je gospodin C. E. Benson (*C. E. Benson*) iz *Los Angeles Engraving Company*, koji je uneo srce i dušu u stvaranje ove knjige.

Pretplata na knjigu bila je bez poznatih presedana u istoriji knjižarstva. Predviđen broj od 550 pretplatnika prvog izdanja ostvaren je čitavu godinu dana pre no što je rukopis stigao u štampariju. Drugo, ili *Izdanje kralja Solomona*, od 550 primeraka, i treće, ili *Teozofsko izdanje*, od 200 primeraka, rasprodati su pre no što je knjiga izašla iz štampe. Za ovako ambiciozno izdanje to je predstavljalo jedinstven uspeh. Zasluga za ovaj izvanredan prodajni program pripada gospođi Mod F. Galiger (*Maud F. Galigher*), koja je kao svoj cilj postavila ne da proda knjigu u komercijalnom smislu reči, već da je plasira u ruke onih koji su posebno zainteresovani za tematiku na koja se ona odnosi. Značajna pomoć, u tom smislu, dobijena je od brojnih prijatelja koji su pohađali moja predavanja

i koji su se bez ikakve naknade poduhvatili distribucije knjige i uspešno je obavili.

U zaključku, autor želi da sa zahvalnošću iskaže svoj dug prema svakom od stotina pretplatnika čije uplate su omogućile da ova publikacija ugleda svetlost dana. Samostalno finansiranje ovog projekta bilo je potpuno van autorovih mogućnosti, a oni koji su investirali u ovu knjigu, osim svoje vere u integritet autora, nisu imali nikakvih drugih garancija da će se ona zaista pojaviti.

Iskreno se nadam da će svaki čitalac profitirati čitajući ovu knjigu, kao što sam ja profitirao dok sam je pisao. Godine rada i razmišljanja provedene na njoj, mnogo su mi značile. Istraživački rad otkrio mi je mnogo velikih istina; njeno pisanje otkrilo mi je zakone reda i strpljenja; njena štampa otkrila mi je nova čuda umetnosti i zanatstva, a čitav taj poduhvat otkrio mi je mnoštvo prijatelja koje inače nikada ne bih upoznao. Dakle, kroz reči Džona Banjana[2]:

Zapisao sam to,
dok konačno postalo nije,
dugačko i široko, veličina koja oko bije.[3]

Menli P. Hol
Los Anđeles, Kalifornija
28. maj 1928.

2 *John Bunyan* (1628–1688) – engleski sveštenik i pisac romske nacionalnosti, autor dela *The Pilgrim's Progress* (u srpskom prevodu *Put Hrišćanina*, a u hrvatskom *Hodočasnikovo postojanje*), jedne od najpoznatijih alegorija u istoriji hrišćanstva i najprevođenijeg hrišćanskog dela posle *Biblije*; knjiga je izašla u Londonu u dva dela, prvi, 1678, a drugi 1684. godine. (Nap. prev.)

3 Citat iz dela *The Pilgrim's Progress*, iz autorove apologije za prvu knjigu:

I penned
It down, until at last it came to be,
For length and breadth, the bigness which you see.

(Nap. prev.)

UVOD

Filozofija je nauka procenjivanja vrednosti. Superiornost bilo kog stanja supstance nad drugim određena je filozofijom. Dajući priveremenu važnost onome što ostaje kada se odstrani sve što je sekundarno, filozofija postaje istinski indeks prioriteta ili značaja u svetu spekulativne misli. Misija filozofije *a prirori* je da uspostavi odnos između manifestovanih stvari i njihovih nevidljivih prvobitnih uzroka ili prirode.

Ser Viljem Hamilton[1] piše:

> „Filozofija je definisana kao: Nauka o božanskim i ljudskim stvarima i o uzrocima u kojima su one sadržane (Ciceron); Nauka o uzrocima i posledicama [Hobs (*Hobbes*)]; Nauka valjanog rasuđivanja [Lajbnic (*Leibnitz*)]; Nauka o mogućim stvarima, onoliko koliko su moguće [Volf (*Wolf*)]; Nauka o stvarima koje su evidentno izvedene iz prvih principa [Dekart (*Descartes*)]; Nauka o istinama, senzibilnim i apstraktnim [de Kondijak (*de Condillac*)]; Primena razuma na njegove legitimne objekte [Teneman (*Tennemann*)]; Nauka o odnosima celokupnog znanja i nužnih granica ljudskog razuma [Kant (*Kant*)]; Nauka o apsolutu [Šeling (*Schelling*)]; Nauka o apsolutnoj indiferentnosti idealnog i realnog [Šeling] – ili, Identitet identiteta i neidentiteta [Hegel (*Hegel*)]."
>
> [Videti *Lekcije o metafizici i logici* (*Lectures on Metaphysics and Logic*)]

Filozofske dicipline se obično klasifikuju u sledećih šest ogranaka: *metafizika*, koja se bavi apstraktnim temama, kao što su kosmologija,

1 *Sir William Hamilton* (1788–1856) – škotski metafizičar. Najpoznatije delo mu je *Filozofija neuslovljenoga* (*Philosophy of the Unconditioned*), razvoj postavke da za čovekovu ograničenu svest ne može biti spoznaje beskonačnog. (Nap. prev.)

teologija i priroda bića; *logika*, koja se bavi zakonima koji upravljaju racionalnim mišljenjem, ili, kako je to nazvano, „doktrinom pogrešnih rasuđivanja"; *etika*, koja predstavlja nauku o moralu, individualnoj odgovornosti i karakteru – prvenstveno uzimajući u obzir napore da se odredi priroda dobrog; *psihologija*, koja je posvećena istraživanju i klasifikaciji oblika pojava mentalnog porekla; *epistemologija*, koja predstavlja nauku prvenstveno zainteresovanu za prirodu saznanja i pitanje da li je ono moguće u apsolutnom obliku; *estetika*, koja predstavlja nauku o prirodi lepote, harmonije, elegancije i plemenitosti i reakcijama koje oni izazivaju.

Platon je filozofiju smatrao najvećim dobrom koje je ikada Božanstvo usadilo u čoveka. U XX veku, međutim, filozofija je postala nezgrapna i komplikovana struktura proizvoljnih i nepomirljivih pojmova – a svaki je ipak potkrepljen gotovo neospornom logikom. Uzvišene teoreme stare Akademije, koje je Jamblih poredio sa nektarom i ambrozijom bogova, toliko su krivotvorene ubeđenjem – srozavajućom bolešću uma, kako ga je nazivao Heraklit – da bi se ovom velikom neoplatinisti nebeska medovina sada činila prilično neprepoznatljivom. Ubedljiv dokaz rastuće površnosti savremene naučne i filozofske misli je uporno okretanje ka materijalizmu. Kada je velikog astronoma Laplasa (*Laplace*) Napoleon upitao zašto u svom *Traité de la Mécanique Céleste*[2] nije pomenuo Boga, matematičar je gotovo naivno odgovorio: „Gospodine, nije mi bila potrebna ta hipoteza!"

U svojoj raspravi o ateizmu, ser Frensis Bekon (*Francis Bacon*) jezgrovito sumira situaciju:

> „Malo filozofije usmerava čovekov um ka ateizmu, a kada se u filozofiju potone duboko, čovekov um dolazi do religije."

Aristotelova *Metafizika* počinje sledećim rečima:

> „Svi ljudi prirodno žele da znaju."

Da bi zadovoljio tu uobičajenu potrebu, čovekov intelekt je istražio krajnosti zamislivog prostora, bez da je istražio krajnosti zamislive unutrašnjosti sopstva, tragajući za uspostavljanjem odnosa između jednog i celine, posledice i uzroka, Prirode i temelja Prirode, uma i izvora uma, duha i supstance duha, iluzije i stvarnosti.

2 Fr. *Traktat o nebeskoj mehanici*. (Nap. prev.)

Jednom je drevni filozof rekao:

> „Onaj ko ne poseduje znanje o običnim stvarima nečovek je među ljudima. Onaj ko je stekao znanje samo o pitanjima čoveka, čovek je među neljudima. Ali, onaj ko zna sve što se putem intelektualne energije može saznati, Bog je među ljudima."

Čovekovo mesto u svetu prirode određeno je, dakle, kvalitetom njegovog mišljenja. Onaj čiji um robuje životinjskim instinktima, filozofski gledano, nije superiorniji od životinje, onaj koji pitanja vezana za čoveka prosuđuje svojim racionalnim sposobnostima, čovek je, a onaj čiji se intelekt uzdigao do razmatranja božanskih realnosti, već je polubog, jer on učestvuje u prosvetljenosti u čiju blizinu ga je doveo njegov razum. U svom slavljenju „nauke nad naukama", Ciceron je uzviknuo:

> „O, filozofijo, vodiču života! O, tragaoče – kreposni isterivaču razvrata! Šta bismo mi ili bilo koje pokoljenje čoveka bili bez tebe? Ti si stvorila gradove, ti si pozvala smušene ljude u društveno uživanje u životu."

U naše doba reč *folozofija* ima malo značenja ukoliko se poveže sa nekim drugim potrebnim terminom. Telo filozofije je slomljeno u mnoge *izme*, manje-više antagonistične, koji su postali toliko usredsređeni da jedan drugom diskvalifikuju vrednosti da je suštastveno pitanje božanskog poretka i čovekove sudbine pretrpelo žalosno zapostavljanje. Idealna funkcija filozofije je da služi kao stabilizujući uticaj na ljudsku misao. Vrlinom svoje instinktivne prirode ona bi trebalo da spreči čoveka da ikada uspostavi nerazumne kodove života. Sami filozofi, međutim, osujetili su filozofiju svojim rasejavanjem neuvežbanih umova koje je trebalo da povedu pravim i uzanim putem racionalnog mišljenja. Navesti i klasifikovati samo važnije novoosnovane filozofske škole prevazilazi obim ove knjige. Široka oblast spekulacija koje pokriva filozofija najbolje će biti shvaćena posle kratkog razmatranja nekoliko istaknutih sistema filozofske discipline, koji su ovladali svetom misli tokom poslednjih dvadesetšest vekova.

Grčka filozofska škola započela je sa sedam besmrtnih mislilaca koji su prvi nazvani *Sophos*, „mudraci". Prema Diogenu Laertijeu, to su bili Tales, Solon, Hilon, Pitak, Bijant, Kleobul i Periander. Tales je kao primarni princip ili element shvatao vodu i, po njemu, zemlja je plutala poput broda, a zemljotresi su bili posledica uzburkanosti univerzalnog mora. Pošto je Tales bio Jonjanin, škola koja je sledila njegove principe postala je poznata kao *jonska škola*. On je umro 546. g.p.n.e, a nasledio ga je Anaksimandar, koji se odvojio od svog učitelja Talesa, proglasivši nemerljivi i neobjašnjivi beskraj principom iz kojeg su stvorene sve stvari. Anaksimen je zahtevao da se vazduh prihvati kao prvi element univerzuma; po njemu su duše, pa čak i Božanstvo, bili sastavljeni od vazduha.

Anaksagora (čija doktrina miriše na atomizam) je držao da je Bog beskrajni samokrećući um; da taj božasnki beskrajni Um, koji nije zatvoren ni u jednom telu, predstavlja delotvoran uzrok svih stvari; van beskrajne materije koju čine slični delovi, sve je napravljeno prema svojoj vrsti od strane božanskog uma, koji je, kada su sve stvari u početku bile zbunjeno pomešane, došao i doveo ih u red. Arhelaj je objavio da je princip svih svari dvostruk: um (koji je bestelesan) i vazduh (koji je telesan), pri čemu razređivanje i zgušnjavanje vazduha za rezultat ima vatru, odnosno vodu. Po Arhelaju, zvezde su mesta sagorevanja gvožđa. Heraklit (koji je živeo od 536. do 470. g.p.n.e. i ponekad se svrstava u jonsku školu), u svojoj doktrini o promenama i beskrajnom strujanju, vatru proglašava za prvi element, a takođe i za stanje u koje će svet konačno biti reapsorbovan. Dušu sveta shvatao je kao izdah njenih vlažnih delova, a sunce je smatrao uzrokom oseke i plime mora.

Italska ili *pitagorejska škola*, nazvana po svom osnivaču, Pitagori sa Samosa, među svojim članovima imala je uvažene predstavnike – Empedokla, Epiharma, Arhitu, Alkmeona, Hipasa, Filolaja i Eudoksa. Pitagora (580–500? g.p.n.e.) je ustanovio matematiku kao najduhovniju i najegzaktniju od svih nauka i zahtevao od svih koji su dolazili da kod njega uče da se upoznaju sa aritmetikom, muzikom, astronomijom i geometrijom. Pridavao je izuzetan značaj *filozofskom životu* kao preduslovu mudrosti. Pitagora je bio jedan od prvih učitelja koji su ustanovili društvo u okviru kojega su svi članovi pomagali jedni drugima u zajedničkom nastojanju da dostignu više nauke. On je, takođe, uveo disiplinu retrospekcije kao esencijalnu za razvoj duhovnog uma. Pitagorejstvo se može sumirati kao sistem metafizičkih spekulacija o odnosima između brojeva i uzročnih agenasa postojanja. Takođe, ta škola je prva ustanovila teoriju o nebeskoj harmoniji ili „muzici sfera". Johan Rojhlin[3] je za Pitagoru rekao da svoje učenike nije poučavao ni o čemu dok ih nije naučio disciplini tišine, jer je tišina prvi rudiment kontemplacije. U svome *Sofisti*, Aristotel Empedoklu pridaje zaslugu za otkriće retorike. I Pitagora i Empedokle su prihvatali teoriju transmigracije, a Empedokle je rekao: „Bio sam dečak, zatim postao devojka; biljka, ptica, riba i u ogromnom moru plivao." Arhiti se pripisuje pronalazak zavrtnja i dizalice. Zadovoljstvo je proglasio za napast, jer je ono suprotstavljeno odmerenosti uma; čoveka koji ne vara smatrao je retkošću poput ribe bez kostiju.

Elejsku školu osnovao je Ksenofan (570–480. g.p.n.e.), koji se istakao svojim napadima na kosmogonijske i teogonijske bajke Homera i Hesioda. Ksenofan je objavio da je Bog „jedan i bestelesan, u suštini i po obliku okrugao, ni po čemi sličan čoveku; On je sav vid i sluh, ali ne diše; On predstavlja sve stvari, um i mudrost, nestvoren je, već večan, neprolazan, nepromenljiv i razuman." Ksenofan je verovao da su sve postojeće stvari večne, da je svet bez početka ili kraja i da je sve što je stvoreno podložno kvarenju. Doživeo je duboku starost i rečeno je da je svoje sinove sahranio sopstvenim rukama. Parmenid je učio kod Ksenofana, ali nikada nije u potpunosti prihvatio njegovu doktrinu. Parmenid je smatrao da su čula nesigurna i da je razum jedini kriterijum istine. Prvi je tvrdio da je Zemlja okrugla i podelio njenu površinu na topla i hladna područja.

Melis, koji se ubraja u elejsku školu, imao je mnoge zajedničke stavove sa Parmenidom. Tvrdio je da je univerzum nepokretan, jer, pošto zauzima sav prostor, nema mesta na koje bi mogao da se pomeri. Odbacio je teoriju o vakuumu u prostoru. Zenon iz Eleje takođe je tvrdio da vakuum ne može da postoji. Odbacujući teoriju o kretanju, izjavio je da postoji samo jedan Bog, koji je bezgranično, nestvoreno Biće. Poput Ksenofana, smatrao je da je božanstvo loptastog oblika. Leukip je smatrao da se Univerzum sastoji od dva dela: jedan pun i drugi vakuum. Iz Beskraja mnoštvo malenih delova tela pada u vakuum, gde se, kroz stalno mešanje, organizuju u lopte supstance.

3 *Johann Reuchlin* (1455–1522) – nemački humanist i znalac grčkog i hebrejskog. Veći deo života predstavljao je centar ukupnog učenja grčkog i hebrejskog u Nemačkoj. (Nap. prev.)

Veliki Demokrit je, do određenog stepena, razvio Leukipovu atomističku teoriju. Demokrit je objavio da su dva principa u osnovi svih stvari: atomi i vakuum. I jedno i drugo, tvrdio je, beskrajni su – atomi u broju, vakuum u veličini. Stoga sva tela moraju biti sastavljena od atoma i vakuuma. Atomi imaju dva svojstva, oblik i veličinu, oba u bezgraničnoj raznolikosti. Duša je prema Demokritu takođe atomska po struktruri i podložna rastvaranju u telu. Za um je verovao da je sastavljen od spritualnih atoma. Aristotel nagoveštava da je Demokrit svoju atomističku teoriju preuzeo iz pitagorejske doktrine o *Monadi*. U elejce se ubrajaju i Protagora i Anaksarh.

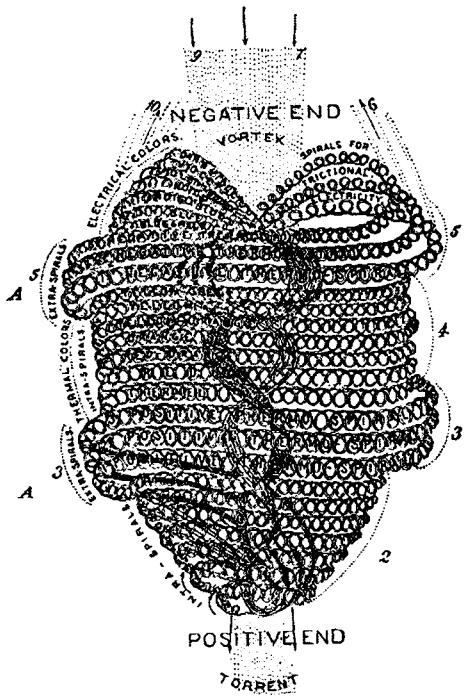

BABITOV ATOM

Iz *Babbitt,*
Principles of Light and Color

Od kad je Demokrit postulirao atomističku teoriju, mnogo napora je uloženo da bi se odredila struktura atoma i način na koji se oni udružuju da formiraju razne elemente. Čak ni nauka se nije uzdržala od toga da zađe u oblast spekulacija i u razmatranje uzme najdetaljnije i najsloženije opise onih malenih tela. Ubedljivo najimpozantnija koncepcija atoma, koja je evoluirala tokom prošlog veka[4], je ona koju je napravio genije dr Edvina D. Babita[5] i ovde je reprodukovana. Dijagram sam sebe objašnjava. Mora se imati na umu da je ova prividno masivna struktura zapravo toliko malena da upravo izaziva da bude analizirana. Ne samo da je dr Babit stvorio ovaj oblik atoma, već je smislio i metod na koji te čestice mogu da se grupišu na pravilan način i tako dovedu do formiranja tela molekula.

4 XIX veka. (Nap. prev.)

5 Edvin D. Babit (*Edwin D. Babbitt*, 1828–1905) – jedan od najuticajnijih američkih pionira i pisaca u oblasti istraživanja boja i terapije bojama (*color therapy*). (Nap. prev.)

Sokrat (469–399. g.p.n.e.), osnivač *sokratske škole*, budući da je u osnovi bio *skeptik*, nije svoje mišljenje nametao drugima, već je putem ispitivanja navodio svakog čoveka da izrazi sopstvenu filozofiju. Prema Plutarhu, Sokrat je svako mesto smatrao pogodnim za spoznavanje da je čitav svet škola vrline. Smatrao je da duša postoji pre tela i da je, pre no što je u njega zaronjena, opskrbljena celokupnim znanjem; kada duša uđe u materijalni oblik ona se zaglupi, ali raspravama o osetljivim temama ona može ponovo da se probudi i povrati svoje probitno znanje. Na tim premisama bio je zasnovan njegov pokušaj da stimuliše snagu duše kroz ironiju i induktivno zaključivanje. Rečeno je za Sokrata da je jedini predmet njegove filozofije bio čovek. On sam za filozofiju je tvrdio da predstavlja put istinske sreće i njen smisao, i to na dva načina: (1) kroz kontemplaciju Boga i (2) kroz apstrahovanje duše iz telesnog.

Tvrdio je da postoje tri principa svih stvari: *Bog*, *materija* i *ideje*. O Bogu je rekao: „Šta je On, ja ne znam; šta On nije, ja ne znam." Materiju je definisao kao predmet stvaranja i propadanja, a ideja, kao nekvarljiva supstanca, predstavlja Božji intelekt. Mudrost je smatrao zbirom vrlina. Među istaknutim članovima sokratske škole bili su Ksenofon, Eshin, Kriton, Simon, Glaukon, Simija i Kebes. Profesor Zeler[6], veliki autoritet po pitanju antičkih filozofa, nedavno je objavio da su Ksenofonovi spisi o Sokratu falsifikat. Kada je prvi put predstavljena Aristofanova komedija *Oblaci*, napisana sa ciljem da ismeje Sokratove teorije, veliki skeptik je lično prisustvovao izvođenju. Tokom predstave, koja ga je iskarikirala prikazavši ga kako sedi u košari, visoko u vazduhu, proučavajući Sunce, Sokrat je lagano ustao sa svog sedišta, kako bi atinjanskoj publici omogućio da bolje uporede njegovu neprivlačnu pojavu sa grotesknom maskom koju je nosio glumac koji ga je predstavljao.

Elidsku školu osnovao je Fedon iz Elide, mladić iz plemenite porodice, koji je na Sokratovu inicijativu otkupljen iz ropstva i koji

6 Edvard Zeler (*Eduard Gottlob Zeller*, 1814–1908) – nemački filozof i teolog Tibingenske škole teologije. Njegovo veliko delo je *Filozofija Grka* [*Philosophie der Griechen* (1844-52)]. (Nap. prev.)

je postao njegov odani učenik. Platon se tako visoko divio Fedonovom mentalitetu da je jedan od svojih najčuvenijih dijaloga naslovio *Fedon*. Fedona je u njegovoj školi nasledio Plisten, a za njim je sledio Menedem. O doktrinama elidske škole se malo zna. Za Menedema se pretpostavlja da je bio naklonjen učenjima Stilpona i megarske škole. Kada su od Menedema tražena mišljenja, on je odgovarao da je slobodan, time aludirajući da su svi ljudi robovi svojih mišljenja. Menedem je očigledno bio ratoborne naravi i često se sa svojih predavanja vraćao u ozbiljnim modricama. Najčuvenija od njegovih izjava je sledeća: „Ono što nije isto, različito je od onoga sa čime nije isto." Kada je ova tvrdnja prihvaćena, Menedem je nastavio: „Korist nije isto što i dobro, znači dobro ne donosi korist." Posle Menedema elidska škola postaje poznata kao *eretrijanska*. Njeni predstavnici optužili su sve negativne tvrdnje i sve složene i apstraktne teorije, objavljujući da samo afirmativne i jednostavne doktrine mogu biti istinite.

Megarsku školu osnovao je Euklid iz Megare (ne proslavljeni matematičar), veliki poštovalac Sokrata. Atinjani su doneli zakon koji je pretio smrtnom kaznom svakom građaninu Megare koji se zatekne u Atini. Nezastrašen, Euklid je oblačio žensku odeću i dolazio noću da uči sa Sokratom. Posle surove smrti njihovog učitelja, Sokratovi učenici, plašeći se slične sudbine, pobegoše u Megaru, gde ih je Euklid ugostio sa velikim počastima. Megarska škola usvojila je sokratovsku doktrinu da je vrlina mudrost, dodajući tome elejski koncept da je dobrota apsolutno jedinstvo, a sve promene iluzija čula. Euklid je podržavao stav da dobro nema svoju suprotnost i da, stoga, zlo ne postoji. Kada su ga upitali o prirodi bogova, odgovorio je da o tome ne zna ništa, osim da bogovi mrze radoznale osobe.

Megarijance ponekad ubrajaju među dijalektičke filozofe. Euklida (koji je umro 374? g.p.n.e.) je u njegovoj školi nasledio Eubulid, među čijim učenicima su bili Aleksin i Apolonije Kron. Eufant, koji je doživeo duboku starost i napisao mnoge tragedije, bio je među najčuvenijim Eubulidovim sledbenicima. Diodor se obično svrstava u megarsku školi, pošto je slušao Eubulidova predavanja. Prema legendi, Diodor je umro od žalosti jer nije uspeo odmah da odgovori na neka pitanja koja mu je postavio Stilpon, jedno vreme poglavar megarske škole. Diodor je smatrao da ništa ne može biti pomereno, jer, da bi bilo pomereno, ono mora biti izmešteno sa mesta na kome

se nalazi i stavljeno na mesto na kome se ne nalazi, što je nemoguće, jer sve stvari uvek moraju biti na mestu na kome se nalaze.

Kinici su bili škola koju je osnovao Antisten iz Atine (444–365? g.p.n.e.), Sokratov učenik. Njihova doktrina može se opisati kao ekstremni individualizam koji smatra da čovek postoji samo za sebe. Kinici su se odricali ovozemaljskih dobara, živeli u neuglednim skloništima, hraneći se prostom i najjednostavnijom hranom. Pretpostavljajući da bogovi ništa ne žele, kinici su tvrdili da što čovek manje potreba ima, to se više približava božanstvima. Kada su Antistena upitali šta je postigao životom filozofa, odgovorio je da je naučio kako da razgovara sa samim sobom.

Diogen iz Sinope uglavnom je zapamćen po buretu u Metroonu[7], koje mu je godinama služilo kao dom. Građani Atine voleli su prosjaka-filozofa i, kada su obesni mladići, rugajući mu se, izbušili rupe u njegovom buretu, grad mu je poklonio novo i kaznio krivce. Diogen je verovao da se bez vežbe ništa u životu ne može ostvariti na pravi način. Držao je da sve u svetu pripada mudrima, a tu tvrdnju dokazivao je sledećom logikom: „Sve stvari pripadaju bogovima; bogovi su prijatelji mudrih osoba; sve stvari su zajedničke među prijateljima; dakle, sve stvari pripadaju mudrima." U kinike se ubrajaju Monim, Onesikrit, Krates, Metrokle, Hiparhija (koju je oženio Krates), Menip i Menedem.

Kirenska škola, koju je osnovao Aristip iz Kirene (435–356? g.p.n.e.), postavila je doktrinu hedonizma. Privučen Sokratovom slavom, Aristip je otputovao u Atinu i primenio svoj pristup na učenje velikog skeptika. Sokrat, pogođen sladostrasnim i koristoljubivim tendencijama Aristipa, uzaludno je pokušavao da preobrati mladića. Aristip je ostao odlučan u tome da kako u teoriji tako i u praksi bude dosledan i živeo je u savršenoj harmoniji sa svojom filozofijom po kojoj je potraga za zadovoljstvom glavni cilj života. Doktrina kirenaika može se sažeti na sledeći način: sve što se zaista zna o nekom objektu ili stanju je osećaj koji to budi u čovekovoj sopstvenoj prirodi; u sferi etike, učili su da ono što izaziva najprijatniji osećaj

7 Metroon (grč. Μητρώον) – ime koje je u antičkoj Grčkoj davano građevinama posvećenim Boginji Majci (od grč. μήτηρ – majka), Kibeli, Reji ili Demetri. U ovom slučaju, reč je o Kibelinom svetilištu u Atini, na zapadnoj strani Agore. (Nap. prev.)

treba smatrati najvećim dobrom. Emotivne reakcije su klasifikovane kao prijatne ili nežne, oštre i zle. Kraj prijatne emocije je zadovoljstvo; kraj oštre emocija je tuga; kraj zle emocije, ništavilo.

Zbog mentalne izopačenosti neki ljudi ne žele zadovoljstvo. U stvarnosti, međutim, zadovoljstvo (posebno fizičke prirode) je istinski cilj postojanja i u svakom pogledu prevazilazi mentalno i duhovno uživanje. Zadovoljstvo je, štaviše, potpuno ograničeno na trenutak; sadašnjost je jedino vreme. Prošlost se ne može razmatrati bez žaljenja, a sa budućnošću se ne može suočiti bez strepnje; dakle, ni jedno ni drugo nisu pogodni za zadovoljstvo. Niko ne bi trebalo da tuguje, jer tuga je najozbiljnija od svih bolesti. Priroda čoveku dozvoljava da učini sve što želi; ograničavaju ga jedino njegovi sopstveni zakoni i običaji. Filozof je onaj ko je oslobođen od zavisti, ljubavi i praznoverja i čiji dani čine jedan dug krug zadovoljstva. Tako je Aristip zadovoljenje uzdigao na glavno mesto među vrlinama. Zatim je proglasio da se filozofi bitno razlikuju od ostalih ljudi po tome što su oni jedini koji ne bi promenili svoj način života kada bi se ukinuli svi ljudski zakoni. Među istaknutim filozofima na koje je uticala kirenaička doktrina su Hegesija, Anikeris, Teodor i Bion.

Škola *akademskih filozofa* koju je ustanovio Platon (427–347. g. p.n.e.), bila je podeljena na tri glavna dela – na staru, srednju i novu Akademiju. Među starim akademicima bili su Speusip, Ksenokrat, Polemon, Krates i Krantor. Arkesilaj je ustanovio srednju Akademiju, a Karnead je osnovao novu. Glavni među Platonovim učiteljima bio je Sokrat. Platon je nadaleko putovao i Egipćani su ga inicirali u dubine hermetičke folozofije. Mnogo je izvukao i iz doktrine pitagorejaca. Ciceron, u opisu trostruke konstitucije Platonove filozofije, kaže da se ona sastoji od etike, fizike i dijalektike. Platon je dobro definisao kao trostruko po svom karakteru: dobro u duši, izraženo kroz vrline, dobro u telu, izraženo kroz simetriju i izdržljivost delova, i dobro u spoljašnjem svetu, izraženo kroz društveni položaj i druženje. U *Knjizi Speusipovoj o platonističkim definicijama*, veliki platoničar ovako definiše Boga:

> „Biće koje samo po sebi živi besmrtno, zaslužno za svoje sopstveno blaženstvo, večna suština, uzrok svoje sopstvene božanstvenosti."

PLATON

Iz *Thomassin*[8], *Recuil des Figures, Groupes, Thermes, Fontaines, Vases et autres Ornaments*

Platonovo pravo ime bilo je Aristokle. Kada ga je otac doveo kod Sokrata da uči, veliki skeptik je izjavio kako je prethodne noći sanjao belog labuda, što je bio znak da će njegov novi učenik biti jedan od svetskih prosvetitelja. Postoji predanje da je besmrtnog Platona kralj Sicilije prodao kao roba.

Prema Platonu, *Jedno* je najprikladniji termin za definisanje apsoluta, pošto celina prethodi delovima, a raznolikost zavisi od jedinstva, dok jedinstvo ne zavisi od raznolikosti. Jedno je, štaviše, pre bitka, jer *biti* je atribut ili stanje Jednog.

Platonistička filozofija zasnovana je na postulaciji tri oblika postojanja: ono koje se kreće a nepokretno je, ono što je samopokretno i ono koje se kreće. Ono koje je nepokretno, a kreće se, prethodi samopokretnom, a ovo, opet, prethodi onome koje se kreće. Ono čemu je kretanje inherentno ne može se odvojiti od pokretačke sile; stoga, ono nije podložno raspadanju. Takva je priroda besmrtnika. Ono čemu je kretanje dato iz nekog drugog izvora, može biti razdvojeno od njega kao pokretačkog principa; ono je, stoga, podložno raspadanju. Takva je priroda smrtnih bića. Više i od smrtnika i od besmrtnika je stanje onoga što se kontinuirano kreće, a samo je pri tome nepokretno. Takvoj konstituciji inherentna je izdržljivost; to je, stoga, Božanska Stalnost po kojoj su ustanovljene sve stvari. Biće uzvišenije čak i od samokretanja, nepokretni Pokretač, prvo je od svih dostojanstava. Platonistička disciplina temelji se na teoriji da je učenje zapravo reminiscencija, ili dovođenje u objektivnost znanja koje je duša stekla u ranijem obliku svog postojanja.

8 Anri Simon Tomasin (*Henri Simon Thomassin*, 1687–1741) – francuski umetnik, čuveni graver. (Nap. prev.)

Na ulazu u platonističku školu u Akademiji bile su ispisane reči: „Zabranjen ulaz onima koji ne znaju geometriju."

Posle Platonove smrti, njegovi učenici podelili su se u dve grupe. Prva, *akademici*, nastavila je da se sastaje u Akademiji kojom je on nekada upravljao, a druga, *peripatetici*, prešla je u Licej, predvođena Aristotelom (384–322. g.p.n.e.). Platon je Aristotela priznavao kao svog najvećeg učenika i, prema Filoponu, obraćao mu se kao „svesti škole". Ako bi Aristotel odsustvovao sa lekcija, Platon bi rekao: „Intelekt nije ovde." O Aristotelovoj zapanjujućoj genijalnosti Tomas Tejlor[9] je u svom predgovoru za *Metafiziku* napisao:

> „Kada uzmemo u obzir da on ne samo da je bio dobro upoznat sa svim naukama, što njegovi radovi obilno pokazuju, već i da je sa neuporedivom preciznošću i umećem pisao o gotovo svakoj temi koja je obuhvaćena okvirom ljudskog znanja, ne znamo čemu više da se divimo, prodornosti, ili širini njegovog uma."

O Aristotelovoj filozofiji isti autor kaže:

> „Krajnja instanca Aristotelove filozofije morāla je savršenstvo kroz vrline, a krajnja instanca njegove kontemplativne filozofije je jedinstvo sa jednim principom svih stvari."

Aristotel je filozofiju zamišljao kao dvostruku: praktičnu i teorijsku; praktična filozofija obuhvata etiku i politiku, a teorijska filozofija fiziku i logiku. Metafiziku je smatrao za nauku o supstanci kojoj je inherentan princip kretanja i mirovanja. Duša je za Aristotela ono čime čovek živi, oseća i razume. Stoga on duši pripisuje tri sposobnosti: nutritivnu, senzitivnu i intelektualnu. Dalje, on dušu vidi kao dvostruku – racionalnu i iracionalnu – a u nekim delovima uzdiže osećaj percepcije iznad uma. Mudrost Aristotel definiše kao nauku prvog uzroka. Četiri glavna dela njegove filozofije su dijalektika, fizika, etika i metafizika. Bog se definiše kao Prvi Pokretač, Najbolji od svih bīća, nepokretna Suština, odvojena od opipljivih stvari, oslobođena telesnosti, bez delova i nedeljiva. Platonizam je zasnovan na *a priori* rasuđivanju, aristotelianizam na *a posteriori* rasuđivanju. Aristotel je svog učenika, Aleksandra Velikog, podučavao da oseti kako onoga dana kada ne bi učinio dobro delo nije vladao. Među njegovim sledbenicima bili su Teofrast, Straton, Likon, Aristo, Kritolaj i Diodor.

9 *Thomas Taylor* (1758–1835) – engleski prevodilac i neoplatoničar, prvi koji je na engleski preveo kompletna dela Aristotela i Platona, kao i orfičke fragmente. (Nap. prev.)

Skepticizam su uspostavili Piron iz Eleje (365–275. g.p.n.e.) i Timon. Sekst Empirik je rekao da oni koji tragaju moraju ili naći ili poreći da su našli ili mogli da nađu, i moraju istrajati u traganju. Oni koji pretpostavljaju da su pronašli istinu nazivaju se *dogmatici*; oni koji smatraju da je ona neshvatljiva su *akademici*; oni koji još uvek tragaju su *skeptici*. Odnos skepticizma prema spoznatljivom Sekst Empirik sumirao je sledećim rečima:

> „Glavni osnov skepticizma je u tome što svaki razlog ima suprotan, ekvivalentan razlog, a to nas navodi da se uzdržimo od dogmatizovanja."

Skeptici su se oštro suprotstavljali dogmaticima i bili agnostični jer su se pridržavali teorije da je božanstvo samo po sebi kontradiktorno i nedokazivo. „Kako", pitao je skeptik, „možemo imati nesumnjivo znanje o Bogu, poznavati Njegovu suštinu, oblik ili mesto, kad se filozofi nepomirljivo razilaze u svojim gledištima i njihovi se zaključci ne mogu smatrati nesumnjivo istinitim?" Pošto su apsolutno znanje smatrali nedostižnim, skeptici su krajnju instancu svoje discipline videli u: „Svojevoljnosti, neremećenju, impulsivnosti, osrednjosti, nespokojstvu, nedoumici."

Stoičku školu osnovao je Zenon (340–265. g.p.n.e.), Kitionac, koji je učio kod kinika Kratesa, od kojega stoička škola vodi poreklo. Zenona su nasledili Kleant, Hrizip, Zenon iz Tarza, Diogen, Antipater, Panetije i Posejdonije. Najpoznatiji od rimskih stoika su Epiktet i Marko Aurelije. Stoici su u suštini panteisti, pošto su tvrdili da ne postoji ništa bolje od sveta, svet je Bog. Zenon je izjavio da je razum sveta rasut naokolo kao seme. Stoicizam je materijalistička filozofija koja je zahtevala dobrovoljno pokoravanje zakonima prirode. Hrizip je tvrdio da su dobro i zlo, mada suprotstavljeni, oboje neophodni, jer jedno drugo održavaju. Za dušu je smatrano da je telo koje je prožeto kroz fizički oblik i da se raspada zajedno s njim. Mada su neki stoici smatrali da mudrost produžava postojanje

duše, stvarna besmrtnost ne postoji u njihovim načelima. Duša je po njima sastavljena od osam delova: pet čula, generativne sile, sile zvuka i, osmog, ili hegemonističkog dela. Priroda je definisana kao Bog prožet kroz suštinu sveta. Na sve stvari gledali su kao na tela, bilo da su telesna, ili bestelesna.

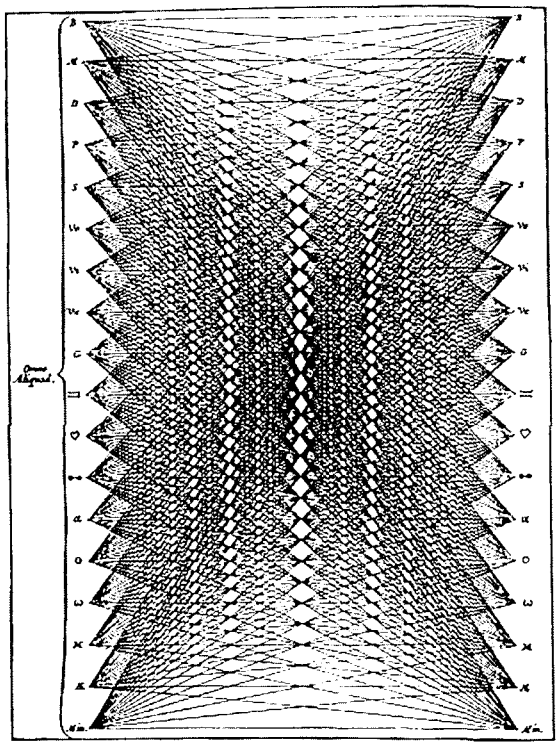

PROBLEM RAZNOLIKOSTI

Iz *Kircher, Ars Magna Sciendi*

U gornjem dijagramu Kirher[10] postavlja osamnaest objekata u dve vertikalne kolone, a zatim utvrđuje broj odnosa u kojima oni mogu da budu. Na isti način

10 Atanasije Kirher (*Athanasius Kircher*, 1601–1680) (ponekad pogrešno izgovaran kao Kirhner) – nemački jezuitski učenjak iz XVII veka, koji je objavio oko 40 radova, najznačajnijih u oblasti orijentalnih studija, geologije i medicine. (Nap. prev.)

Kirher potom procenjuje da se pedeset objekata može organizovati u 1.273.726.838.815.420.339.851.343.083.767.005.515.293.749.454.795.408.000.000.000.000 kombinacija. Iz ovoga se vidi da je moguća beskrajna raznolikost, jer bezbrojni delovi univerzuma mogu biti međusobno povezani na neizračunljiv broj načina, a kroz razne kombinacije ovih bezgraničnih potpodela bića, neminovan rezultat je beskonačna pojedinačnost i beskonačna raznovrsnost. Na taj način je još jednom dokazano da život nikada ne može postati monoton ili istrošiti mogućnosti raznolikosti.

Krotkost je oznaka stava stoičkih filozofa. Dok je Diogen držao govore protiv besa, jedan od njegovih slušalaca prezrivo mu je pljunuo u lice. Ponizno primivši uvredu, veliki stoik je odvratio: „Nisam ljut, ali sam u nedoumici da li sam to zaslužio ili ne!"

Epikur sa Samosa (341–270. g.p.n.e.) bio je osnivač *epikurejske škole*, koja je u mnogo čemu slična kirenskoj, ali je viša po etičkim standardima. Epikurejci su takođe zadovoljstvo pozicionirali kao najpoželjnije stanje, ali zamišljajući ga kao važno i dostojanstveno stanje koje se postiže odricanjem od onih psihičkih i mentalnih nestalnosti koje izazivaju bol i tugu. Epikur je smatrao da, pošto su bolovi uma i duše teži od bolova tela, onda i radosti uma i duše prevazilaze telesne radosti. Kirenaici su tvrdili da zadovoljstvo zavisi od radnje ili kretanja; epikurejci su izjavljivali da mirovanje ili nevršenje radnje mogu takođe izazvati zadovoljstvo. Epikur je prihvatio Demokritovu filozofiju po pitanju prirode atoma i svoju fiziku zasnovao na toj teoriji. Epikurejska filozofija se može rezimirati kroz četiri kanona:

> „(1) Osećaj nikada ne vara; stoga, svako osećanje i svaka percepcija pojavnoga su tačni. (2) Mišljenje prati osećaj i nadogradnja je osećaja, a može biti istinito ili pogrešno. (3) Svako mišljenje koje je potvrđeno osećajem ili mu nije kontradiktorno, istinito je. (4) Mišljenje koje je kontradiktorno osećaju ili nije potvrđeno dokazom osećaja, pogrešno je."

Među značajne epikurejce ubrajaju se Metrodor iz Lampsaka, Zenon iz Sidona i Fedar.

Eklekticizam se može definisati kao praksa izbora naoko nepomirljivih doktrina iz antagonističkih škola i konstruisanja kombinovanog filozofskog sistema u skladu sa uverenjima samog eklektika.

Eklekticizam jedva da se može smatrati filozofski ili logički dubokim, pošto su pojedinačne škole do svojih zaključaka dolazile na različite načine, pa filozofski proizvod nastao iz fragmenata uzetih iz tih škola nužno mora biti izgrađen na temelju konfliktnih premisa. Shodno tome, eklekticizam je bio obeležen kao laička škola. U Rimskom carstvu je malo misli bilo posvećeno filozofskoj teoriji, pa su stoga većina mislilaca bili eklektici. Ciceron je izuzetan primer ranog eklekticizma, jer su njegovi spisi pravi potpuri neprocenjivih fragmenata iz ranijih škola mišljenja. Izgleda da je eklekticizam nastao u trenutku kada su ljudi po prvi put počeli da sumnjaju u mogućnost otkrivanja krajnje istine. Sagledavajući takozvano znanje u najboljem slučaju samo kao stav, oni manje studiozni su zaključili kako je mudrije da prihvate ono što se čini najrazumnije u učenjima bilo koje škole ili pojedinca. Iz ove prakse, međutim, uzdigla se pseudo-slobodoumnost lišena elementa preciznosti koji nalazimo u pravoj logici i filozofiji.

Neopitagorejska škola cvetala je u Aleksandriji tokom prvog veka hrišćanske ere. U vezi nje ističu se samo dva imena – Apolonije iz Tijane i Moderat iz Gadesa[11]. Neopitagoreizam je bio spona između starijih paganskih filozofija i neoplatonizma. Kao i neoplatonizam, sadržavao je mnoštvo egzaktnih elemenata misli izvedenih od Pitagore i Platona; naglašavao je metafizičku spekulaciju i asketske navike. Nekoliko autora primetilo je upadljivu sličnost između neopitagoreizma i doktrine esena. Poseban akcenat bio je postavljen na misteriju brojeva, a moguće je da su neopitagorejci imali mnogo šire znanje o originalnim Pitagorinim učenjima nego što je ono danas dostupno. Čak i u I veku Pitagora je smatran više za boga nego za čoveka i oživljavanju njegove filozofije se pribeglo s nadom da će njegovo ime podstaći interes za dublje sisteme učenja. Ali grčka filozofija prošla je zenit svog sjaja; čovečanstvo je postajalo svesno značaja fizičkog života i fizičkih fenomena. Naglasak na zemaljskim pitanjima, koji je kasnije počeo da se afirmiše, dostigao je zrelost svoga izraza u materijalizmu i komercijalizmu XX veka, mada se neoplatonizam uplitao i prošlo je mnogo vekova dok taj značaj nije dobio svoj definitivni oblik.

11 Latinski naziv za španski grad Kadiz, čije je prvobitno feničansko ime bilo Gadir, a kasnije je bio poznat po helenskom imenu Gadeira. (Nap. prev.)

ENEJA PRED DVERIMA PAKLA

Iz Vergilijeve *Eneide* (Dridenov prevod)

Vergilije opisuje deo rituala grčkih Misterija – moguće eleusinskih – u svom prikazu spuštanja Eneje do dveri pakla pod vođstvom Sibile. O tom delu rituala besmrtni pesnik kaže:

„Na ulazu u Ork, pred samim predvorjem
Žalost ima krevet i Griže Savesti.
Tu su blede Bolesti i tužna Starost,
Strah, Glad – na zlo što goni i gadna Nužda,
Čuda strašna izgledom – i Smrt i Muka,
San, brat smrti i Zadovoljstva rđava,
I ubilački Rat na suprotnom pragu,
Gvozdene sobe Eumenida i luda,
Zmijokosa Nesloga s krvavom trakom.
Nasred trema širi grane stari golemi brest,
Na kom stanuju obično lažni snovi,

– Kako kažu – pod svakim listom viseći.
To su mnoga čudovišta raznih zveri:
Kod vrata – Kentauri, dvolične Skile,
Storuki Brijarej i Lernejska zmija,
Koja šišti strašno, i Himera s vatrom,
Gorgone, Harpije i Senka s tri tela.
Čim Eneju iznenada obuze strah
Uperi mač na senke dolazeće
I sekao bi ih on uzalud mačem
Da mu tad ne reče proročica vešta
Da su to duše bez tela – ljudskog lika."[12]

Mada se dugo verovalo da je osnivač *neoplatonizma* bio Amonije Sakas, ova škola zaista nastaje sa Plotinom (204–269). Među neoplatonistima iz Aleksandrije, Sirije, Rima i Atine istaknuto mesto zauzimaju Porfirije, Jamblih, Salustije, car Julijan, Plutarh i Proklo. Neoplatonizam je predstavljao krajnji napor dekadentnog paganstva da objavi i tako sačuva za buduće naraštaje svoju tajnu (ili nezapisanu) doktrinu. U njegovim učenjima je antički idealizam imao svoj najsavršeniji izraz. Neoplatonizam se gotovo isključivo bavio problemima više metafizike. Priznavao je postojanje tajne doktrine opšte važnosti koja je od najranijih civilizacija bila skrivena unutar rituala, simbola i religijskih i filozofskih alegorija. Umu neupućenom u tajna načela ove doktrine, neoplatonizam se može činiti kao gomila spekulacija prošarana ekstravagantnim uzletima mašte. Takva tačka gledišta, međutim, zanemaruje instituciju Misterija – tajnih škola u čije dubine idealizma su bili inicirani gotovo svi rani filozofi.

Kada je fizičko telo paganske misli palo, učinjen je pokušaj da se u njega, kroz razotkrivanje njegovih mističnih istina, udahne novi život i da ono tako vaskrsne. Ovaj pokušaj, međutim, nije dao rezultate. Ali, uprkos antagonizma između prvobitnog hrišćanstva i neoplatonizma, mnoga osnovna neoplatonistička načela hrišćanstvo je prihvatilo i ona su utkana u tkivo patrističke filozofije. Ukratko opisan, neoplatonizam je filozofski kôd koji svako fizičko ili opipljivo telo doktrine smatra samo ljušturom duhovne stvarnosti koja može biti otkrivena kroz meditaciju i određene vežbe mističkog karaktera.

12 *Eneida*, Prosveta, Beograd, biblioteka *Svetski klasici*, 1964, str. 198-199. Prevod sa latinskog Mladen S. Atanasijević. (Nap. prev.)

Shvatano je da materijalna tela religije i filozofije imaju relativno malu vrednost u odnosu na ezoterične, duhovne istine koje sadrže. Slično tome, važnost nije pridavana ni naukama o materijalnom svetu.

Termin *patristika* označava filozofiju otaca rane hrišćanske crkve. Patristička filozofija podeljena je u dve opšte epohe: ante-nikejsku i post-nikejsku epohu. Ante-nikejski period uglavnom je bio posvećen napadima na paganizam i opravdavanjima i odbrani hrišćanstva. Napadnuta je celokupna struktura paganske filozofije, a diktat vere uzdignut je iznad razuma. U nekim sklučajevima pravljeni su napori da se potvrđene istine paganizma pomire sa hrišćanskim otkrivenjem. Među ante-nikejskim ocima bili su sv. Irinej, Kliment Aleksandrijski i Justin Filozof. U post-nikejskom periodu veći akcenat stavljen je na objašnjavanje hrišćanske filozofije u odnosu na platonizam i neoplatonizam, što je rezultiralo pojavom brojnih neobičnih dokumenata, dugih, preopširnih i dvosmislenih, većinom filozofski slabih. U post-nikejske filozofe ubrajaju se Atanasije, Grigorije Niski i Kiril Aleksandrijski. Patristička škola značajna je zbog naglašavanja supremacije čoveka u univerzumu. Čovek je shvatan kao posebna i božanska tvorevina – krunsko dostignuće Božanstva i izuzetak od vrhovne vlasti prirodnog zakona. Za patristike je bilo nezamislivo da može postojati neko drugo stvorenje tako plemenito, tako srećno, ili tako moćno kao čovek, zbog čije koristi i prosvećivanja su sva kraljevstva prirode na prvom mestu i stvorena.

Patristička filozofija je svoj vrhunac imala u *avgustinijanizmu*, koji se najbolje može definisati kao hrišćanski platonizam. Nasuprot *pelaškoj doktrini* po kojoj je čovek tvorac vlastitog spasenja, avgustinijanizam je crkvu i njene dogme uzdigao na poziciju apsolutne nepogrešivosti – položaj koji je uspešno zadržala sve do reformacije. *Gnosticizam*, sistem emanacionizma, koji je hrišćanstvo tumačio kroz odnos sa grčkom, egipatskom i persijskom metafizikom, pojavio se krajem I veka hrišćanske ere. Praktično sve postojeće informacije o gnosticima i njihovim doktrinama, koje su ante-nikejski crkveni oci žigosali kao jeres, potiču iz optužbi koje su protiv njih podignute, posebno iz spisa sv. Irineja. U III veku pojavio se *maniheizam*, dualistički sistem persijskog porekla, koji je shvatao da su Dobro i Zlo u večitoj borbi za univerzalnu prevlast. Prema manihejcima, Hrist je začet da bi bio princip ispunjenja Dobra, nasuprot čoveku Isusu, koga su smatrali za zlu ličnost.

Smrt Boetijea u VI veku, označava kraj antičko-grčke škole filozofije. U IX veku došlo je do uzdizanja nove škole, *sholastike*, koja je težila tome da izmiri filozofiju i teologiju. Glavni ogranci sholastičke škole bili su *eklekticizam* Jovana od Solsberija (*John of Salisbury*), *misticizam* Bernara od Klervoa (*Bernard of Clairvaux*) i sv. Bonaventure (*Bonaventura*), *racionalizam* Pjera Abelara (*Pierre Abélard*) i *panteistički misticizam* Majstora Ekharta (*Meister Eckhart*). Među arapskim aristotelovcima bili su Avicena i Averoes. Vrhunac sholastike dostignut je sa pojavom Alberta Velikog (*Albertus Magnus*) i njegovog čuvenog učenika, sv. Tome Akvinskog (*Thomas Aquinas*). *Tomizam* (filozofija sv. Tome Akvinskog, koga su ponekad nazivali hrišćanski Aristotel) nastojao je da pomiri razne sholastičke frakcije. U svojoj osnovi tomizam je aristotelizam, uz dodatak koncepta prema kojem je vera projekcija uma.

Nauprot tomizmu, *skotizam*, ili doktrina *voluntarizima*, koju je objavio Jovan Duns Skot (*Joannes Duns Scotus*), franjevački sholastik, naglašava moć i delovanje individualne volje. Naročita karakteristika sholastike bio je očajnički napor da se celokupna evropska misao stavi u aristotelovski kalup. Na kraju su se učenjaci spustili do nivoa običnih trgovaca frazama koji su uzimali Aristotelove reči toliko očišćene, da od njegove filozofije nije ostalo ništa sem kostura. To je bila ona dekadentna škola besmislenog praznoslovlja protiv koje je ser Frensis Bekon uperio svoju gorku ironiju i koju je prognao na otpad odbačenih ideja.

Bekonovski, ili induktivni, sistem mišljenja (gde se podaci prikupljaju kroz proces posmatranja, a potvrđuju kroz eksperimente) prokrčio je put modernim naukama. Bekona je sledio Tomas Hobs (*Thomas Hobbes*) (jedno vreme i njegov sekretar), koji je matematiku smatrao jedinom egzaktnom naukom, a misao, u suštini, matematičkim procesom. Hobs je materiju proglasio za jedinu realnost, pa stoga naučna istraživanja, po njemu, treba da budu ograničena na proučavanje tēla, pojava koje su povezane sa svojim verovatnim uzrocima i posledica koje iz njih proizlaze u svim mogućim okolnostima. Poseban akcenat Hobs je stavljao na značenje rēči, tvrdeći da je razumevanje sposobnost sagledavanja odnosa između rēči i objekata koje one označavaju.

Otcepivši se od sholastičkih i teoloških škola, *post-reformacijska*, ili moderna filozofija, doživela je veliki razvoj u raznim pravcima.

Prema *humanizmu*, čovek je mera svih stvari; *racionalizam* postavlja moći mišljenja za osnovu celokupnog znanja; *politička filozofija* pred čoveka stavlja obavezu da shvati svoje prirodne, društvene i nacionalne privilegije; *empirizam* izjavljuje da je istinito samo ono što se može dokazati eksperimentom ili kroz iskustvo; *moralizam* naglašava neophodnost da se pravilno postupanje uzme kao osnovno filozofsko načelo; *idealizam* tvrdi da su realiteti univerzuma nadmaterijalni – mentalni ili psihički; *realizam*, obrnuto, a *fenomenalizam* ograničava znanje samo na činjenice ili događaje koji mogu biti naučno opisani ili objašnjeni. Najskoriji[13] pravci razvoja filozofske misli su *bihejviorizam* i *neorealizam*; prvi procenjuje suštinske karakteristike kroz analizu ponašanja, a drugi se može sumirati kao opšte izumiranje idealizma.

Baruh de Spinoza (*Baruch de Spinoza*), eminentni holandski filozof, Boga je shvatao kao supstancu koja postoji apsolutno samostalno, ne zavisi ni od čega drugog u svom postojanju, niti se može saznati na osnovu bilo čega drugog. Prirodu ovog Bića Spinoza je smatrao shvatljivom samo kroz njegove atribute, protežnost i mišljenje: svaki atribut razvija se u beskonačno mnogo *aspekata* ili *modusa*. Um čoveka je jedan od modusa beskonačne misli; telo čoveka jedan je od modusa beskonačne protežnosti. Razumom čovek ne može da se uzdigne iznad iluzornog sveta čula i da pronađe večni mir u savršenom jedinstvu sa božanskom suštinom. Kao što je rečeno, za Spinozu je Bog lišen svake ličnosti, što božanstvo čini sinonimom univerzuma.

Nemačka filozofija počinje sa Gotfridom Vilhelmom fon Lajbnicom (*Gottfried Wilhelm von Leibnitz*), čije teorije su prožete optimizmom i idealizmom. Lajbnicov kriterijum *dovoljnog razloga* ukazao je na nedostatke Dekartove (*René Descartes*) teorije protežnosti, te je on zaključio da supstanca u sebi sadrži inherentnu silu u obliku neizračunljivog broja odvojenih i samodovoljnih jedinica. Svedena na svoje najsitnije čestice, materija prestaje da postoji kao supstancijalno telo, jer je razložena na mnoštvo nematerijalnih ideja ili metafizičkih jedinica sile, za koje Lajbnic upotrebljava termin *monade*. Stoga je univerzum sastavljen od bezbroj odvojenih monadičkih

13 Odnosi se na tridesete godine XX veka. Ovu napomenu više nećemo ponavljati, a čitalac je mora imati u vidu kad god autor u knjizi daje neku vremesku odrednicu u odnosu na vreme u kojem piše. (Nap. prev.)

entiteta koji se spontano odvijaju kroz objektifikaciju urođenih aktivnih kvaliteta. Sve stvari su shvaćene kao da se sastoje od pojedinačnih monada različitih magnituda ili agregacija tela, koje mogu postojati kao fizičke, emocionalne, mentalne ili duhovne supstance. Bog je prva i najveća monada; duh čoveka je probuđena monada, za razliku od nižih kraljevstava kojima upravljaju monadičke sile koje su u poluuspavanom stanju.

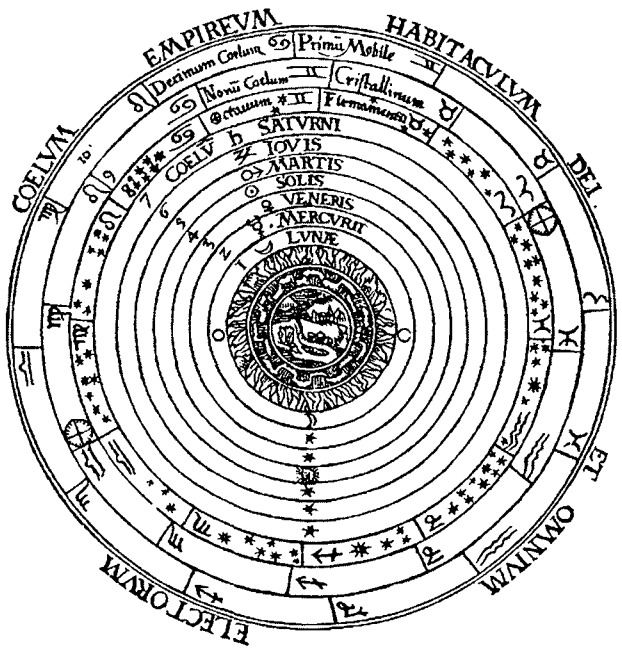

PTOLOMEJSKA ŠEMA UNIVERZUMA

Iz starog štampanog materijala, ljubaznošću Karla Oskara Borga *(Carl Oscar Borg)*

Podsmevajući se geocentričnom astronomskom sistemu Klaudija Ptolomeja, savremeni astronomi prevideli su filozofski ključ Ptolomejevog sistema. Ptolomejev univerzum je dijagramska predstava odnosa između raznih božanskih i elementarnih delova svakog stvorenja i ne bavi se astronomijom kao naukom u smislu u kojem se ona danas shvata. Na gornjoj slici posebna pažnja data je trima krugovima zodijaka koji okružuju orbite planeta. Ovi zodijaci predstavljaju trostruko duhovno ustrojstvo univerzuma. Orbite planeta su upravitelji sveta, a četiri elementarne sfere u centru predstavljaju fizičku konstituciju kako čoveka tako i univerzuma. Ptolomejeva šema univerzuma je prosto presek univerzalne aure, planeta i elemenata koji nemaju nikakve veze sa onima koje priznaju savremeni astronomi.

Iako proizvod lajbnicovsko-volfijanske[14] škole, Imanuel Kant (*Immanuel Kant*) se, poput Loka (*Lock*), posvetio istraživanju moći i ograničenja čovekovog shvatanja. Rezultat je bila njegova kritička filozofija koja je obuhvatala kritiku čistog uma, kritiku praktičnog uma i kritiku moći suđenja. Doktor V. Dž. Djurant[15] koncizno sumira Kantovu filozofiju rekavši da je on um izbavio iz materije. Kant smatra da je um selektor i koordinator celokupnog opažanja, koje je, s druge strane, rezultat osećaja grupisanih oko istog eksternog objekta. Pri klasifikaciji osećaja i ideja um angažuje određene kategorije: smisla, vremena i prostora, razumevanja, kvaliteta, modaliteta i uzročnosti i jedinstva shvatanja. Kao subjekti matematičkih zakona, vreme i prostor su shvaćeni kao apsolutna i dovoljna osnova za egzaktno mišljenje. Kantov praktičan um objavljuje da priroda *noumena* umom nikada ne može biti shvaćena, a, s druge strane, moralnost potvrđuje postojanje tri neophodna postulata: slobodne volje, besmrtnosti i Boga. U kritici moći suđenja Kant prikazuje jedinstvo *noumena* i *fenomena* u umetnosti i biološkoj evoluciji. Nemački *nadintelektualizam* je izdanak prenaglašavanja Kantove teorije autokratske supremacije uma nad osećajima i mišljenjem. Filozofija Johana Gotliba Fihtea (*Johann Gottlieb Fichte*) bila je projekcija Kantove filozofije u kojoj je pokušao da ujedini Kantov praktični um sa svojim čistim razumom. Fihte je smatrao da je saznanje samo sadržaj svesti onoga koji saznaje i da za njega ne postoji ništa dok ne postane deo tih sadržaja. Stoga, zapravo, ništa nije stvarno, osim činjenica nečijeg sopstvenog mentalnog iskustva.

Prepoznavši potrebu postojanja određene objektivne stvarnosti, Fridrih Vilhelm Jozef fon Šeling (*Friedrich Wilhelm Joseph von Schelling*), koji je nasledio Fihteovo mesto profesora filozofije u Jeni, postavio je doktrinu o identitetu kao osnovu kompletnog filozofskog

14 Fridrih August Volf (*Friedrich August Wolf*, 1759–1824) – nemački filolog i kritičar. (Nap. prev.)

15 Viljem Džejms Djurant (*William James Durant*, 1885–1981) – američki pisac, istoričar i filozof. (Nap. prev.)

sistema. Dok je Fihte za Apsolut smatrao sopstvo, Šeling je kao sveprožimajući uzrok postavio beskonačni um. Realizacija Apsoluta postala je moguća intelektualnom intuicijom koja je, kao viši ili duhovni osećaj, sposobna da se ogradi kako od subjekta tako i od objekta. Kantove kategorije prostora i vremena Šeling je smatrao, prvu kao pozitivnu, a drugu kao negativnu, a materijalno postojanje kao rezultat recipročne akcije ta dva izraza. Šeling je takođe smatrao da apsolut u procesu samorazvoja dejstvuje u skladu sa zakonom ili ritmom koji se sastoji od tri pokreta. Prvi, reflektivni pokret, predstavlja pokušaj da se beskonačno otelotvori u konačnom. Drugi, pokret obuhvatanja, pokušaj je da se apsolut vrati u beskonačno, pošto se umešao u konačno. Treći, pokret razuma, predstavlja neutralnu tačku u kojoj su prva dva pokreta pomešana.

Georg Vilhelm Fridrih Hegel (*Georg Wilhelm Friedrich Hegel*) smatrao je Šelingovu intelektualnu intuiciju filozofski nesigurnom i zato je svoju pažnju usmerio na uspostavljanje filozofskog sistema zasnovanog na čistoj logici. Za Hegela je rečeno da je počeo ni od čega i logičkom preciznošću pokazao da sve, sledeći logički poredak, polazi od tog ničega. Hegel je uzdigao logiknu na poziciju vrhunske važnosti, zapravo, kao kvalitet samog apsoluta. Boga je smatrao procesom razvijanja koji nikada ne dostiže stanje razvijenosti. Na sličan način, mišljenje nema ni početak ni kraj. Hegel je verovao i da sve stvari za svoje postojanje mogu da zahvale svojim suprotnostima, a da su sve suprotnosti, zapravo, identične. Na taj način, jedino postojanje je međusobni odnos suprotnosti, kroz čije kombinacije nastaju novi elementi. Pošto je Božanski um shvatao kao večiti proces mišljenja koji se nikada ne dovršava, Hegel je napao same temelje teizma, a njegova filozofija ograničila je besmrtnost samo na večno napredujuće Božanstvo. Evolucija je, prema tome, neprestano isticanje Božanske svesti iz same sebe; svo stvaranje, mada je u stalnom pokretu, nikad ne dostiže nijedno stanje osim neprekidnog protoka.

Filozofija Johana Fridriha Herbarta (*Johann Friedrich Herbart*) bila je realistička reakcija na idelizam Fihtea i Šelinga. Pravu osnovu filozofije za Herbarta je predstavljalo veliko mnoštvo pojava koje se neprestano kreću kroz čovekom um. Ispitivanje pojava, međutim, pokazuje da je njihova velika većina nerealna, ili bar nije u stanju da um snabde stvarnom istinom. Kako bi se ispravili lažni utisci koje pojave izazivaju i otkrila stvarnost, Herbart je verovao da

je neophodno razložiti pojave na odvojene elemente, jer stvarnost postoji u elementima, a ne u celini. Tvrdio je da objekti mogu biti klasifikovani na tri opšta pojma: stvar, materiju ili um; prvo je objekat sa više svojstava, drugo je postojeći objekat, a treće – samosvesno biće. Sva tri pojma, međutim, dovode do određenih kontradikcija, čijim rešavanjem je Herbart bio prvenstveno zaokupljen. Na primer, pitanje materije: mada je sposobna za ispunjavanje prostora, kada se smanji do krajnje granice, ona je sastavljena od neshvatljivo majušnih jedinica božanske energije koje ne zauzimaju bilo kakav prostor.

Pravi predmet filozofije Artura Šopenhauera (*Arthur Schopenhauer*) predstavlja volja; njegova filozofija bavi se uzdizanjem uma do tačke na kojoj je sposoban da kontroliše volju. Šopenhauer volju poredi sa jakim slepim čovekom koji na ramenima nosi intelekt u obliku slabog, hromog čoveka koji ima vid. Volja je neumorni uzrok manifestacije i svaki deo prirode je proizvod volje. Mozak je proizvod volje za saznanjem; ruka je proizvod volje za hvatanjem. Celokupna intelektualna i emocionalna konstitucija čoveka podređena je volji i velikim delom posvećena naporu da ispuni zahteve volje. Tako um stvara razrađene sisteme mišljenja kako bi dokazao neophodnost voljnoga. Genijalnost, međutim, predstavlja stanje u kojem je intelekt postigao nadmoć nad voljom, pa životom upravlja razum, a ne impuls. Snaga hrišćanstva, rekao je Šopenhauer, leži u pesimizmu i porobljavanju individualne volje. Njegovo lično religijsko stanovište veoma je podsećalo na budizam. Za njega nirvana predstavlja potčinjavanje volje. Život – manifestaciju slepe volje za življenjem – video je kao nesreću, tvrdeći da je pravi filozof onaj koji se, shvatajući mudrost smrti, opire inherentnoj pobudi da reprodukuje svoju vrstu.

Za Fridriha Vilhelma Ničea (*Friedrich Wilhelm Nietzsche*) rečeno je da je njegov jedinstven doprinos smeru ljudske nade bila radosna vest da je Bog umro iz sažaljenja! Izuzetne odlike Ničeove filozofije su njegova doktrina večnog ponavljanja i ekstremni naglasak stavljen na *volju za moć* – projekciju Šopenhauerove *volje za životom*. Niče je verovao kako je svrha postojanja proizvodnja svemogućeg pojedinca, kojeg je nazvao natčovek. Taj natčovek je rezultat pažljivog uzgoja, jer kad ne bi bio na silu izdvojen iz mase i posvećen stvaranju moći, pojedinac bi potonuo nazad u smrtonosnu osrednjost. Ljubav bi, govorio je Niče, trebalo da bude žrtvovana stvaranju natčoveka, a trebalo bi da se venčavaju samo oni koji se najbolje uklapaju u

proizvodnju ove izuzetne vrste. Takođe, Niče je verovao u vladavinu aristokratije, pri čemu su i krv i uzgoj od ključnog značaja za osnivanje ovog nadređenog tipa. Ničeova doktrina nije oslobodila mase, već je nad njih postavila nadljude za koje njihova inferiorna braća i sestre treba u potpunosti da budu spremna da umru. Etički i politički, natčovek je bio zakon za sebe. Za one koji shvataju pravo značenje moći da se bude pun vrline, samokontrole i istine, ideal Ničeove teorije je očigledan. Za površne, međutim, to je filozofija bez srca i proračunata, koja se brine samo o opstanku najprilagođenijih.

Detaljnije predstavljanje drugih nemačkih škola filozofske misli sprečeno je ograničenošću prostora. Skorašnji pravci unutar nemačke škole su *frojdianizam* i *relativizam* [koji se često naziva i Ajnštajnova (*Einstein*) teorija]. Prvo je sistem psihoanalize kroz psihopatske i neurološke pojave, a drugo napad na mehaničke principe koji zavise od važeće teorije brzine.

Rene Dekart (*René Descartes*) stoji na čelu francuske škole filozofije i sa ser Frensisom Bekonom deli čast osnivanja sistema moderne nauke i filozofije. Kao što je Bekon svoje zaključke bazirao na posmatranju spoljašnjih stvari, Dekart je svoju metafizičku filozofiju bazirao na posmatranju unutrašnjih stvari. *Kartezijanstvo* (Dekartova filozofija) prvo eliminiše sve stvari, a zatim kao fundamentalne uspostavlja one premise bez kojih je postojanje nemoguće. Dekart definiše ideju kao ono što ispunjava um kada osetimo stvar. Istina ideje mora biti određena kriterijumom jasnosti i određenosti. Zato je Dekart smatrao da jasna i određena ideja mora biti istinita. Takođe, Dekarta je odlikovalo to da je svoju filozofiju razvijao bez oslanjanja na autoritete. Zbog toga su njegovi zaključci izgrađeni od najjednostavnijih premisa i razvijali su svoju kompleksnost kako je struktura njegove filozofije dobijala oblik.

Pozitivistička filozofija Ogista Konta (*Auguste Comte*) bazira se na teoriji da se ljudski intelekt razvija kroz tri nivoa misli. Prvi, najniži nivo je teološki, drugi je metafizički, a treći, najviši, je pozitivni. Stoga teologija i metafizika predstavljaju slabe intelektualne napore ljudskog dečjeg uma, a pozitivizam je mentalni izraz zrelog intelekta. U svom delu *Kurs pozitivne filozofije* Kont piše:

> „U finalnom, pozitivnom stanju, um je odustao od uzaludnog traganja za apsolutnim pojmovima, poreklom i odredištem univerzuma i uzrocima pojava i upustio se u proučavanje njihovih zakona, to jest, njihovih nepromenjivih odnosa uzastopnosti i sličnosti. Rasuđivanje i posmatranje, ispravno kombinovani, oruđa su ovog saznanja."

Kontova teorija se opisuje kao „ogroman sistem materijalizma". Prema Kontu, ranije se govorilo da nebesa objavljuju slavu Božju, ali sada ona samo pričaju o slavi Njutna i Laplasa.

DRVO KLASIČNE MITOLOGIJE

Iz *Hort*,[16]
The New Pantheon

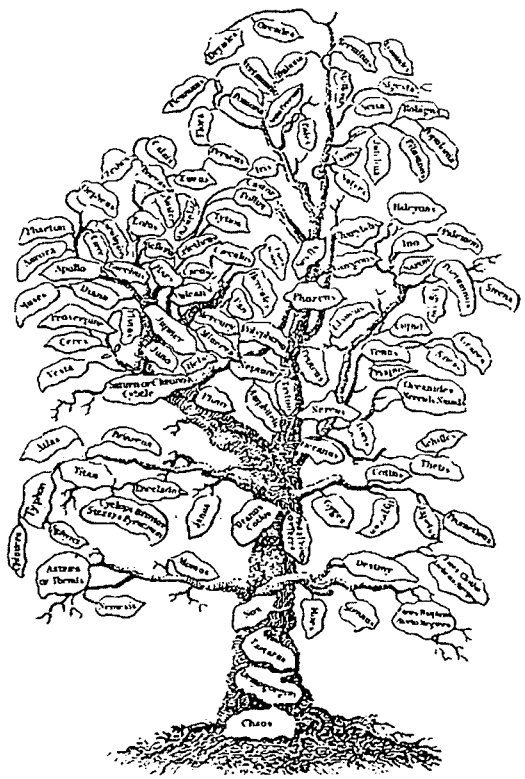

Pre no što je moguće pravilno uvažavanje dubljih naučnih aspekata grčke mitologije, neophodno je organizovati grčki panteon i rasporediti bogove, boginje i razne nadljudske hijerarhije u povezan red. Proklo, veliki neoplatonista, u svojim komentarima Platonove teologije daje neprocenjiv ključ za raspored raznih božanstava u odnosu na Prvi Uzrok i raspored nižih sila koje iz njih emaniraju. Kada je tako uređena, božanska hijerarhija može se uporediti sa granama velikog drveta. Korenje ovog drveta čvrsto je usađeno u Nespoznatljivo biće. Stablo i veće grane drveta simbolizuju vrhovne bogove, a grančice i lišće neizmerno postojanje zavisno od prve i nepromenjive Sile.

16 Viljem Džilard Hort (*William Jillard Hort*) – engleski sveštenik; 1794–95. godine nastavnik u *John Prior Estlin's School, St. Michael's Hill*, Bristol. Pored pomenute knjige o mitologiji autor je više knjiga o vaspitanju i obrazovanju, engleskom jeziku i književnosti. (Nap. prev.)

Među francuskim filozofskim školama su i *tradicionalizam* (naziv koji se često primenjuje za hrišćanstvo), koji poštuje tradiciju i smatra je pravom osnovom za filozofiju, *sociološka* škola, koja se prema čovečanstvu odnosi kao prema ogromnom društvenom organizmu, *enciklopedisti*, čiji su napori da se znanje klasifikuje prema Bekonovom sistemu revolucionarizovali evropsku misao, *volterizam*, koji je napao božansko poreklo hrišćanske vere i usvojio stav krajnjeg skepticizma prema svim pitanjima koja se odnose na teologiju i *neokriticizam*, francuska revizija doktrine Imanuela Kanta.

Anri Bergson (*Henri Bergson*), intuicionalist, nesumnjivo najveći živi francuski filozof, predstavlja teoriju mističnog antiintelektualizma, utemeljenu na pretpostavci kreativne evolucije. Brz rast njegove popularnosti posledica je njegovog pozivanja na finija osećanja u ljudskoj prirodi, koja se opiru beznadežnosti i bespomoćnosti materijalističke nauke i realističke filozofije. Bergson Boga vidi kao život koji se neprestano bori protiv ograničenja materije. On čak prihvata mogućnost pobede života nad materijom i, s vremenom, poništenja smrti.

Primenivši bekonovski metod na um, Džon Lok (*John Locke*), veliki engleski filozof, izjavio je da sve što prolazi kroz um predstavlja legitimni predmet mentalne filozofije, a da su te mentalne pojave realne i ispravne poput predmeta bilo koje druge nauke. U svojim istraživanjima porekla pojava, Lok je odstupio od bekonovskog zahteva da je prvo neophodno sačiniti prirodni istorijat činjenica. Lok je smatrao da je um prazan pre no što se u njemu ne ispiše iskustvo. Stoga je um izgrađen od primljenih utisaka i razmišljanja o njima. Duša, verovao je Lok, nije sposobna da shvati Božanstvo, a čovekovo ostvarenje ili spoznavanje Boga samo je zaključak izveden iz mogućnosti razmišljanja. Od svih Lokovih učenika, Dejvid Hjum (*David Hume*) bio je sa najviše entuzijazma i najmoćniji.

Napadajući Lokov senzacionalizam[17], biskup Džordž Berkli (*George Berkeley*) zamenio ga je filozofijom zasnovanom na Lokovim fundamentalnim premisama, koje je, međutim, razvio kao idealistički sistem. Berkli je smatrao da su ideje realni objekti saznanja. Izjavio je kako je nemoguće izneti dokaz da su oseti posledice materijalnih predmeta; takođe je pokušao da dokaže da materija ne postoji. Berklianizam smatra da je univerzum prožet umom i da ovaj njime upravlja. Stoga je verovanje u postojanje materije samo mentalno stanje, a sami objekti mogu biti i konstrukcija uma. Istovremeno, Berkli je smatrao gorim od ludila sumnju u tačnost opažanja, jer ukoliko se moć opažanja dovede u pitanje, čovek se svodi na kreaturu nesposobnu da saznaje, procenjuje ili bilo šta shvati.

17 Autor pod ovim pojmom ne podrazumeva značenje koje ova reč ima u našem vremenu, kada se uglavnom odnosi na senzacionalistički način izveštavanja u masovnim medijima, već misli na empiristički način mišljenja, izvodeći termin iz engleske reči *sensation* – oset ili osećaj. (Nap. prev.)

U *asocijacionalizmu* Hartlija (*David Hartley*) i Hjuma nalazila se napredna teorija da asocijacija (povezivanje) ideja predstavlja fundamentalni princip psihologije i objašnjenje svih mentalnih fenomena. Hartli je smatrao da se, ukoliko se osećaj ponovi nekoliko puta, javlja tendencije da se on spontano ponavlja, a do nje može doći usled asocijacije izazvane nekom drugom idejom, čak i ako objekat koji izaziva originalnu reakciju nije prisutan. *Utilitarizam* Džeremija Bentama (*Jeremy Bentham*), arhiđakona Pejlija (*William Paley*) i Džejmsa (*James*) i Džona Stjuarta Mila (*John Stuart Mill*) kaže da je najveće dobro ono što je najkorisnije za najveći broj. Džon Stjuart Mil je verovao da je putem oseta moguće obezbediti znanje o svojstvima stvari, a da je putem višeg stanja uma – to jest, intuicijom ili razumom – moguće dostići i znanje o istinskoj suštini stvari.

Darvinizam je doktrina prirodne selekcije i fizičke evolucije. Za Čarlsa Roberta Darvina (*Charles Robert Darwin*) kaže se da je odlučio da potpuno protera duh iz univerzuma, a beskrajni i sveprisutni Um postavi kao sinonim za sveprožimajuće sile bezlične prirode. *Agnosticizam* i *neohegelijanizam* su takođe pažnje vredni proizvodi ovog perioda filozofske misli; prvi je verovanje da je priroda krajnosti nespoznatljiva, a drugi predstavlja englesko i američko oživljavanje Hegelovog idealizma.

Dr V. Dž. Djurant tvrdi da je veliko delo Herberta Spensera (*Herbert Spencer*), *Prvi principi* (*First Principles*), od njega gotovo u trenu načinilo najčuvenijeg filozofa njegovog vremena. *Spenserijanizam* je filozofski pozitivizam koji opisuje evoluciju kao večito rastuću složenost sa ravnotežom kao njenim najvišim mogućim stanjem. Prema Spenseru, život je neprekidan proces iz homogenosti u heterogenost i nazad, iz heterogenosti u homogenost. Život takođe uključuje i kontinuirano prilagođavanje unutrašnjih odnosa spoljnim odnosima.

Najpoznatiji od svih Spenserovih aforizama je njegova definicija Božanstva:

> „Bog je beskrajna inteligencija, beskrajno raznovrsna kroz beskrajno vreme i beskrajni prostor, koja se manifestuje kroz beskrajnost večito razvijajućih individualnosti."

Spenser je naglasio univerzalnost zakona evolucije i primenio ga ne samo na oblik nego i na inteligenciju koja je iza oblika. U svakoj manifestaciji bića prepoznavao je fundamentalnu tendenciju razvoja od jednostavnosti ka složenosti, primećujući da, onda kada se dostigne tačka uravnoteženosti, za njom uvek sledi proces dezintegracije. Prema Spenseru, međutim, dezintegracija se dešava samo da bi mogla uslediti reintegracija na višem nivou postojanja.

Glavno mesto u italijanskoj folozofskoj školi trebalo bi dodeliti Đordanu Brunu (*Giordano Bruno*), koji, posle oduševljenog prihvatanja Kopernikove (*Nicolaus Copernicus*) teorije da je sunce centar solarnog sistema, proglašava da je sunce zvezda, a da su sve zvezde sunca. U Brunovo vreme zemlja je smatrana centrom celokupnog stvaranja. Shodno tome, kada je on prognao svet i čoveka u mračni ugao svemira, efekat je bio kataklizmičan. Zbog jeretičke tvrdnje da postoji mnoštvo univerzuma i shvatanja kosmosa kao toliko prostranog da ga ne može popuniti nijedna pojedinačna vera, Bruno je izgubio život.

Vikoizam je filozofija zasnovana na zaključcima Đovanija Batiste Vikoa (*Giovanni Battista Vico*), koji je smatrao da Bog kontroliše svoj svet ne putem čuda već prirodnim zakonom. Zakoni kojima ljudi upravljaju sami sobom, rekao je Viko, proizlaze iz duhovnog izvora unutar čovečanstva, koji je *en rapport*[18] sa Božanskim zakonom. Zbog toga materijalni zakon ima božansko poreklo i odražava naloge Duhovnog Oca. Filozofija *ontologizma*, koju je razvio Vinćenco Đoberti (*Vincenzo Gioberti*) (koji se generalno smatra više za teologa nego za filozofa), Boga pozicionira kao jedino biće i izvor celokupnog znanja, pri čemu je znanje identično samom Božanstvu. Bog se zato naziva Biće, a sve ostale manifestacije su postojanje. Istinu treba otkriti kroz promišljanje ove tajne.

18 Francuski – u skladu. (Nap. prev.)

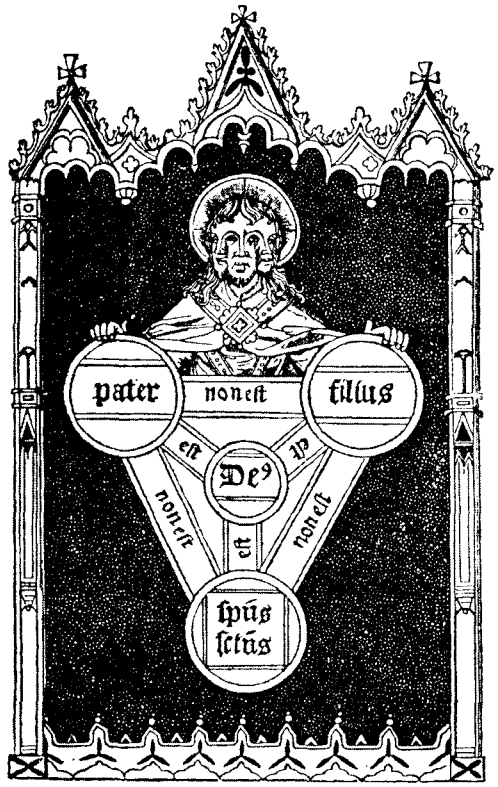

HRIŠĆANSKO TROJSTVO

Iz *Hone*[19], *Ancient Mysteries Described*

Da bi se unapredio prikladan oblik hrišćanske doktrine trojstva, bilo je neophodno osmisliti sliku u kojoj su tri osobe – Otac, Sin i Sveti Duh – razdvojeni, a ipak jedno. U različitim delovima Evrope mogu se pronaći slike slične gornjoj, gde su tri lica sjedinjena na jednoj glavi. To je legitiman način da oni koji su za to sposobni shvate sveti značaj trostruke glave i da im se otkrije velika tajna. Ipak, u prisustvu takve primene simbologije u hrišćanskoj umetnosti, jedva da je ispravno smatrati da filozofi drugih vera zaostaju, poput Hindusa, koji imaju Bramu sa tri lica, ili, poput rimskog Janusa sa dva lica.

19 Viljem Houn (*William Hone*, 1780–1842) – engleski pisac, satiričar i knjižar. (Nap. prev.)

Najvažniji od savremenih italijanskih filozofa je Benedeto Kroče (*Benedetto Croce*), hegelijanski idealist. Kroče smatra da je ideja jedina realnost. Njegovo stanovište je antiteološko, pošto ne veruje u besmrtnost duše i teži da religiju zameni etikom i estetikom. Među ograncima italijanske filozofije trebalo bi pomenuti *sensizam* (senzacionalizam)[20], koji čulna opažanja postavlja kao jedine kanale primanja znanja, *kriticizam*, ili filozofiju ispravnog prosuđivanja, i *neosholastiku*, koja, podstaknuta od strane rimokatoličke crkve, predstavlja oživljavanje tomizma.

Dve izuzetne škole američke filozofije su *transcendentalizam* i *pragmatizam*. Transcendentalizam, izložen u spisima Ralfa Valdo Emersona (*Ralph Waldo Emerson*), naglašava moć transcendentalnog nad fizičkim. Mnogi Emersonovi spisi pokazuju izražen orijentalni uticaj, posebno njegov ogledi o Nad-duši i Zakonu kompenzacije. Teorija pragmatizma, mada nije nastala sa profesorom Viljemom Džejmsom (*William James*), njegovim zalaganjem stekla je široku popularnost kao filozofsko mišljenje. Pragmatizam se može definisati kao doktrina po kojoj značenje i prirodu stvari treba otkrivati kroz razmatranje njihovih posledica. Istina je, prema Džejmsu, „samo ono što je korisno za naše razmišljanje, upravo kao što je 'ispravno' samo ono što je korisno za naše ponašanje" (pogledati njegov *Pragmatizam*). Džona Djuia (*John Dewey*), *instrumentalistu*, koji primenjuje eksperimentalni pristup na sva pitanja života, trebalo bi shvatiti kao Džejmsovog komentatora. Za Djuia, rast i promene su neograničeni, a krajnosti nisu postulirane. Dug boravak Džordža Santajanc (*George Santayana*) u Americi opravdava uvrštavanje ovog velikog Španca među američke filozofe. Braneći se štitom skepticizma podjednako protiv iluzija čula i kumulativnih grešaka epoha, Santajana je težio da povede čovečanstvo u još neizvesnije stanje koje je nazvao *život razboritosti*.

(Kao dodatak dosada navedenim izvorima, u pripremi prethodnog sažetka glavnih ogranaka filozofske misli, autor je koristio i Stenlijevu [21] *Istoriju filozofije* (*History of Philosophy*), Morelov[22] *Istorijski i kritički pogled na spekulativnu evropsku filozofiju XIX veka* (*An Historical and Critical View of the Speculative Philosophy of Europe in the Nineteenth Century*), Singerove[23] *Savremene mislioce i probleme sadašnjice* (*Modern Thinkers and Present Problems*), Randove[24] *Savremene klasične filozofe* (*Modern Classical Philosophers*), Vindelbandovu[25] *Istoriju filozofije* (*History of Philosophy*), Perijeve[26] *Filozofske tendencije sadašnjice* (*Present Philosophical Tendencies*); Hamiltonova[27] *Predavanja o metafizici i logici* (*Lectures on Metaphysics and Logic*) i Djurantovu *Priču o filozofiji* (*The Story of Philosophy*).

20 Videti napomenu 17 na strani 44. (Nap. prev.)

21 Tomas Stenli (*Thomas Stanley*, 1625–1678) – engleski pesnik i prevodilac. (Nap. prev.)

22 Džon Danijel Morel (*John Daniel Morell*, 1816–1891) – britanski prosvetitelj, teolog i filozof, pastor Kongregacione srkve u Gosportu. (Nap. prev.)

❋ ❋ ❋

Pošto je propraćen manje-više sekvencijalan razvoj filozofskih spekulacija od Talesa do Džejmsa i Bergsona, na redu je skretanje pažnje čitaoca na elemente koji dovode do geneze filozofskog razmišljanja i na okolnosti koje tu genezu prate. Mada su se Heleni pokazali kao naročito osetljivi na filozofske discipline, ne može se smatrati da je ova nauka nad naukama nastala kod njih. Tomas Stenli piše:

> „Iako su neki Grci poreklo filozofije pripisivali svom narodu, ipak su oni malo učeniji među njima priznavali da ona potiče sa Istoka."

23 Edgar Artur Singer, mlađi (*Edgar Arthur Singer, Jr*, 1873–1954) – američki filozof, profesor na Pensilvanijskom univerzitetu od 1909. do 1943. godine. (Nap. prev.)

24 Bendžamin Rand (*Benjamin Rand*, 1856–1934) – prvi zvanični bibliotekar *Robbins Library* na Harvard univerzitetu, od 1906. do 1934. godine; autor je većeg broja radova iz oblasti filozofije. (Nap. prev.)

25 Vilhelm Vindelband (*Wilhelm Windelband*, 1848–1915) – nemački filozof Badenske škole. (Nap. prev.)

26 Ralf Barton Peri (*Ralph Barton Perry*, 1876–1957) – američki filozof, jedan od lidera pokreta neorealizma. (Nap. prev.)

27 Ser Viljem Hamilton (*Sir William Hamilton*, 1788–1856) – škotski metafizičar. (Nap. prev.)

Veličanstvena hinduistička, haldejska i egipatska učenja moraju biti priznata kao stvarni izvori grčke mudrosti. Egipatsko učenje ukalupljeno je u obrazac na osnovu senke koju su svetilišta Elore, Ura i Memfisa bacale na misao primitivnih naroda. Tales, Pitagora i Platon su u svojim filozofskim lutanjima stupili u kontakt sa mnogim udaljenim kultovima, a vratili su se sa znanjem Egipta i zagonetnog Orijenta.

Iz neospornih činjenica poput ovih evidentno je da je filozofija nastala iz antičkih religijskih Misterija i nije bila odvojena od religije sve do raspada Misterija. Dakle, onaj ko želi da dokuči dubine filozofske misli mora se upoznati sa učenjima onih iniciranih sveštenika koji su označeni kao prvi staratelji božanskog otkrivenja. Misterije su sebe označavale kao čuvare transcendentalnog znanja toliko dubokog da je bilo neshvatljivo za najuzvišeniji intelekt i toliko moćno da je bezbedno moglo da se predoči samo onima koji su u sebi ubili ličnu ambiciju i posvetili živote nesebičnom služenju čovečanstvu. Dostojanstvo ovih svetih institucija i opravdanost njihove tvrdnje da poseduju Univerzalnu Mudrost proverili su najilustrativniji filozofi antike, koji su i sami bili inicirani u dubine tajne doktrine i bili svedoci njene efikasnosti.

Opravdano se može postaviti pitanje: Ako su ove drevne mistične institucije bile od tako „velikog značaja i važnosti", zašto je danas dostupno tako malo informacija o njima i tajnom znanju koje su tvrdile da poseduju? Odgovor je jednostavan: Misterije su bile tajna društva, koja su svoje inicijate obavezivala na nepovredivu tajnost i kažnjavala smrću izdajnike tajni koje su im poverene. Mada su ove škole bile istinska inspiracija za razne doktrine koje su ustanovili antički filozofi, izvorište tih doktrina nikada nije otkriveno neposvećenima. Štaviše, kako je vreme proticalo, učenja su postala tako neraskidivo povezana sa imenima onih koji su ih širili da je njihov stvarni, ali nejasan izvor – Misterije – ostao potpuno nepoznat.

Simbolizam je jezik Misterija; zapravo, to je jezik ne samo misticizma i filozofije već i celokupne prirode, jer se svaki zakon i aktivna sila u toku univerzuma manifestuju do granice čovekove čulne percepcije posredstvom simbola. Svaki oblik postojanja u različitim sferama bića je simbol božanskog delanja koje ga je stvorilo. Simbolima su ljudi oduvek pokušavali jedni drugima da prenesu one misli koje transcendiraju ograničenja jezika. Odbacivši dijalekte

koje je osmislio čovek kao neodgovarajuće i nedostojne za ovekovečenje božanskih ideja, Misterije su odabrale simbolizam kao daleko umniji i savršeniji metod očuvanja njihovog transcendentalnog znanja. U jednoj slici simbol može i razotkriti i prikriti, jer mudrima je značenje simbola očigledno, dok neupućenima slika ostaje zagonetna. Dakle, onaj koji teži da razotkrije drevnu tajnu doktrinu mora tragati za tom doktrinom ne među stranicama knjiga, koje mogu dopasti i u bezvredne ruke, već na mestu na kojem je ona prvobitno skrivena.

Drevni inicijati bili su dalekovidi. Shvatili su da narodi dolaze i odlaze, da se carstva uzdižu i propadaju i da za zlatnim epohama umetnosti, nauke i idealizma slede tamne epohe sujeverja. Imajući pre svega u vidu potrebe potomstva, mudraci iz starina otišli su u neshvatljive krajnosti kako bi osigurali da njihovo znanje bude sačuvano. Ugravirali su ga na licima planina i skrili ga unutar slika kolosalnih dimenzija, od kojih je svaka bila geometrijsko čudo. Svoje znanje hemije i matematike sakrili su u mitologijama, koje će neupućeni ovekovečiti, ili u gredama i lukovima svojih hramova, koje vreme nije u potpunosti uništilo. Pisali su znakovima koje ni ljudski vandalizam ni bezobzirnost elemenata nisu mogli potpuno izbrisati. Danas ljudi gledaju uz naklon i sa strahopoštovanjem na moćne Memnone kako usamljeni stoje na egipatskom pesku, ili na čudne terasaste piramide u Palenki. Svedočanstva izgubljene antičke umetnosti i nauke su nema, a ta mudrost mora ostati skrivena sve dok naša rasa ne nauči da čita univerzalan jezik – SIMBOLIZAM.

Knjiga čiji je ovo uvod posvećena je tvrdnji da je unutar drevnih simboličnih slika, alegorija i rituala skrivena tajna doktrina o unutrašnjim misterijama života, doktrina koja je sačuvana *in toto*[28] kod male družine iniciranih umova još od početka sveta. Odlazeći, ti prosvetljeni filozofi ostavljali su svoje formule drugima koji su mogli da ih shvate. Međutim, kako ti tajni procesi ne bi pali u nekulturne ruke i bili izopačeni, Veliki Arkanum[29] je uvek ostajao skriven u simbolu ili alegoriji, a oni koji danas mogu da otkriju njegove izgubljene ključeve moći će njima da otvore kuću punu blaga filozofskih, naučnih i religijskih istina.

28 Latinski – u celini. (Nap. prev.)

29 Tajna nad tajnama (od lat. *arcanus* – tajni lek, tajno sredstvo). (Nap. prev.)

DREVNE MISTERIJE I TAJNA DRUŠTVA
koji su uticali na savremeni masonski simbolizam

Prvi deo

❁

Drevni sistemi obrazovanja ❁ Cels o hrišćanima ❁ Znanja neophodna za pravilan život ❁ Druidske Misterije Britanije i Galije ❁ Rituali posvećeni Mitri ❁ Poređenje mitraističkih i hrišćanskih Misterija

❁

Kada su suočeni sa problemom upotrebe sposobnosti rasuđivanja, osobe jakog intelekta zadržavaju pribranost i teže da postignu rešenje izvođenjem činjenica koje utiču na istraživanje. Oni mentalno nezreli, s druge strane, u sličnoj situaciji su nadvladani. Dok prvi mogu biti sposobni da reše zagonetku vlastite sudbine, ove druge se mora voditi kao stado ovaca i podučavati jednostavnim jezikom. Oni gotovo u potpunosti zavise od pomoći pastira. Apostol Pavle je rekao da ti maleni moraju biti hranjeni mlekom, a da je hrana jakog čoveka meso. *Nepromišljenost* je maltene sinonim detinjastosti, dok je *promišljenost* sinonim zrelosti.

Postoji, međutim, nešto zrelih umova u svetu i stoga su filozofsko-religiozne doktrine pagana podeljene da zadovolje potrebe dve osnovne grupe ljudskih intelekta – jedne filozofske, druge nesposobne da cene dublje tajne života. Nekolicini oštroumnih otkrivene su *ezoterička*, ili duhovna učenja, dok je nekvalifikovano mnoštvo primilo samo bukvalna, ili *egzoterička* tumačenja. Da bi se pojednostavile velike tajne prirode i apstraktni principi prirodnog zakona, vitalne snage univerzuma su personifikovane i postale bogovi i boginje drevnih mitologija. Dok je neupućeno mnoštvo prinosilo žrtve na oltare Prijapa i Pana (božanstava koja predstavljaju energije plo-

dnosti), mudri su u tim mermernim statuama prepoznavali samo simboličke konkretizacije velikih apstraktnih istina.

U svim gradovima antičkog sveta postojali su hramovi za javna bogosluženja i ponude. U svakoj zajednici bili su, takođe, i filozofi i mistici, duboko upućeni u nauku prirode. Ti pojedinci su se obično povezivali i stvarali odvojene filozofske i verske škole. Važnije od ovih grupa bile su poznate kao *Misterije*. Mnogi od velikih umova antike su u ta tajna bratstva bili inicirani kroz čudne i tajnovite obrede, od kojih su neki bili krajnje okrutni. Aleksandar Vajlder[1] Misterije definiše kao:

> „Svete drame koje su izvođene u utvrđeno vreme. Najviše su svetkovane Misterije Izide, Sabazija, Kibele i Eleusinske Misterije."

Pošto su prihvaćeni, inicijati su upućivani u tajnu mudrost koja je čuvana vekovima. Platon, inicijat jednog od tih svetih redova, ozbiljno je kritikovan zbog toga što je u svojim spisima javnosti otkrio mnoge tajne filozofske principe Misterija.

Svaki paganski narod imao je (i ima) ne samo svoju državnu religiju, već i drugu, u koju se ulaz stiče samo filozofskim izborom. Mnogi od drevnih kultova nestali su sa lica zemlje ne otkrivši svoje tajne, ali nekoliko ih je preživelo iskušenja vekova i njihovi misteriozni simboli su još uvek očuvani. Osnovu većeg dela rituala slobodnog zidarstva predstavljaju ispiti na koje su drevni hijerofanti podvrgavali kandidate pre no što bi im poverili ključeve mudrosti.

Nekolicina shvata do koje su mere drevne tajne škole uticale na savremene umove i, kroz njihove svesti, na napredak. Robert Mekoj[2], 33°, u svojoj *Opštoj istoriji slobodnog zidarstva* (*General History of Freemasonry*), daje veličanstven omaž ulozi antičkih Misterija u podizanju zdanja ljudske kulture. On kaže:

---

1 *Alexander Wilder* (1823–1908) – američki lekar, novinar, filozof neoplatonist; bio je inicirani rozenkrojcer i jedan od prvih potpredsednika Teozofskog društva (1878). (Nap. prev.)

2 *Robert Macoy* (1815–1895) – istaknuti američki mason irskog porekla, jedan od osnivača Reda Istočne zvezde i Reda Amaranta, kao i osnivač verovatno najveće danas aktivne masonske izdavačke kuće – *Macoy Publishing and Masonic Supply Co. Inc.* (Nap. prev.)

„Čini se da su sva savršenstva civilizacije i sav napredak načinjen u filozofiji, nauci i umetnosti antike postignuti zahvaljujući onim institucijama koje su, pod velom misterije, težile da ilustruju najuzvišenije istine religije, morala i vrline i da ih utisnu u srca svojih učenika. (...) Glavni cilj im je bio da podučavaju o doktrini jednog Boga, uskrsnuću čoveka u večni život i dostojanstvu ljudske duše i da upute ljude kako da vide senku božanstva, lepotu, veličanstvenost i raskoš univerzuma."

Sa opadanjem vrline, koje je prethodilo propasti svakog naroda u istoriji, Misterije su se izopačile. Vračanje je zauzelo mesto božanske magije. Uvedene su neopisive prakse (poput bahanalija) i nadvladala je izopačenost, jer nema institucije koja bi mogla biti bolja od članova koji je čine. U očajanju, nekolicina iskrenih pokušala je da sačuva tajne doktrine od zaborava. U nekim slučajevima su uspevali, ali je češće arkanum bivao izgubljen i ostala je samo prazna ljuštura Misterija.

Tomas Tejlor je napisao:

„Čovek je po prirodi religiozna životinja."

Od najranijeg osvita svoje svesti čovek je obožavao i poštovao *stvari* kao simbole nevidljive, sveprisutne, neopisive *Stvari*, o kojoj nije mogao da otkrije praktično ništa. Paganske Misterije suprotstavile su se hrišćanima tokom ranih vekova njihove crkve, izjavljujući da nova vera (hrišćanstvo) nije zahtevala vrlinu i integritet kao oruđa spasenja. Cels je svoje mišljenje o ovoj temi izneo sledećim zajedljivim rečima:

„Ja ipak ne optužujem hrišćane s više gorčine no što to istina zahteva, možda jer naslućujem da objavitelji koji pozivaju ljude drugim Misterijama to čine na sledeći način: 'Neka pristupi onaj kojem su ruke čiste i čije su reči mudre.' A drugi, opet, izjavljuju: 'Neka pristupi onaj koji je čist od svake poročnosti, čija duša nije svesna bilo kakvog zla i koji vodi ispravan i čestit život.' Te stvari proklamuju oni koji obećavaju očišćenje od greške. Počujmo sad ko su ti koje pozivaju u hrišćanske Misterije: ko god je grešnik, ko god nije mudar, ko god je budala, ukratko, ko je jadnik, njega će primiti carstvo Božje. Ne zovete li, dakle, grešnike, nepravednike, lopove, obijače, čarobnjake, svetogrdnike i pljačkaše grobova? Kojim bi imenom drugi nazvali objavitelja koji poziva razbojnike da se okupe?"

To što je Cels napadao nije bila istinska vera ranih hrišćanskih mistika, već lažni oblici koji su puzali i tokom njegovih dana. Ideali ranog hrišćanstva bili su zasnovani na visokim moralnim standardima paganskih Misterija i prvi hrišćani, koji su se sastajali ispod grada Rima, za svoja mesta obožavanja koristili su podzemne hramove Mitre, iz čijeg kulta su pozajmili veći deo sakerdotalizma[3] savremene crkve.

Antički filozofi su verovali da niko ko nema osnovna znanja o prirodi i njenim zakonima ne može da vodi inteligentan život. Pre no što može da posluša, čovek mora da shvati, a Misterije su bile posvećene tome da upute čoveka u odvijanje božanskog zakona u zemaljskoj sferi. Mali broj ranih kultova je zapravo obožavao antropomorfna božanstva, mada njihov simbolizam može nekoga zavesti da poveruje kako jesu. Oni su pre bili moralistički, nego religiozni; pre filozofski, nego teološki. Podučavali su čoveka da inteligentnije koristi svoje sposobnosti, da bude strpljiv kada se suoči sa nedaćom, da bude hrabar kada se suprotstavlja opasnosti, da bude iskren kada padne u iskušenje i, iznad svega, da dostojan život vidi kao najprihvatljiviju žrtvu Bogu, a svoje telo kao oltar posvećen Božanstvu.

Obožavanje sunca odigralo je značajnu ulogu u gotovo svim ranim paganskim Misterijama. To ukazuje na verovatnoću njihovog atlantiđanskog porekla, jer stanovnici Atlantide su obožavali sunce. Solarno božanstvo je obično personifikovano u obliku lepe, mlade osobe, sa dugom zlatnom kosom kao simbolom zraka sunca. Tog zlatnog Boga Sunca pogubile su poročne siledžije, koje personifikuju zle principe univerzuma. Putem određenih rituala i ceremonija, koji simbolišu pročišćenje i regeneraciju, ovaj divni Bog Dobra

3 Od lat. *sacerdos*, sveštenik – doslovno, onaj koji prinosi svete ponude. Sakerdotalizam je ideja da umilostivljujuću žrtvu za greh moraju prinositi pripadnici reda sveštenstva. Prema rimokatoličkoj crkvi, sakerdotalizam je učenje koje kaže da se kroz službu sveštenika duhovna žrtva vernika dovodi u savršeno jedinstvo sa (krajnjom) žrtvom Hrista, što je, drugim rečima, naglašavanje moći sveštenika kao esencijalnih posrednika između Boga i čovečanstva. (Nap. prev.)

vraćen je u život i postao Spasitelj Svog naroda. Procesi kojima je On vaskrsnut simbolizuju prosvećivanja pomoću kojih čovek postaje sposoban da prevlada svoju nižu prirodu, porobi svoje nagone i izrazi svoju uzvišeniju stranu. Misterije su organizovane u cilju da pomognu ljudskom stvorenju u njegovom upinjanju da probudi moći koje, okružene plamenim prstenom požude i izopačenosti, leže uspavane unutar njegove duše. Drugim rečima, čoveku je ponuđen način na koji može da povrati svoje izgubljeno stanje. [Pogledati Vagnerovog (*Wagner*) *Zigfrida* (*Siegfried*)]

HIJEROFANTKINJA MISTERIJA

Iz *Montfaucon, Antiquities*

Ova ilustracija prikazuje Kibelu, ovde nazvanu Sirijska Boginja, u odeždi hijerofanta. Monfokon[4] lik opisuje sledećim rečima:

> „Na glavi joj je episkopska mitra, na donjem delu ukrašena kulama i šiljcima; nad kapijom grada je polumesec, a ispod kruga zidova kruna od zraka. Boginja je obučena u neku vrstu albe[5], upravo poput albe sveštenika ili biskupa, preko koje je tunika koja pada do stopala, a preko svega je episkopska mantija, sa dvanaest znakova Zodijaka izveženih po rubovima. S obe strane lika su lavovi, a u svojoj levoj šaci drži timpan, sistrum, preslicu, kaducej i još jedan instrument. U desnoj šaci srednjim prstom drži munju, a na istoj ruci joj se nalaze životinje, insekti i, bar kako možemo da pretpostavimo, cveće, voće, lûk, tobolac, baklja i kosa."

Poreklo kipa je nepoznato, a kopija koju je reprodukovao Monfokon urađena je na osnovu crteža Pira Ligorija[6].

4 Bernard de Monfokon (*Bernard de Montfaucon*, 1655–1741) – francuski benediktinski kaluđer; filolog i istoričar. (Nap. prev.)

5 Od lat. *albus*, beo – alba označava dugu belu haljinu od lanenog platna koju nose sveštenici tokom liturgijskih funkcija, a vodi poreklo od grčko-rimskih donjih tunika. Albe su često ukrašene trakama u bojama i protkane čipkom koja se na starijim modelima širi od pasa do gležnja. Ti ukrasi, međutim, ne smeju narušiti jednostavnost i čednost liturgijske odeće, koja simbolizuje čistotu srca. (Nap. prev.)

U drevnom svetu su skoro sva tajna društva bila filozofska i religijska. Tokom srednjeg veka bila su uglavnom religijska i politička, iako je ostalo nekoliko filozofskih škola. U modernim vremenima, tajna društva u zapadnim zemljama su uglavnom politička ili bratska, mada u nekima od njih, kao što je masonerija, drevni religijski i filozofski principi i dalje opstaju.

Prostor nam ne omogućava detaljniju diskusiju o tajnim školama. One su doslovno bile rezultat drevnih kultova, sa ograncima u svim delovima istočnog i zapadnog sveta. Neke, poput pitagorejaca i hermetičara, pokazuju izrazit istočnjački uticaj, dok su rozenkrojceri, u skladu sa sopstvenim proklamacijama, veći deo svoje mudrosti dobili od arapskih mistika. Iako su škole Misterija obično povezane sa civilizacijom, ima dokaza da ih je poznavao i veći deo necivilizovanih naroda u preistorijskim vremenima. Domoroci dalekih ostrva, mnogi na nivou najnižeg oblika divljaštva, poseduju mistične rituale i tajnu praksu koji, mada primitivni, imaju izrazite masonske osobenosti.

Druidske Misterije Britanije i Galije

> „Prvobitni i primitivni stanovnici Britanije, u nekom davnom vremenu, oživeli su i reformisali svoje narodne institucije. Njihov sveštenik, ili poučavalac, dotad je bio jednostavno nazivan Gwydd, ali se pojavila neophodnost podele ove dužnosti između narodnog, vrhovnog, sveštenika i drugog čiji [bi] uticaj bio ograničeniji. Od tada je prvi postao Der-Wydd (druid), ili uzvišeni poučavalac, a [drugi] Go-Wydd ili O-Vydd (ovejt), podređeni poučavalac, a obojica su bili nazivani Beirdd (bardovi), ili učitelji mudrosti. Kako je

6 *Pirro Ligorio* (c. 1510–1583) – italijanski arhitekta, slikar, antikvar i dizajner vrtova. (Nap. prev.)

sistem sazrevao i rastao, bardski red razvio je tri klase, druide, Beirdd Braint, ili privilegovane bardove, i ovejte."

[Videti Semjuel Mejrik i Čarls Smit
Odeća prvobitnih stanovnika Britanskih ostrva
(*The Costume of The Original Inhabitants of The British Islands*)][7]

Poreklo reči *druid* je diskutabilno. Maks Miler[8] veruje da ona, poput irske reči *drui*, znači „ljudi od hrasta". On dalje pažnju usmerava na činjenicu da su grčki šumski bogovi i božanstva drveća nazivani *driade*. Neki veruju da je reč tevtonskog porekla; drugi je pripisuju Velšanima. Neki je povezuju sa gelskim *druidh*, što znači „mudrac" ili „čarobnjak". Na sanskritu reč *dru* znači „deblo".

U vreme rimskog osvajanja, druidi su bili potpuno odomaćeni u Britaniji i Galiji. Njihova moć nad ljudima bila je neosporna i bilo je slučajeva da vojske koje se spremaju da jedna drugu napadnu vrate svoje mačeve u korice kada bi to naredio u belo odeveni druid. Nije bilo značajnijeg poduhvata bez pomoći ovih patrijarha koji su stajali kao posrednici između bogova i ljudi. Druidskom redu se opravdano odaje priznanje zbog posedovanja dubokog razumevanja prirode i njenih zakona. *Enciklopedija Britanika* navodi da su omiljene oblasti njihovog proučavanja bili geografija, fizičke nauke, prirodna teologija i astrologija. Druidi su imali osnovna znanja iz oblasti medicine, naročito o upotrebi lekovitog bilja. Stara rasprava o britanskoj medicini kaže da se od svakog praktikanta očekivalo da ima vrt ili dvorište za uzgoj određenih lekovitih biljaka neophodnih za njegov rad. Elifas Levi[9], proslavljeni transcendentalist, daje sledeću značajnu izjavu:

7 Ser Semjuel Raš Mejrik (*Sir Samuel Rush Meyrick*, 1783–1848) – engleski kolekcionar koji je uspostavio sistematsko proučavanje oružja i oklopa. Potpukovnik Čarls Hamilton Smit (*Charles Hamilton Smith*, 1776–1859) – engleski umetnik, prirodnjak, antikvar, ilustrator, vojnik i špijun. (Nap. prev.)

8 Fridrih Maks Miler (*Friedrich Max Müller*, 1823–1900) – nemački filolog i orijentalista, jedan od osnivača indoloških studija u zapadnom akademskom sistemu; tvorac pravca komparativne religije. (Nap. prev.)

9 *Eliphas Lévi* – pseudonim Alfonsa Luja Konstana (*Alphonse Louis Constant*, 1810–1875) – francuskog okultiste i maga; ime „Elifas Levi" bio je njegov pokušaj da svoje ime „Alfons Luj" prevede ili transliteriše na hebrejski, mada nije bio Jevrejin. (Nap. prev.)

„Druidi su bili sveštenici i lekari koji su lečili magnetizmom i punili amulete svojim fluidnim uticajem. Njihovi univerzalni lekovi bili su imela i zmijsko jaje, zato što su ove supstance privlačile astralnu svetlost na poseban način. Svečani obred uz koji je imela odsecana doneo je ovoj biljci poverenje naroda i predstavio je kao moćno magnetičnu. (...) Razvoj magnetizma će nam jednog dana otkriti apsorpciona svojstva imele. Tada ćemo razumeti tajnu tih poroznih izraštaja koji su ukazali na neiskorišćena svojstva biljaka i obasuli nas tinkturama i ukusima. Gljive, tartufi, izrasline na drveću i razne vrste imela naići će na razumevanje medicinske nauke, koje će biti novo, a zapravo je staro (...) ali čovek ne sme ići brže od nauke, jer ona mora da uzmakne kako bi mogla dalje da napreduje."

[Videti *Istorija magije* (*The History of Magic*)]

Imela ne samo da je sveta kao univerzalni lek, ili panaceja, već i zbog činjenice da raste na stablu hrasta. Kroz simbolizam hrasta druidi su obožavali Vrhovno Božanstvo; dakle, sve što raste na tom drvetu bilo mu je posvećeno. U određenim dobima, u skladu sa položajima sunca, meseca i zvezda, arhidruid bi se penjao na hrast i sekao imelu zlatnim srpom osvećenim za tu svrhu. Parazitski izraštaj je hvatan u za to namenjene bele krpe, kako ne bi dodirnuo zemlju i bio zagađen zemaljskim vibracijama. Pod drvetom je obično obavljana žrtva belog bika.

Duidi su bili inicijati tajne škole koja je postojala u njihovoj sredini. Ta škola, koja je veoma podsećala na Bahove ili Eleusinske Misterije u Grčkoj, ili na egipatske obrede posvećene Izidi i Ozirisu, opravdano je nazvana druidske Misterije. Bilo je puno spekulacija o tajnoj mudrosti za koju su druidi tvrdili kako je poseduju. Njihova tajna učenja nisu nikada zapisana, već su usmeno prenošena posebno pripremljenim kandidatima. Robert Braun[10], 32°, misli da su britanski sveštenici osigurali svoje informacije od tirskih i feničanskih moreplovaca koji su, hiljadama godina pre hrišćanske ere, osnivali kolonije u Britaniji i Galiji dok su tragali za kalajem. Tomas Moris[11], u svojim

10 Robert Hjuit Braun (*Robert Hewitt Brown*) – američki masonski astrolog, autor više knjiga. (Nap. prev.)

11 *Thomas Maurice* (1754–1824) – britanski istoričar, vrstan poznavalac orijentalistike. (Nap. prev.)

Indijskim antikvitetima (*Indian Antiquities*), naširoko govori o feničanskim, kartaginjanskim i grčkim ekspedicijama na britanska ostrva u cilju nabavke kalaja. Drugi smatraju da su Misterije koje su proslavljali druidi istočnjačkog porekla, moguće budističkog.

Blizina britanskih ostrva izgubljenoj Atlantidi može biti razlog obožavanja sunca, koje igra važnu ulogu u ritualima druidizma. Prema Artemidorusu, na ostrvu u blizini Britanije poštovane su Cerera i Persefona i to obredima i ceremonijama sličnim onima sa Samotrake. Nema nikakve sumnje da je u druidskom panteonu bio veliki broj grčkih i rimskih božanstava. To je veoma zadivilo Cezara tokom njegovog osvajanja Britanije i Galije pa je priznao kako ova plemena obožavaju Merkura, Apolona, Marsa i Jupitera i to na način sličan onome u latinskim zemljama. Gotovo je sigurno da poreklo druidskih Misterija nije vezano za Britaniju i Galiju, već da su putem migracije stigle iz jedne ili više drevnih civilizacija.

Škola druida bila je podeljena u tri različita dela, a tajna učenja otelotvorena u njima su praktično ista kao i tajne skrivene iza alegorija masonske Plave lože. Najniži od tri dela pripadao je ovejtima (Ovydd). To je bio počasni status koji nije zahtevao pročišćenje ili pripremu. Ovejti su bili odeveni u zeleno, druidsku boju učenja, i od njih se očekivalo da znaju nešto o medicini, astronomiji, ako je moguće o poeziji i, ponekad, muzici. Ovejt je bio pojedinac koga je druidski red prihvatio zbog njegovih opštih istaknutih osobina i vrhunskog znanja o problemima života.

Drugi deo škole druida činili su bardi (Beirdd). Nosili su nebesko plave odore, kako bi reprezentovali harmoniju i istinu, a dodeljen im je bio rad na pamćenju, barem delimičnom, dvadeset hiljada stihova druidske poezije. Na slikama su obično prikazivani sa primitivnom britanskom ili irskom harfom – instrumentom sa strunama od ljudske kose, s onoliko struna koliko je rebara s jedne strane ljudskog tela. Ovi bardovi su često uzimani za učitelje kandidata koji su želeli da uđu u druidske Misterije. Neofiti su nosili prugaste odore, plavo-zeleno-bele, što su bile svete boje druidskog reda.

Treći deo pripadao je druidima (Derwyddon). Njihovo posebno zaduženje bilo je da služe verskim potrebama naroda. Kako bi stekli ovo dostojanstvo, kandidati su prvo morali da postanu Bard Braint. Druidi su uvek bili obučeni u belo – simbol njihove čistote i boja koja je korišćena da simbolizuje sunce.

Da bi dostigao uzvišeni položaj arhidruida, ili duhovne glave organizacije, sveštenik je morao da prođe kroz šest sukcesivnih stupnjeva druidskog reda. (Oni koji su bili na različitim stupnjevima razlikovali su se po boji ešarpi, jer su svi nosili bele odore.) Neki autori smatraju da je titula arhidruida bila nasledna i da je prelazila sa oca na sina, ali verovatnije je da je počast dodeljivana glasanjem. Primaoc titule je, zbog njegovih vrlina i integriteta, biran većinom glasova učenih članova viših druidskih stupnjeva.

ARHIDRUID U SVOJOJ CEREMONIJALNOJ ODORI

Iz *Wellcome*[12], *Ancient Cymric Medicine*

Najmarkantniji ukras arhidruida bio je *iodhan moran*, ili grudni oklop suđenja, koji je imao tajanstvenu moć da udavi svakoga ko bi izrekao neistinitu tvrdnju dok bi ga nosio. Godfri Higins[13] izjavljuje da je ovaj grudni oklop stavljan na vratove svedoka radi provere istinitosti njihovih svedočenja. Druidska *tijara*, ili *anguinum*, čiji prednji deo je imao brojne reljefne tačke koje su predstavljale zrake sunca, ukazuje na to da je sveštenik bio personifikacija izlazećeg sunca. Na prednjoj

12 Ser Henri Solomon Velkam (*Sir Henry Solomon Wellcome*, 1853–1936) – američko-britanski farmaceutski preduzetnik, mason i strastveni kolekcionar medicinskih artefakata. (Nap. prev.)

13 *Godfrey Higgins* (1772–1833) – religiozni istoričar, arheolog, mason i član *Society of Antiquaries*, humanista, društveni reformator i autor raznih ezoterijskih i retkih knjiga. Godine 1827. i 1829. objavljeno je, u tri dela, njegovo delo *Keltski druidi* (*The Celtic Druids*), što je bila prethodnica njegovom najznačajnijem delu, *Anakalipsa: pokušaj skidanja vela sa saiske Izide, ili istraživanje porekla jezika, naroda i religija* (*Anacalypsis: An Attempt to Draw Aside the Veil of the Saitic Isis or an Inquiry into the Origin of Languages, Nations and Religions*), obimnoj trotomnoj raspravi objavljenoj posle autorove smrti, 1833. godine. (Nap. prev.)

strani svoga pojasa arhidruid je nosio *liath meisicith* – magični broš, ili kopču u čijem centru se nalazio veliki beli kamen. Pripisivana mu je moć da, na sveštenikovu komandu, od bogova s neba izvlači vatru. Taj specijalno sečeni kamen bio je sočivo kojim su sunčevi zraci koncentrisani da upale oltarske vatre. Druidi su imali i drugu simboličnu opremu, kao što je naročito oblikovan zlatni srp kojim su sekli imelu sa hrasta, i *cornan*, ili skiptar, u obliku polumeseca, simbol šestog dana rastućeg meseca, kao i Nojeve barke. Rani inicijati druidskih Misterija smatrali su da se prijem na njihove ponoćne ceremonije stiče posredstvom staklenog broda, nazivanog *Cwrwg Gwydrin*. Taj brod simbolizovao je mesec, koji, plutajući na vodama beskraja, čuva seme živih stvorenja u polumesecu oblika broda.

Prema Džejmsu Gardneru[14], u Britaniji su obično postojala dva arhidruida, jedan koji je živeo na ostrvu Englesi i drugi na ostrvu Man. Verovatno ih je bilo i u Galiji. Ovi dostojanstvenici uglavnom su nosili zlatne skiptre i bili ovenčani vencima od hrastovog lišća, kao simbolom njihove vlasti. Mlađi pripadnici druidskog reda bili su sveže izbrijani i skromno obučeni, a stariji su nosili duge, sive brade i veličanstvene zlatne ukrase. Obrazovni sistem druida u Britaniji bio je superiorniji u odnosu na sistem njihovih kolega na kontinentu, pa su zbog toga mnoge mlade Gale radi filozofske nastave i obuke slali u druidske škole u Britaniji.

Elifas Levi navodi da su druidi živeli u strogoj apstinenciji, izučavali prirodne nauke, održavali najdublju tajnost i prihvatali nove članove tek nakon dugih probnih perioda. Mnogi od sveštenika pripadnika reda živeli su u građevinama koje se ne razlikuju mnogo od manastira savremenog sveta. Bili su udruženi u grupe poput asketa na Dalekom istoku. Mada celibat od njih nije zahtevan, malo ih se ženilo. Mnogi druidi povalačili su se iz sveta i živeli kao pustinjaci u pećinama, kućama od grubog kamena, ili u malim straćarama podignutim u dubini šume. Tamo su se molili i meditirali, a pojavljivali se samo da izvrše svoje verske dužnosti.

Džejms Frimen Klark[15], u svom delu *Deset velikih religija* (*Ten Great Religions*), ovako opisuje verovanja druida:

14 *Rev. Dr. James Gardner* – autor *Hrišćanske enciklopedije* (*Christian Cyclopœdia*) i četvorotomnog kapitalnog dela *Vere sveta* (*Faiths of the World*). (Nap. prev.)

15 *James Freeman Clarke* (1810–1888) – američki unitarijanski sveštenik, teolog i pisac, član Transcendentalnog kluba. (Nap. prev.)

„Druidi su verovali u tri sveta i transmigraciju iz jednog u drugi: u svetu iznad ovog, gde dominira sreća, u svet ispod – svet jada, i u ovo, sadašnje stanje. Smisao te transmigracije bio je da kazni i nagradi, a takođe i da pročisti dušu. U sadašnjem svetu, govorili su oni, Dobro i Zlo su tako precizno izbalansirani da čovek ima potpunu slobodu i u mogućnosti je da izabere ili odbaci svako od njih. Velške Trijade[16] nam kažu da postoje tri cilja metempsihoze: da se u duši sakupe sva svojstva svih bića, da se stekne znanje o svim stvarima i da se dostigne moć za pokoravanje zla. Postoje takođe, kaže se u njima, tri vrste znanja: znanje o prirodi svake stvari, o njenom uzroku i njenom uticaju. Postoje tri stvari koje se kontinuirano smanjuju: tama, neistina i smrt. Postoje tri stvari koje se neprestano uvećavaju: svetlost, život i istina."

Kao i skoro sve škole Misterija, učenja druida bila su podeljena na dva različita dela. Jednostavnijem, moralnom kodeksu, podučavani su svi ljudi, dok je dublja, ezoterijska doktrina, prenošena samo iniciranim sveštenicima. Da bi bio prihvaćen u red, od kandidata je zahtevano da bude iz dobre porodice i visokog moralnog karaktera. Nijedna važna tajna nije mu poveravana dok nije iskušan na mnoge načine, a snaga njegovog karaktera ozbiljno proverena. Druidi su podučavali narode Britanije i Galije o besmrtnosti duše. Verovali su u transmigraciju i, kako se čini, u reinkarnaciju. Pozajmljivali su u jednom životu, obećavajući da će vratiti dug u sledećem. Verovali su u čistilišni tip pakla u kojem će biti očišćeni od greha, a potom preći u blaženstvo sjedinjenosti sa bogovima. Druidi su smatrali da će svi ljudi biti spaseni, ali da neki moraju da se vraćaju na zemlju više puta kako bi naučili lekcije o ljudskom životu i prevazišli zlo inherentno njihovoj prirodi.

Pre no što bi kandidatu bila poverena tajna doktrina druida, bivao je vezivan zavetom tajnosti. Te doktrine saopštavane su samo u dubinama šuma i tami pećina. Na tim mestima, daleko od sastajališta ljudi, neofit je podučavan o stvaranju univerzuma, ličnostima bogova, zakonima prirode, tajnama nebeskih tela i osnovima magije i

16 Velški: *Trioedd Ynys Prydein* – doslovno, „Trijade britanskog ostrva" – grupa srodnih tekstova u srednjovekovnim manuskriptima; u grupama od po tri, ti tekstovi sadrže fragmente velškog folklora, mitologije i tradicionalne istorije. (Nap. prev.)

čarobnjaštva. Druidi su imali veliki broj praznika. Mlad, pun mesec i šesti dan meseca bili su sveti periodi. Verovali su da inicijacije treba obavljati samo na dva solsticija i dva ekvinocija. U zoru 25. decembra, proslavljano je rođenje Boga Sunca.

Neki tvrde da su tajna učenja druida bila obojena pitagorejskom filozofijom. Druidi su imali Bogorodicu, ili Devicu Majku, sa detetom u rukama, koja je bila sveta u njihovim Misterijama, a njihov Bog Sunca vaskrsavao je u doba godine koje korespondira onome u kojem savremeno hrišćanstvo proslavlja Uskrs.

I krst i zmija bili su druidima svetinje; krst su pravili odsecanjem svih grana hrastovog drveta i pričvršćivanjem jedne od njih na glavno stablo u obliku slova **T**. Ovaj hrastov krst je postao simbol njihovog vrhunskog Božanstva. Obožavali su i sunce, mesec i zvezde. Posebno poštovanje iskazivali su mesecu. Cezar je izjavio da je Merkur bio jedno od glavnih božanstava kod Gala. Verovalo se da druidi obožavaju Merkura u obliku kamene kocke. Takođe su veoma poštovali duhove prirode (vile, gnome i undine), mala šumska i rečna stvorenja kojima su prinosili brojne ponude. Opisujući hramove druida, Čarls Heketorn[17], u *Tajnim društvima svih epoha i država* (*The Secret Societies of All Ages & Countries*) kaže:

> „Njihovi hramovi, u kojima je čuvana sveta vatra, generalno su smeštani na uzvišenja i u guste hrastove šume i bili su različitih oblika: kružni, jer je krug bio amblem univerzuma, ovalni, kao aluzija na mundano jaje iz kojeg se, prema tradicijama mnogih naroda, izleže univerzum, ili, prema drugima, naši praroditelji, zmijolik, jer je zmija bila simbol Hua, druidskog Ozirisa, u obliku raspeća, jer je krst simbol regeneracije, ili krilat, kako bi predstavio pokret Božanskog Duha. (...) Glavna božanstva mogla su se svesti na dva – muško i žensko, velikog oca i majku – Hu i Karidvan (*Ceridwen*), poštovane po istim karakteristikama koje su imali Oziris i Izida, Bah i Cerera, ili bilo koji drugi vrhovni bog i boginja koji predstavljaju dva principa sveukupnog Bića."

Godfri Higins navodi da je *Hu*, Moćni, koji je smatran prvim naseljenikom Britanije, došao sa mesta koje velške *Trijade* nazivaju Letnja zemlja, što predstavlja lokaciju današnjeg Konstantinopolja.

17 Čarls Viljem Heketorn (*Charles William Heckethorn*, 1826–1902) – britanski istoričar i pisac. (Nap. prev.)

Albert Pajk[18] kaže da je masonska Izgubljena Reč skrivena u imenu druidskog boga *Hua*. Skromni postojeći podaci o tajnim inicijacijama druida ukazuju na nedvosmislenu sličnost između njihove Misterijske škole i grčkih i egipatskih škola. *Hu*, Bog Sunca, bio je ubijen i, posle brojnih čudnih ogleda i mističnih rituala, vraćen je u život.

TLOCRT STOUNHENDŽA

Iz *Maurice, Indian Antiquities*

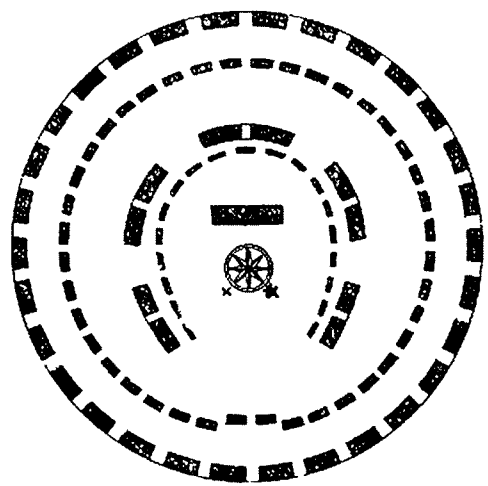

Druidski hramovi ili mesta religijskog obožavanja odudarali su od pravila koja su važila kod drugih naroda. Većina njihovih ceremonija obavljana je noću, bilo u gustim hrastovim šumama, bilo oko oltara na otvorenom, izgrađenih od neotesanog kamenja. Kako su te masivne stene pomerane nije objašnjeno na zadovoljavajući način. Najčuveniji od njihovih oltara, veliki kameni prsten sačinjen od stena, je Stounhendž, u jugoistočnoj Engleskoj. Ta građevina, čudo antike, postavljena po astronomskom obrascu, još uvek stoji.

Postojala su tri stepena druidskih Misterija, ali su malobrojni oni koji su ih sve prošli. Kandidat je sahranjivan u sanduku, što je simbolizovalo smrt Boga Sunca. Najviši test, međutim, bio je izlazak na more u otvorenom čamcu. Mnogi su izgubili živote prolazeći kroz ovo iskušenje. Taliesin, drevni učenjak, koji je prošao kroz Misterije, opisuje inicijaciju u otvorenom čamcu u Faberovoj[19] *Paganskoj idolatriji*

18 *Albert Pike* (1809–1891) – američki advokat, vojnik, pisac i mason, autor kapitalnog dela *Moral i dogma* (*Morals and Dogma*). (Nap. prev.)

19 Džordž Stenli Faber (*George Stanley Faber*, 1773–1854) – anglikanski teolog, autor većeg broja knjiga o teološkim temama. (Nap. prev.)

(*Pagan Idolatry*). Za nekolicinu koji su prošli treći stepen govorilo se da su „ponovo rođeni" i bili su podučavani o skrivenim istinama koje su druidski sveštenici čuvali od davnina. Među tim inicijatima birani su mnogi od dostojanstvenika britanskog religijskog i političkog sveta. (Za više detalja videti Faber: *Pagan Idolatry,* Albert Pike: *Morals and Dogma* i Godfrey Higgins: *Celtic Druids.*)

Obredi posvećeni Mitri

Kada su se persijske Misterije uselile u južnu Evropu, latinska svest brzo ih je asimilovala. Kult je rapidno rastao, naročito među rimskim vojnicima, a tokom rimskih osvajačkih ratova legionari su učenja preneli u gotovo sve delove Evrope. Kult Mitre je postao toliko moćan da je najmanje jedan rimski car bio iniciran u red, koji se sastajao u pećinama ispod grada Rima. O širenju te Misterijske škole kroz razne delove Evrope, Č. V. King[20] u svom delu *Gnostici i ono što je od njih preostalo* (*Gnostics and Their Remains*) kaže:

> „Zemlje koje su nekada bile zapadne provincije rimskog carstva još uvek obiluju mitraističkim bareljefima urezanim na stenama ili kamenim tablicama; mnogo ih je u Nemačkoj, a još više u Francuskoj, a na ovom ostrvu (Britaniji) često su otkrivani u pravcu Zida Pikta[21], a jedan je zabeležen u Batu[22]."

Aleksandar Vajlder u knjizi *Zaratustrina filozofija i etika* (*Philosophy and Ethics of the Zoroasters*) navodi da je Mitra zendski naziv za sunce, a zamišljan je kako boravi unutar te sjajne kugle. Mitra je imao muški i ženski aspekt, mada sâm nije bio androgin. Mitra je

20 Čarls Viljem King (*Charles William King*, 1818–1888) – britanski viktorijanski pisac i kolekcionar dragog kamenja. (Nap. prev.)

21 Kolokvijalni naziv za Hadrijanov zid (lat. *Vallum Aelium*) – zid dug 117 kilometara koji su Rimljani podigli početkom II veka naše ere; prostire se pravcem istok–zapad i deli britansko ostrvo na pola. (Nap. prev.)

22 Bat (engl. *Bath*) – grad u Ujedinjenom Kraljevstvu, smešten u regionu Somerset na jugoistoku Engleske. (Nap. prev.)

hibrid sunca, moćan i blistav, i najveličanstveniji od *Jazata* (Izadi, ili Geniji sunca). Istovremeno, Mitra je i božanstvo koje predstavlja ženski princip; mundani univerzum smatra se njenim simbolom. Ona prikazuje Prirodu kao prijemčivu i zemaljsku, a plodna je samo kada se okupa u slavi sunčeve kugle. Mitraistički kult je pojednostavljena verzija detaljnijeg učenja Zaratustre (Zoroastera), persijskog maga vatre.

Prema Persijancima, u večnosti koegzistiraju dva principa. Prvi, *Ahura-Mazda*, ili *Ormuzd*, bio je Duh Dobra. Iz Ormuzda je izašlo više hijerarhija dobra i divnih duhova (anđela i arhanđela). Drugi od tih večnih principa nazivan je Ahriman. On je takođe bio čist i divan duh, ali se kasnije pobunio protiv Ormuzda, jer je bio ljubomoran na njegovu moć. Do toga, međutim, nije došlo sve dok Ormuzd nije stvorio svetlost, jer pre toga Ahriman nije bio svestan njegovog postojanja. Zbog svoje ljubomore i pobune Ahriman je postao Duh Zla. Iz sebe je individualizovao mnoštvo destruktivnih stvorenja da povrede Ormuzda.

Kada je Ormuzd stvorio zemlju, Ahriman je u nju uneo prljavštinu. Kad god bi Ormuzd učinio dobro delo, Ahriman bi u njega postavio princip zla. Konačno, kada je Ormuzd stvorio ljudsku rasu, Ahriman se ovaplotio u čovekovoj nižoj prirodi, tako da se u svakoj ličnosti Duh Dobra i Duh Zla bore za kontrolu. Ormuzd je 3.000 godina vladao nebeskim svetovima svetlošću i dobrotom. Tada je stvorio čoveka. Drugih 3.000 godina upravljao je čovekom mudrošću i integritetom. Tada je počela moć Ahrimana i borba za čovekovu dušu nastavlja se kroz sledeći period od 3.000 godina. Tokom četvrtog perioda od 3.000 godina, Ahrimanova moć će biti uništena. Dobro će se ponovo vratiti u svet, zlo i smrt će biti pobeđeni, a na kraju će se Duh Zla ponizno pokloniti pred Ormuzdovim tronom. Dok se Ormuzd i Ahriman bore za kontrolu nad ljudskom dušom i za prevlast u prirodi, Mitra, Bog Razuma, stoji kao posrednik između njih dvojice. Mnogi autori su primetili sličnost između žive i Mitre. Kao što hemijski element živa deluje kao rastvarač (prema alhemičarima), tako Mitra nastoji da harmonizuje dve nebeske suprotnosti.

Postoje mnoge tačke sličnosti između hrišćanstva i kulta Mitre. Jedan od razloga za to verovatno je naseljavanje persijanskih mistika u Italiji tokom prvog veka posle Hrista, te je rana istorija oba kulta bila tesno isprepletana.

U *Enciklopediji Britanika* o mitraističkim i hrišćanskim Misterijama stoji sledeće:

> „Bratski i demokratski princip prvih zajednica i njihovo skromno poreklo, identifikacija predmeta obožavanja sa svetlom i suncem, legenda o pastirima sa njihovim darovima i poklonjenjem, potop i arka, zastupljenost vatrenih kola u umetnosti, izvlačenje vode iz stene, upotreba zvona i sveće, sveta vodica i pričešće, osvećenje nedelje i 25. decembra, insistiranje na moralnom ponašanju, naglasak na apstinenciji i uzdržljivosti, doktrine raja i pakla, primitivnog otkrivenja, posredstva Logosa koji emanira iz božanskog, žrtva za okajanje grehova, neprestani rat između dobra i zla i konačna pobeda potonjeg, besmrtnost duše, poslednji sud, vaskrsenje tela i ognjeno uništenje univerzuma – [to] su neke od sličnosti, koliko god da su stvarne ili prividne, koje su omogućile mitraizmu da produži svoj otpor hrišćanstvu."

Obredi posvećeni Mitri izvođeni su u pećinama. Porfirije, u svom delu *Pećina nimfi*, navodi da je Zaratustra (Zoroaster) bio prvi koji je posvetio pećinu za obožavanje Boga, jer je pećina bila simbol zemlje, ili nižeg sveta tame. Džon P. Landi[23], u svom *Monumentalnom hrišćanstvu* (*Monumental Christianity*), Mitrinu pećinu opisuje na sledeći način:

> „Ali ta pećina je bila ukrašena zodijačkim znacima Kancer i Kaprikorn. Letnji i zimski solsticiji su bili najistaknutiji, kao kapije kroz koje se duše spuštaju u ovaj život, ili ga napuštaju prilikom svog uspinjanja do Bogova. Kancer je predstavljao kapiju silaska, a Kaprikorn uspona. To su dve ulice kojima besmrtnici prolaze gore i dole, od zemlje do neba i od neba do zemlje."

Za takozvanu stolicu sv. Petra u Rimu verovalo se da je korišćena u jednoj od paganskih Misterija, moguće Misterijama posvećenim Mitri, u čijim podzemnim pećinama su se sastajali sledbenici hrišćanskih Misterija u ranim danima njihove vere. U *Anakalipsi* (*Anacalypsis*), Godfri Higins piše da je 1662. godine, dok je čišćena ta sveta

23 Džon Peterson Landi (*John Patterson Lundy*, 1823–1892) – američki prezviterijanski sveštenik i poznavalac hrišćanskih starina, autor više knjiga sa religijskom tematikom. (Nap. prev.)

stolica Bar Jonaha[24], na njoj otkriveno dvanaest Herkulovih dela, a da su kasnije ispod iste stolice Francuzi pronašli muhamedansko ispovedanje vere, ispisano na arapskom.

MITRA UBIJA BIKA

Iz *Lundy, Monumental Christianity.*

Napoznatije skulpture i reljefi tog prototokosa[25] prikazuju Mitru kako kleči nad velikim ležećim bikom i zariva mu mač u grlo. Ubijanje bika označava da su zraci sunca, simbolizovani mačem, oslobodili na prolećnu ravnodnevicu vitalne esencije zemlje – krv bika – koja lije iz rane koju je načinio Bog Sunca i oplođava semenje živih stvari. Psi su u Mitrinom kultu smatrani svetim jer su simbol iskrenosti i pouzdanosti. Mitraisti su koristili zmiju kao amblem Ahrimana, Duha Zla, a posvećeni su mu bili vođeni pacovi. Bik je, ezoterijski posmatrano, sazvežđe Bika, zmija, njegova suprotnost u zodijaku, Škorpija; sunce,

24 Ime kojim se Isus obraća apostolu Petru u *Matejevom Jevanđelju*, 16:17; u prevodima Vuka Karadžića i dr Luja Bakotića – „sine Jonin". (Nap. prev.)

25 Grčki πρωτότοκος – prvorođeni. (Nap. prev.)

Mitra, stupa na stranu bika, ubija nebesko stvorenje i hrani univerzum njegovom krvlju.

Inicijacija u obrede posvećene Mitri, poput inicijacije u mnoge druge antičke filozofske škole, navodno se sastojala od tri bitna stupnja. Priprema za ove stupnjeve obuhvatala je samopročišćenje, izgradnju intelektualne moći i kontrolu animalne prirode. Na prvom stupnju kandidatu je davana kruna umesto mača i upućivan je u tajne Mitrine skrivene moći. Verovatno je podučavan kako zlatna kruna predstavlja njegovu ličnu duhovnu prirodu, koja mora da se objektifikuje i razvije pre no što bude sposoban da istinski slavi Mitru, jer Mitra je bio njegova duša i stajao je kao posrednik između Ormuzda, njegovog duha, i Ahrimana, njegove animalne prirode. Na drugom stupnju davan mu je oklop razuma i čistote i slat je u tamu podzemnih jama da se bori sa zverima požude, strasti i izopačenosti. Na trećem stupnju davan mu je ogrtač na kojem su bili iscrtani znakovi zodijaka i drugi astrološki simboli. Kada su njegove inicijacije bile završene, pozdravljan je kao onaj koji se uzdigao iz mrtvih, podučavan je o tajnim učenjima persijskih mistika i postajao je punopravni član reda. Kadidati koji bi uspešno prošli mitraističke inicijacije nazivani su *lavovi*, a na čelu su obeležavani egipatskim krstom. Sam Mitra je često slikan sa lavljom glavom i dva para krila. Tokom čitavog rituala ponavljana su podsećanja na Mitrino rođenje kao Boga Sunca, njegovo žrtvovanje za čoveka, njegovu smrt da bi čovek zadobio večni život i, konačno, njegovo vaskrsenje i spasenje čitavog čovečanstva njegovim zalaganjem pred Ormuzdovim tronom. (Videti Heketorna.)

Mada kult Mitre nije dostigao filozofske visine koje je ostvario Zaratustra, njegov uticaj na civilizaciju zapadnog sveta bio je dalekosežan jer je u jednom momentu čitava Evropa bila preobraćena u njegove doktrine. Kroz odnose sa drugim narodima, Rim im je dao injekciju religijskih principa i mnoge kasnije institucije su ispoljile mitraističku kulturu. Pozivanje na „lava" i „zahvat lavlje pandže" u stepenu Majstora Zidara ima izrazit mitraistički trag i lako može biti poreklom iz tog kulta. Merdevine sa sedam prečki pojavljuju se u mitraističkim inicijacijama. Faber smatra da su merdevine prvobitno bile piramida sa sedam stepenika. Moguće je da masonske merdevine sa sedam prečki potiču od tog mitraističkog simbola. Ženama nikada nije dopušteno da uđu u mitraistički red, ali deca muškog pola postajala su inicijati mnogo pre no što bi dostigla zrelost. Odbijanje da se pristupanje redu dopusti ženama možda je bazirano na ezoteričkom razlogu datom u tajnim uputstvima mitraista. Taj kult je još jedan odličan primer tajnih društava čije legende su uglavnom simboličke predstave sunca i njegovog putovanja kroz nebeske kuće. Mitra, koji se uzdiže iz kamena, prosto je sunce koje se uzdiže iznad horizonta, ili, kako se pretpostavljalo u antici, iz horizonta, na prolećnu ravnodnevicu.

ROĐENJE MITRE

Iz *Montfaucon, Antiquities*

Mitra je rođen iz stene koja je pukla i otvorila se, te mu omogućila da izađe. Ovo se desilo u tami podzemne odaje. Bazilika Rođenja Isusova u Vitlejemu potvrđuje teoriju da se Isus rodio u groti, ili pećini. Prema Djupiu[26], Mitra je umro razapet i vaskrsao trećeg dana.

Džon O'Nil[27] osporava teoriju da je Mitra trebalo da bude solarno božanstvo. U delu *Noć bogova* (*The Night of the Gods*) on piše:

26 Šarl Fransoa Djupi (*Charles François Dupuis*, 1742–1809) – francuski naučnik, profesor retorike na pariskom *Collège de Lisieux*; izučavao je astronomiju i njenu povezanost sa mitologijom; u delu *Poreklo svih kultova, ili univerzalna religija* (*Origine des tous les cultes: ou, Religion universelle*, 1795), pisao je o sličnosti između hrišćanstva i mitraizma i predložio astronomsku interpretaciju mitraističke ikonografije. (Nap. prev.)

27 *John O'Neill* (1837?–1895) – britanski diplomata. (Nap. prev.)

„Avestinski Mitra, jazata svetlosti, bio je sa '10.000 očiju, visok, sa punim znanjem (*perethuvaedayana*), jak, bodar i uvek budan (*jaghaurvaunghem*)'. Vrhovni bog Ahura Mazda takođe ima jedno Oko, a inače je rečeno da svojim očima, suncem, mesecom i zvezdama, on vidi sve'. Teorija da je Mitra *prvobitno* bila titula vrhovnog nebeskog boga – izostavljajući sunce sa dvora – jedina je koja odgovara svim zahtevima. Postaće očigledno da tu u izobilju imamo korene Oka slobodnih zidara i 'njegovog *nunquam dormio*'[28]."

Čitalac ne sme da pobrka persijskog Mitru sa vedskim Mitrom. Prema Alkesandru Vajlderu:

„Mitraistički obredi su prevazišli Bahove Misterije i postali osnova gnostičkog sistema, koji je tokom mnogo vekova preovlađivao u Aziji, Egiptu, pa čak i na udaljenom Zapadu."

28 Lat. *nunquam dormio* – nikad ne spavam – večita budnost. (Nap. prev.)

DREVNE MISTERIJE I TAJNA DRUŠTVA

Drugi deo

Gnostičke Misterije ❁ Simon Mag i Vasilid ❁ Abraksas, gnostički koncept božanstva ❁ Misterije Serapisa ❁ Simbolizam lavirinta ❁ Odinističke, ili gotičke, Misterije

Celokupna istorija hrišćanskog i paganskog gnosticizma uvijena je u najdublje tajne i nejasnost, jer, mada su gnostici nesumnjivo bili plodni pisci, malo njihovih dela je preživelo. Navukli su na sebe animozitet rane hrišćanske crkve, a kada je ova institucija dostigla poziciju svetske moći, uništila je sve raspoložive podatke o gnostičkom *kultu*. Reč *gnostika* označava *mudrost*, ili *znanje*, i izvedena je iz grčke reči *gnosa*. Članovi reda su tvrdili da su im poznate tajne doktrine ranog hrišćanstva. Hrišćanske Misterije tumačili su na osnovu paganske simbolike. Svoje tajne podatke i filozofska načela skrili su od neposvećenih i podučavali samo malu grupu posebno iniciranih osoba.

Za Simona Maga, čarobnjaka poznatog iz *Novog Zaveta*, često se pretpostavlja da je bio osnivač gnosticizma. Ako je to tačno, sekta je formirana tokom veka koji je usledio nakon Hrista i verovatno predstavlja prvi od mnogih ogranaka niklih iz glavnog tela hrišćanstva. Sve ono sa čime se entuzijasti ranog hrišćanstva nisu slagali, proglašavali su nadahnutim od strane đavola. Čak i neprijatelji Simona Maga priznavali su da on poseduje tajanstvene i natprirodne moći, ali su tvrdili da su mu te moći dali pakleni duhovi i furije, za koje su tvrdili da su njegovi uvek prisutni drugari. Nesumnjivo najinteresantnija legenda o Simonu je ona koja govori o njegovom

teozofskom nadmetanju sa apostolom Petrom, dok su obznanjivali svoje različite doktrine u Rimu. Prema priči koju su sačuvali crkveni oci, Simon je trebalo da dokaže svoju duhovnu nadmoć tako što će se uzdići na nebo u vatrenim kočijama. Nevidljive sile su ga zaista podigle i odnele puno metara u visinu. Kada je sv. Petar to video, uzviknuo je naredbu demonima (duhovima vazduha) da puste čarobnjaka. Zli duhovi su, pošto je naredbu dao svetac, bili primorani da poslušaju. Simon je pao s velike visine i poginuo, što je jasno dokazalo nadmoćnost hrišćanstva. Ova priča je nesumnjivo izmišljena, jer ona je samo jedan od mnogih izveštaja o njegovoj smrti, sa kojim se malo koji drugi slaže. Kako je prikupljano sve više dokaza o tome da sv. Petar nije nikada bio u Rimu, poslednji mogući ostatak njene autentičnosti brzo se rasuo.

SMRT SIMONA MAGA

Iz *Nuremberg Chronicle*

Simon Mag, pošto je prizvao duhove vazduha, ovde je prikazan kako ga podižu demoni. Sv. Petar zahteva od zlih genija da puste čarobnjaka. Denomi su primorani da se povinuju i Simon Mag pada i gine.

Nema sumnje u to da je Simon bio filozof, jer gde god su njegove reči tačno sačuvanje, njegove sintetičke i transcendentne misli su predivno izražene. Dobar opis principa gnosticizma dao je u sledećoj *verbatim*[1] izjavi, za koju se pretpostavlja da ju je sačuvao Hipolit:

1 Latinski – doslovno. (Nap. prev.)

„Kažem vam, zato, ja govorim što govorim i pišem ono što pišem. A pišem sledeće. Među univerzalnim Eonima [periodima, nivoima, ili ciklusima stvaralačkog i stvorenog života u suštini i prostoru, nebeskim stvorenjima] postoje dva izdanka, bez početka ili kraja, koja rastu iz istog korena, nevidljive sile, neshvatljive tišine [Bitos]. Jedan od ovih izdanaka manifestuje se odozgo, to je Velika Moć, Univerzalni Um koji naređuje sve stvari, muško, a drugi [se manifestuje] odozdo, Velika Misao, žensko, proizvodeći sve stvari. Kada se upare jedno s drugim, oni se sjedine i manifestuju međuprostor, neshvatljivi Vazduh, bez početka ili kraja. U njemu je Otac koji odražava sve stvari i neguje one stvari koje imaju početak i kraj."

(Videti *G. R. S. Mead*[2], *Simon Magus*)

Po ovome možemo shvatiti da je manifestacija rezultat pozitivnog i negativnog principa, koji utiču jedan na drugog, i ona se odigrava u međuprostoru, ili tački ravnoteže, koja se naziva *pleroma*. Ta *pleroma* je naročita supstanca nastala mešanjem duhovnih i materijalnih eona. Iz *plerome* se individualizovao *Demijurg*, besmrtni smrtnik, koji je odgovoran za naše fizičko postojanje i patnje kroz koje zbog njega moramo da prođemo. U gnostičkom sistemu, tri para suprotnosti, zvana *Sizigije*, emanirala su iz Večitog Jednog. Zajedno sa njim, one čine zbir sedam. Šest (tri para) eona (živih, božanskih principa) Simon je opisao u delu *Philosophumena* na sledeći način: Prvo dvoje bili su *Svest* (Nus) i *Misao* (Epinoja). Zatim dolaze *Glas* (Fon) i njegova suprotnost, *Ime* (Onoma) i, konačno, *Razum* (Logizmos) i *Odraz* (Entumeza). Iz ovih primordijalnih šest, sjedinjenih sa *Večitim Plamenom*, izašli su *Eoni* (Anđeli), koji su, po uputstvima Demijurga, stvorili niže svetove. (Videti radove H. P. Blavacke.[3]) Mora se razmotriti kako su ovaj prvi gnosticizam Simona

2 Džordž Robert Stouv Mid (*George Robert Stowe Mead*, 1863–1933) – autor, urednik, prevodilac, ezoterik i uticajan član Teozofskog društva, kao i osnivač *Quest Society*. (Nap. prev.)

3 Helena Petrovna Blavacka (rus. *Елена Петровна Блаватская*; ukr. *Олена Петрівна Блаватська*; 1831–1891), rođena kao Helena Petrovna Gan (rus. *Елена Петровна Ган*; ukr. *Олена Петрівна Ган*) ili Helena fon Han (nem. *Helena von Hahn*) – osnivač teozofije i Teozofskog društva. Glavni radovi su joj *Tajna doktrina* (objavljena u dva toma, *Kosmogeneza* i *Antropogeneza*,

Maga i njegovog učenika Menandera pristalice kulta kasnije uveličavale i često iskrivljavale.

Gnostička škola podelila se na dva glavna dela, obično nazivana sirijski kult i aleksandrijski kult. Ove škole su se slagale u osnovama, ali prva je naginjala više ka panteizmu, a druga je bila dualistična. Dok je sirijski kult uglavnom bio simonijanski, aleksandrijska škola je bila izdanak filozofskog zalaganja pametnog egipatskog hrišćanina po imenu Vasilid, koji je tvrdio da je nauk primio od apostola Mateja. Kao i Simon Mag, on je bio emanacionist, sa sklonošću ka neoplatonizmu. Zapravo, čitava gnostička Misterija bazirana je na hipotezi o emanacijama kao logičnoj vezi između nespoznatljivih suprotnosti Apsolutnog Duha i Apsolutne Suštine, za koje su gnostici verovali da koegzistiraju u večnosti. Neki tvrde da je Vasilid bio istinski osnivač gnosticizma, međutim, ima mnogo dokaza koji ukazuju na to da je Simon Mag u prethodnom veku postavio fundamentalne principe doktrine.

Aleksandrijac Vasilid preneo je svojim sledbenicima egipatski hermetizam, orijentalni okultizam, haldejsku astrologiju i persijsku filozofiju, a u svojim doktrinama pokušava da ujedini rane hrišćanske škole sa drevnim paganskim Misterijama. Pripisuje mu se formulacija naročitog koncepta Božanstva koje se zove *Abraksas*. Razmatrajući originalno značenje te reči, Godfri Higins je, u svojim *Keltskim druidima* (*Celtic Druids*), pokazao da zbir numeroloških vrednosti slova reči *Abraksas* iznosi 365. Isti autor takođe beleži da ime *Mitra*, kada se obradi na sličan način, ima istu numeričku vrednost. Vasilid je smatrao da su sile univerzuma podeljene na 365 eona, ili duhovnih ciklusa, a da je zbir svih njih Vrhovni Otac, kojem je dao kabalistički naziv *Abraksas*, kao simboličku, numerološku oznaku Njegovih božanskih moći, atributa i emanacija. *Abraksas* je obično predstavljan kao složena figura sa telom čoveka i glavom petla i sa nogama koje se završavaju kao zmije. Č. V. King u svom delu *Gnostici i ono što je od njih preostalo* (*Gnostics and Their Remains*) daje sledeći sažet opis Vasilidove gnostičke filozofije, citirajući iz spisa ranog hrišćanskog biskupa i mučenika, sv. Irineja:

u ovoj istoj ediciji 2007. godine, u prevodu Gorana Bojića i Aleksandra Dramićanina) i *Razotkrivena Izida* (Izdavačka kuća Metaphysica ovo delo ima u pripremi i takođe će se pojaviti u ediciji *Agarta*). (Nap. prev.)

„On je tvrdio da je Bog, nestvoreni, večiti Otac, prvi stvorio Nus, ili Intelekt, on Logos, Reč, ona opet Fronezis, Razum; iz Fronezisa su se rodili Sofija, Mudrost, i Dinamis, Snaga."

Opisijući Abraksasa, Č. V. King kaže:

„Belerman[4] smatra da složena figura sa upisanim imenom Abraksas predstavlja Vrhovno Biće, sa pet emanacija označenih odgovarajućim simbolima. Iz ljudskog tela, oblika koji se obično dodeljuje Božanstvu, izviru dva sledbenika, Nus i Logos, predstavljeni zmijama, simbolima unutrašnjih čula i bržeg razumevanja, zbog čega su Grci zmiju smatrali za atribut Palade. Njegova glava – glava petla – predstavlja Fronezis, pošto je ta ptica amblem vidovitosti i budnosti. U rukama drži simbole Sofije i Dinamisa: štit Mudrosti i bič Snage."

Gnostici su imali podeljena mišljenja po pitanju Demijurga, ili tvorca nižih svetova. On je uspostavio zemaljski univerzum uz pomoć šest sinova, ili emanacija (moguće planetarnih anđela), koje je napravio iz, a istovremeno i unutar sebe. Kako je ranije navedeno, Demijurg je individualizovan kao najniža kreacija iz supstance zvane *pleroma*. Jedna grupa gnostika smatrala je Demijurga za uzrok sve bede i za zlo stvorenje, koje je izgradnjom nižeg sveta razdvojilo duše ljudi od istine, upakovavši ih u smrtna prenosna sredstva. Druga sekta posmatrala je Demijurga kao biće božanski inspirisano, koje jednostavno ispunjava naloge nevidljivog Gospoda. Neki gnostici bili su mišljenja da je jevrejski Bog, *Jahve*, bio Demijurg. Taj koncept, pod nešto izmenjenim imenom, očigledno je uticao na srednjovekovni rozenkrojcerizam, koji je Jahvea video pre kao Gospoda materijalnog univerzuma, nego kao Vrhovno Božanstvo. Mitologija obiluje pričama o bogovima koji su imali učešća i u nebeskoj i u zemaljskoj prirodi. Skandinavski Odin je dobar primer božanstva podložnog smrtnosti, koje se povinuje zakonima Prirode, a istovremeno je, barem u određenom smislu, Vrhovno Božanstvo.

4 Johan Joahim B. Belerman (*Johann Joachim B. Bellermann*, 1754–1842) – nemački hebrejist, doktor teologije i filozofije, profesor teologije na Berlinskom univerzitetu; jedan od prvih proučavalaca hebrejske epigrafije. (Nap. prev.)

Gnostičko gledište o Hristu vredno je razmatranja. Taj red tvrdio je za sebe da jedini poseduje stvarne slike Božanskog Sirijca. Mada su to, po svoj prilici, bile idealističke koncepcije Spasitelja zasnovane na postojećim skulpturama i slikama paganskih bogova sunca, bile su sve što je hrišćanstvo imalo. Za gnostike, Hrist je bio personifikacija *Nusa*, Božanske Svesti, i emaniran je iz viših duhovnih Eona. On se spustio u telo Isusa prilikom krštenja i napustio ga pre raspeća. Gnostici su objavili da Hrist nije razapet, pošto taj Božanski *Nus* ne može umreti, već da je Simon Kirinejac ponudio svoj život umesto njega i da je *Nus*, upotrebivši svoje moći, omogućio Simonu da zameni Isusa. Irinej daje sledeću izjavu po pitanju Hristove kosmičke žrtve:

> „Kada je nestvoreni, neimenovani otac video iskvarenost čovečanstva, On posla Svog prvorođenog, Nus, u svet, u obliku Hrista, zbog iskupljenja svih koji u Njega veruju, proisteklog iz moći onih koji su napravili svet (Demijurg i njegovih šest sinova, planetarnih genija). On se pojavi među ljudima kao Čovek Isus i izvrši čudesa."
>
> (Videti King, *Gnostici i ono što je od njih preostalo*)

Gnostici su ljudski rod delili na tri dela: one koji, poput divljaka, poštuju samo vidljivu Prirodu, one koji, poput Jevreja, obožavaju Demijurga i, konačno, same sebe, ili druge u sličnim kultovima, uključujući i neke hrišćanske sekte, koji obožavaju *Nus* (Hrista) i istinsku duhovnu svetlost viših Eona.

Posle Vasilidove smrti, vodeća inspiracija gnostičkog pokreta posato je Valentin. On je još više zakomplikovao sistem gnostičke filozofije, beskonačnim dodavanjem do detalja. Povećao je broj emanacija iz Velikog Jednog (Ambisa) na petnaest parova i posvetio veću pažnju *Devici Sofiji*, ili Mudrosti. U *Knjigama Spasiteljevim*, čiji deo je obično poznat kao *Pistis Sophia*, može se pronaći mnoštvo materijala o ovoj čudnoj doktrini o Eonima i njihovim čudnim stanovnicima. Džejms Frimen Klark, govoreći o gnostičkim doktrinama, kaže:

> „Te doktrine, mada nam se čine tako čudnim, imale su širok uticaj na hrišćansku crkvu."

Mnoge od teorija drevnih gnostika, posebno one koje se tiču naučnih predmeta, savremena istraživanja su potvrdila. Nekoliko ogranaka sekte, kao što su valentinijanci, ofiti (obožavaoci zmije) i adamiti, odvojilo se od glavne struje gnosticizma. Nakon III veka njihova moć je opala i gnostici su praktično nestali iz filozofskog sveta. Tokom srednjeg veka učinjen je napor da se vaskrsnu principi gnosticizma, ali zbog uništavanja njihovih zapisa nije bio dostupan neophodan materijal. Čak i danas ima dokaza o gnostičkoj filozofiji u savremenom svetu, ali koriste se druga imena i niko ne sumnja u njihovo pravo poreklo. Mnogi od gnostičkih koncepata su zapravo uključeni u dogme hrišćanske crkve, a novije interpretacije hrišćanstva često se kreću duž linija gnostičkog emanacionizma.

MISTERIJE 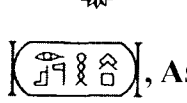 , ASAR-HAPIJA

Identitet grčko-egipatskog Serapisa (Grcima poznatog kao *Serapis*, a Egipćanima kao *Asar-Hapi*) zaodenuta je neprobojnim velom misterije. Mada je ovo božanstvo bilo poznata figura među simbolima tajnih egipatskih inicijacijskih obreda, njegova volšebna priroda otkrivana je samo onima koji su ispunili zahteve Serapisovog kulta. Zbog toga, po svoj prilici, izuzimajući inicirane sveštenike, ni sami Egipćani nisu ništa znali o njegovom pravom karakteru. Koliko je za sada poznato, ne postoji autentičan izveštaj o obredima posvećenim Serapisu, ali analiza božanstva i njegovih pratećih simbola otkriva njihove istaknute tačke. U predskazanju kralju Kipra, Serapis sebe opisuje kao:

> „Bog ja sam, kao što ti pokazujem,
> zvezdana nebesa su moja glava, moje telo more,
> zemlja oblikuje moje noge, moje uši zalihe vazduha,
> sunčevi dalekometni, sjajni zraci, moje oči."

Učinjeno je nekoliko nezadovoljavajućih pokušaja da se etimologizuje reč *Serapis*. Godfri Higins beleži da je *Soros* bio naziv koji su Egipćani dali kamenom sarkofagu, a *Apis* je bio Oziris ovaploćen

u svetom biku. Te dve reči u kombinaciji daju *Soros-Apis*, ili *Sor-Apis*, „bikova grobnica". Međutim, nije verovatno da bi Egipćani obožavali mrtvački sanduk u obliku čoveka.

Nekoliko antičkih autora, uključujući Makrobija, potvrdilo je da je Serapis bilo ime za Sunce, jer je njegov prikaz tako često imao orcol svetlosti oko glave. U svojoj *Besedi o suverenom suncu*, Julijan govori o božanstvu sledećim rečima:

> „Jedan Jupiter, jedan Pluton, jedno Sunce je Serapis."

Na hebrejskom, Serapis je *Saraph*, što znači „bljesnuti", ili „planuti". Zato su Jevreji jednu od svojih hijerarhija duhovnih bića nazvali *Serafim*.

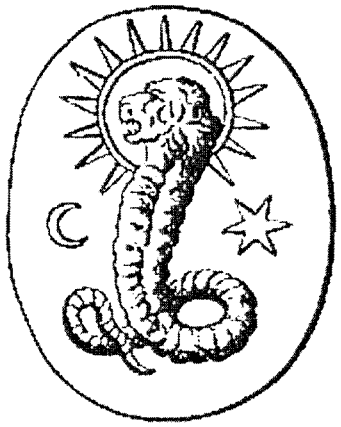

LAVOLIKA SVETLOSNA SILA

Iz Montfaucon, Antiquities

Ova gnostička gema predstavlja svojim zmijolikim telom stazu Sunca, a lavljom glavom solarni uspon u sazvežđe Lava.

Najčešća teorija, međutim, o poreklu imena *Serapis* je da je ono izvedeno od mešavine *Oziris-Apis*. U jednom trenutku Egipćani su verovali da su mrtvi apsorbovani u prirodu Ozirisa, boga mrtvih. Dok naznačena sličnost postoji između Oziris-Apisa i Serapisa, teorija koju su razvili egiptolozi da je Serapis samo ime nadenuto mrtvom Apisu, ili svetom biku Egipta, nepodnošljiva je u pogledu transcendentalne mudrosti koju je posedovalo egipatsko sveštenstvo, koje je, najverovatnije, koristilo boga kao simbol duše sveta (*anima mundi*). Materijalno telo Prirode nazivano je *Apis*; duša koja beži iz tela u trenutku smrti, ali je zarobljena oblikom tokom fizičkog života, nazivana je *Serapis*.

Č. V. King veruje da je Serapis božanstvo bramanskog porekla, pri čemu je njegovo ime helenizovani oblik od *Ser-adah* ili *Sri-pa*, dve titule pripisane *Jami*, hinduističkom bogu smrti. Ovo izgleda razumno, pogotovo jer postoji legenda da je Serapisa, u obliku bika, Bah doveo iz Indije u Egipat. Prioritet hinduističkih Misterija će kasnije potkrepiti ovu teoriju.

Među ostalim ponuđenim značenjima za reč *Serapis* su: „Sveti bik", „Sunce u Biku", „Ozirisova duša", „Sveta zmija" i „Povlačenje bika". Poslednji naziv odnosi se na ceremoniju utapanja svetog Apisa u vodama Nila svakih dvadeset pet godina.

Postoji značajan dokaz da je čuveni kip Serapisa u Serapeumu[5] u Aleksandriji prvobitno bio obožavan pod drugim imenom u Sinopi, iz koje je donešen u Aleksandriju. Postoji i legenda koja kaže da je Serapis bio vrlo rani kralj Egipćana, koji je postavio temelje njihove filozofske i naučne moći. Posle smrti, taj kralj je uzdignut u status boga. Filarh je izjavio da reč *Serapis* znači „moć koja je smestila univerzum u njegov sadašnji divni poredak."

U delu *Izida i Oziris*, Plutarh daje sledeću ocenu o poreklu veličanstvenog kipa Serapisa koji je stajao u Serapeumu u Aleksandriji:

> „Dok je bio faraon Egipta, Ptolemej Soter je usnio čudan san u kome je posmatrao ogroman kip, koji je oživeo i naredio faraonu da ga odnese u Aleksandriju najbrže što može. Ptolemej Soter, ne znajući gde se kip nalazi, bio je krajnje zbunjen kako da ga pronađe. Dok se faraon bavio svojim snom, pojavio se veliki putnik po imenu Sosibije i izjavio da je u Sinopi video takav kip. Faraon je odmah poslao Sotelesa i Dionizija da pregovaraju o premeštanju kipa u Aleksandriju. Tri godine je proteklo pre nego što je kip konačno uzet, tako što su ga faraonovi predstavnici ukrali, prikrivajući svoje delo širenjem priče da je kip oživeo, spustio se niz ulicu koja je vodila od hrama i ukrcao na brod spreman da isplovi za Aleksandriju. Prispevši u Egipat, kip je odnesen pred dva egipatska inicijata – Eumolpida Timoteja i Manetona Sebenita – koji odmah rekoše da se radi o Serapisu. Sveštenici su zatim izjavili da je on iste snage kao Pluton. To je bio majstorski potez, jer su u Serapisu Grci i Egipćani pronašli zajedničko božanstvo i tako je počelo da se praktikuje versko jedinstvo dva naroda."

[5] Latinizirani oblik grčkog *Serapeion* (Σεραπεῖον), naziva za hram ili neku drugu religioznu instituciju posvećenu bogu Serapisu. (Nap. prev.)

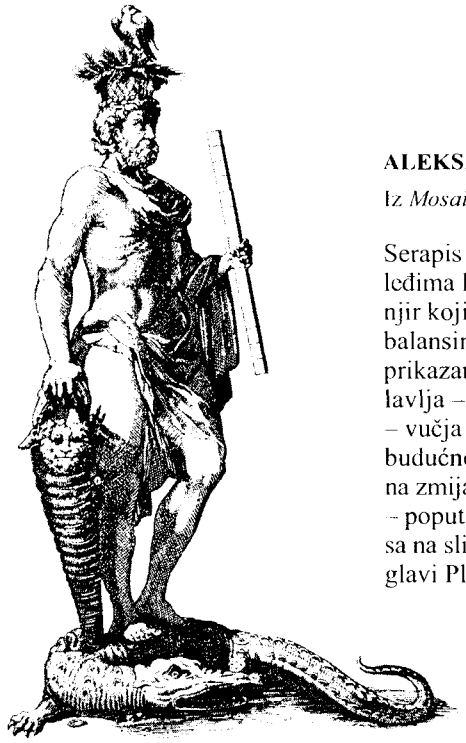

ALEKSANDRIJSKI SERAPIS

Iz *Mosaize Historie der Hebreeuwse Kerke*[6]

Serapis je često prikazivan kako stoji na leđima krokodila, dok u levoj ruci nosi lenjir kojim meri plavljenje Nila, a u desnoj balansira čudnim amblemom na kojem je prikazana troglava životinja: prva glava – lavlja – označava sadašnjost, druga glava – vučja – prošlost, a treća glava – pseća – budućnost; troglavo telo obavija sklupčana zmija. Nad glavama te životinje Serapis – poput Jupitera – nosi korpe žita. Serapisa na slikama povremeno prati Kerber, troglavi Plutonov pas.

Rani autori opisali su nekoliko kipova Serapisa koji su stajali u raznim hramovima u Egiptu i Rimu. Skoro svi od njih su bili više pod grčkim nego pod egipastskim uticajem. Kod nekih je telo boga obavijala velika zmija. Na drugima je prikazan kao kombinacija Ozirisa i Apisa.

Opis boga koji je po svoj prilici prilično tačan je onaj koji ga predstavlja kao visoku, moćnu figuru, koja prenosi dvostruki utisak junačke snage i ženstvene gracioznosti. Njegovo lice izražava duboko zamišljeno raspoloženje, s izrazom koji naginje ga tugi. Kosa mu je bila duga i sređena na malo ženstven način, spuštajući se u lo-

6 Delo (Amsterdam, 1700) Viljema Gerea (*Willem Goeree*, 1635–1711) – holandskog štampara i knjižara, autora nekoliko naučnih radova o jevrejskim starinama, kao i priručnika za slikanje, crtanje i bojenje, te radova iz oblasti istorije i arhitekture. (Nap. prev.)

knama na grudi i ramena. Lice, osim guste brade, takođe je bilo izrazito ženstveno. Figura Serapisa je obično bila od glave do pete odenuta u teške draperije, za koje su inicijati verovali da skrivaju činjenicu da je njegovo telo androgino.

Različiti materijali korišćeni su za izradu statua Serapisa. Neke su, nesumnjivo, bile isklesane od kamena ili mermera, druge su mogle biti izlivene od neplemenitih ili plemenitih metala. Jedan kolosalni Serapis sastavljen je od uklopljenih ploča različitih metala. U lavirintu posvećenom Serapisu stajala je njegova trinaest stopa visoka statua poznata po tome da je izrađena od jednog smaragda. Savremeni pisci, u raspravi o tom kipu, tvrde da je bio napravljen od zelenog stakla nalivenog u kalup. Prema Egipćanima, međutim, statua je prošla sve provere utvrđivanja originalnosti smaragda.

Kliment Aleksandrijski opisuje figuru Serapisa sastavljenu od sledećih elemenata: prvo, plombi od zlata, srebra, olova i kalaja i drugo, svih vrsta egipatskog kamenja, uključujući safire, hematite, smaragde i topaze; sve to bilo je ugrađeno i pomešano sa bojama preteklim od sahrane Ozirisa i Apisa. Rezultat je bila retka i čudesna figura boje indiga. Neki od kipova Serapisa mora da su bili napravljeni od ekstremno tvrdih materijala, jer, kada je hrišćanski vojnik, sledeći Teodosijev edikt, udario aleksandrijskog Serapisa svojom sekirom, ona se raspala u deliće, a pred njim se razleteše varnice. Takođe je sasvim verovatno da su Serapisa obožavali u obliku zmije, koji je bio zajednički mnogim višim božanstvima egipatskog i grčkog panteona.

Serapis je nazivan *Theon Heptagrammaton*, ili bog sa imenom od sedam slova. Ime Serapis (kao i Abraksas i Mitra) sadrži sedam slova[7]. U svojim himnama Serapisu sveštenici su pojali sedam samoglasnika. Povremeno je Serapis slikan sa rogovima ili vencem od sedam zraka. Oni su očito predstavljali sedam božanskih inteligencija koje se manifestuju kroz solarnu svetlost. *Enciklopedija Britanika* navodi da je najranije autentično pominjanje Serapisa povezano sa smrću Aleksandra. Ugled Serapisa je bio takav da su se samo njemu, od svih bogova, obratili u ime kralja na umoru.

Egipatska tajna filozofska škola bila je podeljena na Manje i Veće Misterije, pri čemu su prve bile posvećene Izidi, a druge Serapisu

7 Ova imena u originalnom obliku imaju po sedam slova: Abraksas – grč. Αβραξας, lat. *Abraxas*; Mitra – lat. *Mithras*. (Nap. prev.)

i Ozirisu. Vilkinson[8] smatra da je samo sveštenicima bilo dozvoljeno da uđu u Veće Misterije. Čak i naslednik prestola nije na to imao pravo dok ne bi bio krunisani faraon, kada je, na osnovu svog kraljevskog dostojanstva, automatski postajao sveštenik i privremeni poglavar državne religije. [Videti Vilkinson, *Načini i običaji Egipćana* (*Manners and Customs of the Egyptians*).] Ograničen broj priman je u Veće Misterije: to je obezbedilo da njihove tajne ne budu narušene.

Većina informacija o ritualima višeg stepena u egipatskim Misterijama sakupljena je ispitivanjem komora i prolaza u kojima su obavljane inicijacije. Ispod hrama Serapisa, koji je uništio Teodosije, pronađeni su čudni mehanički izumi koje su konstruisali sveštenici u podzemnim kriptama i pećinama u kojima su proslavljani noćni obredi inicijacije. Ove mašine ukazuju na ozbiljne provere moralne i fizičke hrabrosti kojima su podvrgavani kandidati. Nakon prolaska ovim izvitoperenim putevima, neofiti koji su preživeli ispitivanja najavljivani su u prisustvu Serapisa, plemenite figure koja uliva strahopoštovanje, obasjana skrivenim svetlima.

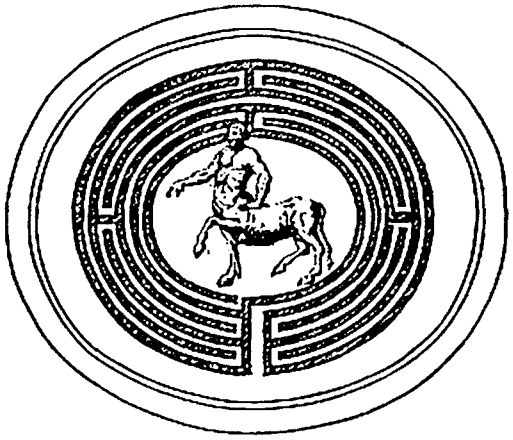

SIMBOLIČKI LAVIRINT

Iz *Montfaucon, Antiquities*

Lavirinti su bili omiljena mesta inicijacije u mnogim drevnim kultovima. Ostaci ovih mističnih lavirinata pronađeni su kod američkih Indijanaca, Hindusa, Persijanaca, Egipćana i Grka. Neki od njih su samo zbrka staza obeleženih kamenjem, a neki su doslovno miljama duge sumorne pećime ispod hramova ili udubljenja u stranama planina. Čuveni lavirint na Kritu, po kojem je lutao bikoglavi Minotaur, bio je nesumnjivo mesto inicijacije u kritske Misterije.

8 Ser Džon Gardner Vilkinson (*Sir John Gardner Wilkinson*, 1797–1875) – poznati engleski putnik, pisac i pionir u oblasti egiptologije u XIX veku; često je nazivan „ocem britanske egiptologije". (Nap. prev.)

Lavirinti su takođe bili upečatljiva karakteristika obreda posvećenih Serapisu i E. A. Volis Badž[9], u svojim *Bogovima Egipćana* (*Gods of the Egyptians*), opisuje Serapisa (poput Minotaura) sa telom čoveka i glavom bika. Lavirinti su bili simbol uplitanja i varki nižeg sveta kojim luta čovekova duša u potrazi za istinom. U lavirintu boravi niži animalni čovek sa glavom bika koji nastoji da uništi dušu zalutalu u zamršene staze svetovnog neznanja. U tom smislu, Serapis postaje Iskušavač ili Neprijatelj koji testira duše onih koji tragaju za sjedinjenjem sa Besmrtnicima. Takođe, lavirint je nesumnjivo korišćen da predstavi solarni sistem, pri čemu je čovek-bik predstavljao sunce nastanjeno u mističnom lavirintu svojih planeta, meseca i asteroida.

Gnostičke Misterije su bile upoznate sa arkanskim značenjem Serapisa i kroz gnosticizam je taj bog postao neraskidivo povezan sa ranim hrišćanstvom. U stvari, car Hadrijan je, tokom putovanja u Egipat, 24. godine, u pismu Servianiju izjavio da su poštovaoci Serapisa bili hrišćani i da mu se crkveni biskupi takođe klanjaju u njegovom svetilištu. On je čak izjavio da je i sam patrijarh, kada je bio u Egiptu, bio primoran da obožava Serapisa kao i Hrista. [Videti Parsonsovu[10] *Novu svetlost nad Velikom piramidom* (*New Light on the Great Pyramid*).]

Pomalo sumnjiv značaj Serapisa kao prototipa Hrista najbolje se može prihvatiti posle razmatranja sledećeg izvoda iz knjige Č. V. Kinga, *Gnostici i ono što je od njih preostalo*:

> „Ne može biti nikakve sumnje u to da je glava Serapisa, upadljiva zbog dostojanstvenosti i zamišljene veličanstvenosti lica, podstakla prve ideje konvencionalnih portreta Spasitelja. Jevrejske predrasude prema prvim preobraćenicima bile su toliko moćne da možemo biti sigurni u to kako nije bilo pokušaja da se Njegov lik oslika sve dok nije prominulo nekoliko generacija posle svih onih koji su ga videli na zemlji."

9 Ser Ernest Alfred Tomson Volis Badž (*Sir Ernest Alfred Thompson Wallis Budge*, 1857–1934) – engleski egiptolog, orijentalist i filolog koji je radio za Britanski muzej i objavio brojne radove o antičkom Bliskom istoku. (Nap. prev.)

10 Albert Ros Parsons (*Albert Ross Parsons*, 1847–1933) – američki kompozitor i aranžer; amater egiptolog. (Nap. prev.)

Serapis je postepeno uzurpirao pozicije koje su držali drugi egipatski i grčki bogovi i postao je vrhovno božanstvo u obe religije. Njegova moć je jačala do IV veka hrišćanske ere. Godine 385. Teodosije, koji će postati istrebljivač paganske filozofije, izdao je nezaboravan edikt *De Idolo Serapidis Diruendo*[11]. Kada su hrišćanski vojnici, poštujući to naređenje, ušli u Serapeum u Aleksandriji da unište Serapisov kip koji je tamo vekovima stajao, toliko je veliko bilo njihovo poštovanje prema tom bogu da se nisu usudili da dodirnu njegov lik kako se ne bi otvorila zemlja pod njihovim nogama i progutala ih. Na posletku, savladavši strah, uništili su statuu, opljačkali zgradu i, konačno, dostigavši vrhunac svoga ogrešenja, spalili veličanstvenu biblioteku koja je bila smeštena u višim odajama Serapeuma. Nekoliko pisaca zabeležilo je izuzetnu činjenicu da su hrišćanski simboli pronađeni u ruševinama temelja tog paganskog hrama. Sokrat, crkveni istoričar iz V veka, izjavio je da je, nakon što su pobožni hrišćani razorili Serapeum u Aleksandriji i rasturili demone koji su prerušeni u bogove boravili ispod njega, među temeljima pronađen Hristov monogram.

Dva citata će još više rasvetliti odnos koji postoji između Misterija Serapisa i Misterija drugih drevnih naroda. Prvi je iz knjige Ričarda Pejna Najta[12], *Simbolički jezik antičke umetnosti i mitologije* (*Symbolical Language of Ancient Art and Mythology*):

> „Tako Varon [u *De Lingua Latina*[13]] kaže da su *Cœlum* i *Terra*[14], to jest, univerzalni um i produktivno telo, bili Veliki Bogovi samotračkih Misterija, isto kao Serapis i Izida u kasnijim egipatskim, Taautos i Astarta u feničanskim i Saturn i Opa u latinskim."

Drugi citat je iz *Morala i dogme* Alberta Pajka:

> „'Tebe', kaže Marsijan Kapela u svojoj himni Suncu, 'stanovnici Nila obožavaju kao Serapisa, a u Memfisu kao Ozirisa; u svetim persijskim obredima ti si Mitra, u Frigiji, Atis; u Libiji ti se klanjaju kao Amonu, a u feničanskom Biblosu kao Adonisu; tako te ceo svet obožava pod različitim imenima.'"

11 Lat. *O uništenju Serapisove idolatrije*. (Nap. prev.)

12 *Richard Payne Knight* (1750–1824) – klasični učenjak, najpoznatiji po svojim teorijama o pitoresknoj lepoti i interesovanju za antičke faličke prikaze. (Nap. prev.)

13 Lat. *O latinskom jeziku*. (Nap. prev.)

14 Lat. Nebo i Zemlja. (Nap. prev.)

Odinističke Misterije

Vreme osnivanja odinističkih Misterija je neizvesno, pošto neki autori izjavljuju da su one ustanovljene u I veku pre Hrista, a drugi, u I veku posle Hrista. Robert Mekoj, 33°, daje sledeći opis njihovog porekla:

> „Čini se, na osnovu severnih hronika, da se u I veku hrišćanske ere, Sige (Sigge), poglavica Asera, azijskog plemena, iselio sa Kaspijskog mora i Kavkaza u severnu Evropu. Usmerio se severozapadno od Crnog mora ka Rusiji, u kojoj je, prema predanju, za vladara postavio jednog od svojih sinova, kao što je, kako se kaže, učinio i kod Saksonaca i Franaka. Zatim je napredovao kroz Kimbriju do Danske, koja je njegovog petog sina, Skiolda, priznala za svog suverena, i prešao do Švedske, gde je vladao Gilf (Gylf), koji je iskazao poštovanje divnom strancu i bio iniciran u njegove Misterije. Ubrzo je tu postao gospodar, izgradio Sigtunu kao prestonicu svoga carstva, proglasio novi kodeks zakona i ustanovio svete Misterije. On sam prisvojio je ime Odin, osnovao sveštenstvo sastavljeno od dvanaest drotara (druida?), koji su upravljali tajnim bogoslužcnjem i sprovođenjem pravde i, kao proroci, obznanjivali budućnost. Tajni obredi tih Misterija obeležavali su smrt Baldera, divnog i ljupkog, predstavljali bol Bogova i ljudi zbog njegove smrti, kao i njegov povratak u život."
>
> [*Opšta istorija slobodnog zidarstva* (*General History of Freemasonry*)]

Nakon smrti, istorijski Odin je apoteizovan i njegov identitet je spojen sa identitetom mitološkog Odina, boga mudrosti, čiji kult je osnovao. Odinizam je zatim zamenjen obožavanjem Tora, gromovnika, vrhovnog božanstva drevnog skandinavskog panteona. Humka

u kojoj je, prema legendi, kralj Odin sahranjen još uvek se može videti u blizini lokacije njegovog velikog hrama u Upsali.

Dvanaest drotara, koji su upravljali odinističkim Misterijama, očigledno su personifikovali dvanaest svetih i neizrecivih Odinovih imena. Rituali odinističkih Misterija bili su veoma slični onima kod Grka, Persijanaca i bramina, čije su obrasce sledili. Drotari, koji su simbolizovali znake zodijaka, starali su se o veštinama i znanjima, a otkrivali su ih onima koji su uspešno prošli iskušenja inicijacije. Kao i mnoge druge paganske kultove, odinističke Misterije, kao instituciju, uništilo je hrišćanstvo, ali dublji razlog njihovog pada bila je iskvarenost sveštenstva.

Mitologija je skoro uvek ritual i simbolizam Misterijske škole. Kratko rečeno, sveta drama u temelju odinističkih Misterija bila je u sledećem:

Vrhovni, nevidljivi Stvoritelj svih stvari nazivan je Sve-otac. Njegov namesnički vladar u Prirodi bio je Odin, jednooki bog. Poput Kecalkoatla, Odin je uzdignut do dostojanstva Vrhovnog Božanstva. Prema dotarima, univerzum je oblikovan od tela Imira, džina inja. Imir je nastao od maglenih oblaka koji su se uzdizali iz Ginungagapa, velike praznine u haosu u koju su džinovi mraza i džinovi plamena bacali sneg i vatru. Tri boga – Odin, Vili i Ve – ubili su Imira i od njega oblikovali svet. Od raznih delova Imirovog tela oblikovani su razni delovi Prirode.

Pošto je Odin uspostavio red, naložio je da se predivan dvor, nazvan Asgard, izgradi na vrhu planine i tu je dvanaest Asira (bogova – *Æsir*) živelo zajedno, daleko iznad ograničenja smrtnih ljudi. Na planini je bila i Valhala, palata ubijenih, u kojoj su se svakodnevno borili i gostili oni koji su umrli herojskom smrću.

Balder Divni – skandinavski Hrist – bio je Odinov voljeni sin. Balder nije bio ratoboran; njegov ljubazni i divni duh doneo je mir i radost u srca bogova i svi su ga voleli, osim jednog. Kao što je Isus imao Judu među Njegovih dvanaest učenika, tako je i jedan od dvanaest bogova bio lažan – Loki, personifikacija zla. Loki je naveo Hoda (Höthr), slepog boga sudbine, da pogodi Baldera strelom od imeline grane. S Balderovom smrću svetlost i radost nestali su iz života ostalih bogova. Slomljenog srca, bogovi su se okupili da pronađu način kojim bi uskrsnuli taj duh večitog života i mladosti. Rezultat je bio osnivanje Misterija.

DEVET SVETOVA ODINISTIČKIH MISTERIJA

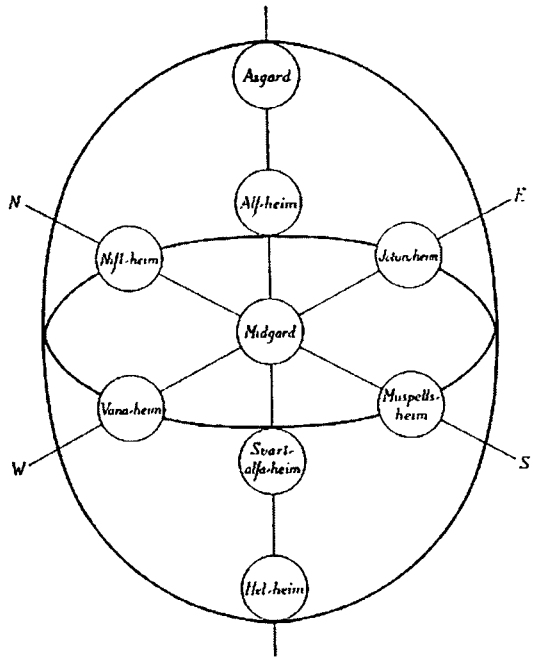

Nordijske Misterije odigravale su se u devet odaja, ili pećina, pri čemu je kandidat kroz njih napredovao po utvrđenom redu. Te odaje inicijacije predstavljale su devet sfera na koje su drotari delili univerzum:

1) *Asgard* (*Asgard*), nebeski svet bogova;

2) *Alfhajm* (*Alf-heim*), svet svetlosti i divnih Elfa, ili duhova;

3) *Niflhajm* (*Nifl-heim*), svet hladnoće i tame;

4) *Jotunhajm* (*Jotun-heim*), svet džinova, koji se nalazi na istoku;

5) *Midgard* (*Midgard*), zemaljski svet ljudskih bića;

6) *Vanahajm* (*Vana-heim*), svet Vana, koji se nalazi na zapadu;

7) *Muspelhajm* (*Muspells-heim*), svet vatre, koji se nalazi na jugu;

8) *Svartalfhajm* (*Svart-alfa-heim*), svet mraka i nevernih Elfa, koji je ispod zemlje, i

9) *Helhajm* (*Hel-heim*), svet hladnoće i prebivalište mrtvih, koji se nalazi u najnižoj tački univerzuma.

Mora se shvatiti da su svi ovi svetovi nevidljivi za čula, izuzev Midgarda, doma ljudskih stvorenja, ali tokom procesa inicijacije duša kandidata – oslobođena zemaljskih oklopa uz pomoć tajne moći sveštenika – luta među stanovnicima tih različitih sfera. Nesumnjiva je veza između devet svetova Skandinavaca i devet sfera, ili nivoa, kroz koje su prolazili inicijati Eleusinskih Misterija u svojim ritualima regeneracije.

Odinističke Misterije održavale su se u podzemnim grobnicama ili pećinama, u odajama, njih devet na broju, koje su predstavljale

Devet Svetova Misterija. Kandidatu koji je želeo prijem davan je zadatak da podigne Baldera iz mrtvih. Mada to nije shvatao, on sam je igrao ulogu Baldera. Sebe je nazivao lutalicom; odaje kroz koje je prolazio bile su simboli svetova i sfera Prirode. Sveštenici koji su ga inicirali bili su simboli sunca, meseca i zvezda. Tri vrhovna inicijatora – Uzvišeni, Jednak Uzvišenom i Najviši – bili su analogni Poštovanom Majstoru, Mlađem i Starijem Čuvaru masonske lože.

Nakon što je satima lutao kroz zamršene prolaze, kandidata su najavljivali u prisustvu kipa Baldera Divnog, prototipa svih inicijata u Misterije. Taj kip stajao je u centru velike prostorije natkrovljene štitovima. U sredini odaje stajala je biljka sa sedam cvetova, simbol naseljenika. U toj sobi, koja je simbolizovala kuću Asira, ili Mudrosti, neofit se nad golim sečivom mača zaklinjao na tajnost i duboko poštovanje. Ispijao je osvećenu medovinu iz posude napravljene od ljudske lobanje i, pošto je uspešno prošao kroz sve torture i ispite osmišljene tako da ga odvrate od puta mudrosti, konačno mu je dopušteno da otkrije tajnu Odina – personifikacije mudrosti. U ime Baldera, darivan mu je sveti prsten reda; slavljen je kao preporođeni čovek i govoreno mu je da je umro i ponovo rođen, a da nije prošao kroz kapiju smrti.

Besmrtna kompozicija Riharda Vagnera (*Richard Wagner*), *Prsten Nibelunga* (*Der Ring des Nibelungen*), zasnovana je na misterijskim ritualima odinističkog kulta. Mada je veliki kompozitor sebi dao mnoge slobode u interpretaciji originalne priče, opere Prstena, proglašene za najveću tetralogiju među muzičkim dramama koje svet ima, na izvanredan način su uhvatile i sačuvale snagu originalnih saga. počevši sa *Rajnskim zlatom* (*Das Rheingold*), radnja se nastavlja kroz *Valkire* (*Die Walküre*) i *Zigfrida* (*Siegfried*) do strahopoštovanja vrednog vrhunca u *Sumraku bogova* (*Götterdämmerung*).

DREVNE MISTERIJE I TAJNA DRUŠTVA

Treći deo

❋

Eleusinske Misterije ❋ Mali obredi ❋ Veliki obredi ❋ Orfičke Misterije ❋ Bahovske Misterije ❋ Dionizijske Misterije

❋

Najpoznatije od drevnih religijskih Misterija su Eleusinske, čiji obredi su održavani svakih pet godina u gradu Eleusini u čast boginje Cerere[1] (Demetre, Reje ili Izide) i njene ćerke, Persefone. Inicijati eleusinske škole bili su čuveni širom Grčke po lepoti svojih filozofskih koncepata i visokim moralnim standardima koje su praktikovali u svom svakodnevnom životu. Zbog svoje izuzetnosti, ove Misterije proširile su se u Rim i Britaniju i kasnije su inicijacije održavane u obe te zemlje. Obično se veruje da je Eleusinske Misterije, nazvane po zajednici u Atici gde su svete drame prvi put predstavljene, osnovao Eumolp oko hiljadu četristo godina pre Hristovog rođenja i da su putem platonističkog filozofskog sistema njihovi principi sačuvani do modernih vremena.

Eleusinski obredi, sa svojim mističnim tumačenjima najdragocenijih tajni prirode, zasenili su civilizacije svoga vremena i postepeno apsorbovali mnoge manje škole, uključujući u svoj sistem svaku vrednu informaciju koju su te manje institucije posedovale. Heketorn vidi u Misterijama Cerere i Baha metamorfozu obreda posvećenih Izidi i Ozirisu, a ima puno razloga da verujemo kako su sve

1 U većini slučajeva autor, Menli Hol, i za grčka i za rimska božanstva koristi latinska imena, što je inače česta praksa na Zapadu. Prevod je ostao veran originalnom autorovom tekstu. (Nap. prev.)

takozvane tajne škole drevnog sveta bile grane jednog filozofskog drveta koje je, sa svojim korenom na nebu i granama na zemlji – poput čovekovog duha – nevidljivi, ali uvek prisutni uzrok sredstava objektifikacije koja daju njegov odraz. Misterije su bile kanali kojima je rasejavano jedno filozofsko svetlo, a njihovi inicijati, obasjani intelektualnim i duhovnim razumevanjem, bili su savršeni plodovi božanskog drveta, noseći pred materijalnim svetom svedočanstvo o nejasnom izvoru celokupne Svetlosti i Istine.

Eleusinski obredi bili su podeljeni u Male i Velike Misterije. Prema Džejmsu Gardneru, Male Misterije proslavljane su u proleće (verovatno u vreme prolećne ravnodnevice) u gradu Agra (*Agræ*), a Velike u jesen (vreme jesenje ravnodnevice), u Eleusini ili Atini. Pretpostavlja se da su prve odžavane jednom godišnje, a druge svakih pet godina. Rituali Eleusinaca bili su veoma zamršeni i da bi se shvatili mora se detaljno proučiti grčka mitologija, koju su interpretirali u njenoj ezoteričnoj svetlosti uz pomoć svojih tajnih ključeva.

Male Misterije bile su posvećene Persefoni. U svom delu *Eleusinske i Bahovske Misterije* (*Eleusinian and Bacchic Mysteries*), Tomas Tejlor sumira njihovu namenu na sledeći način:

> „Male Misterije koncipirali su drevni teolozi, njihovi osnivači, da okultno označe stanje nepročišćene duše zaodenute zemaljskim telom i obavijene materijalnom i fizičkom prirodom."

Legenda korišćena u Malim obredima je ona o otmici boginje Persefone, Cererine ćerke, od strane Plutona, gospodara podzemnog sveta, ili Hada. Dok je Persefona brala cveća na divnim livadama, zemlja se iznenada otvarila i sumorni gospodar smrti, vozeći se u veličanstvenim kolima, izlazi iz tmurnih dubina i, zgrabivši je u naručje, odnosi boginju, dok ona vrišti i otima se, u svoju podzemnu palatu, gde je primorava da postane njegova kraljica.

Pitanje je da li su mnogi od inicijata sami shvatali mistično značenje ove alegorije, jer većina ih je izgleda verovala kako se ona isključivo odnosila na smenu godišnjih doba. Teško je doći do zadovoljavajuće informacije o Misterijama, jer su kandidati bili vezani neprikosnovenim zakletvama da nikada profanima ne otkriju svoje unutrašnje tajne. Na početku ceremonije inicijacije, kandidat je stajao na kožama životinja žrtvovanih u tu svrhu i obećavao da će pre

smrt zapečatiti njegove usne nego što će otkriti svete istine koje su trebale da mu budu saopštene. Kroz indirektne kanale, međutim, neke od njihovih tajni su sačuvane. Učenja data neofitima u suštini su bila sledeća:

Duša čoveka – koja se često naziva Psiha, a u Eleusinskim Misterijama je simbolizuje Persefona – u osnovi je duhovna stvar. Njen pravi dom je u višim svetovima, gde je, kako je rečeno, oslobođena od ropstva materijalnim oblicima i materijalnim konceptima, zaista živa i samoizražajna. Ljudska, ili fizička priroda čoveka je, prema ovoj doktrini, grob, kaljuga, lažna i nestalna stvar, izvor svake tuge i patnje. Platon opisuje telo kao grobnicu duše i pod tim podrazumeva ne samo ljudski oblik, već i ljudsku prirodu.

SILOVANJE PERSEFONE

Iz *Thomassin, Recucil des Figures, Groupes, Themes, Fontaines, Vases et autres Ornements*

Pluton, gospodar podzemnog sveta, predstavlja telo inteligencije čoveka, a silovanje Persefone je simbol božanske prirode koju je napala i oskrnavila životinjska duša i odvukla dole, u tmurnu tminu Hada, koji se ovde koristi kao sinonim za materijalnu, ili objektivnu, sferu svesti.

U svojim *Raspravama o oslikanim grčkim vazama* (*Disquisitions upon the Painted Greek Vases*), Džejms Kristi[2] predstavlja

2 *James Christie* (1773–1831) – britanski aukcionar, sin istoimenog osnivača *Christie's International PLC* aukcijske kuće u Londonu; stručnjak za antičke grčke i italijanske vaze i skulpture. (Nap. prev.)

Meursijevu[3] verziju zbivanja tokom devet dana potrebnih za održavanje Velikih eleusinskih rituala. Prvi dan je bila skupština, tokom koje su oni koji su trebali da budu inicirani ispitivani u vezi njihove podobnosti. Drugog dana je provođen u procesijama na moru, verovatno zbog potapanja lika predsedavajuće boginje. Treći dan je započinjan žrtvom cipla. Četvrtog dana je mistična korpa sa nekim svetim simbolima donošena u Eleusinu, praćena brojnim poklonicama koje su nosile manje korpe. Uveče petog dana održavana je trka s bakljama, šestog procesija na čijem čelu je bio kip Jakhoa, a sedmog, atletska takmičenja. Osmi dan bio je posvećen ponavljanju ceremonije za dobrobit svih koji su bili sprečeni da stignu ranije. Deveti, poslednji dan, bio je posvećen najdubljim filozofskim pitanjima Eleusinije i tada je urna ili lonac – simbol Baha – izlagana kao amblem od vrhunskog značaja.

Turobnost i potištenost Malih Misterija predstavlja agoniju duhovne duše nesposobne da se izrazi, zato što je prihvatila ograničenja i ilu-zije čovekovog okruženja. Srž eleusinskog argumenta bio je u tome da čovek nije ni bolji ni lošiji posle smrti nego za života. Ukoliko se tokom svog boravka ovde ne uzdigne iznad neznanja, čovek posle smrti odlazi u večnost da zauvek luta i pravi iste greške koje je pravio i ovde. Ako ovde ne preraste želju za materijalnim posedovanjem, poneće je i u nevidljivi svet gde će, pošto nikada ne može da zadovolji želju, nastaviti beskrajnu agoniju. Danteov *Pakao* simbolički opisuje patnje onih koji nikada nisu oslobodili svoje duhovne prirode od želja, navika, stanovišta i ograničenja njihove plutonske ličnosti. Oni koji nisu uložili napor da se poboljšaju (čije duše su spavale) tokom svog fizičkog života, prelaze posle smrti u Had, gde, dok leže u redovima, spavaju kroz čitavu večnost, kao što su spavali kroz život.

Za eleusinske filozofe je rođenje u fizičkom svetu predstavljalo smrt u punom značenju te reči, a jedino pravo rođenje bilo je rođenje duhovne duše čoveka koji se uzdiže iz utrobe vlastite telesne prirode. „Duša je smrt koja drema", kaže Longfelou[4] i tako naglašava ključnu notu Eleusinskih Misterija. Baš kao što Narcis, zureći u svoj lik u vodi (drevni narodi koristili su taj pokretljivi element

3 Johan Meursije [*Johannes Meursius* (*van Meurs*), 1579–1639] - holandski izučavalac klasike i antikvar. (Nap. prev.)

4 Henri Vodsvort Longfelou (*Henry Wadsworth Longfellow*, 1807–1882) – američki vaspitač i pesnik. Prvi Amerikanac koji je preveo Danteovu *Božanstvenu komediju*. (Nap. prev.)

kao simbol prolaznosti, varljivosti, materijalnog univerzuma) gubi život pokušavajući da zagrli odraz, tako i čovek, zureći u ogledalo Prirode i prihvatajući kao svoje pravo sopstvo bezosećajnu glinu čiji odraz vidi, gubi mogućnost, koju fizički život pruža, da razvije svoje besmrtno, nevidljivo Sopstvo.

Antički inicijat je jednom rekao da živima vladaju mrtvi. Samo oni koji su upoznati sa eleusinskim konceptom života mogu da shvate tu izjavu. Njeno značenje je da većinom ljudi ne upravljaju njihove žive duše već njihove bezosećajne (otuda mrtve), životinjske ličnosti. Te Misterije učile su o transmigraciji i reinkarnaciji, ali na pomalo neobičan način. Verovalo se da je u ponoć nevidljivi svet najbliži zemaljskoj sferi i da duše ulaze u materijalno postojanje tako što u njega kliznu u ponoćni sat. Zbog toga su mnoge od eleusinskih ceremonija obavljane u ponoć. Neki od tih uspavanih duhova koji nisu uspeli da razbude svoje više prirode tokom zemaljskog života i koji sada plutaju naokolo u nevidljivim svetovima okruženi tamom koju su sami stvorili, u taj sat povremeno skliznu u ovaj svet i preuzimaju oblike različitih stvorenja.

Mistici iz Eleusine su naglasak stavljali i na zlo samoubistva, objašnjavajući da je po pitanju ovog zločina postojala duboka tajna o kojoj nisu mogli da govore, ali su upozoravali svoje učenike da sve one koji sebi oduzmu živote čeka ogromna tuga. To je, u suštini, činilo ezoterijsku doktrinu koju su inicijati dobijali u Malim Misterijama. Kako je rastao stepen bavljenja nedaćama onih koji nisu uspeli na najbolji način da iskoriste svoje filozofske mogućnosti, odaje inicijacije bivale su sve dublje, a užasi Hada bili su vidljivo označeni u komplikovanoj ritualnoj drami. Prošavši uspešno kroz mučne prolaze, pune ispita i opasnosti, kandidat je dobijao počasnu titulu *Mista*. To je značilo – onaj koji je video kroz veo ili koji je imao nejasnu viziju. Takođe je označavalo da je kandidat doveden do vela, koji će biti strgnut na višem stupnju. Savremena reč *mistik*, koja se odnosi na tragaoca za istinom na osnovu naloga srca, duž staze vere, verovatno je izvedena iz ove antičke reči, jer vera je verovanje u realnost prikrivenih ili neviđenih stvari.

Velike Misterije (u koje je kandidat priman tek nakon što je uspešno prošao iskušenja Malih, a i tada ne uvek) bile su posvećene Cereri, Persefoninoj majci, i prikazuju je kako luta kroz svet u potrazi za svojom otetom ćerkom. Cerera je nosila dve baklje, intuiciju

i razum, da joj pomognu u traganju za njenim izgubljenim detetom (dušom). Najzad, pronašla je Persefonu nedaleko od Eleusine i, iz zahvalnosti, naučila je tamošnje ljude da gaje žito, koje joj je posvećeno. Takođe je osnovala Misterije. Cerera se pojavila pred Plutonom, bogom duša mrtvih, i zamolila ga da dozvoli Persefoni da se vrati kući. Ovo je bog u prvi mah odbio, jer Persefona je pojela nar, voće smrtnosti. Na kraju, međutim, pristao je na kompromis i složio se da dozvoli Persefoni da živi u gornjem svetu pola godine, ukoliko drugu polovinu bude ostajala s njim u tminama Hada.

CERERA, POKROVITELJKA MISTERIJA

Prema muralu u Pompejima

Cerera, ili Demetra, bila je ćerka Krona i Reje i sa Zevsom majka Persefone. Neki veruju da je bila boginja zemlje, ali tačnije je da je ona božanstvo zaštitnik poljoprivrede uopšte, a posebno žita. Mak je posvećen Cereri i često je prikazivana kako ga nosi ili je ukrašena vencima cvetova maka. U Misterijama je Cerera predstavljana kako se vozi u kočijama koje vuku krilate zmije.

Grci su verovali da je Persefona bila manifestacija solarne energije, koja u zimskim mesecima živi pod zemljom sa Plutonom, a u leto se ponovo vraća sa boginjom plodnosti. Postoji legenda da je

cveće volelo Persefonu i da su svake godine, kada je odlazila u mračno Plutonovo carstvo, biljke i žbunje umirali od tuge. Dok su profani i neupućeni imali svoje mišljenje o ovim temama, istine ove grčke alegorije ostale su bezbedno skrivene od strane sveštenika, koji su jedini prepoznali uzvišenost tih velikih filozofskih i verskih parabola.

Tomas Tejlor sažima doktrine Velikih Misterija u sledećoj izjavi:

> „Velike (Misterije) su mističnim i veličanstvenim vizijama opskurno obznanjivale blaženstvo duše, kako ovde tako i nadalje, kada se pročisti od zagađenosti materijalnom prirodom i za stalno uzdigne u stvarnost intelektualne (duhovne) vizije."

Baš kao što su Male Misterije raspravljale o prenatalnoj epohi čoveka, kada se svest u svojih devet dana (embriološki, meseci) spuštala u domen iluzija i preuzimala veo nestvarnosti, tako su Velike Misterije raspravljale o principima duhovne regeneracije i otkrivale inicijatima ne samo najjednostavniji nego i najneposredniji i najkompletniji metod oslobađanja njihovih viših priroda od okova materijalnog neznanja. Poput Prometeja okovanog na vrhu planine Kavkaz, čovekova viša priroda okovana je za njegovu neprilagodenu ličnost. Devet dana inicijacije takođe su simbolizovali i devet sfera kroz koje se ljudska duša spušta tokom procesa preuzimanja zemaljskog oblika. Nisu poznate tajne vežbe za duhovno razvijanje koje su davane učenicima višeg stupnja, ali ima mnogo razloga za verovanje da su bile slične bramaničkim Misterijama, pošto je poznato da se eleusinske ceremonije bivale zatvarane sanskritskim rečima:„Konks Om Paks."

Deo alegorije koji se odnosi na dva šestomesečna perioda od kojih tokom jednog Persefona mora da ostane sa Plutonom, dok tokom drugog može da se vrati u gornji svet, nudi materijal za dublje razmatranje. Verovatno je da su Elelusinci shvatali da duša napušta telo tokom sna, ili da je bar za to sposobna uz posebnu obuku koju su oni bez sumnje mogli da pruže. Stoga bi Persefona ostajala kraljica Plutonove oblasti tokom budnih sati, ali bi se uspinjala u duhovne svetove tokom perioda sna. Inicijat je podučavan kako da posreduje kod Plutona da dozvoli Persefoni (inicijatovoj duši) da se uspne iz mraka njegove materijalne prirode u svetlost razumevanja. Kada se tako oslobodio glinenih okova i iskristalizovao koncepte, inicijat je bio

oslobođen ne samo za vreme svog života, već i za večnost, jer nikada nakon toga više neće biti lišen duševnih kvaliteta koji će posle smrti biti njegovi nosioci ka manifestaciji i izrazu u takozvanom nebeskom svetu.

Nasuprot ideji Hada, kao stanju mraka u dubini, za bogove se govorilo da nastanjuju vrhove planina, za šta je dobar primer Olimp, gde se za dvanaest bogova grčkog panteona govorilo da zajedno borave. U svojim inicijacijskim lutanjima, stoga, neofit je ulazio u odaje stalno rastućeg sjaja kako bi oslikale uspon duha iz nižih svetova u oblasti blaženstva. Vrhunac tih lutanja predstavljao je njegov ulazak u veliku zasvođenu sobu u čijem centru je stajala blještavo osvetljena statua boginje Cerere. Tu, u prisustvu hijerofanta i okružen sveštenicima u veličanstvenim odorama, dobijao je uputstva o najvišim tajnama Misterija Eleusine. Na kraju ceremonije slavljen je kao *Epopt*, što znači onaj ko je gledao ili video direktno. Zbog toga se i inicijacija nazivala *autopsija*. *Epopt* je tada dobijao određene tajne knjige, pisane verovatno šifriranim pismom, zajedno sa kamenim pločama na kojima su bila urezana tajna uputstva.

U knjizi *Obelisk u slobodnom zidarstvu* (*The Obelisk in Freemasonry*), Džon A. Vajs[5] kaže da su službu u Eleusinskim Misterijama obavljali muški i ženski hijerofant, koji su usmeravali inicijacije, muški i ženski bakljonoša, muški najavljivač i muški i ženski poslužilac oltara. On navodi da, prema Porfiriju, hijerofant predstavlja Platonovog *Demijurga*, ili Stvoritelja sveta, bakljonoša – Sunce, poslužilac oltara – Mesec, najavljivač – Hermesa, ili Merkura, a ostali učesnici u službi – manje zvezde.

Na osnovu dostupnih zapisa, dosta čudnih i naizgled natprirodnih pojava pratilo je rituale. Mnogi inicijati tvrde da su zaista videli žive bogove. Da li se radi o religijskoj ekstazi ili o stvarnoj saradnji nevidljivih sila sa vidljivim sveštenicima, ostaje tajna. U delu *Metamorfoze, ili Zlatni magarac*, Apulej tako opisuje ono što najverovatnije predstavlja njegovu inicijacija u Eleusinske Misterije:

> „Približih se granici između života i smrti; pređoh prag Prozerpinin i, pošto sam prešao kroz sve elemente, ponovo se vratih: video sam sunce kako duboko u noći sija u punoj svetlosti, prišao sam bogovima donjeg i bogovima gornjeg sveta, video sam ih licem u lice i molio im se izbliza."[6]

5 *John Adam Weisse* (1810–1888) – američki filolog, predsednik *New York philological society*. (Nap. prev.)

U Eleusinske Misterije primani su i žene i deca, pa je u jednom trenutku bilo bukvalno na hiljade inicijata. Pošto to ogromno mnoštvo nije bilo pripremljeno za najviše duhovne i mistične doktrine, moralo je doći do podele unutar samog društva. Viša učenja davana su samo ograničenom broju inicijata koji su, zbog svog superiornog mentaliteta, pokazali duboko shvatanje njihovih osnovnih filozofskih koncepata. Sokrat je odbio da bude iniciran u Eleusinske Misterije jer, znajući njihove principe iako nije bio član reda, shvatio je da će mu članstvo zapečatiti jezik. To da su Misterije Eleusine bile zasnovane na velikim i večitim istinama osvedočeno je poštovanjem koje su im ukazivali veliki umovi antičkog sveta. M. Uvarov[7] pita:

> „Da li bi Pindar, Platon, Ciceron, Epiktet govorili o njima sa takvim divljenjem da je hijerofantu bilo dovoljno to da glasno proklamuje svoje lično ili mišljenje pripadnika reda?"

Halje u kojima su kandidati inicirani čuvane su više godina i verovalo se da imaju gotovo sveta svojstva. Kao što duša ne može imati pokrivač da sačuva mudrost i vrlinu, tako su i kandidati – još uvek bez pravog znanja – uvođeni u Misterije nagi, prvo skidajući životinjsku kožu, a potom posvećujući odoru da simbolizuje filozofska učenja koja je inicijat primio. Tokom procesa inicijacije kandidat je prolazio kroz dve kapije. Prva je vodila nadole u donje svetove i simbolizovala njegovo rođenje u neznanju. Druga je vodila nagore u sobu blistavo osvetljenu skrivenim lampama, u kojoj se nalazila statua Cerere, koja je simbolizovala gornje svetove, ili prebivalište Svetlosti i Istine. Strabon navodi da je veliki hram u Eleusini mogao da

6 Apulej, *Zlatni magarac*, fototipsko izdanje, Dereta, Beograd, 1991, str. 243. Prevod s latinskog dr Albin Vilhar. (Nap. prev.)

7 Grof Sergej Semjonovič Uvarov (rus. *Сергей Семёнович Уваров*, 1786–1855) – kao autor alternativno potpisivan M. Uvarov – ruski klasički učenjak, najviše zapamćen kao uticajni carski državnik; objavio je više radova o antičkoj grčkoj literaturi i arheologiji, što mu je donelo evropski renome. (Nap. prev.)

primi između dvadeset i trideset hiljada ljudi. Pećina posvećena Zaratustri takođe je imala ovih dvoja vrata, koja simbolizuju pristupe rođenju i smrti.

Sledeći Porfirijev pasus daje prilično adekvatnu koncepciju eleusinskog simbolizma:

> „Bog, koji je svetlosni princip, nastanjen usred najsuptilnije vatre, zauvek ostaje nevidljiv za oči onih koji se ne uzdignu iznad materijalnog života: shodno tome, prizor providnih tela, kao što je kristal, parski mermer, pa čak i slonovača, evocira ideju božanske svetlosti; kao što prizor zlata pobuđuje ideju o njegovoj čistoti, jer se zlato ne može zaprljati. Neki su mislili da crni kamen označava nevidljivost božanske suštine. Da bi se izrazio vrhunski razum, božanstvo je predstavljano u ljudskom obliku – i lepo, jer Bog je izvor lepote, u različitim uzrastima i položajima, kako sedi i uspravljeno, jednog ili drugog pola, kao devica ili mladić, muž ili nevesta, kako bi sve nijanse i gradacije bile obeležene. Sve što je svetlo odmah je pripisivano bogovima; sfera i sve što je sferno, univerzumu, suncu i mesecu – ponekad Sreći ili Nadi. Krug i svi kružni likovi, večnosti – nebeskim kretanjima; ciklusima i oblastima nebesa. Deo kruga, fazama meseca, a piramide i obelisci, ognjenom principu i, kroz njega, nebeskim bogovima. Kupa izražava sunce, valjak zemlju, falus i trougao (simbol materice) označavaju stvaranje."
>
> [Iz M. Uvarov, *Esej o Eleusinskim Misterijama* (*Essay on the Mysteries of Eleusis*)]

Eleusinske Misterije su, prema Heketornu, nadživele sve druge i nisu prestale da postoje kao institucija sve do skoro četiri stotine godina posle Hrista, kada ih je konačno suzbio Teodosije (nazivan Veliki), koji je nemilosrdno uništio sve koji nisu prihvatili hrišćansku veru. O toj najvećoj od svih filozofskih institucija Ciceron je rekao da ne samo da je učila ljude kako da žive, već i kako da umru.

Orfičke Misterije

Orfej, trački bard, veliki inicijator Grka, prestao je da bude poznat kao čovek i slavljen je kao božanstvo nekoliko vekova pre hrišćanske ere. Tomas Tejlor piše:

> „Što se samog Orfeja tiče (...) jedva da se trag njegovog života može pronaći među ogromnim ruševinama vremena. Jer, da li je ikada neko mogao sa sigurnošću da potvrdi bilo šta o njegovom poreklu, starosti, zemlji ili položaju? Možda to zavisi, uopšteno gledano, od toga što je ranije živela osoba sa imenom Orfej, koja je bila osnivač teologije među Grcima, ustanovljivač života i morala, prvi od proroka i princ pesnika, sam potomak Muze; koji je podučavao Grke njihovim svetim obredima i Misterijama i iz čije mudrosti su, kao iz večne i bogate fontane, isticali Homerovo božansko nadahnuće i uzvišena teologija Pitagore i Platona."
>
> [Videti *Mistične Orfejeve himne* (*The Mystical Hymns of Orpheus*)]

Orfej je bio osnivač grčkog mitološkog sistema koji je koristio kao medijum za proglašavanje svojih filozofskih doktrina. Poreklo njegove filozofije nije sigurno. Možda ju je dobio od bramina, jer ima legendi u smislu njihovog hinduističkog porekla, pri čemu je njegovo ime eventualno bilo izvedeno iz ὀρφανῖος, što znači „tamni". Orfej je bio iniciran u egipatske Misterije iz kojih je obezbedio veliko znanje o magiji, astrologiji, čarobnjaštvu i medicini. Poverene su mu i Misterije Kabira na Samotraci i to je nesumnjivo doprinelo njegovom znanju o medicini i muzici.

Ljubav Orfeja i Euridike jedna je od tragičnih epizoda grčke mitologije i očigledno konstituiše izuzetnu karakteristiku orfičkog obreda. Euridika, u svom pokušaju da pobegne od zlikovca koji želi da je zavede, umire od ujeda zmije otrovnice u petu. Orfej, prodrevši u samo srce podzemlja, toliko je opčinio Plutona i Persefonu lepotom svoje muzike da su se oni složili da dozvole Euridici povratak u život, ali pod uslovom da je Orfej odvede nazad u svet živih bez da se i jednom okrene i pogleda da li ga ona prati. Međutim, njegov strah

da će ona odlutati od njega bio je tako velik da je okrenuo glavu, a Euridika, uz vapaj slomljenog srca, bešc gurnuta nazad u zemlju mrtvih.

Orfej je neko vreme neutešan tumarao zemljom i postoji nekoliko oprečnih priča o načinu na koji je umro. Neki izjavljuju da ga je ubila munja, drugi, da je zbog neuspešnog spasavanja Euridike izvršio samoubistvo. Uglavnom prihvaćena verzija njegove smrti, međutim, je ona po kojoj su ga rastrgle kikonijske žene koje je prezreo. U desetoj knjizi Platonove *Države* se kaže da je, zbog njegove tužne sudbine stavljene u ruke žena, duša koja je nekada bila Orfej, pošto je upućena u novi život u fizičkom svetu, izabrala radije da se vrati u obliku labuda, nego da bude rođena kao žena. Orfejeva glava, pošto je otrgnuta od tela, bačena je zajedno sa njegovom lirom u reku Hebar, niz koju je otplutala do mora, gde je, zaglavljena u pukotini u steni, mnogo godina davala proročanstva. Liru su, pošto je ukradena iz svetilišta i izazvala uništenje lopova, uzeli bogovi i postavili je kao sazvežđe.

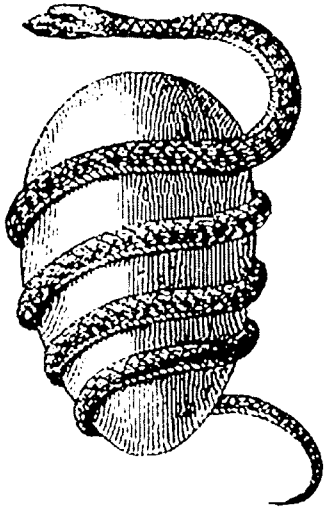

ORFIČKO JAJE

Iz *Bryant*[8], *An Analysis of Ancient Mythology*

Drevni simbol orfičkih Misterija bila je zmija koja obavija jaje, što označava kosmos opasan vatrenim stvaralačkim duhom. Jaje takođe predstavlja i dušu filozofa, a zmija Misterije. U trenutku inicijacije ljuska se razbija, a čovek izlazi iz embrionalnog stanja fizičke egzistencije, u kojoj je boravio tokom fetusnog perioda filozofske regeneracije.

8 Džejkob Brajant (*Jacob Bryant*, 1715–1804) – britanski učenjak i mitograf. Pun naslov navedenog dela, u kojem autor pokušava da poveže svetske mitologije sa pričama zabeleženim u *Postanju*, je *A New System of Analysis of Ancient Mythology* (1774–76) – *Novi sistem analize antičke mitologije*. (Nap. prev.)

Orfej je odavno opevan kao pokrovitelj muzike. Na svojoj liri sa sedam struna svirao je tako savršene harmonije da su i sami bogovi morali da priznaju njegovu moć. Kada bi dotakao strune svoga instrumenta, ptice i zveri bi se okupile oko njega, a dok je lutao kroz šume, njegove očaravajuće melodije navodile su drevno drveće da uz ogroman napor iščupa svoje čvornovato korenje iz zemlje i prati ga. Orfej je jedan od mnogih besmrtnika koji su se žrtvovali kako bi čovečanstvo zadobilo mudrost bogova. Kroz simbolizam svoje muzike saopštavao je čovečanstvu božanske tajne, a nekoliko autora je izjavilo da su bogovi, mada su ga voleli, uplašeni da će on srušiti njihovo kraljevstvo, nevoljno izazvali njegovo uništenje.

Kako je vreme proticalo, istorijski Orfej postao je beznadežno pomešan sa doktrinom koju predstavlja i konačno je postao simbol grčke škole drevne mudrosti. Tako je Orfej proglašen za sina Apolona, božanske i savršene istine, i Kaliope, Muze harmonije i ritma. Drugim rečima, Orfej je tajna doktrina (Apolon) otkrivena kroz muziku (Kaliopa). Euridika je čovečanstvo ubijeno žaokom zmije lažnog znanja, zarobljeno u podzemnom svetu neznanja. U toj alegoriji Orfej označava teologiju, koja uspeva da se izbori sa kraljem mrtvih, ali ne uspeva da ostvari vaskrsenje jer pogrešno procenjuje i nema poverenje u urođeno razumevanje unutar ljudske duše. Kikonijske žene koje su rastrgle Orfeja, ud po ud, simbolišu razne sukobljene teološke frakcije koje uništavaju telo Istine. One, međutim, to ne mogu da postignu sve dok njihovi neskladni krici ne udave harmoniju poteklu iz Orfejeve magične lire. Orfejeva glava označava ezoterične doktrine njegovog kulta. Te doktrine nastavljaju da žive i govore čak i pošto je uništeno njegovo telo (kult). Lira je tajno Orfejevo učenje; sedam struna su sedam božanskih istina koje su ključ univerzalnog znanja. Različiti izveštaji o njegovoj smrti predstavljaju različita sredstva koja su korišćena da se unište tajna učenja: mudrost može umreti na više načina u isto vreme. Alegorija Orfejeve inkarnacije u obliku belog labuda samo označava to da će duhovne istine koje je on proglasio opstati i da će im biti podučeni prosvetljeni inicijati svih budućih vekova. Labud je simbol inicijata u Misterije; takođe je i simbol božanske moći koja je praotac sveta.

❋ ❋ ❋

Bahovski i dionizijski obredi

Bahovski obredi koncentrisani su oko alegorije o mladom Bahu (Dionis ili Zagrej) kojeg su raskomadali Titani. Ti džinovi ostvarili su uništenje Baha tako što su kod njega izazvali fasciniranost vlastitim likom u ogledalu. Pošto su ga rasparčali, Titani su prvo skuvali komade u vodi, a potom ih ispekli. Palada je spasila srce ubijenog boga i ta predostrožnost omogućila je Bahu (Dionisu) da se uzdigne u svoj svojoj nekadašnjoj slavi. Jupiter, Demijurg, videvši zločin Titana, hitnuo je svoje munje i pobio ih, sprživši nebeskom vatrom njihova tela u pepeo. Iz pepela Titana – u kojem je bio i deo mesa Baha, čije telo su ovi delom proždrali – stvorena je ljudska rasa. Stoga je za svetovni život svakog čoveka rečeno da sadrži deo bahovskog života.

Zbog toga su grčke Misterije upozoravale protiv samoubistva. Onaj ko pokušava da uništi sebe, diže ruku protiv prirode Baha unutar sebe, pošto je čovekovo telo indirektno grobnica tog boga, pa, samim tim, mora biti čuvano sa najvećom pažnjom.

Bah (Dionis) predstavlja racionalnu dušu inferiornog sveta. On je vođa Titana – tvoraca mundanih sfera. Pitagorejci su ga nazivali *Titanička monada*. Zato je Bah sveobuhvatna ideja titaničke sfere i Titana – ili *bogova fragmenata* – aktivnih delatnosti putem kojih je univerzalna supstanca oblikovana u mustru te ideje. Bahovsko stanje označava jedinstvo racionalne duše u stanju samospoznaje i titaničkog stanja raznolikosti racionalne duše koja, razasuta kroz stvoreno, gubi svest o sopstvenoj esencijalnoj jedinstvenosti. Ogledalo u koje Bah zuri i koje je uzrok njegovog pada u veliko more iluzije – niži je svet koji su oblikovali Titani. Bah (svetovna racionalna duša), videvši svoj lik pred sobom, prihvata tu sliku kao svog parnjaka i produhovljava je, to jest, racionalna ideja produhovljava svoj odraz – iracionalni univerzum. Produhovljavanjem iracionalne slike u nju se ugrađuje potreba da postane poput svog izvora, racionalna slika. Zbog toga je u antici rečeno da čovek ne zna bogove putem logike ili razuma, već postajući svestan bogova unutar sebe.

Pošto je Bah gledao u ogledalo i pošao za vlastitim odrazom u materiju, racionalna duša sveta je razbijena i Titani su je raštrkali širom mundane sfere, čija je ona esencijalna priroda, ali srce, ili izvor,

nisu mogli da rasprše. Titani su uzeli raskomadano Bahovo telo i skuvali ga u vodi – simbol uranjanja u materijalni univerzum – što predstavlja ugrađivanje bahovskog principa u oblik. Delovi su potom pečeni kako bi se označilo nastupajuće uznesenje duhovne prirode napolje iz oblika.

Kada je Jupiter, Bahov otac i Demijurg univerzuma, video kako Titani beznadežno obuhvataju racionalnu ili božansku ideju putem rasipanja njenih udova kroz sastavne delove donjeg sveta, ubio je Titane da ta božanska ideja ne bi bila potpuno izgubljena. Od pepela Titana napravio je čovečanstvo, čija je svrha postojanja bila da zaštiti i eventualno oslobodi bahovsku ideju, ili racionalnu dušu, od titanskih krivotvorina. Jupiter, kao Demijurg i gradilac materijalnog univerzuma, treća je ličnost Stvaralačke trijade, a samim tim i Gospodar smrti, jer smrt postoji samo u donjoj sferi postojanja kojom on rukovodi. Dezintegracija se dešava da bi mogla uslediti reintegracija na viši nivo oblika ili inteligencije. Jupiterove munje simbolizuju dezintegracione sile; one otkrivaju svrhu smrti, koja je u tome da spasi racionalnu dušu od proždiruće sile iracionalne prirode.

Čovek je složeno stvorenje čija se niža priroda sastoji od delića Titana, a viša priroda od svetog, besmrtnog mesa (života) Baha. Stoga je čovek u stanju kako za titaničko (iracionalno), tako i bahovsko (racionalno) postojanje. Hesiodovi Titani, kojih ima dvanaest, verovatno su analogni nebeskom zodijaku, dok Titani koji su ubili i raskomadali Baha predstavljaju zodijačke sile iskrivljene njihovim uplitanjem u materijalni svet. Tako Bah predstavlja sunce koje je raskomadano znacima zodijaka i od čijeg tela je formiran univerzum. Kada su od raznih delova njegovog tela stvoreni zemaljski oblici, osećaj celovitosti je izgubljen, a ustanovljen je osećaj odvojenosti. Bahovo srce, koje je spasila Palada, ili Minerva, uzdignuto je iz četiri elementa simbolizovana njegovim raskomadanim telom i postavljeno u eter. Bahovo srce je besmrtno središte racionalne duše.

Nakon što je racionalna duša bila raspoređena kroz stvaranje i prirodu čoveka, bahovske Misterije su ustanovljene u cilju iskobeljavanja iz titaničke iracionalne prirode. To iskobeljavanje bio je proces podizanja duše iz stanja odvojenosti u stanje jedinstva. Različiti delovi i parčići Baha prikupljeni su iz različitih, najudaljenijih krajeva zemlje. Kada su svi racionalni delovi bili okupljeni Bah je vaskrsao.

POVORKA BAHOVSKIH OBREDA

Iz Ovidijevih *Metamorfoza*

U inicijaciji u bahovske Misterije ulogu Baha igrao je kandidat koji je, pošto bi ga sveštenici maskirali u oblik Titana, bivao ubijen i konačno, usred velike radosti, vraćen u život. Bahovske Misterije održavane su svake treće godine i, poput Eleusinskih Misterija, bile podeljene na dva stupnja. Inicijati su bili ovenčani mirtom i bršljanom, biljkama koje su bile posvećene Bahu.

U *Anakalipsi* (*Anacalypsis*), Godfri Higins odlučno predstavlja Baha (Dionisa) kao jedan od ranih paganskih oblika mita o Hristu:

> „Za rodno mesto Baha, po imenu Sabazije ili Sabaot, tvrdilo se da je u nekoliko mesta u Grčkoj, ali izgleda da je najviše obožavan i slavljen na planini Zelmis, u Trakiji. Rodila ga je devica, 25. decembra, i izveo je velika čuda za dobrobit čovečanstva, posebno jedno u kojem je pretvorio vodu u vino; u pobedničkoj povorci jahao je na magarcu; Titani su ga pogubili, a ustao je iz mrtvih 25. marta; uvek je nazivan Spasitelj. U njegovim Misterijama pokazivan je ljudima kao dete, kao što to danas čine hrišćani na božićno jutro u Rimu."

Mada sunce gotovo uvek predstavlja Apolon, Bah je takođe oblik solarne energije, jer njegovo vaskrsenje je ostvareno uz pomoć Apolona. Bahovo vaskrsenje samo označava ekstrakciju ili ispetljavanje raznih delova bahovskog ustrojstva iz titaničkog ustrojstva sveta. To je simbolizovano dimom ili čadu koji se dižu iz spaljenih tela Titana. Duša je simbolizovana dimom jer je izvučena vatrom Misterija. Dim označava uzlaženje duše, jer evolucija je proces uzdizanja duše, poput dima, iz božanski potrošenog materijalnog mnoštva. U početku su bahovski obredi bili od visokog reda, a kasnije su znatno degradirani. Bahanalije, ili Bahove orgije, čuvene su u literaturi.

Obredi posvećeni Dionisu bili se veoma slični onima posvećenim Bahu i mnogi ova dva boga smatraju za jednog. Statue Dionisa su nošene u Eleusinskim Misterijama, naročito nižeg stepena. Bah, koji predstavlja dušu svetovne sfere, bio je sposoban za beskonačnu raznovrsnost oblika i obeležja. Dionis je očigledno bio njegov solarni aspekt.

Dionizijski Arhitekti konstituisali su drevno tajno društvo na principima i doktrinama veoma sličnim savremenom redu slobodnih zidara, Bili su organizacija graditelja međusobno povezanih tajnim znanjem o odnosima između zemaljske i božanske nauke arhitekture. Njih je, navodno, zaposlio kralj Solomon za podizanje svoga hrama, mada nisu bili Jevreji, niti su obožavali jevrejskog Boga, već su bili sledbenici Baha i Dionisa. Dionizijski Arhitekti podigli su mnoge od velikih spomenika antike. Posedovali su tajni jezik i sistem obeležavanja svojih kamenova. Imali su godišnje sazive i tajne praznike. Tačna priroda njihove doktrine nije poznata. Veruje se da je Hiram Abif bio inicijat ovog društva.

ATLANTIDA I BOGOVI DAVNINA

❋

Platonova Atlantida u svetlu savremene nauke ❋ Mit o Umirućem Bogu ❋ Obred posvećen Tamuzu i Ištar ❋ Misterije Atisa i Adonisa ❋ Obredi posvećeni Sabaziju ❋ Kabirske Misterije sa Samotrake

❋

Atlantida je predmet kratkog ali značajnog članka koji se pojavljuje u Godišnjem izveštaju upravnog odbora Smitsonovskog instituta[1] za godinu koja se završava 30. juna 1915. godine. Autor, M. Pjer Termije[2], član Akademije nauka i direktor Službe geološke kartografije Francuske, održao je 1912. godine predavanje o hipotezi Atlantide pred Okeanografskim institutom; u smitsonovskom izveštaju objavljene su prevedene zabeleške sa ovog izuzetnog predavanja.

M. Termije piše:

> „Posle dugog perioda nadmene ravnodušnosti, pogledajte kako se u poslednjih nekoliko godina nauka vraća proučavanju Atlantide. Koliko prirodnjaka, geologa, zoologa ili botaničara danas pitaju jedan drugog nije li nam Platon, uz malo preuveličavanja, preneo stranicu iz stvarne istorije čovečanstva. Još uvek nema prihvatljive potvrde, ali se čini sve evidentnijim da je velika oblast, kontinentalna ili sastavljena od velikih ostrva, propala zapadno od Herkulovih stubova, koji se drugačije nazivaju Gibraltarski moreuz, i da se ta propast dogodila u ne tako davnoj prošlosti. U svakom slučaju, pitanje Atlantide ponovo je postavljeno pred ljude od nauke i, pošto verujem da ono bez pomoći okeanografije nikada neće moći da bude rešeno, smatrao sam prirodnim da o njemu diskutujem ovde, u hramu nauke o moru, i da na taj problem, zadugo prezren, ali sada oživljen, skrenem pažnju okeanografa, kao i onih koji, mada zaronjeni u gradsku vrevu, okreću uvo ka udaljenom žamoru mora."

1 *The Smithsonian Institution* – edukativni i istraživački institut i muzejski kompleks kojim upravlja i koji finansira vlada SAD. Smitsonovski institut osnovan je 1846. godine, radi „uvećanja i raspoređivanja" znanja, iz zaostavštine koju je Sjedinjenim državama ostavio britanski naučnik Džejms Smitson (*James Smithson*, 1765–1829), koji sam nikada nije posetio Sjedinjene države. Mesečnik koji izdaje Smitsonovski institut takođe se zove *Smithsonian*. (Nap. prev.)

2 Pjer Mari Termije (*Pierre-Marie Termier*, 1859–1930) – francuski akademik, geolog poznat po proučavanju istočnih Alpa; profesor minerologije u *École Nationale Supérieure des Mines de Paris*. (Nap. prev.)

U svom predavanju M. Termije predstavlja geološke, geografske i zoološke podatake koji idu u prilog potvrde teorije o Atlantidi. Figurativno isušujući čitavo dno Atlanstkog okeana, on razmatra nejednakosti njegovog basena i ispitivanih lokacija duž linije od Azora do Islanda, gde je bagerovanje na površinu izvuklo lavu sa dubine od 3.000 metara. Vulkanska priroda ostrva koja sada postoje u Atlantskom okeanu potkrepljuje Platonovu tvrdnju da je Atlantski kontinet bio uništen vulkanskom kataklizmom. M. Termije takođe izlaže zaključak mladog francuskog zoologa, M. Luja Žermena (*M. Louis Germain*), koji je dopustio postojanje Atlantskog kontinenta povezanog sa Iberjskim poluostrvom i Maurutanijom i produženog prema jugu, tako da je obuhvatao i neke regione pustinjske klime. M. Termije zaključuje svoje predavanje grafičkom prikazom potonuća tog kontinenta.

Opis atlantiđanske civilizacije koji je dao Platon u *Kritiji* može se rezimirati na sledeći način. U prvo vreme bogovi su podelili zemlju među sobom, proporcijalno njihovom dostojanstvu. Svaki je postao posebno božanstvo svog dela i tamo uspostavio sebi hramove, rukopoložio sveštenstvo i osnovao sistem žrtve. Posejdon je dobio more i ostrvski kontinent Atlantidu. U središtu ostrva bila je planina na kojoj su boravila od zemlje rođena primitivna ljudska bića – Euenor, njegova žena Leukipa i njihova jedina ćerka, Klito. Devojka je bila veoma lepa i, nakon iznenadne smrti njenih roditelja, Posejdon joj je ponudio ljubav, te mu je rodila pet parova muške dece. Posej[d

je razdelio svoj kontinent između njih deset, a Atlanta, najstarijeg, postavio je da gospodari nad ostalih devet. Posejdon je zatim, u čast Atlanta, nazvao zemlju *Atlantida*, a okolno more *Atlantik*. Pre rođenja svojih deset sinova Posejdon je podelio kontinent i priobalno more na koncentrične oblasti kopna i vode, koje su bile tako savršene kao da su pravljene na lončarskom točku. Dve oblasti kopna i tri vode okruživale su centralno ostrvo, koje je Posejdon uredio da bude navodnjavano sa dva izvora vode – jednim toplim i drugim hladnim.

Atlantovi potomci nastavili su da vladaju Atlantidom i mudrom vladavinom i marljivošću uzdigli su zemlju do položaja koji nadilazi dostojanstvo. Činilo se da su prirodni resursi Atlantide neograničeni. Dok su uživali u prirodnom izobilju svoje polutropske lokacije, Atlatiđani su se bavili i izgradnjom palata, hramova i dokova. Premostili su oblasti mora, a kasnije prokopali dubok kanal kako bi povezali spoljašnji okean sa centralnim ostrvom, na kojem su stajale palate i hram Posejdona, koji su svojom veličanstvenošću prevazilazili sve ostale građevine. Atlatiđani su stvorili mrežu mostova i kanala da bi ujedinili različite delove svog kraljevstva.

Platon zatim opisuje belo, crno i crveno kamenje koje su odvaljivali ispod svog kontinenta i koristili u izgradnji javnih objekata i dokovima. Svaku od oblasti zemlje ogradili su zidom, pri čemu je spoljnji zid bio prekriven bronzom, srednji kalajem, a unutrašnji, koji je opasavao citadelu, orikalkom. Citađela, na središnjem ostrvu, imala je palate, hramove i druge javne zgrade. U njenom centru, okruženo zlatnim zidom, nalazilo se svetilište posvećeno Cereri i Posejdonu. Tu je rođeno prvih deset prinčeva ostrva i tu su svake godine njihovi potomci donosili ponude. Posejdonov hram, spolja čitav prekriven srebrom, a njegovi vrhovi zlatom, takođe je stajao unutar citadele. Unutrašnjost hrama bila je od slonovače, zlata, srebra i orikalka, čak i stubovi i pod. U hramu je bila kolosalna statua Posejdona kako stoji u kolima koja vuče šest krilatih konja, a oko njega stotinu Nereida jaše na delfinima. Oko građevine bile su raspoređene statue prvih deset kraljeva i njihovih žena.

U šumarcima i baštama postojali su topli i hladni izvori. Bilo je brojnih hramova posvećenih raznim božanstvima, vežbališta za ljude i za životinje, javnih kupatila i veliko konjsko trkalište. U oblastima su na raznim povoljnim mestima bila utvrđenja, a u veliku

luku dolazile su lađe svih pomorskih naroda. Oblasti su bile tako gusto nastanjene da je zvuk ljudskih glasova uvek bio u vazduhu.

Deo Atlantide okrenut prema moru opisan je kao visok i strm, ali oko centralnog grada bila je ravnica zaklonjena planinama poznatim po svojoj veličini, broju i lepoti. Ravnica je davala dva useva godišnje, zimi navodnjavana kišom, a leti ogromnim kanalima za navodnjavanje, koji su korišćeni i za transport. Ravnica je bila podeljena na delove, a u vreme rata svaki deo davao je svoju kvotu ratnika i kola.

Deset vlada razlikovalo se međusobno u detaljima vezanim za vojne potrebe. Svaki od kraljeva Atlantide imao je potpunu kontrolu nad svojim kraljevstvom, ali njihovim međusobnim odnosima upravljao je kodeks koji su prvih deset kraljeva ugravirali na stubu od orikalka, koji je stajao u Posejdonovom hramu. U naizmeničnim intervalima od pet i šest godina obavljano je hodočašće u taj hram kako bi se jednaka čast mogla dodeliti i neparnim i parnim brojevima. Tu je, uz odgovarajuće žrtve, svaki kralj obnavljao svoju zakletvu na lojalnost svetim natpisima. Kraljevi su tu, takođe, oblačili azurne odore i sedeli na sudu. U zoru su upisivali presude na zlatnu tablicu i odlagali ih sa svojim odorama kao spomenike. Glavni zakoni atlantiđanskih kraljeva glasili su da oni ne mogu podići oružje jedan protiv drugoga i da moraju priteći u pomoć svakome od njih koji bude napadnut. U pitanjima rata i ključnim momentima konačna odluka bila je u rukama direktnih potomaka iz Atlantove porodice. Nijedan kralj nije imao moć nad životom i smrću svojih sunarodnika bez saglasnosti većine od desetorice.

Platon završava svoj opis izjavljujući da je to veliko carstvo bilo ono koje je napalo helenske države. Do toga, međutim, nije došlo sve dok njihova moć i slava nisu doveli atlantiđanske kraljeve u iskušenje i zaveli ih sa puta mudrosti i vrline. Ispunjeni lažnom ambicijom, vladari Atlantide odlučili su da pokore čitav svet. Zevs je, videvši slabost Atlantiđana, okupio bogove u svom svetom prebivalištu i obratio im se. Na tom mestu Platonova priča dolazi do naglog kraja, jer *Kritija* nije nikada završen. U *Timaju* se nalazi dalji opis Atlantide, koji je navodno Solon dobio od egipatskih sveštenika, a završava se ovako:

> „Kasnije, usled strahovitih potresa i potopa, u toku jednog jedinog dana i sledeće pogubne noći, utonu u zemlju sva vaša bojna

sila, a isto tako i ostrvo Atlantida potonu u more i nestade. Stoga je sada more tamo besputno i neispitano jer smeta muljevito i plitko dno koje je ostrvo, spustivši se, ostavilo za sobom."[3]

U uvodu u svoj prevod *Timaja*, Tomas Tejlor daje citat iz Marselinove *Istorije Etiopije*, gde se nalaze sledeća obaveštenja o Atlantidi:

„Jer oni izveštavaju da je u njihovo vreme bilo sedam ostrva u Atlantskom moru posvećenih Prozerpini, a pored njih, još tri, ogromne veličine, jedno posvećeno Plutonu, drugo Amonu, a treće, koje je bilo u sredini i dugo hiljadu stadija[4], Neptunu."

Komentarišući Platona, Krantor je tvrdio da su egipatski sveštenici objavili priču o Atlantidi da bi bila zapisana na stubovima koji su još uvek bili očuvani oko 300. godine pre Hrista. [Videti *Počeci ili letimično sagledavanje nestalih civilizacija* (*Beginnings or Glimpses of Vanished Civilizations*)[5].] Ignjacijus Doneli[6], koji se detaljno bavio temom Atlantide, verovao je da su Atlantiđani prvi pripitomili konje i da su te životinje zbog toga uvek bile smatrane posebno posvećenim Posejdonu. [Videti *Atlantida* (*Atlantis*)[7]]

Iz pažljivog razmatranja Platonovog opisa Atlantide evidentno je da priču ne bi trebalo posmatrati kao potpuno istorijsku, već pre kao i alegorijsku i istorijsku. Origen, Porfirije, Proklo, Jamblih i Sirijano shvatili su da priča skriva duboku filozofsku tajnu, ali se nisu složili u njenoj interpretaciji. Platonova Atlantida simbolizuje trostruku prirodu kako univerzuma tako i ljudskog tela. Deset kraljeva Atlantide su *tetraktis*, ili brojevi, koji su rođeni kao pet parova suprotnosti. (Za

3 Platon, *Timaj*, Mladost, Beograd, 1981, str 31. Prevod sa grčkog Marijanca Pakiž. (Nap. prev.)

4 Antička grčka mera za dužinu (grč. στάδιον) – prema Herodotu – 600 stopa. (Nap. prev.)

5 Delo (1911) irske autorke, Merion Mekmurou Malhol (*Marion McMurrough Mulhall*, ? –1922). (Nap. prev.)

6 Ignjacijus Lojola Doneli (*Ignatius Loyola Donnelly*, 1831–1901) – američki kongresmen, populistički pisac i pseudo-istoričar, poznat prvenstveno po svojim teorijama o istoriji Atlantide. (Nap. prev.)

7 Misli se na Donelijevu knjigu *Atlantida: Prepotopski svet* (*Atlantis: The Antediluvian World*) (1882). (Nap. prev.)

pitagorejsku doktrinu suprotnosti videti Teona iz Smirne.) Brojevi od 1 do 10 vladaju svakim stvorenjem, a brojevi se, opet, nalaze pod kontrolom Monade, ili broja 1 – najstarijeg među njima.

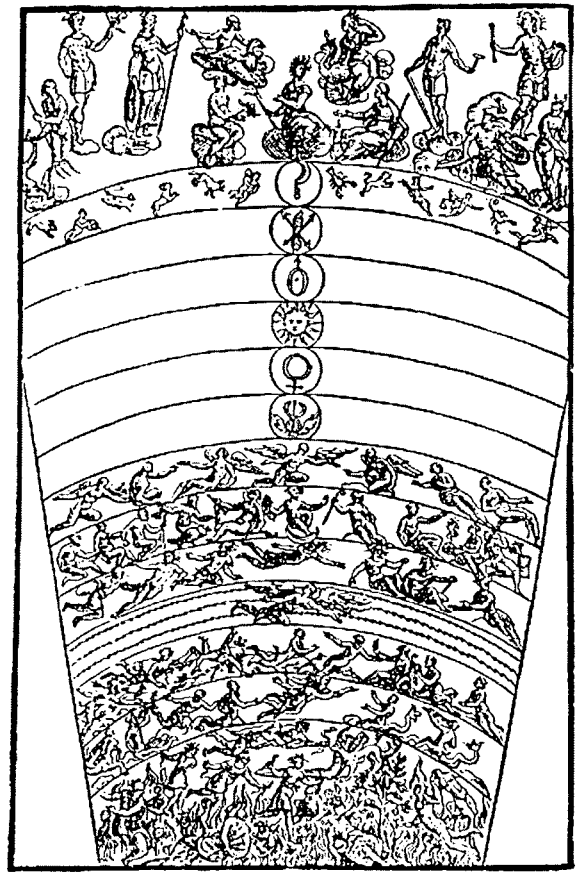

ŠEMA UNIVERZUMA PREMA GRCIMA I RIMLJANIMA

Iz *Cartari*[8], *Imagini degli Dei degli Antichi*

Sukcesivnim uspinjanjem kroz vatrenu sferu Hada, sferu vode, Zemlju, i vazduha, kroz nebesa meseca, dostiže se nivo Merkura. Iznad Merkura su nivoi

8 Vinćenco Kartari (*Vincenzo Cartari*, 1531–1569) – italijanski renesansni mitograf i diplomata. (Nap. prev.)

Venere, sunca, Marsa, Jupitera i Saturna, koji sadrži simbole sazvežđa Zodijaka. Iznad luka nebesa (Saturn) je Mesto boravka različitih sila koje kontrolišu univerzum. Vrhovni savet bogova sastavljen je od dvanaest božanstava – šest muških i šest ženskih – koja odgovaraju pozitivnim i negativnim znacima zodijaka. Šest bogova su Jupiter, Vulkan, Apolon, Mars, Neptun i Merkur; šest boginja su Junona, Cerera, Vesta, Minerva, Venera i Dijana. Jupiter jaše svog orla kao simbol svoje suverenosti nad svetom, a Junona sedi na paunu, simbolu koji odgovara njenoj oholosti i velelepnosti.

Posejdonovim skiptrom u obliku trozupca ti kraljevi vladali su nad stanovnicima sedam malih i tri velika ostrva od kojih se sastojala Atlantida. Filozofski gledano, deset ostrva simbolizuju trojednu moć Vrhovnog Božanstva i sedam namesnika koji su se klanjali pred Njegovim večnim prestolom. Ako se Atlantida posmatra kao arhetipska sfera, onda njeno potapanje označava spuštanje racionalne, organizovane svesti u iluzorno, nestalno carstvo iracionalnog, smrtnog neznanja. I potonuće Atlantide i biblijska priča o „čovekovom padu" označavaju involuciju duha – preduslov za evoluciju svesti.

Bilo da je inicirani Platon koristio alegoriju o Atlantidi da postigne dva veoma različita cilja, ili nešto drugo, ne bi li održao tajnu doktrinu, poigravao se izveštajima koje su sačuvali egipatski sveštenici. To ne znači kako se podrazumeva da je Atlantida najobičniji mit, ali savladava najozbiljnije prepreke za prihvatanje teorije o Atlantidi, kao što su fantastični izveštaji o njenom poreklu, veličini, izgledu i datumu uništenja – 9.600 godina pre Hrista. U središtu centralnog ostrva Atlantide nalazila se visoka planina koja je bacala senku široku pet hiljada stadija, a njen vrh dodirivao je sferu *etra*. To je osna planina sveta, svēta među mnogim rasama i simbol ljudske glave koja se uzdiže iz četiri elementa tela. Ta sveta planina, na čijem vrhu je stajao hram bogova, podstakla je priče o Olimpu, planini Meru i Asgardu. Grad zlatnih kapija – prestonica Atlantide – danas je sačuvan u mnogim religijama kao *Grad bogova* ili *Sveti grad*. Tu imamo arhetip Novog Jerusalima, sa ulicama popločanim zlatom i njegovih dvanaest kapija koje svetle od dragog kamenja.

Ignjacijus Doneli piše:

> „Istorija Atlantide je ključ grčke mitologije. Ne može se dovoditi u pitanje to da su grčki bogovi bili ljudska bića. Tendencija da

> se božanski atributi prikače velikim zemaljskim vladarima duboko je usađena u ljudsku prirodu."
>
> (Videti *Atlantidu*)

Isti autor svoje stavove potkrepljuje napomenom da božanstva grčkog panteona nisu smatrana tvorcima univerzuma, već namesnicima koje su postavili drevniji, prvobitni graditelji. Edenski vrt iz koga je čovečanstvo isterano plamtećim mačem možda predstavlja aluziju na zemaljski raj koji se navodno nalazio zapadno od Herkulovih subova, a uništen je u vulkanskoj kataklizmi. Legenda o Potopu može se primeniti i na atlatiđansku poplavu, tokom koje je „svet" uništen vodom.

Da li je religijsko, filozofko i naučno znanje, koje je posedovalo antičko sveštenstvo, bilo obezbeđeno iz Atlantide, čije potapanje je izbrisalo svaki trag njenog učešća u drami o svetskom napretku? Atlantiđansko obožavanje sunca bez prekida je nastavljeno u ritualima i ceremonijama kako hrišćanstva tako i paganizma. Kako krst, tako i zmija, bili su atlantiđanski simboli božanske mudrosti. Božanski (atlantiđanski) praroditelji Maja i plemena Kiće u Srednjoj Americi koegzistirali su unutar zelenog i azurnog sjaja Gukumaca, „pernate" zmije. Šestorica od neba rođenih mudraca manifestovali su se kao centri međusobno poveznih svetlosti, ili sintetizovanih kroz sedmu – glavnu – u njihovom poretku, „pernatu" zmiju. (Videti *Popol Vuh*.) Naziv „krilata", ili „pernata" zmija primenjivan je za Kecalkoatla, ili Kukulkana, srednjoameričkog inicijata. Središte atlantiđanske mudrosti-religije verovatno je činio veliki piramidalni hram, što je stajao na rubu platoa, koji se uzdizao u sredini Grada zlatnih kapija. Sa tog mesta su inicijati – sveštenici Svetog Oca – izlazili, noseći ključeve Univerzalne Mudrosti do najudaljenijih delova zemlje.

Mitologije mnogih naroda sadrže izveštaje o bogovima koji su „izašli iz mora". Neki *šamani* među američkim Indijancima pričaju o svetim ljudima odenutim u ptičje perje i s vampumom[9], koji se uzdigao iz plavih voda i uputio ih u umeća i veštine. Među legendama

9 *Wampum* – tradicionalne, svete niske školjki indijanskih plemena istočnih šumovitih oblasti Amerike. Vampumi su korišćeni kao sredstvo razmene, kao ornamenti i u ceremonijalne i duhovne svrhe; utkani u pojas obeležavali su ugovore i istorijske događaje. (Nap. prev.)

Haldejaca je i ona o Oanesu, delimično amfibijskom stvorenju koje je izašlo iz mora i podučavalo divlje narode duž obale čitanju i pisanju, obrađivanju zemlje, gajenju bilja i lečenju, proučavanju zvezda, uspostavljanju racionalnih oblika vladavine i upoznalo ih sa svetim Tajnama. Kod Maja, Kecalkoatl, Bog-Spasitelj (za koga su neki hrišćanski učenjaci verovali da je bio sv. Toma), izašao je iz vode i, pošto je poučio ljude o osnovama civilizacije, otplovio je na more na magičnom splavu od zmija, kako bi pobegao od gneva boga Ognjenog ogledala, Tecatlipoka.

Da nisu možda ti basnoslovno stari bogovi, koji su, poput Jezdre, izašli iz mora, bili atlantiđanski sveštenici? Sve čega su se primitivni ljudi sećali o Atlantiđanima bila je slava njihovih zlatnih ornamenata, transcendentnost njihove mudrosti i svetost njihovih simbola – krsta i zmije. Ubrzo je zaboravljeno da su došli brodovima, jer su neobrazovani umovi natpriodnim smatrali čak i čamce. Gde god da su Atlantiđani preobraćali, podizali su piramide i hramove po uzoru na veliko svetilište u Gradu zlatnih kapija. Takvo je poreklo piramida u Egiptu, Meksiku i Srednjoj Americi. Humke u Normandiji i Britaniji, kao i one kod američkih Indijanaca, ostaci su slične kulture. U sred atlantiđanskog programa kolonizacije i preobraćenja sveta, došlo je do kataklizme koja je potopila Atlantidu. Inicijati-sveštenici Svetog Pera, koji su obećali da će ponovo doći u svoja misionarska naselja, nikada se nisu vratili i, pošto su protekli vekovi, tradicija je sačuvala samo fantastične izveštaje o bogovima koji su došli sa mesta na kojem je sada more.

H. P. Blavacka ovako sumira uzroke koji su ubrzali katastrofu Atlantide:

> „Uz zle insinuacije njihovog demona, Thevetata, atlantiđanska rasa postala je narod opakih magova. Kao posledica toga, proglašen je rat, priča koja bi bila preduga da se ispriča, a njena suština može se pronaći u izopačenim alegorijama o Kajinovoj rasi, divovima, i o Noju i njegovoj pravednoj porodici. Sukob se završio potonućem Atlantide, a kopije toga nalaze se u pričama Vavilonjana i u mojsijevskom potopu. Divovi i magovi '(...) i sve živo pomre (...) i svaki čovek'. Svi osim Zijusudre i Noja, koji su suštinski identični sa velikim Ocem Tlinkitianaca iz *Popol Vuha*, ili svete knjige Gvatemalaca, koja takođe govori o njegovom begu u velikom brodu, poput hinduističkog Noje – Vaišvasvate[10]."
>
> [Videti *Razotkrivenu Izidu* (*Isis Unveiled*)]

Od Atlantiđana svet je primio ne samo nasleđe umetnosti i zanata, filozofije i nauke, etike i religije, već i nasleđe mržnje, razdora i izopačenosti. Atlantiđani su izazvali prvi rat i rečeno je da su svi kasniji ratovi vođeni u bezuspešnim naporima da se opravda taj prvi i ispravi šteta koju je naneo. Pre no što je Atlantida potonula, njeni duhovno prosvetljeni inicijati, koji su shvatili da im je zemlja osuđena jer je skrenula sa Puta Svetlosti, povukli su se sa zlokobnog kontinenta. Noseći sa sobom svete i tajne doktrine, ti Atlantiđani naselili su se u Egiptu, gde su postali njegovi prvi „božanski" vladari. Skoro svi veliki kosmološki mitovi koji obrazuju bazu raznih svetih knjiga sveta zasnovani su na atlantiđanskim misterijskim ritualima.

❋

Mit o umirućem bogu

Mit o Tamuzu i Ištar jedan je od najranijih primera alegorije o umirućem bogu i nastao je verovatno 4.000 godina pre Hrista. [Videti *Vavilon i Asirija* (*Babylonia and Assyria*) od Luisa Spensa.[11]] Zbog oštećenosti tablica na kojima su legende upisane moguće je dobiti samo fragmentarne informacije o obredima posvećenim Tamuzu. Kao ezoterični bog sunca, Tamuz se nije nalazio među prvim božanstvima kojima su se Vavilonjani klanjali, jer su, zbog nedostatka dubljeg znanja, oni na njega gledali kao na boga poljoprivrede ili duha vegetacije. Prvobitno je bio opisan kao jedan od čuvara

10 Sedmi Manu, Manu naše kalpe; naziva se još i Vaivasvata Manu ili Sradhadeva Manu. (Nap. prev.)

11 Džejms Luis Tomas Čalmbers Spens (*James Lewis Thomas Chalmbers Spence*, 1874–1955) – škotski novinar, kompilator škotskog folklora, pesnik i okultni učenjak, autor više knjiga o drevnoj Britaniji, okultizmu, Atlantidi i drugim nestalim svetovima i mitologiji. Pun naslov dela iz 1917. godine na koje autor upućuje je *Mitovi i legende Vavilona i Asirije* (*Myths and Legends of Babylonia and Assyria*). (Nap. prev.)

kapija donjeg sveta. Poput mnogih drugih bogova-spasitelja, obraćali su mu se kao „pastiru" ili „gospodaru boravišta pastira". Tamuz zauzima izuzetno mesto sina ili muža Ištar, vavilonske i asirske Majke-boginje. Ištar – kojoj je bila posvećena planeta Venera – bila je našire poštovano božanstvo vavilonskog i asirskog panteona. Verovatno je bila isto što i Asterot, Astarta i Afrodita. Priča o njenom silasku u podzemni svet u potrazi, po svoj prilici, za tajnim eliksirom koji je jedini mogao da oživi Tamuza, predstavlja ključ rituala njenih Misterija. Tamuz, čija je godišnja svetkovina padala baš pred letnji solsticij, umro je sredinom leta u drevnom mesecu koji je nosio njegovo ime i oplakivan je kroz složene ceremonije. Način na koji je umro nije poznat, ali neke od optužbi koje je Izdubar (Nimrod) uputio Ištar, mogle bi da ukažu kako je ona, u najmanju ruku posredno, doprinela njegovoj smrti. Vaskrsenje Tamuza bilo je povod za veliku radost i tada je slavljen kao „iskupitelj" svoga naroda.

Raširenih krila, Ištar, ćerka Sina (Meseca), sunula je nadole do kapija smrti. Kuća tame – boravište boga Irkale – opisana je kao „mesto bez povratka". Bez svetlosti je; oni koji tamo borave jedu prašinu i njihova hrana je blato. Po rezama vrata Irkaline kuće napadala je prašina, a čuvari kuće prekriveni su perjem, kao ptice. Ištar zahteva da čuvari otvore kapije, izjavljujući da će ona, ako to ne učine, slomiti dovratak, izvaliti šarke i podići mrtve proždirače živih. Čuvari kapija mole je da bude strpljiva dok oni odu do kraljice Hada od koje dobijaju dozvolu da prime Ištar, ali samo na isti način kao i sve ostale koji dolaze u tu sumornu kuću. Ištar se odmah zatim spušta kroz sedam kapija koje vode nadole do dubina podzemnog sveta. Na prvoj kapiji skinuta je kruna sa njene glave, na drugoj kapiji minđuše sa njenih ušiju, na trećoj kapiji ogrlica sa njenog vrata, na četvrtoj kapiji nakit sa njenih grudi, na petoj kapiji pojas sa njenog struka, na šestoj kapiji narukvice sa njenih ruku i nogu, a na sedmoj kapiji plašt koji je prekrivao njeno telo. Ištar protestuje svaki put kad bi joj deo odeće bio oduzet, ali stražar joj kaže da to iskušavaju svi koji ulaze u tmurni domen smrti. Besna što vidi Ištar, Gospodarica Hada zasipa je svakojakim bolestima i baca je u tamnicu u podzemnom svetu.

Pošto Ištar predstavlja duh plodnosti, tako njen nestanak sprečava zrenje useva i razvoj svekolikog života na zemlji. U tom po-

gledu priča se poklapa sa legendom o Persefoni. Bogovi, uvidevši da gubitak Ištar dezorganizuje čitavu prirodu, šalju glasnika u podzemni svet sa zahtevom da se ona oslobodi. Gospodarica Hada je primorana da se povinuje i voda života je posuta preko Ištar. To ju je izlečilo od boleština koje su na nju bačene i ona istim putem kreće naviše kroz sedam kapija, a na svakoj od njih joj je vraćeno ono što su joj čuvari oduzeli. [Videti *Haldejski izveštaj o postanju* (*The Chaldean Account of Genesis*)[12].] Nema podataka o tome da je Ištar obezbedila vodu života koja bi dovela do vaskrsenja Tamuza.

Mit o Ištar simbolizuje spuštanje ljudskog duha kroz sedam svetova ili sfera svetih planeta, dok se najzad, lišen svojih duhovnih ukrasa, ne ovaploti u fizičkom telu – Hadu – gde ljubavnica tog tela gomila svaki oblik tuge i bede na zatočenu svest. Voda života – tajna doktrina – leči bolesti neznanja i duh, ponovo se uspinjući ka svom božanskom izvoru, kako se kreće naviše kroz prstenove planeta, opet zadobija svoje Bogom dane ukrase.

Drugi misterijski ritual kod Vavilonjana i Asiraca bio je o Merodahu[13] i zmaju. Merodah, tvorac nižeg univerzuma, ubija strašno čudovište i iz njegovog tela oblikuje univerzum. Tu je verovatno izvor takozvane hrišćanske alegorije o sv. Đorđu i aždaji.

Misterije *Adonisa*, ili *Adonija*, proslavljane su jednom godišnje u mnogim delovima Egipta, Fenikije i Biblosu. Ime *Adonis*, ili *Adoni*, znači „Gospod" i bilo je korišćeno da se označi sunce, a kasnije su ga Jevreji pozajmili kao egzoterijsko ime za svog Boga. Smirnu, Adonisovu majku, bogovi su pretvorili u stablo, a posle izvesnog vremena njegova kora se raspukla i izašlo je dete Spasitelj. Prema jednom zapisu, oslobodio ga je divlji vepar koji je rascepio drvo majčinskog stabla svojim kljovama. Adonis je rođen u ponoć 24. decembra, a kroz njegovu nesrećnu smrt ustanovljen je misterijski obred koji je ostvario spasenje njegovog naroda. U jevrejskom mesecu Tamuzu

12 Delo Džordža Smita (*George Smith*, 1840–1876), engleskog asirologa koji je prvi pronašao i preveo *Ep o Gilgamešu*, najstarije poznato literarno delo. Čuveno je i njegovo otkriće priča o potopu u haldejskoj mitologiji. U Britanskom muzeju (*British Museum*), na odseku za asirologiju, radio je na prevodu vavilonskih tablica, a takođe je i rukovodio arheološkim iskopavanjima u Ninivi. (Nap. prev.)

13 *Merodach* – (heb. מְרֹדָךְ) – naziv na biblijskom hebrejskom za Marduka. Na grčkom se naziva Mardohaj (grč. Μαρδοχαῖος). (Nap. prev.)

(*Tammuz*) (drugo ime za ovo božanstvo), na smrt ga je probo divlji vepar kojeg je poslao bog Ars (Mars). *Adoniasmos* je bila ceremonija oplakivanja prerane smrti ubijenog boga.

Kod Jezekilja, VIII 14, zapisano je da su žene oplakivale Tamuza (Adonisa) na severnoj kapiji doma Gospodnjeg u Jerusalimu. Ser Džejms Džordž Frejzer[14] ovako citira Jeronima:

> „On nam govori da je Vitlejem, po tradiciji rodno mesto Gospoda, bio u hladovini šumarka tog još starijeg sirijskog Gospoda, Adonisa, a da je na mestu na kojem je dete Isus plakalo, bio oplakivan Venerin ljubavnik."
>
> [Videti *Zlatnu granu* (*The Golden Bough*)]

Za obličje divljeg vepra se kaže da je bilo postavljeno u čast Adonisa na jednoj od kapija Jerusalima, a njegovi obredi proslavljani su u Pećini Rođenja u Vitlejemu. Adonis kao „proboden" (ili „bog") čovek predstavlja jedan od ključeva za ser Frensis Bekonovu upotrebu reči „divlji vepar" u njegovom tajnom simbolizmu.

Adonis je izvorno bio androgino božanstvo i predstavljao je solarnu energiju koju je tokom zime uništavao zli princip hladnoće – vepar. Nakon tri dana (meseca) u grobu, Adonis se 25. marta pobedonosno uzdizao, okružem uzvicima sveštenika i svojih sledbenika: „Vaskrsao je!" Adonis je rođen iz drveta izmirne. Izmirna, simbol smrti, zbog njene povezanosti sa procesom balsamovanja, bila je jedan od poklona koje su tri maga doneli do Isusovih jasli.

U Frigiji je postojala izuzetna škola religijske filozofije usredsređena na život i preranu smrt drugog jednog Boga-Spasitelja, poznatog kao *Atis*, što mnogi smatraju sinonimom za Adonis. To božanstvo rođeno je u ponoć 24. decembra. Postoje dve verzije o njegovoj smrti. Po jednoj, bio je na smrt proboden, poput Adonisa, a po drugoj, sam je sebe kastrirao pod stablom bora i umro. Velika Majka (Kibela) odnela je njegovo telo u pećinu, gde je vekovima ostalo a da nije propalo. Obredima posvećenim Atisu savremeni svet duguje simbo-

14 *Sir James George Frazer* (1854–1941) – škotski antropolog i folklorist veoma uticajan u ranim fazama proučavanja mitologije i komparativne religije. Najpoznatije delo mu je *Zlatna grana* (*The Golden Bough*, 1922), koja dokumentuje i razmatra sličnosti magijskih i religijskih verovanja širom sveta. (Nap. prev.)

lizam božićnog drveta. Atis je ugradio svoju besmrtnost u drvo pod kojim je umro, a Kibela je to drvo ponela sa sobom kada je premestila njegovo telo. Atis je ostao tri dana u grobu i ustao istog datuma na koji pada Uskrs, a njegovo vaskrsenje nadvladalo je smrt za sve koji su bili inicirani u njegove Misterije.

VELIKI BOG PAN

Iz *Kircher.*
Œdipus Ægyptiacus

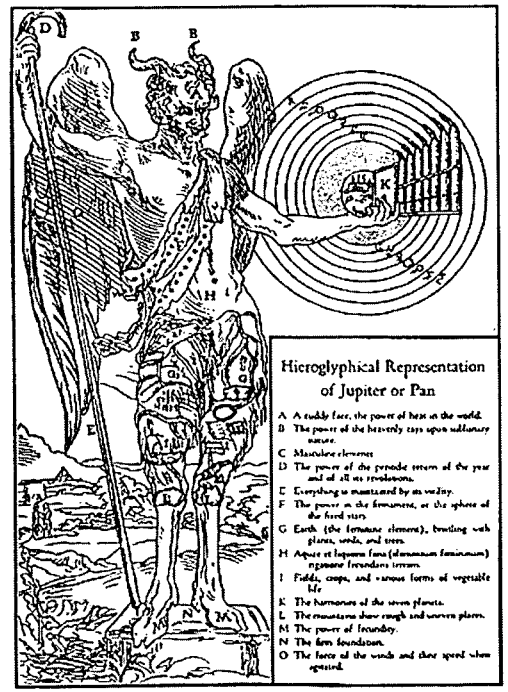

Veliki Pan bio je slavljen kao autor i reditelj svetih igara uspostavljenih iz potrebe da se simbolički predstavi kruženje nebeskih tela. Pan je bio mešovito stvorenje, u gornjem delu tela – uz izuzetak rogova – bio je čovek, a u donjem delu u obliku jarca. Pan je prototip prirodne energije i, mada nesumnjivo faličko božanstvo, ne bi ga trebalo brkati sa Prijapom. Panova frula označava prirodnu harmoniju sfera, a sam bog je simbol planete Saturn, jer ona je ustoličena u sazvežđu Kaprikorn, čiji je amblem jarac. Egipćani su bili inicirani u Panove Misterije, a on je smatran za fazu Jupitera, Demijurga. Pan je predstavljao oplođujuću moć sunca i bio je vođa horde rustičnih božanstava i satira. Takođe je predstavljao i upravljački duh nižih svetova. Postoji isfabrikovana priča u smislu da su u vreme Hristovog rođenja proročišta ćutala posle izgovaranja poslednjeg krika: „Veliki Pan je mrtav!"

Julije Firmikus kaže:

> „U Misterijama Frigijaca, koje se nazivaju Misterije MAJKE BOGOVA, svake godine seče se BOR, a unutar stabla se vezuje slika MLADOSTI. U Izidinim Misterijama seče se stablo BORA: središnji deo stabla se lepo izdubi; sahranjuje se Ozirisov idol, načinjen od

parčića dobijenih dubljenjem. U Prozerpininim Misterijama, posečeno stablo je postavljano u obliku i prema liku DEVICE, a kad je bilo nošeno kroz grad, OPLAKIVANO je 40 noći, a četrdesete noći je SAHRANJIVANO!"

[Videti *Sod, Adonijeve Misterije*, (*Sod, the Mysteries of Adoni*)[15]]

Atisove Misterije uključivale su i sveti obrok tokom kojeg je neofit jeo iz bubnja i pio iz cimbala. Pošto bi bio očišćen krvlju bika, novi inicijat se hranio samo mlekom, kako bi simbolički pokazao da je filozofski još uvek dete koje je tek rođeno iz materijalne sfere. (Videti Frejzerovu *Zlanu granu*.) Da li je moguća veza između te mlečne ishrane koju je propisivao Atisov obred i aluzije sv. Pavla o hrani za duhovne bebe? Salustije Krisp daje ključ za ezoterijsku interpretaciju Atisovih rituala. Kibela, Velika Majka, označava životvorne sile univerzuma, a Atis onaj aspekat duhovnog intelekta koji je zadržan između božanske i animalne sfere. Majka bogova, iz ljubavi prema Atisu, dala mu je zvezdani šešir, koji označava nebeske sile, ali Atis (čovečanstvo), zaljubivši se u nimfu (simbol niže animalne sklonosti), biva lišen svoje božanstvenosti i gubi svoje tvoračke moći. Tako postaje evidentno da Atis predstavlja ljudsku svest, a da se njegove Misterije bave ponovnim zadobijanjem zvezdanog šešira. [Videti *Salustije o bogovima i svetu* (*Sallust on the Gods and the World*).]

Obredi posvećeni Sabaziju bili su veoma slični Bahovim obredima i generalno se veruje da su ta dva božanstva identična. Bah je rođen u Sabaziju, ili Sabaotu, i ta imena se često sa njim povezuju. Sabazijske Misterije obavljane su noću, a ritual je uključivao prevlačenje žive zmije preko grudi kandidata. Kliment Aleksandrijski piše:

„Jemstvo sabazijskih Misterija za inicijata je 'božanstvo koje klizi preko grudi'."

Zlatna zmija bila je simbol Sabazija, jer je to božanstvo predstavljalo godišnje obnavljanje sveta putem solarne energije. Jevreji su pozajmili ime Sabaot iz tih Misterija i usvojili ga kao jedno od imena svog vrhovnog Boga. Tokom vremena, Sabazijske Misterije su pro-

15 Delo Semjuela Fejlsa Danlopa (*Samuel Fales Dunlap*, 1825–1905), američkog pravnika, istoričara i pisca. (Nap. prev.)

slavljane u Rimu, kult je stekao mnogo zavetovanih posvećenika i kasnije uticao na hrišćanski simbolizam.

Kabirske Misterije sa Samotrake bile su čuvene među narodima antike i bile odmah do eleusinskih po poštovanju u javnosti. Herodot izjavljuje da su Samotračani primili svoje doktrine, naročito onu o Merkuru, od Pelazga. Malo se zna o ritualima posvećenim Kabirima, jer oni su držani u najvećoj tajnosti. Neki smatraju da Kabire, kojih je sedam, treba posmatrati kao „Sedam Duhova vatre pred Saturnovim tronom". Drugi veruju da su Kabiri bili sedam svetih lutalica, kasnije nazvanih planete.

Mada je veliki broj božanstava povezan sa samotračkim Misterijama, ritualna drama u svom jezgru ima četiri brata. Prva trojica – Ašier, Ahiohers i Ahiohersa – napali su i ubili četvrtog – Kašmalu (ili Kadmila).[16] Dionisodor, međutim, poistovećuje Ašiera sa Demetrom, Ahiohersa sa Plutonom, Ahiohersu sa Persefonom, a Kašmala sa Hermesom. Aleksandar Vajlder beleži da je u samotračkom ritualu „Kadmil u funkciji da uključi tebanskog boga-zmiju, Kadma, egipatskog Tota, grčkog Hermesa i Emefa ili Eskulapa Alksandrijaca i Feničana." Ovo je opet ponavljanje priče o Ozirisu, Bahu, Adonisu, Balderu i Hiramu Abifu. Obožavanje Atisa i Kibele takođe je bilo uključeno u samotračke Misterije. U ritualima posvećenim Kabirima nalazimo oblik obožavanja bora, jer je ovo drvo, posvećeno Atisu, najpre bilo obrezivano u obliku krsta i zatim sečeno uz počasti ubijenom bogu čije je telo pronađeno u njegovom podnožju.

Kliment piše:

„Ako želite da ispitate orgije posvećene Koribantima, onda znajte da, pošto su ubili svog trećeg brata, oni su pokrili glavu mrtvog tela ljubičastom tkaninom, krunisali ga i, odnevši ga na vrhovima kopalja, sahranili ga u podnožju Olimpa. Te Misterije su, ukratko, ubistva i sahrane. [Ovaj ante-nikejski otac je u svojim nastojanjima da oklevece paganske rituale očigledno ignorisao činjenicu da je, baš kao i kabirski mučenik, i Isus Hrist bio lažno optužen, mučen

16 Ustaljeni oblici imena Kabira su Kadmil, Aksier, Aksiokers i Aksiokersa, pri čemu je ovo poslednje ime vezano za ženskog Kabira. Naime, postoje verzije mita sa tri Kabira – dva brata i jednom sestrom (Kadmil, Aksier i Aksiokersa), četiri Kabira, u kojem se pojavljuju dva brata (Aksiokers i Kadmil) i dve sestre (Aksiera i Aksiokersa), i sa dva Kabira, ocem i sinom (Aksiokers i Kadmil). Autor ovde govori o varijanti sa četiri brata. (Nap. prev.)

i na kraju ubijen!] A sveštenici tih obreda, koje oni kojima je posao da ih imenuju nazivaju kraljevi svetih obreda, dodaju još čudnovatosti tragičnoj pojavi zabranjujući da se na sto iznosi peršun sa korenom, jer misle da peršun raste iz istekle krvi Koribanta, baš kao što su se žene, proslavljajući Tesmoforije, uzdržavale da jedu bobice nara koje su pale na zemlju, zbog ubeđenja da je nar nikao iz kapi krvi Dionisa. Te Koribante takođe nazivaju i Kabiri, a samu ceremoniju označavaju kao kabirska Misterija."

Misterije Kabira bile su podeljene na tri stupnja, od kojih je prvi proslavljao smrt Kašmale na rukama njegova tri brata, drugi otkriće njegovog unakaženog tela čiji delovi su pronađeni i skupljeni posle mnogo napora, a treći – praćen velikom radošću i veseljem – njegovo vaskrsenje i spasenje sveta koje iz toga sledi. U hramu Kabira na Samotraci nalazilo se više neobičnih božanstava od kojih su mnoga bili nakazna stvorenja koja predstavljaju elementarne sile Prirode, moguće bahovske Titane. Deca su inicirana u kabirski kult sa istom počašću kao i odrasli, a kriminalci koji bi se dokopali svetilišta bili su bezbedni od potere. Samotrački obredi su se posebno bavili pomorstvom, jer su Dioskuri – Kastor i Poluks, ili bogovi pomorstva – bili među onima kojima su se umilostvljavali članovi kulta. Pohod Argonauta, slušajući savete Orfeja, zaustavio se na ostrvu Samotraci kako bi njegovi učesnici bili inicirani u kabirske obrede.

Herodot navodi da Kambiz, kada je ušao u hram Kabira, nije mogao da obuzda svoju razdraganost videvši pred sobom lik čoveka koji stoji uspravno, a sučelice njemu, lik žene koja dubi na glavi. Da je Kambiz bio upoznat sa principima božanske astronomije shvatio bi da se nalazi u prisustvu ključa univerzalne ravnoteže.

Volter (*Voltaire*) kaže:

„Pitam, ko su bili ti hijerofanti, ti sveti slobodni zidari, koji su slavili svoje drevne samotračke Misterije i odakle su došli oni i njihovi bogovi Kabiri?"

[Videti Mekijovu[17] *Enciklopediju slobodnog zidarstva* (*Encyclopædia of Freemasonry*)]

17 Albert Galatin Meki (*Albert Gallatin Mackey*, 1807–1881) – američki lekar i mason, poznat kao autor više knjiga i članaka o slobodnom zidarstvu, naročito masonskim zemljišnim oznakama. (Nap. prev.)

Kliment za Misterije Kabira kaže da su to „svete Misterije o bratu kojeg su ubila njegova braća", a „kabirska smrt" bio je jedan od svetih simbola antike. Tako se alegorija o ubistvu Sopstva od strane nesopstva ponavljala kroz religijski misticizam svih naroda. *Filozofska smrt* i *filozofsko vaskrsenje* su Male, odnosno, Velike Misterije.

Neobičan detalj mita o *umirućem bogu* je Obešeni Čovek. Najvažniji primer ove osobene koncepcije nalazi se u odinskim ritualima gde se Odin veša na grane Svetskog Drveta gde visi devet noći, a istom prilikom probada sopstveno bedro svetim kopljem. Kao rezultat ove velike žrtve, Odin, dok je obešen nad dubinama Niflhajma, meditiranjem otkriva rune ili alfabet kojim će kasnije biti sačuvani zapisi njegovog naroda. Zbog ovog izvanrednog događaja, Odin je ponekad prikazan kako sedi na drvetu za vešanje i postao je božanstvo zaštitnik svih onih koji su umrli od omče. Ezoterijski posmatrano, Obešeni Čovek je ljudski duh koji visi sa neba na jednoj niti. Mudrost, a ne smrt, je nagrada za to dobrovoljno žrtvovanje tokom kojeg je ljudska duša, obešena nad svetom iluzija u mediticiji o njegovoj nestvarnosti, nagrađena postizanjem samoostvarenja.

Iz razmatranja svih ovih drevnih i tajnih rituala postaje očigledno da je tajna umirućeg boga bila univerzalna među prosvetljenim i pokloničkim školama svetih učenja. Ta tajna ovekovečena je u hrišćanstvu u raspeću i smrti Bogočoveka, Isusa Hrista. Tajni smisao ove svetske tragedije i Univerzalnog Mučenika mora biti ponovo otkriven ako hrišćanstvo želi da dosegne visine koje su dostigli pagani u danima svoje filozofske nadmoći. Mit o umirućem bogu je ključ kako za univerzalno tako i za pojedinačno iskupljenje i obnavljanje, a oni koji ne shvataju pravu prirodu ove vrhovne alegorije nemaju privilegiju da se smatraju bilo mudrim bilo istinski religioznim.

ŽIVOT I UČENJA TOTA HERMESA TRISMEGISTOSA

❋

Pretpostavke o Hermesovom identitetu ❋ Izvitopereni hermetički fragmenti ❋ Totova knjiga ❋ Poimander, Hermesova Vizija ❋ Tajna Univerzalnog Uma ❋ Sedam Upravitelja Sveta

❋

Grmljavina zatutnja, munja bljesnu, zavesa Hrama pocepa se od vrha do osnove. Visokodostojni inicijator, u svojoj plavoj i zlatnoj odori, polako podiže draguljima optočeni štap i uperi ga u tamu otkrivenu cepanjem svilene zavese: „Gle, svetlost Egipta!" Kandidat, u svojoj jednostavnoj beloj halji, zurio je u spoljašnje crnilo kojem ram behu dva velika stuba s lotosima u vrhu, među kojima je visio veo. Dok je gledao, svetlucava izmaglica širila se kroz atmosferu sve dok vazduh ne posta masa sjajnih čestica. Neofitovo lice bilo je obasjano mekim sjajem dok je ispitivao treperavi oblak u potrazi za opipljivim predmetom. Inicijator ponovo progovori: „Svetlost koju posmatraš je tajna blistavost Misterija. Odakle ona dolazi niko ne zna osim 'Gospodara Svetlosti'. Evo ga!" Iznenada, kroz belasastu maglu pojavi se lik, okružen treperavim, zelenkastim sjajem. Inicijator spusti štap i, poklonivši glavu, postavi jednu šaku bridom uz svoje grudi u poniznom pozdravu. Neofit koraknu unazad u strahopoštovanju, delimično zaslepljen veličanstvenošću ukazanog lika. Skupivši hrabrost, mladić ponovo pogleda u Božanskoga. Oblik pred njim bio je znatno veći od smrtnog čoveka. Telo se činilo delom providno, tako da su se mogli videti srce i mozak kako pulsiraju i svetle. Dok je kandidat posmatrao, srce se pretvori u ibisa, a mozak u blještavi

smaragd. Stari inicijator, podižući svoj štap, glasno uzviknu: „Svi Te pozdravljaju, Tote Hermese, Trostruko Najveći, svi Te pozdravljaju, Princ ljudi, svi pozdravljaju Tebe koji si stao na glavu Tifona!" Istoga trena pojavi se jezivi, vijugavi zmaj – užasno čudovište, delom zmija, delom krokodil i delom krmak. Iz njegovih usta i nozdrva lilo je more vatre, a grozni zvukovi odjekivali su kroz zasvođene odaje. Hermes iznenada udari napredujućeg gmizavca zmijoubojnom palicom i zmaj se uz režeći urlik sruši postrance dok su plamenovi oko njega lagano umirali. Hermes postavi svoje stopalo na lobanju pobeđenog Tifona. Sledećeg trenutka, uz blesak nepodnošljive veličanstvenosti koja natera neofita da se posrčući unazad pripije uz stub, Hermes, praćen trakama zelenkaste magle, prođe kroz prostoriju i nestade u ništavilu.

❋

PRETPOSTAVKE O HERMESOVOM IDENTITETU

Jamblih je tvrdio da je Hermes bio autor dvadeset hiljada knjiga; Maneton je taj broj povećao na trideset šest hiljada (videti Džejmsa Gardnera) – podaci koji čine evidentnim da bi jedna osoba, čak i natkriljena božanskom povlasticom, teško mogla obaviti tako monumentalan posao. Među umećima i naukama za koje je potvrđeno da ih je Hermes otkrio čovečanstvu su medicina, hemija, pravo, umetnost, astrologija, muzika, retorika, magija, filozofija, geografija, matematika (posebno geometrija), anatomija i oratorstvo. Grci su to isto pripisivali Orfeju.

U delu *Biographia Antiqua*, Frensis Baret[1] kaže za Hermesa:

> „(...) ako se Bog ikada pojavio u čoveku, pojavio se u njemu, kao što je evidentno iz njegovih knjiga i njegovog Pimandera, dela u kojima je saopštio suštinu Ambisa i božansko znanje za svo

1 *Francis Barrett* (c. 1770–1780) – engleski okultist koji je za sebe izjavljivao da je izučavalac hemije, metafizike i prirodne okultne filozofije. Godine 1801. objavio je knjigu *Mag, ili Nebeski izveštač* (*The Magus, or Celestial Intelliencer*). (Nap. prev.)

potomstvo, čime je pokazao da i lično ne samo da je bio inspirisan božanskim, već je bio i dubok filozof, koji je svoju mudrost dobijao od Boga i nebeskih stvari, a ne od čoveka."

Njegovo transcendentno učenje dovelo je do toga da je Hermes poistovećivan sa mnogim od ranih mudraca i proroka. U svojoj *Antičkoj mitologiji* Brajant piše:

„Pomenuo sam da je Kadmo bio isto što i egipatski Tot, a to se manifestuje po tome što je bio Hermes i po izumu pisma, koji mu se pripisuje." (U poglavlju koje obrađuje teoriju *Pitagorejske matematike* može se naći tabela originalnih haldejskih slova.)

Istraživači veruju da je Hermes bio onaj koga su Jevreji znali kao „Enoha", koga Kinili[2] naziva „Drugi Božji glasnik". Hermes je prihvaćen u grčkoj mitologiji, a kasnije je postao Merkur kod Latina. Poštovan je u obliku planete Merkur, jer je to telo najbliže suncu: od svih stvorenja Hermes je bio najbliži Bogu i postao je poznat kao Glasnik Bogova.

Na egipatskim crtežima Tot nosi voštanu tablicu za pisanje i beležnik je tokom vaganja duše umrlog u Ozirisovoj Dvorani suda – što je veoma značajan ritual. Hermes je na prvom mestu po važnosti za masonske učenjake, zato što je autor masonskih inicijacijskih rituala, koji su pozajmljeni iz Misterija koje je on ustanovio. Gotovo svi masonski simboli su hermetički po svom karakteru. Pitagora je izučavao matematiku sa Egipćanima i od njih stekao svoje znanje o simbolici geometrijskih tela. Hermes je takođe poštovan i zbog svoje reformacije kalendarskog sistema. On je proširio godinu sa 360 na 365 dana, tako uspostavivši presedan koji još uvek preovlađuje. Naziv „Trostruko Najveći" Hermes je dobio jer je smatran najvećim od svih filozofa, najvećim od svih sveštenika i najvećim od svih kraljeva. Vredno je pomenuti da je poslednja pesma američkog omiljenog pesnika Henrija Vodsforta Longfeloua

2 Edvar Von Hajd Kinili (*Edward Vaughan Hyde Kenealy*, 1819–1880) – irski advokat i pisac. Najpoznatiji je po teološkom delu iz 1866. godine, *Knjiga Božja: Apokalipsa Adama-Oanesa* (*The Book of God: the Apocalypse of Adam-Oannes*). Njegovo delo *Enoh, drugi Božji glasnik* (*Enoch, the second messenger of God*) objavljeno je 1872. godine. (Nap. prev.)

bila lirska oda Hermesu. [Videti *Čembersovu Enciklopediju* (*Chambers's Encyclopædia*).[3]]

I

TOT, PSOGLAVI

Iz Lenoir[4]*,*
La Franche-Maconnerie

Aroueris, ili Tot, jedan od pet besmrtnika, zaštitio je dete Horusa od gneva Tifona nakon ubistva Ozirisa. On je takođe prepravio drevni egipatski kalendar proširivši godinu sa 360 na 365 dana. Tot Hermes nazivan je „Psoglavi", zbog njegove vernosti i integriteta. Prikazan je okrunjen solarnim nimbusom, kako u jednoj ruci nosi *Crux Ansata*[5], simbol večnog života, a u drugoj palicu oko koje je obmotana zmija, simbol njegovog dostojanstva kao savetnika bogova.

3 *Chambers's Encyclopædia* (izdanje *W. & R. Chambers, Edinburgh*), 1860–1868. Naslovljena po prezimenu škotskih izdavača, braće Čembers: Viljem Čembers (*William Chambers*, 1800–1883) – izdavač i političar i Robert Čembers (*Robert Chambers*, 1802–1871) – autor, novinski urednik i izdavač. (Nap. prev.)

4 Mari Aleksandar Lenoar (*Marie Alexandre Lenoir*, 1761–1839) – francuski arheolog posvećen očuvanju francuskih istorijskih spomenika, skulptura i grobnica; osnivač Muzeja spomenika Francuske (*Musée des monuments français*). (Nap. prev.)

5 Krst sa drškom – *crux ansata*, latinski je naziv za egipatski hijeroglif *ank* ☥, koji ima značenje „večni život" i u obliku je krsta sa krugom ili omčom na vrhu. (Nap. prev.)

IZVITOPERENI HERMETIČKI FRAGMENTI

Na temu hermetičkih knjiga Džejms Kembel Braun[6] je, u svojoj *Istoriji hemije* (*History of Chemistry*), napisao:

> „Ostavljajući haldejski i rani egipatski period, o kojima nemamo podatke već samo ostatke i od kojih do nas nije stiglo nijedno ime bilo hemičara bilo filozofa, pristupamo istorijskom periodu, kada su bile pisane knjige, u početku ne na pergamentu ili papiru, već na papirusu. Niz ranih egipatskih knjiga pripisuje se Hermesu Trismegistosu, koji je možda bio pravi *naučnik*, a možda i personifikacija dugog niza autora. (...) Neki su ga poistovećivali sa grčkim bogom Hermesom i egipatskim Totom ili Tutijem, koji je bio bog meseca i na antičkim slikama je prikazivan sa glavom ibisa i sa punim mesecom ili polumesecom. Egipćani su ga smatrali za boga mudrosti, pisma i beleženja vremena. Zbog velikog poštovanja koje su gajili prema Hermesu, stari alhemičari su hemijske spise nazivali 'hermetičkim', a fraza 'hermetički zatvoreno' se još uvek koristi da označi zatvaranje staklene posude fuzijom, po običaju rukovalaca hemijskom opremom. Na isto nailazimo u hermetičkoj medicini Paracelzusa i srednjovekovnom hermetičkom slobodnom zidarstvu."

Među fragmentarnim spisima za koje se veruje da su potekli iz Hermesovog pera, nalaze se dva čuvena dela. Prvo je *Smaragdna tabla*, a drugo *Božanski Pimander*, ili, kako se češće naziva, *Pastir ljudi*, i sledi njihovo razmatranje. Ono što je izvanredno u vezi sa Hermesom je da je on bio jedan od nekoliko paganskih filozofa-sveštenika nad kojima rani hrišćani nisu iskalili svoj bes. Neki crkveni oci išli su toliko daleko da su izjavljivali kako Hermes pokazuje mnoge znake inteligencije i da je samo bio rođen u malo prosvetljenijem vremenu, u kojem bi mu koristila *njihova* uputstva, postao bi zaista veliki čovek!

6 *James Campbell Brown* (1843–1910) – britanski hemičar, profesor opšte hemije na Liverpulskom univerzitetu. Pun naslov citiranog dela iz 1913. godine je *Istorija hemije: od najranijih vremena do danas* (*A History of Chemistry: From the Earliest Times Till the Present Day*). (Nap. prev.)

HERMES MERKUR TRISMEGISTOS

Iz *Historia Deorum Fatidicorum*[7]

Majstor svih umetnosti i nauka, savršen u svim veštinama, Vladar Tri Sveta, Pisar Bogova i Čuvar Knjige Života, Tot Hermes Trismegistos – Tri puta Najveći, „Prvi Glasnik" – bio je smatran od drevnih Egipćana za oličenje Univerzalnog Uma. Mada je, po svoj prilici, zaista postojao veliki mudrac i prosvetitelj po imenu Hermes, nemoguće je izdvojiti istorijskog čoveka iz mase legendarnih izveštaja koji pokušavaju da ga poistovete sa Kosmičkim Principom Misli.

U svom delu *Stromate*, Kliment Aleksandrijski, jedan od retkih hroničara paganskog znanja čiji spisi su sačuvani do našeg doba, daje praktično sve informacije koje su poznate o originalne četrdeset dve Hermesove knjige i značaju koji su tim knjigama davale kako građanske tako i duhovne vlasti u Egiptu. Jednu od njihovih ceremonijalnih procesija Kliment opisuje na sledeći način:

> „Jer Egipćani su pratili sopstvenu filozofiju. To se naročito vidi u njihovim svetim ceremonijama. Prvo nailazi Pojac, noseći neke od simbola muzike. Jer oni kažu da on mora naučiti dve od Hermesovih

7 Veoma retka knjiga iz 1675. godine, delo Pjera Musara (*Pierre Mussard*, 1627–1686), protestantskog propovednika rodenog u Ženevi, a preminulog u Londonu, koji je dokazivao da je rimokatolička crkva izvedena iz paganizma. (Nap. prev.)

knjiga, jednu sa himnama o bogovima i jednu sa propisima za život kralja. Posle Pojca nailazi Astrolog, sa horologijumom[8] u rukama i palmom, simbolima astrologije. On mora naizust da zna Hermesove knjige o astrologiji, kojih je četiri. Jedna od njih je o rasporedu vidljivih fiksnih zvezda, a druga o konjukcijama i izlascima sunca i meseca. Sledeći u nizi nailazi sveti Pisar, sa krilima na glavi, a u ruci sa knjigom i pernicom, u kojoj su mastilo za pisanje i trska, kojom oni pišu. On mora da poznaje ono što nazivaju hijeroglifi i da zna o kosmografiji i geografiji, pozicije sunca i meseca i o pet planeta; takođe i opis Egipta, i kartu Nila; i opis opreme sveštenika i mesta koje im je posvećeno, i o merama i o stvarima koje se koriste u svetim obredima. Zatim Čuvar stole[9] sledi pomenute, sa uglomerom[10] i peharom za žrtvu livenicu. On je upoznat sa suštinom onoga što se naziva *Pædeutic* (koje se odnosi na obuku) i *Moschophaltic* (žrtveno). Tu je takođe i deset knjiga o njihovom poštovanju bogova i tome šta se obožava u Egiptu, kao i o žrtvovanju, prvim plodovima, himnama, molitvama, procesijama, svečanostima i slično. Iza svih ide Prorok i u rukama nosi vazu sa vodom, a slede ga oni koji nose hlebove. On, kao upravitelj hrama, zna deset knjiga zvanih 'Hijeratičke', koje sadrže sve o zakonima, bogovima i obuci sveštenika. Prorok je, među Egipćanima, takođe zadužen za određivanje poreza. Ima, dakle, četrdeset i dve Hermesove knjige, od kojih trideset šest sadrže čitavu filozofiju Egipćana, a uče ih gore pomenuti dostojnici; ostalih šest su medicinske knjige i uče

8 Lat. *horologium* – peščani sat. (Nap. prev.)

9 Grč. στολιστής – stolist, nazivan i ἱερόστολος – jerostol – sveštenička dužnost koja se obično prevodi „čuvar stole" (grč. στολή, lat. *stola*) – trake koju sveštenici nose preko odežde oko vrata (odgovara *ororu* ili *epitrahilju* pravoslavnih sveštenika), ili kao „Onaj koji je iznad odore". Ovo značenje je, međutim, strano sadržaju Hermesovih knjiga koje su mu pripisane; on je očigledno bio organizator ceremonija, naročito procesije. (Nap. prev.)

10 U originalu stoji *cubit of justice* – u doslovnom značenju *lakat* (antička mera za dužinu, od lat. *cubitus*) *ispravnosti*. Reč je o zidarskom mernom instrumentu korišćenom za izradu pravih i uglova od 45°, izvlačenje vertikala i horizontala; izgledao je kao lenjir, ali sa jedne strane zasečen pod uglom od 45° – tako je prikazan u knjizi *Zvezdana teologija i masonska astrologija* (*Stellar Theology and Masonic Astronomy*), Roberta Hjuita Brauna (gornja slika). U sklopu klasičnog masonskog simbolizma, u kombinaciji sa šestarom, u obliku je vinkla (donja slika). (Nap. prev.)

ih *Pastophoroi* (slikonosci), a govore o lečenju tela, o bolestima, instrumentima i lekovima, i o očima, te, konačno, o ženama."

Jedna od najvećih tragedija sveta filozofije bio je gubitak skoro svih od pomenutih četrdeset dve Hermesove knjige. Te knjige nestale su tokom spaljivanja Aleksandrije, jer su Rimljani – a kasnije i hrišćani – shvatili da sve dok ove knjige ne budu uništene oni nikada neće moći da potčine Egipćane. Tomovi koji su spašeni iz vatre zakopani su u pustinji i njihova lokacija je sada poznata samo nekolicini inicijata tajnih škola.

Totova knjiga

Dok je Hermes još uvek hodao zemljom među ljudima, svojim odabranim naslednicima poverio je svetu *Totovu knjigu*. To delo sadržavalo je svete procese kroz koje je trebalo da bude ostvareno obnavljanje čovečanstva i ujedno je služilo kao ključ za njegove ostale spise. Nije poznato ništa određeno o sadržaju *Totove knjige* osim toga da su joj strane bile ispisane čudnim hijeroglifskim slikama i simbolima, koji su onima što su znali da ih koriste pružali neograničenu moć nad duhovima vazduha i podzemnim božanstvima. Kada se određena područja mozga stimulišu tajnim procesima Misterija, svest čoveka je proširena i dopušteno mu je da vidi Besmrtnike i bude u društvu vrhovnih bogova. *Totova knjiga* je opisivala način na koji je ta stimulacija obavljana. U suštini je, znači, bila „Ključ besmrtnosti".

Prema legendi, *Totova knjiga* držana je u zlatnoj kutiji u naosu hrama. Postojao je samo jedan ključ i posedovao ga je „Majstor Misterija", najviši inicijat hermetičkog arkanuma. Samo on je znao šta je zapisano u tajnoj knjizi. Raspadom Misterija, *Totova knjiga* je izgubljena za antički svet, ali njeni odani inicijati preneli su je u zapečaćenom kovčegu u drugu zemlji. Knjiga još uvek postoji i nastavlja da suočava savremene učenike sa Besmrtnicima. O njoj svetu trenutno ne može da se predoči nijedan drugi podatak, ali apostolsko nasleđe od prvog hijerofanta, kojega je inicirao lično Hermes, ostaje neprekinuto sve do danas, a oni koji su naročito pripremljeni da služe Besmrtnicima taj neprocenjivi dokument mogu otkriti ako za njim iskreno i neumorno tragaju.

IBISOGLAVI TOT

Iz *Wilkinson, Manners & Customs of the Ancient Egyptians*

Nije sigurno da je božanstvo koje su Egipćani zvali Tot bilo prvobitno Hermes, ali su te dve ličnosti izmešane u jedno i sada ih je nemoguće razdvojiti. Tot je nazivan „Gospodar Božanskih knjiga" i „Pisar družine Bogova". Obično je prikazivan sa telom čoveka i glavom ibisa. Egzaktno simboličko značenje te ptice nikada nije ustanovljeno. Pažljiva analiza neobičnog oblika ibisa – posebno njegove glave i kljuna – trebalo bi da donese prosvetljenje.

Rečeno je da je *Totova knjiga*, zapravo, bila tajanstveni ciganski *Tarot* – čudna simbolična knjiga o sedamdeset i dva nivoa, koju su Cigani posedovali još od vremena kada su bili izbačeni iz svog drevnog hrama, Serapeuma. (Prema Tajnoj Istoriji, Cigani su izvorno bili egipatski sveštenici.) Sada u svetu postoji nekoliko tajnih škola privilegovanih da iniciraju kandidate u Misterije, ali u gotovo svakom slučaju oni svoje oltare osvetljavaju plamteću bakljom *Herme*[11]. U *Totovoj knjizi* Hermes čitavom čovečanstvu otkriva „Jedan Put" i

11 Naziv za skulpturu, koja se sastoji od glave, ponekad zajedno s torzom, smeštenu na jednostavno, ali izduženo, često pravougaono postolje, na kome su ponekad urezane muške genitalije. Taj oblik skulpture se razvio u antičkoj Grčkoj, preuzeli su ga Rimljani, a kasnije je obnovljen u doba renesanse. Prvobitno je herma bila poprsje Hermesa, a potom i drugih bogova i znamenitih ljudi. Herme su postavljane na vrata hramova i kuća, po raskrsnicama, trgovima i ulicama. Videti ilustraciju PRIMERI HERMI, na strani 421, u okviru poglavlja KAMENJE, METALI I DRAGULJI. (Nap. prev.)

vekovima su mudraci svih naroda i svih vera posredstvom tog „Puta", koji je, zarad iskupljenja čovečanstva, usred mraka ustanovio Hermes, dostizali besmrtnost.

❋

POIMANDER, HERMESOVA VIZIJA

Božanski Pimander Hermesa Merkura Trismegistosa[12] je jedan od najranijih hermetičkih spisa koji danas postoje. Mada ovo delo verovatno nije u svom izvornom obliku, pošto je prepravljano tokom prvih vekova hrišćanske ere i otada nepravilno prevođeno, ono nesumnjivo sadrži mnoge od originalnih koncepata hermetičkog kulta. *Božanski Pimander* se sastoji od sedamnaest fragmentarnih zapisa skupljenih na jednom mestu i predstavljenih kao jedno delo. Veruje se da druga knjiga *Božanskog Pimandera*, koja se naziva *Poimander*, ili *Vizija*, opisuje način na koji je božanska mudrost Hermesu prvi put otkrivena. Pošto je primio to otkrivenje, Hermes je otpočeo svoju službu, podučavajući sve koji su želeli da čuju tajne nevidljivog univerzuma onako kako su njemu otkrivene.

Vizija je najčuveniji od svih hermetičkih fragmenata i sadrži obrazloženje hermetičke kosmogonije i tajnih nauka Egipćana o kultivaciji i razvoju ljudske duše. Već neko vreme pogrešno je nazivan „Enohovo Postanje", ali ta greška je sada ispravljena. Pripremajući sledeće predstavljanje simboličke filozofije skrivene unutar *Hermesove Vizije*, autor knjige koju čitate pri ruci je imao sledeća referenta dela: *Božanski Pimander Hermesa Merkura Trismegistosa* (*The Divine Pymander of Hermes Mercurius Trismegistus*) (London, 1650), prevod dr Everarda (*Everard*) sa arapskog i grčkog, *Hermetika* (*Hermetica*) (Oksford, 1924), koju je uredio Valter Skot (*Walter Scott*), *Misterije Egipta* (*Mysteries of Egypt*) (Filadelfija, 1925), Eduarda

12 *Božanski Pimander*, pod naslovom *Božanski pastir*, kod nas je objavljen u prevodu sa engleskog jezika Zvonimira Baretića (Metaphysica, Beograd, 2006; edicija Svetionik). Pošto Menli Hol reč Pimander u svom delu piše na dva načina – kao *Pymander*, kada govori o naslovu hermetičkog spisa, a kao *Poimander*, kada se radi o drugoj knjizi tog spisa, odnosno, o imenu Zmaja koji inicira Hermesa, ispoštovali smo autora i primenili isti princip. (Nap. prev.)

Širea (*Édouard Schuré*), i *Trostruko Najveći Hermes* (*Thrice-Greatest Hermes*) (London, 1906), Dž. R. S. Mida. Materijalu sadržanom u tim knjigama dodati su komentari zasnovani na ezoteričnoj filozofiji drevnih Egipćana, zajedno sa razradama, delom izvedenim iz drugih hermetičkih fragmenata, a delom iz tajnog arkanuma hermetičkih nauka. Radi jasnoće, umesto originalnog, dijaloškog stila, izabran je narativni oblik izlaganja, a zastarele reči su zamenjene savremenim.

Dok je lutao kamenitim i pustim predelom, Hermes se predao meditaciji i molitvi. Prateći tajna uputstva Hrama, postepeno je oslobodio svoju višu svest od robovanja telesnim čulima i, tako oslobođenom, njegova božanska priroda otkrila mu je tajne transcendentalnih sfera. Ugledao je užasan lik koji izaziva strahopoštovanje. Bio je to Veliki Zmaj, s krilima raširenim preko neba i sa svetlošću koja se širila u svim pravcima iz njegovog tela. (Misterije su učile da je Univerzalni Život bio personifikovan u obliku zmaja.) Veliki Zmaj pozva Hermesa po imenu i upita ga zašto meditira o Tajni Sveta. Prestravljen tim prizorom, Hermes pade ničice pred Zmajem, preklinjući ga da otkrije svoj identitet. Veliko stvorenje odgovori da je on *Poimander*, *Um Univerzuma*, Stvaralačka Inteligencija i Apsolutni Imperator svega. (Šire Poimandera poistovećuje sa bogom Ozirisom.) Hermes tada zamoli Poimanreda da mu otkrije prirodu univerzuma i ustrojstvo bogova. Zmaj pristade i naredi Trismegistosu da zadrži njegov lik u svom umu.

Oblik Poimandera se odmah promeni. Tamo gde je stajao bilo je veličanstveno i pulsirajuće Zračenje. Svetlost je bila duhovna priroda samog Velikog Zmaja. Hermes je „podignut" u izmaglicu tog Božanskog Blještavila, a svet materijalnih stvari nestao je iz njegove svesti. Trenutno se sputila velika tama i, šireći se, progutala Svetlost. Sve je bilo uznemireno. Oko Hermesa se uvijala tajanstvena vodena supstanca iz koje je izbijala dimolika para. Vazduh je bio ispunjen neartikulisanim ječanjem i uzdisanjem koji kao da su dolazili od Svetlosti koju je progutala tama. Njegov um reče Hermesu da je Svetlost oblik duhovnog univerzuma, a da uvijajuća tama, koja ju je progutala, predstavlja materijalnu supstancu.

Tada iz zarobljene Svetlosti izađe tajantvena i Sveta Reč i postavi se nad zadimljenim vodama. Ta Reč – Glas Svetlosti – uzdigla se iz tame poput velikog stuba, a pratili su je vatra i vazduh, dok ze-

mlja i voda ostadoše ispod, nepokretni. Tako se vode Svetlosti odeliše od voda tame, te se od voda Svetlosti formiraše gornji svetovi, a od voda tame uobličiše se donji svetovi. Zemlja i voda se potom pomešaše, postajući nerazdvojni, a Duhovna Reč, koja se naziva *Razum*, premesti se na njihovu površinu, uzrokujući beskrajan nemir.

Tada se ponovo začu glas Poimandera, ali se njegov oblik ne otkri: „Ja, Tvoj Bog, Svetlost sam i Um, koji behu pre no što je materija odvojena od duha i tama od Svetlosti. A Reč koja se pojavi iz tame poput plamenog stuba je Sin Božji, rođen iz tajne Uma. Ime te Reči je *Razum*. Razum je potomak Misli i Razum će odeliti Svetlost od tame i uspostaviti Istinu usred voda. Shvati, o Hermese, i meditiraj duboko o tajni. To što u sebi vidiš i čuješ nije od zemlje, već je Reč ovaploćenog Boga. Dakle, rečeno je da Božanska Svetlost boravi usred smrtne tame i da ih neznanje ne može odeliti. Jedinstvo Reči i Uma stvara tu misteriju zvanu *Život*. Kao što se tama bez tebe ponovo sama deli, tako se slično deli i tama unutar tebe. Svetlost i vatra koji se uzdižu su božanski čovek, koji se uspinje stazom Reči, a onaj koji ne uspeva da se uzdigne je smrtni čovek, koji ne može da učestvuje u besmrtnosti. Duboko uči o Umu i njegovoj misteriji, jer tu leži tajna besmrtnosti."

Zmaj ponovo otkri svoj oblik Hermesu i dugo su jedan drugog čvrsto gledali, oči u oči, tako da Hermes uzdrhta pred pogledom Poimandera. Na Zmajevu Reč nebesa se otvoriše i nebrojene Svetlosne Sile se prikazaše, jedreći kroz Kosmos na krilima kuljajuće vatre. Hermes ugleda duhove zvezda, nebesnike koji kontrolišu univerzum i sve Sile koje sijaju sjajem Jedne Vatre – veličanstvenosti Najvišeg Uma. Hermes je shvatio da mu je prizor koji je posmatrao otkriven samo zato što je Poimander izgovorio Reč. Reč je bila Razum, a kroz Razum Reči prikazale su se nevidljive stvari. Božanski Um – Zmaj – nastavi svoj govor:

„Pre no što je oblikovan vidljivi univerzum, uobličen je njegov model. Taj model je nazvan *Arhetip* i taj Arhetip bio je Vrhovni Um davno pre no što je proces stvaranja otpočeo. Posmatrajući Arhetipove, Vrhovni Um posta zaljubljen u vlastite misli; tako je On, uzevši Reč kao moćni malj, izdubio pećine u prvobitnom prostoru i uobličio sfere u arhetipskom kalupu, istovremeno sejući u novooblikovanim telima seme živih stvari. Donja tama, primajući udarce malja Reči, uobličena je u sređen univerzum. Elementi su podeljeni

na slojeve, a svaki proizvede živa stvorenja. Vrhovno Biće – Um – muško i žensko, rodi Reč; a Reč, obešenu između Svetlosti i tame, dostavio je drugi jedan Um, nazvan *Radnik*, *Majstor-Graditelj*, ili *Izrađivač Stvari*.

Na taj način je to ostvareno, o Hermese: Reč, krečući se kao dah kroz prostor, trenjem svog kretanja izazva *Vatru*. Vatra se, dakle, zove *Sin Stremljenja*. Radnik je poput vihora prošao kroz svemir, uzrokujući materiju da vibrira i sjaji od trenja. Sin Stremljenja je tako oblikovao *Sedam Upravitelja*, Duhove Planeta, čije orbite ograničiše svet; Sedam upravitelja kontrolisali su svet tajanstvenom silom zvanom *Sudbina*, koju im je dao Ognjeni Radnik. Kada je *Drugi Um* (Radnik) organizovao Haos, Reč Božja odmah se uzdignu iz svog tamnovanja u materiji, ostavljajući elemente bez Razuma, smesti se u sredini svemira i pokrenu točkove Nebeskih Sila. To će se nastaviti od beskrajnog početka do beskrajnog svršetka, jer početak i svršetak su na istom mestu i u istom stanju.

Potom, nadole okrenuti, nerazumni elementi rodiše stvorenja bez razuma. Materija ne može da podari razum, jer razum se iz nje uzneo. Vazduh proizvede leteće stvari, a voda one koje plivaju. Zemlja zače čudne četvoronoge i gmižuće zveri, zmajeve, mešovite demone i groteskne monstrume. Tada Otac – Vrhovni Um – pošto je Svetlost i Život, po svom liku oblikova veličanstvenog Univerzalnog Čoveka, ne zemaljskog čoveka, već nebeskog Čoveka, koji prebiva u Svetlosti Boga. *Vrhovni Um* voleo je Čoveka kojega je oblikovao i dade mu kontrolu nad kreacijama i delima.

Čovek, u želji da radi, podiže Svoje boravište u sferu stvaranja i primeti dela Svog brata – Drugog Čoveka – koji sedeše na Vatrenom Prstenu. Videvši postignuća Ognjenog Radnika, On takođe požele da pravi stvari, a Njegov Otac mu to dopusti. Sedam Upravitelja, u čijim moćima je učestvovao, obradovaše se i svaki dade Čoveku deo svoje sopstvene prirode.

Čovek je želeo da prozre obim kruga i shvati tajnu Onoga koji sedeše na Večnoj Vatri. Već posedujući svu Moć, On se nagnu i proviri kroz sedam Harmonija i, probivši snagu krugova, lično načini manifest za Prirodu koja se dole protezala. Gledajući u dubine, Čovek se osmehnu, jer On vide senku nad zemljom i sličnost ogledanu u vodama, a senka i sličnost behu Njegovi odrazi. Čovek se zaljubi u Svoju sopstvenu senku i požele da se u nju spusti. Istovremeno

sa željom, Inteligentno Biće se ujedini sa nerazumnim likom ili oblikom.

Priroda, videvši pad, obmota se oko Čoveka kojeg je volela i njih dvoje se pomešaše. Zbog toga je zemaljski čovek složen. U njemu je Nebeski Čovek, besmrtan i divan, ispred je Priroda, smrtna i uništiva. Dakle, patnja je rezultat zaljubljenosti Besmrtnog Čoveka u sopstvenu senku i odbacivanja Stvarnosti zarad boravka u tami iluzije; jer, kao besmrtan, čovek poseduje moć Sedam Upravitelja – takođe i Život, Svetlost i Reč – ali kao smrtan, on je pod kontrolom Prstenova Upravitelja – Kobi ili Sudbine.

O Besmrtnom Čoveku trebalo bi reći da je On hermafrodit, ili i muško i žensko, i večno oprezan. On niti drema niti spava, a njime upravlja Otac, koji je takođe i muško i žensko i uvek oprezan. Ovo je tajna čuvana do danas skrivena, jer Priroda je, budući pomešana u braku sa Nebeskim Čovekom, rodila najčudesnije čudo – sedmoro ljudi, svi dvopolni, muško i žensko, i uspravnog držanja, od kojih svako predstavlja prirodu jednog od Sedam Upravitelja. To su, o Hermese, sedam rasa, vrsta i pokretačkih snaga.

Na taj način rođeno je sedmoro ljudi. Zemlja je bila ženski element, a voda muški element i iz vatre i etra primiše svoje duhove, a Priroda proizvede tela po uzoru na vrste i oblike ljudi. I čovek primi Život i Svetlost od Velikog Zmaja; od Života beše napravljena njegova Duša, a od Svetlosti njegov Um. I tako, sva ova složena stvorenja koja sadrže besmrtnost, ali učestvuju u smrtnosti, ostadoše u tom stanju jedan period. Reprodukovali su se sami od sebe, jer svi behu i muško i žensko. Ali, na kraju perioda, čvor Sudbine bio je razvezan voljom Božjom i veza svih stvari je prekinuta.

Tada su sva živa stvorenja, uključujući i čoveka, koji beše hermafrodit, razdvojena, mužjaci behu postavljeni za sebe, a ženke isto tako, u skladu sa diktatima Razuma.

Tada Bog izgovori Svetu Reč u dušu svih stvari govoreći: 'Rastite u rastu i množite se u mnoštvu, svi vi, moja stvorenja i dela. Neka onaj koji ima Um spozna sebe kao smrtnog i shvati da je uzrok smrti telesna ljubav; i neka nauči sve stvari koje postoje, jer onaj ko je otkrio sebe ulazi u stanje Dobrote.'

A kada Bog to izgovori, Proviđenje, uz pomoć Sedam Upravitelja i Harmonije, spojilo je polove, praveći smešu i uspostavljajući rađanja i sve stvari se umnožiše prema svojoj vrsti. Onaj koji kroz grešku

združivanja voli svoje telo, ostaje da luta u tami, svestan smrtnih stvari kojima je podložan, ali onaj koji shvata da je telo samo grob njegove duše, uzdiže se u besmrtnost."

Onda Hermes htede da zna zašto su ljudi bili lišeni besmrtnosti samo zbog greha neznanja. Veliki Zmaj odgovori: „Neukima je telo najbitnije i nesposobni su da shvate besmrtnost koja je u njima. Znajući samo za telo koje je podložno smrti, oni veruju u smrt, jer poštuju materiju koja je uzrok i realnost smrti."

GRČKI OBLIK HERMESA

Iz *Bryant, Mythology*

Ime Hermes je izvedeno iz „Herm", oblika reči *CHiram*, Personifikovani Univerzalni Životni Princip, generalno predstavljan vatrom. Skandinavci su Hermesa obožavali pod imenom *Odin*, Tevtonci kao *Votana*, a neki od orijentalnih naroda kao *Budu*, ili *Foa*. Postoje dve teorije o njegovoj smrti. Prva tvrdi da je Hermes preveden poput Enoha i odnesen, a da nije umro, pred Boga; druga kaže da je sahranjen u dolini Ebron i da je ogromno blago položeno u njegov grob – ne blago u obliku zlata, već blago u obliku knjiga i svetih učenja.

Egipćani su čovečanstvo poredili sa stadom ovaca. Vrhovni i Nezamislivi Otac bio je Pastir, a Hermes je bio ovčarski pas. Poreklo ovčarskog štapa se u religijskom simbolizmu može pratiti do egipatskih rituala. Pastirski štap je jedan od tri skiptra Egipta i simbolizuje to da su inicirani faraoni, na osnovu moći koja leži u tom simboličnom štapu, upravljali sudbinom svog naroda.

Tada Hermes upita kako pravedni i mudri prilaze Bogu, na šta Poimander odvrati: „Ono što Reč Božija reče, ja kažem: 'Pošto se

Otac svih stvari sastoji od Života i Svetlosti, od čega je čovek napravljen.' Ako, dakle, čovek spozna i razume prirodu Života i Svetlosti, onda će preći u večnost Života i Svetlosti."

Hermes zatim upita o putu kojim mudri dostižu večni Život, a Poimander nastavi: „Neka se čovek zaodene oznakom Uma, razmisli i spozna sebe, i snagom svog Uma neka se odvoji od svog ne-sopstva i postane sluga Stvarnosti."

Hermes zapita da li su svi ljudi bili bez Uma, a Veliki Zmaj odvrati: „Pazi šta govoriš, jer ja sam Um – Večiti učitelj. Ja sam Otac *Reči* – Spasitelj svih ljudi – i u prirodi mudrih Reč se otelovljuje. Pomoću Reči svet je spasen. Ja, *Misao* (Tot)[13] – Otac Reči, Um – prišao sam samo ljudima koji su sveti i dobri, čisti i milosrdni, i koji žive pobožno i u veri, i moje prisustvo im je nadahnuće i pomoć, jer kada dođem oni istog trena znaju sve stvari i obožavaju Oca Univerzuma. Pre no što takvi mudri i puni filozofske misli umru, oni nauče da se odreknu svojih čula, spoznajući da su ona neprijatelji njihove besmrtne duše.

Neću dozvoliti zlim čulima da kontrolišu tela onih koji me vole, niti ću dopustiti zlim emocijama i zlim mislima da u njih uđu. Stojim kao portir ili čuvar i odbijam zlo, štiteći mudre od njihove sopstvene niže prirode. Ali zlima, zavidnima i lakomima ja ne dolazim, jer takvi ne mogu da shvate tajne *Uma*, te im, stoga, nisam dobrodošao. Ostavljam ih demonu osvete kojega prave u sopstvenim dušama, jer zlo se svakodnevno povećava i muči čoveka sve oštrije, a svako zlodelo dodaje se pređašnjim zlim delima sve dok, konačno, zlo ne uništi samo sebe. Kazna za želju je agonija neostvarenja."

Hermes je sagnuo glavu iz zahvalnosti Velikom Zmaju, koji ga je tako mnogo poučio, i molio je da čuje još o načelu ljudske duše. Tako Poimander nastavi: „U trenutku smrti materijalno telo čoveka vraća se elementima iz kojih je došlo, a nevidljivi božanski čovek se vraća izvoru iz kojeg je došao, odnosno u *Osmu Sferu*. Zlo prelazi u prebivalište demona, a čula, osećanja, želje i telesne strasti se vraćaju svome izvoru, odnosno Sedmorici upravitelja, čije prirode u nižem čoveku uništavaju, dok u nevidljivom, duhovnom čoveku daju život.

13 Na engleskom jeziku reč misao (eng. *thought*) i ime Tot (*Thoth*) isto se izgovaraju. (Nap. prev.)

Nakon što se niža priroda vratila u beslovesnost, viša se ponovo bori da povrati svoju duhovnu imovinu. Ona se uspinje uz sedam Prstenova na kojima sede Sedam Upravitelja i svakome od njih na taj način vraća njihove niže moći. Nad prvim Prstenom sedi Mesec i njemu je vraćena sposobnost uvećavanja i smanjivanja. Nad drugim Prstenom sedi Merkur i njemu su vraćeni intrige, prevara i lukavstvo. Nad trećim Prstenom sedi Venera i njoj su vraćene požude i strasti. Nad četvrtim Prstenom sedi Sunce i tom Gospodu su vraćene ambicije. Nad petim Prstenom sedi Mars i njemu su vraćeni prenagljenost i profana drskost. Nad šestim Prstenom sedi Jupiter i njemu je vraćen poriv za gomilanje i bogaćenje. Nad sedmim Prstenom sedi Saturn i njemu su vraćeni laž i zlo zavereništvo.

Tada, razodenuta od svih prekrivača sedam Prstenova, duša stiže do Osme Sfere, naime, prstena nepokretnih zvezda. Tu, oslobođena od svih iluzija, ona boravi u Svetlosti i, glasom koji mogu razumeti samo oni čistoga duha, peva pohvale Ocu. Pogledaj, o Hermese, postoji velika tajna u Osmoj Sferi, jer Mlečni put je rasadnik duša i iz njega one padaju na Prstenove i na Mlečni put se vraćaju iz Saturnovih pokretačkih sila. Ali neki ne mogu da se popnu uz sedmoprečagne merdevine Prstenova. Tako oni lutaju donjom tamom i pometeni su u večnost s iluzijom čula i podređenosti zemaljskom.

Put u večnost je težak i samo ga nekolicina pronalazi. Ostali čekaju Veliki Dan kada će pokretačke sile iniverzuma biti zaustavljene i kada će besmrtne iskre pobeći iz slojeva materije. Jao onima koji čekaju, jer moraju ponovo da se vrate, nesvesni i neuki, u rasadnik zvezda i da čekaju novi početak. Oni koji su spašeni svetlom tajne koju sam ti otkrio, o Hermese, koju sada naređujem da uspostaviš među ljudima, vratiće se ponovo Ocu koji boravi u Beloj Svetlosti, predaće se Svetlosti, biće upijeni u Svetlost i u Svetlosti će postati Sile Božje. To je Put *Dobra* i otkriva se samo onima koji imaju mudrost.

Blagosloven ti si, Sine Svetlosti, kojem se, među svim ljudima, otkrih ja, Poimander, Svetlost Sveta. Naređujem ti da pođeš i postaneš vodič onima koji tragaju u tami, kako bi svi ljudi u kojima boravi duh *Moga Uma* (Univerzalni Um) mogli biti sačuvani kroz Moj Um u tebi, čime će Moj Um biti prizvan u njih. Osnuj Moje Misterije i one neće propasti na zemlji, jer ja sam Um Misterija i dok Um ne propadne (što znači nikad) Moje Misterije ne mogu propasti." Sa

ovim oproštajnim rečima, Poimander, zračeći nebeskim svetlom, nestade, pomešavši se s nebeskim silama. Podigavši oči ka nebesima, Hermes blagoslovi Oca Svih Stvari i posveti svoj život službi Velikoj Svetlosti.

Ovako je propovedao Hermes: „O, ljudi na zemlji, ljudi rođeni i spravljeni od elemenata, ali sa duhom Božanskog Čoveka unutar sebe, probudite se iz sna neznanja! Budite trezveni i promišljeni. Shvatite da vaš dom nije na zemlji već u Svetlosti. Zašto se predajete smrti, kada imate moć da budete deo besmrtnosti? Pokajte se i promenite svoj um. Napustite tamno svetlo i zauvek se odreknite pokvarenosti. Pripremite se za uspon kroz Sedam Prstenova i za spajanje vaše duše sa večnom Svetlošću."

Neki koji su ga čuli ismejaše ga, porugaše se i odoše svojim putem, predajući se Drugoj Smrti od koje nema spasa. Ali drugi, položivši se pred Hermesovim stopalima, zamoliše ga da ih nauči Putu Života. On ih podiže nežno, ne prihvatajući pohvale za sebe, i, sa palicom u ruci, krenu da podučava i vodi čovečanstvo i da ljudima pokazuje kako mogu da se spasu. U svetovima ljudi, Hermes je posejao seme mudrosti i negovao je to seme Besmrtnim Vodama. I, na kraju, dođe veče njegovog života i, kako je bistrina zemaljske svetlosti počela da gasne, Hermes naredi svojim učenicima da sačuvaju njegovu doktrinu neoskrnavljenu kroz sve vekove. *Viziju Poimandera* smestio je u spis u kojem svi ljudi koji žele besmrtnost mogu pronaći svoj put.

Na kraju svog izlaganja *Vizije*, Hermes je napisao:

> „Spavanje tela je trezvena budnost Uma i zatvaranje mojih očiju otkriva istinsku Svetlost. Moje ćutanje je ispunjeno bujajućim životom i nadom i puno je blagostanja. Moje reči su cvetovi plodova sa drveta moje duše. To je iskreno objašnjenje onoga što sam primio od svog istinskog Uma, koji je Poimander, Veliki Zmaj, Gospod Reči, kroz kojega me je Bog nadahnuo Istinom. Od toga dana moj Um je uvek bio sa mnom i u mojoj vlastitoj duši rodio je Reč: Reč Razuma, a Razum me iskupio. Zbog toga, svom svojom dušom i svom svojom snagom hvalim Boga i blagosiljam Oca, Život i Svetlost, i Beskrajno Dobro.
>
> Sveti je Bog, Otac svih stvari, Onaj koji jeste pre Prvog Početka.
>
> Sveti je Bog, čija se volja obavlja i ostvaruje Njegovim ličnim Moćima, koje je iz samog Sebe rodio.

Sveti je Bog, koji je rešio da bude poznat i kojega po Njemu samom poznaje onaj kojemu se On otkriva.

Sveti si Ti, koji si svojom Rečju (Razumom) uspostavio sve stvari.

Sveti si Ti, kojega je čitava Priroda slika.

Sveti si Ti, kojega niža priroda nije oblikovala.

Sveti si Ti, koji si jači od svih sila.

Sveti si Ti, koji si veći od svih preuzvišenosti.

Sveti si Ti, koji si bolji od svih pohvala.

Prihvati ove razumne žrtve iz čiste duše i srca pruženih ka Tebi.

O, Ti Neizrecivi, Neopisivi, da budeš hvaljen u tišini!

Molim Te da milostivo pogledaš na mene, da ne odstupim od znanja o Tebi i da prosvetlim one koji su u neznanju, moju braću, a Tvoje sinove.

Zato verujem Tebi i svedočim o Tebi, i odlazim u miru i poverenju u Tvoju Svetlost i Život.

Blagoslovljen Ti si, o Oče! Čovek kojeg si oblikovao biće posvećen sa Tobom, jer Ti mu dade moć da posveti druge Tvojom Rečju i Tvojom Istinom."

INICIJACIJE PIRAMIDA

❋

Otvaranje Velike piramide od strane kalifa Al Mamuna ❋ Prolazi i odaje Velike piramide ❋ Sfingina zagonetka ❋ Misterije Piramide ❋ Tajna kovčega Piramide ❋ Prebivalište Skrivenog Boga

❋

Najveće među čudima antike, neprevaziđeno dostignućima kasnijih arhitekata i graditelja, Velika piramida u Gizi nemi je svedok nepoznate civilizacije koja je, završivši svoj predodređeni vek, otišla u zaborav. Rečita u svojoj tišini, inspirativna u svojoj veličanstvenosti, božanska u svojoj jednostavnosti, Velika piramida je zaista propoved u kamenu. Njena veličina prevazilazi slabašan senzibilitet čoveka. U živom pesku vremena ona stoji kao odgovarajući simbol same večnosti. Ko su bili prosvetljeni matematičari koji su isplanirali njene delove i dimenzije, majstori-zanatlije koji su nadgledali njenu izgradnju, vešti umešnici koji su uklopili njene kamene blokove?

Najraniji i najpoznatiji izveštaj o gradnji Velike piramide dao je veoma poštovan, ali pomalo maštovit istoričar, Herodot.

„Ova piramida je sagrađena kao stepenice, koje neki zovu i skaline ili basamci. Kad su izgradili prvi basamak, dizali su sa zemlje ostalo kamenje pomoću jedne sprave, načinjene od istesanih kratkih greda, na stepenicu iznad ovog. Kad su podigli kamen na prvu stepenicu, stavljali su ga na drugu spravu, koja je stajala na prvoj stepenici, i vukli ga na drugu stepenicu, pa opet na drugu spravu, i tako redom; bilo je onoliko sprava koliko i stepenica. A bila je i

jedna sprava koja se, kad je kamen bio istovaren, mogla lako premestiti na sledeću stepenicu. Pričali su mi o oba ova načina, pa sam ih i ja naveo. Najpre je bio gotov vrh piramide, pa ispod njega srednji deo, a na kraju je završen onaj najdonji deo, koji leži na samoj zemlji. Na piramidi je na egipatskom jeziku bilo napisano koliko su repe, luka i češnjaka potrošili radnici, a koliko se još sećam, rekao mi je tumač koji mi je prevodio ovaj natpis da su troškovi oko izgradnje ove piramide iznosili hiljadu šest stotina talenata srebra. Ako je to tačno, koliko su tek onda morali iznositi ostali troškovi za gvožđe, za alat sa kojim su radili, pa za odelo i ishranu svih radnika, koji su toliko dugo, kako je rečeno, morali na njoj da rade, a sem toga mislim da su još ne malo vremena morali da tešu kamen, da ga prenose, pa su čak morali da kopaju i podzemni kanal."[1]

Mada je njegov izveštaj krajnje kolorističan, otac istorije je očigledno, mislivši da za to ima dovoljno razloga, smislio varljivu priču kako bi prikrio pravo poreklo i svrhu Velike piramide. To je samo jedno od nekoliko mesta u njegovim spisima koje promišljenog čitaoca navodi da posumnja kako je i sam Herodot bio inicijat tajnih škola i zbog toga dužan da tajne drevnih redova očuva nenarušene. Teorija koju je razvio Herodot, a koja je danas opšte prihvaćena, da je Velika piramida grobnica faraona Keopsa, nedokaziva je. Zapravo, ni Maneton, ni Eratosten, ni Diodor Sikul se ne slažu sa Herodotom – kao ni međusobno – po pitanju imena graditelja ove vrhunske građevine. Pogrebna zasvođena odaja, koja je, prema Lepsijusovom[2] zakonu o konstrukciji Piramide, trebalo da bude gotova u isto vreme kad i monument, ako ne ranije, nikada nije završena. Nema dokaza da su građevinu podigli Egipćani, jer u potpunosti nedostaju detaljne rezbarije kojima su pogrebne odaje egipatskih kraljeva gotovo bez izuzetka ukrašene, a nema ni bilo kog od elemenata njihove arhitekture ili dekoracije, kao što su natpisi, kipovi, kartuši, slike i druge osobene odlike dinastičke pogrebne umetnosti. Jedini hijeroglifi

1 *Herodotova istorija* I, Matica srpska, Novi Sad, 1980, str. 169. Prevod sa starogrčkog Milan Arsenić. (Nap. prev.)

2 Karl Rihard Lepsijus [*Karl (Carl) Richard Lepsius*, 1810–1884] – pruski egiptolog (jedan od osnivača egiptologije) i lingvist, pionir savremene arheologije. (Nap. prev.)

koji se mogu pronaći unutar Piramide su nekoliko znakova graditelja zapečaćenih u *odajama izgradnje*, koje je prvi otvorio Hauard Vajz[3]. Oni su očigledno prvo bili naslikani na kamenu, pa zatim postavljeni na svoje mesto, na šta ukazuju brojni slučajevi u kojima su oznake obrnute ili izobličene usled povezivanja blokova. Iako su egiptolozi pokušali da identifikuju grube mrlje boje kao kartuše Keopsa, gotovo je nezamislivo da bi ovaj ambiciozni vladar dopustio da njegovo kraljevsko ime pretrpi takve uvrede. Kao što najeminentniji autoriteti za ovu temu još uvek nisu sigurni koje je pravo značenje tih sirovih oznaka, ma kakav dokaz da postoji o tome da je građevina podignuta tokom četvrte dinastije sigurno je prekriven morskim školjkama u osnovi Piramide, što „gospodin Blebetalo" smatra dokazom da je ona podignuta pre potopa – teorija koju je potvrdila mnogo zloupotrebljavana arapska tradicija. Jedan arapski istoričar izjavio je da su Piramidu izgradili egipatski mudraci kao sklonište od poplave, dok ju je drugi proglasio za riznicu moćnog prepotopskog kralja Šedada Ben Ada. Tabla sa hijeroglifima nad ulazom, za koju slučajni posmatrač može pomisliti da nudi rešenje misterije, nažalost ne seže dalje od 1843. godine, kada ju je isklesao dr Lepsijus u čast pruskog kralja.

Kalif Al Mamun, čuveni potomak Proroka, nadahnut pričama o ogromnom blagu zapečaćenom u njenim dubinama, otputovao je sa velikom silom radnika 820. godine u Kairo da otvori moćnu Piramidu. Kada je kalif Al Mamun prvi put pristupio podnožju „Stene vekova" i zagledao se u njenu glatku, blistavu površinu, metež emocija je, bez sumnje, ophrvao njegovu dušu. Obložno kamenje mora da je u vreme njegove posete bilo na svom mestu, jer kalif nije mogao da pronađe bilo kakvu naznaku ulaza – suprotstavile su mu se četiri savršeno glatke površine. Sledeći maglovite glasine, uputio je svoje pratioce da rade na severnoj strani Piramide, rekavši im da seku i klešu dok nešto ne pronađu. Za muslimane, sa njihovim prostim oruđima i sirćetom, bio je herkulijanski poduhvat da naprave tunel od čitavih stotinu stopa[4] kroz krečnjak. Mnogo puta bili su na korak od

3 General-major ser Ričard Viljem Hauvard Vajz (*Sir Richard William Howard Vyse*, 1784–1853) – britanski general-major, antropolog, arheolog i egiptolog, istraživač Velike piramide u Gizi.

4 30,48 metara (1 stopa = 0,3048 metara). (Nap. prev.)

pobune, ali kalifova reč bila je zakon, a nada da će steći veliko bogatstvo ih je ohrabrivala.

Najzad, baš pre no što je prevladalo obeshrabrenje, sudbina im je pritekla u pomoć. Unutar zida, u blizini zaposlenih i nezadovoljnih Arapa, začu se kako pada veliki kamen. Gurajući sa obnovljenim entuzijazmom u pravcu zvuka, oni konačno provališe u prolaz koji se spuštao u podzemnu odaju. Potom su isklesali put oko velike kamene rešetke, koja je pala u takav položaj da im je onemogućavala prolaz, i napadali su i uklanjali, jedan za drugim, granitne zapušače koji već neko vreme behu nastavljali da klize niz prolaz što je vodio iz gornje Kraljičine odaje.

Konačno više nije bilo blokova koji se spuštaju i put je bio čist za Prorokove sledbenike. Ali gde je bilo blago? Raspomamljeni radnici hitali su iz sobe u sobu uzalud tragajući za plenom. Nezadovoljstvo muslimana dostiglo je tako visok nivo da je kalif Al Mamun – koji beše nasledio mnogo od mudrosti svog slavnog oca, kalifa Al Rašida – poslao u Bagdada po novac i organizovao da on bude tajno zakopan blizu ulaza u Piramidu. Zatim je naredio svojim ljudima da kopaju na tom mestu i ogromna je bila njihova radost kada su otkrili blago, pri čemu su bili duboko impresionirani mudrošću prepotopskog vladara koji je pažljivo proračunao njihove plate i osmislio da u njihovu korist bude zakopan tačan iznos!

Kalif se onda vratio u grad svojih otaca, a Velika piramida ostavljena je na milost i nemilost nastupajućih generacija. U devetom veku su sunčani zraci koji su udarali u visoko uglačane površine prvobitnog obložnog kamenja činili da svaka strana Piramide izgleda kao blještavi trougao svetlosti. Od tog vremena, svi osim dva od tih obložnih kamenova su nestali. Nakon istrage su pronađeni, ali prekrojeni i sa prerađenom površinom, u zidovima muhamedanskih džamija i palata u raznim delovima Kaira i okoline.

Poblemi s piramidom

Č. Pjaci Smit[5] postavlja pitanje:

> „Znači li to da je Velika piramida podignuta pre no što su izmišljeni hijeoglifi i pre no što je rođena egipatska religija?"

Vreme još može dokazati da su gornje odaje Piramide bile zapečaćena tajna pre no što je osnovano egipatsko carstvo. U podzemnim odajama, međutim, nalaze se oznake koje ukazuju na to da su tamo bili primljeni Rimljani. U svetlu tajne filozofije egipatskih inicijata, V. V. Harmon (*W. W. Harmon*), serijom krajnje složenih, pa ipak egzaktnih matematičkih proračuna, određuje da je prva ceremonija Piramide izvedena pre 68.890 godina; povod je bio prvi zrak koji je zvezda Vega poslala niz spuštajući prolaz u ponor. Stvarna izgradnja Piramide izvedena je u periodu od deset do petnaest godina neposredno pre tog datuma.

Iako će ovakve cifre bez sumnje izazvati podsmeh savremenih egiptologa, one su zasnovane na iscrpnoj studiji o principima sideralne mehanike koju su inicirani graditelji Piramide uneli u njenu strukturu. Ako je obložno kamenje bilo postavljeno početkom devetog veka, takozvane erozivne oznake na površini nisu nastale od vode. I teorija da je so na unutrašnjem kamenju Piramide dokaz o tome da je građevinu nekad potopilo more, takođe je oslabljena naučnom činjenicom da je ta vrsta kamenja podložna izlučivanju soli. Mada je moguće da je građevina, tokom više hiljada godina od kada je podignuta, bila potopljena, barem delom, izvedeni dokazi u ovom momentu o tome ne pružaju konačan odgovor.

Čitava Velika piramida izgrađena je od krečnjaka i granita, dve vrste stena koje su kombinovane na jedinstven i izrazit način. Kamenje je uklopljeno sa najvećom preciznošću, a cement koji je korišćen

5 Čarls Pjaci Smit (*Charles Piazzi Smyth*, 1819–1900) – direktor Kraljevske opservatorije u Edinburgu, poznat po mnogim inovacijama u astronomiji i po svojim piramidološkim i metrološkim proučavanjima Velike piramide u Gizi. (Nap. prev.)

bio je tako izuzetnog kvaliteta da je danas praktično iste čvrstine kao i samo kamenje. Krečnjački blokovi sečeni su bronzanim testerama, čiji zubi su bili od dijamanata ili drugih dragulja. Delovi kamenja gomilani su naspram severne strane platoa na kojem je struktura stajala, gde je od njih formiran dodatni podupirač da pomogne u držanju težine objekta. Čitava Piramida je primer savršene orijentacije i, zapravo, kvadrira krug. Ovo poslednje ostvareno je spuštanjem vertikale sa vrha Piramide do njene bazne linije. Ako se ova vertikala uzme kao poluprečnik zamišljenog kruga, dužina obima takvog kruga biće jednaka zbiru baznih linija sve četiri strane Piramide.

Ako je prolaz koji vodi do Kraljeve i do Kraljičine odaje bio zapečaćen hiljadama godina pre hrišćanske ere, oni koji su kasnije prihvatani u Misterije Piramide mora da su svoje inicijacije primali u podzemnim galerijama koje danas nisu poznate. Bez takvih galerija bilo bi nemoguće ući ili izaći, pošto je površina ulaza bila potpuno obuhvaćena obložnim kamenjem. Ako nije blokiran masom Sfinge ili ga ona jednim delom nije zapečatila, tajni ulaz bi mogao biti ili u jednom od obližnjih hramova, ili na padinama krečnjačke visoravni.

Pažnju privlače granitni čepovi koji ispunjavaju uzlazne prolaze ka Kraljičinoj odaji, koje je kalif Al Mamun bio praktično primoran da pretvori u prah da bi mogao da raščisti put u gornje odaje. Č. Pjaci Smit beleži da položaj kamenja pokazuje da su na svoja mesta bili postavljeni odozgo – zbog čega je bilo neophodno da određen broj radnika napusti gornje odaje. Kako su to učinili? Smit veruje da su se spustili kroz bunar (vidite dijagram na narednoj strani), ispuštajući vezivno kamenje za sobom. On dalje tvrdi da su pljačkaši verovatno koristili bunar da kroz njega stignu do gornjih odaja. Vezivno kamenje smešteno je u gipsana ležišta, a pljačkaši su morali da se probiju kroz njega, ostavljajući iskrzan otvor. Gospodin Dipre (*Dupré*), arhitekta koji je ceo život ispitivao piramide, ne misli kao Smit i smatra da je sam bunar bio pljačkaška rupa koja predstavlja prvi uspešan pokušaj da se uđe u gornje odaje iz podzemne odaje, u to vreme jedinog otvorenog dela Piramide.

Gospodin Dipre svoj zaključak bazira na činjenici da je bunar samo gruba rupa, a pećina nepravilna odaja, bez ikakvog dokaza o arhitektonskoj preciznosti s kojom je podignut ostatak objekta. Prečnik bunara takođe isključuje mogućnost da je on kopan nadole; on mora da je izdubljen odozdo, a pećina je bila neophodna kako bi lopove

snabdela vazduhom. Nezamislivo je da bi graditelji Piramide probili jedan od sopstvenih vezivnih kamenova i ostavili njegovu polomljenu površinu i zjapeću rupu u zidu svoje, po svemu ostalom, savršene galerije. Ako je bunar pljačkaška rupa, to može da objasni zašto je Piramida bila prazna kada je kalif Al Mamun u nju ušao i šta se dogodilo sa nestalim poklopcem kovčega. Pažljivo ispitivanje takozvane nedovršene podzemne odaje, koja mora da je bila baza delovanja pljačkaša, može otkriti tragove njihovog prisustva ili pokazati gde su ostavili gomile šuta, koji mora da se nakupio kao rezultat njihovih operacija. Mada nije sasvim jasno kroz koji ulaz su pljačkaši stigli u podzemnu odaju, nije verovatno da su koristili silazni prolaz.

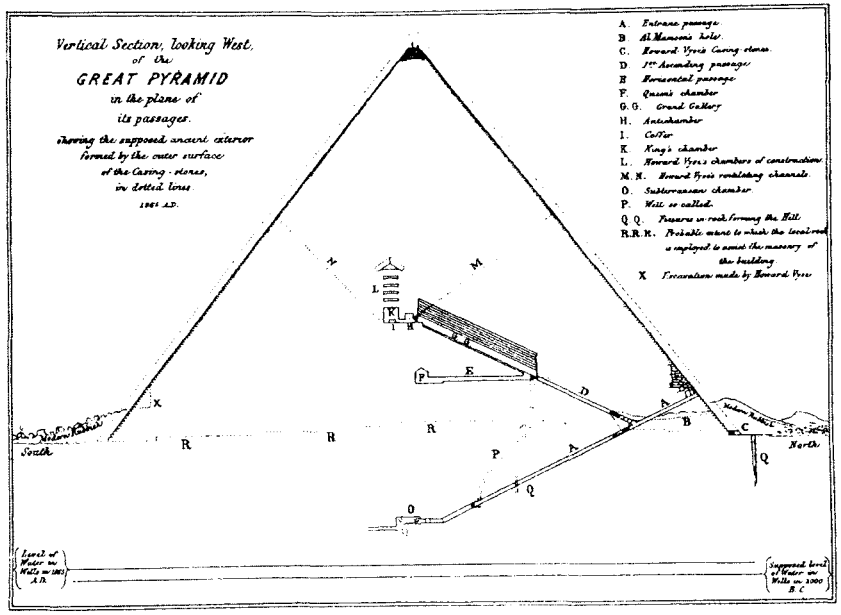

VERTIKALNI PRESEK
VELIKE PIRAMIDE

Iz *Smyth, Life and Work at the Great Pyramid*

Velika piramida nalazi se na krečnjačkoj visoravni čije je podnožje, prema drevnoj istoriji, nekada plavio Nil, obezbeđujući tako način da se veliki blokovi upotrebe u njegovoj izgradnji. Pod pretpostavkom da se završni kamen nalazi

na svom prvobitnom mestu. Piramida je, prema Džonu Tejloru[6], u okruglim brojevima, 486 stopa visoka, osnova svake strane je duga 764 stope, a celokupna struktura pokriva više od 13 akri[7] zemljišta.

Velika piramida je jedina u grupi u Gizi – u stvari, koliko je poznato, jedina u Egiptu – koja ima odaje unutar samog tela piramide. Mnogo toga je rečeno da opovrgne Lepsijusov zakon, koji tvrdi da je svaki od ovih objekata spomenik podignut iznad podzemne odaje u kojoj je sahranjen vladar. Piramida ima četiri odaje, koje su u dijagramu obeležene slovima K, H, F i O.

Kraljeva odaja (K) je duguljast apartman dužine 39 stopa, 17 stopa širok i 19 stopa visok (ako se u svakom slučaju zanemare neznatni delovi podnožja), sa ravnim krovom koji se sastoji od devet velikih kamenova, najvećih u Piramidi. Iznad Kraljeve odaje je pet niskih odeljaka (L), generalno nazvanih odaje izgradnje. U najnižoj od njih nalaze se takozvani hijeroglifi faraona Keopsa. Krov pete odaje izgradnje je šiljast. Na kraju Kraljeve odaje, nasuprot ulazu stoji čuveni sarkofag, ili kovčeg (I), a iza njega je plitki otvor koji je neko prokopao u nadi da će pronaći dragocenosti. Dva otvora za ventilaciju (M, N) prolaze kroz celo telo Piramide i provetravaju Kraljevu odaju. Već i samo to dovoljno je da se zaključi kako objekat nije bio namenjen da bude grobnica.

Između gornjeg kraja Velike galerije (G.G.) i Kraljeve odaje je malo predsoblje (H), ukupne dužine 9 stopa, širine 5 stopa i visine 12 stopa, sa zidovima nažlebljenih iz do sada nepoznatih razloga. U žlebu najbližem Velikoj galeriji je dvodelna kamena ploča, sa osobenim ispupčenjem, ili kvrgom, udaljenom oko jednog inča od površine gornjeg dela okrenutog ka Velikoj galeriji. Ovaj kamen ne doseže do poda predsoblja i oni koji ulaze u Kraljevu odaju moraju da se provuku ispod ploče. Iz Kraljeve odaje, Velika galerija – 157 stopa duga, 28 stopa visoka, 7 stopa široka u svom najširem delu, a sužena do 3½ stope, usled sedam konvergirajućih preklopa kamenja koje formira zidove – spušta se do malo iznad nivoa Kraljičine odaje. Tu se galerija (E) grana, prolazi samo 100 stopa unazad ka centru Piramide i otvara se u Kraljičinu odaju (F). Kraljičina odaja je 19 stopa duga, 17 stopa široka i 20 stopa visoka. Njen krov je šiljast i sastoji se od velikih kamenih ploča. Iz Kraljičine odaje vode vazdušni putevi koji se ne vide, ali su oni prvobitno bili otvoreni. U istočnom zidu Kraljičine odaje je posebna niša od postepeno konvergirajućeg kamenja, za koju se, po svoj prilici, može pokazati da je novi izgubljeni ulazni put.

Na mestu gde se završava Velika galerija i počinje horizontalni prolaz prema Kraljičinoj odaji nalazi se ulaz u bunar i otvor koji vodi dole do prvog uzlaznog prolaza (D), do tačke u kojoj ovaj prolaz susreće silazni prolaz (A), što vodi od spoljnjeg zida Piramide do podzemne odaje. Nakon spuštanja od 59 stopa, bunar (P) stiže u pećinu. Nastavljajući kroz pod pećine, bunar vodi nadole 133 stope do ulaza silaznog prolaza (A), s kojim se sreće nedaleko ispred mesta na kojem ovaj postaje horizontalan i vodi u podzemnu odaju.

Podzemna odaja (O) je oko 46 stopa duga i 27 stopa široka, ali je izuzetno niska, s plafonom čija visina varira od nešto više od 3 stope do oko 13 stopa od grubog i očigledno nedovršenog poda. Sa južne strane podzemne odaje nizak tunel proteže se oko 50 stopa i onda susreće prazan zid. Oni čine jedini poznat otvor na Piramidi, sa izuzetkom nekoliko niša, istraživačkih rupa, slepih prolaza i rasplinutih tunela (B) sličnih pećinama, koje su napravili muslimani pod vođstvom Prorokovog potomka, kalifa Al Mamuna.

Postoji izuzetna niša u severnom zidu Kraljičine odaje, koju muhamedanski vodiči slatkorečivo proglašavaju za svetilište. Opšti oblik ove niše, međutim, sa zidovima koji se međusobno približavaju nizom preklapanja, poput onih u Velikoj galeriji, ukazuju da je prvobitno bila namenjena za prolaz. Napori da se istraži ova niša bili su neplodni, ali gospodin Dipre veruje da postoji ulaz kroz koji su – ako bunar nije postojao u to vreme – radnici izašli iz Piramide pošto su ispustili kamene čepove u uzlaznu galeriju.

Biblijski učenjaci su dodali brojne najneverovatnije koncepcije o Velikoj piramidi. Ovo drevno zdanje poistovećivali su sa Josifovim ambarom (uprkos beznadežno neodgovarajućeg kapaciteta), sa grobom pripremljenim za nesrećnog faraona iz *Knjige izlaska*, koji tamo nije mogao biti sahranjen jer njegovo telo nikada nije izvađeno iz Crvenog mora i, konačno, sa večnom potvrdom nepogrešivosti brojnih proročanstva iz Autorizovane verzije!

Sfinga

Iako je Velika piramida, kako je pokazao Ignjacijus Doneli, načinjena na osnovu prepotopskog tipa arhitekture čiji primeri se mogu pronaći u gotovo svakom delu sveta, Sfinga (Hu) je tipično egipatska. Stela između njenih šapa formuliše Sfingu kao prikaz Boga Sunca, Harmakisa, koji je očigledno napravljen nalik na faraona tokom

6 *John Taylor* (1781–1864) – britanski izdavač, esejist i pisac, u krugovima proučavalaca piramida zapamćen po upotrebi piramidologije u borbi protiv prihvatanja metričkog sistema mera. (Nap. prev.)

7 5,260934393 hektara [1 akra (jutro, ral) = 0,404685642 hektara)]. (Nap. prev.)

čije vladavine je isklesan. Statuu je obnovio i potpuno iskopao Tutmes IV, kao rezultat vizije u kojoj mu se bog prikazao i predstavio pritisnut težinom peska oko svog tela. Slomljena brada Sfinge pronađena je tokom iskopavanja između prednjih šapa. Stepenice koje vode do Sfinge, kao i hram i oltar između šapa, mnogo su kasniji dodaci, verovarno rimski, jer je poznato da su Rimljani rekonstruisali mnoge egipatske antikvitete. Plitko ulegnuće na vrhu glave, za koje se nekad mislilo da je kraj zatvorenog prolaza koji vodi od Sfinge do Velike piramide, bilo je namenjeno samo da drži šešir koji sada nedostaje.

EDIP I SFINGA

Iz Levi, Les Mystères de la Kaballe

Egipatska Sfinga je blisko povezana sa grčkom legendom o Edipu, koji je prvi rešio čuvenu zagonetku što je postavljalo misteriozno stvorenje sa telom krilatog lava i glavom žene, koje je posećivalo put ka Tebi. Svakoga ko bi prolazio pored njenog brloga sfinga je pitala: „Koja je to životinja što ujutro ide na četiri noge, u podne na dve, a uveče na tri noge?" Oni koji nisu uspeli da odgonetnu njenu zagonetku, uništavala je. Edip je odgovorio da je rešenje čovek, koji u detinjstvu puže na rukama i kolenima, u zrelo doba stoji uspravno, a u starosti hramlje uz pomoć štapa. Otkrivši nekoga ko zna odgovor na njenu zagonetku, sfinga se baci sa litice koja je bila uz ivicu puta i pogibe.

Postoji još jedan odgovor na zagonetku sfinge, odgovor koji se najbolje otkriva razmatranjem Pitagorinih vrednosti brojeva. Brojevi 4, 2 i 3 daju zbir 9, što je prirodni broj čoveka, kao i donjih svetova. Broj 4 predstavlja neukog čoveka, broj 2 intelektualnog čoveka, a broj 3 duhovnog čoveka. Dete čovečanstvo hoda na četiri noge, razvijeno čovečanstva na dve noge, a otkupljeni i prosvetljeni mag moći svog vlastitog uma dodaje palicu mudrosti. Sfinga je, dakle, misterija Prirode, otelovljenje tajne doktrine, a svi koji ne mogu da reše njenu zagonetku propadaju. Proći sfingu znači dostići ličnu besmrtnost.

Metalne šipke zabijane su u Sfingu u uzaludnom pokušaju da se pronađu odaje ili prolazi unutar njenog tela. Najveći deo tela Sfinge je jedna stena, ali prednje šape su izrađene od manjeg kamenja. Sfinga je oko 200 stopa duga, 70 stopa visoka i 38 stopa široka u ramenima. Neki veruju da je glavna stena od koje je isklesana transportovana na nepoznat način iz udaljenih kamenoloma, dok drugi smatraju da se radi o prirodnoj steni, koja je možda izbijala iz tla u obliku sličnom onome u koji je kasnije isklesana. Nekada postavljena teorija da su Piramida i Sfinga izgrađene na licu mesta od veštačkog kamenja, odbačena je. Pažljiva analiza krečnjaka pokazuje da je sastavljen od malih morskih stvorenja koja se nazivaju *numuliti* (*nummulites*).

Popularne pretpostavke da je Sfinga bila pravi portal Velike piramide, mada preživljavaju sa iznenađujućom istrajnošću, nikada nisu bile dokazane. Ovu teoriju, delimično baziranu na Jamblihovom autoritetu, P. Kristijan[8] predstavlja na sledeći način:

> „Sfinga u Gizi, kaže autor *Traktata o Misterijama*[9] (*Traité des Mystères*), služila je kao ulaz u svete podzemne odaje u kojima su sprovođeni ispiti inicijata. Trag ulaza, u naše vreme zatrpanog peskom i smećem, može se još uvek videti između prednjih nogu čućećeg diva. Ulaz je ranije zatvaran bronzanim vratima čijom tajnom oprugom su mogli da rukuju samo magi. Pridavano mu je javno poštovanje, a jedan oblik religijskog straha održavao je njegovu nepovredivost bolje nego što bi to učinila naoružani čuvari. U utrobi Sfinge bile su urezane galerije koje su vodile do podzemnog dela Velike piramide. Te galerije su bile tako umešno ukrštene duž svog pravca ka Piramidi, da bi se onaj ko bi ušao u prolaze bez vodiča kroz njihovu mrežu neprestano i neminovno vraćao na polaznu tačku."
>
> [Videti *Istoriju magije* (*Histoire de la Magie*)]

8 Pol Kristijan (pseudonim Žana Batiste Pitoa) [*Paul Christian (Jean Baptiste Pitois)*, 1811-1877] – francuski novinar i pisac, proučavalac okultizma; jedan od najvećih autoriteta za tarot. Glavno delo mu je *Istorija magije* (*Histoire de la Magie*). (Nap. prev.)

9 Misli se na Šarla Fransoa Djupia (videti napomenu 23 na strani 71) i odeljak *Traité des Mystères* u delu *Poreklo svih kultova, ili univerzalna religija*

Nažalost, bronzana vrata o kojima se govori nisu pronađena, niti postoji bilo kakav dokaz da su ikada postojala. Proticanje vekova izazvalo je mnoge promene na divu, pa je i prvobitni otvor možda zatvoren.

Gotovo svi koji su proučavali ovu temu veruju da podzemne odaje postoje ispod Velike piramide. Robert Balard[10] piše:

> „Sveštenici u piramidama kod jezera Merida[11] posedovali su ogromne podzemne rezidencije. A mogu da idem i dalje: – Upravo iz tih pećina možda su iskopane krečnjačke stene od kojih su izgrađene piramide. (...) U utrobi krečnjačkog grebena na kojem su podignute piramide tek će biti pronađeno, u to sam ubeđen, mnoštvo informacija o tome za šta su korišćene. Ono što je potrebno da se to ispita je dobro bušenje dijamantskom bušilicom dugom dvesta ili trista stopa i, u isto vreme, solidnost piramida."
>
> [Videti *Rešenje problema piramida* (*The Solution of the Pyramid Problem*)]

U teoriji gospodina Balarda o prostranim podzemnim stanovima i kamenolomima pojavljuje se važan problem u arhitektonici. Graditelji piramida bili su isuviše dalekovidi da bi ugrozili postojanost Velike piramide postavljanjem preko pet miliona tona krečnjačkih stena i granita na nedovoljno čvrste temelje. Stoga je prilično izvesno da su takve prostorije ili prolazi, ako i postoje ispod građevine,

(*Origine des tous les cultes: ou, Religion universelle*, 1795), a ne na autora dela *Traité des Mystères*, sv. Ilarija Piktavijskog (*Hilarius Pictaviensis*, c. 315–367), teologa i crkvenog učitelja, episkopa u Piktaviji u Galiji (danas Poatje u Francuskoj), koji se ponekad naziva i Arijevski čekić (lat. *Malleus Arianorum*) ili Zapadni Atanasije (*Athanasius*). (Prim. prev.)

10 *Robert Ballard* (1839–1912) – britanski železnički inženjer, sa širokim poljem interesovanja van svoje struke. U Njujorku i Londonu objavio je knjigu *Rešenje problema piramida, ili otkrića o piramidama sa novom teorijom o njihovoj drevnoj upotrebi* [*The Solution of the Pyramid Problem; or, Pyramid Discoveries. With a New Theory as to Their Ancient Use* (1882)], u kojoj pokušava da dokaže da su piramide bile „teodoliti Egipćana". (Nap. prev.)

11 Jezero Merida ili Meris (*Mœris*; na staroeg. *Mi-ur*, ili *Mer-ur* –) – antičko jezero na severoistoku oaze Fajum, 80 kilometara jugozapadno od Kaira. Njegove ostatke danas predstavlja manje jezero Birket Karun [ar. بحيرة قارون (*Birket Karún*)]. (Nap. prev.)

relativno neznatni, kao i oni unutar tela objekta, koji zauzimaju manje od hiljadu šestotog dela zapremine Piramide.

Sfinga je, bez sumnje, na podstrek sveštenstva, bila podignuta u simbolične svrhe. Teorije da je ureus na njenom čelu prvobitno bio kazaljka ogromnog sunčanog sata i da su i Piramida i Sfinga korišćeni za merenje vremena, godišnjih doba i precesije ravnodnevica su genijalne, ali nedovoljno ubedljive. Ako je ovo veliko stvorenje podignuto da bi se uništio drevni prolaz u podzemni hram ispod Piramide, njegov simbolizam bi bio najprikladniji. U poređenju sa poražavajućom veličinom i dostojanstvenošću Velike piramide, Sfinga je gotovo beznačajna. Njeno oštećeno lice, na kojem se još uvek mogu videti tragovi crvene boje kojom je figura prvobitno bila obojena, unakaženo je do neprepoznavanja. Nos joj je odlomio fanatični muhamedanac, kako sledbenici Proroka ne bi bili zavedeni u idolatriju. Sama priroda njene konstrukcije i sadašnje popravke neophodne da bi se sprečilo otpadanje glave, ukazuju na to da ona ne bi mogla preživeti velike periode vremena protekle od podizanja Piramide.

Za Egipćane je Sfinga bila simbol snage i inteligencije. Predstavljena je kao androgina kako bi označila da su oni za inicijate i bogove smatrali da učestvuju kako u pozitivnim tako i u negativnim stvaralačkim silama. Džerald Mesi[12] piše:

> „Ovo je tajna Sfinge. Ortodoksna egipatska sfinga je muško napred, a žensko pozadi. Takva je i slika Seta-Tifona, model roga i repa, muško napred, žensko pozadi. Faraoni, koji su pozadi nosili lavlji ili kravlji rep, bili su muško napred, žensko pozadi. Poput Bogova, uključili su dvojnu ukupnost Bića u jednu osobu, rođenu od Majke, ali kao Dete dvopolnu."
>
> [Videti *Prirodnu genezu* (*The Natural Genesis*)]

Većina istraživača ismevala je Sfingu, a da se čak nije ni udostojila da istraži velikog diva, i usmerila je svoju pažnju na neodoljiviju misteriju Piramide.

❋ ❋ ❋

12 *Gerald Massey* (1828–1907) – engleski pesnik i egiptolog. (Nap. prev.)

Misterije Piramide

Uobičajeno je da se reč piramida izvodi od πῦρ, vatra, čime se označava da je ona simboličko predstavljanje Jednog Božanstvenog Plamena, života svakog stvorenja. Džon Tejlor veruje da reč piramida znači „mera pšenice", dok Dž. Pjaci Smit favorizuje koptsko značenje „podela na deset". Inicijati starina prihvatili su oblik piramide kao idealan simbol kako za tajnu doktrinu tako i za institucije ustanovljene za njeno širenje. I piramida i humke su arhetipovi Svete Planine, ili Božjeg Visokog Mesta, za koje se verovalo da se nalazi u „središtu" zemlje. Džon P. Landi dovodi Veliku piramidu u vezu sa fabuloznim Olimpom i pretpostavlja da njeni podzemni prolazi odgovaraju vijugavim sporednim putevima Hada.

Kvadratna osnova piramide je stalni podsetnik da je Kuća Mudrosti čvrsto osnovana na Prirodi i njenim nepromenljivim zakonima. Albert Pajk piše:

> „Gnostici su tvrdili da čitava građevina njihove nauke leži na kvadratu čiji uglovi su bili Στγη, tišina, Βυθος, dubina, Νους, inteligencija, i Αληθεια, istina."
>
> (Videti *Moral i dogma*)

Strane Velike piramide okrenute su ka četiri glavna ugla, koji, prema Elifasu Leviju, označavaju ekstreme toplote i hladnoće (juga i severa) i ekstreme svetla i tame (istoka i zapada). Dalje, osnova Piramide predstavlja četiri materijalna elementa ili supstance čijom kombinacijom je formirano četvorostruko telo čoveka. Sa svake stranice kvadrata uzdiže se trougao, simbolizujući trostruko božansko biće ustoličeno unutar svakog četvorstva materijalne prirode. Ako se svaka osnovna linija uzme kao kvadrat iz kojeg se uzdiže trostruka duhovna moć, onda zbir linija sve četiri strane (12) i četiri hipotetička kvadrata (16), koji konstituišu osnovu, iznosi 28, što je sveti broj nižeg sveta. Ako se tome dodaju tri sedmerostrukosti koje konstituišu sunce (21), dobija se 49, što je 7 na kvadrat i broj univerzuma.

Dvanaest znakova zodijaka, kao Upravitelji donjih svetova, simbolizovani su sa dvanaest stranica četiri trougla – lica Piramide. U

sredini svakog lica je po jedno od Jezekiljevih stvorenja, a struktura kao celina postaje Heruvim. Tri glavne odaje Piramide odgovaraju srcu, mozgu i generativnom sistemu – duhovnim centrima čovekovog sklopa. Takođe, trouglasti oblik Piramide je sličan položaju u kojem se telo nalazilo tokom drevnih meditativnih vežbi. Misterije su učile da se božanske energije spuštaju od bogova na vrh Piramide, koji je poređen sa obrnutim drvetom, kojem je krošnja dole, a koren na vrhu. Iz tog obruutog drveta božanska mudrost širi se strujeći niz divergirajuće strane i zračeći širom sveta.

Veličina završnog kamena Velike piramide ne može se tačno utvrditi, jer, mada većina istraživača pretpostavlja da je on nekada bio na mestu, sada od toga nema traga. Postoji čudna tendencija među graditeljima velikih verskih zdanja da ostave svoje kreacije nedovršene, označavajući time da je samo Bog celovit. Završni kamen – ako je postojao – i sam je bio minijaturna piramida, čiji vrh je takođe morao činiti manji blok istog oblika, i tako dalje *ad infinitum*[13]. Završni kamen stoga predstavlja ovaploćenje čitave strukture. Tako se Piramida može uporediti sa univerzumom, a završni kamen sa čovekom. Sledeći istu analogiju, um je završni kamen čoveka, duh je završni kamen uma, a Bog – ovaploćenje celine – završni kamen duha. Poput grubog i nedovršenog bloka, čovek je izvađen iz kamenoloma i tajnim odgojem Misterija postepeno transformisan u pravilno postavljen i savršen piramidalni završni kamen. Hram je kompletan tek kad sâm inicijat postane živi vrh kroz koji se božanska sila fokusira u donju divergirajuću strukturu.

V. Maršam Adams[14] Veliku piramidu naziva „Kuća skrivenih mesta", što je ona zaista bila, jer predstavlja unutrašnje svetilište pre-egipatske mudrosti. Egipćani su Veliku piramidu povezivali sa Hermesom, bogom mudrosti i pisma i Božanskim Prosvetiteljem, koji je obožavan u obliku planete Merkur. Povezivanje Hermesa i Piramide iznova naglašava činjenicu da je to zaista bio vrhovni

13 Lat. do u beskraj. (Nap. prev.)

14 *Walter Marsham Adams* (1837–?) – cenjeni britanski egiptolog, saradnik Novog koledža u Oksfordu (*New College, Oxford*). Posle knjige *Kuća skrivenih mesta* (*The House of the Hidden Places*) (1895), sledila je još jedna knjiga o egipatskoj religiji, *Učiteljeva knjiga* (*The Book of the Master*) (1898). (Nap. prev.)

hram Nevidljivog i Vrhovnog Božanstva. Velika piramida nije bila svetionik, opservatorija ili grobnica, već prvi hram Misterija, prvi objekat podignut kao sklonište za tajne istine koje čine pouzdanu bazu svih umetnosti i nauka. Bio je to savršen simbol *mikrokosmosa* i *makrokosmosa* i, prema tajnim učenjima, grobnica Ozirisa, crnog boga Nila. Oziris predstavlja određenu manifestaciju solarne energije i stoga je njegova kuća ili grobnica simbol univerzuma unutar kojega je on sahranjen i nad čijim krstom je razapet.

Kroz mistične prolaze i odaje Velike piramide prolazili su prosvetljeni antike. Ulazili su u njene portale kao ljudi, a izlazili kao bogovi. Bilo je to mesto „drugog rođenja", „materica Misterija", i tu je boravila mudrost, kao što Bog boravi u srcima ljudi. Negde u dubinama njenih kutaka smestilo se nepoznato biće nazivano „Inicijator", ili „Proslavljeni", odeveno u plavo i zlatno, sa sedmostrukim ključem Večnosti u ruci. Bio je to lavoliki hijerofant, Svetac, Učitelj nad Učiteljima, koji nikada nije napuštao Kuću Mudrosti i kojega nikada nije video nijedan čovek osim onih koji su prošli kroz vratnice priprema i pročišćenja. U tim odajama je Platon – onaj visokog čela – stao licem u lice sa mudrošću vekova, personifikovanom u Gospodaru Skrivene Kuće.

Ko je bio Učitelj koji je prebivao u moćnoj Piramidi, čije brojne sobe označavaju svetove u prostoru, Učitelj koga nije mogao biti svestan niko osim onih koji su bili „ponovo rođeni"? Samo On je potpuno znao tajnu Piramide, ali on je otišao putem mudrih i kuća je prazna. Potmuli tonovi pohvalnih himni više ne odjekuju kroz odaje, neofiti više ne prolaze kroz elemente i ne lutaju između sedam zvezda, kandidati više ne primaju „Reč Života" sa usana Večnoga. Nije ostalo ništa što ljudsko oko može videti osim prazne ljušture – spoljašnjeg simbola unutrašnje istine – i ljudi Božju Kući nazivaju grobnica!

Tehniku Misterija otkrivao je Mudrac Prosvetitelj, Učitelj iz Tajne Kuće. Novom incijatu otkrivana je moć da upozna vlastitog duha čuvara, metod rasplitanja njegovog tela iz materijalnog; objašnjen mu je njegov božanski sprovodnik i kako da usavrši *magnum opus*[15],

15 Lat. (ponekad *opus magnum*) – veliko delo, termin koji se koristi u hermetizmu i alhemiji, pa otuda i u nekim okultističkim tradicijama i religijama, kao što je Telema. Termin je poreklom iz srednjovekovne evropske alhemijske tradicije i odnosi se na uspešno dovršenje transmutacije bazne supstance u zlato, ili na stvaranje kamena mudrosti. Korišćen je kao metafora za spiritualnu transmutaciju u hermetičkoj tradiciji. (Nap. prev.)

u kojem je bilo otkriveno Božansko Ime – tajno i neizrecivo određenje Vrhovnog Božanstvo, kroz samo znanje kojim se čovek i njegov Bog svesno sjedinjuju u jedno. Davanjem Imena, sam inicijat je postajao *piramida*, unutar odaja od čije duše bezbroj drugih ljudskih bića takođe može primiti duhovno prosvetljenje.

U Kraljevoj odaji izvođena je drama „druge smrti". Tu je kandidat, pošto je razapet na krstu solsticija i ekvinocija, bivao sahranjivan u veliki kovčeg. Postoji duboka tajna o atmosferi i temperaturi Kraljeve odaje: tiče se osobite, mrtvačke hladnoće koja prodire do srži kostiju. Ta soba predstavljala je vrata između materijalnog sveta i transcendentalnih sfera Prirode. Dok mu je telo ležalo u kovčegu, neofitova duša vinula bi se kao soko sa ljudskom glavom kroz nebeska carstva, da tamo iz prve ruke otkrije večnost Života, Svetlosti i Istine, kao i iluziju Smrti, Tame i Greha. Tako, u jednom smislu, Velika piramida može se uporediti sa kapijom kroz koju su drevni svesteniei dozvoljavali nekolicini da prođe ka ostvarivanju individualnog upotpunjenja. Takođe, uzgred se može napomenuti da je kovčeg u Kraljevoj odaji, ako bi bio udaren, odavao zvuk kojem nema pandana ni u jednoj muzičkoj skali. Takva tonska vrednost možda je stvarala deo te kombinacije okolnosti koje su činile Kraljevu odaju idealnim mestom za dodeljivanje najvišeg stepena Misterija.

Savremeni svet zna malo o tim drevnim obredima. Naučnici i teolozi podjednako zure u svete strukture, pitajući se koji je to fundamentalni nagon inspirisao taj herkulijanski poduhvat. Ako bi samo za trenutak promislili, shvatili bi da postoji samo jedan nagon u čovekovoj duši sposoban da pruži potreban podstrek – naime, želja za znanjem, za razumevanjem i za zamenom ograničenosti ljudske smrtnosti širim i obimnijim božanskim prosvetljenjem. Tako ljudi kažu za Veliku piramidu da je ona najsavršenija građevina na svetu, izvor procena i mera, originalna Nojeva arka, izvor jezika, pisama i merenja temperature i vlažnosti. Neki shvataju, međutim, da je to kapija ka Večnom.

Mada savremeni svet možda zna milion tajni, drevni svet je znao jednu – a ta jedna bila je veća od milion; jer *milion* tajni izaziva smrt,

propast, tugu, sebičnost, požudu i gramzivost, a *jedna* tajna daje život, svetlost i istinu. Doći će vreme kada će tajna mudrost ponovo biti dominantna religijska i filozofska težnja sveta. Taj dan će nastupiti kada se oglasi propast dogme. Velika teološka vavilonska kula, sa svojom zbrkom među jezicima, izgrađena je od cigala od blata i s malterom od mulja. Iz hladnog pepela beživotnih vera, međutim, uzdići će se, *poput feniksa*, drevne Misterije. Nijedna druga institucija nije tako potpuno zadovoljila religijske aspiracije čovečanstva, jer od kad su razorene Misterije nikada nije bilo religijskog propisa sa kojim bi se Platon saglasio. Razotkrivanje čovekove duhovne prirode egzaktna je nauka koliko i astronomija, medicina ili jurisprudencija. Da bi se to postiglo religije su prvobitno i ustanovljene, a iz religija su nastale nauka, filozofija i logika, kao metodi pomoću kojih taj božanski cilj može biti ostvaren.

Umirući Bog ponovo će ustati! Tajna soba u Kući skrivenih mesta biće opet otkrivena. Piramida će ponovo stajati kao idealan simbol jednodušnosti, nadahnuća, aspiracije, vaskrsenja i regeneracije. Kako pesak vremena bude zatrpavao civilizaciju za civilizacijom, Piramida će ostati Vidljivi zavet između Večne Mudrosti i sveta. Možda će doći vreme kada će se pojanje prosvetljenih ponovo čuti u drevnim prolazima, a Učitelj iz Tajne Kuće čekaće na Nemom Mestu dolazak čoveka koji će, odbacujući zablude dogme i principa, tragati samo za Istinom i neće se zadovoljiti ni njenom zamenom ni falsifikatom.

IZIDA, DEVICA SVETA

Rođendani bogova ❁ Ubistvo Ozirisa ❁ Hermetička Izida ❁ Simboli karakteristični za Izidu ❁ Trubaduri ❁ Mumifikacija mrtvih

Posebno je odgovarajuće da se studija hermetičke simbolike započne raspravom o simbolima i atributima *saiske Izide*. Izida iz Saisa poznata je po natpisu koji se pojavio na pročelju njenog hrama u tom gradu: *„Ja, Izida, sve sam što je bilo, što jeste i što će biti; nijedan smrtni Čovek nikada me nije razotkrio."*

Plutarh tvrdi da su mnogi antički autori verovali kako je ta boginja bila Hermesova ćerka; drugi su mišljenja da je bila Prometejevo dete. Oba ova poluboga bili su poznati po svojoj božanskoj mudrosti. Nije neverovatno da je njena sličnost sa njima samo alegorijska. Po Plutarhu ime Izida u prevodu znači mudrost. Godfri Higins, u svojoj *Anakalipsi*, izvodi ime Izida iz hebrejskog ישע, *Iso*, i grčkog ζωω, sačuvati. Neki autoriteti, međutim, na primer Ričard Pejn Najt (kao što navodi u delu *Simbolički jezik antičke umetnosti i mitologije*), veruje da je ta reč severnjačkog porekla, moguće skandinavska ili gotska. U tim jezicima se to ime izgovara *Isa*, i znači *led*, ili vodu u najpasivnijem, kristalizovanom, negativnom stanju.

Ovo egipatsko božanstvo se pod mnogo imena pojavljuje kao princip prirodne plodnosti kod skoro svih religija drevnog sveta. Bila je poznata kao boginja sa deset hiljada imena, a hrišćanstvo ju je metamorfoziralo u Devicu Mariju, jer je Izida, prema legendarnim izveštajima, iako je rodila sva živa bića – među kojima je glavno Sunce – i dalje ostala devica.

Apulej, u jedanaestoj knjizi *Zlatnog magarca*, boginji, u vezi njenih moći i atributa, pripisuje sledeću izjavu:

> „Evo, (...) dirnuta tvojim molitvama dolazim ti ja, majka čitave prirode, vladarka svih elemenata, početak i prvo stvorenje vekova, najviša od boginja, kraljica Mana, prva od nebeskih bogova, i u meni su sjedinjeni likovi svih bogova i boginja. Ja svojom voljom upravljam sjajnim vrhovima neba, blagotvornim dahom mora i očajnom tišinom podzemlja. Ja sam jedino božanstvo i čitav me svet obožava na mnoge načine, raznim obredima i pod raznim imenima. Frigijci, koji su od svih ljudi prvi bili rođeni, nazivaju me Majkom bogova, boginjom Pesinunta; starosedeoci Atinjani imenuju me Kekropskom Minervom; stanovnici Kipra koji se kupa u moru zovu me pafskom Venerom; Krićani koji nose strele, diktinskom Dijanom; Sicilijanci sa tri jezika, stigijskom Prozerpinom; stanovnici stare Eleuzine zovu me Aktejskom Cererom; neki me zovu Junonom, neki Belonom, jedni Hekatom, drugi Ramnuzijom. A Etiopljani koje sunce osvetljava svojim prvim plodonosnim zracima pri rađanju, a poslednjim zracima kad se naginje ka zapadu, i Egipćani koji se ističu svojom drevnom naukom, obožavaju me uz obrede koji mi najviše pripadaju i nazivaju me mojim pravim imenom, Izida."[1]

Le Plonžon[2] veruje da je egipatski mit o Izidi imao istorijsku osnovu među Majama u Centralnoj Americi, gde je ta boginja bila poznata kao kraljica Moo. U princu Kohu isti autor pronalazi parnjaka Ozirisu, Izidinom bratu-mužu. Prema Le Plonžonovoj teoriji civilizacija Maja bila je daleko drevnija od egipatske. Posle smrti princa Koha, njegova udovica, kraljica Moo, bežeći da bi izbegla gnev njegovih ubica, zatražila je utočište među majanskim kolonistima u Egiptu, gde je prihvaćena kao njihova kraljica i dobila ime Izida. Mada je Le Plonžon možda u pravu, moguća istorijska kraljica tone u nevažnost u poređenju sa alegorijskom, simboličkom Svetskom Devicom,

1 Apulej, *Zlatni magarac*, fototipsko izdanje, Dereta, Beograd, 1991, str. 229-230. Prevod s latinskog dr Albin Vilhar. (Nap. prev.)

2 Ogist Le Plonžon (*Augustus Le Plongeon*, 1825–1908) – francusko-britansko-američki pisac, okultist, lekar, fotograf, arheolog-amater, jedan od pionira u proučavanju pretkolumbovskih civilizacija Amerike, naročito civilizacije Maja na severu poluostrva Jukatan. (Nap. prev.)

a činjenica da se ona pojavljuje kod toliko različitih rasa i naroda diskredituje teoriju da se radi o istorijskoj ličnosti.

IZIDA, NEBESKA KRALJICA

Iz *Mosaize Historie der Hebreeuwse Kerke*

Diodor piše o čuvenom natpisu uklesanom na stubu u Nisi, u Arabiji, u kojem Izida sebe opisuje na sledeći način:

> „Ja sam Izida, kraljica ove zemlje. Poučio me je Merkur. Niko ne može uništiti zakone koje sam uspostavila. Ja sam najstarija ćerka Saturna, najstarijeg od bogova. Ja sam supruga i sestra kralja Ozirisa. Prva sam naučila smrtnike da koriste pšenicu. Ja sam majka kralja Orusa. U moju čast podignut je grad Bubastis. Raduj se, o Egipte, raduj se zemljo što si me rodila."

(Videti *Moral i dogma* Alberta Pajka)

Prema Sekstu Empiriku, Trojanski rat je vođen zbog statue boginje meseca. Za tu lunarnu Jelenu, a ne za ženu, Grci i Trojanci borili su se pred kapijama Troje.

Nekoliko autora pokušalo je da dokaže da su Izida, Oziris, Tifon, Neftis i Aroueris (Tot, ili Merkur) bili unučad velikog jevrejskog patrijarha Noja, po njegovom sinu Hamu. Međutim, pošto je priča o Noju i njegovoj arki kosmička alegorija o ponovnom naseljavanju planeta na početku svakog perioda sveta, to samo čini manje verovatnim da se radi o istorijskim ličnostima. Prema Robertu Fladu[3],

3 Robert Flad, poznat i kao Robertus de Fluktibus [*Robert Fludd* (*Robertus de Fluctibus*), 1574–1637] – istaknuti engleski paracelzusovski lekar,

sunce ima tri svojstva – *život*, *svetlost* i *toplotu*. To troje podstiču i oživljavaju tri sveta – duhovni, intelektualni i materijalni. Stoga, rečeno je, *„iz jedne svetlosti, tri svetlosti"*, tj. tri prva Majstora Masona. Po svoj prilici, Oziris predstavlja treći, ili materijalni aspekat solarne aktivnosti, koji svojim blagotvornim uticajima oživljava floru i faunu na zemlji. Oziris nije sunce, ali sunce jeste simbol životnog principa Prirode, koji su stari poznavali kao Ozirisa. Njegov simbol je zato bilo otvoreno oko, u čast Velikog Oka univerzuma, sunca. Nasuprot aktivnom, zračećem principu oplođujuće vatre, ovde je pokret bio pasivan, prijemčivi princip Prirode.

Savremena nauka je dokazala da su oblici, čija veličina se kreće u rasponu od solarnih sistema do atoma, sastavljeni od pozitivnih, zračećih jezgara, okruženih negativnim telima koja postoje na emanacijama središnjeg života. Na osnovu te alegorije dobili smo priču o Solomonu i njegovim suprugama, jer Solomon je sunce, a njegove supruge i konkubine su planete, sateliti, asteroidi i druga prijemčiva tela u njegovoj kući – solarnom gospodarstvu. Izida, koja je u Solomonovoj *Pesmi* predstavljena kao tamna devojka iz Jerusalima, simbol je prijemčive prirode – vodenog, materijalnog principa, koji iz sebe stvara sve stvari, pošto je oplođen muževnošću sunca.

Godina je u drevnom svetu imala 360 dana. Pet dodatnih dana skupio je Bog Kosmičke Inteligencije da služe kao rođendani pet bogova i boginja koji se nazivaju sinovi i ćerke Hama. Prvog od tih posebnih dana rođen je Oziris, a četvrtog Izida. (Broj *četiri* pokazuje odnos koji ta boginja ima sa zemljom i njenim elementima.) Tifon, egipatski Demon ili Duh Neprijateljstva, rođen je trećeg dana. Tifon je obično simbolički predstavljan u obliku krokodila; ponekad je njegovo telo kombinacija krokodila i krmka. Izida predstavlja znanje i mudrost, a, prema Plutarhu, reč Tifon znači *drskost* i *ponos*. Egotizam, samoljubivost i ponos su smrtni neprijatelji razumevanja i istine. Ovaj deo alegorije je razotkriven.

Nakon što je Oziris, koji je ovde simbolički predstavljen kao sunce, postao kralj Egipta i dao svom narodu da potpuno iskoristi njegovu

astrolog i mistik. Njegova filozofija predstavljena je u delu *Metafizička, fizička i tehnička istorija dva sveta, višeg i nižeg* (*Utriusque Cosmi, Maioris scilicet et Minoris, metaphysica, physica, atque technica Historia*), objavljenom u Nemačkoj između 1617. i 1621. godine. (Nap. prev.)

intelektualnu svetlost, nastavio je put kroz nebesa, posećujući druge narode i preobraćajući sve sa kojima je stupao u dodir. Plutar dalje tvrdi da su Grci u Ozirisu prepoznali istu onu osobu koju su poštovali kao *Dionisa* ili *Baha*. Dok je on bio odsutan iz zemlje, Tifon, Opaki, poput Lokija u Skandinaviji, kovao je zaveru da uništi Boga Sunca. Okupivši sedamdesetdve osobe kao saradnike u zaveri, postigao je svoj zli cilj na najlukaviji način. Napravio je divno ukrašen sanduk tačne veličine Ozirisovog tela. Doneo ga je u gozbenu dvoranu gde su zajedno pirovali bogovi i boginje. Svi su se divili predivnom sanduku, a Tifon obeća da će ga dati onome čijem telu najbolje odgovara. Jedan za drugim legali su u sanduk i razočarani ustajali, sve dok ga konačno i Oziris nije isprobao. Onog trenutka kada se smestio u sanduku, Tifon i njegovi saučesnici zakucaše poklopac i zališe pukotine istopljenim olovom. Baciše, zatim, kovčeg u Nil, niz koji on otpluta do mora. Plutarh navodi da je datum ovog događaja bio sedamnaesti dan meseca Atira, kada je sunce bilo u sazvežđu Skorpio. Ovo je veoma značajno, jer škorpija je simbol izdaje. Vreme kada je Oziris ušao u kovčeg poklapa se sa vremenom kada je Noje ušao u arku da pobegne od potopa.

Plutarh dalje izjavljuje da su Panovi i Satiri (duhovi i elementali Prirode) prvi otkrili da je Oziris ubijen. Odmah su podigli uzbunu, a na osnovu tog incidenta nastala je reč *panika*, u značenju *strah* ili *iznenađenje* mnoštva. Izida je, po dobijanju vesti o ubistvu muža, što je saznala od neke dece koja su videla ubice kako beže sa kovčegom, odmah odenula odeću žalosti i počela potragu za njim.

Posle nekog vremena Izida je otkrila da je sanduk otplovio do obala Biblosa. Tamo se zaustavio u granama drveta, koje je za kratko vreme čudesno oko njega obraslo. To je toliko zadivilo kralja te zemlje da je naredio da se drvo poseče i od njegovog debla napravi stub koji će držati krov njegove palate. Izida je, dok je bila u Biblosu, oporavila telo svoga muža, ali ga je Tifon ponovo ukrao, isekao ga na četrnasest delova i razbacao ih širom zemlje. Izida, u očajanju, poče da skuplja oštećene ostatke svog muža, ali pronašla je samo trinaest delova. Četrnaesti deo (falus) napravila je od zlata, jer je original pao u reku Nil i progutala ga je riba.

Tifona je kasnije u borbi ubio Ozirisov sin. Neki Egipćani verovali su da su duše bogova odnete na nebo, gde sijaju u obliku zvezda. Pretpostavljalo se da duša Izide blješti od Pseće Zvezde, dok je

Tifon postao sazvežđe Medveda. Nije sigurno, međutim, da je ova ideja ikada opšteprihvaćena.

Među Egipćanima je Izida često predstavljana sa šeširom napravljenim od praznog trona njenog ubijenog muža i ta osobita struktura je tokom nekih dinastija prihvaćena kao njen hijeroglif. Šeširi su za Egipćane imali veliku simboličku i amblemsku važnost, jer su predstavljali aurička tela nadljudskih inteligencija i korišćeni su na isti način kao što se nimb, svetokrug i oreol koriste u hrišćanskoj religijskoj umetnosti. Frenk K. Higins (*Frank C. Higgins*), poznati masonki simbolista, mudro je primetio da su kitnjasti šeširi pojedinih bogova i faraona nagnuti unazad pod istim uglom kao i zemljina osa. Odežde, znamenja, dragulji i ukarsi drevnih hijerofanata simbolizovali su duhovne energije koje zrače iz ljudskog tela. Savremena nauka ponovo otkriva mnoge od izgubljenih tajni hermetičke filozofije. Jedna od njih je sposobnost da se procene mentalni razvoj, osobine duše i fizičko zdravlje pojedinca na osnovu traka poluvidljive električne sile koja teče kroz površinu kože svakog ljuđskog bića tokom čitavog njegovog života. [Za detalje u vezi naučnog procesa izrade vidljive auričke emanacije, videti delo *Ljudska atmosfera* (*The Human Atmosphere*), dr Votera Dž. Kilnera.[4]]

Izidu ponekad simbolizuje glava krave, a ponekad je njen simbol i čitava životinja. Prve bogovi Skandinavaca stvorila je ližući blokove leda Majka Krava (Audhumla), koja, zbog svog mleka, simbolizuje princip prirodne hranljivosti i plodnosti. Povremeno je Izida predstavljana u obliku ptice. Često u jednoj ruci nosi *crux ansata*, simbol večnog života, a u drugoj cvetno žezlo, simbol njenog autoriteta.

Tot Hermes Trismegistos, osnivač egipatskog učenja, Mudri Čovek drevnog sveta, dao je sveštenicima i filozofima starine tajne koje su u mitovima i legendama sačuvane do današnjih dana. Te alegorije i simbolički likovi kriju tajne formule duhovne, mentalne, moralne i fizičke regeneracije, koja je obično poznata kao Mistička hemija Duše (alhemija). Te uzvišene istine prenošene su inicijatima misterijskih škola, ali su bile skrivene od profanih. Ovi drugi su, nesposobni da shvate apstraktne filozofske principe, obožavali stvarne izvajane idole, koji su bili simboli tih tajnih istina. Mudrost i tajnovitost Egipta

4 *Walter John Kilner* (1847–1920) – medicinski elektrotehničar u Bolnici sv. Tome (*St. Thomas Hospital*) u Londonu, gde je od 1879. do 1893. godine bio zadužen za elektroterapiju. (Nap. prev.)

otelovljeni su u Sfingi, koja je sačuvala svoje tajne od stotinu generacija tragalaca. Misterije hermetizma, velike duhovne istine od sveta skrivene neukošću sveta i ključeve tajne doktrine drevnih filozofa simbolizovala je Devica Izida. Prekrivena velom od glave do pete, otkrivala je svoju mudrost samo proverenoj i iniciranoj nekolicini, koja je zaslužila pravo da stupi u njeno sveto prisustvo, strgne sa velom pokrivene figure Prirode njen pokrov nejasnosti i stane licem u lice sa Božanskom Stvarnošću.

Objašnjenja simbola data na ovim stranicama, naročito za Devicu Izidu, zasnivaju se (osim ako nije drugačije naznačeno) na izboru iz slobodnog prevoda četvrte knjige *Biblioteke hermetičkih filozofa* (*Bibliothèque des Philosophes Hermétiques*), naslovljene *Hermetičko značenje simbola i atributa Izide* (*The Hermetical Signification of the Symbols and Attributes of Isis*), uz interpolacije sastavljača, kako bi se tekst naglasio i razjasnio.

Statue Izide bile su ukrašene suncem, mesecom i zvezdama, kao i brojnim simbolima koji se odnose na zemlju, nad kojima se verovalo da Izida upravlja (kao personifikovani duh čuvar Prirode). Pronađeno je nekoliko slika boginje na kojima su obeležja njenog dostojanstva i položaja još uvek ostali netaknuti. Prema drevnim filozofima, ona je oličavala Univerzalnu Prirodu, majku svega stvorenog. Božanstvo je uglavnom bilo predstavljano kao polunaga žena, često trudna, ponekad delimično pokrivena tunikom zelene ili crne boje, ili prošaranom u četiri različite nijanse – crnoj, beloj žutoj i crvenoj.

Ovako je opisuje Apulej:

> „Bujna i dugačka kosa spuštala se u blagim kovrdžama niz božanski vrat i blago lepršala oko njega. Na temenu je stajao nepravilan venac ispleten od mnogobrojnog cveća. Iznad čela, u sredini, bila je okrugla ploča nalik na ogledalo, ili, bolje reći, na mesec i ona je širila neku bledu svetlost, a sa obe strane vile su se dve zmije uzdignutih glava, dok se iznad njih, kao kod Cerere, savijalo klasje.
>
> Njena tunika, koja se prelivala u mnogim bojama, bila je od najfinijeg platna; čas je bila bela kao dan, čas žuta kao šafranov cvet, čas crvena kao plamen. Ali što je iznad svega zasenjivalo moje oči, bio je crni ogrtač koji se blistao u svojem crnilu: on je obavijao čitavo telo i ispod desne ruke prelazio je preko levog ramena. Tu je njegov kraj padao slobodno, stvarajući jedan čvor, pa se u naborima spuštao do zemlje, a rese na kraju divno su se lepršale na vetru.

Po samoj izvezenoj ivici i po materijalu bile su posejane sjajne zvezde, a u sredini je u svom punom sjaju blistao pun mesec. Kako je padao ovaj divni ogrtač, tako je svuda po njemu išao neprekidni venac napravljen od cveća i voća.

U rukama je držala različite stvari: u desnoj ruci sistrum od bronze, preko čije su uzane pločice savijene u vidu kaiša bili namešteni neki štapići koji su glasno zvonili čim bi se ruka triput zatresla. Sa leve ruke visila je lampica od zlata napravljena u vidu čamca: na najvidnijem mestu drške bila je zmija koja je imala nabrekao vrat i dizala glavu.

Na božanskim nogama imala je sandale oivičene lišćem palme, drveta pobede."[5]

Zelena boja aludira na vegetaciju koja pokriva lice zemlje i stoga predstavlja haljinu prirode. Crna predstavlja smrt i kvarenje, kao put ka novom životu i stvaranju. „Ako se ko nanovo ne rodi, ne može videti kraljevstva Božjega." (Jovan, III, 3) Belo, žuto i crveno označavaju tri glavne alhemijske boje, hermetički, univerzalni lek, pošto je crnilo truljenja završeno.

Stari su imenom Izida nazvali jedan od svojih okultnih lekova, pa se ovde dat opis pomalo odnosi na hemiju. Njen crni ogrtač označava, takođe, i da mesec, ili lunarna vlažnost – mudra univerzalna živa i aktivna materija Prirode, u terminologiji alhemije – nemaju sopstvenu svetlost, već svoju svetlost, svoju vatru i njenu oživljavajuću snagu dobijaju od sunca. Izida je bila slika ili predstavnik Velikih Dela mudrih ljudi: Kamena mudraca, Eliksira života i Univerzalnog leka.

Ostali hijeroglifi povezani sa Izidom nisu ništa manje čudni od onih koji su već opisani, ali nemoguće ih je sve nabrojati, jer su egipatski hermetičari naizmenično koristili mnoge simbole. Boginja je često na glavi nosila šešir načinjen od grana čempresa, koji je označavao žalost za njenim mrtvim mužem i zbog fizičke smrti, kojoj su, zahvaljujući njoj, podložna sva živa bića, kako bi kroz potomstvo ili periodično vaskrsenje dobila novi život. Izidina glava je ponekad ukrašena zlatnom krunom ili vencem od maslinovih grančica, upadljivim obeležjima njenog suvereniteta kao kraljice sveta i gospodarice celog univerzuma. Zlatna kruna takođe označava i pozlaćenu

5 Apulej, *Zlatni magarac*, fototipsko izdanje, Dereta, Beograd, 1991, str. 228-229. Prevod s latinskog dr Albin Vilhar. (Nap. prev.)

sladunjavost, ili sumpornu obilnost solarne i vitalne vatre, koje ona deli svima kroz stalno kruženje elemenata, pri čemu muzička zvečka koju drži u ruci simbolizuje to kruženje. Taj sistrum je, takođe, i jonički simbol čistote.

SISTRUM

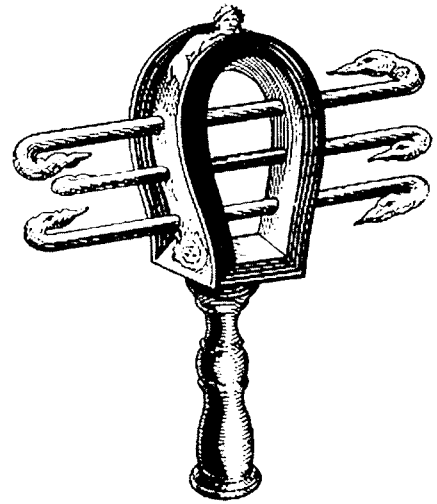

„Sistrum je dizajniran da nam predoči da se svaka stvar mora držati u stalnoj uzburkanosti, da nikada ne prestane da se kreće; da stvari treba da budu promišljene i dobro prodrmane, kad god počnu pospano da rastu, kao što se dešava, i da klona u svojim pokretima. Jer, kako kažu, zvuk sistruma odvraća i odagnava Tifona; značenje toga je da kako iskvarenost zagušuje i zaustavlja redovan tok prirode, tako ga stvaranje, kroz kretanje, ponovo oslobađa i vraća mu predašnju snagu. Na spoljašnjoj površini ovog instrumenta je ispupčen lik, a unutar njega su četiri strune ili šipke [prikazane su samo tri], koje zveče kada se on protrese – ni ovo nije bez svog značenja, jer deo univerzuma podložan stvaranju i kvarenju nalazi se unutar sfere meseca i koji god pokreti i promene da se tu dogode, sve su izazvane različitim kombinacijama četiri elementarna tela: vatre, zemlje, vode i vazduha – štaviše, nad gornjim delom ispupčene površine sistruma urezano je obličje mačke sa ljudskim likom, dok je na njegovoj nižoj ivici, ispod tih pokretnih struna, s jedne strane ugravirano lice Izide, a sa druge lice Neftis – čija lica simbolički predstavljaju stvaranje i kvarenje [koji, kao što je već primećeno, nisu ništa drugo do međusobno kretanje i menjanje četiri elementa]."

(Iz Plutarhovog dela *Izida i Oziris*)

Zmija koja grize vlastiti rep, upletena u maslinovo lišće na njenoj glavi, označava da je pozlaćena sladunjavost ukaljana otrovom zemaljske iskvarenosti koja je okružuje i da je na sedam planetarnih

cirkulacija ili pročišćenja, nazvanih leteći orlovi (alhemijska terminologija), obaveza da je suzbiju i pročiste, ne bi li je učinili lekovitim sredstvom za obnovu zdravlja. (Ovde se emanacije sunca prepoznaju kao lek za ljudske bolesti.) Sedam planetarnih cirkulacija predstavljeno je ophodom u masonskoj loži, obilaskom jevrejskih sveštenika sedam puta oko zidina Jerihona i muslimanskih sveštenika sedam puta oko Kabe u Meki. Iz zlatne krune štrče tri roga izobilja, označavajući obilje darova Prirode proisteklih iz jednog korena koji je nebeskog porekla (Izidina glava).

U ovom liku su paganski prirodnjaci predstavili vitalne sile tri kraljevstva i porodice prirodnih minerala, biljaka i životinja ovoga sveta (pri čemu je čovek smatran za životinju). Na jednom uvu bio joj je mesec, a na drugom sunce, da bi se ukazalo kako su ovo dvoje ujedno izvršioci dela i oni na kojima je delo izvršeno, ili očinski i majčinski principi svih prirodnih objekata, a da Izida, ili Priroda, koristi ova dva svetleća tela da prenese svoje moći čitavom carstvu životinja, biljaka i minerala. Na poleđini njenog vrata bili su simboli planeta i zodijački znaci koji pomažu planetama u njihovim funkcijama. To je značilo da su nebeski uticaji usmeravali načela i seme svih stvari, jer su bili upravitelji svih ovosvetskih tela, koja su preoblikovali u male svetove načinjene po ugledu na veći univerzum.

Izida u desnoj ruci drži mali jedrenjak kojem je jarbol vreteno preslice. Sa vrha jarbola štrči vrč za vodu s drškom u obliku zmije nadute od otrova. To ukazuje da Izida usmerava lađu života, punu nevolja i patnji, po burnom okeanu Vremena. Vreteno simbolizuje činjenicu da ona obrće i preseca nit Života. Ti simboli dalje znače da Izida obiluje vlažnošću, pomoću koje neguje sva prirodna tela i štiti ih od vreline sunca, vlažeći ih hranljivom vlagom iz atmosfere. Vlaga podržava vegetaciju, ali ova suptilna vlažnost (eter života) uvek je manje-više okužena nekim otrovom proisteklim iz kvarenja ili truljenja. Ona se mora pročistiti dovođenjem u dodir sa nevidljivom, pročišćujućom vatrom Prirode. Ta vatra je rastvara, usavršava i revitalizira, kako bi vlažnost mogla postati univerzalni lek koji leči i obnavlja sva tela u Prirodi.

Zmija zbacuje svoju kožu jednom godišnje i tako se obnavlja (simbol vaskrsenja duhovnog života iz materijalne prirode). Ta obnova zemlje odvija se svakog proleća, kada se životvorni duh sunca vraća u zemlje severne hemisfere.

Simbolična Devica nosi u svojoj levoj ruci sistrum i cimbal, ili kvadratni metalni ram koji, kada se udari, daje ključnu notu Prirode (Fa); ponekad i maslinovu granu, da naznači sklad koji ona, pomoću svoje regenerativne moći, čuva među prirodnim stvarima. Pomoću procesa smrti i kvarenja ona daje život mnoštvu stvorenja različitih oblika kroz periode stalne promene. Cimbal je napravljen u kvadratnom obliku, umesto u uobičajenom trouglastom, kako bi simbolizovao da su sve stvari transmutirane i regenerisane prema skladu četiri elementa.

Dr Sigismund Bakstrom[6] je verovao da bi lekar, ako bi mogao da uspostavi sklad među elementima zemlje, vatre, vazduha i vode i ujedini ih u kamen (Kamen mudraca), simbolički prikazan šestokrakom zvezdom, odnosno, sa dva isprepletana trougla, imao sredstvo koje leči sve bolesti. Dr Bakstrom je dalje tvrdio da lično ni malo ne sumnja u to da univerzalna, sveprisutna vatra (duh) Prirode „čini sve i sva je u svemu". Kroz privlačenje, odbijanje, kretanje, toplotu, sublimaciju, isparavanje, isušivanje, zgušnjavanje, zgrušavanje i učvršćivanje, Univerzalna Vatra (Duh) barata materijom, a manifestuje se kroz stvaranje. Svako ko može da shvati te principe i da ih prilagodi svakom od tri dela Prirode, postaje istinski filozof.

Iz Izidine desne dojke strči grozd, a iz leve klip kukuruza ili snop pšenice, zlatne boje. Oni ukazuju na to da je Priroda izvor prehrane za biljni, životinjski i ljudski život i da iz sebe neguje sve stvari. Zlatna boja žita (kukuruza) indicira da je u sunčevoj svetlosti ili duhovnom zlatu skriveno prvo seme celokupnog života.

Na pojasu oko gornjeg dela tela kipa pojavljuje se niz tajanstvenih amblema. Pojas je spreda zakopčan zlatnim pločama (elementima), postavljenim u obliku kvadrata. To označava da je Izida, ili Priroda, prva materija (u alhemijskoj terminologiji), čija kvintesencija rađa sve stvari. Na tom pojasu su predstavljene bezbrojne zvezde, čime se ukazuje na njihov uticaj u tami, kao i na uticaj sunca u svetlosti. Izida je Devica

6 *Sigismond Backström* (ca. 1750–1805) – skandinavski lekar, alhemičar i inicirani rozenkrojcer, koji je skupio veliku kolekciju rukopisa od XVI do ranog XIX veka i većinu ih preveo na engleski jezik. *Bakstromova kolekcija rukopisa* (*Bacstrom Collection of Manuscripts*) obuhvata oko 120 rukopisa i objavljena je u 19 tomova. U engleskoj transkripciji prezime *Backström* pojavljuje se i bez umlauta, kao *Backstrom* i kao *Bacstrom* (što je slučaj i kod Menlija Hola). (Nap. prev.)

koja je ovekovečena u sazvežđu *Virgo*, gde je Svetska Majka smeštena sa zmijom pod svojim stopalom i sa krunom zvezda na glavi. U rukama nosi snop žita, a ponekad i mladog Boga Sunca.

Statua Izide bila je smeštena na postolje od tamnog kamena, ukrašeno ovnujskim glavama. Njena stopala gazila su mnoštvo otrovnih gmizavaca. To ukazuje da Priroda ima moć da svu rđu oslobodi kiseline i slanosti i da prevlada sve nečistoće iz zemaljske iskvarenosti koja je prionula uz tela. Ovnujske glave ukazuju da je najpovoljnije vreme za stvaranje života tokom perioda u kojem sunce prolazi kroz znak Arijes. Zmije pod njenim stopalom ukazuju da je Priroda sklona da zaštiti život i da izleči bolest izbacivanjem nečistoća i iskvarenosti.

U tom smislu su potvrđeni aksiomi poznati antičkim filozofima, i to:

Priroda sadrži Prirodu,
Priroda se raduje po sopstvenoj prirodi,
Priroda savladava Prirodu,
Prirode ne može biti izmenjena, osim u sopstvenoj prirodi.

Dakle, u kontemplaciji o Izidinoj statui ne smemo izgubiti iz vida okultni smisao njenih alegorija; u suprotnom Devica ostaje neobjašnjiva enigma.

Od zlatnog prstena na njenoj levoj ruci spušta se uzica na čijem kraju je obešena duboka kutija napunjena plamtećim žeravicama i tamjanom. Izida, ili personifikovana Priroda, nosi sa sobom svetu vatru, koju su, u posebnom hramu, pune vere, čuvale i održavale joj plamen vestalske device. Ta vatra je istinska, besmrtna vatra Prirode – eterična, esencijalna, tvorac života. Neistrošno ulje, balsam života, koji su toliko hvalili mudraci i tako često spominjali u spisima, u mnogo slučajeva je simbolizovan kao gorivo te besmrtne vatre.

Sa desne ruke lika takođe se spušta nit, a na njenom kraju pričvršćene su terazije, da označe tačnost merila i mera Prirode. Izida je često predstavljana kao simbol Pravde, jer je Priroda večno dosledna.

Devica Sveta je ponekad prikazana kako stoji između dva velika stuba – Jahina i Voasa slobodnog zidarstva – simbolišući činjenicu da Priroda produktivnost postiže pomoću polariteta. Kao personifikovana mudrost, Izida stoji između stubova suprotnosti, pokazujući da se razumevanje uvek nalazi u ravnoteži i da je istina često razapeta između dva očigledno kontradiktorna lopova.

EGIPATSKA BOGORODICA

Iz Lenoir, La Franche-Maconnerie.

Izida je prikazana sa sinom Horusom u naručju. Okrunjena je lunarnom sferom ukrašenom ovnujskim i bikovskim rogovima. Orus, ili Horus, kako je opšte poznat, bio je sin Izide i Ozirisa. Bio je bog vremena, sati, dana i ovog uskog raspona života koji znamo kao smrtno postojanje. Četiri Horusova sina, po svoj prilici, predstavljaju četiri kraljevstva prirode. Horus je bio taj koji je napokon osvetio ubistvo svoga oca, Ozirisa, koga je ubio Tifon, duh Zla.

II

Sjaj zlata u njenoj tamnoj kosi ukazuje da iako je lunarna, njena moć potiče od sunčevih zraka, od kojih ona obezbeđuje svoj rumeni ten. Kao što je mesec odenut u reflektovano svetlo sunca, tako je i Izida, poput device iz *Otkrivenja*, odevena u slavu solarne blistavosti. Apulej navodi da je u snu ugledao časnu boginju Izidu kako se uzdiže iz okeana. Stari narodi su shvatali da se prvobitni oblik života prvi put pojavio iz vode, a savremena nauka slaže se sa ovim gledištem. H. Dž. Vels[7], u svom delu *Pregled istorije* (*Outline of History*), kada opisuje primitivni život na zemlji, kaže:

7 Herbert Džordž Vels (*Herbert George Wells*, 1866–1946) – engleski književnik, najviše poznat po svojim delima naučne fantastike, ali plodan pisac i u mnogim drugim žanrovima i oblastima, uključujući i savremene romane, istoriju, politiku i socijalne komentare. (Nap. prev.)

„No, mada okean i međuplimska voda već bujaju životom, zemljište iznad gornje linija plime je i dalje, koliko možemo naslutiti, kamenita pustoš bez traga života."

U sledećem poglavlju on dodaje:

„Gde god je prolazila linija obale bilo je života i taj život se odvijao u vodi i s vodom kao svojim domom, svojom sredinom i svojom osnovnom potrebom."

Stari narodi verovali su da je univerzalno seme proisteklo iz tople pare, vlažne, ali vatrene. Izida pokrivena velom, pri čemu njeni prekrivači predstavljaju paru, simbol je te vlažnosti, koja je nosilac ili prenosno sredstvo semena života sunca, predstavljenog detetom u njenom naručju. Zato što se u ovoj postavci čini kao da sunce, mesec i zvezde tonu u more i zbog toga što voda u sebe prima njihove zrake, verovalo se da je more rasplodni teren semena živih bića. To seme stvoreno je iz kombinacije uticaja nebeskih tela, pa je Izida, stoga, ponekad predstavljana kao trudna.

Često je uz Izidinu statuu bio i lik belog ili crnog bika. Bik predstavlja ili Ozirisa, kao Taurusa, zodijačkog bika, ili Apisa, životinju posvećenu Ozirisu zbog svojih karakterističnih obeležja i boje. Za Egipćane je bik bio tovarna životinja. Zato je prisustvo te životinje bilo podsetnik na strpljivi rad koji Priroda obavlja da bi se za sva stvorenja obezbedili život i zdravlje. Harpokrat, Bog ćutanja, s prstom na ustima, često je uz Izidinu statuu. On sve upozorava da čuvaju tajne mudrih od onih koji su nedostojni da ih znaju.

Druidi Britanije i Galije posedovali su duboko znanje o Misterijama Izide i klanjali su joj se kao simbolu meseca. Godfri Higins smatra da je pogrešno Izidu uzimati kao sinonim za mesec. Mesec je izabran kao obličje Izide zbog njene vlasti nad vodom. Druidi su smatrali da je sunce otac, a mesec majka svih stvari. Pomoću tih simbola iskazivali su poštovanje Univerzalnoj Prirodi.

Lik Izide ponekad je korišćen za predstavljanje okultnog i magijskog umeća, kao što su nekromantija, invokacija, čarobnjaštvo i čudotvorstvo. U jednom od mitova o Izidi rečeno je da je ona prizivala nepobedivog Boga Večnosti, *Ra*, da joj kaže svoju tajnu i sveto ime, što je on i učinio. Ovo ime je ekvivalent Izgubljenoj Reči masonerije. Pomoću ove Reči čarobnjak može zahtevati pokornost od nevidljivih i vrhunskih božanstva. Sveštenici Izide postajali su adepti korišćenjem nevidljivih sila Prirode. Oni su razumeli hipnotizam, mesmerizam i slične prakse mnogo pre no što je savremeni svet sanjao o njihovom postojanju.

Plutarh opisuje pribor sledbenika Izide na sledeći način:

„Jer, kao što dužina brade, ili ogrubelost navika nije ono što čini filozofa, tako ni često brijanje, ili prosto nošenje lanene odežde ne čine poklonika Izide, već je pravi sluga ili sledbenik ove boginje onaj koji, nakon što je čuo i na odgovarajući način bio upoznat s istorijom delovanja tih Bogova, traga za skrivenim istinama koje su pohranjene ispod njih i ispituje celinu po zaposvestima razuma i filozofije."

Trubaduri centralne Evrope su tokom srednjeg veka u pesmi sačuvali legende o ovoj egipatskoj boginji. Sastavljali su sonete najlepšoj ženi na svetu. Iako je malo njih ikada otkrilo njen identitet, bila je to Sofija, Devica Mudrosti, kojoj su se udvarali svi filozofi sveta. Izida predstavlja misteriju majčinstva, koju su stari narodi prepoznali kao najveći očigledan dokaz sveznajuće mudrosti Prirode i Božje zaštitničke moći. Za savremenog tragaoca ona je ovaploćenje Velikog Nepoznatog, a samo oni koji je razotkriju moći će da reše tajne života, smrti, stvaranja i obnavljanja.

Mumifikacija mrtvih u Egiptu

Servije, komentarišući Vergilijevu *Eneidu*, primećuje:

„(...) mudri Egipćani su se pobrinuli da balsamuju svoja tela i ostave ih u katakombama, da bi duša mogla biti dugo vremena sačuvana u vezi sa telom i da ne bi brzo bila otuđena, dok su Rimljani, sa suprotnim naumom, stavljali ostatke svojih mrtvih na pogrebnu lomaču, s namerom da se vitalnoj iskri omogući momentalan povratak u opšti element, ili povratak u njenu prastaru prirode."

[Iz Pričardove[8] *Analize egipatske mitologije* (*An Analysis of the Egyptian Mythology*)]

8 Džejms Kaules Pričard (*James Cowles Prichard*, 1786–1848) – engleski lekar i etnolog; u svojim uticajnim istraživanjima fizičke istorije čovečanstva dotakao je temu evolucije. (Nap. prev.)

OZIRIS,
KRALJ DONJEG SVETA

Oziris je često predstavljen s donjim delom tela zatvorenim u mumijin sanduk ili umotanim u pogrebne zavoje. Čovekov duh se sastoji od tri različita dela, od kojih se samo jedan inkarnira u fizičkom obliku. Ljudsko telo je smatrano grobom ili počivalištem tog inkarniranog duha. Zato je Oziris, simbol inkarniranog ega, prikazivan s mumificiranom donjom polovinom tela, čime je ukazivano da je on bio živi duh čoveka zatvorenog u materijalnom obliku simbolizovanom mumijinim sandukom.

Postojala je romansa izmedu aktivnog principa Boga i pasivnog principa Prirode. Iz sjedinjenja ova dva principa nastalo je racionalno stvaranje. Čovek je složeno stvorenje. Od svog oca (aktivnog principa) on nasleđuje Božanski Duh, vatru težnje – onaj besmrtni deo sebe koji se pobednički uzdiže iz slomljene gline smrtnosti: deo koji preostaje nakon što se raspadnu ili preporode prirodni organizmi. Od svoje majke (pasivnog principa) on nasleđuje telo – onaj deo koji kontrolišu zakoni Prirode: svoju čovečnost, svoju smrtnu ličnost, svoje apetite, svoje osećaje i svoje emocije. Takođe, Egipćani su verovali da je Oziris bio reka Nil, a da je Izida (njegova sestra-supruga) bila okolna zemlja, koja je, kada bi je reka poplavila, rađala voćem i žetvama. Verovalo se da je mutna voda Nila uzrok crnila Ozirisa, koji je generalno predstavljan u boji ebonosa.

Ne postoji potpuna arhiva koja daje uvid u tajnu doktrinu Egipćana o odnosu između duha, ili svesti, i tela koje je nastanjeno. U nekoj meri je pouzdano, međutim, da je Pitagora, koji je bio iniciran u egipatskim hramovima, kada je objavio doktrinu metempsihoze, preformulisao, barem delom, učenja egipatskih inicijata. Popularna pretpostavka da su Egipćani mumificirali svoje mrtve kako bi sačuvali oblik za fizičko vaskrsenje neodrživa je u svetlu savremenih saznanja o njihovoj filozofiji smrti. U četvrtoj knjizi *Apstinencije od stočne hrane* (*De abstinentia ab esu animalium*), Porfirije opisuje egipatski običaj pročišćavanja mrtvih uklanjanjem sadržaja stomačne duplje, koje su smeštali u odvojene kutije. On zatim prenosi sledeći govor koji je sa egipatskog preveo Eufant:

„O, suvereno Sunce, i svi vi Bogovi koji ste dali život ljudima, primite me i odnesite u zajednički život sa večnim Bogovima. Jer, uvek sam pobožno poštovao božanstva na koja su mi ukazali roditelji, dok sam živeo u toj dobi, a isto tako odavao poštovanje onima koji su štitili moje telo. Poštujući druge ljude, nikada nisam nikoga ubio, niti proneverio bilo šta od onoga što mi je neko poverio, niti sam počinio bilo koji drugi grozan čin. Ako sam, dakle, tokom svog života postupio pogrešno, jedući ili pijući ono što je nezakonito da se jede ili pije, nisam zgrešio kroz sebe, već kroz ove stvari [pokazuje na kutije u kojima je utroba]."

Uklanjanje organa poistovećenih sa sedištem apetita smatralo se istovetnim sa pročišćavanjem organizma od njihovih zlih uticaja.

Rani hrišćani su toliko doslovno tumačili njihove Spise da su čuvali tela svojih mrtvih kiseleći ih u slanoj vodi, tako da na dan vaskrsenja duh pokojnika može ponovno da uđe u potpuno i savršeno očuvano telo. Verujući da bi rezovi neophodni za proces balsamovanja i uklanjanje unutrašnjih organa sprečili povratak duha u svoje telo, hrišćani su ukopavali svoje mrtve ne pribegavajući razrađenijim metodama mumifikacije koje su primenjivali egipatski pogrebnici.

U svom radu o *Egipatskoj magiji* (*Egyptian Magic*), S. S. D. D.[9] se usuđuje na upuštanje u sledeću spekulaciju o ezoteričkoj svrsi koja stoji iza prakse mumifikacije. Ona[10] kaže:

[9] Skraćenica latinskog motoa *Sapientia Sapienti Dona Data* (Mudrost je dar dat mudrima), koji je za svoj moto i pseudonim uzela Florens Beatris Emeri [*Florence Beatrice Emery* (rođena) *Farr*, 1860–1917], britanska vodeća glumica Vest end pozorišta (*West End Theatre*), kompozitor i reditelj, borac za ženska prava, novinar, predavač, pevačica, romansijerka, inicirana u Hram Izide-Uranije (*Isis-Urania Temple*) tajnog okultnog Hermetičkog reda Zlatne Zore (*The Hermetic Order of the Golden Dawn*), za koji je napisala nekoliko tajnih instruktivnih spisa, nazvanih „Leteći svici" („*Flying Rolls*"). Godine 1897, posle ostavke Viljema Vina Vestkota (*William Wynn Westcott*), jednog od suosnivača Reda, zamenila ga je kao „Glavni adept u Engleskoj" („*Chief Adept in Anglica*"), postavši vođa engleske lože i zvanični predstavnik Semjuela Lidela Mekgregora Matersa (*Samuel Liddell MacGregor Mathers*), jedinog preostalog osnivača, koji je živeo u Parizu. (Nap. prev.)

[10] U originalu stoji „on", jer autoru, Menliju Holu, kao najverovatnije i većini njegovih savremenika, nije bilo poznato ko se krije iza pseudonima S. S. D. D. (videti prethodnu napomenu). (Nap. prev.)

„Sve ide u prilog pretpostavci da su bili mumificirani samo oni koji su prošli kroz neki stepen inicijacije, jer je izvesno da je u očima Egipćana mumifikacija uspešno sprečavala reinkarnaciju. Reinkarnacija je bila potrebna nesavršenim dušama, onima koji nisu uspeli da prođu testove inicijacije, a za one koji su imali Volju i sposobnost da uđu u Tajni Aditon, retko je bilo potrebe za tim oslobađanjem duše, za koje je rečeno da je izazvano uništenjem tela. Telo Inicijata je, stoga, čuvano nakon smrti kao vrsta Talismana ili materijalne osnove za ispoljenje Duše na zemlji."

U periodu kada se počelo sa mumifikacijom, ono je bilo ograničeno na Faraona i druge osobe kraljevskog ranga, verovatno kao obeležje atributa velikog Ozirisa, božanskog, mumificiranog kralja egipatskog Donjeg Sveta.

SUNCE, UNIVERZALNO BOŽANSTVO

Solarno Trojstvo ❋ Hrišćanstvo i Sunce ❋ Rođendan Sunca ❋ Tri Sunca ❋ Nebeski stanovnici Sunca ❋ Sunce u alhemijskoj simbologiji ❋ Ponoćno Sunce ❋ Solarne boje

Obožavanje sunca bilo je jedan od najranijih i najprirodnijih oblika religioznog izraza. Složene savremene teologije samo su uključivanja i pojačavanja ovog jednostavnog domorodačkog verovanja. Primitivna svest, prepoznajući blagotvornu moć solarne kugle, obožavala ju je kao zastupnika Vrhovnog Božanstva. Po pitanju porekla obožavanja sunca, u svom delu *Moral i dogma* Albert Pajk daje sledeću sažetu izjavu:

„Za njih [domorodačke narode] ono [Sunce] je bilo urođena vatra tela, vatra Prirode, Tvorac Života, toplota i paljenje, ono je za njih bilo delotvoran uzrok sveg stvaranja, jer bez njega nije bilo kretanja, ni postojanja, ni oblika. Za njih je ono bilo neizmerno, nedeljivo, neuništivo i svuda prisutno. Potrebu za svetlošću i njegovom stvaralačkom energijom osetili su svi ljudi i za njih nije bilo ničega stravičnijeg od njegove odsutnosti. Njegovi blagotvorni uticaji bili su razlog njegovog poistovećivanja sa Principom Dobra, a BRAMA kod Hindusa, MITRA kod Persijanaca, ATUM, AMON, PTAH i OZIRIS kod Egipćana, BEL kod Haldejaca, ADONAJ kod Feničana i ADONIS i APOLON kod Grka, postali su samo personifikacije Sunca, regenerativnog Principa, slike one plodonosnosti koja održava i podmlađuje postojanje sveta."

Među svim narodima antike, oltari, humke i hramovi bili su posvećeni obožavanju sfere dana. Ruševine ovih svetih mesta još postoje, a

među njima se ističu piramide Jukatana i Egipta, zmijske humke američkih Indijanaca, zigurati Vavilona i Haldeje, irske okrugle kule i masivni prstenovi od neklesanog kamena u Britaniji i Normandiji. Vavilonska kula, koja je, prema Spisima, bila izgrađena s ciljem da omogući čoveku da dosegne Boga, verovatno je bila astronomska opservatorija.

Mnogi rani sveštenici i proroci, kako paganski tako i hrišćanski, bili su poznavaoci astronomije i astrologije; njihovi spisi se najbolje shvataju kad se čitaju u svetlu tih drevnih nauka. S porastom čovekovog poznavanja sastava i periodičnosti nebeskih tela, astronomski principi i terminologija uvedeni su u njegove religijske sisteme. Bogovi staratelji dobili su planetarne tronove, a nebeska tela nazvana su po božanstvima koja su im dodeljena. Nepokretne zvezde su podeljene u sazvežđa, a preko tih sazvežđa lutali su sunce i planete, potonje u društvu svojih satelita.

Solarno Trojstvo

Sunce, kao vrhovno među nebeskim telima vidljivim antičkim astronomima, bilo je dodeljeno najvišem od bogova i postalo je simbol vrhovne vlasti samog Stvoritelja. Iz dubokog filozofskog razmatranja moći i principa sunca proizašao je koncept Trojstva, kako se ono shvata u današnjem svetu. Načelo Trojednog Božanstva nije karakteristično samo za hrišćansku i mojsijevsku teologiju, već čini upadljiv deo dogme najvećih religija, kako drevnih tako i modernih vremena. Persijanci, Hindusi, Vavilonjani i Egipćani imali su svoja Trojstva. U svakom od slučajeva ono predstavlja trostruki oblik Vrhovne Inteligencije. U savremenoj masoneriji Božanstvo je simbolizovano jednakostraničnim trouglom, čije stranice predstavljaju primarne manifestacije Večnoga, koji je Sâm predstavljen kao maleni plamen, Jevrijima poznat kao *Jod* (י). Jakob Beme[1], tevtonski mistik, Trojstvo naziva *Tri Svedoka*, a Nevidljivi je posredstvom njih postao poznat vidljivom, opipljivom univerzumu.

1 Jakob Beme, ili Bemen (*Jakob Böhme*, ili *Behmen*, c. 1575–1624) – nemački hrišćanski mistik i teolog; smatra se originalnim misliocem luteranske tradicije. (Nap. prev.)

Poreklo Trojstva očigledno je svakome ko posmatra dnevne manifestacije sunca. Ta lopta, kao simbol sve Svetlosti, ima tri različite faze: izlazak, podne i zalazak. Filozofi su, stoga, podelili život svih stvari na tri dela: rast, zrelost i raspadanje. Između sumraka zore i sumraka večeri je podne blistavog sjaja. Bog Otac, Stvoritelj sveta, simbolizovan je zorom. Njegova boja je plava, jer sunce je ujutru, kada izlazi, prekriveno velom plave sumaglice. Bog Sin, Prosvetljeni, poslat da svedoči o Svom Ocu pred svim svetovima, nebeski je globus u podne, blistav i veličanstven, grivasti Judin lav, Zlatokosi Spasitelj Sveta. Žuto je Njegova boja, a Njegova moć je beskrajna. Bog Sveti Duh je faza zalaska sunca, kada sfera dana, odevena u plamteće crvenilo, odmara za trenutak nad linijom horizonta, a zatim nestaje u tamu noći da luta nižim svetovima i kasnije se ponovo pobedonosno uzdigne iz zagrljaja mraka.

Za Egipćane je sunce bilo simbol besmrtnosti, jer, mada je umiralo svake noći, ono je vaskrsavalo sa svakim nastupanjem zore. Sunce ne samo da obavlja ovu svakodnevnu aktivnost, već ima, takođe, i svoje godišnje hodočašće, tokom kojega sukcesivno prolazi kroz dvanaest nebeskih kuća, ostajući u svakoj po trideset dana. Uz to, ima i treću stazu putovanja, koja se zove *precesija ekvinocija*, u kojoj se oko zodijaka kreće retrogradno, prolazeći kroz dvanaest znakova po stopi od jednog stepena svakih sedamdeset dve godine.

Što se tiče godišnjeg prolaska sunca kroz dvanaest kuća nebesa, Robert Hjuit Braun, 32°, izjavljuje sledeće:

> „Sunce je, dok je sledilo svoj put među tim 'živim stvorenjima' zodijaka, rečeno je alegorijskim jezikom, ili preuzimalo prirodu znaka u koji je ulazilo, ili ga pobeđivalo. Sunce je, tako, postalo bik u Taurusu, i kao takvo su ga poštovali Egipćani pod imenom Apis, a Asirci kao Bela, Baala ili Bula. U znaku Leo sunce je Lav-ubica, Herkul, a Strelac je u Sagitarijusu. U znaku Pisces, Ribe, ono je riba – Dagon, ili Višnu, riba-bog Filistejaca i Hindusa."

Pažljiva analiza religijskih sistema paganizma otkriva puno dokaza o tome da su njegovi sveštenici služili solarnoj energiji i da je njihovo Vrhovno Božanstvo u svakom slučaju bilo ova personifikovana Božanska Svetlost. Godfri Higins, nakon trideset godina ispitivanja porekla religijskih uverenja, ima sledeće mišljenje:

„Svi bogovi antike rastvaraju se u solarnoj vatri, ponekad samog sebe kao Boga, a ponekad amblem, ili šekinu[2] tog višeg principa, poznatog po imenu stvaralačko Biće ili Bog."

SOL *oriens in dorso* LEONIS

SUNČEV LAV

Iz *Maurice, Indian Antiquities*

Sunce koje se uzdiže iznad leđa lava, ili, astrološki, na leđa lava, uvek je smatrano simbolom snage i vladavine. Simbol vrlo sličan ovom pojavljuje se na zastavi Persije, čiji narod je oduvek obožavao sunce. Kraljevi i carevi su često povezivali svoje zemaljske moći sa nebeskom Moći solarne sfere i prihvatali su sunce, ili jednu od njegovih simboličkih životinja ili ptica, kao svoj amblem. O tome svedoče lav Velikog Mogula i orlovi Cezara i Napoleona.

Egipatski sveštenici su u mnogim od svojih ceremonija nosili kože lavova, koji su bili simbol solarne sfere, zbog činjenice da je sunce uzvišeno, dostojanstveno i najsrećnije smešteno u sazvežđu Leo, kojim vlada lav i koje je u jednom trenutku bilo kamen temeljac nebeskog lûka. Opet, Herkul je Solarno Božanstvo, jer kao što taj moćni lovac obavlja svojih dvanaest dela, tako i sunce, prolazeći kroz dvanaest kuća zodijačkog obruča, obavlja tokom svog hodočašća dvanaest esencijalnih i dobronamernih dela za ljudski rod i za prirodu uopšte. Herkul je, poput egipatskih sveštenika, nosio lavlju kožu kao pojas. Samson, hebrejski heroj, kao što mu ime govori[3], takođe je solarno božanstvo. Njegova borba s nubijskim lavom, njegove bitke s Filistejcima, koji predstavljaju Sile Tame, i njegov nezaboravni podvig odnošenja gradskih vrata Gaze, sve se odnosi na aspekte solarne aktivnosti. Mnogi drevni narodi imali su više od jednog solarnog božanstva, u stvari, za sve bogove i boginje se pretpostavljalo da sudeluju, barem delom, u sunčevom sjaju.

Zlatni ukrasi koje je koristilo sveštenstvo različitih svetskih religija su još jedno suptilno ukazivanje na solarnu energiju, kao što su to i krune kraljeva. U drevna vremena, krune su imale više šiljaka koji su se širili prema spolja, poput zrakova sunca, ali savremena konvencionalnost je u mnogim slučajevima ili uklonila šiljke, ili ih savila prema unutra, skupila ih zajedno i postavila kuglu ili krst na tačku gde se sastavljaju. Mnogi od drevnih proroka, filozofa i dostojanstvenika nosili su žezlo na čijem je gornjem kraju bio prikaz solarnog globusa okruženog proisteklim zracima. Sva kraljevstva na zemlji bila su kopije Nebeskog kraljevstva, a kraljevstva Nebesa su najbolje simbolizovana solarnim kraljevstvom, u kojem je sunce bilo vrhovni vladar, planete njegovo lično veće, a cela Priroda podanik njegovog carstva.

Mnoga božanstva su bila povezana sa suncem. Grci su verovali da su Apolon, Bah, Dionis, Sabazije, Herkul, Jason, Odisej, Zevs, Uran i Vulkan imali obeležja bilo vidljivih bilo nevidljivih atributa sunca. Norvežani su smatrali da je Balder Lepi solarno božanstvo, a Odin se često povezuje s nebeskom sferom, naročito zbog svog jednog oka. Kod Egipćana su Oziris, Ra, Anubis, Hermes, pa čak lično i tajanstveni Amon, imali pojedine sličnosti sa solarnim diskom. Izida je bila majka sunca, pa se čak i za Tifona, Razarača, pretpostavljalo da je oblik solarne energije. Egipatski mit o suncu konačno se fokusira oko ličnosti misterioznog božanstva zvanog *Serapis*. Dva centralnoamerička božanstava, *Tecatlipoka* i *Kecalkoatl*, mada su često povezivani sa vetrovima, također su nesumnjivo bili solarni bogovi.

2 Prisustvo. *Shekhinah* (heb. שכינה – stan, naseliti) – reč koja označava mesto stanovanja ili boravka Boga, naročito u Hramu u Jerusalimu. Prisustvo Boga. (Nap. prev.)

3 Samson, ili Šimšon (heb. שמשון) znači „od sunca". (Nap. prev.)

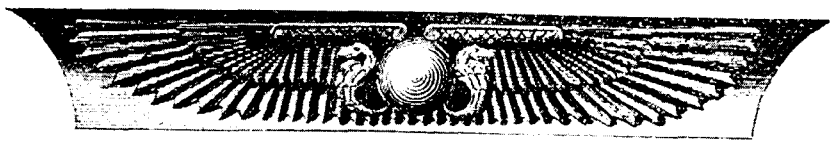

KRILATI EGIPATSKI GLOBUS

Iz *Maurice, Indian Antiquities*

Ovaj simbol, koji se pojavljuje iznad stubova ili vrata mnogih egipatskih palata i hramova, amblemsko je obeležje tri osobe egipatskog Trojstva. Krila, zmije i solarna sfera su oznake Amona, Ra i Ozirisa.

U masoneriji sunce ima mnogo simbola. Jedan izraz solarne energije je Solomon, čije ime SOL-OM-ON je naziv za Vrhovnu Svetlost u tri različita jezika. Hiram Abif, *CHiram* (Hiram) Haldejaca, takođe je solarno božanstvo, a solarno tumačenje priče o tome kako su ga napale i ubile siledžije naći će se u poglavlju *Legenda o Hiramu* (strana 311). Upadljiv primer važne uloge koju sunce ima u simbolima i ritualima slobodnog zidarstva dao je Džordž Oliver, D.D.[4], u svom *Rečniku simboličke masonerije* (*Dictionary of Symbolical Masonry*):

> „Sunce izlazi na istoku, a na istoku je mesto za Poštovanog Majstora. Kao što je sunce izvor sve svetlosti i toplote, tako bi trebalo da Poštovani Majstor oživi i zagreje braću za njihov rad. Za drevne Egipćane Sunce je bilo simbol božanskog proviđenja."

Hijerofanti Misterija bili su ukrašeni mnogim amblemskim insignijama solarne energije. Blještavilo pozlaćenog veza na poleđini odežde katoličkog sveštenstva označava da je sveštenik takođe izaslanik i predstavnik *Nepobedivog Sunca* (*Sol Invictus*).

❋ ❋
❋

4 *George Oliver, D. D.* (1782–1867) – jedan od najuglednijih i najučenijih engleskih masona, autor dela kako sa masonskim tako i sa ekleziastičkim temama; smatra se osnivačem pravca koji se danas naziva literarna škola slobodnog zidarstva. (Nap. prev.)

❋

Hrišćanstvo i Sunce

Hroničari Isusovog života i dela su, iz razloga koje su nesumnjivo smatrali dovoljnim, zaključili da je uputno preobraziti ga u solarno božanstvo. Istorijski Isus je zaboravljen; gotovo svi istaknuti događaji u četiri Jevanđelja imaju svoje korelacije u pokretima, fazama ili funkcijama nebeskih tela.

Među alegorijama iz paganske antike koje je hrišćanstvo pozajmilo je i priča o prekrasnom, plavookom Bogu Sunca, sa zlatnom kosom koja mu pada na ramena, od glave do pete odevenom u besprekorno belo, sa Jagnjetom Božjim u naručju, kao simbolom prolećne ravnodnevice. Ovaj zgodan mladić je sastavljen od Apolona, Ozirisa, Orfeja, Mitre i Baha, jer ima određene zajedničke karakteristike sa svakim od tih paganskih božanstava.

Grčki i egipatski filozofi delili su godišnji život sunca na četiri dela i zato su Solarnog Čoveka simbolizovali sa četiri različite figure. U vreme Njegovog rođenja, na zimsku kratkodnevicu, Bog Sunca je bio simbolizovan kao zavisno dete koje je na neki misteriozan način uspelo da pobegne od Sila Tame što su ga, dok je još bio u kolevci zime, tražile da ga pogube. Sunce, koje je slabo u to doba godine, nije imalo zlatne zrake (ili pramenove kose), pa je opstanak svetlosti u tami zime bio simbolizovan malenom dlakom koja je usamljena krasila glavu Nebeskog Deteta. (Pošto se rođenje sunca desilo u Kaprikornu, često je prikazivano kako ga doji koza.)

Na prolećnu ravnodnevicu, sunce je narastalo do prelepog mladića. Njegova zlatna kosa padala mu je u uvojcima na ramena, a njegovu svetlost, kako je to rekao Šiler (*Schiller*), proširila se na sve delove beskonačnosti. Na letnju dugodnevicu, sunce je postajalo jak, bradati čovek u jeku zrelosti, koji simboliše činjenicu da je Priroda u tom periodu godine najjača i najplodonosnija. Na jesenju ravnodnevicu, sunce je prikazivano kao starac s pognutim leđima i osedelom kosom, koji vuče noge u zaborav zimske tame. Dakle, dvanaest meseci bilo je dodeljeno suncu kao dužina njegovog života. Tokom tog perioda ono je u veličanstvenom pobedničkom maršu pravilo krug kroz dvanaest znakova zodijaka. Kada bi stigla jesen, ono je ulazilo, poput Samsona, u kuću Dalile (Virgo), gde su mu prekidani zraci i

gubilo je svoju snagu. Okrutne zimske mesece u masoneriji simbolizuju tri ubice koji su nastojali da unište Boga Svetlosti i Istine.

Dolazak sunca pozdravljan je s radošću; vreme njegovog odsustva shvatano je kao period odvojen na stranu za tugu i nesreću. Ta slavna, blistava sfera dana, istinska svetlost „što osvetljava svakog čoveka koji dolazi na svet", vrhovni dobročinitelj koji je podigao sve stvari iz mrtvih, koji je hranio mnoštvo gladnih, koji je umirivao oluju, koji je posle smrti ponovo podizao i vraćao u život sva bića – taj Vrhovni Duh humanosti i filantropije poznat je hrišćanstvu kao Hrist, Spasitelj svetova, Jedinorođeni od Oca, Otelovljena Reč i Nada Slave.

Rođendan Sunca

Pagani su 25. decembar izdvojili kao rođendan Solarnog Čoveka. Veselili su se, gostili, okupljali se u procesijama i prinosili darove u hramovima. Tama zime je prošla i slavni sin svetlosti se vraćao na severnu hemisferu. Krajnjim naporom stari Bog Sunca je srušio kuću Filistejaca (Duhova Tame) i raskrčio put za novo sunce, koje je tog dana rođeno iz dubine zemlje, okruženo simboličnim životinjama donjeg sveta.

Što se tiče ove slavljeničke sezone, anonimni Majstor umetnosti koledža Baliol (*Master of Arts of Balliol College*) u Oksfordu, u svojoj naučnoj raspravi, *Čovečanstvo, njegovo poreklo i sudbina* (*Mankind Their Origin and Destiny*)[5], kaže:

> „Rimljani su takođe imali svoj solarni praznik i svoje cirkuske igre u čast rođenja boga dana. To se održavalo osmog dana pre januarskih kalendi[6] – to jest, 25. decembra. Servije, u svom komentaru na stih 720 sedme knjige *Eneide*, u kojem Vergilije govori o novom suncu, kaže da je, ispravno govoreći, sunce novo 8. januarske kalende – što je 25. decembar. U vreme Lea I (Leo, Serm. XXI, De Nativ. Dom. str. 148), neki crkveni oci rekli su da je 'ono što je donelo praznik (Božića) dostojnih pre povratak i, kako su to nazvali, novo rođenje sunca, nego rođenje Isusa Hrista'. Bilo je to na isti dan kad je u Rimu slavljeno Rođenje Nepodevog Sunca (*Natalis solis invicti*), što se može videti u rimskim kalendarima objavljenim u vreme vladavine Konstantina i Julijana (Himna Suncu, str. 155). Taj epitet, 'Nepobedivo', identičan je onom koji su Persijanci dali tom istom bogu, koga su obožavali pod imenom Mitra, a čije rođenje su smeštali u pećinu (Justin. Dial. cum Trips. str 305), baš kao što su hrišćani predstavljali da je, pod imenom Hrist, rođen u staji."

5 Od vremena kada je Menli Hol pisao ovu knjigu, identitet pomenutog autora je otkriven. Radi se o Arturu Djotu Tomsonu (*Arthur Dyott Thomson*, 1822 – ?), ali se o njegovim biografskim podacima ne zna mnogo. Pored navedenog dela, autor je i brojnih drugih naslova s religijskom tematikom. (Nap. prev.)

6 Naziv u starom Rimu za prvi dan meseca; smatra se da je to prvobitno bio dan mladog Meseca. (Nap. prev.)

Po pitanju katoličkog obeležavanja Uznesenja Bogorodičinog i njegovih paralela u astronomiji, autor dodaje:

> „Po isteku osam meseci, kada sunce-bog, pošto je uvećano, prelazi osmi znak, ono apsorbuje nebesku Devicu u svoj vatreni tok i ona nestaje usred svetlosnih zraka i veličanstvenosti svoga sina. Taj fenomen, koji se odigrava svake godine oko sredine avgusta, iznedrio je praznik koji još uvek postoji, a u kojem se pretpostavlja da se Hristova majka, ostavivši svoj zemaljski život, povezala sa slavom svoga sina, te je na nebesima postavljena s njegove strane. Kolumelin rimski kalendar (Col I. II. kapu. II. str. 429) obeležava smrt ili nestanak sazvežđa Virgo u ovom periodu. Sunce, kaže on, prelazi u Virgo trinaestog dana pre septembarskih kalendi. To je datum kada katolici obeležavaju Uznesenje Bogorodičino, ili ponovno sjedinjenje Device sa svojim Sinom. Taj praznik je ranije nazivan praznik Devičinog prolaska (Beausobre, tom I, str. 350), a u *Biblioteci Otaca*[7] (Bibl. Part. tom II. deo II. str. 212) imamo izveštaj o prolazu Blažene Device. Antički Grci i Rimljani postavili su u taj dan uznesenje Astraje, koja je takođe ista ta Devica."

Ta Devica majka, koja rađa Boga Sunca kojega je hrišćanstvo tako verno očuvalo, podsetnik je na natpis, koji se odnosi na njen egipatski

7 *Biblioteka Otaca*, ili pravilnije, *Biblioteka otaca svete katoličke crkve: pre podele istoka i zapada*, sastojala se od oko 50 tomova i predstavljala glavni doprinos istorijskim i teološkim proučavanjima, a imala je uticaj i van uskih crkvenih krugova. (Nap. prev.)

prototip, Izidu, a pojavio se na hramu u Saisu: *„Plod koji sam rodila je Sunce."* Mada su Devicu rani pagani povezivali sa mesecom, nema sumnje da su i oni shvatili njenu poziciju kao sazvežđa na nebu, jer gotovo svi narodi antike smatrali su je majkom sunca i shvatili da mesec nije mogao zauzimati to mesto, dok je Virgo to mogla, i zauzimala ga je, rađajući iz sebe sunce na dan 25. decembra. Albert Veliki (*Albertus Magnus*) navodi:

> „Znamo da se znak Nebeske Device uzdiže nad horizontom u trenutku u koji smeštamo rođenje našeg Gospoda, Isusa Hrista."

Među pojedinim arapskim i persijskim astronomima, tri zvezde koje formiraju Orionov pojas sa mačem nazivane su Magi, koji su došli da odaju počast mladom Bogu Sunca. Autor dela *Čovečanstvo, njegovo poreklo i sudbina* doprinosi sledeće dodatne informacije:

> „U Kanceru, koji se uzdigao na meridijan u ponoć, nalazi se sazvežđe Staja i Magarac. Stari narodi su ga nazivali Præsepe Jovis. Na severu se vide zvezde Medveda, koje su Arabljani zvali Marta i Marija, kao i Lazarov kovčeg."

Tako je paganska ezoterija utelovljena u hrišćanstvo, mada su njeni ključevi izgubljeni. Hrišćanska crkva slepo sledi drevne običaje, a kad joj se postavi pitanje zašto to čini daje površna i nezadovoljavajuća objašnjenja, zaboravljajući ili ignoršući neospornu činjenicu da se svaka religija temelji na tajnim doktrinama svojih prethodnika.

Tri sunca

Solarnu sferu su drevni mudraci podelili, poput prirode čoveka, na tri odvojena tela. Prema misticima, postoje tri sunca u svakom solarnom sistemu, analogna trima centrima života u svakom pojedinačnom sklopu. Nazivaju se tri svetla: *duhovno* sunce, *intelektualno* ili *duševno* sunce i *materijalno* sunce (što je sada u slobodnom zidarstvu simbolizovano sa tri sveće). Duhovno sunce izražava moć Boga Oca, duševno sunce zrači život Boga Sina, a materijalno sunce je

prenosilac manifestacije Boga Svetog Duha. Čovekovu prirodu mistici su podelili na tri različita dela: duh, dušu i telo. Njegovo fizičko telo razvilo je i oživelo materijano sunce; njegovu duhovnu priroda obasjalo je duhovno sunce, a njegovu intelektualnu prirodu spasila je istinska *svetlot milosti* – duševno sunce. Usklađivanje ta tri globusa na nebesima bilo je jedno od ponuđenih objašnjenja neobične činjenice da su orbite planeta eliptične, a ne kružne.

Paganski sveštenici su solarni sistem uvek smatrali za *Velikog Čoveka* i povlačili svoju analogiju o ta tri centra aktivnosti od tri glavna centra života u ljudskom telu: mozga, srca i generativnog sistema. Isusovo Preobraženje opisuje tri tabernakla[8], od kojih je najveći u centru (srce), a manji su sa svake strane po jedan (mozak i generativni sistem). Moguće je da se filozofska hipoteza o postojanju tri Sunca temelji na naročitom prirodnom fenomenu koji se pojavio mnogo puta u istoriji. Pedeset prve godine nakon Hrista, tri sunca su viđena odjednom na nebu, a takođe i šezdeset šeste godine. Šezdeset devete godine, dva sunca su viđena zajedno. Prema Viljemu Liliju[9], između 1156. i 1648. godine zabeleženo je dvadeset sličnih pojava.

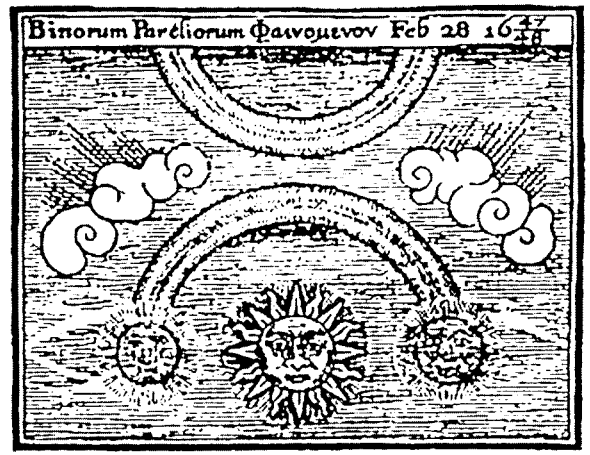

TRI SUNCA
Iz Lilly, Astrological Predictions for 1648, 1649, and 1650.

8 Tabernakl (lat. *tabernaculum* – šator) – kod starih Jevreja šator, paviljon, senica sa Zavetnim kovčegom (videti *Izlazak* 25-40); danas se ovaj termin, naročito u katoličkoj crkvi, koristi za kovčeg u kojem se čuva posuda za mošti sa posvećenom hostijom. Tabernakl se naziva i zaštitni krov za kipove, oltare, grobove i sl. (Nap. prev.)

9 Viljem Lili (*William Lilly*, 1602–1681) – čuveni engleski astrolog, autor više knjiga iz oblasti astrologije i proricanja sudbine. (Nap. prev.)

Sledeći opis ovog fenomena pojavljuje se u pismu koje je napisao Džeremaja Šekerli[10] u Lankaširu, 4. marta 1648. godine:

> „U ponedeljak, 28. februara, sa suncem su se uzdigla dva parhelija[11], sa obe strane po jedan; bili su udaljeni od njega otprilike oko deset stepeni; na istoj udaljenosti nastavili su dalje do zenita, odnosno, visine iznad horizonta koju je dostiglo Sunce; iz delova nasuprot Suncu, činilo se da izlaze neki svetli zraci, slični onima koje Sunce šalje kada je iza oblaka, ali svetliji. Delovi tih parhelija okrenuti prema Suncu, bili su obojeni mešavinom boja, a preovladavale su zelena i crvena. Malo iznad njih bila je tanka duga, jedva primetna, svetle boje, s ulegnućem prema Suncu i sa završecima koji kao da su dodirivali parhelije. Iznad nje, u jasnom, prozračnom *Ayr* [vazduhu], pojavila se druga, upadljiva duga, lepa u mnoštvu boja. Bila je toliko blizu da sam je jedva razlikovao od zenita. Radijus joj se činio nešto manjim nego kod one druge, a stajale su leđima uz leđa, ali prilično razmaknute. U vreme punog Meseca, ili blizu tog vremena, nestale su, ostavljajući u strahu i čuđenju one koji su ih videli."
>
> (Videti Viljema Lilija)

10 *Jeremiah Shakerley* (1626–1655) – engleski astronom i matematičar, jedan od prvih sledbenika Keplera. Pošto je emigrirao u Indiju, bio je jedan od prvih koji je upotrebljavao teleskop za praćenje nebeskih tela, nepunih 40 godina nakon Galileja. (Nap. prev.)

11 Parhelij (lat. *parhelion*, pl. *parhelia* ili *parhellii* – od grč. παρά – pogreška, promašaj, zabluda, i ἥλιος – sunce) – zadivljujuća pojava na nebu koja nastaje kada su refraktujuće ivice kristala leda normalne na naš horizont. Parhelij je oštro ograničena svetla pega na nebu od koje nam se čini da predstavlja još jedno sunce. U nekim leksikonima i enciklopedijama umesto parhelij koristi se odrednica *lažno sunce*. Najčešće se vide dva lažna sunca i to, kada je Sunce na horizontu, ona se nalaze u halou od 22° (ali ponekad se hało ne vidi) (halo je opšti naziv za grupu optičkih pojava koje nastaju refrakcijom i refleksijom svetlosti na ledenim kristalima u oblacima; obično su u obliku šestougaone prizme, a od njihove orijentacije u prostoru zavisi kakav halo možemo videti). Ova lažna sunca haloa od 22° su crvena prema Suncu, a dalje od njega boja im se menja kao i kod haloa. Što je Sunce više nad horizontom, lažna sunca su na većem rastojanju, a kada Sunce dostigne visinu od 60° 45', lažna sunca iščezavaju. Ponekad se mogu videti i lažna sunca haloa od 46°. I njihovo rastojanje raste sa visinom Sunca nad horizontom. Ona su svetla i neobojena. Zabeležena su i lažna sunca na 90°, 120° i 180° od Sunca. Ovo poslednje lažno sunce (na 180°) zove se antisunce ili antihelij. To je sjajno bleda tačka suprotno od pravog Sunca. (Nap. prev.)

Priznajući sunce za vrhovnog dobrotvora materijalnog sveta, hermetičari su verovali da je postojalo duhovno sunce koje je služilo potrebama nevidljivog i božanskog dela Prirode – ljudske i univerzalne. Veliki Paracelzus je povodom toga napisao:

> „Postoji zemaljsko sunce, koje je uzrok sve toplote, i svi koji su u stanju da gledaju mogu videti sunce, a oni koji su slepi i ne mogu da ga vide mogu osetiti njegovu toplotu. Postoji Večno Sunce, koje je izvor svih mudrosti, i oni čija su duhovna čula probuđena za život videće to sunce i biće svesni Njegovog postojanja, ali i oni koji nisu postigli duhovnu svest, unutrašnjom sposobnošću koja se naziva intuicija, ipak mogu da osete Njegovu moć."

Izvesni rozenkrojcerski učenjaci dali su posebne nazive za te tri faze sunca: duhovno sunce zvali su *Vulkan*; duševno i intelektualno sunce, *Lucifer*, odnosno, *Hrist*, a materijalno sunce, jevrejski Demijurg, *Jahve*. Lucifer ovde predstavlja intelektualni um neosvetljen duhovnim umom, pa je on stoga „lažna svetlost". Lažna svetlost se konačno pobeđuje i spašava istinskom svetlošću duše, nazvanom *Drugi Logos* ili *Hrist*. Tajni procesi kojima se luciferski intelekt transmutira u hristovski intelekt predstavljaju jednu od velikih tajni alhemije, a simbolizovani su procesom transmutacije neplemenitih metala u zlato.

U retkoj raspravi *Tajni simboli rozenkrojcera* (*The Secret Symbols of The Rosicrucians*), Franc Hartman[12] sunce alhemijski definiše kao:

> „Simbol mudrosti. Centar Moći ili Srce stvari. Sunce je središte energije i skladište moći. Svako živo biće u sebi ima centar života koji može porasti da bude Sunce. U srcu preporođenoga, božanska moć, uz podsticaj Svetlosti Logosa, izrasta u Sunce koje osvetljava njegov um."

12 *Franz Hartmann* (1838–1912) – nemački lekar, teozof, okultista, geomant i astrolog, autor više ezoterijskih dela. Napisao je biografije i ezoterijske studije o Jakobu Bemeu i Paracelzusu; preveo je *Bhagavad Gitu* na nemački i bio urednik časopisa „Lotosov cvet" (*Lotusblüten*). Jedno vreme bio je saradnik Helene Blavacke u Adjaru. Godine 1896. osnovao je nemačko Teozofsko društvo, a podržavao je i Guido fon List društvo (*Guido-von-List-Gesellschaft*). Zajedno sa Karlom Kelnerom (*Carl Kellner*) i Teodorom Rojsom (*Theodor Reuss*) bio je suosnivač Reda istočnjačkog hrama ili Reda istočnjačkih templara (*Ordo Templi Orientis*). *Tajni simboli rozenkrojcera* (*Geheime Figuren der Rosenkreuzer*) je delo objavljeno u Altoni, u Nemačkoj, 1785. godine, a Hartman je jedan njegov deo preveo na engleski. (Nap. prev.)

U napomeni autor pojačava svoj opis i dodaje:

> „Zemaljsko sunce je slika ili odraz nevidljivog nebeskog sunca; ovo drugo je u području Duha, a prvo je u području Materije i ono svoju snagu prima od drugoga."

U većini slučajeva, antičke religije su suglasne da je materijalno, vidljivo sunce pre reflektor nego izvor energije. Sunce je ponekad predstavljano kao štit koji na ruci nosi Bog Sunca, kao što je slučaj kod Freja, skandinavskog Solarnog Božanstva. To sunce odražava svetlost nevidljivog, *duhovnog* sunca, koje je bilo pravi izvor života, svetlosti i istine. Fizička priroda univerzuma je prijemčiva i područje je delovanja. Nevidljivi uzroci tih delovanja pripadaju duhovnom svetu. Dakle, duhovni svet je sfera *prouzrokovanja*, materijalni svet je sfera *delovanja*, a intelektualni – ili duševni – svet je sfera *posredovanja*. Tako se Hrist, personifikovani viši intelekt i duša prirode, naziva „Posrednik" i On, na osnovu Svog položaja i moći, kaže:

> „Niko neće doći k Ocu do kroza me."[13]

Ono što je sunce za solarni sistem, to je duh za telo čoveka, jer njegova priroda, organi i funkcije su poput planeta koje okružuju središnji život (ili sunce) i žive od njegovih emanacija. Solarna energija u čoveku podeljena je u tri dela, koji su nazvani trostruki ljudski duh čoveka. Za te tri duhovne prirode je rečeno da su blistave i transcendentne; kada su ujedinjene, one formiraju Božanstvenost u čoveku. Čovekova trostruka niža priroda – sastavljena od njegovog fizičkog organizma, njegove emocionalne prirode i njegovih mentalnih sposobnosti – odražava svetlost njegove trostruke Božanstvenosti i o Njoj svedoči u fizičkom svetu. Čovekova tri tela simbolizuje uspravan trougao, a njegovu trostruku duhovnu prirodu obrnut trougao. Ta dva trougla, sjedinjena u obliku šestokrake zvezde, Jevreji su zvali „Davidova zvezda", „Solomonov pečat", a danas su obično poznati kao „Cionska Zvezda". Ti trouglovi simbolizuju duhovni i materijalni univerzum, povezane u sklopu ljudskog stvorenja koje učestvuje i u Prirodi i u Božantvenosti. Čovekova životinjska priroda ima učešće na zemlji, njegova božanska priroda na nebu, a njegova ljudska priroda učestvuje u posredništvu.

13 *Jevanđelje po Jovanu*, 14:6; prevod Vuk Stefanović Karadžić. (Nap. prev.)

Nebeski stanovnici Sunca

Rozenkrojceri i iluminati su, opisujući anđele, arhanđele i druga nebeska bića, izjavljivali da oni liče na mala sunca, pošto su centri blistave energije okružene trakama sile Vrila[14]. Iz tih prolivenih traka sile izvedeno je popularno verovanje da anđeli imaju krila. Ta krila su koronaste lepeze svetlosti pomoću kojih se nebeska stvorenja kreću kroz fine esencije nadfizičkih svetova.

Pravi mistici su jednoglasni u svom negiranju teorije po kojoj anđeli i arhanđeli imaju ljudski oblik, u kojem su tako često prikazivani. Ljudski oblik bio bi potpuno beskoristan u eteričnoj supstanci kroz koju se oni manifesuju. Nauka dugo raspravlja o verovatnoći da su druge planete naseljene. Primedbe toj ideji temelje se na argumentu da stvorenja s ljudskim organizmom nikako ne mogu postojati u okruženjima Marsa, Jupitera, Urana i Neptuna. Ovaj argument propušta da u obzir uzme univerzalni prirodni zakon o prilagođavanju okruženju. Stari narodi su tvrdili da je život nastao od sunca i da je sve što se okupa u svetlu solarne sfere sposobno da upije solarne

14 Vril je sila koju poseduje fantastična podzemna rasa opisana u romanu *Vril: Moć nastupajuće rase* (*Vril: The Power of the Coming Race*) (1871), Edvarda Bulvera Litona (*Edward Bulwer-Lytton*, 1803–1873). Mnogi čitaoci verovali su da opisana podzemna rasa i energetski obrazac nazvan „vril" zaista postoje, pa su neki teozofi knjigu prihvatili kao istinitu. Osnovano je i Društvo Vril ili *Luminous Lodge*, koje je bilo kombinacija političkih ideala Reda iluminata, hindu mistike, teozofije i kabale. To je bila prva nemačka nacionalistička grupa koja je koristila svastiku kao simbol povezivanja istočnog i zapadnog okultizma. Društvo Vril predstavilo je ideju o podzemnoj, matrijarhalnoj, socijalističkoj utopiji, kojom su vladala superiorna bića koja su ovladala tajanstvenom energijom što se naziva sila vrila. Od 1960. godine aktuelna je teorija zavere povezana sa delovanjem Društva Vril. Roman Bulvera Litona, *Vril: Moć nastupajuće rase*, kod nas je objavljen u prevodu Aleksandra Dramićanina (Metaphysica, edicija Androgin, Beograd, 2006). (Nap. prev.)

elemente života i kasnije ih raseje kao floru i faunu. Jedan filozofski koncept smatra sunce za roditelja, a planete za embrione još uvek povezane sa solarnim telom preko eterične pupčane vrpce koja služi kao kanal za prenošenje života i hrane planetama.

SURJA, VLADAR SUNCA
Iz *Moor, Hindu Pantheon*

Mur[15] ovako opisuje figuru na slici:

„Odlivak je visok devet inči i predstavlja slavnog boga dana – koji ima atribute Višnua, kako sedi na sedmoglavoj zmiji; njegova kola vuče sedmoglavi konj, a njima upravlja beznogi Aruna, personifikacija zore, ili AURORA."

[Videti Murov *Hinduski panteon* (*Hindu Pantheon*)]

Neke tajni redovi su učili da je sunce bilo nastanjeno rasom stvorenja s telima načinjenim od blistavog, duhovnog etra, koja su u svojoj konstituciji bila slična stvarnoj užarenoj lopti samog sunca. Sunčeva vrelina nije ih povređivala, jer su im organizmi bili dovoljno pročišćeni i osetljivi da se usklade sa sunčevim ogromnim vibracionim tempom. Ova bića liče na minijaturna sunca i prečnika malo većeg od tanjira, mada se smatra da su neki od snažnijih predstavnika vrste znatno veći. Njihova boja je zlatno bela svetlost sunca, a iz njih ističu četiri trake Vrila. Ove trake su često veoma dugačke i

15 Edvard Mur (*Edward Moor*, 1771–1848) – britanski vojnik i indolog. (Nap. prev.)

u stalnom su pokretu. Mora se pomenuti i svojevrsno drhtanje kroz strukturu sfere, koje se prenosi u obliku talasanja do emaniranih traka. Najveća i najsvetlija od tih sfera je arhanđel Mihajlo, a čitav red solarnog života, koji mu nalikuje i obitava na suncu, savremeni hrišćani nazivaju „arhanđeli" ili „duhovi svetlosti".

Sunce u alhemijskoj simbologiji

Zlato je metal sunca i mnogi su smatrali da je ono kristalizovana sunčeva svetlost. Kada se zlato pominje u alhemijskim traktatima, ono može predstavljati ili sam metal ili nebesku sferu koja je njegov izvor, ili duh. Sumpor je, zbog svoje vatrene prirode, takođe povezan sa suncem.

Pošto je zlato simbol duha, a neplemeniti metali predstavljaju čovekovu nižu prirodu, neki alhemičari nazivani su „rudari" i bili su prikazivani kako krampovima i lopatama kopaju zemlju u potrazi za plemenitim metalom – onim finijim osobinama karaktera zakopanim u materijalnost i neznanje zemlje. Dijamant skriven u srcu crnog grafita ilustrovao je isti princip. Iluminati su koristili biser skriven u ljušturi ostrige na dnu mora da označe duhovne snage. Tako tragalac za istinom postaje lovac na bisere: on se spuštao u more materijalne iluzije u potrazi za razumevanjem, koje su inicijati nazvali „Biser Velike Vrednosti".

Kada su alhemičari izjavljivali da svaka živa i neživa stvar u univerzumu sadrži seme zlata, želeli su da kažu da čak i zrnca peska poseduju duhovnu prirodu, jer zlato je duh svih stvari. Što se tiče tog semena duhovnog zlata značajan je sledeći rozenkrojcerski aksiom: „Seme je beskorisno i nemoćno ukoliko se ne stavi u odgovarajuću sredinu." Franc Hartman komentariše ovaj aksiom sledećim prosvetljujućim rečima:

„Duša ne može da se razvije i da napreduje bez odgovarajućeg tela, jer fizičko telo je oprema potrebna materijalu da se razvije."

[Videti *Pronaos hrama mudrosti* (*Pronaos of the Temple of Wisdom*)]

Svrha alhemije nije bila da se napravi nešto ni iz čega, nego da se oplodi i odgaji seme koje je već prisutno. Njeni procesi nisu zaista stvarali zlato, već su činili da uvek prisutno seme zlata raste i cveta. Sve što postoji ima duh – seme Božanstvenosti u sebi – i regeneracija nije proces pokušavanja da se nešto postavi tamo gde ranije nije postojalo. Regeneracija zapravo znači otkrivanje sveprisutne Božanstvenosti u čoveku, tako da ta božanstvenost može da zasija kao sunce i osvetli sve s kojima dolazi u dodir.

Ponoćno Sunce

Opisujući svoju inicijaciju, Apulej se rekao (*vide ante*):

„Video sam sunce kako duboko u noći sija u punoj svetlosti."

Ponoćno Sunce takođe je bilo deo misterije alhemije. Simbolizovalo je duh u čoveku koji sjaji kroz tamu njegovog ljudskog organizama. Ono upućuje i na *duhovno* sunce u solarnom sistemu, koje mistik može videti kako u podne tako i u ponoć, a materijalna zemlja je nemoćna u opstrukciji zrakova te Božanske sfere. Za tajanstvena svetla koja su tokom noćnih sati osvetljavala hramove egipatskih Misterija neki su govorili da su odrazi *duhovnog* sunca prikupljeni magijskim moćima sveštenika. Čudna svetlost koju je deset milja ispod površine zemlje video JA-SAM-ČOVEK u izvanrednoj masonskoj alegoriji *Etidorhpa* [Afrodita (*Aphrodite*) napisano unatrag] može lako da se odnosi na tajanstveno ponoćno sunce iz drevnih obreda.[16]

16 Reč je o naučnoj alegoriji, ili naučno-fantastičnom romanu Džona Urija Lojda (*John Uri Lloyd*, 1849–1936), američkog farmakologa i farmaceutskog proizvođača iz Sinsinatija, a pun naslov dela je *Etidorhpa, ili, na kraju zemlje: čudna istorija misterioznog bića kao i izveštaj s izuzetnog putovanja* (*Etidorhpa, or, the end of the earth: the strange history of a mysterious being and the account of a remarkable journey*) (1895). U knjizi se tvrdi da ona predstavlja rukopis koji je čoveku po imenu Levilin Druri (*Llewyllyn Drury*) diktiralo čudesno biće koje se zove Ja-Sam-Čovek (*I-Am-Man*). Drurijeva avantura dostiže kulminaciju u putovanju do središta zemlje kroz pećinu u Kentakiju. Ideje predstavljene u *Etidorhpi* uključuju praktičnu alhemiju,

Primitivne koncepcije o ratu između principa Dobra i Zla često su se temeljile na smeni dana i noći. Tokom srednjeg veka, praksa crne magije bila je ograničena na noćne sate, a oni koji su služili Duhu Zla nazivani su crni magovi, dok su oni koji su služili Duhu Dobra, nazivani beli magovi. Crno i belo su bili povezani s noći, odnosno, danom, a na beskrajni sukob svetlosti i senke aludirano je mnogo puta u mitologijama različitih naroda.

Egipatski demon, Tifon, simbolizovan je delom kao krokodil, a delom kao krmak, jer su te životinje grube i zemaljske i u izgledu i u temperamentu. Od kad je svet nastao, živa bića su se plašila mraka; ono nekoliko stvorenja što ga je koristilo kao štit za svoje manevre, obično je povezivano s Duhom Zla. Zbog toga su mačke, slepi miševi, žabe krastače i sove povezane s vračanjem. U nekim delovima Evrope se još uvek veruje da noću crni magovi preuzimaju tela vukova i tumaraju naokolo uništavajući. Od ove predstave potiču priče o vukodlacima. Zmije su, zbog toga što žive u zemlji, bile povezivane sa Duhom Tame. Pošto se borba između Dobra i Zla vrti oko upotrebe stvaralačkih snaga Prirode, krilate zmije predstavljaju regeneraciju animalne prirode ljudi, ili one Velike kod kojih je ta obnova dovršena. Egipćani su zrake sunca često prikazivali sa završecima u obliku ljudskih šaka. Masoni će pronaći vezu između tih šaka i dobro poznate Lavlje pandže, koja svojim zahvatom uzdiže sve stvari u život.

Solarne boje

Teorija o tri primarne, ili osnovne, i četiri sekundarne boje, koja se tako dugo održala, čisto je egzoterijska, jer je od najranijih razdoblja bilo poznato da postoji sedam primarnih boja, a ne tri, a da je ljudsko oko sposobno da registruje samo tri od njih. Stoga, mada se zelena može dobiti kombinovanjem plave i žute, postoji i prava, ili primarna zelena, koja nije složena. To se može dokazati razbijanjem

tajne masonske redove, teoriju o šupljoj zemlji i koncept transcendiranja fizičke stvarnosti. (Nap. prev.)

spektra pomoću prizme. Helmholc[17] je utvrdio da se takozvane sekundarne boje spektra ne mogu prelomiti na njihove pretpostavljene primarne boje. Tako se narandžasta boja u spektru, ako prođe kroz drugu prizmu, ne prelama u crvenu i žutu, već ostaje narandžasta.

Svest, inteligenciju i snagu na odgovarajući način simbolišu plava, žuta i crvena boja. Terapijski efekti boja, štaviše, u skladu su sa tim konceptom, jer plavo je fina, umirujuća, električna boja, žuto je boja oživljavanja i prečišćavanja, a crveno je podsticajna boja koja daje toplotu. Takođe je pokazano da minerali i biljke utiču na ljudsku konstituciju u skladu sa svojim bojama. Tako žuti cvet generalno daje lek koji na konstituciju utiče na sličan način kao žuto svetlo ili muzički ton *mi*. Narandžasti cvet će uticati na način sličan kao narandžasto svetlo, koje, pošto je jedna od takozvanih sekundarnih boja, odgovara tonu *re*, ili akordu tonova *do* i *mi*.

Stari narodi su zamišljali da duh čoveka korespondira s plavom bojom, um sa žutom, a telo sa crvenom. Nebo je, dakle, plavo, zemlja žuta, a pakao – ili donji svet – crven. Vatreno stanje pakla samo simbolizuje prirodu sfere ili nivoa sile od koje je sastavljen. U grčkim Misterijama je iracionalna sfera oduvek smatrana kao crvena, jer predstavlja stanje u kojem svest postaje rob žudnjama i strastima niže prirode. U Indiji su neki bogovi – obično atributi Višnua – prikazani s plavom kožom, da bi se označilo njihovo božansko i nadzemaljsko ustrojstvo. Prema ezoteričnoj filozofiji, plavo je istinita i sveta boja sunca. Očigledna narandžasto-žuta nijansa ove sfere je rezultat uranjena njenih zrakova u supstance iluzornog sveta.

U prvobitnom simbolizmu hrišćanske crkve, boje su bile na prvom mestu po važnosti i njihova upotreba bila je uređena u skladu s pažljivo pripremljenim pravilima. Od srednjeg veka, međutim, nemar s kojim se baratalo bojama rezultirao je gubitkom njihovog dubljeg simboličnog značenja. U svom primarnom aspektu, belo ili srebrno je označavalo život, čistoću, nevinost, radost i svetlost; crveno, patnje i smrt Hrista i Njegovih svetaca, ali i božansku ljubav, krv i ratovanje ili patnju; plavo, nebesku sferu i stanje pobožnosti i kontemplacije; žuto ili zlatno, slavu, plodnost i dobrotu; zeleno, plodonosnost, mladost i prosperitet; ljubičasto, poniznost, duboku naklonjenost i tugu; crno, smrt, uništenje i poniženje. U ranoj crkvenoj umetnosti, boje odora i ukrasa takođe su pokazale i da li je svetac bio mučen, kao i karakter dela koje je učinio da zasluži kanonizaciju.

17 Herman Helmholc (*Hermann Ludwig Ferdinand von Helmholtz*, 1821–1894) – nemački lekar i fizičar koji je dao veliki doprinos u nekoliko različitih oblasti savremene nauke. (Nap. prev.)

Pored boja spektra postoji i veliki broj vibracionih talasa boje, jednih preniskih, a drugih previsokih da bi ih registrovao ljudski optički aparat. Užasno je posmatrati čovekovo kolosalno neznanje po pitanju tih vidika apstraktnog prostora. Kao što je čovek u prošlosti istraživao nepoznate kontinente, tako će u budućnosti, naoružan čudnim oruđima načinjenim u tu svrhu, istraživati te malo poznate tvrđave svetlosti, boje, zvuka i svesti.

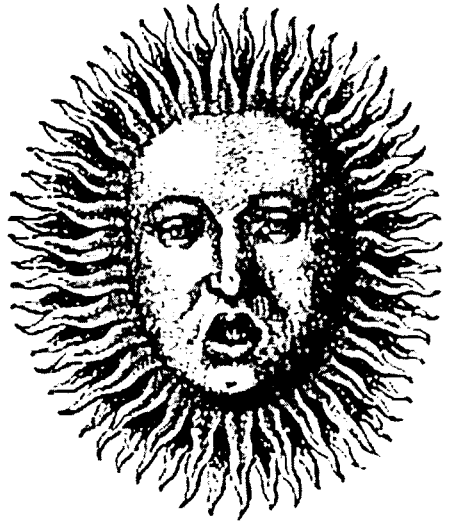

SOLARNO LICE

Iz Montfaucon, Antiquities

Sunčeva korona je ovde prikazana u obliku lavlje grive. To je suptilni podsetnik na činjenicu da se u jednom trenutku letnja dugodnevica dešava u znaku Leo, Nebeskog Lava.

ZODIJAK I NJEGOVI ZNACI

❁

Primitivni astronomski instrumenti ❁ Ekvinociji i solsticiji ❁ Astrološke epohe sveta ❁ Kružni zodijak iz Tentire[1] *❁ Tumačenje znakova zodijaka ❁ Horoskop sveta*

❁

U naše vreme je teško pravilno proceniti dubinu učinka proučavanja planeta, prirodnih izvora svetlosti i sazvežđa na religije, filozofije i nauke u antici. Persijski magi nisu bez adekvatnog razloga nazivani Zvezdočatci. Ako su bili vični računanju snage i kretanja nebeskih tela i njihovog uticaja na sudbine naroda i pojedinaca, Egipćani su bili počašćeni posebnim nazivom.

Ruševine primitivnih astronomskih opservatorija otkrivene su u svim delovima sveta, iako u mnogim slučajevima savremeni arheolozi nisu svesni prave svrhe za koju su te građevine bile podignute. Mada nisu znali za teleskop, antički astronomi su napravili izvanredne proračune pomoću instrumenata isklesanih iz granitnih blokova ili iskovanih od tučanih i bakarnih ploča. U Indiji su takvi instrumenti još uvek u upotrebi i imaju visok stepen tačnosti. U Džaipuru, u Radžputani[2], u Indiji, još uvek je u funkciji opservatorija koja se sastoji uglavnom od ogromnog kamenog sunčanog sata. Poznata kineska opservatorija na pekinškom zidu sastoji se od ogromnih bronzanih instrumenata, uključujući i teleskop u obliku šuplje cevi bez sočiva.

1 Tentira, Dendera, Denderah ili Dandarah (ar. دندرة) – mali grad u Egiptu, na zapadnoj obali Nila, oko 5 kilometara južno od grada Kene, koji se nalazi na suprotnoj obali. (Nap. prev.)

2 *Rājputāna*, takođe nazivana i Radžvar (*Rājwār*) – do 1949. godine ime današnje indijske države Radžastan (*Rājasthān*). (Nap. prev.)

Pagani su na zvezde gledali kao na živa bića, sposobna da utiču na sudbinu pojedinaca, naroda i rasa. Da su rani jevrejski patrijarsi verovali kako nebeska tela sudeluju u poslovima ljudi evidentno je svakom proučavaocu biblijske literature, kao, na primer, u *Knjizi o sudijama*:

> „S neba boj se bio,
> i zvezde sa staza svojih na Sisaru vojevaše."[3]

Haldejci, Feničani, Egipćani, Persijanci, Hindusi i Kinezi, svi su imali zodijake, koji su u opštim karakteristika bili u mnogome slični, a svaki od tih naroda različiti autoriteti su proglašavali kolevkom astrologije i astronomije. Indijanci centralne i severne Amerike takođe su znali za zodijak, ali obrasci i broj znakova se u mnogim detaljima razlikuju od onih iz istočne hemisfere.

Reč *zodijak* je izvedena iz grčkog ζωδιακός (zodiakos), što znači „krug životinja", ili, kako neki veruju, „male životinje". To ime su stari paganski astronomi dali obruču fiksnih zvezda, širokom oko šesnaest stepeni, koji naizgled okružuje zemlju. Robert Hjuit Braun, 32°, navodi da grčka reč *zodiakos* dolazi od *zo-on*, što znači „životinja". On dodaje:

> „Ova potonja reč je složena direktno od primitivnih egipatskih korena, *zo*, život, i *on*, biće."

Grci su, a kasnije i drugi narodi pod uticajem njihove kulture, podelili zodijački obruč na dvanaest odeljaka, od kojih je svaki bio šesnaest stepeni širok i trideset stepeni dugačak. Ti delovi su nazvani Kuće Zodijaka. Sunce tokom svog godišnjeg hodočašća prolazi redom kroz svaku od njih. U zvezdanim grupama, omeđenim tim pravougaonicima, prepoznata su imaginarna bića, a pošto su većina njih po obliku bila životinje – ili delom životinje – kasnije su postala poznata kao sazvežđa, ili Zodijački Znaci.

Postoji popularna teorija o poreklu zodijačkih stvorenja u smislu da su ona bila proizvodi mašte pastira, koji su, čuvajući noću svoja stada, okupirali svoje misli praćenjem oblika životinja i ptica na nebu. Ova teorija je neodrživa, osim ako se „pastiri" ne shvate kao pastirski

3 *Sudije* 5:20; prevod Đuro Daničić. (Nap. prev.)

sveštenici antike. Malo je verovatno da su zodijački znaci izvedeni iz skupina zvezda koje sada predstavljaju. Mnogo je verovatnije da su stvorenja dodeljena svakoj od dvanaest kuća simboli osobina i intenziteta sunčeve energije dok ono zauzima različite delove zodijačkog pojasa.

Na ovu temu Ričard Pejn Najt piše:

> „Simbolično značenje dato nekim životinjama bilo je samo generalizovano posebno svojstvo, pa bi se, stoga, ono lako moglo pronaći ili otkriti prirodnim funkcioniranjem uma, ali zbirke zvezda nazvanih po određenin životinjama nemaju nikakve sličnosti sa tim životinjama i one su, dakle, samo znakovi usvojene konvencije da bi se razlikovali određeni delovi neba, koji su verovatno bili posvećeni onim naročito personifikovanim atributima koje one ponaosob predstavljaju."
>
> (*Simbolički jezik antičke umetnosti i mitologije*)

Neki autoriteti su mišljenja da je zodijak prvobitno bio podeljen na deset (umesto dvanaest) kuća, ili „solarnih palata". U rano doba postojala su dva odvojena standarda – jedan solarni i drugi lunarni – korišćena za merenje meseca, godina i godišnjih doba. Solarna godina bila je sastavljena od deset meseci od po trideset šest dana i pet dana posvećenih bogovima. Lunarna godina sastojala se od trinaest meseci od po dvadeset osam dana, sa jednim preostalim danom. Solarni zodijak se u to vreme sastojao od deset kuća od po trideset šest stepeni.

Prvih šest od dvanaest znakova zodijaka smatrani su blagonaklonim, jer ih sunce okupira dok prelazi preko severne hemisfere. Šest hiljada godina tokom kojih je, prema Persijancima, Ahura-Mazda vladao Svojim univerzumom u slozi i miru, bili su simbolizovani sa tih šest znakova. Drugih šest smatrani su zlonamernim, jer dok sunce putuje južnom hemisferom, kod Grka, Egipćana i Persijanaca je bila zima. Stoga su tih šest meseci simbolizovali 6000 godina nesreće i patnje koje je izazvao persijski zli genij, Ahriman, koji je težio da sruši vlast Ahura-Mazde.

Oni koji su mišljenja da se zodijak, pre no što su ga Grci revidirali, sastojao od samo deset znakova navode dokaze da pokažu da je Libra (Vaga) bila umetnuta u zodijak deljenjem sazvežđa Virgo Skorpio (u to vreme jedan znak) na dva dela, čime je uspostavljen

„balans" u tački ravnoteže između uzlaznih severnih i silaznih južnih znakova. [Videti *Rozenkrojceri, njihovi obredi i tajne* (*The Rosicrucians, Their Rites and Mysteries*), Hargrejva Dženingsa[4].]

Na tu temu Isak Majer[5] izjavljuje:

> „Smatramo da je prvo bilo đeset sazvežđa Zodijaka i da su predstavljala neizmernog androginog čoveka ili božanstvo; zatim je to promenjeno, što je rezultiralo sazvežđem Skorpio i Virgo, te ih je bilo jedanaest; nakon toga je iz sazvežđa Skorpio uzeta Libra, Vaga, i nastalo je sadašnjih dvanaest."
>
> [*Kabala* (*The Qabbalah*)]

ŠEMA ODNOSA LJUDSKOG TELA I SPOLJAŠNJEG UNIVERZUMA

Iz *Kircher, (Edipus Ægyptiacus*

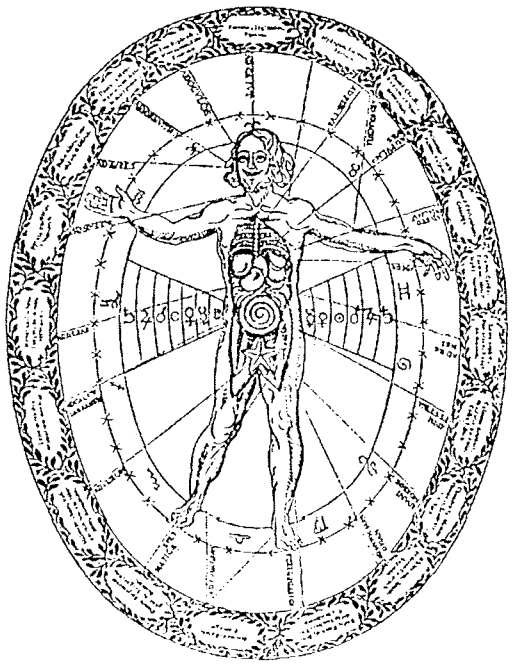

Ukrasni pervaz sadrži grupe imena životinja, minerala i biljaka. Njihov odnos prema odgovarajućim delovima ljudskog tela pokazuju tačkaste linije. Reči napisane velikim slovima na tačkastim linijama ukazuju sa kojim je delom tela, organom ili bolešću, trava ili druga supstanca povezana. Povoljne pozicije u odnosu na doba godine prikazane su znakovima zodijaka, pri čemu je kuća svakog znaka

4 *Hargrave Jennings* (1817–1890) – britanski mason, rozenkrojcer, autor više dela o okultizmu i ezoteriji i proučavalac uporednih religija. (Nap. prev.)

5 *Isaac Myer* (1836–1902) – američki advokat, amater istoričar, mistik, orijentalist i aktivni mason; pored radova o ustavnoj istoriji SAD i federalizmu, prevodio je, transkribovao i pisao dela iz oblasti mistike, kabale, istorije jevreskog misticizma i biblijske istorije. (Nap. prev.)

podeljena krstićima na njena tri dekanta. Taj uticaj je dodatno naglašen nizom planetarnih znakova smeštenim sa obe strane lika.

Sunce svake godine potpuno obiđe oko zodijaka i vraća se u tačku iz koje je krenulo – prolećni ekvinocij – i svake godine mu malo nedostaje da u predviđenom roku napravi kompletan krug na nebu. Kao rezultat toga, ono u zodijačkom znaku prelazi ekvator malo iza mesta na kojem je prošlo prethodne godine. Svaki zodijački znak sastoji se od trideset stepeni i, kako sunce gubi oko jedan stepen na svakih sedamdeset dve godine, ono se vraća kroz celo jedno sazvežđe (ili znak) za približno 2.160 godina, a kroz celi zodijak za oko 25.920 godina. (Autoriteti se ne slažu u vezi ovih brojki.) To retrogradno kretanje nazvano je *precesija ekvinocija*. To znači da u toku od oko 25.920 godina, što čini jednu Veliku Solarnu ili Platonsku Godinu, svako od dvanaest sazvežđa zauzima poziciju na prolećnom ekvinociju gotovo 2.160 godina, a onda mesto prepušta *prethodnom* znaku.

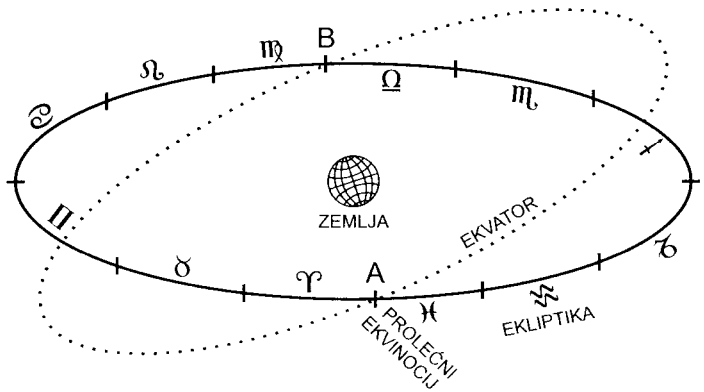

EKVINOCIJI I SOLSTICIJI

Ravan zodijaka preseca nebeski ekvator pod uglom od približno 23° 28'. Dve tačke preseka (A i B) nazivaju se ekvinociji.

Kod drevnih naroda sunce je uvek simbolizovalo oblik i prirodu sazvežđa kroz koje je prolazilo na prolećni ekvinocij. Za poslednjih gotovo 2.000 godina sunce je na prolećni ekvinocij ekvator prešlo u

sazvežđu Pisces (dve Ribe). Kroz sazvežđe Arijes (Ovan) prošlo je 2.160 godina ranije. Pre toga je prolećni ekvinocij bio u znaku Taurus (Bik). Oblik bika i bikovske sklonosti pripisane su tom sazvežđu verovatno zbog toga što su stari narodi bika koristili za oranje polja, a sezona izdvojena za oranje i pravljenje brazda poklapala se sa vremenom kada sunce dostiže segment neba nazvan Taurus.

Albert Pajk ovako opisuje poštovanje koje su Persijanci osećali prema tom znaku i način astrološkog simbolizma koji je među njima bio u modi:

> „U Zaratustrinoj pećini inicijacije bili su predstavljeni Sunce i Planete, iznad glave, u draguljima i zlatu, i to je takođe bio zodijak. Sunce se pojavljivalo izranjajući iz leđa Taurusa."

U sazvežđu Bika se može pronaći i „Sedam Sestara" – svete Plejade – poznate slobodnom zidarstvu kao Sedam Zvezda na gornjem kraju Svetih Merdevina.

U drevnom Egiptu je u tom periodu – kada je prolećni ekvinocij bio u znaku Taurus – Bik, Apis, bio posvećen Bogu Sunca, obožavanom kroz životinjski ekvivalent nebeskog znaka koji je, u vreme svog prelaska u severnu hemisferu, bio ispunjen njegovim prisustvom. To je značenje drevne izreke da je nebeski Bik „razbio jaje godine svojim rogovima".

Samson Arnold Meki[6], u svom delu *Demonstracija mitološke astronomije drevnih naroda* (*The Mythological Astronomy of the Ancients Demonstrated*), beleži dve vrlo zanimljive poente u vezi bika u egipatskom simbolizmu. Gospodin Meki smatra da je kretanje zemlje, koje poznajemo kao alternaciju polova, rezultiralo velikom promenom relativne pozicije ekvatora i zodijačkog obruča. On veruje da je izvorno obruč zodijaka bio pod pravim uglom sa ekvatorom, sa znakom Kancer nasuprot severnom polu, a znakom Kaprikorn nasuprot južnom polu. Moguće je da orfički simbol zmije uvijene oko jajeta pokušava da pokaže kretanje sunca u odnosu na zemlju pod

[6] *Samson Arnold Mackey* (1765–1843) – engleski obućar iz Norviča, koji je u slobodno vreme proučavao astronomiju, geologiju i mitologiju i iz tih oblasti, o svom trošku, objavljivao knjige. U svom glavnom delu, *Demonstracija mitološke astronomije drevnih naroda* (1822), težio je da unificira drevne mitove i legende sa ustanovljenim naučnim istinama. (Nap. prev.)

takvim okolnostima. Kako bi potkrepio svoju teoriju, gospodin Meki ukazuje, između ostalog, na *kritski Lavirint*, ime *Abraksas* i magijsku formulu *abrakadabra*. O *abrakadabra* on kaže:

> „Ali spori progresivni nestanak Bika najsrećnije je obeležen iščezavajućim nizom slova, koji tako nedvosmisleno izražava velike astronomske činjenice. Za ABRAKADABRA je taj Bik, jedini Bik. Drevna rečenica podeljena u svoje sastavne delove glasi ovako: Ab'r-achad-ab'ra, tj. Ab'r, Bik, achad, jedini, itd. – Ahad je jedno od imena Sunca, koje mu je dato zbog njegovog USAMLJENOG Sijanja – kada je vidljiva, to je JEDINA zvezda koja se može videti – preostalo ab'ra, čini celinu koja postaje taj Bik, jedini Bik; mada je ponavljanje imena uz izostavljanje po jednog slova sve dok se sva ne uklone najjednostavniji, ipak je i najprikladniji metod koji bi se mogao smisliti za očuvanje sećanja na činjenice, a ime Sorapis, ili Serapis, dato Biku u gornjoj ceremoniji, to čini nesumnjivim. (...) Ta reč (Abrakadabra) nestaje kroz jedanaest opadajućih faza, kao na slici. I što je veoma vredno zapaziti, telo s tri glave je presavijeno jedanaestostruko sklupčanom Zmijom, a smestio ga je Sorapis; jedanaest namotaja Zmije oblikuje trougao sličan onome koji formira JEDANAEST smanjujućih redova reči abrakadabra."

Gotovo sve religije sveta pokazuju tragove astrološkog uticaja. Jevrejski *Stari Zavet*, čiji spisi su natkriljeni egipatskom kulturom, mnoštvo je astroloških i astronomskih alegorija. Gotovo čitava mitologija Grčke i Rima može se pronaći u grupacijama zvezda. Neki pisci smatraju da je prvobitnih dvadeset dva slova hebrejske abecede izvedeno iz grupacija zvezda i da se zvezdani rukopisi na zidu neba odnose na izgovorene reči, s fiksnim zvezdama za suglasnike, a planetama, ili svetlećim telima, za samoglasnike. Oni, dospevši u najrazličitije kombinacije, ispisuju reči, koje, kada se pravilno čitaju, proriču buduće događaje.

Kako zodijački obruč označava put sunca kroz sazvežđa, to rezultira promenama godišnjih doba. Drevni sistemi merenja godine bili su zasnovani na ekvinocijima i solsticijima. Godina je uvek počinjala na prolećni ekvinocij, obeležavanjem 21. marta s veseljem, kako bi bio označen trenutak kada je sunce prešlo ekvator prema severu do zodijačkog lûka. Letnji solsticij proslavljan je kada je sunce dostizalo svoj najseverniji položaj, a taj dan bio je 21.

jun. Nakon toga sunce je počinjalo da se spušta prema ekvatoru i, idući na jug, ponovo ga je prelazilo na jesenji ekvinocij, 21. septembra. Svoj najjužniji položaj Sunce je dostizalo na zimski solsticij, 21. decembra.

Četiri zodijačka znaka bila su trajno posvećena ekvinocijima i solsticijima i, mada se znakovi više ne poklapaju s drevnim sazvežđima kojima su bili pripisani i od kojih su dobili svoja imena, savremeni astronomi su ih prihvatili kao osnovu proračuna. Zato se za prolećni ekvinocij kaže da se događa u sazvežđu Arijes (Ovan). Prikladno je da od svih životinja baš Ovan bude stavljen na čelo nebeskog stada koje formira zodijački obruč. Vekovima pre hrišćanske ere, pagani su duboko poštovali ovo sazvežđe. Godfri Higins navodi:

> „Ovo sazvežđe nazivano je 'Jagnje Božje'. Nazivano je još i 'Spasitelj', i govorilo se da ono spasava čovečanstvo od njegovih greha. Uvek je bilo poštovano kroz naziv 'Dominus', ili 'Gospod'. Nazivano je 'Jagnje Božje koje odnosi grehe sveta'. Privrženici su mu se obraćali u svojim litanijama stalnim ponavljanjem reči: 'O, Jagnje Božje, koje odnosiš grehe sveta, smiluj nam se. Daj nam Tvoj mir.'"

Stoga je Jagnje Božje titula data suncu, za koje se kaže da se svake godine u severnoj hemisferi ponovo rađa u znaku Ovna, iako se ono, s obzirom na postojeći raskorak između zodijačkih znakova i stvarnih zvezdanih grupacija, zapravo uzdiže u znaku Pisces.

Za letnji solsticij se smatra da se događa u sazvežđu Kancer (Rak), koje su Egipćani nazivali *skarabej* – buba iz porodice *Lamellicornes*, staresima kraljevstva insekata, za Egipćane sveta kao simbol večnog života. Očigledno je da je sazvežđe Raka bilo predstavljeno ovim neobičnim stvorenjem jer sunce, nakon prolaska kroz tu kuću, nastavlja da ide unazad, ili da se spušta niz zodijački lûk. Kancer je simbol stvaranja, jer je to kuća Meseca, velike Majke svih stvari i zaštitnice životne snage prirode. Dijana, grčka boginja meseca, nazivana je Majka Sveta. O obožavanju ženskog ili majčinskog principa, Ričard Pejn Najt piše:

> „Zbog privlačenja ili dizanja vode okeana, ona je, naravno, izgledala kao vladarka vlage, a zbog toga što se činilo da tako moćno deluje na konstituciju žena, isto tako je izgledala i kao zaštitnica i

regulatorka ishrane i pasivnog stvaranja: otuda se za nju kaže da je primila svoje nimfe, ili podređene personifikacije, iz okeana, i često je simbolički predstavljana morskim rakom, životinjom čije je svojstvo da spontano odvaja od vlastitog telo bilo koji ud koji je ozleđen ili osakaćen i da umesto njega reprodukuje drugi."

(*Simbolički jezik antičke umetnosti i mitologije*)

Ovaj vodeni znak, koji je simbol majčinskog principa Prirode i kojeg su pagani priznavali za izvor svekolikog života, bio je prirodno i dosledno prebivalište meseca.

Jesenji ekvinocij se očigledno događa u sazvežđu Libra (Vaga). Terazije su se nagle i solarni globus je započeo svoje hodočašće prema kući zime. Sazvežđe Vage je stavljeno u zodijak da simbolizuje moć izbora, pomoću kojeg čovek može uporedno da izvaga dva problema. Pre više miliona godina, kad se razvijala ljudska rasa, čovek je bio poput anđela i nije poznavao ni dobro ni zlo. U stanje spoznaje dobra i zla *pao* je kada su mu bogovi dali seme mentalne prirode. Iz svoje mentalne reakcije na okolinu čovek je destilovao produkt iskustva, koji mu je onda pomogao da ponovo zauzme svoju izgubljenu poziciju, a uz to i individualizovanu inteligenciju. Paracelzus je rekao:

„Telo dolazi iz elemenata, duša od zvezda, a duh od Boga. Sve što um može pojmiti dolazi od zvezda [pre od duhova zvezda, nego od materijalih sazvežđa]."

Sazvežđe Kaprikorn, u kojem se teorijski dešava zimski solsticij, nazivano je *Kuća Smrti*, jer je zimi sav život na severnoj hemisferi u najvećem opadanju. Kaprikorn je složeno stvorenje, s glavom i gornjim delom tela jarca i s repom ribe. U ovom sazvežđu sunce je najlabije na severnoj hemisferi, a nakon prolaska kroz to sazvežđe odmah počinje da jača. Zato su Grci govorili da je Jupitera (ime boga Sunca) dojila koza. Nov i različit pogled na zodijačku simboliku daje Džon Kol (*John Cole*), u *Raspravi o kružnom zodijaku iz Tentire, u Egiptu* (*A Treatise on the Circular Zodiac of Tentyra, in Egypt*):

„Dakle, simbol Jarca koji se diže iz tela ribe [Kapricorn], predstavlja i najveću karakteristiku vavilonskih planinskih građevina koje se uzdižu iz svog niskog i močvarnog okruženja; dva roga i

Jarac su simboli dvaju gradova, Ninive i Vavilona, od kojih je prvi izgrađen na reci Tigar, a drugi na Eufratu, ali su oba potčinjena istom suverenitetu."

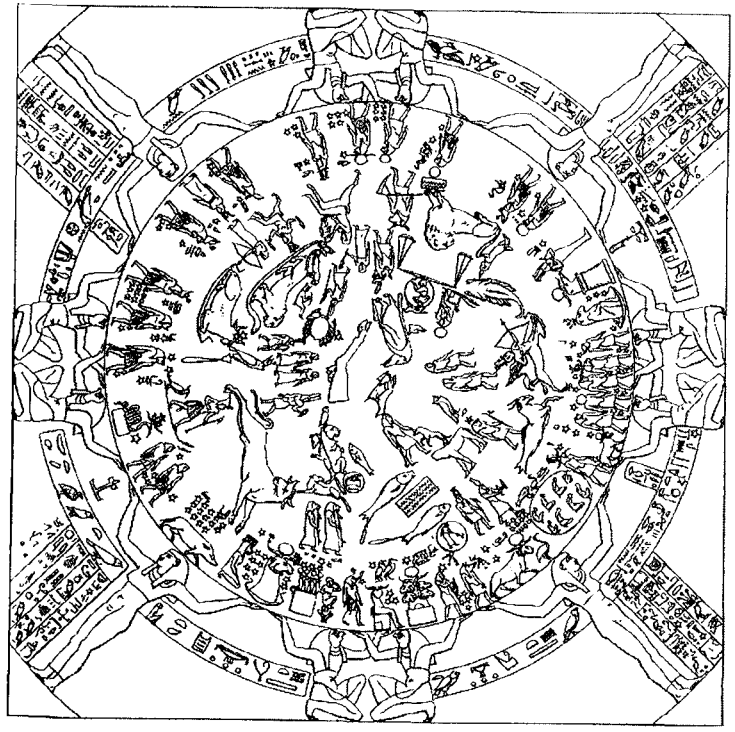

KRUŽNI ZODIJAK IZ TENTIRE

Iz *Cole, Treatise on the Circular Zodiac of Tentyra, in Egypt*

Najstariji poznati kružni zodijak je onaj pronađen u Tentiri, u Egiptu, a sada je u posedu francuske vlade. Gospodin Džon Kol ovako opisuje taj izvanredan zodijak:

„Prečnik medaljona u kojem su sazvežđa isklesana iznosi četiri stope i devet inča, u francuskim merama. Okružen je još jednim krugom dosta većeg obima, koji sadrži hijeroglifske znakove; ovaj drugi krug je upisan u kvadrat, čije stranice su duge sedam stopa i devet inča. (...) Skupine zvezda koje čine zodijačka sazvežđa pomešana s drugima, predstavljena su u spirali. Krajevi te spirale, nakon jedne revolucije, su Leo i Kancer. Leo je bez sumnje na početku. Čini se kao da gazi zmiju,

a da njegov rep drži žena. Odmah nakon Lava dolazi Devica, koja drži klas žita. Idući dalje, opažamo dva tasa vage, iznad kojih je, u lavljoj medalji, lik Harpokrata. Zatim slede Skorpio i Sagitarijus, kojem su Egipćani dali krila i dva lica. Nakon Sagitarijusa su redom postavljeni Kaprikorn, Akvarijus, Pisces, Ovan, Bik i Blizanci. Ova zodijačka procesija se, kao što smo već primetili, završava Kancerom, Rakom."

Razdoblje od 2.160 godina potrebnih za regresiju sunca kroz jedno zodijačku sazvežđe često se naziva *era*. Prema tom sistemu, *era* svoje ime dobija od znaka kroz koji sunce prolazi iz godine u godinu dok prelazi ekvator na prolećni ekvinocij. Iz tog aranžmana izvedeni su termini *Taurijska Era*, *Arijanska Era*, *Pisceanska Era*, *Akvarijanska Era*.[7] Tokom tih perioda, ili *era*, religijsko obožavanje poprima oblik odgovarajućeg nebeskog znaka – onoga za koji se kaže da sunce preuzima kao svoju ličnost, na isti način na koji duh preuzima telo. Tih dvanaest znakova su dragulji njegovog grudnog oklopa i njegova svetlost blista iz njih, jednog za drugim.

Razmatranjem ovog sistema lako je shvatiti zašto su određeni verski simboli usvojeni tokom različitih epoha Zemljine istorije, jer kaže se da je Solarno Božanstvo, tokom 2.160 godina koje je sunce provelo u sazvežđu Taurus, preuzelo telo Apisa, a Bik je postao posvećen Ozirisu. [Za detalje o odnosu astroloških era i biblijske simbolike, videti *Poruka zvezda* (*The Message of the Stars*), Maksa i Auguste Fos Hajndel.[8]] Tokom Arijanske ere Jagnje je smatrano svetim i sveštenici su nazivani *pastiri*. Ovce i koze su žrtvovane na oltarima, a žrtveni jarac je određen da nosi grehe Izraela.

7 Era Bika, Era Ovna, Era Riba, Era Vodolije. (Nap. prev.)

8 *Max Heindel* (1865–1919) – dansko-američki okultist i astrolog koji je bio hrišćanski učenik i teozof pre no što je osnovao Rozenkrojcersko društvo SAD (*Rosicrucian Fellowship of the U.S.*). Zajedno sa suprugom Augustom koautor je knjiga *Astrologija i endokrine žlezde* (*Astrology and the Ductless Glands*), *Astro-dijagnoza* (*Astro-Diagnosis*) i *Poruka zvezda* (*Message of the Stars*). Za više podataka o Maksu Hajndelu videti napomenu 16 na strani 624. (Nap. prev.)

Augusta Foss Heindel (1865–1949) – poučavala je astrologiji Maksa Hajndela pre no što su se venčali; zajedno su rukovodili rozenkrojcerima, a posle njegove smrti zamenila ga je na čelu organizacije. (Nap. prev.)

Za vreme Ere Pisces, Riba je bila simbol božanstvenosti, a Bog Sunca nahranio je mnoštvo s dve male ribe. Naslovna strana Inmanovog[9] dela *Antičke vere* (*Ancient Faiths*) pokazuje boginju Izidu sa ribom na čelu, a indijski Bog Spasitelj, Krišna, u jednoj od svojih inkarnacija izbačen je iz usta ribe.

Ne samo da je Isus često nazivan Ribar Ljudi, već, kao što piše Džon P. Landi:

„Reč Riba je skraćenica za čitav sledeći naziv, Isus Hrist, Sin Božji, Spasitelj i Krst, ili, kao što to kaže sv. Avgustin: 'Ako spojite početna slova pet grčkih riječi, Ἰησοῦς Χριστος Θεου Υἱὸς Σωτήρ, što znači Isus Hrist, Sin Božji, Spasitelj, dobićete ΙΧΘΥΣ, Riba, reč kroz koju se Hrist mistički shvata, jer On je bio u stanju da živi u ponoru ove smrtnosti, kao u dubini vode, odnosno, bez greha.'"

(*Monumentalno hrišćanstvo*)

Mnogi hrišćani obeležavaju petak, koji je posvećen Devici (Veneri), tako što tog dana jedu ribu, a ne meso. Znak ribe bio je jedan od najstarijih simbola hrišćanstva, a kad je bio nacrtan na pesku to je bilo obaveštenje jednom hrišćaninu da je drugi iste vere bio u blizini.

Akvarijus se naziva *znak Vodolije*, ili čovek s vrčem vode na ramenu koji se pominje u *Novom zavetu*[10]. Ponekad je prikazan kao anđeoski lik, navodno androgin, koji ili lije vodu iz urne ili nosi posudu na svom ramenu. Među orijentalnim narodima koristi se samo posuda za vodu. Edvard Apham[11], u svom delu *Istorija i doktrina budizma* (*History and Doctrine of Budhism*), opisujući Akvarijus kaže da je bio:

„(...) u obliku lonca čija boja je između plave i žute; taj znak je jedina kuća Saturna."

9 Tomas Inman (*Thomas Inman*,1820–1876) britanski veterinar, hirurg za konje u *Liverpool Royal Infirmary*. Mada je tokom života objavio mnoge medicinske radove, ipak je najznačajniji trag ostavio kao mitolog amater i iz oblasti mitologije objavio je nekoliko radova, među kojima je najznačajnije delo *Drevni paganski i savremeni hrišćanski simbolizam* (*Ancient Pagan and Modern Christian Symbolism*) iz 1869. godine. Pun naslov pomenute knjige iz 1868. godine je *Drevne vere otelovljene u drevnim imenima* (*Ancient Faiths Embodied in Ancient Names*). (Nap. prev.)

10 *Jevanđelje po Luki* 22:10; *Jevanđelje po Marku* 14:13 (Nap. prev.)

11 *Edward Upham* (1776–1834) – engleski knjižar i orijentalist. (Nap. prev.)

Kada je Heršel[12] otkrio planetu Uran (koja se ponekad naziva po imenu svog pronalazača), druga polovina znaka Akvarijus je dodeljena tom dodatnom članu planetarne porodice. Voda koja pod imenom „voda večnog života" lije iz urne Akvarijusa pojavljuje se mnogo puta u simbolizmu. Tako je sa svim znakovima. Stoga sunce na svom putu kontroliše bilo koji oblik obožavanja koje čoveka nudi Vrhovnom Božanstvu.

Postoje dva različita sistema astrološke filozofije. Jedan od njih, ptolomejski, je geocentričan: zemlja se smatra za centar solarnog sistema, a oko nje okreću se sunce, mesec i planete. S astronomske tačke gledišta geocentrični sistem je pogrešan, ali tokom nekoliko hiljada godina potvrđivao je svoju tačnost kada je primenjivan na materijalnu prirodu zemaljskih stvari. Pažljivo razmatranje spisa velikih okultista i proučavanje njihovih dijagrama otkriva činjenicu da su mnogi od njih bili upoznati s drugim metodom uređenja nebeskih tela.

Drugi astrološki sistem filozofije naziva se heliocentričan. On postavlja Sunce u središte solarnog sistema, gde prirodno pripada, s planetama i njihovim mesecima koji se oko njega okreću. Velika teškoća, međutim, s heliocentričnim sistemom je što je relativno nov i nije bilo dovoljno vremena za uspešno eksperimentisanje i katalogizaciju delovanja njegovih različitih aspekata i odnosa. Geocentrična astrologija, kao što njeno ime implicira, ograničena je na zemaljsku stranu prirode, dok se heliocentrična astrologija može koristiti za analizu viših intelektualnih i duhovnih sposobnosti čoveka.

Bitno je zapamtiti da je za drevne narode, kada bi rekli da je sunce u određenom znaku zodijaka, to zapravo značilo da sunce zauzima suprotan znak i baca svoje duge zrake u kuću u kojoj su ga ustoličili. Stoga, kada se kaže da je sunce u Taurusu, to znači (astronomski) da je sunce u znaku suprotnom Taurusu, a to je Skorpio. Ovo je rezultiralo dvema različitim školama filozofije: jednom geocentričnom i egzoteričnom, drugom heliocentričnom i ezoteričnom. Dok je neuko mnoštvo iskazivalo poštovanje kući sunčeve refleksije, što je u

12 Fridrih Vilhelm Heršel (*Friedrich Wilhelm Herschel*, 1738–1822) – nemački astronom, tehnički stručnjak i kompozitor, poznat i po angliciziranom imenu ser Frederik Viljem Heršel (*Sir Frederick William Herschel*). Najpoznatiji je po otkriću planete Uran, kao i nekoliko njenih većih satelita, poput Titanije i Oberona; takođe je otkrio i infracrveno zračenje. (Nap. prev.)

opisanom slučaju Bik, mudri su duboko poštovali kuću stvarnog sunčevog boravišta, a to je ovde Škorpija, ili Zmija, simbol skrivene duhovne tajne. Ovaj znak ima tri različita simbola. Najčešći je Škorpija, koju su drevni nazivali ogovarač, jer je bila simbol prevare i izopačenosti; drugi (i manje uobičajen) oblik znaka je Zmija, koju su drevni često koristili kao simbol mudrosti.

Verovatno najređi oblik sazvežđa Skorpio je oblik Orla. Raspored zvezda u sazvežđu ima mnogo sličnosti sa pticom u letu, kao i sa škorpijom. Pošto je Skorpio znak okultne inicijacije, orao u letu – kralj ptica – predstavlja najviši i najduhovniji tip škorpije, u kom ona transcendira otrovnog zemaljskog insekta. Pošto su Skorpio i Taurus jedno nasuprot drugom u zodijaku, njihov simbolizam često je tesno pomešan. Poštovana E. M. Planket[13], u *Antičkim kalendarima i sazvežđima* (*Ancient Calendars and Constellations*), kaže:

> „Škorpija (sazvežđe Skorpio Zodijaka, nasuprot Taurusu) pridružuje se Mitri u njegovom napadu na Bika, a Geniji prolećnog i jesenjeg ekvinocija uvek su prisutni u radosnom i žalosnom položaju."

Egipćani, Asirci i Vavilonjani koji su sunce znali kao Bika, nazivali su zodijak niz brazda, kroz koje je veliki nebeski Vo vukao ralo sunca. Zbog toga je stanovništvo prinosilo na žrtvu i kroz ulice vodilo veličanstvene mlade volove, okićene cvećem i okružene sveštenicima, mladim igračicama iz hrama i muzičarima. Filozofski izabranici nisu učestvovali u tim idolopokloničkim ceremojama, ali su ih zagovarali kao najpogodnije za tipove uma koji su činili masu stanovništva. Njih nekoliko posedovalo je daleko dublje razumevanje, o čemu svedoči Zmija iz sazvežđa Skorpio – *Ureus* – na njihovim čelima.

Sunce je često simbolizovano njegovim zracima u obliku rutave grive. O masonskom značenju sazvežđa Leo, Robert Hjuit Braun, 32°, je napisao:

13 Emelin Meri Planket (*Emmeline Mary Plunket*, 1835–1924) – irska autorka više naslova iz oblasti astronomije, kao što su, pored gore pomenutog, *Drevna indijska astronomija* (*Ancient Indian Astronomy*), *Astronomija u Rig Vedi* (*Astronomy in the Rig Veda*), *Parisov sud i neke druge legende astronosmki posmatrane* (*The Judgement of Paris and Some Other Legends Astronomically Considered*). (Nap. prev.)

„Dana 21. juna, kada je sunce u letnjem solsticiju, čini se da je sazvežđe Leo – koje je 30° ispred sunca – predvodnik na putu i da svojom snažnom pandžom pomaže podizanje sunca do vrha zodijačkog lûka. (...) Ta vidljiva veza između sazvežđa Leo i povratka sunca na njegovo mesto moći i slave, na vrhu Kraljevskog Lûka neba, bila je glavni razlog zbog kojeg su drevni narodi tom sazvežđu pridavali tako veliki ugled i poštovanje. Astrolozi su sazvežđe Leo isticali kao 'jedinu kuću sunca' i smatrali da je svet stvoren kada je sunce bilo u tom znaku. 'Lava su obožavali i na Istoku i na Zapadu, i Egipćani i Meksikanci. Britanski poglavar druid stilizovan je kao lav.'"

(*Zvezdana teologija i masonska astronomija*)

Kada Akvarijanska Era bude temeljno ustanovljena, sunce će biti u sazvežđu Leo, kao što se može opaziti u prethodno datom objašnjenju u ovom poglavlju u vezi razlike između geocentrične i heliocentrične astrologije. Tada će, zaista, tajne religije sveta još jednom primeniti uvođenje u inicijaciju Zahvatom Lavlje Pandže. (Lazar će izaći.)

Starost zodijaka je veoma sporna. Tvrdnja da je nastao samo nekoliko hiljada godina pre hrišćanske ere je kolosalna greška onih koji su prikupljali podatke o njegovom poreklu. Zodijak nužno mora biti dovoljno drevan da se može pratiti unazad do perioda u kojem su se njegovi znaci i simboli potpuno poklapali sa pozicijama sazvežđa označenih različitim stvorenjima koja primerom svojih prirodnih funkcija pokazuju izvanredne karakteristike sunčevih aktivnosti tokom svakog od dvanaest meseci. Jedan je autor, nakon dugogodišnjeg detaljnog proučavanja ove teme, verovao da je čovekov koncept zodijaka star najmanje pet miliona godina. To je najverovatnije jedna od mnogih stvari za koje savremeni svet duguje civilizacijama Atlantide ili Lemurije. Oko deset hiljada godina pre hrišćanske ere bilo je razdoblje od više vekova tokom kojeg je znanje svake vrste potiskivano, tablice uništavane, spomenici rušeni, i svaki trag raspoloživog materijala o prethodnim civilizacijama u potpunosti je izbrisan. Samo nekoliko bakarnih noževa, nešto vrhova strela i grube rezbarije na zidovima pećina nemi su svedoci o civilizacijama koje su prethodile toj epohi uništenja. Tu i tamo ostalo je nekoliko džinovskih građevina, koje su, poput čudesnih monolita na Uskršnjim ostrvima, dokaz o izgubljenim umetnostima i naukama i izgubljenoj rasi. Ljudska rasa je veoma stara. Savremena nauka računa svoju starost u desetina-

ma hiljada godina; okultizam, u desetinama miliona. Postoji stara izreka da je „Majka Zemlja stresla mnoge civilizacije sa svojih leđa", i nije nerazumno smatrati da su se načela astrologije i astronomije razvijala milionima godina pre no što se pojavio prvi beli čovek.

MIKROKOSMOS

Iz *Schotus, Margarita Philosophica*[14]

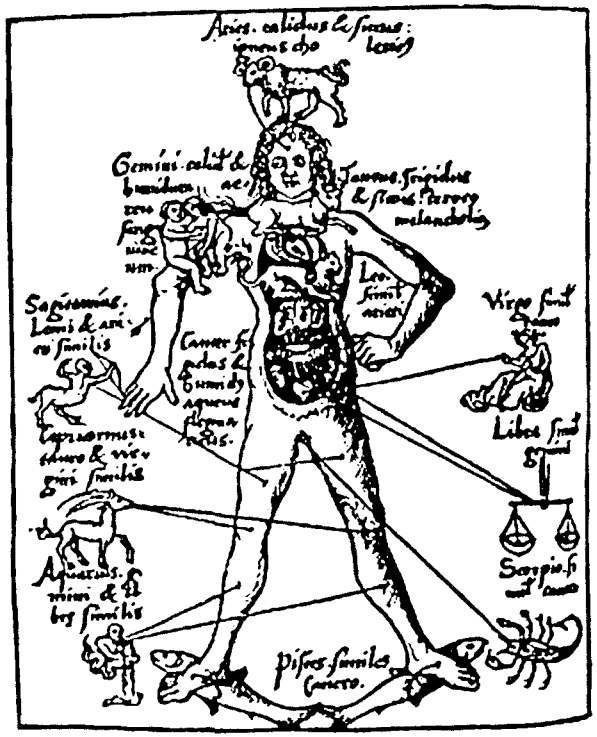

Pagani su verovali da zodijak formirala telo Velikog Čoveka Univerzuma. To telo, koje su nazvali Makrokosmos (Veliki Svet), bilo je podeljeno na dvanaest glavnih delova, od kojih je svaki bio pod nadzorom nebeskih sila smeštenih u jednom od sazvežđa zodijaka. Verujući da je celi sistem univerzuma bio ovaploćen u čovekovom telu, koje su nazivali Mikrokosmos (Mali Svet), sada poznat lik „rasečenog čoveka iz godišnjaka" oni su razvili dodeljujući zodijački znak svakom od dvanaest glavnih delova ljudskog tela.

14 *Margarita Philosophica* (*Filozofski biser*) je predivno ilustrovana enciklopedija široko korišćena kao univerzitetski udžbenik u ranom XVI veku, naročito u Nemačkoj. Njen autor, Gregor Rajš (*Gregor Reisch*, c. 1467–1525), bio je kartuzijanski monah i prijatelj mnogih od najčuvenijih humanista svoga doba. Hol knjigu naziva Šotovom po čuvenom strazburskom štamparu Johanu Šotu (*Johann Schott*, ili, u latinskoj transkripciji, *Joannes Schotus*, c. 1477–1548), koji ju je objavio 1503. godine. (Nap. prev.)

Okultisti antičkog sveta imali su veoma izuzetno shvatanje principa evolucije. Smatrali su da se svekoliki život nalazi u različitim fazama *postajanja*. Verovali su da su zrnca peska bila u procesu *postajanja* čoveka u svesti, ali ne nužno u obliku, da su ljudska bića bila u procesu *postajanja* planeta, da su planete bile u procesu *postajanja* solarnih sistema, a da su solarni sistemi bili u procesu *postajanja* kosmičkih lanaca, i tako dalje *ad infinitum*. Jedna od etapa između solarnog sistema i kosmičkog lanca nazvana je *zodijak*; zbog toga su učili da se solarni sistem u određeno vreme razbija u zodijak. Kuća zodijaka premetnula se u prestole za dvanaest Nebeskih Hijerarhija, ili, kako su to neki od drevnih kazali, deset Božanskih Redova. Pitagora je poučavao da je 10, odnosno jedinica decimalnog sistema, bio najsavršeniji od svih brojeva i simbolički je broj deset prikazivao *manjim tetraktisom*, rasporedom deset tačaka u obliku uspravnog trougla.

Rani zvezdočatci su, nakon podele zodijaka u njegove kuće, odredili po tri najsjajnije zvezde u svakom sazvežđu da budu zajednički vladari te kuće. Zatim su podelili kuću na tri dela od po deset stepeni, koje su nazvali *dekanti*. Ovi su, pak, bili podeljeni na pola, što je rezultiralo razbijanjem zodijaka na sedamdeset dva duodekanta od po pet stepeni. Nad svakim od tih duodekanata Hebreji su postavili nebesku inteligenciju, ili anđela, a iz tog sistema nastao je kabalistički raspored sedamdesetdva sveta imena, koja korespondiraju sa sedamdesetdva cveta, kvrge i badema na sedmokrakom Svećnjaku u Tabernaklu i sa sedamdeset dva čoveka koji su izabrani iz Dvanaest Plemena da predstavljaju Izrael.

Jedina dva znaka koja još nisu pomenuta su Gemini i Sagitarijus. Sazvežđe Gemini se obično prikazuje kao dvoje male dece, koji su, prema drevnima, rođeni iz jajeta, moguće onoga koje je Bik razbio svojim rogovima. Priče o Kastoru i Poluksu i Romulu i Remu možda su rezultat jačanja mitova o tim nebeskim Blizancima. Simboli sazvežđa Gemini prošli su kroz mnoge promene. Arapi su koristili pauna. Dve važne zvezde u sazvežđu Gemini još uvek nose imena Kastor i Poluks. Za znak Gemini se pretpostavlja da je bio zaštitnik faličkog obožavanja, a dva obeliska, ili stuba, pred hramovima i crkvama nose istu simboliku kao Blizanci.

Znak Sagitarijus se sastoji od onoga što su stari Grci nazivali kentaur – složeno stvorenje, čija je donja polovina tela bila u obliku konja, dok mu je gornji deo bio ljudski. Kentaur je obično prikazivan sa lûkom i strelom u rukama, kako cilja daleko prema zvezdama. Stoga Sagitarijus predstavlja dva različita principa: prvo, predstavlja duhovnu evoluciju čoveka, jer ljudski oblik se uzdiže iz tela životinje, i drugo, simbol je težnje i ambicije, jer kao što kentaur nišani svojom strelom na zvezde, tako i svako ljudsko biće nišani u cilj viši od onoga koji može da dosegne.

Albert Čerčvord[15], u knjizi *Znakovi i simboli prvobitnog čoveka* (*The Signs and Symbols of Primordial Man*), sledećim rečima sumira uticaj zodijaka na religijsku simboliku:

> „Ova podela [je] na dvanaest delova, dvanaest znakova zodijaka, dvanaest plemena Izraelovih, dvanaest kapija neba, koje se pominju u Otkrivenju, dvanaest ulaza ili portala kroz koje se prolazilo u Veliku piramidu, pre no što se konačno dostizao najviši stepen, dvanaest apostola u hrišćanskoj doktrini i dvanaest originalnih i savršenih tačaka u masoneriji."

Drevni narodi su verovali da teoriju u čoveku stvorenom na sliku Božju treba shvatiti doslovno. Smatrali su da je svemir veliki organizam koji se ne razlikuje od ljudskog tela, te da je svaka faza i funkcija Univerzalnog Tela imala podudarnost kod čoveka. Najdragocjeniji Ključ Mudrosti koji su sveštenici saopštavali novim inicijatima bilo je ono što su nazvali *zakon analogije*. Stoga je za drevne narode proučavanje zvezda bilo sveta nauka, jer su u kretanju nebeskih tela videli sveprisutnu aktivnost Beskrajnog Oca.

Pitagorejci su često nezasluženo kritikovani zbog objave takozvane doktrine metempsihoze, ili transmigracije duša. Taj koncept je, međutim, dok je kružio među neiniciranima, bio samo paravan da bi se prikrila sveta istina. Grčki mistici su verovali da se duhovna priroda čoveka spušta u materijalnu egzistenciju sa Mlečnog puta – rasadnika duša – kroz jednu od dvanaest kapija na velikom zodijačkom

[15] *Albert Churchward* (1852–1925) – britanski hirurg, lekar i geolog; autor više dela; pun naslov gore pomenute knjige iz 1910. godine je *Znakovi i simboli prvobitnog čoveka kao objašnjenje evolucije religijskih doktrina od eshatologije drevnih Egipćana* (*The Signs and Symbols of Primordial Man, being an explanation of the Evolution of Religious Doctrines from the Eschatology of the Ancient Egyptians*). (Nap. prev.)

obruču. Za duhovnu prirodu je zato rečeno da je otelovljena u obliku simboličkog stvorenja koje su stvorili Magi zvezdočatci da predstavlja različita sazvežđa zodijaka. Ako je duh bio otelovljen kroz znak Arijes, govorilo se da je rođen u telu ovna, ako kroz znak Taurus, onda u telu nebeskog bika. Sva ljudska bića su na taj način bila simbolizovana sa dvanaest tajanstvenih stvorenja kroz prirode u kojima su bili u stanju da se otelove u materijalnom svetu. Teorija transmigracije nije se odnosila na vidljivo, materijalno telo čoveka, nego na nevidljivi, nematerijalni duh, koji luta stazom zvezda i u toku evolucije sekvencijalno poprima oblike svetih životinja zodijaka.

HERMESOV HIJEROGLIFSKI PLAN DREVNOG ZODIJAKA

Iz Kircher, Œdipus Ægyptiacus

Unutrašnji krug sadrži hijeroglif Hemfte, troobličnog i pantamorfnog božanstva. U šest koncentričnih traka oko užeg kruga su (iznutra prema spolja): (1) brojevi zodijačkih kuća u ciframa i rečima, (2) savremena imena kuća, (3) grčka ili egipatska imena egipatskih božanstava dodeljenih kućama, (4) čitave figure tih božanstava, (5) antički ili savremeni zodijački znakovi, ponekad oba, (6) broj dekanata ili potpodela kuća.

U trećoj knjizi *Matezisa*[16] Julija Firmikusa Maternusa pojavljuje se sledeći izvod o položajima nebeskih tela u trenutku ustanovljavanja nižeg univerzuma:

> „Prema Eskulapu, pa stoga i Anubisu, kojima je božanstvo Merkur posebno poverilo tajne astrološke nauke, rođenje sveta zbilo se na sledeći način: Oni su konstituisali Sunce u 15. delu Lea, Mesec u 15. delu Kancera, Saturn u 15. delu Kaprikorna, Jupiter u 15. delu Sagitarijusa, Mars u 15. delu Skorpija, Veneru u 15. delu Libre, Merkur u 15. delu Virgoa i Horoskop u 15. delu Kancera. Pokorni tom rođenju, dakle, tom stanju zvezda, i svedočenjima koja su naveli u potvrdu tog rođenja, oni su mišljenja da su sudbine ljudi, takođe, raspoređene u skladu sa gornjim uređenjem, kao što se može saznati iz te Eskulapove knjige koja se zove Μυριογενεσις, (tj. Deset hiljada, ili nebrojeno mnoštvo rođenja), da se u višestrukom rađanju ljudi ne može utvrditi ništa što je protivrečno gore navedenom rađanju sveta."

Sedam dobi čoveka su pod kontrolom planeta po sledećem redosledu: u dobi odojčeta kontroliše ga mesec, u detinjstvu, Merkur, u adolescentnom uzrastu, Venera, u zreloj dobi, sunce, u srednjoj dobi, Mars, u poodmakloj dobi, Jupiter, a u dobi oronulosti i rastvaranja, Saturn.

16 Pun naslov ovog Firmikusovog dela na latinskom je *De Nativitatibus sive Matheseos libri VIII – O rođenju ili astrologiji u VIII tomova* – gde on novolatinsku reč *mathesis*, izvedenu od grčkog μαθησις - učenje, znanje, koristi kao sinonim za reč astrologija. (Nap. prev.)

BEMBINSKA IZIDINA PLOČA[1]

❋

Platonova inicijacija u Velikoj piramidi ❋ Istorija Bembinske Ploče ❋ Platonističa teorija o idejama ❋ Međudejstvo tri filozofska zodijaka ❋ Haldejska filozofija trijada ❋ Orfičko jaje

❋

Rukopis Tomasa Tejlora sadrži sledeći izvanredan pasus:

„Platon je iniciran u 'Velike Misterije' kada je imao 49 godina. Inicijacija je održana u jednoj od podzemnih dvorana Velike piramide u Egiptu. IZIJAČKA PLOČA formirala je oltar ispred kojeg je Božanski Platon stajao i primio ono što je oduvek i bilo njegovo, ali koje je ceremonija Misterije probudila i iznela iz njegovog uspavanog stanja. Sa tim usponom, nakon tri dana u Velikoj dvorani, primio ga je Hijerofant piramide (Hijerofanta su mogli videti samo oni koji su prošli tri dana, tri stepena, tri dimenzije) i usmeno mu dao Najveća Ezoterijska Učenja, svako propraćeno njegovim odgovarajućim Simbolom. Nakon sledeća tri meseca boravka u dvoranama piramide, inicirani Platon je poslat u svet da obavlja posao Velikog Reda, kao što je bio slučaj sa Pitagorom i Orfejem pre njega."

1 Lat. *Mensa Isiaca* – Izijačka Ploča, ili Izidina Ploča – bronzana ploča sa umecima od emajla i srebra, verovatno rimska kopija egipatskog stila; naziva se i Bembinska Ploča, po Pjetru Bembu (*Pietro Bembo*, 1470–1547), venecijanskom učenjaku, pesniku, teoretičaru književnosti, kardinalu i čuvenom antikvaru, koji je došao u njen posed 1527. godine, posle pljačke Rima. (Nap. prev.)

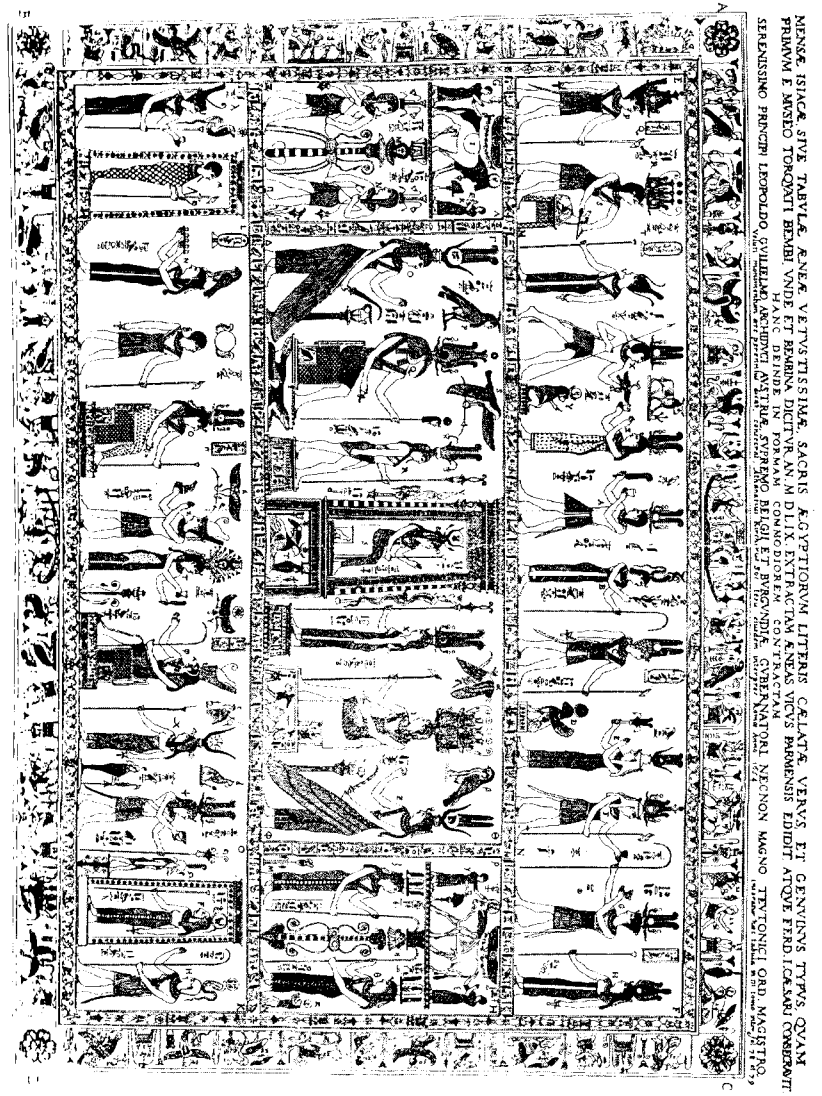

BEMBINSKA IZIDINA PLOČA

O teurgičkom ili magijskom smislu u kojem su egipatski sveštenici na Bembinskoj Izidinoj ploči izložili filozofiju žrtvovanja, obreda i ceremonija kroz sistem okultnih simbola, Atanasije Kirher piše:

„Rani sveštenici su verovali da je velika duhovna moć prizivana ispravnim i potpunim žrtvenim ceremonijama. Ako bi neki detalj nedostajao, celina je bila upropaštena, kaže Jamblih. Stoga su svim detaljima pridavali najveću pažnju, jer su smatrali apsolutno esencijalnim da čitav lanac logičnih veza bude potpuno usklađen sa ritualom. Dakako, ni zbog čega drugog nisu pripremili i propisali za buduću upotrebu priručnike, kao što su to učinili za obavljanje obreda. Naučili su, takođe, šta su prvi hijeromanti – opsednuti, kakvi su bili, božanskim besom – osmislili kao sistem simbolizma za izlaganje svojih Misterija. Smestili su ih na tu Izidinu ploču, pred oči onih koji su imali pristup do *sanctum sanctoruma*[2], kako bi naučili o prirodi Bogova i propisane oblike žrtvovanja. Pošto je svaki od redova bogova imao svoje osobene simbole, gestove, nošnju i nakit, mislili su da ih je potrebno posmatrati u celini aparata bogosluženja, kao i da ništa nije delotvornije u prikazivanju blagotvorne pažnje božanstava i genija. (...) Stoga su njihovi hramovi, udaljeni od uobičajenih svratišta ljudi, sadržavali prikaze skoro svakog oblika u prirodi. Prvo su, na pločniku, simbolizovali fizičku ekonomiju prirode, koristeći minerale, kamenje i druge stvari pogodne za ukrašavanje, uključujući male potoke vode. Zidovi su prikazali zvezdani svet i neobični svet genija. U sredini je bio oltar, da predstavi emanacije Vrhovnog Uma iz svog centra. Tako je čitava unutrašnjost činila sliku Univerzuma Svetova. Dok su prinosili žrtvu sveštenici su nosili odore ukrašene figurama sličnim onima koje se pripisuju Bogovima. Njihova tela su bila delimično gola, poput tela božanstava, a oni sami bili su lišeni svih materijalnih briga i praksi u najstrožoj neporočnosti. (...) Glave su im bile prekrivene kako bi iskazali svoje odbijanje zemaljskih stvari. Njihove glave i tela bili su obrijani, jer su dlake smatrali beskorisnim izraslinama. Na glavi su nosili iste oznake kao što su one koje su pripisivane Bogovima. Tako svečano odenuti, smatrali su da su se transformisali u onu inteligenciju sa kojom su neprestano želeli da se poistovete. Na primer, kako bi prizvali svet duše i duha Univerzuma, stajali bi ispred kipa prikazanog u središtu naše ploče, noseći iste simbole kao i taj lik i njegovi služitelji, i prinosili bi žrtvu. Verovali su da ovim postupkom i pratećim pevanjem himni nepogrešivo privlače Božju pozornost na svoju molitvu. Isto su činili i u odnosu na ostale delove Ploče, verujući da će odgovarajući ritual, pravilno izveden, nužno prizvati željeno božanstvo. Očigledno je da tu leži poreklo proročanske veštine. Kao što dodirnuta struna stvara harmoniju zvuka, tako i

2 Lat. – doslovno „Svetinja nad Svetinjama" – najsvetije mesto unutar svete građevine, kao što je hram. (Nap. prev.)

susedne žice odgovoraju, mada nisu dotaknute. Na sličan način je i ideja koju su, dok su se klanjali Bogu, izražavali svojim saglasnim delima, dolazila u sklad s osnovnom Idejom i, intelektualnim sjedinjenjem, vraćala im se ubogopriličena, i tako su dobijali Ideju Ideja. Stoga je, mislili su, u njihovim dušama nicao dar prorokovanja i proricanja i verovali su da mogu predvideti buduće događaje, preteće zlo, itd. Jer, pošto je u Vrhovnom Umu sve istovremeno i bez prostora, budućnost je, dakle, prisutna u tom Umu, a oni su za sebe mislili da su, dok je ljudski um kontemplacijom apsorbovan u Vrhovnom, pomoću tog jedinstva sposobni da spoznaju čitavu budućnost. Gotovo sve što je prikazano na našoj Ploči sastoji se od amuleta koji, po gore opisanoj analogiji i pod opisanim uslovima, mogu da ih nadahnjuju vrlinama Vrhovne Moći i omoguće im da prime dobro i spreče zlo. Takođe su verovali da bi na taj magijski način mogli uticati na tok bolesti; da bi genij mogao biti podstaknut da im se prikaže u snu i da izleči, ili naući njih da izleče bolesnike. S tim uverenjem, ukrašeni oznakama mističnih obreda i pažljivo promišljajući Božanske Ideje, konsultovali su Bogove o svim vrstama sumnji i poteškoća; i, dok su bili tako razdragani, verovali su da im se Bog, budnima ili u snu, obraćao nekim znakom, klimanjem ili gestom, ukazujući na istinu ili laž po pitanju onoga što ih je interesovalo."

(Videti *Edip Ægyptiacus*)

Pre pljačke Rima 1527. godine nema istorijskih podataka o *Mensa Isiaca* (Izidinoj Ploči). U to vreme Ploča je došla u posed nekog bravara ili kovača, koji ju je po zelenaškoj ceni prodao kardinalu Bembu, slavnom antikvaru, istoričaru Republike Venecije, a potom je stigla do bibliotekara Nacionalne biblioteke sv. Marka. Posle njegove smrti, 1547. godine, Izijačku Ploču je preuzela kuća Mantove, u čijem muzeju je ostala sve do 1630. godine, kada su snage Ferdinanda II osvojile grad Mantovu. Nekoliko ranih autora koji su pisali o toj temi pretpostavilo je da su neuki vojnici zbog srebra polomili Ploču. Pretpostavka je, međutim, bila pogrešna. Ploča je pala u ruke kardinala Pave, koji ju je predstavio savojskom vojvodi, a ovaj ju je, pak, predstavio kralju Sardinije. Kada su Francuzi osvojili Italiju, 1797. godine, Ploča je prenesena u Pariz. Godine 1809. Aleksandar Lenoar je, pišući o *Mensa Isiaca*, rekao da je ona izložena u *Bibliothèque Nationale*. Nakon uspostavljanja mira između dve zemlje, vraćena je u Italiju. U svom *Vodiču po severnoj Italiji* (*Guide to Northern*

Italy), Karl Baedeker[3] navodi da je *Mensa Isiaca* bila u središtu Galerije 2, u Muzeju starina u Torinu.

Vernu kopiju originalne Ploče napravio je 1559. godine čuveni Eneja Vikus (*Æneas Vicus*) iz Parme, a kopija gravure data je kancelaru bavarskog vojvode u Muzej hijeroglifa. Atanasije Kirher Ploču opisuje kao „pet dlanova dugu i četiri široku". V. Vin Vestkot[4] kaže da su njene mere bile 50 puta 30 inča. Bila je izrađena od bronze i ukrašena enkaustikom, ili emajlom obojenim smaltom i sa srebrnim umecima. Fosbrouk[5] dodaje:

> „Likovi su urezani veoma plitko, a konture većine njih su okružene nitima srebra. Osnova na kojoj su likovi sedeli ili se na nju naslanjali, koja je na otiscima ostavljala prazninu, bila je od srebra i odlomljena je."
>
> [Videti *Enciklopediju starina* (*Encyclopædia of Antiquities*)]

Oni koji su upoznati sa temeljnim principima hermetičke filozofije, u *Mensa Isiaca* će prepoznati ključ haldejske, egipatske i grčke teologije. U svojim *Starinama* (*Antiquities*), učeni benediktinac, otac Monfokon, priznaje svoju nesposobnost da se nosi sa zamršenošću njene simbolike. On stoga sumnja da simboli na Ploči poseduju bilo kakvo značenje vredno razmatranja i ismeva Kirhera, izjavljujući da je on tamniji i od same Ploče. Laurencije Pinjorijus[6] je reprodukovao Ploču na osnovu opisnog eseja iz 1605. godine, ali su njegova bojažljivo napredna objašnjenja pokazala njegovu neukost u stvarnoj interpretaciji likova.

3 *Karl Baedeker* (1801–1859) – nemački izdavač čija je kompanija „Baedeker" postavila standard autoritativnih štampanih turističkih vodiča. (Nap. prev.)

4 *William Wynn Westcott* (1848–1925) – engleski lekar, mrtvozornik, ceremonijalni mag i mason; bio je *Supreme Magus* (poglavar) S.R.I.A (*Societas Rosicruciana in Anglia* – Rozenkrojcerskog društva Engleske) i jedan od osivača Hermetičkog reda Zlatne Zore (*The Hermetic Order of the Golden Dawn*). (Nap. prev.)

5 Tomas Dadli Fosbrouk (*Thomas Dudley Fosbroke*, 1770–1842) – engleski antikvar, izabrani član Londonskog društva antikvara (*The Society of Antiquaries of London* – SAL), prvog svetskog učenog društva o nasleđu. (Nap. prev.)

6 *Laurentius Pignorius* (1571–1631) – italijanski umetnik i humanist iz Padove, poznat po svojim ilustracijama egipatskih starina. (Nap. prev.)

U svom delu *Edip Egipćanin* (*Œdipus Ægyptiacus*), objavljenom 1654. godine, Kirher je nasrnuo na problem s karakterističnom lakomošću. Budući da je bio naročito kvalifikovan za takav zadatak zbog godina provedenih u istraživanju tema koje se odnose na tajna učenja antike, te uz pomoć grupe eminentnih učenjaka, Kirher je postigao mnogo u pravcu otkrivanja tajni Ploče. Najveća tajna, međutim, mu je izmakla, kao što je Elifas Levi vispreno primetio u svojoj *Istoriji magije*. Levi piše:

> "Učeni jezuit izjavljivao je da poseduje hijeroglifski ključ za sveti alfabet, iako nije mogao da pruži njegovo objašnjenje. Podeljena je na tri jednaka odeljka; gore je dvanaest kuća neba, a ispod su odgovarajuće podele rada [radnih razdoblja] tokom godine, dok je u sredini dvadeset jedan sveti znak koji odgovaraju slovima abecede. Usred svega je sedeća figura pantomorfnog IYNX, koji je simbol univerzalnog bića i odgovara hebrejskom *Yod*, ili onom jedinstvenom slovu od kojeg su formirana sva ostala. IYNX je okruženo ofitskom trijadom, koja odgovara Trima Majčinskim Slovima egipatskog i hebrejskog pisma. Na desnoj strani su Ibimorfna i Serapijanska trijada; na levoj strani su trijade Neftis i Hekate, koje predstavljaju aktivno i pasivno, fiksno i nepostojano, plodonosnu vatru i stvaralačku vodu. Svaki par trijada u vezi sa centrom proizvodi septenarij, a septenarij se nalazi u centru. Tri septenarija čine apsolutni broj triju svetiva, kao i kompletan broj primitivnih slova, kojima je dodat komplementarni znak, kao što je nula dodata grupi od devet cifara."

Levijev nagoveštaj može se protumačiti u smislu da dvadeset jedna figura u centralnom delu Ploče predstavlja dvadeset i jedan veliki adut Tarot kartata. Ako je tako, zar nula nije karta, uzrok toliko kontroverzi, bezimena kruna Vrhovnog Uma, koja kao kruna simbolizuje skrivenu trijadu u gornjem delu prestola u središtu Ploče? Zar ne može prva emanacija ovog Vrhovnog Uma biti dobro simbolizovana žonglerom ili magom, sa simbolima četiri niža sveta raširenim na stolu pred njim: štapom, mačem, peharom i dinarom? Tako uzeta u obzir, nulta karta nema svoje mesto nigde među ostalima, već je, zapravo, četvrta dimenziona tačka iz koje su sve emanirane i time je razbijena na dvadeset jednu kartu (slova), koje, kada se skupe zajedno, proizvode nulu. Cifra koja se pojavljuje na toj karti će potkrepiti

ovu interpretaciju, jer nula, ili krug, je simbol vrhunske sfere iz koje izlaze niži svetovi, moći i slova.

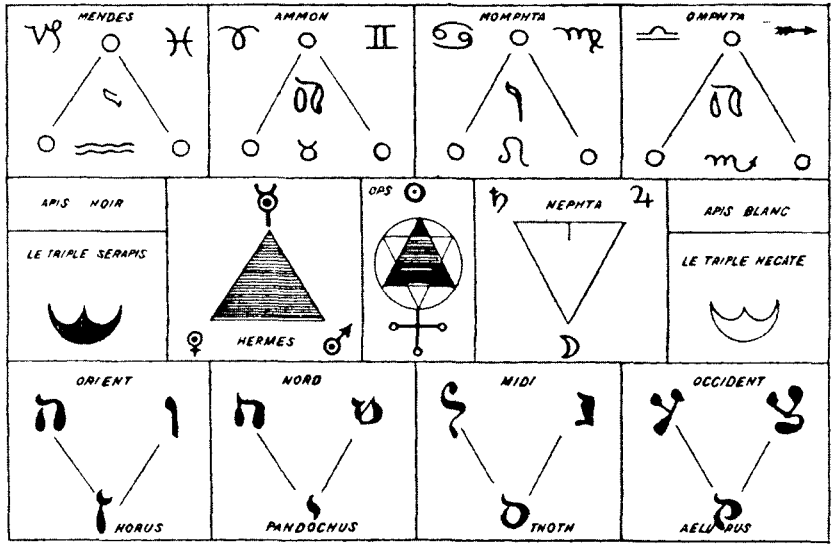

LEVIJEV KLJUČ ZA BEMBINSKU PLOČU

Iz *Levi, History of Magic*

„Izijačka Ploča je, piše Levi, ključ za drevnu Totovu knjigu, koji je do neke mere preživeo protok vekova i pokazuje nam se u još uvek relativno drevnom špilu *Tarocchi* karata. Za njega je Totova knjiga bila *résumé* ezoterijskog učenja Egipćana; nakon dekadencije njihove civilizacije, ova nauka se iskristalizovala u hijeroglifskom obliku kao Tarot. Taj Tarot je delom ili u potpunosti zaboravljen ili pogrešno shvaćen, njegovi naslikani simboli pali su u ruke lažnih vidovnjaka i onih koji su kroz igre kartama priređivali javne zabave. Savremeni Tarot, ili *Tarocchi* špil karata, sastoji se od 78 karata, od kojih je 22 formira posebnu grupu aduta ukrašenih slikama; preostalih 56 karata se sastoje se od četiri dela od po 10 brojeva i četiri dvorske karte, Kralja, Kraljice, Viteza i Žandara ili Sobara; boje su Mačevi (Vojništvo), Pehari (Sveštenstvo), Trefovi ili Štapovi (Poljoprivreda) i Šekeli ili Dinari (Trgovina), i istim redosledom odgovaraju našim bojama – Piku, Hercu, Trefu i Karou. Nas interesuju 22 aduta koji formiraju posebne karakteristike Špila i direktni su potomci Hijeroglifa Tarota. Ove 22 karte odgovoraju slovima hebrejskog i drugih svetih alfabeta, koji, naravno, spadaju u tri

klase Tria Majki, Heptadu parova i duodekadi jednostavnih slova. One su takođe smatraju trijadom Heptada, uz jednu odvojenu, što je sistem Inicijacije i Neinicijacije."

[Videti Vestkotovu *Izijačku Ploču* (*The Isiac Tablet*)]

Vestkot je pažljivo sakupio sve isuviše slabe teorije raznih autoriteta i 1887. godine objavio je svoju sada vrlo retku knjigu, koja sadrži jedini detaljan opis Izijačke Ploče objavljen na engleskom jeziku od Hamfrisovog[7] prevoda Monfokonovog bezvrednog opisa iz 1721. godine. Izrazivši svoju rezerviranost da otkrije ono što je Levi očigledno smatrao da je bolje da bude ostavljeno skriveno, Vestkot na sledeći način sumira svoje tumačenje Ploče:

„Na Levijevom dijagramu, kojim on objašnjava tajnu Ploče, gornji deo prikazan je podeljen na četiri godišnja doba, svaki sa tri znaka Zodijaka, a on je dodao četvoroslovno sveto ime, Tetragramaton, dodeljujući Jod Akvarijusu, koji je Kanopus, He Taurusu, koji je Apis, Vau Leu, koji je Momfta, i He, konačno, Tifonu. Zapazite heruvimsku paralelu – Čovek, Bik, Lav i Orao. Četvrti oblik je zasnovan bilo kao Škorpija, bilo kao Orao, zavisno od okultne dobre ili zle namere: u demotičnom Zodijaku, Zmija zamenjuje Škorpiju.

Niži deo on pripisuje grupi od dvanaest *jednostavnih* hebrejskih slova, povezujući ih s četiri četvrtine horizonta. Uporediti *Sefer Jecira*, V poglavlje, 1. pasus.

Centralni deo on pripisuje Solarnim silama i planetama. U sredini, gore vidimo Sunce, označeno Ops, a ispod njega je Solomonov Pečat iznad krsta; dvostruki trougao Heksaple[8], jedan iznad drugog svetli i tamni trougao, čija celina formira svojevrstan složeni simbol Venere. Ibimorfu on daje tri tamne planete, Veneru, Merkur i Mars, smeštene oko tamnog uspravnog trougla, koji označava Vatru.

7 Dejvid Hamfris (*David Humphreys*, 1689–1740) – magistar filozofije i član *Trinity College*-a u Kembridžu. (Nap. prev.)

8 Heksapla (grč. Ἑξαπλά – šestostruka) – termin koji se koristi za izdanje *Biblije* u šest verzija; posebno se primenjuje za izdanje *Starog zaveta* koje je priredio Origen iz Aleksandrije, u kojem su jedno uz drugo stavljeni hebrejska verzija, transliteracija hebrejskog u grčka slova, verzija Akile iz Sinope, verzija Simaha Ebionita, recenzija *Septuaginte*, sa umecima iz Teodosijevog teksta i Teodosijeva verzija. (Nap. prev.)

Neftijanskoj trijadi on dodeljuje tri svetle planete, Saturn, Lunu i Jupiter, smeštene oko svetlog obrnutog trougla, koji označava Vodu. Tu se nalazi neophodna veza između vode, ženske moći, pasivnog principa, Bine i Sefirotske Majke i Neveste. (Videti Matersovu *Kabalu*.)

Zapazite da su drevni znaci planeta svi sastavljeni od Krsta, Solarnog diska i Polumeseca: Venera je krst ispod Sunčevog diska, Merkur, disk sa polumesecom iznad i krstom ispod, Saturn je Krst čija najniža tačka dodiruje vrh polumeseca, Jupiter je polumesec čija najniža tačka dodiruje kraj leve ruke krsta: sve to su duboke tajne. Imajte na umu da je Levi na svojoj originalnoj Ploči transponovao Serapisa i Hekatu, ali ne i Apisa *noir* i Apisa *blanc*,[9] možda zbog glave Besa koja je preko njega povezana sa Hekatom. Zapazite da ako se 12 jednostavnih slova poveže sa nižim delom, 7 dvostrukosti mora odgovarati centralnom delu dodeljenom planetama, a onda velika trijada majčinskih slova A.M.S, koja predstavlja Vazduh, Vodu i Vatru, ostaje da bude ucrtana oko slova S centralnog IYNX, ili Joda, od strane Ofionijanske Trijade, dve Zmije i Lavovske Sfinge. Levijeva reč OPS u središtu je latinska Ops, *Terra*, genij Zemlje, i grčka Ops, Reja, ili Kubela (Kibela), često slikana kao boginja koja sedi u kolima koja vuku lavovi; ona je okrunjena tornjevima i drži Ključ."

(Videti *Izijačku Ploču*)

Esej koji je na francuskom objavio Aleksandar Lenoar 1809. godine, mada zanimljiv i originalan, sadrži malo stvarnih informacija o Ploči, za koju autor nastoji da dokaže da je egipatski kalendar ili astrološki grafikon. Kako su i Monfokon i Lenoar – u stvari, svi pisci o ovoj temi od 1651. godine – svoj rad temeljili na radu Kirhera, ili su znatno bili pod njegovim uticajem, urađen je pažljiv prevod njegovog originalnog rada (osamdeset stranica na latinskom jeziku korišćenom u osamnaestom veku). Prikaz Bembinske Ploče na početku ovog poglavlja[10] predstavlja vernu reprodukciju koju je napravio Kirher na osnovu gravure iz Muzeja hijeroglifa. Mala slova i brojeve, koji su korišćeni za označavanje figura, on je dodao da pojasni svoj komentar, a u istu svrhu će biti korišćena i u ovom radu.

9 Franc. *noir* – crno; *blanc* – belo. (Nap. prev.)

10 Strana 217. (Nap. prev.)

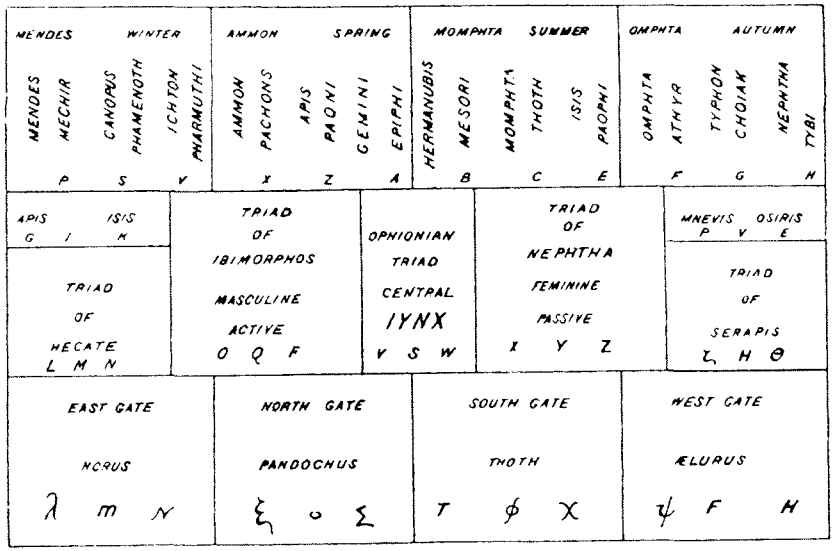

VESTKOTOV KLJUČ ZA BEMBINSKU PLOČU

Iz Westcott, The Isiac Tablet

Zaratustra je izjavio da broj tri sija širom sveta. Ovo je objavljeno na Bembinskoj Ploči nizom trijada koje predstavljaju kreativne impulse. O Izijačkoj Ploči Aleksandar Lenoar piše:

„Izijačka Ploča nije naročito značajna kao umetničko delo. Ona nije ništa drugo do kompozicija, prilično hladna i beznačajna, čije figure, sažeto nacrtane i metodički postavljene jedna blizu druge, odaju malo utiska životnosti. Ali, nasuprot tome, ako nakon ispitivanja shvatimo autorovu nameru, uskoro postajemo uvereni da je Izijačka Ploča slika nebeske sfere podeljene u male delove, verovatno namenjena za opštu nastavu. Prema toj ideji, možemo zaključiti da je Izijačka Ploča prvobitno bila uvod u zbirku koju su sledile Izidine Misterije. Bila je ugravirana u bakru, kako bi se koristila u ceremonijalnoj inicijaciji."

[Videti *Novi esej o Izijačkoj Ploči* (*New Essay on the Isiac Table*)]

Kao i gotovo svi ostali religijski i filozofski antikviteti, Bembinska Izidina Ploča je predmet mnogih kontroverzi. A. E. Vejt[11] – ne

11 Artur Edvard Vejt (*Arthur Edward Waite*, 1857–1942) – mistik-naučnik koji je mnogo pisao o okultnim i ezoteričkim temama i bio jedan od koautora

mogavši da napravi razliku između istinske i tobožnje prirode ili porekla Ploče – u fusnoti ponavlja osećanja J. Dž. Vilkinsona, još jednog uglednog *egzoteriste*: „Original[-na Ploča] je veoma kasna i grubo se naziva falsifikat." S druge strane, Eduard Vinkelman[12], dubokoučevan čovek, brani originalnost i starost Ploče. Iskreno razmatranje *Mensa Isiaca* otkriva jednu činjenicu od izuzetnog značaja: mada onaj ko je načinio Ploču nije nužno bio Egipaćanin, bio je inicijat najvišeg reda, upoznat s većinom najtajnijih načela hermetičkog ezoterizma.

❋

Simbolizam Bembinske Ploče

Sledeće objašnjenje Bembinske Ploče, nužno kratko, temelji se na pregledu Kirherovih spisa dopunjunih drugim informacijama koje je autor ove knjige prikupio iz mističnih spisa Haldejaca, Hebreja, Egipćana i Grka. Egipatski hramovi bili su tako dizajnirani da je raspored odaja, ukrasa i pribora imao simboličko značenje, kao što pokazuju hijeroglifi koji ih prekrivaju. Uz oltar, koji je obično bio u centru svake sobe, nalazila se cisterna sa vodom Nila, koja je isticala i uticala kroz nevidljive cevi. Tu su takođe bile i slike bogova u povezanim nizovima praćenim magijskim natpisima. U tim hramovima su neofiti, upotrebom simbola i hijeroglifa, upućivani u tajne sveštenićke kaste.

Izidina Ploča je izvorno bila sto ili oltar, a njeni simboli bili su deo misterija koje su objašnjavali sveštenici. Ploče su bile posvećivane raznim bogovima i boginjama; u ovom slučaju, na taj način je izražena počast Izidi. Materijali od kojih su ploče pravljene razlikovali

čuvenog Rajder-Vejtovog (*Rider-Waite*) tarota. Bio je član Hermetičkog reda Zlatne Zore (*Hermetic Order of the Golden Dawn*), mason i član Rozenkrojcerskog društva Engleske (*Societas Rosicruciana in Anglia*). (Nap. prev.)

12 *Eduard Winkelmann* (1838–1896) – nemački istoričar; radio je u jednoj od najznačajnijih edicija istorijskih izvora za srednjevekovnu evropsku istoriju, *Monumenta Germaniae historica*, i kao profesor istorije na Bernskom univerzitetu i univerzitetu u Hajdelbergu. Njegova glavna dela odnose se na istoriju Svetog rimskog carstva tokom kasnog sredneg veka. (Nap. prev.)

su se u zavisnosti od srodnog dostojanstva božanstava. Ploče posvećene Jupiteru i Apolonu bile su od zlata, one posvećene Dijani, Veneri i Junoni, bile su od srebra, a one posvećene ostalim vrhovnim bogovima, od mermera; one koje su bile posvećene manjim božanstvima, pravljene su od drveta. Ploče su takođe izrađivane od metala koji odgovaraju planetama kojima upravljaju razni nebesnici. Kao što se hrana za telo postavlja na trpezu, tako su na tim svetim oltarima bili postavljeni simboli koji, kada se shvate, hrane nevidljivu prirodu čoveka.

U svom uvodnom izlaganju o Ploči, Kirher na sledeći način rezimira njen simbolizam:

> „Ona poučava, na prvom mestu, o čitavom ustrojstvu trostrukog sveta – arhetipskom, intelektualnom i razumnom. Vrhovno Božanstvo je prikazano kako se kreće od centra do periferije univerzuma sastavljenog od opipljivih i neživih stvari, koje sve pokreće i uzburkava vrhovna moć koju oni nazivaju *Otac Um* i predstavljaju trostrukim simbolom. Ovde su takođe prikazane i tri trijade Vrhovnog Jednog, od kojih svaka ispoljava po jedan atribut prvog Trojstva. Te trijade se nazivaju *Temelj*, ili osnova svega. Na Ploči je takođe dat aranžman i raspored onih božanskih bića koja pomažu *Ocu Umu* u kontroli svemira. Tu se [na gornjoj ploči] mogu videti Upravitelji svetova, svaki sa svojim vatrenim, eteričnim i materijalnim obeležjima. Tu [na donjoj ploči] su takođe *Očevi Izvora*, čija dužnost je da se brinu o načelima svih stvari i njihovom očuvanju i da održe nepovredive zakone Prirode. Tu su bogovi sfera i onī, takođe, koji lutaju od mesta do mesta, teško radeći sa svim supstancama i oblicima (*Zonia* i *Azonia*), grupisani zajedno kao figure oba pola, s licima okrenutim ka njihovom nadređenom božanstvu."

Mensa Isiaca, koja je vodoravno podeljena na tri komore ili ploče, može predstavljati tlocrt odaje u kojoj su održavane Izidine Misterije. Centralna ploča je podeljena na sedam delova ili manjih prostorija, a donja se sastoji od dve kapije, po jedna na svakom kraju. Cela Ploča sadrži četrdeset pet likova prve važnosti i više manjih simbola. Četrdeset pet glavnih likova grupisano je u petnaest trijada, od kojih su četiri na gornjoj ploči, sedam na centralnoj, a četiri na donjoj. Prema Kirheru i Leviju, trijade su podeljene na sledeći način:

U gornjem delu

1. P, S, V – Mendezijanska Trijada.
2. X, Z, A – Amonijanska Trijada.
3. B, C, D – Momftijanska Trijada.
4. F, G, H – Omftijanska Trijada.

U centralnom delu

1. G, I, K – Izijačka Trijada.
2. L, M, N – Hekatinska Trijada.
3. O, Q, R – Ibimorfna Trijada.
4. V, S, W – Ofionička Trijada.
5. X, Y, Z – Neftijanska Trijada.
6. ζ, η, θ – Serapijanska Trijada.
7. γ, δ (nije prikazana), ε – Ozirijanska Trijada.

U donjem delu

1. λ, M, N – Horijanska Trijada.
2. ξ, O, Σ – Pandokijanska Trijada.
3. T, Φ, X – Taustička Trijada.
4. Ψ, F, H – Eluristička Trijada.

O ovih petnaest trijada Kirher piše:

> „Figure se međusobno razlikuju u osam veoma važnih pogleda, odnosno, prema obliku, položaju, gestu, činu, odeći, frizuri, osoblju i, konačno, po hijeroglifima postavljenim oko njih, bilo da su cveće, grmlje, mala slova ili životinje."

Tih osam simboličkih metoda portretisanja tajnih moći figura su suptilni podsetnik na osam duhovnih čula spoznaje pomoću kojih može biti shvaćeno Pravo Sopstvo u čoveku. Kako bi izrazili tu duhovnu istinu budisti koriste točak sa osam paoka, a svoju svest uzdižu pomoću plemenitog osmostrukog puta. Ukrašeni pervaz koji zatvara tri glavna dela Ploče sadrži brojne simbole, kao što su ptice, životinje, gmizavci, ljudska bića i složeni oblici. Prema jednom od čitanja Ploče, ovaj pervaz predstavlja četiri elementa; stvorenja su elementarna bića. Prema drugom tumačenju, pervaz predstavlja ar-

hetipske sfere i u svom frizu sastavljenom od složenih figura ima uzorke onih oblika koji će se naknadno u različitim kombinacijama manifestovati u materijalnom svetu. Četiri cveta na uglovima Ploče su oni koji su, zbog toga što se njihove krunice uvek okreću prema suncu i prate njegov put preko neba, sveti amblemi suptilnijeg dela čovekove prirode, koji uživa u suočavanju sa svojim Stvoriteljem.

Prema tajnoj doktrini Haldejaca, univerzum je podeljen na četiri stanja bića (nivoa ili sfera): arhetipsko, intelektualno, sideralno i elementarno. Svako od njih otkriva se ostalima; nadređeno kontroliše podređeno, a podređeno prima uticaj od nadređenog. Arhetipski nivo smatran je sinonimom za intelekt Trojednog Božanstva. U okviru ove božanske, bestelesne i večne sfere su sve niže manifestacije svekolikog života koji jeste, koji je bio, ili će ikada biti. Unutar Kosmičkog Intelekta sve duhovno i materijalno postoji u obliku arhetipova, ili božanskih misli-oblika, što je na Ploči prikazano lancem tajnih poređenja.

U središnjem delu Ploče se pojavljuje svih-oblika-sadržavajuća, personifikovana Duhovna Suština – izvor i bit svih stvari. Iz nje se produžavaju niži svetovi kao devet emanacija u grupama od po tri (Ofionička, Ibimorfna i Neftijanska Trijada). Razmotrite s tim u vezi analogiju kabalističkih Sefirot[13], ili devet sfera koje izlaze iz Ketera, Krune. Dvanaest Upravitelja Univerzuma (Mendezijanska, Amonijanska, Momftijanska i Omftijanska Trijada) – prenosna su sredstva za distribuciju kreativnih uticaja i prikazani su u gornjem delu Ploče, a njihove aktivnosti usmeravaju uzorci Božanskog Uma koji postoje u arhetipskoj sferi. Arhetipovi su apstraktni uzorci formulisani u Božanskom Umu i oni kontrolišu sve niže aktivnosti. U donjem delu Ploče su Očevi Izvora (Horijanska, Pandohijanska, Taustička i Eluristička Trijada), čuvari velikih kapija svemira. Oni nižim svetovima distribuiraju uticaje koji se spuštaju od Upravitelja koji su prikazani iznad.

U teologiji Egipćana, dobrota ima preimućstvo i sve stvari sudeluju u njenoj prirodi u većoj ili manjoj meri. Dobrotu svi traže. To je

13 Hebr. סְפִירוֹת – Sefirot (*sephiroth*) je množina od reči Sefira (*sephirah*) – סְפִירָה, čije osnovno značenje je broj kao načelo ili etapa. U klasičnoj kabali Sefira je naziv za emanaciju ili sferu kroz koju se manifestuje Bog. Reč Sefirot stoga, ako se već opredelimo da koristimo obaj oblik plurala, nije uputno menjati po našim padežima. (Nap. prev.)

Prvi Uzrok uzroka. Dobrota je samodifuzna i stoga postoji u svemu, jer ne može da proizvede ništa čega nema u sebi. Ploča pokazuje da je sve u Bogu i da je Bog u svemu; da je sve u svemu i svako u svakome. U intelektualnom svetu nalaze se nevidljivi duhovni pandani stvorenja koja nastanjuju elementarni svet. Dakle, najniže pokazuje najviše, telesno objavljuje intelektualno, a nevidljivo se manifestuje kroz svoja dela. Iz tog razloga su Egipćani pravili slike od materijala koji postoje u nižem, opipljivom svetu, kako bi služile kao vidljivi primeri nadmoćnih i nevidljivih moći. Slikama podložnim propadanju dodeljivali su vrline nepropadljivih božanstava, demonstrirajući tako na skriven način da je ovaj svet samo senka Boga, spoljašnja slika unutrašnjeg raja. Sve što se nalazi u nevidljivoj arhetipskoj sferi, svetlošću Prirode objavljuje se u opipljivom, telesnom svetu.

Arhetipski i Stvaralački Um je – najpre kroz svoj Očinski Temelj, a potom kroz sekundarne Bogove, nazvane Inteligencije – stalnom razmenom od najvišeg do najnižeg, izlio čitav beskraj svojih moći. U svom faličkom simbolizmu Egipćani su koristili spermu da predstave duhovne sfere, jer svaka sadrži sve što iz nje izlazi. Haldejci i Egipćani su takođe smatrali da svaki rezultat prebiva u svom uzroku i okreće se ka tom uzroku kao lotos prema suncu. Prema tome, Vrhovni Intelekt je, kroz svoj Očinski Temelj, najpre stvorio svetlost – anđeoski svet. Iz te svetlosti su tada stvorne nevidljive hijerarhije bića koje neki nazivaju zvezde, a iz zvezda su formirani četiri elementa i opipljivi svet. Na taj način su svi u svemu, po svojim osobitim vrstama. Sva vidljiva tela ili elementi nalaze se u nevidljivim zvezdama ili duhovnim elementima, a zvezde su, isto tako, u tim telima; zvezde se nalaze u anđelima, a anđeli u zvezdama; anđeli se nalaze u Bogu, a Bog je u svemu. Dakle, svi su božanstveni u Božanstvu, anđeoski u anđelima i telesni u materijalnom svetu i *vice versa*, baš kao što je seme skupljeno stablo, tako je svet neraširen Bog.

Proklo kaže:

> „Svako svojstvo božanstvenosti prožima čitavo stvaranje i sebe daje svim nižim stvorenjima."

Jedna od manifestacija Vrhovnog Uma je moć reprodukcije prema vrstama, koju on dodeljuje svim stvorenjima čiji je on božanski deo. Tako se duše, nebesa, elementi, životinje, biljke i kamenje ra-

daju svako prema svom uzorku, ali svi zavise od jednog oplođujućeg principa koji postoji u Vrhovnom Umu. Plodonosna moć, iako sama po sebi jedinstvena, manifestuje se na različite načine u različitim supstancama, jer u mineralu ona doprinosi materijalnom postojanju, u biljci se manifestuje kao životvornost, a u životinji kao osetljivost. Ona unosi kretanje u nebeska tela, misao u duše ljudi, intelektualnost u anđele, a nadsuštastvenost u Boga. Stoga je vidljivo da su svi oblici načinjeni od jedne supstance i sav život potiče od jedne sile, a oni koegzistiraju u prirodi Vrhovnog Jednog.

Ovu doktrinu prvi je izneo Platon. Njegov učenik, Aristotel, izložio ju je sledećim rečima:

> „Kažemo da je ovaj Opipljivi Svet slika nekog drugog; stoga, pošto je ovaj svet snažan ili živ, koliko više onda mora da je životan taj drugi. (...) Tamo, dakle, iznad zvezdanih vrlina, stoje druga nebesa koja treba dosegnuti, poput nebesa ovog sveta; iza njih, jer su ona od više vrste, svetlija i veća; niti su udaljena jedna od drugih kao što je ovo, jer ona su bestelesna. Tamo, takođe, postoji zemlja, ne od nežive materije, već živa sa životinjskim svetom i svim prirodnim zemaljskim pojavama, kao što ih ima i ova, ali druge vrste i savršenstva. Postoje tamo biljke, takođe, i vrtovi, i tekuća voda; ima vodenih životinja, ali plemenitije vrste. Tamo se nalazi vazduh i život koji mu odgovara, sav besmrtan. I premda je tamošnji život analogan našem, ipak je plemenitiji, jer uviđa da je intelektualan, večan i nepromenjiv. Ako iko prigovori i upita, kako u gornjem svetu biljke i ostalo napred navedeno nalaze uporište, trebalo bi odgovoriti da nemaju objektivno postojanje, jer ih je prvobitni Autor stvorio u apsolutnom stanju i bez spoljašnjeg oblika. Oni su, dakle, u istom stanju kao i razum i duša; nisu podložni manama, kao što su razaranje i kvarenje, jer tamošnja bića su puna energije, snage i radosti, pošto žive uzvišen život i rezultat su jednog izvora i jednog kvaliteta, složeni od stvari kao što su slatki ukusi, nežni mirisi, harmonična boja i zvuk i ostala savršenstva. Niti se nasilno kreću, niti međusobno ukrštaju, niti ugrožavaju jedno drugog, već svako savršeno zadržava svoj vlastiti bitni karakter; oni su jednostavni i ne umnožavaju se, kao što to čine telesna bića."

U sredini Ploče je veliki natkriven presto u kojem sedi ženska figura koja predstavlja Izidu, ali je ovde nazvana Pantomorfno IYNX.

G. R. S. Mid IYNX definiše kao „prenos inteligencije". Drugi su izjavljivali da je to simbol Univerzalnog Bića. Presto je iznad boginjine glave natkriven trostrukom krunom, a pod njenim nogama je kuća materijalne supstance. Trostruka kruna je ovde simbol Trojednog Božanstva, koje su Egipćani nazivali Vrhovni Um, a u *Sefer ha Zohar* je opisano kao „skriveno i neotkriveno". Prema hebrejskom kabalističkom sitemu, Sefirotsko Drvo je bilo podeljeno na dva dela, gornji nevidljiv i donji vidljiv. Gornji se sastojao od tri dela, a donji od sedam. Tri nespoznatljive Sefirot nazivali su *Keter*, Kruna, *Hohma*, Mudrost, i *Bina*, Razumevanje. One su previše apstraktne da bi bile shvaćene, dok je nižih sedam sfera, koje iz njih proizlaze, bilo u domašaju ljudske svesti. Centralni deo sadrži sedam trijada likova. One predstavljaju niže Sefirot, koje sve emaniraju iz skrivene trostruke krune nad prestolom.

Kirher piše:

> „Presto označava širenje trodelnog Vrhovnog Uma duž univerzalnih staza tri sveta. Iz ove tri neopipljive sfere pojavljuje se opipljiv svemir, koji Plutarh naziva 'Kuća rogova', a Egipćani, 'Velika Kapija Bogova'. Vrh prestola je usred rasplintih plamenova u obliku zmije, što pokazuje da je Vrhovni Um ispunjen svetlošću i životom, večan i nekvarljiv, odvojen od svakog materijalnog kontakta. Kako je Vrhovni Um prenosio svoju vatru svim stvorenjima jasno je prikazano simbolizmom Ploče. Božanska Vatra se prenosi na niže sfere kroz univerzalnu moć Prirode koju personifikuje Devica sveta, Izida, ovde nazvana IYNX, ili polimorfna sveobuhvatna Univerzalna Ideja."

Reč *Ideja* se ovde koristi u platonističkom smislu.

> „Platon je verovao da postoje večni oblici svih mogućih stvari, koji postoje bez materije, i tim večnim i nematerijalnim oblicima dao je ime *ideje*. U platonističkom smislu, *ideje* su bile uzorci prema kojima je Božanstvo oblikovalo pojavni ili ektipni svet."
>
> (Videti V. Hamiltona)

Kirher ovako opisuje 21 figuru na centralnom delu:

„Sedam glavnih trijada, koje odgovaraju grupi od sedam viših svetova, prikazano je u centralnom delu Ploče. One potiču od vatrenog, neviđljivog arhetipa [trostruka kruna prestola]. Prva, Ofionička ili IYNX Trijada, V S W, odgovara vitalnom i vatrenom svetu i prvi je intelektualni svet, koji su drevni zvali *Aetherium*. Zaratustra o njemu kaže: 'O, kako surovog vladara ima ovaj svet!' Druga, ili Ibimorfna Trijada, O Q R, odgovara drugom intelektualnom, ili eteričnom svetu, i bavi se principom vlažnosti. Treća, ili Neftijanska Trijada, X Y Z, odgovara trećem intelektualnom i eteričnom [svetu] i bavi se plodnošću. To su tri trijade eteričnih svetova, koji odgovaraju Očinskom Temelju. Zatim slede četiri trijade opipljivih, ili materijalnih svetova, od kojih prve dve odgovaraju zvezdanim svetovima, naime, G I K i γ δ ε, Oziris i Izida, Sunce i Mesec, označeni sa dva bika. Za njima slede dve trijade – Hekatinska, L M N, i Serapijanska, ζ η θ, koje odgovaraju ovom i podzemnom svetu. Time je kompletirano sedam svetova primarnih Genija koji vladaju prirodnim univerzumom. Psel citira Zaratustru: 'Egipćani i Haldejci su učili da je bilo sedam materijalnih svetova (tj. svetova kojima su vladale intelektualne sile); prvi je od čiste vatre, drugi, treći i četvrti su eterični, peti, šesti i sedmi materijalni; sedmi je onaj nazvan zemaljski i onaj koji mrzi svetlost, a nalazi se ispod Meseca i u sebi sadrži stvar nazvanu *fundus*, ili temelj.' Ovih sedam, plus jedna nevidljiva kruna, čine osam svetova. (...)

Platon piše da filozof treba da zna kako je prema Egipćanima raspoređeno sedam krugova ispod prvog. Prva trijada vatre označava život, drugom, vodom, vladaju Ibimorfna božanstva, a trećom, vazduhom, vlada Nefta. Iz vatre su stvorena nebesa, iz vode zemlja, a vazduh je bio posrednik između njih. U *Sefer Jeciri* je rečeno da od tri potiče sedam, tj. visina, dubina, Istok, Zapad, Sever i Jug i Sveti Hram u sredini, koji ih sve održava. Nije li Sveti Hram u centru veliki presto multiformnog Duha Prirode koji je prikazan na sredini Ploče? Šta je sedam trijada nego sedam Sila koje vladaju svetom? Psel piše: 'Egipćani su obožavali trijadu vere, istine i ljubavi i sedam izvora: Sunce, kao vladara – izvor materije, zatim izvor arhanđela, izvor čula, rasuđivanja, munje, odraza i znakova nepoznatog sastava. Kažu da su najviši materijalni izvori Apolonovi, Ozirisovi i Merkurovi – izvori centara elemenata.' Dakle, oni su razumeli solarni svet po Suncu kao vladaru, lunarni svet po arhanđeoskom materijalu, Saturnov svet po izvoru čula, Jupiterov svet rasuđivanjem, Marsov svet munjom, Venerin svet po odrazima, ili

ogledalima, Merkurov po izvoru znakova. Svi su oni prikazani figurama u centralnom delu Ploče."

Gornji deo sadrži dvanaest figura zodijaka raspoređenih u četiri trijade. Centralna figura u svakoj grupi predstavlja jedan od četiri fiksna znaka zodijaka. S je znak Akvarijus, Z, Taurus, C, Leo, a G, Skorpio. Oni se nazivaju *Očevi*. U tajnim učenjima Dalekog istoka ove četiri figure – čovek, bik, lav i orao – nazivaju se krilati globusi ili četiri Maharadže, koji stoje po uglovima stvaranja. Četiri glavna znaka – P, Kaprikorn, X, Arijes, B, Kancer i F, Libra – nazivaju se *Sile*. Četiri obična znaka – V, Pisces, A, Gemini, E, Virgo i H, Sagitarijus – nazivaju se *Umovi* Četiri Gospodara. To objašnjava značenje krilatih globusa Egipta, jer su četiri središnje figure – Akvarijus, Taurus, Leo i Skorpio (koje Jezekilj naziva *Heruvimi*) – globusi; glavni i obični znaci, sa obe strane, su krila. Stoga dvanaest znakova zodijaka mogu biti simbolizovani sa četiri globusa, svaki sa po dva krila.

Egipćani su nebeske trijade dodatno prikazivali u obliku globusa (*Otac*), iz kojeg izlaze zmija (*Um*) i krila (*Sila*). Tih dvanaest sila su graditelji sveta i iz njih proizlazi mikrokosmos, ili misterija dvanaest svetih životinja – koje u svemiru predstavljaju dvanaest delova sveta, a kod čoveka dvanaest delova ljudskog tela. Anatomski, dvanaest figura u gornjem delu može pogodno da simbolizuje dvanaest moždanih vijuga, a dvanaest figura u donjem delu, dvanaest članova zodijaka i organa ljudskog tela, jer čovek je biće formirano od dvanaest svetih životinja, a njegovi udovi i organi su pod direktnom kontrolom dvanaest upravitelja ili sila koje su nastanjene u mozgu.

Dublje tumačenje je pronađeno u odnosima između dvanaest figura na gornjem delu i dvanaest na donjem. Ono obezbeđuje ključ za jednu od najtajnijih drevnih tajni – odnos koji postoji između dva velika zodijaka, *fiksnog* i *pokretnog*. *Fiksni* zodijak je opisan kao neizmeran dodekahedron, čijih dvanaest površina predstavlja krajnje zidove apstraktnog prostora. Sa svake površine tog dodekahedrona velika duhovna sila, koja zrači prema unutra, postaje otelovljena kao jedna od hijerarhija *pokretnog* zodijaka, koji je grupa obilazećih, takozvanih fiksnih zvezda. Unutar tog *pokretnog* zodijaka pozicionirana su razna planetarna i elementarna tela. Odnos ta dva zodijaka do subzodijačkih sfera ima korelaciju u respiratornom sistemu ljudskog tela. Za veliki *fiksni* zodijak može se reći da predstavlja atmosferu,

pokretni zodijak pluća, a subzodijački svetovi telo. Duhovnu atmosferu, koja sadrži životvornu energiju dvanaest božanskih sila velikog *fiksnog* zodijaka, udišu kosmička pluća – *pokretni* zodijak – i raspoređuju je kroz sklop od dvanaest svetih životinja koje su đelovi i članovi materijalnog univerzuma. Funkcionalni ciklus je završen kada otrovna isparenja nižih svetova, koja je prikupio *pokretni* zodijak, bivaju izdahnuta u veliki *fiksni* zodijak, da tamo budu pročišćena prolazeći kroz božanske prirode njegovih dvanaest večnih hijerarhija.

Ploča u celini je podložna mnogim interpretacijama. Ako se pervaz Ploče sa njegovim hijeroglifskim figurama prihvati kao duhovni izvor, onda presto u centru predstavlja fizičko telo u kojem je ustoličena ljudska priroda. Iz ove tačke gledišta cela Ploča postaje simbol auričkog tela čoveka, s pervazom kao spoljašnjim ekstremitetom, ili ljuskom *auričkog jajeta*. Ako se presto prihvati kao simbol duhovne sfere, pervaz simbolizuje elemente, a delovi oko centralnog dela postaju simboli svetova ili planovi koji emaniraju iz jednog božanskog izvora. Ako se Ploča posmatra na čisto fizičkoj osnovi, presto postaje simbol generativnog sistema, a Ploča otkriva tajne procese embriologije primenjene na formiranje materijalnih svetova. Ukoliko se želi čisto fiziološka i anatomska interpretacija, centralni presto postaje srce, Ibimorfna Trijada um, Neftijanska Trijada generativni sistem, a okolni hijeroglifi različiti delovi i udovi ljudskog tela. Sa stanovišta evolucije, centralna kapija postaje tačka kako ulaza tako i izlaza. Ovde je, takođe, izložen i proces inicijacije, u kojem je kandidat, nakon uspešnog prolaska kroz različita iskušenja, napokon doveden u prisustvo vlastite duše, koju je jedino on sposoban da razotkrije.

Ako se za predmet razmatranja uzme kosmogonija, centralni deo predstavlja duhovne svetove, gornji deo intelektualne svetove, a donji deo materijalne svetove. Centralni deo može takođe simbolizovati i devet nevidljivih svetova i stvorenje označeno sa *T*, fizičku prirodu podnožje Izide, Duh Univerzalnog Života. Ako se razmatra u svetlu alhemije, centralni deo sadrži metale, a pervaz alhemijske procese. Figura koja sedi na prestolu je Univerzalni Merkur – „kamen mudraca", plamteći baldahin iznad prestola je Božanski Sumpor, a kocka zemlje ispod je elementarna so.

Tri trijade – ili *Očinski Temelj* – na centranom delu predstavljaju Neme Posmatrače, tri nevidljiva dela prirode čoveka; dva dela sa obe strane su kvartari niže prirode čoveka. Na ventralnom delu je 21 figura.

Ovaj broj je posvećen suncu – koje se sastoji od tri velike sile, od kojih svaka ima po sedam atributa – u kabalističkoj redukciji 21 postaje 3, ili Velika Trijada.

Još će biti dokazano da je Izidina Ploča neposredno povezana sa egipatskim gnosticizmom, jer u gnostičkim papirusima, koji se čuvaju u Bodlijevoj biblioteci[14], postoji direktno upućivanje na dvanaest *Očeva* ili *Paterniteta* ispod kojih je dvanaest Izvora. (Videti S. S. D. D, *Egipatska magija.*) Da donji deo predstavlja podzemlje je dodatno naglašeno sa dve kapije – velikom kapijom Istoka i velikom kapijom Zapada – jer u haldejskoj teologiji sunce izlazi i zalazi kroz kapije u podzemlju, kroz koje luta tokom sati tame. Pošto je Platon trinaest godina dobijao instrukcije od Magova[15] Pateneita (*Patheneith*), Ohoapsa (*Ochoaps*), Sehtnofisa (*Sechtnouphis*) i Etimona (*Etymon*) iz Sebenita[16], njegova filozofije je stoga prožeta haldejskim i egipatskim sistemom trijada. Bembinska Ploča je dijagramska predstava takozvane platonističke filozofije, jer je u njenoj koncepciji sažeta celokupna teorija mističke kosmogonije i stvaranja. Najvredniji vodič za tumačenje ove Ploče su *Proklovi komentari Platonove teologije. Haldejska Zaratustrina proročanstva*[17] takođe sadrže brojne aluzije na teogonska načela prikazana na Ploči.

14 *The Bodleian Library* – glavna istraživačka biblioteka Oksfordskog univerziteta (*University of Oxford*), kolokvijalno poznata kao „Bodli" („*Bodley*"), ili jednostavno „Bod" („*the Bod*"), nazvana po svom osnivaču, ser Tomasu Bodliju (*Thomas Bodley*, 1545–1613), engleskom diplomati i učenjaku. Jedna je od najstarijih biblioteka u Evropi, a druga je po veličini u Velikoj Britaniji, odmah iza Britanske biblioteke (*British Library*). (Nap. prev.)

15 Prema Proklu, Platon je prošao trinaestogodišnju inicijaciju u Misterije Tota-Hermesa u koje su ga uveli pomenuti čuveni memfiski magovi, a nakon toga se pojavio sa onim što je danas poznato kao „platonistička doktrina". (Nap. prev.)

16 Sebenit (*Sebennytos*, ili *Sebennytus*), kod Hola transkribovan *Sebbennithis* (grč. Σεβέννυτος, ili ἡ Σεβεννυτικὴ πόλις), na egipatskom Tjebnutjer – antički grad u Donjem Egiptu, danas poznat kao Samanud (*Samannud*), lociran na Damijeti (*Damietta*) (sebenitskom) rukavcu Nila u delti. Sebenit je bio prestonica dvanaeste nome Donjeg Egipta. (Nap. prev.)

17 *The Chaldæan Oracles of Zoroaster*, delo Viljema Vina Vestkota (*William Wynn Westcott*) iz 1895. godine. (Nap. prev.)

Hesiodova *Teogonija* daje najpotpuniji izveštaj o grčkom kosmogonijskom mitu. Orfička kosmogonija ostavila je utisak na razne oblike filozofije i religije – grčku, egipatsku i sirijsku – sa kojima je bila u dodiru. Glavni među orfičkim simbolima bilo je *mundano jaje* iz kojeg se Fanes rađao u svetlost. Tomas Tejlor smatra da je orfičko jaje sinonim za *mešavinu ograničenosti* i *beskonačnosti*, koju pominje Platon u *Filebu*. Jaje je, nadalje, treća *Razumljiva Trijada* i odgovarajući simbol za Demijurga, čije je auričko telo jaje nižeg univerzuma.

Pozivajući se na Porfirijev autoritet, Euzebije je izjavio da su Egipćani priznavali jednog intelektualnog Autora ili Stvoritelja sveta pod imenom *Knef* i da su ga obožavali u obliku kipa ljudskog oblika i tamno plavog tena, koji drži u ruci pojas i skiptar, na glavi nosi kraljevsko pero, a iz usta izbacuje jaje. (Videti *Analizu egipatske mitologije.*) Mada je Bembinska Ploča pravougaonog oblika, ona filozofski označava orfičko jaje univerzuma sa njegovim sadržajem. U ezoterijskim doktrinama vrhovno dostignuće pojedinca je lomljenje orfičkog jajeta, što je ekvivalent povratku duha u Nirvanu – *apsolutno stanje* orijentalnih mistika.

U *Novom panteonu* (*The New Pantheon*) Semjuela Bojsa[18] nalaze se tri ilustracije koje prikazuju razne delove Bembinske Ploče. Autor, međutim, ne daje bitan doprinos saznanjima o ovoj temi. U *Istorijskim objašnjenima mitologije i bajki starih naroda* (*Mythologie et la fable expliqués par l'histoire*), opat Banije[19] posvećuje poglavlje razmatranju *Mense Isiaca*. Nakon pregleda zaključaka Monfokona, Kirhera i Pinjorijusa, on dodaje:

> „Moje mišljenje je da je to bio zavetni sto koji je neki princ ili privatno lice posvetio Izidi, kao priznanje zbog neke koristi za koju je verovao da mu je ona dodelila."

18 *Samuel Boyse* (1708–1749) – irski pesnik i pisac; pun naziv pomenutog dela iz 1753. godine je *Novi panteon ili fabulozna istorija paganskih bogova* (*The New Pantheon: or the Fabulous History of the Heathen Gods*). (Nap. prev.)

19 Opat Antoan Banije (*Abbé Antoine Banier*, 1673—1741) – francuski sveštenik i član *Académie des Inscriptions et Belles-Lettres* od 1713. godine, istoričar i prevodilac, čija je racionalizujuća interpretacija grčke mitologije bila široko prihvaćena do sredine XIX veka. (Nap. prev.)

ČUDA ANTIKE

❋

Uvek-goreće lampe ❋ Delfsko proročište ❋ Dodonsko proročište ❋ Trofonijevo proročište ❋ Inicirani arhitekti ❋ Sedam svetskih čuda

❋

Među ranim Egipćanima, Grcima i Rimljanima bila je uobičajena praksa da kao žrtve Bogu Smrti zapečate upaljene lampe u grobnice svojih mrtvih. Moguće je da se takođe verovalo da je pokojnik mogao iskoristiti ova svetla za pronalaženje puta kroz Dolinu Senki. Kasnije, kada je taj običaj postao opšte usvojen, sa mrtvima nisu pokopavane samo stvarne lampe, već i njihove minijature izrađene od terakote. Neke od svetiljki su, radi zaštite, bile zatvorene u kružnim posudama i zabeleženi su slučajevi da je u njima pronađeno originalno ulje, savršeno očuvano i nakon više od 2.000 godina. Postoji dovoljno dokaza da su mnoge od tih lampi gorele kada su grobnice zatvorene, a ima izjava da su još uvek gorele kada su grobnice otvorene stotinama godina kasnije. Mogućnost pripreme goriva koje bi se obnavljalo istom brzinom kojom je trošeno bila je izvor znatnog neslaganja srednjovjekovnih autora. Nakon razmatranja dostupnih dokaza, čini se, unutar opsega mogućnosti, da su drevni sveštenici-hemičari zaista proizveli lampe koje su gorele, ako ne neodređeno, barem znatno vreme.

Brojni autoriteti pisali su na temu uvek-gorećih lampi. V. Vin Vestkot procenjuje da ima više od 150 pisaca, a H. P. Blavacka 173, koji su razmatrali ovu temu. Mada se zaključci do kojih su razni autori došli ne slažu, većina priznaje postojanje tih izvanrednih svetiljki. Samo nekolicina je tvrdila da bi lampe gorele večno, dok su mnogi

bili spremni da priznaju da bi one mogle ostati upaljene nekoliko vekova bez nadopunjavanja goriva. Neki su takozvana večna svetla smatrali za puku smicalicu lukavih paganskih sveštenika, dok je velika većina, priznajući da su lampe zaista gorele, dalekosežno tvrdila da je Đavo koristio to očigledno čudo kako bi zaveo lakoverne i tako odveo njihove duše u pakao.

Na ovu temu učeni jezuit, Atanasije Kirher, obično pouzdan, izlaže frapantnu nedoslednost. U svom *Edipu Egipćaninu* on piše:

> „Nije malo tih uvek-gorećih lampi bilo postavljeno da budu oruđa đavolā, (...) Smatram da su sve lampe pronađene u grobovima Pagana, posvećene obožavanju nekih bogova, bile te vrste, ne zato što su gorele, ili su izveštaji rekli da gore, večnim plamenom, već zato što ih je verovatno đavo tamo postavio, zlonamerno želeći da na taj način dobije svežu veru za lažno klanjanje."

Nakon što je priznao da pouzdani autoriteti brane postojanje uvek-gorećih lampi i da se čak i sam đavo upušta u njihovu izradu, sledeće što Kirher izjavljuje je da je čitava teorija očajna i nemoguća, te da je treba svrstati sa večnim kretanjem i Kamenom Mudraca. Pošto je na svoje zadovoljstvo jednom već rešio problem, Kirher ga rešava ponovo – ali drugačije – sledećim rečima:

> „U Egiptu postoje bogate naslage asfalta i nafte. Ono što su ti pametni momci [sveštenici] učinili, dakle, nije ništa drugo do povezivanja naslaga ulja tajnim kanalima sa jednom ili više lampi, koje su imale fitilje od azbesta! Kako takve lampe mogu pomoći neprestanom gorenju? (...) Po mom mišljenju, to je rešenje zagonetke o natprirodnoj neistrošivosti tih antičkih lampi."

Monfokon se, u svojim *Starinama*, uglavnom slaže sa kasnijim Kirherovim dedukcijama, verujući da su basnoslovne večne svjetiljke iz hramova bile lukave mehaničke majstorije. On dalje dodaje da je verovanje da lampe u grobnicama gore na neodređeno vreme bilo rezultat pažnje vredne činjenice da se u nekim slučajevima para slična dimu izvijala iz ulaza u novootvorene grobnice. Grupe koje su u njih ulazile i otkrivale lampe razasute po podu pretpostavljale su da su one bile izvor dima.

Postoji nekoliko zanimljivih priča o otkrićima uvek-gorećih lampi u raznim delovima sveta. U grobu na Apijskom putu (*Via Appia*), koji je otvoren u vreme papinstva Pavla III, pronađena je goruća svetiljka, koja je ostala upaljena u hermetički zapečaćenoj podzemnoj odaji gotovo 1.600 godina. Prema izveštaju koji je napisao savremenik, telo – mlade i lepe devojka sa dugom, zlatnom kosom – pronađeno je kako pluta u nepoznatoj, providnoj tečnosti tako očuvano kao da je smrt nastupila nekoliko sati ranije. U unutrašnjosti odaje bilo je više značajnih objekata, među kojima i nekoliko lampi, a jedna od njih je bila upaljena. Oni koji su ušli u grobnicu izjavili su da je promaja izazvana otvaranjem vrata ugasila svetlo i da lampa nije mogla ponovo da se upali. Kirher reprodukuje epitaf, „TULLIOLAE FILIAE MEAE"[1], navodno pronađen u grobu, ali za njega Monfokon izjavljuje da nikada nije postojao i dodaje da se za telo uglavnom veruje, mada za to nije pronađen uverljiv dokaz, da je pripadalo Tulioli, Ciceronovoj ćerki.

Uvek-goreće lampe otkrivene su u svim delovima sveta. Ne samo u mediteranskim zemljama, već i u Indiji, Tibetu, Kini i Južnoj Americi zabeležena su svetla koja su bez goriva neprestano gorela. Primeri koji slede su odabrani nasumice sa impozantne liste uvek-gorećih lampi pronađenih u različitim epohama.

Plutarh je pisao o lampi koja je gorela iznad vrata hrama Jupitera Amona; sveštenici su izjavljivali da je ostala upaljena vekovima bez goriva.

Sv. Avgustin je opisao večnu svetiljku, čuvanu u egipatskom hramu posvećenom Veneri, koju ni vetar ni voda nisu mogli da ugase. On je verovao da je to delo Đavola.

Uvek-goreća lampa nađena je u Edesi, ili Antiohiji, u vreme vladavine cara Justinijana. Bila je u niši iznad gradskih vrata, detaljno zatvorena kako bi bila zaštićena od vremenskih uslova. Datum na njoj je dokazivao da je gorela više od 500 godina. Uništili su je vojnici.

Tokom ranog srednjeg veka u Engleskoj pronađena je lampa koja je gorela od trećeg veka posle Hrista. Veruje se da je spomenik u kojem se nalazila bio grob oca Konstantina Velikog.

Palantova lanterna je otkrivena u blizini Rima 1401. godine. Pronađena je u grobu Palanta, Euandrovog sin, kojega je Vergilije učinio

1 Lat. Tuliola, moja ćerka. (Nap. prev.)

besmrtnim u svojoj *Eneidi*. Lampa je bila postavljena kod uzglavlja tela i gorela je stalnim sjajem više od 2.000 godina.

Godine 1550, na ostrvu Nesis, u Napuljskom zalivu, otvorena je veličanstvena mermerna podzemna odaja u kojoj je pronađena još uvek upaljena lampa, koja je tamo bila postavljena pre početka hrišćanske ere.

Pausanija je opisao prekrasnu zlatnu svetiljku u Minervinom hramu, koja je neprestano gorela godinu dana bez ponovnog punjenja ili podrezivanja fitilja. Svečanost punjenja lampe održavana je jednom godišnje, a vreme je mereno tom ceremonijom.

Prema *Fama Fraternitatis*[2], kada je kripta Kristijana Rozenkrojca otvorena 120 godina nakon njegove smrti, pronađena je sjajno osvetljena večnom lampom koja je visila sa stropa.

Numa Pompilije, kralj Rima i mag sa znatnom moći, izazvao je večnu svetlost da gori u kupoli hrama koji je stvorio u čast elementarnog bića.

U Engleskoj je pronađen čudan grob u kojem se mehanička figura pomerala kad bi uljez stupio na određeno kamenje na podu. U to vreme je rozenkrojcerska kontroverza bila na svom vrhuncu, pa je zaključeno da grob pripada rozenkrojcerskom inicijatu. Seljak koji je otkrio grob i ušao u odaju, pronašao je unutrašnjost blistavo osvetljenu svetiljkom koja je visila sa tavanice. Kako je koračao, njegova težina prtiskala je neke od podnih kamenova. Najednom, sedeća figura u teškom oklopu je počela da se pomera. Mehanički se uspravila na noge i udarila lampu gvozdenom palicom, potpuno je uništivši, i tako je efikasno sprečeno otkrivanje tajne supstance koja je održavala plamen. Koliko dugo je svetiljka gorela nije poznato, ali svakako je to bilo tokom značajnog broja godina.

To je slično pronalasku svetala u zapečaćenim odajama i plovilima među grobnicama u blizini Memfisa i u braminskim hramovima u Indiji, ali iznenadna izloženost vazduhu ih je pogasila i uzrokovala da njihovo gorivo ispari.

Sada se veruje da su fitilji tih večnih lampi bili napravljeni od pletenog ili tkanog azbesta, koji alhemičari nazivaju *salamanderova vuna*,

2 Pun naziv je *Fama fraternitatis Roseae Crucis – Čuveno društvo Ružinog Krsta* – anonimni rozenkrojcerski manifest objavljen 1614. godine u Kaselu, u Nemačkoj. (Nap. prev.)

a da je gorivo bilo jedan od proizvoda alhemijskih istraživanja. Kirher je pokušavao da ekstrahuje ulje iz azbesta, jer je bio uveren da bi ulje, dobijeno iz supstance koju vatra nije mogla da uništi, ako se stavi u lampu kao gorivo takođe bilo neuništivo. Nakon što je proveo dve godine u neplodnom eksperimentalnom radu, zaključio je da je taj zadatak nemoguće izvršiti.

Sačuvano je nekoliko formula za izradu goriva za lampe. U *Razotkrivenoj Izidi*, H. P. Blavacka prenosi dve od tih formula od ranih autora – Tritenhajma[3] i Bartolomea Korndorfa. Jedna je dovoljna da pruži opšte razumevanje procesa:

> „*Sumpor. Stipsa* ust. ʒ iv.; sublimirajte ih u prah na ʒ ij, kojem dodajte kristalizovanog venecijanskog boraksa (u prahu) ʒ j.; po njima polijte visoko prečišćen vinski alkohol i rastvorite ih, zatim sažmite i pospite na nov; ponovite ovo toliko puta dok se sumpor topi poput voska bez dima, na vreloj tučanoj ploči: to je za *pabulum*[4], a fitilj pripremite na ovaj način: skupite niti ili rese *Lapis asbestos*[5], do debljine svog srednjeg i dužine svog malog prsta, a zatim ih stavite u venecijansko staklo i pokrijte s navedenim pročišćenim sumporom ili hranom; postavite staklo u pesak na dvadeset i četiri sata, tako vruće da sumpor može da ključa sve vreme. Fitilj time premazan i pomazan treba staviti u čašu poput ljušture školjke, tako da neki deo može da leži iznad mase pripremljenog sumpora; zatim, dok postavljate ovo staklo na vruć pesak, morate rastopiti sumpor, tako da se može uhvatiti za fitilj, i, kada se ovaj upali, goreće večnim plamenom, a vi tu svetiljku možete postaviti gde vam drago."

❋ ❋ ❋

3 Johan fon Tritenhajm (*Johann von Trittenheim*; lat. *Johannes Trithemius*,), pravog imena Johan fon Hajdenberg (*Johann von Heidenberg*, 1462–1516) – nemački sveštenik, istoričar i okultist; bavio se magijom, alhemijom, kabalom i astrologijom i tokom života je ostvario znatan uticaj na razvoj okultizma (bio je Agripin učitelj). Njegova dela su *Steganographia* (c.1499), *De septum secundeis* (1508) i *Polygraphia* (1518). (Nap. prev.)

4 Lat. hrana. (Nap. prev.)

5 Lat. azbestni kamen. (Nap. prev.)

❋

Grčka proročišta

Poštovanje Apolona uključivalo je uspostavljanje i održavanje proročišta putem kojih bi bogovi mogli da komuniciraju sa ljudima i otkriju budućnost onima što su zaslužili blagodat. Rana istorija Grčke obiluje izveštajima o drveću, rekama i kipovima koji govore i pećinama koje su nimfe, drijade ili demoni uzimali za svoja boravišta i iz njih davali proročanstva. Mada su hrišćanski autori nastojali da dokažu kako je proročanske objave davao Đavo, ne bi li zaveo čovečanstvo, ipak se nisu usudili da napadnu teoriju proročanstva, jer se ona ponavljala i u njihovim svetim spisima. Ako je kamenje oniksa na ramenima izraelskog velikog sveštenika postalo poznato po svojim porukama volje Jahvea, onda je crni golub, privremeno obdaren sposobnošću govora, svakako mogao izreći proročanstva u hramu Jupitera Amona. Ako je endorska vračara mogla prizvati Samuilovu sen, a ova je zauzvrat dao proročanstva Saulu, zar nije Apolonova sveštenica mogla prizvati sablast njoj odanu da predvidi sudbinu Grčke?

Najčuvenija proročišta antike bila su Delfsko, Dodonsko, Trofonijevo i Latonino, od kojih su pričajuća hrastova stabla u Dodoni bila najstarija. Iako je nemoguće propratiti razvoj teorije o porukama dobijenim iz proročišta, poznato je da su mnoge pećine i raseline, koje su Grci izdvojili kao proročišta, bile svete davno pre uspona grčke kulture.

Apolonovo proročište u Delfima ostaje jedna od nerešenih misterija antike. Aleksandar Vajlder ime *Delfi* izvodi iz *delfos*, materica. To ime su Grci izabrali zbog oblika pećine i otvora koji vodi u dubine zemlje. Prvobitni naziv proročišta bio je *Pito*, a tako je nazvano jer je u njegovim odajama prebivala velika zmija *Piton*, strahovito stvorenje koje je izgmizalo iz mulja ostalog nakon povlačenja potopa koji je uništio sva ljudska bića osim Deukaliona i Pire. Apolon je, dok se penjao uz obronak planine Parnas, nakon duže borbe ubio zmiju i bacio njeno telo u raspuklinu proročišta. Od tada je Bog Sunca, dobivši nadimak Pitijski Apolon, proricao iz te jame. On je sa Dionisom delio čast da bude bog zaštitnik Delfa.

PITIJSKI APOLON

Iz *Historia Deorum Fatidicorum*

Apolon, Dijanin brat blizanac, bio je sin Jupitera i Latone. Apolon je bio potpuno odrastao u vreme svog rođenja. Smatran je prvim lekarom i pronalazačem muzike i pesme. Grci su za njega takođe tvrdili da je bio otac lûka i strele. Poznati Apolonov hram u Delfima obnavljan je pet puta. Prvi hram bio je izrađem samo od lovorovih grana, drugi, nešto slično tome, treći je bio od tuča, a četvrti i peti su verovatno bili od mermera, znatne veličine i velike lepote. Nijedno drugo proročište u Grčkoj nije se moglo meriti po veličanstvenosti sa proročištem u Delfima, kada je ono bilo u zenitu svoje moći. Pisci su izjavljivali da je ono imalo mnogo kipova od čistog zlata i srebra, prekrasne ukrase i oruđa od najvrednijih materijala i divne izrađe, koje su poklonili princevi i kraljevi što su dolazili iz svih delova civilizovanog sveta da se posavetuju sa duhom Apolona koji je boravio u tom svetilištu.

Nakon što je Apolon pobedio Pitona, njegov duh je ostao u Delfima kao predstavnik svog osvajača i uz pomoć njegovih isparenja sveštenica je mogla da postane *en rapport*[6] sa Bogom. Za pare koje su se uzdizale iz raseline proročišta verovalo se da dolaze iz Pitonovog tela koje se raspadalo. Ime *Pitones*, ili *Pitija*, dato ženskom hijerofantu u proročoštu, doslovno znači onaj koji je bio bačen u re-

6 Franc. u skladu; u međusobnom razumevanju. (Nap. prev.)

ligijsko besnilo udisanjem pare što se uzdiže iz raspadajuće materije. Zanimljivo je dodati i to da su Grci verovali da je proročište u Delfima pupak Zemlje, čime se dokazuje da su planetu smatrali ogromnim ljudskim bićem. Veza između načela proročkog otkrivenja i okultnog značenja pupka je važna tajna koju su posedovale drevne Misterije.

Proročište je, međutim, mnogo starije nego što kazuju prethodni izveštaji. Priču ove vrste verovatno su izmislili sveštenici kako bi objasnili fenomene znatiželjnicima koje nisu smatrali dostojnim prosvetljenja o istinskoj ezoteričkoj prirodi proročišta. Neki veruju da je delfsku raselinu otkrio hiperborejski sveštenik, jer još od vremena od kad postoji pisana istorija ta pećina bila je sveta, a ljudi su dolazili iz svih krajeva Grčke i okolnih zemalja da postave pitanja demonu koji je živeo u otvoru nalik na dimnjak. Sveštenici i sveštenice su je pažljivo čuvali i služili duha koji je u njoj živeo i koji je prosvetljavao čovečanstvo darom prorokovanja.

Priča o originalnom otkriću proročišta je približno sledeća: pastiri su, čuvajući svoja stada na padinama planine Parnas, bili zaprepašćeni čudnim ludovanjem koza koje su tumarale u blizini velikog ponora na jugozapadnom obronku planine. Životinje su skakale naokolo kao da su pokušavale da igraju i ispuštale čudne krike različite od bilo čega što je iko pre toga čuo. Konačno, jedan od pastira, znatiželjan da sazna uzrok te pojave, prišao je otvoru iz kojeg su kuljale škodljive pare. Istog trena zapao je u proročku ekstazu; igrao je u divljoj razuzdanosti, pevao, mrmljao neartikulisane zvukove i prorekao buduće događaje. Isti rezultat bio je i sa ostalima koji su prišli u blizinu procepa. Glas o mestu se proširio i mnogi su došli da saznaju budućnost udisanjem smrdljivih isparenja, koji su ih razveseljavali do ivice delirijuma.

Neki od onih koji su došli, nesposobni da se kontrolišu, a privremeno dobivši snagu ludaka, otimali su se od onih koji su hteli da ih obuzdaju i ginuli skakajući u otvor. Kako bi se drugi sprečili da učine nešto slično, podignut je zid oko raseline i postavljena je proročica da bude posrednik između proročišta i onih koji su dolazili da mu postave pitanje. Prema kasnijim autoritetima, nad rascepom je postavljen tronožac ukrašen izrezbarenim Apolonom u obliku Pitona, velike zmije, i na njemu je bilo uređeno posebno pripremljeno sedište, tako konstruisano da osoba koja bi u njemu sedela nije mogla

s njega da padne dok je bila pod uticajem proročanskih isparenja. Neposredno pre tog vremena, kružila je priča da isparenja u proročištu nastaju od raspadanja tela Pitona. Moguće je da je proročište razotkrilo sopstveno poreklo.

Kroz mnoge vekove tokom njegove rane istorije, nevine devojke su posvećivane služenju u proročištu. Nazivane su *Febade*, ili *Pitije*, i sačinjavale su čuveni red danas poznat kao pitijsko sveštenstvo. Žene su birane da preuzmu proročište verovatno zato što je njihova čulna i emocionalna priroda brže i potpunije reagovala na „isparenja oduševljenja". Tri dana pre vremena određenog za primanje saopštenja od Apolona, devica sveštenica počinjala je ceremoniju pročišćavanja. Kupala se u izvoru Kastalija, suzdržala se od uzimanja hrane, pila samo iz Kasotidinog izvora, koji je skrivenim cevima sproveden u hram, a neposredno pre no što bi se popela na tronožac, žvakala je nekoliko listova sa svetog lovorovog stabla. Govorilo se da je voda bila drogirana kako bi donela iskrivljene vizije, ili da su delfski sveštenici mogli da naprave stimulišući opojnu gas, koji su provodili podzemnim kanalima i puštali u okno proročišta nekoliko metara ispod površine. Nijedna od ovih teorija nije dokazana, niti na bilo koji način objašnjava tačnost predviđanja.

Kada bi mlada proročica završila proces čišćenja, odevana je u posvećenu odeću i odvođena do tronošca na koji je sedala, okružena škodljivim isparenjima što su se izvijala iz zjapeće raseline. Postepeno, kako je udisala paru, ona se menjala. Kao da je drugi duh ulazio u njeno telo. Borila se, derala svoju odeću i ispuštala neartikulisane krike. Nakon nekog vremena njena borba je prestajala. Kada bi se smirila, zaposelo bi je ogromno veličanstvo i, s očima uprtim u prazno i ukočenim telom, ona bi izricala proročanske reči. Predviđanja su obično bila u obliku heksametarskog stiha, ali su reči često bile dvosmislene, a ponekad i nerazumljive. Svaki zvuk koji bi napravila, svaki pokret njenog tela, pažljivo je beležilo pet Hosija, ili svetih ljudi, koji su postavljeni kao pisari radi očuvanja najsitnijih detalja svakog proricanja. Hosiji su bili imenovani doživotno i birani su između direktnih potomaka Deukaliona.

Nakon što je proročanstvo dato, Pitija je počinjala ponovo da se bori i duh ju je oslobađao. Tada je odnošena, ili joj je pomagano da ode, u odaju za odmor, gde je ostajala sve dok nervna ekstaza ne bi uminula.

U svojoj disertaciji naslovljenoj *Misterije*, Jamblih opisuje kako je duh proročišta – vatreni demon, čak Apolon lično – preuzimao kontrolu nad Pitonesom i kroz nju se manifestovao:

> „Ali proročica u Delfima, bilo da daje proročanstva čovečanstvu preko oslabljenog vatrenog duha koji se izliva iz usta pećine, bilo da sedi u aditonu na tučanom tronošcu, ili na hoklici sa četiri noge, ona postaje posvećena Bogu; ma ko da se nalazio u pećini, ona se potpuno predaje božanskom duhu i osvetljena je zracima božanske vatre. A kada je vatra, koja se uzdiže iz usta pećine, kružeći zaista tesno i obilato obavije, ona od nje postaje ispunjena božanskim sjajem. Kada se smesti na sedište Boga, ona se prilagođava njegovoj postojanoj proročkoj moći, a od obe ove pripremne operacije biva u potpunosti opsednuta Bogom. I tada je on stvarno prisutan i osvjetljava je na poseban način, različit od vatre, duha, pogodnog sedišta i, ukratko, od svih vidljivih sprava toga mesta, bilo fizičkih ili svetih."

Među poznatima koji su posetili proročište u Delfima bili su besmrtni Apolonije iz Tijane i njegov učenik Damis. Apolonije je prineo žrtvu i, pošto je okrunjen lovorovim vencem i dobio granu iste biljke da je nosi u ruci, prošao je iza Apolonovog kipa koji je stajao pred ulazom u pećinu i sišao na sveto mesto proročišta. Sveštenica je takođe bila okrunjena lovorom, a glava joj je bila ovijena uzicom od bele vune. Apolonije je pitao proročište hoće li buduće generacije pamtiti njegovo ime. Pitija je odgovorila potvrdno, ali je izjavila da će ono uvek biti klevetano. Apolonije je ljutito napustio odaju, ali vreme je potvrdilo tačnost predviđanja, jer su rani crkveni oci ovekovečili Apolonijevo ime kao Antihrista. (Za detalje priče videti *Histoire de la Magie.*)

Poruke koje je davala devica proročica predavane su filozofima proročišta, čija je dužnost bila da ih tumače i primenjuju. Saopštenja su zatim dostavljana pesnicima, koji su ih odmah prevodili u ode i stihove, izlažući u finom obliku izjave koje je navodno dao Apolon i čineći ih dostupnim stanovništvu.

Zmije su mnogo prikazivane u proročištu u Delfima. Osnova tronošca na kojem je sedela Pitija bila je formirana od upletenih tela tri divovske zmije. Prema nekim autoritetima, jedan od procesa korišćenih za postizanje proročke ekstaze bio je da se mlada sveštenica

prisili da pogleda u oči zmije. Opčinjena i hipnotisana, ona je tada govorila glasom boga.

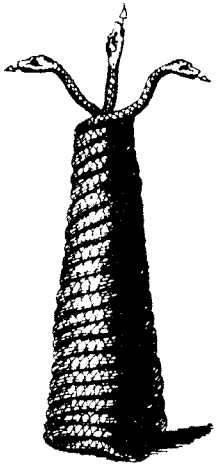

OSNOVA DELFSKOG TRONOŠCA

Iz *Montfaucon, Antiquities*

Namotaji tri zmije formirali su osnovu, a njihove glave podupirale su tri noge tronošca. Nemoguće je obezbediti zadovoljavajuće podatke o obliku i veličini čuvenog delfskog tronošca. Teorije o tome temelje se (najvećim delom) na malim ukrasnim tronošcima pronađenim u raznim hramovima.

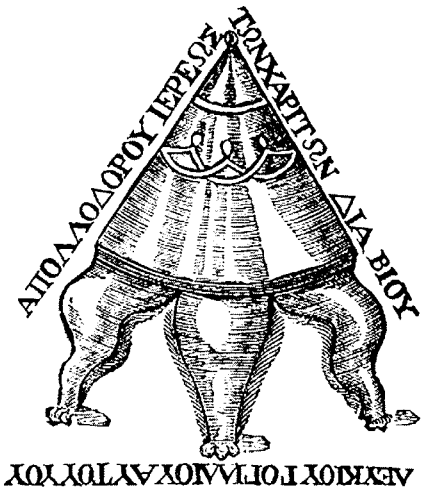

OBNOVLJEN DELFSKI TRONOŽAC

Iz *Beaumont, Gleanings of Antiquities*

Prema Bomonu[7], gore je najautentičniji oblik delfskog tronošca koji postoji. Ali, pošto tronožac mora da se znatno promenio tokom života proročišta, ishitreni zaključci su besmisleni. U svom opisu Bomon tronožac deli na četiri dela: (1) okvir sa tri noge (2), odzvanjajući umivaonik ili činija postavljena u okvir, (3) ravna ploča ili sto na kojem je sedela Pitija i (4) konusni prekrivač na stolu, koji je potpuno sakrivao svešteničku i ispod kojeg je njen glas dopirao u neobičnim i šupljim tonovima. Bilo je pokušaja da se delfski tronožac poveže sa jevrejskim Zavetnim kovčegom. Okvir sa tri noge bio je poređen sa Zavetnim kovčegom, ravna ploča ili sto sa Sedištem blagodati[8], a konusni prekrivač sa šatorom samog Tabernakla. Čitava ta

7 Džon Bomon (*John Beaumont, c.*1650–1731) – engleski lekar i geolog, autor nekoliko knjiga o geologiji, antici i magijskoj praksi. (Nap. prev.)

8 U originalu – *Mercy-Seat* – doslovno „stolica/sedište blagodati" – sedište blagodati između dva heruvima (Izlazak 25, 21). To nije prevod na engleski

koncepcija razlikuje se od onoga što je široko prihvaćeno, ali otkriva vrednu analogiju između jevrejskog i grčkog simbolizma.

Dok su rane pitijske sveštenice uvek bile devojke – neke još uvek u adolescentnom dobu – kasnije je donesen zakon da samo žene u kasnim pedesetim godinama treba da budu glasnici proročišta. Ove starije žene odevale su se kao mlade devojke i prolazile kroz istu ceremoniju kao i prva Pitija. Promena je verovatno indirektni rezultat niza napada profanih na sveštenice.

Tokom rane istorije delfskog proročišta Bog je govorio samo na svaki sedmi rođendan Apolona. Kako je vreme proticalo, međutim, potražnja je postala tako velika da je Pitija bila primorana da seda na tronožac svakog meseca. Termini izabrani za konsultacije i postavljanje pitanja bili su određivani žrebom ili glasanjem stanovnika Delfa.

Opšte je priznato da je uticaj delfskog proročišta na grčku kulturu bio duboko konstruktivan. Džejms Gardner sumira taj uticaj sledećim rečima:

> „Njegovi odgovori obelodanili su mnoge tirane i prorekli im sudbinu. Njegovim delovanjem su mnoga nesrećna bića spašena od uništenja i mnogi zbunjeni smrtnici izvedeni na pravi put. Korisno je hrabrio institucije i pomagao napredak korisnih otkrića. Njegov moralni uticaj bio je na strani vrline, a njegov politički uticaj u korist unapređenja građanskih sloboda."
>
> [Videti *Vera sveta* (*The Faiths of The World*)]

Proročištem u Dodoni predsedavao je Jupiter[9], koji je izricao proročanstva kroz hrastove, ptice i tučane vaze. Mnogi pisci su primetili

ni hebrejskog כפורת – *kaporet* – deo izmirenja, ni grčkog ἱλαστηριον – *hilasterion* – pomirenje, pomirilište, već prevod Viljema Tindejla (*William Tyndale*) nemačkog pojma *gnadenstuhl*, iz prevoda *Biblije* na nemački Martina Lutera (*Martin Luther*), koji doslovno znači „sedište milosti", u smislu lokacije milosti. U Daničićevom prevodu *Starog Zaveta* – „zaklopac" – poklopac Zavetnog kovčega. (Nap. prev.)

9 Autor umesto grčkog imena boga – Zevs, koristi ime njegovog rimskog pandana; videti napomenu 1 na strani 95. (Nap. prev.)

sličnosti između rituala u Dodoni i rituala druidskih sveštenika u Britaniji i Galiji. Čuvena proročanska golubica iz Dodone, koja je sletala na grane svetih hrastova, ne samo da je na grčkom jeziku naširoko javno govorila o filozofiji i religiji, već je i odgovorala na pitanja onih koji su dolazili iz dalekih mesta da se s njom posavetuju.

„Pričajuća" stabla stajala se zajedno, formirajući sveti gaj. Kada su sveštenici želeli odgovore na važna pitanja, nakon pomnog i svečanog pročišćavanja povlačili su se u šumarak. Tu su prilazili stablima i preklinjali odgovor od boga koji je u njima živeo. Kad su postavili pitanja, stabla su progovarala kjudskim glasovima, otkrivajući sveštenicima željene informacije. Neki tvrde da je bilo samo jedno stablo koji je govorio – hrast ili bukva koja je stajala u samom srcu starog luga. Pošto se za Jupitera verovalo da nastanjuje to stablo, ponekad je nazivan *Fegonej* (*Phegonœus*), ili onaj koji živi u bukvi.

DODONSKI JUPITER

Iz Historia Deorum Fatidicorum

Jupiter je bio nazvan Dodonski po gradu Dodona u Epiru. U blizini ovog grada bilo je brdo gusto obraslo hrastovim drvećem, koje je od najstarijih vremena bilo posvećeno Jupiteru. Pored toga, gaj je poštovan jer se verovalo da u njegovim dubinama žive drijade, fauni, satiri i nimfe. Sa drevnih hrastova i bukvi visili su mnogi lanci od malenih bronzanih zvončića koja su zvonila danju i noći, kako je vetar ljuljao grane. Neki tvrde da je čuvena proročanska golubica iz Dodone zapravo bila že-

na, jer su u Tesaliji i proročica i golubica nazivane Pelejade. Pretpostavlja se da su prvi hram u Dodoni podigli Deukalion i oni koji su s njim preživeli veliki potop. Zbog toga se proročište u Dodoni smatra najstarijim u Grčkoj.

Najčudnije u proročištu u Dodoni bile su „pričajuće" vaze, ili kotlovi. Bile su od tuča i tako pažljivo oblikovane da su, kad bi se u njih udarilo, odavale zvuk koji je trajao satima. Neki pisci su opisali red tih vaza i izjavili da, ako bi jedna od njih bila udarena, svoje vibracije prenosila je na sve ostale i usledila bi zastrašujuća buka. Drugi autori opisuju samo jednu veliku vazu smeštenu na stubu u čijoj blizini je stajao drugi stub, podržavajući kip deteta koje drži bič. Na kraju biča bilo je više njišućih uzica koje su završavale malim metalnim kuglama a vetar, koji je neprekidno duvao kroz otvorenu građevinu, terao je kuglice da udaraju u vazu. Broj i intenzitet udaraca i odjeci vaze pažljivo su beleženi, a sveštenici su, u skladu s njima, davali svoja proročanstva.

Kada su prvobitni dodonski sveštenici – *Seloji* – misteriozno nestali, u proročištu su više vekova služile tri sveštenice, koje su tumačile vaze i u ponoć ispitivale sveta stabla. Od pokrovitelja proročišta se očekivalo da donose poklone i daju priloge.

Još jedno izvanredno proročište bilo je Trofonijeva pećina, smeštena na padini brda, sa ulazom tako malim da se činilo nemogućim da čovek u nju uđe. Kada bi onaj koji traži savet prineo svoju ponudu pred Trofonijev kip i obukao posvećenu odeću, penjao se na brdo do pećine, noseći u jednoj ruci kolač od meda. Sevši na ivicu otvora, spuštao je noge u pećinu. Odmah zatim njegovo čitavo telo bivalo je uvučeno u pećinu, koju su oni što su u nju ušli opisali kao ne veću od prosečne peći. Kada bi proročište završilo svoju objavu, posetilac, obično bunovan, bivao je, s nogama napred, silovito izbačen iz pećine.

Nedaleko od pećine proročišta ključala su iz zemlje dva izvora, udaljena jedan od drugoga nekoliko stopa. Oni koji su se spremali da uđu u peđinu prvo su pili sa tih izvora, čija voda kao da je imala naročita okultna svojstva. Prvi je sadržavao vodu zaborava i svi koji bi je pili zaboravili bi svoje zemaljske tuge. Iz drugog izvora tekla je sveta Mnemozinina voda, ili voda sećanja, da bi omogućila onima koji se njome posluže da kasnije zapamte svoja iskustva stečena u pećini.

TROFONIJE IZ LEBADEJE

Iz *Historia Deorum Fatidicorum*

Trofonije i njegov brat Agamed bili su poznati arhitekti. Pri gradnji neke riznice, postavili su jedan kamen tako da može da se pomeri, kako bi kasnije mogli potajno ući i ukrasti tamošnje dragocenosti. Otkrivši zaveru, vlasnik je postavio zamku i Agamed je uhvaćen. Da se ne bi saznalo ko su lopovi, Trofonije je odsekao bratovljevu glavu i, žestoko gonjen, pobegao. Sakrio se u šumi kod Lebadeje, gde se zemlja otvorila i progutala ga. Trofonijev duh je nakon toga davao proročanstva u šumi i njenim pećinama. Ime Trofonije znači „biti uzrujan, uzbuđen ili razdražen". Rečeno je da su strašna iskustva kroz koja su u pećinama proročišta prolazili oni što su tražili odgovore na njih tako uticala da se više nikada nisu ponovno osmehnuli. Pčele koje prate Trofonijev lik bile su svete jer su dovele prve izaslanike iz Beotije na mesto proročišta. Za prikazanu figuru se kaže da je urađena na osnovu Trofonijevog kipa koji je bio postavljen na vrhu brda iznad proročišta, okružen zašiljenim kočevima kako ne bi bio dotican.

Iako je ulaz bio je obeležen sa dva tučana obeliska, pećina, okružena zidom od belog kamenja i skrivena u srcu šumarka svetih stabala, nije predstavljala impozantnu pojavu. Nema sumnje da su oni koji su u nju ulazili prolazili kroz čudna iskustva, jer su bili dužni da u susednom hramu podnesu potpun izveštaj o onome šta su videli i čuli dok su bili u proročištu. Proročanstva su davana u obliku snova i vizija i praćena su teškim glavoboljama; neki se nikada nisu u potpunosti oporavili od naknadnih posledica svoga bunila. Sveštenici su zbunjujuće izlaganje njihovih iskustava tumačili na osnovu pitanja na koje su ovi tražili odgovor. Mada su sveštenici verovatno koristili neku nepoznatu biljku da izazovu snove ili vizije u pećini, njihova veština u tumačenju tih snova i vizija graničila se sa natprirodnim. Pre no što bi se konsultovalo proročište, bilo je neophodno demonu pećine ponuditi ovna, a sveštenik bi gledanjem u dlan odlučivao da li je odabrano vreme bilo odgovarajuće i da li je žrtva bila zadovoljavajuća.

SEDAM SVETSKIH ČUDA

Mnogi od vajara i arhitekata antičkog sveta bili su inicirani u Misterije, naročito u eleusinske obrede. Od početka vremena, kamenoresci i tesari ustanovili su božanski zaštićenu kastu. Kako se civilizacija polako širila zemljom, gradovi su građeni i napuštani, podizani su spomenici sada nepoznatim herojima, bogovima su građeni hramovi, koji sada leže porušeni u prašini naroda koje su nadahnjivali. Istraživanje je pokazalo ne samo da su graditelji tih gradova i spomenika i vajari koji su isklesali nedokučiva lica bogova bili majstori svojih zanata, već da im danas u svetu nema ravnih. Duboko poznavanje matematike i astronomije ugrađeno u antičku arhitekturu i jednako duboko poznavanje anatomije koje pokazuje grčko vajarstvo, dokazuju da su tvorci i jednih i drugih bili veliki umovi, duboko prosvećeni mudrošću koja čini arkanu Misterija. Tako je uspostavljena Gilda Graditelja, predaka savremenih Slobodnih zidara. Kada bi bili angažovani da izgrade palate, hramove ili grobnice, ili da istešu statue za bogataše, ti inicirani arhitekti i umetnici su u svojim delima skrivali tajnu doktrinu, tako da danas, dugo nakon što su njihove kosti vraćene u prašinu, svet shvata da su te prve zanatlije bile zaista valjano inicirane i dostojne da prime plate Majstora Zidara.

Sedam svetskih čuda, mada očigledno izrađeno iz različitih razloga, stvarno su bili spomenici podignuti da produže arkanu Misterija. Bile su to simboličke građevine, smeštene na naročitim mestima, a pravu svrha njihovog podizanja može osetiti samo onaj ko je iniciran. Elifas Levi je uočio značajnu korespondenciju između tih Sedam čuda

i sedam planeta. Sedam svetskih čuda sagradili su Udovičini sinovi u čast sedam planetarnih genija. Njihov tajni simbolizam je identičan sa simbolizmom sedam pečata u Otkrivenju i sedam crkava Azije.

1. Kolos sa Rodosa, gigantski tučani kip visok oko 109 stopa, za čiju je izgradnju bilo potrebno više od dvanaest godina, bio je delo iniciranog umetnika, Haresa iz Lindosa. Popularna teorija – koja je bila prihvaćena nekoliko stotina godina – da je figura stajala s po jednom nogom na svakoj strani ulaza u rodosku luku i da su brodovi pod punim jedrima prolazili između njenih nogu, nikada nije potvrđena. Nažalost, figura je ostala da stoji samo pedeset šest godina i srušena je u zemljotresu 224. godine pre nove ere. Razbijeni delovi Kolosa ležali su razbacani po tlu više od 900 godina, kada su napokon prodati jevrejskom trgovcu koji je tuč odneo na leđima 700 kamila. Neki su verovali da je tuč pretvoren u municiju, a drugi da su od njega napravljene drenažne cevi. Ovaj gigantski pozlaćeni lik, s krunom od solarnih zraka i s podignutom bakljom, okultno je označavao veličanstvenog Sunčanog Čoveka iz Misterija, Univerzalnog Spasitelja.

2. Arhitekta Ktesifon, u petom veku pre Hrista, predstavio je jonskim gradovima plan za podizanje zajedničkog spomenika njihovoj zaštitnici, boginji Dijani[10]. Za mesto gradnje izabran je Efes, grad južno od Smirne. Građevina je napravljena od mermera. Krov je držalo 127 stubova, svaki visok 60 stopa i težak više od 150 tona. Hram je uništen crnom magijom oko 356. godine pre Hrista, ali svet lažira odvratni zločin oruđem uništenja kojim je ostvaren – psihički rastrojenim čovekom po imenu Herostrat. Hram je kasnije obnovljen, ali je simbolizam bio izgubljen. Originalni hram, zamišljen kao minijatura univerzuma, bio je posvećen mesecu, okultnom simbolu rađanja.

3. Nakon što je prognan iz Atine, Fidija – najveći od svih grčkih vajara – otišao je u Olimpiju u pokrajini Elida i tamo dizajnirao svoj kolosalni kip Zevsa, glavnog grčkog boga. Danas ne postoji čak ni tačan opis ovog remekdela; samo nekoliko starih kovanica daje neodgovarajuću ideju o njegovom opštem izgledu. Telo boga je bilo obloženo slonovačom, a odora je bila od kovanog zlata. Pretpostavlja se da je u jednoj ruci držao globus koji je podupirao figuru Boginje Pobede, a u drugoj skiptar nad kojim je bio orao. Glava Zevsa bila je arhaična, s teškom bradom i okrunjena maslinovim vencem. Kip je sedeo na detaljno ukrašenom tronu. Kao što mu ime govori, spomenik je bio posvećen duhu planete Jupiter – jednom od sedam koji su se klanjali pred Gospodarom Sunca.

10 Artemidi; videti napomenu 1 na strani 91. (Nap. prev.)

4. Elifas Levi među sedam svetskih čuda uključuje Solomonov hram, dajući mu mesto koje zauzima Faros, ili svetionik u Aleksandriji. Svetionik Faros, imenovan po ostrvu na kojem je stajao, projektovao je i izgradio Sostrat iz Knida, u vreme vladavine Ptolomeja (283–247. g.p.n.e). Prema opisu, bio je od belog memera i preko 600 stopa visok. Čak i u te drevne dane koštao je ogromnu sumu koja bi danas iznosila gotovo milion dolara[11]. Vatre su paljene na njegovom vrhu i mogle su da se vide na moru miljama daleko. Uništen je u zemljotresu u XIII veku, a njegovi ostaci bili su vidljivi sve do 1350. godine. Pošto je bio najviše od svih Čuda, on je, prirodno, dodeljen Saturnu, Ocu bogova i istinskom prosvetitelju čitavog čovečanstva.

5. Mauzolej u Halikarnasu bio je veličanstven spomenik koji je podigla kraljica Artemizija u spomen na svog mrtvog muža, kralja Mauzola, iz čijeg imena je izvedena reč mauzolej. Projektanti građevine bili su Satirus i Pitis, a četiri velika vajara bila su zaposlena da ukrase zdanje. Zgrada, koja je bila 114 stopa dugačka i 92 stope široka, bila je podeljena na pet glavnih delova (čula), i natkrivala ju je piramida (duhovna priroda čoveka). Piramida se uzdizala 24 stope (sveti broj), a na njenom vrhu bio je kip kralja Mauzola u kolima. Njegova figura bila je 9 stopa i 9 ½ inči visoka. Učinjeni su mnogi pokušaji da se obnovi spomenik koji je uništen u zemljotresu, ali nijedan nije bio potpuno uspešan. Ovaj spomenik bio je posvećen planeti Mars i izgradio ga je inicijat radi prosvjetljenja sveta.

6. Semiramidini vrtovi u Vavilonu – poznatiji kao Viseći vrtovi – nalazili su se na zemljištu palate Nabukodonosora, u blizini reke Eufrat. Uzdizali su se u terasastu piramidu, a na vrhu je bio rezervoar za navodnjavanje vrtova. Izgrađeni su oko 600. godine pre Hrista, a ime umetnika koji ih je dizajnirao nije sačuvano. Simbolizovali su nivoe nevidljivog sveta i bili posvećeni Veneri, kao boginji ljubavi i lepote.

7. Velika piramida bila je vrhovna među hramovima Misterija. Ako odgovara svom astronomskom simbolizmu, onda mora da je izgrađena pre oko 70.000 godina. To je bio Ozirisov grob, i verovalo se da su je izgradili sami bogovi, a arhitekt je možda bio besmrtni Hermes. To je spomenik Merkuru, glasniku bogova, i univerzalni simbol mudrosti i slova.

11 Vrednost dolara je u vreme objavljivanja ove knjige bila četrdesetak puta veća od njegove današnje (2010. godina) vrednosti. (Nap. prev.)

ŽIVOT I FILOZOFIJA PITAGORE

❋

Pitagora i krotonska škola ❋ Osnove pitagorejstva ❋ Simetrična tela ❋ Pitagorini simbolički aforizmi ❋ Pitagorejska astronomija ❋ Keplerova teorija svemira

❋

Dok je Mnesarh, Pitagorin otac, bio u gradu Delfi u vezi sa svojim trgovačkim poslovima, on i njegova supruga, Partenida, odlučili su da konsultuju delfsko proročište da li Mojre podržavaju njihov povratak u Siriju. Kada je Pitonesa (Apolonova proročica) sela na zlatni tronožac iznad zjapećeg otvora proročišta, nije odgovorila na pitanje koje su postavili, već je Mnesarhu rekla da je njegova supruga trudna i da će roditi sina kojem je suđeno da nadmaši sve muškarce u lepoti i mudrosti i koji će svojim životom puno pridoneti dobrobiti čovečanstva. Mnesarh je bio tako duboko impresioniran proročanstvom da je promenio ime svoje supruge u Pitazida, u čast pitijske sveštenice. Kada je dete rođeno u Sidonu u Fenikiji, bio je to sin – kao što je proročište reklo. Mnesarh i Pitazida su dete nazvali Pitagora, jer su verovali da je bio predodređen od strane proročišta.

Mnoge čudne legende su sačuvane u vezi Pitagorinog rođenja. Neki su tvrdili da on nije bio smrtnik: da je bio jedan od bogova koji je uzeo ljudsko telo kako bi došao na svet i poučio ljudsku rasu. Pitagora je bio jedan od mnogih mudraca i spasitelja antike za koje se tvrdi da su rođeni bezgrešnim začećem. U svom delu *Anakalipsa*, Godfri Higins piše:

> „Prva upadljiva okolnost u kojoj se istorija Pitagore poklapa sa istorijom Isusa je da su oni bili rođeni u gotovo istoj zemlji; prvi se rodio u Sidonu, drugi u Vitlejemu, oba u Siriji. Pitagorin otac, kao

> i otac Isusa, bio je proročki obavešten da njegova supruga treba da rodi sina koji će biti dobročinitelj čovječanstva. Obojica su rođeni kada su njihove majke bile van kuće, na putovanjima: Josif i njegova supruga otišli su u Vitlejem na popis, a Pitagorin otac putovao je iz svog prebivališta, Samosa, u Sidon, zbog svojih trgovačkih poslova. Pitaida [Pitazida], Pitagorina majka, bila je u vezi sa apolonskom utvarom, ili duhom Boga Apolona, ili Boga Sola, (naravno, to mora da je bio sveti duh, a ovde imamo Duha Svetoga), koji se kasnije pojavio njenom suprugu i rekao mu da ne sme opštiti sa svojom ženom za vreme trudnoće – priča očigledno ista kao ona koja se odnosi na Josifa i Mariju. Zbog tih naročitih okolnosti Pitagora je bio poznat po istoj tituli kao i Isus, naime, *sin Božji*, i mnoštvo je pretpostavljalo da je pod uticajem Božanske inspiracije."

Ovaj najčuveniji filozof rođen je negde između 600. i 590. godine pre Hrista, a dužina njegovog života procenjuje se na blizu sto godina.

Pitagorina učenja ukazuju da je bio temeljno upoznat sa pravilima ezoterizma istoka i zapada. Putovao je među Jevrejima i rabini su ga uputili u tajne tradicije Mojsija, zakonodavca Izraela. Kasnije je esenska škola vođena uglavnom u svrhu tumačenja pitagorejskih simbola. Pitagora je bio iniciran u egipatske, vavilonske i haldejske Misterije. Mada neki veruju da je bio Zaratustrin učenik, nije sigurno da je njegov učitelj tog imena bio Bog-čovek kojega sada duboko poštuju Parsi. Iako se izveštaji o njegovim putovanjima razlikuju, istoričari se slažu da je posetio mnoge zemlje i znanja sticao kod mnogih učitelja.

> „Nakon što je stekao svo znanje koje je bilo moguće naučiti od grčkih filozofa i, verovatno, postao inicijat u Eleusinskim Misterijama, otišao je u Egipat i, nakon mnogo neuspeha i odbijanja, konačno uspeo da osigura inicijaciju u Izidine Misterije koje su držali sveštenici iz Tebe. Zatim se ovaj neustrašivi 'stolar' zaputio u Fenikiju i Siriju, gde su mu poverene Adonisove Misterije, a prelazeći u dolinu Eufrata zadržao se dovoljno dugo da bude upućen u tajnu nauku Haldejaca, koji su još uvek boravili u blizini Vavilona. Na posletku, napravio je svoj najveći i najviši istorijski poduhvat, prošavši kroz Mediju i Persiju u Hindustan, gde je ostao nekoliko godina kao učenik i inicijat učenih bramina iz Elefante i Elora."
>
> [Videti *Drevno slobodno zidarstvo* (*Ancient Freemasonry*), Frenka K. Higinsa, 32°]

Autor dodaje da je ime Pitagora još uvek sačuvano u zapisima bramina kao *Javančarja* (*Yavancharya*), Jonski Učitelj.

Za Pitagoru je rečeno da je bio prvi čovek koji je sebe nazivao *filozof*, u stvari, svet mu je dužan za reč *filozof*. Pre tog vremena mudri ljudi su sebe nazivali *sofoi*[1], što je tumačeno kao *oni koji znaju*. Pitagora je bio skromniji. On je skovao reč *filozof*, koju je definisao kao *onaj koji pokušava da otkrije*.

Vrativši se iz svojih lutanja, Pitagora je osnovao školu, ili kao što je to ponekad nazivano, univerzitet, u Krotonu, dorskoj koloniji u južnoj Italiji. Kada je stigao u Kroton, gledali su ga popreko, ali nakon kratkog vremena su oni koji su imali važne položaje u okolnim kolonijama tražili njegov savet u pitanjima od velikog značaja. On je oko sebe okupio malu grupu iskrenih učenika koje je upućivao u tajnu mudrost što mu je otkrivena, a takođe i u osnove okultne matematike, muzike i astronomije, koje je smatrao trougaonim temeljem svih umetnosti i nauka.

Kada je imao oko šezdeset godina, Pitagora se oženio jednom od svojih učenica i u tom braku imali su sedmoro dece. Njegova supruga bila je izuzetno sposobna žena, koja ne samo da ga je nadahnjivala tokom njegovog života, već je nakon njegovog ubistva nastavila da širi njegove doktrine.

Kao što je to čest slučaj s genijima, Pitagora je svojom iskrenošću stekao kako političke tako i lične neprijatelje. Među onima koji su došli radi inicijacije bio je jedan koji je, zbog toga što je Pitagora odbio da ga prizna, odlučio da uništi i čoveka i njegovu filozofiju. Služeći se lažnom propagandom, ovaj nezadovoljnik je okrenuo svesti puka protiv filozofa. Bez upozorenja, grupa ubica se spustila na malu skupinu zgrada u kojima su veliki učitelj i njegovi učenici živeli, zapalila građevine i ubila Pitagoru.

Izveštaji o filozofoj smrti se ne slažu. Neki kažu da je bio ubijen sa svojim učenicima, drugi da su ga, dok je bežao iz Krotona sa malom grupom sledbenika, njegovi neprijatelji zarobili i živog spalili u maloj kući u kojoj su odlučili da se odmore preko noći. Drugi izveštaj navodi da su se učenici, našavši se zarobljeni u zapaljenoj građevini, bacili u vatru i od svojih tela napravili most preko kojeg je Pitagora pobegao, ali samo da bi nedugo nakon toga umro od slomljenog srca zbog tugovanja nad očiglednom neplodnošću njegovih nastojanja da služi čovečanstvu i prosvetli ga.

1 U originalu stoji *sages* – „mudraci", od starofranc. *sage* (XI v.), od galo-romanskog *sabius*, od lat. *sapius*, od *sapere* – „imati ukus, imati dobar ukus, biti mudar". Pošto se prvobitno primenjivalo kao *Seven Sages* – za sedam grčkih mudraca, opredelili smo se da na ovom mestu koristimo grčku reč *sofoi* (σοφοί) iz grčkog naziva za te mudrace – *hoi hepta sofoi* (οἱ ἑπτὰ σοφοί). Na drugim mestima u knjizi reč *sage* je prevođena sa mudrac. (Nap. prev.)

PITAGORA, PRVI FILOZOF

Iz *Historia Deorum Fatidicorum*

Dok je bio mlad, Pitagora je bio učenik Ferekida i Hermodama, a u adolescentnim godinama postao je poznat po jasnoći svojih filozofskih pojmova. U visinu je premašivao šest stopa; njegovo telo bilo je savršeno oblikovano poput Apolonovog. Pitagora je bio personifikacija veličanstva i moći i u njegovom prisustvu svi su se osećali ponizno i uplašeno. Kako je postajao stariji, njegova fizička snaga se povećavala, a ne slabila, tako da je, kad se približio stotoj godini, zapravo bio u najboljim godinama. Uticaj ove velike duše na one oko njega bio je takav da su Pitagorine reči hvale ispunjavale njegove učenike ekstazom, a jedan je počinio samoubistvo jer se Učitelj u jednom trenutku razljutio zbog nečega što je uradio. Pitagora je bio tako dirnut tom tragedijom da se više nikada nikome nije neljubazno obratio niti je o ikome neljubazno govorio.

Njegovi preživeli učenici pokušali su da ovekoveče njegove doktrine, ali su svuda bili progonjeni i danas je ostalo vrlo malo toga što bi svedočilo o veličini ovog filozofa. Za Pitagorine učenike je rečeno da mu se nikad nisu obratili ili ga nazvali njegovim imenom, već su ga uvek nazivali *Učitelj* ili *Taj Čovek. To je možda zbog toga što se za ime Pitagora verovalo da je sastavljeno od određenog broja posebno raspoređenih velikih slova sa velikim svetim značajem.* U časopisu *Reč* (*The Word*) objavljen je članak T. R. Pratera (*T. R. Prater*) u kojem se pokazuje da je Pitagora inicirao svoje kandidate putem određene formule skrivene među slovima njegovog imena. To bi moglo da objasni zašto je reč Pitagora bila tako visoko cenjena.

Posle Pitagorine smrti njegova škola se postepeno raspala, ali su oni koji su imali koristi od njenih učenja duboko poštovali uspomenu na velikog filozofa, kao što su za vreme njegovog života poštovali njega lično. Kako je vreme prolazilo, Pitagoru su počeli smatrati bogom, a ne čovekom, a njegovi rasuti učenici bili su međusobno povezani svojim zajedničkim divljenjem transcendentnom geniju njihovog učitelja. Eduard Šire[2], u svom *Pitagori i delfskim Misterijama* (*Pythagoras and the Delphic Mysteries*), navodi sledeći događaj kao ilustraciju drugarskih veza koje su ujedinjavale članove Pitagorejske škole:

> „Jednog od njih, koji beše klonuo od bolesti i zapao u siromaštvo, prihvatio je neki gostioničar. Pre nego što će umreti, on je na vratima gostionice nacrtao neke tajanstvene znake (pentagram, bez sumnje) i rekao domaćinu: 'Budite spokojni! Jedan od moje braće namiriće moj dug.' Godinu dana nakon toga, neki stranac je, dok je prolazio pored te gostionice, video znake na vratima i rekao domaćinu: 'Ja sam pitagorejac; jedan od moje braće je ovde umro; recite mi koliko vam u njegovo ime dugujem.'"

2 *Eduard (Edouard) Schuré* (1841–1929) – francuski filozof, pesnik, pisac i muzički kritičar. Autor je više knjiga poezije, romana, drama, filozofskih eseja i radova posvećenih ezoterijskoj misli, a najpoznatiji je kao autor dela *Veliki posvećenici* (*Les Grands Initiés*, 1889) (kod nas objavljeno u izdanju Novog dela, Beograd, 1989), u kojem je opisao puteve koje su sledili neki od antičkih filozofa u potrazi za dubokim ezoterijskim saznanjima; bibliografska referenca na koju se autor ovde poziva nije zasebno Šireovo delo, već poglavlje knjige *Veliki posvećenici*. (Nap. prev.)

Frenk K. Higins, 32°, sledećim kratkim pregledom daje izvrstan sažetak pitagorejskih načela:

> „Pitagorina učenja su od najvišeg transcendentalnog značaja za masone, pošto predstavljaju nužan plod njegovog kontakta sa vodećim filozofima celog civilizovanog sveta njegovog vremena i mora da predstavljaju ono u čemu su se svi slagali, ogoljeno od svih korova kontroverzi. Stoga je određeni stav, koji je Pitagora zauzeo u odbrani čistog monoteizma, dovoljan dokaz da je u u suštini ispravno predanje o tome da je jedinstvo Boga bilo vrhovna tajna svih drevnih inicijacija. Pitagorina filozofska škola bila je, u nekoj meri, takođe niz inicijacija, jer on je tražio od svojih učenika da prođu kroz niz stupnjeva i nikad im nije dozvoljavao da lično stupe s njim u kontakt, sve dok ne bi dostigli više razrede. Prema njegovim biografima, bilo je tri takva stupnja. Prvi, stupanj '*Mathematicus*' (Matematičar), obezbeđivao je njegovim učenicima vičnost u matematici i geometriji, koje su tada, kao što bi bile i sada da je masonerija pravilno utuvljena u glave, bile temelj nad kojim je podignuto svo drugo znanje. Drugi, stupanj '*Theoreticus*' (Teoretičar), bavio se površnom primenom egzaktnih nauka, i, konačno, stupanj '*Electus*' (Izabrani), koji je kandidatu davao pravo da prođe napred u svetlost najvećeg prosvetljenja koje je bio sposoban da upije. Učenici Pitagorejske škole bili su podeljeni na 'egzoterike' (*exoterici*), ili učenike spoljnih razreda, i 'ezoterike' (*esoterici*), nakon što bi prošli treći stupanj inicijacije i dobili pravo na tajnu mudrost. Ćutanje, tajnost i bezuslovna poslušnost bili su osnovni principi tog velikog reda."
>
> (Videti *Drevno slobodno zidarstvo*)

Osnove pitagorejstva

Proučavanje geometrije, muzike i astronomije smatrano je suštinskim za racionalno razumevanje Boga, čoveka, ili prirode, i niko ko nije bio detaljno upoznat sa tim naukama nije mogao kao učenik pratiti Pitagoru. Mnogi su došli tražeći prijem u njegovu školu. Svaki kandidat bio je testiran iz ova tri predmeta i, ako bi bila ustanovljena njegova neukost, odbijan je po prekom postupku.

Pitagora nije bio ekstremista. Poučavao je o umerenosti u svim stvarima, a protiv viška u bilo čemu, jer je verovao da je višak vrline po sebi porok. Jedna od njegovih omiljenih izjava bila je: „Moramo s krajnjim naporom da izbegavamo i da, ognjem i mačem i svim drugim sredstvima, amputiramo iz tela bolest, iz duše neukost, iz stomaka raskoš, iz grada pobunu, iz porodice neslogu i iz svih stvari višak." Pitagora je takođe verovao i da nema zločina koji se može meriti s anarhijom.

Svi ljudi znaju šta *žele*, ali malo zna šta im je *potrebno*. Pitagora je upozoravao svoje učenike da kad se mole, ne treba da mole za sebe, da kada nešto traže od bogova, to ne treba da traže za sebe, jer niko ne zna šta je za njega dobro i zato je nepoželjno tražiti stvari koje će, ako budu dobijene, samo pokazati da su štetne.

Pitagorin Bog bio je *Monada*, ili Onaj koji je Sve. Opisivao je Boga kao Vrhovni Um raspoređen po svim delovima svemira – Uzrok svih stvari, Inteligencija svih stvari i Moć unutar svih stvari. Dalje je izjavljivao da je kretanje Boga kružno, da je telo Boga sastavljeno od supstance svetlosti, a da je priroda Boga sastavljena od supstance istine.

Pitagora je objavio da jedenje mesa zamračuje sposobnosti rasuđivanja. Mada nije osuđivao njegovu upotrebu, ili se lično od njega potpuno suzdržavao, izjavio je da sudije treba da se suzdržavaju od jedenja mesa pre suđenja, kako bi oni koji se pojave pred njima mogli da dobiju najpoštenije i najmudrije odluke. Kada je Pitagora odučio (kao što je često činio) da se povuče u Božji hram na duže vreme da meditira i moli se, poneo je posebno pripremljene zalihe hrane i pića. Hrana se sastojala od jednakih delova semenki maka i susama, kore primorskog luka iz koje je temeljno isceđen sok, cveta narcisa, lišća sleza i testa od ječma i graška. Sve to je mešao zajedno i dodavao divlji med. Za piće je uzimao seme krastavca, suvo grožđe (sa uklonjenim semenkama), cveće korijandera, seme sleza i tušta, strugani sir, brašno i pavlaku, pomešane zajedno i zasladene divljim medom. Pitagora je tvrdio da se tako hranio Herkul dok je lutao Libijskom pustinjom i da je to recept koji je tom junak dala lično boginja Cerera.

Omiljeni način lečenja među pitagorejcima bili su topli kašasti oblozi. Poznavali su takođe i magijska svojstva velikog broja biljaka. Pitagora je veoma cenio lekovita svojstva primorskog luka i kaže se da je napisao čitavu knjigu na tu temu. Slično delo, međutim,

danas nije poznato. Pitagora je otkrio da muzika ima veliku terapijsku moć i pripremao je posebne akorde za različite bolesti. Takođe je, navodno, eksperimentisao sa bojom i postigao znatan uspeh. Jedan od njegovih jedinstvenih lekovitih procesa nastao je iz njegovog otkrića lekovite vrednosti određenih stihova iz Homerovih spevova *Ilijada* i *Odiseja*. Nalagao je da se čitaju osobama koje pate od određenih bolesti. Protivio se hirurgiji u svim njenim oblicima, a prigovarao je i kauterizaciji[3]. Nije odobravao unakaženje ljudskog tela, jer je ono, po njegovom mišljenju, bilo svetogrđe protiv prebivališta bogova.

Pitagora je poučavao da je prijateljstvo najiskreniji odnos i najbliži savršenom od svih drugih odnosa. Izjavio je da u Prirodi postoji prijateljstvo svih sa svima, bogova sa ljudima, jedne doktrine sa drugom, duše sa telom, racionalnog dela sa iracionalnim delom, filozofije sa njenim teorijama, ljudi jednih sa drugima, sunarodnika jednih sa drugima; da prijateljstvo takođe postoji i između stranaca, između čoveka i njegove supruge, njegove dece i njegovih slugu. Sve veze bez prijateljstva smatrao je okovima i da nema vrline u njihovom održavanju. Pitagora je verovao da su odnosi u suštini pre mentalni nego fizički i da mu je bliži stranac saosećajnog intelekta nego krvni srodnik čije je stanovište u suprotnosti sa njegovim. Pitagora definiše znanje kao plod mentalne akumulacije. Verovao je da se ono može steći na razne načine, ali uglavnom kroz posmatranje. Mudrost je za njega bila razumevanje izvora ili uzroka svih stvari, a ono se može osigurati samo podizanjem intelekta do tačke na kojoj on intuitivno spoznaje nevidljivo, koje se prema spolja manifestuje kroz vidljivo, te na taj način postaje sposoban da se postavi *en rapport* s duhom stvari, a ne sa njihovim oblicima. Krajnji izvor koji mudrost može spoznati je *Monada*, tajanstveni stalni atom pitagorejaca.

Pitagora je poučavao da su i čovek i svemir stvoreni na sliku Božju, da su i jedno i drugo napravljeni po istoj slici i da shvatanje jednog predstavlja osnovu spoznavanja drugog. Još je učio i da postoji stalno uzajamno dejstvo između Velikog Čoveka (svemira) i čoveka (malog svemira).

---

3 Nlat. *cauterisatio* – u medicini – sagorevanje rane u cilju sprečavanja daljeg procesa; veštačko otvaranje rane pomoću nagriznih (ili razjednih) hemijskih sredstava, usijanog metala i sl. (Nap. prev.)

Pitagora je verovao da su sva zvezdana tela živa i da su oblici planeta i zvezda samo tela koja oblažu duše, umove i duhove, na isti način na koji vidljivi ljudski oblik nije ništa drugo do prenosnik koji oblaže nevidljivi duhovni organizam, zapravo, svesnog pojedinca. Pitagora je planete smatrao za veličanstvena božanstava, dostojna čovekovog klanjanja i poštovanja. Sva ta božanstva, međutim, smatrao je podređenim jednom Prvom Uzroku u kojem su sva privremeno postojala, kao što smrtnost postoji usred besmrtnosti.

Čuveno pitagorejsko Y[4] označavalo je moć izbora i korišćeno je u Misterijama kao simbol Račvanja Puteva. Središnje stablo razdvajalo se na dva dela, jedan koji se grana u desno i drugi u levo. Desni ogranak nazivan je *Božanska Mudrost*, a levi *Zemaljska Mudrost*. Mladost, personifikovana kandidatom, hoda Stazom Života, koju simbolizuje središnje stablo slova **Y**, i dostiže tačku na kojoj se Staza račva. Neofit tada mora izabrati hoće li poći levim putem i, sledeći naloge svoje niže prirode, ući u domen ludosti i nepromišljenosti koji će neizbežno rezultirati njegovom propašću, ili će poći desnim putem i, kroz integritet, marljivost i iskrenost, konačno se ponovo sjediniti sa besmrtnicima u višim sferama.

Pitagora je svoj koncept znaka Y verovatno primio od Egipćana, koji su u neke od svojih obreda inicijacije uključivali prizor u kojem je kandidat bio suočen sa dva ženska lika. Jedan od njih, prikriven belom haljinom hrama, pozivao je neofita da uđe u dvorane učenja, a drugi, ukrašen draguljima, koji simbolizuju zemaljska blaga, i s tacnom punom grožđa (simbolom lažne svetlosti) u rukama, pokušavao je da ga namami u odaje raspusnosti. Ovaj simbol je još uvek sačuvan među Tarot kartama, gde se naziva i Račvanje Puteva. Račvasti štap bio je simbol života kod mnogih naroda i bio je postavljan u pustinji da ukaže na prisustvo vode.

Što se tiče teorije transmigracije u obliku u kojem ju je širio Pitagora, postoje razlike u mišljenjima. Prema jednom stanovištu, on je učio da se smrtnici, koji su tokom svog zemaljskog postojanja zbog svog ponašanja postali slični određenim životinjama, na zemlju ponovno vraćaju u obliku životinje na koju su počeli da liče. Dakle, stidljiva osoba vratiće se u obliku zeca ili jelena, okrutna osoba u obliku

4 Ipsilon (starogrč. Ὑψιλον; veliko slovo Y; malo slovo υ) – 20. slovo grčkog alfabeta i ima brojčanu vrednost 400; varijacija je slova *Vav* iz feničanskog pisma. Ipsilon je pitagorejski simbol toka ljudskog života. (Nap. prev.)

vuka ili neke druge surove životinje, a lukava osoba u vidu lisice. Ovaj koncept, međutim, ne uklapa se u opštu pitagorejski šemu i mnogo je verovatnije da je dat pre u alegorijskom nego u doslovnom smislu. Namera je bila da se prenese ideja da ljudska bića postaju bestijalna kada sebi dozvoljavaju da nad njima dominiraju njihove niže želje i destruktivne tendencije. Verovatno bi pojam *trasmigracija* trebalo shvatiti kao ono što se obično naziva *reinkarnacija*, doktrina s kojom Pitagora mora da je imao dodira, direktno ili indirektno, u Indiji i Egiptu.

Činjenicu da je Pitagora prihvatio teoriju sukcesivnih ponovnih pojavljivanja duhovne prirode u ljudskom obliku nalazimo u fusnoti Levijeve *Istorije magije*:

> „On je bio važan pobornik onoga što nazivano doktrina metempsihoze, shvaćene kao transmigracija duše u sukcesivna tela. On sam bio je (a) Etalid, Merkurov sin; (b) Euforb, Pantojev sin, koji je poginuo od Menelajeve ruke u Trojanskom ratu, (c) Hermotim, prorok iz Klazomene, grada u Joniji, (d) skromni ribar i, konačno, (e) filozof sa Samosa."

Pitagora je takođe učio da sve vrste stvorenja poseduju ono što je on nazivao pečat, koji im je dao Bog, i da je fizički oblik svake vrste bio otisak tog pečata na vosku fizičke supstance. Na taj način je svako telo otisnuto dostojanstvom njegovog božanski datog obrasca. Pitagora je verovao da bi na kraju čovek mogao doći do stanja u kojem bi odbacio svoju grubu prirodu i profunkcionisao u telu od produhovljenog etra, koje bi bilo paralelno sa njegovim fizičkim oblikom za sva vremena i koje bi moglo biti osma sfera, ili Antihton. Iz njega bi se uzdigao u svet besmrtnika, gde po božanskom prvorodstvu pripada.

Pitagora je poučavao da je sve u prirodi deljivo na tri dela i da niko ne može postati istinski mudar ako ne uvidi da je svaki problem šematski trouglast. Govorio je: „Postavite trougao i rešeno je dve trećine problema", i dalje: „Sve stvari sastoje se od tri". U skladu sa ovim stanovištem, Pitagora je podelio svemir na tri dela, koje je nazvao *Vrhovni Svet*, *Viši Svet* i *Niži Svet*. Najviši, odnosno Vrhovni Svet, bio je suptilna, prožimajuća duhovna suština koja protkiva sve stvari i stoga je istinska ravan samog Vrhovnog Božanstva, Božanstvo u svakom smislu sveprisutno, svedelatno, svemoguće i sveznajuće. Oba donja sveta postojala su u prirodi te vrhovne sfere.

Viši Svet je dom besmrtnika. To je takođe prebivalište arhetipova, ili pečata; njihove prirode ni na koji način ne učestvuju u materijalnoj zemaljskosti, već su oni, bacajući svoje senke u dubinu (Niži Svet), spoznatljivi samo na osnovu tih senki. Treći, odnosno Niži Svet, dom je onih bića koja učestvuju u materijalnoj supstanci ili su uključena u rad sa ili na materijalnoj supstanci. Dakle, ova sfera je dom smrtnih bogova, Demijurga, anđela koji rade s ljudima, takođe i demona koji uzimaju udela u prirodi zemlje, i, napokon, čovečanstva i nižih kraljevstava, onih koji su privremeno na zemlji, ali su u stanju da se razumom i filozofijom uzdignu iznad te sfere.

Cifre 1 i 2 pitagorejci nisu smatrali brojevima, jer predstavljaju dve nadzemaljske sfere. Pitagorejski brojevi, dakle, počinjali su sa 3, trouglom, i 4, kvadratom. Oni, dodati na 1 i 2, tvore 10, velik broj svih stvari, arhetip svemira. Tri sveta nazivani su spremišta. Prvi je bio spremište načela, drugi je bio spremište inteligencije, a treći, ili najniži, bio je spremište kvantitetā.

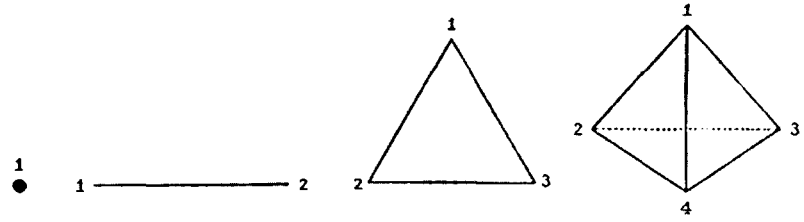

BROJEVI POVEZANI SA OBLIKOM

Pitagora je poučavao da tačka simbolizuje moć broja 1, linija moć broja 2, površina moć broja 3, a geometrijsko telo moć broja 4.

„Pitagora i grčki mislioci nakon njega smatrali su da su simetrična geometrijska tela od najveće važnosti. Da bi bilo savršeno simetrično ili pravilno, geometrijsko telo mora imati jednak broj strana koje se susreću na svakom od njegovih uglova, a te strane moraju biti jednaki pravilni poligoni, tj, figure čije su sve strane i svi uglovi jednaki. Pitagori se, možda, može pripisati veliko otkriće da postoji samo pet takvih geometrijskih tela.(...)

Dakle, Grci su verovali da se svet [materijalni svemir] sastoji od četiri elementa – zemlje, vazduha, vatre, vode – i za grčki um bio je neizbežan zaključak da su oblici elementarnih čestica bili pravilna geometrijska tela. Zemljane čestice bile su kockaste, pošto je kocka bila pravilno geometrijsko telo koje posjeduje najveću stabilnosti; vatrene čestice bile su tetraedarske, pošto je tetraedar bio najjednostavnije i, stoga, najlakše geometrijsko telo. Vodene čestice su bile ikosaedarske iz upravo suprotnog razloga, dok su vazdušne čestice, kao posrednik između dvoje prethodnih, bio oktaedarski. Dodekaedar je, za ove drevne matematičare, bilo najzagonetnije od geometrijskih tela; bilo ga je daleko najteže konstruisati jer je precizan crtež pravilnog pentagona zahtevao prilično razrađenu primenu Pitagorine velike teoreme. Stoga je zaključak, kako je rekao Platon, da je 'to (pravilan dodekaedar) Božanstvo zaposleno crtanjem plana Univerzuma'."

[H. Stenli Redgrouv[5], *Prošla verovanja* (*Bygone Beliefs*)]

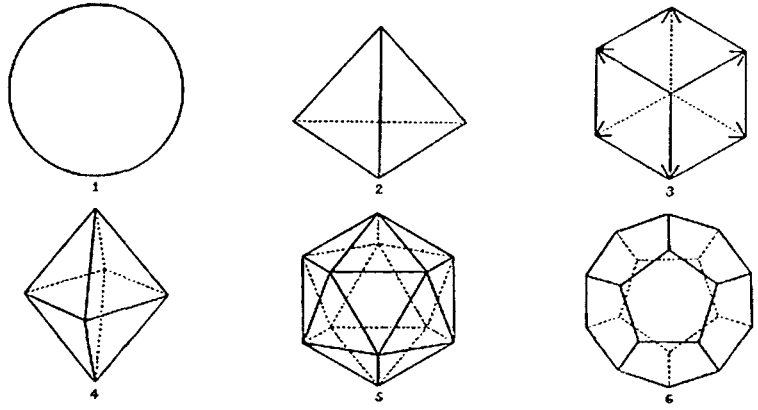

SIMETRIČNA GEOMETRIJSKA TELA

Grupi od pet simetričnih geometrijskih tela antike dodata je lopta (1), najsavršeniji od svih stvorenih oblika. Pet pitagorejskih geometrijskih tela su: tetraedar (2) sa četiri jednakostranična trougla kao stranama; kocka (3) sa šest kvadrata

[5] Herbert Stenli Redgrouv (*Herbert Stanley Redgrove*, 1887–1943) – engleski hemičar koji je pomogao u osnivanju Alhemijskog društva (*Alchemical Society*) u Londonu. Pored *Prošlih verovanja*, autor je više dela, među kojima su *O izračunavanju termo-hemijskih konstanti* (*On the Calculation of Thermo-Chemical Constants*) (1909), *Alhemija: drevna i savremena* (*Alchemy: Ancient and Modern*) (1911), *Matematička teorija duha* (*A Mathematical Theory of Spirit*) (1912) i druga. (Nap. prev.)

kao stranama; oktaedar (4) sa osam jednakostraničnih trouglova kao stranama; ikosaedar (5) sa dvadeset jednakostraničnih trouglova kao stranama, i dodekaedar (6) sa dvanaest pravilnih pentagona kao stranama.

Gospodin Redgrouv nije spomenuo peti element antičkih Misterija, koji bi analogiju između simetričnih geometrijskih tela i elemenata učinio potpunom. Ovaj peti element, ili eter, Hindusi su nazivali *akaša*. Bio je tesno povezan sa hipotetičkim etrom savremene nauke i prožimajuća supstanca koja protkiva sve ostale elemente i deluje kao njihov zajednički rastvarač i zajednički imenitelj. Uz to, dvanaestostrano geometrijsko telo suptilno upućuje na Dvanaest Besmrtnika koji su se pojavili u svemiru, ali i na dvanaest vijuga ljudskog mozga – prenosioce tih Besmrtnika u prirodu čoveka.

Mada je Pitagora, kao i ostali njegovi savremenici, praktikovao proricanje (moguće aritmomantiju), ne postoje precizni podaci o metodama koje je koristio. Veruje se da je posedovao izvanredan točak pomoću kojeg je mogao predvideti buduće događaje i da je od Egipćana naučio hidromantiju. On je verovao da tuč ima proročanska svojstva jer, čak i kada je vladala savršena tišina, u tučanim činijama se i dalje čuo tutnjajući zvuk. Jednom je uputio molitvu duhu reke i iz vode se začuo glas: „Pitagora, pozdravljam te." Za njega se tvrdi da je mogao da natera demone da uđu u vodu i uzburkaju njenu površinu, a na osnovu te uzburkanosti predviđane su određene stvari.

Nakon što je jednog dana pio iz nekog izvora, jedan od Pitagorinih Učitelja je objavio da je duh vode upravo predvideo da će sledećeg dana doći do velikog zemljotresa – i to proročanstvo se ispunilo. Vrlo je verovatno da je Pitagora imao hipnotičku moć, ne samo nad ljudima nego i nad životinjama. Vežbanjem mentalnih uticaja prouzrokovao je da ptica promeni pravac svoga leta, da medved prekine pustošenje zajednice i da bik izmeni svoj način ishrane. Bio je, takođe, obdaren i vidovitošću, te je mogao da vidi stvari na daleko i tačno opiše događaje koji se još nisu desili.

Simboličke Pitagorine izreke

Jamblih je skupio trideset devet simboličkih Pitagorinih izreka i dao njihova tumačenja. Sa grčkog ih je preveo Tomas Tejlor. Aforistički iskazi bili su jedna od omiljenih metoda nastave koje su primenjivane u pitagorejskom univerzitetu u Krotonu. Deset najreprezentativnijih od tih izreka dato je u nastavku, uz kratko objašnjenje njihovog skrivenog značenja.

I. *Skretati sa javnih puteva, šetati neprometnim stazama.*

Ovo bi trebalo shvatiti kao upozorenje onima koji žele mudrost, da moraju za njom tragati u samoći.

II. *Upravljaj svojim jezikom pre nego svim ostalim stvarima, prateći bogove.*

Ova izreka upozorava čoveka da njegove reči, umesto da ga pokazuju onakvim kakav jeste, predstavljaju ga pogrešno, i da bi čovek, kada je u nedoumici šta da kaže, uvek trebalo da ćuti.

III. *Vetar duva, obožavaj zvuk.*

Pitagora ovde podseća svoje učenike da se Božja naredba čuje kroz glasove elemenata i da se sve stvari u prirodi ispoljavaju kroz harmoniju, ritam, red ili postupak atributa Božanstva.

IV. *Pomozi čoveku u podizanju tereta, a ne pomaži mu kada ga spušta.*

Učenik je upućen da pomogne marljivima, a da nikad ne pomaže onima koji žele da izbegnu svoje odgovornosti, jer je veliki greh ohrabrivati lenjost.

V. *Ne govori o pitagorejskim stvarima bez svetla.*

Svet je ovde upozoren da ne bi trebalo da pokušava da protumači Božje tajne i tajne nauke bez duhovnog i intelektualnog prosvetljenja.

VI. *Kad napuštaš svoju kuću, ne osvrći se, jer Furije će biti tvoji pratioci.*

Pitagora ovde upozorava svoje sledbenike da će silno patiti svako ko počne potragu za istinom i, nakon što je saznao deo tajne, obeshrabrem pokuša da se vrati svojim bivšim putevima poroka i neznanja, jer je bolje ne znati ništa o Božanstvu nego naučiti malo, a zatim stati pre no što se nauči sve.

VII. *Hrani petla, ali ga ne prinosi na žrtvu, jer on je svet suncu i mesecu.*

Dve velike pouke skrivene su u ovoj izreci. Prva je upozorenje protiv žrtvovanja živih bića bogovima, jer je život svet i čovek ne bi trebalo da ga uništava čak ni kao ponudu Božanstvu. Druga upozorava čoveka da je ljudsko telo, koje se ovde naziva petao, sveto suncu (Bogu) i mesecu (Prirodi), te bi ga trebalo paziti i sačuvati kao čovekov najdragoceniji medij izražavanja. Takođe, Pitagora je upozoravao svoje učenike protiv samoubistva.

VIII. *Ne primajte lastu u svoju kuću.*

Ovim se upozorava tragalac za istinom da ne dopusti zabludelim mislima da uđu u njegov um, kao ni nesposobnim osobama da uđu u njegov život. On se uvek mora okruživati racionalno inspirisanim misliocima i savesnim radnicima.

IX. *Ne nudi nikome olako svoju desnu ruku.*

Ovo je upozorenje učeniku da svoje namere drži u tajnosti i da ne nudi mudrost i znanje (svoju desnu ruku) onima koji su nesposobni da ih cene. Ruka ovde predstavlja Istinu koja podiže one što su pali zbog neznanja; ali, kako mnogi od neukih ne žele mudrost, oni će odseći ruku koja im se ljubaznost pruža. Samo vreme može dovesti do iskupljenja neukih masa.

X. *Kada ustaješ iz posteljine, smotaj je i uništi otisak tela.*

Pitagora upućuje svoje učenike koji su se probudili iz sna neznanja u budno stanje inteligencije da uklone iz svojih sećanja sve uspomene njihove pređašnje duhovne tame, jer kada mudar čovek

prolazi on za sobom ne ostavlja oblik koji će drugi, manje inteligentni, videti i koristiti kao kalup za livenje idola.

Najpoznatiji pitagorejski fragmenti su *Zlatni stihovi*, koji se pripisuju samom Pitagori, ali postoji doza sumnje po pitanju autorstva. *Zlatni stihovi* sadrže kratak pregled čitavog filozofskog sistema koji čini osnovu obrazovne doktrine Krotona, ili, kao što je obično poznato, Italijanske škole. Ovi stihovi počinju savetom čitaocu da voli Boga, poštuje velike junake i uvažava demone i stanovnike elemenata. Zatim oni pozivaju čoveka da pažljivo misli i marljivo se odnosi prema svakodnevnom životu, te da prednost daje blagu uma i duše, a ne prikupljanju zemaljskih dobara. Stihovi takođe obećavaju čoveku da će, ako se uzdigne iznad svoje niže materijalne prirode i razvije samokontrolu, na posletku biti prihvatljiv u očima bogova, ponovo se sjediniti s njima i uzeti učešće u njihovoj besmrtnosti. (Veoma je značajno napomenuti da je Platon platio veliku cenu za neke Pitagorine rukopise koji su spašeni prilikom razaranja Krotona. Videti *Historia Deorum Fatidicorum*, Ženeva, 1675.)

PITAGOREJSKA ASTRONOMIJA

Prema Pitagori, položaj svakog tela u svemiru određen je suštinskim dostojanstvom toga tela. U njegovo vreme je bio popularan koncept da zemlja zauzima središte solarnog sistema, da se planete, uključujući i sunce i mesec, kreću u odnosu na zemlju, a da je sama zemlja ravna i četvrtasta. Pitagora je, nasuprot ovom konceptu i bez obzira na kritike, izjavio da je vatra najvažniji od svih elemenata, da je centar najvažniji deo svakog tela i da je, baš kao što je vestalska vatra bila u središtu svakog doma, tako i u sredini svemira plamena sfera nebeske blistavosti. Taj centralni globus on je nazivao *Jupiterov Toranj*, *Globus Jedinstva*, *Velika Monada* i *Vestin Oltar*. Pošto je sveti broj 10 simbolizovao zbir svih delova i potpunost svih stvari, bilo je sasvim prirodno da Pitagora svemir podeli u deset sfera, koje je simbolizovalo deset koncentričnih krugova. Ti krugovi su u centru počinjali sa globusom Božanske Vatre, a zatim je dolazilo sedam

planeta, zemlja i još jedna tajanstvena planeta, zvana Antihton, koja nikada nije bila vidljiva.

Mišljenja o prirodi *Antihtona* se razlikuju. Kliment Aleksandrijski je verovao da je predstavljao mnoštvo nebesa; drugi su smatrali da je to bio mesec. Verovatnije je da je to bila misteriozna antička *osma sfera*, tamna planeta koja se kretala u istoj orbiti kao i zemlja, ali je uvek bila skrivena od zemlje telom sunca, jer se u svakom trenutku nalazila tačno nasuprot zemlji. Je li to tajanstvena Lilit o kojoj su astrolozi toliko dugo spekulisali?

Isak Majer je izjavio:

> „Pitagorejci su smatrali da je svaka zvezda svet koji ima sopstvenu atmosferu, uz ogroman opseg etra koji je okružuje."
>
> (Videti *Kabalu*)

Pitagorini učenici su visoko cenili i planetu Veneru, jer je to jedina planeta dovoljno svetla da baci senku. Kao jutarnja zvezda, Venera je vidljiva pre izlaska sunca, a kao večernja zvezda blista odmah nakon zalaska sunca. Zbog tih osobina drevni narodi su joj dali mnogo imena. Pošto je vidljiva na nebu u vreme zalaska sunca, nazivana je *večernje zvono*, a pošto se uzdizala pre sunca, nazivana je *lažna svetlost, jutarnja zvezda*, ili *Lucifer*, što znači *svetlonoša*. Zbog svog odnosa sa suncem, planeta je takođe nazivana i Venera, Astarta, Afrodita, Izida i Majka Bogova. Moguće je da je u nekim godišnjim dobima, na određenim geografskim širinama, Venera i bez upotrebe teleskopa mogla da se vidi u obliku polumeseca. To bi objasnilo polumesec koji se često vidi povezan s antičkim boginjama, mada se priče o njima ne poklapaju sa fazama meseca. Precizno znanje o astronomiji koje je Pitagora posedovao bez sumnje je stekao u egipatskim hramovima, jer su tamošnji sveštenici shvatali pravi odnos nebeskih tela hiljadama godina pre no što je to znanje otkriveno neiniciranom svetu. Činjenica da mu je znanje stečeno u hramovima omogućilo da iznosi tvrdnje koje su zahtevale da protekne dve hiljade godina kako bi mogle biti proverene dokazuje zašto su Platon i Aristotel tako visoko cenili dubinu antičkih Misterija. U sredini komparativnog naučnog neznanja i bez pomoći bilo kog savremenog instrumenta, sveštenici-filozofi su otkrili istinske osnove univerzalne dinamike.

Zanimljiva primena Pitagorine doktrine o geometrijskim telima, kao što je izložio Platon, nalazi se u *Kanonu* (*The Canon*). Njegov anonimni autor kaže:

> „Gotovo svi stari filozofi smislili su harmoničnu teoriju o svemiru i ta praksa nastavljena je dok stari način filozofiranja nije izumro. Kepler (1596) je, kako bi demonstrirao platonističku doktrinu da je svemir sastavljen iz pet pravilnih geometrijskih tela, predložio sledeće pravilo: 'Zemlja je krug, merilo svega. Oko nje nacrtajte dodekaedar; krug koji ga obuhvata biće Mars. Oko Marsa nacrtajte tetraedar; sfera koja njega obuhvata biće Jupiter. Oko Jupitera nacrtajte kocku; sfera koja je sadrži biće Saturn. Sada u zemlju upišite ikosaedar; krug upisan u njemu biće Venera. Upišite oktaedar u Veneru; krug upisan u njemu biće Merkur' (*Mysterium Cosmographicum*, 1596). Ovo pravilo se ne može uzeti ozbiljno kao stvarna tvrdnja o proporcijama kosmosa, jer nema realne sličnosti sa razmerama koje je objavio Kopernik početkom XVI veka. Ipak, Kepler je bio vrlo ponosan na svoju formulu i rekao je da mu je vrednija nego Saksonski elektorat. S njom su se slagala i dva eminentna autoriteta, Tiho i Galileo, koji su je očigledno shvatili. Sam Kepler nikada ne daje ni najmanji nagoveštaj kako da se protumači njegovo dragoceno pravilo."

Platonistička astronomija se nije bavila materijalnom konstitucijom ili rasporedom nebeskih tela, već je zvezde i planete smatrala prvenstveno kao fokusne tačke Božanske inteligencije. Fizička astronomija je smatrana naukom o „senkama", a filozofska astronomija naukom o „stvarnosti".

PITAGOREJSKA MATEMATIKA

❋

Teorija brojeva ❋ Numerička vrednost slova ❋ Metod obezbeđivanja numeričke Moći reči ❋ Uvod u pitagorejsku teoriju brojeva ❋ Eratostenovo sito ❋ Značenja deset brojeva

❋

Bilo je mnogo spekulacija o tajnom značenju brojeva. Iako je učinjeno mnogo zanimljivih otkrića, sa sigurnošću se može reći da je sa smrću Pitagore izgubljen veliki ključ ove nauke. Gotovo 2.500 godina filozofi svih naroda pokušavali su da raspletu pitagorejsku pređu, ali očigledno nijedan nije bio uspešan. Bez obzira na pokušaje da se uništiti sva arhiva o Pitagorinom učenju, sačuvani su fragmenti koji daju ključ za neke od jednostavnijih delova njegove filozofije. Glavne tajne nikada nisu zapisivane, već su saopštavane usmeno nekolicini odabranih učenika. Oni svoje tajne očigledno nisu otkrili profanima, a rezultat toga je da je arkana, kada je smrt zapečatila njihove usne, umrla sa njima.

Neke od današnjih tajnih škola u svetu su produžeci drevnih Misterija i, mada je sasvim moguće da poseduju neke od originalnih numeričkih formula, o njima nema dokaza u obimnim spisima koje su ove grupe izdale tokom poslednjih petsto godina. Ti spisi, mada često raspravljaju o Pitagori, ne daju indikaciju znanja o njegovoj zapetljanoj doktrini koje bi bilo potpunije od onog što su imali post-pitagorejski grčki spekulanti, koji su puno govorili, malo napisali, još manje znali, a svoje neznanje prikrivali nizom tajanstvenih nagoveštaja i obećanjima. Tu i tamo se u literarnim delima ranih pisaca mogu pronaći zagonetne izjave koje se oni nisu potrudili da protumače. Sledeći primer je citiran od Plutarha:

„Pitagorejci zaista idu dalje od toga i imenima i titulama bogova počastvuju čak i brojeve i geometrijske dijagrame. Tako, jednakostraničan trougao nazivaju iz-glave-rođena Minerva i Tritogenija, jer on može biti podeljen na jednake delove trima vertikalama povučenim iz svakog od uglova. Jedinicu nazivaju Apolon, sa brojem dva povezuju ime nesloge i drskosti, a sa brojem tri, pravde. Jer, dok je nanošenje povrede krajnost na jednoj strani, a onaj koji trpi krajnost na drugoj strani, patnja je u sredini između njih. Na sličan način, kako se o tome obično izveštava, broj trideset šest, njihov Tetraktis, ili sveti Kvaternion, koji se sastoji od prva četiri neparna broja dodata grupi od prva četiri parna broja, smatraju za najsvečaniju zakletvu koju mogu da polože i nazivaju ga Kosmos."

(*Izida i Oziris*)

TETRAKTIS

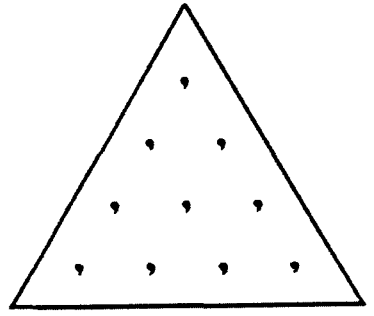

Teon iz Smirne izavljuje da je deset tačaka, ili Pitagorin tetraktis, bio simbol od najveće važnosti, jer je pronicljivom umu otkrivao tajnu univerzalne prirode. Pitagorejci su se vezivali sledećom zakletvom: „Tako mi Onoga koji je našoj duši dao tetraktis, u kojem su izvor i koren večno nicajuće prirode."

KOCKA I ZVEZDA

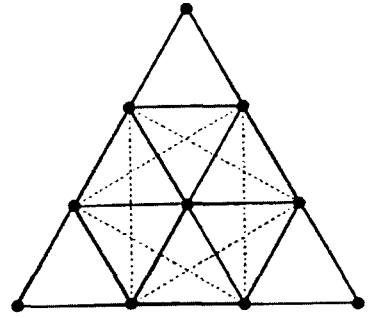

Povezivanjem deset tačaka tetraktisa formira se devet trouglova. Šest od njih je uključeno u formiranje kocke. Isti trouglovi, kada se između njih pravilno povuku linije, otkrivaju takođe i šestokraku zvezdu sa tačkom u centru. Samo sedam tačaka je iskorišćeno za formiranje kocke i zvezde. Prema kabali, tri neiskorišćene ugaone tačke predstavljaju trostruku, nevidljivu, uzročnu prirodu svemira, dok su sedam tačaka uključenih u kocku i zvezdu Elohim – Duhova sedam kreativnih razdoblja. Subota, ili sedmi dan, je središnja tačka.

Ranije, u istom delu, Plutarh navodi i sledeće:

> „Jer, kao što je moć trougla izraz prirode Plutona, Baha i Marsa, svojstva kvadrata Reje, Venere, Cerere, Veste i Junone, a dodekaedra Jupitera, tako je, kako nas obaveštava Eudoks, figura sa pedeset šest uglova izraz prirode Tifona."

Plutarh se nije pretvarao da pokušava da objasni unutrašnje značenje simbolā, već je verovao da je odnos koji je Pitagora uspostavio između geometrijskih tela i bogova bio rezultat slika koje je veliki mudrac video u egipatskim hramovima.

Albert Pajk, veliki masonski simbolista, priznao je da je bilo mnogo toga o čemu nije uspeo da osigura pouzdane podatke. U svom *Simbolizmu* (*Symbolism*)[1] je, za 32° i 33°, napisao:

> „Ne shvatam zašto bi 7 trebalo nazivati Minerva, ili kocku, Neptun."

U nastavku je dodao:

> „Nesumnjivo je da su sama imena koja su pitagorejci dali različitim brojevima bila enigmatska i simbolična i postoji malo sumnje da su u Plutarhovo vreme skrivena značenja tih imena izgubljena. Pitagora je isuviše dobro uspeo da svoje simbole prekrije velom koji je od početka bio neprobojan bez njegovog usmenog objašnjenja (...)."

Ova nesigurnost, koju su delili svi pravi proučavaoci te teme, konačno dokazuje da nije mudro davati definitivne izjave zasnovane na neodređenin i fragmentarnin podacima koji su dostupni o pitagorejskom sistemu matematičke filozofije. Materijal koji sledi predstavlja napor da se prikupi nekoliko glavnih poenti iz raspršenih podataka koje su sačuvali Pitagorini učenici i ostali koji su došli u dodir sa njegovom filozofijom.

❋ ❋ ❋

1 Pun naziv dela je *Predavanje o masonskom simbolizmu* (*Lecture On Masonic Symbolism*) (1874). (Nap. prev.)

❋

Metod obezbeđivanja numeričke moći reči

Prvi korak u pribavljanju numeričke vrednosti reči je da se ona vrati u svoj izvorni jezik. Ovim metodom se uspešno mogu analizirati samo reči grčkog ili hebrejskog porekla i *svaka reč mora biti napisana u svom najstarijem i kompletnom obliku.* Starozavetne reči i imena, dakle, moraju se prevesti nazad u rane hebrejske znakove, a novozavetne reči na grčki. Dva primera će pomoći da se razjasni taj princip.

Jevrejski *Demijurg* se na srpskom zove *Jahve*[2], ali kada se traži numerička vrednost imena *Jahve*, neophodno je ime napisati hebrejskim slovima. To postaje יהוה i čita se s desna u levo. Hebrejska slova su: ה – He, ו – Vau, ה – He, י – Jod, pa kad bi bilo prebačeno na srpski, s leva u desno, glasilo bi: *Jod-He-Vau-He*. Konsultovanjem tabele slovnih vrednosti, koja je data u nastavku, utvrđuje se da četiri znaka ovog svetog imena imaju sledeće numeričko značenje: *Jod* je jednak 10, *He* je jednako 5, *Vau* iznosi 6 i drugo *He* je jednako 5. Dakle, 10 + 5 + 6 + 5 = 26, sinonim za *Jahve*. Da su korišćena srpska slova, odgovor očigledno ne bi bio ispravan.

Drugi primer je tajanstveni gnostički panteos *Abraksas*. Za ovo ime se koristi grčka tabela. Abraksas je na grčkom Ἀβραξας. Α = 1, β = 2, ρ = 100, α = 1, ξ = 60, α = 1, ς = 200, zbir je 365, broj dana u godini. Ovaj broj čini ključ za tajnu Abraksasa, koji je simbol 365 Eona, ili Duhova Dana, okupljenih zajedno u jednoj složenoj ličnosti. *Abraksas* je simbol pet stvorenja i, kao što se krug godine zapravo sastoji od 360 stepeni, svako od emaniranih božanstava je jedna petina ove moći, ili 72, što je jedan od najsvetijih brojeva u jevrejskom *Starom zavetu* i njihovom kabalističkom sistemu. Isti metod se koristi u pronalaženju numeričke vrednosti imena grčkih i jevrejskih bogova i boginja.

2 U originalu, naravno, stoji: (...) *na engleskom zove Jehovah* (...) (*is called in English Jehovah*), ali, pošto je ovo izdanje na srpskom jeziku, prevedeno je: (...) *na srpskom* zove *Jahve* (...), jer, upravo kao što Menli Hol naglašava, ukoliko se ne radi o izvornom obliku neke reči, nebitno je na kojem je jeziku data. Na isti način je nastavljeno i dalje u pasusu. (Nap. prev.)

1	2	3	4	5	6	7	8
Aleph	𐤀	א	1	A α	•	Alpha	A
Beth	𐤁	ב	2	B β	•	Beta	B
Gimel	𐤂	ג	3	Γ γ	•	Gamma	G
Daleth	𐤃	ד	4	Δ δ	•	Delta	D
He	𐤄	ה	5	E ε	•	Epsilon	E
Vau	𐤅	ו	6	F	•	Digamma	Fv
Zain	𐤆	ז	7	Z ζ		Zeta	
Heth	𐤇	ח	8	H η		Eta	
Teth	𐤈	ט	9	Θ ϑ θ		Theta	
Jod	𐤉	י	10	I ι	•	Iota	I
Caph	𐤊	כ	20	K κ	•	Kappa	C
Lamed	𐤋	ל	30	Λ λ	•	Lambda	L
Mem	𐤌	מ	40	M μ	•	Mu	M
Nun	𐤍	נ	50	N ν	•	Nu	N
Samech	𐤎	ס	60	Ξ ξ		Xi	
Oin	𐤏	ע	70	O ο	•	Omicron	O
Pe	𐤐	פ	80	Π π	•	Pi	P
Tzadi	𐤑	צ	90	ϟ		Episemon bau	
Koph	𐤒	ק	100			επισημον βαυ	
			100	P ρ	•	Rho	R
Resh	𐤓	ר	200				
			200	Σ σ	•	Sigma	S
Shin	𐤔	ש	300				
			300	T τ	•	Tau	T
Tau	𐤕	ת	400				
			400	Υ υ	•	Upsilon	U
			500	Φ φ		Phi	
			600	Χ χ		Chi	
			700	Ψ ψ		Psi	
			800	Ω ω		Omega	
			900	ϡ		Sanpi	

NUMERIČKE VREDNOSTI HEBREJSKOG, GRČKOG I SAMARIĆANSKOG ALFABETA

Iz Higgins, Celtic Druids

Kolona	
1	Nazivi hebrejskih slova
2	Samarićanska slova
3	Hebrejska i haldejska slova
4	Numerički ekvivalenti slova
5	Velika i mala grčka slova
6	Slova obeležena asteriskom su ona koja je u Grčku doneo Kadmo iz Fenikije
7	Nazivi grčkih slova
8	Najbliži engleski ekvivalenti hebrejskim, grčkim i samarićanskim slovima

NAPOMENA: Kada se koristi na kraju reči, hebrejsko slovo *Tau* ima numeričku vrednost 440, *Kaf* (u tabeli *Caph*) 500, *Mem* 600, *Nun* 700, *Pe* 800, *Cadi* (u tabeli *Tzadi*) 900. *Alfa* (u tabeli *Alpha*) sa tačkom i Alef (u tabeli *Aleph*) sa crtom imaju vrednost 1000.

Originalni pitagorejski sistem numeričke filozofije ne sadrži ništa što bi opravdalo danas modernu praksu menjanja dobijenog imena ili prezimena u nadi da će se promenom vibracija imena poboljšati temperament ili finansijsko stanje.

Postoji takođe i savremeni sistem računanja u engleskom jeziku, ali njegova preciznost je tema opravdanog spora. Kada se uporedi, on je savremen i nema nikakve veze ni sa hebrejskim kabalističkim ni sa grčkim postupkom. Tvrdnju nekih da se radi o pitagorejskom sistemu ne podržava nijedan opipljiv dokaz, a postoji mnogo razloga zašto je takva tvrdnja neodrživa. Činjenica da je Pitagora koristio broj 10 kao osnovu za računanje, dok ovaj sistem koristi broj 9 – nesavršen broj – sama po sebi je gotovo konačna. Dalje, raspored grčkih i hebrejskih slova se ne slaže dovoljno sa engleskim da bi se dopustila primena brojnih sekvenci jednog jezika na brojne sekvence drugog. Nastavak eksperimentisanja sa sistemom može biti koristan, ali on nema osnovu u antici. Raspored slova i brojeva je sledeći:

1	2	3	4	5	6	7	8	9
A	B	C	D	E	F	G	H	I
J	K	L	M	N	O	P	Q	R
S	T	U	V	W	X	Y	Z	

Slova ispod svakog od brojeva imaju vrednost cifre na vrhu stupca. Tako u reči *Man* (čovek), $M = 4$, $A = 1$, $N = 5$: ukupno 10. Vrednosti brojeva su praktično iste onima koje su date u pitagorejskom sistemu.

Uvod u pitagorejsku teoriju brojeva

[Sledeći pregled pitagorejske matematike je parafraza uvodnog poglavlja knjige *Teorijska aritmetika* (*Theoretic Arithmetic*) Tomasa Tejlora, najređe i najvažnije kompilacije pitagorejskih matematičkih fragmenata koja postoji.]

Pitagorejci su proglasili aritmetiku za majku matematičkih nauka. To dokazuje činjenica da geometrija, muzika i astronomija zavise od nje, dok ona od njih ne zavisi. Dakle, geometrija se može ukloniti, ali će aritmetika ostati; međutim, ako se odstrani aritmetika, geometrija je eliminisana. Na isti način muzika zavisi od aritmetike, dok se ukidanje muzike na aritmetiku odražava samo kroz ograničavanje jednog od njenih izraza. Pitagorejci su takođe pokazali da aritmetika prethodi astronomiji, jer ova zavisi i od geometrije i od muzike. Veličina, oblik i kretanje nebeskih tela određeni su pomoću geometrije; njihov sklad i ritam pomoću muzike. Ako se odstrani astronomija, ni geometrija ni muzika neće biti povređeni, ali ako bi se eliminisali geometrija i muzika, astronomija bi bila uništena. Prioritet geometrije i muzike u odnosu na astronomiju je, dakle, ustanovljen. Aritmetika, međutim, prethodi svima njima; ona je primarna i osnovna.

Pitagora je uputio svoje učenike da je nauka matematike podeljena na dva glavna dela. Prvi se bavi *mnoštvom* (*multitudom*), ili sastavnim delovima stvari, a drugi *veličinom* (*magnitudom*), odnosno relativnom veličinom ili gustinom stvari.

Veličina je podeljena na dva dela – na stacionarnu veličinu i veličinu u pokretu, pri čemu stacionarni, ili nepokretni deo ima prioritet. *Mnoštvo* je takođe podeljeno na dva dela, jer se odnosi kako na samog sebe tako i na druge stvari, pri čemu prvi odnos ima prioritet. Pitagora je aritmetičku nauku dodelio mnoštvu koje se odnosi na samog sebe, a umetnost i muziku mnoštvu koje se odnosi na druge stvari. Geometrija je, na sličan način, dodeljena stacionarnoj veličini, a sferna geometrija (korišćena delom u smislu astronomije), pokretnoj veličini. I mnoštvo i veličina su ograničeni opsegom uma. Teorija atoma je dokazala da je veličina rezultat broja, jer je masa sastavljena od sićušnih jedinica, mada je oni koji nisu obavešteni pogrešno smatraju jedinstvenom, prostom supstancom.

Zbog fragmentarnosti postojeće pitagorejske arhivske građe, teško je doći do tačnih definicija pojmova. Međutim, pre no što bi se tema mogla dalje razviti, malo svetla mora se baciti na značenja reči broj, monada i jedan.

Monada označava (a) sveobuhvatno JEDNO. Pitagorejci su monadu nazivali „plemeniti broj, Predak Bogova i ljudi". Monada takođe označava i (b) zbir bilo koje kombinacije brojeva koji se smatraju celim. Prema tome, svemir je smatran monadom, ali su i pojedini delovi svemira (kao što su planete i elementi) monade u odnosu na delove od kojih su sami sačinjeni, iako su, s druge strane, deo veće monade formirane od njihovog zbira. Monada može takođe biti upoređena sa (c) semenom drveta koje, kad izraste, ima mnogo grana (brojeva). Drugim rečima, brojevi su za monadu ono što su grane stabla za seme drveta. Lajbnic je iz proučavanja misterioznih pitagorejskih monada razvio svoju veličanstvenu teoriju o svetu atoma teoriju koja je u savršenom skladu sa drevnim učenjima Misterija, jer je i sam Lajbnic bio inicijat tajne škole. Neki pitagorejci su smatrali da je monada takođe i (d) sinonim za *jedan*.

Broj je izraz primenjen za sve brojeve i njihove kombinacije. (Pojedini pitagorejci su pri striktnom tumačenju pojma broj isključivali 1 i 2.) Pitagora definiše broj kao proširenje i energiju semenih razloga

sadržanih u monadi. Sledbenici Hipasa su proglasili da je broj prvi uzorak koji je Demijurg koristio u stvaranju svemira.

Platoničari su *jedan* definisali kao „vrh mnoštva". *Jedan* se razlikuje od monade po tome što se pojam *monada* koristi da označi zbir delova koji se smatra jedinicom, a *jedan* je pojam koji se primenjuje na svaki od njenih sastavnih delova.

Postoje dva reda brojeva: *neparni* i *parni*. Zbog toga što jedinstvo, ili 1, uvek ostaje nedeljivo, neparan broj ne može biti podeljen da jednake delove. Dakle, 9 je 4 + 1 + 4, jedinstvo u centru je nedeljivo. Štaviše, ako se bilo koji neparan broj podeli na dva dela, jedan deo će uvek biti neparan, a drugi paran. Tako 9 može biti 5 + 4, 3 + 6, 7 + 2 ili 8 + 1. Pitagorejci su smatrali da je neparan broj – čiji prototip je monada – izričit i muški. Nisu se, međutim, svi slagali oko prirode jedinstva, ili 1. Neki su izjavljivali da je ono pozitivno, jer ako se doda parnom (negativnom) broju, ono proizvodi neparan (pozitivan) broj. Drugi su pokazivali da ako se jedinstvo doda neparnom broju, ovaj postaje paran, pa se tako muško pretvara u žensko. Jedinstvo, ili 1 je, dakle, smatrano androginim brojem, koji ima i muške i ženske atribute, pa je stoga i neparan i paran. Zbog toga su ga pitagorejci nazivali *parno-neparni*. Kod pitagorejaca je bilo uobičajeno da kao žrtvu vrhovnim bogovima ponude neparan broj objekata, a boginjama i podzemnim duhovima nuđen je paran broj.

Svaki paran broj može se podeliti na dva jednaka dela koji su uvek ili oba neparna ili oba parna. Dakle, kada se 10 podeli na jednake delove dobija se 5 + 5, dva neparna broja. Isti princip važi i ako se 10 podeli na nejednake delove. Na primer, kod 6 + 4, oba dela su parna, kod 7 + 3, oba dela su neparna, kod 8 + 2, oba dela su opet parna, a kod 9 + 1, oba dela su ponovo neparna. Znači, kod parnog broja, na koji god način da se podeli, delovi će uvek biti ili oba neparna ili oba parna. Pitagorejci su smatrali da su parni brojevi – čiji prototip je *duada* – neodređeni i ženski.

Neparni brojevi su podeljeni matematičkim postupkom koji se naziva „Eratostenovo sito" u tri opšte klase: *prosti*, *složeni* i *prosto-složeni* brojevi.

Prosti brojevi su oni koji nemaju drugog delioca osim sebe i jedinstva, poput 3, 5, 7, 11, 13, 17, 19, 23, 29, 31, 37, 41, 43, 47, i tako dalje. Na primer, 7 je deljivo samo sa 7, koje je u sebi sadžano samo jednom, i jedinstva, koje u 7 ide sedam puta.

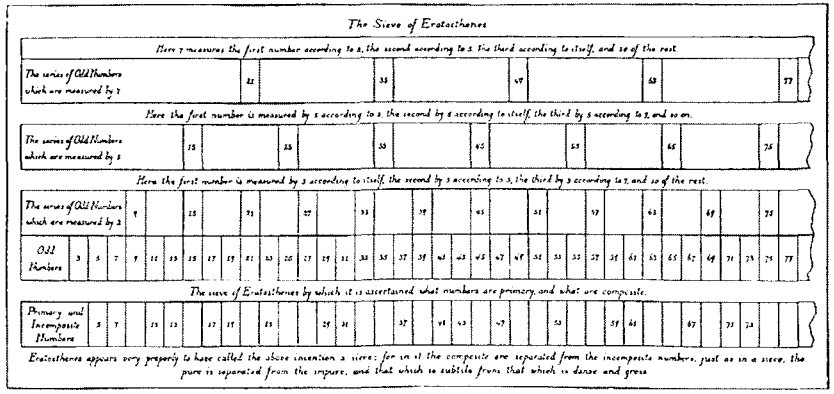

ERATOSTENOVO SITO

Precrtano iz *Taylor*[3], *Theoretic Arithmetic*

Ovo sito je matematički izum koji potiče od Eratostena, oko 230. g.p.n.e, a osmišljeno je u svrhu odvajanja složenih i prostih neparnih brojeva. Nakon što se teorija jednom savlada, njegova upotreba je krajnje jednostavna. Svi neparni brojevi se prvo rasporede po njihovom prirodnom poretku, kako je prikazano na dijagramu u drugom redu odozdo, označenom sa *Neparni Brojevi* (*Odd Numbers*). Videće se da je svaki treći broj (počevši od 3) deljiv sa 3, da je svaki peti broj (počevši od 5) deljiv sa 5, da je svaki sedmi broj (počevši od 7) deljiv sa 7, da je svaki deveti broj (počevši od 9) djeljiv sa 9, da je svaki jedanaesti broj (počevši od 11) djeljiv sa 11, i tako dalje do u beskonačnost. Ovaj sistem konačno prosejava ono što su pitagorejci nazivali „prosti" brojevi, odnosno one brojeve koji su deljivi samo sami sobom i jedinstvom. Oni se nalaze u donjem redu označeni kao *Osnovni i Prosti Brojevi* (*Primary and Incomposite Numbers*). U svojoj *Istoriji matematike* (*History of Mathematics*), Dejvid Judžin Smit[4] navodi da je Eratosten bio jedan od najvećih naučnika u Aleksandriji i da su ga njegovi poklonici zvali „drugi Platon". Eratosten je obrazovan u Atini, a poznat je ne samo po svom situ, već i po tome što je izračunao, na vrlo domišljat način, obim i prečnik zemlje. Njegova procena zemljinog prečnika bila je za samo 50 milja manja od polarnog prečnika koji prihvataju savremeni

3 Tomas Tejlor – videti napomenu 9 na strani 28. Pomenuto delo, *Teorijska aritmetika*, je iz 1810. godine. (Nap. prev.)

4 *David Eugene Smith, Ph.D., LL.D.*, 1860–1944) – američki matematičar i predavač, urednik *Biltena* Američkog matematičkog društva (*Bulletin of the American Mathematical Society*), autor brojnih knjiga o brojevima, aritmetici, geometriji i istoriji matematike. (Nap. prev.)

naučnici. To i druga Eratostenova matematička dostignuća, neosporno su dokaz da su u III veku pre Hrista Grci ne samo znali da je zemlja u obliku lopte, već da su mogli, sa zadivljujućom preciznošću, da odrede njenu stvarnu veličinu i udaljenost kako od sunca tako i od meseca. Aristarh sa Samosa, još jedan veliki grčki astronom i matematičar, koji je živio oko 250. godine pre Hrista, ustanovio je filozofskom dedukcijom i pomoću nekoliko jednostavnih naučnih instrumenata da se zemlja okreće oko sunca. Mada je Kopernik stvarno za sebe verovao da je bio pronalazač te činjenice, on je samo ponovio nalaze koje je izložio Aristarh sedamnaest vekova ranije.

Složeni brojevi su oni koji su deljivi ne samo sami sobom i jedinstvom, već i nekim drugim brojem; takvi su 9, 15, 21, 25, 27, 33, 39, 45, 51, 57, i tako dalje. Na primer, 21 je deljivo ne samo samim sobom i jedinstvom, već i sa 3 i 7.

Prosto-složeni brojevi su oni koji nemaju zajedničkog delioca, mada svaki ponaosob može biti podeljen; takvi su 9 i 25. Na primer, 9 je deljivo sa 3, a 25 sa 5, ali nijedan od njih nije deljiv deliocem onog drugog, pa tako nemaju zajedničkog delioca. Budući da imaju po jednog delioca, nazivaju se složeni, ali pošto nemaju zajedničkog delioca, nazivaju se prosti. Prema tome, pojam *prosto-složeni* stvoren je da opiše njihova svojstva.

Parni brojevi su podeljeni u tri klase: *parno-parni*, *parno-neparni* i *neparno-neparni*.

Parno-parni brojevi su svi koji su u dvostrukom odnosu sa jedinstvom, dakle: 1, 2, 4, 8, 16, 32, 64, 128, 256, 512 i 1.024. Dokaz perfekcije *parno-parnog* broja je da može biti prepolovljen, njegova polovina takođe, i tako unazad sve do jedinstva, kao, na primer, ½ od 64 = 32; ½ od 32 = 16; ½ od 16 = 8; ½ od 8 = 4, ½ od 4 = 2; ½ od 2 = 1; nemoguće je ići dalje od jedinstva.

Parno-parni brojevi poseduju određena jedinstvena svojstva. Ako se ovakvi brojevi redom sabiraju, njihov zbir je uvek jednak sledećem broju u nizu, umanjenom za jedan. Na primer: zbir prvog i drugog broja koji ispunjavaju ove uslove (1 + 2), jednak je trećem broju koji ispunjava te uslove (4), umanjenom za jedan; ili, zbir prvog, drugog, trećeg i četvrtog broja (1 + 2 + 4 + 8), jednak je petom (16), umanjenom za jedan.

U nizu *parno-parnih* brojeva, prvi pomnožen sa poslednjim jednak je poslednjem, drugi pomnožen sa drugim od pozadi jednak je

poslednjem, i tako dalje sve dok u neparnom nizu ne ostane jedan broj, koji je pomnožen sam sa sobom jednak poslednjem broju u nizu, odnosno, u parnom nizu ne ostanu dva broja, koji pomnoženi međusobno daju poslednji broj u nizu. Na primer: 1, 2, 4, 8, 16 je neparan niz. Prvi broj (1) pomnožen sa poslednjim brojem (16) jednak je poslednjem broju (16). Drugi broj (2) pomnožen sa drugim od pozadi (8) jednak je poslednjem broju (16). Budući da se radi o neparnom nizu, broj 4 je preostao u centru i on pomnožen sam sa sobom takođe daje poslednji broj (16).

Parno-neparni brojevi su oni koji, kada se prepolove, dalje više ne mogu da se dele na pola. Oni nastaju kada se uzastopni neparni brojevi pomnože sa 2. Tim procesom neparni brojevi 1, 3, 5, 7, 9, 11 proizvode parne brojeve, 2, 6, 10, 14, 18, 22. Dakle, svaki četvrti broj je *parno-neparni*. Svaki od *parno-neparnih* brojeva može se podeliti na pola samo jednom, kao što 2 deobom postaje dva broja 1 i ne može se dalje podeliti, ili kao što 6 deobom postaje dva broja 3 i ne može se dalje podeliti.

Parno-neparni brojevi su takođe izuzetni i po tome što svaki predstavlja polovinu zbira prethodnog i sledećeg parno-neparnog broja. Na primer: 10 je polovina zbira brojeva 6 i 14, 18 je polovina zbira brojeva 14 i 22, a 6 je polovina zbira brojeva 2 i 10.

Neparno-neparni, ili nejednako-neparni brojevi su kompromis između parno-parnih i parno-neparnih brojeva. Za razliku od parno-parnih, oni se ne mogu deliti na pola unazad do jedinstva, a za razliku od parno-neparnih, sposobni su za više od jednog delenja na pola. *Neparno-neparni* brojevi nastaju množenjem parno-parnih brojeva iznad broja 2, neparnim brojevima iznad broja jedan. Neparni brojevi iznad jedan su 3, 5, 7, 9, 11, i tako dalje. Parno-parni brojevi iznad 2 su 4, 8, 16, 32, 64, i tako dalje. Prvi neparan broj u nizu (3) pomnožen sa 4 (prvim parno-parnim brojem u nizu) daje 12, prvi neparno-neparni broj. Množenjem 5, 7, 9, 11, i tako dalje, sa 4, dobijaju se neparno-neparni brojevi. Ostali neparno-neparni brojevi nastaju, pak, množenjem 3, 5, 7, 9, 11, i tako dalje, sa drugim parno-parnim brojevima (8, 16, 32, 64, i tako dalje). Primer prepolovljavanja neparno-neparnog broja je sledeći: ½ od 12 = 6; ½ od 6 = 3, koji dalje ne može biti prepolovljen jer pitagorejci nisu delili jedinstvo.

Parni brojevi se takođe dele u tri klase: *nadsavršeni*, *manjkavi* i *savršeni* brojevi.

Nadsavršeni ili *preobilni* brojevi su oni kod kojih je zbir njihovih razlomaka veći od njih samih. Na primer: ½ od 24 = 12, ¼ = 6; ⅓ = 8; ⅙ = 4, 1/12 = 2 i 1/24 = 1. Zbir tih delova (12 + 6 + 8 + 4 + 2 + 1) je 33, što je veće od 24, originalnog broja.

Manjkavi brojevi su oni koji su veći od zbira svojih razlomaka. Na primer: ½ od 14 = 7; 1/7 = 2 i 1/14 = 1. Zbir tih delova (7 + 2 + 1) je 10, što je manje od 14, originalnog broja.

Savršeni brojevi su oni koji su jednaki zbiru svojih razlomaka. Na primer: ½ od 28 = 14, ¼ = 7; 1/7 = 4, 1/14 = 2 i 1/28 = 1. Zbir tih delova (14 + 7 + 4 + 2 + 1) je jednak originalnom broju 28.

Savršeni brojevi su izuzetno retki. Samo se jedan nalazi između 1 i 10, naime, 6; jedan između 10 i 100, naime, 28, jedan između 100 i 1.000, naime, 496, i jedan između 1.000 i 10.000, naime, 8.128. Savršeni brojevi pronađeni su pomoću sledećeg pravila: prvi broj parno-parnog niza brojeva (1, 2, 4, 8, 16, 32, i tako dalje) dodaje se drugom broju niza i ako je rezultat prost broj, on se množi poslednjim brojem u nizu parno-parnih brojeva od kojih je nastao. Proizvod je prvi savršen broj. Na primer: prvi i drugi parno-parni brojevi su 1 i 2. Njihov zbir je 3, prost broj. Ako se 3 pomnoži sa 2, poslednjim brojem u nizu parno-parnih brojeva od kojih je nastao, proizvod je 6, prvi savršen broj. Ako sabiranje parno-parnih brojeva ne rezultira prostim brojem, mora se dodati sledeći parno-parni broj u nizu, sve dok rezultat ne bude prost broj. Drugi savršen broj dobija se na sledeći način: zbir parno-parnih brojeva 1, 2 i 4 je 7, prost broj. Ako se 7 pomnoži sa 4 (poslednjim u nizu parno-parnih brojeva od kojih je nastao), proizvod je 28, drugi savršen broj. Ovaj način izračunavanja može se nastaviti u beskonačnost.

Kada se savršeni brojevi pomnože sa 2 proizvode preobilne brojeve, a kada se podele sa 2, proizvode manjkave brojeve.

Pitagorejci su razvili svoju filozofiju iz nauke o brojevima. Sledeći citat iz *Teorijske aritmetike* je odličan primer te prakse:

> „Savršeni brojevi su, dakle, prekrasne slike vrlina koje su određeni posrednici između viška i nedostatka, a nisu vrhunci, kao što su neki u antici smatrali. Zlo je zaista suprotstavljeno zlu, ali su oboje suprotstavljeni jednom dobru. Dobro, međutim, nikada nije suprotstavljeno dobru, već je istovremeno u suprotnosti sa oba zla odjednom. Plašljivost je suprotstavljena drskosti, a obema [je] zajednički nedostatak istinske hrabrosti; i plašljivost i drskost suprotstavljeni su moralnoj čvrstini. Lukavstvo je isto tako suprotstavljeno blesavosti, a obema [je] zajednički nedostatak intelekta; obe su suprotstavljene obazrivosti. Tako je, takođe, rasipništvo suprotstavljeno škrtosti, a obema [je] zajednička neotesanost; obe su suprotstavljene širokogrudosti. Slično je i sa ostalim vrlinama; iz svega [toga] je očigledno da savršeni brojevi veoma nalikuju vrlinama. Ali oni na vrline liče i na još jedan način, jer se retko mogu naći, pošto ih je malo, i nastaju u veoma konstantnom redu. Nasuprot tome, može se pronaći beskonačno mnoštvo preobilnih i umanjenih brojeva; niti se pojavljuju u urednim nizovima, niti nastaju iz bilo kog određenog izvora; stoga veoma nalikuju porocima, koji su brojni, neuredni i neodređeni."

TABELA DESET BROJEVA

(Sledeći pregled pitagorejskih brojeva je parafraza spisa Nikomaha, Teona iz Smirne, Prokla, Porfirija, Plutarha, Klimenta Aleksandrijskog, Aristotela i drugih ranih autoriteta.)

Monada – 1 – je tako nazvana jer ostaje uvek u istom stanju – odnosno, odvojena od mnoštva. Njeni atributi su sledeći: naziva se um, jer je um stabilan i nadmoćan; hermafroditska je, jer je i muško i žensko; neparna je i parna, jer kad se doda parnom čini neparno, a kad se doda neparnom čini parno; ona je Bog, jer je početak i kraj svega, ali sama nema ni početka ni kraja; ona je dobro, jer je takva priroda Boga; pribežište je materije, jer proizvodi duadu, koja je u suštini materijalna.

Pitagorejci su monadu nazivali haos, tama, bezdan, Tartar, Stiks, ponor, Leta, Atlas, Osovina, Morfo (naziv za Veneru) i Kula ili Jupiterov Presto, zbog velike moći koja prebiva u centru svemira i kontroliše kružno kretanje planeta oko sebe. Monada se takođe naziva i začetni razum, jer je izvor svih misli u svemiru. Ostala imena koja su joj dodeljivana su Apolon, zbog njenog odnosa prema suncu, Prometej, jer je čoveku donela svetlost, Piralije, onaj koji se nalazi

u vatri, rođenje, jer bez nje nijedan broj ne može da postoji, supstanca, jer je supstanca primarna, uzrok istine i ustrojstvo sklada: sve to zato što je ona iskonsko jedno.

Monada je jednakost između većeg i manjeg; ona je u sredini između namere i olakšanja; srednja je vrednost u mnoštvu, a u vremenu predstavlja sadašnjost, jer večnost ne zna ni za prošlost ni za budućnost. Nazivana je Jupiter, jer je on Otac i glava bogova; Vesta, oganj doma, jer se nalazi u sredini svemira i tu ostaje, ne naginjući se ni na jednu stranu, kao tačka u krugu; oblik, jer ograničava, obuhvata i okončava; ljubav, sloga i pobožnost, jer je nedeljiva. Ostala simbolička imena za monadu su brod, kola, Protej (bog sposoban da menja oblik), Mnemozina i Polionima (koja ima mnogo imena).

Duada – 2 – je podeljena i predstavlja par, a ne jedno, a kada postoji dvoje, svako od njih suprotstavljeno je onom drugom, pa su zbog toga njoj dodeljena sledeća simbolička imena: genij, zlo, tama, nejednakost, nestabilnost, pokretljivost, bestidnost, hrabrost, otimačina, materija, različitost, podela između mnoštva i monade, mana, bezobličnost, nedefinisanost, neodređenost, harmonija, tolerancija, koren, obilatost ideja, vrh, Fanes, mnjenje, zabluda, promenjivost, snebivljivost, pobuda, smrt, kretanje, rađanje, mutiranje, podela, dužina, povećavanje, sastav, zajedništvo, nesreća, izdržavanje, nametanje, brak, duša i nauka.

U svojoj knjizi *Brojevi*[5], V. Vin Vestkot kaže za duadu:

> „ (...) nazivana je 'odvažnost', jer je bila prvi broj koji se odvojio od Božanskog Jednog, iz 'Aditona od Boga hranjene Tišine', kako kažu haldejska proročanstva."

Kao što je monada otac, tako je duada majka; stoga, duada ima određenih zajedničkih karakteristika sa boginjama Izidom, Rejom (Jupiterovom majkom), Frigijom, Lidijom, Dindimenom (Kibelom) i Cererom; sa Erato (jednom od Muza), Dijanom, jer je mesec račvast; Diktinom, Venerom, Dionom, Kiterejom, Junonom, jer je ona i supruga i sestra Jupitera, i Majom, Merkurovom majkom.

Dok je monada simbol mudrosti, duada je simbol neznanja, jer u njoj postoji osećaj odvojenosti – osećaj koji je početak neznanja. Duada je, međutim, takođe i majka mudrosti, jer neznanje – iz same prirode – stalno rađa mudrost.

5 Pun naslov dela je *Brojevi, njihove okultne moći i mistične odlike* (*Numbers, their occult power and mystic virtues*) (1911). (Nap. prev.)

Pitagorejci su duboko poštovali monadu, a prezirali duadu, jer je ona bila simbol polariteta. Snagom duade stvoren je bezdan nasuprot nebesima. Bezdan odražava nebesa i postaje simbol iluzije, jer ono dole je samo odraz onoga gore. To dole nazvano je *maja*, iluzija, more, Velika Praznina i simbolizovano je persijskim Magima koji nose ogledala. Iz duade su nastali sporovi i svade, sve dok, stavljajući monadu između duade, ravnotežu nije ponovno uspostavio Bog-Spasitelj, koji je na sebe preuzeo oblik broja i zbog ljudskih grehova bio razapet između dva razbojnika.

Trijada – 3 – je prvi broj zaista neparan (monada nije uvek smatrana brojem). To je prva ravnoteža jedinica; stoga je Pitagora rekao da je Apolon davao proročanstva sa tronošca i savetovao trostruku žrtvu livenicu. Ključne reči osobene za trijadu su prijateljstvo, mir, pravednost, smotrenost, pobožnost, umerenost i čednost. Božanstva koja poseduju načela trijade su: Saturn (vladar vremena), Latona, Kornukopija, Ofion (velika zmija), Tetida, Hekata, Polihimnija (Muza), Pluton, Triton, vladar mora, Tritogeneja, Aheloj i Sudaje, Furije i Gracije. Ovaj broj se naziva mudrost, jer ljudi organizuju sadašnjost, predviđaju budućnost i imaju korist od iskustava stečenih uzdržavanjem. On je uzrok mudrosti i razumevanja. Trijada je broj znanja – muzike, geometrije i astronomije, te nauke o nebesnicima i zemljanima. Pitagora je poučavao da je kvadrat tog broja imao moć mesečevog kruga.

Svetost trijade i njen simbol – trougao – izvedeni su iz činjenice da je ona sastavljena od monade i duade. Monada je simbol Božanskog Oca, a duada Velike Majke. Sastavljena od ovo dvoje, trijada je stoga androgina i simbol je činjenice da je Bog rodio Svoje svetove iz Sebe, a u Svom kreativnom aspektu je oduvek simbolizovan trouglom. Tako je monada koja prelazi u duadu sposobna da postane roditelj potomstva, jer duada je materica planine Meru, unutar koje se izlegao svet i unutar koje on još uvek postoji u embrionu.

Tetradu – 4 – pitagorejci su cenili kao prvorođeni broj, koren svih stvari, izvor Prirode i najsavršeniji broj. Sve tetrade su intelektualne; one imaju pojavni red i okružuju svet dok *Empyreum*[6] prolazi kroz

6 Empirej, ili empireja (lat. *empyreum*, od srednjov. lat. *empyreus*, od grč. εμπῦριος, od εμ + πυρ = u vatri, ili plamteće, ognjeno) – po staroj grčkoj

njega. Zašto su pitagorejci predstavljali Boga kao tetradu objašnjeno je u svetom predavanju koje se pripisuje Pitagori, u kojem se Bog naziva Broj Brojeva. Razlog za to je činjenica da je dekada, ili 10, sastavljena od 1, 2, 3 i 4. Broj 4 je simbol Boga jer je simbol prva četiri broja. Osim toga, tetrada je središte nedelje, pošto je na pola puta između 1 i 7. Tetrada je takođe i prvo geometrijsko telo.

Pitagora je tvrdio da se čovekova duša sastoji od tetrade, četiri moći duše – uma, nauke, mišljenja i čula. Tetrada povezuje sva bića, elemente, brojeve i godišnja doba; ne može se navesti bilo šta što ne zavisi od tetraktisa; on je Uzrok i Tvorac svih stvari, razumljiv Bog, Autor nebeskog i razboritog dobra. Plutarh interpretira taj tetraktis, za koji je rekao da je takođe nazivan i svet, kao broj 36, koji se sastoji od zbira prva četiri neparna i prva četiri parna broja, dakle:

1 + 3 + 5 + 7	= 16
2 + 4 + 6 + 8	= 20
	36

Ključne reči dodeljene tetradi su plahovitost, snaga, muževnost, od dve majke i čuvar ključa Prirode, jer univerzalni sklop bez nje ne može da postoji. Takođe je nazivana i sklad i prva dubina. Božanstva koja učestvuju u prirodi tetrade su: Herkul, Merkur, Vulkan, Bah i Uranija (jedna od Muza).

Trijada predstavlja primarne boje i glavne planete, dok tetrada predstavlja sekundarne boje i manje planete. Iz prvog trougla izašlo je sedam duhova, simbolizovanih trouglom i kvadratom. Oni zajedno čine masonsku kecelju.

Pentada – 5 – je unija neparnog i parnog broja (3 i 2). Među Grcima je pentagram bio sveti simbol svetlosti, zdravlja i vitalnosti. Takođe je simbolizovao i peti element – eter – zato što je slobodan od poremećaja četiri niža elementa. Naziva se ravnoteža, jer deli savršen broj 10 na dva jednaka dela.

kosmologiji to je krajnja sfera u ptolomejskom pogledu na svet – najviši deo neba, boravište bogova; ispunjen je čistom svetlošću, ili elementom vatra (eterom u Aristotelovoj prirodnoj filozofiji). U srednjovekovnom hrišćanstvu to je najviše nebo, boravište Boga i blaženih, izvorište svetlosti i stvaranja. Ovde je reč primenjena u značenju spoznavanje. (Nap. prev.)

Pentada je simbol Prirode, jer, kada se pomnoži sama sobom, vraća se u sebe, baš kao i zrna pšenice, koja počinju u obliku semena, prolaze kroz Prirodne procese i reprodukuju seme pšenice kao krajnji oblik vlastitog rasta. Ostali brojevi pomnoženi sami sobom daju druge brojeve, ali samo 5 i 6 pomnoženi sami sobom predstavljaju sebe i zadržavaju svoj izvorni broj kao poslednju cifru u svojim proizvodima.

Pentada predstavlja sva viša i niža bića. Ponekad je nazivana hijerofant, ili sveštenik Misterija, zbog svoje veze sa duhovnim eterom, pomoću kojeg se postiže mistični razvoj. Ključne reči pentade su pomirenje, naizmeničnost, brak, besmrtnost, srdačnost, Proviđenje i zvuk. Božanstva koja učestvuju u prirodi pentade su Palada, Nemeza, Bubastija (Bast), Venera, Androginija, Kitereja i glasnici Jupitera.

Tetrada (elementi) plus monada jednako je pentada. Pitagorejci su učili da su elementi zemlje, vatre, vazduha i vode prožeti supstancom koja je nazivana eter – osnova vitalnosti i života. Stoga su izabrali petokraku zvezdu ili pentagram kao simbol vitalnosti, zdravlja i međusobnog prožimanja.

Bilo je uobičajeno da filozofi prikriju element zemlje iza simbola zmaja, a za mnoge od antičkih heroja rečeno je da istupaju i ubijaju zmaja. Dakle, zabijali su svoj mač (monadu) u telo zmaja (tetradu). To je rezultiralo stvaranjem pentade, simbola pobede duhovne prirode nad materijalnom prirodom. Četiri elementa su u ranim biblijskim spisima simbolizovana kao četiri reke koje su tekle kroz Edenski vrt. Sami elementi su pod kontrolom složenog Jezekiljevog Heruvima.

Pitagorejci su smatrali da *heksada* – 6 – predstavlja, kao što je Kliment Aleksandrijski zamislio, stvaranje sveta koje je saglasno i sa prorocima i sa drevnim Misterijama. Pitagorejci su je nazvali savršenstvo svih delova. Taj broj bio je posebno posvećen Orfeju, a takođe i Sudbini, Lahezi i Muzi Taliji. Nazivana je oblik oblika, artikulacija svemira i tvorac duše.

Grci su smatrali da su sklad i duša slične po prirodi, jer su sve duše skladne. Heksada je takođe i simbol braka, jer je formirana sjedinjavanjem dva trougla, jednog muškog i jednog ženskog. Među ključnim rečima dodeljenim heksadi su: vreme, jer je mera trajanja; panacea, jer je zdravlje ravnoteža, a heksada broj ravnoteže; svet,

jer je kroz sklad često vidljivo da se svet, poput heksade, sastoji od suprotnosti; svedovoljna, jer su njeni delovi dovoljni za celokupnost (3 + 2 + 1 = 6); neumorna, jer sadrži elemente besmrtnosti.

Heptada – 7 – je od strane pitagorejaca nazivana „dostojna poštovanja". Smatralo se da je to broj religije, jer čoveka kontroliše sedam nebeskih duhova kojima bi trebalo da prinosi žrtve. Nazvana je broj života, jer se verovalo da ljudska bića rođena u sedmom mesecu embrionalnog života obično ostaju živa, dok ona rođena u osmom mesecu često umiru. Jedan autor nazvao ju je Devica bez majke, Minerva, jer nije bila rođena od majke, već iz krune, ili glave Oca, monade. Ključne reči heptade su sreća, prilika, nadzor, kontrola, upravljanje, rasuđivanje, snovi, glasovi, zvukovi i ono što sve stvari vodi ka njihovom kraju. Božanstva čiji atributi su izraženi heptadom su Oziris, Mars i Klio (jedna od Muza).

Za mnoge drevne narode heptada je bila sveti broj. Jevrejskih Elohim[7] bilo je navodno sedam na broju. Oni su bili Duhovi Zore, poznatiji kao Arhanđeli koji kontrolišu planete. Sedam Arhanđela,

7 *Elohim* (heb. אלהים, אֱלוֹהִים, ponekad transliterovano kao *Aleim*) – hebrejska reč koja izražava koncept božanstvenosti. Očigledno je povezana sa hebrejskom reči *el*, mada je morfološki sastavljena od hebrejskog *Eloah* (אלוה) sa sufiksom za množinu. Dakle, može se shvatiti kao množina i tako je shvata i Menli Hol, pa ni ovu reč, kao što je bio slučaj i sa *Sefirot* (videti napomenu 12 na strani 127), nećemo menjati po našim padežima. *Elohim* je treća reč hebrejskog teksta *Postanja* i često se javlja u *Tori*, jevrejskom svetom spisu, koji poznajemo kao *Petoknjižje* u *Starom zavetu*. Tačno značenje reči je često sporno. U nekim slučajevima [npr. Izlazak 3, 2: „Tada mu se pojavi *Elohim* (u Daničićevom prevodu anđeo Gospodnji) (...) iz jedne kupine."], javlja se kao imenica u jednini u hebrejskoj gramatici i opšte je shvaćeno da označava jednog Boga Izraela. U drugim slučajevima, reč *Elohim* je klasična množina reči *Eloah* (אלוה) i odnosi se na politeističko mišljenje o mnoštvu bogova [npr. Izlazak 20, 3: „Nećeš imati drugih *Elohim* (kod Daničića, „bogova") pred licem mojim."]. U nekim drugim slučajevima značenje reči iz teksta nije jasno i može se odnositi na moćna bića [npr. Postanje 6, 2: „(...) videći sinovi *Elohim* (*e-aleim*) (u Daničićevom prevodu „Božji") kćeri čovečje kako su lepe, uzimahu za žene sve one koje izabrahu."; Izlazak 4, 16: „On će za tebe govoriti narodu: on će ti služiti umesto usta, a ti ćeš za njega biti mesto *Elohim*" (kod Daničića, „mesto Boga"); Izlazak 22, 28: „Ne opsuj *Elohim* (kod Daničića – Boga) i ne opsuj starešinu naroda svoga."]. Više o *Elohim* pogledati u poglavlju KABALISTIČKI KLJUČEVI STVARANJA ČOVEKA, str. 546 i dalje. (Nap. prev.)

sa tri duha koji kontrolišu sunce u njegovom trostrukom aspektu, čine 10, svetu pitagorejsku dekadu. Tajanstveni pitagorejski tetraktis, ili četiri reda tačaka koje rastu od 1 do 4, bio je simbol faza stvaranja. Velika pitagorejska istina da su sve stvari u Prirodi ponovo rođene kroz dekadu, ili 10, suptilno je očuvana u slobodnom zidarstvu kroz rukovanja obavljana ujedinjavanjem 10 prstiju, po pet na ruci svake od osoba.

Broj 3 (duh, um i duša) spušta se u 4 (svet), a zbir im je 7, ili mistična priroda čoveka, koja se sastoji od trostrukog duhovnog tela i četvorostrukog materijalnog oblika. Simbolizovani su kockom, koja ima šest površina i misterioznu sedmu tačku unutar sebe. Šest površina su usmerenja: sever, istok, jug, zapad, gore i dole, ili, napred, nazad, desno, levo, gore i dole, ili, opet, zemlja, vatra, vazduh, voda, duh i materija. Usred njih stoji 1, koji je uspravna figura čoveka, iz čijeg centra u kocki zrači šest piramida. Otuda potiče veliki okultni aksiom: „Centar je otac smerova, dimenzija i udaljenosti."

Heptada je broj zakona, jer je to broj Tvoraca Kosmičkog zakona, Sedam Duhova pred prestolom.

Ogdoada – 8 – bila je sveta jer je to broj prve kocke, koja ima osam uglova, i jedini je parno-parni broj ispod 10 (1-2-4-8-4-2-1). Stoga, 8 se deli na dva broja 4, svako 4 se deli na dva broja 2, a svako 2 se deli na dva broja 1, čime je ponovno uspostavljena monada. Među ključnim rečima ogdoade su ljubav, savet, razboritost, zakon i praktičnost. Božanstva koja učestvuju u prirodi ogdoade su Panarmonija, Reja, Kibela, Kadmeja, Dindimena, Orkija, Neptun, Temida i Euterpa (Muza).

Ogdoada je bila misteriozni broj povezan sa grčkim Eleusinskim Misterijama i Kabirima. Nazvana je mali sveti broj. Svoj oblik izvela je delom od uvijene zmije sa Hermesovog Kaduceja, a delom od zmijolikog kretanja nebeskih tela, moguće i od mesečevih čvorova[8].

Eneada – 9 – je prvi kvadrat neparnog broja (3×3). Bila je povezivana sa neuspehom i manom, jer je za jedan podbacila da bude savršen broj 10. Nazivana je brojem čoveka, zbog njegovih devet meseci embrionalnog života. Među ključnim rečima su okean i horizont,

8 Mesečevi čvorovi predstavljaju dve nematerijalne tačke na nebu koje su određene presecima putanje Meseca oko Zemlje i ekliptike, koja predstavlja putanju Zemlje oko Sunca. Uzlazni i silazni čvor uvek su jedan naspram drugog, sa Zemljom između njih. (Nap. prev.)

jer su u antici smatrani bezgraničnim. Eneada je neograničen broj zato što ne postoji ništa izvan nje, osim beskonačnog 10. Nazvana je granica i ograničenje, jer okuplja sve brojeve unutar sebe. Nazvana je sfera vazduha, jer okružuje brojeve kao što vazduh okružuje zemlju. Bogovi i boginje koji u većem ili manjem stepenu učestvuju u njenoj prirodi su Prometej, Vulkan, Junona, Jupiterova sestra i žena, Pean i Aglaja, Tritogeneja, Kureti, Prozerpina, Hiperion i Terpsihora (Muza).

Na 9 je gledano kao na zlo, jer je invertiran broj 6. Prema Eleusinskim Misterijama, to je broj sfera kroz koje svest prolazi na putu do rođenja. Zbog svoje bliske sličnosti sa spermatozoidom, broj 9 je povezan sa embrionalnim životom.

Dekada – 10 – prema pitagorejcima, najveći je od brojeva, ne samo zato što je tetraktis (10 tačaka), već i zato što obuhvata sve aritmetičke i skladne proporcije. Pitagora je rekao da je 10 priroda broja, jer svi narodi računaju do njega, a kada dođu do njega, vraćaju se na monadu. Dekada je nazivana i nebo i svet, jer prvi uključuje drugog. Pošto je savršen broj, dekadu su pitagorejci primenjivali na one stvari koje se odnose na starost, snagu, veru, potrebu i moć pamćenja. Nazivana je i neumorna, jer, poput Boga, nikada se nije umarala. Pitagorejci su nebeska tela podelili u deset redova. Takođe su izjavljivali da dekada usavršava sve brojeve i obuhvata unutar sebe prirodu neparnog i parnog, pokretnog i nepokretnog, dobrog i lošeg. Povezivali su njenu moć sa sledećim božanstvima: Atlasom (jer je on nosio brojeve na svojim ramenima), Uranijom, Mnemozinom, Suncem, Fanesom i Jednim Bogom.

Decimalni sistem se verovatno može pratiti unazad do vremena kada je bilo uobičajeno da se računa na prste, koji su bili među najprimitivnijim uređajima za računanje, a još uvek se koriste među mnogim domorodačkim narodima.

SIMBOLIZAM LJUDSKOG TELA

❋

Filozofski čovečuljak ❋ Tri univerzalna centra ❋ Hramovi inicijacije ❋ Simbolizam ruke ❋ Veliki i mali čovek ❋ Antropos, ili Nadduša

❋

Najstariji, najdublji, najuniverzalniji od svih simbola je ljudsko telo. Grci, Persijanci, Egipćani i Hindusi smatrali su da je filozofska analiza ljudske trojedne prirode neizostavan deo etičke i verske obuke. Misterije svih naroda učile su da su zakoni, elementi i sile svemira ovaploćene u ljudskom organizmu, da sve što postoji izvan čoveka ima svoje analogije unutar čoveka. Univerzum, koji je nemerljiv u njegovoj beskrajnosti i nezamisliv u njegovoj dubini, van granica je procene smrtnika. Čak i sami bogovi mogli su da shvate samo deo nepristupačne veličanstvenosti koja je bila njihov izvor. Kada je privremeno prožet božanskim entuzijazmom, čovek može za kratak trenutak da transcendira ograničenja vlastite ličnosti i ugleda deo tog nebeskog sjaja u kojem je okupano čitavo stvaranje. Ali čak i u razdobljima svoje najveće prosvetljenosti čovek nije u stanju da u supstancu svoje racionalne duše utisne savršenu sliku raznolikosti izraza nebeskih aktivnosti.

Prepoznavši ispraznost pokušaja da se intelektualno nose sa onim što nadilazi racionalne moći shvatanja, rani filozofi okrenuli su svoju pažnju sa nepojmljivog Božanstva na čoveka, gde su unutar uzanih granica njegove prirode pronašli ispoljavanje svih misterija spoljašnjih sfera. Kao prirodni izdanak ove prakse pojavio se tajni teološki sistem u kojem je Bog smatran Velikim Čovekom i, obrnuto, čovek malim bogom. U nastavku te analogije, univerzum je

smatran za čoveka i, obrnuto, čovek za minijaturni univerzum. Veliki univerzum nazvan je *Makrokosmos* – Veliki Svet, ili Telo – a Božanski Život, ili duhovni entitet koji kontroliše njegove funkcije, nazvan je *Makroprozopus*. Čovekovo telo, ili pojedinačni ljudski univerzum, nazvano je *Mikrokosmos*, a Božanski Život, ili duhovni entitet koji kontroliše njegove funkcije, nazvan je *Mikroprozopus*. Paganske Misterije su se prvenstveno bavile upućivanjem neofita u istinski odnos koji postoji između *Makrokosmosa* i *Mikrokosmosa* – drugim rečima, između Boga i čoveka. Prema tome, ključ ovih analogija između organa i funkcija koji pripadaju *Mikrokosmičkom* čoveku i onih kod *Makrokosmičkog* Čoveka činio je najcenjeniji posed ranih inicijata.

U *Razotkrivenoj Izidi* H. P. Blavacka na sledeći način rezimira paganski koncept čoveka:

> „Čovek je mali svet – mikrokosmos unutar velikog univerzuma. Njegova *tri* duha ga odlažu, poput fetusa, u matericu makrokosmosa i, dok je njegovo zemaljsko telo u stalnom saosećaju sa svojim roditeljem zemljom, njegova astralna duša živi u sazvučju sa zvezdanom *anima mundi*. On je u njoj, kao što je ona u njemu, jer element koji prožima svet ispunjava sav prostor i jeste sâm prostor, samo bezobalan i beskonačan. Što se tiče njegovog trećeg duha, božanskog, šta je ako nije infinitezimalni zrak, jedan od bezbroj zrakova koji se produžuju direktno iz Najvećeg Uzroka – Duhovne Svetlosti Sveta? To je trojstvo organske i anorganske priroode – duhovno i fizičko, koji su tri u jednom i o kojima Proklo kaže da je 'prva monada Večni Bog, druga, večnost, treća, paradigma, odnosno uzorak svemira'; tri predstavlja Razumljivu Trijadu."

Davno pre uvođenja idolopoklonstva u religiju, rani sveštenici nalagali su da se kip čoveka postavi u svetilištu hrama. Ta ljudska figura simbolizovala je Božansku Moć u svim njenim zamršenim manifestacijama. Na taj način su antički sveštenici čoveka prihvatili kao udžbenik i kroz proučavanje njega učili su kako da shvate veće i nejasnije tajne nebeske šeme čiji su deo bili. Nije neverovatno da je ta misteriozna figura, koja je stajala iznad primitivnih oltara, bila napravljena u obliku čovečuljka i, poput nekih simboličkih ruku u misterijskim školama, bila prekrivena bilo izrezbarenim bilo oslikanim hijeroglifima. Statua je možda mogla da se otvori i prikaže relativne pozicije organa, kostiju, mišića, nerava i ostalih delova tela.

Nakon vekova istraživanja, čovečuljak-lutka je postao masa zapetljanih hijeroglifa i simboličkih slika. Svaki deo je imao svoje tajno značenje. Merenja su formirala osnovni standard pomoću kojeg je bilo moguće meriti sve delove kosmosa. To je bio veličanstven, složen simbol svih znanja koja su posedovali mudraci i hijerofanti.

Zatim je nastupilo doba idolopoklonstva. Misterije su se raspale iznutra. Tajne su izgubljene i niko nije znao identitet tajanstvenog čoveka koji je stajao iznad oltara. Zapamćeno je samo da je figura bila sveti i veličanstveni simbol Univerzalne Moći i konačno su ljudi počeli da je gledaju kao boga – onog Jednog po čijem liku je napravljen čovek. Nakon što su izgubili znanja o svrsi za koju je prvobitno čovečuljak konstruisan, sveštenici su se klanjali tom liku sve dok na kraju njihov nedostatak duhovnog razumevanja nije bacio hram u ruševine oko njihovih glava, a kip se, sa civilizacijom koja je zaboravila njegovo značenje, pretvorio u prah.

Polazeći od ove pretpostavke prvih teologa da je čovek zaista oblikovan po Božjem obličju, inicirani umovi prošlih vekova podigli su ogromnu teološku građu na temelju ljudskog tela. Religiozni svet današnjice je gotovo potpuno neupućen u činjenicu da je biologija nauka koja je izvor njegovih doktrina i načela. Mnogi od kodova i zakona za koje savremeni proroci veruju da su direktna otkrivenja Božanstva, zapravo su plodovi vekova strpljivog zadubljivanja u zamršenosti ljudskog organizma i beskonačnih čuda otkrivenih takvim proučavanjem.

U gotovo svim svetim knjigama sveta mogu se naći anatomske analogije. To je najočiglednije u njihovim mitovima o stvaranju. Svako ko je upoznat sa embriologijom i akušerstvom neće imati poteškoća u prepoznavanju osnove alegorije o Adamu i Evi i Edenskom vrtu, o devet stupnjeva Eleusinskih Misterija i bramanističkoj legendi o inkarnacijama Višnua. Priča o Univerzalnom Jajetu, skandinavski mit o Ginungagapu (tamnom rascepu u prostoru u kojem je posejano seme sveta) i korišćenje ribe kao amblema očinske generativne vlasti – sve pokazuje pravo poreklo teološke spekulacije. Filozofi antike su shvatili da je sam čovek bio ključ za zagonetku života, jer je on bio živa slika Božanskog Plana, a u budućim vekovima čovečanstvo će takođe doći do potpunijeg shvatanja svečanog značaja onih drevnih reči: „Odgovarajuće proučavanje čovečanstva je čovek."

I Bog i čovek imaju dvostruku konstituciju, u kojoj je viši deo nevidljiv, a niži vidljiv. I u jednom i u drugom se nalazi i posrednička sfera koja obeležava mesta gde se te vidljive i nevidljive prirode susreću. Kao što duhovna priroda Boga kontroliše Njegov objektivni univerzalni oblik – koji je zapravo kristalizovana ideja – tako je i duhovna priroda čoveka nevidljiv uzrok i kontrolišuća snaga njegove vidljive materijalne ličnosti. Stoga je evidentno da duh čoveka ima isti odnos prema svom materijalnom telu kao Bog prema objektivnom univerzumu. Misterije su učile da je duh, ili život, prethodio obliku, a da ono što je prethodno uključuje u sebe sve ono što dolazi posle njega. Duh prethodi obliku, pa je oblik, dakle, uključen u područje duha. Popularna je i izjava ili uverenje da je čovekov duh unutar njegovog telo. Prema zaključcima filozofije i teologije, međutim, to je pogrešno verovanje, jer duh prvo opasuje područje, a potom se manifestuje unutar njega. Filozofski gledano, oblik, kao deo duha, nalazi se unutar duha, ali, duh je više od samog oblika. Kao što se materijalna priroda čoveka, dakle, nalazi unutar duha, tako i Univerzalna Priroda, uključujući čitav zvezdani sistem, postoji unutar sveprožimajuće suštine Boga – Univerzalnog Duha.

Prema drugom konceptu drevne mudrosti, sva tela – bilo duhovna bilo materijalna – imaju tri centra, koja su Grci nazivali *gornji* centar, *srednji* centar i *donji* centar. Ovde će se pojaviti prividna neodređenost. Nemoguće je dijagramom ili simbolički adekvatno prikazati apstraktne mentalne istine, jer dijagramasko predstavljanje jednog aspekta metafizičkog odnosa može biti stvarna suprotnost nekog drugog aspekta. Mada se ono što je gore uopšteno smatra superiornim u dostojanstvu i moći, u stvarnosti je ono što je u centru superiornije i prethodi kako onome za šta se kaže da je iznad tako i onome za šta se kaže da je ispod. Dakle, mora se reći da je prvo – koje se smatra da je gore – zapravo u centru, dok su oba ostala (za koje se kaže da su gore ili dole), zapravo ispod. Ovo može biti dodatno pojednostavljeno ako čitalac *iznad* uzme kao indikativni stepen blizine izvoru, a termina *ispod* kao indikativni stepen udaljenosti od izvora, izvor kao smešten u stvarnom centru, a relativnu udaljenost kao razne tačke duž poluprečnika od centra prema periferiji. U pitanjima koja se odnose na filozofiju i teologiju, *gore* se može uzeti u obzir kao ono što je prema centru, a *dole* kao ono što je prema periferiji. Centar je duh, periferija je materija. Dakle, *gore* je upravljeno ka duhu duž uzlazne lestvice duhovnosti, *dole* je upravljeno ka materiji duž spuštajuće lestvice materijalnosti. Potonji pojam je delimično izražen vrhom kupe koja, kada se gleda odozgo, deluje kao tačka u samom centru kružnice koju formira osnova kupe.

Ta tri univerzalna centra – jedan iznad, jedan ispod i veza koja ih ujedinjuje – predstavljaju tri sunca ili tri aspekta jednog sunca – centre sjaja. Oni, pored toga, imaju svoje analoge u tri velika centra ljudskog tela, koji su, poput fizičkog svemira, delo Demijurga. Tomas Tejlor kaže:

> „Prvo od njih [tih sunaca] analogno je svetlu viđenom u svom izvoru, suncu, drugo svetlu čim se odvoji od sunca, a treće sjaju kojim se to svetlo prenosi drugim prirodama."

Budući da je viši (ili duhovni) centar između druga dva, njegova analogija u fizičkom telu je srce – najduhovniji i najmisteriozniji organ u ljudskom telu. Drugi centar (ili veza između viših i nižih svetova) uzdignut je na poziciju najvećeg fizičkog dostojanstva – mozga. Treći (ili niži) centar je potisnut na položaj najmanjeg fizičkog dostojanstva, ali najveće fizičke važnosti – sistema za razmnožavanje. Tako je srce simbolički izvor života, mozak veza kojom su, kroz racionalnu inteligenciju, sjedinjeni život i oblik, a sistem za razmnožavanje – ili pakleni stvoritelj – izvor sile koja proizvodi fizičke organizme. Ideali i težnje pojedinca u velikoj meri zavise od toga koji od ova tri centra moći dominira u okviru i aktivnosti izražavanja. Kod materijaliste je donji centar najjači, kod intelektualiste viši centar, dok je kod inicijata to srednji centar koji – perući dve krajnosti u poplavi duhovnog sjaja – uspešno kontroliše i um i telo.

Kao što svetlost svedoči o životu – koji je njeno izvorište – tako um svedoči o duhu, a aktivnost, na još nižem planu, svedoči o inteligenciji. Stoga um svedoči o srcu, dok sistem za razmnožavanje, nasuprot tome, svedoči o umu. U skladu s tim, duhovna priroda se najčešće simbolizuje srcem, intelektualna snaga otvarenim okom, kao simbolom pinealne žlezde (epifize), ili oka Kiklopa, koji je Janus sa dva lica paganskih Misterija, a sistem za razmnožavanje cvetom, palicom, peharom ili rukom.

Mada su sve Misterije priznavale srce kao središte duhovne svesti, često su namerno ignorisale taj koncept i koristile srce, u njegovom

egzoteričnom smislu, kao simbol emotivne prirode. U takvom rasporedu generativni centar predstavlja fizičko telo, srce emocionalno telo, a mozak mentalno telo. Mozak predstavlja nadređenu sferu, ali nakon što bi inicijati prošli kroz niže stupnjeve, upućivani su da je mozak zastupnik duhovnog plamena koji prebiva u najdubljem kutku srca. Proučavaoci ezoterije otkrivaju da su veoma davno drevni često pribegavali raznim paravanima kako bi prikrili prava tumačenja svojih tajni. Zamena mozga za srce bila je jedan od tih paravana.

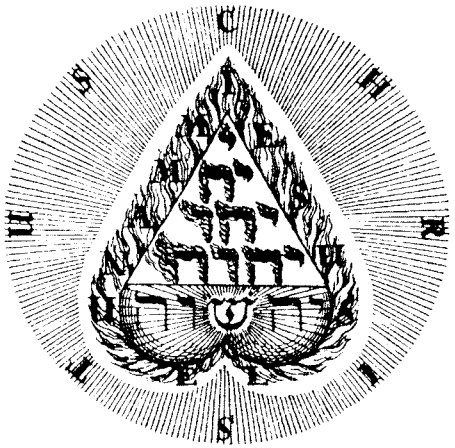

TETRAGRAMATON U LJUDSKOM SRCU

Iz *Böhme, Libri Apologetici*

Tetragramaton, ili četvoroslovno ime Boga, na ovom crtežu je aranžirano kao tetraktis unutar obrnutog ljudskog srca. Ispod, ime *Jahve* (*Jehovah*) je prikazano kako se pretvara u *Jehoshua*, umetanjem blistavog hebrejskog slova ש, *Šin*. Crtež kao celina predstavlja Božji presto i Njegove hijerarhija unutar čovekovog srca. U prvoj knjizi *Libri Apologetici*, Jakob Beme ovako opisuje značenje simbola:

„Jer mi ljudi imamo jednu zajedničku knjigu koja ukazuje na Boga. Svako je ima u sebi, a to je neprocenjivo Ime Božje. Njegova su slova plamen Njegove ljubavi, koju je On iz Svog srca u neprocenjivo Ime Isusovo otkrio u nama. Čitajte ta slova u vašim srcima i duhovima i imaćete zamašan broj knjiga. Svi spisi Božje dece usmeravaju vas ka toj jednoj knjizi, jer u njoj leže sva blaga mudrosti. (...) Ta knjiga je Hrist u vama."

Tri stupnja drevnih Misterija bila su, uz nekoliko izuzetaka, održavana u odajama koje su predstavljale tri velika centra ljudskog i univerzalnog tela. Sam hram, ako je to bilo moguće, građen je u obliku ljudskog tela. Kandidat je ulazio između nogu, a najviši stepen dobijao je na mestu koje je odgovaralo mozgu. Tako je prvi stepen bio tajna materije, a njegov simbol bio je sistem za razmnožavanje; on je

uzdizao kandidata kroz različite stupnjeve konkretne misli. Drugi stepen održavan je u odaji koja je odgovarala srcu, ali je predstavljao srednju moć, koja je bila mentalna veza. Tu je kandidat bivao iniciran u tajne apstraktne misli i podizan je onoliko visoko koliko mu je um bio sposoban da prodre. Tada je prelazio u treću odaju, koja je, kao analogna mozgu, zauzimala najvišu poziciju u hramu, ali je, ona analogna srcu, bila najdostojanstvenija. U odaji mozga otkrivana je misterija srca. Tu bi inicijat po prvi put uistinu shvatio značenje onih besmrtnih reči: „Čovek je ono što misli u svom srcu." Kao što postoji sedam srdaca u mozgu, tako postoji i sedam mozgova u srcu, ali je to stvar nadfizike o kojoj se u ovom trenutku malo može reći.

U prvoj knjizi *O Platonovoj teologiji* Proklo o ovoj temi piše:

„Zaista, Sokrat u *Alkibijadu* (Prva knjiga) s pravom primećuje da će duša koja ulazi u sebe videti sve ostale stvari, pa i samo božanstvo. Jer, graničeći se sa svojim vlastitim jedinstvom i centrom svekolikog života, ostavljajući na stranu mnoštvo i raznolikost svih mnogostrukih moći koje ono sadrži, ona se penje na najvišu ponuđenu osmatračnicu. I, kao što se u najsvetijim misterijama, kako kažu, mistici u početku sreću sa više oblika i raznolikim rodovima koji su bačeni pred bogove, ali na ulasku u hram, nepokretni, čuvani mističnim obredima, iskreno primaju u svoje krilo [srce] božansko prosvetljenje i, skinuvši svoje odore, kao što bi rekli, sudeluju u božanskoj prirodi, isto se, kako mi se čini, odvija i u spekulaciji o celini. Jer kad duša gleda na stvari iza sebe, posmatra senke i slike bića, ali kada se okrene ka sebi, ona razvija svoju vlastitu suštinu i razloge koje sadrži. I isprva, zaista, ona samo kao da posmatra sebe, ali, kad dublje prodre u znanje o sebi, tu pronalazi kako intelekt tako i redove bića. Kad, međutim, produži u svoje unutrašnje kutke i u aditon u kojem je duša, ona zatvorenim očima [bez pomoći nižeg uma] vidi rod bogova i jedinstvo bića. Jer sve stvari se u nama nalaze psihički i na taj način smo, naravno, sposobni da, pobuđivanjem moći i slika celine koju sadržimo, spoznamo sve stvari."

Stari inicijati su upozoravali svoje učenike da slika nije stvarnost nego samo objektivizacija subjektivne ideje. Slike bogova nisu bile osmišljene da budu predmet obožavanja, već ih je trebalo smatrati samo kao simbole, ili podsetnike, na nevidljive sile i načela. Slično tome, telo čoveka se ne sme smatrati za pojedinca, već samo za kuću

pojedinca, na isti način kao što je hram bio Kuća Božja. U stanju prostote i iskvarenosti čovekovo telo je grob ili zatvor božanskog načela; u stanju otvorenosti i regeneracije ono je Kuća ili Svetilište Božanstva prema čijim kreativnim moćima je oblikovano. „Ličnost je koncem odvojena od prirode Bića", izjavljuje tajni rad. Čovek je u suštini stalan i besmrtan princip; samo njegova tela prolaze kroz ciklus rođenja i smrti. Besmrtnost je stvarnost; smrtnost je nestvarnost. Tako stvarnost, tokom svakog perioda zemaljskog života, prebiva u nestvarnosti, a od nje se oslobađa privremeno smrću, a trajno prosvetljenjem.

Mada se uopšteno smatraju za politeiste, pagani su takvu reputaciju stekli ne zato što su poštovali više od jednog Boga, već pre zbog toga što su personifikovali atribute tog Boga, čime su stvorili panteon izvedenih božanstava od kojih svako manifestuje deo onoga što Jedan Bog manifestuje kao celinu. Panteoni raznih drevnih religija, dakle, zapravo predstavljaju katalogizovane i personifikovane atribute Božanstva. U tom pogledu oni odgovaraju hijerarhijama hebrejskih kabalista. Svi antički bogovi i boginje stoga imaju svoje analogije u ljudskom telu, kao što imaju i elementi, planete i sazvežđa, koji su nebesnicima pripisani kao njihovi odgovarajući prenosioci. Četiri telesna centra su dodeljena elementima, sedam vitalnih organa planetama, dvanaest glavnih delova i udova zodijaku, nevidljivi delovi čovekove božanske prirode raznim nadzemaljskim božanstvima, dok je za skrivenog Boga proglašeno da se manifestuje kroz koštanu srž.

Mnogima je teško da shvate da su oni sami stvarni univerzumi, da su njihova fizička tela vidljiva priroda kroz čiju strukturu bezbrojni talasi evoluirajućeg života razvijaju svoje latentne mogućnosti. Ipak, kroz čovekovo fizičko telu ne evoluiraju samo mineralno, biljno i životinjsko kraljevstvo, već i nepoznate klasifikacije i podele nevidljivog duhovnog života. Baš kao što su ćelije infinitezimalne jedinke u strukturi čoveka, tako je čovek infinitezimalna jedinka u strukturi svemira. Teologija utemeljena na znanju i uvažavanju tih veza duboka je koliko je duboka i ta istina.

Pošto čovekovo fizičko telo ima pet posebnih i važnih ekstremiteta – dve noge, dve ruke i glavu, od kojih poslednji upravlja sa prva četiri – broj 5 je bio prihvaćen kao simbol čoveka. Sa svoja četiri ugla piramida simbolizuje ruke i noge, a svojim vrhom glavu, ukazujući tako da jedna racionalna moć kontroliše četiri iracionalna

ugla. Ruke i noge iskorišćeni su da predstave četiri elementa, pri čemu su dve noge zemlja i voda, a dve ruke vatra i vazduh. Mozak tada simbolizuje sveti peti element – eter – koji kontroliše i objedinjuje ostala četiri. Ako su noge postavljene zajedno, a ruke raširene, čovek simbolizuje krst, sa racionalnim intelektom kao glavom, ili gornjim udom.

Prsti imaju posebno značenje. Nožni prsti predstavljaju Deset zapovesti fizičkih zakona, a prsti na rukama Deset zapovesti duhovnih zakona. Četiri prsta svake ruke predstavljaju četiri elementa, a tri članka svakog prsta predstavljaju podelu elementa, tako da se na svakoj šaci nalazi dvanaest delova prstiju, koji su analogni znakovima zodijaka, dok dva članka i osnov svakog palca označavaju trostruko Božanstvo. Prvi članak odgovara kreativnom aspektu, drugi zaštitnom aspektu, a baza generativnom i destruktivnom aspektu. Kad se šake spoje, rezultat predstavlja dvadeset i četiri Starešine i šest Dana Stvaranja.

ŠAKA UKRAŠENA SLIKAMA ISUSA HRISTA, DEVICE MARIJE I DVANAEST APOSTOLA

Iz starog štampanog materijala, ljubaznošću Karla Oskara Borga (*Carl Oscar Borg*)

Na dvanaest članaka prstiju pojavljuju se prikazi Apostola, od koji svaki nosi svoj odgovarajući simbol. Kod onih koji su pretrpeli mučeništvo simbol označava instrument njihove smrti. Dakle, simbol sv. Andrije je krst, sv. Tome – koplje ili graditeljski vinkl, sv. Jakova mlađeg – batina, sv. Filipa – krst, sv. Vartolomeja – veliki nož ili kriva sablja,

sv. Mateja – mač ili koplje (ponekad kesa), sv. Simona – batina ili testera, sv. Matije – sekira i sv. Jude helebarda. Apostoli čiji simboli nisu povezani sa njihovim mučeništvom su sv. Petar, koji nosi dva ukrštena ključa, jedan zlatan i jedan srebrn, sv. Jakov stariji, koji nosi hodočasnički štap i ljušturu školjke i sv. Jovan, koji drži pehar iz kojeg je otrov čudesno nestao u obliku zmije. [Videti *Priručnik hrišćanskog simbolizma* (*Handbook of Christian Symbolism*).] Lik Hrista na drugom članku palca ne sledi paganski sistem po kojem se tom položaju dodeljuje prva Osoba iz Stvoriteljske Trijade. Bog Otac bi trebalo da zauzima drugi članak, Bog Sin prvi članak, dok se Bogu Svetom Duhu dodeljuje osnova palca. – Takođe, u skladu s filozofskim uređenjem, Devica bi trebalo da zauzima osnovu palca, koja je posvećena mesecu.

Telo je u simbolizmu vetikalno podeljeno na pola; desna polovina je smatrana svetlošću, a leva polovina tamom. Oni koji ne znaju pravo značenje svetlosti i tame, svetlosnu polovinu nazvali su duhovna, a levu polovinu materijalna. Svetlost je simbol objektivnosti, tama subjektivnosti. Svetlost je manifestacija života, pa stoga sledi život. Ono što prethodi svetlosti je tama, u kojoj svetlost postoji privremeno, ali tama stalno. Pošto je život prethodio svetlosti, njegov jedini simbol je tama, a tama se smatra velom koji večito mora da skriva pravu prirodu apstraktnog i neizdiferenciranog Bića.

U davna vremena ljudi su se borili desnom rukom, a vitalne centre branili levom rukom, na kojoj su nosili štit. Desna polovina tela bila je, dakle, smatrana napadačkom, a leva polovina odbrambenom. Zbog toga je, takođe, desna strana tela smatrana muškom, a leva strana ženskom. Nekoliko autoriteta misle da je današnje prevladavanje desnorukosti rezultat običaja držanja leve strane u suzdržanosti iz odbrambenih razloga. Dalje, pošto se izvor Bića nalazi u prvobitnoj tami koja je prethodila svetlosti, duhovna priroda čoveka je u tamnom delu njegovog bića, jer je srce na levoj strani.

Među interesantnim zabludama koje proizlaze iz lažne prakse povezivanja tame sa zlom je i ona zbog koje je nekoliko drevnih naroda koristilo desnu ruku za sve konstruktivne poslove, a levu ruku samo za one stvari koje su nazivane nečistim i nedostojnim očiju bogova. Iz istog razloga je crna magija često nazivana levim putem, dok se za nebo govorilo da se nalazi na desnoj strani, a pakao na levoj. Neki filozofi su dalje izjavljivali da postoje dva načina pisanja: jedan, s leva na desno, koji je smatran egzoteričnim metodom, i drugi, s desna na

levo, koji je smatran ezoteričnim. Egzoterično pisanje bilo je ono koje je činjeno izvan, ili daleko od srca, dok je ezoterično pisanje bilo ono koje je – poput drevnog hebrejskog – bilo usmereno prema srcu.

Tajna doktrina obznanjuje da je svaki deo i ud tela ovaploćen u mozgu, a da je, zauzvrat, sve što je u mozgu ovaploćeno u srcu. U simbolizmu ljudska glava često predstavlja inteligenciju i samospoznaju. Pošto je ljudsko telo kao celina najsavršeniji poznati proizvod zemaljske evolucije, uzeto je da ono predstavlja Božanstvenost – najosetnije stanje ili formu. Umetnici, u pokušaju da prikažu Božanstvo, često prikazuju samo ruku koja izranja iz neprobojnog oblaka. Oblak označava nespoznatljivo Božanstvo skriveno od čoveka ljudskim ograničenjima. Ruka označava Božansko delovanje, jedini deo Boga koji je spoznatljiv za niža čula.

Lice se sastoji od prirodnog Trojstva: oči predstavljaju duhovnu moć koja shvata, nozdrve predstavljaju zaštitne i oživljavajuće snage, a usta i uši predstavljaju materijalnu, demijuršku moć donjeg sveta. Prva sfera je večno postojeća i tvoračka, druga sfera se odnosi na tajnu tvoračkog daha, a treća sfera na tvoračku reč. Rečju Božjom proizveden je materijalni univerzum, a sedam tvoračkih moći, ili vokala – koji su dovedeni u postojanje izgovaranjem Reči – postalo je sedam Elohim, ili Božanstava, čijom snagom i službom je organizovan donji svet. Povremeno je Božanstvo simbolizirano okom, uvom, nosom, ili ustima. Prvim je označena Božanska svest, drugim, Božansko učešće, trećim, Božanska životna snaga, a četvrtim, Božanska zapovest.

Drevni narodi nisu verovali da je duhovnost načinila čoveka pravednim ili racionalnim, nego da su pravednost i racionalnost načinili čoveka duhovnim. Misterije su učile da se duhovno prosvetljenje postiže samo izdizanjem niže prirode do određene mere delotvornosti i čistote. Misterije su stoga osnivane radi razvijanja čovekove prirode prema određenim pravilima koja, kada se verno slede, uvećavaju ljudsku svest do tačke na kojoj je u stanju spoznavanja sopstvenog ustrojstva i istinske svrhe postojanja. Znanje o tome kako se čovek mnogostruke konstitucije može najbrže i najpotpunije preporoditi do tačke duhovnog prosvetljenja činilo je tajnu, ili ezoterijsku, doktrinu antike. Određeni, očigledno fizički, organi i centri su zapravo velovi ili omotači duhovnih centara. Šta su oni i kako se mogu razviti nikad nije bilo objavljeno nepreporođenima, jer su filozofi uvideli

da kada čovek jednom shvati celokupan rad nekog sistema, on može dostići propisani kraj i bez kvalifikovanosti za upravljanje i kontrolu efekata koje je izazvao. Iz tog razloga toga su nametnuti dugi periodi iskušavanja, tako da znanje o tome kako da se postane poput bogova može pripasti jedino onima koji su toga dostojni.

Da to znanje, međutim, ne bi bilo izgubljeno, bilo je skriveno u alegorijama i mitovima, besmislenim za profane, ali očiglednim za one upoznate sa tom teorijom ličnog iskupljenja, koja je bila temelj filozofske teologije. I samo hrišćanstvo može biti citirano kao primer. Čitav *Novi zavet* je zapravo genijalno skriveno razlaganje tajnih procesa ljudskog preporađanja. Likovi tako dugo smatrani istorijskim muškarcima i ženama zapravo su personifikacije određenih procesa koji se odvijaju u ljudskom telu kada čovek svesno počne da se oslobađa od robovanja neznanju i smrti.

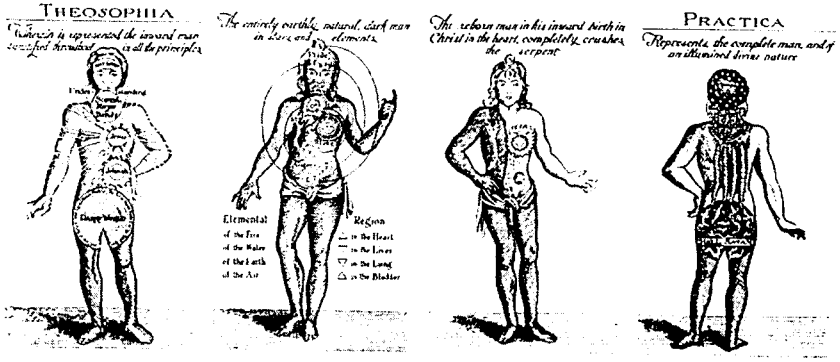

TROSTRUKI ŽIVOT UNUTRAŠNJEG ČOVEKA

Preertano iz *Gichtel, Theosophia Practica*

Johan Georg Gihtel[1], dubok filozof i mistik, najprosvetljeniji od učenika Jakoba Bemea, tajno je širio gornje dijagrame unutar male grupe predanih prijatelja i studenata. Gihtel je ponovno objavljivao Bemeove spise, ilustrujući ih brojnim izvanrednim slikama. Prema Gihtelu, gornji dijagrami predstavljaju anatomiju božanskog (ili unutrašnjeg) čoveka i grafički izlažu uslove u kojima se on nalazi za vreme njegovog ljudskog, paklenog, i božanskog stanja. Slike u Be-

1 *Johann Georg Gichtel* (1638–1710) – nemački mistik, energični promoter Isusovog hrišćanskog prosvetiteljskog društva (*Christerbauliche Jesusgesellschaft*). Stekao je sledbenike koji su se nazivali gihtelijanci ili Bratstvo anđela. (Nap. prev.)

meovim delima, koja je izdao Viljem Lou[2], navodno se temelje na Gihtelovim dijagramima koje prenose u svim detaljima. Gihtel ne daje detaljan opis svojih slika, a slova na originalnim dijagramima, ovde prevedena sa nemačkog, jedini su ključ za tumačenje grafikona.

Dve krajnje figure predstavljaju lice i naličje istog dijagrama i nazivaju se Tabela Tri. One su „dizajnirane da prikažu stanje čitavog čoveka, kao i uslove u kojima se nalaze njegova tri bitna dela, Duh, Duša i Telo, u njegovom preporođenom stanju." Treći lik s leva nazvan je Druga Tabela i prikazuje „uslove u kojima se Čovek nalazi u svojoj starosti, u posrnulom i iskvarenom stanju, bez poštovanja, ili razmatranja svog obnavljanja kroz preporađanje." Treći lik, međutim, ne odgovara Prvoj Tabeli Viljema Loua. Prva Tabela verovatno predstavlja uslove u kojima se čovečanstvo nalazilo pre pada, dok se Gihtelova slika odnosi na treće, odnosno preporođeno stanje čovečanstva. Viljem Lou ovako opisuje smisao dijagrama i simbola na njima:

> „Te tri tabele su dizajnirane da predstave Čoveka u njegovom različitom Trostrukom stanju: Prva, pre njegovog Pada, u Čistoti, Nadmoći i Slavi; Druga, nakon njegovog Pada, u Uprljanosti i Prokletstvu, i Treća, u njegovom uzdizanju iz Pada, ili na putu preporađanja, u Posvećenju i Tendenciji ka svom poslednjem Savršenstvu."

Studenti orijentalizma će u simbolima na slikama hinduskih čakri, ili centara duhovne sile, odmah prepoznati različite pokrete i aspekte koji otkrivaju stanje unutrašnje božanske prirode učenika.

Odeća i ukrasi koje su navodno nosili bogovi takođe su ključevi, jer je u Misterijama odeća smatrana za sinonim oblika. Stepen duhovnosti ili materijalnosti organizama označavan je kvalitetom, lepotom i vrednošću odeće koju su nosili. Na čovekovo fizičko telo gledano je kao na odoru njegove duhovne prirode, pa je, stoga, što su razvijenije bile njegove nadsupstancijalne moći, veličanstvenija bivala njegova pojava. Naravno, odeća je prvobitno nošena više radi ukrasa, nego zbog zaštite, a takva praksa još uvek preovladava kod mnogih primitivnih naroda. Misterije su učile da su čovekovi jedini trajni ukrasi njegove vrline i vredne karakteristike, da je odeven u svoja ostvarenja i ukrašen svojim dostignućima. Stoga je bela odora bila simbol čistote, crvena

2 *William Law* (1686–1761) – engleski sveštenik i teološki pisac. Iako najmanje popularna, daleko najzanimljivija, najoriginalna i najsugestivnija od svih Louovih dela su ona koja je napisao u svojim poznijim godinama, nakon što se slučajno susreo sa delima Jakoba Bemea, oko 1734. godine, i postao njegov oduševljeni obožavalac (ne učenik). (Nap. prev.)

odora žrtvovanja i ljubavi, a plava odora altruizma i integriteta. Budući da se za telo govorilo da je odora duha, mentalni ili moralni deformiteti prikazivani su kao deformiteti tela.

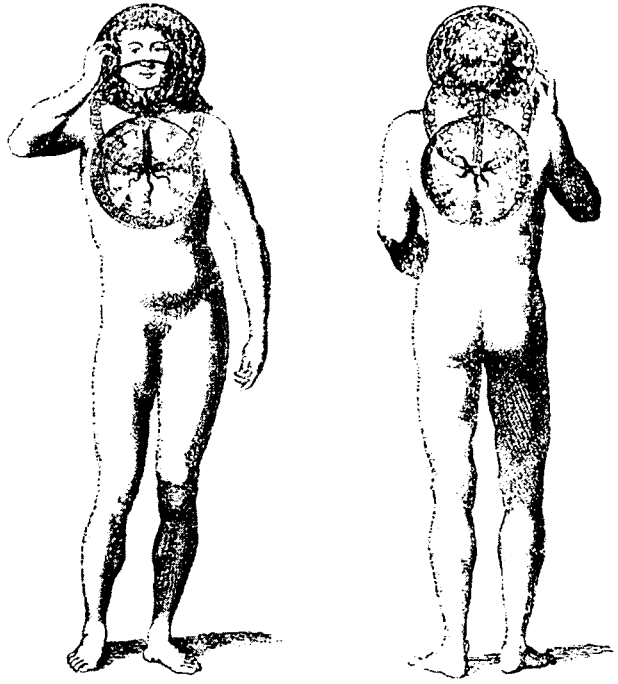

BOŽANSKO DRVO U ČOVEKU

(*spreda*) (*sleđa*)

Iz *Law. Figures of Jakob Böhme*

(*Leva figura*) – Drvo, sa svojim korenjem u srcu, uzdiže se iz Ogledala Božanstva, kroz Sferu Razumevanja, da bi se dalje razgranalo u Sferu Čula. Korenje i stablo tog drveta predstavljaju božansku prirodu čoveka i mogu se nazvati njegova *duhovnost*, grane drveta su odvojeni delovi božanskoga ustrojstva i mogu se povezati sa *individualnošću*, a lišće – zbog svoje prolazne prirode – odgovara *ličnosti*, koja nema učešća ni u jednom delu postojanosti njegovog božanskog izvora.

(*Desna figura*) – Baš kao što dijagram koji predstavlja čoveka spreda pokazuje njegove božanske principe u njihovom preporođenom stanju, tako pogled na istu figuru sleđa prikazuje niže, ili „noćno", stanje sunca. Iz Sfere Astralnog

Uma uspinje se linija kroz Sferu razuma u Sferu čula. Sfera Astralnog Uma i Sfera čula ispunjene su zvezdama da se označi noćno stanje njihove prirode. U Sferi razuma, više i niže su pomireni. Razum kod smrtnog čoveka odgovara Prosvetljenom Razumevanju kod duhovnog čoveka.

S obzirom na čovekovo telo kao merno pravilo univerzuma, filozofi su izjavili da su sve stvari koje sliče po ustrojstvu – ako ne po obliku – ljudsko telo. Grci su, na primer, proglasili Delfe za pupak zemlje, jer je na fizičku planetu gledano kao na gigantsko ljudsko biće svijeno u obliku lopte. Za razliku od hrišćanskog verovanja da je zemlja neživa stvar, pagani su smatrali ne samo zemlju već i sva zvezdana tela kao pojedinačna stvorenja koja poseduju individualne inteligencije. Išli su čak tako daleko da su na različita kraljevstva Prirode gledali kao na pojedinačne entitete. Na životinjsko carstvo, na primer, gledano je kao na jedno biće – mešavinu svih stvorenja koje sačinjavaju to carstvo. Ta prototipska životinja bila je mozaičko otelotvorenje svih životinjskih sklonosti i unutar njene prirode postojao je čitav životinjski svet, kao što ljudska vrsta postoji unutar ustrojstva prototipskog Adam.

Na isti način, rase, narodi, plemena, religije, države, zajednice i gradovi bili su posmatrani kao složeni entiteti, svaki sastavljen od različitog broja individualnih jedinica. Svaka zajednica poseduje individualnost koja je zbir pojedinačnih stavova njenih stanovnika. Svaka religija je pojedinac čije je telo sastavljeno od hijerarhije i ogromnog mnoštva pojedinačnih vernika. Organizacija bilo koje religije predstavlja njeno fizičko telo, a njeni pojedinačni članovi žive ćelije koje čine taj organizam. Prema tome, vere, rase i zajednice – poput pojedinaca – prolaze kroz Šekspirovih *Sedam doba*[3], jer život čoveka je standard pomoću kojeg se procenjuje večnost svih stvari.

3 Radi se o podeli čovekovog života na sedam dobi koju je Viljem Šekspir (*William Shakespeare*) načinio u okviru monologa melanholičnog Žaka iz komada *Kako vam drago* (*As You Like It*). Ovaj govor, inače poznat kao *Čitav svet je pozornica* (*All the world's a stage*), što je fraza kojom počinje, poredi svet sa pozornicom, a život sa pozorišnom predstavom i razvrstava ljudski život na sedam faza-scena, koje se ponekad nazivaju sedam dobi čoveka: doba odojčeta, školarca, ljubavnika, vojnika, sudije, lakrdijaša i doba drugog detinjstva, „bez zuba, bez očiju, bez ukusa, bez ičega". Ovaj monolog je jednan od Šekspirovih najcitiranijih odlomaka. (Nap. prev.)

Prema tajnoj doktrini, čovek, kroz postupno prečišćavanje svojih prenosnika i stalno rastuću osetljivost, koja je rezultat te prečišćenosti, postupno prevladava ograničenja materije i raspliće se iz smrtne pređe. Kada čovečanstvo završi svoju fizičku evoluciju, praznu ljušturu materijalnosti koja ostane iza njega koristiće drugi talasi života kao odskočnu dasku za svoje oslobođenje. Trend čovekovog evolucionog rasta uvek je usmeren prema njegovom vlastitom suštinskom Sopstvu. U trenutku najdubljeg materijalizma, dakle, čovek je od Sebe najudaljeniji. Prema učenjima Misterija, u materiji se ne inkarnira čitava duhovna priroda čoveka. Duh čoveka je na dijagramu prikazivan kao jednakostraničan trougao, sa jednim temenom okrenutim na dole. To donje teme, koje je jedna trećina duhovne prirode, ali je, u odnosu na dostojanstvo druge dve, znatno manje od jedne trećine, spušta se za kratko vreme u iluziju materijalne egzistencije. Ono što se nikad ne zaogrće plaštom materije je Hermesov *Antropos* – Natčovek – analogan Kiklopu, ili *demonu* čuvaru kod Grka, *anđelu* Jakoba Bemea i Emersonovoj Nad-duši:

„ (...) tom Jedinstvu, toj Nad-duši, unutar koje je sadržano posebno biće svakog čoveka i ujedinjeno sa svim ostalima."

Pri rođenju, samo se trećina Božanske Prirode čoveka privremeno odvaja od svoje besmrtnosti i preuzima na sebe san fizičkog rođenja i postojanja, pokrečući svojim nebeskim entuzijazmom prenosioca sastavljenog od materijalnih elemenata, koji je deo materijalne sfere i vezan za nju. Pri umiranju, taj otelovljeni deo budi se iz sna fizičke egzistencije i još jednom se ponovo ujedinjuje sa svojim večnim stanjem. Ovaj periodični silazak duha u materiju nazvan je *točak života i smrti*, a načela vezana za njega filozofi su opširno razmatrali u okviru predmeta metempsihoze. Inicijacijom u Misterije i određenim procesom, poznatim kao operativna teologija, taj zakon rađanja i umiranja je prevaziđen i tokom fizičke egzistencije se onaj deo duha, koji je zaspao unutar oblika, budi bez intervencije smrti – neizbežnog Inicijatora – i svesno se ponovo ujedinjuje sa *Antroposom*, ili natkriljujućom supstancom sopstva. To je istovremeno primarna svrha i potpuno ostvarenje Misterija: da čovek postane svestan i svesno se ponovo ujedini sa svojim božanskim izvorom, bez prolaženja kroz fizičko raspadanje.

LEGENDA O HIRAMU

Izgradnja Solomonovog Hrama ❋ Ubistvo Hirama Abifa ❋ Mučeništvo Žaka de Molea ❋ Duh vatre i pinealna žlezda ❋ Lutanja astronomskog Hirama ❋ Kleopatrina igla i masonske oznake

Kada se Solomon – od Boga ljubljeni graditelj Večite Kuće i Veliki Majstor Jerusalimske Lože – popeo na presto svoga oca, Davida, posvetio je život podizanju Božjeg hrama i palate za kraljeve Izraela. Davidov verni prijatelj, Hiram, kralj Tira, čuvši da je sin Davidov seo na presto Izraela, posla čestitke i ponudi pomoć novom vladaru. U svojim *Jevrejskim starinama*, Josif Flavije spominje da su u njegovo vreme i u Jerusalimu i u Tiru mogle da se vide kopije pisama koja su dva kralja razmenila. Uprkos Hiramovom nedostatku zahvalnosti za dvadeset gradova u Galileji koje mu je Solomon poklonio po završetku hrama, dva vladara ostali su najbolji prijatelji. Obojica su bili poznati po svojoj duhovitosti i mudrosti i, kada su razmenjivali pisma, svaki je smišljao zagonetna pitanja kako bi testirao mentalnu genijalnost onog drugog. Solomon je sa Hiramom iz Tira sklopio sporazum i obećao mu ogromne količine ječma, pšenice, kukuruza, vina i ulja, kao i plate za tirske zidare i tesare, za koje je dogovoreno da pomognu Jevrejima u podizanju hrama. Hiram je također obezbedio kedrovinu i drugu finu drvnu građu, koja je splavovima prebacivana preko mora u Jopu, odakle su je Solomonovi radnici otpremali u unutrašnjost kopna do gradilišta hrama.

Zbog svoje velike ljubavi prema Solomonu, Hiram iz Tira poslao je i Velikog Majstora Dionizijskih Arhitekata, Hirama Abifa, Udovičinog Sina, kojemu nije bilo ravna među zanatlijama na zemlji. Hiram je opisan kao „Tirianac rodom, ali izraelskog porekla", i „drugi Veseleilo (*Bezaleel*), kojemu kralj njegov oda počast nazvavši ga Otac". *Džepni priručnik slobodnog zidara* (*The Freemason's Pocket Companion*) (objavljeno 1771) ovako opisuje Hirama:

> „ (...) Najlukaviji, najveštiji i najčudesniji radnik koji je ikada živeo, čije sposobnosti nisu bile vezane samo za graditeljstvo, već su se širile na sve oblasti rada, kako sa zlatom, srebrom, bakrom ili gvožđem, tako i sa platnom, tapiserijama ili vezom; bilo da je smatran arhitektom, vajarom [*sic*], livcem ili kreatorom, odvojeno ili zajedno, u svemu je bio jednako odličan. Na osnovu njegovih kreacija i pod njegovim rukovodstvom, započet je, pravljen i napravljen sav bogati i sjajni nameštaj Hrama i njegovi brojni dodaci. Solomon ga je imenovao da u njegovoj odsutnosti zauzme mesto Zamenika Velikog Majstora, a da u njegovom prisustvu bude Viši Veliki Upravnik, Majstor posla i opšti nadglednik svih zanatlija, kako onih koje je David ranije obezbedio iz Tira i Sidona, tako i onih koje je Hiram tada trebalo da pošalje." (Savremeni masonski pisci ne slažu se po pitanju tačnosti poslednje rečenice.)

Solomonov Hram je, iako je u njegovu izgradnju uložena ogromna količina rada – po rečima Džordža Olivera – „bio samo mala zgrada i vrlo inferioran po pitanju veličine u odnosu na neke od naših crkava". Brojne zgrade oko njega i veliko blago, koje su činili zlato i drago kamenje iskorišćeni u njegovoj izgradnji, skoncentrisali su ogromno bogatstvo u području hrama. U sredini hrama stajaja je Svetinja nad Svetinjama, ponekad nazivana Proročište. Bila je to pravilna kocka sa svakom stranom dugačkom dvadeset lakata i bila je primer uticaja egipatskog simbolizma. Grupa zgrada koje su sačinjavale hram bila je ukrašena sa 1.453 veličanstveno isklesana stuba od parskog mermera i 2.906 pilastera okićenih kapitelima. Postojao je široki trem okrenut prema istoku, a *sanctum sanctorum* bio je okrenut prema zapadu. Razne zgrade i dvorišta su, prema predanju, mogli da prime ukupno 300.000 osoba. I svetilište i Svetinja nad Svetinjama bili su u potpunosti obloženi pločama od čistog zlata prekrivenim draguljima.

Kralj Solomon započeo je izgradnju hrama u četvrtoj godini svoje vladavine na dan, koji bi prema savremenom računanju, bio 21. april, a okončao je 23. oktobra, u jedanaestoj godini svoje vladavine. Izgradnja hrama započeta je 480. godine nakon što su Izraelićani prešli Crveno more. Deo rada na izgradnji uključivao je zidanje veštačkog temelja na vrhu brda Morija. Kamenje za hram vađeno je iz kamenoloma direktno ispod brda Morija i beše istesano pre no što je vađeno na površinu. Bronzani i zlatni ukrasi za hram odlivani su u kalupima u glinenom zemljištu između Sukota i Zeredaha, a drveni delovi su svi bili završavani pre no što su stizali na gradilište hrama. Zgrada je, zbog toga, sklapana bez zvuka i bez alatki, jer su se svi njeni delovi tačno uklapali, „bez čekića svađe, sekire podele, ili bilo koje pakosne alatke."

Andersonovo[1] delo *Ustrojstva slobodnih zidara* (*Constitutions of the Free-Masons*), predmet mnogih rasprava, objavljeno u Londonu 1723. godine, a zatim ga je ponovo objavio Bendžamin Frenklin (*Benjamin Franklin*) u Filadelfiji 1734. godine, ovako opisuje podelu radnika angažovanih u izgradnji Večite Kuće:

> „Ali Dagonov Hram i najtananije građevine Tira i Sidona ne mogu se porediti sa Večnim Hramom Božjim u Jerusalimu (...) tamo je bilo uposleno ne manje od 3.600 Prinčeva, ili Majsora-Zidara, da obave rad u skladu sa Solomonovim smernicama, sa 80.000 klesara kamena u planini, ili Kolega Zanatlija, i 70.000 radnika, sve u svemu njih 153.600, pored onih koje je regrutovao Adoniram da rade u libanskim planinama naizmenično sa Sidoncima, to jest, njih još 30.000, pa je ukupno bilo 183.600 radnika."

❋ ❋ ❋

1 *James Anderson* (c.1679–1739) – škotski sveštenik najpoznatiji po svojoj povezanosti sa masonerijom. Kao slobodni zidar, bio je Majstor masonske lože i Veliki Nadzornik Velike lože Londona i Velike lože Vestminstera. Septembra 1721. godine Velika loža ga je odredila da napiše istoriju slobodnog zidarstva koja je objavljena 1723. godine pod naslovom *Ustrojstva slobodnih zidara* (*The Constitutions of the Free-Masons*). Andersonovo ime se ne pojavljuje na naslovnoj strani dela, ali njegovo autorstvo je potvrđeno u dodatku. Američko izdanje ovog dela bilo je prva masonska knjiga objavljena u Americi. (Nap. prev.)

Danijel Sikels[2] govori o 3.300 nadglednika, umesto 3.600, i navodi tri zasebna Velika Majstora. Isti autor procenjuje troškove izgradnje hrama na gotovo četiri hiljade miliona dolara.

Masonska legenda o izgradnji Solomonovog Hrama ne podudara se u svim pojedinostima sa biblijskom verzijom, posebno u onim delovima koji se odnose na Hirama Abifa. Prema kazivanju *Biblije*, ovaj Majstor radnik vratio se u svoju zemlju; u masonskoj alegoriji mučki je ubijen. O tome A. E. Vejt u svojoj *Novoj enciklopediji slobodnog zidarstva* (*New Encyclopædia of Freemasonry*) daje sledeći pojašnjavajući komentar:

> „Legenda o Majstoru-Graditelju je velika alegorija masonerije. Desilo se da se figurativna priča o njemu temelji na činjenicama o ličnosti koja se pominje u Svetom pismu, ali je ta istorijska pozadina slučajna, a ne suštinska; ono što je bitno nalazi se u alegoriji, a ne u bilo kom segmentu istorijskih podataka koji mogu biti u njenoj podlozi."

Hiram, kao Majstor Graditelja, podelio je svoje radnike u tri grupe, koje su nazvane *Šegrti-početnici, Kolege-zanatlije* i *Majstori-zidari*[3]. Za svaku grupu odredio je lozinke i znakove po kojima su njihove osobite odlike mogle biti brzo utvrđene. Mada su svi bili klasifikovani prema svojim zaslugama, neki su bili nezadovoljni, jer želeli su uzvišeniji položaj no što su bili sposobni da ostvare. Konačno su tri Kolege-zanatlije, odvažniji od svojih drugova, odlučili da silom nateraju Hirama da im otkrije lozinku majstorskog stepena. Pošto su znali da Hiram svakog dana u podne odlazi da se moli u *sanctum sanctorum*, te *hulje* – čija su imena Jubela, Jubelo i Jubelum – namestiše mu zasedu, po jedan na svakim od glavnih vrata hrama. Hiram, koji se upravo spremao da napusti hram na južna vrata, iznenada se suoči sa Jubelom, naoružanim dvadesetčetvoreinčnim šestarom. Nakon što je Hiram odbio da mu otkrije Majstorsku *Reč*, lupež ga je udario šestarom u grlo, a ranjeni Majstor je požurio na zapadna vrata, gde ga je sa istim zahtevom sačekao Jubelo, naoružan vinklom.

2 *Daniel Edgar Sickels* (1815–1902) – istaknuti američki mason, autor više knjiga o slobodnom zidarstvu. (Nap. prev.)

3 Tri prva masonska stepena – učenik, pomoćnik i majstor. (Nap. prev.)

Hiram opet nije dao odgovor, a drugi napadač ga je udario vinklom u grudi. Hiram se tada otetura na istočna vrata, samo da bi se tamo susreo sa Jubelumom, naoružanim maljem. Kada je Hiram i njemu odbio da saopšti Majstorsku *Reč*, Jubelum je udario Majstora maljem između očiju i Hiram je pao mrtav.

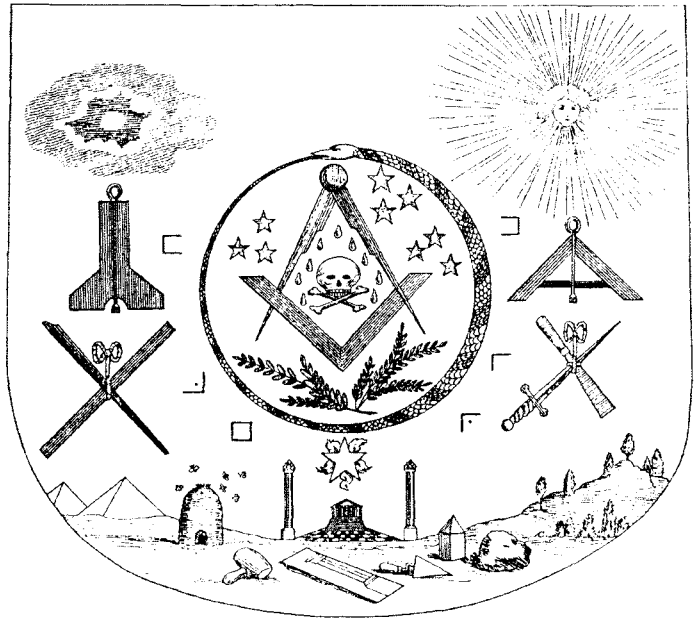

MASONSKA KECELJA SA SIMBOLIČKIM SLIKAMA

Sa rane, ručno štampane, masonske kecelje

Mada mistični simbolizam slobodnog zidarstva određuje da kecelja treba da bude jednostavan kvadrat od bele jagnjeće kože sa odgovarajućim preklopom, masonske kecelje su često ukrašene čudnim i upečatljivim slikama. Albert Pajk piše:

> „Kada se nosi svila, pamuk ili lan, simbolizam je izgubljen. Isto je i sa svakim odevnim predmetom koji je umrljan, isflekan, ili skrnavi belu površinu ornamentima, slikama, ili bojom bilo koje vrste."

(Videti *Simbolizam*)

Marsu, drevnoj ravni kosmičke energije, atlantiđanski i haldejski „zvezdočatci" dodeljivali su Arijes kao dnevni presto, a Skorpio kao noćni presto. Oni koji se inicijacijom nisu uzdigli do duhovnog života opisivani su kao "mrtvi od ujeda škorpije", jer oni lutaju kroz noćnu stranu božanske moći. Kroz misteriju Pashalnog Jagnjeta, ili pronalaženje Zlatnog Runa, te duše se uzdižu u konstruktivnu dnevnu Moć Marsa u Arijesu – što je simbol Stvoritelja.

Kada se nosi preko delova vezanih za životinjske strasti, čista jagnjeća koža označava regeneraciju stvaralačkih sila i njihovo posvećenje služenju Božanstvu. Veličina kecelje, bez preklopa, predstavlja simbol spasenja, jer Misterije objavljuju da ona mora imati 144 kvadratna inča.

Kecelja prikazana na slici sadrži bogat simbolizam: košnicu, simbol same masonske lože, špahtlu, malj i tablu na nogarima; grube i istesane kamene kocke; piramide i libanske bregove, stubove, Hram i pod u obliku šahovske table, i blistavu zvezdu i zanatska oruđa. Centar kecelje zauzimaju šestar i vinkl, koji predstavljaju Makrokosmos i mikrokosmos, kao i naizmenično crno-bela zmija astralne svetlosti. Niže je bagremova grana sa sedam grančica, koja označava životne Centre višeg i nižeg čoveka. Lobanja i ukrštene kosti su stalni podsetnik na to da se duhovna priroda oslobađa tek nakon filozofske smrti čovekove čulne ličnosti.

Ubice su Hiramovo telo pokopale na vrhu brda Morija i na grobu posadile mladicu bagrema. Potom su krenuli da se ukrcaju za Etiopiju, pokušavajući da izbegnu kaznu za svoj zločin, ali je luka bila zatvorena. Konačno su sva trojica uhvaćeni i, nakon što su priznali krivicu, pogubljeni, kao što su u zaslužili. Kralj Solomon tada posla u potragu tri grupe i jedna od njih pronašla je svež grob obeležen večno zelenim izdankom. Pošto Šegrti-početnici i Kolege-zanatlije nisu uspeli da vaskrsnu svoga Majstora iz mrtvih, na kraju ga je Majstor Mason *uzdigao* „snažnim zahvatom Lavlje Pandže".

Za iniciranog Graditelja ime Hiram Abif znači: „Moj Otac, Univerzalni Duh, jedan u suštini, trostruk u pojavi". Stoga je ubijeni Majstor neka vrsta Kosmičkog Mučenika – razapeti Duh Dobra, *umirući bog* – čije Misterije se slave širom sveta. U rukopisima dr Sigismunda Bakstroma, iniciranog rozenkrojcera, pojavljuje se sledeći odlomak iz fon Velinga[4] koji govori o istinskoj filozofskoj prirodi masonskog Hirama:

4 Georg fon Veling (*Georg von Welling*, 1652–1727) – bavarski alhemijski i teološki pisac, poznat po svom delu iz 1719. godine, *Opus mago-cabalisticum*, objavljenom pod pseudonimom Gregorije Anglus Salvigt (*Gregorius Anglus Sallwigt*). (Nap. prev.)

„Originalna reč חירם, *CHiram*, u korenu se sastoji od tri suglasnika ח ר and ם, tj. *Het*, *Reš* i *Mem*. (1) ח, *Het*, označava *Hamah* (*Chamah*), Sunčevu svetlost, tj. *Univerzalnu*, *nevidljivu*, *hladnu vatru Prirode* koju je privuklo Sunce, manifestovano kroz *svetlost* i poslato nama i svim planetarnim telima koja pripadaju solarnom sistemu. (2) ר, *Reš*, označava ריח *Ruah*, tj. *Duh*, *vazduh*, *vetar*, kao prevozno sredstvo koje *prenosi* i *prikuplja svetlost* u brojnim žarištima u kojima su solarni zraci svetlosti pokrenuti kružnim pokretima i manifestovani u *Toploti* i *plamtećoj Vatri*. (3) ם, ili מ *Mem*, označava *Majim*, *vodu*, *vlagu*, ili pre *majku vode*, odnosno *Korensku Vlažnost*, ili određenu vrstu *kondenzovanog vazduha*. To troje predstavljaju Univerzalni Agens, ili požar Prirode u jednoj reči, חירם, *CHiram*, ne Hiram."

Albert Pajk pominje nekoliko oblika imena Hiram: *Khirm*, *Khurm* i *Khur-om*, pri čemu se ovo poslednje završava svetim hinduskim jednosložnim *OM*, koje se takođe može izvaditi i iz imena trojice ubica. Pajk dalje povezuje tri hulje sa trijadom zvezda u sazvežđu Libra i skreće pažnju na činjenicu da se haldejski bog Bal – koga su Jevreji preobrazili u demona – pojavljuje u imenu svakog od ubica, Ju*bel*a, Ju*bel*oa i Ju*bel*uma. Da bi se protumačila legenda o Hiramu moraju se poznavati i pitagorejski i kabalistički sistem brojeva i slova, kao i filozofski i astronomski ciklusi Egipćana, Haldejaca i bramina. Uzmimo, na primer, broj 33. Prvi Solomonov hram stajao je trideset i tri godine u svom netaknutom sjaju. Po isteku tog vremena, opljačkao ga je egipatski kralj Šišak i na kraju ga je (588. g.p.n.e) potpuno uništio Nabukodonosor, a narod Jerusalima odveden je u ropstvo u Vavilon. (Videti *Opštu istoriju slobodnog zidarstva*, Roberta Mekoja.) Takođe je i kralj David vladao trideset i tri godine u Jerusalimu, masonski red podeljen je na trideset tri simbolička stepena, postoji trideset tri segmenta u ljudskom kičmenom stubu, a Isus je bio razapet u trideset i trećoj godini života.

Napori uloženi u otkrivanje porekla legende o Hiramu pokazuju da, mada je ta legenda u svom sadašnjem obliku relativno savremena, njeni temeljni principi sežu unazad do najudaljenije davnine. Savremeni masonski učenjaci generalno priznaju da je priča o Hiramovom mučeništvu zasnovana na egipatskim obredima posvećenim Ozirisu, čija smrt i vaskrsenje figurativno prikazuju duhovnu smrt čoveka i njegovo ponovno rođenje kroz inicijaciju u Misterije. Hiram

se, takođe, identifikuje i sa Hermesom, kroz natpis na Smaragdnoj Ploči. Iz ove veze očigledno je da se Hiram smatra za prototip čovečanstva; u stvari, on je Platonova *Ideja* (arhetip) čoveka. Kao što je Adam nakon pada simbolizovao Ideju ljudske iskvarenosti, tako Hiram svojim vaskrsenjem simbolizuje Ideja ljudske regeneracije.

Žak de Mole[5], poslednji Veliki Majstor Vitezova Templara, spaljen je 19. marta 1314. godine na lomači podignutoj na onom mestu na ostrvcu u Seni, u Parizu, gde je kasnije podignut kip kralju Anriju IV. [Videti *Indijske religije* (*The Indian Religions*), Hargrejva Dženingsa.] Dženings piše:

> „U nekim izveštajima o spaljivanju kao predanje se spominje da je Mole, pre no što je izdahnuo, prokleo Klementa, papu koji je doneo bulu o ukidanju reda i osudio Velikog Majstora na lomaču, da se u roku od četrdeset dana pojavi pred Vrhovnim Večnim sudijom, i Filipa [kralja] na isti užasan sud u roku od godinu dana. Oba predviđanja su se ostvarila."

Blizak odnos između masonerije i originalnih vitezova templara prouzrokovao je da priča o Hiramu bude povezana sa mučeništvom Žaka de Molea. Prema ovom tumačenju, tri *nitkova* koji su okrutno ubili svoga Majstora na vratima hrama jer je odbio da im otkrije tajne svog reda, predstavljaju Papu, kralja i dželate. De Mole je umro tvrdeći da je nevin i odbijajući da otkrije filozofsku i magijsku arkanu templara.

Oni koji su nastojali da identifikuju Hirama sa ubijenim kraljem Čarlsom I smatrali su da je legendu o Hiramu za tu namenu smislio Elijas Ešmol[6], mistički filozof, koji je verovatno bio član Rozenkrojcerskog Bratstva. Čarls je svrgnut 1647. godine i umro je na gubilištu 1649. godine, ostavivši rojalističku stranku bez vođe. Načinjen je pokušaj da se pojam „Udovičin Sin" (naziv često primjenjivan za članove Masonskog reda) poveže sa ovim događajem iz engleske istorije, jer je ubistvom njenog kralja Engleska postala *Udovica*, a svi Englezi *Udovičini Sinovi*.

5 *Jacques de Molay* (c. 1244-5/1249-50–1314) – dvadeset treći i službeno poslednji Veliki majstor Reda siromašnih vitezova Hrista i Solomonovog hrama (*Pauvres Chevaliers du Christ et du Temple de Salomon*), odnosno Templarskog Reda, najčuveniji templar, koji je predvodio red od otprilike 1292. godine do njegovog ukidanja. Kao datum Moleovog pogubljenja savremene enciklopedije navode 18. mart 1314. godine, dok kod Menlija Hola stoji 19. mart. (Nap. prev.)

6 *Elias Ashmole* (1617–1692) – čuveni engleski antikvar, političar, oficir, astrolog i proučavalac alhemije. Bio je rani mason, ali su podaci o njegovom položaju i ulozi u redu nepoznati. Tokom života bio je strastan kolekcionar retkih i drugih artefakata, a većinu svoje kolekcije, antikvarnu biblioteku i neprocenjive rukopise donirao je Oksfordskom univerzitetu gde je osnovan Ešmolov muzej (*Ashmolean Museum*). Godine 1650. Ešmol je pod anagramskim pseudonimom Džejms Hešhol (*James Hasholle*) objavio delo *Fasciculus Chemicus*, što je bio engleski prevod dva alhemijskih dela na latinskom, od kojih je jedno bilo delo Artura Dija (*Arthur Dee*), sina Džona Dija (*John Dee*). (Nap. prev.)

Za hrišćanskog masona mistika, Hiram predstavlja Hrista koji je za tri dana (stepena) *uzdigao* hram Svoga tela iz zemaljskog groba. Njegove tri ubice bili su Cezarov zastupnik (država), Sinedrion (crkva) i nahuškani narod (rulja). Tako shvaćen, Hiram postaje viša priroda čoveka, a ubice su neznanje, praznoverje i strah. Živući Hrist može Sebe u ovom svetu izraziti samo kroz ljudske misli, osećanja i delovanja. Ispravno mišljenje, ispravno osećanje i ispravno delovanje – to su troja vrata kroz koja Hristova moć prelazi u materijalni svet, da tamo radi na podizanju Hrama Univerzalnog Bratstva. Neznanje, praznoverje i strah su tri *hulje* posredstvom kojih je ubijen Duh Dobra i koje kontrolišu lažno kraljevstvo pogrešnim mišljenjem, pogrešnim osećanjima i pogrešnim delovanjem, uspostavljenim u njegovu korist. U materijalnom univerzumu zlo se uvek pojavljuje kao pobednik.

Danijel Sikels piše:

> „U tom smislu, mit o Tiriancu se neprestano ponavlja u ljudskoj istoriji. Orfej je bio ubijen, a njegovo telo bačeno je u Hebar, Sokrat je nateran da popije otrov i, u svim epohama, videli smo Zlo kako privremeno pobeđuje, a vrline i istine bivale su oklevetane, proganjane, razapinjane i ubijane. Ali Večna pravda maršira sigurno i brzo kroz svet: Tifoni, deca mraka, zločinački zaverenici, svi beskrajno različiti oblici zla, pometeni su u zaborav, a Istina i Vrlina – koji su privremeno gurnuti na dno – izlaze, ogrnuti božanstvenom veličanstvenošću i krunisani večnim sjajem!"
>
> [Videti *Opšti Ahiman Rezon* (*General Ahiman Rezon*)[7]]

7 Pun naslov Sikelsovog dela iz 1869. godine je *Opšti Ahiman Rezon i vodič slobodnih zidara* (*The General Ahiman Rezon and Freemason's Guide*). Za

Ako je, kao što ima dovoljno razloga za sumnju, na savremeni Red slobodnih zidara duboko uticalo tajno društvo Frensisa Bekona, ako Red nije i njegov plod, njegov simbolizam je bez sumnje prožet sa dva Bekonova velika ideala: univerzalnim obrazovanjem i univerzalnom demokratijom. Smrtni neprijatelji univerzalnog obrazovanja su neznanje, praznoverje i strah, koji ljudsku dušu drže u ropstvu do najnižeg dela njenog ustrojstva. Okoreli neprijatelji univerzalne demokratije su uvek bili kruna, tijara i baklja. Tako Hiram simbolizuje ono idealno stanje duhovne, intelektualne i fizičke emancipacije koje je uvek bilo žrtvovano na oltaru ljudske sebičnosti. Hiram je Ulepšivač Večnog Doma. Savremeni utilitarizam, međutim, žrtvuje lepo u korist praktičnog, u istom dahu objavljujući očiglednu laž da su sebičnost, mržnja i nesloga praktični.

Dr Orvil Vard Oven[8] pronalazi znatan deo prvih trideset dva stepena ritualizma slobodnih zidara skriven u tekstu Šekspirovog *Prvog Folija*[9]. Masonski simboli mogu se videti i na naslovnim stranama gotovo svake knjige koju je Bekon objavio. Ser Frensis Bekon je sebe smatrao živom žrtvom na oltaru ljudske potrebe; očigledno je bio *posečen* usred svojih napora i nijedan proučavalac njegove *Nove Atlantide* (*New Atlantis*) ne može a da ne prepozna masonski simbolizam koji je u njoj sadržan. Prema opažanjima Džozefa Forta Njutna[10],

termin iz naslova, *Ahiman Rezon*, često se kaže da ima osnovu u hebrejskom jeziku i dodeljuju mu se različita značenja, najčešće „pomoći bratu", „volja izabrane braće", „tajne pripremljene braće", „Kraljevski graditelji" i „Brat sekretar". (Nap. prev.)

8 *Dr. Orville Ward Owen* (1854–1924) – američki lekar i zagovornik bekonovske teorije o Šekspirovom autorstvu. Ovenov „točak šifri" (*cipher wheel*) bio je uređaj za brzo upoređivanje ispisanih stranica iz dela Šekspira, Frensisa Bekona i drugih autora, kombinujući odlomke koji imaju neke veze sa ključnim rečima i frazama; Oven je to opisao *reč šifra* (*word cipher*). (Nap. prev.)

9 *Prvi Folio* (eng. *First Folio*), ili *Veliki Folio* (eng. *Great Folio*) – naziv je koji savremeni naučnici (prema *folio* formatu štampe) koriste za kolekciju od 36 komada Viljema Šekspira objavljenu 1623. godine pod naslovom *Komedije, istorije i tragedije gospodina Viljema Šekspira (Mr. William Shakespeares Comedies, Histories, & Tragedies)*. (Nap. prev.)

10 *Joseph Fort Newton* (1876–1950) – američki baptistički sveštenik i mason, autor više naslova iz domena slobodnog zidarstva. (Nap. prev.)

Solomonov Hram, koji je Bekon opisao u toj utopijskoj romansi, nije uopšte bio kuća, već ime idealne države. Nije li istina da je Hram slobodnog zidarstva takođe simbol stanja društva? Mada, kako je već navedeno, načela legende o Hiramu potiču iz najveće davnine, nije nemoguće da se njegov današnji oblik ne temelji na događajima iz životu Gospodina Bekona, koji je prošao kroz filozofsku smrt i *uzdigao* se u Nemačkoj.

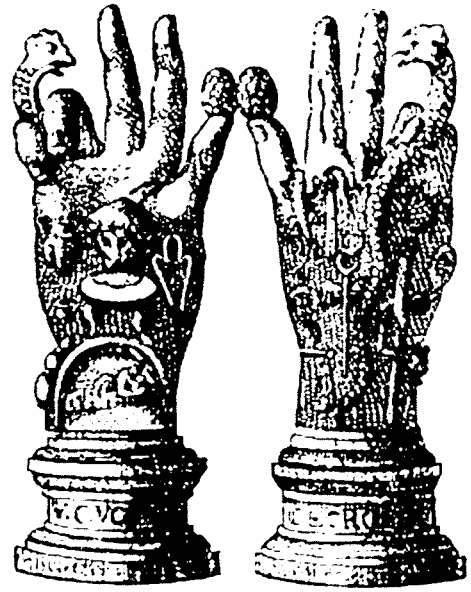

SIMBOLIČNA ŠAKA MISTERIJA

Iz *Montfaucon, Antiquities*

Šaka prekrivena brojnim simbolima pružana je neofitima kada su ušli u Hram Mudrosti. Razumevanje reljefa na površini šake donosilo je Božansku moć i regeneraciju. Dakle, pomoću tih simboličkih šaka kandidatu je rečeno da se uzdigne iz mrtvih.

U jednom starom rukopisu pojavljuje se tvrdnja da su Red slobodnih zidara formirali alhemičari i hermetički filozofi koji su se udružili kako bi zaštitili svoje tajne od zloglasnog metoda što su koristile gramzive osobe da im iznude tajnu spravljanja zlata. Činjenica da legenda o Hiramu sadrži alhemijske formule daje verodostojnost ovoj priči. Tako izgradnja Solomonovog Hrama predstavlja dovršenje *magnum opusa*, koji ne bi mogao da se realizuje bez pomoći Hirama, Univerzalnog Izvršioca. Masonske Misterije uče inicijata kako

da unutar vlastite duše pripremi čudesni *prah projekcije* pomoću kojeg mu postaje moguće da preobrazi osnovnu grudvu ljudskog neznanja, izopačenosti i nesloge u polugu duhovnog i filozofskog zlata.

Postoji dovoljno sličnosti između masonskog Hirama i *Kundalini* hinduističkog misticizma da opravda pretpostavku po kojoj se Hiram može takođe uzeti i kao simbol Duhovne Vatre što se kreće kroz šest šupljina kičmenog stuba. Egzaktna nauka o ljudskoj regeneraciji je Izgubljeni Ključ masonerije, jer kada je Duhovna Vatra *podignuta* kroz trideset i tri stepena, odnosno kroz segmente kičmenog stuba, on ulazi u zasvođenu komoru ljudske lobanje i konačno prelazi u telo hipofize (Izida), gde priziva Ra (pinealnu žlezdu) i zahteva Sveto Ime. Delatna masonerija, u punom smislu tog pojma, označava proces kojim je otvoreno Horusovo Oko. E. A. Volis Badž je napomenuo da u nekim od papirusa koji ilustruju ulaz duša mrtvih u Ozirisovu dvoranu suđenja umrle osobe imaju na temenu prikačenu borovu šišarku. Takođe, grčki mistici su nosili simboličnu palicu čiji je gornji kraj bio u obliku borove šišarke, koja je nazvana Bahov *tirs*. U ljudskom mozgu nalazi se malena žlezda koja se naziva pinealno (šišarkasto) telo, koje je sveto oko drevnih i odgovara trećem Kiklopovom oku. Malo se zna o funkciji pinealnog tela, za koje je Dekart pretpostavio (mudrije nego što je bio svestan) da može biti prebivalište duha čoveka. Kao što njeno ime označava, pinealna žlezda je sveta borova šišarka u čoveku – *jedno oko*, koje ne može biti otvoreno dok Hiram (Duh Vatre) nije *uzdignut* kroz svete pečate što se nazivaju Sedam Crkava u Aziji.

Postoji orijentalna slika koja prikazuje tri probijanja sunčevih zraka. Jedno probijanje sunčevnih zraka pokriva glavu, u čijoj sredini sedi četvoroglavi Brama s telom tajanstvene tamne boje. Drugo probijanje sunčevih zraka – koje pokriva srce, solarni pleksuz i gornju abdominalnu regiju – pokazuje Višnua kako sedi u cvetu lotosa, na sedištu koje obrazuju namotaji zmije kosmičkog kretanja, čija glava sa sedam ćuba čini nadstrešnicu nad bogom. Treće probijanje sunčevih zraka je iznad generativnog sistema u čijoj sredini sedi Šiva, sivkasto-belog tela, sa rekom Gang koja mu teče iz glave. Ova slika delo je hinduističkog mistika koji je proveo mnoge godine u suptilnom skrivanju velikih filozofskih principa unutar ovih figura. Hrišćanske legende mogle bi takođe biti u vezi sa ljudskim telom po istom

metodu kao i orijentalne, jer su tajanstvena značenja skrivena u učenjima obe škole identična.

Kada se primene na masoneriju, tri probijanja sunčevih zraka predstavljaju vrata hrama na kojima je udaren Hiram, jer na severu nema nikakvih vrata, pošto sunce nikad ne sija iz severnog ugla nebesa. Sever je simbol telesnog zbog svoje povezanosti sa ledom (kristalizovanom vodom) i sa telom (kristalizovanim duhom). U čoveku svetlost sija prema severu, ali nikad od njega, jer telo ne poseduje sopstvenu svetlost, već sija odbleskom sjaja božanskih životnih čestica sakrivenih unutar fizičke supstance. Zbog toga je mesec prihvaćen kao simbol čovekove fizičke prirode. Hiram je tajanstvena vatrena, vazdušna voda koja se mora uzdići kroz tri velika centra simbolizovana merdevinama sa tri prečage i cvetovima probijanja sunčevih zraka pomenutim u opisu hinduističke slike. Ona se takođe mora popeti i merdevinama sa sedam prečaga – sedam pleksuza najbližih kičmi. Devet segmenata krsne kosti i trtice probijeni su sa deset spojnih puteva, kroz koje prolaze koreni Drveta Života. Devet je sveti broj čoveka i u simbolici krsne kosti i trtice skrivena je velika tajna. Taj deo tela, od bubrega prema dole, rani kabalisti su nazvali *Egipatska zemlja* u koju su deca Izraela odvedena tokom ropstva. Iz Egipta je Mojsije (prosvetljeni um, kao što implicira njegovo ime[11]) poveo izraelska plemena (dvanaest sposobnosti) *uzdizanjem* bakarne zmije u pustinji na simbol Tau krsta. Ne samo Hiram, već i bogočovek skoro svih paganskih misterijskih rituala, personifikacija su Duhovne Vatre u ljudskoj kičmenoj moždini.

Ne sme se prevideti astronomski aspekt legende o Hiramu. Hiramova tragedija se odigrava svake godine tokom prolaska sunca kroz znakove zodijaka.

Albert Pajk piše:

> „Od putovanja Sunca kroz dvanaest znakova potiče legenda o dvanaest Herkulovih dela i inkarnacija Višnua i Bude. Otuda potiče

11 Mojsije (heb. מֹשֶׁה, savremeni izgovor *Mōšæ*, tiberijski *Mōšeh*) – ovo ime, koje je slično egipatskoj reči *mashah*, „izvući", nadenula mu je faraonova ćerka. Neki srednjovekovni jevrejski učenjaci smatrali su da je Mojsijevo stvarno ime bilo prevod egipatskog „izvući", koji je učinjen ili od strane pisaca *Biblije*, ili je to učinio lično Mojsije, u svojim starijim godinama. „Izvučen" može biti tumačeno i kao uzdignut ili kao prosvetljen. (Nap. prev.)

legenda o ubistvu Khuruma, predstavnika Sunca, od strane trojice Kolega-zanatlija, simbola zimskih znakova, Kaprikorna, Akvarijusa i Pisces, koji su ga napali na troja vrata raja i ubili ga na Zimski Solsticij. Otuda potraga za njim koju je preduzelo devet Kolega-zanatlija, ostalih devet znakova, njegovo pronalaženje, sahrana i vaskrsenje."

(Videti *Moral i Dogma*)

Drugi autori smatraju da su Libra, Skorpio i Sagitarijus tri ubice sunca, budući da je Ozirisa ubio Tifon, kojem je dodeljeno trideset stepeni u sazvežđu Skorpio. U hrišćanskim Misterijama Juda takođe označava Skorpio, a trideset srebrnjaka za koje je izdao svoga Gospoda predstavlja broj stepeni toga znaka. Nakon što su ga udarili Libra (država), Skorpio (crkva) i Sagitarijus (rulja), Sunce (Hirama) su Kaprikorn, Akvarijus i Pisces potajno navodili kroz tamu i sahranili na vrhu brda (prolećni ekvinocij). Kaprikorn kao svoj simbol ima starca sa kosom u ruci. To je Otac Vreme – putnik – koji je u masoneriji simbolizovan kako ispravlja uvojke kose mlade devojke. Ako se Uplakana Devica shvati kao simbol Virgo, a Otac Vreme sa svojom kosom kao simbol Kaprikorna, onda će se uvideti da interval od devedeset stepeni između ta dva znaka odgovara onome koji zauzimaju tri ubice. Ezoterijski gledano, urna sa Hiramovim *pepelom* predstavlja ljudsko srce. Saturn, starac koji živi na severnom polu i donosi deci čovekovoj zimzelenu grančica (božićno drvo), poznat je malim ljudima pod imenom *Deda Mraz*, jer on svake zime donosi dar nove godine.

Izmučeno Sunce otkrio je Arijes, Kolega-zanatlija, a na prolećni ekvinocij počinje proces njegovog uzdizanja. To konačno ostvaruje Judin lav, koji je u davna vremena zauzimao položaj kamena temeljca u Kraljevskom Lûku Nebesa. Precesija ekvinocija uzrokuje da različiti znaci igraju ulogu ubice sunca tokom različitih epoha sveta, ali princip ostaje nepromenjen. Takva je kosmička priča o Hiramu, Univerzalnom Dobročinitelju, Vatrenom Arhitekti Božanske kuće, koji sa sobom u grob nosi onu Izgubljenu Reč koja, kada se izgovori, *uzdiže* svaki život u moć i sjaj. Prema hrišćanskom misticizmu, kada se Izgubljena Reč pronađe, ona je otkrivena u staji, okružena životinjama i obeležena zvezdom.

Robert Hjuit Braun piše:

„Nakon što sunce napusti Leo, dani počinju nedvosmisleno da se skraćuju dok se sunce spušta prema jesenjem ekvinociju, da bi ga ponovo ubila *tri* jesenja meseca, da bi ležalo mrtvo tokom *tri* zimska meseca, te da bi ga ponovo uzdigla *tri* prolećna meseca. Svake godine se ponavlja velika tragedija i dešava se slavno vaskrsenje."

(Videti *Zvezdana teologija i masonska astronomija*)

Hiram je nazvan *mrtav* jer je kod prosečnog pojedinca manifestacija kosmičkih kreativnih snaga ograničena na čisto telesni – i prema tome materijalan – izraz. Opsednut svojim uverenjem o realnosti i trajnosti fizičkog postojanja, čovek ne povezuje materijalni univerzum sa praznim severnim zidom hrama. Kao što se za solarnu svetlost simbolički kaže da umire kada se približi zimskom solsticiju, tako se i fizički svet može nazvati zimskim solsticijem duha. Kada dosegne zimski solsticij, Sunce prividno miruje tri dana, a zatim, kotrljajući kamen zime, počinje svoj trijumfalni severni marš prema letnjem solsticiju. Stanje neznanja može se povezati sa zimskim solsticijem filozofije; duhovno razumevanje sa letnjim solsticijem. Sa ove tačke gledišta, inicijacija u Misterije postaje prolećni ekvinocij duha, kada Hiram u čoveku prelazi iz područja smrtnosti u područje večnog života. Jesenji ekvinocij je analogan mitološkom čovekovom *padu*, kada se ljudski duh, uranjanjem u iluziju zemaljske egzistencije, spustio u oblast Hada.

U *Eseju o lepoti*, Plotin opisuje pročišćavajući učinak koji lepota ima na čovekovu svest. Angažovan da ukrasi Večni Dom, Hiram Abif je otelovljenje principa ulepšavanja. Lepota je bitna za prirodno razvijanje ljudske duše. Misterije su smatrale da je čovek, barem delimično, produkt svoje okoline. Stoga su kao imperativ smatrale da svaki čovek bude okružen predmetima koji evociraju najviša i najplemenitija osećanja. Dokazale su da je moguće proizvesti lepotu u životu ako se život okruži lepotom. Otkrile su da su simetrična tela izgradile duše koje su neprestano bile u prisustvu simetričnih tela; da su plemenite misli proizveli umovi okruženi primerima mentalne plemenitosti. Nasuprot tome, ako je čovek bio primoran da gleda prostačke ili asimetrične strukture, to je u njemu pobuđivalo niska osećanja koja bi ga navodila da čini prostačka dela. Ako bi usred grada bila podignuta nesrazmerna zgrada, u toj bi se zajednici rađala nesrazmerna deca, a ako bi muškarci i žene gledali asimetrične strukture,

živeli bi neskladne živote. Misaoni ljudi starine shvatili su da su njihovi veliki filozofi bili prirodni proizvod estetskih ideala arhitekture, muzike i umetnosti koji su bili uspostavljeni kao standardi kulturnog sistema toga vremena.

Zamena nesklada fantastičnog skladom lepote predstavlja jednu od velikih tragedija svake civilizacije. Ne samo da su Spasitelji-Bogovi antičkog sveta bili lepi, već je svaki od njih vršio misiju lepote, želeći da, razvijanjem ljubavi prema lepom u čoveku, utiče na njegovo ponovno rođenje. Renesansa basnoslovnog zlatnog doba može se omogućiti samo uzdizanjem lepote do njenog zasluženog dostojanstva kao sveprožimajućeg, idealizujućeg kvaliteta u religioznom, etičkom, sociološkom, naučnom i političkom odeljku života. Dionizijski Arhitekti su bili posvećeni uzdizanju njihovog Majstora Duha – Kosmičke Lepote – iz grobnice materijalnog neznanja i sebičnosti, podizanjem zgrada koje su bile tako savršeni primeri simetrije i veličanstvenosti da su zaista bile magična formula kojom je prizivan duh mučenog Ulepšivača sahranjenog u materijalnom svetu.

U masonskim Misterijama je trojedan duh čoveka (svetlo Delta) simbolizovan sa tri Velika Majstora Jerusalimske Lože. Kao što je Bog prožimajući princip tri sveta i u svakom od njih se manifestuje kao aktivni princip, tako i duh čoveka, koji učestvuje u prirodi Boga, prebiva na tri nivoa postojanja: u Vrhovnoj, Višoj i Nižoj sferi pitagorejaca. Na vratima Niže sfere (podzemlja, odnosno prebivališta smrtnih stvorenja) stoji čuvar Hada, troglavi pas Kerber, koji je analogan sa trojicom ubica u legendi o Hiramu. Prema ovom simboličkom tumačenju trojednog duha, Hiram je treći, ili otelovljeni deo – Majstor Graditelj koji kroz sve epohe uzdiže žive hramove od krvi i mesa kao svetilišta Svevišnjega. Hiram niče kao cvet, ali biva posečen; on *umire* na vratima materije, *sahranjen* je u elementima stvaranja, ali – poput Tora – zamahuje svojim silnim čekićem kroz polja prostora, pokreće praiskonske atome i uspostavlja red iz haosa. Kao potencijalnost kosmičke moći koja je u svakoj ljudskoj duši, Hiram leži čekajući da čovek razrađenim ritualizmom života preobrazi potencijalnost u božansku potentnost. Kako, međutim, čulne percepcije pojedinaca rastu, čovek stiče sve veću kontrolu nad svojim raznim delovima i unutrašnji duh života postepeno se oslobađa. Tri ubice predstavljaju zakone Nižeg sveta – rođenje, rast i propadanje – sve ono što osujećuje plan Graditelja. Za prosečnog pojedinca,

fizičko rođenje zapravo označava Hiramovu smrt, a fizička smrt Hiramovo vaskrsenje. Inicijat, međutim, vaskrsenje duhovne prirode ostvaruje bez posredstva fizičke smrti.

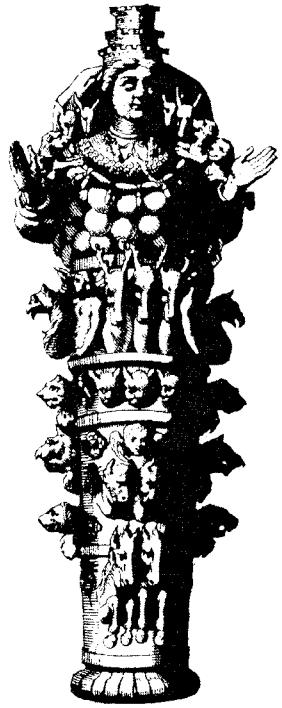

EFESKA DIJANA

Iz *Montfaucon, Antiquities*

Krunisana trostrukom tijarom u obliku kule i tela ukrašenog simboličnim stvorenjima koja predstavljaju njene duhovne moći, Dijana je stajala kao izvor one neprolazne doktrine koja teče iz grudi Velike Multimamije[12] i duhovna je hrana ambicioznim ljudima oba pola, koji su svoj život posvetili razmišljanju o stvarnosti. Kao što čovekovo fizičko telo svoju hranu dobija od Velike Majke Zemlje, tako se i čovekova duhovna priroda hrani iz nepresušnog izvora Istine koji ističe iz nevidljivih svetova.

Čudnim simbolima pronađenim u podnožju Kleopatrine igle[13], koja stoji u Central parku u Njujorku, S. A. Zola, 33°, bivši Veliki

12 Lat. *multimammia*, Multimamija, ili grč. πολυμαστος, Polimastos „Sa velikim brojem dojki" – epitet je pridavan efeskoj Artemidi. (Nap. prev.)

13 *Kleopatrina igla* je popularno ime za svaki od tri antička egipatska obeliska koji su ponovo postavljeni u Londonu, Parizu i Njujorku. Londonski i njujorški obelisci su par, dok pariski potiče sa drugog lokaliteta na kojem su ostali njegovi blizanci. Mada su „igle" originalni egipatski obelisci, naziv koji su dobili je donekle pogrešan, jer nemaju direktne veze sa egipatskom kraljicom Kleopatrom VII i u njeno vreme su već bili preko hiljadu godina stari. Pariska „igla" bila je prvi obelisk koji je pomeren i ponovo uspravljen i prvi koji je dobio ovaj nadimak. (Nap. prev.)

Majstor Velike Lože Egipta, pridao je prvorazredni masonski značaj. Masonske oznake i simboli mogu se naći na kamenovima brojnih javnih zgrada, ne samo u Engleskoj i na Kontinentu, već i u Aziji. U svom delu *Indijske zidarske oznake dinastije Mogula* (*Indian Masons' Marks of the Moghul Dynasty*), A. Gorham opisuje grupu oznaka koja se pojavljuje na zidovima zgrada kao što su *Tadž Mahal*, *Džama Masdžid* i čuvena masonska građevina *Kutab Minaret*. Prema onima koji masoneriju smatraju izdankom tajnog društva arhitekata i graditelja koje već hiljadama godina čini kasta zanatlija, Hiram Abif je Tirijanski Veliki Majstor široke svetske organizacije majstora, sa sedištem u Tiru. Filozofija im se sastojala od uključivanja njihovog poznavanja zakona koji kontrolišu univerzum u merenje i ukrašavanje hramova, palata, mauzoleja, tvrđava i drugih javnih zgrada. Svakom iniciranom radniku davan je hijeroglif kojim je označavao kamenje koje je klesao, kako bi pokazao čitavom potomstvu da on na taj način Vrhovnom Arhitekti Univerzuma posvećuje svaki usavršeni proizvod svoga rada. O masonskimi oznakama Robert Frek Guld[14] piše:

> „Veoma je vredno zapaziti da se ove oznake mogu pronaći u svim zemljama – u odajama Velike piramide u Gizi, na podzemnim jerusalimskim zidovima, u Herkulanumu i Pompejima, na rimskim zidinama i u grčkim hramovima, u Hindustanu, Meksiku, Peruu, Maloj Aziji – kao i na velikim ruševinama u Engleskoj, Francuskoj, Nemačkoj, Škotskoj, Italiji, Portugaliji i Španiji."
>
> [Videti *Sažetu istoriju slobodnog zidarstva* (*A Concise History of Freemasonry*)]

Sa ovog stanovišta priča o Hiramu može da predstavlja uključivanje božanskih tajni arhitekture u stvarne delove i dimenzije zemaljskih građevina. Tri stepena Zanatstva *saharanjuju* Velikog Majstora (Veliki Arkanum) u stvarnu građevinu koju podižu, pošto su ga prvo

14 *Robert Freke Gould* (1836–1915) – poznati engleski mason i istoričar slobodnog zidarstva. Njegovo najveće delo je *Istorija slobodnog zidarstva* (*History of Freemasonry*), koju je pisao od 1882. do 1887. godine; za njom je 1903. godine sledila njena skraćena verzija, *Sažeta istorija slobodnog zidarstva* (*A Concise History of Freemasonry*). (Nap. prev.)

ubili graditeljskim alatkama, smanjujući bezdimenzioni Duh Kosmičke Lepote na ograničenja konkretnog oblika. Te apstraktne ideale arhitekture, međutim, može vaskrsnuti Majstor Mason, koji, meditiranjem o strukturi, oslobađa božanska načela arhitektonske filozofije što su u njoj inkorporisana ili *sahranjena*. Tako je fizička zgrada stvarni grob ili otelovljenje Stvaralačkog Ideala, a njene materijalne dimenzije su samo njegova senka.

Štaviše, može se smatrati da legenda o Hiramu otelovljuje preokret same filozofije. Kao institucije za širenje etičke kulture, paganske Misterije bile su arhitekti civilizacije. Njihovu moć i dostojanstvo personifikovao je Hiram Abif – Majstor Graditelj – ali su na kraju pale kao žrtva razaranja povratnog trija – države, crkve i rulje. Oskrnavili su ih država, ljubomorna na njihovo bogatstvo i moć, rana crkva, uplašena njihovom mudrošću, i ološ ili vojnici, nahuškani i od države i od crkve. Kao što je Hiram, *ustavši* iz groba, prošaputao Reč Majstora Masona, koja beše izgubljena njegovom preranom smrću, tako će, prema filozofskim načelima, i ponovno uspostavljanje ili vaskrsenje drevnih Misterija rezultirati ponovnim otkrivanjem onog tajnog učenja bez kojeg civilizacija mora ostati u stanju duhovne zbunjenosti i nesigurnosti.

Kada vlada rulja, čovekom upravlja neznanje, kada vlada crkva, njime upravlja praznoverje, a kada vlada država, njime upravlja strah. Pre no što ljudi mogu živeti zajedno u skladu i razumevanju, neznanje mora biti pretvoreno u mudrost, praznoverje u prosvetljenu veru, a strah u ljubav. Uprkos suprotnim izjavama, masonerija je religija koja kroz uzdizanje svojih inicijata na nivo svesti na kojem mogu pročišćenim vidom posmatrati delovanje Velikog Arhitekte Univerzuma nastoji da ujedini Boga i čoveka. Iz epohe u epohu vizija savršene civilizacije je očuvana kao ideal čovečanstva. U središtu te civilizacije stajaće moćni univerzitet u kojem će i svete i svetovne nauke o tajnama života slobodno poučavati sve koji preuzmu filozofski život. Tu neće biti mesta za veru i dogmu; površno će biti uklonjeno, a sačuvano samo ono suštinsko. Svetom će vladati njegovi najprosvetljeniji umovi, a svaki će zauzimati poziciju za koju je najprikladniji.

Veliki univerzitet biće podeljen na razrede, a prijem u njih vršiće se prethodnim testiranjem ili inicijacijama. Tu će čovečanstvo biti upućeno u najsvetiju, najtajniju i najtrajniju od svih Misterija –

Simbolizam. Tu će inicijat biti poučavan o tome da svaki vidljivi objekat, svaka apstraktna misao, svaka emocionalna reakcija nije ništa drugo do simbol večnog principa. Tu će čovečanstvo naučiti da Hiram (Istina) leži sahranjen u svakom atomu Kosmosa, da je svaki oblik simbol, a svaki simbol grob večne istine. Kroz obrazovanje – duhovno, mentalno, moralno i fizičko – čovek će naučiti da oslobodi žive istine iz njihovih beživotnih obloga. Savršena vlada na zemlji mora na kraju biti načinjena po uzoru na onu božansku vladu koja je uredila univerzum. Toga dana kad se ponovno uspostavi savršeni red, kada trijumfuju univerzalni mir i dobro, ljudi više neće tragati za srećom, jer će je pronaći kako izvire unutar njih. Mrtve nade, mrtve težnje, mrtve vrline ustaće iz svojih grobova, a Duh Lepote i Dobrote, koji su stalno iznova ubijali neupućeni ljudi, opet će biti Majstor Rada. Tada će mudraci sedeti na sedištima moćnih, a bogovi će hodati sa ljudima.

PITAGOREJSKA TEORIJA MUZIKE I BOJE

❋

Pitagora i dijatonska lestvica ❋ Terapijska muzika ❋ Muzika sfera ❋ Upotreba boja u simbolizmu ❋ Boje spektra i muzičke lestvice ❋ Zodijačke i planetarne boje

❋

Harmonija je stanje koje su veliki filozofi priznavali za neposredan preduslov lepote. Spoj je nazivan *lepim* samo kada su njegovi delovi bili u *harmoničnoj* kombinaciji. Svet je nazivan lepim, a njegov Tvorac je označen kao *Dobro*, jer dobro mora da deluje u skladu sa svojom prirodom, a dobro koje deluju u skladu sa vlastitom prirodom je harmonija, jer je dobro koje je ostvaruje u skladu sa dobrim koje ona jeste. Lepota je, stoga, harmonija koja manifestuje svoju unutrašnju prirodu u svet oblika.

Svemir se sastoji od uzastopnih gradacija dobra, a te gradacije se uzdižu iz materije (koja je najniži stepen dobra) u duh (koji je najviši stepen dobra). U čoveku je njegova viša priroda *summum bonum*[1]. Iz toga, dakle, sledi da njegova najviša priroda najspremnije prepoznaje dobro, jer dobro koje je van njega u spoljašnjem svetu je u harmoničnom odnosu sa dobrim koje je prisutno u njegovoj duši. Ono što čovek naziva *zlo* je, dakle, zajedno sa materijom, samo najniži stepen vlastite suprotnosti. Najniži stepen dobra pretpostavlja, slično tome, najniži stepen harmonije i lepote. Tako je deformacija (zlo) stvarno najniža harmonijska kombinacija elemenata koji su po prirodi harmonični kao odvojene jedinice. Deformacija je neprirodna, jer, pošto je zbir svih stvari *Dobro*, prirodno je da bi sve stvari

1 Lat. najviše dobro. (Nap. prev.)

trebalo da imaju udela u *Dobru* i da bi trebalo da budu raspoređene u kombinacije koje su harmonične. Harmonija je manifestujući izraz *Volje* večnog *Dobra*.

Filozofija muzike

Vrlo je verovatno da su grčki inicijati svoje znanje o filozofskim i terapijskim aspektima muzike stekli od Egipćana, koji su, zauzvrat, smatrali Hermesa osnivačem umetnosti. Prema jednoj legendi, taj bog konstruisao je prvu liru rastegavši strune preko udubljenja kornjačinog oklopa. I Izida i Oziris bili su zaštitnici muzike i poezije. Platon je, opisujući drevnost tih umetnosti među Egipćanima, izjavio da su pesme i poezija postojali u Egiptu najmanje deset hiljađa godina i da su bili tako uzvišene i nadahnjujuće prirode da su ih mogli stvoriti jedino bogovi ili bogoliki ljudi. U Misterijama je lira shvatana kao tajni simbol ljudskog ustrojstva, pri čemu je telo instrumenta predstavljalo fizički oblik, strune nerve, a muzičar duh. Tako, sviranjem po nervima duh stvara harmonije normalnog funkcionisanja, koje, međutim, postaje neskladno ako je čovekova priroda uprljana.

Mada su rani Kinezi, Hindusi, Persijanci, Egipćani, Izraelci i Grci koristili i vokalnu i instrumentalnu muziku u svojim verskim ceremonijama, a takođe i da upotpune svoju poeziju i dramu, Pitagora je bio taj koji je uzdigao umetnost do njenog istinskog dostojanstva, pokazavši njene matematičke temelje. Iako se kaže da on sâm nije bio muzičar, Pitagori se danas generalno pripisuje otkriće dijatonske lestvice. Pošto je prvo naučio božansku teoriju muzike od sveštenika iz raznih Misterija u koje je bio posvećen, Pitagora je nekoliko godina razmišljao o zakonima koji upravljaju konsonancom i disonancom. Kako je zapravo rešio problem nije poznato, ali došao je do sledećeg objašnjenja.

Jednog dana, dok je razmišljao o problemu harmonije, Pitagora je slučajno prošao pored kotlarske radnje gde su radnici kovali komad metala na nakovnju. Primetivši odstupanja u visini tona između zvukova koje su pravili veliki čekići i onih koji su poticali od manjeg oruđa i pažljivo procenivši harmonije i nesaglasja nastale iz kombi-

nacije tih zvukova, pronašao je prvi trag muzičkih intervala dijatonske lestvice. Ušao je u radnju i, nakon što je pažljivo ispitao alatke i napravio mentalne beleške o njihovij težini, vratio se kući i napravio drvenu ruku koja se pružala iz zida njegove sobe. Duž te ruke je, na pravilnim razmacima, pričvrstio četiri žice istog sastava, veličine i težine. Za prvu od njih okačio je dvanaest funti težine, za drugu devet funti težine, za treću osam funti težine, a za četvrtu šest funti težine. Te različite težine odgovarale su veličinama kotlarskih čekića.

Pitagora je pomoću toga otkrio da su, prva i četvrta žica, kada bi zajedno proizvodile zvuk, davale harmonijski interval od jedne oktave, jer je dupliranje težine imalo isti efekat kao prepolovljavanje žice. Napetost prve žice bila je duplo veća od napetosti četvrte žice i za njihov odnos se kaže da je 2:1, odnosno dvostruk (*duple*). Sličnim eksperimentima utvrdio je da prva i treća žica proizvode harmoniju dijapente (*diapente*), odnosno petog intervala. Napetost prve žice bila je tada veća od napetosti treće žice za polovinu njene napetosti, a za njihov odnos se kaže da je 3:2, odnosno seskvialter (*sesquialter*). Isto tako, druga i četvrta žica, koje su u istom međusobnom odnosu kao prva i treća, proizvodile su dijapentnu harmoniju. Nastavljajući svoje istraživanje, Pitagora je otkrio da prva i druga žica proizvode harmoniju dijatesarona (*diatessaron*), odnosno trećeg intervala, a napetost prve žice bila je tada veća od napetosti treće žice za trećinu njene napetosti; za njihov odnos se kaže da je 4:3, odnosno seskvitercijan (*sesquitercian*). Treća i četvrta žica, koje imaju isti međusobni odnos kao prva i druga, proizvodile su još jednu dijatesaronsku harmoniju. Prema Jamblihu, druga i treća žica bile su u odnosu 8:9, odnosno epogdoan (*epogdoan*).

Ključ za harmonijski odnos je skriven u poznatom pitagorejskom tetraktisu, odnosno piramidi od tačaka. Tetraktis se sastoji od prva četiri broja – 1, 2, 3 i 4 – koji u svojim odnosima otkrivaju intervale oktave, dijapente i dijatesarona. Mada je izloženi zakon o harmonijskim intervalima tačan, naknadno je dokazano da čekići koji udaraju metal na opisani način neće proizvoditi različite tonove koji su im pripisati. Po svoj verovatnoći, dakle, Pitagora je svoju teoriju harmonije zapravo razradio pomoću monokorda – izuma koji se sastoji od jedne žice rastegnute između dva klina i sa dva pokretna praga[2].

2 Monokord (grč. μονόχηορδον, od μόνοσ – jedini i χηορδή – žica, struna) – instrument sa jednom žicom koji je starim Grcima služio za utvrđivanje

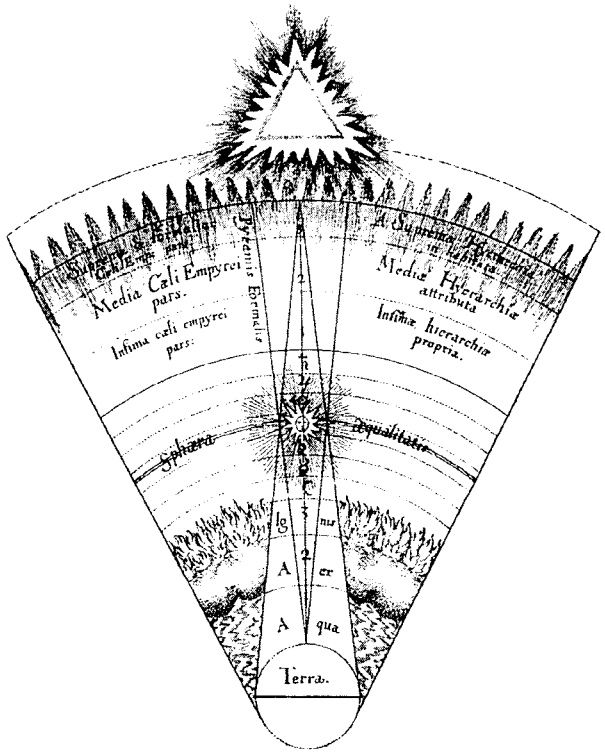

SAZVUČJA MUNDANOG MONOKORDA

Iz *Fludd, De Musica Mundana*

Dijagram predstavlja najveće nivoe energije i supstance između elementarne zemlje i apsolutne bezuslovne moći. Počevši od najviše, petnaest postepenih sfera spušta se sledećim redosledom: Neograničeni i Večni Život, više, srednje

akustičkih zakona. Čini ga žica pričvršćena na dva kraja, koja vrši transverzalne oscilacije ako se ma koji njen deo pomeri iz transverzalnog položaja. Između upadnog i odbijenog talasa dolazi do interferencije i formira se stojeći talas, a žica stupa u rezonanciju sa zvučnim izvorom. Ovaj uređaj je namenjen, pre svega, za određivanje frekvencije zvučne viljuške, ali se pomoću njega može demonstrirati i pojava rezonancije između zvučne viljuške i zategnute žice pri čemu je rezonancija pojačana oscilovanjem vazdušnog stuba. Do rezonancije dolazi pobuđivanjem zvučne viljuške i pomeranjem klizača po žici (promena njene dužine). (Nap. prev.)

i niže Nebo, sedam planeta i četiri elementa. Energiju Flad simbolizuje kao piramidu sa osnovom na konkavnoj površini višeg Neba, a supstancu kao drugu piramidu sa osnovom na konveksnoj površini sfere (ne planete) zemlje. Ove piramide pokazuju relativne proporcije energije i supstance koje sačinjavaju petnaest nivoa bića. Potrebno je napomenuti da uzlazna piramida supstance dodiruje petnaestu sferu – sferu Neograničenog i Večnog Života, ali ne prodire kroz nju. Isto tako, spuštajuća piramida energije dodiruje prvu sferu – najprostije stanje supstance, ali ne prodire kroz nju. Ravan sunca nazvana je *sfera jednakosti*. *Mundani monokord* se sastoji od hipotetičke žice razvučene između osnove piramide energije i osnove piramide supstance.

Za Pitagoru je muzika bila jedna od stvari koje su zavisile od božanske nauke matematike, a njene harmonije, smatrao je, bez izuzetka su pod kontrolom matematičkih proporcija. Pitagorejci su tvrdili da je matematika pokazala egzaktan metod pomoću kojega je dobro uspostavilo i održavalo svoj univerzum. Broj, dakle, prethodi harmoniji, jer je on nepromenjivi zakon koji uređuje sve harmonijske proporcije. Nakon otkrivanja tih harmonijskih odnosa, Pitagora je postepeno inicirao svoje učenike u taj najviši arkanum svojih Misterija. Podelio je bezbrojne delove kreacije na veliki broj nivoa ili sfera, od kojih je svakom dodelio ton, harmonijski interval, broj, naziv, boju i oblik. Potom je tačnost svojih dedukcija nastavio da dokazuje tako što je na njima pokazivao različite nivoe inteligencije i supstance, u rasponu od najapstraktnije logičke premise do najkonkretnijeg geometrijskog tela. Iz zajedničke saglasnosti tih raznolikih metoda dokazivanja, ustanovio je neosporno postojanje određenih prirodnih zakona.

Pošto je jednom ustanovio muziku kao egzaktnu nauku, Pitagora je svoj novopronađeni zakon harmonijskih intervala primenio na sve pojave u Prirodi, pa je čak išao i tako daleko da je dokazivao međusobni harmonijski odnos planeta, sazvežđa i elemenata. Značajan primer savremene potvrde drevnih filozofskih učenja je poredak elemenata u skladu sa harmonijskim odnosima. Dok je pravio listu redosleda elemenata na osnovu rasta njihovih atomskih težina, Džon A. Njulends[3] je kod svakog osmog elementa otkrio jasno

3 Džon Aleksandar Rejna Njulends (*John Alexander Reina Newlands*, 1837–1898) – engleski hemičar koji je 1863. godine postavio *Zakon oktava*, po kojem

ponavljanje svojstava. Ovo otkriće je u savremenoj hemiji poznato kao *zakon oktava*.

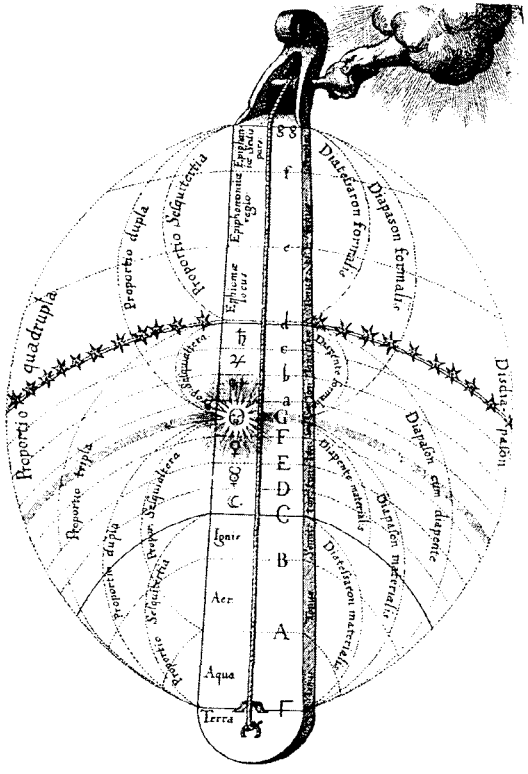

MUNDANI MONOKORD I NJEGOVE PROPORCIJE I INTERVALI

Iz *Fludd, De Musica Mundana*

Na ovom grafikonu je utvrđen pregled Fladove teorije univerzalne muzike. Interval između elementa zemlje i najvišeg neba shvaćen je kao dupla oktava, čime se pokazuje da su dve krajnosti postojanja u disdijapazonskoj harmoniji.

se hemijska svojstva ponavljaju kod svakog osmog elementa. Zbog toga što je njegovo korišćenje muzičke analogije u hemijskoj teoriji zvučalo poput vraćanja pitagorejskom misticizmu, teorija je ismejana. Tek kada je Mendeljejev (rus. *Дмитрий Иванович Менделеев*, 1834–1907) objavio svoju periodičnu tabelu prirodnog sistema elemenata, pokazano je da je Njulendsova teorija u mnogome bila ispravna. (Nap. prev.)

To znači da najviše nebo, sunce i zemlja imaju isto vreme, a razlikuju se u visini. Sunce je niža oktava najvišeg neba, a zemlja je za oktavu niže od sunca. Niža oktava (F do G) obuhvata deo svemira u kojem supstanca preovladava nad energijom. Njene su harmonije, stoga, prostije od harmonija više oktave (G do g), u kojoj energija preovladava nad supstancom. Flad piše:

> „Ako se udari u duhovniji deo, monokord će dati večni život; ako se udari u materijalniji deo, daće prelazni život."

Primećuje se da određeni elementi, planete i nebeske sfere imaju harmoničan međusobni odnos, a Flad to vidi kao ključ naklonosti i nenaklonosti koje postoje između različitih delova prirode.

Budući da su smatrali da harmonija mora biti utvrđena ne čulnom percepcijom nego razumom i matematikom, pitagorejci su sebe nazivali *Kanonici*, kako bi se razlikovali od muzičara *Harmonijske škole*, koji su tvrdili da su ukus i instinkt prava normativna načela harmonije. Prepoznavši, međutim, duboki uticaj muzike na čula i emocije, Pitagora nije oklevao da deluje na um i telo onim što je nazvao „muzička medicina".

Pitagora je ispoljavao tako izraženu naklonost prema žičanim instrumentima da je čak otišao toliko daleko i upozorio svoje učenike da ne dopuštaju svojim ušima da budu oskrnavljena zvucima flaute ili cimbala. Izjavio je i da bi svečanim pevanjem pesama uz pratnju lire duša mogla biti očišćena od svojih iracionalnih uticaja. U svom istraživanju terapijske vrednosti harmonijskih tonova Pitagora je otkrio da sedam modaliteta – ili tonaliteta –grčkog muzičkog sistema imaju moć da podstaknu ili ublaže različite emocije. To je povezano sa time da je on, dok je jedne noći posmatrao zvezde, sreo momka opijenog jakim pićem i besnog od ljubomore, koji je ređao naramke suvog pruća oko ulaznih vrata svoje ljubavnice s namerom da joj spali kuću. Mladićevu pomamu podstrekavao je flautista, koji je nedaleko svirao melodiju u uzbudljivom, frigijskom maniru. Pitagora podstaknu muzičara da promeni svoju melodiju i svira na spori, ritmički spondejski način, nakon čega se pijani mladić odmah pribrao i, skupivši svoju gomilu drveta, mirno pošao svome domu.

Postoji i izveštaj o tome kako je Empedoklo, Pitagorin učenik, brzim menjajem modaliteta muzičke kompozicije koju je svirao, spasao život svog domaćina, Anhitusa, kada je ovome pretila smrt od mača

čoveka čijeg je oca osudio na javno pogubljenje. Takođe je poznato i da je Eskulap, grčki lekar, lečio išijas i druge bolesti nerava tako što je u prisustvu pacijenta glasno duvao u rog.

Pitagora je izlečio mnoge bolesti duha, duše i tela posebno pripremljenom muzičkom kompozicijom koju je svirao u prisustvu stradalnika ili mu lično recitujući kratak izbor iz dela ranih pesnika, kao što su Hesiod i Homer. U njegovom univerzitetu u Krotonu bio je običaj da pitagorejci svaki dan započinju i završavaju uz pesme – ujutro tako proračunate da pročiste um od sna i podstaknu ga na aktivnosti nastupajućeg dana, a uveče umirujuće, opuštajuće i pogodne za odmor. Na prolećni ekvinocij, Pitagora je nalagao svojim učenicima da se okupe u krug oko jednog od njih, koji ih je vodio u pesmi i pratio ih svirajući na liri.

Pitagorinu terapijsku muziku Jamblih je ovako opisao:

> „I postoje određene melodije osmišljene kao lekovi protiv strasti duše, kao i protiv utučenosti i ožalošćenosti, koje je Pitagora izumeo kao stvari koje pružaju najveću pomoć kod takvih obolenja. A opet, koristio je i druge melodije protiv besa i ljutnje i protiv svakog poremećaja duše. Tu je, takođe, i druga vrsta modulacije smišljena kao lek protiv želja."
>
> (Videti *Život Pitagore*)

Pitagorejci su verovatno prepoznali vezu između sedam grčkih modaliteta i planeta. Na primer, Plinije izjavljuje da se Saturn kreće u dorskom modalitetu, a Jupiter u frigijskom modalitetu. Takođe je očigledno da su temperamenti usklađeni sa različitim modalitetima, a isto tako i strasti. Dakle, ljutnja – koja je vatrena strast – može biti naglašena vatrenim modalitetom, ili, pak, njena moć može biti neutralizivana vodenim modalitetom.

Dalekosežno dejstvo koje je muzika imala na kulturu Grka, Emil Nauman[4] je sažeo na sledeći način:

> „Platon je omalovažavao shvatanje da je muzika namenjena isključivo za stvaranje veselih i prijatnih emocija, smatrajući da ona pre treba da uliva ljubav prema svemu što je plemenito i mržnju prema svemu što je zlo, i da ništa drugo ne može snažnije uticati na čovekova najdublja osećanja od melodije i ritma. Čvrsto uveren u to, on se složio sa Damonom iz Atine, Sokratovim muzičkim učiteljem, da bi uvođenje nove i moguće slabije lestvice ugrozilo budućnost cele nacije, te da nije moguće promeniti tonalitet, a da se ne zadrmaju sami temelji Države. Platon je potvrdio da je muzika koja oplemenjuje um daleko viša od one koja jedva da se obraća čulima i odlučno je insistirao na tome da je najveća dužnost Zakonodavca da uguši svu muziku ženstvenog i pohotljivog karaktera i da podstakne samo čistu i dostojanstvenu muziku; da su odvažne i uzbudljive melodije namenjene muškarcima, a nežne i umirujuće ženama. Iz toga je vidljivo da je muzika igrala značajnu ulogu u obrazovanju grčke omladine. Najveća pažnja je, takođe, trebalo da se posvećuje izboru instrumentalne muzike, jer odsustvo reči činilo je da njeno značenje bude dvosmisleno, te je bilo teško predvideti hoće li na ljude uticati na blagotvoran ili poguban način. Narodnom ukusu, uvek zagolicanom putenošću i varljivim efektima, trebalo je pokazivati zasluženi prezir."
>
> [Videti *Istoriju muzike* (*The History of Music*)]

Čak i danas se vojna muzika u vreme rata koristi kao dejstveno sredstvo, a religijska muzika, mada njen razvoj nije usklađen sa antičkom teorijom, još uvek duboko utiče na emocije laika.

Muzika sfera

Najuzvišenija, ali najmanje poznata od svih pitagorejskih spekulacija bila je ona o zvezdanim harmonijama. Govorilo se da je od svih ljudi samo Pitagora čuo muziku sfera. Očigledno su Haldejci bili prvi ljudi koji su pojmili nebeska tela udružena u kosmičkom pevanju dok su se svečano kretala preko neba. Jov opisuje vreme „Kad pevahu zajedno zvezde jutarnje", a u *Mletačkom trgovcu* autor šekspirijanskih komada piše: „Nema ni najmanje kugle koju si ugledao a da se ne kreće kako anđeo peva." Tako je malo, međutim, ostalo od pitagorejskog sistema nebeske muzike da je njegovu stvarnu teoriju moguće samo pretpostaviti.

4 *Emil Naumann* (1827–1888) – nemački kompozitor i kapelmajstor. (Nap. prev.)

Pitagora je svemir zamišljao kao ogroman monokord s jednom žicom spojenom na njegovom gornjem kraju sa apsolutnim duhom, a na donjem kraju sa apsolutnom materijom – drugim rečima, konopac rastegnut između neba i zemlje. Računajući prema unutra iz opsega nebesa, Pitagora je, prema nekim autoritetima, podelio svemir na devet delova, a prema drugima, na dvanaest delova. Dvanaestostruki sistem izgledao je ovako: prvi deo zvao se *empirejski*, ili sfera fiksnih zvezda, i to je prebivalište besmrtnika. Ostali delovi bili su (redom) sfere Saturna, Jupitera, Marsa, Sunca, Venere, Merkura i Meseca, vatre, vazduha, vode i zemlje. Ovaj aranžman od sedam planeta (Sunce i Mesec smatrani su planetama u staroj astronomiji) identičan je sa simbolikom svećnjaka kod Jevreja – sunce u sredini, kao glavno stablo, sa po tri planete na obe strane oko sebe.

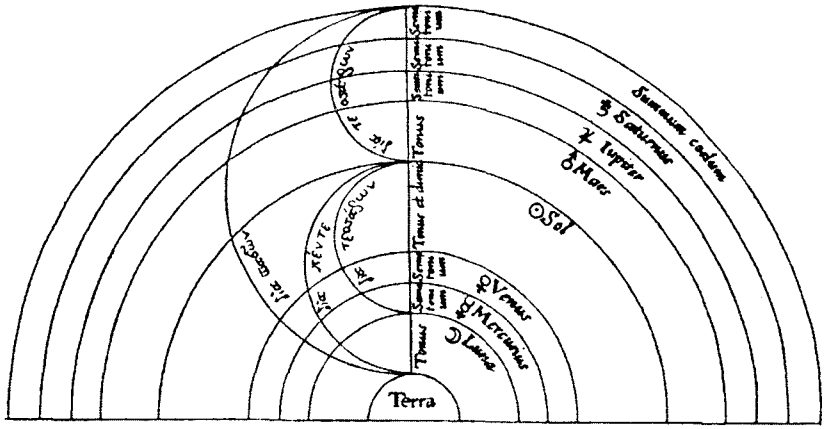

INTERVALI I HARMONIJE SFERA

Iz *Stanley, The History of Philosophy*

U pitagorejskom konceptu muzike sfera se za interval između Zemlje i sfere fiksnih zvezda govorilo da je dijapazon – najsavršeniji harmonijski interval. Aranžman koji to omogućava je najopštije prihvaćen za muzičke intervale planeta između Zemlje i sfere fiksnih zvezda: od sfere zemlje do sfere meseca – jedan ton, od sfere meseca do sfere Merkura – jedan polu-ton, od Merkura do Venere – jedna polovina, od Venere do sunca – jedan i po ton, od sunca do Marsa – jedan ton, od Marsa do Jupitera – pola tona, od Jupitera do Saturna – pola tona, od Saturn do fiksnih zvezda – pola tona. Zbir tih intervala iznosi šest celih tonova oktave.

Imena koja su pitagorejci dali različitim notama dijatonske lestvice su, prema Makrobiju, izvedena na osnovu procene brzine i veličine planetarnih tela. Za svaku od tih džinovskih sfera verovalo se da, dok juri kroz svemir, odaje zvuk određenog tona koji je izazvan kontinuiranim pomeranjem *eterske difuzije*. Pošto su ti tonovi bili manifestacija božanskog reda i kretanja, nužno je sledilo da oni učestvuju u harmoniji vlastitog izvora.

> „Grci su obično tvrdili da planete tokom svojih revolucija oko zemlje proizvode određene zvukove koji se razlikuju zavisno od njihove 'veličine, brzine i lokalne udaljenosti'. Tako je za Saturn, najudaljeniju planetu, govoreno da daje najublju notu, dok je Mesecu, koji je najbliži, pripisivana najviša nota. 'Ti zvuci sedam planeta i sfera fiksnih zvezda, zajedno sa ovim koji je nad nama [Antihton], su devet Muza, a njihova zajednička simfonija zove se Mnemozina.'"
>
> (Videti *Kanon*)

Ovaj citat nerazgovetno upućuje na ranije pomenutu devetostruku podelu svemira.

Grčki inicijati su takođe raspoznavali i temeljni odnos između pojedinačnih nebesa ili sfera sedam planeta i sedam svetih samoglasnika. Prvo nebo davalo je zvuk svetog samoglasnika A (Alfa); drugo nebo svetog samoglasnika E (Epsilon), treće – H (Eta), četvrto – I (Jota), peto – O (Omikron), šesto – Y (Ipsilon), a sedmo nebo, svetog samoglasnika Ω (Omega). Kada je tih sedam nebesa pevalo zajedno, proizvodili su savršenu harmoniju koja se kao večna pohvala uzdizala do prestola Stvoritelja. [Videti Irinej, *Protivu jeresi* (*Adversus Haereses*).] Mada nije tako formulisano, planetarna nebesa su u pitagorejskom redu verovatno smatrana kao uzlazna, počevši od sfere meseca, koja bi bila prvo nebo.

Mnogi rani instrumenti imali su sedam žica i generalno je priznavano da je Pitagora bio taj koji je dodao osmu žicu na Terpanderovu liru. Sedam žica je uvek povezivano kako sa njihovim korespondencijama u ljudskom telu tako i sa planetama. Smatralo se da su imena Božja takođe oblikovana od kombinacija sedam planetarnih harmonija. Egipćani su ograničili svoje svete pesme na sedam osnovnih zvukova, zabranjujući svim ostalim da se čuju u njihovim

hramovima. Jedna od njihovih himni sadržavala je sledeću invokaciju: „Sedam tonova odzvanja hvaleći Tebe, Veliki Bože, neprekidno zaposleni Oče čitavog svemira." U drugoj, Božanstvo sebe ovako opisuje: „Ja sam velika neuništiva lira čitavog sveta, koja usklađuje pesme nebesa." (Videti Naumanovu *Istoriju muzike*.)

Pitagorejci su verovali da sve što postoji poseduje glas i da sva stvorenja večno pevaju pohvale Stvoritelju. Čovek ne čuje ove božanske melodije jer je njegova duša upletena u iluziju materijalnog postojanja. Kada se oslobodi od robovanja u nižem svetu sa njegovim čulnim ograničenjima, moći će ponovo da čuje *muziku sfera*, kao što je to bilo u Zlatno Doba. Harmonija prepoznaje harmoniju, a kada ljudska duša povrati svoje pravo stanje, ona ne samo da će čuti nebeski hor, već će mu se i pridružiti u večitoj himni pohvale Večnom Dobru koje kontroliše beskonačan broj delova i uslova Bića.

Grčke Misterije uključivale su u svoje doktrine veličanstveni koncept odnosa između muzike i oblika. Za arhitektonske elemente, na primer, smatralo se da mogu biti upoređeni sa muzičkim modalitetima i notama, odnosno, da imaju svog muzičkog parnjaka. Zbog toga, kada bi bila podignuta zgrada u kojoj su iskombinovani mnogi od tih elemenata, građevina je poređena sa muzičkim akordom, koji je harmoničan samo kada su u potpunosti zadovoljeni matematički zahtevi harmonijskih intervala. Spoznavanje te analogija između zvuka i oblika navela je Getea da izjavi: „Arhitektura je kristalizovana muzika."

U izgradnji svojih hramova inicijacije, rani sveštenici su često demonstrirali svoje nadmoćno znanje o temeljnim načelima pojave poznate kao vibracija. Znatan deo misterijskih rituala sastojao se od invokacija i rečitativa i u tu svrhu su gradene naročite zvučne odaje. Reč prošaputana u jednoj od tih prostorija bila bi toliko pojačana da bi se od njenog odjekla zatresla cela zgrada i bila bi ispunjena zaglušujućom hukom. Sama drvna građa i kamen, korišćeni u podizanju tih sakralnih objekata, vremenom su postajali toliko temeljno prožeti zvukom vibracije verskih obreda da su, kad bi bili udareni, reprodukovali one iste tonove koji su, stalnim ponavljanjem tokom rituala, ostavili trag u njihovoj supstanci.

Svaki element u prirodi poseduje svoj individualni osnovni ton. Ako se ti elementi iskombinuju u složenu strukturu, rezultat je akord koji će, kada se oglasi, razložiti tu smesu na njene sastavne delove. Isto tako, svaki pojedinac ima osnovni ton koji će ga, kada se oglasi,

uništiti. Alegorija o padu zidina Jerihona, kada su se oglasile izraelske trube, bez sumnje je imala nameru da istakne arkanski značaj pojedinačnih osnovnih tonova ili vibracija.

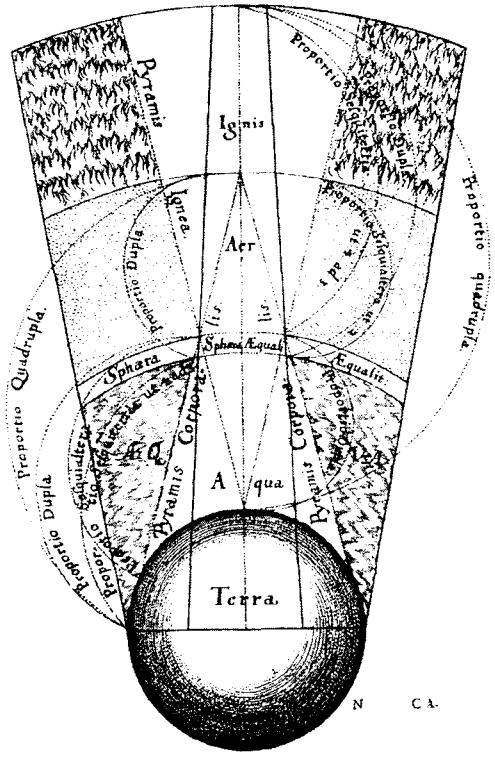

TEORIJA MUZIKE ELEMENATA

Iz Fludd, De Musica Mundana

Na ovom dijagramu su opet zastupljene dve uzajamno prodiruće piramide, od kojih jedna predstavlja vatru, a druga zemlju. U skladu sa zakonom elementarne harmonije, pokazano je da vatra ne ulazi u sastav zemlje, kao ni zemlja u sastav vatre. Podaci na grafikonu otkrivaju harmonijski odnos između četiri osnovna elementa, kako prema Fladu tako i prema pitagorejcima. Zemlja se sastoji od četiri dela vlastite prirode, voda od tri dela zemlje i jednog dela vatre. Sfera izjednačenosti je hipotetička tačka u kojoj su dva dela zemlje i dva dela vatre u ravnoteži. Vazduh se sastoji od tri dela vatre i jednog dela zemlje, vatra od četiri dela vlastite prirode. Tako su zemlja i voda u međusobnom odnosu 4

prema 3, ili dijatesaronskoj harmoniji, a voda i sfera izjednačenosti u razmeri 3 prema 2, odnosno u dijapentnoj harmoniji. Vatra i vazduh su takođe odnosu 4 prema 3, odnosno u dijatesaronskoj harmoniji, a vazduh i sfera izjednačenosti u odnosu 3 prema 2, odnosno dijapentnoj harmoniji. Pošto je zbir dijatesarona i dijapente jednak dijapazonu, ili oktavi, očigledno je da su i sfera vatre i sfera zemlje u dijapazonskoj harmoniji sa sferom izjednačenosti, a isto tako i da su vatra i zemlja međusobno u disdijapazonskoj harmoniji.

Filozofija boje

Edvin D. Babit piše:

> „Svetlost otkriva slavu spoljašnjeg sveta, a ipak je najsjajnija od svih njih. Ona daje lepotu, otkriva lepotu, a sama je najlepša. Ona je raščlanjivač, istinozborac i obelodanjivač varki, jer pokazuje stvari onakve kakve jesu. Njeni beskonačni tokovi premeravaju svemir i doplovljavaju u naše teleskope od zvezda koje su kvintilionima milja daleko. S druge strane, ona se spušta na predmete nezamislivo male i pod mikroskopom otkriva objekte pedeset miliona puta manje od onoga što se može videti golim okom. Kao i kod svih drugih tananih sila, njeno kretanje je čudesno meko, a ipak prodorno i moćno. Bez njenog životvornog uticaja, život bilja, životinja i ljudi odmah bi nestao s lica zemlje i došlo bi do opšte propasti. Dobro bi bilo, stoga, da razmotrimo taj potencijal i prekrasan princip svetlosti i njene komponente boje, jer što dublje prodremo u njene unutrašnje zakone, to će se ona više predstaviti kao čudesno skladište moći oživljavanja, izlečenja, poboljšanja i ushićenja čovečanstva."
>
> (Videti *Principi svetlosti i boje*)

Budući da je svetlost osnovna fizička manifestacija života koja čitavu kreaciju umiva svojim sjajem, vrlo je važno shvatiti, makar i delimično, suptilnu prirodu te božanske supstance. To što se naziva *svetlost* zapravo je stopa vibracije koja izaziva određene reakcije na očnom nervu. Malo njih je shvatilo da su ih ograničenja čulne percepcije okružila zidovima. Ne samo da ima mnogo više toga da se

osvetli nego što je bilo ko ikada video, već postoje i nepoznati oblici svetlosti koju nijedna optička oprema nikada neće registrovati. Postoje nebrojene boje koje ne mogu da se vide, kao i zvukovi koji ne mogu da se čuju, mirisi koje se ne mogu pomirisati, ukusi koje se ne mogu okusiti i supstance koje se ne mogu osetiti. Čovek je, dakle, okružen natčulnim univerzumom o kojem ništa ne zna, jer njegovi centri čulne percepcije nisu dovoljno razvijeni da reaguju na suptilnije stope vibracije od kojih je taj univerzum sastavljen.

Kako kod civilizovanih tako i kod divljih naroda boja je prihvatana kao prirodni jezik kojim su formulisane njihove religiozne i filozofske doktrine. Drevni grad Ekbatana[5], kako ga je opisao Herodot, imao je sedam zidova u bojama sedam planeta i otkrivao je znanja koja su o toj temi posedovali persijski Magi. Poznati *zigurat* ili astronomski toranj boga Neboa u Borsipi[6], uzdizao se u sedam velikih stepenika ili nivoa, od kojih je svaki stepenik bio obojen osnovnom bojom jednog od planetarnih tela. [Videti Lenormanovu[7] *Haldejsku magiju* (*Chaldean Magic*).] Očigledno je da su Vavilonjani bili upoznati sa konceptom spektra i njegovog odnosa sa sedam Stvaralačkih Bogova ili Sila. U Indiji je jedan od mogulskih careva naložio da se napravi fontana sa sedam nivoa; voda je curila niz strane kroz posebno uređene kanale i menjala boju dok se spuštala, redom prolazeći kroz sve nijanse spektra. Na Tibetu lokalni umetnici boju koriste da izraze različita raspoloženja. L. Ostin Vadel[8], pišući o severnoj budističkoj umetnosti, primećuje da u tibetanskoj mitologiji:

5 Ekbatana (staropers. هگمتانه – *Hanjgmatana*; grč. Ἀγβάτανα Agbatana, kod Eshila i Herodota, inače Ἑκβάτανα – Ekbatana; doslovno „Mesto okupljanja") – antički grad iz doba Medije i Persijskog carstva; danas Hamadan u Iranu. (Nap. prev.)

6 Borsipa (današnji Birs Nimrud u Iraku) – važan drevni sumerski grad, izgrađen na obe strane jezera, oko 17,7 kilometara jugozapadno od Vavilona, na istočnoj obali reke Eufrat. U drevnom gradu nalazio se zigurat koji se u *Talmudu* i arapskoj kulturi poistovećuje sa Vavilonskom kulom. Lokalno božanstvo koje je poštovano u Borsipi bilo je Nebo ili Nabu, prema mesopotamskoj mitologiji sin Marduka. (Nap. prev.)

7 Fransoa Lenorman (*François Lenormant*, 1837–1883) – francuski asirolog i arheolog. (Nap. prev.)

8 Lorens Ostin Vadel (*Laurence Austine Waddell*, 1854–1938) – britanski istraživač i pisac. (Nap. prev.)

„ (...) bela i žuta boja puti obično predstavljaju blaga raspoloženja, dok crvena, plava i crna pripadaju divljim oblicima, mada ponekad svetlo plava boja, kad ukazuje na nebo, označava samo nebesko. Bogovi se generalno na slikama prikazuju beli, goblini crveni, a đavoli crni, kao i njihovi evropski rođaci."

[Videti *Budizam na Tibetu* (*The Buddhism of Tibet*)[9]]

U *Menonu*, Platon, govoreći kroz Sokrata, opisuje boje kao:

„ (...) izliv oblika, srazmeran vidu i razborit."

U *Teetetu* on na tu temu govori više na sledeći način:

„Hajde da izložimo princip koji je upravo potvrđen, da ništa nije samopostojeće, i videćemo da svaka boja, bela, crna i svaka druga boja, proizlaze iz oka koje se susreće sa odgovarajućim kretanjem, te da ono što smo nazvali supstanca svake boje nije ni aktivan ni pasivan element, već nešto što se nalazi između njih i svojstveno je za svakoga ko opaža. Jeste li sigurni da se nekolicina boja pojavljuje svakoj životinji – recimo psu – na isti način na koji se pojavljuje vama?"

U pitagorejskom *tetraktisu* – vrhovnom simbolu univerzalnih sila i procesa – izložene su teorije Grka o boji i muzici. Prve tri tačke predstavljaju trostruku Belu Svetlost, koja je božanstvo koje potencijalno sadrži sve zvukove i boje. Preostalih sedam tačaka su boje spektra i note muzičke skale. Boje i tonovi su aktivne stvaralačke moći koje, emanirajući iz Prvog Uzroka, ustanovljavaju svemir. Sedam tačaka podeljeno je u dve grupe, od kojih jedna sadrži tri, a druga četiri moći, što je odnos koji je takođe prikazan u *tetraktisu*. Viša grupa – ona od tri tačke – postaje duhovna priroda stvorenog svemira, a niža grupa – ona od četiti tačke – manifestuje se kao iracionalna sfera, ili niži svet.

U Misterijama je sedam *Logosa*, ili Stvaralačkih Gospoda, prikazano u obliku bujica snage koje izlaze iz usta Večnog Jednog. To oz-

9 Pun naslov Vadelovog dela je *Budizam na Tibetu, ili lamaizam, njegovi mistični kultovi, simbolizam i mitologija i njegov odnos sa indijskim budizmom* (*Buddhism of Tibet or Lamaism, With Its Mystic Cults, Symbolism and Mythology and in Its Relation to Indian Buddhism*) (1895). (Nap. prev.)

načava spektar ekstrahovan iz bele svetlosti Vrhovnog Božanstva. Sedam Tvoraca, ili Fabrikatora, nižih sfera Jevreji su nazvali *Elohim*. Egipćani su ih nazivali *Graditelji* (ponekad *Upravnici*) i prikazivali ih sa velikim noževima u rukama, pomoću kojih su izrezbarili svemir iz njegove prvobitne supstance. Obožavanje planeta temelji se na njihovom prihvatanju kao kosmičkih otelovljenja sedam stvaralačkih atributa Boga. Za Vladare planeta govorilo se da prebivaju unutar tela sunca, jer prava priroda sunca, analogna beloj svetlosti, sadrži seme svih potentnosti tonova i boja koje manifestuje.

Postoje brojna proizvoljna rešenja kojima se utvrđuju međusobni odnosi planeta, boja i muzičkih nota. Sistem koji najviše zadovoljava je onaj utemeljen na *zakonu oktava*. Čulo sluha ima mnogo širi opseg od čula vida, jer dok uvo može da registruje između devet i jedanaest oktava zvuka, oko je ograničeno na spoznavanje samo sedam osnovnih tonova boje, odnosno, jedan ton mu manjka do oktave. Crvena, kada se postavi kao najniži ton boje u hromatskoj lestvici, odgovara noti *do*, prvoj noti muzičke lestvice. Nastavljajući analogiju, narandžasta odgovara noti *re*, žuta noti *mi*, zelena noti *fa*, plava noti *sol*, indigo noti *la*, ljubičasta noti *si* (*ti*). Osmi ton boje potreban da bi se dovršila lestvica trebalo bi da bude viša oktava crvene, prvog tona boje. Tačnost navedenog rasporeda potvrđuju dve upadljive činjenice: (1) tri osnovne note muzičke lestvice – prva, treća i peta – korespondiraju sa tri osnovne boje – crvenom, žutom i plavom; (2) sedma, i najmanje savršena, nota muzičke lestvice, odgovara ljubičastoj, najmanje savršenom tonu lestvice boja.

U *Principima svetlosti i boje*, Edvin D. Babit potvrđuje korespondenciju lestvice boja i muzičke lestvice:

„Kao što je C na dnu muzičke lestvice i proizvedeno je najprostijim talasima vazduha, tako je i crvena na dnu hromatske lestvice i prozvedena je najprostijim talasima svetlosnog etera. Kao što muzička nota B [sedma nota lestvice] svaki put zahteva 45 vibracija vazduha, a nota C, na donjem kraju lestvice, zahteva 24, ili samo malo više od pola, tako i krajnja ljubičasta zahteva oko 800 milijardi vibracija etera u sekundi, dok krajnja crvena zahteva samo oko 450 milijardi, što je takođe samo malo više od polovine. Kada se jedna muzička oktava završi, započinje druga i nastavlja sa duplo više vibracija nego što je upotrebljeno u prvoj oktavi, i iste note se tako ponavljaju u finijoj lestvici. Na isti način, kada se lestvica

boja vidljiva običnim okom završi sa ljubičastom, započeće druga oktava sastavljena od finijih, nevidljivih boja, sa duplo više vibracija, i napredovaće tačno u skladu sa istim zakonom."

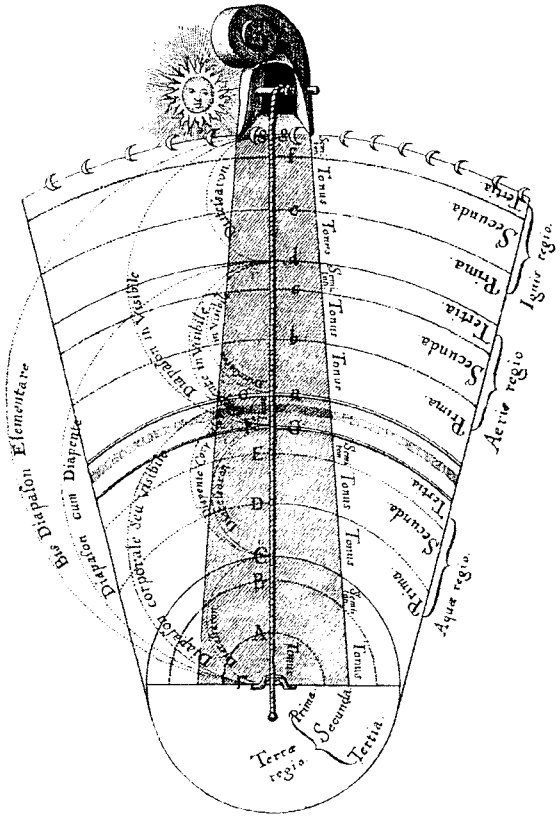

ČETIRI ELEMENTA I NJIHOVI HARMONIJSKI INTERVALI

Iz *Fludd, De Musica Mundana*

U ovom dijagramu Flad je podelio svaki od četiri Glavna elementa na tri dela. Prvi deo svakog elementa je najprostiji i učestvuje delom u supstanci koja je direktno niža u odnosu na njega (osim u slučaju zemlje, koja se ne sreće sa stanjem nižim od sebe). Drugi deo sastoji se od elementa u njegovom relativno čistom stanju, dok u trećem delu element delom učestvuje u supstanci koja je direktno viša u odnosu na njega. Na primer, najniži deo elementa vode je talog, jer sadrži rastvorenu supstancu zemlje; drugi deo predstavlja vodu u njenom

najčešćem stanju – slanu – kao u slučaju okeana, a treći deo je voda u svom najčistijem stanju – oslobođena od soli. Harmonijski interval dodeljen najnižem delu svakog elementa je jedan ton, centralnom delu takođe ton, ali najvišem delu polu-ton, jer on sudeluje u podeli neposredno iznad sebe. Flad naglašava činjenicu da je, pošto se elementi uzdižu u nizovima od dva i po tona, dijatesaron dominantan harmonijski interval elemenata.

Kada se boje povežu sa dvanaest znakova zodijaka, raspoređene su kao paoci točka. Arijesu je dodeljena čista crvena, Taurusu, crveno-narandžasta, Geminiju, čisto narandžasta; Kanceru, narandžasto-žuta, Leu, čisto žuta, znaku Virgo, žuto-zelena, Libri, čisto zelena, Skorpiju, zeleno-plava, Sagitarijusu, čisto plava, Kaprikornu, plavo-ljubičasta, Akvarijusu, čisto ljubičasta i znaku Pisces, ljubičasto-crvena.

Izlažući istočnjački sistem ezoterijske filozofije, H. P. Blavacka povezuje boje sa sedmostrukim ustrojstvom čoveka i sa sedam stanja materije na sledeći način:

BOJA	NAČELA ČOVEKA	STANJA MATERIJE
Ljubičasto	*Čaja*, ili Eterička dvostrukost	Eter
Indigo	Viši *Manas*, ili Duhovna inteligencija	Kritičko stanje koje se naziva Vazduh
Plavo	Aurički omotač	Para ili isparavanje
Zeleno	Niži *Manas*, ili Životinjska duša	Kritičko stanje
Žuto	*Budi*, ili Duhovna duša	Voda
Naradžastvo	*Prana*, ili Životni princip	Kritičko stanje
Crveno	*Kama Rupa*, ili Sedište životinjskog života	Led

Ovaj raspored boja spektra i muzičkih nota oktave zahteva drugačije grupisanje planeta ako se žele očuvati odgovarajuće analogije njihovih tonova i boja. Na taj način:

do	postaje	Mars
re	postaje	sunce
mi	postaje	Merkur
fa	postaje	Saturn
sol	postaje	Jupiter
la	postaje	Venera
si (*ti*)	postaje	mesec

[Videti *Uputstva E. Š.* (*The E. S. Instructions*)[10]]

10 Autor misli na *Tajna uputstva kandidatima Ezoterijske okultne škole* (*Secret Instructions to Probators of an Esoteric Occult School*), Helene P. Blavacke. (Nap. prev.)

RIBE, INSEKTI, ŽIVOTINJE, GMIZAVCI I PTICE

Deo prvi

❋

Jona i kit ❋ *Riba, simbol Hrista* ❋ *Egipatski skarabej* ❋ *Jupiterova muva* ❋ *Zmija mudrosti* ❋ *Sveti krokodil*

❋

Stvorenja koja nastanjuju vodu, vazduh i zemlju poštovali su svi narodi antike. Shvativši da su vidljiva tela samo simboli nevidljivih sila, drevni su obožavali Božanske Moći kroz niža kraljevstva prirode, jer su ta manje evoluirana i jednostavnije konstituisana stvorenja najspremnije reagovala na stvaralačke impulse bogova. Mudraci starina su proučavajući živa bića stigli do tačke na kojoj su uvideli da se Bog najpotpunije shvata kroz znanje o vrhovnom delu Njegovih ruku – živoj i neživoj prirodi.

Svako postojeće stvorenje manifestuje neki aspekt inteligencije ili moći Večnog Jednog, koji se nikada ne može sigurno spoznati proučavanjem i razumevanjem Njegovih brojnih ali nepojmljivih delova. Kada se, dakle, stvorenje izabere da u konkretnom ljudskom umu simbolizuje neki skriveni apstraktni princip, to se čini zbog toga što njegove karakteristike pokazuju taj nevidljivi princip u vidljivom delanju. Ribe, insekti, životinje, gmizavci i ptice se pojavljuju u religijskom simbolizmu gotovo svih naroda, zato što ih njihovi oblici i navike, kao i sredine u kojima postoje, dovode u tesnu vezu sa različitim generativnim i plodonosnim silama prirode, koje su smatrane kao *prima-facie*[1] dokaz božanske sveprisutnosti.

1 Lat. na prvi pogled, odnosno, očigledan. (Nap. prev.)

Rani filozofi i naučnici su, shvativši da sav život potiče iz vode, izabrali ribu kao simbol životne klice. Činjenica da su ribe najplodnije čini poređenje još pogodnijim. Mada rani sveštenici nisu posedovali instrumente potrebne za analizu spermatozoida, dedukcijom su zaključili da je po obliku sličan ribi.

PRVA VIŠNUOVA INKARNACIJA, ILI MATSJA AVATAR

Iz *Picart*[2], *Religious Ceremonials*

Riba je često povezivana sa Spasiteljima Sveta. Višnu, hinduistički Iskupitelj, koji na sebe uzima deset oblika za iskupljenje univerzuma, izbačen je iz usta ribe u svojoj prvoj inkarnaciji. Izida, dok neguje dete Horusa, često je prikazivana sa ribom kao ukrasom u kosi. Oanes, haldejski Spasitelj (posuđen od bramina), prikazan je sa glavom i telom ribe, iz kojih njegov ljudski oblik probija na raznim mestima. Isus je često simbolizovan ribom. Svojim učenicima rekao je kako treba da postanu „ribari ljudi". Znak ribe je, takođe, prvi monogram hrišćana. Tajanstveno Isusovo grčko ime, IXΘYΣ, znači „riba". Ribu su kao simbol Hrista prihvatili brojni rani kanonizovani crkveni oci. Sv. Avgustin je uporedio Hrista sa pečenom ribom, a takođe je naglašavano i da je meso Ribe hrana pravednika i svetih ljudi.

2 Bernar Pikar (*Bernard Picart*, 1673–1733) – francuski hugenot, jedan od najplodnijih i najtalentovanijih gravera XVIII veka. U Amsterdamu, kao sigurnom utočištu protestanata u vreme kada je Evropom vladao verski fanatizam, i prestonici izdavaštva i štamparstva, od 1723. godine do smrti, sarađivao je sa drugim francuskim izbeglicom, Žan-Frederikom Bernarom (*Jean-Frédéric Bernard*), na projektu *Ceremonije i religijski običaji svih naroda sveta* (*Cérémonies et coutumes religieuses de tous les peuples du monde*). Bernar je pripremio 3000 strana teksta, koji je objavljen u 10 tomova, ilustrovan sa 266 Pikarovih gravura. Mada je tekst bio sumnjivog kvaliteta, prekrasne Pikarove gravure ostale su za sva vremena. Pikarove *Cérémonies* prodate su samo 1738. godine u preko 3000 primeraka, iako ih je Vatikan zabranio. (Nap. prev.)

Ribe su bile svete Grcima i Rimljanima i povezane sa poštovanjem Afrodite (Venere). Zanimljiv preživeli paganski ritualizam nalazi se u običaju jedenja ribe petkom. *Freja*, u čiju čast je taj dan dobio ime[3], bila je skandinavska Venera, a taj dan bio je među mnogim narodima posvećen boginji lepote i plodnosti. Ova analogija dalje povezuje ribe sa misterijom rađanja. Petak je isto tako svet i za sledbenika proroka Muhameda.

Reč *nun* znači i riba i rast, i, kao što Inman kaže:

> „Jevreje je do pobede vodio Sin Ribe, čija su druga imena bila Jošua i Isus (Spasitelj). *Nun*[4] je još uvek ime ženskog posvećenika (u hrišćansku veru)."

Među ranim hrišćanima tri ribe su upotrebljavane kao simbol Trojstva, a riba je, takođe, bila i jedan od osam svetih simbola velikog Bude. Značajno je i to da bi delfin trebalo da je posvećen i Apolonu (Solarnom Spasitelju) i Neptunu. Verovalo se da ta riba na svojim leđima nosi brodolomnike na nebo. Pošto su pagani to lepo stvorenje smatrali čovekovim prijateljem i dobročiniteljom, rani hrišćani su delfina prihvatili kao simbol Hrista. Prestolonaslednik Francuske, *Delfin*, možda je svoju titulu dobio iz ovog drevnog paganskog simbola božanske zaštitničke moći. Prvi zastupnici hrišćanstva poredili su preobraćenike sa ribama, jer se u trenutku krštenja „ponovno vraćaju u more Hrista".

Primitivni narodi su verovali da su kopno i more nastanjeni čudesnim stvorenjima, a rane knjige o zoologiji sadrže zanimljive ilustracije kombinovanih životinja, gmizavaca i riba, stvorenja koja nisu postojala u doba srednjovekovnih autora koji su sastavljali te ogromne knjige. U drevnim ritualima inicijacije persijskih, grčkih i egipatskih Misterija sveštenici su se prerušavali u složena stvorenja i tako simbolizovali različite aspekte ljudske svesti. Koristili su ptice i gmizavce kao simbole za svoja brojna božanstva, često stvarajući

3 Od *Freya* – petak je na danskom, norveškom i švedskom *fredag*, na nemačkom *Freitag*, na engleskom *friday*. (Nap. prev.)

4 *Nun* na engleskom znači monahinja, kaluđerica, redonica. (Nap. prev.)

oblike grotesknog izgleda i dodeljujući im imaginarne osobine, navike i prebivališta, a svi oni su bili simboli pojedinih duhovnih i transcendentalnih istina na taj način skrivenih od profanih. *Feniks* je pravio svoje gnezdo od tamjana i plamena. *Jednorog* je imao telo konja, noge slona, a rep divlje svinje. Gornji deo *kentaurovog* tela bio je ljudski, a donja polovina konjska. *Pelikan* hermetičara hranio je svoje mlade iz sopstvenih grudi, a toj ptici pripisivana su i druga misteriozna obeležja koja bi samo alegorijski mogla biti istinita.

Mada su ih mnogi srednjovekovni pisci smatrali stvarnim živim stvorenjima, nijedno od njih – osim pelikana – nikada nije postojalo van simbolizma Misterija. Možda su ponikla iz glasina o tada malo poznatim životinjama. U hramu su, međutim, ta stvorenja postala stvarnost, jer su tamo označavala mnogostruke karakteristike ljudske prirode. *Mantikora* je imala određene dodirne tačke sa hijenom, *jednorog* je možda bio jednorogi nosorog. Za proučavaoca tajne mudrosti te složene životinje i ptice jednostavno predstavljaju različite sile koje deluju u nevidljivim svetovima. To je poenta koju su izgleda prevideli gotovo svi pisci na temu srednjovekovnih čudovišta. [Videti *Istoriju čudovišta* (*Monstrorum Historia*, 1642), Uliksa Aldrovandija[5], i *Čudesnu prirodnu nauku* (*Physica Curiosa*, 1697), P. Gasparea Šotoa[6].]

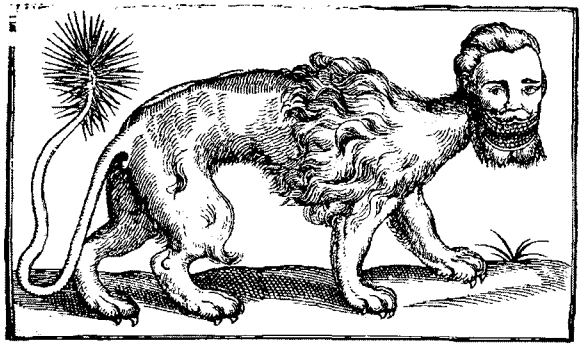

MANTIKORA

Iz *Redgrove, Bygone Beliefs*

Najznačajnije od alegorijskih stvorenja bila je mantikora, koja po Ktesijevom opisu ima telo plamene boje, oblik lava, tri reda zuba, ljudsku glavu i uši, pla-

5 Uliks Aldrovandi (*Vlyssis* ili *Ulyssis Aldrovandi*, 1522–1605?) – italijanski slikar naturalist. (Nap. prev.)

6 *P. Gaspare Schotto* – latinizarani obliku imena Kasper Šot (*Kasper Schott*); pojavljuje se i kao *Gaspar Schott* (1608–1666) – nemački jezuitski naučnik, pisac i izdavač. (Nap. prev.)

ve oči, rep koji se završava nizom bodlji i žaoka, bodljikava je i slična škorpiji, a glas joj je zvučao poput jeke trube. Taj sintetički četveronožac ušetao je u srednjovekovne radove o istoriji prirode, ali, mada je shvatan ozbiljno, nikada nije viđen, jer je nastanjivao nepristupačna područa i stoga ga je bilo teško pronaći.

Postoje i legende o tome da je davno pre pojave čoveka postojala rasa ili vrsta kombinovanih stvorenja koju su uništili bogovi. Drevni hramovi čuvali su vlastite istorijske zapise i posedovali podatke o praistorijskom svetu koji nikada nisu otkrivani neiniciranima. Prema tim zapisima, ljudska rasa evoluirala je od vrste stvorenja koje je imalo nešto od prirode vodozemaca, jer u to vreme je primitivni čovek imao riblje škrge i bio delimično prekriven krljuštima. Do određenog stepena ljudski embrion pokazuje mogućnost takvog stanja. Kao rezultat teorije o čovekovom poreklu iz vode, na ribu je gledano kao na pretka ljudskog roda. Zbog toga je porasla ihtiolatrija kod Haldejaca, Feničana i bramina. Američki Indijanci veruju da u vodama jezera, reka i okeana prebiva tajanstveni narod, „Vodeni Indijanci".

Riba je korišćena kao simbol prokletstva, ali je među Kinezima ona tipična za zadovoljstvo i sreću, pa se ribe pojavljuju na mnogim od njihovih kovanica. Kada je Tifon, ili Set, zli egipatski genije, raskomadao telo boga Ozirisa na četrnaest delova, jedan deo bacio je u reku Nil, gde su ga, prema Plutarhu, proždrale tri ribe – *lepidotus* (verovatno *lepidosiren*), *fagrus* (*phagrus*) i *oksirinhus* (*oxyrynchus*) (oblik štuke). Zato Egipćani nisu jeli meso tih riba, verujući da bi to bilo kao da proždiru telo svog boga. Kada se koristi kao simbol zla, riba predstavlja zemlju (čovekovu nižu prirodu) i grob (grobnicu Misterija). Stoga je Jona bio tri dana u stomaku „velike ribe", kao što je Hrist bio tri dana u grobu.

Nekoliko ranih crkvenih otaca verovalo je da je „kit" koji je progutao Jonu bio simbol Boga Oca, koji je, kada je nesrećni prorok bačen preko palube, prihvatio Jonu u Svojoj vlastitoj prirodi dok nije pronađeno sigurno mesto. Priča o Joni je zapravo legenda o inicijaciji u Misterije, a „velika riba" predstavlja tamu neznanja koja guta čoveka kada biva bačen sa broda (rođen) u more (život). Običaj gradnje brodova u obliku riba ili ptica, opšte prisutan u antičko doba,

mogao je dovesti do te priče i možda je Jonu samo pokupio neki drugi brod i odneo u luku, pri čemu je model broda bio takav da su ga zvali „velika riba". („*Veritatis simplex oratio est!*"[7]) Verovatnije je da se Jonin „kit" temelji na paganskom mitološkom stvorenju, *hipokampusu*, delom konju, a delom delfinu, jer rani hrišćanski kipovi i duborezi prikazuju kombinovano stvorenje, a ne pravog kita.

Razumno je pretpostaviti da su tajanstvene morske zmije, koje su, prema legendama Maja i Tolteka, bogovi doveli u Meksiko, bile vikinški ili haldejski brodovi, građeni u obliku kombinovanih morskih čudovišta ili zmajeva. H. P. Blavacka iznosi teoriju da reč *cetus*, veliki kit, potiče od *keto*, naziva za boga-ribu, Dagona, a da je Jona, zapravo, nakon što su ga zarobili feničanski pomorci i odveli u jedan od svojih gradova, bio zatvoren u ćeliji izdubljenoj u telu divovskog Dagonovog kipa. Nema sumnje da je velika tajna skrivena u divovskom obliku *cetus*-a, koji je još uvek sačuvan kao sazvežđe.

Na osnovu mnogih postojećih rasutih fragmenata, čovekova niža priroda je simbolizovana ogromnim, nezgrapnim stvorenjem nalik na veliku morsku zmiju, ili zmaja, koje je nazivano *Levijatan*. Svi simboli koji imaju zmijolik oblik ili kretanje označavaju solarnu energiju u jednom od njenih mnogih oblika. To veliko morsko stvorenje, dakle, predstavlja solarnu životnu silu zatočenu u vodi, kao i božansku energiju koja struji kroz čovekovo telo, gde se, dok se ne transmutira, manifestuje kao zgrčeno, uvijeno čudovište – čovekove pohlepe, strasti i pohote. Među simbolima Hrista kao Spasitelja ljudi nalazi se jedan broj simbola koji se odnosi na misteriju Njegove božanske prirode skrivene unutar ličnosti poniznog Isusa.

Gnostici su podelili prirodu hrišćanskog Istkupitelja na dva dela – prvi deo, Isusa, smrtnika, i drugi deo, Hrista, personifikaciju *Nusa*, načela Kosmičkog Uma. *Nus*, veći, tokom razdoblja od tri godine (od krštenja do raspeća) koristio je telesno odelo smrtnog čoveka (Isusa). Da bi se ilustrovala ova poenta, a ipak ostala skrivena od neukih, korišćena su mnoga čudna i često odbojna stvorenja, čija je gruba spoljašnjost skrivala veličanstven organizam. Kinili, u svojim beleškama o *Knjizi Enohovoj*, primećuje:

> „Očigledno je zašto je gusenica bila simbol Mesije, jer, ispod poniznog, puzajućeg i po svemu zemaljskog aspekta, ona je skrivala prekrasan oblik leptira, sa njegovim blistavim krilima, koja se svojim različitim bojama takmiče sa Dugom, Zmijom, Lososom, Skarabejom, Paunom i umirućim Delfinom (...)"

7 Lat. Jezik istine je jednostavan! (Nap. prev.)

INSEKTI

Godine 1609. objavljeno je delo *Amfiteatar večne mudrosti* (*Amphitheatrum Sapientiæ Æternæ*) Henrija Kunrata[8]. Elifas Levi izjavio je da su na stranicama tog dela skrivene sve velike tajne magijske filozofije. Izuzetna slika u ovom radu prikazuje kako netrpeljivi i neuki pedagozi XVII veka napadaju hermetičku nauku. Kako bi izrazio potpuni prezir prema svojim klevetnicima, Kunrat je od svakog od njih napravio kompozitnu zver, jednome dodajući magareće uši, drugome lažni rep. Gornji deo slike rezervisao je za određene sitne klevetnike kojima je dodelio odgovarajuće oblike. Vazduh je bio ispunjen čudnim stvorenjima – ogromnim vilinim konjicima, krilatim žabama, pticama sa ljudskim glavama i drugim uvrnutim oblicima koji se ne mogu opisati – punim otrova, trača, inata, psovki i drugih oblika progona tajnog arkanuma mudrih. Crtež naznačava da su njihovi napadi bili neuspešni. Otrovni insekti često su korišćeni kao simbol smrtonosne moći ljudskog jezika.

Insekti svih vrsta smatrani su i simbolom duhova i demona Prirode, jer se i za jedne i za druge verovalo da nastanjuju atmosferu. Srednjovjekovni crteži čarobnjaka koji prizivaju duhove često prikazuju misteriozne sile drugog sveta, koje je prizivač isterao, kako se pred

8 Hajnrih Kunrat (*Heinrich Khunrath*, c. 1560–1605), poznat i kao *Dr. Henricus Khunrath*, kod Menlija Hola, u anglizovanoj varijanti, Henri Kunrat (*Henry Khunrath*) – nemački lekar, hermetički filozof i alhemičar. Najčuvenije delo ovog Paracelzusovog učenika, *Amphitheatrum Sapientiae Aeternae*, bavi se mističkim aspektima alhemije i sadrži često viđanu grafiku naslovljenu „Prva faza Velikog dela", poznatiju kao „Alhemičareva laboratorija"; delo je prvi put objavljeno u Hamburgu, 1595. godine, ali je postalo šire dostupno tek u proširenom izdanju objavljenom u Hanauu, 1609. godine. Frensis Jejts (*Frances Yates*) smatra da je Kunrat veza između filozofije Džona Dija (*John Dee*) i rozenkrojcerizma. (Nap. prev.)

njim pojavljuju u kompozitnim oblicima koji su delom insekti. Rani filozofi su navodno smatrali da je bolest koja je harala zajednicama u obliku kuge zapravo bila sastavljena od živih stvorenja, ali umesto da u obzir uzmu veliki broj malenih klica, oni su celu kugu posmatrali kao jednu individualnost i dali joj odvratan oblik kao simbol njene destruktivnosti. Činjenica da je kuga dolazila iz vazduha bila je razlog što su kao njeni simboli korišćeni insekti ili ptice.

Prekrasni simetrični oblici pripisivani su svim prirodnim dobroćudnim uslovima ili silama, dok su neprirodnim ili zlonamernim moćima dodeljivani izobličeni i abnormalni likovi. Zli je bio gnusno deformisan ili prikazan sa prirodom neke životinje koja je prezirana. Po rasprostranjenom srednjovekovnom praznoverju đavo je imao noge petla, dok su Egipćani Tifonu (Đavolu) dodelili telo krmka.

Navike insekata su pažljivo proučavane. Stoga je mrav smatran simbolom proizvodnje i vidovitosti, jer on skladišti potrepštine za zimu, a pored toga poseduje snagu da pomera objekte višestruko teže od njega samog. Skakavci, koji su se stropoštavali u oblacima i u nekim delovima Afrike i Azije pomračivali sunce i uništavali svaku zelenu stvar, smatrani su simbolom strasti, bolesti, mržnje i nesloge, jer te emocije uništavaju sve što je dobro u čovekovoj duši i za sobom ostavljaju golu pustinju. U folkloru raznih naroda, nekim insektima pridavan je poseban značaj, ali oni kojima je širom sveta bilo ukazivano poštovanje i priznanje bili su skarabej, kralj kraljevstva insekata, škorpion, veliki izdajnik, leptir, simbol metamorfoze, i pčela, simbol proizvodnje.

Egipatski skarabej je jedna od najznačajnijih simboličkih figura koje su se ikada začele u umu čoveka. Učenošću sveštenstva, evoluirao je od prostog insekta koji, zbog svojih neobičnih navika i izgleda, pravilno simbolizuje snagu tela, vaskrsenje duše i Večnog Neshvatljivog Stvoritelja u Njegovom aspektu Gospodara Sunca. E. A. Volis Badž o egipatskom obožavanju skarabeja u suštini kaže:

> „Još jedno stanovište u primitivnim vremenima bilo je da je nebo ogromna livada preko koje puže velika buba i pred sobom gura sunčev disk. Ta buba bila je Bog neba i, po ugledu na primer kotrljana (*Scarabæus sacer*), koji je posmatran kako svojim zadnjim nogama naokolo kotrlja loptu, za koju se verovalo da sadrži njegova jaja, rani Egipćani mislili su da lopta Boga neba sadrži njegovo

> jaje, a da je Sunce njegov potomak. Zahvaljujući, međutim, istraživanjima eminentnog entomologa, misjea Ž. K. Fabrea[9], sada znamo da lopta koju *Scarabæus sacer* kotrlja ne sadrži njegova jaja, već balegu koja služi kao hrana za njegova jaja, koja polaže na pažljivo pripremljenom mestu."

KRALJEVSKI EGIPATSKI SKARABEJ

Iz *Hall*[10], *Catalogue of Egyptian Scarabs, Etc., in the British Museum*

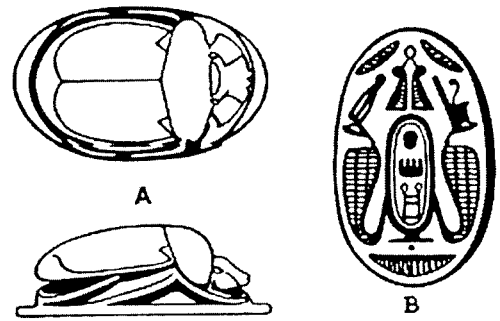

Ravna donja strana skarabeja obično nosi natpis koji se odnosi na dinastiju tokom čije vladavine je bio načinjen. Ti skarabeji su ponekad korišćeni kao pečati. Neki su bili izrezani od običnog ili dragog kamenja, a neki su bili izrađeni od pečene i glazirane gline. Povremeno su glazirani i kameni skarabeji. Većina malih skarabeja su probušeni, jer su originalno korišćeni kao perle. Neki su tako tvrdi da mogu da seku staklo. Na slici, obeleženi sa A, prikazani su pogled odozgo i sa strane na skarabeja, a obeležena sa B, donja strana, sa imenom Men-ka-Ra u središnjem kartušu.

Inicijati egipatskih Misterija su ponekad nazivani skarabeji, a ponekad lavovi i panteri. Skarabej je bio izaslanik sunca i simbolizovao je svetlost, istinu i regeneraciju. Kameni skarabeji, zvani srčani skarabeji, dugi oko tri inča, postavljani su u srčanu šupljinu pokojnika, nakon što je srce bilo izvađeno da bi bilo odvojeno balsamovano, što je bio deo procesa mumificiranja. Neki smatraju da su kamene bube bile samo umotavane u zavoje u vreme pripremanja tela za večno

9 Žan-Anri Kazimir Fabre (*Jean-Henri Casimir Fabre*, 1823–1915) – francuski entomolog i izuzetno plodan autor o životu insekata. (Nap. prev.)

10 Hari Redžinald Holand Hol (*Harry Reginald Holland Hall*, 1873–1930) – britanski arheolog i istoričar, kustos Egipatskih i asirskih starina (*Egyptian and Assyrian Antiquities*) u Britanskom muzeju (*British Museum*). (Nap. prev.)

čuvanje. Sledeći odlomak o tome je iz velike egipatske knjige inicijacije, *Knjige mrtvih*:

> „I gle, napravićeš skarabeja od zelenog kamena, koji će biti smešten u grudima čoveka i za njega obaviti 'otvaranje usta'."

Pogrebni obredi mnogih naroda su upadljivo slični inicijacijskim ceremonijama njihovih Misterija.

Ra, bog sunca, imao je tri važna aspekta. Kao Stvoritelj svemira bio je simbolizovan glavom skarabeja i nazivan je *Khepera*, što je označavalo vaskresenje duše i novi život na kraju vremenskog razdoblja smrtnosti. Sarkofazi sa mumijama egipatskih mrtvih gotovo su uvek ukrašavani skarabejima. Obično je jedna od tih buba, sa raširenim krilima, bila naslikana na mumijinom sarkofagu direktno iznad grudi pokojnika. Nalaz tako velikog broja malih kamenih skarabeja ukazuje da su bili omiljeni ukrasni predmet kod Egipćana. Zbog povezanosti sa suncem, skarabej simbolizuje božanski deo čovekove prirode. Činjenica da su njegova prekrasna krila skrivena ispod sjajne ljušture učinila je da ona predstavljaju krilatu dušu čoveka skrivenu unutar njegove zemaljske ljušture. Egipatskim vojnicima skarabej je dodeljen kao njihov poseban simbol, jer su drevni verovali da su ta stvorenja sva muškog pola i, shodno tome, odgovarajući amblem muškosti, snage i hrabrosti.

Plutarh je ukazao na činjenicu da je skarabej valjao svoju naročitu loptu unazad, dok je sam insekt bio okrenut u suprotnom smeru. To ga je činilo posebno pogodnim simbolom za sunce, jer se ta lopta (prema egipatskoj astronomiji) valjala od zapada prema istoku, iako se prividno kreće u suprotnom smeru. Egipatska alegorija navodi da je izlazak sunca uzrokovan skarabejevim širenjem krila, koja se u blistavim bojama pružaju s obe strane njegovog tela – solarnog sveta – a da kad on svoja krila svije pod tamnu ljušturu pri zalasku sunca, sledi noć. *Khepera*, skarabejoglavi aspekt boga *Ra*, često je simbolički prikazivan kako se vozi preko mora i neba u prekrasnom brodu zvanom *Sunčeva barka*.

Škorpija je simbol kako mudrosti tako i samouništenja. Egipćani su je nazivali prokletim stvorenjem, a doba godine kada je sunce ulazilo u znak Skorpio označavano je kao početak vladavine Tifona. Kada je dvanaest znakova zodijaka korišćeno da predstavi dvanaest

apostola (mada je istina obrnuta), škorpija je bila dodeljena Judi Iskariotskom – izdajniku.

Škorpija bode svojim repom i zbog toga je nazivana klevetnik, varljivo i obmanjivo biće. Kalme[11], u svom *Biblijskom rečniku* (*Dictionary of the Bible*), izjavljuje da je škorpija odgovarajući amblem poročnih i simbol progona. Govorilo se da su suvi egipatski vetrovi proizvod Tifona, koji uliva u pesak žestoku vrućinu paklenog sveta i škorpijinog žalca. Taj insekt je takođe i simbol kičmene vatre, koja je, prema egipatskim Misterijama, uništavala čoveka ako bi joj bilo dozvoljeno da se nakupi u osnovi njegove kičme (škorpijinom repu). Crvena zvezda *Antares* na leđima nebeske škorpije smatrana je najgorim svetlom na nebesima. *Kalb al Akrab*[12], ili srce škorpije, drevni su nazivali pomoćnikom ili zamenikom Marsa. (Videti fusnotu u Ptolomejevom delu *Tetrabiblos*.) Verovalo se da *Antares* narušava vid i često izaziva slepilo, ako se uzdigne iznad horizonta u trenutku rođenja deteta. To se opet može odnositi na peščanu oluju, koja je bila u stanju da oslepi neoprezne putnike.

ŠKORPIJA TALISMAN

Iz *Paracelsus, Archidoxes Magica*

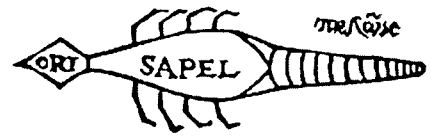

Škorpija se često pojavljuje na srednjovekovnim talismanima i amajlijama. Ova hijeroglifska *Arachnida* trebalo je da ima moć lečenja bolesti. Škorpija prikazana na slici bila je sastavljena od nekoliko metala i napravljena pod određenom planetarnom konfiguracijom. Paracelzus je savetovao da je nose oni koji pate od bilo kog poremećaja reproduktivnog sistema.

Škorpija je takođe bila i simbol mudrosti, jer vatra koju ona drži pod kontrolom bila je sposobna kako za osvetljavanje tako i za uništavanje. Za initijaciju u Velike Misterije pagani su govorili da se održava samo u znaku škorpije. U *Anijevom* papirusu (*Knjiga mrtvih*), preminuli poredi svoju dušu sa škorpijom i kaže:

11 Antoan Ogustin Kalme (*Antoine Augustin Calmet*, 1672–1757) – francuski proučavalac *Biblije*, benediktinski opat u Nansiju i Sensu. (Nap. prev.)

12 Arapski naziv za zvezdu Antares. (Nap. prev.)

„Ja sam lastavica, ja sam ta škorpija, Raova ćerka!"

Elizabet Goldsmit (*Elizabeth Goldsmith*), u svojoj raspravi *Polni simbolizam*[13], navodi da su škorpije bile:

„ (...) simbol Selk, egipatske boginje pisanja, a isto tako [su ih] cenili i Vavilonjani i Asirci kao čuvare vratnica sunca. Za sedam škorpija se govorilo da su bile u pratnji Izide dok je tragala za Ozirisovim ostacima koje je rasuo Set (Tifon)."

U svom *Haldejskom izveštaju o postanju*, Džordž Smit, u prepisu sa cilindara ispisanih klinastim pismom opisuje lutanja heroja *Izdubara* (Nimroda) i baca svetlo na boga škorpiju koji čuva sunce. Tablica koju je preveo nije savršena, ali je smisao prilično jasan:

„ (...) koji svaki dan čuvaju izlazeće sunce. Njihova kruna bila je na rešetki neba, ispod pakla njihove noge behu postavljene [kičmeni stub]. Ljudi škorpije čuvali su kapiju, plamteći strahotom, njihova pojava beše poput smrti, moć njihove strahovitosti tresla je šumu. Pri uzdizanju sunca i pri zalasku sunca, oni čuvahu sunce; Izdubar ih vide i strah i užas prekriše mu lice."

Rani Latini posedovali su ratnu mašinu koja je nazivana škorpija. Služila je za ispaljivanje strela i verovatno je ime dobila po dugačkim svetlima, nalik škorpijinom repu, koja su uzletala pri bacanju strela. Projektili ispaljivani ove mašine takođe su nazivani škorpije.

Leptir (pod imenom *Psiha*, lepa devojka s krilima od opaloscentne svetlosti), zbog faza kroz koje prolazi kako bi razvio svoju moć letenja, simbolizuje ljudsku dušu. Tri etape kroz koje leptir prolazi u svom razvoju veoma podsećaju na tri stepena škole Misterija, za koje se smatra da dovršavaju razvoj čoveka, dajući mu simbolička krila pomoću kojih može da se vine u nebo. Nepreporođen čovek, neuk i bespomoćan, simbolizovan je fazom između jajeta i larve, učenik, koji traga za istinom i meditira, drugom fazom, od larve do lutke, kada insekt ulazi u svoj hrizalis[14] (grob Misterija); treća faza, od lutke

13 Pun naslov dela iz 1924. godine je *Simboli života u odnosu na polni simbolizam* (*Life Symbols as Related to Sex Symbolism*). (Nap. prev.)

14 Lat. *chrysallis*, od grč. χρυσαλλίς – stanje lutke kod leptira. (Nap. prev.)

do imaga (u kojoj se pojavljuje savršen leptir), simbolizuje razvijenu, prosvetljenu dušu inicijata, koja se uzdiže iz groba njegove niže prirode.

Noćni leptiri predstavljaju tajnu mudrost, zato što ih je teško otkriti, s obzirom na to da su skriveni u mraku (neznanju). Neki su simboli smrti, poput leptira *Acherontia atropos*, mrtvačke glave, koji na svom telu ima šaru koja liči na ljudsku lobanju. *Xestobium rufovillosum*, drvotočac, buba na mrtvoj straži, insekt za kojeg se verovalo da naročitim zvukom upozorava na približavanje smrti, još jedan je primer insekata koji su umešani u život ljudi.

Mišljenja se razlikuju po pitanju pauka. Njegov oblik ga čini odgovarajućim simbolom spleta nerava i ganglija ljudskog tela. Neki Evropljani smatraju da ubijanje pauka donosi izuzetno lošu sreću – moguće zbog toga što se na njega gleda kao na emisara Zloga, kojega niko ne želi da uvredi. Postoji tajna u vezi svih otrovnih stvorenja, naročito insekata. Paracelzus je učio da je pauk posrednik moćne, ali zle sile, koju crni magovi koriste u svojim opakim poduhvatima.

Određene biljke, minerali i životinje su, zbog svoje posebne osetljivosti na astralnu vatru – misteriozni agens u prirodi sa kojim je naučni svet stupio u kontakt preko njegove manifestacije u obliku elektriciteta i magnetizma, bili sveti kod svih naroda sveta. Magnet i radijum, u mineralnom svetu, i razno parazitsko rastinje u kraljevstvu biljaka, čudno su podložni tim kosmičkim električnim vatrama, ili univerzalnoj životnoj sili. Srednjovekovni čarobnjaci su se okruživali stvorenjima poput slepih miševa, paukova, mačaka, zmija i majmuna, jer su bili u stanju da odgovarajuće životne sile tih vrsta iskoriste za postizanje vlastitih ciljeva. Neke drevne škole mudrosti učile su da su svi otrovni insekti i gmizavci porod zle ljudske prirode i da, kada inteligentna ljudska bića jednom prestanu da gaje mržnju u svojim dušama, više neće biti surovih životinja, gnusnih bolesti, ili otrovnih biljaka i insekata.

Kod američkih Indijanaca postoji legenda o „Čoveku Pauku", čija mreža spaja nebeske svetove sa zemljom. Tajne škole Indije paukom simbolizuju neke od bogova koji su, tokom pravljenja svemira, uložili napore da mrežom povežu područja svetlosti sa područjima tame. Stoga su graditelji kosmičkog sistema, koji su embrionalni svemir držali na okupu nitima nevidljive sile, ponekad nazivani Bogovi Pauci, a njihov vladar je označavan kao Veliki Pauk.

Košnica je u masoneriji podsetnik da se prava sreća i prosperitet nalaze u marljivosti i radu za opšte dobro. Pčela je simbol mudrosti, jer kao što ovaj maleni insekt skuplja polen sa cveća, tako i ljudi mogu izvući mudrost iz iskustava svakodnevnog života. Pčela je posvećena boginji Veneri i, prema misticima, jedan je od nekoliko oblika života koji su došli na zemlju sa planete Venere pre više miliona godina. Za žito i banane rečeno je da su sličnog porekla. To je razlog zašto se ne može pronaći poreklo ta tri oblika života. Činjenica da pčelama vlada kraljica je jedan od razloga zašto se ovi insekti smatraju svetim ženskim simbolom.

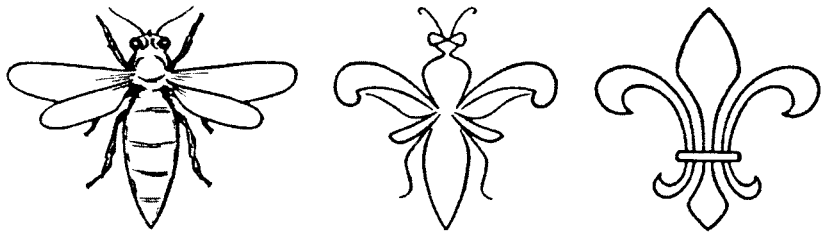

FLEUR-DE-LIS[15]

Pčela je služila kao simbol plemića po liniji besmrtnog Karla Velikog i *fleur-de-lis*, ili ljiljan Francuske, verovatno je samo konvencionalizovana pčela, a ne cvet. Postoji drevna grčka legenda o tome da devet Muza povremeno menjaju svoj oblik i uzimaju oblik pčela.

U Indiji je bog Prana – personifikacija univerzalna životne sile – ponekad prikazan okružen krugom pčela. Zbog svoje značajne uloge u oprašivanju cveća, pčela je prihvaćena kao simbol generativne snage. U jednom trenutku, pčela je bila simbol francuskih kraljeva. Vladari Francuske nosili su odoru sa izvezenim pčelama, a nadstrešnice njihovih prestola bile su ukrašene divovskih figurama tih insekata.

Muva simbolizuje mučitelja, zbog toga što dosađuje životinjama. Haldejski bog Baal bio je često nazivan Baal-Zebul, ili bog mesta prebivališta. Reč *zebub*, ili *zabab*, znači muva, pa je Baal-Zebul postao Baalzebub, ili Beelzebub (Belzebub), reč koja je slobodno prevedena kao Jupiterova muva. Muva je smatrana oblikom božanske moći, jer je posedovala sposobnost da uništi supstance u raspadanju i na taj način promoviše zdravlje. Muva je svoje ime Zebub možda dobila po karakterističnom zujanju ili brujanju. Inman veruje da Baalzebub, kojega su Jevreji ismevali titulom Moj Gospodar muva, zapravo znači Moj Gospod koji bruji ili romori.

Inman podseća na Memnona koji peva u egipatskoj pustinji, ogroman lik s eolskom harfom na vrhu glave. Kada duva jak vetar, ovaj veliki kip uzdiše, ili bruji. Jevreji su Baalzebub promenili u Beelzebub, i učinili ga svojim knezom zloduha, tumačeći *dæmon* kao „demona". Naudeus[16] je, u odbrani Vergilija od optužbi za čarobnjaštvo, pokušao sveukupno poricanje čuda koja je Vergilije navodno izveo, a proizveo je dovoljno dokaza da se pesnik osudi po svim tačkama optužbe. Vergilije je, među ostalim strahopoštovanja vrednim čudnim delima, napravio bronzanu muvu i, nakon određenih tajanstvenih obreda, stavio je na jednu od napuljskih kapija. Kao rezultat toga, više od osam godina nijedna muva nije ušla u grad.

15 Franc. ljiljan. (Nap. prev.)

GMIZAVCI

Zmija je izabrana za predvodnika porodice gmizavaca. Obožavanje nekog oblika zmije prožima gotovo sve delove sveta. Zmijske humke američkih Indijanaca; od kamena isklesane zmije Srednje i Južne Amerike; ćubaste kobre Indije; Piton, velika zmija kod Grka; svete zmije Druida; zmija Midgarda u Skandinaviji; Nage u Burmi, Sijamu i Kambodži; bakarna zmija Jevreja; mistična Orfejeva zmija; zmije u Delfskom proročištu, koje se uvijaju oko tronošca na kojem je sedela pitijska sveštenica, a sam tronožac, opet, u obliku sklupčane zmije; svete zmije sačuvane u egipatskim hramovima; Ureus

16 Gabrijel Naudi (*Gabriel Naudé*, ili *Naudeus*, 1600–1653) – francuski učenjak i bibliotekar Mazarenove biblioteke u Parizu, plodan pisac koji je stvarao dela posvećena mnogim temama, među kojima su politika, religija, istorija i natprirodno. Uključujući i dela koja je uredio, lista od devedeset i dva naslova objedinjena je kao *Naudaeana*. (Nap. prev.)

smotan na čelu faraona i sveštenika – sve to svedoči o univerzalnom poštovanju ukazivanom zmiji. U drevnim Misterijama, zmija obavijena oko štapa bila je simbol lekara. Zmijom obavijeni Hermesov štap ostao je amblem medicinske struke. Kod gotovo svih drevnih naroda zmija je bila prihvaćena kao simbol mudrosti i spasenja. Odbojnost koju hrišćanstvo oseća prema zmiji je utemeljeno na slabo shvaćenoj alegoriji o Edenskom vrtu.

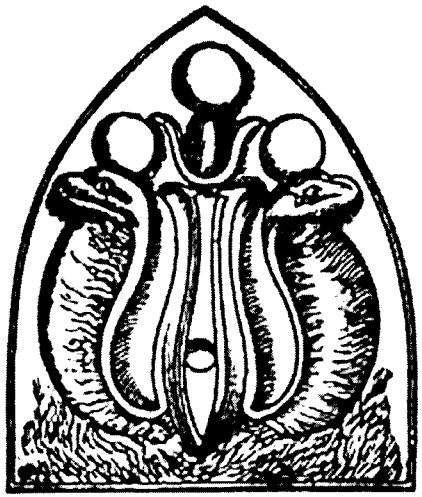

UREUS

Iz *Kircher, Œdipus Ægyptiacus*

Kičmena moždina simbolizovana je zmijom, a zmija smotana na čelu egipatskih inicijata predstavljala je Božansku Vatru, koja zmijolikim pokretima gmiže uz Drvo Života.

Zmija je predana principu mudrosti, jer iskušava čoveka da spozna samog sebe. Stoga je poznavanje sopstva rezultiralo iz čovekove neposlušnosti *Demijurgu*, Jahveu. Kako je zmija dospela u vrt Gospodnji, nakon što je Bog izjavio da su sva stvorenja koja je napravio tokom šest dana stvaranja bila dobra, tumači Svetog pisma nisu odgovorili na zadovoljavajući način. Drvo koje raste u središtu vrta je kičmena vatra; znanje o korišćenju te kičmene vatre je dar velike zmije. Bez obzira na suprotne izjave, zmija je simbol i prototip Univerzalnog Spasitelja, koji iskupljuje svet dajući kreaciji znanje o sebi i razumevanje dobra i zla. Ako nije tako, zašto je Mojsije podigao bakarnu zmija na krst u pustinji da svi koji je pogledaju mogu biti spašeni od ujeda manjih zmija? Nije li bakarna zmija proročanstvo o budućem razapetom čoveka? Ako je zmija samo stvar zla, zašto je Hrist uputio svoje učenike da budu mudri kao zmije?

Prihvaćena teorija da je zmija zla ne može se obrazložiti. Ona je dugo smatrana za simbol besmrtnosti. Simbol je reinkarnacije, ili metempsihoze, jer svake godine odbacuje svoju kožu, pojavljujući se, kako se čini, u novom telu. Postoji drevno praznoverje o tome da zmije nikada ne umiru, osim nasilnim putem, i da će, ako ostanu nepovređene, živeti zauvek. Takođe se verovalo da zmije gutaju same sebe i to je rezultiralo time da su smatrane simbolom Vrhovnog Stvoritelja, koji periodično reapsorbuje Svoj univerzum nazad u sebe.

U *Razotkrivenoj Izidi*, H. P. Blavacka daje sledeću značajnu izjavu o poreklu obožavanja zmije:

> „Pre no što je naš globus postao jajolik ili okrugao, bio je to dug trag kosmičke prašine ili vatrene magle, koja se kretala i vijugala poput zmije. Objašnjenja kažu da je to bio Duh Božji, koji je pomerao haos, dok se iz njegovog daha nije izlegla kosmička materija koju je navco da preuzme kružni oblik zmije što drži svoj rep u ustima – simbol večnosti u njenom duhovnom i našeg sveta u njenom fizičkom smislu."

Sedmoglava zmija predstavlja Vrhovno Božanstvo, koje se manifestuje kroz Svoje Elohim, ili sedam duhova, pomoću kojih je Ono ustanovilo Svoj univerzum. Pagani su namotaje zmije koristili da simbolizuju kretanje i orbite nebeskih tela, a simbol zmije uvijene oko jajeta – koji je bio uobičajen kod mnogih drevnih Misterijskih škola – verovatno je predstavljao kako prividno kretanje sunca oko zemlje tako i trake astralne svetlosti, ili veliki magijski agens, koji se neprekidno kreće oko planete.

Elektricitet je, zbog njegovog kretanja, obično simbolizovan zmijom. Elektricitet se, dok prolazi između polova iskričavog jaza, kreće vijugavo. Sila projektovana kroz atmosferu nazivana je Velika Zmija. Budući da je simbol univerzalne sile, zmija je bila simbol kako za dobro tako i za zlo. Sila može da ruši isto tako brzo kao što može i da gradi. Zmija sa repom u ustima je simbol večnosti, jer u tom položaju telo gmizavca nema ni početka ni kraja. Glava i rep predstavljaju pozitivni i negativni pol kosmičkog životnog kruga. Inicijati u Misterije su često nazivani zmije, a njihova mudrost je smatrana analognom božanski nadahnutoj moći zmije. Nema sumnje da je naziv „Krilata zmija" (Serafim?) bio dodeljen jednoj od nevidljivih hijerarhija koje su ulagale napore tokom ranog formiranja zemlje.

Postoji legenda da su u početku sveta krilate zmije vladale na zemlji. To su verovatno bili polubogovi koji su prethodili istorijskoj civilizaciji svih naroda. Simbolički odnos između sunca i zmije ima doslovnog svedoka u činjenici da život ostaje u zmija sve do zalaska sunca, čak i kada je iseckana na desetak delova. Hopi Indijanci smatraju da je zmija u bliskoj komunikaciji sa Duhom Zemlje. Stoga, u vreme svog godišnjeg plesa zmije, oni Duhu Zemlje upućuju molitve, najpre posebnim posvećivanjem velikog broja tih gmizavaca, a zatim njihovim oslobađanjem, da se vrate u zemlju praćeni molitvama plemena.

Velika brzina kretanja guštera prouzrokovala je da budu povezani sa Merkurom, Glasnikom Bogova, čije krilate noge su gotovo trenutno prevaljivale beskonačne razdaljine. Poentu koja se ne sme zaboraviti u vezi sa simbolizmom gmizavaca jasno je formulisao eminentni učenjak, dr H. E. Santi[17], u svojoj knjizi *Anatomija mozga i kičmene moždine* (*Anatomy of the Brain and Spinal Cord*):

> „Kod gmizavaca postoje dva pinealna tela, prednje i stražnje, od kojih stražnje ostaje nerazvijeno, dok prednje formira rudimentarno, kiklopsko oko. Kod novozelandskog guštera *Hatteria*, ono se projektuje kroz parijetalni foramen[18] i predstavlja nesavršeno sočivo i mrežnjaču i, na svojoj dugoj stabljici, nervna vlakna."

Egipćani su krokodila smatrali kako simbolom Tifona tako i amblemom Vrhovnog Božanstva, pošto može da vidi pod vodom iako su – kako tvrdi Plutarh – njegove oči prekrivene tankom membranom. Egipćani su izjavljivali da bez obzira na to koliko daleko krokodil položi svoja jaja, Nil ih doseže svojom sledećom poplavom, pa je smatrano da je taj gmizavac biće obdareno tajanstvenim čulom koje mu omogućava da spozna obim poplava mesecima pre no što se dogode. Postojale su dve vrste krokodila. Većeg i opasnijeg Egipćani su mrzeli, jer su ga poredili sa prirodom Tifona, njihovog demona uništenja. Tifon je vrebao da proždre sve koji ne bi uspeli da prođu sud Mrtvih, obred koji se održavao u Dvorani pravde, između

17 Haris Elet Santi (*Harris Ellett Santee*, 1864–1936) – američki lekar i autor; profesor nervne anatomije i anatomije na više američkih koledža i univerziteta. (Nap. prev.)

18 Lat. *parietal foramen* – temena šupljina u lobanji. (Nap. prev.)

zemlje i Jelisejskih polja. Entoni Tod Tomson[19] na sledeći način opisuje dobro postupanje prema manjim i krotkijim krokodilima, koje su Egipćani prihvatili kao personifikaciju dobra:

> „Hranjeni su svakog dana, a ponekad im je u ždrelo sipano kuvano, začinjeno vino. Uši su im ukrašavane alkama od zlata i dragog kamenja, a njihove prednje noge kićene su narukvicama."

DOBRO I ZLO SE BORE ZA JAJE UNIVERZUMA

Iz Maurice, Indian Antiquities

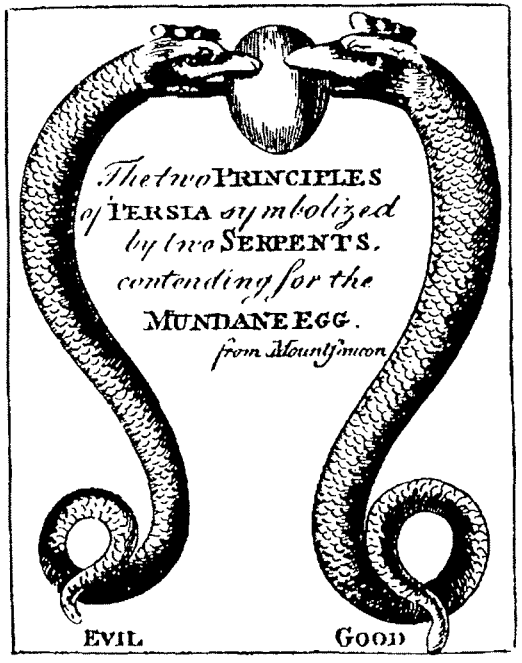

I Mitra, persijski Iskupitelj, i Serapis, egipatski Bog Zemlje, simbolizovani su sklupčanom zmijom. Ovaj izvanredan crtež prikazuje persijske principe dobra i zla – Ahura Mazdu i Ahrimana – kako se bore oko Jajeta Zemlje, koje svaki od njih pokušava da istrgne iz zuba onog drugog.

Kinezi su kornjaču smatrali simbolom dugovečnosti. U hramu u Singapuru čuva se veći broj svetih kornjača, a njihova starost beleži se rezbarijama na školjkama. Američki Indijanci koriste greben koji se pruža niz leđa kornjačinog oklopa kao simbol Velike Podele

19 *Anthony Todd Thomson* (1778–1849) – škotski lekar, pionir dermatologije; godine 1828. postao je prvi profesor *materia medica* i terapeutike na londonskom univerzitetu (danas *University College London*). (Nap. prev.)

između života i smrti. Kornjača je simbol mudrosti jer se povlači u sebe i sama sebi pruža zaštitu. Takođe je i falički simbol, na šta ukazuje njen dug život. Hindusi su univerzum simbolički prikazivali kako leži na leđima četiri velika slona koji, pak, stoje na ogromnoj kornjači što neprekidno puzi kroz haos.

Egipatska sfinga, grčki kentaur i asirski čovek-bik imaju mnogo toga zajedničkog. Svi su kompozitna stvorenja u kojima su iskombinovani čovek i neka životinja; u Misterijama označavaju složenu prirodu čoveka i suptilno ukazuju na hijerarhije nebeskih bića zaduženih za sudbinu čovečanstva. Te hijerarhije su *dvanaest svetih životinja*, sada poznatih kao sazvežđa – skupine zvezda koje su samo simboli bezličnih duhovnih impulsa. Hiron, kentaur koji poučava sinove ljudske, simbolizuje inteligencije sazvežđa Sagitarijus, koje su bile čuvari tajne doktrine dok je (geocentrički) sunce prolazio kroz znak Gemini. Petonogi asirski čovek-bik, s krilima orla i glavom čoveka, podsetnik je na to da nevidljiva ljudska priroda ima krila boga, glavu čoveka i telo zveri. Ista koncepcija bila je izražena kroz sfingu – tog naoružanog čuvara Misterija koji je, čučeći na vratima hrama, zabranjivao ulaz profanima. Postavljena tako između čoveka i njegove božanske mogućnosti, sfinga je također predstavljala i samu tajnu doktrinu. Dečje bajke obiluju opisima simboličkih čudovišta zbog toga što su gotovo sve takve priče utemeljene na drevnom mističkom folkloru.

RIBE, INSEKTI, ŽIVOTINJE, GMIZAVCI I PTICE

Deo drugi

Golubica, jonički amblem ❋ Samoobnavljajući Feniks ❋ Grb Sjedinjenih Američkih Država ❋ Bast, boginja mačka Ptolomejida ❋ Apis, sveti bik ❋ Monoceros, ili jednorog

Kao odgovarajući amblemi raznih ljudskih i božanskih atributa ptice su bile uključene u religijski i filozofski simbolizam podjednako i kod pagana i kod hrišćana. Okrutnost je označavana mišarom, hrabrost orlom, samožrtvovanje pelikanom, a ponos paunom. Sposobnost ptica da napuste zemlju i polete nagore, prema izvoru svetlosti, rezultirala je njihovim povezivanjem sa težnjom, čistotom i lepotom. Krila su stoga često dodavana raznim zemnim bićima u nastojanju da se ukaže na transcendentnost. Zbog toga što je njihovo stanište među granama svetog drveća, u srcu drevnih šuma, ptice su takođe smatrane i kao naimenovani glasnici duhova drveća i bogova Prirode koji borave u posvećenim lugovima; govorilo se da kroz njihove jasne note pričaju sami bogovi. Mnogi mitovi stvoreni su da objasne briljantno ptičje perje. Poznat primer je priča o Junoninom paunu, kojem su u perje repa bile postavljene Argusove oči. Brojne legende američkih Indijanaca takođe se bave pticama i poreklom šarenila njihovog perja. Navaho Indijanci kažu da je, u vreme kada su se sva živa bića popela na stabljiku bambusa kako bi pobegla od Potopa, divlja ćurka bila na najnižoj grani i perje njenog repa vuklo se po vodi, pa su zato sa njega isprane sve boje.

Gravitacija, koja je zakon u materijalnom svetu, podsticaj je prema središtu materijalnosti; levitacija, koja je zakon u duhovnom svetu, podsticaj je prema središtu duhovnosti. Pošto se činilo da je ptica sposobna da neutrališe uticaj gravitacije, za nju se govorilo da delom pripada prirodi koja je viša u odnosu na ostatak zemaljske kreacije, a njeno perje je, zbog svoje izdržljivosti, prihvaćeno kao simbol božanstva, hrabrosti i podviga. Značajan primer je dostojanstvo koje američki Indijanci povezuju sa orlovim perjem, koje je za njih obeležje zasluge. Anđelima su data krila zato što se oni, poput ptica, smatraju posrednicima između bogova i ljudi i zato što nastanjuju vazduh, ili srednje kraljevstvo između neba i zemlje. Kao što je kupola neba u gotičkim Misterijama poređena sa lobanjom, tako su ptice, koje lete preko neba, smatrane mislima Božanstva. Zbog toga su imena dva Odinova glasnika gavrana bila Hugin i Munin – *misao* i *sećanje*.

Kod Grka i Rimljana, orao je bio postavljen za Jupiterovu pticu i, posledično, označavao brzo kretanje Demijurgovih sila, jer je na njega gledano kao na zemaljskog gospodara ptica, nasuprot feniksu, koji je bio simbol nebeskog vladara. Orao je označavao sunce u njegovoj materijaloj fazi i nepromenjivi demijurgički zakon kojem se moraju pokoriti sva smrtna stvorenja. Orao je bio hermetički simbol sumpora i označeno je tajanstvenu vatru Skorpija – zodijačkog znaka sa najdubljim značenjem koji predstavlja i *Vrata Velike Misterije*. Budući da je jedan od tri simbola Skorpija, orao je, poput Jarca iz Mendesa[1], bio amblem teurgičke umešnosti i tajnih proce-

1 Mendes, ili Mendet (grč. Μένδης) – grčko ime za staroegipatski grad Djedet, u staroegipatska vremena također poznat i kao Per-Banebdjedet ("Domen Gospodara Ovna Djedeta") i Anpet, a koji je danas poznat kao Tel El-Ruba. Glavno božanstavo Mendesa bio je bog-ovan Banebdjedet [Ba (duša) Gospodara Djedeta], koji je bio Ba Ozirisa, i njegove pratilje, boginje-ribe, Hatmehit. Sa svojim detetom, Har-pa-kheredom (Detetom Horusom), oni čine mendešku trijadu. Mendeško božanstvo u obliku ovna je, prema Herodotovom opisu u njegovoj *Istoriji* (Knjiga II, 42) predstavljano glavom i runom koze: „A, opet, svi oni koji pripadaju hramu u Mendetu, i koji žive u Mendetskom okrugu, ne prinose koze na žrtvu, nego samo ovce. U Tebi pak, i tamo gde se kao u Tebi, ne prinose na žrtvu ovce, priča se da je taj običaj ovako postao: Heraklo je jednom zaželeo da vidi Zevsa, a Zevs međutim nije dozvolio da ga ovaj vidi. Ali, najzad, pošto ga je

sa pomoću kojih je paklena vatra škorpije transmutirana u duhovnu *svetlost-vatru* bogova.

Kod nekih američkih indijanskih plemena naročito poštovanje ukazuje se grom-ptici. Za to božansko stvorenje se kaže da živi iznad oblaka; lepršanje njenih krila izaziva huku koja prati oluje, a munje su sevanje njenih očiju. Ptice su korišćene da označe životni dah, a kod Egipćana su, misteriozne sokolike ptice s ljudskim glavama, koje u svojim kandžama nose simbole besmrtnosti, često prikazane kao lebdeći amblemi oslobođenih duša iznad mumificiranih tela mrtvih. U Egiptu je soko bio sveti simbol sunca, a Ra, Oziris i Horus često su prikazivani sa glavom sokola. Petao, ili pevac, bio je simbol Kašmala (Kadmila) u Samotračkim Misterijama, a takođe je i falički sveti simbol sunca. Grci su ga prihvatili kao amblem Aresa (Marsa) i, kao takav, označava pažnju i odbranu. Kada je smešten u središtu vetrokaza, označava sunce u sredini između četiri ugla stvaranja. Prilikom stupanja u Eleusinske Misterije, Grci su bogovima žrtvovali petla. Pretpostavlja se da je ser Frensis Bekon umro od posledica punjenja živine snegom.[2] Nije li to možda

Heraklo neprestano molio, Zevs je ovako postupio: oderao je jednom ovnu kožu i odsekao mu glavu, pa se ogrnuo runom i nataknuo sebi ovnujsku glavu, te mu se tako pokazao. Zato Egipćani i prikazuju Zevsa s ovnujskom glavom (...) Zbog toga u Tebi i smatraju ovnove za svete životinje i ne prinose ih na žrtvu. Ipak, jednog dana u godini, prilikom svečanosti u Zevsovu čast, zakolju tamo jednog ovna, oderu ga, pa na isti način navuku kožu na Zevsov kip i tada donesu pred njega Heraklov kip. Posle toga svi prisutni se gruvaju u prsa u znak žalosti za ovnom, te ga onda sahranjuju u jedan sveti sanduk." (*Herodotova istorija* I, Matica srpska, Novi Sad, 1980, str. 130-131; prevod sa starogrčkog Milan Arsenić) Verovatno slēdeći Herodotov opis, Elifas Levi je u svom delu *Dogme et Rituel de la Haute Magie* (1855) nazvao svoju kozoglavu koncepciju Bafometa „Bafomet iz Mendesa", a iz ove atribucije izveden je termin „Jarac iz Mendesa". Ilustracija BAFOMET, JARAC IZ MENDESA iz Levijeve knjige, nalazi se na strani 438, u okviru poglavlja CEREMONIJALNA MAGIJA I ČAROBNJAŠTVO. (Nap. prev.)

2 Marta 1626. godine, za vreme jednog putovanja, Bekon je rešio da svoja razmišljanja o tome dokle se meso može štititi od trulenja ako se pokriva snegom odmah podvrgne ispitivanju. Zaustavio se kod neke kolibe, kupio kokošku, zaklao je i napunio snegom. Za vreme tog posla uhvatila ga je groznica i slabost. Bio je to njegov poslednji eksperiment. Umro je aprila 1626. godine, u šezdeset i šestoj godini. (Nap. prev.)

bila Bekonova inicijacija u paganske Misterije koje su još uvek postojale u njegovo vreme?

I paun i ibis bili su objekti poštovanja jer uništavaju otrovne gmizavce koji su bili shvatani kao izaslanici paklenih bogova. Zbog mnoštva očiju u perju svoga repa paun je bio prihvaćen kao simbol mudrosti, a zbog svog opšteg izgleda često je brkan sa fabuloznim feniksom iz Misterija. Postoji čudno verovanje da paunovo meso neće istruliti čak i ako se ostavi da stoji dugo vremena. Kao rezultat ovog verovanja, paun je postao simbol besmrtnosti, jer je duhovna priroda čoveka – poput tela ove ptice – neiskvarljiva.

Egipćani su ibisu ukazivali božanske počasti i ubiti tu pticu, čak i slučajno, bio je kardinalni zločin. Tvrdilo se kako ibis može da živi samo u Egiptu i da će, ako se prebaci u stranu zemlju, umreti od tuge. Egipćani su tu pticu proglasili zaštitnikom useva i posebno vrednom poštovanja zbog toga što proteruje libijske krilate zmije koje vetar nanosi u Egipat. Ibis je bio posvećen Totu, a kada bi glavu i vrat uvukao pod krilo, njegovo telo je veoma ličilo na ljudsko srce. (Videti Monfokonove *Starine*.) Crno-beli ibis bio je posvećen mesecu, ali poštovan je u svim oblicima, jer uništava jaja krokodila, koji je simbol omraženog Tifona.

Noćne ptice bile su prikladni simboli kako za čarobnjaštvo tako i za tajne božanske nauke: čarobnjaštvo zbog toga što crna magija ne može da funkcioniše u svetlosti istine (dan) i moćna je samo kada je okružena neznanjem (noć), a božanske nauke zbog toga što oni koji poseduju arkanu mogu da vide kroz tamu neznanja i materijalnosti. Sove i slepi miševi su stoga često povezani bilo sa čarolijama bilo sa mudrošću. Guska je bila amblem prvih primitivnih supstanci ili stanja iz kojih i unutar kojih su se oblikovali svetovi. U Misterijama je svemir bio upoređen s jajetom koje je Kosmička Guska položila u prostoru. Zbog svog crnila vrana je bila simbol haosa ili haotične tame koja prethodi svetlu stvaranja. Gracioznost i čistota labuda bili su simbol duhovne milosti i čistote inicijata. Ta ptica je takođe predstavljala i Misterije koje razvijaju te osobine u čovečanstvu. To objašnjava alegorije o bogovima (tajna mudrost) inkarniranim u telu labuda (inicijat).

Strvinari, lešinar, mišar i kondor, označavali su onaj oblik božanske snage koji, raspoređivanjem otpadaka i drugih materija opasnih po život i zdravlje čoveka, čisti i pročišćava niže sfere. Te ptice su

zbog toga usvojene kao simboli dezintegracionih procesa koji čine dobro, dok naizgled uništavaju, zbog čega su ih neke religije pogrešno smatrale zlim. Ptice poput papagaja i gavrana zaslužile su poštovanje jer su mogle da oponašaju ljudski glas, pa se na njih gledalo kao na vezu između ljudskog i životinjskog kraljevstva.

Golubica, koju je hrićanstvo prihvatilo kao simbol Duha Svetoga, krajnje je star i izuzetno cenjen paganski jonički amblem. U mnogim od drevnih Misterija ona predstavlja treću osobu u Tvoračkoj Trijadi, ili Graditelja sveta. Kao što su niži svetovi dovedeni u postojanje kroz generativni proces, tako je i golubica povezana sa onim božanstvima koja su identifikovana sa funkcijama rađanja. Posvećena je Astarti, Kibeli, Izidi, Veneri, Junoni, Militi i Afrodita. Zbog svoje nežnosti i posvećenosti svojim mladima, golubica je smatrana otelotvorenjem materinskog instinkta. Golubica je takođe i simbol mudrosti, jer predstavlja snagu i red kojima se održavaju niži svetovi. Odavno je prihvaćena kao glasnik božanske volje i označava aktivnost Boga.

Ime golubica davano je proročištima i prorocima.

> „Pravo ime golubice bilo je *Ionah* ili *Iönas*; bio je to vrlo sveti amblem i jedno vreme gotovo univerzalno prihvaćen; usvojili su ga Hebreji i mističnu Golubicu su simbolom iz vremena Noje smatrali svi pripadnici Crkve Božje. Prorok, koji je kao Božji glasnik poslat u Ninivu, zvao se Jona, ili Golubica; preteča našeg Gospoda, Krstitelj, zvao se na grčkom *Ioannes*, a i apostol ljubavi, autor četvrtog Jevanđelja i Apokalipse, zvao se *Ioannes*."
>
> (*Bryant, Analysis of Ancient Mythology*)

U masoneriji je golub simbol čistote i nevinosti. Značajno je da je u paganskim Misterijama Venerina golubica bila razapeta na četiri prečage velikog točka, nagoveštavajući tako tajnu razapetog Gospoda Ljubavi. Mada je Muhamed isterao golubove iz hrama u Meki, ponekad je prikazivan sa golubicom na ramenu, kao simbolom božanskog nadahnuća. U drevna vremena su obličja golubice bila postavljena na vrhovima skiptara da označe kako su oni koji ih nose podareni božanskim povlasticama. U srednjovjekovnoj umetnosti, golubica je često slikana kao amblem božanskog blagoslova.

❋ ❋
❋

Feniks

Kliment, jedan od ante-nikejskih otaca, na sledeći način opisuje, u prvom veku posle Hrista, svojstvenu prirodu i navike feniksa:

> „Postoji određena ptica, koja se zove Feniks. Jedina je od svoje vrste i živi pet stotina godina. A kad se približi vreme njene propasti i mora umreti, ona gradi sebi gnezdo od tamjana, smirne i drugih začina, i u njega, kad dođe vreme, uđe i umre. Ali, kako se meso raspada, stvara se određena vrsta crva, koja, hraneći se sokovima mrtve ptice, dobija perje. Tada, kada je nakupio snagu, on uzima gnezdo u kojem su kosti njegovog roditelja i, noseći ga, prelazi iz Arabije u Egipat, u grad zvani Heliopolis. I, usred dana, leteći naočigled svih ljudi, stavlja gnezdo i kosti na oltar sunca; pošto to učini, žuri nazad u svoje predašnje boravište. Sveštenici tada pregledaju registre datuma i ustanovljavaju da se vratio tačno kad je navršeno pet stotina godina."

Iako je priznao da nije video pticu feniks (pošto je postojao samo jedan živi primerak), Herodot malo pojačava opis koji je dao Kliment:

> „Pripovedaju priču o ovoj ptici koja mi se ne čini verodostojnom: da on dolazi čak iz Arabije i donosi pticu roditelja, svu obavijenu smirnom, u hram sunca i tamo sahranjuje telo. Da bi je doneo, kažu, on prvo oblikuje loptu od smirne toliko veliku koliko smatra da može da nosi, zatim izdubi loptu i stavlja svog roditelja unutra; nakon toga pokriva otvor svežom smirnom i lopta je tada tačno iste težine kao i na početku; tako ga donosi u Egipat, obavijenog kao što sam rekao, i postavlja ga u hram sunca. Takva je priča koja govori o delima ove ptice."

I Herodot i Plinije zabeležili su opštu sličnost u obliku između feniksa i orla, što je poenta koju bi čitalac trebalo pažljivo da razmotri, jer je prilično izvesno da je savremeni masonski orao izvorno feniks. Telo feniksa je opisano kao pokriveno sjajnim ljubičastim perjem, dok je dugo perje njegovog repa naizmenično plavo i crveno. Glava mu je bila svetle boje, a na vratu mu je bio prstenčić od zla-

tnog perja. Na stražnjoj strani glave feniks je imao *osobit čuperak perja*, što je sasvim očigledan podatak, iako ga je previdela većina pisaca i simbolista.

FENIKS U SVOM GNEZDU OD PLAMENOVA

Iz *Lycosthenes*[3], *Prodigiorum, ac Ostentorum Chronicon*

Feniks je najslavljenije od svih simboličkih stvorenja koja su stvorile drevne Misterije u svrhu prikrivanja velikih istina ezoterijske filozofije. Mada savremeni učenjaci prirodne istorije proglašavaju da je postojanje feniksa čisto mitsko, Plinije opisuje hvatanje jedne od tih ptica i njeno izlaganje u rimskom Forumu u vreme vladavine cara Klaudija.

Smatrano je da je feniks posvećen suncu, a dužina njegovog života (500 do 1.000 godina) uzeta je kao standard za merenje kretanja

[3] Konrad Likosten [*Conrad Lycosthenes* (*Conrad Wolffhart*), 1518–1561] – alzaški humanista i enciklopedista, filozof, teolog i profesor gramatike. Rođen je kao Konrad Volhart, ali je kasnije svoje nemačko prezime promenio u humanističku, grčku verziju, Likosten. Pun naslov navedenog dela iz 1557. godine je *Prodigiorum ac ostentorum chronicon, quae praeter naturae ordinem, et in superioribus et his inferioribus mundi regionibus, ab exordio mundi usque ad haec nostra tempora acciderunt.* (Nap. prev.)

nebeskih tela i ciklusa vremena koji su korišćeni u Misterijama da označe razdoblja postojanja. Ishrana ptice bila je nepoznata. Neki pisci izjavljuju da je opstajala od atmosfere, drugi da je jela u retkim intervalima, ali nikad u prisustvu čoveka. Savremeni masoni bi trebalo da shvate poseban masonski značaj feniksa, jer je u opisu te ptice rečeno da pri izradi svoga gnezda koristi mladice bagremovog drveta.

Feniks (koji je mitološki persijski *rok*), takođe je i ime Južnog sazvežđa, pa stoga ima i astronomski i astrološki značaj. Po svoj verovatnoći, feniks je grčki labud, rimski orao i paun Dalekog istoka. Za drevne mistike feniks je bio najprimereniji simbol besmrtnosti ljudske duše, jer baš kao što se feniks ponovo rađao iz svog vlastitog mrtvog tela, tako se, stalno iznova, i duhovna priroda čoveka pobednički uzdiže iz svog mrtvog fizičkog tela.

Srednjovekovni hermetičari smatrali su feniksa za simbol ostvarenja alhemijske transmutacije, procesa ekvivalentnog ljudskoj regeneraciji. Ime *feniks* dato je takođe i jednoj od tajnih alhemijskih formula. Poznati stepen Ružinog Krsta, pelikan koji hrani svoje mlade iz vlastitih grudi, zapravo je feniks, što je činjenica koju može potvrditi ispitivanje glave ptice. Nezgrapan donji deo pelikanovog kljuna u potpunosti nedostaje, a glava feniksa daleko više liči na glavu orla nego pelikana. U Misterijama je bilo uobičajeno da se inicijatu obraćaju kao *feniksu*, ili *čoveku koji je ponovo rođen*, jer upravo kao što fizičko rođenje čoveku daje svest u fizičkom svetu, tako je i neofit, nakon devet stupnjeva u materici Misterija, rođen u svest Duhovnog sveta. To je misterija inicijacije o kojoj govori Hrist kada kaže:

> „(...) ako se ko na novo ne rodi, ne može videti kraljevstva Božjega."
>
> (Jovan III:3)[4]

Feniks je prikladan simbol ove duhovne istine.

4 *Jevanđelje po Jovanu*, prevod dr Lujo Bakotić. U knjizi uglavnom koristimo Daničićev i Karadžićev prevod *Svetog pisma*, ali je ovde stavljen citat iz Bakotićevog prevoda jer više odgovara citatu na engleskom koji je dao Hol („*Except a man be born again, he cannot see the kingdom of God.*"). U prevodu Vuka Stefanovića Karadžića ovaj citat glasi:

„(...) ako se ko ne rodi odozgo, ne može videti Carstva Božjega."

(Nap. prev.)

Evropski misticizam još nije bio mrtav u vreme osnivanja Sjedinjenih Američkih Država. Ruka Misterija kontrolisala je osnivanje nove vlade, jer se potpis Misterija još uvek može videti na grbu Sjedinjenih Američkih Država. Pažljiva analiza grba otkriva brojne okultne i masonske simbole, među kojima je glavni takozvani američki orao – ptica koju je Bendžamin Frenklin (*Benjamin Franklin*) proglasio nedostojnom da bude izabrana kao amblem velikih, moćih i naprednih ljudi. Ovde ponovo samo proučavalac simbolizma može prozreti to izvrdavanje i shvatiti da američki orao na Grbu nije ništa drugo do konvencionalizovani feniks, što je jasno uočljiva činjenica kada se ispituje originalni grb. U svojoj skici *Istorije grba Sjedinjenih Američkih Država* (*The History of the Seal of the United States*), Gejlard Hant nesvesno iznosi mnogo materijala koji potkrepljuje uverenje da originalni grb na svojoj prednjoj strani nosi pticu Feniks, a Veliku piramidu u Gizu na svome naličju. Na obojenoj skici prihvaćenoj kao dizajn za grb, koju je načinio Viljem Barton[5], 1782. godine, pojavljuje se stvarni feniks koji sedi u plamenom gnezdu. To potvrđuje tendenciju ka upotrebi ove amblemske ptice.

Ukoliko iko sumnja u prisutnost masonskih i okultnih uticaja u vreme kada je dizajniran grb, trebalo bi da posveti dužnu pažnju komentarima profesora Čarlsa Eliota Nortona[6] sa Harvarda, koji je na sledeći način pisao o nedovršenoj piramidi i Svevidećem Oku, koji krase poleđinu grba:

> „Rešenje koje je usvojio kongres praktično nije podesno za delotvornu obradu; ono teško da može (koliko god ga dizajner umetnički tretirao) izgledati drugačije nego kao tupi amblem masonskog bratstva."
>
> [*Istorija grba Sjedinjenih Američkih Država*
> (*The History of the Seal of the United States*)]

5 *William Barton* (1754–1817) – pensilvanijski pravnik, učenjak i dizajner; zajedno sa Čarlsom Tomsonom (*Charles Thomson*, 1729–1824), autor je Grba Sjedinjenih Američkih Država. (Nap. prev.)

6 *Charles Eliot Norton* (1827–1908) – vodeći američki autor i društveni kritičar svoga vremena, profesor umetnosti na Harvardu. Bio je militantni idealist, napredni društveni reformator i liberalni aktivist koga su mnogi savremenici smatrali najkultivisanijim čovekom u Sjedinjenim Državama. (Nap. prev.)

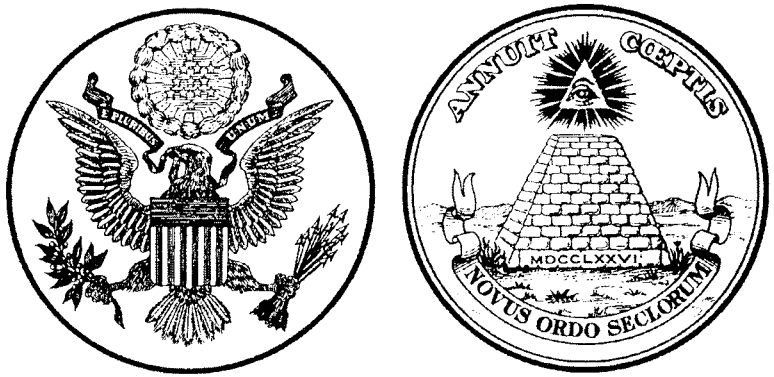

PREDNJA STRANA I POLEĐINA GRBA SJEDINJENIH AMERIČKIH DRŽAVA

Iz *Hunt*[7], *History of the Seal of the United States*

Značenje mističnog broja 13, koji se često pojavljuje na grbu Sjedinjenih Američkih Država, nije ograničeno na broj prvobitnih kolonija. Sveti amblem drevnih inicijata, ovde sastavljen od 13 zvezda, pojavljuje se takođe i iznad glave „orla". Moto – *E Pluribus unum*[8] – sadrži 13 slova, koliko i natpis, *Annuit Cœptis*[9]. „Orao" drži u svojoj desnoj kandži granu sa 13 listova i 13 bobica, a u levoj snop od 13 strela. Prednja strana piramide, ne računajući tablu sa datumom, sastoji se od 72 kamena raspoređena u 13 redova.

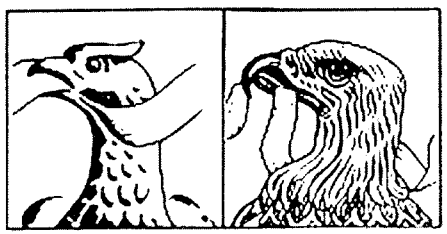

FENIKS ILI ORAO, ŠTA JE ŠTA?

Levo je ptičja glava sa prvog grba Sjedinjenih Američkih Država (1782), a desno grb iz 1902. godine. Zapravo, kada je prvi grb bio

7 Gejlard Hant (*Gaillard Hunt*, 1862–1924) – američki pisac i državni službenik. (Nap. prev.)

8 Lat. Iz mnoštva, jedno. (Nap. prev.)

9 Lat. „Bog odobrava našu vladavinu", ili „Oni koji su izabrani", kako to tumače američki autoriteti po pitanju grba, ili „Proviđenje pomaže". Cela izreka uzeta je od Verigilija i u originalu glasi: *„Jupiter omnipotens, audacibus annue coeptis."* – u slobodnom prevodu: „Bože svemoćni, blagoslovi (prihvati) moje poduhvate." (Nap. prev.)

iskrojen, ptica predstavljena na njemu veoma se razlikovala od orla koji se sada pojavljuje; vrat joj je bio dosta duži, a čuperak perja, na gornjem zadnjem delu glave, bio je prilično vidljiv; kljun je imao malo sličnosti sa kljunom orla, a cela ptica bila je mnogo tanja i imala je kraća krila. Potrebno je samo malo mašte da se uoči trag mitološkog Feniksa iz starina u tom prvom, takozvanom, orlu. Štaviše, mnogo je razloga da se ptica feniks iskoristi za predstavljanje nove zemlje koja se uzdiže iz stare, dok orao, kako je to Bendžamin Frenklin zajedljivo zabeležio, nije ptica dobrog moralnog karaktera!

EGIPATSKI FENIKS

Iz *Wilkinson, Manners and Customs of the Ancient Egyptians*

Egipćani su povremeno predstavljali Feniksa sa telom čoveka i krilima ptice. To dvooblično stvorenje imalo je čuperak perja na glavi, a ruke su mu bile podignute u položaj molitve. Pošto je feniks bio simbol regeneracije, čuperak perja na poleđini njegove glave lako je mogao biti simbol aktivnosti pinealne žlezde, ili trećeg oka, okultne funkcije koju je drevno sveštenstvo očigledno dobro razumelo.

Napoleonov i Cezarov orao i zodijački orao Skorpija zapravo su feniksi, jer je ta ptica – a ne orao – simbol duhovne pobede i postignuća. Masonerija će moći da reši mnoge tajne svoje ezoterijske doktrine kada shvati da su i njen jednoglavi i dvoglavi orao feniksi, kao i da je za sve inicijate i filozofe feniks simbol transmutacije i regeneracije kreativne energije – obično nazivane ostvarenje Velikog Dela. Dvoglavi feniks je prototip androginog čoveka, jer će, prema tajnim učenjima, nastupiti vreme kada će ljudsko telo imati dve kičmene moždine, pomoću kojih će se u telu održavati vibrirajuća ravnoteža.

Ne samo da su mnogi od osnivača vlade Sjedinjenih Američkih Država bili masoni, već su pomoć dobili od tajnog i dostojanstvenog tela koje postoji u Evropi, koje im je pomoglo da uspostave tu zemlju

za naročitu i određenu namenu, poznatu samo nekolicini iniciranih. Grb je potpis tog uzvišenog tela – nevidljiv i većini nepoznat – a nedovršena piramida na njegovoj poleđini je tabla na kojoj je simbolično izložen zadatak čijem ostvarenju je vlada Sjedinjenih Američkih Država bila posvećena od dana svog početka.

Životinje

Lav je kralj životinjske porodice i, poput glave svakog kraljevstva, posvećen je suncu, čiji zraci su simbolizovani lavljom runjavom grivom. Alegorije koje su Misterije ovekovečile (poput one o tome da lav otvara tajnu knjigu) označavaju da solarna sila otvara seme mahuna i pušta unutra duhovni život. Postojalo je među drevnima takođe i čudno uverenje da lav spava otvorenih očiju, pa je zbog toga ta životinja izabrana da bude simbol budnosti. Figura lava, smeštena sa obe strane vrata i kapija, simbol je božanskog starateljstva. Kralj Solomon je često simbolizovan kao lav. Vekovima su porodici mačaka ukazivane naročite počasati. U nekoliko Misterija – od kojih su najznačajnije egipatske – sveštenici su nosili kože lavova, tigrova, pantera, puma ili leoparda. Herkul i Samson (obojica solarni simboli) ubili su lava sazvežđa Leo i odenuli se u njegovu kožu, označavajući time da predstavljaju samo sunce kada se nalazi na vrhu nebeskog svoda.

U Bubastisu u Egiptu bio je poznati hram boginje Bast, mačjeg božanstva Ptolomejida. Egipćani su odavali počasti mački, pogotovo kada joj je krzno bilo u tri nijanse, ili oči različitih boja. Za sveštenike je mačka bila simbol magnetskih sila Prirode i okruživali su se tim životinjama zarad astralne vatre koja se emanira iz njihovih tela. Mačka je takođe bila i simbol večnosti, jer se, kada se sklupča u loptu, njeni glava i rep dodiruju. Kod Grka i Latina mačka je bila posvećena boginji Dijani. Indijski budisti pridavali su mačkama poseban značaj, ali iz drugih razloga. Mačka je bila jedina životinja odsutna u vreme smrti velikog Bude, jer se zaustavila na putu do pojuri miša. Tako je ona značajan simbol da donje astralne sile ne bi trebalo da prisustvuju Budinom oslobođanju.

Što se tiče mačke, Herodot kaže:

> „Kad god izbije požar, mačke se protresaju nekom vrstom božanskog kretanja, koje im potpuno okupira pažnu, pa zanemaruju vatru. Mačke se, međutim, uprkos nezi, oslobađaju čuvara, skačući čak i iznad njihovih glava kako bi se bacile u vatru. Egipćani zatim priređuju velike žalosti zbog njihove smrti. Ako mačka umre prirodnom smrću u kući, svi ukućani briju svoje obrve: Ako umre pas, oni obriju glavu i čitavo telo. Običaj je bio da balsamuju svoje mrtve mačke i odnose ih u Bubastis da budu pokopane u svetoj kući."
>
> (Monfokon, *Starine*)

Najvažnija od svih simboličkih životinja bio je Apis, ili egipatski bik Memfisa, koji je smatran svetim vozilom za transmigraciju duše boga Ozirisa. Proglašeno je da je Apisa začela munja, a ceremonija njegovog izbora i posvećenja bila je jedna od najimpresivnijih u egipatskom ritualizmu. Apis je morao biti obeležen na poseban način. Herodot kaže da bik mora biti crn sa kvadratnom belom pegom na čelu, u oblik orla (verovatno supa) na leđima i bube na jeziku (ili ispod jezika), a da dlaka njegovog repa leži u dva pravca. Drugi pisci izjavljuju da je sveti bik bio obeležen sa dvadeset devet svetih simbola, da mu je telo bilo u pegama, a da je na desnoj strani imao beli beleg u obliku polumeseca. Nakon posvećenja Apis je bio držan u staji uz hram i vođen je u procesijama kroz ulice grada u određenim svečanim prilikama. Među Egipćanima je bilo popularno verovanje da će svako dete na koje bik dune postati čuveno. Nakon što bi dostigao određenu dob (dvadeset pet godina), Apis je odvođen ili do reke Nil ili do svetog vrela (autoriteti se ne slažu po ovom pitanju) i utapan, usred jadikovki stanovništva. Žaljenje i tugovanje zbog njegove smrti nastavljalo se sve dok ne bi bio pronađen novi Apis, kada je obznanjivano da se Oziris reinkarnirao, nakon čega je tugu zamenjivala radost.

Obožavanje bika nije bilo ograničeno na Egipat, već je prevladavalo kod mnogih naroda u antičkom svetu. U Indiji je Nandi – Šivin sveti beli bika – još uvek objekat velikog poštovanja; i Persijanci i Jevreji prihvatili su bika kao važan religijski simbol. Asirci, Feničani, Haldejci, pa čak i Grci, poštovali su tu životinju, a Jupiter se pretvorio u belog bika da otme Evropu. Bik je bio snažan falički

amblem koji označava očinske kreativne moći Demijurga. Kada bi umro, često je bio mumificiran i sahranjivan, sa sjajem i dostojanstvom boga, u posebno pripremljenom sarkofagu. Iskopavanja u Serapeumu u Memfisu otkrila su grobnice više od šezdeset tih svetih životinja.

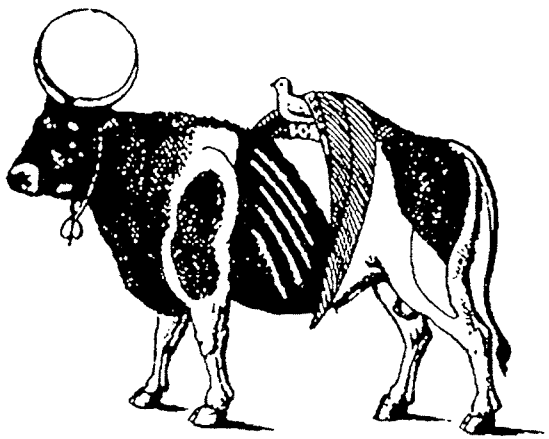

SVETI BIK, ILI APIS

Iz *Kircher,*
Sphinx Mystagoga

O značaju bika kao simbola sunca na prolećni ekvinocij raspravljano je u poglavlju *Zodijak i njegovi znaci*. Bik i vo su drevni amblemi elementa zemlje – dakle, same planete. Oni takođe označavaju i životinjsku prirodu čoveka i zbog toga su bili žrtvovani na oltarima drevnih Misterija, kao što su jevrejske i druidske. Plutarh je napisao:

„Apisa bi trebalo posmatrati kao pravičnu i lepu sliku Ozirisove duše."

Oziris predstavlja duhovnu prirodu donjeg svetu, koja je ubijena i raspoređena širom supstance fizičkih sfera; Apis je amblem materijalnog sveta unutar kojeg je duhovna priroda – Oziris. Apis je takođe i simbol egzoterijske (ili profane) doktrine, za razliku od ezoterijskih (ili božanskih) učenja, koja su predstavljena ureusom nošenim na čelima sveštenika. Iz toga je izvedena mitološka alegorija o Serapisu, koji, u određenom smislu, ne samo da je kompozitni lik Ozirisa i donjeg sveta u kojem je inkarniran, već i Misterija, koje su zemaljska tela što sadrže tajna učenja, ili duhovnu dušu.

Kao znak koji se uzdiže iznad horizonta na prolećni ekvinocij i konstituiše zvezdano telo godišnje inkarnacije sunca, bik ne samo da je bio nebeski simbol Solarnog Čoveka, već je, zbog toga što se prolećni ekvinocij dešava u sazvežđu Taurus, nazivan *prelomitelj* ili *otvarač* godine. Zbog toga je u astronomskom simbolizmu bik često prika-

zan kako svojim rogovima razbija kružno jaje. Apis dalje označava da je Bog-Um inkarniran u telu životinji i da je stoga fizički oblik životinje sveto vozilo božanstva. Čovekova niža ličnost je Apis u kojem je inkarniran Oziris. Rezultat te kombinacije je stvaranje Sor-Apisa (Serapisa) – materijalne duše kao vladara iracionalnog materijalnog tela u koje je uključena. Nakon određenog perioda (koji je određen kvadratom od pet, ili dvadeset pet godina), telo Apisa se uništava, a dušu oslobađa voda koja utapa materijalni život. Indikativno je pranje materijalne prirode krštenjem vodama božanske svetlosti i istine. Utapanje Apisa je simbol smrti; vaskrsenje Ozirisa u novom biku je simbol večne obnove. Beli bik bio je takođe i simbolična svetinja kao usvojeni amblem inicijata, označavajući oduhovljena materijalna tela kako čoveka tako i Prirode.

Kada je prolećni ekvinocij prestao da se pojavljuje u znaku Taurus, Bog Sunca se inkarnirao u sazvežđu Arijes i ovan je postao vozilo solarne moći. Tako, sunce koje se uzdiže u znaku Nebeskog Jagnjeta trijumfuje nad simboličkom zmijom tame. Jagnje je, zbog svoje blagosti i beline njegove vune, poznati simbol čistote. U mnogim paganskim Misterijama ono je označavalo Univerzalnog Spasitelja, a u hrišćanstvu je omiljeni simbol Hrista. Rane crkvene slike prikazuju jagnje kako stoji na malom brdu, a od njegovih nogu liju četiri potoka žive vode koji označavaju četiri Jevanđelja. Krv jagnjeta je solarni život koji se izliva u svet kroz znak Arijesa.

Jarac je kako falički simbol tako i simbol hrabrosti ili aspiracije, zbog sigurnosti njegovih nogu i sposobnosti da se penje na najviše vrhove. Za alhemičare je glava jarca bila simbol sumpora. Praksa drevnih Jevreja da biraju žrtvenog jarca na kojeg bi nagomilavali grehove čovečanstva samo je alegorijski prikaz Čoveka Sunca, koji je žrtveni jarac u svetu i na kojega su bačeni grehovi dvanaest kuća (plemena) nebeskog univerzuma. Istina je Božansko Jagnje, obožavano širom paganstva i ubijano zbog grehova sveta, a još od zore vremena Bogovi Spasitelji svih religija bili su personifikacija te Istine. Zlatno runo za kojim su tragali Jason i njegovi Argonauti je Nebesko Jagnje – duhovno i intelektualno sunce. Tajna doktrina je takođe simbolizovana Zlatnim runom – vunom Božanskog Života, zracima Sunca Istine. *Suidas*[10] izjavljuje da je Zlatno runo zapravo bilo knjiga,

10 Suda ili Souda (grč. Σοῦδα, Σουΐδας; lat. *Suidas*) – masivna vizantijska enciklopedija antičkog mediteranskog sveta iz X veka, ranije pripisivana

napisana na koži, koja sadrži hemijske formule za proizvodnju zlata. Misterije su bile institucije podignuta radi transmutacije bazičnog neznanja u dragocenu prosvetljenost. Zmaj neznanja bio je užasno stvorenje postavljeno da čuva Zlatno runo i predstavlja tamu stare godine koja se bori sa suncem u vreme njegovog ekvinocijskog prolaza.

Jeleni su bili sveti u grčkim bahovskim Misterijama; bahantkinje su često bile odevene u kožu lanadi. Jeleni su povezivani sa poštovanjem boginje meseca, pa su se bahovske orgije obično održavale noću. Gracioznost i brzina ovih životinja bili su razlog da one budu prihvaćene kao odgovarajući simbol estetske razuzdanosti. Jeleni su bili objekti poštovanja kod mnogih naroda. U Japanu se krda jelena još uvek povezuju sa hramovima.

Vuk je obično, zbog mračnog nesklada njegovog zavijanja i okrutnosti njegove prirode, povezan sa principom zla. U skandinavskoj mitologiji vuk Fenrir bio je jedan od sinova Lokija, paklenog boga vatre. Okruženi asgardskim hramom u plamenu, bogovi su pod zapovedništvom Odina vojevali svoju poslednju veliku bitku protiv haotičnih sila zla. Zapenušanim čeljustima vuk Fenrir proždrao je Odina, Oca Bogova, i tako uništio odinistički univerzum. Vuk Fenrir tu predstavlja one bezumne sile Prirode koje ruše primitivnu kreaciju.

Jednorog, ili monoceros, bio je najčudnije stvorenje antičkih inicijata. Tomas Borman[11] ga opisuje kao:

> „ (...) zver u koju su sumnjali mnogi pisci, ali je drugi ovako opisuju: ima samo jedan rog, veoma pozamašan, koji joj raste nasred čela. Glava joj nalikuje glavi odraslog jelena, noge su joj poput slonovih, rep joj je kao kod vepra, a ostatak njenog tela je sličan telu konja. Rog joj je dug oko stopu i po. Glas joj je poput mukanja vola. Njena griva i dlaka su žućkaste boje. Njen rog je tvrd kao gvožđe i grub poput turpije, uvrnut ili uvijen, poput plamenog mača, veoma prav, oštar i potpuno crn, osim na vrhu. Pripisuju joj se velike vrline u izbacivanju otrova i lečenju nekoliko bolesti. Ona nije krvoločna zver."
>
> (Videti Redgrouv, *Prošla verovanja*)

autoru po imenu Suidas. To je enciklopedijski leksikon, pisan na grčkom, sa 30.000 odrednica i mnogo crteža preuzetih iz izgubljenih antičkih izvora. Naslov enciklopedije je verovatno izveden iz vizantijske grčke reči σοῦδα – souda, što znači „tvrđava" ili „uporište", a alternativno ime Σουΐδας – Suidas, potiče od greške koju je načinio Eustatije, koji je naslov knjige pogrešno shvatio kao ime autora. (Nap. prev.)

11 *Thomas Boreman* (fl. 1730–1743) – britanski izdavač i urednik brojnih izdanja iz oblasti prirodne istorije. (Nap. prev.)

Iako se jednorog pominje nekoliko puta u *Svetom pismu*, još nije pronađen dokaz njegovog postojanja. U raznim muzejima postoji niz rogova za piće za koje se pretpostavljalo da su načinjeni od njegovog šiljka. Verovatnije je, međutim, da su te posude za piće zapravo napravljene ili od kljova nekih velikih sisara ili od roga nosoroga. Dž. P. Landi veruje da rog jednoroga simbolizuje porub spasenja[12] koji spominje sv. Luka, koji srca ljudi, probadajući ih, preobraća da se okrenu spasenju kroz Hrista. Srednjovekovni hrišćanski mistici uzeli su jednoroga kao simbol Hrista, pa to stvorenje stoga mora da označava duhovni život čoveka. Usamljeni rog jednoroga može predstavljati pinealnu žlezdu ili treće oko, koje je središte duhovne spoznaje u mozgu. Jednoroga su Misterije prihvatile kao simbol prosvetljene duhovne prirode inicijata, pri čemu rog kojim se brani predstavlja plameni mač duhovne doktrine, kojega ništa ne može nadvladati.

U *Knjizi Jagnjeta*[13], retkom hermetičkom traktatu, pojavljuje se gravura koja prikazuje jelena i jednoroga kako stoje zajedno u šumi. Slika je propraćena sledećim tekstom:

12 Misli se na porub Hristove halje u *Jevanđelju po Luki* (8:43, 44), u Karadžićevom prevodu – „skut haljine njegove": „43 I beše neka žena bolesna od tečenja krvi dvanaest godina, koja je sve svoje imanje potrošila na lekare i nijedan je nije mogao izlečiti; 44 i pristupivši ostrag, dotače se skuta haljine njegove, i odmah stade tečenje krvi njene." (Nap. prev.)

13 *Knjiga Jagnjeta – The Book of Lambspring* – jedno je od nekoliko sačuvanih alhemijskih dela starih nekoliko vekova. Prvi put ju je objavio na latinskom francuski protestantski pisac, lekar i alhemičar, Nikolas Barnod (*Nicholas Barnaud*, 1538–1604), u Pragu 1599. godine, pod naslovom *De Lapide Philosophico Triga Chemicum*; sadrži niz od petnaest strofa koje opisuju alhemijski proces i izgleda da nije bilo originalno delo, već pre uređena kolekcija rukopisa koji su objavljeni najmanje dvadesetak godina ranije. Kasnije je delo objavio Lukas Jenis (*Lucas Jennis*), u Frankfurtu 1625. godine, kao deo knjige *Dyas chymica tripartita*, uz petnaest simboličkih gravura, zajedno sa simboličkim grbom i naslovnom stranom. Mada je

„Mudraci kažu da su uistinu dve životinje u ovoj šumi: jedno je slavan, lep i brz, veliki i jak jelen, drugo je jednorog. (...) Ako primenimo parabolu na naš umetnički prikaz, šumu ćemo nazvati *telo*. (...) Jednorog će biti *duh* svakog trenutka. Jelenu nije potrebno drugo ime osim *duša*; (...) Onaj koji zna kako da ih umetnošću pripitomi i pokori, da ih upari zajedno i da ih uvodi i izvodi iz obrasca, s pravom se može nazvati Majstor."

ENEJA I HARPIJE

Iz Vergilijeve *Eneide* (Dridenov prevod)

Među mitološkim stvorenjima Misterija bile su i harpije – projekcije bića koja postoje u nevidljivom svetu Prirode u materijalnoj supstanci. Grci su ih opisali kao kompozitna bića, s glavama devojaka i telima ptica. Krila harpija bila

hrišćanska crkva tokom vekova spalila većinu primeraka ovog dela, nekoliko originalnih kopija još uvek postoji, od kojih je jedna u Narodnom muzeju u Nirnbergu, a druga u Univerzitetu u Lajdenu. (Nap. prev.)

su od metala, a njihov let pratila je strašna zvečeća buka. Tokom svog lutanja, Eneja, trojanski junak, iskrcao se na ostrvu harpija, gde su se on i njegovi pratioci uzaludno borili sa tim čudovištima. Jedna od harpija spustila se na stenu i Eneji prorekla da će njegov napad na njih doneti strašnu nesreću Trojancima.

Egipatski đavo, Tifon, bio je često simbolizovan čudovištem *Setom*, čiji identitet je opskuran. Ono ima čudan njuškoliki nos i šiljate uši i uslovno je možda bilo hijena. Čudovište Set živelo je u peščanim olujama i lutalo svetom šireći zlo. Egipćani su zavijanje pustinjskih vetrova povezivali sa žalosnim kricima hijene. Stoga, kada bi se u dubini noći hijena oglasila svojom setnom jadikovkom to je zvučalo kao poslednji očajnički krik izgubljene duše u kandžama Tifona. Među dužnostima tog zlog stvorenja bila je zaštita egipatskih mrtvih od pljačkaša grobova.

Među ostalim Tifonovim simbolima bio je nilski konj, posvećen bogu Marsu, jer je Mars bio ustoličen u znaku Skorpio, Tifonovoj kući. Magarac je takođe posvećen tom egipatskom demonu. Isus koji ujahuje u Jerusalim na leđima magarca ima isto značenje kao i Hermes koji stoji na ispruženom Tifonu. Rani hrišćani su bili optuženi zbog obožavanja glave magarca. Najčudniji životinjski simbol je svinja ili krmača, posvećena Dijani i često zastupljena u Misterijama kao amblem okultnog umeća. Divlji vepar koji je proburazio Atisa pokazuje upotrebu te životinje u Misterijama.

Prema misterijama, majmun predstavlja stanje čoveka pre nego što je racionalna duša ušla u njegovo ustrojstvo. Stoga on simbolizuje iracionalnog čoveka. Neki na majmuna gledaju kao na vrstu koju duhovne hijerarhije nisu podarile dušom, a drugi kao na palo stanje u kojem je čovek kroz degeneraciju lišen svoje božanske prirode. Drevni ljudi, iako evolucionisti, nisu pratili čovekov uspon kroz majmuna; smatrali su da se majmun sam odvojio od glavnog stabla napretka. Majmun je povremeno uziman kao simbol učenja. Kinokefal (*Cynocephalus*), psoglavi majmun, bio je egipatski hijeroglifski simbol pisanja i tesno povezan sa Totom. Kinokefal je simbol meseca, a Tot planete Merkur. Zbog drevnih verovanja da mesec prati Merkur po nebesima, pas-majmun je opisan kao verni Totov pratilac.

Pas, zbog svoje odanosti, označava odnos koji bi trebalo da postoji između učenika i majstora, ili između inicijata i njegovog Boga. Pastirski pas bio je vrsta sveštenika. Sposobnost psa da oseti i miljama sledi neviđene osobe simbolizovala je transcendentalnu moć kojom filozof sledi nit istine kroz lavirint zemaljske pogrešnosti. Pas je takođe i simbol Merkura. Pseća zvezda, Sirijus, ili Sotis, bila je sveta za Egipćane jer je nagoveštavala godišnja izlivanja Nila.

Kao tovarna životinja konj je bio simbol tela čoveka prisiljenog da podnosi težinu svoje duhovne konstitucije. Isto tako, on takođe simbolizuje i duhovnu prirodu čoveka prisiljenog da podnosi teret materijalne ličnosti. Hiron, kentaur, Ahilov mentor, predstavlja primitivno stvorenje koje je bilo praotac i instruktor čovečanstva, kako je to opisao Beros[14]. I krilati konj i čarobni tepih simbolizuju tajnu doktrinu i produhovljeno telo čoveka. Drveni trojanski konj iz kojeg izlazi vojska da osvoji grad, predstavlja čovekovo telo koje u sebi skriva one beskonačne mogućnosti koje će se kasnije ispoljiti i pokoriti njegovo okruženje. Opet, poput Nojeve arke, on predstavlja duhovnu prirodu čoveka kao domaćina latentnih mogućnosti koje kasnije postaju aktivne. Opsada Troje je simboličan izveštaj o otmici ljudske duše (Helene, ili Jelene) od strane ličnosti (Paris) i njenom konačnom iskupljenju, kroz istrajnu borbu, od strane tajne doktrine – grčke vojske pod zapovedništvom Agamemnona.

14 Beros (grč. Βήρωσσος), akadski Belreušu (*Bēl-rē'ušu* – „Bel je njegov pastir") – vavilonski sveštenik, pisac i astronom iz helenističkog doba, koji je pisao na grčkom jeziku. Živeo je u III veku p.n.e, a rođen je u doba Aleksandrove vladavine nad Vavilonom (330–323. g.p.n.e.). Datum njegove smrti nije poznat. (Nap. prev.)

CVEĆE, BILJKE, PLODOVI I DRVEĆE

❁

Cvet, falički simbol ❁ Lotosov cvet ❁ Skandinavsko Drvo Sveta, Igdrasil ❁ Bagremova mladica ❁ Sok od grožđa ❁ Magične moći mandragore

❁

Joniju i falusu, kao odgovarajućim simbolima Božje stvaralačke moći, klanjali su se gotovo svi drevni narodi. Edenski vrt, arka, vrata Hrama, Veo Misterija, *vesica piscis* ili ovalni nimb i Sveti Gral, vazni su jonički simboli; piramida, obelisk, kupa, sveća, toranj, keltski monolit, spirala, kampanila[1], majska motka i Sveto Koplje, simboli su falusa. Pri razmatranju obožavanja Priapa, isuviše savremenih autora sudi o paganskim standardima po svojim vlastitim standardima i valja se u blatu lično stvorenog prostakluka. Eleusinske Misterije – najveće od svih drevnih tajnih društava – ustanovile su jedan od najpoznatijih standarda moralnosti i etike, pa bi oni koji kritikuju njihovu upotrenu faličkih simbola trebalo da razmisle o pronicljivim rečima kralja Edvarda III: *„Honi soit qui mal y pense."*[2]

1 It. *campanile* (od *campana* – zvoniti) – italijanska reč koja znači „zvonik". (Nap. prev.)

2 Starofrancuska sentenca, *„Honi soit qui mal y pense"*, ponekad ispisana kao *„Honi soit quy mal y pense"*, *„Hony soyt qe mal y pense"*, *„Hony soyt ke mal y pense"*, *„Hony soyt qui mal pence"* i u raznim drugim fonetizacijama, moto je engleskog viteškog Reda podvezice (*Order of the Garter*). Na francuskom glasi: *„Honni soit qui mal y pense"* (savremena konjugacija glagola *honnir* je *honni*). Zapisana je takođe i na kraju rukopisa *Ser Gaven i zeleni vitez* (*Sir Gawain and the Green Knight*), ali izgleda da se radi o kasnijem izdanju. Doslovan prevod sa starofrancuskog je: „Stid neka je

Opsceni obredi, koje su praktikovale kasne bahanalije i dionizije, nisu bili više predstavnici standarda čistote koje su prvobitno podržavale Misterije, nego što su orgije, koje su se povremeno dešavale među pristalicama hrišćanstva do osamnaestog veka, bile predstavnici primitivnog hrišćanstva. Ser Viljem Hamilton (*Sir William Hamilton*), britanski poslanik na napuljskom dvoru, izjavljuje da je 1780. godine, Izernija, hrišćanska zajednica u Italiji, faličkim ceremonijama obožavala paganskog boga Prijapa pod imenom sv. Kozmo. [Videti *Dva eseja o obožavanju Prijapa* (*Two Essays on the Worship of Priapus*), Ričarda Pejna Najta.]

Otac, majka i dete čine prirodno trojstvo. Misterije su glorifikovale dom kao vrhovnu instituciju koja se sastoji od tog trojstva, koje funkcioniše kao jedinica. Pitagora je uporedio svemir sa porodicom, izjavljujući da kao što je vrhovna vatra svemira u središtu svojih nebeskih tela, tako je, po analogiji, vrhovna vatra sveta na njegovom srčanom kamenju. Pitagorejci i druge filozofske škole zamislili su jednu božansku prirodu Boga kako se manifestuje u tročlanom aspektu oca, majke i deteta. To troje čini Božansku Porodicu, čije prebivalište je stvaranje, a čiji prirodni i neobični simbol je 47. Euklidov problem[3]. Bog Otac je duh, Bog Majka je materija, a Bog Dete – proizvod njih dvoje – predstavlja zbir živih bića rođenih iz Prirode i koja čine Prirodu. Seme duha je posejano u matericu materije i, bezgrešnim (čistim) začećem, nastao je potomak. Nije li to istinska tajna

onoga ko o tome zlo misli", ili još strožije: „Neka se stidi onaj ko loše misli." Ponekad se reinterpretira kao: „Neka zlo snađe onoga koji zlo misli." (Nap. prev.)

3 Euklidov 47. problem, ili pitagorejski mistični trougao. Razmera stranica je 3:4:5. Najmanja stranica u razmeri – 3, oduvek je u tajnim okultnim učenjima predstavljala Ozirisa, davaoca života (Jang), duža stranica u razmeri – 4, predstavlja Izidu, Majku svega (Jin), a hipotenuza, u razmeri – 5, simbolizuje Horusa, Hrista, Mitru, Baha, Dionisa, Dete Dve Beskonačnosti, Ra-Hoor-Khuita (u Telemi), koji je neutralna sila nastala kao produkt spajanja Neba (Ozirisa) i Zemlje (Izide). Ovaj kompleksni matematički problem se spominje u trećem stupnju masonske Plave Lože, a njegovo tajno značenje je Sveto Trojstvo, ili koncept Otac-Majka-Sin. (Nap. prev.)

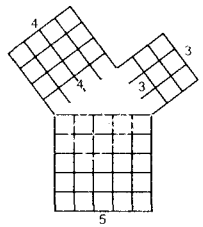

Bogorodice koja drži Svetu Bebu u naručju? Ko se usuđuje da kaže da je takav simbolizam neprikladan? Misterija života je vrhovna misterija, otkrivena u svem svom božanskom dostojanstvu i slavljena od strane iniciranih mudraca i vizionara svih epoha kao savršeno dostignuće Prirode.

Današnja preterana čednost, međutim, proglašava tu istu misteriju kao nepodesnu za razmatranje svetonazornih ljudi. Suprotno diktatima razuma, utvrđen je standard koji potvrđuje da je nevinost koju uzgaja neznanje poželjnija nego vrlina rođena iz znanja. Čovek će, međutim, na kraju ipak naučiti da nikada ne bi trebalo da se stidi istine. Dok to ne nauči, on je lažan za svog Boga, za svoj svet i za sebe. U tom pogledu, hrišćanstvo je jadno neuspešno u svojoj misiji. Dok proglašava čovekovo telo živim hramom Boga živoga, u istom dahu ono tvrdi da su supstance i funkcije tog hrama nečiste i da njihovo proučavanje skrnavi osetljiva osećanja pravednika. Ovim nezdravim stavom, čovekovo telo – Dom Božji – degrađirano je i oklevetano. Ipak, sam krst je najstariji od faličkih amblema, a romboidni prozori katedrala dokazuju da su jonički simboli preživeli uništavanje paganskih Misterija. Sama struktura crkve prožeta je falicizmom. Uklonite iz hrišćanske crkve sve ambleme prijapskog porekla i neće ostati ništa, jer je čak i zemlja na kojoj stoji, zbog svoje plodnosti, prvi jonički simbol. Pošto većina ne zna da ti amblemi generativnog procesa postoje, ili ih ne zapaža, ironija situacije nije opšte shvaćena. Samo oni koji su upoznati sa tajnim jezikom starine u stanju su da razumeju božansko značenje tih amblema.

Cvetovi su birani da budu simboli iz mnogo razloga. Velika raznolikost flore omogućila je da se za gotovo svaki apstraktni kvalitet ili stanje pronađu neka biljka ili cvet koji bi mogli pogodno da ih predstavljaju. Biljka može biti izabrana zbog nekog mita povezanog sa njenim poreklom, kao što je priča o Dafni i Narcisu, zbog neobičnog okruženja u kojem se razvija, kao što je slučaj sa orhidejom i gljivama, zbog karakterističnog oblika, kao pasiflora i dugocvetni ljiljan, zbog svoje briljantnosti ili mirisa, kao vrbena i slatka lavanda, zbog toga što čuva svoj oblik na neodređeno vreme, kao što to čini smilje, zbog neobičnih karakteristika, kao suncokret i heliotropa, koji su odavno sveti zbog svog afiniteta prema suncu.

SUNCOKRET

Iz *Kircher, Magnes sive de Arte Magnetica Opus Tripartitum*

Gornji dijagram ilustruje zanimljjiv eksperiment sa biljnim magnetizmom koji je reprodukovan zajedno sa nekoliko drugih eksperimenata u retkoj knjizi o magnetizmu Atanasija Kirhera. Nekoliko biljaka bilo je sveto drevnim Egipćanima, Grcima i Hindusima zbog naročitog uticaja koji na njih ima sunce. Pošto je čoveku teško da gleda u lice sunca, a da ne bude zaslepljen svetlom, one biljke koje se namerno okreću i suočavaju sa solarnom sferom smatrane su simbolima veoma naprednih duša. Budući da je sunce uzimano kao personifikacija Vrhovnog Božanstva, ti oblici života na koje vrši znatan uticaj slavljeni su kao posvećeni Božanstvu. Suncokret je, zbog jasno uočljivog afiniteta prema suncu, dobio visok rang među svetim biljkama.

Biljka se takođe može smatrati dostojnom poštovanja i zbog toga što se iz njenog zgnječenog lišća, latica, stabljike ili korenja može ekstrahovati lekoviti melem, esencija ili opojno sredstvo koji utiču na prirodu i inteligenciju ljudi – kao što je slučaj sa makom i drevnim biljkama koje su davale proročanske vizije. Biljka se takođe može smatrati i efikasnom u lečenju mnogih bolesti, jer njen plod, lišće, latice ili korenje oblikom ili bojom podsećaju na delove ili organe ljudskog tela. Na primer, za isceđene sokove određenih vrsta paprati, čupavu mahovinu što raste na hrastovima i čičkovu vunicu, govorilo se da imaju moć da pospeše rast kose; *dentaria*[4], koja oblikom podseća na zub, govorilo se da leči zubobolju, a biljka *palma Christi*[5], zbog svog oblika, isceljivala je sve bolove u šakama.

Cvet je zapravo reproduktivni sistem biljke i stoga je posebno prikladan kao simbol seksualne čistote – apsolutno potrebne u drevnim Misterijama. Tako cvet označava onaj ideal lepote i regeneracije koji na kraju mora zameniti požudu i degeneraciju.

Od sveg simboličnog cveća najvažniji su indijski i egipatski lotosov cvet i rozenkrojcerska ruža. U njihovom simbolizmu ova dva cveta smatraju se identičnim. Ezoterijske doktrine u kojima je zastupljen istočnjački lotos ovekovečene su u savremenoj Evropi u obliku ruže. Ruža i lotos su jonički amblemi i prvenstveno označavaju majčinsku kreativnu tajnu, dok se za dugocvetni ljiljan smatra da je falički.

Bramini i egipatski inicijati, koji su nesumnjivo shvatili tajne sisteme duhovne kulture pomoću kojih mogu biti stimulisani latentni centri kosmičke energije u čoveku, uzeli su lotosov cvet da predstavlja vrtloge duhovne energije smeštene na raznim tačkama duž kičmenog stuba koje se Hindusi nazivaju *čakre*, ili vrtložni točkovi. Sedam od tih *čakri* je od primarne važnosti i ima svoje pojedinačne korespondencije u nervnim ganglijama i pleksuzima. Prema tajnim školama, krsna ganglija se naziva četvorolatični lotos, prostatski pleksuz, šestolatični lotos, epigastrični pleksuz i pupak, desetolatični lotos, srčani pleksuz, dvanaestolatički lotos, faringalni pleksuz, šesnaestolatični lotos, kavernozni pleksuz, dvolatični lotos, a pinealna žlezda, ili susedni nepoznati centar, hiljadulatični lotos. Boja, veličina i broj

4 Petolisna zubatka. (Nap. prev.)

5 Lat. *Palma Christi* – Hristov dlan; sin. *Ricinus communis* – ricinus. (Nap. prev.)

latica lotosa su ključevi njegovog simboličnog značaja. Nagoveštaj po pitanju otkrivanja duhovnog razumevanja prema tajnoj nauci Misterija nalazi se u priči o Aronovom štapu koji je prolistao, a takođe i u velikoj Vagnerovoj operi *Tanhojzer* (*Tannhäuser*), u kojoj Papin propupali štap označava otvorene cvetove na svetom štapu Misterija – kičmenom stubu.

Rozenkrojceri su koristili venac od ruža da označe iste duhovne vrtloge koji su u *Bibliji* navedeni kao sedam krakova svećnjaka i sedam crkava Azije. U izdanju ser Frensis Bekonove *Istorije Henrija VII* (*History of Henry the Seventh*) iz 1642. godine, naslovna strana prikazuje lorda Bekona sa rozenkrojcerskim ružama kao kopčama na cipelama.

U hinduističkom filozofskom sistemu svaka latica lotosa nosi određenu simboliku koja daje dodatni ključ za značenje cveta. Orijentalci su lotos takođe koristili i da označe rast čoveka kroz tri razdoblja ljudske svesti – neznanje, napor i razumevanje. Kao što lotos postoji u tri elementa (zemlji, vodi i vazduhu), tako i čovek živi u tri sveta – materijalnom, intelektualnom i duhovnom. Kao što biljka, sa svojim korenjem u blatu i mulju, raste prema gore kroz vodu i konačno cveta u svetlosti u vazduhu, tako je i duhovni rast čoveka usmeren prema gore, iz tame bezvrednog delanja i želje u svetlost istine i razumevanje, pri čemu voda služi kao simbol stalno menjajućeg sveta iluzija kroz koji duša mora proći u svojoj borbi da dostigne stanje duhovne iluminacije. Ruža i njen istočnjački ekvivalent, lotos, kao i svi prekrasni cvetovi, predstavljaju duhovno razvijanje i postignuće: stoga su istočnjačka božanstava često prikazana kako sede na raširenim laticama cvetova lotosa.

Lotos je takođe bio i univerzalan motiv u egipatskoj umetnosti i arhitekturi. Krovove mnogih hramova podržavali su lotos-stubovi, označavajući večnu mudrost, a skiptar sa lotosom na vrhu – simbol samorazvoja i božanskog prerogativa – često je nošen u verskim procesijama. Kad je cvet imao devet latica, simbolizovao je čoveka, a kada je imao dvanaest, bio je simbol svemira i bogova; cvet sa sedam latica simbolizovao je planete i zakon, sa pet latica – čula i Misterije, a sa tri – glavno božanstvo i svetove. Srednjovekovna heraldička ruža je generalno imala pet ili deset latica, čime je kroz pitagorejsku pentadu i dekadu prikazivan njen odnos sa duhovnom misterijom čoveka.

Cultus arborum[6]

Obožavanje drveća kao zastupnika Božanstva bilo je učestalo u celom antičkom svetu. Hramovi su često građeni u srcu svetih lugova, a noćne ceremonije održavane su pod širokim krošnjama velikog drveća, fantastično ukrašenog i ovenčanog u čast njihovih božanstava zaštitnika. U mnogo slučajeva verovalo se da samo drveće poseduju atribute božanske moći i inteligencije i zbog toga su se molioci često obraćali njima. Lepota, dostojanstvo, masivnost i čvrstina hrastova, brestova i kedrova dovela je do toga da budu usvojeni kao simboli moći, celovitosti, trajnosti, muževnosti i božanske zaštite.

Nekoliko antičkih naroda – posebno Hindusi i Skandinavci – smatralo je Makrokosmos, ili Veliki Univerzum, za božansko drvo koje raste iz jednog semena posejanog u prostoru. Grci, Persijanci, Haldejci i Japanci imali su legende koje opisuju osovinsko drvo ili trsku na kojem se vrti zemlja. Kapila[7] izjavljuje da je svemir večno drvo, Brama, koje raste iz neprimetnog i nematerijalnog semena – materijalne monade. Srednjovekovni kabalisti su kreaciju predstavljali kao drvo čije korenje je u stvarnosti duha, dok su njegove grane u iluziji opipljivog postojanja. Sefirotsko drvo kabale je stoga obrnuto, pa mu je korenje na nebu, a grane na zemlji. Madam Blavacka primećuje da je Velika piramida smatrana simbolom ovoga invertiranog drveta, sa svojim korenom na vrhu piramide i svojim granama koje se razilaze u četiri toka prema osnovi.

Skandinavsko svetsko drvo, Igdrasil (*Yggdrasil*), podržava na svojim granama devet sfera ili svetova, koje su Egipćani simbolizovali sa devet prašnika biljke *persea* ili avokada. Svi su oni zatvoreni unutar misteriozne desete sfere ili kosmičkog jajeta – nedefinisane Nule Misterija. Jevrejsko kabalističko drvo takođe se sastoji od devet grana, ili svetova, koji emaniraju iz Prvog Uzroka ili Krune, koja okru-

6 Lat. gajenje, uzgajanje drveća, ali i kult, obožavanje drveća. (Nap. prev.)

7 Kapila (hindi. कपिल ऋषि) – vedski mudrac kojem se pripisuje da je jedan od osnivača Samkhja filozofske škole. Tradicionalni hinduistički izvori ga opisuju kao potomka Manua, Braminog unuka i Višnuovog avatara, *Bhagavad Gita* prikazuje Kapilu kao joginskog pustinjaka sa visoko razvijenim *sidisom*, ili duhovnim moćima. (Nap. prev.)

žuje svoje emanacije kao što ljuska okružuje jaje. Jedan izvor života i beskrajna raznolikost njegovih izraza imaju savršenu analogiju u strukturi drveta. Stablo predstavlja jedinstveno poreklo svih raznolikosti; korenje, duboko usađeno u tamnu zemlju, simbol je božanske hrane, a mnoštvo grana što se šire od centralnog stabla predstavlja beskonačnost univerzalnog delovanja zavisnog od jednog uzroka.

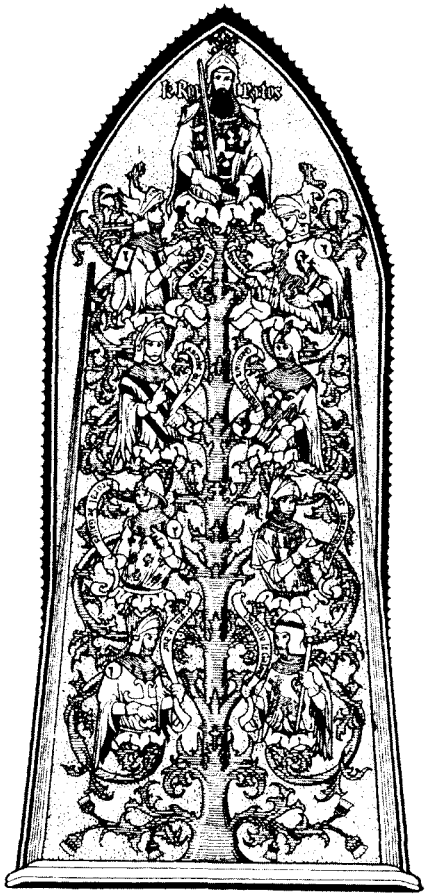

DRVO VITEZOVA OKRUGLOG STOLA

Ovaj izuzetan primer upotrebe drveta u simbolizmu je iz *Chateau de Pierrefonds* u malom gradu Pijerfondu, u severnoj Francuskoj. Osam bočnih grana završava se konvencionalnim kupolikim cvetovima, a iz svakog od njih uzdiže se telo viteza koji u ruci nosi traku sa svojim imenom. Središnje stablo je nadvišeno većim cvetom, iz kojeg se pojavljuje telo samog kralja Artura. Drvo je omiljeni motiv u heraldici. Stablo sa svojim mnoštvom grana prouzrokovalo je da se drvo često koristi u dijagramskim prikazima porodičnih linija, a iz te prakse nastao je običaj da se takve tabele nazivaju „porodična stabla".

Drvo je isto tako bilo prihvaćeno i kao simbol Mikrokosmosa, to jest, čoveka. Prema ezoterijskoj doktrini, čovek prvo postoji potencijalno unutar tela svetskog drveta, a kasnije na njegovim granama

procvetava u objektivnu manifestaciju. Prema ranom grčkom Misterijskom mitu, bog Zevs je treću rasu ljudi napravio iz stabla jasena. Zmija, koja je tako često prikazana obmotana oko stabla drveta, obično označava um – moć mišljenja – i večni je zavodnik ili nagon koji vodi sva racionalna stvorenja ka konačnom otkriću stvarnosti i tako obara vladavinu bogova. Zmija skrivena u lišću univerzalnog drveta predstavlja kosmički um, a na ljudskom drvetu, individualizovani intelekt.

Koncept da svaki život potiče od semena uzrokovao je da zrna raznih biljaka budu prihvaćena kao simbol ljudskog spermatozoida, a drvo je stoga simbol organizovanog života koji se razvija iz svoje primitivne klice. Rast univerzuma iz njegovog primitivnog semena može se povezati sa rastom moćnog hrasta iz sićušnog žira. Mada se drvo čini mnogo većim od svog izvora, taj izvor ipak potencijalno sadrži svaku granu, grančicu i list koji će se kasnije objektivno razviti kroz procese rasta.

Čoveka je poštovanje drveća kao simbola apstraktnih kvaliteta mudrosti i integriteta dovelo do toga da kao drveće označi i one pojedince koji poseduju te božanske osobine u naizgled nadljudskom stepenu. Visoko prosvetljeni filozofi i sveštenici bili su zbog toga često nazivani *drveće* ili *čovek drvo* – na primer, druidi, čije ime, po jednom tumačenju, znači *ljudi od hrastovog drveća*, ili inicijati nekih sirijskih Misterija, koji su nazivani *kedrovi*; u stvari, daleko je verodostojnije i verovatnije da su slavni *kedrovi Libana*, posečeni za izgradnju Hrama kralja Solomona, bili zapravo prosvetljeni, inicirani mudraci. Mistik zna da pravi oslonac Božje Slavne Kuće nisu bili trupci podložni propadanju, već besmrtni i neuništivi intelekti *drveta* hijerofanata.

Drveće se više puta spominje u *Starom* i *Novom zavetu*, kao i u spisima raznih paganskih naroda. Drvo Života i Drvo Poznanja Dobra i Zla, koji se spominju u *Knjizi postanja*, gorući grm, u kojem se anđeo pojavio Mojsiju, poznata loza i smokva iz *Novog zaveta*, gaj maslina u Getsemanskom vrtu, gde je Isus otišao da se moli, te čudesno stablo *Otkrivenja*, što je rađalo dvanaest vrsta plodova i čiji listovi su bili za lečenje naroda, svi svedoče o poštovanju koje je pridavano drveću u spisima *Svetog pisma*. Buda je primio svoje prosvetljenje dok je bio ispod *bodhi* drveta, u blizini Madrasa u Indiji, a nekoliko istočnjačkih bogova prikazano je kako sedi u meditaciji

ispod širokih krošnji moćnih stabala. Mnogi veliki mudraci i spasioci nosili su štapove, palice, ili motke odsečene od svetog drveća, kao što su palice Mojsija i Arona, Gungnir – Odinovo koplje – odsečeno od Drveta Života, i posvećena Hermesova palica, oko koje se bore isprepletene zmije.

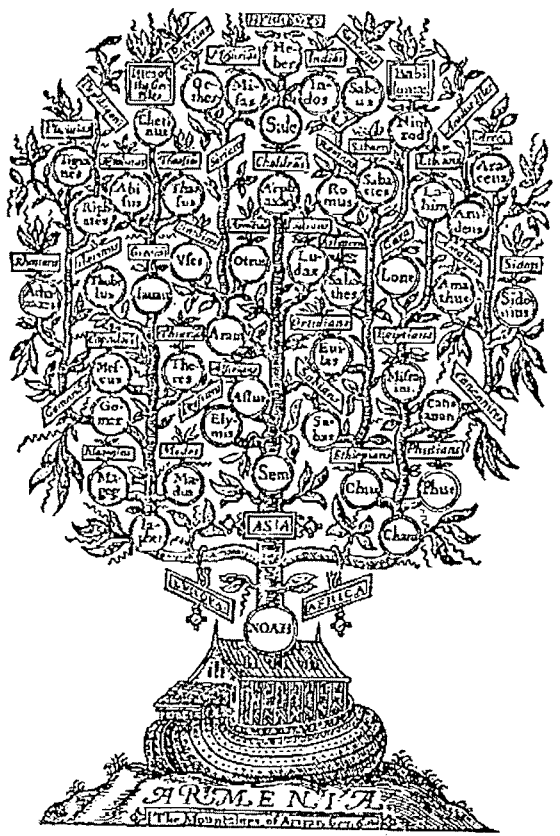

NOJEVO DRVO

Iz *"Breeches" Bible*[8] iz 1599. godine

Većina *Biblija* objavljenih tokom srednjeg veka sadrži odeljak posvećen genealoškim tabelama, koje prikazuju poreklo čovečanstva od Oca Adama do pojave Isusa Hrista. Drvo koje raste iz krova arke predstavlja telo Noja, a njegove tri grane, Nojeve sinove – Sima, Hama i Jafeta. Narodi koji potiču od Nojeva tri sina su prikazani na odgovarajući način u krugovima na granama drveta. Mada su ovakve tabele beznadežno netačne sa istorijske tačke gledišta, za simboliste su njihova alegorijska tumačenja od neprocenjive važnosti.

8 *Ženevska Biblija* (*The Geneva Bible*) – koja se ponekad naziva i *„Breeches Bible"* (*Biblija Kratkih pantalona*), zbog toga što za Adama i Evu kaže da su se obukli u *„breeches"*, napravljene od smokvinog lišća (Postanje 3:7) – prvo englesko izdanje *Biblije* prevedene sa grčkog i hebrejskog. (Nap. prev.)

Brojni načini na koje su drevni koristili drvo i drvene proizvode su činioci simbolizma drveta. Njegovo obožavanje je, do određenog stepena, bazirano na njegovoj korisnosti. O tome Dž. P. Landi piše:

> „Drveće zauzima važno mesto u ekonomiji prirode putem privlačenja i zadržavanja vlage, kao i zasenjivanjem izvora vode i zemlje, kako bi se sprečili jalovost i pustošenje; drveće je čoveku korisno zbog hladovine, zbog plodova, za lečenje, kao ogrev, za izgradnju kuća i brodova, za nameštaj, za gotovo svaki odeljak života, pa nije ni čudo da su neka od upadljivijeg stabala, kao što su hrast, bor, palma i javor, postala sveta i korišćena kao predmeti obožavanja."
>
> (Videti *Monumentalno hrišćanstvo*)

Rani crkveni oci ponekad su drvo koristili kao simbol Hrista. Verovali su da će hršćanstvo naposletku izrasti poput moćnog hrasta i zaseniti sve druge vere čovečanstva. Pošto drvo svake godine odbacuje svoje lišće, ono je takođe smatrano i za odgovarajući simbol vaskrsenja i reinkarnacije, jer, mada naizgled umire svake jeseni, ono, sa obnovljenim zelenilom, nanovo procveta svakog narednog proleća.

Pod nazivima *Drvo Života* i *Drvo Poznanja Dobra i Zla* krije se veliki arkanum starina – misterija *ekvilibrijuma*. *Drvo Života* predstavlja duhovnu tačku ravnoteže – tajnu besmrtnosti. *Drvo Poznanja Dobra i Zla*, kao što njegovo ime implicira, predstavlja polaritete, ili neravnotežu – tajnu smrtnosti. Kabalisti su to obelodanili tako što su *Drvetu Života* dodelili centralni stub njihovog Sefirotskog đijagrama, a *Drvetu Poznanja Dobra i Zla* dve bočne grane. „Uneravnotežene snage propadaju u praznini", izjavljuje tajni rad, i sve je obznanjeno. Jabuka predstavlja poznavanje procesa stvaranja putem buđenja kojim je ustanovljen materijalni svemir. Alegorija o Adamu i Evi u Edenskom vrtu je kosmički mit koji otkriva metode univerzalnog i individualnog ustrojstva. Doslovna priča, koju nepromišljen svet prihvata toliko vekova, besmislena je, ali kreativna misterija koju ona simbolizuje jedna je od najdubljih istina Prirode. Ofiti (obožavaoci zmije) duboko su poštovali edensku zmiju jer je ona bila uzrok individualnog postojanja. Mada čovečanstvo još uvek luta u svetu dobra i zla, ono će naposletku postići dovršenje i jesti plod sa *Drveta Života* koje raste usred iluzornog vrta svetovnih stvari. Tako je *Drvo Života* takođe uzeto kao simbol Misterija, a kada se posluži njegovim plodovima čovek postiže besmrtnost.

Hrast, bor, jasen, čempres i palma su pet stabala najveće simboličke važnosti. Bog Otac Misterija često je obožavan u obliku hrasta, Bog Spasitelj – obično Svetski Mučenik – u obliku bora, osa sveta i božanska priroda kod čoveka, u obliku jasena, boginje, ili majčinski princip, u obliku čempresa, a pozitivni pol stvaranja u obliku nerascvetale urmine palme. Borova šišarka je falički simbol iz najdrevnijih vremena. Bahov tirs – dugačak štap ili palica na čijem vrhu je borova šišarka ili grozd grožđa, obavijen isprepletanim bršljanom ili lišćem vinove loze, ponekad trakama – označava da čuda Prirode mogu biti ostvarena samo uz pomoć solarne muževnosti, koju simbolizuje šišarka ili grožđe. U frigijskim Misterijama, Atis – uvek prisutno sunce-spasitelj – umire pod granama bora (aluzija na solarni globus na zimski solsticij) i zbog toga je bor bio svetinja u njegovom kultu. Ovo drvo takođe je bilo sveto i u Misterijama Dionsa i Apolona.

Kod drevnih Egipćana i Jevreja, bagremu, ili tamariski, davano je najviše versko poštovanje, a kod savremenih masona, grane bagrema, čempresa, kedra, ili zimzelene grane, još uvek se smatraju najznačajnijim amblemima. Sitim[9]-drvna građa koju su deca Izraela koristila u izgradnji Tabernakla i Zavetnog kovčega bila je od vrste bagrema. U opisu tog svetog drveta, Albert Pajk je napisao:

> „Rodu *acacia* takođe pripada i trnovita tamariska, isto ono drvo koje je obraslo oko Ozirisovog tela. Bilo je to sveto drvo među Arapima i oni su od njega napravili idol Al-Uze[10], koji je Muhamed uništio. Ima je u izobilju u obliku grmlja u pustinji Tur, a od nje je bio napravljen „venac od trnja" koji je stavljen na glavu Isusa iz Nazareta. Zbog svoje životne istrajnosti, prikladan je simbol besmrtnosti, jer je poznato da, kad se postavi kao dovratak, ona opet pušta koren i izbacuje propupale grane iznad praga."
>
> (Videti *Moral i dogma*)

9 Za biblijsko drvo *shittah*, od kojeg je dobijena drvna građa *shittim* (*shittim* je plural od *shittah*), smatra se da je bilo vrsta bagrema (*Acacia seyal*); u Daničičevom prevodu *Starog zaveta* to je „drvo sitim", a u prevodu dr Luja Bakotića, „drvo bagremovo" (Izlazak 25-27). (Nap. prev.)

10 Al-Uza (ar. العزى – *Al-Uzzá*) – jedna od tri glavne boginje arabijske religije u pre-islamskim vremenima, koja je obožavana kao jedna od ćerki Alaha, zajedno sa boginjama Alat (ar. اللات – *Allāt* ili *Al-Lāt*) i Manat (ar. مناة – *Manāt*). (Nap. prev.)

Sasvim je moguće da je veliki deo poštovanja ukazivanog bagremu bio rezultat osobitih atributa *mimoze*, ili osetljive biljke[11], s kojom su ga drevni često identifikovali. Postoji koptska legenda o tome da je sramežljiva mimoza bila prvo od svih stabala ili grmova putem kojih je obožavan Hrist. Brz rast bagrema i njegova lepota uzrokovali su i da bude smatran simbolom plodnosti i stvaranja.

Simbolizam bagrema može se tumačiti na četiri različita načina: (1) on je simbol prolećnog ekvinocija – godišnjeg vaskrsenja solarnog božanstva; (2) u obliku sramežljive mimoze, koja se skuplja pri ljudskom dodiru, bagrem označava čistotu i nevinost, kao što jedno od grčkih značenja njegovog imena implicira[12]; (3) on na odgovarajući način simbolizuje ljudsku besmrtnost i regeneraciju, a u zimzelenom obliku predstavlja onaj besmrtni deo čoveka koji preživljava uništenje njegove vidljive prirode; (4) to je drevan i duboko poštovan amblem Misterija, a kandidati koji su ulazili u krivudave prolaze u kojima su održavane ceremonije, dobijali su da u rukama nose grane ove svete biljke ili male bokore osvećenog cveća.

Albert G. Meki skreće pažnju na činjenicu da je svaka od drevnih Misterija imala svoju naročitu biljku posvećenu bogovima ili boginjama u čiju čast su rituali slavljeni. Te svete biljke su kasnije usvojene kao simboli raznih stupnjeva u kojima su korišćene. Tako je u Adonisovim Misterijama bila sveta salata, u braminskim i egipatskim obredima, lotos, kod druida, imela, a u nekim od grčkih Misterija, mirta. (Videti *Enciklopediju slobodnog zidarstva.*)

Pošto se legenda o Hiramu Abifu temelji na drevnom egipatskom misterijskom ritualu posvećenom ubistvu i vaskrsenju Ozirisa, prirodno je da se bagremovu mladica smatra simbolom Hiramovog vaskrsenja. Kovčeg sa Ozirisovim telom talasi su uzbacili na obali u blizini Biblosa, gde se zaustavio u korenju tamariske, ili bagrema,

11 Mimoza (n.lat. *Mimosa*) je ime za tropski biljni rod porodice *Mimosaceae* s oko 400 raznih vrsta. Najpoznatija i naročito zanimljiva vrsta mimoze upravo je ova koja se pominje u tekstu – *Mimosa pudica*, koja potiče iz Brazila; naziv „osetljiva biljka", doslovan je prevod njenog engleskog imena – *„sensitive plant"*; u nastavku teksta korišćeno je njeno ime u slovenskim jezicima – „sramežljiva mimoza" ili „stidljiva mimoza". Kako engleski tako i naš naziv za ovu vrstu mimoze rezultat je njene osobine da pri dodiru skupi listiće. (Nap. prev.)

12 Akacija (lat. *acacia*; grč. ἀκακία) na grčkom znači nevinost. (Nap. prev.)

drveta koje je, izrastavši u moćno stablo, zatvorilo unutar svog tela ubijenog boga. To je bez sumnje poreklo priče po kojoj bagremova mladica obeležava Hiramov grob. Misterija zimzelena koji obeležava grob mrtvog boga sunca ovekovečena je, takođe, i božićnim drvetom.

Kajsija i dunja su uobičajeni jonički simboli, dok su grozd grožđa i smokva falički. Nar je mistični plod elcusinskih obreda i Prozerpina je, pojevši ga, samu sebe vezala za Plutonova područja. Plod tu označava čulni života koji, kada se jednom okusi, privremeno čoveka lišava besmrtnosti. Takođe, zbog velikog broj semenki, nar je često korišćen da predstavi prirodnu plodnost. Iz istog razloga, Džejkob Brajant, u svom delu *Drevna mitologija* (*Ancient Mythology*)[13], primećuje da su drevni u tom plodu prepoznali prikladan simbol arke Potopa, koji sadrži seme nove ljudske rase. U drevnim Misterijama nar je smatran i božanskim simbolom tako naročitog značaja da se njegovo pravo objašnjenje ne može otkriti. Kabiri su ga zvali „zabranjena tajna". Mnogi grčki bogovi i boginje prikazivani su kako drže plod ili cvet nara u svojim rukama, očigledno da bi na taj način bilo naznačeno kako su oni davaoci života i izobilja. Kapiteli sa narovima bili su postavljeni na stubovima, Jahinu i Voasu, koji su stajali ispred Hrama kralja Solomona, a po nalogu Jahvea, cvetovi nara bili su izveženi na dnu efoda[14] Velikog sveštenika.

Jako vino napravljeno od soka grožđa smatrano je simbolom lažnog života i lažne svetlosti univerzuma, jer je proizvedeno lažnim procesom – veštačkom fermentacijom. Razboritost zamućena jakim pićem i životinjska priroda, koja, oslobođena veza, kontroliše pojedinca – činjenice su koje su nužno bile od najvećeg duhovnog značaja. Pošto je niža priroda večiti zavodnik koji teži da čoveka uvede u neumerenosti što koče duhovne sposobnosti, grožđe i proizvodi od grožđa korišćeni su kao simbol neprijatelja.

13 Pun naslov dela iz 1774. godine je *Novi sistem ili analiza drevne mitologije* (*A New System or Analysis of Ancient Mythology*). (Nap. prev.)

14 Efod je tip ogrtača ili oplećka, gornje halje jevrejskih sveštenika koja je dopirala do nogu, a korišćena je u drevnoj izraelitskoj kulturi i pominje se na nekoliko mesta u *Bibliji*. Na primer, u *Drugoj knjizi Mojsijevoj - Knjizi Izlaska*, 28:4, Gospod daje Mojsiju instrukcije o sveštеničkoj odeždi: „A ovo su haljine što će napraviti: naprsnik i *oplećak* i plašt, košulja vezena, kapa i pojas." (Daničićev prevod), odnosno: „Odežde koje će načiniti ove su: naprsnik, *efod*, plašt, stihar vezeni, kapa i pojas." (Bakotićev prevod); u *Drugoj knjizi Samuilovoj* (6:14), dat je opis Davida kako igra pred Zavetnim kovčegom: „David igraše iz sve snage pred Gospodom i beše ogrnut *ogrtačem lanenim* (Daničićev prevod) [odnosno] *lanenim efodom* (Bakotićev prevod)." Jahveov nalog o kojem se govori u tekstu je iz *Druge knjige Mojsijeve – Knjige Izlaska*, 28:33. (Nap. prev.)

DRVO ALHEMIJE

Iz *Musæum Hermeticum Reformatum et Amplificatum*[15]

Alhemičari su simbolizovali svoje metale pomoću drveta kako bi ukazali da su svih sedam bili grane koje zavise od jednog stabla solarnog života. Kao što su sedam duhova, koji zavise od Boga, grane drveta, kojem je On koren, stablo i

15 *Musaeum Hermeticum* je kompendijum alhemijskih tekstova koji je prvi put objavio Lukas Jenis (*Lukas Jennis*) u Frankfurtu, 1625. godine. Dodatni materijal uključen je u izdanje iz 1678, a ponovo objavljeno 1749. godine. Pun naslov dela glasi: „*Musæum Hermeticum, omnes sopho-spagyricæ artis discipulos fidelissime erudiens, quo pacto summa illa veraque Medicina, qua res omne, qualemcumque defectum patientes, instaurari possunt (quæ*

duhovna zemlja iz koje koren crpi svoju hranu, tako i jedno stablo božanskog života i moći neguje sve bezbrojne oblike od kojih je sastavljen svemir.

U *Gloria Mundi*[16], iz koje je reprodukovana ilustracija, nalazi se važna misao o rastu metala koji podseća na rast biljaka:

> „Svo drveće, trava, kamenje, metali i minerali rastu i dostižu savršenstvo, a da nije neophodno da ih dotakne ljudska ruka: jer seme se uzdiže iz zemlje, pušta cvetove, rađa plodove, jednostavno posredstvom prirodnih uticaja. Kako je sa biljkama, tako je i sa metalima. Dok leže u srcu zemlje, u svojim prirodnim rudama, rastu i razvijaju se, iz dana u dan, kroz uticaj četiri elementa: njihova vatra je sjaj Sunca i Meseca; zemlja u svojoj utrobi začinje sjaj sunca i njime je seme metala dobro i jednako zagrejano, baš poput žita u poljima. (...) Jer, kao što svako drvo u polju ima vlastiti osobiti oblik, izgled i plod, tako i svaka planina nosi svoju osobitu rudu; to kamenje i ta zemlja su tlo u kojem rastu metali."
>
> (Videti prevod iz 1893. godine)

Egipćani su smatrali da sok od grožđa nalikuje ljudskoj krvi više nego bilo koja druga supstanca. U stvari, verovali su da grožđe osigurava svoj život iz krvi mrtvih, koji su pokopani u zemlju. Prema Plutarhu:

> „Sveštenici sunca u Heliopolisu nikad ne unose vino u svoje hramove (...) i ako su ga ikada koristili u svojim žrtvama livanicama

alias Benedictus Lapis Sapientum appellatur) inveniri ac haberi queat inveniri ac haberi queat. Continens tractatus chymicos novem præatantissimos, quorum nomina et seriem versa pagella indicabit. In gratiam filiorum doctrinæ, quibus Germanicum Idioma ignotum, in Latinum conversum ac juris publici factum. Jennis". Prvo izdanje je sadržavalo sledeće spise: 1. *Prigovori prirode*, pripisano Žanu de Menu (*Jean de Meung*), 2. *Dvanaest ključeva Bazila Valentina*, 3. *Suptilna alegorija*, Mihaela Majera (*Michael Maier*), 4. *Tri rasprave o Filaletu*, 5. *Knjiga Alze*, 6. *Otvoren ulaz u zatvorenu palatu* – Filalet, 7. *Traktat o Velikoj Nagradi*, 8. *Jedini pravi put*, 9. *Kremerov testament*, 10. *Slava sveta*, 11. *Vodeni kamen mudrih*, 12. *Zlatni traktat o kamenu mudrosti*. (Nap. prev.)

16 Lat. *Gloria Mundi – Slava sveta* – alhemijsko delo iz XVII veka, uključeno u *Musæum Hermeticum* iz 1625. godine, a prvi put objavljeno u Nemačkoj kao *Gloria Mundi sonsten Paradeiss Taffel*, u Frankfurtu, 1620. godine. (Nap. prev.)

> bogovima, to nije bilo zato što su smatrali da je ono po svojoj sopstvenoj prirodi za njih prihvatljivo, već su ga sipali na svoje oltare kao krv onih neprijatelja koji su se ranije borili protiv njih. Jer, oni su smatrali da je vino prvo poteklo iz zemlje nakon što je ova ugojena od leševa onih koji su izginuli u ratovima protiv bogova. I to je, kažu oni, razlog što sok od grožđa, kad se pije u velikim količinama, čini ljude mahnitim i van sebe, kao da ih puni krvlju njihovih vlastitih predaka."
>
> (Videti *Izida i Oziris*)

U nekim kultovima je na stanje opijenosti gledano kao na stanje donekle slično ekstazi, jer se verovalo da je pojedinac opsednut Univerzalnim Duhom Života, čiji izabrani prenosnik je vino. U Misterijama je grožđe često korišćenn kao simbol požude i razvrata, jer je imalo demorališući uticaj na emocionalnu prirodu. Priznata je, međutim, činjenica da je fermentacija bila siguran dokaz prisustva solarne vatre, pa je stoga grožđe prihvaćeno kao odgovarajući simbol Solarnog Duha – davaoca božanskog zanosa. Na unekoliko sličan način, hrišćani su vino prihvatili kao simbol krvi Hristove, i ono učestvuje u Svetoj Pričesti. Hrist, egzoterični simbol Solarnog Duha, je rekao: „Ja sam čokot."[17] On je, dakle, obožavan uz vino ekstaze na isti način kao i njegovi paganski prototipovi – Bah, Dionis, Atis i Adonis.

Mandragori (*mandragora officinarum*) se pripisuje posedovanje najizvanrednijih magičnih moći. Njena narkotična svojstva bila su poznata Grcima, koji su je koristili za umrtvljavanje bola tokom hirurških operacija, a bila je, takođe, poistovećivana i sa biljkom *baaras*[18], mističnom biljkom koju su koristili Jevreji za isterivanje demona. U *Jevrejskim ratovima*, Josif Flavije opisuje način obezbeđivanja *baarasa*, koji, kako on izjavljuje, emituje munje i uništava sve koji hoće da

17 *Jevanđelje po Jovanu*, 15:5: „Ja sam čokot, a vi loze." (prevod Đuro Daničić) (Nap. prev.)

18 Veličanstvena biljka Arapima poznata kao „zlatna biljka", za koju se pretpostavljalo da raste na planini Liban, ispod puta koji vodi u Damask. Govorilo se da cveta u mesecu maju, nakon topljenja snega, da se noću može videti uz pomoć baklji, a da je danju nevidljiva. Verovalo se da *baaras* može biti od velike pomoći alhemičarima u transmutaciji metala. (Nap. prev.)

ga dotaknu, osim ako ne slede određena pravilima koja je, navodno, formulisao sam kralj Solomon.

Okultna svojstva mandragore, mada slabo shvaćena, bila su odgovorna za prihvatanje biljke kao talismana sposobnog da poveća vrednost ili količinu onoga sa čim je povezana. Kao falička amajlija, mandragora je smatrana nepogrešivim lekom za sterilitet. Bila je jedan od prijapičkih simbola za koje su vitezovi templari bili optuženi da im se klanjaju. Koren biljke liči na ljudsko telo i često ima obrise ljudske glave, ruku i nogu. Ova upečatljiva sličnost između tela čoveka i mandragore jedna je od zagonetki prirodne nauke i pravi je temelj poštovanja koje je ovoj biljki ukazivano. U *Razotkrivenoj Izidi*, madam Blavacka primećuje da mandragora izgleda zauzima na zemlji mesto gde se susreću biljno i životinjsko kraljevstvo, kao što to čine zoofiti i polipi u moru. Ova misao otvara široko polje spekulacija u vezi prirode ove životinje-biljke.

Prema popularnom praznoverju, mandragora se smanjuje kada je dodirnuta i, vrišteći ljudskim glasom, očajnički se drži tla u koje je usađena. Svako ko je čuo njen krik dok ju je čupao odmah je ili umro ili poludeo. Kako bi se izbegla takva tragedija, bio je običaj da se kopa oko korena mandragore sve dok se biljka potpuno ne rasklima, a zatim bi se jedan kraj užeta vezivao oko stabljike, a drugi pričvršćavao za psa. Pas bi, odazivajući se na poziv svog gospodara, iščupao koren iz zemlje i postao žrtva mandragorinog prokletstva. Kada je biljka jednom iščupana sa korenom, s njom se može bezbedno baratati.

Tokom srednjeg veka, amajlije od mandragore dostigle su velike cene i razvila se umetnost kojom je sličnost između mandragorinog korena i ljudskog telo bila znatno naglašena. Kao i većina sujeverja, verovanje u naročite moći mandragore zasnovano je na drevnoj tajnoj doktrini o pravoj prirodi biljke. Elifas Levi kaže:

> „Neznatno je opojna, a drevni su joj pripisali afrodizijačko svojstvo i predstavili je kao traženu od strane tesalijskih čarobnjaka za spravljanje ljubavnih napitaka. Da li je taj koren pupčani ostatak našeg zemaljskog porekla, kao što je tvrdio jedan magijski misticizam? Ne usuđujemo se da to ozbiljno potvrdimo, ali svakako je istina da je čovek izašao iz zemaljskog blata i da je njegova prva pojava morala biti u obliku grube skice. Analogije Prirode nas prisiljavaju da takav pogled priznamo barem kao mogućnost. Prvi ljudi su, u tom slučaju, bili porodica džinovskih, osetljivih mandrogora, koje je pokrenulo sunce i koje su se s korenjem izvukle iz zemlje."
>
> (Videti *Transcendentalnu magiju*)

Domaći luk su Egipćani duboko poštovali kao simbol svemira, jer njegovi prsteni i slojevi predstavljaju koncentrične nivoe po kojima je stvaranje bilo podeljeno prema hermetičkim Misterijama. Takođe je smatrano i da poseduje veliko lekovito svojstvo. Beli luk je, zbog naročitih svojstava koja rezultiraju iz njegove ljutine, bio snažan agens u transcendentalnoj magiji. Ni do današnjeg dana nije pronađeno bolje sredstvo za lečenje opsednutosti. Vampirizam i određeni oblici ludila – posebno oni koji proizlaze iz posredništva i uticaja elementarnih larvi – momentalno reaguju na primenu belog luka. U srednjem veku se verovalo da njegovo prisustvo u kući odbija sve zle sile.

Trolisne biljke, kao što je detelina, su u mnogim religijskim kultovima imale ulogu predstavnika principa Trojstva. Sv. Patrik je, navodno, koristio detelinu da ilustruje tu doktrinu trojedne božanstvenosti. Razlog za dodatnu svetost koja je dodeljivana četvrtom listu je u tome što je četvrti princip Trojstva čovek, pa prisustvo tog lista, dakle, označava iskupljenje čovečanstva.

Venci su nošeni tokom inicijacija u Misterije i čitanja svetih knjiga, kako bi se označilo da su ti procesi posvećeni božanstvima. O simbolizmu venaca, Ričard Pejn Najt piše:

> „Umesto perli, na kovanicama su se pojavili venci od lišća, uglavnom lovora, masline, mirte, bršljana, ili hrasta, ponekad uokvirujući simboličke figure, a ponekad i kao venci na njihovim glavama. Svi oni su bili posvećeni nekim naročitim personifikacijama božanstva i značajni za neke naročite atribute, a, generalno, sve zimzeleno bilo je Dionisovo bilje, to jest, simbol generativne moći, označavajući večnost mladosti i vitalnosti, kao što niske perli i dijademe označavaju večnost postojanja."
>
> [Videti *Simbolički jezik antičke umetnosti i mitologije* (*Symbolical Language of Ancient Art and Mythology*)]

KAMENJE, METALI I DRAGULJI

❋

Preistorijski spomenici ❋ Ploče Zakona ❋ Sveti Garl ❋ Epohe sveta ❋ Talismanski dragulji ❋ Kamenje i dragulji Zodijaka i planeta

❋

Kako su učili rani filozofi, svaki od četiri osnovna elementa ima svoje analoge u četvorostrukom zemaljskom ustrojstvu čoveka. Stene i zemlja odgovaraju kostima i mesu, voda raznim tečnostima, vazduh gasovina, a vatra telesnoj toploti. Budući da su kosti okvir koji podupire telesnu strukturu, one se mogu smatrati prikladnim simbolom duha – tog božanskog temelja koji podupire složeni materijal uma, duše i tela. Za inicijata, skelet smrti koji u koščatim prstima drži žetelačku kosu označava Saturna (Krona), oca bogova, koji nosi srp kojim je osakatio Urana, svog sopstvenog oca.

U jeziku Misterija, *duhovi ljudi su Saturnove kosti u prahu.* To božanstvo je uvek bilo obožavano u obliku simbola temelja ili osnove, budući da je smatrano potkonstrukcijom koja podržava stvaranje. Mit o Saturnu ima svoju istorijsku osnovu u fragmentarnim zapisima, koje su sačuvah rani Grci i Feničani, o kralju sa tim imenom, koji je vladao drevnim kontinentom Hiperborejom. Polaris, Hiperboreja i Atlantida, zbog toga što leže zakopani ispod kontinenata i okeana savremenog sveta, često su simbolizovani stenama koje na svojim širokim površinama podupiru nove zemlje, rase i carstva. Prema skandinavskim Misterijama, kamenje i hridi su formirane od kostiju Imira, iskonskog diva *ključale gline*, dok su u helenskim Misterijama stene bile kosti Velike Majke, Geje.

Posle potopa koji su bogovi poslali da uništi čovečanstvo na kraju Gvozdenog doba, samo Deukalion i Pira su ostali u životu. Kada

su ušli u razrušeno svetilište da se pomole, proročište ih je uputilo da odu iz hrama i da pokrivenih glava i nevezanih haljina bace iza sebe kosti njihove majke. Protumačivši da šifrovana Božja poruka znači da je zemlja Velika Majka svih stvorenja, Deukalion je sakupio sitno kamenje i, rekavši Piri da čini što i on, bacio ga iza njega. Od tog kamenja se razvila nova i snažna rasa ljudskih bića, pri čemu se kamenje koje je bacio Deukalion pretvorilo u muškarce, a ono koje je bacila Pira u žene. U ovoj alegoriji sažeta je misterija ljudske evolucije, jer duh, obdarujući materiju dušom, postaje ona unutrašnja motivaciona sila koja postepeno, ali dosledno, uzdiže mineral do statusa biljke, biljku do nivoa životinje, životinju do dostojanstva čoveka, a čoveka do staleža bogova.

Sunčev sistem su organizovale sile koje su delovale prema unutra iz velikog prstena Saturnove sfere i, pošto su počeci svih stvari bili pod kontrolom Saturna, najrazumniji zaključak je da su prvi oblici obožavanja bili posvećeni njemu i njegovom osobenom simbolu kamenu. Stoga je suštinska priroda Saturna sinonim za duhovno kamenje koje je trajan temelj Solarnog hrama i ima svoj antitip ili nižu oktavu u terestrijalnom kamenu – planeti Zemlji – koja održava na svojoj hrapavoj površini raznolike rodove svetovnog života.

Mada je njeno poreklo neizvesno, litolatrija[1] nesumnjivo predstavlja jedan od najranijih oblika religijskog izražavanja. Godfri Higins piše:

> „Čini se da je širom sveta prvi objekat idolopoklonstva bio običan, sirov kamen, smešten u tlu, kao amblem generativne ili stvaralačke moći prirode."
>
> (Videti *Keltske druide*)

Ostaci obožavanja kamena raspoređeni su po većem delu zemljine površine, a upečatljiv primer su menhiri u Karnaku, u Bretanji, gde je nekoliko hiljada džinovskih neobrađenih kamenova raspoređeno u jedanaest pravilnih redova. Mnogi od tih monolita vire više od dvadeset metara iz peska u koji su smešteni, a izračunato je da su neki od većih teški i 250.000 funti[2]. Neki veruju da određeni men-

1 Litolatrija (grč. λίθος – kamen + λατρεια – obožavanje) – obožavanje kamena. (Nap. prev.)

2 Oko 113 tona i 400 kilograma. (Nap. prev.)

hiri označavaju lokaciju zakopanog blaga, ali je najuverljivija pretpostavka da je Karnak spomenik astronomskim znanjima antike. Razasuti po Britanskim ostrvima i Evropi, ti kairni[3], dolmeni, menhiri i kistvajni[4] stoje kao nemi, ali rečiti svedoci postojanja i dostignuća sada ugašenih rasa.

Naročito je interesantno ljuljajuće ili logan[5] kamenje, koje dokazuje mehaničku veštinu ranih naroda. Te relikvije sastoje se od ogromnih gromada uravnoteženih na jednoj ili dve male tačke na takav način da ih i najmanji pritisak zaljulja, ali ni najveći trud nije dovoljan da ih sruši. Grci i Latini nazivali su ga *živo* kamenje, a najpoznatiji takav kamen bio je gigorijski kamen u Gibraltarskom moreuzu. Iako je bio tako savršeno uravnotežen da je mogao biti pokrenut stabljikom narcisa, nije ga mogla preturiti ni udružena težina više ljudi. Postoji legenda da je Herkul podigao ljuljajući kamen nad grobovima dva Borejina sina koje je ubio u borbi. Taj kamen je bio tako delikatno uravnotežen da ga je vetar ljuljao napred-nazad, ali ga nikakva sila nije mogla prevrnuti. Više logan kamenja pronađeno je u Velikoj Britaniji, a tragovi jednog koji više ne stoji otkriveni su u Stounhendžu. (Videti *Keltske druide*.) Zanimljivo je napomenuti da se za zeleno kamenje koje formira unutrašnji prsten Stounhendža veruje đa je doneto iz Afrike.

U mnogo slučajeva monoliti su bez duboreza ili natpisa, jer su nesumnjivo ranijeg datuma od korišćenja alata i umeća pisanja. U nekim slučajevima kamenje je uklopljeno u stubove ili obeliske, kao u runskim spomenicima i hinduističkim *lingamima* i *šakti* kamenju, a u drugim slučajevima je tako ubličeno da grubo naliči ljudskom

3 Eng. *cairn*, irski *carn*, velš. *carnedd*, škotski gelski *càrn*) – gomile kamenja napravljene ljudskom rukom, često konusnog oblika; obično se nalaze u višim predelima, na vresištima, vrhovima planina i obližnjim vododerinama. (Nap. prev.)

4 Eng. *cistvaen* ili *kistvaen*, od velš. *cist* (kutija) + *faen* (kamen) – kamena kutija; kistvajn je grobnica ili grobna odaja napravljena od ravnih kamenih ploča poređanih u obliku kutije. (Nap. prev.)

5 Alternativni engleski naziv za ljuljajuće kamenje (*rocking stones*); reč „*logan*" je verovatno izvedena iz reči „*log*", koja na engleskom dijalektu znači ljuljati; zapravo, u nekim delovima Ujedinjenog kraljevstva, ljuljajuće kamenje ili logan kamenje naziva se *logging stones*. Reč „*log*" se može povezati i sa danskom rečju „*logre*", što znači „mahati repom". (Nap. prev.)

telu, kao što je slučaj sa kipovima na Uskršnjem ostrvu, ili sa detaljno izvajanim figurama centralnoameričkih Indijanaca i Kmera u Kambodži. Prvi likovi od grubog kamena teško se mogu smatrati obličjima bilo kog određenog božanstva, već pre sirovim trudom primitivnog čoveka da u trajnom kamenom materijalu portretira stvaralačke atribute apstraktne Božanstvenosti. Instinktivno priznavanje postojanosti Božanstva istajalo je kroz sve vekove koji se protežu između primitivnog čoveka i savremene civilizacije. Dovoljan dokaz opstanka litolatrije u hrišćanskoj veri obezbeđen je aluzijama na *kamen utočišta*[6], na *kamen* na kojem je trebalo da bude osnovana Hristova crkva, na *ugaoni kamen*[7] koji odbaciše graditelji, na Jakovljev *kameni jastuk*[8] koji je postavio i miropomazao uljem, na Davidov *kamen za praćku*[9], na *stenu Morija* na kojoj je podignut oltar Hrama kralja Solomona, na *beli kamen*[10] *Otkrivenja* i na *Večnu stenu*[11].

Praistorijski narodi su veoma poštovali kamenje, prvenstveno zbog njegove korisnosti. Šiljati komadi kamena su verovatno bili prvo čovekovo oružje; kameniti grebeni i litice činili su njegova prva utvrđenja i sa tih povoljnih položaja bacao je kamene gromade na pljačkaše. U pećinama ili grubim kućercima načinjenim od kamenih ploča, prvi ljudi štitili su se od surovosti elemenata. Kamenje je postavljano u svojstvu orijentira ili spomenika primitivnom dostignuću; postavljano je i na grobove mrtvih, verovatno kao mera predostrožnosti, kako bi se sprečilo pustošenje divljih zveri. Primitivni narodi su, tokom migracija, izgleda imali običaj da sa sobom nose kamenje uzeto iz svojih prvobitnih staništa. Kao što su domovina ili rodno mesto

6 Psalam 94:2: „Bog je moj *tvdro* utočište moje", u prevodima Daničića i Bakotića. (Nap. prev.)

7 Psalam 118:22: „*Kamen* koji odbaciše zidari, posta *glava od ugla*." (prevod Đ. Daničić) (Nap. prev.)

8 Postanje 28:11: „I uze *kamen* na onom mestu, i *stavi ga sebi pod glavu*, i zaspa na onom mestu." (prevod Đ. Daničić) (Nap. prev.)

9 Prva knjiga Samuilova 17:40-50. (Nap. prev.)

10 Otkrivenje 2:17: „Onome koji pobedi daću da jede od mane skrivene, i daću mu *kamen beli*, i na kamenu novo Ime napisano, koje niko ne zna osim onoga koji ga primi." (prevod V. S. Karadžić) (Nap. prev.)

11 Knjiga proroka Isaije 26:4: „Uzdajte se u Gospoda doveka, jer je Gospod, Gospod *večna stena*." (prevod Đ. Daničić) (Nap. prev.)

bili smatrani svetim, tako je i ovo kamenje bilo simbol onog univerzalnog odnosa koji prema mestu rođenja imaju svi narodi. Otkriće da se vatra može dobiti udaranjem kamena o kamen povećalo je čovekovu naklonost prema kamenju, ali je na kraju, dotad neslućeni svet čudesa koji se otvorio novootkrivenim elementom vatre, uzrokovao da pirolatrija[12] potisne klanjanje kamenu. Tamni, hladni Otac – kamen – rodio je iz sebe blistavog, usijanog Sina – vatru, a novorođeni plamen, zamenivši svoga roditelja, postao je najimpresivniji i najtajanstveniji od svih religijsko-filozofskih simbola, rasprostranjen i istrajan kroz vekove.

SATURN GUTA KAMEN KOJIM JE ZAMENJEN JUPITER

Iz *Cartari, Imagini degli Dei degli Antichi*

Saturn je, nakon što su ga roditelji upozorili da će ga jedno od njegove dece svrgnuti sa trona, proždirao svako svoje dete čim bi bilo rođeno. Na posletku je Reja, njegova supruga, kako bi spasila Jupitera, svoje šesto dete zamenila kamenom uvijenim u pelene, a Saturn ga je, ne znajući da je žrtva obmane, odmah progutao. Jupiter je skrivan na ostrvu Krit dok nije dostigao muževno doba, a tada je prisilio svog oca da povrati petoro dece koje je pojeo. Kamen koji je Saturn progutao umesto svog najmlađeg sina, Jupiter je postavio u Delfima, gde mu je ukazivano veliko poštovanje i bio je svakodnevno miropomazivan.

Telo svake stvari bilo je poređeno sa kamenom, bilo uobličenim u kocku bilo kitnjastije isklesanim u obliku pijedestala, dok je duh svega

12 Pirolatrija (grč. πῦρ – vatra + λατρεια – obožavanje) – obožavanje vatre. (Nap. prev.)

poređen sa detaljno izrezbarenom figurom koja ga nadvisuje. U skladu s tim, oltari su podizani kao simbol nižeg sveta, a na njima su održavane vatre da predstavljaju onu duhovnu suštinu koja osvetljava telo koje nadvisuje. Kvadrat je, zapravo, jedna od površina kocke, njen odgovarajući lik u geometriji ravni i njen odgovarajući filozofski simbol. Prema tome, kada su zemlju razmatrali kao element, a ne kao telo, Grci, bramini i Egipćani su uvek upućivali na njena četiri ugla, iako su bili potpuno svesni da je sama planeta sfera.

Zbog toga što su njihova učenja bila siguran temelj svih znanja i prvi korak u ostvarivanju svesne besmrtnosti, Misterije su često predstavljane kao kockasto ili piramidalno kamenje. Nasuprot tome, sâmo to kamenje postalo je amblem stanja samoostvarenog božanstva. Nepromenjivost kamena učinila ga je odgovarajućim simbolom Boga – nepokretnog i nepromenjivog Izvor Postojanja – a takođe i božanskih nauka – Njegovog večnog samootkrivenja čovečanstvu. Kao personifikacija racionalnog intelekta, koji je istinski temelj ljudskog života, Merkur, ili Hermes, simbolizovan je na isti način. Četvrtasti ili cilindrični stubovi, koje nadvisuje bradata glava Hermesa, nazvani herme, postavljani su na javnim mestima. Termin (lat. *Terminus*), oblik boga Jupitera i bog granica i puteva, iz čijeg imena je izvedena savremena reč *terminal*, takođe je simbolizovan uspravnim kamenom, ponekad ukrašenim glavom boga, koji je bio postavljan na granicama provincija i raskrsnicama važnih puteva.

PRIMERI HERMI

Iz *Christie, Disquisitions upon the Painted Greek Vases*

Primitivni običaj obožavanja bogova u obliku gomila kamenja doveo je do prakse podizanja faličkih stubova, ili kupa u njihovu čast. Ti stubovi su se veoma razlikovali po veličini i izgledu. Neki su bili divovskih proporcija i bogato ukrašeni natpisima ili slikama bogova i junaka, drugi poput zavetnih prinosa

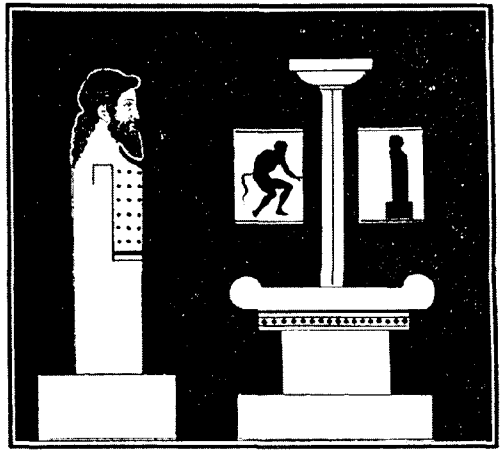

Vavilonjana – bili su jedva nekoliko inči visoki, bez ukrasa i na sebi su imali samo kratak zapis o tome zbog čega su bili pripremljeni ili himnu bogu hrama u kojem su bili postavljeni. Te male kupe od pečene gline imaju identično simboličko značenje kao velike herme postavljane uz puteve i na drugim javnim mestima. Kasnije je gornji kraj stuba bio nadvišen ljudskom glavom. Često su bile postavljene dve izbočine, ili klina, koji su bili u liniji ramena, po jedan sa svake strane, kako bi držali vence cveća kojima su stubovi ukrašavani. Ponude, obično u hrani, smeštane su u blizini herme. Povremeno su ti stubovi korišćeni da pridržavaju krovove i bili su ubrajani među umetničke predmete kojima su ukrašavane vile bogatih Rimljana.

Kamen mudraca je zaista *filozofski kamen*, jer je filozofija zaista poređena sa magičnim draguljem čiji dodir transmutira bazne supstance u neprocenjive dragulje poput njega samog. Mudrost je alhemičarev *prah projekcije* koji vlastitu težinu grubog neznanja preobražava više hiljada puta u plemenite susptance prosvetljenja.

❋

Ploče zakona

Dok je bio u visinama planine Sinaj, Mojsije je primio od Jahvea dve ploče koje su nosile znakove Dekaloga[13] ispisane prstom samog izraelskog Boga. Ove ploče behu načinjene od božanskog safira, *Schethiyâ*, koji je Svevišnji, izvadivši ga iz sopstvenog trona, bacio u Ponor da postane temelj i tvorac svetova. To sveto kamenje, napravljeno od nebeske rose, odvojeno je dahom Božjim i na dva dela su crnom vatrom ispisana slova Zakona. Te dragocene natpise, ozarene nebeskim sjajem, Gospod je na dan Sabata uručio Mojsiju, koji je, zbog providnosti velikog dragulja, mogao da čita osvetljena slova na njegovoj poleđini. [Za detalje o ovoj legendi videti *Tajna doktrina u Izraelu* (*The Secret Doctrine in Israel*) ili *Zohar*.]

Deset zapovesti su deset sjajnih dragulja koje je Sveti Jedan postavio u safirno more Bivstvovanja, a u dubinama materije se odrazi tih dragulja smatraju zakonima koji upravljaju ovosvetskim sferama.

13 Dekalog (grč. δεκάλογος) – deset zapovesti. (Nap. prev.)

One su sveto deset kojim je Vrhovno Božanstvo otisnulo Svoju volju na lice Prirode. Tu istu dekadu slavili su pitagorejci u obliku tetraktisa – trougla semenih tačaka koji iniciranom otkriva čitavo delanje kosmičke šeme, jer je deset broj savršenstva, ključ stvaranja i pravi simbol Boga, čoveka i svemira.

Zbog idolopoklonstva Izraelićana, Mojsije je smatrao da su ljudi nedostojni da prime safirne ploče, pa ih je uništio, kako Jahveove Misterije ne bi bile narušene. Originalne ploče Mojsije je zamenio dvema pločama od grubog kamena na čijim površinama je urezao deset drevnih slova. Dok su prethodne ploče – koje su učestvovale u božanstvenosti Drveta Života – plamtele večnom istinitošću, potonje – koje su učestvovale u prirodi Drveta Dobra i Zla – otkrivale su samo svetovne istine. Tako se drevna tradicija Izraela ponovo vratila na nebo, ostavivši sa decom dvanaest plemena samo svoju senku.

Jedna od dve kamene ploče koje je Zakonodavac isporučio svojim sledbenicima bila je za usmenu, a druga za pisanu tradiciju, na kojoj je zasnovana rabinska škola. Mišljenja autoriteta se veoma razlikuju po pitanju veličine i sadržaja inferiornih ploča. Neki ih opisuju kao toliko male da su mogle stati na dlan ljudske ruke, a drugi smatraju da je svaka ploča bila deset ili dvanaest lakata u dužinu i ogromne težine. Nekolicina čak negira da su ploče bile od kamena i tvrdi da su bile od drveta zvanog *sedr*, koje, prema muhamedancima, u izobilju raste u Raju.

Jedna od dve ploče označava više, a druga niže svetove – očinske i majčinske oblikujuće principe. Kada nisu razdvojene, predstavljaju Kosmičkog Androgina. Razbijanje ploča nejasno označava odvajanje viših i nižih sfera i podelu polova. U religijskim procesijama Grka i Egipćana nošen je kovčeg ili brod koji je sadržavao kamene ploče, kupe i posude različitih oblika, simbole procesa stvaranja. Kovčeg Izraelićana – koji je načinjen po uzoru na svetu škrinju izijačkih (Izidinih) Misterija – sadrži tri sveta predmeta, od kojih svaki ima važno faličko tumačenje: kotao sa manom, propupalu palicu i Ploče Zakona – prvi, drugi i treći Princip Tvoračke Trijade. Mana, cvetajuća palica i kamene ploče su, redom, takođe i odgovarajuće slike kabale, *Mišne* i pisanog zakona – duha, duše i tela judaizma. Kada je smešten u Večnu kuću kralja Solomona, Zavetni kovčeg sadržavao je samo Ploče Zakona. Znači li to da je čak i u to rano vreme tajna tradicija bila izgubljena, a ostalo samo pismo objave?

MOJSIJE PRIMA PLOČE ZAKONA

Iz stare *Biblije*

Mojsije Majmonid, veliki jevrejski filozof iz XII veka, opisujući Ploče zakona ispisane prstom Božjim, deli sve proizvode u dva opšta reda, na proizvode Prirode i proizvode veštine. Bog dela kroz Prirodu, a čovek veštinama, tvrdi on u svom *Vodiču za zbunjene*. Tako je Reč Gospodnja ruka, ili aktivni princip, pomoću kojeg se volja Stvoritelja očitava na licu Njegove kreacije. Samo su *Tanaim*[14], ili inicijati jevrejske misterijske škole, posedovali potpuno razumevanje

14 Tanaim (heb. תנאים – *Tannaim*; sing. תנא – *Tanna*) – rabinski mudraci (c. 70–200. g.) čiji nazori su zabeleženi u *Mišni* (משנה – *Mishnah*). Tanaim je množina od Tana i kao u prethodnim sličnim slučajevima nećemo ga menjati po našim padežima. Koren *tanna* (תנא) je talmudski aramejski ekvivalent hebrejskog korena *shanah* (שנה), koji je takođe i koren reči *Mishnah* (משנה). Glagol *shanah* (שנה) doslovno znači „ponoviti [ono što je neko učio]" i koristi se u značenju „učiti". (Nap. prev.)

važnosti Deset zapovesti. Ti zakoni su ezoterijski povezani sa deset stupnjeva kontemplacije koji čine Stazu Ekstaze, što struji nagore kroz četiri sveta i završava se u sjaju *AIN SOFA*[15].

Pošto predstavljaju moć koja je načinila nižu, ili demijuršku, sferu, kamene ploče su bile posvećene Jahveu, za razliku od safirnih ploča, koje su označavale silu što je uspostavila višu, ili nebesku, sferu. Bez sumnje, prototip Mojsijevih ploča bili su kameni stubovi ili obelisci smešteni s obe strane ulaza u paganske hramove. Ti stubovi mogu se odnositi na ono davno vreme kada su ljudi Stvoritelja obožavali kroz Njegov zodijački znak Gemini, koji još uvek simbolizuju falički stubovi Nebeskih Blizanaca. Hargrejv Dženings piše:

> „Deset zapovesti upisano je u dve grupe od po pet, u stubačnom obliku. Pet sa desne strane (gledano od oltara) znači 'Zakon'; pet sa leve strane znači 'Proroci'. Desni kamen je muško, levi kamen je žensko. Svaki od njih odgovara po jednom od dva razdvojena kamena stuba (ili kule) ispred svake katedrale, i u svakom hramu iz paganskih vremena."
>
> (Videti *Rozenkrojceri, njihovi obredi i tajne*)

Isti autor navodi da je Zakon muškog roda zbog toga što je bio dostavljen direktno od Božanstva, dok su Proroci, ili Jevanđelja, ženskog roda zato što su rođeni kroz prirodu čoveka.

Dalje, Desna Ploča Zakona označava *Jahina* – beli stub svetlosti, leva Ploča, *Voasa* – senoviti stub tame. To su imena dva stuba načinjena od bronze i postavljena na tremu Hrama kralja Solomona. Bili su osamnaest lakata visoki i lepo ukrašeni pletenicama i trakama u

15 Ain Sof (ili Ein Sof) (heb. אין סוף) – u kabali – Božanstvo koje prethodi Svojoj samomanifestaciji u proizvodnji sveta, verovatno izvedeno iz termina Solomona Ibn Gabirola, „Beskrajno Jedno" (*she-en lo tiklah*). Ain Sof se može prevesti kao „bez kraja", „beskrajno", „ne postoji kraj" ili Beskonačno. (Nap. prev.)

obliku lanca, mrežama i narovima. Na vrhu stubova bile su velike činije – danas se pogrešno nazivaju lopte ili kugle – od kojih je u jednoj verovatno bila vatra, a u drugoj voda. Nebeska kugla (izvorno posuda sa vatrom), koja je bila na desnom stubu (Jahinu), simbolizovala je božanskog čoveka; zemaljska kugla (posuda sa vodom), koja je bila na levom stubu (Voasu), označavala je zemaljskog čoveka. Takođe, ta dva stuba označavaju, Jahin aktivne, a Voas pasivne izraze Božanske Energije, sunce i mesec, sumpor i so, dobro i zlo, svetlo i tamu. Između njih su vrata koja vode u Božju Kuću i, dok tako stoje na dverima Svetilišta, oni su podsetnik na to da je Jahve i androgino i antropomorfno božanstvo. Kao dva paralelna stuba oni označavaju zodijačke znake Kancer i Kaprikorn, koji su ranije bili postavljani u odaje inicijacije da predstavljaju rođenje i smrt – krajnosti fizičkog života. U skladu s tim, oni označavaju letnji i zimski solsticij, danas poznate slobodnim zidarima pod relativno savremenim nazivom „dva sv. Jovana".

U misterioznom jevrejskom Sefirotskom Drvetu, ta dva stuba simbolizuju Milosrđe i Strogost. Dok stoje pred dverima Hrama kralja Solomona, ti stubovi imaju isti simbolični značaj kao i obelisci pred egipatskim svetilištima. Kada se kabalistički tumače, imena dva stuba znače: „Moja Kuća uspostaviće se u snazi". U sjaju mentalnog i duhovnog prosvetljenja, Veliki sveštenik stajao je između stubova kao nemi svedok savršene vrline ravnoteže – one hipotetičke tačke koja je jednako udaljena od svih krajnosti. On je stoga personifikovao božansku prirodu čoveka u središtu njegovog složenog ustrojstva – misterioznu pitagorejsku Monadu u prisustvu Duade. S jedne strane uzdizao se čudesni stub intelekta, s druge strane, bronzani stub mesa. U sredini između njih stoji glorifikovani mudri čovek, ali on ne može da dokuči to visoko stanje, a da prvo ne prođe kroz patnju na krstu koji nastaje kada se ti stubovi spoje. Rani Jevreji su povremeno predstavljali dva stuba, Jahina i Voasa, kao noge Jahvea, čime su za savremene filozofe označeni kao Mudrost i Ljubav, u najuzvišenijem smislu, podrška čitavom poretku stvaranja – kako zemaljskog tako i nadzemaljskog.

Sveti Gral

Kao safirna *Schethiyâ*, *Lapis Exilis*[16], krunski dragulj arhanđela Lucifera, pao je s neba. Mihajlo, arhanđel sunca i Skriveni Bog Izraela, na čelu anđeoske vojske nasrnuo je na Lucifera i njegove legije buntovnih duhova. Tokom sukoba, Mihajlo je svojim plamenim mačem izbio treperavi *Lapis Exilis* iz venca svoga protivnika i zeleni kamen propao je kroz sve nebeske prstenove u mrak i nemerljivi Bezdan. Od Luciferovog zračećeg dragulja uobličen je Sangreal, ili Sveti Gral, iz kojeg je, kako se kaže, Hrist pio na Poslednjoj večeri.

Iako postoje neke kontroverze o tome da li je Gral pehar ili tanjir, u umetnosti je generalno prikazan kao putir znatne veličine i neobične lepote. Prema legendi, Josif iz Arimateje doneo je Gral Pehar na mesto raspeća i u njega uhvatio krv koja je lila iz rana umirućeg Nazarećanina. Kasnije je Josif, koji je postao čuvar svetih relikvija – Sangreala i Longinovog koplja – odneo te relikvije u daleku zemlju. Prema jednoj verziji, njegovi potomci su ih konačno stavili u Glastonberijsku opatiju u Engleskoj, a prema drugoj, u prekrasan dvorac na brdu Salvat, u Španiji, koji su izgradili anđeli u toku jedne noći. Pod imenom Preston Džon (*Preston John*), Parsifal, poslednji od kraljeva Grala, odneo je Sveti Pehar u Indiju i ovaj je zauvek nestao iz zapadnog sveta. Naknadne potrage za Sangrealom bile su motiv za mnoge vitezove lutalice iz arturijanskih

16 Ovaj zagonetni latinski izraz izvorno se pojavljuje kod Volframa fon Ešenbaha u obliku *lapsit exillis*, i kod njega je to sinonim za Sveti Gral. Tumačenja variraju i može se naći više mišljenja o značenju ovog izraza. Pre svega, smatra se da je to oblik fonetske kontrakcije od *lapis lapsus ex coelis* – „kamen pao sa neba", kao što je slučaj i kod Menlija Hola. Artur Edvard Vejt predlaže varijante *lapis exilis* i *lapis exilix*, jer se čini da se izraz piše različito, zavisno o kojem manuskriptu je reč. Za alhemičare je *lapis exilis* bio sinonim za kamen mudrosti. Ono što svakako ne bi trebalo činiti je doslovno prevođenje sa latinskog (*lapis* – kamen i *exilis* – mršavo, tanko, slabo, kratko, tanano), osim ako namera nije da se *exilis* identifikuje sa tananošću ili suptilnošću, mada ni u tom slučaju prevod ne objašnjava pravu suštinu izraza. *Lapis Exilis* se često shvata kao kamen života. (Nap. prev.)

legendi i ceremonije okruglog stola. [Videti *Arturovu smrt* (*Le Morte d'Arthur*)[17].]

Nikada nije data nijedna odgovarajućih interpretacija gralskih Misterija. Neki veruju da su Vitezovi Svetog Grala bili snažna organizacija hrišćanskih mistika koja je ovekovečila Antičku Mudrost unutar obreda i sakramenata proročanskog Pehara. Potraga za Svetim Gralom je večna potraga za istinom, a Albert G. Meki u njoj vidi varijaciju masonske legende o Izgubljenoj Reči, za kojom su tako dugo tragala braća po Zanatu. Postoji i dokaz koji podržava tvrdnju da je priča o Gralu razrada ranog paganskog mita o Prirodi, sačuvanog zbog suptilnog načina na koji je nakalemljen na hrišćanski kult. S ove naročite tačke gledišta, Sveti Gral je nesumnjivo vrsta kovčega ili posude u kojoj se čuva život sveta i zbog toga je značajan za telo Velike Majke – Prirode. Njegova zelena boja se odnosi na Veneru i misteriju rađanja; takođe i na islamsku veru, čiji je sveta boja zeleno, a čiji Sabat je petak, dan Venere.

Sveti Gral je simbol kako nižeg (ili iracionalnog) sveta tako i telesne prirode čoveka, jer su i jedno i drugo spremišta za žive esencije viših svetova. Takva je misterija iskupiteljske krvi koja, spuštajući se u stanje smrti, produhovljava sve supstance vlastitom besmrtnošću i tako savladava poslednjeg neprijatelja. Za hrišćanina, čija mistična vera posebno naglašava element ljubavi, Sveti Gral simbolizuje srce u kojem se stalno kovitla živa voda večnog života. Štaviše, za hrišćanina je potraga za Svetim Gralom potraga za stvarnim Sopstvom, koje, kada je pronađeno, predstavlja dovršeni *magnum opus*.

Sveti Pehar mogu otkriti samo oni koji su se uzdigli iznad ograničenja čulne egzistencije. U svojoj mističnoj pesmi, *Vizija ser Lonfola* (*The Vision of Sir Launfal*), Džejms Rasel Louvel[18] otkriva pravu prirodu Svetog Grala, pokazujući da je on vidljiv samo za *određeno stanje duhovne svesti*. Samo po povratku iz zaludnog proganjanja ohole ambicije, ostareli i slomljeni vitez vidi u transformisanom gubavčevom peharu blistavi putir svog životnog sna. Neki pisci uočavaju sličnost između legende o Gralu i priča o mučenim Bogovima Sunca, čija je krv, koja se spušta sa neba na zemlju, bila uhvaćena u pehar materije, a iz njega oslobođena inicijacijskim obredima. Sveti gral može takođe biti i seme mahuna, koje je tako često upotrebljavano u drevnim Misterijama kao amblem klijanja i vaskrsenja, a ako se peharoliki oblik Grala izvede iz cveta, on označava obnavljanje i oduhovljenje generativnih sila u čoveku.

17 *Le Morte d'Arthur* (franc.) – *Arturova smrt* – kompilacija nekih francuskih i engleskih arturijanskih romansi koju je sačinio engleski pisac, ser Tomas Malori (*Sir Thomas Malory*, c. 1405–1471). (Nap. prev.)

18 *James Russell Lowell* (1819–1891) – američki romantičarski pesnik, kritičar, urednik i diplomata. (Nap. prev.)

Ima mnogo izveštaja o kamenim likovima koje su, zbog supstanci u njihovom sastavu i ceremonija što su pratile njihovu izradu, božanstva kojima su napravljeni da sliče obdarila dušom. Takvim likovima pripisane su razne ljudske sposobnosti i moći, kao što su govor, mišljenje, pa čak i kretanje. Mada su sveštenici otpadnici sigurno pribegavali trikovima – za šta je primer čudni apokrifni fragment pod naslovom *Bel i zmaj*, koji je navodno izbrisan s kraja *Knjige Danilove* – mnoge od pojava zabeleženih u vezi sa posvećenim kipovima i relikvijama teško se mogu objasniti osim ako se ne prizna delovanje natprirodnih posredovanja.

Istorija beleži postojanje kamena koje je, kada bi bilo udareno, bacalo u stanje ekstaze sve koji bi čuli zvuk koji je emitovalo. Postojale su i odjekujuće slike, koje su šaputale satima nakon što bi sama soba utonula u tišinu, i muzičko kamenje, koje je proizvodilo najslađe harmonije. Grci i Latini su, kao priznanje svetosti koju su pripisivali kamenju, prilikom polaganja zakletve polagali svoje ruke na određene posvećene stubove. U drevna vremena kamenje je igralo ulogu u određivanju sudbine optuženih osoba, jer je bilo uobičajeno da porote donose svoje presude ispuštanjem oblutaka u torbu.

Grci su često pribegavali proricanju pomoću kamenja, a za Helenu je rečeno da je litomantijom[19] prorekla uništenje Troje. Mnoga popularna praznoverja o kamenju preživela su takozvano Mračno doba. Glavno među njima je ono o čuvenom crnom kamenu u sedištu krunidbene stolice u Vestminsterskoj opatiji, koji je proglašen upravo za onaj kamen koji je Jakov koristo kao jastuk. Crni kamen se pojavljuje, takođe, i nekoliko puta u religijskom simbolizmu. Nazvan je *Heliogabalus*, što je reč verovatno izvedena od *Elagabal*,

19 Litomantija (grč. λιθος – kamen, μαντεια – proricanje) – proricanje (ili gatanje) po kamenju, ili položaju kamenja. (Nap. prev.)

imena sirijsko-feničanskog boga sunca. Taj kamen bio je posvećen suncu i proglašeno je da poseduje izvrsna i raznolika svojstva. Crni kamen u Kabi u Meki se još uvek duboko poštuje u čitavom muslimanskom svetu. Rečeno je da je prvobitno bio beo i tako sjajan da se mogao videti na mnogo dana hoda od Meke, ali, kako su prolazili vekovi, pocrneo je od suza hodočasnika i grehova sveta.

Magija metala i dragulja

Prema učenjima Misterija, zraci nebeskih tela, sudarajući se sa kristalizujućim uticajima nižeg sveta, postaju različiti elementi. Učestvujući u astralnim vrlinama svog izvora, ti elementi neutralizuju određene neuravnotežene oblike nebeskih aktivnosti i, kada se pravilno iskombinuju, mnogo doprinose dobrobiti čoveka. Danas se malo zna o tim magičnim svojstvima, ali će savremeni svet još možda uvideti da je isplativo razmotriti nalaze ranih filozofa koji su opsežnim eksperimentisanjem odredili te odnose. Iz tih istraživanja nastala je praksa poistovećivanja metāla sa kostima raznih božanstava. Na primer, Egipćani su, prema Manetonu, smatrali da je gvožđe kost Marsa, a magnet kost Horusa. Po analogiji, olovo bi bilo fizički skelet Saturna, bakar Venere, živa Merkura, zlato sunca, srebro meseca, a antimon zemlje. Moguće je da će se pokazati kako je uran metal Urana, a radijum metal Neptuna.

Četiri *Doba* grčkih mistika – Zlatno Doba, Srebrno Doba, Bronzano Doba i Gvozdeno Doba – metaforički su izrazi koji se odnose na četiri glavna perioda u životu svih stvari. U podeli dâna oni označavaju zoru, podne, zalazak sunca i ponoć; u trajanju bogova, ljudi i svemīra, oni označavaju periode rođenja, rasta, zrelosti i propadanja. Takođe, svako od četiri grčka Doba blisko odgovara po jednoj od četiri hinduske Juge: *Krita-Jugi*, *Treta- Jugi*, *Dvapara- Jugi* i *Kali- Jugi*. Način njihovog izračunavanja Ulamudejan (*Ullamudeian*) opisuje na sledeći način:

> „U svakom od 12 znakova ima 1800 minuta; pomnožite taj broj sa 12 i imate 21.600, tj. 1800 × 12 = 21.600. Pomnožite tih 21.600 sa 80

> i to će dati 1.728.000, što je trajanje prvog doba, pod nazivom *Krita-Juga*. Ako se isti broj pomnoži sa 60, to će dati 1.296.000 godina drugog doba, *Treta-Juge*. Isti broj pomnožen sa 40 daje 864.000, dužinu trećeg doba, *Dvapara-Juge*, a pomnožen sa 20, daje 432.000, četvrto doba, Kali-Jugu." (Kao što se vidi, ovi množitelji se smanjuju i obrnuto su proporcionalni pitagorejskom tetraktisu: 1, 2, 3, i 4.)

H. P. Blavacka izjavljuje da je Orfej podučavao svoje sledbenike kako da na celokupnu publiku utiču pomoću magneta, a da je Pitagora posebnu pažnju posvećivao boji i prirodi dragog kamenja. Ona dodaje:

> „Budisti tvrde da safir daje duševni mir i staloženost, te da, uspostavljanjem zdrave cirkulacije u čoveku, rasteruje sve zle misli. To čini i električna baterija svojim dobro usmerenim fluidom, kažu naši električari. 'Safir će', govore budisti, 'otvoriti zabranjena vrata i boravišta (za duh čoveka); on stvara želju za molitvom i donosi više mira nego bilo koji drugi dragulj, ali onaj ko želi da ga nosi mora da vodi čist i svet život.'"
>
> (Videti *Razotkrivenu Izidu*)

Mitologija obiluje izveštajima o čarobnom prstenju i talismanskim draguljima. U drugoj knjizi svoje *Države*, Platon opisuje prsten koji je, kad bi bio okrenut ka unutra, činio onoga koji ga nosi nevidljivim. Pomoću njega je Gig, pastir, sebi osigurao presto Lidije. Josif Flavije takođe opisuje čarobne prstenove koje su načinili Mojsije i kralj Solomon, a Aristotel spominje prsten koji onome ko ga poseduje donosi ljubav i čast. U svom poglavlju o ovoj temi, Hajnrih Kornelije Agripa[20] ne samo da pominje isto prstenje, već izjavljuje, prema autoritetu Filostrata Jarhusa[21], da je Apolonije iz Tijane produžio svoj

[20] Hajnrih Kornelije Agripa fon Neteshajm (*Heinrich Cornelius Agrippa von Nettesheim*, 1486–1535) – nemački lekar, filozof, diplomata, teolog, kabalista, okultista, astrolog i alhemičar. Poglavlje koje pominje Menli Hol je poglavlje broj XLVII, *O magičnom prstenju i njihovom sastavu* (*Of Magical Rings and Their Compositions*), izdanja Agripinih tekstova iz 1913. godine, naslovljenog *Filozofija prirodne magije* (*The Philosophy of Natural Magic*) (Nap. prev.)

[21] Filostrat (grč. Φιλοστράτος, c. 170–247), nazivan i Filostrat Atinjanin ili Lucije Flavije Filostrat (lat. *Lucius Flavius Philostratus*) – sofist, autor *Života sofista* i *Života Apolonija iz Tijane*. (Nap. prev.)

život za više od 20 godina pomoću sedam čarobnih prstenova koje mu je poklonio istočnoindijski princ. U svaki od tih sedam prstenova bio je umetnut dragulj koji odgovara prirodi jedne od sedam vladajućih planeta tokom nedelje, a Apolonije je, svakodnevno menjajući prstenje, intervencijom planetarnih uticaja sebe zaštitio od bolesti i smrti. Filozof je takođe poučio svoje učenike o vrlinama tih talismanskih dragulja, smatrajući da su jednom teurgisti ti podaci neophodni. Agripa na sledeći način opisuje pripremu čarobnog prstena:

> „Kada se bilo koja Zvezda [planeta] srećno uzdiže, sa srećnim aspektom ili konjukcijom Meseca, moramo uzeti kamen i biljku, koji su pod tom Zvezdom, i napraviti prsten od metala koji je pogodan za tu Zvezdu, i u njega umetnuti kamen, stavivši pod njega biljku ili koren, ne izostavljajući upisane likove, imena i slova, kao i odgovarajuća kađenja."
>
> [Videti *Tri knjige o okultnoj filozofiji* (*De occulta philosophia libri tres*)]

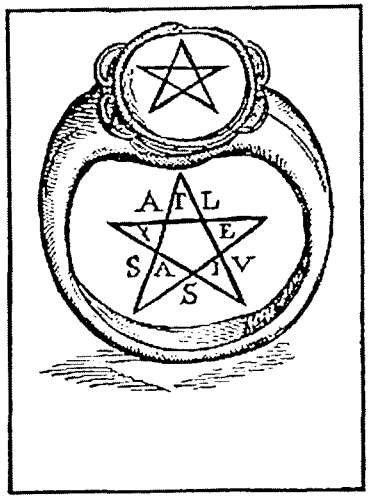

PITAGOREJSKI PEČATNI PRSTEN

Iz *Cartari, Imagini degli Dei degli Antichi*

Broj pet su pitagorejci naročito povezivali sa umećem iscelivanja, a pentagram, ili petokraka zvezda, bio je za njih simbol zdravlja. Na slici je magijski prsten sa talismanskim draguljem sa pentalfom, ili zvezdom koju formira pet različitih pozicija grčkog *Alfa*. Meki o tome piše:

> „Pitagorini učenici, koji su zapravo bili njegovi pravi izumitelji, smestili su unutar svakog od njeg ovih unutrašnjih uglova po jedno od slova grčke reči ΥΓΕΙΑ, a u spoljašnje uglove slova latinske reči *SALUS* – obe ove reči znače zdravlje – i tako je napravljen talisman zdravlja. Stavljali su ga na početku svojih poslanica kao pozdrav svojim korespondentima, kojim žele da im osiguraju zdravlje. No, njegova upotreba nije ograničena samo na Pitagorine učenike. Kao talisman, korišćen je širom Istoka u obliku bajalice protiv zlih duhova."

Prsten je dugo smatran simbolom dostignuća, savršenstva i besmrtnosti – ovo poslednje zbog toga što prsten od plemenitog metala nema ni početak ni kraj. U Misterijama su inicijati nosili prstenje oblikovano tako da nalikuje zmiji koja drži svoj rep u ustima, što je predstavljalo materijalni dokaz o položaju koji su dostigli u redu. Pečatno prstenje, s ugraviranim određenim tajnim amblemima, nosili su hijerofanti, a nije bilo neuobičajeno da glasnik, kao dokaz da je službeni predstavnik kneza ili nekog drugog velikodostojnika, donese sa sobom poruku ili otisak prstena svoga gospodara, ili sam pečatnjak. Venčani prsten je izvorno bio namenjen da ukaže kako je u prirodi onoga koji ga nosi postignuto stanje ravnoteže i dovršenja. Ovaj obican kolut od zlata stoga svedoči o sjedinjenju Višeg Sopstva (Boga) sa nižim sopstvom (Prirodom), a ceremonija koja ostvaruje to neraskidivo stapanje Božanstvenosti i ljudskosti u jednoj prirodi iniciranog mistika konstituisala je *hermetičko venčanje* Misterija.

U opisu magovih regalija, Elifas Levi izjavljuje da bi on nedeljom (dan sunca) trebalo da nosi u svojoj desnoj ruci zlatni štap, s umetnutim rubinom ili hrizolitom (olivinom); ponedeljkom (dan meseca) bi trebalo da nosi trostruku ogrlicu od bisera, kristala i selenita; utorkom (dan Marsa) bi trebalo da nosi štap od namagnetisanog čelika i prsten od istog metala sa umetnutim ametistom; sredom (dan Merkura) bi trebalo da nosi ogrlicu od bisera ili staklenih perli koje sadrže živu i prsten sa umetnutim ahatom; četvrtkom (dan Jupitera) bi trebalo da nosi štap od stakla ili smole i prsten sa umetnutim smaragdom ili safirom; petkom (dan Venere) bi trebalo da nosi štap od poliranog bakra, prsten sa umetnutim tirkizom i krunu ili dijademu ukrašenu lapis lazulijem i berilom, a subotom (dan Saturna) bi trebalo da nosi štap ukrašen oniksom, prsten sa umetnutim oniksom i olovni lančić oko vrata. (Videti *The Magical Ritual of the Sanctum Regnum*.)

Paracelzus, Agripa, Kirher, Lili i brojni drugi magovi i astrolozi naveli su tabele dragulja i kamenja koje odgovara raznim planetama i zodijačkim znacima. Sledeća lista sastavljena je iz njihovih spisa. Suncu su dodeljeni tamnocrveni granat, rubin, granat – posebno pirop – i ostalo vatreno kamenje, ponekad dijamant; mesecu, biser, selenit i drugi oblici kristala; Saturnu – oniks, jaspis, topaz i ponekad lapis lazuli; Jupiteru – safir, smaragd i mermer; Marsu – ametist, hijacit (žuti cirkon), magnetit, ponekad dijamant; Veneri – tirkiz, beril,

smaragd i ponekad biser, alabaster, koral i karneol; Merkuru – hrizolit, ahat i šareni mermer.

Isti autoriteti Zodijaku dodeljuju sledeće dragulje i kamenje: Arijesu – sardoniks, krvavik (heliotrop), ametist i dijamant; Taurusu – karneol, tirkiz, hijacit, safir, moka kamen (mahovinasti ahat) i smaragd; Geminiju – topaz, ahat, hrizopras, kristal i akvamarin; Kanceru – topaz, kalcedon, crni oniks, mesečev kamen (hekatolit), biser, hrizoberil (mačje oko), kristal i ponekad smaragd; Leu – jaspis, sardoniks, beril, rubin, hrizolit, jantar, turmalin, ponekad dijamant; znaku Virgo – smaragd, kamelijan, žad, hrizolit i ponekad ružičasti jaspis i hijacit; Libri – beril, sard, koral, lapis lazuli, opal i ponekad dijamant; znaku Skorpio – ametist, beril, sardoniks, akvamarin, tamnocrveni granat, magnetit, topaz i malahit; Sagitarijusu – hijacit, topaz, hrizolit, smaragd, tamnocrveni granat i tirkiz; Kaprikornu – hrizopras, rubin, malahit, crni oniks, beli oniks, gagat i mesečev kamen; Akvarijusu – kristal, safir, granat, cirkon i opal; znaku Pisces – safir, jaspis, hrizolit, mesečev kamen i ametist.

I magično ogledalo i kristalna kugla su slabo shvaćeni simboli. Teško onom neprosvećenom smrtniku koji priče što o njima kruže prihvata doslovno! On će otkriti – često na štetu zdravog razuma i zdravlja – da čarobnjaštvo i filozofija, mada se često brkaju, nemaju ničega zajedničkog. Persijski Magi nosili su ogledala kao simbol materijalne sfere koja odražava Božanstvenost u svakom njenom delu. Kristalna kugla, dugo zloupotrebljavana kao medij za razvoj psihičkih moći, trostruki je simbol: (1) ona označava kristalno *Univerzalno Jaje* u čijim transparentnim dubinama je stvaranje; (2) ona je pravi lik Božanstva koji prethodi Njegovom uranjanju u materiju; (3) ona označava eteričku sferu sveta u čijim prozirnim esencijama je utisnuta i sačuvana savršena slika svih zemaljskih aktivnosti.

Meteori, ili *nebesko kamenje*, smatrani su znacima božanske milosti i čuvani kao dokaz pakta između bogova i zajednice u koju su pali. Povremeno se pronalazi čudno označeno ili usitnjeno prirodno kamenje. U Kini postoji ploča od mermera čija šara savršeno liči na kineskog zmaja. Kamen iz Oberamergaua, koji je Priroda izlomila tako da veoma podseća na popularni koncept Hristovog lica, tako je izvanredan da su čak i krunisane glave Evrope tražile privilegiju da ga vide. Takvom kamenju su primitivni narodi ukazivali najviše poštovanje, a ono čak i danas ima veliki uticaj na religiozne ljude.

CEREMONIJALNA MAGIJA I ČAROBNJAŠTVO

❋

Egipatska crna magija ❋ Doktor Johanes Faustus ❋ Mefistofel iz Grimoara ❋ Prizivanje duhova ❋ Paktovi sa demonima ❋ Simbolika pentagrama

❋

Ceremonijalna magija je drevno umeće prizivanja i kontrolisanja duhova pomoću naučne primene određenih formula. Mag, obučen u posvećenu odoru i sa štapom na kojem su upisane hijeroglifske figure, mogao je, posredstvom moći sadržane u pojedinim rečima i simbolima, da kontroliše nevidljive stanovnike elemenata i astralnog sveta. Mada razvijena ceremonijalna magija antike nije bila nužno zla, iz njenog izopačenja razvilo se nekoliko lažnih škola čarobnjaštva, ili *crna magija*.

Egipat, veliki centar učenja i mesto nastanka mnogih umeća i nauka, predstavljao je idealno okruženje za transcendentalno eksperimentisanje. Tu su crni magovi Atlantide nastavili da vežbaju svoje nadljudske moći sve dok nisu potpuno potkopali i iskvarili moral primitivnih Misterija. Uspostavljanjem sakerdotalne kaste, uzurpirali su poziciju koju su ranije zauzimali inicijati i ugrabili uzde duhovne vlasti. Tako je crna magija diktirala državnu religiju i, zahtevajući potpun i nedvojbeni pristanak na dogmu koju je formulisalo sveštenstvo, paralizovala intelektualne i duhovne aktivnosti pojedinaca. Faraon je postao marioneta u rukama Skerletnog Veća – odbora arhimagova koje je sveštenstvo uzdiglo na vlast.

Ti čarobnjaci su zatim počeli sistematsko uništavanje svih ključeva drevnih mudrosti, tako da niko ne bi mogao imati pristup znanju neohodnom za dostizanje zvanja adepta, a da prethodno ne

postane pripadnik njihovog reda. Osakatili su rituale Misterija, mada su izjavljivali da ih čuvaju, tako da neofit, čak i kada bi prošao kroz predviđene stupnjeve inicijacije, nije mogao osigurati znanje na koje je imao pravo. Podsticanjem obožavanja slika, koje su u početku mudri podigli isključivo kao simbole za proučavanje i meditaciju, uvedeno je idolopoklonstvo. Amblemima i figurama Misterija data su lažna tumačenja, a razrađene teologije su stvorene kako bi zbunile umove privrženika. Mase, lišene svog rođenjem dobijenog prava na razumevanje, puzale su u neznanju i konačno postale bedni robovi duhovnih samozvanaca. Prevladao je opšte praznoverje, a crni magovi su potpuno dominirali u nacionalnim pitanjima; rezultat toga je da čovečanstvo još uvek pati zbog krivotvorina sveštenstava Atlantide i Egipta.

Potpuno uvereni da je njihovi Spisi odobravaju, brojni srednjovekovni kabalisti posvetili su svoje živote praktikovanju ceremonijalne magije. Transcendentalizam kabalista zasnovan je na drevnoj magičnoj formuli kralja Solomona, koga su Jevreji dugo smatrali princem ceremonijalnih magova.

Među srednjovekovnim kabalistima bio je veliki broj crnih magova koji su zastranili iz plemenitog koncepta *Sefer Jecire* i upleli se u demonizam i veštičarstvo. Težili su da magičnim ogledalima, posvećenim bodežim i krugovim raširenim oko eksera sanduka zamene življenje onog čestitog života koji, bez pomoći komplikovanih rituala ili podzemnih kreatura, uspešno dovodi čoveka u stanje istinskog individualnog dovršenja.

Oni koji su nastojali da kontrolišu elementarne duhove ceremonijalnom magijom činili su to u velikoj meri s nadom da će iz nevidljivih svetova osigurati ili retka znanja ili natprirodne moći. Mali crveni demon Napoleona Bonaparte i sramotne proročanske glave Medičija su primeri katastrofalnih rezultata nastalih od dozvoljavanja elementarnim bićima da diktiraju tok ljudskih postupaka. Mada se čini da je Sokratov učeni i božanski demon bio izuzetak, zapravo je dokazano da intelektualni i moralni status maga veoma utiče na vrstu elementala kojeg je sposoban da prizove. Ali, čak i Sokratov demon napustio je filozofa kada je donesena smrtna kazna.

Transcendentalizam i svi oblici fenomenalističke magije samo su slepe ulice – izdanci atlantiđanskog čarobnjaštva, a oni koji napuštaju pravu stazu filozofije kako bi njima lutali gotovo uvek bivaju

žrtve svoje nepromišljenosti. Čovek, nesposoban da kontroliše sopstvene apetite, nije dorastao zadatku upravljanja vatrenim i olujnim elementarnim duhovima.

Mnogi magovi su izgubili živote zbog otvaranja puta kojim su submundana bića mogla postati aktivni učesnici u njihovim poslovima. Šta je Elifas Levi očekivao da će ostvariti kada je prizvao duh Apolonija iz Tijane? Da li je zadovoljenje znatiželje dovoljan motiv da opravda posvećivanje čitavog života opasnoj i neprofitabilnoj poteri? Ako je živi Apolonije odbio da otkrije svoje tajne profanima, postoji li ikakva verovatnoća da bi ih on nakon smrti otkrio nekom znatiželjniku? Sam Levi nije se usudio da tvrdi kako je sablast koja mu se prikazala uistinu bila veliki filozof, jer je Levi isuviše dobro poznavao sklonost elementala da glume preminule. Većina savremenih medijumskih prikaza samo su elementarna stvorenja zamaskirana u telima sastavljenim od misaone supstance, koju im je dobavila upravo osoba željna da vidi priviđenja bestelesnih bića.

Teorija i praksa crne magije

Nešto uvida u zapetljanu teoriju i praksu ceremonijalne magije može se izvesti iz kratkog razmatranja njenih temeljnih premisa.

Prvo – Vidljivi univerzum ima nevidljivog dvojnika, više nivoe koji su naseljeni dobrim i lepim duhovima; niži nivoi, tamni i zloslutni, prebivališta su zlih duhova i demona koje predvodi Pali Andeo i njegovih deset Knezova.

Drugo – Tajnim procesima ceremonijalne magije moguće je kontaktirati ta nevidljiva stvorenja i dobiti njihovu pomoć u nekim ljudskim poduhvatima. Dobri duhovi rado pomažu vredne poduhvate, dok zli duhovi služe samo one koji žive da bi izopačili i uništili.

Treće – Moguće je načiniti ugovore s duhovima, čime mag na određeno vreme postaje gospodar elementarnog bića.

Četvrto – Istinska crna magija se izvodi uz pomoć demonskog duha, koji služi čarobnjaka tokom njegovog zemaljskog života, s tim da će mag nakon smrti postati sluga svog demona. Zbog tog će crni

čarobnjak ići u nezamislive krajnosti samo da produži svoj fizički život, jer za njega iza groba nema ničega.

Najopasniji oblik crne magije je naučno izvitoperivanje okultnih moći radi zadovoljenja ličnih želja. Njegov manje složen i univerzalniji oblik je ljudska sebičnost, jer je sebičnost temeljni uzrok sveg svetskog zla. Čovek će zameniti svoju večnu dušu za privremene moći, a kroz vekove se razvio misteriozni proces koji mu zaista omogućava da obavi tu razmenu. Crno umeće u svojim raznim ograncima obuhvata gotovo sve oblike ceremonijalne magije, nekromantiju, čaranje, čarobnjaštvo i vampirizam. Pod istim opštim nazivom takođe su obuhvaćeni i mesmerizam i hipnotizam, osim kada se koriste isključivo u medicinske svrhe, pa čak i tada postoji element rizika za sve koji su uključeni.

BAFOMET,
JARAC IZ MENDESA

Iz *Levi, Transcendental Magic*

Praksa magije – *bele* ili *crne* – zavisi od sposobnosti adepta da kontroliše univerzalnu životnu silu – onu koju Elifas Levi naziva veliki magijski agens ili astralna svetlost. Manipulisanjem tom fluidnom esencijom proizvode se fenomeni transcendentalizma. Poznati hermafroditski Mendesov jarac bio je složeno stvorenje formulisano da simbolizuje tu *astralnu svetlost*. Identičan je Bafometu, mističnom panteosu onih učenika ceremonijalne magije, Templara, koji su ga verovatno dobili od Arabljana.

Iako se čini da je srednjovekovni demonizam nestao, postoji mnoštvo dokaza da je u mnogim oblicima savremene misli – naročito

takozvane psihologije „prosperiteta", metafizike „građenja snage volje" i sistema veštine trgovanja „pod visokim pritiskom" – crna magija samo prošla kroz metamorfozu i, mada joj je ime promenjeno, priroda joj je ostala ista.

Poznati srednjovekovni mag bio je dr Johanes Faustus[1], obično poznat kao dr Faust. Proučavanje magijskih spisa omogućilo mu je da veže u svoju službu elementala koji ga je služio mnogo godina u različitim svojstvima. Postoje neobične legende o magičnim moćima koje je posedovao dr Faust. Jednom prilikom filozof je, očigledno raspoložen za igru, prebacio plašt preko gomile jaja u korpi pijačarke i naveo ih da se odmah izlegu. Drugom prilikom, pošto je pao sa palube malog broda, podignut je i vraćen u lađu, a odeća mu je i dalje bila suva. Ali, poput gotovo svih drugih magova, dr Faust je na kraju stigao do propasti; pronađen je jednog jutra s nožem u leđima, a ustaljeno je uverenje da ga je ubio njegov duh familijar. Iako se Geteov dr Faust obično smatra samo izmišljenim likom, taj stari mag zaista je živeo u šesnaestom veku. Dr Faust je napisao knjigu sa opisima svojih iskustava s duhovima, a njen deo je dat u nastavku. (Dr Faust ne sme se brkati sa Johanom Fustom[2], štamparom.)

1 Dr Johan Georg Faust (nem. *Johann Georg Faust*, lat. *Johannes Faustus*, 1480 – c. 1540) – nemački renesansni putujući alhemičar, astrolog i mag. Istorijski Faust je obavijen velom tajne. Mali broj podataka koji su nepouzdani i protivrečni otežavaju rekonstrukciju njegove biografije. Rođen je verovatno u Knitlingenu, proveo je nemiran i skitnički život, a predstavljao se kao lekar, astronom, nekromant, čarobnjak vičan čitanju sudbine iz dlana, vazduha i vatre. Tvrdio je da zna napamet dela Platona i Aristotela. Umro je, verovatno nasilnom smrću, oko 1540. godine u blizini Frajburga. U godinama posle Faustove smrti u priče o njemu unet je motiv saveza sa đavolom i dve decenije kasnije su o njemu i tom savezu narodom već kružile legende. Priča o njegovom životu posebno je kulminirala u delu engleskog lirskog i dramskog pesnika Kristofera Marloa (*Christopher Marlowe*, 1564–1593), *Tragična istorija doktora Faustusa* (*The Tragical History of Doctor Faustus*) (1604), i Geteovom *Faustu* (1808). (Nap. prev.)

2 *Johann Fust* (c. 1400–1466) – rani nemački štampar iz Majnca. Pošto je dr Faust veoma rano postao mitski lik i literarni junak, već u XVII veku se pojavila sumnja da je ikada postojao istorijski Faust, a legendarni lik je često poistovećivan sa štamparem Fustom. (Nap. prev.)

IZVOD IZ KNJIGE O DR FAUSTU, VITENBERG, 1524

(Skraćeni prevod iz originalne nemačke knjige koja je po naređenju uništena.)

„Od svoje mladosti sam sledio umetnost i nauku i bio neumoran u čitanju knjiga. Među onima koje su stigle u ruke bila je i knjiga koja je sadržavala sve vrste prizivanja i magijskih formula. U toj knjizi otkrio sam podatke o tome da duh, bez obzira na to da li je vatren, voden, zemljan ili vazdušan, može biti primoran da dela po volji maga sposobnog da ga kontroliše. Takođe sam otkrio da je svaki duh, u skladu sa tim da jedan ima više snage od drugog, prilagođen različitim operacijama i svaki je sposoban da proizvede određene natprirodne rezultate.

Nakon čitanja ove predivne knjige, napravio sam nekoliko eksperimenata, želeći da proverim tačnost tvrdnji u njoj iznetih. Isprva sam imao malo vere da će se ono što je obećano ostvariti. Ali, već pri prvoj invokaciji koju sam pokušao, manifestovao se moćni duh i želeo da zna zašto sam ga prizvao. Njegov dolazak me je toliko zaprepatio da sam jedva znao što da kažem, ali sam ga na kraju upitao da li želi da mi služi u mojim magijskim istraživanjima. On je odgovorio da hoće, ukoliko budu dogovoreni određeni uslovi. Ti uslovi bili su da s njim napravim pakt. To nisam želeo da učinim, ali, pošto se u svom neznanju nisam zaštitio krugom i zapravo sam bio na milost i nemilost duhu, nisam se usudio da odbijem njegov zahtev i predao sam se neizbežnom, smatrajući da je najmudrije da svoj plašt okrenem prema vetru.

Onda mu rekoh da ću, ako je spreman da mi služi određeno vreme u skladu sa mojim željama i potrebama, sklopiti savez sa njim. Nakon što je pakt dogovoren, taj moćni duh, koji se zvao *Asterot*, upoznao me s drugim duhom, po imenu *Marbuel*, koji je postavljen da mi bude sluga. Ispitao sam *Marbuela* da vidim odgovara li mojim potrebama. Pitao sam ga koliko je brz, a on odgovori: 'Brz kao vetar.' To me nije zadovoljio, pa mu odvratih: 'Ne možeš postati moj sluga. Vrati se odakle si došao.' Uskoro se pojavio još jedan duh, čije ime beše *Aniguel*. Kad sam mu postavio isto pitanje on je odgovorio da je brz kao ptica u vazduhu. Ja rekoh: 'Ti si još uvek prespor za mene. Vrati se odakle si došao.' Istoga trena pojavi se drugi duh, po imenu *Akijel*. Po treći put postavih svoje pitanje, a on odgovori: 'Brz sam poput ljudske misli.' 'Ti ćeš mi služiti', odvratih.

Taj duh mi beše veran za dugo vreme, ali da vam kažem kako mi je služio nije moguće u dokumentu ove dužine, pa ću ovde samo naznačiti kako se duhovi prizivaju i kako moraju biti pripremljeni krugovi za zaštitu. Postoji mnogo vrsta duhova koji će dozvoliti da ih čovek prizove i da mu postanu sluge. Navešću nekoliko takvih:

Akijel: najmoćniji među onima koji služe ljudima. Manifestuje se u prijatnom ljudskom obliku, visok oko tri stope. Mora se prizvati tri puta pre no što će ući u krug za njega pripremljen. On će obezbediti bogatstvo i momentalno doneti stvari iz velike udaljenosti, u skladu sa voljom maga. Brz je poput ljudske misli.

Aniguel: uslužan i veoma koristan, a dolazi u obliku dečaka starog deset godina. Mora se prizvati tri puta. Njegova posebna moć je da otkriva blaga i minerale skrivene u zemlju, koje stavlja magu na raspolaganje.

Marbuel: pravi gospodar planina i brz kao na krilima ptice. On je buntovan i uznemirujući duh, težak za kontrolu. Mora se prizvati četiri puta. Pojavljuje se u obliku Marsa [ratnika u teškom oklopu]. Magu će staviti na raspolaganje one stvari koje rastu iznad i ispod zemlje. Naročito je gospodar *prolećnog korena*. [*Prolećni koren* je tajanstvena biljka, verovatno crvenkaste boje, za koju su srednjovekovni magovi tvrdili da ima svojstvo izvlačenja ili otvaranja svega što dotakne. Ako se postavi na zaključana vrata, otvoriće ih. Hermetisti su verovali da je crvenoćubi detlić posebno obdaren sposobnošću otkrivanja *prolećnog korena*, pa su sledili ovu pticu do njenog gnezda i zapušavali rupu u drvetu, gde su bili njeni mladi. Crvenoćubi detlić bi odmah pošao u potragu za prolećnim korenom i, pronašavši ga, doneo bi ga do stabla. Ovaj bi odmah izvukao čep iz ulaza u gnezdo. Mag bi potom uzeo koren od ptice. Takođe se tvrdilo da su određeni elementarni duhovi, koji se manifestuju kroz sklonost za izvlačenje ili otvaranje stvari, kao svoje sredstvo izražavanja koristili, zbog njegove strukture, eterično telo *prolećnog korena*.]

Akiebel: moćni vladar mora koji kontroliše stvari kako na vodi tako i pod vodom. On na raspolaganje stavlja stvari izgubljene ili potopljene u rekama, jezerima i okeanima, poput potonulih brodova i blaga. Što se oštrije prozove, brže obavlja svoje zadatke.

Mahijel: dolazi u obliku lepe devojke i uz njenu pomoć mag zadobija čast i dostojanstvo. One kojima služi ona čini vrednim i plemenitim, milosrdim i blagim, i pomaže u svim pitanjima vezanim za parnice i pravosuđe. Neće doći ukoliko se ne prozove dva puta.

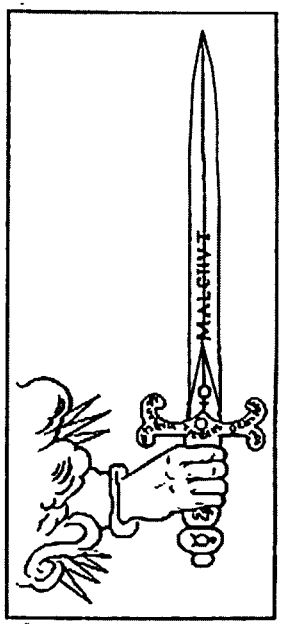

MAGIJSKI MAČ

Iz *Levi, The Magical Ritual*

Elifas Levi pripremu magijskog mača opisuje, u načelu, na sledeći način: Čelična oštrica bi trebalo da je iskovana u satu Marsa, novim alatima. Oglavlje bi trebalo da je od šupljeg srebra, ispunjeno živom, a na njemu bi trebalo da su ugravirani simboli Merkura i meseca i potpisi Gabrijela i Samaela. Balčak bi trebalo da je obložen kalajem, sa ugraviranim simbolom Jupitera i potpisom Mihaela. Bakarni trouglovi, ne mnogo dugački, trebalo bi da se protežu od balčaka duž oštrice, sa svake strane, a na njima bi trebalo da budu simboli Merkura i Venere. Pet Sefirot bi trebalo da su urezane u dršku, kao što je prikazano. Samo sečivo trebalo bi da ima reč *Malkut*, sa jedne strane, a reči *Quis ut Deus*[3], sa druge. Mač bi trebalo posvetiti u nedelju.

Baruel: gospodar svih umeća. Manifestuje se kao majstor radnik i nosi kecelju. On u trenutku može naučiti maga više no što svi majstori radnici na svetu zajedno mogu postići tokom dvadeset godina. Mora se prozvati tri puta.

To su duhovi najkorisniji za čoveka, ali postoje i brojni drugi koje, zbog nedostatka prostora, nisam u mogućnosti da opišem. Sada, ako želite pomoć duha da biste dobili ovo ili ono, onda prvo morate nacrtati znak duha kojega želite da prizovete. Crtež mora biti napravljen upravo ispred kruga, načinjenog pre izlaska sunca, u kojem ćete stajati vi i vaši pomoćnici. Ukoliko želite finansijsku pomoć, onda morate prizvati duh *Akijela*. Nacrtajte njegov znak ispred kruga. Ako su vam potrebne druge stvari, onda nacrtajte znak duha koji vam ih može staviti na raspolaganje. Na mestu gde nameravate da napravite krug, prvo velikim mačem, kojima dotad niko nije bio ozleđen, morate nacrtati veliki krst. Zatim morate napraviti

3 Latinska rečenica *Quis ut Deus?* znači „Ko je poput Boga?" i doslovan je prevod imena „*Mihael*" (heb. מִיכָאֵל – *Micha'el* ili *Mikhā'ēl*). (Nap. prev.)

tri koncentrična kruga. Unutrašnji krug se sastoji od duge uske trake čistog pergamenta i mora biti okačen na dvanaest krstova od *bodljikavog* drveta. Na pergamentu morate ispisati imena i simbole prema slici koja sledi. Oko tog prvog kruga načinite drugi na sledeći način:

Prvo obezbedite nit crvene svile koja je upredena ili uvijena ulevo, umesto udesno. Zatim smestite u zemlju dvanaest krstova načinjenih od lovorovog lišća, pa pripremite dugu traku novog belog papira. Napišite nekorišćenom olovkom znakove i simbole kao što se vidi na drugom krugu. Omotajte ovu drugu traku papira crvenim svilenim koncem i nabodite ih na dvanaest krstova od lovorovog lišća. Izvan ovog drugog kruga načinite treći, koji je takođe od čistog pergamenta, i zabodite u njega dvanaest krstova od posvećene palme. Kada ste napravili ta tri kruga, uvucite se u njih sve dok na kraju ne budete stajali u centru, na pentagramu nacrtanom usred velikog krsta koji je prvi nacrtan. Sada, da bi osigurali uspeh, učinite sve kao što je opisano i, kad pročitate svetu invokaciju, izgovorite ime duha koji želite da se pojavi. Bitno je da se ime izgovori veoma jasno. Morate takođe imati na umu dan i sat, jer se svaki duh može prizivati samo u određeno vreme."

Mada je crni mag u trenutku potpisivanja pakta s elementarnim demonom možda potpuno uveren kako je dovoljno snažan da na neodređeno vreme kontroliše moći koje su mu stavljene na raspolaganje, ubrzo uviđa svoju zabludu. Pre no što protekne mnogo godina on mora da uposli svu svoju energiju u rešavanje problema samoodržanja. Svet užasa s kojim se povezao usled svoje lakomosti svakodnevno se sve više nazire, dok je on na rubu kipućeg vrtloga, očekujući da će trenutno biti usisan dole, u njegove mutne dubine. U strahu od smrti – jer će postati sluga svoga demona – mag čini zločin za zločinom ne bi li produžio svoje bedno zemaljsko postojanje. Shvativši da se život održava uz pomoć misteriozne univerzalne životne sile, koja je zajednička imovina svih stvorenja, crni mag često postaje okultni vampir, koji krade energiju od drugih. Prema srednjovekovnom praznoverju, crni magovi su se pretvarali u vukodlake i tumarali noću zemljom, napadajući nezaštićene žrtve zbog životne sile sadržane u njihovoj krvi.

Modus Operandi[4] INVOKACIJE DUHOVA

Sledeći sažeti odlomak iz drevnog rukopisa reprodukovan je ovde kao primer ritualizma ceremonijalne magije. Odlomak je iz *Potpune knjige magijske nauke* (*The Complete Book of Magic Science*), neobjavljenog rukopisa [original je u Britanskom muzeju (*British Museum*)], s obojenim pentaklima, koje Frensis Baret spominje u svom *Magu*.

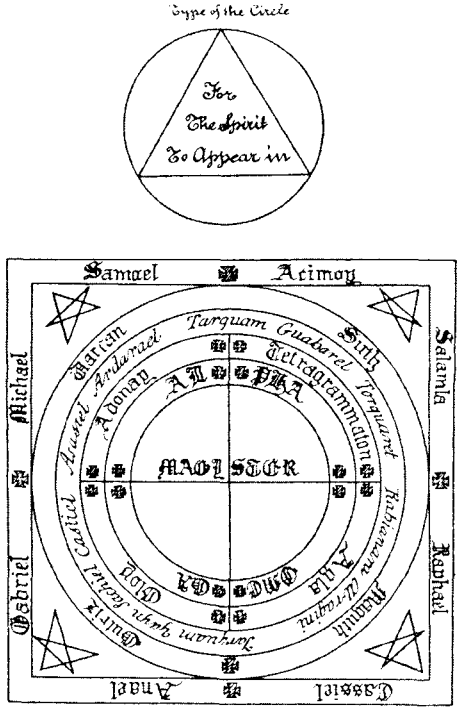

MAGIJSKI KRUG

Iz *The Complete Book of Magic Science* (neobjavljivano)

Ova slika je potpun i veran prikaz magijskog kruga kako su ga crtali srednjovekovni magovi za invokaciju duhova. Mag, u pratnji svog pomoćnika, zauzima mesto na tački koju formira presek središnje linije označene sa *MAGISTER*. Reči oko kruga su imena nevidljivih inteligencija, a mali krstovi označavaju tačke u kojima su recitovane određene molitve i invokacije. Mali krug, izvan, spreman je za duha koji će biti prizvan, a, dok se upotrebljava, potpis željene inteligencije je unutar trougla.

„Početna molitva

Svemogući, večni Bože, koji si uredio čitavo stvaranje na tvoju hvalu i slavu i za spasenje čoveka, žarko te molim da pošalješ jednog od tvojih duhova iz reda Jupitera, jednog od glasnika *Zadkiela*,

4 Latinska fraza – način/metod postupanja, delovanja. (Nap. prev.)

kojeg si postavio za upravitelja svoga nebeskog svoda u sadašnjem trenutku, da mi najodanije, dragovoljno i odmah opdgovori na ono što ću ga pitati, uradi ono što ću mu narediti ili od njega zahtevati i da zaista ispuni moje želje. Ipak, O, Presveti Bože, neka tvoja volja, a ne moja, bude učinjena kroz IH, tvog jedinorođenog Sina, Gospoda našeg. Amin.

Invokacija

[Mag, pošto je pravilno posvetio svoju odoru i posuđe i pošto je pravilno zaštićen u svom krugu, priziva duhove da se pojave i pristanu na njegove zahteve.]

Duhovi, vi čija pomoć mi je potrebna, evo znaka i veoma Osvećenih Imena Boga, punih snage. Povinujte se moći ovog našeg pentakla, izađite iz svojih skrivenih pećina i sa tamnih mesta, prekinite svoja štetna dela prema onim nesrećnim smrtnicima koje neprestano mučite, dođite na ovo mesto na kojem nas je Božja dobrota okupila, budite predusretljivi na naše naloge i prihvatite naše zahteve; ne verujte da će nas vaš otpor naterati da odustanemo od našeg poduhvata. Ništa vas ne može osloboditi od toga da nam se pokorite. Naređujemo vam Tajnim Imenima *Elohe Agla Elohim Adonay Gibort*. Amin.

Pozivam te, *Zadkiele*, u ime Oca i Sina i Duha Svetoga, blagoslovenog Trojstva, neizrecivog Jedinstva.

Zazivam te i preklinjem, *Zadkiele*, da u ovaj čas prisustvuješ rečima i usrdnim molitvama koje ću danas upotrebiti kroz Sveta Imena Boga *Elohe El Elohim Elion Zebaoth Escerehie Iah Adonay Tetragrammaton*.

Zaklinjem te, isterujem te, tebe Duše *Zadkiele*, tim Svetim Imenima *Hagios O Theos Iscyros Athanatos Paracletus Agla on Alpha et Omega Ioth Aglanbroth Abiel Anathiel Tetragrammaton*: i svim ostalim velikim i slavnim, svetim i neizrecivim, tajanstvenim, moćnim, snažnim, neshvatljivim imenima Boga, da budeš tu za reči iz mojih usta i pošalješ mi *Pabiela*, ili nekog drugog od tvojih potčinjenih, Duhova služitelja, koji mi može pokazati ono što ću od njega zahtevati u ime Oca i Sina i Duha Svetoga. Amin.

Preklinjem te, *Pabiele*, čitavim Duhom Neba, Serafima, Heruvima, Prestola, Gospodstava, Svedoka, Sila, Načela, Arhanđela i Anđela, svetim, velikim i veličanstvenim anđelima *Orphaniel Tetra-Dagiel Salamla Acimoy pastor poti*, da istupiš, da se odmah prikažeš da te možemo videti i razgovetno čuti, da nam govoriš i

ispuniš naše želje, i tvojom zvezdom, koja je Jupiter, i svim sazveždima Nebesa, i svim onim čemu se povinuješ, i tvojim znakom koji si dao, predložio i potvrdio, da mi pristupiš u skladu sa molitvom i zahtevom koje sam uputio Svemogućem Bogu, i da mi odmah pošalješ nekog od tvojih služitelja Duhova, koji može dragovoljno, uistinu i verno da ispuni sve moje želje, i da mu narediš da mi se prikaže u obliku prekrasnog anđela, da u komunikaciju sa mnom ude blago, ljubazno, učtivo i ponizno i da ne dozvoli pristup bilo kom zlom Duhu, da mi ne nanese bilo kakav bol, da me ne užasne i ne zastraši na bilo koji način, niti da me na bilo koji način obmane. Kroz vrlinu našeg Gospoda IH, u čije ime istupam, očekujem tvoju pojavu. *Fiat, Fiat, Fiat.* Amin, Amin! Amin.

Ispitivanje

[Pošto je pred sebe prizvao duha, mag će ga ispitati na sledeći način:]

'Dolaziš li u miru, u ime Oca i Sina i Duha Svetoga?' [A duh će odgovoriti:] 'Da.'

'Dobrodošao si, plemeniti Duše. Kako ti je ime?' [A duh će odgovoriti:] '*Pabiel.*'

'Pozvao sam te u Ime Isusa iz Nazareta, u čije Ime se svako koleno klanja na nebu, zemlji i u paklu, i svaki će jezik priznati da nema imena poput Imena Isusovog, koji ljudima dade snagu da vezuju i odrešuju sve stvari u njegovo Presveto Ime, zaista, ravnomerno onima koji veruju u njegovo spasenje.

Jesi li ti Zadkielov glasnik?' [A duh će odgovoriti:] 'Da.'

'Hoćeš li mi se potčiniti u ovom trenutku i odmah mi otkriti sve stvari koje poželim da znam, te me poučiti kako mogu povećati svoju mudrost i znanje i pokazati mi sve tajne Magijskog Umeća i svih slobodoumnih nauka, da na taj način mogu objaviti slavu svemogućeg Boga?' [A duh će odgovoriti:] 'Da.'

'Onda te molim da mi daš i poveriš svoj znak pomoću kojeg te mogu pozvati u svako doba, i položi mi ovu zakletvu, a ja ću pobožno čuvati svoj zavet i savez sa Svemogućim Bogom i ljubazno ću te primiti u svakom trenutku gde god da mi se prikažeš.'

Dozvola za odlazak

'Pošto si došao u miru i tišini i odgovorio na moje zahteve, ponizno i od srca zahvaljujem se Svemogućem Bogu u čije Ime sam te prizvao i ti došao, a sada možeš otići u miru u svoje redove, a vratićeš se meni ponovo, u ma koje vreme da te pozovem tvojom

zakletvom, ili tvojim imenom, ili tvojim redom, ili tvojim položajem koji ti je odredio Stvoritelj, i neka moć Božja bude sa mnom i sa tobom i na svem potomstvu Božjem, Amin.

Slava Ocu i Sinu i Duhu Svetom.'

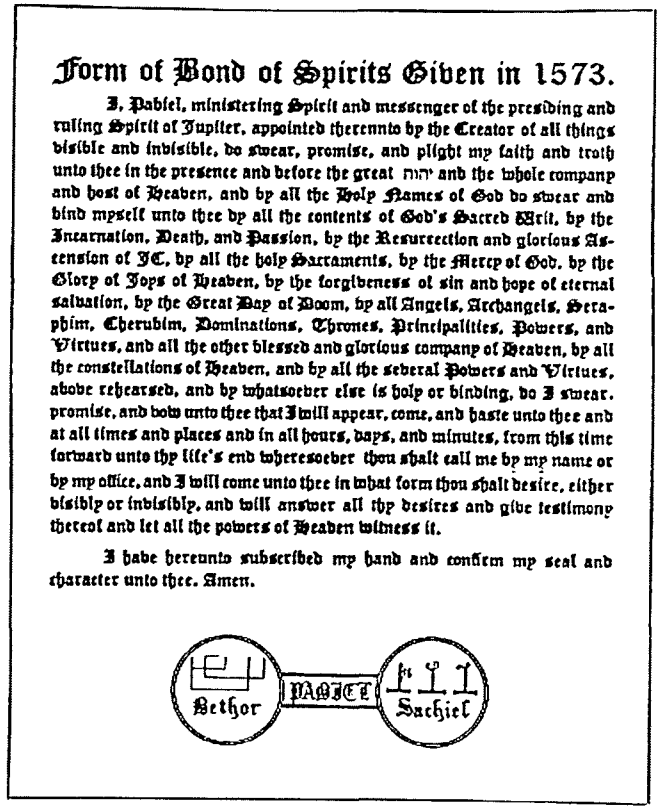

Form of Bond of Spirits Given in 1573.

I, Pabiel, ministering Spirit and messenger of the presiding and ruling Spirit of Jupiter, appointed therennto by the Creator of all things visible and invisible, do swear, promise, and plight my faith and troth unto thee in the presence and before the great יהוה and the whole company and host of Heaven, and by all the Holy Names of God do swear and bind myself unto thee by all the contents of God's Sacred Writ, by the Incarnation, Death, and Passion, by the Resurrection and glorious Ascension of JC, by all the holy Sacraments, by the Mercy of God, by the Glory of Joys of Heaven, by the forgiveness of sin and hope of eternal salvation, by the Great Day of Doom, by all Angels, Archangels, Seraphim, Cherubim, Dominations, Thrones, Principalities, Powers, and Virtues, and all the other blessed and glorious company of Heaven, by all the constellations of Heaven, and by all the several Powers and Virtues, above rehearsed, and by whatsoever else is holy or binding, do I swear, promise, and bow unto thee that I will appear, come, and haste unto thee and at all times and places and in all hours, days, and minutes, from this time forward unto thy life's end wheresoever thou shalt call me by my name or by my office, and I will come unto thee in what form thou shalt desire, either visibly or invisibly, and will answer all thy desires and give testimony thereof and let all the powers of Heaven witness it.

I have hereunto subscribed my hand and confirm my seal and character unto thee. Amen.

OBLIK PAKTA SA DUHOM JUPITERA

Iz *The Complete Book of Magic Science*

Gore priloženi Ugovor duhova, zajedno sa pečatom i znakom planetarnog anđela, mora biti napisan na čistom pergamentu i dat Duhu [na potpis] kad se pojavi; za to vreme prizivač ne sme izgubiti poverenje, već mora biti strpljiv, čvrst, samopouzdan i istrajan, i mora paziti da Duha pita i od njega zahteva samo ono što je u skladu sa slavom Božjom i dobrobiti srodnih stvorenja. Nakon što mu je Duh ispunio želje, prizivač mu može dati dozvolu da ode.

[Napomena.] Bilo bi preporučljivo za prizivača da ostane u krugu nekoliko minuta nakon recitovanja dozvole, a ako je mesto radnje na otvorenom, neka uništi sve tragove kruga, i tako dalje, i mirno se vrati svojoj kući. Ali, ako se radnja izvodi u mirnom delu kuće, i tako dalje, krug može ostati, jer može poslužiti u budućem sličnom poduhvatu, ali soba ili zgrada moraju biti zaključani, kako bi se izbeglo upadanje nepoznatih."

Napred navedeni ugovor je čista ceremonijalna magija. U slučaju crne magije, mag je taj koji mora potpisati pakt, a ne demon. Kada crni mag veže elementala u svoju službu, sledi borba straha, u kojoj na kraju pobeđuje demon. Mag svojom krvlju potpisuje pakt između sebe i demona, jer je u arkanumu magije rečeno da „onaj ko kontroliše krv drugoga, kontroliše i njegovu dušu." Sve dok mag ne načini grešku, elemental će ispunjavati slovo svoje obaveze na osnovu pakta, ali će demon na svaki mogući način pokušati da spreči maga da iskoristi svoj deo ugovora. Kada čarobnjak, zaštićen unutar svog kruga, prizove duha kojeg želi da kontroliše i obznani mu svoju nameru, duh odgovara, otprilike, na sledeći način: „Ne mogu pristati na tvoj zahtev niti ga ispuniti, osim ako se za pedeset godina ti ne predaš meni, telom i dušom, da činim s tobom kako mi je volja."

Ako mag odbije, raspravljaće se o drugim uslovima. Duh može reći: „Ostaću u tvojoj službi sve dok svakog petka ujutro budeš izlazio na ulicu i javno davao milostinju u Luciferovo ime. Prvi put kada u tome ne uspeš, pripašćeš meni."

Ako mag i dalje odbija, shvativši da će demon za njega učiniti nemogućim da ispuni svoj ugovor, raspravljaće se o drugim uslovima, sve dok na kraju pakt ne bude dogovoren. On može glasiti: „Ovime obećavam Velikom Duhu Lucifugeu, Knezu Demona, da ću mu svake godine dovoditi ljudsku dušu da čini s njom kako mu je volja, a zauzvrat Lucifuge obećava da će mi dodeliti blaga zemlje i ispuniti svaku moju želju sve dok bude trajao moj prirodni život. Ako ne uspem da mu svake godine donesem gore navedenu ponudu, onda će mu pripasti pravo na moju dušu. Potpis _____" [Prizivač pakt potpisuje vlastitom krvlju.]

PENTAGRAM

U simbolizmu obrnuti lik uvek označava izopačenu moć. Prosečna osoba ni ne naslućuje okultna svojstva amblemskih pentakla. O tome je veliki Paracelzus napisao:

„Nema sumnje da će se mnogi rugati pečatima, njihovim znakovima i njihovoj upotrebi, koji su opisani u tim knjigama, jer im se čini neverovatno da bi metali i znakovi, koji su mrtvi, mogli imati ma kakvu snagu i izazvati ikakve efekte. Ipak, niko nikada nije dokazao da su metali, kao i znakovi kakve poznajemo, mrtvi, jer soli, sumpor i kvintesencije metala su najviša sredstva zaštite ljudskog života i daleko su superiorniji od svih ostalih lekovitih sredstava."

(Prevedeno sa originalnog nemačkog)

Crni mag ne može da koristi simbole bele magije, a da na sebe ne navuče sile bele magije, što je pogubno za njegove planove. On stoga mora narušiti hijerograme[5] tako da one označe okultnu činjenicu da je on sam iskrivio načela iza kojih simboli stoje. Crna magija nije temeljno umeće; ona je zloupotreba umeća. Zbog toga ona nema sopstvene simbole, već samo uzima amblemske figure bele magije i, njihovim izvrtanjem i obrtanjem, označava da je levoruka.

PENTAGRAM

Iz *Levi, Transcendental Magic*

PENTAGRAM. Pentagram je slika mikrokosmosa – magijska formula čoveka. To je jedno koje se uzdiže iz četiri – ljudska duša koja se uzdiže iz ropstva animalnoj prirodi. To je istinska svetlost – "Jutarnja zvezda". On označava mesto pet misterioznih centara sile, čije buđenje je vrhovna tajna bele magije.

[5] Hijerograma (grč. ἱερός – svet; γράμμα – slovo, pismo) – tajno sveštenički pismo. (Nap. prev.)

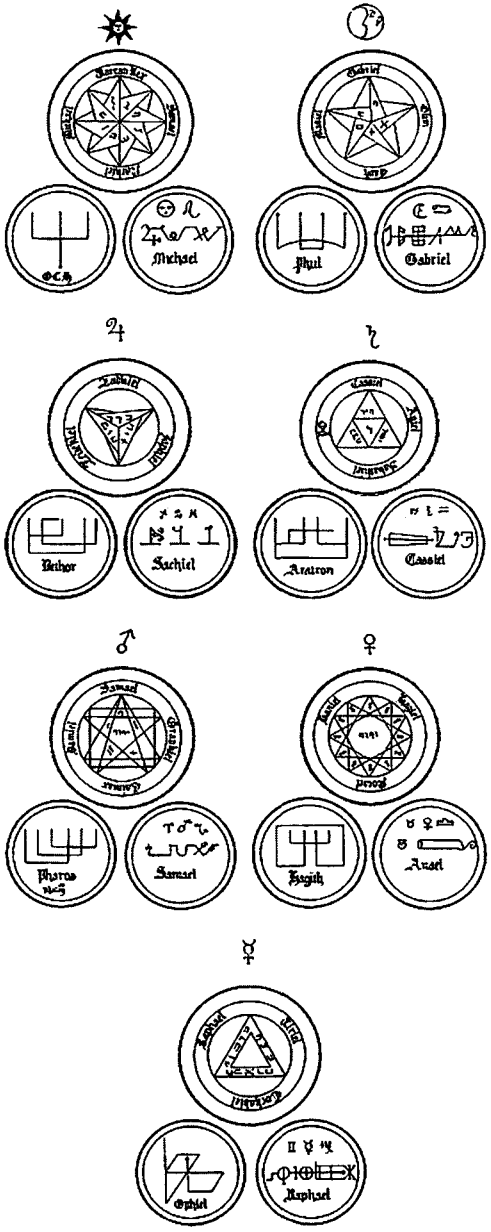

PENTAKLI SEDAM PLANETA I PEČATI I ZNAKOVI PLANETARNIH ANĐELA

Iz srednjovekovne *Knjige duhova (Book of Spirits)* (neobjavljivano)

Sedam velikih krugova predstavljaju planete, dok dva mala kruga ispod svake od njih sadrže pečat i znak inteligencije koja tu planetu kontroliše.

Dobar primer crnomagijske prakse izvrtanja simbola bele magije predstavlja pentagram ili petokraka zvezda, načinjena od pet povezanih linija. Ova slika je odavno poštovani simbol magijskih umeća, a označava pet svojstava Velikog Magijskog Agensa, pet čovekovih čula, pet elemenata prirode, pet ekstremiteta ljudskog tela. Pomoću pentagrama u sopstvenoj duši, čovek ne samo da može gospodariti i upravljati svim stvorenjima inferiornim u odnosu na sebe, već može zahtevati poštovanje i onih superiornijih od sebe.

Pentagram se u velikoj meri koristi u crnoj magiji, ali kada se tako upotrebljava njegov oblik se uvek razlikuje na jedan od tri načina: zvezda može biti slomljena u jednoj tački, čime je konvergentnim linijama onemogućeno da se dodirnu, ona može biti preokrenuta, tako što joj je jedan krak usmeren na dole, a dva na gore, ili može biti izobličena tako da ima krake različite dužine. Kada se koristi u crnoj magiji, pentagram se naziva "znak rascepljenog kopita", ili Đavolov otisak stopala. Zvezda sa dva kraka prema gore se takođe naziva i „Jarac iz Mendesa", jer preokrenuta zvezda ima isti oblik kao kozja glava. Kada se uspravna zvezda preokrene i njen gornji krak padne na dno, to označava pad Jutarnje Zvezde.

ELEMENTI I NJIHOVI STANOVNICI

Paracelzusova teorija o submundānima[1] ❋ *Redovi elementarnih bića* ❋ *Gnomovi, undine, salamanderi i silfi* ❋ *Demonologija* ❋ *Inkub i sukuba* ❋ *Vampirizam*

Najiscrpnijim i najlucidnijim izlaganjem o okultnoj pneumatologiji (grani filozofije koja se bavi duhovnim supstancama), koje je još uvek sačuvano, čovečanstvo je zadužio Filip Aureolus Paracelzus (Teofrast Bombastus fon Hoenajm) [*Philippus Aureolus Paracelsus (Theophrastus Bombastus von Hohenheim)*], princ alhemičara i hermetičkih filozofa i istinski posednik *Kraljevske Tajne* (Kamena mudraca i Eliksira života). Paracelsus je verovao da se svaki od četiri glavna elementa za koje su drevni znali (zemlja, vatra, vazduh i voda) sastoji od suptilnog, gasovitog principa i zgusnute telesne supstance.

Vazduh je, dakle, po prirodi dvojak – opipljiva atmosfera i neopipljivi, isparljivi supstrat koji se može nazvati *duhovni vazduh*. Vatra je vidljiva i nevidljiva, primetna i neprimetna – duhovna, eterična vatra manifestuje se kroz materijalni, supstancijalni plamen. Nastavljajući dalje analogiju, voda se sastoji od guste tekućine i potencijalne esencije fluidne prirode. Zemlja isto tako ima dva osnovna dela – donji, koji je stalan, zemljan, nepokretan; viši, razređen, pokretan i virtualan. Opšti pojam *elementi* primenjen je na niže, ili fizičke faze ova četiri osnovna načela, a naziv *elementarne esencije* na njihova odgovarajuća nevidljiva, duhovna ustrojstva. Minerali, biljke, životinje

1 Paracelzusov termin – Paracelzus bića koja nastanjuju elemente naziva submundāni, ili elementāli, odnosno elementāri. Sama reč submundano znači podzemno, od lat. *sub* – ispod, niže, i *mundus* – zemlja, svet, svemir, nebo, odnosno, *mundānus* – zemaljski, svetovni. (Nap. prev.)

i ljudi žive u svetu sastavljenom od zgusnute strane ova četiri elementa i od njihovih raznih kombinacija stvaraju svoje žive organizme.

Henri Dramond[2], u svom delu *Prirodni zakon u duhovnom svetu* (*Natural Law in the Spiritual World*), opisuje ovaj proces na sledeći način:

> „Ako analiziramo onu materijalnu tačku u kojoj počinje sav život, naći ćemo da se ona sastoji od jasne supstance bez strukture, nalik na žele, koja podseća na albumen, odnosno belance. Sačinjena je od ugljenika, vodonika, kiseonika i azota. Njeno ime je protoplazma. I to nije samo strukturna jedinica u kojoj sva živa tela počinju život, već i ona u kojoj se kasnije nadograđuju. 'Protoplazma', rekao je Haksli, 'prosta ili s jezgrom, formalni je temelj sveg života. To je Grnčareva glina.'"

Element *voda* drevnih filozofa metamorfoziran je u vodonik savremene nauke, *vazduh* je postao kiseonik, *vatra* – azot, *zemlja* – ugljenik.

Upravo kao što je vidljiva Priroda naseljena beskonačnim brojem živih bića, tako je, prema Paracelzusu, i nevidljivi, duhovni dvojnik vidljive Prirode (sastavljen od razređenih načela vidljivih elemenata) nastanjen mnoštvom naročitih bića, kojima je on dao ime *elementali*, a koji su kasnije nazvani duhovi Prirode. Paracelsus je podelio te narode elemenata u četiri različite grupe koje je nazvao *gnomi*, *undine*, *silfi* i *salamanderi*. On je učio da su oni zaista živi entiteti, oblikom veoma slični ljudima, i da nastanjuju svoje svetove, nepoznate čoveku, jer njegova nerazvijena čula nisu sposobna da funkcionišu van granica zgusnutih elemenata.

Civilizacije Grčke, Rima, Egipta, Kine i Indije verovale su u satire, duhove i gobline kao u nešto što se podrazumeva. Naselili su more sirenama, reke i izvore nimfama, vazduh vilama, vatru larima i penatima, a zemlju faunima, drijadama i hamadrijadama. Tim duhovima Prirode ukazivano je najviše poštovanje i prinošene su im prigodne žrtve. Povremeno, kao posledica atmosferskih uslova ili naročite osetljivosti posvećenika, postajali su vidljivi. Mnogi autori su o njima pisali

2 *Henry Drummond* (1851–1897) – škotski evangelist, teološki pisac, predavač, istraživač i geolog. Delo *Natural Law in the Spiritual World* (1883) je rasprava u kojoj je naučni princip kontinuiteta proširen iz fizičkog i na duhovni svet. (Nap. prev.)

na način koji ukazuje da su zaista videli te stanovnike finijih sfera Prirode. Više autoriteta je mišljenja da su mnogi od bogova koje su poštovali pagani bili elementali, jer se za neke od tih *nevidljivih* verovalo da su po stasu iznad svih i da se izvanredno ponašaju.

Grci su nekim od tih elementala dali ime *dæmon*, posebno onima iz viših redova, i klanjali im se. Verovatno najpoznatiji od tih *demona* je tajanstveni duh koji je upućivao Sokrata, o kojem je veliki filozof govorio uzvišenim rečima. Oni koji su puno proučavali nevidljivo ustrojstvo čoveka shvatili su da, zapravo, Sokratov *dæmon* i anđeo Jakoba Bemea sasvim verovatno nisu bili elementali, već natkriljujuće božanske prirode samih tih filozofa. U svojim beleškama za *Apulej o Sokratovom bogu*[3], Tomas Tejlor kaže:

> „Pošto je Sokratov demon, dakle, bez sumnje pripadao najvišem redu, što se može zaključiti na osnovu intelektualne superiornosti Sokrata u odnosu na većinu drugih ljudi, Apulej je u pravu kada tog demona naziva Bog. A da je Sokratov demon zaista bio božanski, vidi se iz iskaza samog Sokrata u *Prvom Alkibijadu*, jer tokom tog dijaloga on jasno kaže: 'Dugo sam smatrao da me Bog nije kao sada uputio da se upuštam u razgovor sa vama.' A u *Odbrani* on najnedvosmislenije pokazuje da je tom demonu dodeljena božanska transcendentnost, shvaćena kao rang u redu demona."

Ideja nekada aktuelna, da su nevidljivi elementi, koji okružuju i prožimaju zemlju, nastanjeni živim, inteligentnim bićima, može se činiti smešnom prozaičnom umu današnjice. Tu doktrinu, međutim, prihvatali su neki od najvećih intelekta sveta. Silfi Faciusa Kardina[4], milanskog filozofa, salamander kojeg je video Benvenuto Čelini,

3 *Apuleius on the God of Socrates* je naslov pod kojim je izašao (1822) klasičan prevod Tomasa Tejlora Apulejevog dela *O Sokratovom bogu* (*De Deo Socratis*). (Nap. prev.)

4 *Facius Cardin* je Holova transkripcija imena Facija Kardana (*Fazio Cardano*, 1444–1524), italijanskog pravnika i matematičara, oca Đirolama Kardana (*Girolamo Cardano*, 1501–1576), italijanskog renesansnog matematičara, fizičara, astrologa i kockara. Facije Kardano bio je temeljit proučavalac perspektive, prijatelj Leonarda da Vinčija i profesor na Univerzitetu u Paviji, posvećen hermetičkoj nauci i svetu okultnog. Za Kardana se govorilo da je uvek bio u društvu duha familijara sa kojim je razgovarao. (Nap. prev.)

pan sv. Antuna i *le petit homme rouge* (mali crveni čovečuljak, ili gnom) Napoleona Bonaparte, našli su svoje mesto na stranicama istorije.

U književnosti je takođe ovekovečen koncept duhova Prirode. Nestašni Puk iz Šekspirovog *Sna letnje noći*, elementali iz rozenkrojcerske pesme *Silovanje uvojka* (*The Rape of the Lock*), Aleksandra Poupa, tajanstvena stvorenja iz *Zanonija* (*Zanoni*), lorda Litona, besmrtna Zvončica Džejmsa Barija[5] i čuveni duhovi koje je Rip Van Vinkl[6] susreo u Ketskil Planinama, likovi su poznati studentima književnosti. Folklor i mitologija svih naroda obiluju legendama o tim misterioznim malim likovima koji opsedaju stare dvorce, čuvaju blago u dubinama zemlje i grade svoje domove pod okriljem otrovnih pečurki. Vile su radost detinjstva i većina dece ih se nerado odriče. Ne tako davno, najveći umova sveta verovali su da vile postoje, a još uvek je otvoreno pitanje da li su Platon, Sokrat i Jamblih bili u pravu kada su javno priznali njihovu realnost.

Kada opisuje supstance koje čine tela elementala, Paracelzus materiju tela deli u dve vrste, pri čemu je prva ono telo koje smo svi nasledili kroz Adama. To je vidljivo, opipljivo telo. Druga vrsta je telo koje ne vodi poreklo od Adama i, pošto je razređenije, nije podložno ograničenjima prvog. Tela elementala su sastavljena od te nadsupstancijalne telesne materije. Paracelzus je izjavio da između tela ljudi i tela duhova Prirode postoji toliko mnogo razlika kao što postoji između materije i duha. On dodaje:

> „Ipak, elementali nisu duhovi, jer oni imaju meso, krv i kosti, oni žive i šire potomstvo, oni jedu i razgovaraju, dejstvuju i spavaju, itd, te ih stoga nije ispravno nazivati 'duhovi'. Oni su bića koja zauzimaju mesto između ljudi i duhova, slična i ljudima i duhovima, po svojoj organizaciji i obliku nalik muškarcima i ženama, a po brzini svog kretanja nalik duhovima."
>
> (*Philosophia Occulta*, prevod Franca Hartmana)

5 Džejms Metju Bari (*James Matthew Barrie*, 1860–1937) – škotski romanopisac i dramatičar; Zvončica – (*Tinker Bell*) – je lik iz njegovog najpoznatijeg dela, *Petar Pan*. (Nap. prev.)

6 *Rip Van Winkle* je glavni junak istoimene kratke priče američkog pisca, esejiste, biografa i istoričara, Vošingtona Irvinga (*Washington Irving*, 1783–1859). (Nap. prev.)

Autor kasnije ta stvorenja naziva *kompoziti*[7], pošto izgleda da je supstanca od koje su načinjeni sastavljena od duha i materije. On koristi boju kako bi objasnio tu ideju. Dakle, mešavina plave i crvene daje ljubičastu, novu boju, koja ne nalikuje nijednoj od prve dve, a ipak je sastavljena od obe. Takav je slučaj i sa duhovima Prirode; oni ne nalikuju ni duhovnim ni materijalnim bićima, već su sastavljeni od supstance koja se može nazvati *duhovna materija*, ili eter.

Paracelzus dalje dodaje da, dok je čovek sastavljen od nekoliko priroda (duha, duše, uma i tela) iskombinovanih u jednoj jedinki, elemental ima samo jedan *princip*, eter od kojeg je sastavljen i u kojem živi. Čitalac se mora setiti da se pod *eterom* podrazumeva duhovna esencija jednog od četiri elementa. Postoji toliko etēra koliko i elemenata i toliko različitih porodica duhova Prirode koliko ima etēra. Ove porodice su potpuno izolovane u sopstvenim eterima i nemaju dodira sa stanovnicima drugih etēra; međutim, pošto čovek u svojoj prirodi ima centre svesti osetljive na impulse *sva* četiri etēra, svako od kraljevstava elementala sa njim može da komunicira pod odgovarajućim uslovima.

Duhove Prirode ne mogu da unište zgusnutiji elementi, kao što su materijalna vatra, zemlja, vazduh, ili voda, jer oni funkcionišu u višem vibracionom opsegu nego zemaljske supstance. Pošto su sastavljeni od samo jednog elementa ili principa (etera u kojem deluju), oni nemaju besmrtan duh, pa se nakon smrti samo razgrađuju nazad u element iz kojeg su prvobitno individualizovani. Posle smrti ne ostaje sačuvana bilo kakva individualna svest, jer ne postoji viši prenosnik koji bi je sadržavao. Budući da su napravljeni od samo jedne supstance, nema trenja među prenosiocima: stoga njihove telesne funkcije ne uzrokuju mnogo trošenja ili habanja, pa su veoma dugovečni. Oni koji se sastoje od etera zemlje žive najkraće, oni sastavljeni od etera vazduha, najduže. Prosečan životni vek im je između tri stotine i hiljadu godina. Paracelzus je tvrdio da žive u uslovima sličnim našem zemaljskom okruženju i da su pomalo podložni bolestima. Za ta stvorenja se mislilo da su nesposobna za duhovni razvoj, ali većina njih ima visok moralni karakter.

Što se tiče elementarnih etēra u kojima postoje duhovi Prirode, Paracelzus je napisao:

7 Lat. *composita* – uređen, prikladan, od *compŏsĭtus* – sastavljen, složen, ali i dobro uređen. (Nap. prev.)

> „Oni žive u četiri elementa: Nimfe u elementu vode, Silfi u elementu vazduha, Pigmeji u elementu zemlje, a Salamanderi u elementu vatre. Oni su takođe nazivaju i Undine, Silvestri, Gnomi, Vulkani, itd. Svaka vrsta se kreće samo unutar elementa kojem pripada i nijedna od njih ne može izaći iz svog odgovarajućeg elementa, koji je za njih ono što je vazduh za nas, ili voda za ribe, i niko od njih ne može da živi u elementu koji pripada drugoj klasi. Za svako elementarno biće je element u kojem živi proziran, nevidljiv i pogodan za disanje, kao što je atmosfera za nas."
>
> (*Philosophia Occulta*, prevod Franca Hartmana)

Čitalac mora biti oprezan da ne pobrka duhove Prirode sa istinskim životnim talasima koji se razvijaju kroz nevidljive svetove. Dok se elementali sastoje od samo jedne eterične (ili atomske) esencije, anđeli, arhanđeli i ostali viši, transcendentalni entiteti imaju složene organizme, koji se sastoje od duhovne prirode i lanca prenosnika za izražavanje te prirode, sličnih onima kod čoveka, ali koji ne uključuju fizičko telo i njegova ograničenja.

Filozofiji duhova Prirode se generalno pripisuje istočnjačko poreklo, verovatno bramanističko, a Paracelzus je svoje znanje o njima dobio od orijentalnih mudraca s kojima je došao u kontakt tokom svog života posvećenog filozofskim lutanjima. Egipćani i Grci su svoje informacije pribavili iz istog izvora. Četiri glavne podele duhova Prirode moraju sada biti razmotrene posebno, u skladu s učenjima Paracelzusa i opata iz Viljara[8] i na osnovu oskudnih dela drugih autora koja su na raspolaganju.

Gnomi

Elementali koji borave u onom razređenom telu zemlje koje se naziva zemljani eter grupisani su zajedno pod opštim nazivom *gnomi*. (Ime je verovatno izvedeno iz grčkog *genomus*, što znači onaj koji boravi u zemlji. Videti *New English Dictionary*.)

8 Nikola Monfokon, opat iz Viljara (*Nicolas Montfaucon, Abbé de Villars*, 1635–1673) – francuski sveštenik i pisac, najpoznatiji po knjizi o okultizmu, *Grof d'Geble* (*Count de Gabalis*, 1670), u kojoj otkriva tajne kabale i rozenkrojcera, a koja je nastala kao razrada teorije o genijima četiri elementa. Većina njegovih ostalih dela je zaboravljena ili izgubljena. (Nap. prev.)

Baš kao što postoji mnogo vrsta ljudskih bića, koja se razvijaju kroz objektivne fizičke elemente Prirode, tako postoji i mnogo vrsta gnoma, koji se razvijaju kroz subjektivno eterično telo Prirode. Ovi duhovi zemlje delaju u elementu čiji je vibracioni opseg toliko blizak materijalnoj zemlji da poseduju ogromnu moć nad stenjem i florom, kao i nad mineralnim elementima u kraljevstvima životinja i ljudi. Neki, poput Pigmeja, rade s kamenjem, draguljima i metalima, pa se pretpostavlja da su čuvari skrivenih blaga. Oni žive u pećinama, daleko unutar područja koje su Skandinavci nazvali Zemlja Nibelunga. U Vagnerovom predivnom operskom ciklusu, *Prsten Nibelunga* (*Der Ring des Nibelungen*), Alberih se proglašava za kralja Pigmeja i primorava ta mala stvorenja da za njega prikupljaju blaga skrivena ispod površine zemlje.

Osim Pigmeja postoje i drugi gnomi, koji se nazivaju duhovi drveća i šume. U ovu grupu spadaju silvestri, satiri, panovi, drijade, hamadrijade, durdali, elfi (vilenjaci), brauni (kućni duhovi) i maleni šumski starci. Paracelzus navodi da gnomi grade kuće od supstanci koje svojom konstitucijom podsećaju na alabaster, mermer i cement, ali je prava priroda tih materijala nepoznata, pošto nemaju parnjaka u fizičkoj prirodi. Neke porodice gnoma okupljaju se u zajednice, dok su ostali odomaćeni sa supstancama sa kojima i unutar kojih rade. Na primer, hamadrijade žive i umiru s biljkama ili drvećem čiji su deo. Za svaki grm i cvet je rečeno da ima svog vlastitog duha Prirode, koji često koristi fizičko telo biljke kao svoju nastambu. Antički filozofi, priznajući da je princip inteligencije koji se manifestuje u svakom odeljku Prirode sličan, verovali su da kvalitet prirodne selekcije, izložen kroz stvorenja koja ne poseduju organizovani mentalitet, u stvarnosti izražava odluke samih duhova Prirode.

Č. M. Gejli[9] u *Klasičnim mitovima* (*The Classic Myths*) kaže:

> „Dopadljiva karakteristika starog paganizma bila je što je u svakom događaju u prirodi voleo da pronađe posredstvo božanstva. Mašta Grka naselila je božanstvima zemaljske i morske predele,

9 Čarls Mils Gejli (*Charles Mills Gayley*, 1858–1932) – profesor engleske i klasične književnosti na Kalifornijskom univerzitetu u Berkliju (*University of California at Berkeley*), autor, naučnik, govornik i veoma cenjeni književni kritičar. Pun naziv navedenog dela iz 1893. godine je *Klasični mitovi u engleskoj literaturi* (*Classic Myths in English Literature*). (Nap. prev.)

a pojave, koje naša filozofija pripisuje funkcionisanju prirodnih zakona, smatrala je njihovim delom."

KONVENCIONALNI GNOMI

Iz *Gjellerup*[10], *Den Ældre Eddas Gudesange*

Vrsta gnoma koji se najčešće viđa je brauni (kućni duh), ili elf (vilenjak, patuljak), nestašno i groteskno malo stvorenje, dvanaest do osamnaest inči visoko, obično obučeno u zeleno ili crvenkasto-smeđe. Većina ih se pojavljuju kao veoma stari, često s dugim belim bradama, a figure su im sklone zaobljenosti. Mogu se videti kako žure iz rupa na panjevima drveća, a ponekad nestaju tako što se uistinu stapaju sa samim drvetom.

Tako, u ime biljke sa kojom sarađuje, elemental prihvata i odbija hranljive sastojke, skladišti materiju boje sadržanu u biljci, čuva i štiti seme i obavlja mnoge druge korisne poslove. Svakoj vrsti služi različita, ali odgovarajuća vrsta duha Prirode. Oni koji su povezani sa otrovnim grmljem, na primer, neprijatnog su izgleda. Kaže se da duhovi Prirode otrovne kukute veoma podsećaju na malene ljudske kosture, oskudno prekrivene poluprovidnim mesom. Oni žive u kukuti i kroz nju, a ako se ona poseče, ostaju sa slomljenim izdancima sve dok oboje ne umru, ali dok god je u grmu prisutan i najmanji trag života, to ukazuje na prisustvo elementala-čuvara.

10 Karl Adolf Gjelerup (*Karl Adolph Gjellerup*, 1857–1919) – danski pesnik i romansijer; zajedno sa zemljakom, Henrikom Pontopidanom (*Henrik Pontoppidan*, 1857–1943), dobitnik Nobelove nagrade za književnost 1917. godine. Povremeno je koristio pseudonim *Epigonos*. Pomenuto delo, *Poetska eda Gudesange*, je iz 1895. godine. (Nap. prev.)

Veliko drveće takođe ima svoje duhove Prirode, ali su oni mnogo veći nego elementali manjih biljaka. Dela pigmeja uključuju rezanje kristala u stenama i razvoj rudnih žila. Kada gnomi sarađuju sa životinjama ili ljudima, rad im je ograničen na tkiva koja odgovaraju njihovoj prirodi. Stoga rade s kostima, koje pripadaju mineralnom kraljevstvu, a drevni su verovali da rekonstrukcija oštećenog uda nije moguća bez pomoći elementala.

Gnomi su različitih veličina – većina ih je mnogo manja od ljudskog bića, mada neki od njih imaju moć da svoj stas menjaju po volji. To je rezultat ekstremne pokretljivosti elementa u kojem deluju. O njima je opat iz Viljara napisao:

> „Zemlja je u blizini svog središta ispunjena gnomima, ljudima malog stasa, koji su čuvari blaga, minerala i dragog kamenja. Oni su prostodušni, prijatelji čoveka i njima je lako upravljati."

Ne slažu se svi autoriteti po pitanju ljubaznog karaktera gnoma. Mnogi navode da su oni lukave i zlonamerne prirode, da se s njima teško izlazi na kraj i da su podmukli. Pisci se slažu, međutim, da su, kada se njihovo poverenje osvoji, odani i iskreni. Filozofi i inicijati antičkog sveta dobijali su instrukcije o tim misterioznim malim ljudima i bili su poučavani kako s njima da komuniciraju i zadobiju njihovu suradnju u važnim poduhvatima. Magovi su, međutim, uvek bili upozoravani da nikad ne iznevere poverenje elementala, jer ako to učine, nevidljiva stvorenja, koja deluju kroz subjektivnu prirodu čoveka, mogu kod njih izazvati beskrajnu tugu i, verovatno, krajnje uništenje. Sve dotle dok mistik služi drugima, gnomi će služiti njemu, ali ako teži da sebično koristi njihovu pomoć kako bi stekao privremenu moć, oni će se, s neumoljivim besom, okrenuti protiv njega. Isti je slučaj ako želi da ih prevari.

Duhovi zemlje sastaju se u određeno doba godine u velikim konklavama, kao što sugeriše Šekspir u svom *Snu letnje noći*, gde se svi elementali okupljaju da se raduju u lepoti i skladu prirode i izgledima odlične žetve. Gnomima vlada kralj kojega veoma vole i cene. Njegovo ime je *Gob* i zbog toga njegove podanike često nazivaju goblini. Srednjovekovni mistici dodelili su kutak tvorevine (jednu od strana sveta) svakom od četiri kraljevstva duhova Prirode, a zbog njihovog zemljanog karaktera gnomi su povezani sa Severom – mestom

koje su drevni smatrali izvorom tame i smrti. Jedna od četiri glavne podele ljudskog karaktera je također dodeljena gnomima i, pošto mnogi od njih borave u mraku pećina i tami šuma, za njihov temperament se kaže da je melanholičan, mračan i utučen. Pod tim se nije podrazumevalo da su oni sami takvog raspoloženja, već pre da imaju posebnu kontrolu nad elementima slične konzistencije.

Gnomi se venčavaju i imaju porodice, a ženski gnomi se nazivaju *gnomide*. Neki nose odeću istkanu od elementa u kojem žive. U drugim slučajevima su njihove haljine deo njih samih i rastu zajedno sa njima, kao krzno kod životinja. Za gnome se kaže da su nezasitog apetita i da veliki deo vremena provode u jelu, ali oni svoju hranu zarađuju marljivim i savesnim radom. Većina ih je po naravi škrta, sklona skladištenju stvari na skrovitim mestima. Postoji mnoštvo dokaza o tome da mala deca često vide gnome, pošto njihov kontakt sa materijalnom stranom Prirode još uvek nije kompletan, pa i dalje, manje-više svesno, učestvuju u nevidljivim svetovima.

Prema Paracelzusu:

> „Čovek živi u spoljašnjim elementima, a elementali žive u unutrašnjim elementima. Potonji imaju sopstvene naseobine i odeću, manire i običaje, jezike i vlade, isto kao što pčele imaju svoje kraljice, a životinjska krda svoje predvodnike."
>
> (*Philosophia Occulta*, prevod Franca Hartmana)

Paracelzus se donekle razlikuje od grčkih mistika po pitanju ograničenja okoline koja su nametnuta duhovima Prirode. Za švajcarskog filozofa oni su načinjeni od suptilnih, nevidljivih etera. Prema toj hipotezi, oni su vidljivi samo u određeno vreme i to samo za one koji su *en rapport* sa njihovim eteričnim vibracijama. Grci su, s druge strane, izgleda verovali da mnogi duhovi Prirode imaju materijalno ustrojstvo sposobno da funkcioniše u fizičkom svetu. Sećanje na san je često toliko živo da, nakon buđenja, osoba stvarno veruje da je prošla kroz fizički doživljaj. Teškoća tačne procene kraja fizičkog i početka eteričnog vida može biti razlog za te razlike u mišljenjima.

Čak i ovo objašnjenje, međutim, ne odnosi se na zadovoljavajući način na satira koji je, prema sv. Jeronimu, u vreme vladavine Konstantina zarobljen živ i izložen pred ljudima. Bio je ljudskog oblika,

s rogovima i nogama jarca. Nakon smrti, sačuvan je u soli i odnesen do cara kako bi ovaj mogao posvedočiti da je zaista postojao. (U granicama verovatnoće je da je ova zanimljivost ono što savremena nauka poznaje kao *monstruoznost*.)

Undine

Kao što su gnomi u svom funkcionisanju bili ograničeni na elemente zemlje, tako undine (ime dato porodici vodenih elementala) funkcionišu u nevidljivoj, duhovnoj esenciji nazvanoj vlažni (ili tekući) eter. U svom vibracionom opsegu su blizu elementu vode, pa su undine u stanju da, u velikoj meri, kontrolišu tok i funkciju ove tekućine u Prirodi. Čini se da je lepota osnovna karakteristika vodenih duhova. Gdegod da ih nađemo na umetničkim slikama ili skulpturama oni obiluju simetrijom i gracioznošću. Pošto kontrolišu element vodu – koja je uvek bila ženski simbol – prirodno je da su vodeni duhovi najčešće simbolizovani kao žensko.

Postoje mnoge grupe undina. Neke nastanjuju slapove, gde se mogu videti u oblacima sitnih kapljica vode, druge su odomaćene u brzotokim rekama, nekima je stanište u pokislim, muljevitim baruštinama ili močvarama, dok druge grupe žive u čistim planinskim jezerima. Prema antičkim filozofima, svaki izvor imao je svoju nimfu, a svaki talas u okeanu svoju okeanidu. Duhovi vode bili su poznati pod imenima kao što su oreade, nereide, limnatide, najade, vodene vile, morske deve, sirene i potameide. Imena vodenih nimfi su često izvedena iz imena potoka, jezera ili mora u kojima su boravile.

Opisujući ih, drevni su se složili po pitanju nekih istaknutih obeležja. U principu, gotovo sve undine veoma nalikuju ljudskim bićima po izgledu i veličini, mada su one koje nastanjuju potočiće i izvore srazmerno manjih proporcija. Verovalo se da su vodeni duhovi povremeno bili u stanju da uzmu izgled normalnih ljudskih bića i uistinu se spoje s muškarcima i ženama. Postoje mnoge legende o ovim duhovima i tome kako su ih usvojile porodice ribara, ali u gotovo svakom slučaju undina je čula zov vode i vratila se u područje Neptuna, Kralja Mora.

SIRENA

Iz *Lycosthenes, Prodigiorum ac Ostentorum Chronicon*

Verovatno najpoznatije undine bile su mitološke sirene, kojima su rani mornari naselili Sedam mora. Verovanje u postojanje tih stvorenja, s ljudskom gornjom polovinom tela i donjom polovinom u obliku ribe, možda je bilo inspirisano jatima pingvina viđenim sa velike udaljenosti, ili, eventualno, fokama. U srednjovekovnim opisima sirena uvek je izjavljivano da je njihova kosa bila zelena poput morske trave i da su nosile vence ispletene od cvetova podvodnih biljaka i morskih sasa.

O muškim undinama se praktično ništa ne zna. Vodeni duhovi nisu osnivali domove na isti način na koji su to činili gnomi, već su živeli u koralnim špiljama ispod okeana ili među trskom koja raste na obalama reka ili jezera. Kod Kelta postoji legenda o tome da je Irska, pre dolaska njenih sadašnjih stanovnika, bila nastanjena čudnom rasom polubožanskih stvorenja; s dolaskom savremenih Kelta, oni su se povukli u močvare i baruštine, gde su ostali sve do danas. Sićušne undine žive ispod listova lokvanja i u malenim kućama od mahovine koju prskaju slapovi. Undine rade s vitalnim esencijama i tekućinama u biljkama, životinjama i ljudima i prisutne su u svemu što sadrži vodu. Kad se vide, undine generalno sliče statuama grčkih boginja. Uzdižu se iz vode umotane u maglu i odvojene od vode ne mogu dugo da postoje.

Postoje mnoge porodice undina, svaka sa svojim osobenim ograničenjima, i ovde ih je nemoguće sve detaljno razmatrati. Svog vladara, *Neksu*, vole, poštuju i neumorno mu služe. Za njihov temperament se kaže da je vitalan, a kao njihovo prestolje dodeljen im je zapadni ugao tvorevine. One su prilično emocionalna bića, prijateljski raspoložena

prema ljudskom životu i rado služe čovečanstvu. Ponekad su prikazivane kako jašu na delfinima ili drugim velikim ribama, a izgleda da imaju posebnu ljubav prema cveću i biljkama, kojima služe gotovo isto tako odano i inteligentno kao i gnomi. Drevni pesnici rekli su da se pesme undina čuju u Zapadnom vetru i da su njihovi životi posvećeni ulepšavanju materijalne zemlje.

Salamanderi

Treća grupa elementala su salamanderi, ili duhovi vatre, koji žive u tom razređenom, duhovnom eteru koji je nevidljiv vatreni element Prirode. Bez njih materijalna vatra ne može da postoji; šibica ne može biti kresnuta, niti kremen i čelik mogu ispustiti svoju iskru bez pomoći salamandera, koji se (kako su srednjovekovni mistici verovali), prizvan trenjem, odmah pojavljuje. Čovek ne može uspešno da komunicira sa salamanderima zbog vatrenog elementa u kojem žive, jer se sve što dolazi u njihovu prisutnost pretvara u pepeo. Filozofi antičkog sveta su posebno pripremljenim spojevima bilja i mirisa proizvodili mnoge vrste kâdova. Kad bi kâd bio upaljen, pare koje bi se uzdigle bile su posebno pogodne kao medijum za izražavanje tih elementala, koji su, pozajmljujući eterično isparenje dima kâda, mogli da učine da se njihovo prisustvo oseti.

Salamanderi su raspoređni u isto toliko različitih grupa kao što je slučaj i sa undinama, ili gnomima. Postoje mnoge porodice salamandera, koje se razlikuju po izgledu, veličini i dostojanstvu. Ponekad su salamanderi vidljivi kao male loptice svetlosti. Paracelzus kaže:

> „Salamanderi su viđani u obliku vatrenih lopti, ili jezičaka vatre, kako trče preko polja, ili se pojavljuju u kućama."
>
> (*Philosophia Occulta*, prevod Franca Hartmana)

Srednjovekovni istraživači duhova Prirode bili su mišljenja da je najčešći oblik salamandera gušterolikog oblika, stopu ili više dug, a vidljiv kao užarena *Urodela*[11], koja se uvija i gmiže usred vatre. Druga

11 Lat. *Urodela*, ili *Caudata* – repati vodozemci; jedan od rodova vodozemaca. (Nap. prev.)

grupa je opisana kao veliki plamteći divovi u odorama skladnih linija, zaštićeni slojevima vatrenog oklopa. Određeni srednjovekovni autoriteti, među kojima i opat iz Viljara, smatrali su da je Zaratustra (Zoroaster) bio sin Veste (za koju se verovalo da je bila Nojeva supruga) i velikog salamandera Oromazisa. Dakle, od tad pa nadalje, besmrtne vatre održavane su na persijskim oltarima u čast Zaratustrinog plamenog oca.

SALAMANDER, PREMA PARACELZUSU

Iz *Paracelsus, Auslegung von 30 magischen Figuren*

Egipćani, Haldejci i Persijanci su salamandere često pogrešno smatrali bogovima, zbog njihovog blistavog sjaja i velike moći. Grci su, sledeći primer ranijih naroda, vatrene duhove uzdizali na stepen božanstva i u njihovu čast držali oltarsku vatru i kâdove neprestano upaljene.

Jedna od najvažnijih podvrsta salamandera su Aktniki (*Acthnici*). Ova stvorenja pojavljuju se samo kao nejasne kugle. Pretpostavljalo se da tokom noći plutaju nad vodom, a da se ponekad pojavljuju kao plameni šiljci na jarbolima i jedrima brodova (vatra sv. Elma[12]).

12 Vatra sv. Elma – svetlosni efekat, svetlo plavi ili ljubičasti sjaj, koji se u određenim okolnostima pojavljuje kao vatra na kraju visokih, zašiljenih objekata, a nastaje usled električnog pražnjenja u atmosferi. „Vatra" sv. Elma je zapravo plazma niske gustine i niske temperature. Efekat je vekovima poznat moreplovcima, pošto se manifestuje na jarbolima brodova, uglavnom tokom nevremena, pa je i nazvan po sv. Erazmu iz Antiohije (*Sant Erasmus*,

Salamanderi su najjači i najmoćniji među elementalima, a za vladara imaju veličanstvenog plamenog duha zvanog *Djin*, čiji izgled izaziva strahopoštovanje i užas. Salamanderi su opasni, pa su mudraci upozoravani da se drže podalje od njih, jer dobrobiti koje proizlaze iz njihovog proučavanja često nisu proporcionalne ceni koja se plaća. Pošto su drevni toplotu povezivali sa jugom, ovaj ugao tvorevine dodeljen je salamanderima kao njihov tron; poseban uticaj imali su na sva bića vatrenog ili burnog temperamenta. I kod životinja i kod ljudi salamanderi delaju kroz emocionalnu prirodu, pomoću telesne toplote, jetre i krvotoka. Bez njihove pomoći ne bi bilo toplote.

Silfi

Kad su mudraci rekli da četvrta klasa elementala, ili silfi, žive u elementu vazduha, pod tim nisu podrazumevali prirodnu atmosferu zemlje, već nevidljivi, nematerijalni, duhovni medijum – eteričnu supstancu po sastavu sličnu našoj atmosferi, ali daleko suptilniju. U poslednjoj Sokratovoj besedi, kako ju je sačuvao Platon u svom *Fedonu*, osuđeni filozof kaže:

> „Ima na Zemlji mnogo drugih stvorenja, a pre svega ljudi, od kojih jedni žive u sredini zemlje, drugi [elementali] oko vazdušnog okeana, kao mi po obalama našega mora, treći po ostrvima, koja se nalaze do kopna, a vazduhom su okružena. Ukratko: što su nama voda i more za naše potrebe, to je onde vazduh, a što je nama vazduh to je onde eter. A u svima godišnjim vremenima klima je tako blaga da tamošnji stanovnici ne pate od bolesti [Paracelsus ovo osporava] i mnogo duže žive nego mi ovde, a oštrinom vida, i sluha, i saznanja, i svega sličnog, odmakli su od nas u istoj meri u kojoj je vazduh čistotom svojom odmakao od vode i eter od vazduha. Da, ima tamo i svetih lugova i hramova božjih, u kojima odista prebivaju bogovi, a saobraćaj između ljudi i bogova vrši se glasovima, proročanstvima, bogojavljenjima, i sličnim pojavama."[13]

240–303), zvanom i sv. Elmo, svecu-zaštitniku mornara. Vatra sv. Elma može se pojaviti i na lišću, travi, pa čak i na vrhovima rogova stoke. (Nap. prev.)

13 Platon, *Odbrana Sokratova, Kriton, Fedon*, Filozofska biblioteka, BIGZ, 1976, str. 165. Prevod s grčkog Miloš Đurić. (Nap. prev.)

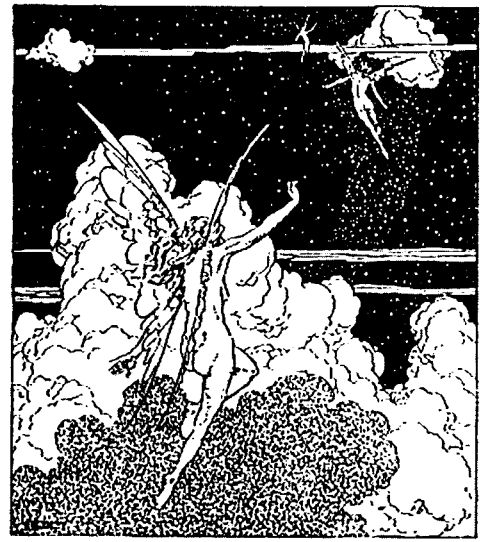

SILF

Na osnovu crteža Haurda Vukija[14]

Silfi su promenjivi entiteti koji se premeštaju tamo-vamo brzinom munje. Oni delaju kroz gasove i etere zemlje i ljubazno se ophode prema ljudskim bićima. Gotovo uvek su predstavljani krilati, ponekad kao maleni heruvimi, a u drugim slučajevima kao delikatne vile.

Mada se verovalo da silfi žive među oblacima i u okolnom vazduhu, njihov pravi dom je na vrhovima planina.

U svojoj uredničkoj napomeni za Salverteove[15] *Okultne nauke* (*Occult Sciences*), Entoni Tod Tomson kaže:

> „Feji [*Fayes*][16] i Vile [*Fairies*] su očigledno skandinavskog porekla, mada bi ime Vila [*Fairy*] trebalo da je izvedeno iz, odnosno [je] modifikacija, persijskog Peri, imaginarnog dobroćudnog bića,

14 Hauar Viljem Vuki (*Howard William Wookey*, 1895–1970) – američki slikar i ilustrator. Sarađivao je sa Menlijem Holom na više projekata. (Nap. prev.)

15 Euzebije od Salverte (*Anne Joseph Eusebius de Baconniere Salverte*, 1771–1839) – francuski političar i pravnik koji je objavio brojne političke, istorijske i pravne radove i sarađivao sa mnogim novinama, magazinima i antologijama. Pun naziv pomenutog dela iz 1829. godine je *Des sciences occultes ou Essai sur la Magie, les prodiges et les miracles*. (Nap. prev.)

16 Fej (*Fay*) – vila – u engleskom jeziku sinonim za *fairy* (takođe i *faery*, *faerie*, *fae*). Reč *fairy* izvodi se iz srednjeengleskog *faierie* (takođe *fayerye*, *feirie*, *fairie*), što je direktna pozajmica starofrancuskog *faerie* (savr. fr. *féerie*). Reč se retko upotrebljava, mada je dobro poznata kao deo imena čarobnice Morgane le Fej (*Morgan le Fay*) iz arturijanske legende. (Nap. prev.)

čija je nadležnost bila da zaštiti ljude od zlodela zlih duhova; verovatnije se, međutim, može povezati sa gotskim Fagurom, kao što je pojam Elfi izveden iz Alfa, opšteg naziva za celo pleme. Ako se prihvati ovakvo izvođenje imena Vila [*Fairy*], vreme početka narodnog verovanja u britanske Vile [*Fairies*] može se poklopiti sa razdobljem danskog osvajanja. Pretpostavljalo se da su one malena vazdušna bića, lepa, živahna i dobronamena prema smrtnicima, nastanjena u području nazvanom Vilistan [*Fairy Land*], *Alf-heinner*; obično se na Zemlji pojavljuju u intervalima – pri čemu ostave tragove svojih poseta, u obliku prekrasnih zelenih prstenova na vlažnom travnjaku, na mestima gde su izvodile svoj ples na mesečini."

Drevni su silfima dodelili posao oblikovanja pahuljica i skupljanja oblaka. Ovaj drugi zadatak ostvaruju u saradnji sa undinama, koje obezbeđuju vlagu. Vetrovi su njihova naročita vozila, a drevni su im se obraćali kao duhovima vazduha. Oni su najviši od svih elementala, pošto njihov rodni element ima najviši vibracioni opseg. Žive stotinama godina, često i do hiljadu, a nikada ne izgledaju kao da su ostarili. Vođa silfa zove se *Paralda* i za njega je rečeno da boravi na najvišoj planini na zemlji. Ženski silfi nazivani su *silfide*.

Veruje se da silfi, salamanderi i nimfe imaju puno veze sa proročištima drevnih; da su, u stvari, oni bili ti koji su govorili iz dubine zemlje i odozgo iz vazduha.

Silfi ponekad preuzimaju ljudski oblik, ali, kako izgleda, samo na kratko vreme. Njihova veličina varira, ali u većini slučajeva nisu veći od ljudskih bića, a često su znatno manji. Kaže se da silfi prihvataju ljude u svojoj sredini i da im dopuštaju da tamo žive prilično vreme; u stvari, Paracelzus je pisao o takvom slučaju, ali, naravno, do toga nije moglo doći dok je ljudski stranac bio u svom fizičkom telu. Po nekima, verovalo se da su grčke Muze bile silfi, jer se za te duhove govorilo da se okupljaju oko umova sanjara, pesnika i umetnika, te da ih nadahnjuju svojim iskustvima o lepotama i delima Prirode. Silfima je dodeljen istočni ugao tvorevine. Njihov temperament je veseo, promenjiv i ekscentričan. Svojstveni kvaliteti koji su zajednički genijalnim ljudima, navodno su rezultat saradnje silfa, čija pomoć sa sobom donosi i silfsku nedoslednost. Silfi rade s gasovima u ljudskom telu i posredno sa nervnim sistemom, gde je opet uoč-

ljiva njihova nestalnost. Oni nemaju stalno prebivalište, već lutaju s mesta na mesto – elementalni su nomadi, nevidljive, ali uvek prisutne sile u inteligentnoj aktivnosti univerzuma.

Opšta zapažanja

Neki od drevnih, za razliku od Paracelzusa, delili su mišljenje da su elementalna kraljevstva bila sposobna za vođenje međusobnih ratova i u borbama elemenata su prepoznavali nesuglasice među tim kraljevstvima duhova Prirode. Kad munja udari i izmrvi stenu, verovali su da su salamanderi napali gnome. Pošto jedni druge nisu mogli napadati na nivou vlastitih osobenih eteričnih esencija, zbog toga što između četiri etera od kojih su ta kraljevstava sačinjena nema vibracione korespodencije, morali su da napadaju kroz zajedničkog imenioca, naime, materijalnu supstancu fizičkog univerzuma, nad kojom su imali određenu količinu moći.

Ratovi su vođeni takođe i unutar samih grupa; jedna vojska gnoma napala bi drugu vojsku i građanski ratovi su među njima bili uobičajeni. Filozofi su odavno rešili probleme prividne nedoslednosti Prirode individualizujući i personifikujući sve njene sile, dodeljujući im temperamente koji se ne razliku od ljudskih i zatim očekujući da će one pokazati tipične ljudske nedoslednosti. Po jedan od četiri fiksna znaka zodijaka bio je dodeljen svakom od četiri kraljevstva elementala. Za gnome je rečeno da su od prirode Taurusa, undine od prirode znaka Skorpio, salamanderi predstavljaju ustrojstvo znaka Leo, dok silfi manipulišu emanacijama Akvarijusa.

Hrišćanska crkva okupila je sve elementalne entitete zajedno pod nazivom *demoni*. Ovo je pogrešan naziv sa dalekosežnim posledicama, jer za prosečan um reč demon označava nešto zlo, a duhovi Prirode u biti nisu ništa više zlonamerni nego što su to minerali, biljke i životinje. Mnogi rani crkveni oci tvrdili su da su se sastali i raspravljali sa elementalima.

Kao što je već navedeno, duhovi Prirode su bez nade u besmrtnost, mada su neki filozofi tvrdili kako su im, u izolovanim slučajevima, adepti i inicijati, koji su shvatili određena suptilna načela nevidljivog

sveta, pripisivali besmrtnost. Kako se dezintegracija događa u fizičkom svetu, tako se odvija i u eteričnom pandanu fizičke supstance. Pod normalnim uslovima, u času smrti duh Prirode je samo vraćen nazad u transparentnu primarnu esenciju iz koje je prvobitno individualizovan. Kakav god evolucioni rast da je napravljen, zabeležen je isključivo u svesti o toj primarnoj esenciji, ili elementu, a ne u privremeno individualizvanom entitetu elementala. Pošto nemaju čovekov složen organizam i njegove duhovne i intelektualne prenosnike, duhovi Prirode su subhumani u svojoj racionalnoj inteligenciji, ali iz njihovih funkcija – ograničenih na jedan element – rezultirala je specijalizovana vrsta inteligencije daleko ispred čoveka u onim crtama istraživanja osobitim za element u kojem oni postoje.

Crkveni oci su za elementale, bez razlike, primenjivali termine *inkub* (*incubus*) i *sukuba* (*succubus*) . Inkub i sukuba su, međutim, zla i neprirodna stvorenja, dok je naziv *elementali* kolektivan termin za sve stanovnike četiri elementarne esencije. Prema Paracelzusu, inkub i sukuba (muško, odnosno, žensko) su parazitska stvorenja koja žive od zlih misli i emocija u astralnom telu. Ovi termini primenjivani su takođe i za natprirodne organizme čarobnjaka i crnih magova. Dok te *larve* ni u kom smislu nisu imaginarna bića, oni su, ipak, izdanci mašte. Drevni mudraci su ih priznavali kao nevidljive uzroke poroka, jer lebde u eterima koji okružuju moralno slabe i stalno ih podstiču na neumerenost ponižavajuće prirode. Zbog toga oni često posećuju narkotične jazbine, zloglasne krčme i bordele, gde se povezuju sa onim nesretnicima koji su se predali zlu. Dozvoljavajući svojim čulima da postanu iznurena zadovoljavanjem drogama koje izazivaju zavisnost ili alkoholnim stimulansima, pojedinac postaje privremeno *en rapport* sa tim stanovnicima astralnog plana. *Hurije*[17], koje viđaju zavisnici od hašiša i opijuma, i jeziva čudovišta, koja muče žrtvu delirijum tremensa, primeri su submundanih bića, vidljivih samo onima čiji su zli postupci magnet koji ih privlači.

17 U islamu, hur (*ḥūr*) ili hurija (*ḥūrīyah*) (ar. حورية) – rajske device izvanredne lepote koje služe vernima (muškarcima). To su bića opisana kao „(sjajni) sadruzi jednake dobi (dobro usklađeni)", „lepooki", „skromnog pogleda", „pohotni", „čista bića" ili „čisti sadruzi" iz raja. Islam ima jaku mističku tradiciju koja smešta te nebeske zanose u kontekst ekstatične svesti o Bogu. (Nap. prev.)

Bitno različit od elementala, kao i od inkuba i sukuba je *vampir*, kojega je Paracelzus definisao kao astralno telo osobe, žive ili mrtve (obično mrtve). Vampir nastoji da produži postojanje na fizičkom nivou tako što živima krade njihove vitalne energije i prisvaja ih za svoje ciljeve.

U svom delu *De Ente Spirituali* Paracelzus ovako piše o tim zlo-ćudnim bićima:

> „Zdravu i čistu osobu oni ne mogu opsesti, jer takve Larve mogu delovati na ljude samo ako ovi naprave za njih mesta u svojim umovima. Zdrav um je dvorac koji ne može biti napadnut bez volje svog gospodara; međutim, ako im se dozvoli ulazak, one uzbuđuju strasti muškaraca i žena, stvaraju u njima potrebe, proizvode loše misli koje povređuju mozak, izaoštravaju animalni intelekt i guše moralni osećaj. Zli duhovi obuzimaju samo ona ljudska bića u kojima je predominantna animalna priroda. Umovi prosvetljeni duhom istine ne mogu biti opsednuti; samo oni koji su po navici vođeni svojim nižim impulsima mogu postati podložni njihovim uticajima."
>
> (Videti *Paracelzus*, Franca Hartmana.)

Grof d'Geble[18] razvio je o *bezgrešnom začeću* čudan koncept, pomalo u suprotnosti sa uobičajenim – naime, da ono predstavlja sjedinjenje ljudskog bića sa elementalom. Među potomke takvih sjedinjavanja on svrstava Herkula, Ahila, Eneju, Tezeja, Melhizedeka, božanskog Platona, Apolonija iz Tijane i maga Merlina.

18 Grof d'Geble (*Comte de Gabalis*) je tajanstvena ličnost za koju se ne može sa sigurnošću tvrditi da li je ikada zaista postojala, ili je samo fikcija. Spis koji nosi njegovo ime je sveti spis rozenkrojcera i duhovnih adepata. Delo se sastoji od pet razlaganja koja je Grof, ili Duhovni učitelj, dao učeniku, ili pripravniku. Delo je anonimno objavljeno 1670. godine pod naslovom *Comte de Gabalis*. Značenje naslova sugeriše na Grofa Kabale, pošto je tekst po prirodi kabalistički. „Sveta kabala" se izričito pominje kroz čitavo delo. Prvi engleski prevod pojavio se 1680. godine. Tek u kasnijim izdanjima se kao ime autora ovog dela pojavljuje ime Nikole Monfokona, opata iz Viljara (videti napomenu 8 na strani 457). (Nap. prev.)

HERMETIČKA FARMAKOLOGIJA, HEMIJA I TERAPEUTIKA

❋

Paracelzusovi metodi lečenja ❋ Palingeneza[1] *❋ Hermetičke teorije o uzroku bolesti ❋ Lekovita svojstva trava ❋ Upotreba droga u Misterijama ❋ Sekta Asasina*

❋

Umeće isceljivanja je izvorno jedna od tajnih nauka sveštenstva, a misterija njenog porekla zaklonjena je istim velom koji skriva nastanak verskih uverenja. Sve više oblike znanja prvobitno su posedovale sveštеničke kaste. Hram je bio kolevka civilizacije. Sveštenici su, ostvarujući svoje božanske prerogative, pravili i sprovodili zakone; imenovali su vladare i kontrolisali ih; služili su potrebama živih, a usmeravali sudbine mrtvih. Sveštenstvo je imalo monopol nad svim ograncima učenja i u svoje redove je primalo samo one koji su bili intelektualno i moralno kvalifikovani da nastave njihov arkanum. O tome govori sledeći citat iz Platonovog dijaloga *Državnik*:

> „(...) u Egiptu, sam kralj ne sme da vlada osim ako nema sveštenička ovlašćenja, a ako pripada nekoj drugoj klasi i silom je zauzeo presto, mora se priključiti sveštenstvu."

Kandidati koje su težili članstvu u religijskim redovima podvrgavani su teškim testovima kako bi dokazali svoju vrednost. Ta iskušenja su nazivana *inicijacije*. One koji bi ih uspešno prošli, sveštenici

1 Palingeneza (grč. πάλιν – opet, ponovo, γένεσισ – rođenje, postanak) – ponovo rađanje, preporod, obnova; moralni preporod čoveka; ponavljanje (ili: nasleđivanje) osobina predaka; vaskrsenje mrtvih na dan strašnog suda; preporod vernika krštenjem. (Nap. prev.)

su pozdravljali kao *braću* i bili su upućivani u tajna učenja. Među drevnima, filozofija, nauka i religija nikada nisu uzimane u obzir odvojeno: svaka je smatrana sastavnim delom celine. Filozofija je bila naučna i religijska, nauka je bila filozofska i religijska, religija je bila filozofska i naučna. Savršena mudrost smatrana je nedostižnom osim ako nije bila rezultat usklađivanja sva tri od ovih izraza duševnog i moralnog delovanja.

Dok moderni lekari proglašavaju Hipokrata za oca medicine, drevni *terapeutici* osnivanje umeća isceljivanja pripisivali su besmrtnom Hermesu. Kliment Aleksandrijski je u opisu knjiga za koje se podrazumevalo da su iz pera Hermesa podelio svete spise u šest opštih klasifikacija, od kojih je jedna, *Pastoforus*, bila posvećena medicinskoj nauci. *Smaragdina*, ili Smaragdna tabla, pronađena u dolini Ebrona i generalno pripisana Hermesu, zapravo je hemijska formula visokog, tajnog reda.

Hipokrat, čuveni grčki lekar, izdvojio je tokom petog veka pre Hrista umeće isceljivanja od drugih nauka hrama i time uspostavio presedan odvojenosti. Jedna od posledica je današnji, široko rasprostranjen, potpun naučni materijalizam. Drevni su shvatali međuzavisnost nauka. Modernisti ne shvataju i, kao rezultat toga, nepotpuni sistemi učenja pokušavaju da održe izolovani individualizam. Prepreke s kojima se suočavaju današnja naučna istraživanja su u velikoj meri posledica štetnih ograničenja nametnutih od strane onih koji nisu voljni da prihvate ono što transcendira konkretne percepcije pet osnovnih ljudskih čula.

❋

PARACELZIJANSKI SISTEM MEDICINSKE FOLOZOFIJE

Dugo zanemarivani aksiomi i formule Hermesove mudrosti su tokom srednjeg veka još jednom skupljeni i složeni po vremenu nastanka, te su učinjeni sistematski pokušaji provere njihove tačnosti. Teofrastu Hohenajmu, koji je sebe nazvao Paracelzus (što znači „veći od Celzusa"), svet duguje za mnoga znanja iz drevnih sistema medicine koja sada poseduje. Paracelzus je ceo svoj život posvetio

proučavanju i izlaganju Hermesove filozofije. Svaki pojam i teorija bili su žito za njegov mlin i, mada članovi medicinskog bratstva sada omalovažavaju uspomenu na njega, kao što su se protivili njegovom sistemu u ono vreme, okultni svet zna da će on tek biti priznat kao najveći lekar svih vremena. Mada su Pracelzusovi neprijatelji njegov jeretički i egzotični temperament koristili kao oružje protiv njega, a njegovu želju za putovanjem nazivali skitanjem, on je bio jedan od retkih umova koji su inteligentno nastojali da pomire umeće isceljivanja sa filozofskim i religijskim sistemima paganizma i hrišćanstva.

Braneći svoje pravo da traga za znanjem u svim delovima zemlje i među svim klasama društva, Paracelsus je napisao:

> „Smatram da zaslužujem pohvalu, a ne kuđenje, zbog toga što sam do sada dosledno sprovodio svoja lutanja. Jer, poštujući prirodu, mogu da posvedočim: onaj ko želi da istraži njene načine mora pešice proputovati kroz njene knjige. Ono što je napisano istražuje se preko slova koja ga čine, a priroda od zemlje do zemlje – koliko zemalja, toliko stranica. Takav je Kodeks Prirode, tako se moraju listati njegove stranice."
>
> (Džon Makson Stilman[2], *Paracelzus*)

Paracelsus je bio veliki posmatrač, a oni koji su ga najbolje poznavali zvali su ga „Drugi Hermes!" i „Švajcarski Trismegistos". Putovao je s kraja na kraj Evrope i možda prodro i u istočne zemlje, dok je trčao za sujeverjima i isterivao iz jazbina navodno izgubljene doktrine. Od Cigana je naučio mnogo o upotrebi lekovitih biljaka, a od Arapa, kao se čini, o izradi talismana i uticaju nebeskih tela. Paracelzus je osetio da je isceljivanje bolesnih daleko važnije od održavanja ortodoksnih medicinskih stanovišta, pa je, ogorčeno napavši terapijski sistem svoga vremena, žrtvovao ono što bi inače

2 *John Maxson Stillman* (1852–1923) – američki hemičar, profesor organske i opšte hemije na Kalifornijskom univerzitetu (*University of California*), direktor odseka za hemiju na Univerzitetu Stanford (*Stanford University*); pun naslov navedenog dela iz 1920. godine je *Teofrast Bombastus fon Hoenajm, zvani Paracelzus: njegova i ličnost i uticaj kao lekara, hemičara i reformatora* (*Theophrastus Bombastus von Hohenheim Called Paracelsus: His Personality and Influence as Physician, Chemist and Reformer*). (Nap. prev.)

bilo dostojanstvena medicinska karijera i umesto nje dobio doživotni progon.

Najvažnije mesto u njegovom umu zauzimala je hipoteza da je sve u univerzumu dobro za nešto; takav njegov stav smatra se razlogom njegovog rezanja gljiva sa nadgrobnih spomenika i ponoćnog sakupljanja rose sa staklenih pločica. Bio je istinski istraživač arkanuma Prirode. Mnogi autoriteti su smatrali da je on bio pronalazač mesmerizma, a da je Mesmer[3] razvio svoje umeće na osnovu proučavanja spīsa ovog velikog švajcarskog lekara.

Krajnji prezir, koji je Paracelzus osećao prema uskim sistemima medicine modernim u njegovo vreme, i svoju osudu njihove neadekvatnosti, najbolje je izrazio na svoj neobičan način:

> „Ali broj bolesti koje potiču iz nekog nepoznatog uzroka je daleko veći od broja onih izazvanih mehaničkim uzrocima, a za takve bolesti naši lekari nemaju leka, jer ne mogu da uklone njihove uzroke, pošto ne znaju koji su. Sve što mogu razborito da učine jeste da posmatraju pacijenta i naprave pretpostavke o njegovom stanju, a pacijent može biti zadovoljan ako mu lekovi koje mu daju ozbiljno ne naškode i ne spreče njegov oporavak. Naši najbolji narodni lekari su oni koji nanose najmanje zla. Ali, na žalost, neki truju svoje pacijente živom, drugi ih čiste ili im puštaju krv do smrti. Postoje neki koji su naučili toliko puno da ih je njihova učenost potpuno odvojila od zdravog razuma, a postoje i oni kojima je mnogo više stalo do vlastite dobiti nego do zdravlja njihovih pacijenata. Bolest ne menja svoje stanje kako bi se prilagodila znanju lekara, već bi lekar trebalo da razume uzroke bolesti. Lekar bi trebalo da je sluga Prirode, a ne njen neprijatelj; trebalo bi da je u stanju da je vodi i usmerava u njenoj borbi za život, a ne da svojim nerazumnim uplitanjem baca nove prepreke na put oporavka."
>
> (Iz *Paragranum*, prevod Franc Hartman)

3 Franc Anton Mesmer (*Franz Anton Mesmer*, 1734–1815), rođen Fridrih Anton Mesmer (*Friedrich Anton Mesmer*) – nemački lekar i astrolog koji je pronašao, kako je s to sam nazvao, *magnétisme animal* (animalni magnetizam) i druge duhovne sile, često zajedno grupisane pod nazivom mesmerizam. Razvoj Mesmerovih ideja i prakse doveo je do toga da škotski hirurg Džejms Brejd (*James Braid*, 1795–1860) 1842. godine razvije hipnozu. (Nap. prev.)

NASLOVNA STRANA KNJIGE ALZE[4]

Iz *Musæum Hermeticum Reformatum et Amplificatum*

Ova naslovna stranica je još jedan primer hermetičkog i alhemijskog simbolizma. Sedmokraka zvezda svetih metala je postavljena tako da je njen jedini crni krak usmeren na dole, čime se simbolizuje Saturn, Razarač. Počevši odmah ulevo od crnog kraka, čitajući u smeru kazaljke na satu, otkriva se kriptična reč VITRIOL, koju formiraju velika početna slova sedam latinskih reči u spoljašnjem krugu.

4 Nemački alhemijski spis anonimnog autora, koji je prvi put štampao Johan Grashof (Hermanus Kondesijanus) [*Johann Grasshof (Hermannus Condeesyanus)*] u *Dyas chymica tripartita* (Frankfurt, 1625), a latinski prevod uključen je u *Musæum Hermeticum* (videti napomenu 13 na strani 410). (Nap. prev.)

Uverenje da gotovo sve bolesti svoj izvor imaju u nevidljivoj prirodi čoveka (Astrumu) je temeljno pravilo hermetičke medicine, jer hermetičari ni na koji način nisu nipodaštavali fizičko telo i verovali su da je čovekovo materijalno ustrojstvo emanacija, ili objektivizacija, njegovih nevidljivih duhovnih načela. Sledi kratak, ali veruje se prilično iscrpan, *résumé*[5] Paracelzusovih hermetičkih načela.

Postoji jedna vitalna supstanca u Prirodi pomoću koje sve opstaje. Zove se *arheus* (*archæus*), ili *vitalna životna sila*, što je sinonim za *astralno svetlo* ili *duhovni vazduh* drevnih. O toj supstanci Elifas Levi je napisao:

> „Svetlost, taj kreativni agens, vibracije od kojih su kretanje i život svih stvari; svetlost, latentna u univerzalnom eteru, zrači oko upijajućih centara, koji, njome prožeti, sa svoje strane projektuju kretanje i život i tako stvaraju kreativna strujanja; svetlost, astralizovana u zvezdama, animalizovana u životinjama, humanizovana u ljudima; svetlost, koja podstiče rast svih biljaka sija u metalima, proizvodi sve oblike Prirode i zakonima univerzalnog saosećanja sve uravnotežuje – to je svetlost koja pokazuje fenomen magnetizma, što ju je prizvao Paracelzus, koja boji krv, oslobođa se iz vazduha kada se on udahne i hermetičkim mehovima izbaci iz pluća."
>
> (*Istorija magije*)

Ta vitalna energija poreklom je iz duhovnog tela zemlje. Svako stvorenje ima dva tela, jedno vidljivo i materijalno, drugo nevidljivo i transcendentno. Ovo potonje sastoji se od eteričnog pandana fizičkog oblika; ono predstavlja prenosioca *arheusa* i može se nazvati *vitalno telo*. Ta eterična *obložna senka* se smrću ne raspršuje, već ostaje sve dok se fizički oblik potpuno ne raspadne. Ti „eterični dvojnici", koji su viđani oko grobalja, podstakli su verovanje u duhove. Pošto je od puno finije supstance nego zemaljsko telo, eterični dvojnik je daleko prijemčiviji za impulse i neskladnosti. Remećenje tog astralno-svetlosnog tela je ono što izaziva mnoge bolesti. Paracelzus je učio da osoba sa nezdravim mentalnim stavom može otrovati sopstvenu eteričku prirodu, a ta infekcija, preusmeravajući prirodni tok *vitalne životne sile*, kasnije će se pojaviti kao fizičko oboljenje. Sve biljke i minerali imaju nevidljivu prirodu sastavljenu od tog „arheusa", ali se svaki manifestuje na drugačiji način.

5 Fr. – rezime, sažetak. (Nap. prev.)

Što se tiče astralno-svetlosnih tela cveća, Žak Gafarel[6] je 1650. godine napisao sledeće:

„Odgovoram da, iako je isečeno u komade, istucano u avanu, pa čak i spaljeno do pepela, ono ipak zadržava (nekom tajnom i čudesnom snagom prirode), kako u soku, tako i u pepelu, isti oblik i sliku koje je imalo pre: i premda nije vidljivo, umećem može biti izneseno i znalac ga može načiniti oku vidljivim. To će možda biti smešna priča za one koji čitaju samo naslove knjiga, ali oni koji blagoizvoljevaju, mogu tu istinu videti potvrđenu, ako se late dela M. Dušesna, S. de la Violeta[7], jednog od najboljih hemičara koje je proizvela naša epoha; on potvrđuje da je lično video odličnog poljskog lekara iz Krakovije, koji je u čašama držao pepeo gotovo svih poznatih trava: tako bi, kada bi neko iz znatiželje zatražio da vidi bilo koju od njih, kao (na primer) ružu, on u jednu od svojih čaša stavio sačuvanog pepela ruže; držeo bi ga iznad upaljene sveće i, uskoro, čim bi ovaj počeo da oseća toplotu, moglo se videti kako pepeo počinje da se pomera, zatim da se uzdiže i raspršava oko čaše i tada bi se pojavio mali tamni oblak, koji bi se razdelio u mnogo delova, a oni bi se rasporedili u dužinu da predstavljaju ružu, tako lepu, tako svežu i tako savršenu, da bi čovek pomislio da je u pitanju materijalna i mirišljava ruža koja raste na ružinom grmu."

(*Nečuvene zanimljivosti u vezi talismanskih skulptura Persijanaca*)

6 *Jacques Gaffarel* (Lat. *Jacobus Gaffarellus*, 1601–1681) – francuski učenjak i astrolog, koji je, sledeći porodičnu tradiciju, studirao medicinu, a zatim postao sveštenik, a glavna interesovanja bila su mu usmerana na polje prirodne istorije i istočnjačkog okultizma, pa je ovladao hebrejskim, persijskim i arapskim jezikom. Pun naslov citiranog dela je *Nečuvene zanimljivosti u vezi talismanskih skulpruta Persijanaca, horoskopa patrijarha i čitanja zvezda* (*Curiositez inouyes sur la sculpture talismanique des Persans, horoscope des Patriarches et lecture des estoiles*). (Nap. prev.)

7 *Monsieur Joseph Du Chesne, Sieur de la Violette* (1546–1609), poznat po latiniziranom imenu Jozef Kvercetan Armenije (*Josephus Quercetanus Armeniacus*) – francuski lekar i politički zastupnik prvog francuskog protestantskog kralja, Anrija IV. Bio je pod velikim uticajem paracelzijanizma, ili, bolje reći, hemijske filozofije s početka XVII veka. Glavno delo mu je *Ad veritatem hermeticae medicinae* (Pariz, 1604). (Nap. prev.)

Paracelzus je, prepoznavši poremećenost eteričnog dvojnika kao najvažniji uzrok bolesti, težio da reharmonizuje njegovu supstancu dovodeći je u vezu s drugim telima čije vitalne energije mogu obezbediti potrebne elemente, ili su dovoljno snažne da nadvladaju uslove bolesti koji postoje u auri obolelog. Njen nevidljivi uzrok se tako otklanja i bolest brzo nestaje.

Prenosnika *arheusa*, ili vitalne životne sile, Paracelzus je nazvao *mumija*. Dobar primer fizičke *mumije* je vakcina, koja je prenosnik polu-astralnog virusa. Sve što služi kao medijum za prenos arheusa, bilo da je organsko ili neorgansko, potpuno fizičko ili delimično produhovljeno, nazivano je mumija. Najuniverzalniji oblik mumije je eter, koji je savremena nauka prihvatila kao hipotetičku supstancu koja služi kao medijum između područja vitalne energije i područja organske i neorganske supstance.

Kontrola univerzalne energije je gotovo nemoguća, osim preko nekog od njenih prenosilaca (mumije). Dobar primer za to je hrana. Čovek ne nabavlja hranu od mrtvih životinja ili biljnih organizama, već kada apsorbuje njihovu strukturu u svoje telo, on prvo stiče kontrolu nad mumijom, ili eteričnim dvojnikom, životinje ili biljke. Kada ostvari tu kontrolu, ljudski organizam preusmerava protok arheusa za vlastitu upotrebu. Paracelzus kaže:

„Ono što čini život sadržano je u mumiji, a obezbeđivanjem dela mumije, obezbeđujemo deo života."

To je tajna lekovitih svojstava talismana i amuleta, jer mumija supstanci od kojih su oni sačinjeni služi kao kanal za spajanje osobe koja ih nosi sa određenim manifestacijama univerzalne vitalne životne sile.

Prema Paracelzusu, na isti način na koji biljke pročišćavaju atmosferu prihvatanjem u svoje ustrojstvo ugljen-dioksida koji izdišu životinje i ljude, tako biljke i životinje mogu prihvatiti i elemente bolesti koje im prenose ljudska bića. Ovi niži oblici života, budući da imaju organizme i potrebe različite od čoveka, često su u stanju da asimiluju ove supstance, a da se ne razbole. U drugim slučajevima, biljka ili životinja umre, žrtvovana da bi inteligentnije, a samim tim korisnije, stvorenje moglo da preživi. Paracelzus je otkrio da se u oba slučaja pacijent postepeno oslobađa bolesti. Kada je niži život potpuno asimilirao stranu mumiju od pacijenta, ili sam umro i raspao se zbog nesposobnosti da to učini, rezultat je potpuni oporavak.

Bilo je potrebno mnogo godina istraživanja kako bi se utvrdilo koje biljke ili životinje najspremnije prihvataju mumije različitih bolesti.

Paracelzus je otkrio da u mnogim slučajevima biljke svojim oblikom pokazuju za koji organ ljudskog tela mogu naefikasnije poslužiti. Paracelzusov medicinski sistem bio je baziran na teoriji da je uklanjanjem bolesne eterične mumije iz organizma pacijenta i izazivanjem njenog prihvatanja unutar prirode nekih udaljenih i neosetljivih stvari relativno male vrednosti, moguće iz pacijenta preusmeriti protok arheusa koji je kontinuirano revitalizovao i hranio bolest. Kada je prenosnik njegovog izražavanja transplantiran, arheus nužno prati svoju mumiju, a pacijent se oporavlja.

❋

Hermetička teorija o uzrocima bolesti

Prema hermetičkim filozofima, postoji sedam primarnih uzroka bolesti. Prvi uzrok su *zli duhovi*. Oni su smatrani za stvorenja rođena iz degenerativnih postupaka, koja žive od vitalnih energija onih sa kojima se povežu. Drugi uzrok je *rastrojstvo duhovne prirode i materijalne prirode*; njih dve, kada su neuspešne u koordinaciji, proizvode psihičku i fizičku nenormalnost. Treći je *nezdrav ili abnormalan mentalni stav*. Melanholija, morbidne emocije, višak osećanja poput strasti, požude, pohlepe i mržnje, utiču na mumiju, odakle reaguju u fizičkom telu, gde rezultiraju čirevima, tumorima, karcinomima, groznicama i tuberkulozom. Drevni su klicu bolesti videli kao jedinicu mumije, koja je bremenita emanacijama zlih uticaja s kojima je imala kontakt. Drugim rečima, klice su sićušna stvorenja rođena iz čovekovih zlih misli i postupaka.

Četvrti uzrok bolesti je ono što orijentalci nazivaju *Karma*, to jest, Zakon o Naknadi, koji zahteva da pojedinac u celosti plati za nepromišljenosti i greške iz prošlosti. Lekar mora biti vrlo oprezan u svom odnosu prema delovanjima ovog zakona, jer bi mogao osujetiti plan Večne pravde. Peti uzrok predstavljaju *kretanja i aspekti nebeskih tela*. Zvezde ne *izazivaju* bolest, ali je *podstiču*. Hermetičari su učili da jak i mudar čovek upravlja svojim zvezdama, dok one upravljaju nad negativnom, slabom osobom. Ovih pet uzroka bolesti su svi po

prirodi nadfizički. Moraju se proceniti induktivnim i deduktivnim rezonovanjem i pažljivim razmatranjem života i temperamenta pacijenta.

Šesti uzrok bolesti je *zloupotreba sposobnosti, organa ili funkcije*, kao što je premaranje organa ili preopterećivanje živaca. Sedmi uzrok je *prisustvo stranih supstanci, nečistoća, ili smetnji u sistemu*. Pod tim treba podrazumevati ishranu, vazduh, sunčevu svetlost i prisustvo stranih tela. Ovaj popis ne uključuje slučajne ozlede, jer one nisu obuhvaćene nazivom bolesti. One su često način na koji se izražava Zakon Karme.

JOHAN BAPTISTA VAN HELMONT[8]

Iz *van Helmont, Ausgang der Artznen-Kunst*

Početkom sedamnaestog veka van Helmont, belgijski alhemičar (koji je zadužio svet uobičajenim terminom *gas*, za razliku od drugih vrsta vazduha), dok je eksperimentisao sa korenom A - -, dotakao je vrh svog jezika, bez gutanja imalo supstance. Rezultat je opisao na sledeći način:

> „Istog trena glava kao da mi je bila čvrsto vezana žicom, a ubrzo nakon toga došlo je do jedinstvene okolnosti, kakvu nikada ranije nisam doživeo. Primetio sam, uz čuđenje, da više ne osećam glavu, niti njome mislim, već regijom stomaka, kao da mi se svest sada smestila u stomak. Prestravljen ovom neobičnom pojavom, preispitivao sam se i istraživao svoje sopstvo pažljivo, ali sam samo postao

8 *Johannes (Jan) Baptista van Helmont* (1579–1644) – rani flamanski (belgijski) hemičar, fiziolog i lekar. Bio je aktivan u godinama koje su usledile odmah nakon Paracelzusa i iatrohemije (medicinske hemije) i ponekad se smatra „osnivačem pneumatičke hemije". (Nap. prev.)

još uvereniji da mi je moć opažanja postala veća i sveobuhvatnija. Ta intelektualna jasnoća bila je povezana s velikim zadovoljstvom. Nisam spavao, niti sam sanjao, bio sam potpuno trezan, a zdravlje mi beše savršeno. Imao sam povremeno ekstaze, ali to nije imalo ničega zajedničkog sa ovim stanjem stomaka, kojim sam mislio i osećao, gotovo potpuno isključivši svaku saradnju glave. U međuvremenu, moje prijatelje obuzeo je strah da ću poludeti. Ali moja vera u Boga i moje podvrgavanje Negovoj volji ubrzo su raspršili strah. To stanje potrajalo je dva sata, nakon čega sam dobio istu vrtoglavicu. Kasnije sam često kušao A - -, ali nikada više nisam uspeo ponovo da reprodukujem ta osećanja."

[Van Helmont, *Demens idea*; preuzeo P. Dejvidson[9] u *Imela i njena filozofija* (*The Mistletoe and Its Philosophy*)]

Van Helmont je samo jedan od mnogih koji su slučajno naleteli na tajne ranog sveštenstva, ali u ovoj epohi ništa ne pruža dokaz o odgovarajućem shvatanju drevnih hermetičkih tajni. Na osnovu opisa koji daje van Helmont, pomenuta biljka verovatno mu je privremeno paralizovala cerebrospinalni nervni sistem, a kao rezultat toga svest mu je bila prisiljena da deluje kroz simpatetički nervni sistem i njegov mozak – solarni pleksus.

Prema heremetičarima, bolest se može sprečiti, ili se protiv nje može uspešno boriti, na sedam načina. Prvo, činima i invokacijama, pomoću kojih lekar naređuje zlom duhu, izazivaču bolesti, da odstupi od pacijenta. Ovaj postupak je verovatno utemeljen na biblijskom izveštaju o čoveku opsednutom zlodusima, kojeg je Isus izlečio zapovedivši zlodusima da ostave čoveka i uđu u krdo svinja. Ponekad zli duhovi ulaze u pacijenta na molbu nekoga ko želi da mu naudi. U tim slučajevima lekar naređuje duhovima da se vrate u onoga ko ih je poslao. Zabeleženo je da su u nekim slučajevima zli duhovi odlazili kroz usta u formi oblaka dima, a ponekad kroz nozdrve u obliku plamena. Postoje čak i potvrde da duhovi mogu otići u obliku ptica i insekata.

9 Piter Dejvidson (*Peter Davidson*, 1842–1929) – škotski okultista, autor više knjiga; koosnivač Hermetičkog bratstva svetlosti [*Hermetic Brotherhood of Light* (HBL)], britanskog okultnog reda iz XIX veka. Rođen je i odrastao u Škotskoj, ali se u drugoj polovini života iselio u Ameriku, gde je, u Džordžiji, bio travar i praktikovao alternativnu medicinu. Pomenuto delo objavljeno je u Glazgovu, 1892. godine. (Nap. prev.)

Drugi metod lečenja je pomoću vibracija. Disharmonije tela se neutrališu zapevanjem čini i intoniranjem svetih imena, ili sviranjem na muzičkim instrumentima i pevanjem. Ponekad su pred očima bolesnika pokazivanje različite boje, jer su drevni, barem delimično, spoznali princip terapije bojama, koja je danas u procesu ponovnog otkrivanja.

Treći način je uz pomoć talismana, amajlija i amuleta. Drevni su verovali da planete kontrolišu funkcije ljudskog tela, te da pravljenjem amajlija od različitih metala mogu da se bore protiv pogubnih uticaja raznih zvezda. Dakle, osobi koja je anemična nedostaje gvožđe. Za gvožđe se verovalo da je pod kontrolom Marsa. Stoga, kako bi se ugroženome obezbedio uticaj Marsa, oko vrata mu je stavljan talisman od gvožđa, na kojem su bila određena tajna uputstva, za koja se znalo da imaju moć prizivanja duha Marsa. Ako bi u sistemu bilo previše gvožđa, pacijent je podvrgavan uticaju talismana sastavljenog od metala koji odgovaraju nekoj planeti koja odbija Mars. Ovaj uticaj bi tako odstranio energiju Marsa i na taj način pomogao da se obnovi normalno stanje.

Četvrti metod bio je pomoću lekovitih trava i biljaka. Mada su koristili metalne talismane, većina drevnih lekara nije odobravala mineralnu medicinu u bilo kom obliku za internu upotrebu. Trave su bile njihovi omiljeni lekovi. Kao i metali, svaka biljka bila je dodeljena jednoj od planeta. Pošto su pomoću zvezda dijagnostifikovali bolest i njen uzrok, lekari su primenjivali biljni protivotrov.

Peti metod lečenja bolesti bila je molitva. Svi drevni narodi verovali su u samilosno zauzimanje Božanstva kako bi ublažilo ljudske patnje. Paracelzus je rekao da će vera izlečiti sve bolesti. Malo ljudi, međutim, poseduje dovoljan stepen vere.

Šesti metod – koji je pre prevencija, nego lečenje – bio je regulacija ishrane i dnevnih životnih navika. Pojedinac bi, izbegavajući stvari koje prouzrokuju bolest, ostajao zdrav. Drevni su verovali da je zdravlje normalno stanje čoveka; bolest je rezultat čovekovog nepoštovanja naloga Prirode.

Sedmi metod bio je „praktična medicina", sastavljena uglavnom od puštanja krvi, čišćenja i sličnih načina lečenja. Ove procedure, mada su umereno korisne, opasne su kada se pretera. Mnogi valjani građani umrli su dvadeset pet ili pedeset godina pre svog vremena zbog drastičnog čišćenja, ili zato što mu je ispuštena sva krv iz tela.

Paracelzus je upotrebljavao svih sedam metoda lečenja, a čak su i njegovi najgori neprijatelji priznali da je ostvario rezultate gotovo čudotvornog karaktera. Nedaleko od njegovog starog imanja u Hoenajmu rosa je veoma obilna u određeno doba godine i Paracelzus je otkrio da je skupljanjem rose prilikom određenih konfiguracija planeta dolazio do vode koja poseduje čudesne lekovite kvalitete, jer je apsorbovala svojstva nebeskih tela.

HERMETIČKO TRAVARSTVO I FARMAKOLOGIJA

Poljske trave bile su svetinja za rane pagane, koji su verovali da su bogovi načinili biljke za lečenje ljudskih bolesti. Kada se pravilno pripremi i primeni, svaki koren i grm bi mogao da se koristi za ublažavanje patnji, odnosno za razvoj duhovne, duševne, moralne ili fizičke sile. U delu *Imela i njena filozofija*, P. Davidson odaje sledeće lepo priznanje biljkama:

> „Knjige su pisane na jeziku cveća i trava, pesniku iz najranijeg doba najslađi i najomiljeniji bili su razgovori s njima, kraljevi su čak srećni da iz druge ruke dobiju njihove esencije kako bi se namirisali; ali, za pravog lekara – Visokog Sveštenika Prirode – oni govore daleko višim i ushićenijim zvucima. Ne postoje biljka ili mineral koji su naučnicima potpuno otkrili svoja svojstva. Kako oni mogu biti sigurni da za svako od otkrivenih svojstava možda ne postoji mnoštvo moći sakrivenih u unutrašnjoj prirodi biljke? Cveće je nazivano 'Zvezde Zemlje', a zašto one ne bi bile lepe? Nije li se ono od vremena svog rođenja smešilo u sjaju sunca tokom dana, a noću dremalo pod sjajem zvezda? Nije li ono došlo iz drugog i duhovnijeg sveta na našu zemlju, budući da je Bog napravio 'sve biljke poljske PRE no što su bile na zemlji, i sve trave poljske PRE NO ŠTO NIKOŠE'?"

Mnogi primitivni narodi koristili su biljne lekovi, uz mnogo izvanrednih izlečenja. Kinezi, Egipćani, i američki Indijanci lečili su travama bolesti za koje moderna nauka ne zna leka. Doktor Nikolas

Kalpeper[10], čiji se plodni život završio 1654. godine, bio je verovatno najpoznatiji travar. Shvativši da su medicinski sistemi njegovog vremena bili krajnje nezadovoljavajući, Kalpeper je usmerio svoju pažnju na poljske biljke i otkrio medijum iscelenja koji mu je doneo opšti ugled.

NIKOLAS KALPEPER

Iz Culpeper, Semeiotica Uranica

Ovaj čuveni lekar, travar i astrolog proveo je veći deo svog života skitajući brdima i šumama Engleske i katalogizujući doslovno stotine lekovitih biljaka. Osuđujući neprirodne metode lekara njegovog vremena, Kalpeper je napisao:

> „Ovo nije ugodna, a još je manje profitabilna knjiga. Posavetovao sam se sa svoja dva brata, DR RAZUMOM i DR ISKUSTVOM, i krenuo na put da posetim svoju majka PRIRODU; po njenom savetu, uz pomoć DR MARLJIVOSTI, napokon sam ostvario svoju želju i, upozoren od strane GOSP. POŠTENJA, stranca u naše doba, da to objavim svetu, to sam i učinio."

(Iz Uvoda za knjigu *Complete Herbal*, izdanje iz 1835. godine)

Doktor Džonson[11] rekao je za Kalpepera da je zaslužio zahvalnost potomstva.

10 *Nicholas Culpeper* (1616–1654) – engleski botaničar, travar, lekar i astrolog. Njegove objavljene knjige *The English Physitian* (1652) i *Complete Herbal* (1653), bogate su farmaceutskim i travarskim znanjem. (Nap. prev.)

11 *Samuel Johnson* (1709–1784), često nazivan dr Džonson – engleski autor koji je dao veliki doprinos engleskoj literaturi kao pesnik, esejist, moralist, literarni kritičar, biograf, urednik i leksikograf. Rezultat njegovog devetogodišnjeg rada je *Rečnik engleskog jezika* (*Dictionary of the English Language*), objavljen 1755. godine, koji se najviše približio savremenom engleskom i opisivan je kao „jedno od najvećih dostignuća koje je jedan učenjak sam ostvario". Rečnik je Džonsonu doneo popularnost i uspeh. (Nap. prev.)

U korelaciji astrologije i travarstva, koju je ustanovio dr Kalpeper, svaka biljka je pod jurisdikcijom jedne od planeta, ili prirodnih izvora svetlosti. On je verovao da bolest kontrolišu nebeske konfiguracije. Svoj sistem lečenja sažeo je na sledeći način:

> „Bolestima se možete suprotstaviti biljkom planete suprotstavljene planeti koja ih izaziva: tako se bolestima Jupitera suprotstavljate biljkama Merkura, i suprotno; bolestima prirodnih izvora svetlosti, biljkama Saturna, i suprotno; bolestima Marsa, biljkama Venere, i suprotno. (...) Postoji i način da se bolesti ponekad leče Saosećanjem, pa tako svaka planeta leči sopstvene bolesti, kao što Sunce i Mesec svojim travama leče oči, Saturn slezenu, Jupiter jetru, Mars žuč i bolesti razdražljivosti, a Venera bolesti generativnih organa."
>
> (*Complete Herbal*)

Srednjovekovni evropski travari samo su delom ponovo otkrili drevne hermetičke tajne Egipta i Grčke. Ovi stari narodi razvili su osnove gotovo svih savremenih umeća i nauka. U to vreme su metodi koje su korišćeni u lečenju bili među tajnama davanim inicijatima Misterija. Unkcije[12], kolirije[13], filteri i napici su spravljani praćeni čudnim obredima. Delotvornost tih lekova je stvar istorijskih zapisa. kâdovi i mirisi su takođe mnogo korišćeni.

Baret u svom *Magu* ovako opisuje teoriju na kojoj su radili:

> „Pošto je naš duh čisto, suptilno, prozračno, vazdušasto i masno isparenje krvi, stoga ništa nije bolje prilagođeno za kolirije od sličnih isparenja, koja su po supstanci prikladnija našem duhu; jer tada, zbog njihove sličnosti, ona više pobuđuju, privlače i preobražavaju duh."

Otrovi su bili temeljito proučavani, a u nekim zajednicama su ekstrakti smrtonosnih biljaka bili davani osobama osuđenim na smrt – kao u slučaju Sokrata. U Italiji su ozloglašene Bordžije umeće trovanja podigli na njen najviši nivo. Nebrojeno briljantnih muškaraca i žena tiho je i delotvorno uklonjeno gotovo nadljudskim znanjem hemije koje je tokom mnogo vekova čuvano u porodici Bordžija.

12 Od lat. *unctio* – mazanje; pomazivanje, posvećivanje, konfirmacija. (Nap. prev.)

13 N. lat. sing. *collyrium*, pl. *colyrria* – preparati za oči. (Nap. prev.)

Egipatski sveštenici otkrili su biljne ekstrakte pomoću kojih je mogla biti izazvana privremena vidovitost i koristili su ih tokom inicijacijskih obreda u svoje Misterije. Droge su ponekad mešane sa hranom koja je davana kandidatima, a u drugim prilikama primenjivane su u obliku svetih napitaka, čija je priroda objašnjena. Ubrzo nakon što bi mu droga bila data, neofit bi dobio napad vrtoglavice. Osećao bi da pluta kroz prostor i, dok mu je fizičko telo bilo apsolutno neosetljivo (čuvano od strane sveštenika kako se ne bi ozledilo), kandidat je prolazio kroz niz čudnih iskustava, kojih se sećao i nakon što bi mu se svest vratila. U svetlosti današnjeg znanja, teško je shvatiti takvo umeće koje je bilo tako visoko razvijeno da je putem doze tečnog medikamenta, mirisa i kâdova moglo skoro trenutno izazvati bilo koje željeno mentalno stanje, pa ipak, takvo umeće zaista je postojalo kod sveštenstva ranog paganskog sveta.

H. P. Blavacka, najistaknutiji okultist devetnaestog veka, o ovoj temi je napisala:

> „Biljke takođe imaju mistična svojstva u najčudesnijem stepenu, a tajne trava, snova i čaranja izgubljene su samo za evropsku nauku i, nepotrebno je i reći, ona za njih ne zna, osim u nekoliko istaknutih slučajeva, kao što su opijum i hašiš. Pa opet, čak i psihički efekti tih nekoliko biljaka na ljudski sistem smatraju se dokazima o privremenom mentalnom poremećaju. Žene Tesalije i Epira, hijerofantkinje u Sabazijevim obredima, svoje tajne nisu ponele sa sobom kada su njihova svetilišta propala. Te tajne su još uvek sačuvane, a oni koji su svesni prirode Some, znaju i svojstva drugih biljaka."
>
> (*Razotkrivena Izida*)

U proročištima su biljne mešavine korišćene za izazivanje privremene vidovitosti, naročito u Delfima. Reči izgovorene u tim nametnutim zanosima smatrane su proročanskim. Savremeni medijumi, dok su pod kontrolom izazvanom delimično samonametnutom katalepsijom, daju poruke donekle slične onima drevnih proroka, ali su njihovi rezultati u većini slučajeva daleko manje tačni, jer današnjim prorocima nedostaje znanja o skrivenim silama Prirode.

Misterije su učile da tokom viših stupnjeva inicijacije sami bogovi uzimaju udela u upućivanju kandidata, ili su barem prisutni,

što je samo po sebi blagoslov. Pošto božanstva borave u nevidljivim svetovima i dolaze samo u svojim duhovnim telima, neofitu je bilo nemoguće da ih spozna bez pomoći droga koja su stimulisale centar vidovitosti u njegovoj svesti (verovatno pinealnu žlezdu). Mnogi inicijati u drevne Misterije isticali su da su razgovarali sa besmrtnicima i da su videli bogove.

Kada su se merila pagana iskvarila, došlo je do podelu u Misterijama. Grupa istinski prosvetljenih odvojila se od ostalih i, čuvajući svoje najvažnije tajne, nestala bez traga. Ostali su se lagano nasukali, kao brodovi bez krme, na stenama izrođenosti i raspada. Neke od manje važnih tajnih formula pale su u ruke profanih, koji su ih izopačili – kao u slučaju Bahanalija, tokom kojih su droge mešane sa vinom i postale uzrok orgijanja.

Tvrdilo se da u određenim delovima zemlje postoje prirodni bunari, izvori ili fontane, u kojima je voda (zbog minerala kroz koje prolazi) prožeta svetim svojstvima. Hramovi su često građeni nedaleko od tih mesta, a u nekim slučajevima su prirodne pećine, koje su slučajno bile u blizini, posvećivane nekom božanstvu.

> „Kandidati za inicijaciju i oni koji su došli da od Bogova traže proročanske snove, pripremani su kroz post, kraći ili duži, nakon čega su uzimali naročito pripremljene obroke, kao i tajanstvene napitke, poput vode Lete i vode Mnemozine u Trofonijevoj pećini, ili kikejona[14] u Eleusinskim Misterijama. Različite droge su lako mešane sa mesom ili stavljane u napitke, u skladu sa stanjem uma ili tela u koje je potrebno baciti primaoca i sa prirodom vizije koju je želeo da dobije."
>
> (Salvert, *Okultna nauka*)

Isti autor navodi da su određene sekte ranog hrišćanstva bile optužene da koriste droge za iste opšte svrhe kao i pagani.

14 *Ciceion*, od hebrejskog kikajon (heb. קיקיון) – naziv za biljku koja se pominje u bilijskoj *Knjizi proroka Jone* (4, 6-11). Ne zna se sa sigurnošću o kojoj se biljci radi; prema nekim hipotezama reč je o tikvi, a prema drugim, o ricinusu, jer se uporedna primena ove reči u hebrejskom odnosi na obe ove biljke. Đ. Daničić je u svom prevodu koristio reč tikva, a dr Bakotić, ricinus. (Nap. prev.)

HEMIJSKI SLOGOVI

Iz *De Monte-Snyder*[15], *Metamorphosis Planetarum*

De Monte-Snider izjavljuje da svaki od prikazanih znakova predstavlja jedan slog sedmosložne reči, a sama reč predstavlja *materia prima*, ili prvu supstancu u svemiru. Pošto su sve supstance sastavljene od sedam sila iskombinovanih prema određenim kosmičkim zakonima, velika tajna se krije unutar sedmerostrukog ustrojstva čoveka i svemira. O sedam znakova koji su prikazani, de Monte-Snider piše:

> „Ko želi da zna pravo ime i karakter *materia prima* spoznaće da su iz kombinacije ovih likova proizvedeni slogovi, a od njih *verbum significativum*[16]."

Sekta Asasina[17], ili Jezidi[18], kako su poznatiji, pokazala je prilično zanimljiv aspekt problema s drogom. U jedanaestom veku se ovaj red, zauzimanjem tvrđave Mont Alamont, ustoličio u Iraku. Hasan Sabah, osnivač reda, poznat kao „Starac sa planine", osumnjičen je da je svoje sledbenike držao pod kontrolom upotrebom opojnih droga. Hasan je ubedio svoje sledbenike da veruju kako su u Raju,

15 Johan de Monte-Snider (*Johann de Monte-Snyder*, c. 1625–1670) nemački alhemičar, poznat ne samo po svojim uspešnim transmutacijama, već i po svojoj alegorijskoj imaginaciji. Pomenuto delo, *Metamorfoza planeta* (*Metamorphosis Planetarum*), je iz 1663. godine. (Nap. prev.)

16 Lat. značenje reči. (Nap. prev.)

17 Asasini, ili hašašini (*Hashshashin*, takođe *Hashishin*, *Hashashiyyin*, ili *Hashasheen*) – arapski naziv za Nizari ogranak šija ismailitskih muslimana tokom srednjeg veka. Samu sebe sekta naziva al-Dava al-Jadida (ar. الدعوة الجديدة – *al-Da'wa al-Jadīda*), što znači Novi poziv (ili Konverzija), kao suprotstavljeno fatimidskom Starom pozivu na konverziju. Poreklo naziva asasin prema jednima jednostavno znači sledbenici Hasana [što se odnosi na persijskog učitelja Hasana Sabaha – *Hassan-i Sabbāh* (per. حسن صباح, ar. حسن الصباح – *Hassan aṣ-Sabbāḥ*, *Hasan ibn Sabbah*, *Hassan Ben Sabbah*, c. 1050–1124)]; s druge strane, termin asasin, kao varijanta reči hašašin, mnogi smatraju da je izveden iz množine od arapske reči „hašaš" (ar. اشَحش – *hashshash*), što znači „korisnik hašiša". (Nap. prev.)

18 Jezidi, ili Jazidi (kurdski ئێزیدی; ar. يزيدي, ili ايزدي) – kurdska, ili moguće asirska etnička grupa, drevnog indo-evropskog porekla. (Nap. prev.)

gde će zauvek ostati ako ga bespogovorno slušaju dok su živi. De Kvinsi[19], u svom delu *Ispovesti uživaoca opijuma* (*Confessions of an Opium Eater*), opisuje naročite psihološke efekte koje stvara ovaj proizvod maka, i korišćenje slične droge koja je možda prouzrokovala rađanje ideje o Raju, što je ispunila umove Jezida.

Filozofi svih epoha učili su da je vidljivi svemir samo deo celine, te da je, po analogiji, i fizičko telo čoveka zapravo najnevažniji deo njegovog složenog ustrojstva. Većina današnjih medicinskih sistema gotovo u potpunosti ignoriše nadfizičkog čoveka. Samo se neznatna pažnja usmerava na uzroke, a napori se koncentrišu na poboljšavajuće efekte. Paracelzus je, primetivši istu tendenciju kod dela lekara njegovog vremena, primetio:

> „Velika je razlika između moći koji uklanja nevidljive uzroke bolesti, što je Magija, i one koja izaziva samo [da] nestanu spoljašnji efekti, što su Medicina, Vračanje i Šarlatanstvo."
>
> (Preveo Franc Hartman)

Bolest je neprirodna i predstavlja dokaz postojanja neprilagođenosti unutar, ili između, organa, ili tkiva. Stalno zdravlje se ne može ponovo steći dok se ne obnovi sklad. Izvanredna karakteristika hermetičke medicine bila je priznavanje da su duhovni i psihofizički poremećaji u velikoj meri odgovorni za stanje koje se naziva fizička bolest. Sveštenici-lekari antičkog sveta su izrazito uspešno koristili sugestivne terapije. Među američkim Indijancima su *Šamani* – ili „Vračevi" – otklanjali bolesti pomoću misterioznih plesova, invokacija i amajlija. Činjenica da su, uprkos svog nepoznavanja savremenih metoda lečenja, ti vračevi doveli do bezbroj izlečenja, zaista je vredna razmatranja.

Magijski rituali koje su egipatski sveštenici koristili za lečenje bolesti bili su utemeljeni na visoko razvijenom shvatanju kompleksnog delovanja ljudskog uma i njegove reakcije na fizičko ustrojstvo. Egipćani i bramini su nesumnjivo shvatali temeljna načela vibroterapeutike. Pomoću napeva i mantri, u kojima su naglašavali zvučanje određenih samoglasnika i suglasnika, izazivali su vibracione reakcije koje su raspršavale zagušenja i pomagale Prirodi u rekonstrukciji povređenih udova i iscrpljenih organizama. Svoje znanje o zakonima koji upravljaju vibracijama primenjivali su takođe i na duhovno ustrojstvo čoveka; svojim intoniranjima su stimulisali latentne centre svesti i time znatno povećavali osetljivost subjektivne prirode.

U *Knjizi dolaska kroz dan*[20] su i do danas sačuvane mnoge egipatske tajne. Mada je ovaj drevni svitak preveden, samo nekolicina shvata tajnu: značenje njegovih magijskih odlomaka. Orijentalni narodi imaju oštroumno shvatanje dinamike zvuka. Oni znaju da svaka izgovorena reč ima ogromnu moć, te da, određenim kombinacijama reči, mogu da stvore vrtloge sile u, za njih, nevidljivom univerzumu i tako duboko utiču na fizičku supstancu. *Sveta Reč* kojom je ustanovljen svet, *Izgubljena Reč*, za kojom masonerija još uvek traga, i trostruko Božansko Ime, simbolizovano sa *A. U. M.* – hinduskim kreativnim tonom – sve to ukazuje na poštovanje pridavano načelu zvuka.

Takozvana „nova otkrića" savremene nauke često su samo ponovna otkrića tajni poznatih sveštenicima i filozofima drevnog paganstva. Nehumanost čoveka prema čoveku rezultirala je gubitkom zapisa i formula, koji bi, da su sačuvani, rešili mnoge od najvećih problema ove civilizacije. Mačem i ugarkom, narodi su izbrisali zapise svojih predaka, a onda se neizbežno susreli sa preranom sudbinom da im je potrebna upravo ta mudrost koju su uništili.

19 Tomas de Kvinsi (*Thomas de Quincey*, 1785–1859) – engleski autor i intelektualac, najpoznatiji upravo po navedenoj knjizi iz 1821. godine, čiji je pun naslov *Confessions of an English Opium-Eater*. (Nap. prev.)

20 *Knjiga dolaska [ili Odlaska] kroz dan* je drevni egipatski pogrebni tekst, koji se uobičajeno naziva *Knjiga mrtvih*. To je tekst koji predstavlja opis drevnog egipatskog koncepta zagrobnog života, odnosno zbirku himni, čarolija i uputa pomoću kojih su pokojnici mogli prolaziti kroz poteškoće u zagrobnom životu. *Knjiga mrtvih*, odnosno, *Knjiga dolaska [ili Odlaska] kroz dan*, najčešće je pisana na svicima papirusa, te smeštana u mrtvačke sanduke ili grobnice pokojnika. (Nap. prev.)

KABALA, TAJNA DOKTRINA IZRAELA

❁

Pisani i nepisani zakoni ❁ Poreklo kabalističkih spisa ❁ Rabin Simeon ben Johaj ❁ Velike kabalističke knjige ❁ Podela kablističkog sistema ❁ Sefer Jecira

❁

Albert Pajk, citirajući iz *Transcendentalne magije*, ovako sažima značaj kabalizma kao ključa za masonski ezoterizam:

> „Čovek je ispunjen divljenjem kada prodre u Svetilište Kabale, kada se suoči sa doktrinom tako logičnom, tako jednostavnom, a u isto vreme tako apsolutnom. Neophodno jedinstvo ideja i znakova, osveštavanje najosnovnijih istina primitivnim znakovima; Trojstvo Reči, Slova i Brojeva; filozofija jednostavna kao azbuka, duboka i beskrajna kao Reč; teoreme potpunije i svetlije od Pitagorinih, teologija sažeta tako da se može zbrojati na prste; Beskonačno koje se može održati na dlanu ruke deteta; deset cifara i dvadeset i dva slova, trougao, kvadrat i krug – sve su to elementi Kabale. To su osnovni principi pisane Reči, odraza one izgovorene Reči, koja je stvorila svet!"
>
> (*Moral i dogma*)

Hebrejska teologija bila je podeljena na tri dela. Prvi je bio *zakon*, drugi je bio *duša zakona*, a treći – *duša duše zakona. Zakon* su učila sva deca Izraela, *Mišna*, ili duša zakona, otkrivana je rabinima i nastavnicima, ali je *Kabala*, duša duše zakona, bila vešto skrivena i samo najviši inicijati među Jevrejima upućivani su u njena tajna načela.

Prema nekim jevrejskim misticima, Mojsije se tri puta penjao na planinu Sinaj, ostajući u prisustvu Boga svaki put po četrdeset dana. Tokom prvih četrdeset dana proroku su date ploče pisanog zakona,

tokom drugih četrdeset dana primio je dušu zakona, a tokom poslednjih četrdeset dana Bog ga je uputio u tajne kabale, duše duše zakona. U prve četiri knjige *Pentateuha* Mojsije je sakrio tajna uputstva koja mu je dao Bog, a proučavaoci kabale su unutar tog teksta vekovima tragali za tajnom doktrinom Izraela. Kao što je duhovna priroda čoveka skrivena u njegovom fizičkom telu, tako je nepisani zakon *Mišna* i *Kabala* – skriven unutar pisanih učenja Mojsijevog koda. *Kabala* znači *tajna ili skrivena tradicija, nepisani zakon*, a prema ranom Rabinu, data je čoveka ne bi li, uz pomoć njenih teško shvatljivih načela, mogao naučiti da razume tajnu kako univerzuma oko sebe tako i univerzuma unutar sebe.

Poreklo kabalizma je legitiman predmet kontroverzi. Rani inicijati Kabalističkih Misterija verovali su da je o njenim načelima prvo poučavao Bog u školi Svojih anđela, pre pada čoveka. Anđeli su kasnije saopštili tajne Adamu, tako da, kroz znanje stečeno shvatanjem njenih principa, palo čovečanstvo može povratiti svoj izgubljeni položaj. Anđeo Razijel poslat je s neba da uputi Adama u tajne kabale. Različiti anđeli dobili su zadatak da u ovu tešku nauku iniciraju patrijarhe koji su sledili. Tofijel je bio učitelj Simu, Rafael Isaku, Metatron Mojsiju, a Mihael Davidu. [Videti *Vere sveta* (*Faiths of the World*).]

Kristijan D. Ginsburg[1] je napisao:

> „Od Adama je prešla do Noja, a zatim do Avrahama, prijatelja Božjeg, koji je s njom emigrirao u Egipat, gde je patrijarh dopustio da deo te tajanstvene doktrine iscuri. Tako su Egipćani stekli neko znanje o njoj, a drugi istočni narodi mogli su da je uvedu u svoje filozofske sisteme. Mojsije, koji je naučio sve mudrosti Egipta, najpre je u nju iniciran u zemlji u kojoj je rođen, ali je najstručniji u njoj postao u vreme svog lutanja pustinjom, kada ne samo da joj je posvetio slobodno vreme čitavih četrdeset godina, već mu je lekcije o njoj držao jedan od anđela. (...) Mojsije je takođe inicirao sedamdeset Starešina u tajne ove doktrine, a oni su ih, opet, prenosili iz ruke u ruku. Od svih koji formiraju neprekinutu liniju tradicije, David i Solomon bili su najviše inicirani u Kabalu."
>
> [Videti *Kabala* (*The Kabbalah*)]

1 Kristijan Dejvid Ginsburg (*Christian David Ginsburg*, 1831–1914) – britanski naučnik (Poljak rođenjem), stručnjak za *Bibliju* i proučavalac masoretske tradicije u judaizmu. (Nap. prev.)

Prema Elifasu Leviju, tri najveće knjige kabalizma su *Sefer Jecira*, *Knjiga Stvaranja*; *Sefer ha Zohar*, *Knjiga Sjaja*, i *Apokalipsa*, *Knjiga Otkrivenja*. Vreme pisanja ovih knjiga nije temeljno ustanovljeno. Kabalisti tvrde da je *Sefer Jeciru* napisao Avraham. Mada je to daleko najstarija kabalistička knjiga, verovatno je iz pera rabina Akibe, iz 120. godine posle Hrista.

Sefer ha Zohar je verovatno napisao Šimon ben Johaj, Akibin učenik. Rabina Šimona je Lucije Ver, koregent cara Marka Aurelija Antonina, osudio na smrt oko 161. godine. On je pobegao sa svojim sinom i, skrivajući se u pećini, prepisao rukopis *Zohara*, uz pomoć Ilije, koji se povremeno pred njima pojavljivao. Šimon je u pećini proveo dvanaest godina, tokom kojih je razvio komplikovnu simboliku „Velikog Lica" i „Malog Lica". Rabin Šimon je preminuo dok je diskutovao sa učenicima i „Svetiljka Izraela" je ugašena. Njegovu smrt i sahranu pratile su mnoge natprirodne pojave. Legenda kaže da tajne doktrine kabalizma postoje od početka sveta, ali da je rabin Šimon bio prvi čovek kojem je dopušteno da ih sažme u pisani oblik. Hiljadu dvesta godina kasnije, knjige koje je on sastavio otkrio je i objavio, za dobrobit čovečanstva, Moše de Leon. *Postoji i mogućnost* da je Moše de Leon sam sastavio *Zohar* oko 1305. godine, crpeći materijal iz nepisanih tajni ranijih jevrejskih mistika. Vreme nastanka *Apokalipse*, koja se prisuje sv. Jovanu Bogoslovu, takođe je neizvesno, a identitet njenog autora nikada nije dokazan na zadovoljavajući način.

Zbog svoje sažetosti i zato što predstavlja ključ za kabalističku misao, *Sefer Jecira* je u ovom poglavlju reprodukovana u celini. *Sefer ha Zohar* do sada, kao što je poznato, nikada nije u potpunosti preveden na engleski jezik, ali se može dobiti na francuskom. (S. L. Mekgregor Maters preveo je tri knjige *Zohara* na engleski.) *Zohar* sadrži velik broj filozofskih načela, a parafraza njegove istaknute suštine otelotvorena je u ovom radu.

Nekolicina je shvatila kakav je uticaj kabalizam imao na srednjovekovnu misao, kako hrišćansku tako i jevrejsku. On je učio da unutar svetih spisa postoji skrivena doktrina koja je ključ za te spise. To je simbolizovano ukrštenim ključevima na papskom grbu. Mnoštvo učenih umova počelo je potragu za tim arkanskim istinama pomoću kojih bi narod bio iskupljen, a da njihov rad nije ostao nenagrađen, pokazuju njihovi kasniji spisi.

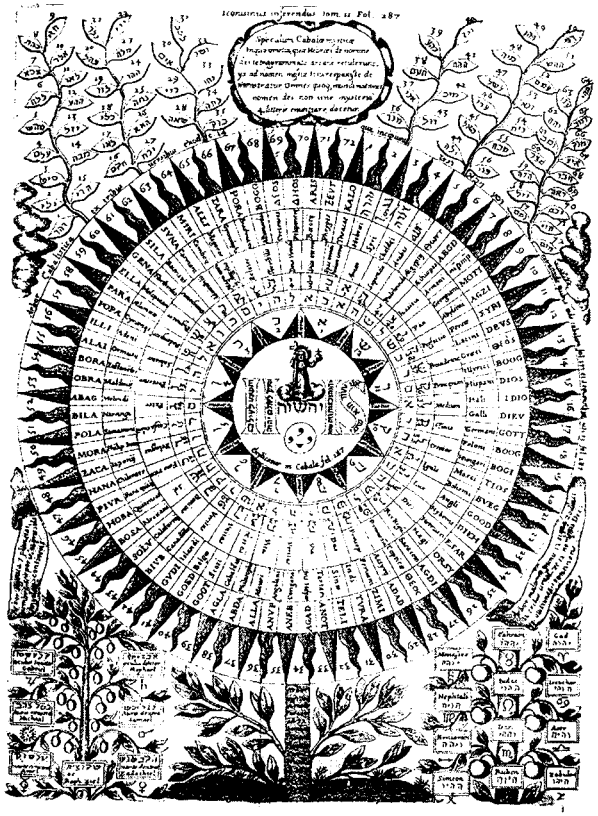

SEDEMDESET DVA IMENA BOGA

Iz *Kircher, Œdipus Ægyptiacus*

Ovaj retki isečak pokazuje ime Boga na sedamdeset dva jezika upisano na laticama simboličnog suncokreta. Iznad kruga su sedamdeset i dve moći Boga prema hebrejskoj kabali. Donje drvo na levoj strani nosi simbole planeta, a donje drvo na desnoj strani sadrži znake zodijaka i imena plemena Izraelovih. Ezoterijske doktrine kabale su usklađene sa tajnim učenjima svih filozofskih škola, ali je neobičan metod kojim mudrima otkrivaju svoje tajne, a skrivaju ih od neukih. Kako religijski svet svoje spise tumači obrazovnim sredstvima dvadesetog veka, postaje sve očigednije da svete knjige nisu istorijski dokumenti, već da su kraljevi, mudraci, proroci i spasitelji, koje su proučavaoci *Biblije* od davnina poštovali kao nekad postojeće ličnosti, zapravo samo personifikovani atributi samog čoveka.

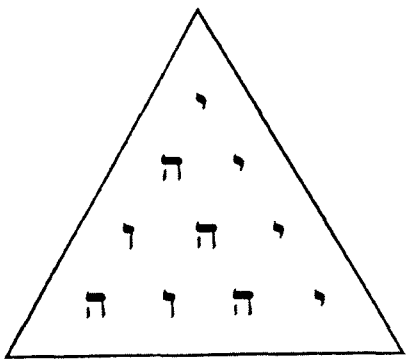

TETRAGRAMATON

Svrstavanjem četiri slova Velikog Imena, י ה ו ה, (*I H V H*), u obliku pitagorejskog tetraktisa, manifestuju se 72 moći Velikog Imena Boga. Ključ problema je sledeći:

•	=		I	=	10	=	10
• •	=		H I	=	5 + 10	=	15
• • •	=		V H I	=	6 + 5 + 10	=	21
• • • •	=	H	V H I	=	5 + 6 + 5 + 10	=	26
					Veliko Ime Boga	=	72

Teorije kabalizma su nerazmrsivo isprepletane sa načelima alhemije, hermetizma, rozenkrojcerstva i slobodnog zidarstva. Reči *Kabalizam* i *Hermetizam* se sada smatraju sinonimnim pojmovima koji pokrivaju svu arkanu i ezotericizam antike. Jednostavan kabalizam prvih vekova hrišćanske ere postupno je evoluirao u razrađen teološki sistem, koji je postao toliko sadržajan da je gotovo nemoguće shvatiti njegove dogme.

Kabalisti su podelili upotrebu njihove svete nauke u pet odeljaka. *Prirodna Kabala* je korišćena isključivo da pomogne istraživaču u njegovom proučavanju misterija Prirode. *Analogna Kabala* je formulisana tako da pokazuje odnos koji postoji između svih stvari u Prirodi i ona objavljuje mudrima da su sva stvorenja i supstance u suštini jedno, a da je čovek – Mali Univerzum – minijaturna replika

Boga – Velikog Univerzuma. *Kontemplativna Kabala* je evoluirala zarad otkrivanja misterija nebeskih sfera kroz više intelektualne sposobnosti. Uz njenu pomoć omogućeno je da sposobnostima apstraktnog razmišljanja budu spoznati nemerljivi nivoi beskonačnosti i da se uvidi način spoznaje stvorenja koja unutar njih postoje. *Astrološka Kabala* upućivala je one koji su proučavali njenu nauku u moć, veličinu i stvarni sadržaj zvezdanih tela, a takođe im je otkrivala i mistična ustrojstva samih planeta. Petu, ili *Magijsku Kabalu*, proučavali su oni koji su težili da steknu kontrolu nad demonima i subhumanim inteligencijama nevidljivog sveta. Takođe je bila veoma cenjena i kao metod lečenja bolesnih pomoću talismana, amuleta, amajlija i invokacija.

Sefer Jecira se, prema Adolfu Franku[2], razlikuje od ostalih svetih knjiga po tome što ne objašnjava svet i pojave kojima je on pozornica oslanjajući se na ideju Boga, ili postavljajući sebe kao tumača vrhovne volje. Ovaj drevni spis pre otkriva Boga na osnovu procene višestrukog dela Njegovih ruku. U pripremi *Sefer Jecire* za razmatranje čitaoca, upoređeno je pet odvojenih engleskih prevoda. Rezultat, mada obuhvata istaknute crte svakog od njih, nije direktan prevod s bilo kog hebrejskog ili latinskog teksta. Iako je cilj bio da se prenese duh, a ne slovo drevnog dokumenta, nema većih odstupanja od originalnog izlaganja. Do sada je, koliko je poznato, prvi prevod *Sefer Jecire* na engleski uradio velečasni dr Isidor Kališ[3], 1877. godine (videti Artura Edvarda Vejta). U tom prevodu engleske reči prate hebrejski tekst. Rad dr Kališa je korišćen kao osnova za tumačenje koje sledi, ali je uključen i materijal uzet od drugih autoriteta i prepisani su mnogi odlomci kako bi se pojednostavila opšta tema.

---

2 *Adolphe Franck* (1809–1893) – francuski filozof, koji je kao dečak pokušao da dobije rabinsku stipendiju, a kada nije uspeo, jedno vreme je učio medicinu, da bi se, na posletku, posvetio filozofiji. Uspešno je predavao na koledžima u Dueu, Nantu, Versaju i na *Collège Charlemagne* u Parizu. Objavio je više radova, među kojima su *Kabala, ili filozofija religije Jevreja* (*La Kabbale ou Philosophie Religieuse des Hébreux*) (1843), šestotomni *Rečnik filozofskih nauka* (*Dictionnaire des Sciences Philosophiques*) (1843–1852) i druga dela. (Nap. prev.)

3 *Isidor Kalisch* (1816–1886) – rabin rođen u Pruskoj, a živeo je u Nemačkoj, Engleskoj i SAD; proučavao je teologiju i filozofiju, a pisao i prozu i stihove. (Nap. prev.)

Pri ruci je takođe bila i rukopisna kopija na engleskom jeziku dr Džona Pistora (*John Pistor*) *Knjige o kabalističkom umeću* (*Book of the Cabalistick Art*)[4]. Taj dokument nije datiran, ali sudeći prema opštem stilu pisanja, kopija je napravljena tokom osamnaestog veka. Treći tom korišćen kao referenca bio je *Sefer Jecira* pokojnog Viljema Vina Vestkota, maga Rozenkrojcerskog društva Engleske. Četvrta knjiga bila je *Sefer Jecira*, ili Knjiga Stvaranja, prema prevodu objavljenom u delu *Svete knjige i rana literatura Istoka* (*Sacred Books and Early Literature of the East*), čiji urednik je prof. Čarls F. Horn[5]. Peta je bila skorašnja publikacija, *Knjiga stvaranja* (*Book of Formation*), Knuta Stenringa[6], u kojoj je uvod Artura Edvarda Vejta. Pri ruci su takođe bile još četiri kopije – dve nemačke, i po jedna hebrejska i latinska. Određeni delovi *Sefer Jecire* smatraju se starijim i autentičnijim od ostatka, ali polemika u vezi toga je toliko zbunjujuća i neproduktivna da je beskorisno dodavati bilo kakve komentare. Sumnjivi odlomci su stoga uključeni u dokument na mestima gde po prirodi pripadaju.

❋ ❋ ❋

SEFER JECIRA, KNJIGA STVARANJA

Prvo poglavlje

1 JAH, Gospod nad Vojskama, drevni Elohim, Kralj Univerzuma, Svemogući, Milosrdni i Milostivi Bog, Vrhovni i Hvaljeni, Stanovnik u Visini, čije prebivalište je Večnost, koji je Uzvišen i Najsvetiji, utisnuo je Svoje ime i uredio (formirao) i stvorio Univerzum u trideset dve misteriozne staze (faze) mudrosti (nauke),

4 Delo nemačkog humaniste Johana Rojhlina (*Johann Reuchlin*, 1455–1522) iz 1517. godine, čiji je naslov u originalu *De Arte Cabbalistica*. (Nap. prev.)

5 Čarls Frensis Horn (*Charles Francis Horne*, 1870–1942) – američki autor, profesor engleskog na Njujorškom gradskom koledžu (*City College of New York*). Napisao je ili uredio više od sto knjiga, većinom višetomnih istorijskih radova. (Nap. prev.)

6 *Knut Stenring* (1895–1978) – švedski učenjak, vrsni poznavalac hebrejskog; *Knjiga Stvaranja* u njegovom prevodu objavljena je 1923. godine. (Nap. prev.)

putem tri Sefarim[7], poimence, Brojevima, Slovima i Zvucima, koji su u Njemu jednom i isto s Njim.

2. Deset Sefirot (deset svojstava Neizrecivog Jednog) i dvadeset dva slova su temelj svih stvari. Od tih dvadeset dva slova tri se zovu „Majke", sedam „Dvostruki", a dvanaest „Prosti".

3. Deset brojeva (Sefirot) Ni iz čega, analogni su sa deset prstiju na rukama i deset nožnih prstiju, pet gore naspram pet dole. U sredini između njih je savez sa Jedinim Jednim Bogom. U duhovnom svetu je savez glasa (Reč), a u materijalnom svetu obrezanje tela (Avrahamov obred).

4. Deset je brojeva (Sefirot) Ni iz čega, deset – ne devet, deset – ne jedanaest. Shvati tu veliku mudrost, shvati to znanje i budi mudar. Istraži misteriju i pažljivo je prouči. Ispitaj sve stvari pomoću deset Sefirot. Vrati Reč njenom Stvoritelju i odvedi Stvoritelja natrag do Njegovog prestola. On je jedini Tvorac i osim Njega nema drugog. Njegovih svojstava je deset i bezgranična su.

5. Deset neizrecivih Sefirot imaju deset beskonačnosti, a to su:
beskonačan početak i beskonačan kraj,
beskonačno dobro i beskonačno zlo,
beskonačna visina i beskonačna dubina,
beskonačni Istok i beskonačni Zapad,
beskonačni Sever i beskonačni Jug,
a nad njima je Gospod, Najveće Jedno, odani Kralj. On vlada nad svim u svemu iz Svog svetog prebivališta za vek vekova.

6. Izgled deset sfera (Sefirot) Ni iz čega je poput bljeska munje, ili iskričavog plamena, i one su bez početka i kraja. Božja Reč

7 Sefarim (heb. ספרים – *Sepharim*) je množina od Sefer (heb. סֵפֶר – *Sepher*), što znači nešto što je napisano, knjiga (kao i u prethodnim sličnim slučajevima reč nećemo menjati po našim padežima). Koren reči ne znači samo napisati, već i obeležavati u najširem smislu. Kabala razlikuje tri Sefarim, Sefer, Safar (heb. סָפַר – *Saphar*) i Sipur (heb. סִפּוּר – *Sipur*), a tumače se kao „Brojevi, Slova i Zvuci", ili „Broj, Pisanje i Govor", ili „Broj, Brojanje i Izbrojano", ili „Broj, Izbrojano i Međuodnos", ili „Tekst, Broj i Posredovanje", čijim posredstvom je formiran svet. (Nap. prev.)

je u njima kada idu napred i kad se vraćaju. One trče po Njegovoj naredbi poput vihora i padaju ničice pred Njegovim prestolom.

7. Deset Sefirot imaju svoj kraj povezan s njihovim početkom, a njihov početak povezan je s njihovim krajem, sjedinjeni kao što je plamen spojen da živim ugljem, jer Gospod je Najveće Jedno i pored Njega nema drugog. Pre Jednog šta se može izbrojati?

8. Što se tiče broja (10) sfera postojanja (Sefirot) Ni iz čega, zapečati svoje usne i čuvaj svoje srce kada ih razmatraš, a ako otvoriš usta da progovoriš i tvoje se srce okrene prema mislima, kontroliši ih, vraćajući se tišini. Ovako je pisano: „I ta stvorenja trčahu i vraćahu se kao munje." (Jezekilj 1:14)[8] I o tome mudar beše savez napravljen s nama.

9. Ovo je deset emanacija broja Ni iz čega:

1. Duh živog Elohim, blagosloven da je i više nego blagosloven živi Elohim vekova. Njegov Glas, Njegov Duh i Njegova Reč su Sveti Duh.

2. On je proizveo vazduh iz duha, a u vazduhu je sazdao i uspostavio dvadeset dva zvuka – slova. Tri od njih bilo je temeljno, ili majke; sedam je bilo dvostruko, a dvanaest ih je bilo prosto (samo); ali duh je prvi i iznad svega.

3. Praiskonske vode On je izvadio iz vazduha. U njima je sazdao dvadeset dva slova i ustanovio ih od blata i ilovače, napravivši ih poput granice, stavljajući ih gore poput zida i opkolivši ih kao bedemom. On izli snega na njih i on posta zemlja, kao što piše: „On snegu kaže padni na zemlju." (Jov 37: 6)

4. Vatru (eter) On je izvukao iz vode. On njome utisnu i uspostavi Presto Slave. On je oblikovao Serafime, Ofanime i Sveta Živa Stvorenja (Heruvimi?), kao svoje anđele službitelje, i sa (od) njih tri On sazda svoje prebivalište, kao što piše: „Glasnike svoje od vetrova čini, sluge svoje od plamena ognjenih." (Psalmi 104:4.)

5. On odabra tri suglasnika [י ה ו (I, H, V)] među prostim slovima – dok je tajna pripadala trima majkama, ili prvim elementima; א מ ש [A, M, Š (Sh)], vazduh, voda, vatra (eter). On

8 Ovaj i citati iz *Biblije* koji slede, u prevodu su dr Luja Bakotića. (Nap. prev.)

ih zapečati Svojim duhom i oblikova ih u Veliko Ime, a njime zapečati svemir u šest pravaca. On se okrenu prema gore i zapečati visinu sa י ה ו (I, H, V).

6. On se okrenu prema dole i zapečati dubinu sa ו י ה (H, I, V).

7. Okrenu se prema napred i zapečati Istok sa ה י ו (V, I, H).

8. Okrenu se unatrag i zapečati Zapad sa ו ה י (V, H, I).

9. Okrenu se desno i zapečati Jug sa י ו ה (I, V, H).

10. Okrenu se levo i zapečati Sever sa ה ו י (H, V, I).

NAPOMENA: Ovaj raspored slova Velikog Imena je prema velečasnom dr Isidoru Kališu.

10. To je deset neizrecivih postojanja Ni iz čega, iz duha Boga Živoga emanirao je vazduh, iz vazdiha – voda, iz vode – vatra (eter), iz vatre – visina i dubina, Istok i Zapad, Sever i Jug.

Drugo poglavlje

1. Postoje dvadeset dva osnovna (zvuka i) slova. Tri su prvi elementi (voda, vazduh, vatra), osnove, ili majke; sedam su dvostruka slova, a dvanaest su prosta slova. Tri osnovna slova מ ש א imaju za osnovu ravnotežu. Na jednom kraju vage su vrline, a na drugom poroci, dovedeni u ravnotežu od strane jezika. Od osnovnih slova מ (M) je nemo poput vode, ש [Š (Sh)] sikće poput vatre, א (A) pomiruje dah između njih.

2. Pošto je Bog oblikovao, imenovao i ustanovio dvadeset dva osnovna slova, On je kombinovao, vagao i razmenjivao ih (svakog sa svakim), i sazdao od njih sva bića koja postoje, kao i sva koja će biti sazdana u vremenu koje dolazi.

3. On je uspostavio dvadeset dva osnovna slova, oblikovana glasom, a dahom utisnuta u vazduh. Postavio ih je tako da se čujno izgovaraju u pet različitih delova ljudskih usta: naime, guturali, א ה ח ע; palatali, ג י כ ק; lingvali, ט ד ל נ ת; dentali, ז ש ס ר צ, labijali, ב ו מ פ.[9]

9 Grleni, prednjonepčani, jezični, zubni i usneni glasovi. (Nap. prev.)

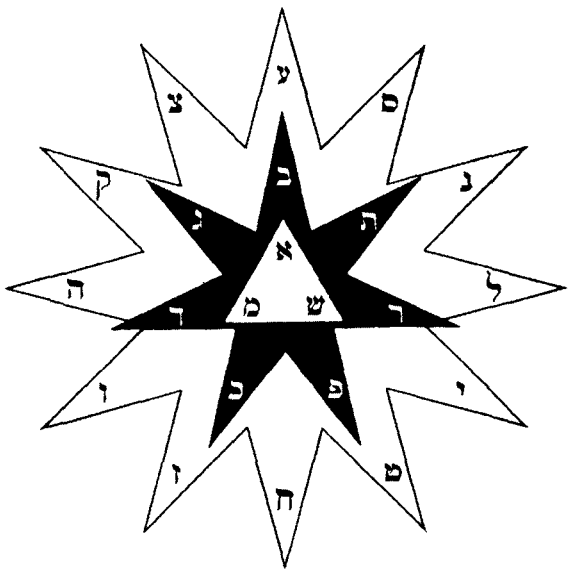

HEBREJSKA SLOVA PREMA *SEFER JECIRI*

U centralnom trouglu su tri Slova Majke, a iz njega izlazi sedam Dvostrukih Slova – planete i nebesa. Oko crne zvezde su znakovi zodijaka simbolizovani sa dvanaest Prostih Slova. U sredini ove zvezde je Nevidljivi Presto Najdrevnijeg od Drevnih – Vrhovnog Neodredivog Stvoritelja.

4. On je namestio dvadeset i dva osnovna slova u prsten (sferu) poput zida sa dvesta trideset jednim vratima, i okrenuo sferu u napred i u nazad. Okrenuta prema napred, sfera je označavala dobro, a obrnuto, zlo. Tri slova mogu poslužiti za primer: nema ničeg boljeg od ע נ ג (O, N, G), zadovoljstva (radosti), a ničeg goreg od נ ג ע (N, G, O), kuge (žalosti).

5. Kako je to sve postignuto? On je kombinovao, vagao i menjao: א (A) sa svim ostalim slovima redom i sva ostala, opet, sa א (A), pa sve opet sa ב (B), i tako sa čitavim nizom slova. Stoga sledi da postoji dvesta trideset jedan raspored, ili vrata, kroz koje moći slova idu dalje; svako stvorenje i svaki jezik proizašao je iz Jednog Imena i kombinacije njegovih slova.

6. On je stvorio realnost Ni iz čega. On je nepostojanje pozvao u postojanje i istesao kolosalne stubove od nedodirljivog vazduha. To je prikazano na primeru kombinovanja slova א (A) sa svim ostalim slovima, i svih ostalih slova sa א. Govoreći, On je stvorio sva stvorenja i sve reči snagom Jednog Imena. Kao

ilustraciju, zamislite dvadeset i dve osnovne supstance iz primitivne supstance א. Proizvodnja svakog stvorenja iz dvadeset i dva slova je dokaz da su ona, u stvarnosti, dvadeset dva dela jednog živog tela.

TREĆE POGLAVLJE

1. Prva tri elementa (slova Majke, א מ ש) nalikuju na vagu; na jednom kraju su vrline, a na drugom poroci, dovedeni u ravnotežu od strane jezika.

2. Tri Majke, א מ ש, zatvaraju veliku, prekrasnu i nepoznatu misteriju i zapečačene su sa šest krila (ili elementarnih krugova), naime, vazduhom, vodom, vatrom – od kojih je svaka podeljena na aktivnu i pasivnu moć. Majke, א מ ש, su rodile Očeve (progenitore), a oni su rodili generacije.

3. Bog je imenovao i uspostavio tri Majke, א מ ש, kombinovao, vagao i razmenjivao ih, oblikujući od njih tri Majke, u svemiru, u godini i u čoveku (muškom i ženskom).

4. Tri Majke, א מ ש, u svemiru su: vazduh, voda i vatra. Nebo je stvoreno iz elementarne vatre (ili etera) ש, zemlja, koja se sastoji od mora i kopna, od elementarne vode, מ, a atmosferski vazduh iz elementarnog vazduha, ili duha, א, koji uspostavlja ravnotežu među njima. Tako su sve stvari proizvedene.

5. Tri Majke, א מ ש, proizvode u godini toplotu, hladnoću i umereno stanje. Toplota je nastala od vatre, hladnoća od vode, a umereno stanje od vazduha, koji ih uravnotežava.

6. Tri Majke, א מ ש, proizvode u čoveku (muškom i ženskom) grudi, stomak i glavu. Glava je bila sazdana od vatre, ש; stomak od vode, מ, a prsa (*thorax*) od vazduha, א, koji ih uravnotežava.

7. On je učinio da slovo א (A) dominira u primordijalnom vazduhu, krunisao ga, kombinovao ga sa druga dva i zapečatio vazduh u svemiru, umereno stanje u godini i grudi kod čoveka (muškog i ženskog).

8. On je učinio da slovo מ (M) dominira u primordijalnoj vodi, krunisao ga, kombinovao ga sa druga dva i zapečatio zemlju u svemiru (uključujući kopno i more), hladnoću u godini i stomak kod čoveka (muškog i ženskog).

9. On je učinio da slovo ש [Š (Sh)] dominira u primordijalnoj vatri, krunisao ga, kombinovao ga sa druga dva i zapečatio nebo u svemiru, toplotu u godini i glavu kod čoveka (muškog i ženskog).

Četvrto poglavlje

1. Sedam dvostrukih slova, ב ג ד כ פ ר ת [B, G, D, K, P, R, T (Th)], imaju duplirani izgovor (dva glasa), aspirativni i neaspirativni[10], naime: ב ב, ג ג, ד ד, פ פ, ר ר, ת ת. Oni služe kao model mekoće i čvrstoće, snage i slabosti.

2. Sedam dvostrukih slova simbolizuje mudrost, bogatstvo, plodnost, život, moć, mir i ljupkost.

3. Sedam dvostrukih slova takođe označava i antiteze kojima je izložen ljudski život. Suprotnost mudrosti je ludost, bogatstvu – siromaštvo, plodnosti – sterilitet, životu – smrt, moći – zavisnost, miru – rat, a lepoti – deformitet.

4. Sedam dvostrukih slova ističe šest dimenzija, visinu, dubinu, Istok i Zapad, Sever i Jug, kao i Sveti Hram u centru, koji ih sve održava.

5. Dvostrukih slova je sedam, a ne šest, njih je sedam, a ne osam; razmišljaj o toj činjenici, tragaj unutar nje i otkri njenu skrivenu tajnu, pa smesti Stvoritelja na njegov presto ponovno.

6. Pošto je Bog dizajnirao, ustanovio, pročistio, izvagao i razmenio sedam dvostrukih slova, On je od njih oblikovao sedam planeta u svemiru, sedam dana u godini i sedam kapija čula kod čoveka (muškog i ženskog). Od tih sedam takođe je proizveo se-

10 Izgovaranje s dahom, s udisajem (usisavanje) – aspiracija, *i obrnuto, sa izdisajem.* (Nap. prev.)

dam nebesa, sedam zemalja i sedam Sabata. Stoga je On voleo sedam više od bilo kog drugog broja ispod Svog prestola.

7. Sedam planeta u svemiru su: Saturn, Jupiter, Mars, Sunce, Venera, Merkur i Mesec. Sedam dana u godini su sedam dana u nedelji (mogućnostie je da se misli na sedam dana stvaranja). Sedam kapija čula kod čoveka (muškog i ženskog) su dva oka, dva uva, dve nozdrve i usta.

8. NAPOMENA. Knut Stenring se razlikuje od ostalih autoriteta u svom rasporedu planeta i dana u nedelji u sledećih sedam strofa. Kirher ima drugačiji poredak. Velečasni dr Isidor Kališ, Viljem Vin Vestkot i Svete knjige i rana literatura Istoka usvojili su sledeći raspored.

1. On je učinio da slovo ב (B) dominira u mudrosti, krunisao ga, kombinovao ga s drugima i sazdao od njih Mesec u svemiru, prvi dan u godini i desno oko kod čoveka (muškog i ženskog).

2. On je učinio da slovo ג (G) dominira u bogatstvu, krunisao ga, kombinovao ga s drugima i sazdao od njih Mars u svemiru, drugi dan u godini i desno uvo kod čoveka (muškog i ženskog).

3. On je učinio da slovo ד (D) dominira u neplodnosti, krunisao ga, kombinovao ga s drugima i sazdao od njih Sunce u svemiru, treći dan u godini i desnu nozdrvu kod čoveka (muškog i ženskog).

4. On je učinio da slovo כ (K) da dominira u životu, krunisao ga, kombinovao ga s drugima i sazdao od njih Veneru u svemiru, četvrti dan u godini i levo oko kod čoveka (muškog i ženskog).

5. On je učinio da slovo פ (P) dominira u moći, krunisao ga, kombinovao ga s drugima i sazdao od njih Merkur u svemiru, peti dan u godini i levo uvo kod čoveka (muškog i ženskog).

6. On je učinio da slovo ר (R) dominira u miru, krunisao ga, kombinovao ga s drugima i sazdao od njih Saturn u svemiru, šesti dan u godini i levu nozdrvu kod čoveka (muškog i ženskog).

7. On je učinio da slovo ת [T (Th)] dominira u milosti, krunisao ga, kombinovao ga s drugima i sazdao od njih Jupiter u svemiru, sedmi dan u godini i usta kod čoveka (muškog i ženskog).

9. Sa sedam dvostrukih slova On je takođe oblikovao i sedam zemalja, sedam nebesa, sedam kontinenata, sedam mora, sedam reka, sedam pustinja, sedam dana, sedam nedelja (od Pashe do Duhova), a usred njih Svoju Svetu Palatu. Postoji ciklus od sedam godina, a sedma je godinu oslobađanja; nakon sedam godina oslobađanja je Jubilej. Zbog toga Bog voli broj sedam više nego bilo koju drugu stvar pod nebesima.

Peto poglavlje

1. Dvanaest prostih slova ה ו ז ח ט י ל נ ס ע צ ק [H, V, Z, H (Ch), T, I, L, N, S, O, C (Tz), Ku (Q)] simbolizuju dvanaest osnovnih svojstava: govor, misao, pokret, vid, sluh, rad, snošaj, miris, spavanje, ljutnju, ukus (ili gutanje) i veselje.

2. Prostim slovima odgovara dvanaest smerova: istočna visina, severoistok, istočna dubina, južna visina, jugoistok, južna dubina, zapadna visina, jugozapad, zapadna dubina, severna visina, severozapad, severna dubina. Oni se razilaze čitavu večnost i ruke su svemira.

3. Pošto je Bog dizajnirao, ustanovio, pročistio, izvagao i razmenio prosta slova, On je od njih proizveo dvanaest znakova zodijaka u svemiru, dvanaest meseci u godini i dvanaest glavnih organi ljudskog tela (muškog i ženskog).

4. Znakovi zodijaka su: Arijes, Taurus, Gemini, Kancer, Leo, Virgo, Libra, Skorpio, Sagitarijus, Kaprikorn, Akvuarijus i Pisces. Meseci u godini su: Nisan, Ijar, Sivan, Tamuz, Av, Elul, Tišri, Marhešvan, Kislev, Tevet, Šebat i Adar. Organi ljudskog tela su: dve ruke, dve noge, dva bubrega, žuč, tanko crevo, jetra, jednjak, želudac i slezena.

5. NAPOMENA. U sledećih dvanaest strofa, Knut Stenring se opet razlikuje, ovoga puta po pitanju rasporeda svojstava:

   1. Bog je učinio da slovo ה (H) dominira u govoru, krunisao ga, kombinovao ga s drugima i sazdao od njih sazvežđe Arijes (Ovan) u svemiru, mesec Nisan mesec u godini i desnu nogu ljudskog tela (muškog i ženskog).

2. On je učinio da slovo ו (V) dominira u misli, krunisao ga, kombinovao ga s drugima i sazdao od njih sazvežđe Taurus (Bik) u svemiru, mesec Ijar u godini i desni bubreg ljudskog tela (muškog i ženskog).

3. On je učinio da slovo ז (Z) dominira u pokretu, krunisao ga, kombinovao ga s drugima i sazdao od njih sazvežđe Gemini (Blizanci) u svemiru, mesec Sivan u godini i levo stopalo ljudskog tela (muškog i ženskog).

4. On je učinio da slovo ח [H (Ch)] dominira u očima, krunisao ga, kombinovao ga s drugima i sazdao od njih sazvežđe Kancer (Rak) u svemiru, mesec Tamuz u godini i desnu ruka ljudskog tela (muškog i ženskog).

5. On je učinio da slovo ט (T) dominira u slušanju, krunisao ga, kombinovao ga s drugima i sazdao od njih sazvežđe Leo (Lav) u svemiru, mesec Av u godini i levi bubreg ljudskog tela (muškog i ženskog).

6. On je učinio da slovo י (I) dominira u radu, krunisao ga, kombinovao ga s drugima i sazdao od njih sazvežđe Virgo (Devica) u svemiru, mesec Elul u godini i levu ruku ljudskog tela (muškog i ženskog).

7. On je učinio da slovo ל (L) dominira u snošaju, krunisao ga, kombinovao ga s drugima i sazdao od njih sazvežđe Libra (Vaga) u svemiru, mesec Tišri u godini i žuč ljudskog tela (muškog i ženskog).

8. On je učinio da slovo נ (N) dominira u mirisu, krunisao ga, kombinovao ga s drugima i sazdao od njih sazvežđe Skorpio (Škorpija) u svemiru, mesec Marhešvan u godini i tanko crevo ljudskog tela (muškog i ženskog).

9. On je učinio da slovo ס (S) dominira u snu, krunisao ga, kombinovao ga s drugima i sazdao od njih sazvežđe Sagitarijus (Strelac) u svemiru, mesec Kislev u godini i želudac ljudskog tela (muškog i ženskog).

10. On je učinio da slovo ע (O) dominira u ljutnji, krunisao ga, kombinovao ga s drugima i sazdao od njih sazvežđe Kaprikorn (Jarac) u svemiru, mesec Tevet u godini i jetru ljudskog tela (muškog i ženskog).

11. On je učinio da slovo צ [C (Tz)] dominira u ukusu (ili gutanju), krunisao ga, kombinovao ga s drugima i sazdao od

njih sazvežđe Akvuarijus (Vodolija) u svemiru, mesec Šebat u godini i jednjak ljudskog tela (muškog i ženskog).

12 On je učinio da slovo ק [Ku (Q)] dominira u veselju, krunisao ga, kombinovao ga s drugima i sazdao od njih sazvežđe Pisces (Ribe) u svemiru, mesec Adar u godini i slezenu ljudskog tela (muškog i ženskog).

6. On ih je napravio kao sukob, On ih je uredio kao provincije i postavio ih poput zida. On ih je naoružao i stavio ih jedno naspram drugog, kao u ratu. (Elohim je učinio slično u drugim sferama.)

Šesto poglavlje

1. Postoje tri Majke, ili prva elementa, א מ ש [A, M, Š (Sh)], od kojih su emanirana tri Oca (progenitora) – primordijalni (duhovni) vazduh, voda i vatra – iz kojih je proizašlo sedam planeta (nebesa) sa njihovim anđelima, i dvanaest posrednih suština (zodijak).

2. Kao dokaz toga postoje tri iskrena svedoka: svemir, godina i čovek. Postoji dvanaest, ravnoteža i sedam. Iznad je Zmaj, ispod je svet i, konačno, srce čoveka, a u sredini je Bog, koji ih sve uređuje.

3. Prvi elementi su vazduh, voda i vatra; vatra je iznad, voda je ispod, a dah vazduha uspostavlja ravnotežu između njih. Znamenje je: vatra nosi vodu. Slovo מ (M) je nemo, ש [Š (Sh)] je siktavo poput vatre, a slovo א (A) je između njih, dah vazduha koji pomiruje ovo dvoje.

4. Zmaj (Tali) je u svemiru kao kralj na prestolu; nebeska sfera je u godini kao kralj u svom kraljevstvu, a srce je u telu čoveka poput kralja u ratu.

5. Bog je, takođe, postavio suprotnosti jedne naspram drugih: dobro naspram zla, a zlo naspram dobrog. Dobro proizlazi iz dobrog, zlo iz zla; dobro pročišćava loše, loše pročišćava dobro. Dobro je rezervisano za dobre, a zlo za loše.

6. Postoje tri od kojih svaki stoji za sebe: jedan je afirmativan (ispunjen dobrom), drugi je negativan (ispunjen zlom), a treći ih uravnotežava.

7. Postoji sedam podeljenih tri protiv tri, a jedan je između njih (ravnoteža). Dvanaest stoji u ratu: tri proizvode ljubav, a tri mržnju; tri daju život, a tri su rušitelji.

8. Tri koji izazivaju ljubavi su srce i dva uva; tri koji proizvode mržnju su jetra, žuč i jezik; tri koji daju život su dve nozdrve i slezina, a tri rušitelja su usta i dva niža otvora tela. Nad svim tim upravlja Bog, odani kralj, iz Svog svetog prebivališta za čitavu večnost. Bog je Jedan iznad tri, tri su iznad sedam, sedam su iznad dvanaest, a ipak su svi zajedno povezani.

9. Postoji dvadeset dva slova kojima je JA JESAM (JAH), Gospod nad Vojskama, Svemogući i Večni, oblikovao i stvorio, posredstvom tri Sefarim (Brojevi, Slova i Zvuci), Svoj svemir, i pomoću njih oblikovao sva stvorenja i sve one stvari koje će tek doći.

10. Kada je patrijarh Avraham shvatio velike istine, meditirao o njima i savršeno ih razumeo, Gospod Univerzuma (Tetragramaton) mu se ukaza, nazva ga Svojim prijateljem, poljubi ga u glavu i sklopi sa njim savez. Prvo, savez je bio između deset prstiju na njegovim rukama, što je savez jezika (duhovni); drugo, savez je bio između deset prstiju na njegovim nogama, što je savez obrezanja (materijalni); i Bog mu reče: „Pre nego te sazdah (...) znah te." (Jeremija 1:5)

Avraham vêza duh dvadeset dva slova (*Tora*) na svom jeziku i Bog mu otkri njihove tajne. Bog je dopustio da slova budu uronjena u vodu, On ih spali u vatri i utisnu ih u vetrove. On ih raspodeli između sedam planeta i dade ih svakom od dvanaest zodijačkih znakova.

OSNOVI KABALISTIČKE KOSMOGONIJE

❁

AIN SOF i Kosmičko Jaje ❁ Kabalistički sistem sveta ❁ Kabalističko tumačenje Jezekiljeve vizije ❁ Velika slika Nabukodonosorovog sna ❁ Veliki Čovek svemira ❁ Pedeset vrata života

❁

Kabalisti zamišljaju Vrhovno Božanstvo kao Neshvatljivi Princip koji može da se otkrije samo kroz proces eliminacije, redom, svih njegovih spoznatljivih atributa. Ono što ostaje – kada je uklonjena svaka spoznatljiva stvar – to je AIN SOF, večno stanje *Bivstvovanja*. Mada je nedefinisan, Apsolut prožima čitav prostor. Apstraktan do stepena neshvatljivosti, AIN SOF je *neuslovljeno stanje svih stvari*. Supstance, esencije i inteligencije se manifestuju iz nedokučivosti AIN SOFA, ali je sam Apsolut bez supstance, esencije ili inteligencije. AIN SOF se može uporediti sa velikim područjem plodne zemlje iz koje raste bezbroj biljaka, svaka različite boje, oblika i mirisa, ali sve sa svojim korenjem u istoj tamnoj ilovači – koja, međutim, ne liči ni na jedan od oblika koje je odgajila. „Biljke" su univerzumi, bogovi i čovek, sve ih je odgajio AIN SOF i svi su sa svojim izvorom jedna nedefinisana esencija; svima su njihovi duhovi, duše i tela uobličeni iz te esencije i svi su osuđeni, poput biljaka, da se vrate u crnu zemlju – AIN SOF, jedino Besmrtno – odakle su i došli.

AIN SOFU su se kabalisti obraćali kao *Najdrevnijem od svih drevnih*. Uvek je smatran bespolnim. Njegov simbol bilo je zatvoreno oko. Mada se za AIN SOF može reći da definisati Ga znači oskrnaviti Ga, rabini su postulirali neke teorije o načinu na koji AIN SOF projektuje kreacije iz Sebe, a takođe su tom Apsolutnom Ne-Bivstvovanju dodelili i određene simbole kao opise, barem delimične, Njegovih

moći. Prirodu AIN SOFA oni simbolizuju krugom, koji je i sam simbol večnosti. Taj hipotetički krug zatvara bezdimenziono područje neshvatljivog života, a kružna granica tog života je apstraktna i neizmerna beskonačnost.

Prema ovom konceptu, Bog nije samo centar, već i Područje. Centralizacija je prvi korak ka ograničenju. Stoga, centri koji su oblikovani u supstancama AIN SOFA su ograničeni, jer su predodređeni da se razluče natrag u svoj Uzrok, dok je sam AIN SOF po sebi beskonačan, jer je krajnje stanje svih stvari. Kružni oblik dat AIN SOFU označava da je prostor hipotetički zatvoren unutar velikog, kristalu sličnog, globusa, izvan kojega ne postoji ništa, čak ni vakuum. Unutar tog globusa – simbola AIN SOFA – odigravaju se stvaranje i raspadanje. Svaki element i princip koji će ikada biti upotrebljeni u beskonačnosti Kosmičkog rađanja, rasta i propadanja nalazi se unutar transparentnih supstanci te neopipljive sfere. To je Kosmičko Jaje koje se ne razbija sve do velikog dana „Budi-S-Nama"[1], koji je kraj Ciklusa Nužnosti, kada se sve stvari vraćaju u svoj prvobitni uzrok.

U procesu stvaranja se difuzni život AIN SOFA povlači sa periferije u centar kruga i uspostavlja tačku, što je prvo manifestovanje Jednog – primitivno ograničenje sveprožimajućeg O. Kada se Božanska Suština tako povuče sa granice kruga u centar, za sobom ostavlja Ponor, ili, kako to kabalisti nazivaju, Veliku Oskudicu. Na taj način je u AIN SOFU uspostavljeno dvostruko stanje tamo gde je ranije postojalo samo jedno. Prvo stanje je središnja tačka – primitivni objektifikovani sjaj večnog, subjektifikovanog života. Oko tog sjaja je tama prouzrokovana odlaskom života koji je odvučen u centar da stvori prvu tačku, ili univerzalnu klicu. Univerzalni AIN SOF, dakle, više ne sija kroz prostor, već pre nad prostorom, iz ustanovljene prve tačke. Isak Majer opisuje taj proces na sledeći način:

1 „Dan-Budi-S-Nama", ili Dan posle Mahamanvantare, je istočnjački naziv za ono što hrišćani nazivaju Sudnji dan. Mahamanvantara (od maha – veliko + manvantara – period manifestacije) je veliki ciklus kosmičke manifestacije i aktivnosti, bilo univerzuma, zvezdanog sistema ili planete. Mahamanvantara Sunčevog sistema, ili Život Brame, je period od 311.040.000.000.000 zemaljskih godina. Kada nastupi „Dan-Budi-S-Nama" sve pojedinačno se spaja u jedno, a svaka jedinka i dalje poseduje esencijalno znanje o sebi; u to vreme će sve što nam se sada čini da je bez svesti ili nesvesno, biti apsolutno svesno. (Nap. prev.)

„Ain Sof je isprva ispunjavao Sve, a zatim se apsolutno koncentrisao u Sebi, što je proizvelo Ponor, Dubinu, ili Prostor, Aveer Kadmon, ili Primitivni Vazduh, Azot; ali to se u Kabali ne smatra savršenom prazninom ili vakuumom, savršeno praznim prostorom, već se smatra vodom ili Kristalnim Haotičnim Morem, u kojem postoji određen stepen Svetlosti, inferiorne u odnosu na onu kojom je načinjeno sve što je stvoreno [svetovi i hijerarhije]."

(Videti *Kabalu*)

U tajnim učenjima Kabale kaže se da je čovekovo telo obavijeno jajolikim mehurastim prelivanjem u duginim bojama, koje se zove Auričko Jaje. To je kauzalna sfera čoveka. Ona ima isti odnos prema čovekovom fizičkom telu kao globus AIN SOFA prema Svojim stvorenim univerzumima. U stvari, to Auričko Jaje je AIN SOF sfera entiteta nazvanog čovek. U stvarnosti, dakle, vrhovna svest čoveka je u toj auri, koja se prostire u svim smerovima i potpuno okružuje njegovo niže telo. Kao što je svest u Kosmičkom Jajetu povučena u središnju tačku, koja je zatim nazvana Bog – Vrhovno Jedno – tako je koncentrisana i svest unutar Auričkog Jajeta čoveka, čime je prouzrokovano uspostavljanje tačke svesti koja je nazvana Ego. Kao što su univerzumi u Prirodi sazdani od latentnih moći unutar Kosmičkog Jajeta, tako je i sve što je čovek koristio u svim svojim inkarnacijama širom kraljevstava Prirode proizašlo iz latentnih moći unutar njegovog Auričkog Jajeta. Čovek nikada ne izlazi iz tog jajeta; ono ostaje čak i nakon smrti. Čovekova rođenja, smrti i ponovna rođenja, sve se odvija unutar jajeta, a ono se ne može razbiti sve do manjeg dana „Budi S Nama", kada se čovečanstvo – poput univerzuma –oslobađa od Točka Nužnosti.

❋

Kabalistički sistem svetova

Na priloženom kružnom grafikonu, koncentrični prstenovi dijagramski predstavljaju četrdeset nivoa vibracije (kabalisti ih nazivaju Sfere), koje emaniraju iz AIN SOFA. Krug X1 je spoljašnja granica prostora. On okružuje područje AIN SOFA. Priroda samog AIN SOFA

podeljena je na tri dela, predstavljena razmacima između X1 i X2, X2 i X3 i X3 i A1; dakle:

X 1 do X 2	אין	AIN, vakuum, ili čisti duh
X 2 do X 3	אין סוף	AIN SOF, Bezgranično, ili Neograničeno
X 3 do A 1	אין סוף אור	AIN SOF AUR, Bezgranična Svetlost

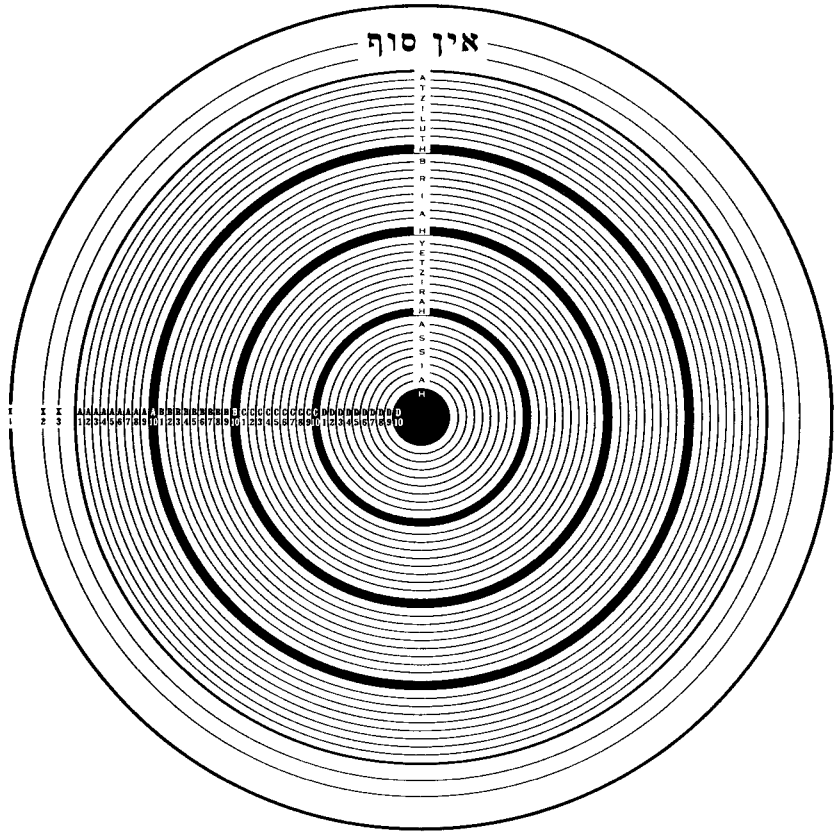

KABALISTIČKA ŠEMA ČETIRI SVETA

U gornjem grafikonu deblja linija između X3 i A1 predstavlja granicu prvobitne tačke, a koncentrični krugovi unutar te deblje linije simbolizuju emanacije i svetove koji iz tačke izlaze. Kao što je ova tačka sadržana unutar

spoljašnjih prstenova X1, X2 i X3, te predstavlja prvo uspostavljanje individualizovanog postojanja, tako je i donji svet, simbolizovan sa četrdeset koncentričnih krugova unutar tačke koja predstavlja donje stvaranje, razvijen iz unutrašnje prirode prve Krune (i u njoj sadržan), koja se može nazvati Bog, unutar koga božanske moći, nebeska bića, zvezdani svetovi i čovek žive, kreću se i imaju svoje biće. Veoma je važno da se svi prstenovi unutar A1 smatraju zatvorenim primitivnom tačkom, koja je i sama okružena velikim prstenom X1, ili Auričkim Jajetom AIN SOFA.

Svaki prsten uključuje unutar svoje vlastite prirode sve prstenove koji su unutar njega, a uključen je u prirode svih prstenova izvan sebe. Dakle, A1 – primitivna tačka – kontroliše i sadrži trideset devet prstenova koje zatvara, a svi oni učestvuju u njenoj prirodi u različitom stepenu, u skladu sa svojim dostojanstvom. Prema tome, čitavo područje od A1 do D10, uključujući i njega, je prvobitna tačka, a prstenovi simbolizuju podele koje su se odigrale unutar nje i emanacije koje su se iz nje izlile nakon njenog uspostavljanja usred apstraktne prirode AIN SOFA. Moći prstenova opadaju prema središtu dijagrama, jer se Moć meri brojem stvari koje kontroliše, a svaki prsten kontroliše prstenove unutar sebe, a pod kontrolom je prstenova izvan sebe. Tako, dok A1, pored sebe, kontroliše još trideset devet prstenova, B1, osim vlastitog, kontroliše samo dvadeset devet prstenova. Stoga je A1 moćnije od B1. Pošto je najveća duhovna čvrstina, ili trajnost, na periferiji, a najveća materijalna gustina, ili prolaznost, u središtu dijagrama, prstenovi, kako im se smanjenje Moć, postaju sve materijalniji i supstancijalniji, sve do centralne sfere, D10, koja simbolizuje stvarne hemijske elemente zemlje. Stope vibracije su takođe niže kako se prstenovi približavaju centru. Dakle, vibracija A2 je niža nego kod A1, ali je viša nego kod A3, i tako dalje, u opadajućoj skali prema centru, pri čemu je A1 najviša, a D10 najniža sfera stvaranja. Mada A1, vladar stvaranja, kontroliše krugove označene sa B, C i D, on je manji od tri prstena AIN SOFA – X1, X2 i X3 – i zbog toga se klanja pred prestolom neizrecivog Tvorca, od čijih supstanci je individualizovan.

Treba imati na umu da je u početku Vrhovna Supstanca, AIN, sama prožimala područje kruga; unutrašnji prstenovi još nisu bili došli u manifestaciju. Kako je Božanska Suština koncentrisala Sebe, prstenovi X2 i X3 postali su pojmljivi, jer AIN SOF je ograničenje AINA, a AIN SOF AUR, ili Svetlost, je još veće ograničenje. Zbog toga se smatra da je priroda Vrhovnog Jednog trostruka, a iz te trostruke prirode su se moći i elementi stvaranja odrazili u Ponoru, koji je ostao nakon pokretanja AIN SOFA prema Svom centru. Stalno kretanje AIN SOFA prema Svom centru rezultiralo je uspostavljanjem tačke u krugu. Tačka je nazvana Bog, kao vrhovna individualizacija Univerzalne Esencije. *Zohar* o tome kaže:

> „Kad skriveni od Skrivenog požele da Se otkrije, On prvo napravi jednu tačku: Beskonačno je bilo potpuno nepoznato i nije širilo svetlost pred tom sjajnom tačkom, koja silovito prodre na videlo."

Ime te tačke je JA JESAM, a Hebreji su je zvali *Eheieh*. Kabalisti su dali mnogo imena toj tački. Na ovu temu Kristijan D. Ginsberg piše, u biti: Tačka je nazvana prva kruna, jer zauzima najviše mesto. Nazivana je stara, jer je prva emanacija. Zvana je primordijalna ili glatka tačka. Nazivana je bela glava, Dugo Lice – Makroprozopus i nedokučiva visina, jer ona kontroliše i upravlja svim ostalim emanacijama.

Kada se bela sjajna tačka pojavila, nazvana je *Keter*, što znači *Kruna*, a iz nje je zračilo devet velikih globusa, koji su se rasporedili u obliku drveta. Njih devet, zajedno sa prvom krunom, konstituisali su prvi sistem *Sefirot*. Njih deset su bile prvo ograničenje za deset apstraktnih tačaka unutar prirode samog AIN SOFA. Moć AIN SOFA nije se spustila u te globuse, već se reflektovala na njih, kao što se svetlost reflektuje na zemlju i planete. Ovih deset globusa nazvani su sjajni *safiri*, a mnogi rabini veruju da je reč *safir* osnova reči *Sefira* (jednina od Sefirot). Veliko područje koje je ostalo nakon povlačenja AIN SOFA u središnju tačku, *Keter*, tada je ispunjeno sa četiri koncentrična globusa nazvana svetovi, ili sfere, a svetlost deset Sefirot se reflektovala kroz svaki od njih. To je rezultiralo uspostavljanjem četiri simbolička drveta, a svako je primilo refleksije deset sefirotskih globusa.

Četrdeset sfera stvaranja iz AIN SOFA podeljeno je u četiri velika svetska lanca, na sledeći način:

A1 do A10	*Acilut*	Bezgranični Svet Božanskih Imena
B1 do B10	*Brija*	Arhanđelski Svet Stvaranja
C1 do C10	*Jecira*	Hijerarhijski Svet Oblikovanja
D1 do D10	*Asija*	Elementarni Svet Supstanci

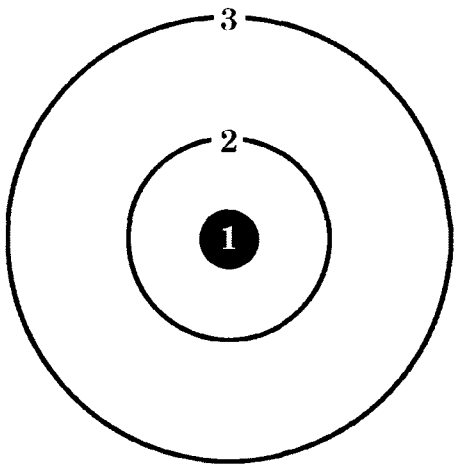

PLAN BOŽANSKE DELATNOSTI

Prema kabalistima, život Vrhovnog Stvoritelja prožima sve supstance, sav prostor i svo vreme, ali, radi dijagramskog prikaza, Vrhovni, Sveobuhvatni Život ograničen je krugom 3, koji se može nazvati „granična linija Božanske egzistencije". Božanski Život koji prožima prostor omeđen krugom 3 fokusiran je na tačku 1, koja tako postaje personifikacija bezličnog života i naziva se „Prva Kruna". Kreativne moći izlivaju se kroz Tačku 1 i manifestuju se kao objektivni svemir u srednjem prostoru, Krug 2.

Svaki od tih svetova ima deset moći, ili sfera – roditeljski globus i devet ostalih, koji izlaze iz njega kao emanacije, svaki globus rođen iz prethodnog. Na nivou Aciluta (od A1 do A10), najvišeg i i najbožanstvenijeg od svih stvorenih svetova, nemanifestovani AIN SOF uspostavlja Svoju prvu tačku, ili tačku u Božanskom Moru – tri sfere X. Ta tačka – A1 – sadrži u sebi sve stvoreno, ali, u tom prvom božanskom i neiskvarenom stanju, tačku, ili prvu manifestaciju, Boga, kabalisti nisu smatrali za ličnost, već za božansko ustrojstvo, ili temelj. Nazvana je *Prva Kruna*, a iz nje su izašli ostali krugovi Acilutskog Sveta: A2, A3, A4, A5, A6, A7, A8, A9 i A10. U tri niža sveta ti krugovi su inteligencije, planete i elementi, ali u ovom prvom, božanskom svetu, oni se nazivaju *Prstenovi Svetih Imena.*

Prvih deset velikih krugova (ili globusa) svetlosti, koji su manifestovani iz AIN SOFA, i deset imena Boga, koja su im dodelili kabalisti, su sledeći:

Iz AIN SOFA došlo je A1, Prva Kruna, a ime prve moći Boga je *Eheieh*, što znači *Ja Jesam* [*Koji Jesam*].

Iz A1 došlo je A2, prva Mudrost, a ime druge moći Boga je *Jahve*, što znači *Suština Bića.*

Iz A2 došlo je A3, prvo Razumevanje, a ime treće snage Boga je *Jahve Elohim*, što znači *Bog Bogova.*

Iz A3, došlo je A4, prva Milost, a ime četvrte moći Boga je *El*, što znači *Bog Stvoritelj.*

Iz A4 došlo je A5, prva Ozbiljnost, a ime pete moći Boga je *Elohim Gibor*, što znači *Moćni Bog.*

Iz A5 došlo je A6, prva Lepota, a ime šeste moći Boga je *Eloah Vadaat*, što znači *Jaki Bog.*

Iz A6 došlo je A7, prva Pobeda, a ime sedme moći Boga je *Jahve Caboat*, što znači *Bog nad Vojskama.*

Iz A7 došlo je A8, prva Slava, a ime osme moći Boga je bio *Elohim Caboat*, što znači *Gospod, Bog nad Vojskama.*

Iz 8 došlo je A9, prvi Temelj, a ime devete moći Boga je *Šadaj El Haj* što znači *Svemoguć.*

Iz A9 došlo je A10, prvo Kraljevstvo, a ime desete moći Boga je *Adonaj Melek*, što znači *Bog.*

Iz A10 došlo je B1, Druga Kruna, i uspostavljen je Svet *Brija.*

Deset emanacija od A1 do A10, uključujući i nju, nazvano je temelji svih kreacija. Kabalisti su im nadenuli ime deset korenova Drveta Života. One su raspoređene u obliku velikog ljudskog lika koji je nazvan Adam Kadmon – čovek napravljen od vatrene magle (crvene zemlje), prototipski Univerzalni Čovek. U *Acilutskom* Svetu se moći Boga najčistije manifestuju. Tih deset čistih i savršenih zračenja ne spušta se u niže svetove i na sebe ne uzima oblik, ali se reflektuje na supstancama inferiornih sfera. Iz prvog, ili *Acilutskog* Sveta, ona se reflektuju u drugom, ili *Brijatičkom* Svetu. Pošto refleksija uvek gubi nešto od sjaja originalne slike, tako u *Brijatičkom* Svetu deset zračenja gubi deo svoje beskonačne moći. Refleksija je uvek poput reflektovane stvari, ali je manja i bleđa.

U drugom svetu, od B1 do B10, red sfera je isti kao i u *Acilutskom* Svetu, ali su deset krugova svetlosti manje sjajni i opipljiviji su, a tu se nazivaju deset velikih Duhova – božanska stvorenja koja pomažu u uspostavljanju reda i inteligencije u univerzumu. Kao što je već rečeno, B1 je rođen iz A10 i uključen je u sve sfere koje su superiornije od njega. Iz B1 uzdiglo se devet globusa – B2, B3, B4, B5, B6, B7, B8, B9, i B10 – koji predstavljaju Svet *Brija.* Ovih deset pododeljaka se, međutim, zapravu deset *Acilutskih* moći reflektovanih u supstanci *Brijatičkog* Sveta. B1 je vladar ovog sveta, jer

sadrži sve ostale prstenove sopstvenog sveta, kao i prstenove trećeg i četvrtog sveta, C i D. U Svetu *Brija* se deset sfera svetlosti nazivaju *Arhanđeli Brije*. Njihov poredak i moći su sledeći:

Iz A10 došlo je B1, Druga Kruna; nazvana je *Metatron*, Anđeo Prisutnosti.

Iz B1 došlo je B2, druga Mudrost; nazvana je *Razijel*, Glasnik Božanstva, koji otkriva tajne kabale Adamu.

Iz B2 došlo je B3, drugo Razumevanje, nazvano je *Cafkijel*, Božja Kontemplacija.

Iz B3 došlo je B4, druga Milost; nazvana je *Cadkijel*, Božja Pravednost.

Iz B4 došlo je B5, druga Ozbiljnost; nazvana je *Samael*, Božja Strogost.

Iz B5 došlo je B6, druga Lepota; nazvana je *Mihael*, Poput Boga.

Iz B6 došlo je B7, druga Pobeda; nazvana je *Hanijel*, Božja Milost.

Iz B7 došlo je B8, druga Slava; nazvana je *Rafael*, Božanski Lekar.

Iz B8 došlo je B9, drugi Temelj; nazvan je *Gabrijel*, Čovek-Bog.

Iz B9 došlo je B10, drugo Kraljevstvo; nazvano je *Sandalfon*, Mašijah – Pomazanik.

Iz B10 došlo je C1, Treća Kruna, i uspostavljen je Svet *Jecira*.

Deset Arhanđela *Brije* su zamišljeni kao deset velikih duhovnih bića, čija dužnost je da manifestuju deset moći Velikog Imena Boga što postoje u *Acilutskom* Svetu, koji okružuje i prožima čitav svet stvaranja. Sve stvari koje se manifestuju u nižim svetovima prvo postoje u neopipljivim prstenovima gornjih sfera, tako da je stvaranje, zapravo, proces izrade opipljivosti neopipljivog, putem proširenja neopipljivog na različite vibratorne nivoe. Deset globusa *Brijatičkih* moći, mada su sami refleksije, ogledaju se prema dole u trećem, ili *Jeciratskom* Svetu, gde su još ograničeniji u svom izrazu i postaju duhovni i nevidljivi zodijak, koji postoji iza vidljivih grupa sazvežđa. U tom trećem svetu deset globusa prvobitnog *Acilutskog* Sveta su vrlo ograničeni i zatamnjeni, ali su još uvek neizmerno moćni u poređenju sa stanjem materije u kojoj prebiva čovek. U trećem svetu, od C1 do C10, globusi postaju hijerarhije nebeskih stvorenja, nazvane *Horovi Jecire*. Tu se opet svi nalaze unutar prstena C1, moći koja kontroliše *Jeciratski* Svet i koja uključuje u sebe i kontroliše

celi svet D. Poredak globusa i imena hijerarhija od kojih su sastavljeni su sledeći:

Iz B10 došlo je C1, Treća Kruna; Hijerarhija je Heruvim, *Hajot Ha Kadoš*, Svete Životinje.

Iz C1 došlo je C2, treća Mudrost; Hijerarhija je Heruvim, *Orfanim*, Točkovi.

Iz C2 došlo je C3, treće Razumevanje; Hijerarhija je Prestola, *Aralim*, Moćni.

Iz C3 došlo je C4, treća Milost; Hijerarhija je Gospodstva, *Hašmalim*, Sjajni.

Iz C4 došlo je C5, treća Ozbiljnost; Hijerarhija je Sile, *Serafim*, Plamene Zmije.

Iz C5 došlo je C6, treća Lepota; Hijerarhija je Vrline, *Melahim*, Kraljevi.

Iz C6 došlo je C7, treća Pobeda; Hijerarhija je Kneževi, *Elohim*, Bogovi.

Iz C7 došlo je C8, treća Slava; Hijerarhija je Arhanđeli, *Ben Elohim*, Sinovi Božji.

Iz C8 došlo je C9, treći Temelj; Hijerarhija je Anđeli, *Heruvim*, Prebivalište Sinova.

Iz C9 došlo je C10, treće Kraljevstvo; Hijerarhija je Čovečanstvo, *Išim*, Duše pravednih Ljudi.

Iz C10 došlo je D1, Četvrta Kruna, i uspostavljen je Svet *Asija*.

Iz *Jeciratskog* Sveta svetlost deset sfera se reflektuje u Svet *Asija*, najniži od četiri sveta. Deset globusa prvobitnog *Acilutskog* Sveta ovde preuzima na sebe oblike fizičke materije, a rezultat je zvezdani sistem. Svet *Asija*, ili elementarni svet materije, je onaj u koji se spustilo čovečanstvo u vreme Adamovog pada. Edenski vrt predstavljaju tri viša sveta, a čovek je zbog svojih grehova bio prisiljen da pređe u sferu supstance i preuzme na sebe kaput od kože (telo). Sve duhovne snage gornjih svetova, A, B, C, kad se sudare sa elementima donjeg sveta, D, iskrivljuju se i izopačuju, što je rezultiralo stvaranjem hijerarhija demona da korespondiraju s dobrim duhovima u svakom od viših svetova. U svim drevnim Misterijama, materija je smatrana izvorom sveg zla, a duh izvorom sveg dobra, jer materija koči i ograničava, često tako zagušava unutrašnju percepciju da čovek nije u stanju da prepozna svoje božanske potencijale. Pošto materija na taj način sprečava čovečanstvo da zatraži svoje pravo stečeno

rođenjem, naziva se *Protivnik*, moć zla. Četvrti svet, D, svet je solarnih sistema, sastavljen ne samo od ovog kojem pripada zemlja, već od svih solarnih sistema u svemiru.

Mišljenja se razlikuju po pitanju poretka globusa ovog poslednjeg sveta, od D1 do D10, uključujući i njega. Vladar četvrtog sveta je D1, koga jedni zovu *Plameno Nebo*, a drugi *Primum Mobile*, ili *Prvi Pokret*. Iz te vrtložne vatre emanira materijalni zvezdani zodijak, D2, za razliku od nevidljivog duhovnog zodijaka *Jeciratskog* Sveta. Iz zodijaka, D2, odvajaju se sfere planeta u lančanom nizu. Deset sfera Sveta *Asija* su sledeće:

Iz C10 došlo je D1, Četvrta Kruna; *Rašit Ha-Galagalum*, *Primum Mobile*, vatrena magla koja je početak materijalnog svemira.

Iz D1 došlo je D2, četvrta Mudrost; *Maslot*, Zodijak, Svod od fiksnih zvezda.

Iz D2 došlo je D3, četvrto Razumevanje; *Šabataj*, sfera Saturna.

Iz D3 došlo je D4, četvrta Milost, *Cedeg*, sfera Jupitera.

Iz D4 došlo je D5, četvrta Ozbiljnost; *Madim*, sfera Marsa.

Iz D5 došlo je D6, četvrta Lepota, *Šemeš*, sfera Sunca.

Iz D6 došlo je D7, četvrta Pobeda, *Nogah*, sfera Venere.

Iz D7 došlo je D8, četvrta Slava, *Kokab*, sfera Merkura.

Iz D8 došlo je D9, četvrti Temelj; *Levanah*, sfera Meseca.

Iz D9 došlo je D10, četvrto Kraljevstvo; *Holom Josodot*, sfera Četiri Elementa.

Umetanjem sfere (koju naziva Nebeska) ispred *Primum Mobile*, Kirher pomera sve ostale sfere za jedno mesto nadole, što je rezultiralo eliminacijom sfere elemenata i pravljenjem sfere Meseca od D10.

U Svetu *Asija* nalaze se demoni i zavodnici. I oni su refleksije deset velikih globusa iz *Aciluta*, ali zbog iskrivljavanja slike nastalog od bazičnih supstanci Sveta *Asija* na kojima se reflektuju, oni postaju zla stvorenja, koja kabalisti nazivaju *ljušture*[2]. Postoji deset hi-

2 Klipot (Kelipot, Klifot) – (heb. pl. קליפות – ljušture, ljuske, školjke, spoljni omotači tela ili entiteta; sg. קליפה – klipa, kelipa ili klifa) – Klipot ili Klipotsko drvo, mračni je ili obrnuti aspekt Sefirot, ili Sefirotskog drveta. One su senke Sefirot. To su sile koje komprimuju Božansku svetlost i skrivaju prisustvo Boga kako bi omogućile postojanje fizičkog sveta i svih materijalnih objekata. Tako kabalističke Klipot simultano imaju dve funkcije – da prikriju svetlost i da dozvole razvoj materijalnog sveta, sve dok se on potpuno

jerarhija tih demona, koje odgovaraju svakoj od deset hijerarhija dobrih duhova od kojih je sastavljen *Jeciratski* Svet. Tu su, takođe, i deset Arhidemona, koji odgovaraju svakom od đeset Arhanđela u *Briji*. Crni magovi koriste te naopake duhove u naporima da ostvare svoje zlokobne ciljeve, ali, vremenom, demon uništava one koji se za njega vezuju. Deset redova demona i deset Arhidemona Sveta *Asija* su sledeći:

D1, zla Kruna; hijerarhija se zove *Taumijel*, dvojnik Boga, Dvoglavi; Arhidemoni su *Sotona* i *Moloh*.

Iz D1 došlo je D2, zla Mudrost; hijerarhija se zove *Hajgidijel*, oni koji ometaju; Arhidemon je *Adam Belijal*.

Iz D2 došlo je D3, zlo Razumevanje; hijerarhija se zove *Satarijal*, prikrivanje Boga; Arhidemon je *Lucifuge*.

Iz D3 došlo je D4, zla Milost; hijerarhija se zove *Gamhikot*, remetilac stvari; Arhidemon je *Astarot*.

Iz D4 došlo je D5, zla Ozbiljnost; hijerarhija se zove *Golab*, zapaljivost i spaljivanje; Arhidemon je *Asmodej*.

Iz D5 došlo je D6, zla Lepota; hijerarhija se zove *Togarini*, svađalice; Arhidemon je *Belfegor*.

Iz D6 došlo je D7, zla Pobeda; hijerarhija se zove *Harab Serap*, Gavran deobe, Arhidemon je *Baal Hanan*.

Iz D7 došlo je D8, zla Slava; hijerarhija se zove *Samael*, zavadilac; Arhidemon je *Adramelek*.

Iz D8 došlo je D9, zli Temelj; hijerarhija se zove *Gamalijel*, opsceni; Arhidemon je *Lilit*.

Iz D9 došlo je D10, zlo Kraljevstvo; hijerarhija se zove *Nahemot*, nečisti; Arhidemon je *Nahema*.

Kabalisti izjavljuju da su svetovi, inteligencije i hijerarhije uspostavljeni u skladu sa Jezekiljevom vizijom. Čovekom iz Jezekiljeve vizije simbolizovan je Svet *Acilut*, prestolom – Svet *Brija*, nebom – Svet *Jecira*, a živim stvorenjima – Svet *Asija*. Te sfere su prorokovi

ne preokrene, ispravi i spoji sa višim autoritetom. Kao aspekti suprotstavljeni božanskim emanacijama, Klipot se smatraju tamnim, demonskim svetovima, koji su ljušture blistavih, spoljašnjih svetova; to su sile koje ne dopuštaju duhovnoj suštini našeg sveta da se spoji sa korenskim uzrocima. Pošto se bića u nižim svetovima kabale smatraju ljušturama ispunjenim određenom količinom iskvarenih duhovnih sila i funkcija, često se nazivaju demonima. U kabali se svet Asija naziva i svet Klipot. (Nap. prev.)

točkovi unutar točkova. Kabalisti su, zatim, ustanovili po jedan ljudski lik u svakom od četiri sveta: A1 bilo je glava, a A10 stopala čoveka *Aciluta*; B1 bilo je glava, a B10 stopala čoveka *Brije*; C1 bilo je glava, a C 10 stopala čoveka *Jecire*; D1 bilo je glava, a D10 stopala čoveka *Asije*. Njih četvorica nazivani su *Ljudi Sveta*. Oni se smatraju androginim i prototipovi su čovečanstva.

Ljudsko telo, poput tela svemira, smatra se materijalnim izrazom deset globusa ili sfera svetlosti. Zato je čovek nazvan Mikrokosmos – mali svet, izgrađen na sliku velikog sveta čiji je deo. Kabalisti su, takođe, ustanovili i tajanstvenog univerzalnog čoveka s glavom u A1, a stopalima u D10. To je verovatno tajno značenje velikog lika iz Nabukodonosorovog sna[3], sa glavom u Svetu *Acilut*, rukama i šakama u Svetu *Brija*, generativnim sistemom u Svetu *Jecira*, a sa nogama i stopalima u Svetu *Asija*. To je *Veliki Čovek Zohara*, o kojem Elifas Levi piše:

> „Ništa manje začuđujuće nije pogledati na početku Zohara dubinu njegovih ideja i uzvišenu jednostavnost njegovih slika. On kaže sledeće: 'Nauka uravnoteženosti je ključ okultnih nauka. Neuravnotežene sile propadaju u praznini. Tako su prošli kraljevi starijeg sveta, kneževi divova. Pali su poput drveća bez korenja i za njih više nema mesta. Kroz sukob neuravnoteženih sila, opustošena zemlja bila je pusta i bezoblična, sve dok se Duh Božji nije smestio na nebu i smanjio masu vode. Sve težnje prirode usmerene su tada prema jedinstvu oblika, prema živoj sintezi uravnoteženih sila; lice Božje, krunisano svetlošću, uzdiglo se nad ogromnim morem i odrazilo se u njegovim vodama. Manifestovala su se Njegova dva oka, isijavajući dva sjajna, strelovita snopa svetlosti, koji se ukrstiše sa onima u odrazu. Obrva Boga i Njegove oči oblikovali su trougao na nebu, a njegova refleksija oblikovala je drugi trougao u vodama. Tako je otkriven broj šest, kao broj univerzalnog stvaranja.' Tekst, koji bi bio neshvatljiv u doslovnoj verziji, ovde je preveden putem interpretacije. Autor jasno pokazuje da je ljudski oblik, koji on pripisuje Božanstvu, samo slika njegovog značenja, a da se Bog ne može izraziti ljudskom mišlju ili predstaviti bilo kojim likom. Paskal je rekao da je Bog krug čiji je centar svuda, a obim nigde. Ali kako zamisliti krug odvojeno od njegovog obima? Zohar usvaja antitezu ove paradoksalne slike i o Paskalovom krugu bi pre rekao da je obim svuda, a da je centar ono što je nigde. Ono sa čim se upoređuje univerzalna uravnoteženost stvari je, međutim, vaga, a ne krug. To potvrđuje da je uravnoteženost svuda, a isto tako i centralna tačka u kojoj vaga visi okačena. Smatramo, stoga, da je Zohar snažniji i dublji od Paskala. (...) Zohar je geneza svetlosti; Sefer Jecira predstavlja merdevine istine. U njoj su izložena trideset i dva apsolutna simbola govora – brojevi i slova. Svako slovo proizvodi broj, ideju i oblik, tako da je matematika primenjiva na oblike i ideje, kao i na brojeve, uticajem egzaktne proporcije i savršene korespondencije. Po nauci Sefer Jecire, ljudski um je ukorenjen u istini i razumu; on je, pomoću evolucije brojeva, zaslužan za ukupan mogući napredak inteligencije. Dakle, Zohar predstavlja apsolutnu istinu, dok Sefer Jecira stavlja na raspolaganje metod njenog sticanja, razlučivanja i primene."
>
> (*Istorija magije*)

3 Danilo 2:31-45 (Nap. prev.)

Postavljanjem čoveka u tačku D10, otkriva se njegovo pravo ustrojstvo. On postoji u četiri sveta, od kojih je samo jedan vidljiv. Na taj način je očigledno da su njegovi delovi i udovi na materijlnom planu, po analogiji, hijerarhije i inteligencije u višim svetovima. Tu se još jednom dokazuje zakon međuprožetosti. Mada se unutar čoveka nalazi čitav svemir (43 sfere koje prožimaju D10), on ne poseduje znanje o njegovom postojanju, jer ne može da kontroliše ono što je superiornije ili veće od njega. Pa ipak, sve te više sfere njega kontrolišu, što pokazuju njegove funkcije i aktivnosti. Da one to ne čine, on bi bio inertna masa materije. Smrt je samo rezultat udaljavanja životnih impulsa viših prstenova od nižeg tela.

Kontrola transsupstancijalnih prstenova nad njihovom vlastitom materijalnom refleksijom naziva se *život*, a duh čoveka je, zapravo, ime dato onom velikom mnoštvu inteligencija, koje su fokusirane u materiju kroz tačku nazvanu *ego*, ustanovljenu usred njih. X1 je izvan granica ljudskog Auričkog Jajeta, a čitav dijagram postaje presek konstitucije čoveka, ili presek Kosmičke konstitucije, ako se poveže sa svemirom. Tajna kultura kabalističke škole učila je čoveka kako da se uspinje prstenovima (kako da razvija svoju svest), sve dok se na kraju ne vrati u AIN SOF. Proces kojim se to postiže nazvan je *Pedeset Kapija Svetlosti*. Kirher, jezuitski kabalista, izavljuje da je Mojsije prošao kroz četrdeset devet kapija, a da je jedino Hrist prošao kroz pedesetu kapiju.

Trećem izdanju *Sefer Jecire*, u prevodu s hebrejskog Viljema Vina Vestkota, dodato je Pedeset Kapija Inteligencije koje emaniraju iz Bine, druge Sefire. Izvor ovog podatka je Kirherov *Œdipus Ægyptiacus*. Kapije su podeljene u šest redova, od kojih svaki od prva četiri ima po deset potpodela, peti devet, a šesti samo jednu.

Prvi red kapija je nazvan *Osnovni*, a njegova potpodručja su sledeća: (1) Haos, Hile[4], Prva materija; (2) Bezobličnost, praznina, beživotnost, (3) Ambis, (4) Početak Elemenata, (5) Zemlja (bez semenih klica), (6) Voda, (7) Vazduh, (8) Vatra, (9) Diferencijacija kvaliteta, (10) Mešavina i kombinacija.

Drugi red kapija je nazvan *Dekada Evolucije*, a njegova potpodručja su sledeća: (11) Diferencijacija minerala, (12) Pojava biljnih načela, (13) Klijanje semena u vlazi, (14) Bilje i Drveće, (15) Oplođenje u biljnom svetu, (16) Početak nižih oblika životinjskog sveta, (17) Pojava Insekata i Reptila, (18) Ribe, kičmenjaci u vodama, (19) Ptice, kičmenjaci u vazduhu, (20) Kvadrupedi[5], kičmenjaci na zemlji.

Treći red kapija je nazvan *Dekada Čovečanstva*, a njegova potpodručja su sledeća: (21) Pojava Čoveka, (22) Materijalno ljudsko telo, (23) Dodela ljudske duše, (24) Misterija Adama i Eve, (25) Celovit Čovek kao Mikrokosmos, (26) Poklon pet ljudskih spoljašnjih lica, (27) Poklon pet moći duše, (28) Adam Kadmon, Nebeski Čovek, (29) Anđeoska bića, (30) Čovek na sliku Boga.

Četvrti red kapija je nazvan *Svet Sfera*, a njegova potpodručja su sledeća: (31) Nebo Meseca, (32) Nebo Merkura, (33) Nebo Venere, (34) Nebo Sunca, (35) Nebo Marsa, (36) Nebo Jupitera, (37) Nebo Saturna, (38) Nebeski svod, (39) *Primum Mobile*, (40) Empirejsko nebo.

Peti red kapija je nazvan *Anđeoski Svet*, a njegova potpodručja su sledeća: (41) Išim – Sinovi Vatre, (42) Orfanim – Heruvimi,

4 Hile (grč. ὕλη – materija, tvar, šuma) – reč koja se u filozofiji odnosi na pramateriju, materiju ili stvari. Kao reč za pramateriju, hile je često korišćeno kao sinonim za „Kamen mudrosti". Grci izvorno nisu imali reči za materiju uopšte. Ideja da je čitav fizički svet sastavljen od iste osnovne supstance uspešno se održava i u savremenoj nauci, mada se u tom smislu više misli na energiju, ili materiju/energiju. (Nap. prev.)

5 Četveronošci (lat. *quadrupedes*) (Nap. prev.)

(43) Aralim – Prestoli, (44) Hašmalim – Gospodstva, (45) Serafim – Vrline; (46) Malahim – Sile, (47) Elohim – Kneževine, (48) Ben Elohim – Anđeli, (49) Heruvim – Arhanđeli. [Red Anđela je predmet kontroverzi, pa se navedeni redosled razlikuje od onoga koji je prihvaćen u drugim delovima ove knjige. Rabini se u osnovi ne slažu u tome koji je pravilan redosled anđeoskih imena.]

Šesti red je nazvan *Arhetip* i sastoji se od samo jedne kapije: (50) Bog, AIN SOF, koga nijedne smrte oči nisu videle. Pedeseta kapija vodi iz stvorenog u Princip Stvaranja, a onaj koji kroz nju prođe vraća se u neograničeno i neizdiferencirano stanje SVEGA. Pedeset kapija otkriva određeni evolucioni proces i rabini su proglasili da bi onaj ko dostigne najviši stepen razumevanja morao redom proći kroz sve te redove života, od kojih svaki čini kapiju, a duh, prelazeći iz nižeg u viši, u svakoj od njih pronalazi osetljiviji organizam kao novi put samoizražavanja.

SEFIROTSKO DRVO

Trideset i dve staze mudrosti ❋ Veliko i Malo Lice ❋Kirherovo Sefirotsko drvo ❋ Misterija Daata ❋ Tri stuba koja drže Sefirotsko drvo ❋ Četiri slova Svetog Imena

Sefirotsko drvo može se uzeti u obzir kao neprocenjiv kompendijum tajne filozofije koja je prvobitno bila duh i duša hasidizma. Kabala je neprocenjivo nasleđe Izraela, ali je onih koji shvataju njena prava načela iz godine u godinu sve manje. Današnji Jevrejin je, ako ne uviđa dubinu doktrina svog naroda, obično prožet najopasnijim oblikom neznanja, modernizmom, i sklon je da na kabalu gleda kao na zlo od kojeg se treba sklanjati kao od kuge, ili kao na smešno praznoverje koje je preživelo crnu magiju Mračnih doba. Ipak, bez ključa koji obezbeđuje kabala, ni Jevreji ni Grci ne mogu rešiti duhovne tajne kako Starog tako i Novog zaveta.

Sefirotsko drvo sastoji se od deset globusa svetlećeg sjaja, raspoređenih u tri vertikalna stuba i povezanih sa 22 kanala ili staze. Deset globusa nazivaju se *Sefirot*, a dodijeljeni su im brojevi od 1 do 10. Tri stuba nazivaju se *Milost* (na desnoj strani), *Strogost* (na levoj strani) i, između njih, *Blagost*, kao moć pomirenja. Za stubove se takođe može reći i da predstavljaju *Mudrost*, *Snagu* i *Lepotu*, koje čine trojednu podršku svemiru, jer je napisano da je *Tri* temelj svega. Dvadeset dva kanala su slova hebrejskog alefbeta i njima su dodeljeni glavni aduti u špilu simboličkih karata Tarota.

Elifas Levi izjavio je da bi čovek, raspoređivanjem Tarot karata prema određenom redosledu, mogao otkriti sve što je za njega moguće da sazna o Bogu, svom svetu i o sebi. Kada se deset brojeva koji se odnose na globuse (Sefirot) iskombinuju sa 22 slova koja se odnose na kanale, dobije se iznos 32 – broj svojstven za Kabalističke

Staze Mudrosti. Te Staze, koje se povremeno nazivaju 32 zuba u ustima *Velikog Lica*, ili 32 nerva što se granaju iz Božanskog Mozga, analogne su sa prva 32 stepena masonerije, koji uzdižu kandidata u dostojanstvo Princa Kraljevske Tajne. Kabalisti, takođe, smatraju da je izuzetno značajno to što se u izvornim Hebrejskim Spisima ime Boga pojavljuje 32 puta u prvom poglavlju *Postanja*. (U engleskom prevodu *Biblije* ime se pojavljuje 33 puta.)[1] U mističnoj analizi ljudskog tela, prema rabinima, 32 kičmena segmenta vode naviše do Hrama Mudrosti – lobanje.

Četiri kabalistička drveta opisana u prethodnom poglavlju su kasniji jevrejski učenjaci ukombinovali u jedan sveobuhvatni dijagram koji su nazvali ne samo Sefirotski, već i *Arhetipski*, ili *Nebeski Adam*. Prema nekim autoritetima, u početnim poglavljima *Postanja* opisano je stvaranje tog *Nebeskog Adama*, a ne zemaljskog čoveka. Od materije tog božanskog čoveka sazdan je svemir; on ostaje u njemu i nastaviće tu da bude čak i kad raspadanje razloži sfere nazad u njihovu primitivnu supstancu. Nikada nije zamišljano da je Božanstvo zaista sadržano unutar Sefirot, koje su čisto hipotetičke posude upotrebljene za definisanje granica Stvaralačke Esencije. Adolf Frank Sefirot radije upoređuje sa raznobojnim providnim staklenim činijama ispunjenim čistim svetlom, koje prividno poprima boju svojih kontejnera, ali čija esencijalna priroda ostaje uvek ista i nepromenjiva.

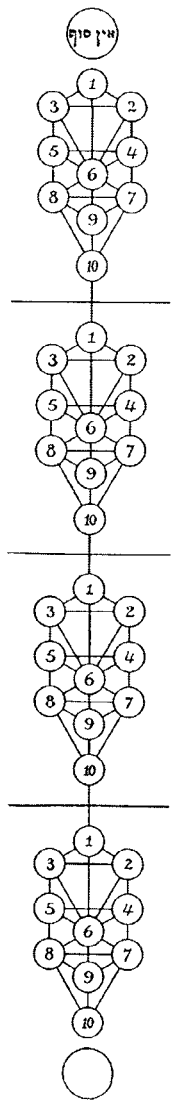

ČETIRI SEFIROTSKA DRVETA

Četrdeset koncentričnih krugova prikazanih u velikom kružnom preseku u prethodnom poglavlju ovde su raspoređeni u

1 U prvom poglavlju *Postanja* na srpskom jeziku, u prevodu Đure Daničića ime Boga pojavljuje se 32 puta, a kod dr Luja Bakotića 31 put. Razlika je u Post. 1:28. Kod Daničića stoji: „I blagoslovi ih Bog, i reče im Bog...", a kod dr Bakotića: „I blagoslovi ih, i reče im Bog..." (Nap. prev.)

obliku četiri drveta, od kojih se svako sastoji od deset krugova. Ova stabla otkrivaju organizaciju hijerarhija koje kontrolišu sudbine svega stvorenog. Stabla su ista u svakom od četiri sveta, ali moći unutar globusa izražavaju se različito kroz supstance svakog od svetova, što rezultira beskrajnom diferencijacijom.

Deset Sefirot od kojih je sastavljeno telo prototipiskog Adama, brojevi koji se na njih odnose i delovi svemira kojima one odgovaraju su:

Br.	Sefirot	Svemir	Alternativa
1	Keter – Kruna	*Primum Mobile*	Vatrena nebesa
2	Hohma – Mudrost	Zodijak	Prvi pokret
3	Bina – Razumevanje	Saturn	Zodijak
4	Hesed – Milost	Jupiter	Saturn
5	Gebura – Ozbiljnost	Mars	Jupiter
6	Tiferet – Lepota	Sunce	Mars
7	Necah – Pobeda	Venera	Sunce
8	Hod – Slava	Merkur	Venera
9	Jesod – Temelj	Mesec	Merkur
10	Malkut – Kraljevstvo	Elementi	Mesec

SEFIROTSKO DRVO KASNIJIH KABALISTA

Prevedeno iz *Kircher, Œdipus Ægyptiacus*

Pošto je pokazano da su kabalisti univerzum podelili na četiri sveta, od kojih se svaki sastoji od deset sfera, sledeće što je potrebno razmotriti je kako je deset sfera svakog sveta raspoređeno u okviru onoga što se naziva „Sefirotsko drvo". To Drvo je sastavljeno od deset krugova, koji predstavljaju brojeve od 1 do 10, a međusobno su povezani sa dvadeset dva kanala – dvadeset dva slova hebrejskog pisma. Deset brojeva plus dvadeset i dva slova kao rezultat daju okultni broj 32, koji, prema *Mišni*, označava Trideset dve Staze Mudrosti. Slova i

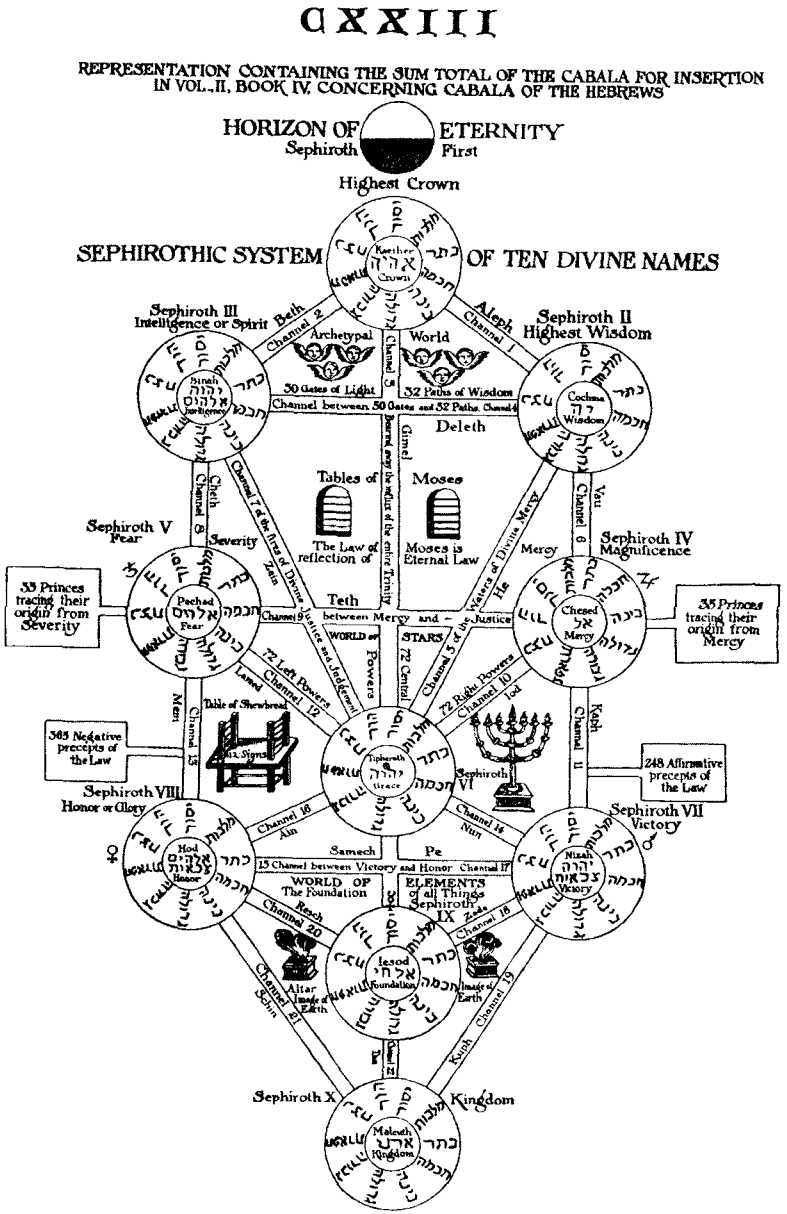

brojevi su, prema kabalistima, ključevi celokupnog znanja, jer tajnim sistemom njihovog uređenja otkrivaju se tajne stvaranja. Zbog toga se nazivaju „Staze Mudrosti". Ta okultna činjenica je pažljivo skrivena u 32. stepenu masonerije.

Postoje četiri drveta, po jedno u svakom od četiri sveta o kojima je govoreno u prethodnom poglavlju. Prvi je u Acilutskom Svetu, gde su deset krugova deset globusa svetlosti uspostavljenih u sredini AIN SOFA. Moći i atributi ovog drveta odražavaju se na svakom od tri niža sveta, u kojima oblik Drveta ostaje isti, ali, što je niže, njegove moći se smanjuju. Kako bi dodatno iskomplikovali svoju doktrinu, kabalisti su stvorili još jedno drvo, koje je sastavljeno od sva četiri svetska drveta, ali ima samo deset globusa. U tom jedinstvenom drvetu kondenzovana je celokupna arkana prethodno raštrkana kroz obiman arhiv kabalističke literature.

Neprestano se mora naglašavati da su Sefirot i svojstva koja su im dodeljena, poput tetraktisa pitagorejaca, samo simboli kosmičkog sistema i njegovog mnoštva delova. Preciznije i potpunije značenje tih simbola ne može se otkrti u pisanom ili usmenom obliku, već se mora spoznati kroz proučavanje i meditaciju. U *Sefer ha Zoharu* je napisano da postoji *odežda* – pisana doktrina – koju može svako da vidi. Oni koji razumeju ne gledaju u *odeždu*, već u telo pod njom – intelektualni i filozofski kod. Najmudriji od svih, međutim, sluge Nebeskog Kralja, ne gledaju ni u šta osim u dušu – duhovnu doktrinu – koja je večni i uvek ničući koren zakona. O toj velikoj istini piše i Elifas Levi i izjavljuje da niko ne može ući u tajnu Kuću Mudrosti ukoliko nije ogrnut ogromnim *ogrtačem* Apolonija iz Tijane i ako u ruci ne nosi Hermesovu *svetiljku*. Ogrtač označava kvalitete samoposedovanja i oslanjanja na vlastite snage koje tragalac mora razviti kao plašt snage, a večno goruća svetiljka mudraca predstavlja prosvetljeni um i savršeno uravnotežen intelekt, bez kojih misterija vekova nikada ne može biti rešena.

Sefirotsko drvo se ponekad opisuje kao ljudsko telo i tako se definitivnije utvrđuje pravi identitet prvog, ili Nebeskog Čoveka – *Adama Kadmona* – *Ideje* Univerzuma. Deset božanskih globusa (Sefirot) se tada smatra analognim sa deset svetih udova i organa *Protogonosa*, i to prema sledećem rasporedu. Keter je kruna Prototipske Glave i možda se odnosi na pinealnu žlezdu, Hohma i Bina su desna, odnosno, leva hemisfera Velikog Mozga, Hesed i Gebura (Pehad) su desna, odnosno, leva ruka i označavaju aktivne stvaralačke udove Velikog

Čoveka, Tiferet je srce, ili, prema nekima, čitava viscera[2], Necah i Hod su desna, odnosno, leva noga, ili potpore sveta, Jesod je generativni sistem, ili temelj oblika, a Malkut predstavlja dva stopala, odnosno temelj bića. Povremeno se smatra da je Jesod muška, a Malkut ženska generativna moć. Ovako zamišljen Veliki Čovek je gigantski lik iz Nabukodonosorovog sna, sa glavom od zlata, prsima i rukama od srebra, telom od tuča, nogama od gvožđa i stopalima od blata. Srednjovekovni kabalisti su, takođe, svakoj od Sefirot dodelili po jednu od Deset Zapovesti i po desetinu Molitve Gospodnje.

Što se tiče emanacija iz Ketera, koje se uspostavljaju kao tri trijade Kreativnih Moći – u *Sefer ha Zoharu* nazvane tri glave, svaka sa tri lica – H. P. Blavacka piše:

> „To [Keter] je bila prva Sefira, koja u sebi sadrži ostalih devet ספירות Sefirot, ili inteligencija. U svojoj sveukupnosti i jedinstvu one predstavljaju arhetipskog čoveka, *Adama Kadmona*, πρωτόγονος, koji je, u svojoj individualnosti, ili jedinstvenosti, ipak dualan, ili biseksualan, grčki *Didimos*, jer je prototip čitavog čovečanstva. Tako smo dobili tri trojstva, svako smešteno u 'glavi'. U prvoj glavi, ili licu (hinduski Trimurti sa tri lica), nalazimo Sefiru [Keter], prvog androgina, na vrhu gornjeg trougla, kako emituje *Hahamu* [Hohma], ili Mudrost, mušku i aktivnu potenciju – takođe nazvanu i Jah, יה – i *Binu*, בינה, ili Inteligenciju, žensku i pasivnu potenciju, koja se naziva i imenom Jahve, יהוה. To troje obrazuje prvo trojstvo ili 'lice' Sefirot. Ta trijada emanira *Hesed*, חסד, ili Milost, mušku aktivnu potenciju, zvanu takođe i *El*, iz koje emanira *Gebura*, גבורה, ili Pravda, koja se naziva i Eloha, ženska pasivna potencija; iz sjedinjavanja ovo dvoje nastaje *Tiferet*, תפארת, Lepota, Blagost, Duhovno Sunce, poznato po božanskom imenu *Elohim* – i osnovana je druga trijada, 'lice', ili 'glava'. Ona, sa svoje strane, emanira mušku potenciju *Necah*, נצח, Čvrstinu, ili Jahve Sabaot, iz koje se izliva ženska pasivna potencija *Hod*, הוד, Slava, ili Elohim Sabaot; to dvoje proizvodi *Jesod*, יסוד, Temelj, koji je moćni živi *El-Hai*, i tako se stvara treće trojstvo ili 'glava'. Deseta Sefira je pre duada i na dijagramima se predstavlja kao najniži krug. To su *Malkut*, ili Kraljevstvo, מלכות, i *Šekina*, שכינה, koja se takođe naziva i *Adonaj*,

[2] Viscera (lat. *viscera*) – izraz u medicini koji iznačava unutrašnje organe životinjskog tela; utroba, iznutrice, drob, naročito srce, pluća, creva, jetra itd. (Nap. prev.)

a *Heruvimi* među anđeoskim horovima. Prva 'Glava' se naziva Intelektualni svet, druga 'Glava' je Senzualni, ili svet Percepcije, a treća je materijalni, ili Fizički svet."

(Videti *Razotkrivenu Izidu*)

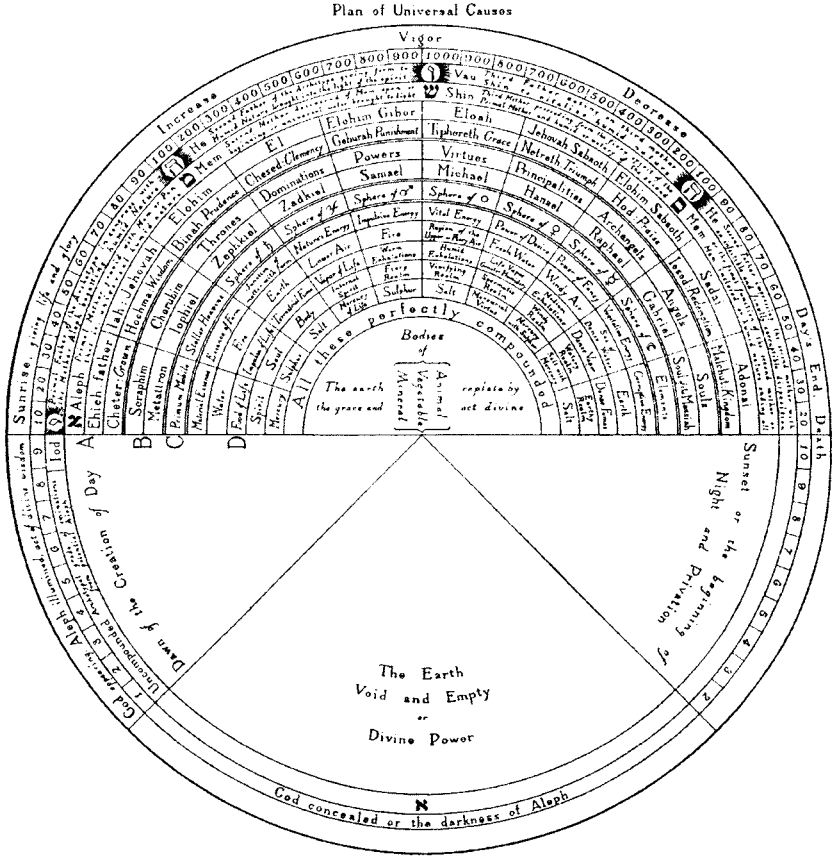

TABELA SEFIROTSKIH KORESPONDENCIJA

Iz *Fludd, Collectio Operum*

Gornji dijagram je posebno preveden s latinskog jer je od jedinstvene vrednosti za proučavaoce kabalizma, a takođe i dobar primer neobične sposobnosti Roberta Flada za sastavljanje tabela korespondencija. Robert Flad ubraja se

među najeminentnije rozenkrojcere i slobodne zidare, u stvari, često se naziva „prvi engleski rozenkrojcer". Napisao je nekoliko vrednih dokumenata zasnovanih direktno na rozenkrojcerskim zagonetkama. Značajno je da je najvažnije od njegovih dela trebalo da bude objavljeno u isto vreme kad i dela Bekona, Šekspira i prvih rozenkrojcerskih autora.

Kod kasnijih kabalista postoji i podela Sefirotskog drveta na pet delova, u kojoj su globusi postavljeni prema sledećem redosledu:

(1) *Makroprozopus*, ili *Veliko Lice*, je pojam koji se primenjuje na Keter kao prvu i najuzvišeniju od Sefirot i obuhvata devet potencija ili Sefirot koje izlaze iz Ketera.

(2) *Aba*, *Veliki Otac*, je pojam koji se generalno primenjuje na Hohmu – Univerzalnu Mudrost – prvu emanaciju Ketera, ali, prema Ibn Gabirolu[3], Hohma predstavlja Sina, Logos, ili Reč, a rođena je iz sjedinjavanja Ketera i Bine.

(3) *Aima*, *Velika Majka*, je ime pod kojim je opšte poznata Bina, ili treća Sefira. To je Sveti Duh, iz čijeg tela ističu generacije. Pošto je treća osoba Tvoračke Trijade, ona odgovara Jahveu, Demijurgu.

(4) *Mikroprozopus*, ili *Malo Lice*, sastoji se od šest Sefirot – Heseda, Gebure, Tifereta, Necaha, Hoda i Jesoda. *Mikroprozopus* se obično naziva *Mali Adam*, ili *Zauir Anpin*, dok je *Makroprozopus*, ili *Veliki Adam*, *Arikh Anpin*. Malo Lice je ispravno simbolizovano šestokrakom zvezdom, ili isprepletanim trouglovima Siona, a takođe i sa šest strana kocke. Ono predstavlja smerove

3 Solomon ibn Gabirol, ili Solomon ben Judah [heb. שלמה בן יהודה אבן גבירול, *Shelomo ben Yehuda ibn Gevirol*; ar. أبو أيوب سليمان بن يحيى بن جبيرول, *Abu Ayyūb Suleiman ibn Yahya ibn Jabirūl*; poznat i po latiniziranom imenu Avicebron (lat. *Avicebron*), oko 1021 – oko 1058] – španski-jevrejski srednjovekovni filozof, neoplatonist. Najvažnije delo mu je *Izvor života* (*Yanbūʿ al-Hayāh*), koje je napisano na arapskom jeziku, ali je poznato samo u latinskom prevodu (lat. *Fons Vitae*); u njemu pokušava da princip božjeg stvaranja sveta ni iz čega spoji sa idejom emanacije; univerzalna materija definisana je kao telesna i duhovna, a od materije je slobodan samo Bog, koji se nalazi „s one strane materije i oblika"; na najvišem stepenu hijerarhijske lestvice je univerzalni oblik, koji sadrži sve oblike, a na najnižem su čulne stvari; volja je osnovni stvaralački uzrok sveta – „izvor života". (Nap. prev.)

sever, istok, jug, zapad, gore i dole, ali i prvih šest dana stvaranja. U svom popisu delova Mikroprozopusa, Mekgregor Maters uključuje Binu kao prvi i vrhunski deo *Malog Adama*, čineći na taj način njegovo ustrojstvo sedmostrukim. Ako se Mikroprozopus shvati kao šestodelan, onda su njegovi globusi (Sefirot) analogni sa šest dana stvaranja, a deseti globus, Malkut, sa Sabatom za odmor.

(5) Nevesta *Mikroprozopusa* je Malkut – epitoma[4] Sefirot, čije se četverostruko ustrojstvo sastoji od mešavine četiri elementa. To je božanska Eva, koja je izvađena iz boka *Mikroprozopusa* i kombinuje potencije čitavog kabalističkog drveta u jednoj sferi, koja se može nazvati čovek.

Prema Sefirotskim misterijama, poredak Stvaranja, ili Božanskog Bljeska Munje, koji ide u cik-cak kroz četiri sveta, u skladu sa poretkom božanskih emanacija, opisan je na sledeći način: Od AIN SOFA, Ničega i Svega, Večne i Neuslovljene Potencije, ističe *Makroprozopus*, *Dugo Lice*, za koje je zapisano:

> „U Njegovoj lobanji svakoga dana postoji trinaest hiljada mirijada[5] svetova, koji svoje postojanje izvlače iz njega, a On im daje podršku."
>
> (Videti *Veći Sveti Skup*[6])

Makroprozopus, usmerena volja AIN SOFA, koja odgovara Keteru, Kruni Sefirot, rađa iz Sebe devet manjih sfera čiji je On zbir i uzrok njihovog izleganja. Dvadeset dva slova hebrejskog alefbeta, putem raznih kombinacija koje ustanovljavaju zakone univerzuma, čine skiptar *Makroprozopusa* kojim On vlada sa Svog plamenog prestola u Acilutskom Svetu.

4 Epitoma (grč. ἐπιτομή) – kratak izvod iz nekog većeg dela, pregled sadržine (Nap. prev.)

5 Mirijada (grč. μυριάς, gen. μυριάδος) – najveći broj za koji su stari Grci imali jednu reč: deset hiljada; množina te reči – mirijade – označava bezbrojno mnoštvo. (Nap. prev.)

6 *Idra Rabba Qadusha* – jedan od ključnih delova *Knjige sjaja* (*Sefer Ha Zohara*). (Nap. prev.)

Iz tog večnog i drevnog androgina – Ketera – izlaze Hohma, veliki Otac, i Bina, velika Majka. Njih dvoje se obično nazivaju Aba i Aima, odnosno – prvo muško i prvo žensko, prototipovi pola. Oni odgovaraju po jednom od prva dva slova svetog imena, Jahve, יהוה, IHVH. Otac je י, ili *I*, a majka je ה, ili *H*. Aba i Aima simbolizuju stvaralačke aktivnosti svemira i uspostavljeni su u svetu stvaranja, Briji. U *Sefer ha Zoharu* piše:

> „I stoga su sve stvari uspostavljene u jednakosti muškog i ženskog, jer da nije tako, kako bi opstale? Taj početak je Otac svih stvari, Otac svih očeva, a oboje su međusobno povezani i jedna staza svetli u drugu – Hohma, Mudrost, kao Otac, Bina, Razumevanje, kao Majka."

Postoji razlika u mišljenju po pitanju određenih međusobnih odnosa delova prve trijade. Neki kabalisti, uključujući i Ibn Gabirola, smatraju Keter za Oca, Binu za Majku, a Hohmu za Sina. Prema kasnijem aranžmanu, Mudrost, koja je atribut Sina, postaje tvorac nižih sfera. Simbol Bine je golubica, prikladan znak za rodni majčinski instinkt Univerzalne Majke.

HEBREJSKA TRIJADA

Kabalisti su koristilo slovo ש, Šin, da označe trojstvo prve tri Sefirot. Centralni krug, malo iznad druga dva, je prva Sefira - *Keter*, Bela Glava, Kruna. Druga dva kruga predstavljaju *Hohmu*, Oca, i *Binu*, Majku. Iz sjedinjenja Božanskog Oca i Božanske Majke proizvode se svetovi i generacije živih bića. Tri vrha slova ש, slični plamenovima, odavno se koriste da prikriju tu Tvoračku Trijadu kabalista.

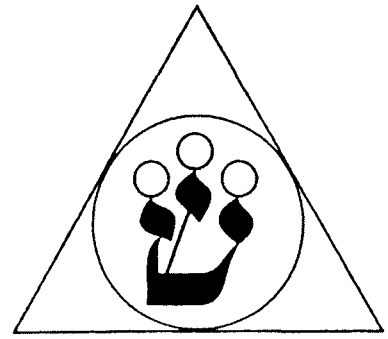

Kasniji kabalisti su, zbog izrazite sličnosti njihove kreativne trijade i hrišćanskog Trojstva, preuredili prve tri Sefirot i dodali misterioznu tačku nazvanu *Daat* – hipotetičku jedanaestu Sefiru. Ona

se nalazi na mestu gde se horizontalna linija koja spaja Hohmu i Binu ukršta sa vertikalnom linijom koja spaja Keter i Tiferet. Iako prvi kabalisti ne spominju *Daat*, to je vrlo važan element i njegov dodatak Sefirotskom drvetu nije napravljen bez potpunog shvatanja značaja takvog čina. Ako se Hohma smatra aktivnom, inteligentnom energijom Ketera, a Bina receptivnim kapacitetom Ketera, onda *Daat* postaje misao koju je stvorila Hohma, a koja se izliva u Binu. Pretpostavka o *Daatu* pojašnjava problem Tvoračkog Trojstva, jer je ono tu dijagramski predstavljeno kao sastavljeno od Hohme (Oca), Bine (Majke, ili Svetog Duha), i *Daata*, Reči putem koje su uspostavljeni svetovi. Isak Majer umanjuje važnost *Daata*, proglašavajući da je on izgovor kako bi se prikrila činjenica da je Keter, a ne Hohma, pravi Otac Tvoračke Trijade. On ne pokušava da pruži zadovoljavajuće objašnjenje za simboliku te hipotetičke Sefire.

Prema prvobitnoj koncepciji, iz sjedinjavanja Božanskog Oca i Božanske Majke proizveden je *Mikroprozopus – Kratko Lice*, ili *Manje Lice*, koje je uspostavljeno u Jeciratskom Svetu formacije i odgovara slovu ו, ili *V*, u Velikom Imenu. Šest moći *Mikroprozopusa* ističu i sadržane su u vlastitom izvoru, koji je Bina, Majka *Malog Adama*. One čine sferu svetih planeta; ime im je *Elohim*, a kreću se po licu dubine. Deseta Sefira – Malkut, Kraljevstvo –opisana je kao Nevesta *Malog Adama*, stvorena leđa uz leđa sa svojim gospodarem, a njoj je dodeljeno konačno, ה, ili *H*, poslednje slovo Svetog Imena. Prebivalište Malkuta je u četvrtom svetu – Asiji – i sastavljen je od svih nadređenih moći koje se odražavaju u elementima zemaljske sfere. Na taj način se vidi da se Kabalističko Drvo proteže kroz četiri sveta, sa svojim granama u materiji, a svojim korenjem u Najdrevnijem od Drevnih – *Makroprozopusu*.

Tri vertikalna stuba podupiru univerzalni sistem predstavljen Sefirotskim Drvetom. Temelj središnjeg stuba je u Keteru, Večnom Jednom. On se spušta kroz hipotetičku Sefiru, *Daat*, a zatim kroz Tiferet i Jesod, sa svojim nižim krajem koji počiva na čvrstom temelju Malkuta, posljednjeg globusa. Istinski značaj središnjeg stuba je ravnoteža. To pokazuje kako se Božanstvo uvek manifestuje emaniranjem polova izraza iz Svog središta, ali ostaje slobodno od iluzije polariteta. Ako se saberu brojevi četiri Sefirot povezanih ovim stubom (1 + 6 + 9 + 10), zbir je 26, broj Jahvea. (Videti poglavlje o *Pitagorejskoj matematici*.)

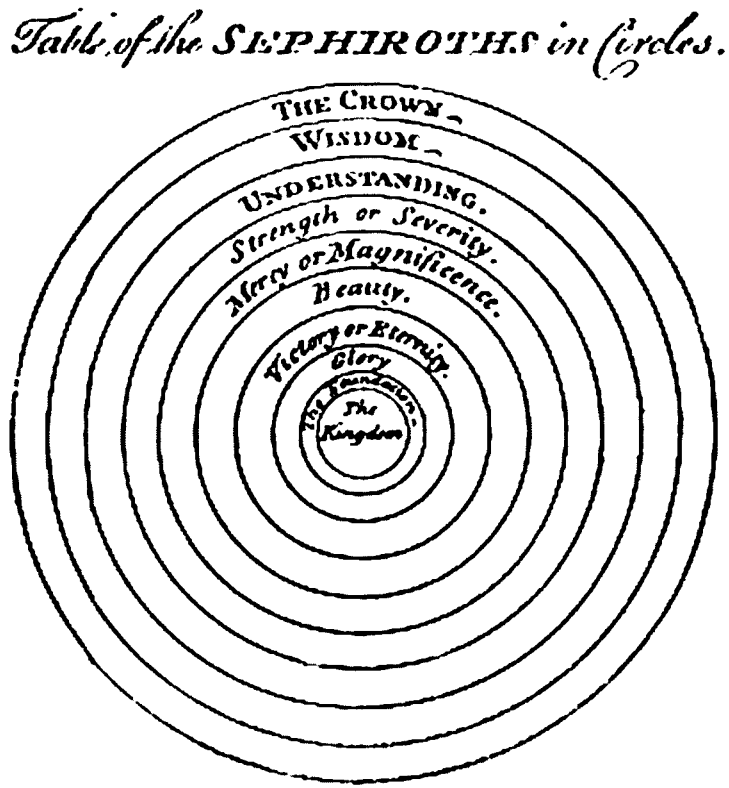

SEFIROT U OBLIKU SOLARNOG SISTEMA

Iz *Maurice, Indian Antiquities*

Tomas Moris reprodukuje gornju graviru, koja je modifikacija drveta o kojem je bilo reči na prethodnim stranicama. Sefirot se ovde preklapaju, smanjujući se kako se smanjuju njihove moći i dostojanstva. Dakle, Kruna je najveća i sveobuhvatna, a Kraljevstvo – koje predstavlja fizički svemir – je najmanje i od najmanje važnosti.

Stub na desnoj strani, koji se naziva *Jahin*, ima temelj u Hohmi, izlivu Božje Mudrosti; tri Globusa koji iz nje vise su svi muške potencije. Stub na levoj strani naziva se *Voas*. Tri globusa na njemu su

ženske i receptivne potencije, jer je on utemeljen na *Razumevanju*, receptivnoj i majčinskoj potenciji. *Mudrost*, o čemu će biti reči, se smatra blistavom ili izlivajućom, a *Razumevanje* receptivnim, ili nečim što se ispunjava onim što se izliva iz *Mudrosti*. Tri stuba se konačno sjedinjuju u Malkutu, u kojem se manifestuju sve moći nadređenih svetova.

Četiri globusa na središnjem stubu otkrivaju funkcije kreativne moći u različitim svetovima. U prvom svetu kreativna moć je *Volja* – Božanski Uzrok, u drugom svetu, hipotetička *Daat* – Reč koja izlazi iz Božanske Misli, u trećem svetu, *Tiferet* – Sunce, ili žarišna tačka između Boga i Prirode, u četvrtom svetu to je dvostrukost, sačinjena od pozitivnog i negativnog pola reproduktivnog sistema, u kojoj je Jesod muško, a Malkut žensko.

Treba posebno napomenuti da se na Kirherovom Sefirotskom drvetu u različitim delovima dijagrama pojavljuju ornamenti Tabernakla. Oni ukazuju na direktan odnos između svete Božje Kuće i svemira – odnos za koji se uvek mora smatrati da postoji između Božanstva, kroz čije je delovanje svetu proizveden, i samog sveta, koji mora biti kuća ili voziło Božanstva. Kada bi savremeni naučni svet samo mogao da oseti pravi smisao dubine tih filozofskih dedukcija drevnih, shvatio bi da su oni koji su načinili strukturu kabale posedovali znanje o nebeskom planu koje je u svakom pogledu uporedivo sa znanjem savremenog naučnika.

Tetragramaton, ili četvoroslovno Ime Boga, napisano יהוה, izgovara se Jahve. Prvo slovo je י, *Jod*, Klica, Život, Plamen, Uzrok, Jedan – najfundamentalniji jevrejski falički simbol. Njegova numerička vrednost je 10, a potrebno je da se shvati kao 1 koje sadrži 10. U kabali je objavljeno da *Jod* zapravo predstavlja tri *Joda*, od kojih je prvi *početak*, drugi *centar*, a treći *kraj*. Njegov presto je Sefira Hohma (prema Ibn Gabirolu, Keter), iz koje kreće da oplodi Binu, koja je prvo ה, *He*. Rezultat tog spajanja je Tiferet, koja je ו, *Vau*, čija moć je 6 i koje simbolizuje šest udova *Malog Adama*. Konačno ה, *He*, je Malkut, *Donja Majka*, koja delom učestvuje u potencijama *Božanske Majke*, prvog *He*. Kada se četiri slova *Tetragramatona* postave u vertikalni stubac, dobija se lik koji veoma nalikuje na ljudsko telo, kod kojeg je *Jod* glava, prvo *He* predstavlja ruke i ramena, *Vau* je trup tela, a konačno *He* predstavlja kukove i noge. Ako se hebrejska slova zamene engleskim ekvivalentima, oblik se bitno ne menja,

kao ni analogija. Takođe je vrlo značajno da se umetanjem slova ש, *Šin*, u sredinu imena *Jahve*, formira reč *Jehošua*, ili *Isus*:

יהשוה

U kabalističkim Misterijama, prema Elifasu Leviju, ime Jahve je povremeno pisano tako što su povezivane 24 tačke – 24 moći pred prestolom – a veruje se da je ime Moći Zla obrnut, ili invertiran znak Jahvea. (Videti *Transcendentalnu magiju.*) O Velikoj Reči Albert Pajk piše:

> „Istinska Reč masona se može naći u skrivenom i dubokom značenju neizrecivog Imena Božanstva, koje je Bog saopštio Mojsiju, a čije značenje je dugo bilo izgubljeno upravo zbog mera opreza preduzetih da se ono prikrije. Pravi izgovor tog imena bio je uistinu tajna, u koju je, međutim, bila uključena daleko dublja tajna njegovog značenja. U to značenje je uključena celokupna istina o prirodi Boga koja se može spoznati."
>
> (Videti *Moral i dogma*)

KABALISTIČKI KLJUČEVI STVARANJA ČOVEKA

❁

Gematrija, Notarikon i Temura ❁ Elohim ❁ Četiri Adama ❁ Adam u arapskoj tradiciji ❁ Adam kao arhetip čovečanstva ❁ Rana hrišćanska crkva o braku

❁

Henri Stefan[1], u delu *Svet čudesa* (*A World of Wonders*), objavljenom 1607. godine, pominje monaha iz Sv. Antonija, koji je izjavio da mu je, dok je bio u Jerusalimu, tamošnji patrijarh pokazao ne samo jedno od rebara *Otelovljene Reči* i nekoliko zrakova iz Vitlejemske Zvezde, već i gubicu serafima, nokat sa prsta heruvima, Mojsijeve rogove i kovčeg sa Hristovim dahom! Za narod koji implicitno veruje kako je serafim dovoljno opipljiv da je očuvan njegov nos, dublja pitanja judaističke filozofije nužno moraju biti nerazumljiva. Isto tako nije teško zamisliti reakcije u svesti nekog drevnog mudraca kada bi čuo da su heruvimu – koji, prema sv. Avgustinu, označava jevanđeliste, prema Filonu Judejskom, predstavlja najudaljeniji obim čitavog neba, a prema nekoliko crkvenih otaca, mudrost Boga – nikli nokti na prstima. Beznadežno brkanje božanskih načela s alegorijskim figurama stvorenim da ih predstave neiniciranima ograničenih sposobnosti, rezultiralo je najgroznijim zabludama o duhovnim istinama. Koncepti sasvim besmisleni kao što su ovi, međutim, još uvek stoje kao adamantne barijere za pravo razumevanje

1 Anri Estjen (fr. *Henri Estienne*), poznat i kao Henrikus Stefanus (lat. *Henricus Stephanus*) (1529, ili 1531–1598) – pariski štampar i klasični učenjak. Ponekad se naziva i Anri II, ili mlađi, da bi se razlikovao od njegovog dede (1470–1520), koji je imao isto ime, a takođe je bio štampar i učenjak. Pomenuto delo je, zapravo, drugi deo rasprave *Odbrana Herodotova* (*Apologia pro Herodoto*) i u originalu je pisano na latinskom. (Nap. prev.)

simbolizama *Starog* i *Novog zaveta*, jer, sve dok čovek ne ispetlja svoje moći shvatanja iz mreže čistih apsurda u kojoj mu um leži zatočen vekovima, kako istina ikada može biti otkrivena?

Stari zavet – naročito *Pentateuh* (*Petoknjižje*) – sadrži ne samo tradicionalni izveštaj o stvaranju sveta i čoveka, već isto tako, zaključane unutar njega, i tajne Egipćana koji su inicirali *Mojsija* po pitanju geneze bogočoveka (inicijata) i misteriju njegovog ponovnog rođenja kroz filozofiju. Mada je poznato da je Izraelaski Zakonodavac sastavio još nekoliko dela osim onih koja mu se generalno pripisuju, spisi koji sada obično kruže kao navodna VI i VII knjiga Mojsijeva su zapravo podmetnute rasprave o crnoj magiji nametnute lakovernima tokom srednjeg veka. Gotovo je nezamislivo da je od stotina miliona pobožnih i promišljenih proučavalaca *Svetog pisma* samo njih pregršt osetila uzvišenost ezoteričkih učenja o Sodu[2] (Jevrejskih Misterija o Adonaju). Ipak, upoznatost sa tri kabalistička procesa nazvana *Gematrija*[3], *Notarikon*[4] i *Temura*[5] čini mogućim otkrivanje mnogih najdubljih istina drevne jevrejske metafizike.

2 Sod (heb. סוד) – tajna; odnosi se na „najskriveniji" ili „tajni" nivo biblijskog stiha. (Nap. prev.)

3 Gematrija, ili gimatrija (heb. גימטריה, *gēmaṭriyā*) – veština tumačenja zapisa pomoću numeričkih vrednosti slova, odnosno, deo kabale koji izučava numerička značenja reči. Obično se smatra da je reč „gematrija" izvedena iz grčke reči „geometrija" (γεωμετρία), a neki naučnici veruju da je izvedena iz grčkog „gramateja" (γραμματεία, pl. od γραμματεύς – pisar; od γραμμα – reč); moguće je i da su obe reči imale uticaj na formiranje hebrejske reči. (Nap. prev.)

4 Notarikon (heb. נוטריקון) – metod izvođenja reči, sličan stvaranju akronima, korišćenjem svakog od početnih (heb. תיבות ראשי) i krajnjih (heb. תיבות סופי) slova da se iz jedne reči napravi druga reč, formira rečenica, ili ideja. Druga varijanta podrazumeva korišćenje prvog i poslednjeg slova, ili dva srednja slova reči, itd, za formiranje druge reči. Reč „notarikon" je povezana sa latinskom reči „*notarius*", što znači „stenograf". (Nap. prev.)

5 Temura (heb. תמורה – *temurah*) – metod koji kabalisti koriste da preraspodele reči i rečenice u *Bibliji*, verujući da na taj način mogu izvući ezoterijski supstrat i dublje duhovno značenje reči. Temura se može upotrebiti da se promene slova u određenim rečima i tako se stvori novo značenje biblijskih izjava. Hebrejski alefbet je abdžad (ar. ابجد), ili konsonantno pismo, pa ovaj metod, koji bi u mnogim jezicima rezultirao besmislenim nizovima slova, u hebrejskom u većini slučajeva daje smislene reči. (Nap. prev.)

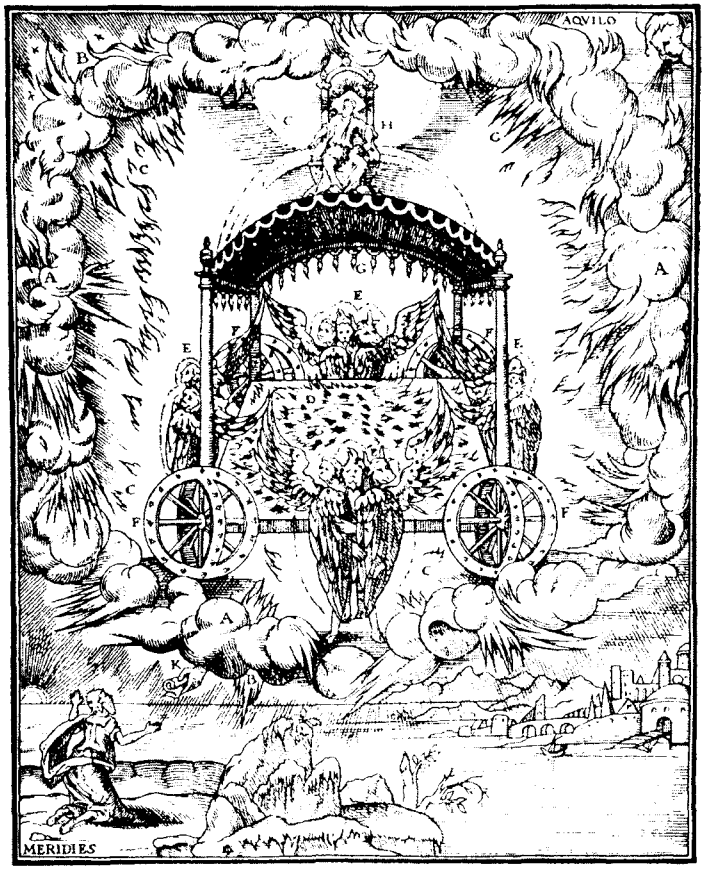

JEZEKILJEVA VIZIJA

Iz *The „Bear" Bible*

Ova slika, koja je iz prve protestantske *Biblije* objavljene na španskom, prikazuje *Merkavu*, ili Jahveova kola, koja su se prikazala Jezekilju na reci Hevaru. Prorok je video četiri čudna stvorenja (E), od kojih je svako imalo po četiri glave, četiri krila i bakarna kopita kao kod teleta. Tu su bila i četiri točka (F) ispunjena očima. Tamo kuda je išao heruvim išli su i točkovi. Prostor između heruvima i točkova beše ispunjen užarenim ugljevljem. Na vrhu kola bio je presto, na kojem sedeše pojava slična čoveka (H). Jezekilj pade na kolena kad opazi Merkavu okruženu vihorom oblaka i vatre (A, B, C). Ruka (K) se pruži iz oblaka i proroku je naređeno da pojede svitak koji je ruka držala.

Prema misticima, točkovi koji podržavaju Božji presto predstavljaju orbite planeta, a čitav solarni sistem je zapravo Merkava, Božja kola. Jedna od podela kabale – koji je zasnovana na umećima i naukama planova koji su ispod nebesa – naziva se Merkava. U *Zoharu* je napisano da nebeski presto, ili Jezekiljeva vizija označava tradicionalni zakon; izgled čoveka koji sedi na prestolu predstavlja pisani zakon. Kada opisuje heruvime na Zavetnom Kovčegu, Filon Judejski izjavljuje da su te figure nagoveštaj revolucija celokupnih nebesa, pri čemu jedan od heruvima predstavlja spoljašnji obim, a drugi unutrašnje sfere. Okrenuti jedan prema drugom, oni predstavljaju dve hemisfere sveta. Plameni mač heruvima iz *Postanja* je središnji pokret i uznemirenost nebeskih tela. Po svoj verovatnoći on takođe predstavlja i solarni zrak.

Pod *Gematrijom* se ne podrazumeva samo zamena slova njihovim numeričkim ekvivalentima, već i način utvrđivanja mistične svrhe za koju je zgrada ili drugi objekat bio podignut pomoću analize njegovih mera. S. L. Mekgregor Maters, u *Razotkrivenoj kabali*, daje primer primene Gematrije:

> „Tako i odlomak, Post. 18: 2, VHNH SHLSHH, *Vehenna Shalisha*, 'I gle, tri čoveka', jednak je u numeričkoj vrednosti sa 'ALV MIKAL GBRIAL VRPAL, *Elo Mikhael Gabriel Ve-Rafael*, 'To su Mihael, Gabrijel i Rafael', za svaki izraz = 701."

Ako se pretpostavi da su strane raznostranog trougla 11, 9 i 6 inči, trougao takvih dimenzija bi tada bio odgovarajući simbol Jahvea, jer bi zbir njegove tri strane bio 26, numerička vrednost hebrejske reči IHVH. Gematrija takođe uključuje i sistem otkrivanja arkanskog značenja reči kroz analizu veličine i uređenja poteza upotrebljenih pri formiranju njenih slova. Gematriju su koristili i Grci, kao i Jevreji. Knjige *Novog zaveta* – posebno one pripisane sv. Jovanu – sadrže mnogo primera njenog korišćenja. Nikifor Kalist[6] proglašava da je *Jevanđelje po sv. Jovanu* otkriveno u pećini ispod hrama u Jerusalimu, gde je knjiga bila skrivena „davno pre hrišćanske ere". Postojanje interpoliranih materijala u četvrtom jevanđelju potvrđuje

6 Nikifor Kalist Ksantopul (grč. Νικηφόρος Κάλλιστος Ξανθόπουλος, ?–oko 1320) – crkveni istoričar, monah Sofijskog manastira u Carigradu. (Nap. prev.)

uverenje da je rad *izvorno napisan bez posebnog osvrta na čoveka Isusa*, a da su izjave koje su tu pripisane Njemu, izvorno mistična izlaganja koja je dostavila personifikacija Univerzalnog Uma. Ostali Johananovi[7] spisi – *Poslanice* i *Otkrivenje* – prekriveni su sličnim velom misterije.

Primenom *Notarikona* svako slovo u reči može postati inicijal nove reči. Tako je iz BRAŠIT (*BRASHITH*), prve reči u knjizi *Postanja*, izvedeno šest reči, koje znače „u početku je Elohim video da će Izrael prihvatiti zakon". Gospodin Mekgregor Maters takođe daje dodatnih šest primera Notarikona, koje je od gornje reči formirano srednjovekovni kabalist, Solomon Mejr Ben Moše (*Solomon Meir Ben Moses*). Od poznatog akrostiha koji se pripisuje Eritrejskoj Sibili, sv. Avgustin izveo je reč IXΘYΣ, koja je po Notarikonu proširena u frazu: „Isus Hrist, Sin Božji, Spasitelj". Drugačijom upotrebom Notarikona, direktno suprotnom prvoj, početno, poslednje i srednje slovo rēči u rečenici mogu se spojiti da formiraju novu reč ili reči. Na primer, ime Amen, ἀμήν, može biti izvedeno iz ארנימלרנאטז, „Gospod je veran Kralj". Pošto su u svojim svetim spisima otelotvorili šifarne mehanizme, drevni sveštenici upozorili su svoje učenike da nikad ne prevode, ne uređuju, ili prepisuju sadržaj svetih knjiga.

Pod opštim nazivom *Temura* može se grupisati i objasniti nekoliko sistema u kojima su različita slova zamenjena drugima u skladu sa prethodno pripremljenim tabelama, ili određenim matematičkim rasporedima slova, pravilnim, ili nepravilnim. Tako se abeceda može razbiti na dva jednaka dela i zapisati u vodoravnim linijama, pri čemu se slova u donjem redu mogu zameniti slovima u gornjem redu, ili obrnuto. Ovim postupkom slova reči *Kuzu* mogu biti zamenjena slovima reči IHVH, *Tetragramatona*. U drugom obliku Temure, slova se samo preraspodeljuju. שתיה je kamen koji se nalazi u središtu sveta i od njega se zemlja širi na sve strane. Kada se razbije na dva dela, kamen je שת יה, što znači „postavljanje Boga". (Videti *Pekudei Rakov*, 71, 72.) Opet, Temuru može činiti i jednostavan anagram, kao u engleskoj reči *live* (život), koja kada se obrne postaje *evil* (zlo). Različiti sistemi Temure su među najkomplikovanijim i najdubljim izumima drevnih rabina.

7 Johanan – hebrejski oblik imena Jovan (heb. יוחנן – „Gospod je milostiv"). (Nap. prev.)

Među teološkim učenjacima raste uverenje da prevodi biblijskih spisa koji su dosad prihvatani ne odražavaju adekvatno duh originalnih dokumenata. H. P. Blavacka piše:

> „Pošto je Helkija[8] uredio i objavio svetu prvu kopiju *Božje knjige*, ta kopija je nestala, a Jezdra[9] je napravio novu *Bibliju*, koju je završio Juda Makavej[10]; (...) kad je kopirana iz rogatih slova u kvadratna slova, iskvarena je do neprepoznavanja; (...) Masora[11] je dovršila uništenja; konačno, imamo tekst, ni 900 godina star, koji obiluje propustima, interpolacijama i smišljenim izopačenjima."
>
> (Videti *Razotkrivenu Izidu*)

Prof Kraford Hauvel Toj[12] sa Harvarda beleži:

8 Helkija (heb. חלקיהו – *Hilkiah*) – jevrejski prvosveštenik iz vremena kralja Josije, koji je pronašao izgubljeni primerak *Knjige zakona* u Hramu u Jerusalimu (2. Kralj. 22:8). (Nap. prev.)

9 Jezdra (heb. עֶזְרָא – *Ezra*) – jevrejski sveštenički pisar koji je nakon 5.000 godina vavilonskog ropstva izveo Jevreje iz Vavilona u njihovu postojbinu – grad Jerusalim – godine 459. p.n.e. Jezdra je ponovno učvrstio rasejanu jevrejsku zajednicu na temelju *Tore* i strogom poštovanju zakona. Prema *Bibliji*, Jezdra je suzbio opasnost po jevrejski identitet koji su predstavljali brakovi Jevreja i ne-Jevreja i ustanovio konačno čitanje *Tore*. Jezdra se zato duboko poštuje u jevrejskoj tradiciji i dobio je počasnu titulu „pisar", pa se vodi kao הסופר עזרא, ili „Jezdra pisar". Autor je biblijske *Knjige Jezdrine*. (Nap. prev.)

10 Juda Makavej (heb. המכבי יהודה – *Yehudah HaMakabi*, Juda Čekić, ? –160. p.n.e.) – jevrejski sveštenik, treći sin Matatije, koji je godine 166. p.n.e. od svog oca preuzeo vođenje borbe protiv seleukidske vlasti nad tadašnjom Judejom. (Nap. prev.)

11 Masora, ili Mesora, (heb. מסורה – *Masorah*, predanje) – odnosi se ili na prenošenje religijske tradicije, ili tradicije uopšte. U širem smislu termin se odnosi na čitav lanac jevrejske tradicije, a u užem smislu, koji nas ovde interesuje, na tradiciju masoreta korišćenu za određivanje preciznog teksta *Tanaha* (ili *Tenah*, heb. תנ"ך) – hebrejske *Biblije*. (Nap. prev.)

12 *Crawford Howell Toy* (1836–1919) – američki hebrejista; od 1869. do 1879. godine bio je profesor hebrejskog na *Southern Baptist Theological Seminary*, a 1880. godine postao je profesor hebrejskog i orijentalnih jezika na univerzitetu Harvard. (Nap. prev.)

„Rukopise su kopirali i prekopiravali pisari koji ne samo da su ponekad pravili greške u slovima i rečima, već su sebi dozvoljavali da i sami dodaju novi materijal u tekst, ili da u jednom rukopisu kombinuju, bez ikakvih naznaka, spise koje su sastavili različitih ljudi; slučajevi takvih postupaka nalaze se naročito u knjigama proroka Miheja i Jeremije i grupama proročanstava koja dolaze pod imenima Isaije i Zaharije."

[Videti *Judaizam i hrišćanstvo* (*Judaism and Christianity*)]

Da li osakaćeno stanje svete *Biblije* – delom slučajno – predstavlja ništa manje nego definitivan napor da se zbuniti neinicirani čitalac i na taj način bolje skriju tajne jevrejskih *Tanaim*? Hrišćanski svet nikada nije posedovao skrivene svitke koji sadrže tajnu doktrinu Izraela i, ako su kabalisti bili tačni u svojim pretpostavkama da su izgubljene knjige Mojsijevih Misterija bile utkane u tkivo *Tore*, onda su biblijski spisi zaista knjige unutar knjiga. U rabinskim krugovima prevladava mišljenje da hrišćanstvo nikada nije shvatilo *Stari zavet* i verovatno nikada i neće. U stvari, postoji osećaj – bar u nekim delovima – da je *Stari zavet* ekskluzivno vlasništvo jevrejske vere, a da hrišćanstvo, nakon svog neumoljivog progona Jevreja, uzima neopravdane slobode kada uključuje isključivo jevrejske spise u svoj sveti kanon. Ali, kako je primetio jedan rabin, ako je hrišćanstvo već *moralo* da koristi jevrejske spise, trebalo bi bar da nastojati da to čini s određenim stepenom inteligencije!

U početnom poglavlju *Postanja* je navedeno da su nakon stvaranja svetlosti i njenog odvajanja od tame, sedam Elohim podelili vode koji su pod svodom od voda koje su iznad svoda. Pošto su tako uspostavili inferiorni svemir u savršenom skladu sa ezoterijskim učenjima hinduskih, egipatskih i grčkih Misterija, Elohim su zatim usmerili svoju pažnju na proizvodnju flore i faune i, na kraju, čoveka.

„Potom reče Bog: 'Da načinimo čoveka po *svome* (*našem*) liku, *sebi* (*nama*) slična.' (...) I stvori Bog čoveka po liku *svome*, prema liku Božjem stvori (*on nje-*) *ga*, muško i žensko stvori (*on nj-*) *ih*. I blagoslovi ih Bog, i reče im Bog: 'Rađajte se i množite se, i (*ponovo*) napunite zemlju, (...)."[13]

13 *Postanje*, 1:26-28, prevod Đuro Daničić. Zamenice *„našem"*, *„nama"*, *„on njega"* i *„on njih"* i reč *„ponovo"*, date u zagradama, stavljene su kako

Zamislite se u tišini i razmotrite zapanjujuću upotrebu zamenica u prethodnom citatu iz „najsavršenijeg primera engleske literature". Kada je androgina hebrejska reč u množini, *Elohim*, prevedena u jednini aseksualnom rečju *Bog*, početna poglavlja *Postanja* učinjena su relativno besmislenim. Možda je u pitanju bio strah da bi hrišćani, ako se reč pravilno prevede kao „muška i ženska kreativna posredovanja", bili opravdano optuženi da se klanjaju mnoštvu bogova iako neprestano tvrde da su monoteisti! Oblik množine zamenica *našem* i *nama*, međutim, nepogrešivo otkriva panteističku prirodu Božanstva. Dalje, androgino ustrojstvo Elohim (Boga) je objavljeno u sledećem stihu, gde *on* (odnosi se na Boga) kaže da je stvorio čoveka po *svome* liku, *muško* i *žensko*, ili pravilnije, pošto se još nije odigrala podela polova, *muško-žensko*. To je smrtni udarac tradicionalnom konceptu da je Bog muška potencija, kao što ga je prikazao Mikelanđelo na stropu Sikstinske kapele. Elohim je naredio tim androginim bićima da se *rađaju*. Imajte na umu da ni muški ni ženski princip još nisu zasebno postojali! I, konačno, obratite pažnju na reči *„ponovo* napunite". *Ponovo* označava „povratak u prvobitno ili bivše stanje ili poziciju", ili „ponavljanje ili obnovu". (Videti *Webster's International Dictionary*, 1926.) Ovo definitivno pozivanje na čovečanstvo koje je postojalo pre „stvaranja čoveka" opisanog u *Postanju* mora da je vidljivo većini povremenih čitalaca *Pisma*.

Pregled biblijskih rečnika, enciklopedija i komentara otkriva da je reč *Elohim* množina, te da je izvan poimanja poštovanih autora i urednika tih izdanja. *Nova Šaf-Hercog enciklopedija religijskog znanja* (*New Schaff-Herzog Encyclopedia of Religious Knowledge*)[14] na

bi dalje izlaganje imalo smisla, jer se ono odnosi na engleske zamenice u ovom citatu iz *Biblije*: „in *our* image, after *our* likeness", „created *he him*", „created *he them*"; fraza „i napunite zemlju", u engleskom prevodu glasi: „and *re*plenish the earth", gde reč *„replenish"* znači *„ponovo* napunite", što je precizniji prevod sa hebrejskog, a takođe je bitno za shvatanje analize u nastavku. Zbog toga se, u daljem prevodu, tamo gde se analiziraju množine zamenica iz navedenog citata, koriste zamenice date u zagradama, a umesto analize prefiksa *„re"* u reči *„replenish"*, analiza je usmerena na reč *„ponovo"*. (Nap. prev.)

14 Religijska enciklopedija koju je u verziji na engleskom jeziku uredio velečasni Filip Šaf (*Philip Schaff*, 1819–1893), teolog edukovan u Nemačkoj, rodom Švajcarac, koji je živeo i radio u SAD, a bazirana je na izdanju

sledeći način sažima kontroverzu oko množine reči Elohim: „Da li ona sada ili je prvobitno označavala pluralizam božanskog bića?“ *Biblijski rečnik* (*Dictionary of the Bible*), koji je uredio Džejms Hejstings[15], sadrži sledeći zaključak, koji odjekuje osećajem kritičnijeg etimologiste *Biblije*: „Upotrebu plurala Elohim je teško objasniti.“ Dr Hevernik[16] smatra da je pluralni oblik reči Elohim upotrebljen da označi obilje i nad-bogatstvo koji postoje u Božanskom Biću. Njegova izjava, koja se pojavljuje u *Popularnoj i kritičkoj biblijskoj enciklopediji* (*The Popular and Critical Bible Encyclopædia*) predstavlja napor da se zaobiđe ova izuzetno štetna reč. *Međunarodni standardni biblijski rečnik* (*International Standard Bible Dictionary*) smatra da su objašnjenja koja nude savremeni teolozi – kojima je dr Hevernik dobar predstavnik – isuviše genijalna da bi ih zamislili rani Hebreji i tvrdi da reč predstavlja trag politeističke faze semitske misli. *Jevrejska enciklopedija* (*Jewish Encyclopedia*) podržava ovu potonju pretpostavku sledećom konciznom izjavom: „Prema svetlu koje na to pitanje bacaju epigrafski materijal, tradicija i folklor, pokazalo se da su Semiti politeistički orijentisani.“

Različite škole filozofije, kako jevrejske tako i nejevrejske, ponudile su, kako učena tako i neka druga, objašnjenja identiteta Adama. Neoplatonisti u tom primordijalnom čoveku prepoznaju platonističku *Ideju* čovečanstva – arhetip ili mustru za *genus homo*. Filon Judejski je smatrao da Adam predstavlja ljudski um, koji može da razume (pa stoga i imenuje) stvorenja oko sebe, ali ne može da shvati misteriju vlastite prirode (pa je zato ostavlja bezimenu). Adam je upoređivan i sa pitagorejskom *monadom*, koja je na temelju svog stanja savršenog jedinstva mogla živeti u edenskoj sferi. Kada kroz proces srodan fisiji monada postaje *duada* – odgovarajući simbol nesloge i zablude – tako formirano stvorenje prognano je iz njego-

Realencyklopädie für protestantische Theologie und Kirche, koju je načinio nemački protestantski teolog, Johan Jakob Hercog (*Johann Jakob Herzog*, 1805–1882). (Nap. prev.)

15 *James Hastings* (1852–1922) – škotski prezviterijanski sveštenik i biblijski učenjak. (Nap. prev.)

16 Hajnrih Andreas Hristof Hevernik (*Heinrich Andreas Christoph Hävernick*, 1811–1845) – nemački protestantski teolog, profesor *Starog zaveta* u Kenigsburgu, poznat po brojnim biblijskim komentarima. (Nap. prev.)

vog nebeskog doma. Na taj način je dvostruki čovek bio izbačen iz Raja, koji pripada nepodeljenom stvaranju, a heruvim i plameni mač su postavljeni na straži pred dverima Uzročnog Sveta. Prema tome, čovek, tek nakon ponovnog uspostavljanja jedinstva u sebi, može opet zadobiti svoje prvobitno duhovno stanje.

Prema Isarim[17], tajna doktrina Izraela učila je da postoje četiri Adama, od kojih svaki boravi u po jednom od četiri kabalistička sveta. Prvi, ili nebeski Adam, živi sam u acilutskoj sferi i u njegovoj prirodi postoje svi duhovni i materijalni potencijali. Drugi Adam živi u sferi Brije. Poput prvog Adama, to biće je androgino, a deseti deo njegovog tela (njegova peta, *Malkut*) odgovara crkvi Izraela, koja će satrti glavu zmije. Treći Adam – isto tako androgin – odeven je u telo od svetlosti i boravi u sferi Jecire. Četvrti Adam je samo treći Adam nakon *pada* u sferu Asije, a nakon toga duhovni čovek na sebe uzima životinjsku ljušturu, ili *kaput od kože*. Četvrti Adam je još uvek smatran za pojedinca, mada se u njegovoj prirodi odigrala podela i postojale su dve ljušture, ili fizička tela, od kojih je u jednom bila otelovljena muška, a u drugom ženska potencija. (Za više detalja pogledati Isaka Majera.)

Univerzalna priroda Adama razotkrivena je u raznim izveštajima o materiji od koje je bio sazdan. Prvobitno je određeno da je „zemlja“ upotrebljena za njegovo oblikovanje poticala iz sedam svetova. Pošto su ti planovi, međutim, odbijali da daju svoje supstance, Stvoritelj im je silom iščupao elemente za konstituisanje Adama. Sv. Avgustin je otkrio Notarikon u Adamovom imenu. Pokazao je da su četiri slova, A-D-A-M, prva slova četiri reči *Anatola Dusida Arktos Mesembrija*[18], što su grčki nazivi za četiri ugla sveta. Isti autor, takođe, u Adamu vidi i prototip Hrista, jer on piše:

17 Isarim (heb. pl. od isar) – inicijati ili adepti drevnih Hebreja, posebno esena. (Nap. prev.)

18 Četiri grčke Hore (Ὧραι) – Ανατολη, Δυσις, Ἄρκτος i Μεσημβρια. Prema izveštajima raznih autora, Hora, božanskih bića koja upravljaju smenom godišnjih doba, ili personifikuju mesece u godini, pa čak i pojedine sate u danu, ima od tri do dvanaest; kao Zevsove i Temidine ćerke, to su Eunomija, Dika i Ejrena, a kao Helijeve ili Kronosove ćerke, pored četiri Hore navedene u tekstu, pominju se i Auga, Muzika, Gimnastika, Nimfa, Sponda, Hleta, Akta i Esperida. (Nap. prev.)

„Adam spava, kako bi mogla biti sazdana Eva: Hrist umire, kako bi mogla biti sazdana Crkva. Dok Adam spava, Eva je načinjena iz njegovog boka. Kad je Hrist umro, Njegov bok je proboden kopljem, kako bi potekao sakrament da formira crkvu. (...) Sâm Adam bio je lik Onoga koji će doći."

U svom nedavnom radu, *Judaizam*, Džordž Fut Mur[19] ovako opisuje proporcije Adamičkog čoveka:

„On je bio ogromna masa koja ispunjava čitav svet na svim tačkama kompasa. Zemlja od koje je sazdano njegovo telo prikupljena je iz svih delova sveta, ili sa mesta budućeg oltara. Od većeg značaja je shvatanje da je čovek stvoren androgin, jer je nešto znanja drevnih verovatno prilagođeno prvom paru u knjizi *Postanja*. R. Samjuel bar Nahman[20] (III vek) kazao je da, kad je Bog stvorio Adama, stvorio ga je okrenutog u oba smera (דיו פרעופים); tada ga je On isekao na pola i napravio dvoja leđa, po jedna za svaku figuru."

Zohar ima koncept dva Adama: prvi je božansko biće koje je, istupajući iz najviše prvobitne tame, stvorilo drugog, ili zemaljskog Adama prema Svom liku. Viši, ili nebeski čovek bio je Kauzalna sfera sa božanskim potencijama i potencijalima, koja je smatrana za ogromnu ličnost; njeni udovi, prema gnosticima, čine osnovne elemente postojanja. Taj Adam može biti simbolički prikazan kako gleda u oba smera, čime se označava da jednim licem gleda svoj neposredni Uzrok, a drugim licem posmatra ogromno more Kosmosa, u koje treba da bude uronjen.

Filozofski posmatrano, Adam se može smatrati predstavnikom pune duhovne prirode čoveka – androginim i bez sopstva podložnog propadanju. Ta potpunija priroda smrtnog čoveka se slabo shvata. Kao

19 *George Foot Moore* (1851–1931) – američki izučavalac judaizma; diplomirao na Jejlu (*Yale University*), član društva *Lobanja i kosti* (*Skull and Bones*), poznatog i kao Bratstvo smrti, profesor hebrejskog na Andoverskom teološkom seminaru (*Andover Theological Seminary*) (1899–1901), profesor teologije na Harvardu (1904–1928), profesor istorije religije u Frotingemu (*Frothingham*) (1928–1931); autor brojnih knjiga. (Nap. prev.)

20 *Rabbi Samuel bar Nachman* (heb. נחמן בן שמואל), ili *Samuel Nahmani* – talmudski rabin koji je živeo u Izraelu od početka III do početka IV veka, jedan od najpoznatijih hagadista toga doba. (Nap. prev.)

što duh sadrži materiju u sebi i istovremeno je i izvor i konačnost stanja nazvanog *materija*, tako Eva predstavlja niži, ili smrtni deo koji je izvađen iz potpunijeg *duhovnog stvaranja*, ili ima vremensku egzistenciju unutar njega. Pošto je predstavnik nižeg dela pojedinca, Eva je zavodnica koja, u dosluhu sa zmijom smrtnog znanja, uzrokuje da Adam potone u stanje slično zanosu, u kojem je nesvestan vlastitog višeg Sopstva. Kada se Adam naizgled probudi, on zapravo tone u san, jer on više nije u duhu nego u telu; podela se dogodila unutar njega: pravi Adam odmarao se u Raju, dok se njegov niži deo otelovio u materijalnom organizmu (Evi) i lutao u tami smrtnog postojanja.

Sledbenici Muhameda su očigledno osetili preciznije nego neinicirani iz drugih sekti pravi mistički značaj Raja, jer su shvatili da čoveku, pre njegovog *pada*, prebivalište nije bilo u fizičkom vrtu, u bilo kom određenom delu zemlje, nego u višoj sferi (anđeoskom svetu), koju zalivaju četiri mistična potoka života. Nakon izgona iz Raja, Adam se spustio na Ostrvo Cejlon i to mesto je sveto za određene hinduističke sekte, koje staro Ostrvo Lanka – nekada verovatno povezano sa kopnom – prepoznaju kao stvarnu lokaciju rajskog vrta iz kojeg je migrirao ljudski rod. Prema *Arabijskim noćima* (prevod ser Ričarda Bartona)[21], otisak Adamovog stopala se još uvek može videti na vrhu cejlonske planine. U islamskim legendama Adam je kasnije ponovo sjedinjen sa suprugom, a pošto je umro telo mu je Melhisedek, nakon potopa, doneo u Jerusalimu da bude sahranjeno. (Videti *Kuran*.)

Reč ADM označava vrstu ili rasu i samo zbog nedostatka pravilnog razumijevanja Adam se smatra za pojedinca. Kao Makrokosmos, Adam je gigantski Androgin, čak Demijurg; kao Mikrokosmos, on je glavni proizvod Demijurga, a unutar prirode Mikrokosmosa Demijurg je uspostavio sva svojstva i moći koja je i sam posedovao. Demijurg, međutim, nije bio besmrtan, pa stoga Adamu nije mogao da dodeli besmrtnost. Prema legendi, Demijurg je nastojao da spreči čoveka da spozna nepotpunost svog Stvoritelja. Adamički čovek je,

21 Kapetan ser Ričard Frensis Barton (*Captain Sir Richard Francis Burton*, 1821–1890) – engleski istraživač, prevodilac, pisac, orijentalist, etnolog, lingvist, pesnik, hipnotičar, mačevalac i diplomata, kapetan u vojsci Istočno-indijske kompanije. Prema jednom izveštaju, govorio je 29 evropskih, azijskih i afričkih jezika. Pomenuta knjiga, *Arabijske noći* (*Arabian Nights*), engleski je naziv za knjigu *Hiljadu i jedna noć*. (Nap. prev.)

posledično, posedovao svojstva i karakteristike anđela, koji su bili Demijurgovi služitelji. Gnostički hrišćani su potvrdili da je iskupljenje čovečanstva osigurano silaskom Nusa (Univerzalne Svesti), koji je bio veliko duhovno biće superiorno u odnosu na Demijurga, i koji je, ušavši u ustrojstvo čoveka, Demijurgovim tvorevinama dodelio svesnu besmrtnost.

Nesporno je da falički simbolizam zauzima važno mesto u ranom jevrejskom misticizmu. Hargrejv Dženings u liku Adama vidi tip Šivinog lingama, koji je bio kamena predstava stvaralačke moći Svetskog Roditelja. Dženings piše:

> „U Grigorijevim delima[22] (...) postoji odlomak o tome kako se 'Noje svakodnevno moli u Arci pred *Adamovim Telom'*, tj, pred Falusom – jer Adam je bio primitivni Falus, veliki roditelj ljudske rase. 'Eventualno može izgledati čudno', kaže on, 'da je ovu molitvu trebalo svakodnevno izgovarati pred Adamovim telom', ali 'najpriznatija tradicija među istočnjacima je ta da je Bog zapovedio Adamu da njegovo mrtvo telo treba da bude držano iznad tla dok ne dođe vreme da ga sveštenik Boga Svevišnjeg ne preda פדכבאלאוע u *središte Zemlje*.' To označava brdo Moriju, indijsku planinu Meru. 'Ovo Adamovo telo balzamovano je i prenošeno s oca na sina, dok ga konačno Lameh nije isporučio Noju.'"
>
> [Videti *Falicizam* (*Phallicism*)]

Ovo tumačenje donekle pojašnjava kabalističke tvrdnje da su u prvom Adamu bile sadržane sve duše Izraelićana. (Videti *Sod.*) Iako je prema delu *Legenda Aurea*[23] Adam bio sahranjen sa tri semenke Drveta Poznanja u ustima, treba imati na umu da su naizgled suprotstavljeni mitovi često tkani oko istog pojedinca. Jedna od dubokih tajni kabalizma je ona izložena u Notarikonu utemeljenom na slovima Adamovog imena (ADM). Ova tri slova su inicijali imena *Adam*, *David* i *Mesija*, a za te tri ličnosti je rečeno da imaju jednu dušu. Kako ova duša predstavlja Svetsku Dušu čovečanstva, Adam označava dušu koja se uključuje, Mesija dušu koja se razvija, a David stanje duše nazvano *epigeneza*[24].

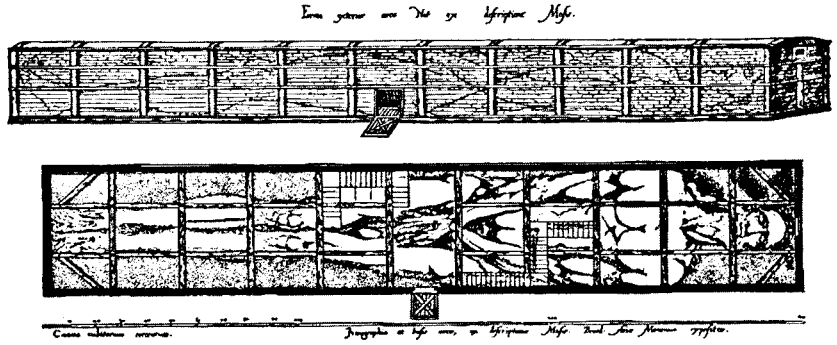

NOJE I NJEGOVA ZODIJAČKA ARKA

Iz *Myer, Qabbalah*

Rani crkveni oci – naročito Tertulijan, Firmilijan, sv. Kiprijan, sv. Avgustin i sv. Zlatousti – prepoznali su u arci tip, ili simbol Svete Katoličke Crkve. Beda Poštovani[25] izjavio da je Noje u svemu tipičan primer Hrista, jer kako je jedini Noje bio pravedan u svojoj generaciji, tako je i samo Hrist bio bez greha. S Hristom je došao sedmostruki duh milosti; sa Nojem sedam Pravednika. Noje je vodom i drvetom spasao svoju porodicu, Hrist krštenjem i krstom spašava hrišćane. Arka je sagrađena od drveta koje se ne raspada. Crkva je sastavljena od ljudi koji će živeti zauvek, jer arka označava crkvu koja pluta na talasima sveta.

Gornji dijagram reprodukovan je takođe i u *Rozenkrojcerima* Hargrejva Dženingsa. Taj autor izvornom dijagramu, koji se pojavljuje u *Antiquitatum Judaicarum Libri IX*, dodaje znakove zodijaka, postavljajući znak Arijes na glavu i nastavljajući redom do znaka Leo, koji zauzima peti presek arke. Dženings

22 Misli se na sv. Grigorija Niskog. (Nap. prev.)

23 *Zlatna legenda* (lat. *Legenda Aurea*) – jedno je od fundamentalnih dela srednjeg veka, prevedeno u to vreme na brojne jezike; prikazuje život mnogih svetaca, kao i život Marije Magdalene. Autor je Jakopo dela Voragine (*Jacopo della Voragine*, c. 1230–1298), italijanski kaluđer dominikanskog reda, a delo je nastalo između 1259. i 1266. godine; sadrži 182 poglavlja o životima i smrti najpoštovanijih svetaca i svetih ljudi; tokom XIV i XV veka izvršilo je značajan ikonografski uticaj. (Nap. prev.)

24 Epigeneza (grč. ἐπιγίγνομαι – rodim se posle, nastajem posle) – shvatanje po kojem se razvoj organskog sveta zasniva na obrazovanju organske klice kao novog proizvoda. (Nap. prev.)

25 Beda Poštovani (lat. *Beda Venerabilis*, 672–735), poznat i kao sv. Bid – engleski teolog i istoričar, pisac mnogobrojnih istorijskih i prirodnonaučnih dela i jedan od najobrazovanijih ljudi zapadne Evrope svog vremena. (Nap. prev.)

dodeljuje odeljak koji sadrži vrata nepodeljenom sazvežđu Virgo-Libra-Skorpio (koje se nastavlja u prvu podsekciju drugog odeljka), a preostala četiri odeljka dodeljuje konstelacijama od Sagitarijusa do Pisces. Studija slike razotkriva arku podeljenu na jedanaest glavnih delova, a duž osnove i krova svakog odeljka prikazane su tri potpodele, tako sveukupno čineći sveti broj 33. Takođe, na vratima srednjeg dela može se primetiti krst na mestu koje odgovara generativnom sistemu ljudskog tela. Na arki su prikazana dva otvora: prvi – glavna vrata, koja predstavljaju otvor kroz koji se životi životinja spuštaju u fizičko postojanje; drugi, mali prozor neposredno uz teme, kroz koji duh, prema drevnim obredima, stiče slobodu.

> „Kada je androgini Skorpio-Virgo podeljen, a Vaga, ili Harmonija, napravljena od Skorpija i smeštena između Skorpija, tj. muškog, i Virgo, tj. ženskog, tada su se pojavila 32 sazvežđa ili znaka, onako kako ih sada imamo. Arka je visoka tri sprata (možda da simbolizuje Nebo, Čoveka, Zemlju). Na figuri Čoveka primetan je razdeljak kose na sredini čela i uređeni brada, brkovi, zalisci i kosa na stražnjem delu vrata i ramenima."
>
> (Videti *Kabalu* Isaka Majera)

Kao i određene azijske filozofske institucije, Jevrejske Misterije sadrže čudnu doktrinu o *Senkama Bogova*. Zureći u ponor, Elohim su ugledali vlastite senke i na osnovu tih senki oblikovali inferiorno stvaranje. Anonimni Upravnik Baliol koledža (*Master of Balliol College*) piše:

> „U dramatičnom predstavljanju stvaranja čoveka u Misterijama, Aleim [Elohim] su predstavljali ljudi koji su, prilikom vajanja oblika adamitskog bića, čoveka, pratili njegov obris na sopstvenoj senci, ili ga modelovali ocrtavajući svoju vlastitu senku na zidu. Na taj način je umetnost crtanja nastala u Egiptu, a hijeroglifske figure urezane na egipatskim spomenicima su tako malo reljefne da još uvek podsećaju na senku."

U ritualizmu ranih Jevrejskih Misterija predstavljana je veličanstvenost stvaranja, pri čemu su razni učesnici oponašali Tvoračke Agense. *Crvena zemlja* od koje je oblikovan Adamički čovek može označavati vatru, posebno zbog toga što je Adam povezan sa *Jod*, ili vatrenim plamenom, koje je prvo slovo svetog imena *Jahve*. U *Jevanđelju po Jovanu* 2:20 napisano je da je Hram građen četrdeset

šest godina, što je izjava u kojoj sv. Avgustin vidi tajnu i svetu Gematriju, jer, prema grčkoj filozofiji brojeva, numerička vrednost imena *Adam* je 46. Adam tako postaje tip Hrama, jer je Kuća Boga – poput primitivnog čoveka – bila mikrokosmos ili epitoma svemira.

Adamu je u Misterijama pripisano da poseduje naročitu moć duhovnog rađanja. Umesto da svoju vrstu reprodukuje bilo kakvim fizičkim generativnim procesom, on je prouzrokovao da iz samog sebe otpusti senku samog sebe – ili, tačnije, da se ona odrazi na materiji. Ovu senku je zatim produhovio i postala je živo stvorenje. Te senke, međutim, ostale su samo dotle dok je trajao originalni lik čiji su one odraz, jer sa uklanjanjem originala, nosilac sličnosti nestaje sa njim. U tome je ključ alegorijskog stvaranja Eve iz Adamovog boka, jer je Adam, predstavnik *ideje* ili mustre, odražen na materijalni univerzum u obliku mnoštva produhovljenih slika, koje kolektivno označavaju Evu. Prema drugoj teoriji, podela polova odigrala se u arhetipskoj sferi; stoga su senke u nižem svetu bile podeljene u dve klase, u skladu s redovima ustanovljenim u Arhetipu. U naizgled neshvatljivoj privlačnosti među polovima Platon je prepoznao kosmički poriv prema ponovnom ujedinjenju odvojenih polovina tog arhetipskog Bića.

Šta bi tačno trebalo podrazumevati pod podelom polova, onakvom kako je simbolički opisana u *Postanju*, veoma je diskutabilno pitanje. Opšte je priznato da je čovek prvobitno bio androgin i razumna je pretpostavka da će naposletku ponovno steći to biseksualno stanje. Po pitanju načina na koji će to biti ostvareno ističu se dva stanovišta. Jedna škola mišljenja tvrdi da je ljudska duša zapravo podeljena na dva dela (muški i ženski) i da čovek ostaje nesavršeno stvorenje sve dok se ti delovi ponovo ne ujedine kroz emociju koju čovek naziva *ljubav*. Iz ovog koncepta izrasla je mnogo zloupotrebljavana doktrina o „srodnim dušama" koje moraju tragati vekovima kako bi komplementarni deo svake razdvojene duše bio otkriven. Savremeni pojam braka se do određene mere temelji na tom idealu.

Prema drugoj školi, takozvana podela polova rezultat je potiskivanja jednog pola androginog bića kako bi se vitalne energije, koje se kroz njega manifestuju, mogle preusmeriti na razvoj umnih sposobnosti. S ove tačke gledišta čovek je, zapravo, još uvek androgin i duhovno potpun, ali u materijalnom svetu su ženski deo muške prirode i muški deo ženske prirode u stanju mirovanja. Putem duhovnog razvoja i znanjem stečenim kroz Misterije, međutim, latentni element

u svakoj prirodi se postepeno aktivira, a ljudsko biće, na kraju, ponovo zadobija seksualnu ravnotežu. Ova teorija uzdigla je ženu sa pozicije muškarčevog zabludelog dela na poziciju potpune jednakosti. S ove tačke gledišta brak se smatra drugarstvom u kojem se dva celovita individualiteta, koja manifestuju suprotne polaritete, dovode u savez u kojem svaki od njih može probuditi latentne osobine u onom drugom i na taj način pomoći u ostvarivanju individualne potpunosti. Za prvu teoriju se može reći da brak smatra za kraj, dok je u drugoj on sredstvo za kraj. Dublje filozofske škole su naginjale prema ovoj drugoj teoriji, kao primerenijem priznanju beskonačnog potencijala božanske potpunosti u oba aspekta stvaranja.

Hrišćanska crkva se u osnovi protivi teoriji braka, tvrdeći da najveći stepen duhovnosti mogu ostvariti samo oni koji očuvaju devičansko stanje. Ovaj koncept je naizgled nastao u pojedinim sektama ranih gnostičkih hrišćana, koje su učile da proširenje ljudske vrste podrazumeva povećanje i ovekovečenje moći Demijurga, jer se na niži svet gledalo kao na zao proizvod stvoren da zavodi duše svih koji su u njemu rođeni – stoga, pomoći da se duše dovedu na zemlju je zločin. Kad, dakle, nesrećni otac, ili majka stanu pred Konačni Sud, pojaviće se i svo njihovo potomstvo i optužiti ih da su bili uzrok nevolja kroz koje su prolazili u fizičkoj egzistenciji. Ovaj stav je naglašen alegorijom o Adamu i Evi, čiji je greh, zbog kojeg je čovečanstvo uniženo, opšte shvaćen kako povezan sa misterijom razmnožavanja. Čovečanstvo Ocu Adamu duguje za svoju fizičku egzistenciju, svog praoca smatra primarnim uzrokom svoje bede, i Sudnjeg Dana, podižući se kao moćno potomstvo, ono će osuditi očinskog pretka.

Gnostičke sekte koje se drže racionalnijeg stava o toj temi proglasile su da već samo postojanje nižih svetova ukazuje na to da je Vrhovni Stvoritelj imao definitivnu svrhu prilikom njihovog stvaranja; sumnjati u njegov sud je, stoga, ogromna greška. Čini se da crkva, međutim, neopravdano teži da sebi pripiše zašrepašćujuće pravo da u tom pogledu ispravlja Boga, jer, gde god je to moguće, i dalje nameće celibat, praksu koja rezultira alarmantnim brojem neurotika. U Misterijama je celibat rezervisan za one koji su dostigli određeni stepen duhovnog razvoja. Kada se zalaže da on bude primenjen na mase neprosvetljenog čovečanstva, međutim, on postaje opasna jeres, podjednako fatalna i za religiju i za filozofiju. Kao što je u svom fanatizmu okrivilo svakog pojedinog Jevreja za raspeće Isusa, hrišćanstvo je, sa jednakom doslednošću, isto tako naškodilo svakoj pripadnici ženskog pola. U obranu Eve, filozofija tvrdi da alegorija označava samo to da su čoveka njegove emocije dovele u iskušenje da napusti siguran put razuma.

Mnogi od ranih crkvenih otaca nastojali su da stvore direktan odnos između Adama i Hrista, čime su očigledno otpisali krajnje grešnu prirodu čovekovog zajedničkog pretka, jer je sasvim sigurno da, kada sv. Avgustin poredi Adama sa Hristom, a Evu sa crkvom, on nema nameru da toj instituciji prilepi etiketu direktnog uzročnika čovekovog pada. Iz nekog neobjašnjivog razloga, međutim, religija je uvek smatrala intelektualizam – u stvari, bilo koji oblik znanja – kobnim za čovekov duhovni rast. Ignorantinski fratri[26] su izvrstan primer takvog stava.

U toj ritualnoj drami – verovatno poreklom iz Egipta – Adam, proteran iz Edenskog vrta, predstavlja čoveka filozofski prognanog iz sfere Istine. Kroz neznanje čovek pada; kroz mudrost se iskupljuje. Edenski vrt predstavlja Kuću Misterija (videti *Enohovu viziju*[27]) u čijem središtu su rasli i Drvo Života i Drvo Poznanja Dobra i Zla.

Čovek, prognani Adam, nastoji da pređe iz spoljašnjeg predvorja Svetilišta (spoljašnjeg univerzuma) u *sanctum sanctorum*, ali pred njim se uzdiže ogromno stvorenje naoružano blještavim mačem koji,

26 Ignorantini (fr. *Frères Ignorantins*) – ime dato Bratstvu hrišćanske škole (*des Frères Ecoles Chrétiennes*), verskom bratstvu osnovanom u Remsu (*Reims*), u Francuskoj, 1680. godine, a svečano organizovanom 1683. godine od strane francuskog sveštenika Žan-Baptiste dela Salea (*Jean-Baptiste de la Salle*, 1651–1727) u cilju obezbeđivanja besplatnog obrazovanja, naročito u veronauci, deci siromašnih. Uz tri jednostavna zaveta – čistote, siromaštva i poslušnosti – braća su bila dužna da daju svoje usluge bez naknade i da nose posebnu odoru od grubog crnog materijala – mantiju, plašt s kapuljačom i visećim rukavima i šešir širokog oboda. Ime *ignorantini* (neuki) dobili su po klauzuli u pravilima reda po kojoj je u red zabranjen ulazak sveštenicima s teološkim obrazovanjem. Red je 1724. godine odobrio papa Benedikt XIII i on se brzo raširio Francuskom, a kasnije je prodro i u gotovo sve zemlje Evrope, kao i u Ameriku, Aziju i Afriku. Početkom XX veka ignorantini su brojali oko 14.000 članova i imali preko 2000 škola, pa su postali najsnažniji rimokatolički muški red. Iako ovaj red nije službeno povezan sa jezuitima, njihova organizacija i disciplina su vrlo slični. (Nap. prev.)

27 Odeljak iz esenskog *Jevanđelja istine* iz svitaka sa Mrtvog mora. (Nap. prev.)

krećući se lagano, ali kontinuirano, jasno pravi širok krug, a kroz taj „Krug Ne-Prolazi“[28] Adamički čovek se ne može probiti.

Heruvim se ovako obrati tragaocu: „Čoveče, prah si i u prah ćeš se vratiti. Oblikovao te je Graditelj Oblika; pripadaš sferi oblika, a dah koji je udahnut u tvoju dušu bio je dah oblika i poput plamena će svetlucati. Ne možeš biti više od onoga što jesi. Ti si stanovnik spoljašnjeg sveta i zabranjeno ti je da uđeš na ovo unutrašnje mesto.“

A Adam odvrati: „Mnogo sam puta stajao u ovom dvorištu i molio prijem u kuću moga Oca, a ti si me odbijao i vraćao me nazad da lutam u tami. Tačno je da sam oblikovan od zemlje i da Onaj koji me načinio na mene nije mogao preneti blagodet besmrtnosti. Ali me više nećeš otpravljati odavde; jer, lutajući u tami, otkrio sam da je Svemogući odredio moje spasenje, jer je iz najskrivenije Misterije poslao Svog Jedinorođenog, koji je na sebe preuzeo svet koji je oblikovao Demijurg. Razapet je na elemetima tog sveta, a iz Njega je potekla krv moga spasenja. A Bog je Svoju kreaciju, ulazeći u nju, oživeo i u njoj je postavio put koji vodi do Njega. Mada mi Onaj koji me načinio nije dao besmrtnost, besmrtnost je inherentna samoj zemlji od koje sam sastavljen, jer pre no što je svet proizveden i pre no što je Demijurg postao Regent Prirode, Večni Život ostavio je svoj otisak na licu Kosmosa. Ovo je njegov znak – *Krst*. Da li mi i sada ne dozvoljavaš ulaz, meni koji sam konačno spoznao tajnu o sebi?“

28 Ili *Prsten zvani „Ne prolazi“* – Prema H. P. Blavackoj, *Krug Ne-Prolazi* predstavlja granicu u duhovnoj, intelektualnoj ili psihološkoj moći ili svesti, iza koje pojedinac ne može preći dok iz sebe ne probudi snagu i vizije da ga ponesu napred, preko graničnih linija koje je postavio on sâm, putem vlastite karme. U Stancama *Knjige Džan* kaže se da lipike, kosmički duhovi izrazito mističnog karaktera, koji su istovremeno čuvari i posrednici karme, opisuju krug oko Trougla, Prvog, Kocke, Drugog, i Pentagrama unutar jajeta, koje je *prsten*, ili *krug nazvan „Ne prolazi“* za one koji se spuštaju i uzdižu i sve one koji napreduju prema velikom danu „Budi sa nama“, kada će se čovek osloboditi prepreke neznanja i u potpunosti priznati neodvojivost sopstvenog ega od univerzalnog ega, te se u svesti vratiti u jedinstvo sa Bramanom. Zbog toga *Krug Ne-Prolazi* očigledno nije stvaran prsten materije, već nemogućnost prelaska van granica koje postavlja vlastita moć. Odnosi se na opipljivu i neopipljivu, mada privremeno neprelaznu, granicu ili prepreku koju je uzdigla prošla karma, a čuvaju je lipike. (Videti H. P. Blavacka, *Tajna doktrina*, I tom, *Kosmogeneza*, Stanca V, Metaphysica, Beograd, 2006, prevod Goran Bojić; str. 178 i dalje.) (Nap. prev.)

A glas odvrati: „Onaj ko je svestan, *JESTE*! Evo!“

Gledajući oko sebe, Adam se nađe na blistavom mestu, u čijem središtu stojaše drvo sa svetlucajućim draguljima umesto voća i krilatom zmijom, okrunjenom dijademom od zvezda, obavijenom oko njegovog stabla. Beše to glas zmije što mu govoraše.

„Ko si ti?“, upita Adam.

„Ja sam Sotona“, odgovori zmija, „koji je kamenovan; ja sam Protivnik – Gospod koji je protiv tebe, onaj koji se zalaže za tvoje uništenje pred Večnim Sudom. Bio sam tvoj neprijatelj od dana kada si načinjen; ja sam te uveo u iskušenje; ja sam te isporučio u ruke zla; ja sam ti naneo štetu; uvek sam se trudio da ostvarim tvoju propast. Ja sam čuvar Drveta Poznanja i zakleo sam se da niko od onih koje mogu da zavedem neće uzeti njegovih plodova.“

Adam odvrati: „Nebrojeno vekova bio sam tvoj sluga. U svom neznanju slušao sam tvoje reči i one su me odvele na staze jada. Smestio si u moj um snove o moći, a kada sam se borio da ostvarim te snove, oni mi ne donesoše ništa do bola. Ti si posejao seme želje u meni, a kad sam žudeo za telesnim stvarima, agonija beše moja jedina nagrada. Ti si mi poslao lažne proroke i lažno rasuđivanje, a kad sam se trudio da shvatim veličinu Istine, uvideo sam da su tvoji zakoni lažni i samo čamotinjom behu nagrađene moje težnje. Završio sam s tobom zauvek, o vešti Duše! Umorio sam se od tvog sveta iluzija. Neću više da radim u tvojim vinogradima nemorala. Skloni se iza mene, iskušavaču i domaćinu iskušenja. Nema sreće, nema mira, nema dobra, nema budućnosti u doktrinama sebičnosti, mržnje i strasti, koje ti propovedaš. Sve te stvari odbacujem. Odbijam tvoju vlast zauvek!“

A zmija odgovori: „Pogledaj, o Adame, prirodu tvog Protivnika!“ Zmija nestade u zaslepljujućem sunčanom rasprskavanju sjaja, a na njenom mestu pojavi se anđeo, blistav u sjajnoj, zlatnoj odori, s velikim skarletnim krilima, koja se širiše od jednog do drugog kraja neba. Užasnut i pun strahopoštovanja, Adam pade pred božanskim stvorenjem.

„Ja sam Gospod koji je protiv tebe i na taj način ostvaruje spasenje tvoje“, nastavi glas. „Mrzeo si me, ali ćeš me kroz nastupajuće vekove blagosiljati, jer sam te izveo iz sfere Demijurga; ja sam te okrenuo protiv iluzije svetovnosti; ja sam te odbio od želje; ja sam probudio u tvojoj duši besmrtnost, u kojoj i sam učestvujem. Sledi me, o Adame, jer ja sam Put, Život i Istina!“

ANALIZA TAROT KARATA

❁

Poreklo karata za igru ❁ Rota Mundi rozenkrojcera ❁ Problem simbolizma Tarota ❁ Karta bez broja ❁ Simbolizam dvadeset jednog velikog aduta ❁ Znaci karata

❁

Mišljenja autoriteta razlikuju se po pitanju porekla karata za igru, svrhe za koju su namenjene i vremena njihovog uvođenja u Evropi. U svojim *Istraživanjima istorije karata za igru* (*Researches into the History of Playing Cards*), Semjuel Veler Singer[1] podržava mišljenje da su karte stigle u južnu Evropu iz Indije, preko Arabije. Tarot karte su verovatno bile deo magijske i filozofske nauke koju su Vitezovi Templari preneli od Saracena, ili neke od mističnih sekti koje su u to vreme cvetale u Siriji. Po povratku u Evropu, Templari su, da bi izbegli progon, skrili arkansko značenje simbola prikazavši svoje magijske knjige tobože kao sredstvo za zabavu i kockanje. U prilog ovoj tvrdnji, gospođa Džona Kinga Van Renselera[2] kaže:

1 *Samuel Weller Singer* (1783–1858) – engleski knjižar, prevodilac i autor, izdavač većeg broja zapaženih izdanja dela autora XVI i XVII veka. Pomenuto delo je njegova najinteresantnija originalna kompilacija nastala 1816. godine, a obiluje izvanrednim gravurama koje delo čine posebno interesantnim i vrednim. (Nap. prev.)

2 *Mrs. John King Van Rensselaer* (1848–1925), američka autorka kojoj je ime zapravo Mej (*May*) Van Renseler, ali je, po anglosaksonskom običaju, predstavljana kao gospođa Džona Kinga Van Renselera, američkog političira i guvernera Njujorka, pa se pod tim imenom pojavljuje i kao autor na svojim izdanjima, među kojima je i delo iz 1890. godine, iz kojeg je ovde dat citat, a čiji pun naslov je *Đavolja slikovnica: istorija karata za igru* (*The devil's picture-books. A history of playing cards*). (Nap. prev.)

> „Čini se da je dobro potkovana činjenica to da su karte, vrativši se kući, sa sobom doneli ratnici, koji su uvezli mnoge novostečene običaje i navike Orijenta u svoje vlastite zemlje, a to nije u suprotnosti sa izjavama nekih pisaca koji su objavili da su Cigani – koji su u to vreme počeli da lutaju po Evropi – doneli sa sobom i uveli karte, koje su koristili, kao što to čine i danas, za proricanje budućnosti."
>
> (Videti *Đavolju slikovnicu*)

Preko Cigana je Tarot karte moguće pratiti unazad do religijskog simbolizma drevnih Egipćana. U svom izvanrednom delu, *Cigani* (*The Gypsies*), Semjuel Roberts[3] predstavlja dovoljno dokaza o njihovom egipatskom poreklu. Na jednom mestu on piše:

> „Kad su Cigani prvobitno stigli, u Engleskoj je bilo vrlo nesigurno. U našim zakonima se prvi put pominju u nekoliko odredbi protiv njih u vreme vladavine Henrija VIII, u kojima su opisani kao 'prekomorski ljudi, koji sebe nazivaju Egipćanima – a ne bave se bilo kakvim zanatom ili trgovinom, već idu naokolo u velikom broju (...).'"

Interesantna legenda pripoveda da se, nakon uništenja Serapeuma u Aleksandriji, veliki broj tamošnjih sveštenika povezao kako bi sačuvali tajne obreda posvećenih Serapisu. Njihovi potomci (Cigani) su, noseći sa sobom najdragocenije od knjiga spašenih iz plamteće biblioteke – Knjigu Enoha, ili Tota (Tarot) – postali lutalice po licu zemlje, ostavši narod odvojen od drevnog jezika i prvorodnog prava na magiju i tajnu.

Kur de Žebelen[4] je verovao da je sama reč Tarot nastala od dve egipatske reči, *Tar*, što znači „put", i *Ro*, što znači „kraljevski". Tako

3 *Samuel Roberts* (1763–1848) – engleski autor i pisac pamfleta, poznat kao Prosjački advokat (*Pauper's Advocate*); napisao je veliki broj knjiga i pamfleta političkog i socijalnog sadržaja. Pun naziv pomenutog dela je *Cigani: njigovo poreklo, trajanje i odredište* (*The Gypsies: Their Origin, Continuance, and Destination*). (Nap. prev.)

4 Antoan Kur (*Antoine Court*), koji je sebe prozvao Antoan Kur de Žebelen (*Antoine Court de Gébelin*, c. 1719–1784) – sin francuskog protestantskog pastora, rođen u Nimu (*Nimes*), inicirani mason; bio je osnivač i predsednik Apolonijevskog društva (*Société Apollonienne*), kasnije nazvanog Pariski

Tarot predstavlja kraljevski put do mudrosti [videti *Primitivni svet* (*Le Monde Primitif*)]. U svojoj *Istoriji magije* (*History of Magic*), P. Kristijan[5], portparol jednog francuskog tajnog društva, daje fantastičan izveštaj o navodnoj inicijaciji u Egipatske Misterije, gde 22 glavne Tarot karte poprimaju razmere prezentacionih tabli neizmerne veličine i predstavljaju veliku galeriju. Zaustavljajući se, redom, pred svakom od karata, inicijator je kandidatu opisivao njen simbolizam. Eduard Šire, kojem je izvor informacija bio sličan kao i Kristijanu, poziva se na istu svečanost u poglavlju o inicijaciji u Hermetičke Misterije (videti *Veliki posvećenici*). Mada je moguće da su Egipćani upotrebljavali Tarot karte u svojim ritualima, pomenuti francuski mistici, osim tvrdnji da podržavaju tu teoriju, o tome ne pružaju nikakve dokaze. Ni valjanost takozvanog Egipatskog Tarota, koji je danas u opticaju, takođe nikada nije uspostavljena na zadovoljavajući način. Crteži ne samo da su prilično savremeni, već je i sama simbolika više pod francuskim nego pod egipatskim uticajem.

Tarot je nesumnjivo vitalni element rozenkrojcerskog simbolizma, moguće i sama knjiga univerzalnog znanja koju članovi reda tvrde da poseduju. *Rota Mundi* je pojam koji se često pojavljuje u ranim manifestima Bratstva Ružinog Krsta. Reč *Rota*, kada se preslože njena slova, postaje *Taro*, antički naziv tih tajanstvenih karata. V. F. C. Vigston (*William Francis C. Wigston*) je otkrio dokaze da je ser Frensis Bekon upotrebljavao simbolizam Tarota u svojoj šifri.

muzej (*Musée de Paris*), društva posvećenog umetnosti i nauci; bio je i jedan od prvih članova Filaleta (*Philalèthes*), ezoterijskog bratstva povezanog sa slobodnim zidarima, kao i mističke sekte Izabrani Koeni (*Élus Coens*). Pun naziv referentnog devetotomnog dela, koje je sukcesivno objavljivano od 1773. do 1782. godine, je *Primitivni svet: analiza i poređenje sa savremenim svetom* (*Le Monde primitif, analysé et comparé avec le monde moderne*), a u eseju o Tarotu, koji je Žebelen u njega uključio (vol. VIII, 1781), autor je tumačenje Tarota predstavio kao arkansko spremište bezvremene ezoterijske mudrosti. (Nap. prev.)

5 Pol Kristijan (*Paul Christian*) bio je pseudonim pod kojim je francuski novinar Žan Baptista Pitoa (*Jean Baptiste Pitois*, 1811–1877), poznat i kao Žan Baptista, pisao svoje novinarske i publicističke radove; radio je i kao bibliotekar pri ministarstvu javnog obrazovanja. Pun naslov pomenutog dela iz 1870. godine je *Istorija magije, natprirodni svet i sudbina kroz vreme i narode* (*Historie de la Magie, du monde Surnaturel et de la fatalité a travers les Temps et les Peuples*). (Nap. prev.)

Brojevi 21, 56, i 78, koji su svi direktno povezani s odeljcima Tarot špila, često su uključeni u Bekonove kriptograme. U velikom *folio* izdanju Šekspirovih dela iz 1623. godine, hrišćansko ime lorda Bekona pojavljuje se 21 put na strani 56 Istorijata. [Videti *Kolumbo literature* (*The Columbus of Literature*).]

RANE PORTUGALSKE KARTE

Iz *Chatto, Origin and History of Playing Cards*

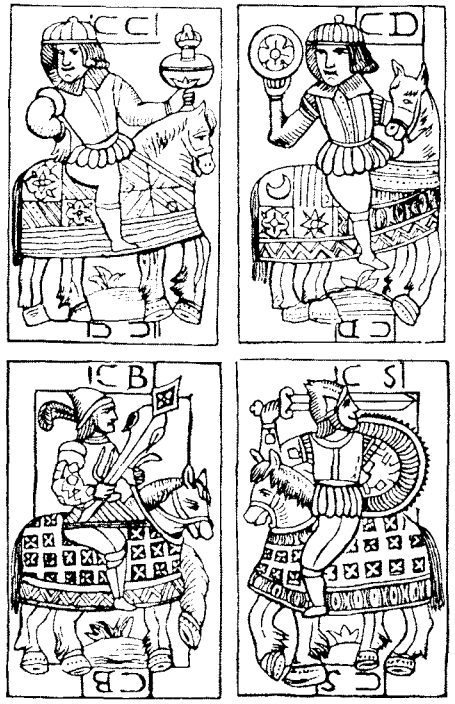

Pišući o špilu iz kojeg su ovde reprodukovanja četiri kavaljera (žandara), Viljem Endrju Čato[6] primećuje:

„Neki primerci portugalskih karata dati u *'Jeux de Cartes, Tarots et de Cartes Numérales'*[7] imaju u svom izgledu jako puno od onoga što je prvobitno sugerisao orijentalni tip, ako nisu iz njega i kopirane; pogotovo u odelima Danarija i Bastanija – Dinara i Štapova. Na tim kartama kružna figura, opšte shvaćena da predstavlja Danari, ili Dinar, svakako mnogo više liči na Čakru, ili *Vichnou*-ov [Višnuov] disk, koji se vidi na

6 *William Andrew Chatto* (1799–1864) – britanski autor koji je pisao i pod pseudonimima Džozef Fjum (*Joseph Fume*) i Stiven Oliver Mlađi (*Stephen Oliver the Younger*). Pun naslov citiranog iz 1848. godine je *Činjenice i spekulacije o poreklu i istoriji karata za igru* (*Facts and Speculations on the Origin and History of Playing Cards*). (Nap. prev.)

7 Fr. *Karte za igru, Tarot i brojevi na kartama* – delo Žana Dišena Starijeg (*Jean Duchesne Ainé*, 1779–1855) – konzervatora u Sektoru štampe Carske biblioteke (*Bibliothèque Impériale*). Najpoznatiji je kao autor prve monografije o nijeliranju, urezivanju ukrasa na bakarnim, zlatnim i srebrnim pločama i njihovom ispunjavanju crnim emajlom – nijelom. (Nap. prev.)

hindustanskim crtežima, nego na kovanicu, a na vrhu štapa je dijamant, što je još jedan od atributa istog božanstva."

Dostojni pomena su takođe i rozenkrojcerski i masonski amblemi koji se pojavljuju na raznim srednjovekovnim špilovima. Pošto su tajne tih organizacija često skrivane u krišticnim gravurama, vrlo je verovatno da su zagonetni dijagrami na raznim špilovima karata korišćeni kako za sakrivanje tako i za produžavanje političkih i filozofskih arkana tih društava. Naslovna strana knjige gospodina Čatoa prikazuje žandara herc koji nosi štit ukrašen krunisanom rozenkrojcerskom ružom.

Mnogi simboli koji se pojavljuju na Tarot kartama definitivno imaju masonski značaj. Pitagorejski numerolog će takođe pronaći postojanje važnog odnosa između brojeva na kartama i slika koje prate te brojeve. Kabalist će se momentalno oduševiti značajnim redosledom karata, a alhemičar će otkriti da su određeni simboli besmisleni za sve osim za one koji su upućeni u božansku hemiju transmutacije i regeneracije. Kao što su Grci postavili slova svog alfabeta – s njihovim odgovarajućim brojevima – na razne delove tela svog *Logosa* predstavljenog u ljudskom obličju, tako i Tarot karte imaju analogiju ne samo u delovima i članovima svemira, već i u podeli ljudskog tela. One su, zapravo, ključ za magijsko ustrojstvo čoveka.

Tarot karte moraju se uzeti u obzir (1) kao zasebni i potpuni hijeroglifi, od kojih svaki predstavlja različito načelo, zakon, moć ili element u Prirodi, (2) u međusobnom odnosu kao rezultatu delovanja jednog činioca na drugi i (3) kao samoglasnici i suglasnici filozofske azbuke. Zakoni koji regulišu sve pojave predstavljeni su simbolima na Tarot kartama, čije numeričke vrednosti su jednake numeričkim ekvivalentima pojava. Kao što se svaka struktura sastoji od određenih elementarnih delova, tako i Tarot karte predstavljaju komponente strukture filozofije. Bez obzira na nauku ili filozofiju kojom se proučavalac bavi, Tarot karte mogu se identifikovati sa esencijalnim sastavnim delovima njegovog predmeta izučavanja, pri čemu se svaka karta odnosi prema određenom delu u skladu sa matematičkim i filozofskim zakonima. Elifas Levi piše:

„Zatvorena osoba, bez drugih knjiga osim Tarota, ako bi znala kako da je koristi, mogla bi za nekoliko godina steći univerzalno

znanje i postati sposobna da govori o svim temama sa učenošću koja nema premca i neiscrpnom rečitošću."

(Videti *Transcendentalnu magiju*)

Različita mišljenja eminentnih autoriteta po pitanju simbolizma Tarota su prilično nepomirljiva. Zaključci učenog Kur de Žebelena i bizarnog Velikog Eteje (*Grand Etteila*)[8] – prvih autoriteta po ovom pitanju – ne samo da se radikalno razlikuju, već ih, kako jednog tako i drugog, Levi jednako diskredituje; njegov raspored Tarot aduta su, zauzvrat, kao pokušaj da se zavedu proučavaoci, odbacili Artur Edvard Vejt i Pol Kejs[9]. Levijeve sledbenike – posebno Papusa[10], Kristijana, Vestkota i Širea – „reformisani Tarotisti" smatraju za poštene, ali zaostale pojedince koji lutaju u mraku jer nemaju novi špil Tarot karata Pamele Kolmen Smit[11], sa revizijama gospodina Vejta.

8 *Etteilla* je pseudonim Žan-Baptiste Alijeta (*Jean-Baptiste Alliette*, 1738–1791) – francuskog oklutiste koji je prvi (1785) popularisao proricanje Tarot kartama pred širokim auditorijumom, pa je stoga prvi profesionalni Tarot okultista u istoriji koji je zarađivao za život proricanjem iz karata. Eteja je objavio svoje ideje o korespondencijama između Tarota, astrologije i četiri klasična elementa, kao i četiri duševna stanja, i bio prvi koji je izdao revidiran Tarot špil, dizajniran naročito za okultnu namenu (1791). (Nap. prev.)

9 Pol Foster Kejs (*Paul Foster Case*, 1884–1954) – američki oklutist i autor brojnih knjiga o Tarotu i kabali; njegov najveći doprinos okultizmu su verovatno lekcije koje je napisao za članove društva Graditelji Aditona (*Builders of the Adytum*). (Nap. prev.)

10 Ezoterijski pseudonim Žerara Ankosa (*Gerard Encausse*, 1865–1916), francuskog lekara, hipnotizera i propagatora okultizma (rodom Španca), osnivača savremenog Martinističkog reda – oblika mističnog i ezoterijskog hrišćanstva koje se bavi padom prvog čoveka iz njegovog božanskog izvora u materijalnost i procesom njegovog povratka, nazvanog „reintegracija" ili prosvetljenje (iluminacija). (Nap. prev.)

11 *Pamela Colman Smith* (1878–1951) – slikarka, ilustratorka i spisateljica, najpoznatija po dizajniranju špila Tarot karata za Artura Edvarda Vejta, a taj špil je, poznat kao Rajder-Vejtov (*Rider-Waite*) Tarot (Rajder je prezime izdavača), do danas ostao jedan od najcenjenijih i najčešće korišćenih. Vejtova knjiga *Slikovni ključ za Tarot* (*The Pictorial Key to the Tarot*), u prevodu Dušice Milojković, objavljena je i kod nas, a dobija se u kompletu sa Rajder-Vejtovim špilom Tarot karata (izdanje Metaphysica, Beograd, 2006). (Nap. prev.)

Većina pisaca o Tarotu (g. Vejt je upadljiv izuzetak) zasnivala je svoj rad na hipotezi da 22 velika aduta predstavljaju slova hebrejskog alefbeta. Ova pretpostavka se ne temelji ni na čemu bitnijem od slučajnosti da se oboje sastoje od 22 dela. To što su Postel[12], sv. Martin i Levi pisali knjige podeljene u sekcije koje odgovaraju glavnim Tarot kartama je zanimljivo sporedno svetlo bačeno na ovu temu. Glavne adutske karte prikazuju događaje iz *Knjige Otkrivenja*, a Apokalipsa sv. Jovana je takođe podeljena u 22 poglavlja. Pretpostavljajući da kabala ima rešenje za zagonetku Tarota, tragaoci su često zanemarivali druge moguće linije istraživanja. Međutim, zadatak otkrivanja pravilnog odnosa između Tarot aduta, slova hebrejskog alefbeta i Staza Mudrosti do sada nije rezultirao nekim većim uspehom. Glavni aduti Tarota i 22 slova hebrejskog alefbeta se ne mogu uskladiti, a da se prvo ne odredi ispravno mesto karte bez broja, ili nulte karte – *Le Mat*, Lude. Levi postavlja ovu kartu između 20. i 21. karte Tarota, dodeljujući joj hebrejsko slovo Šin (ש). Isti redosled slede Papus, Kristijan i Vejt, ali on, međutim, izjavljuje da ovaj aranžman nije ispravan. Vestkot nultu kartu postavlja kao 22. od glavnih Tarot aduta. S druge strane, i Kur de Žebelen i Pol Kejs kartu bez broja postavljaju ispred prvog numerisanog glavnog aduta, jer ako se poštuje prirodni red brojeva (kako prema pitagorejcima tako i prema kabalističkom sistemu), nulta karta, prirodno, mora prethoditi broju jedan.

To, međutim, ne rešava problem, jer napori da se po jedno hebrejsko slovo redom dodeli svakom Tarot adutu daju rezultat koji je daleko od ubedljivosti. Gospodin Vejt, koji je priredio novo izdanje Tarota, ovako izražava svoje stanovište:

> „Mene ne treba uvrštavati među one koje zadovoljava činjenica da postoji valjana korespodencija između hebrejskih slova i simbola aduta Tarota."
>
> (Videti uvod za *Knjigu formacije* Knuta Stenringa)

12 Gijom Postel (*Guillaume Postel*, 1510–1581) – francuski lingvist, astronom, kabalist, diplomata, profesor i religijski univerzalist. Poznavao je arapski, hebrejski, sirijski i druge semitske jezike, kao i klasične jezike – antički grčki i latinski. (Nap. prev.)

Pravo objašnjenje može biti da raspored glavnih Tarot karata više nije isti kao kada su nastali listovi Hermesove svete knjige, jer su Egipćani – ili čak njihovi arapski naslednici – možda namerno izmešali karte kako bi njihove tajne mogle biti bolje sačuvane. Gospodin Kejs je razvio sistem koji, mada nadmoćan u odnosu na većinu, uveliko zavisi od dva sporna momenta, naime, od tačnosti revidiranog Tarota g. Vejta i opravdanosti dodele prvog slova hebrejskog alefbeta karti bez broja, ili nultoj karti. Pošto *Alef* (prvo hebrejsko slovo) ima numeričku vrednost 1, njegovo pripisivanje nultoj karti jednako je izjavi da je nula ekvivalentna slovou *Alef* i, stoga, sinonim za broj jedan.

Kur de Žebelen s retkom pronicljivošću nultu kartu dodeljuje AIN SOFU, Nespoznatljivom Prvom Uzroku. Kao što centralni pano Bembinske ploče predstavlja Tvoračku Moć okruženu sa sedam trijada manifestovanih božanstava, tako nulta karta može da predstavlja tu Večnu Moć koju ograničeno izražava 21 okolni, ili manifestovani aspekt. Ako se smatra da 21 glavni adut predstavljaju ograničene oblike koji postoje u apstraktnoj materiji nulte karte, onda ona postaje njihov zajednički imenilac. Koje je slovo hebrejskog alefbeta tada izvor svih ostalih slova? Odgovor je očigledan: *Jod*. Pored toliko mnogo spekulacija, još jedna ne može škoditi. Nulta karta – *Le Mat*, Luda – poređena je sa materijalnim univerzumom, jer je smrtna sfera svet nestvarnosti. Niži univerzum, kao i smrtno telo čoveka, samo je odora, šareni kostim, dobro upoređen s kapom sa praporcima. Ispod ludine odore, međutim, nalazi se božanska supstanca, čija je lakrdijaš samo senka; ovaj svet je Mardi Gra[13] – veličanstvenost božanskih iskri maskiranih odorama ludaka. Nije li ta nulta karta (Luda) smeštena u Tarot špil kako bi zavela sve one koji nisu mogli da probiju veo iluzije?

Tarot karte su prosvetljeni hijerofanti Misterija koristili za vođenje glupih i neukih, te su tako postale stvari za igru – u mnogim slučajevima čak i instrumenti poroka. Čovekove zle navike su, dakle, zapravo postale nesvesni izvršitelji njegovih filozofskih praviła. Papus piše:

13 Mardi Gra (fr. *Mardi Gras* – doslovno: mrsni utorak) – pokladna sezona; odnosi se na karnevalske svečanosti koje počinju posle Bogojavljenja, a završavaju se dan pre Pepeljave srede. (Nap. prev.)

„Moramo se diviti mudrosti Inicijata, koji su upotrebili porok i učinili da on proizvede više korisnih rezultata nego vrlina."

Ne nudi li ovaj čin drevnih sveštenika dokaz da je cela tajna Tarota obavijena simbolizmom njegove nulte karte? Ako je znanje na taj način povereno ludama, zar ga ne bi trebao tražiti u toj karti?

Ako se *Le Mat* postavi ispred prve karte Tarot špila, a ostale karte slože u horizontalnoj liniji sleva na desno, videće se da Luda hoda prema drugim adutima, kao da će proći kroz razne adute. Poput duhovno zaslepljenog i ograničenog neofita, *Le Mat* namerava da uđe u vrhovnu avanturu – da prođe kroz dveri Božanske Mudrosti. Ako se shvata da je nulta karta strana glavnim adutima, to uništava numeričku analogiju između tih karata i hebrejskih slova, jer ostavlja jedno slovo bez korespondenta u Tarotu. U tom slučaju će biti potrebno dodeliti nedostajuće slovo hipotetičkoj Tarot karti, koja se naziva elementi, za koju se pretpostavlja da je razbijena u obliku 56 karata malih aduta. Moguće je da se svaki od glavnih aduta može podvrgnuti sličnoj podeli.

Prvi numerisani veliki adut naziva se *Le Bateleur*, Žongler, i, prema Kuru de Žebelenu, prikazuje da je čitava tkanina stvaranja samo san, postojanje žongliranja božanskih elemenata, a život večna hazardna igra. Prividna čuda prirode su samo podvizi kosmičkog opsenarstva. Čovek je poput male loptice u rukama žonglera, koji zamahuje svojim štapom i – *presto!*[14] – loptica nestaje. Svet koji to posmatra ne shvata da je nestali rekvizit još uvek na dlanu žonglerove ruke, gde ga je on mudro skrio. To je takođe i Adept kojega Omar Hajam[15] naziva „majstor predstave". Njegova poruka je da pojave Prirode treba mudro usmeravati i nikada dopustiti da nas one prevare.

Mag stoji iza stola na kojem je raspoređeno više predmeta, među kojima se ističu pehar – Sveti Gral i pehar koji je Josif stavio u Venijaminovu vreću, kovanica – novac od poreza i plata Majstora Graditelja, i mač, onaj Golijatov, a takođe i mistična oštrica filozofa, koji deli lažno od istinitog. Magov šešir je u obliku kosmičke

14 It. *presto* – veoma brzo, u trenu. (Nap. prev.)

15 *Omar Khayyám* (pers. عمر خیام, 1048–1131) – persijski polimat, matematičar, filozof, astronom, fizičar i najveći lirski pesnik. Pisao je i rasprave o mehanici, geografiji i muzici. (Nap. prev.)

lemniskate[16], koja označava prvi pokret stvaranja. Njegova desna ruka pokazuje prema zemlji, a u levoj drži uzdignutu Jakovljevu palicu, a takođe i palicu koja je propupala – ljudsku kičmu krunisanu globusom kreativne inteligencije. U pseudo-egipatskom Tarotu mag nosi *uræus*, ili zlatnu traku oko čela, sto pred njim je u obliku savršene kocke, a njegov pojas je zmija večnosti koja proždire svoj rep.

Drugi numerisani veliki adut naziva se *La Papesse*, Ženski Papa, i bio je povezan sa čudnom legendom o jedinoj ženi koja je ikada sedela u papskoj stolici. Pretpostavlja se da je papa Jovana[17] to postala tako što se prerušila u muško ruho, a kada je njena prevara otkrivena, kamenovana je do smrti. Ova karta prikazuje ženu koja sedi krunisana tijarom koju natkriljuje lunarni polumesec. U krilu joj je *Tora*, ili knjiga Zakona (obično delom zatvorena), a u levoj ruci su joj ključevi tajne doktrine, jedan zlatan, a drugi srebrn. Iza nje se uzdižu dva stuba (Jahin i Voas), sa šarenim velom razapetim između njih. Njen presto stoji na podu koji je poput šahovske table. Lik po imenu Junona ponekad zamenjuje *La Papesse*. Poput hijerofantkinje u Kibelinim Misterijama, ova simbolička figura personifikuje Šekinu, ili Božansku Mudrost. U pseudo-egipatskom Tarotu, sveštenica je prekrivena velom, kao podsetnik da se puno lice istine ne otkriva neiniciranom čoveku. Veo takođe prekriva i jedna polovinu njene knjige, tako da objavljujući da samo jedna polovina tajne postojanja može biti shvaćena.

16 Lemniskata (grč. λημνισκος – traka, zavoj) – naziv za izvesne zatvorene krive linije u geometriji koje liče na cifru 8, ili znak za beskonačnost – ∞. (Nap. prev.)

17 Prema legendi, u IX veku je jedna žena postala papa. Ona je od 858. godine bila gospodar Rima, sveta i raja i vladala pod imenom Jovan(a) VIII (lat. *Ioanna Papissa*) dve godine, pet meseci i četiri dana. Svetu papsku službu završila je tako što se, pred zgranutom gomilom, porodila za vreme procesije u Rimu. Nakon ovog skandala, kaže priča, papa Benedikt ustanovio je običaj da se preko probušene stolice proverava pol budućeg pape. Tek nakon takve provere Hristov namesnik je mogao da preuzme Petrove rajske ključeve. Ta jedinstvena svetkovina postojala je sve do XVI veka, do kada je crkva priznavala postojanje žene pape, ili papese, a onda su o Jovani izbrisani svi tragovi. Hronike o papesi Jovani prvi put su se pojavile u XIII veku. (Nap. prev.)

Treći numerisani veliki adut naziva se *L'Impératrice*, Carica, a povezivana je sa „ženom obučenom u sunce", opisanom u *Apokalipsi*[18]. Na ovoj karti se pojavljuje krilati lik žene koja sedi na prestolu, s desnom rukom koja pridržava štit ukrašen feniksom, a u levoj ruci drži žezlo na čijem vrhu je kugla, ili trolisni cvet. Ispod levog stopala joj je ponekad prikazan polumesec. Carica je ili krunisana, ili joj je glava obujmljena dijademom od zvezda, a ponekad i jedno i drugo. Ona se naziva *Generacija* i predstavlja trostruki duhovni svet iz kojeg izlazi četverostruki materijalni svet. Za diplomce Koledža Misterija ona je *Alma Mater*[19] iz čijeg se tela inicijat „nanovo rađa". U pseudo-egipatskom Tarotu Carica je prikazana kako sedi na kocki ispunjenoj očima, a ptica balansira na kažiprstu njene leve ruke. Gornji deo tela joj je okružen blistavim, zlatnim nimbom. Pošto je simbol snage iz koje emanira čitav opipljivi univerzum, *L'Impératrice* je često simbolički prikazivana kao trudnica.

Četvrti numerisani veliki adut naziva se *L'Empereur*, Car, i po numeričkoj vrednost je direktno povezan s velikim Božanstvom koje su pitagorejci poštovali u obliku tetrade. Njegovi simboli ukazuju da je Car Demijurg, Veliki Kralj nižeg sveta. Car je obučen u oklop, a njegov presto je kamena kocka, na kojoj je takođe jasno vidljiv feniks. Kralj ima prekrštene noge na veoma izražajan način i nosi ili žezlo sa kuglom na vrhu, ili žezlo u desnoj, a kuglu u levoj ruci. Sama po sebi kugla je dokaz da je on vrhovni vladar sveta. Na desnoj i levoj strani njegovih grudi pojavljuju se simboli sunca i meseca, koji se u simbolizmu pominju kao oči Velikog Kralja. Položaj njegovog tela i nogu formira simbol sumpora, znak drevnog alhemijskog monarha. U pseudo-egipatskiom Tarotu figura je prikazana iz profila. On nosi masonsku kecelju i njegova halja oblikuje pravougli trougao. Na glavi mu je Kruna Severa, i čelo mu krasi sklupčani *urœus*.

Peti numerisani veliki adut naziva se *Le Pape*, Papa, i predstavlja velikog sveštenika paganske ili hrišćanske škole Misterija. Na ovoj

18 *Otkrivenje* 12:1-18 (Nap. prev.)

19 Lat. *Alma Mater* – Majka Hraniteljica – naziv korišćen u starom Rimu za Boginju Majku, a u srednjovekovnom hrišćanstvu kao naziv za Devicu Mariju; u novije vreme se koristi na univerzitetima, akademijama i u ostalim visokoškolskim ustanovama kao himna ili svečana pesma. (Nap. prev.)

karti hijerofant ima tijaru i nosi u levoj ruci trostruki krst koji se nadvija nad globusom sveta. Svojom desnom šakom, na čijoj poleđini je stigma, čini „eklezijastički znak ezoterije", a pred njim kleče dva molitelja, ili akolita. Naslon papskog prestola je u obliku nebeskih i zemaljskih stubova. Ova karta označava inicijata ili učitelja tajne života i, prema pitagorejcima, duhovnog lekara. Iluzorni univerzum, u obliku dve figure (polaritet), kleči pred prestolom na kojem sedi inicijat, koji je uzdigao svoju svest na nivo duhovnog razumevanja i stvarnosti. U pseudo-egipatskom Tarotu, Učitelj nosi *urœus*. Bela i crna figura – život i smrt, svetlost i tama, dobro i zlo – kleče pred njim. Inicijatova vlast nad nestvarnošću označena je tijarom i trostrukim krstom, amblemima vladavine nad tri sveta koja su proizašla iz Nespoznatljivog Prvog Uzroka.

Šesti numerisani veliki adut naziva se *L'amoureux*, Ljubavnici. Postoje dva različita oblika ove Tarot karte. Jedna prikazuje ceremoniju venčanja u kojoj sveštenik sjedinjuje mladića i devojku (Adama i Evu?) u svetom braku. Ponekad krilati lik odozgo probada ljubavnike svojom strelom. Drugi oblik karte prikazuje mladića sa po jednom ženskom figurom sa svake strane. Jedna od njih je krilata i nosi zlatnu krunu, dok je druga odevena u lepršavu odoru bahantkinja, a na glavi joj je venac od vinove loze. Devojke predstavljaju dvostruku dušu čoveka (duhovnu i animalnu), od kojih je prva njegov anđeo čuvar, a druga uvek prisutni demon. Mladić je na početku zrelog života, „Razdvajanja puteva", na mestu na kojem mora odabrati između vrline i poroka, večnog i vremenskog. Iznad, u aureoli svetlosti, nalazi se genije Sudbine (njegova zvezda), koju neobavešteni brkaju sa Kupidonom. Ako mladić prilikom izbora ne bude mudar, probošće ga strela Sudbine, kojoj su povezane oči. U pseudo-egipatskom Tarotu strela genija nišani direktno u figuru poroka, čime se označava da je završetak njene staze uništenja. Ova karta podseća čoveka da je cena slobodne volje – ili, tačnije, moći izbora – odgovornost.

Sedmi numerisani veliki adut naziva se *Le Chariot*, Kola, i prikazuje pobedničkog ratnika sa krunom kako se vozi u kolima koja vuku crna i bela sfinga, ili crni i beli konj. Zvezdanu nadstrešnicu kola drže četiri stuba. Ova karta označava Uzvišenog, koji se vozi u kolima stvaranja. Vozilo solarne energije, numerisano brojem sedam, otkriva arkansku istinu da sedam planeta predstavljaju kola solarne

moći, koja se pobednički vozi na sred njih. Četiri stuba što podupiru nadsrešnicu predstavljaju četiri Moćnika koji drže svetove predstavljene draperijom posutom zvezdama. Lik nosi žezlo solarne energije, a ramena su mu ukrašena lunarnim polumesecima – Urimom i Tumimom. Sfinge koje vuku kola predstavljaju tajnu i nepoznatu silu pomoću koje se pobednički vladar kontinuirano kreće kroz različite delove univerzuma. U određenim Tarot špilovima pobednik označava preporođenog čoveka, jer je telo kola kockasti kamen. Čovek u oklopu ne stoji u kolima, već se uzdiže iz kocke, simbolišući na taj način uzdizanje 3 iz 4 – okretanje prema gore preklopa kecelje Majstora Masona. U pseudo-egipatskom Tarotu ratnik ima zakrivljeni mač Meseca, bradat je, kako bi označio zrelost, i nosi ogrlicu planetarnih orbita. Njegovo žezlo (simbol trostrukog univerzuma) krunisano je kvadratom nad kojim je krug natkriljen trouglom.

Osmi numerisani veliki adut naziva se *La Justice*, Pravda, i prikazuje lik koji sedi na prestolu, čiji se naslon izdiže u obliku dva stuba. Pravda ima krunu i drži mač u desnoj ruci, a u levoj terazije. Ova karta je podsetnik na suđenje duši u Ozirisovoj dvorani. Ona uči da samo uravnotežene snage mogu opstati, a da večna pravda mačem uništava ono što je neuravnoteženo. Ponekad je pravda prikazana s pletenicom sopstvene kose uvijenom oko vrata, na način koji podseća na omču za vešala. To suptilno može ukazivati na to da je čovek uzrok svoje vlastite propasti, da su njegove akcije (simbolizovane njegovom kosom) instrument njegovog uništenja. U pseudo-egipatskom Tarotu lik pravde se uzdiže nad podijumom tri stepenika, jer pravda može potpuno da upravlja samo ako je uzdignuta na treći stepen. Pravda ima povez preko očiju, kako ono što je vidljivo ni na koji način ne bi uticalo na njenu odluku. (Iz razloga za koje smatra da su iznad inteligencije njegovih čitalaca, gospodin Vejt je zamenio mesta osmom i jedanaestom velikom adutu.)

Deveti numerisani veliki adut naziva se *L'Hermite*, Pustinjak, i prikazuje starca, odevenog u monašku mantiju sa kapuljačom, koji se oslanja na štap. Ova karta trebalo je javno da predstavi Diogena u potrazi za poštenim čovekom. U desnoj ruci pustinjak nosi svetiljku, koju jednim delom skriva u naborima svog ogrtača. Pustinjak na taj način personifikuje tajne organizacije, koje nebrojenim vekovima pažljivo skrivaju svetlost Drevne Mudrosti od profanih. Pustinjakov štap je znanje, koje je čovekova glavna i jedina trajna podrška. Ponekad

je mistični štap čvorovima podeljen na sedam delova, što je suptilno upućivanje na tajnu sedam svetih centara duž čovekove kičme. U pseudo-egipatskom Tarotu pustinjak zaklanja svetiljku iza pravougaonog ogrtača kako bi istakao filozofsku istinu da mudrost, ako je izložena nasilju neznanja, može biti uništena poput sićušnog plamena svetiljke izloženog oluji. Čovekovo telo oblikuje plašt kroz koji je njegova božanska priroda slabo vidljiva, kao plamen delimično natkrivenog fenjera. Kroz odricanje – hermetički život – čovek dostiže dubinu karaktera i spokoj duha.

Deseti numerisani veliki adut naziva se *La Roue de Fortune*, Točak Sreće, i prikazuje misteriozni točak sa osam paoka – poznati budistički simbol Ciklusa Nužnosti. Uz njegov rub pribijaju se Anubis i Tifon – načela dobra i zla. Iznad sedi nepokretna sfinga, koja nosi mač Pravde i označava savršenu uravnoteženost Univerzalne Mudrosti. Anubis je prikazan kako se uzdiže, a Tifon kako se spušta; međutim, kada Tifon stigne na dno, zlo se ponovo uspinje, a kada Anubis dosegne vrh, dobro još jednom opada. Točak Sreće predstavlja niži univerzum kao celinu, sa Božanskom Mudrošću (sfinga) kao večnim sudijom između dobra i zla. U Indiji je, *čakra*, ili točak, povezana sa životnim centrima kako sveta tako i pojedinca. U pseudo-egipatskom Tarotu Sfinga je naoružana kopljem, a Tifon je zbačen sa točka. Vertikalni stubovi, koji podupiru točak i postavljeni su tako da je samo jedav vidljiv, predstavljaju osu sveta, sa nedokučivom sfingom na njenom severnom polu. Ponekad je točak sa svojim podupiračima u brodu na vodi. Voda je Okean Iluzije, koji je jedini temelj Ciklusa Nužnosti.

Jedanaesti numerisani veliki adut naziva se *La Force*, Snaga, i prikazuje devojku koja nosi kapu u obliku lemniskate, s rukama na ustima očigledno divljeg lava. Postoje značajne kontroverze o tome da li devojka zatvara ili otvara lavlja usta. Većina pisaca izjavljuje da ona zatvara čeljusti zveri, ali kritički pregled ostavlja suprotan utisak. Mlada žena simbolizuje duhovnu snagu, a lav – ili životinjski svet koji devojka kontroliše, ili Tajnu Mudrost, čija je ona gospodarica. Lav takođe označava i letnji solsticij, i devojka – Virgo, jer kada sunce ulazi u to sazvežđe, Devica lišava lava njegove snage. Presto kralja Solomona bio je ukrašen lavovima, a on sam je poređen sa kraljem zveri, s ključem mudrosti među zubima. U tom smislu, devojka možda otvara lavlja usta kako bi pronašla ključ koji se tamo nalazi, jer

hrabrost je preduslov za postizanje znanja. U pseudo-egipatskom Tarotu simbolizam je isti, osim što je devojka prikazana kao sveštenica koja nosi vešto izrađenu krunu u obliku ptice koju natkriljuju zmije i ibis.

Dvanaesti numerisani veliki adut naziva se *Le Pendu*, Obešeni Čovek, i prikazuje mladića koji visi okačen o svoje levo stopalo sa horizontalne grede, koju podupiru dva debla, a sa svakog od njih uklonjeno je po šest grana. Mladićeva desna noga ukrštena je od pozadi sa levom, a ruke su mu savijene iza leđa na takav način da formiraju krst koji natkriljuje trougao okrenut prema dole. Figura tako obrazuje obrnuti simbol sumpora i, prema Leviju, označava ostvareni *magnum opus*. U nekim špilovima lik ispod svake ruke nosi vreće sa novcem iz kojih ispadaju kovanice. Popularna tradicija povezuje ovu kartu sa Judom Iskariotskim, za kojega se kaže da je otišao i obesio se, a vreće s novcem predstavljaju platu koju je primio za svoj zločin.

Levi obešenog čoveka poredi sa Prometejom, Večnim Paćenikom, i još objavljuje da nagore okrenuto stopalo označava produhovljenje niže prirode. Moguće je, takođe, i da obrnuta figura označava gubitak duhovnih sposobnosti, jer je glava ispod nivoa tela. Klade sa dvanaest grana su znaci zodijaka podeljeni u dve grupe – pozitivnu i negativnu. Slika, dakle, prikazuje polaritet koji privremeno pobeđuje duhovni princip ravnoteže. Da bi postigao filozofske visine, stoga, čovek mora obrnuti (ili invertirati) redosled svog života. On tada gubi osećaj ličnog posedovanja, jer se odriče vladavine zlata u korist zlatnog pravila. U pseudo-egipatskom Tarotu obešeni čovek je prikačen između dve palme i označava Boga Sunca, koji večno umire za svoj svet.

Trinaesti numerisani veliki adut naziva se *La Mort*, Smrt, i prikazuje kostura žeteoca kako velikom kosom odseca glave, ruke i noge što se uzdižu iz zemlje oko njega. Tokom svog rada kostur je očigledno odsekao i jedno od svojih stopala. Ne prikazuju svi Tarot špilovi ovu neobičnost, ali taj momenat dobro naglašava filozofsku istinu da su neravnoteža i destruktivnost sinonimi. Kostur je odgovarajući amblem prvog i vrhovnog Božanstva, jer je on temelj tela, kao što je Apsolut temelj stvaranja. Kostur žetelac fizički označava smrt, ali filozofski označava one neodoljive impulse u Prirodi, koji uzrokuju da svako biće na posletku bude apsorbovano u božansko stanje u

kojem je postojalo pre no što se manifestovao iluzorni univerzum. Oštrica kose je mesec sa njegovom moći kristalizacije. Polje u kojem smrt žanje je univerzum, a karta otkriva da će sve stvari koje rastu iz zemlje biti posečene i vratiti se ponovo u zemlju.

Kraljevi, kraljice, kurtizane i podlaci su isti za smrt, gospodara vidljivih i očiglednih delova svih stvorenja. U nekim Tarot špilovima smrt je simbolizovana figurom u oklopu posednutom na belom konju, koji kopitama gazi podjednako i stare i mlade. U pseudo-egipatskom Tarotu se iza figure smrti vidi duga, čime se označava da se smrtnošću samog tela postiže besmrtnost duha. Smrt, iako uništava oblik, nikada ne može uništiti život, koji se neprestano obnavlja. Ova karta je simbol stalne obnove univerzuma – dezintegracije, kako bi reintegracija mogla uslediti na višem nivou izraza.

Četrnaesti numerisani veliki adut naziva se *La Temperance*, Razboritost, i prikazuje anđeosku figuru sa suncem na čelu. Ona nosi dve urne, jednu praznu, a drugu punu, i neprekidno preliva sadržaj iz gornje u donju. U nekim Tarot špilovima tekuća voda poprima oblik simbola Akvarijusa. Nijedna kap, međutim, žive vode se ne gubi u tom beskrajnom prenosu između više i niže posude. Kad se donja urna ispuni, posude se obrću, označavajući na taj način da život prvo teče iz nevidljivog u vidljivo, a zatim iz vidljivog nazad u nevidljivo. Duh koji nadgleda taj tok je izaslanik velikog Jahvea, Demijurga sveta. Sunce, ili svetlosna masa na čelu žene, kontroliše protok vode, koji se, pošto ga solarni zraci povuku prema gore u vazduh, spušta na zemlju kao kiša, da bi opet bio povučen naviše i ponovo pao *ad infinitum*. Tu je takođe prikazan i prolaz ljudske životne sile napred i nazad između pozitivnih i negativnih polova kreativnog sistema. U pseudo-egipatskom Tarotu simbolika je ista, osim što je krilati lik muško, a ne žensko. Okružen je solarnin nimbom i izliva vodu iz zlatne urne u srebrnu, simbolišući silazak nebeskih sila u ovosvetsku sferu.

Petnaesti numerisani veliki adut naziva se *Le Diable*, Đavo, i prikazuje stvorenje koje nalikuje Panu, s rogovima ovna ili jelena, rukama i telom čoveka, a s nogama i stopalima koze ili zmaja. Figura stoji na kockastom kamenu, za koji su, o prsten na njegovom prednjem delu, lancima vezana dva satira. Kao žezlo, takozvani demon nosi zapaljenu baklju ili sveću. Cela figura je simbol magijskih moći astralne svetlosti, ili univerzalnog ogledala, u kojem se božanske

sile odražavaju u obrnutom, ili infernalnom stanju. Demon ima krila poput slepog miša, što pokazuje da se odnosi na noćnu, ili senovitu nižu sferu. Animalna čovekova priroda, u obliku muškog i ženskog elementala, lancima je privezana za postament pod njegovaim nogama. Baklja je lažna svetlost koja vodi neprosvetljene duše u njihovu propast. U pseudo-egipatskom Tarotu pojavljuje se Tifon – krilato stvorenje sastavljeno od svinje, čoveka, slepog miša, krokodila i nilskog konja – koji stoji u sred sopstvene destruktivnosti i drži uzdignut palikućin ugarak. Tifona su stvorila čovekova vlastita nedela, koja se okreću protiv svog počinioca i uništavaju ga.

Šesnaesti numerisani veliki adut naziva se *Le Feu du Ciel*, Nebeska Vatra, i prikazuje kulu čiji vrh tornja u obliku krune uništava munja koja *izlazi iz sunca*. Moguće je da kruna, koja je znatno manja od tornja koji natkriljuje, ukazuje na to da je njegovo rušenje posledica njegove nepotpunosti. Munja ponekad poprima oblik zodijačkog znaka Skorpio, a kula se može smatrati faličkim amblemom. Dve figure padaju iz kule, jedna ispred, a druga pozadi. Ova Tarot karta je popularno povezana sa tradicionalnim čovekovim padom. Božanska priroda čovečanstva prikazana je kao kula. Kada mu je uništena kruna, čovek pada u niži svet i uzima na sebe iluziju materijalnosti. Tu je ključ za misteriju polnosti. Kula je verovatno ispunjena dukatima koji, ispadajući u velikom broju kroz rupu koju je napravila munja, nagoveštavaju potencijalne moći. U pseudo-egipatskom Tarotu kula je piramida, sa vrhom razbijenim munjom. Tu se ukazuje na nedostajući završni kamen Univerzalne Kuće. U prilog Levijevoj tvrdnji da je ova karta bila povezana sa hebrejskim slovom *Ajin*, padajuća figura u prvom planu opštim izgledom nalikuje šesnaestom slovu hebrejskog alefbeta.

Sedamnaesti numerisani veliki adut naziva se *Les Etoiles*, Zvezda, i prikazuje mladu devojku kako kleči s jednom nogom u vodi, a drugom na kopnu, s telom koje donekle nagoveštava svastiku. Ona ima dve urne, čiji sadržaj izliva na kopno i u more. Iznad devojčine glave je osam zvezda, od kojih je jedna naročito velika i svetla. Kur ge Žebelen smatra da je velika zvezda Sotis, ili Sirijus, a da su ostalih sedam svete planete drevnih. On veruje da je ženska figura Izida, prilikom čina uzrokovanja izlivanja Nila, koje je pratilo podizanje Pseće Zvezde. Naga figura Izide može prikladno označavati da Priroda ne prima njenu odoru od zelenila sve dok rast voda Nila ne oslobodi

plodni život biljaka i cveća. Grm i ptica (ili leptir) označavaju rast i vaskrsenje koji prate uzdizanje voda. U pseudo-egipatskom Tarotu velika zvezda sadrži dijamant sastavljen od crnih i belih trouglova, a cvetni grm je visoka biljka s trolisnim vrhom na koji sleće leptir. Izida je tu u obliku uspravnog trougla, a posude su postale plitki pehari. Elementi vode i zemlje pod njenim stopalima predstavljaju suprotnosti Prirode, koja se nepristrasno deli u božanskom izobilju.

KARTA IZ MANTENJA ŠPILA[20]

Iz *Taylor, The History of Playing Cards*[21]

Među interesantnije primere karata za igru ubrajaju se karte iz Mantenja špila. Godine 1820, potpun

[20] Istoričari umetnosti više ne veruju da je Andrea Mantenja (*Andrea Mantegna*, 1431–506), italijanski slikar i bakrorezac, najznačajniji predstavnik visoke renesanse u Padovi, bio autor i jedne karte iz ovog špila, kao što se verovalo do XIX veka, ali se ime još uvek koristi, u većini slučajeva kao Mantenja Tarot (*Mantegna Tarocchi*). Kao jedan od mogućih autora ovog špila je u prošlosti u obzir uziman i Bakio Baldini (*Baccio Baldini*, 1436–– c. 1487), firentinski graver, pa se ovaj špil naziva i Baldinijeve karte, ili Baldini Tarot (*Baldini Tarocchi*). (Nap. prev.)

[21] Pun naslov dela koje je 1865. godine uredio velečasni Edvard Semjuel Tejlor (*Edward Samuel Taylor*) je *Istorija karata za igru sa anegdotama iz njihove primene u vračanju, proricanju sudbine i varanju* (*The history of playing cards, with anecdotes of their use in conjuring, fortune-telling, and card-sharping*). (Nap. prev.)

špil od pedeset karata dostigao je tada zapanjujuću cenu od osamdeset funti. Pedeset likova koji čine Mantenja špil, od kojih je svaki predstavljen odgovarajućom slikom, su: (1) Prosjak, (2) Paž, (3) Zlatar, (4) Trgovac, (5) Džentlmen, (6) Vitez, (7) Dužd, (8) Kralj, (9) Car, (10) Papa, (11) Kaliopa, (12) Uranija, (13) Terpsihora, (14) Erato, (15) Polihimnija, (16) Talija, (17) Melpomena, (18) Euterpa, (19) Klio, (20) Apolon, (21) Gramatika, (22) Logika, (23) Retorika, (24) Geometrija, (25) Aritmetika, (26) Muzika, (27) Poezija, (28) Filozofija, (29) Astrologija, (30) Teologija, (31) Astronomija, (32) Hronologija, (33) Kosmogonija, (34) Umerenost, (35) Razboritost, (36) Snaga, (37) Pravda, (38) Milosrđe, (39) Nada, (40) Vera, (41) Mesec, (42) Merkur, (43) Venera, (44) Sunce, (45) Mars, (46) Jupiter, (47) Saturn, (48) osma Sfera, (49) *Primum Mobile*, (50) Prvi Uzrok. Kabalistička izražajnost ovih karata je očigledna, a moguće je da imaju direktnu analogiju sa pedeset kapija svetlosti iz kabalističkih spisa.

Osamnaesti numerisani veliki adut naziva se *La Lune*, Mesec, i prikazuje Lunu kako se uzdiže između dve kule – jedne svetle, a druge tamne. Pas i vuk zavijaju na podižući mesec, a u prvom planu je bazen vode iz koje izlazi rak. Između tornjeva vijuga staza, nestajući u udaljenoj pozadini. Kur de Žebelen u ovoj karti vidi još jednu referencu rasta Nila i tvrdi, pozivajući se na Pausanijin autoritet, kako su Egipćani verovali da su izlivanja Nila izazvana suzama boginje Meseca, koje padaju u reku i uvećavaju njen tok. Te suze se vide kako padaju sa lunarnog lica. Kur de Žebelen kule takođe povezuje i sa Herkulovim stubovima, iza kojih, prema Egipćanima, prirodni izvori svetla nikada nisu prošli. On primećuje i to da su Egipćani povratnike predstavljali kao pse što su, kao odani čuvari vrata, sprečavali sunce i mesec da prodru isuviše blizu polova. Rak ili kraba označava retrogradno kretanje meseca.

Ova karta se odnosi i na stazu mudrosti. Čovek u svojoj potrazi za stvarnošću izlazi iz bazena iluzije. Nakon savladavanja čuvara dveri mudrosti, on prolazi između tvrđava nauke i teologije i sledi vijugavu stazu koja vodi do duhovnog oslobođenja. Njegov put je slabo osvetljen ljudskim razumom (mesec), koji je samo odraz božanske mudrosti. U pseudo-egipatskom Tarotu kule su piramide, jedan pas je crn, a drugi beo, a mesec je delimično zaklonjen oblacima. Cela scena odaje utisak turobnog i pustog mesta na kojem su odigravane misterijske drame Manjih Obreda.

Devetnaesti numerisani veliki adut naziva se *Le Soleil*, Sunce, i prikazuje dvoje dece – verovatno Gemini, Blizance – koji stoje zajedno u vrtu okruženom magičnim prstenom cveća. Jedno od te dece trebalo bi da je prikazano kao muško, a drugo kao žensko. Iza njih je zid od cigala koji naizgled zatvara vrt. Iznad zida se uzdiže sunce, a njegovi zraci su naizmenično pravi i krivudavi. Sa solarnog lica pada trinaest suza. Levi, koji u dvoje dece vidi veru i razum što moraju da koegzistiraju sve dok traje vremenski univerzum, piše:

> „Za ljudsku uravnoteženost potrebne su dve noge, svetovi se privlače dvema silama, za razmnožavanje su potrebna dva pola. Takav je smisao Solomonove arkane, predstavljene sa dva stuba hrama, Jahinom i Voasom."
>
> (Videti *Transcendentalnu magiju*)

Sunce Istine sija u svetskom vrtu u kojem obitava to dvoje dece, kao personifikacije večnih sila. Sklad u svetu zavisi od koordinacije dva svojstva simbolizirana kroz vekove kao um i srce. U pseudo-egipatskom Tarotu deca ustupaju mesto mladiću i devojci. Iznad njih, u solarnom nimbu, nalazi se falički amblem generacije – linija koja probada krug. Geminijem vlada Merkur i dvoje dece personifikuju zmije obmotane oko *kaduceja*.

Dvadeseti numerisani veliki adut naziva se *Le jugement*, Suđenje, a prikazuje tri lika koji očigledno ustaju iz svojih grobova, mada je vidljiv samo jedan mrtvački kovčeg. Iznad njih, u sjaju slave, nalazi se krilati lik (verovatno anđeo Gabrijel), koji duva u trubu. Ova Tarot karta predstavlja oslobođenje čovekove trostruke duhovne prirode iz groba njegovog materijalog ustrojstva. Pošto samo jedna trećina duha zaista ulazi u fizičko telo, druge dve trećine čine hermetičkog *antroposa*, ili *natčoveka*, pa se samo jedan od tri lika zapravo diže iz groba. Kur de Žebelen veruje da je kovčeg možda naknadna ideja i dodatak tvoraca karata, a da scena zapravo predstavlja stvaranje, a ne vaskrsenje. U filozofiji su te dve reči praktičko sinonimi. Zvuk trube predstavlja Tvoračku Reč, a čovek se, izgovarajući je, oslobađa svojih zemaljskih ograničenja. U pseudo-egipatskom Tarotu je očigledno da tri lika označavaju delove jednog bića, jer su tri mumije prikazane kako izlaze iz jednog sarkofaga.

Dvadesetprvi numerisani veliki adut naziva se *Le Monde*, Svet, i prikazuje žensku figuru ogrnutu maramom, koja pod naletima vetra oblikuje hebrejsko slovo *Kaf*. Njene raširene ruke – od kojih je u svakoj po štap – i leva noge, koja prolazi iza desne, čine da lik poprima oblik alhemijskog simbola sumpora. Središnja figura okružena je vencem u obliku *vesica piscis*, koji Levi upoređuje sa kabalističkom krunom, *Keterom*. Heruvim iz Jezekiljeve vizije zauzima uglove karte. Ova Tarot karta naziva se mikrokosmos makrokosmosa, jer su u njoj sabrani svi agensi koji doprinose strukturi stvaranja. Figura u obliku amblema sumpora predstavlja božansku vatru i srce Velike Misterije. Venac je Priroda, koja okružuje plameni centar. Heruvim predstavlja elemente, svetove, moći i nivoe koji izlaze iz božanskog plamenog središta života. Venac označava krunu inicijata, koja se daje onima koji nadvladaju četiri čuvara i uđu u prisutvo razotkrivene Istine. U pseudo-egipatskom Tarotu heruvim okružuje venac sastavljen od dvanaest trolisnih cvetova – dekanata zodijaka. Ljudski lik kleči ispod tog venaca i svira harfu sa tri žice, jer duh mora stvoriti harmoniju u trostrukom ustrojstvu svoje niže prirode pre no što za sebe može steći solarnu krunu besmrtnosti.

Četiri boje malih aduta smatraju se analognim sa četiri elementa, četiri ugla stvaranja i četiri sveta u kabali. Ključ manjeg Tarota verovatno je *Tetragramaton*, ili četvoroslovno ime Jahvea, IHVH. Četiri boje malih aduta predstavljaju takođe i veliku podelu društva: *pehari* su sveštenstvo, *mačevi* vojska, *dinari* su trgovci, a *štapovi* klasa poljoprivrednika. Sa stanovišta onoga što Kur de Žebelen naziva "politička geografija", *pehari* predstavljaju severne zemlje, *mačevi* Orijent, *dinari* Okcident, a štapovi južne zemlje. Deset numerisanih karata u svakoj boji predstavljaju narode koji čine svaku od tih velikih podela. *Kraljevi* su njihove vlade, *kraljice* njihova religija, *vitezovi* njihove istorije i nacionalna obeležja, a paževi njihove umetnosti i nauke. Napisane su detaljne rasprave o upotrebi Tarot karata u proricanju, ali, kako je ta praksa u suprotnosti sa primarnom svrhom Tarota, diskusija o tome je beskorisna.

Mnogi zanimljivi primeri ranih karata za igru nalaze se u evropskim muzejima, a tu su i spomenuti primerci u vlasništvu raznih privatnih kolekcionara. Postoji nekoliko, izuzetno umetnički, ručno oslikanih špilova. Oni prikazuju razne važne ličnosti, savremenike umetnika. U nekim slučajevima, na dvorskim kartama prikazani su vladajući monarh i njegova porodica. U Engleskoj su postale popularne gravirane karte, a u Britanskom muzeju se takođe mogu videti i neke krajnje čudne karte oslikane prema šablonu. Korišćene su heraldičke naprave, a Čato, u svom Poreklu i istoriji karata za igru, reprodukuje četiri heraldičke karte na kojima ruke pape Klementa IX odaju počast kralju trefa. Postojali su filozofski špilovi sa amblemima izabranim iz grčke i rimske mitologije, kao i obrazovni špilovi ukrašeni mapama, ili slikovnim prikazima poznatih istorijskih mesta i događaja. Mnogi retki primeri karata za igru pronađeni su ubačeni u povez korica starih knjiga. U Japanu postoje igre sa kartama za čije uspešno igranje je potrebno poznavanje gotovo svih književnih remek-dela te nacije. U Indiji postoje okrugli špilovi na kojima su prikazane epizode iz orijentalnih mitova. Postoje, takođe, i karte koje, u jednom smislu reči, nisu karte, jer su dizajnirane na drvetu, slonovači, pa čak i na metalu. Postoje komične karte koje karikiraju antipatične osobe ili mesta, a ima i karata koje obeležavaju razna ljudska dostignuća. Tokom američkog građanskog rata u opticaju je bio patriotski špil na kojem su uobičajene boje karata zamenjene zvezdama, orlovima, sidrima i američkim zastavama, a na dvorskim kartama su bili čuveni generali.

Savremene karte za igru predstavljaju male adute Tarota, pri čemu je iz svake boje izbačen *paž*, ili *sluga*, pa je ostalo po13 karata. Čak i u svojoj skraćenoj formi, međutim, savremeni špilovi imaju duboko simboličko značenje, jer je njihovo uređenje očigledno u skladu sa podelom godine. Crvena i crna boja na kartama predstavljaju dva velika dela godine – deo tokom kojeg je sunce severno od ekvatora i onaj tokom kojeg je južno od ekvatora. Četiri boje predstavljaju godišnja doba, epohe starih Grka i hinduske *Juge*. Dvanaest dvorskih karata su znaci zodijaka raspoređeni u trijade, koje čine Otac, Snaga i Um, prema gornjem delu Bembinske ploče. Deset karata sa brojem u svakoj boji predstavlja Sefirotsko drvo, koje postoji u svakom od četiri sveta (boji). Trinaest karata u svakoj boji predstavlja 13 lunarnih meseci svake godine, a 52 karte u špilu su 52 nedelje u godini. Sabirajući brojeve numerisanih karata i računajući žandare, kraljice i kraljeve kao 11, 12 i 13, zbir 52 karte iznosi trista šezdeset četiri. Ako se smatra da Džokeri vrede jedan bod,

rezultat je 365, ili broj dana u godini. Milton Potenger[22] je verovao da su Sjedinjene Američke Države oblikovane u skladu sa konvencionalnim špilom karata za igru i da će se pod jednom vladom, konačno, naći 52 države kojima će upravljati pedeset treći, neimenovani deo, Kolumbijski distrikt.

Dvorske karte sadrže brojne važne masonske simbole. Devet od ovih karata prikazuju celo lice, a tri profile. Tu je razlomljen "Točak Zakona", koji označava devet meseci prenatalne epohe i tri stepena duhovnog razvoja neophodne za izradu savršenog čoveka. Četiri naoružana kralja su egipatski amonijanski Arhitekti koji su dletima isklesali univerzum. Oni su takođe i kardinalni znakovi zodijaka. Četiri kraljice, koje kao simbol Hrista nose cvetove sa osam latica, predstavljaju fiksne znakove zodijaka. Četiri žandara, od kojih dva nose bagremove grančice – žandar herc u ruci, a žandar tref u svom šeširu – predstavljaju četiri obična zodijačka znaka. Potrebno je takođe napomenuti i da dvorske karte u piku ne gledaju prema oznaci u uglu karte, već su im lica od nje okrenuta, kao da se plaše tog amblema smrti. Veliki Majstor Reda Karata je kralj tref, koji nosi kuglu kao amblem svog dostojanstva.

U svojoj simbolici šah je najznačajnija od svih igara. Nazvan je "kraljevska igra" – razonoda kraljeva. Poput Tarot karata, šahovske figure predstavljaju elemente života i filozofije. Igra je igrana u Indiji i Kini davno pre no što je uvedena u Evropi. Istočno-indijski prinčevi običavali su da sede na balkonima svojih palata i igraju šah s živim ljudima koji su stajali na pločniku u obliku šahovske table, načinjenom od crnog i belog mramora u dvorištu. Raširenо je verovanje da su egipatski faraoni igrali šah, ali ispitivanje skulptura i iluminacija dovelo je do zaključka da je egipatska igra bila oblik igre dama. U Kini su šahovske figure često bile izrezbarene tako da predstavljaju zaraćene dinastije, kao Manču i Ming. Šahovska tabla sastoji se od 64 kvadrata, naizmenično crna i bela, i simbolizuje pod Kuće Misterija. Po tom polju postojanja ili misli pomera se više čudno izrezbarenih figura, svaka prema određenom pravilu. Beli kralj je Ormuzd, crni kralj, Ahriman, a po nivoma univerzuma se kroz sve epohe vodi veliki rat između svetlosti i tame. U filozofskom ustrojstvu čoveka, kraljevi predstavljaju duh, kraljice um, lovci emocije, konji vitalnost, kule, ili topovi, fizičko telo. Figure sa kraljeve strane su pozitivne, a one sa kraljičene strane su negativne. Pioni su čulni impulsi i perceptivne sposobnosti – osam delova duše. Beli kralj i njegova svita simbolizuju Sopstvo i njegove prenosnike; crni kralj i njegova svita, ne-sopstvo – lažni ego i njegove legije. Igra šah na taj način prikazuje večnu borbu svakog dela čovekove složene prirode protiv njegove senke. Priroda svake šahovske figure otkriva se kroz način na koji se ona kreće; geometrija je ključ za njihovo tumačenje. Na primer: top (telo) pomera se kvadratno; lovac (emocije) kreće se ukoso; kralj, koji je duh, ne može se uhvatiti, ali gubi bitku kada je tako okružen da ne može pobeći.

22 Milton Alberto Potenger (*Milton Alberto Pottenger*) – američki autor, mason; poznat je po svom delu iz 1905. godine, *Simbolizam, rasprava o duši stvari* (*Symbolism, A Treatise on the Soul of Things; How the Natural World is but a Symbol of the Real World; the Modern Church, with its Spire and Cross, and the Bible Account of Noah's Ark Symbols of the Phallic Religion*). (Nap. prev.)

zemljom i svojim ličnim moćima uspostavili Dvostruko Carstvo Nila. Egipćani nisu ni sanjali da su ti božanski rodonačelnici bili Atlantiđani, koji su se, prisiljeni da napuste svojih sedam ostrva zbog vulkanske kataklizme, naselili u Egiptu – u to vreme atlantiđanskoj koloniji – gde su uspostavili veliko filozofsko i književno središte civilizacije koja će kasnije duboko uticati na religije i nauku nebrojenih rasa i naroda. Danas je Egipat zaboravljen, ali egipatske stvari će uvek biti zapamćene i poštovane. Egipat je mrtav – ali besmrtno živi u svojoj književnosti, filozofiji i arhitekturi.

Kao što je Odin osnovao svoje Misterije u Skandinaviji, a Kecalkoatl u Meksiku, tako je i Mojsije, radeći s tada nomadskim narodom izraelskih dvanaest plemena, osnovao među njima svoju tajnu i simboličku školu, koja je postala poznata kao *Misterije Tabernakla*. Jevrejski Tabernakl bio je samo hram načinjen po uzoru na egipatske hramove, a mogao je da se prenosi kako bi bile zadovoljene potrebe naklonosti ka lutanju po kojoj su Izraeliti bili poznati. Svaki deo Tabernakla i ograde koja ga je okruživala bio je simbol neke od velikih prirodnih ili filozofskih istina. Za neuke, predstavljao je samo mesto na koje se donose ponude i na kojem se prinose žrtve, a za mudre je to bio hram učenja, posvećen Univerzalnom Duhu Mudrosti.

Mada su najveći umovi jevrejskog i hrišćanskog sveta shvatili da je *Biblija* knjiga alegorija, samo se nekolicina izgleda potrudila da istraži njene simbole i parabole. Kad je Mojsije ustanovio svoje Misterije, kaže se da je odabranoj nekolicini inicijata dao određena usmena učenja koja nisu smela nikada da budu zapisana, već je trebalo da budu sačuvana prenošenjem od usta do usta, sa generacije na generaciju. Ta uputstva bila su u obliku filozofskoh ključeva, pomoću kojih se postizalo da alegorije otkriju svoja skrivena značenja. Jevreji su te mistične ključeve za svoje svete spise nazvali Kabala (*Cabala, Qabbalah, Kaballah*).

Savremeni svet je izgleda zaboravio na postojanje onih nepisanih učenja koja na zadovoljavajući način objašnjavaju prividne protivrečnosti pisanih Spisa, niti se seća da su pagani imenovali svoga Janusa sa dva lica za čuvara ključa Hrama Mudrosti. Janus je metamorfoziran u sv. Petra, tako često simbolizovanog kako drži u ruci ključ nebeskih dveri. Zlatni i srebrni ključ „Božjeg namesnika na Zemlji", Pape, simbolizuju tu „tajnu doktrinu" koja, kada se ispravno shvati, otključava riznicu hrišćanske i jevrejske kabale.

Hramovi egipatskog misticizma (čiji je Tabernakl bio kopija) bili su prema tvrdnjama njihovih sveštenika – minijaturni prikazi univerzuma. Solarni sistem je uvek bio smatran velikim hramom inicijacije, u koji kandidati ulaze kroz kapiju rođenja; nakon lutanja krivudavim prolazima zemaljske egzistencije, oni napokon pristupaju velu Velike Misterije – Smrti – kroz čiju kapiju nestaju nazad u nevidljivi svet. Sokrat je svoje učenike suptilno podsetio da je Smrt, zapravo, velika inicijacija, jer posljednje reči su mu bile: „Kritone, Asklepiju dugujem petla; hoćeš li se setiti da podmiriš dug?" (Kako je petao bio posvećen bogovima, a žrtva te ptice pratila je kandidatovo uvođenje u Misterije, Sokratove reči podrazumevale su da je pred njim velika inicijacija.)

Život je velika misterija i samo oni koji uspešno prođu kroz njegove ispite i suđenja, pravilno ih protumače i iz njih izvuku suštinu iskustva, postići će istinsko razumevanje. Stoga, hramovi su građeni u obliku sveta, a njihovi rituali temeljili su se na životu i njegovoj mnogostrukoj problematici. Ne samo da je Tabernakl oblikovan po uzoru na egipatski misticizam, već je i njegov pribor takođe bio drevnog i prihvaćenog oblika. Sam Zavetni Kovčeg (Arka) bio je adaptacija egipatske Arke, uključujući čak i klečeće figure na njegovom poklopcu. Bas-reljefi na hramu u Fili prikazuju egipatske sveštenike kako nose svoju Arku – koja veoma nalikuje jevrejskoj Arki – na ramenima pomoću poluga poput onih opisanih u *Izlasku*.

Sledeći opis Tabernakla i njegovih sveštenika zasnovan je na izveštaju o njegovoj konstrukciji i obredima koje je zabeležio Josif[1] u trećoj knjizi svojih *Jevrejskih starina*. Biblijske reference su iz *Biblije "kratkih pantalona"* (*"Breeches" Bible*) (poznate po prevodu sedmog stiha trećeg poglavlja *Postanja*), štampane u Londonu 1599. godine, a citati su reprodukovani u originalnom pravopisu i sa originalnom interpunkcijom.[2]

❋ ❋ ❋

1 Josif Flavije (Nap. prev.)

2 U ovom delu prevoda Holove knjige biblijske reference su iz prevōda Đure Daničića i dr Luja Bakotića, a tamo gde je bilo neophodno da se zadrži duh izdanja *Biblije* iz kojega Hol citira, reči ili fraze Daničićevog, odnosno. Bakotićevog prevoda, zamenjene su odgovarajućim terminima stavljenim u uglaste zagrade. (Nap. prev.)

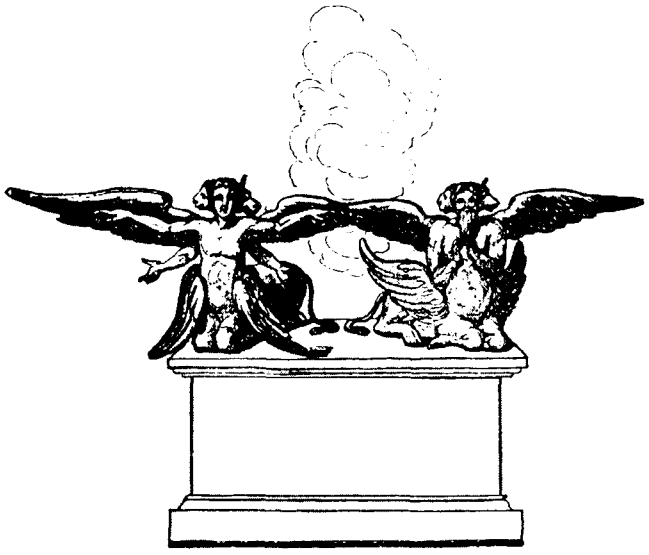

KOVČEG I NJEGOVI HERUVIMI

Iz *Calmet*[3], *Dictionary of the Holy Bible*

Josif kaže da su njegovi Heruvimi bili leteća stvorenja, ali različita po izgledu od bilo čega što može da se vidi na zemlji, pa ih je stoga nemoguće opisati. Pretpostavlja se da je Mojsije, kad je podignut i odnesen pred Jahvea, video ta bića kako kleče u Božjem podnožju. Verovatno su nalikovali, barem po opštem izgledu, čuvenom Jezekiljevom Heruvimu.

Izgradnja Tabernakla

Govoreći u ime Jahvea, Boga Izraela, Mojsije je imenovao dvojicu arhitekata da nadziru izgradnju Tabernakla. Bili su to Veseleilo, sin Urije, od plemena Judina, i Elijav, sin Ahisamahov, od plemena Danova. Njihova popularnost bila je tako velika da su bili i jednoglasan izbor naroda. Kad je Jakov na samrtnoj postelji blagosiljao svoje sinove (videti *Postanje* 49), svakom je dodelio po simbol. Simbol Jude bio je lav, Danov – zmija ili ptica (možda orao). Lav i orao su dve od četiri životinje koje čine heruvima (fiksni znaci zodijaka), a rozenkrojcerski alhemičari su tvrdili da je misteriozni Kamen Mudraca (Duša) sastavljen pomoću Krvi Crvenog Lava i Glutena[4] Belog Orla. Čini se verovatnim da postoji skriveni mistični odnos između vatre (Crvenog Lava), vode (Belog Orla), kako su korišćeni u okultnoj hemiji, i predstavnika ta dva plemena, čiji su simboli bili identični s tim alhemijskim elementima.

3 Antoan Avgustin Kalmet (*Antoine Augustin Calmet*, 1672–1757) – francuski biblijski učenjak, benediktinski opat; sturirao je filozofiju i teologiju u opatiji Mojen-Motije (*Moyen-Moutier*), a tokom prvih godina svoje karijere radio je na ogromnom, dvadesettrotomnom komentaru *Biblije*, koji se pojavio između 1707. i 1716. godine. Pun naslov ovde pomenutog dela, koje je u dva toma izašlo 1797, odnosno, 1801. godine, je *Istorijski, kritički, hronološki, geografski i literarni rečnik Biblije* (*Dictionnaire historique, critique, chronologique, geographique et litteral de la Bible*). (Nap. prev.)

Kao što je Tabernakl bio Božje prebivalište među ljudima, tako je i telo duše u čoveku prebivalište njegove božanske prirode, oko koje se okuplja dvanaestostruko materijalno ustrojstvo, na isti način kao što su se plemena Izraelova ulogoravala oko ograđenog prostora posvećenog Jahveu. Ideju da je Tabernakl zapravo bio simbol nevidljive duhovne istine izvan poimanja Izraelićana potkrepljuje izjava u osmom poglavlju *Poslanice Jevrejima*:

> "[. . .] koji služe slici i seni nebeskih stvarnosti, kao što beše rečeno Mojsiju kada je trebalo da načini [Tabernakl]."[5]

Ovde pronalazimo materijalno fizičko mesto obožavanja, koje se naziva „sena", a koje je simbol duhovne institucije, nevidljive, ali svemoguće.

Specifikacije Tabernakla su opisane u knjizi *Izlaska*, u dvadesetpetom poglavlju:

> „I Gospod reče Mojsiju govoreći: 'Reci sinovima Izrailjevim da mi skupe prilog: od svakog koji drage volje dâ, uzmite prilog meni. A ovo je prilog što ćete uzimati od njih, zlato i srebro i bronzu, i porfiru i skerlet i crvac i tanko platno i kostret, i kože ovnujske crvene obojene, i kože jazavičije, i drvo sitim, ulje za videlo, mirise za ulje pomazanja i za mirisavi kad, kamenje oniksovo i kamenje za ukivanje na oplećak i naprsnik. I neka mi načine svetinju, da među

4 Gluten (lat. *gluten*) – lepljiva tečnost u životinjskim telima. (Nap. prev.)

5 *Poslanica Jevrejima* 8:5, prevod Đura Daničić. Reč „Tabernakl" stavljena je ovde u zagradu zbog toga što je u Daničićevom prevodu tu upotrebljena reč „skinija". Kod dr Luja Bakotića stoji „šator". (Nap. prev.)

njima nastavam; kao što ću ti pokazati sliku od [Tabernakla] i sliku od svih stvari njegovih, tako da načinite.'"[6]

Trem Tabernakla bio je ograđeni prostor, pedeset lakata širok i sto lakata dugačak, okružen zidom od platnenih zavesa, koje su visile sa bronzanih stubova razmaknutih pet lakata. (Lakat je drevna mera za dužinu jednaka udaljenosti između lakta i vrha kažiprsta – oko osamnaest inči.) Bilo je po dvadeset takvih stubova na svakoj od dužih strana i po deset na kraćim stranama trema. Svaki stub je imao osnovu od tuča i srebrni kapitel. Tabernakl je uvek bio izložen tako da su mu duže strane bile okrenute prema severu i jugu, a kraće prema istoku i zapadu, s ulazom na istoku, što ukazuje na uticaj primitivnog obožavanja sunca.

Glavna svrha spoljašnjeg trema bila je da na pravi način izoluje šator Tabernakla, koji je stajao u sredini ograđenog prostora. Na ulazu u dvorište, koje je bilo na istočnoj strani pravougaonika, stajao je Oltar za Žrtve Paljenice, načinjen od drveta obloženog tučanim pločicama i ukrašen rogovima bikova i ovnova. Dalje unutra, ali u liniji sa ovim oltarom, stajala je Umivaonica Pročišćavanja, velika posuda s vodom za obluciju sveštenika. Konstrukcija Umivaonice bila je dvostruka: gornji deo činio je veliki bokal, verovatno pokriven, koji je služio kao rezervoar za donju posudu u kojoj su se sveštenici prali pre no što bi uzeli učešće u raznim obredima. Pretpostavlja se da je ova Umivaonica bila optočen metalnim ogledalima žena iz dvanaest plemena Izraelovih.

Dimenzije Tabernakla bile su sledeće:

> „Njegova dužina, kada je bio postavljen, bila je trideset lakata, a širina deset lakata. Jedan od njegovih zidova bio je na jugu, drugi je bio okrenut prema severu, a na stražnjem delu bio je zapad. Njegova visina trebalo je da bude jednaka njegovoj širini (deset lakata)."
>
> (Josif Flavije)

Bibliolozi obično unutrašnjost Tabernakla dele na dve prostorije: jednu sobu – deset lakata široku, deset lakata visoku i dvadeset lakata

6 *Izlazak* 25:1-9, prevod Đura Daničić. „Tabernakl" je opet u zagradi, jer kod Daničića, u ovom slučaju, kao i kod dr Bakotića, stoji „šator". (Nap. prev.)

dugu – nazvanu Svetinja, u kojoj su se nalazila tri posebna komada nameštaja, naime, Sedmokraki Svećnjak, Sto za Hleb za predstavljanje[7] i Oltar Kadioni, i drugu sobu – deset lakata široku, deset lakata visoku i deset lakata dugu – nazvanu Svetinja nad Svetinjama, u kojoj se nalazio samo jedan komad nameštaja – Zavetni Kovčeg. Dve sobe su međusobno bile odvojene ornamentisanom zavesom, na kojoj su bile izvežene mnoge vrste cveća, ali ne i životinjski ili ljudski likovi.

Josif nagoveštava da je postojao i treći odeljak, koji je formiran potpodelom Svetinje, barem hipotetički, na dve odaje. Jevrejski istoričar nije izrazito eksplicitan u svom opisu te treće sobe, a čini se da je većina pisaca potpuno previdela i zanemarila taj momenat, iako Josif naglašava da je lično Mojsije podelio unutrašnji šator na tri odeljka. Zavesa koja je razdvajala Svetinju od Svetinje nad Svetinjama bila je obešena preko četiri stuba, koji verovatno, na suptilan način, označavaju četiri elementa, a na ulazu u šator Jevreji su postavili sedam stubova, što se odnosi na sedam čula i sedam samoglasnika Svetog Imena. To što se kasnije pominje samo pet stubova može se objasniti činjenicom da u današnje vreme čovek ima samo pet čula i pet aktivnih samoglasnika. Rani jevrejski pisac *Baraite*[8] raspravlja o zavesama na sledeći način:

> „Bilo je obezbeđeno deset plavih, ljubičastih i skarletnih zavesa od finog, prepredenog lana. Kao što je rečeno: '[Tabernakl] ćeš na-

7 Ovde je korišćen termin iz prevoda dr Luja Bakotića (*Izlazak*, 25:30, 35:13, 39:36), koji se čini prikladniji od Daničićevog prevoda: „hleb za postavljanje". (Nap. prev.)

8 *Baraita*, *Beraita* [aram. ברייתא – eksterni, spoljašnji; pl. *Baraitot* (zapravo, Barajata)] – tradicija u jevrejskom usmenom zakonu koja nije uključena u *Mišnu*. „*Baraita*" se tako odnosi na nauku „izvan" šest redova *Mišne*. Izvorno, „*Baraita*" se verovatno odnosila na učenja škola izvan glavnih akademija mišnaističke ere – mada su u kasnijim zbirkama pojedinačne *Baraitot* često delo mudraca *Mišne* (Tanaima). Prema *Rambamu* (uvodu u *Mišna Toru*), *Baraitot* su kompilovali rabin Hošaja i bar Kapara. Pošto *Mišna* obuhvata celokupni Usmeni Zakon u svrhovito kompaktnom obliku (napravljenom kako da olakša tako i da učini neophodnim usmeno predanje), mnoge varijante, dodatna pojašnjenja, objašnjenja i rešenja nisu bili uključeni u *Mišnu*. Sve to je kasnije kompilovano u radovima pod nazivom „*Baraitot*" – često u obliku popisa učenja koji je načinio jedan mudrac. „*Baraita*" tako može predstavljati zbirke takvih tradicija. (Nap. prev.)

činiti od deset [zavesa] od finoga lana uzvedenoga, i od tkanina plavih, crvenih i grimiznih'[9] (...) Bilo je obezbeđeno jedanaest zavesa od kostreti, a dužina svake od njih bila je trideset lakata (...). Rabin Juda je rekao: 'Postojala su dva pokrivača – donji od ovnujskih koža obojenih u crveno i gornji od jazavičjih koža.'"

Kalmet smatra da hebrejska reč prevedena sa „jazavac" u stvari znači „tamno ljubičasto" i stoga se ne odnosi ni na jednu određenu životinju, već verovatno na teško tkanu vodootpornu tkaninu tamne i nenametljive boje. Pretpostavlja se da se u vreme izraelićanskog lutanja kroz pustinju nad Tabernaklom noću nadnosio vatreni stub, dok je stub dima s njim putovao tokom dana. Taj oblak su Jevreji nazivali *Šekina* i bio je simbol prisutnosti Gospoda. U jednoj od ranih jevrejskih knjiga, odbačenih u vreme sastavljanja *Talmuda*, pojavljuje se sledeći opis *Šekine*:

„Onda oblak prekri šator od sastanka, i slava Gospodnja ispuni Tabernakl. A bio je to jedan od oblaka slave, koji je služio Izraelićanima u pustinji četrdeset godina. Jedan sa desne strane, jedan sa leve, jedan ispred njih, a jedan iza njih. I jedan iznad njih, a oblak boraviše u sredini među njima (a oblak, *Šekina* koja je bila u šatoru), i stub od oblaka koji se kretao ispred njih, spuštajući pred njima visoka mesta i uzdižući pred njima niska mesta, te ubijajući zmije i škorpije i paleći trnje i šipražje, i vodeći ih pravim putem."

(Iz *Baraite, Knjige o Tabernaklu*)

Nameštaj Tabernakla

Nema sumnje da su Tabernakl, njegov nameštaj i ceremonije, kad se posmatraju ezoterijski, analogni strukturi, organima i funkcijama ljudskog tela. Na ulazu u trem Tabernakla stajao je Oltar za

9 *Izlazak*, 26:1, prevod dr Luja Bakotića. Umesto „Tabernakl" kod njega stoji „šator", a umesto „zavese" – „ćilimi". Daničićev prevod je: „A šator ćeš napraviti od deset zavesa od tankoga platna uzvedenoga i od porfire i od skerleta i od crvca..." (Nap. prev.)

Žrtve Paljenice, pet lakata dug i pet lakata širok, ali samo tri lakta visok. Njegova gornja površina bila je bronzana rešetka na koju je postavljana žrtva, a ispod se nalazio prostor za vatru. Taj oltar je označavao da kandidat, pri ulasku na teren utočišta, na bronzanom oltaru ne mora ponuditi jadnog, bezazlenog bika ili ovna, već ono što u njemu samom korespondira prirodi te žrtvene životinje. Bik, kao simbol zemaljskosti, predstavljao je njegovo sopstveno prosto ustrojstvo koje mora biti spaljeno vatrom Božanstvenosti. (Žrtvovanja životinja i, u nekim slučajevima, ljudskih bića, na oltarima pagana bila su rezultat njihovog neznanja o temeljnim načelima na kojima se žrtva zasniva. Oni nisu shvatali da njihove ponude, kako bi bile prihvatljive, moraju biti iz njihove sopstvene prirode.)

Dalje prema zapadu, u liniji sa Bronzanim Oltarom, nalazila se već opisana Umivaonica Proćišćavanja. Ona je svešteniku označavala da on ne samo da treba da očisti svoje telo već i svoju dušu od svih mrlja nečistoće, jer niko ko nije čist i u telu i u umu ne može ući u prisutnost Božanstva i ostati živ. Iza Umivaonice Pročišćavanja bio je ulaz u Tabernakl, okrenut prema istoku, tako da prvi zraci izlazećeg sunca mogu ući i osvetliti odaju. Između optočenih stubova mogla se videti Svetinja, tajanstvena odaja sa zidovima od okačenih prekrasnih zavesa sa izveženim licima Heruvima.

Uz zid na južnoj strani Svetinje stajao je veliki Svećnjak, ili stalak za lampe, od livanog zlata, za koji se veruje da je težio oko 100 funti[10]. Iz njegovog središnjeg stuba izlazilo je šest grana što su se završavale čašicama u kojima su stajale uljanice. Tu se nalazilo sedam svetiljki, po tri na granama sa svake strane i jedna na središnjem stubu. Svećnjak je bio ukrašen sa sedamdesetdva badema, izbočine[11] i cveta. Josif Flavije kaže sedamdeset, ali kada god Hebreji koriste taj okrugli broj, on zapravo označava sedamdesetdva. Naspram Svećnjaka, uz severni zid, bio je sto na kojem je bilo dvanaest vekni hlebova za predstavljanje, u dve gomile od po šest vekni. (Kalmet smatra da hlebovi nisu bili naslagani jedan na drugi, već rašireni na stolu u dva reda od po šest vekni.) Na tom stolu također su stajale i dve upaljene kadionice, koje su bile postavljene na vrhu svake od gomila

10 45,359237 kilograma (Nap. prev.)

11 Daničić i dr Bakotić ovo prevode kao „jabuke" (*Izlazak* 25:33-36). (Nap. prev.)

hlebova za predstavljanje, tako da je dim tamjana mogao biti prihvatljiv miris Gospodu, noseći pri svom uspinjanju sa sobom i dušu hlebova za predstavljanje.

U sredini sobe, gotovo uz pregradu koja je vodila u Svetinju nad Svetinjama, stajao je Oltar Kadioni, izrađen od drveta obloženog zlatnim pločama. Njegova širina i dužina bili su po lakat, a visina dva lakta. Taj oltar bio je simbol ljudskog grkljana, od kojeg se čovekove reči iz usta penju kao prihvatljiv prinos Gospodu, jer grkljan u ustrojstvu čoveka zauzima mesto između Svetinje, koja je truplo njegovog tela, i Svetinje nad Svetinjama, koja je glava i ono što je u njoj sadržano.

U Svetinju nad Svetinjama nije mogao proći niko osim Velikog Sveštenika, a i on samo u određeno, propisano vreme. Prostorija nije sadržavala bilo kakav nameštaj osim Zavetnog Kovčega, koji je stajao uz zapadni zid, naspram ulaza. Prema dimenzijama navedenim u *Izlasku* Kovčeg je bio dva i po lakta dug, lakat i po širok i lakat i po visok. Bio je izrađen od drveta sitima, zlatom obložen iznutra i izvana, a u njemu su se nalazile svete ploče Zakona koje je Mojsije primio na Sinaju. Poklopac Kovčega bio je u obliku zlatne ploče na kojoj su klečala dva tajanstvena bića nazvana Heruvimi, okrenuti jedan prema drugome, s krilima u obliku luka nadvijenim iznad glava. Na to sedište milosti[12] između krila nebesnika spuštao se Gospod Izraela kada je želeo da komunicira sa Svojim Velikim Sveštenikom.

Nameštaj Tabernakla načinjen je tako da bude prikladno prenosiv. Svaki oltar i pribor bilo koje veličine bio je opremljen polugama koje su mogle da mu se stave kroz alke; tako su četiri ili više nosača mogli da ga podignu i nose. Poluge nisu nikada uklonjene iz Zavetnog Kovčega, sve dok konačno nije smešten u Svetinju nad Svetinjama u Večnoj Kući, Hramu kralja Solomona.

Nema sumnje da su Jevreji u rano doba shvatili, barem delimično, da je njihov Tabernakl simbolično zdanje. Josif Flavije je to uvideo i, mada je oštro kritikovan zbog toga što je simbolizam Tabernakla interpretirao na osnovu egipatskog i grčkog poganizma, njegov opis tajnih značenja zavesa i nameštaja Tabernakla vredan je razmatranja. On kaže:

12 Videti napomenu 8 na strani 254. (Nap. prev.)

„Kad je Mojsije podelio tabernakl na tri dela i dopustio da dva od njih budu za sveštenike pristupačna i zajednička mesta, time je označio kopno i more kao opšte dostupna svima, ali je odvojio treći odeljak za Boga, jer nebo je nedostupno za ljude. A kad je naredio da se dvanaest hlebova postave na sto, on je označio godinu, podeljenu na toliko meseci. Grananjem svećnjaka na sedamdeset delova, on je potajno nagovestio Dekane, ili sedamdeset podela planeta, a što se tiče sedam svetiljki na svećnjaku, one se odnose na kurs planeta, kojih je sedam. Takođe i zavese, koje su bile sastavljene od četiri stvari, proglašene su za četiri elementa, jer fini lan je odgovarajući simbol zemlje, pošto lan raste iz zemlje, grimiz označava more, jer je ta boja obojena krvlju morskih školjki, plavo je prikladno da označi vazduh, a crveno je, naravno, oznaka vatre.

Sledeće, plašt velikog sveštenika, izrađen od lana, označavao je zemlju, plava boja označavala je nebo, svojim narovima nalikovao je munjama, a buka zvona sličila je gromu. A što se oplećka tiče, on je pokazivao da je Bog načinio svemir od četiri (elementa), a pleteno zlato (...) odnosi se na sjaj kojim su sve stvari prosvetljene. On je takođe dodelio da naprsnik bude postavljen u sredini oplećka, da nalikuje na zemlju, jer je ona postavljena u samo središte sveta. A pojas obmotan oko velikog sveštenika označava okean, koji ide naokolo i obuhvata svemir. Dva sardoniksa[13] predstavljaju sunce i mesec, ona dva, mislim, koji su bili poput dugmadi na poramenicama velikog sveštenika. A dvanaest kamenova, bilo da ih shvatimo kao mesece, bilo da ih razumemo kao broj znakova u krugu koji Grci nazivaju Zodijak, nećemo pogrešiti po pitanju njihovog značenja. A što se tiče mitre[14], koja je bila plave boje, čini mi se da označava nebo, jer kako bi inače na njoj moglo biti upisano ime Božje? To što je takođe bila ukrašena krunom, kao i zlatom, je zbog sjaja koji je ugodan Bogu."

Takođe je simbolički značajno da je Tabernakl sagrađen za sedam meseci, a posvećen Bogu u vreme mladog meseca.

Svi metali koji su korišćeni u izgradnji Tabernakla imaju simbolička značenja. Zlato predstavlja duhovnost, a zlatne ploče položene preko drveta sitima su obeležja duhovne prirode koja slavi ljudsku

13 Kod Daničića i dr Bakotića (*Izlazak* 28:9) stoji „oniks", što zapravo i nije velika razlika, pošto je sardoniks vrsta oniksa. (Nap. prev.)

14 Kod Daničića i dr Bakotića (*Izlazak* 28:37) stoji „kapa". (Nap. prev.)

prirodu simbolizovanu drvetom. Mistici su učili da je čovekovo fizičko telo okruženo nizom nevidljivih tela različitih boja i velikog sjaja. Kod većine ljudi duhovna priroda je skrivena i zatvorena unutar materijalne prirode, ali je kod nekolicine to unutrašnje ustrojstvo postvareno i duhovna priroda im je spolja, tako da ona okružuje čovekovu ličnost velikim sjajem.

Srebro, upotrebljeno za kapitele stubova, odnosi se na mesec, koji je bio podjednako svet i Jevrejima i Egipćanima. Sveštenici su održavali tajne ritualne obrede u vreme mladog i punog meseca, što su razdoblja posvećena Jahveu. Srebro je, kako su učili drevni, bilo zlato sa svojim sunčanim zrakom okrenutim prema unutra, umesto prema spolja. Dok je zlato simbolizovalo duhovnu dušu, srebro je predstavljalo pročišćenu i obnovljenu ljudsku prirodu čoveka.

Bronza upotrebljena u spoljašnjem oltaru bila je složena supstanca sastavljena od legura plemenitih i baznih metala. Dakle, ona predstavlja ustrojstvo prosečnog pojedinca, koji je kombinacija viših i nižih elemenata.

Tri odeljka Tabernakla bi trebao da su od posebnog interesa za slobodne zidare, jer predstavljaju tri stepena Plave Lože, dok su tri reda sveštenika koji su služili u Tabernaklu sačuvani u savremenoj masoneriji kao Šegrt početnik, Kolega-zanatlija i Majstor-zidar. Havajski ostrvljani sagraili su Tabernakl sličan jevrejskom, osim što su njegove odaje bile jedna iznad druge, a ne jedna iza druge, kao što je slučaju kod Tabrenakla Izraelićana. Tri sobe su takođe i tri važne odaje u Velikoj piramidi u Gizi.

Odežda časti i dike[15]

Kao što je objašnjeno u citatu uzetom od Josifa Flavija, odežde i ukrasi jevrejskih sveštenika imali su tajno značenje, pa čak i danas postoji religijski šifrovani jezik skriven u bojama, oblicima i upotrebi svetih odora, ne samo među hrišćanskim i jevrejskim sveštenicima, već i u paganskim religijama. Odore sveštenika u Tabernaklu

15 Daničićev prevod (*Izlazak* 28:2 i 28:40). Kod dr Bakotića je to „odežda dostojanstva za svečanu službu". (Nap. prev.)

nazivane su *Cahanœæ*; odore Velikog Sveštenika nazivane su *Cahanœæ Rabbœ*. Preko *Machanese*, donjeg rublja nalik na kratke pantalone, nosili su *Chethone*, fino tkanu lanenu odeždu, koja je dosezala do zemlje i imala duge rukave privezane uz ruke onoga ko je nosi. Svetlo izveženi pojas, upleten nekoliko puta oko struka (malo uzdignutiji nego što je uobičajeno), s jednim krajem koji visi napred, i tesno prijanjajuća lanena kapa, označena kao *Masnaemphthes*, dovršavaju kostim običnog sveštenika.

Odeća Velikog Sveštenika bila je ista kao i odeća nižerangiranih sveštenika, osim što su dodati neki delovi odore i ukrasi. Preko naročito tkane bele lanene košulje Visoki Sveštenik je nosio nebesko plavi plašt bez šavova i rukava, koji je dosezao skoro do njegovih stopala. Nazivan je *Meeir* i rubom je bio ukrašen zlatnim resama naizmenično u obliku zvona i narova. U *Eklezijastu*[16] (jednoj od knjiga koje je savremena *Biblija* odbacila), ta zvona i njihova svrha opisani su sledećim rečima:

> „I on ga obrubi narovima, i sa više zlatnih zvona naokolo, kako bi se, kad hoda, u hramu mogao čuti zvuk i buka, kao spomen deci njegovog naroda."

16 *Eklezijast*, (grč. ἐκκλησιαστής; lat. *ecclesiasticus* – sveštenik) – naslov jedne od deuterokanonskih knjiga *Starog zaveta*, koja je poznata i kao *Knjiga Sirahova (Širakova)*, ili *Knjiga mudrosti Isusa, sina Sirahovog*, ili *Knjiga Isusa Siraha* (heb. "ספר בן סירא"). Na latinskom se prvo zvala *Liber Iesu filii Sirach*, a kasnije *Ecclesiasticus*. U originalu je pisana na hebrejskom jeziku u Jerusalimu oko 180. g.p.n.e. Autor je Jevrejin, Ben Sira, iz Jerusalima (punim imenom Ješua ben Eleazar ben Sira); kasnije je živeo u Aleksandriji. Njegov unuk je u Egiptu preveo knjigu s hebrejskog na grčki jezik i dodao kratki uvod. U XII veku je izgubljen hebrejski izvornik. Dve trećine knjige pronađene su u Kairu 1896. godine. Knjigu priznaju katolici, pravoslavci i manji broj protestanata. Kada Menli Hol kaže da je *Eklezijasta* savremena *Biblija* odbacila, verovatno misli na protestantsku crkvu, a ova knjiga ne nalazi se ni u *Tanaku*, jevrejskom biblijskom kanonu, mada se citira u *Talmudu* i rabinskoj literaturi. Knjiga je bila vrlo omiljena u prvim hrišćanskim zajednicama, a, zajedno s ostalim deuterokanonskim knjigama, uvrštena je u *Sveto pismo* na crkvenim sinodima u Hiponu 393. godine i u Kartagini 397. godine. Knjiga ima 51 poglavlje i sastoji se od mudrih izreka, saveta, hvalospeva, molitvi i pouka vezanih za situacije iz svakodnevnog života. (Nap. prev.)

ODEŽDA ČASTI I DIKE

Iz *Mosaize Historie der Hebreeuwse Kerke*

Odora Velikog Sveštenik Izraela često se naziva „Odežda časti i dike", jer je nalikovala obnovljenoj i produhovljenoj prirodi čoveka, simbolizovanoj odorom koju svi moraju tkati nitima karaktera i vrline pre no što mogu postati Veliki Sveštenici Reda Melhisedekova.

Meeir je pored toga bio uvezan raznobojnim pojasom, fino izveženim i sa zlatnom žicom umetnutom u vez.

Efod[17], kratka odeća koju je Josif Flavije opisao kao sličnu kaputu ili jakni, nošena je preko gornjeg dela *Meeir*-a. Niti od kojih je *Efod* bio istkan bile su u više boja, verovatno crvene, plave, grimizne i bele, poput zavesa i obloga Tabernakla. Fine zlatne žice bile su utkane u tkaninu. *Efod* je na ramenima bio pričvršćen sa po jednim velikim oniksom u obliku dugmeta, a na ta dva kamena bila su ugravirana imena dvanaest Jakovljevih sinova, po šest na svakom. Ova oniksna dugmad je trebalo da imaju proročke moći, a kada bi Veliki Sveštenik postavio određena pitanja, ona su emitovala nebesko zračenje. Kad bi osvetljen bio oniks na desnom ramenu, to je značilo da je Jahve odgovorio potvrdno na pitanje Velikog Sveštenika, a kada je blještao onaj na levoj strani, to je označavalo negativan odgovor na pitanje.

U središtu prednje površine oplećka bio je prostor gde je smeštan *Essen*, ili *Naprsnik pravednosti i proroštva*[18], koji je, na šta ukazuje njegovo ime, takođe imao veliku proročku moć. Taj naprsnik bio je

17 Kod Daničića „oplećak"; kod dr Bakotića „efod". (Nap. prev.)

18 Kod Daničića i dr Bakotića „naprsnik sudski". (Nap. prev.)

kvadratnog oblika i sastojao se od veženog okvira u koji je bilo postavljeno dvanaest kamenova, od kojih je svaki bio smešten u ležište od zlata. Zbog velike težine tog kamenja, od kojih je svaki bio znatne veličine i ogromne vrednosti, naprsnik je držan na svom mestu posebnim zlatnim lancima i trakama. Dvanaest kamenova naprsnika, kao i oniksi na ramenima *Efoda*, imali su tajanstvenu moć da se osvetljavaju Božanskim sjajem i tako daju proročanstva. O čudnoj moći tih treperavih simbola dvanaest plemena Izraela, Josif Flavije piše:

> „Pomenuću i ono što je još lepše od ovoga: Bog je unapred proglasio, pomoću tih dvanaest kamenova koje je Veliki sveštenik nosio na grudima i koji su bili umetnuti u njegov naprsnik, kada će biti pobednici u boju; jer tako je velik sjaj blještao iz njih pre no što bi vojska počela marš, da su svi ljudi osećali da je Božje biće prisutno kako bi im pomoglo. Otuda se dogodilo da su oni Grci, koji su poštovali naše zakone, pošto tome nisu mogli protivurečiti, nazvali naprsnik 'Orakl'."

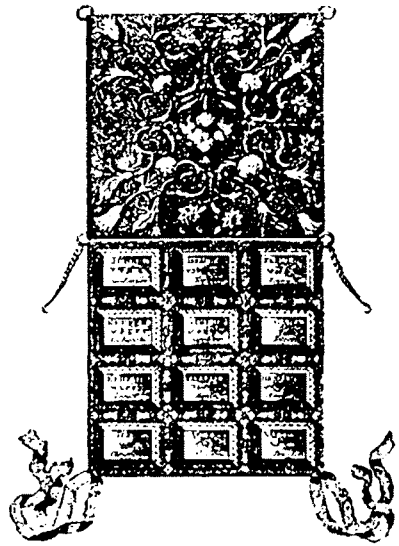

NAPRSNIK VELIKOG SVEŠTENIKA

Iz *Calmet, Dictionary of the Holy Bible*

Raspored kamenja i plemena nad kojima upravljaju bio je, prema Kalmetu, kao u priloženom dijagramu. Ovi dragulji su, prema rozenkrojcerima, bili simbol dvanaest velikih kvaliteta i vrlina: Prosvetljenja, Ljubavi, Mudrosti, Istine, Pravde, Mira, Ravnoteže, Poniznosti, Vere, Snage, Radosti i Pobede.

Pisac zatim dodaje da je kamenje prestalo da svetli i sjaji nekih dve stotine godina pre no što je on napisao svoju istoriju, jer su Jevreji prekršili Jahveove zakone i Bog Izraelov više nije bio zadovoljan Svojim izabranim narodom.

Jevreji su astronomiju naučili od Egipćana i nije neverovatno da je dvanaest dragulja na naprsniku simbol dvanaest sazvežđa zodijaka. Na tih dvanaest nebeskih hijerarhija gledalo se kao na dragulje koji ukrašavaju naprsnik Univerzalnog Čoveka, Makroprozopusa, koji se u *Zoharu* naziva Starešina dāna[19]. Broj *dvanaest* često se javlja kod starih naroda, koji su, u gotovo svim slučajevima, imali panteone sastavljene od dvanaest polubogova i boginja kojima je predsedavao Nepobedivi Jedan, koji je bio Neshvatljivi Sve-Otac. Ta upotreba broja dvanaest naročito je zastupljena u jevrejskim i hrišćanskim spisima. Dvanaest proroka, dvanaest patrijarha, dvanaest plemena i dvanaest apostola – svaka grupa ima određeni okultni značaj, jer se svaka odnosi na Božanski Duodec, ili Dvanaestostruko Božanstvo, čije emanacije se manifestuju u opipljivom, stvorenom Univerzumu kroz dvanaest individualizovanih kanala. Takođe, tajna doktrina učila je sveštenike da dragulji predstavljaju središta života unutar njihovog sopstvenog ustrojstva, koja su, kada se razviju u skladu sa ezoterijskim uputstvima Hrama, bila sposobna da u sebe upiju i iz sebe otpuste Božansku svetlost Boga. (Istočnoindijski cvetovi lotosa imaju slično značenje.) Rabini su učili da svaka upletena lanena nit korišćena u tkanju zavesa Tabernakla i ukrasi sastavljeni od dvadeset četiri zasebne linije, podsećaju razborite da od iskustva stečenog tokom

19 *Danilo* 7:9, 13, 22 – prevod dr Lujo Bakotić (kod Daničića – „Starac") (aram. *Atik Yomin*; u grčkoj *Septuaginti* – grč. Παλαιός Ημερων; u *Vulgati* – lat. *Antiquus Dierum*) – titula Boga korišćena da označi njegovu večitost. Najveći uticaj ovog posebnog naziva za Boga potiče iz *Zohara*; u kabali se on poistovećuje i sa Ain Sofom ili nemanifestovanim Bogom. Starešina dāna je manifestacija Najdrevnijeg od Drevnih u prostoru i vremenu; kabala do u detalje opisuje Belu Glavu Boga. U himnama i ikonografiji pravoslavnog hrišćanstva Starešina dāna se ponekad identifikuje sa Bogom Ocem, ali češće, u skladu sa pravoslavnom teologijom, sa Bogom Sinom, odnosno, Isusom Hristom; zbog toga pravoslavno hrišćanstvo Isusa ponekad prikazuje kao starca, Starešinu dāna, da bi se simbolički pokazalo da on postoji u čitavoj večnosti, a ponekad kao mladog čoveka, da se prikaže njegovo otelotvorenje. Ruska pravoslavna crkva je na Velikom sinodu u Moskvi, 1667. godine, proglasila da je Starešina dāna Sin, a ne Otac. U zapadnoj crkvi Starešina dāna se obično shvata kao Bog Otac. U Crkvi Isusa Hrista svetaca poslednjih dana (Mormonska crkva), titula Starešina dāna pripada Adamu, najstarijem čoveku, koji se, takođe, identifikuje i sa arhanđelom Mihajlom. (Nap. prev.)

dvadeset četiri sata dana (u slobodnom zidarstvu simbolizovani lenjirom od dvadeset četiri inča) postaju niti od kojih je tkana Odežda časti i dike.

STAREŠINA DĀNA
Iz *Montfaucon, Antiquities*

U ovom obliku Jehovu obično prikazuju kabalisti. Crtež je namenjen da predstavi Demijurga Grka i gnostika, koga su Grci nazvali „Zevs", Besmrtni Smrtnik, a Hebreji „IHVH".

Urim i Tumim

Na poleđini *Esena*, odnosno naprsnika, nalazio se džep sa tajanstvenim predmetima – *Urimom* i *Tumimom*. Osim činjenice da su služili za proricanje, danas se malo zna o tim predmetima. Neki pisci tvrde da su to bili kamenčići (nalik fetišima koje i danas poštuju pojedini urođenički narodi), koje su Izraeliti doneli sa sobom iz Egipta u uverenju da poseduju božanske moći. Drugi veruju da su *Urim* i *Tumim* bili u obliku kockica, a njihovim bacanjem na tlo donošene su odluke u vezi nekih događaja. Nekolicina je smatrala da su to bila samo sveta imena, napisana na pločama od zlata i nošena kao talismani.

„Prema nekima, *Urim* i *Tumim* označavaju 'svetlost i savršenstvo', ili 'svetlost i istinu', što predstavlja upadljivu analogiju sa

dvema figurama boga Re (Ra) i Themi u naprsniku koji su nosili Egipćani."

(Gardner, *Vere sveta*)

Ništa manje izvanredna od odežde Velikog sveštenika bila je njegova kapa, odnosno frizura. Preko proste bele kape običnih sveštenika ovaj velikodostojnik nosio je plavo platno i zlatnu krunu; kruna se sastojala od tri trake, jedna preko druge, kao trostruka mitra persijskog maga. Ta kruna simbolički je prikazivala Velikog sveštenika kao vladara ne samo nad tri sveta koja su razlikovali drevni narodi (nebo, zemlja i pakao), nego i nad trostrukom podelom čoveka i univerzuma – duhovnim, intelektualnim i materijalnim svetom. Te podele su takođe bile simbolizovane i sa tri odeljka samog Tabernakla.

FRIZURA SVEŠTENIKA

Iz *Mosaize Historie der Hebreeuwse Kerke*

Preko proste bele kape običnih sveštenika Veliki sveštenik nosio je plavo platno i zlatnu traku. Na prednjoj strani zlatne trake bile su upisane hebrejske reči „Svetinja Gospodu". Ova ilustracija prikazuje kapu sa i bez zlatne krune.

Na vrhu frizure bio je maleni zlatni pehar, izrađen u obliku cveta. To je označavalo da je priroda sveštenika susretljiva i da je on u svojoj duši posedovao posudu koja je, poput pehara, bila sposobna da uhvati večne vode života koje na njega liju odozgo sa nebesa. Taj cvet iznad krune sličan je po svom ezoterijskom značenju ruži koja raste iz lobanje, čuvenoj u simbolizmu templara. Drevni narodi su verovali da duhovna priroda, bežeći iz tela, prolazi kroz teme glave; stoga je cvetoliki *calyx*[20], ili pehar, takođe simbolizovao i duhovnu

20 Lat. – kaliks – čaša, pehar; putir. (Nap. prev.)

svest. Na prednjoj strani zlatne krune bilo je na hebrejskom upisano: *Svetinja Gospodu*[21].

Iako su odežda i ukrasi uvećavali uvažavanje i poštovanje Izraelita prema njihovom Velikom sveštenику, takva svečana odora nije ništa značila Jahveu. Stoga je, pre ulaska u Svetinju nad Svetinjama, Veliki sveštenik uklanjao svoje zemaljske ukrase i ulazio nag u prisustvo Gospoda Boga Izraelova. Tu je mogao biti odeven samo u svoje vrline, a njegova duhovnost morala je da ga krasi kao odora.

Postoji legenda o tome da je svako ko bi slučajno nečist ušao u Svetinju nad Svetinjama bivao uništen munjom Božanske vatre iz Sedišta Blagodati. Ako bi Veliki sveštenik imao i samo jednu sebičnu pomisao, bivao bi na smrt pogođen. Pošto niko ne zna kada bi se moglo desiti da mu nedostojna misao bljesne kroz um, morale su biti preduzete mere predostrožnosti za slučaj da Veliki sveštenik bude na smrt pogođen dok je u prisustvu Jahvea. Drugi sveštenici nisu mogli da uđu u svetilište pa su, stoga, svoga vođu, kada se spremao da uđe i primi naredbe od Gospoda, vezivali lancem oko jedne noge, tako da su, ako ovoga obori udarac dok je iza vela, njegovo telo mogli izvući napolje.

21 *Izlazak* 28:36, prevod Đuro Daničić. U prevodu dr Luja Bakotića stoji „Svetost Gospodu". (Nap. prev.)

BRATSTVO RUŽINOG KRSTA

❋

Život Oca C.R.C. ❋ *Johan Valentin Andrea* ❋ *Alhemijska učenja rozenkrojcera* ❋ *Značaj Ružinog Krsta* ❋ *Adepti Ružinog Krsta*

❋

Ko su bili rozenkrojceri? Jesu li bili organizacija dubokih mislilaca koji su se pobunili protiv inkvizicijskih, religijskih i filozofskih ograničenja svog vremena, ili su bili izolovani transcendentalisti ujedinjeni samo sličnošću svojih stavova i zaključaka? Gde je bila „Kuća Duha Svetoga", u kojoj su se, prema njihovim manifestima, susretali jednom godišnje kako bi planirali buduće aktivnosti svoga reda? Ko je bila misteriozna osoba kojoj su se obraćali sa „Naš Proslavljeni Otac i Brat C.R.C."? Da li su ta tri slova zapravo stajala umesto reči „Kristijan Ružin Krst" (*Christian Rosie Cross*, odnosno, *Christian Rosencreutz*)"? Da li je Kristijan Rozenkrojc, navodni autor *Himijskog venčanja* (*Chymical Nuptials*)[1], ista osoba koja je s još tri osobe osnovala „Društvo Ružinog Krsta"?

Kakav je odnos bio između rozenkrojcerstva i srednjovekovnog slobodnog zidarstva? Zašto su sudbine ove dve organizacije toliko usko isprepletane? Predstavlja li „Bratstvo Ružinog Krsta" toliko traženu vezu srednjovekovnog slobodnog zidarstva i simbolizma i mistike antike i da li je njegove tajne ovekovečila savremena masonerija?

1 Ovde je u prevodu namerno upotrebljena reč „himijsko", umesto hemijsko, jer je takav slučaj i u originalu s početka XVII veka (*Chymische Hochzeit Christiani Rosencreutz anno 1459*), a taj oblik reči, kada je ovo delo u pitanju, koristi i većina autoriteta. Na srpskom jeziku, međutim, ustaljeno je prevođenje naslova ovog dela kao *Alhemijsko venčanje Kristijama Rozenkrojca*. (Nap. prev.)

Da li se izvorni rozenkrojcerski red raspao u drugoj polovini osamnaestog veka, ili društvo još uvek postoji kao organizacija, održavajući iste tajne po kojima je i postalo poznato? Koji je bio pravi razlog nastanka „Bratstva Ružinog Krsta"? Jesu li rozenkrojceri bili religijsko i filozofsko bratstvo, kao što su tvrdili, ili su njihova vidljiva načela prikrivala istinsku svrhu Bratstva, koja je možda bila politički nadzor u Evropi? Ovo su neki od problema koji su uključeni u proučavanje rozenkrojcerstva.

Postoje četiri različite teorije o rozenkrojcerskoj enigmi. Svaka je rezultat pažljivog razmatranja dokaza od strane učenjaka koji su živote proveli u traganju po arhivama hermetičke nauke. Doneti zaključci jasno pokazuju neprimerenost dostupnih izveštaja koji se odnose na genezu i rane aktivnosti „Bratstva Ružinog Krsta".

❋

Prvi postulat

Pretpostavlja se da je, istorijski posmatrano, Rozenkrojcerski red postojao u skladu sa opisom njegovog osnivanja i naknadnih aktivnosti koji su objavljeni u njegovom manifestu *Fama Fraternitatis*, za koji se veruje da je napisan 1610. godine, ali, kako izgleda, nije štampan do 1614, mada neki autoriteti veruju da je postojalo i ranije izdanje. Inteligentno razmatranje porekla rozenkrojverstva zahteva poznavanje sadržaja njegovih prvih i najvažnijih dokumenata. *Fama Fraternitatis* započinje podsećanjem čitavog sveta na Božju dobrotu i milost, te upozorenjem inteligenciji da su ih njihov egotizam i pohlepa naveli da slede lažne proroke i ignorišu istinsko znanje koje im je Bog u Svojoj dobroti otkrio. Dakle, neophodna je reformacija, a Bog je u tu svrhu uzdigao filozofe i mudrace.

Kako bi pomogao u sprovođenju reformacije, misteriozna osoba nazivana „Visoko Prosvetljeni Otac C.R.C.", Nemac po rođenju, potomak plemenite porodice, ali sâm siromašan čovek, ustanovio je „Tajno društvo Ružinog Krsta". C.R.C. je dat u manastir kada je imao samo pet godina, ali se kasnije, nezadovoljan manastirskim obrazovnim sistemom, povezuje sa bratom Svetog Reda, koji se spremao na hodočašće u Svetu zemlju. Krenuli su zajedno, ali je brat umro na

Kipru, a C.R.C. je nastavio sâm do Damaska. Slabo zdravlje sprečilo ga je da dođe do Jerusalima, pa je ostao u Damasku, studirajući sa filozofima koji su tamo živeli.

Dok se bavio svojim proučavanjima čuo je za grupu mistika i kabalista koji su prebivali u arapskom mističnom grada Damkar. Odustavši od želje da poseti Jerusalim, dogovorio je sa Arapima svoj prevoz do Damkara. C.R.C. je imao samo šesnaest godina kada je stigao u Damkar. Primljen je kao neko ko je dugo očekivan, kao drug i prijatelj u filozofiji, i upućen je u tajne arapskih adepata. Dok je tamo boravio, C.R.C. je naučio arapski jezik i preveo je svetu knjigu *M* na latinski, a kada se vratio u Evropu, tu važnu knjigu doneo je sa sobom.

Nakon tri godine učenja u Damkaru, C.R.C. je otputovao u grad Fes[2], gde su mu arapski magovi obznanili dalje informacije. U Fesu je upućen kako da komunicira sa stanovnicima elemenata (verovatno duhovima Prirode), a oni su mu pokazali mnoge druge velike tajne Prirode. Mada filozofi u Fesu nisu bili tako veliki kao oni u Damkaru, C.R.C. je iskoristio svoja prethodna iskustva su razluči istinito od lažnog i da na taj način značajno uveća svoje znanje.

Nakon dve godine provedene u Fesu, C.R.C. je zaplovio prema Španiji, noseći sa sobom mnoga blaga, među kojima i retke biljke i životinje koje je prikupio tokom svojih lutanja. Naivno se nadao da će učeni ljudi Evrope sa zahvalnošću primiti retka intelektualna i materijalna blaga koja im je doneo da ih razmotre. Umesto toga, naišao je samo na porugu, jer su se takozvani mudraci bojali da bi priznavanjem svog prethodnog neznanja izgubili stečeni ugled. Na tom se mestu u pripovesti pojavljuje interpolacija o tome da je Paracelzus, mada nije bio član „Bratstva Ružinog Krsta", pročitao knjigu *M*, a razmatranje njenog sadržaja obezbedilo mu je informacije koje su ga načinile najistaknutijim lekarom srednjovekovne Evrope.

Umoran, ali ne i obeshrabren neplodošću svojih pokušaja, C.R.C. se vratio u Nemačku, gde je sagradio kuću u kojoj je mogao na miru da nastavi svoje proučavanje i istraživanje. Takođe je, u istraživačke

2 Fes ili Fez [ar. فاس (*Fās*)] – treći po veličini grad u Maroku – posle Kazablanke i Rabata. Nekada je bio prestonica, jedan od četiri „carska grada" (uz Rabat, Marakeš i Meknes). U Fesu se nalazi najstariji univerzitet na svetu koji je još uvek u funkciji [univerzitet Al-Karauin (ar. جامعة القرويين), osnovan 859. godine]. (Nap. prev.)

svrhe, napravio i više retkih naučnih instrumenata. Iako je mogao da se proslavi, samo da je hteo da komercijalizuje svoje znanje, opredelio se radije za društvo Boga, nego za poštovanje ljudi.

Nakon pet godina povučenosti odlučio je da obnovi borbu za reformu umetnosti i nauke svoga doba, ovaj put uz pomoć nekoliko pouzdanih prijatelja. Iz manastira u kojem je primio ranu obuku pozvao je trojicu braće i vezao ih zakletvom, kako bi sprečio povredu tajni što je želeo da im obznani, te im izdiktirao informacije za dobrobit potomstva. Njih četvorica osnovali su „Bratstvo Ružinog Krsta". Načinili su tajni šifrovani jezik i, prema *Fami*, veliki rečnik u kojem su svi oblici mudrosti klasifikovani na slavu Božju. Oni su, takođe, otpočeli i rad na transkribovanju knjige *M*, ali su uvideli da je posao isuviše težak, jer im je dolazio veliki broj bolesnih, očekujući da im pomognu i iscele ih.

Pošto su završili noviju i veću zgradu, koju su nazvali „Kuća Duha Svetoga", odlučili su da u bratstvo uključe četiri nova člana, čime se broj povećao na osam, a od toga su sedmoro bili Nemci. Niko od njih nije bio u braku. Marljivo radeći zajedno, brzo su završili naporan posao pripreme dokumenata, uputstava i arkana Reda. Takođe su doveli u red kuću nazvanu „*Sancti Spiritus*"[3].

Tada su odlučili da se razdvoje i posete druge zemlje, ne samo da bi svoju mudrost dali onima koji to zaslužuju, već i da provere i isprave sve greške koje postoje u njihovom sistemu. Pre razdvajanja, Braća su ustanovila šest pravila, ili naredbi, i svako od njih se obavezao da će ih poštovati. Prvo pravilo bilo je da ne prihvataju nijedno drugo dostojanstvo ili zaslugu osim spremnosti da leče bolesnike bez naknade. Drugo je bilo da od tog momenta pa doveka ne nose bilo kakve posebne odežde ili odore, već da se oblače u skladu sa običajima zemlje u kojoj borave. Treće pravilo nalagalo je da se svake godine, na određeni dan, sastanu u „Kući Duha Svetoga", ili da, ako nisu u mogućnosti da to učine, obezbede svoje poslanike. Četvrto pravilo bilo je da svaki član pronađe osobu dostojnu da ga nasledi nakon njegove smrti. Peto je određivalo da od tog trenutka pa nadalje slova „R.C." budu njihov pečat, oznaka i karakteristika. Šesto pravilo je preciziralo da Bratstvo treba da ostane nepoznato svetu za razdoblje od sto godina.

3 Lat. Sveti Duh (Nap. prev.)

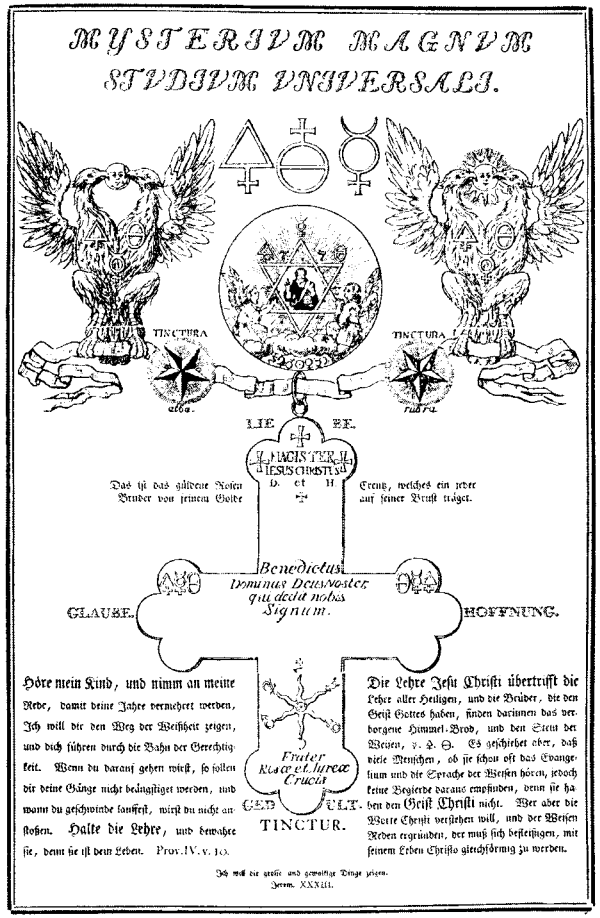

ZLATNI I RUŽIN KRST

Iz *Geheime Figuren der Rosenkreuzer*[4]

Za ovaj krst je rečeno da je izrađen od duhovnog zlata i da ga nosi svaki Brat na svojim grudima. Na njemu su alhemijski simboli soli, sumpora i žive, takođe i zvezda planeta, a oko nje su četiri reči – VERA, NADA, LJUBAV

4 Pun naslov ovog dela objavljenog u Altoni, Nemačka, 1785. godine je *Geheime Figuren der Rosenkreuzer, aus dem 16ten und 17ten Jahrhundert* (*Tajni simboli rozenkrlojcera iz XVI i XVII veka*). (Nap. prev.)

i STRPLJENJE. Dvoglavi orao, ili Feniks, suptilno nagoveštava konačno androgino stanje ljudskog bića. Rozenkrojcerska alhemija nije se bavila samo metalima. Sâmo čovekovo telo je alhemijska laboratorija i niko ne bi mogao postati rozenkrojcerski adept, a da nije obavio vrhovni eksperiment transmutacije, promenom baznog metala neznanja u čisto zlato mudrosti i razumevanja.

Nakon što su se zakleli nad ovim kodeksom, petorica Braće otišli su u daleke zemlje, a godinu dana kasnije još dvojica od preostalih pošli su svojim putem, ostavljajući Oca C.R.C. samog u „Kući Duha Svetoga". Iz godine u godinu susretali su se sa velikom radošću, jer su tiho i iskreno proneli svoja učenja među mudracima sveta.

Kad je prvi član Reda umro u Engleskoj, odlučeno je da mesto sahrane članova treba da bude tajno. Ubrzo zatim, Otac C.R.C. pozvao je preostalu šestoricu da se skupe i pretpostavlja se da je tada pripremio svoj simbolički grob. *Fama* beleži da niko od Braće koja su bila živa u vreme njenog pisanja nije znao kada je Otac C.R.C. umro i gde je sahranjen. Njegovo telo je slučajno otkriveno 120 godina nakon njegove smrti, kada je jedan od Braće, koji je posedovao značajno arhitektonsko umeće, odlučio da napravi neke izmene u „Kući Duha Svetoga". (Samo se pretpostavljalo da je grob u toj zgradi.)

Dok je svoje izmene sprovodio u delo, Brat je otkrio spomen-ploču na kojoj su bila upisana imena ranih članova Reda. Odlučio je da je prenese u impozantniju kapelu, jer u to vreme niko nije znao u kojoj zemlji je Otac C.R.C. umro, što je informacija koju su prikrili prvobitni članovi. Pri pokušaju da se pomeri spomen-ploča, koju je na mestu držao veliki ekser, nešto kamenja i maltera odvaljeno je sa zida, razotkrivajući vrata skrivena u zidnoj konstrukciji. Članovi Reda odmah su raščistiti ostatke krhotina i otkrili ulaz u zasvođenu prostoriju. Na vratima su velikim slovima bile ispisane reči: POST CXX ANNOS PATEBO. To je, prema mističnom tumačenju Braće, značilo: „Za 120 godina ću izaći."

Narednog jutra vrata su otvorena i članovi su ušli u kriptu sa sedam strana i sedam uglova, sa svakom stranom pet metara širokom i osam metara visokom. Iako sunce nikada nije prodrlo u tu grobnicu, bila je blistavo osvetljena tajanstvenim svetlima u tavanici. U središtu je bio kružni oltar, na kojem su se nalazile bronzane ploče s ugraviranim čudnih slovima. Na svakoj od sedam strana bila su mala

vrata koja su, nakon što su otvorena, otkrila više kutija punih knjiga, tajna uputstva i, navodno, izgubljeni arkanum Bratstva.

Pomeranje oltara u jednu stranu otkrilo je bronzani poklopac. Kada je poklopac podignut, ukazalo se telo, po svoj prilici C.R.C-a, koje je, mada je tamo ležalo 120 godina, bilo dobro očuvano, kao da je upravo sahranjeno. Bilo je ukrašeno i odenuto u odeždu Reda, a u jednoj ruci mu je bio preklopljen misteriozni pergament koji je, uz *Bibliju*, bio najcenjeniji posed Društva. Nakon temeljnog pretraživanja sadržaja tajne odaje, bronzana ploča i oltar su vraćeni na mesto, vrata kripte ponovno su zapečaćena, a Braća su otišla svako svojim putem, uzdignutog duha i uvećane vere zbog čudesnog prizora koji su ugledali.

Dokument se završava rečima:

> „U skladu sa voljom Oca C.R.C, *Fama* je bila pripremljena i prosleđena mudrima i učenima iz čitave Evrope na pet jezika, kako bi svi saznali i razumeli tajne veličanstvenog Bratstva. Sve iskrene duše koje delaju u slavu Božju pozvane su da stupe u vezu sa Braćom i obećano im je da će njihova obraćanja biti saslušana, bez obzira na to gde se nalaze i na koji način pošalju poruku. Istovremeno, oni sa sebičnim i skrivenim motivima, upozoreni su da će steći samo tugu i jad ako, ukaljanog srca i s nečistom mišlju, pokušaju da otkriju Bratstvo."

Takva je, ukratko, priča o manifestu *Fama Fraternitatis*. Oni koji ga doslovno prihvataju smatraju Oca C.R.C. za stvarnog osnivača Bratstva, koje je, kako se veruje, organizovao oko 1400. godine. Činjenica da istorijska potvrda važnih tačaka *Fame* nikada nije otkrivena stoji nasuprot ove teorije. Nema dokaza da je Otac C.R.C. ikada stupio u kontakt sa učenim ljudima u Španiji. Tajanstveni grad Damkar se ne može pronaći, a ne postoje ni podaci o tome da je bilo gde u Nemačkoj postojalo mesto na koje je veliki broj sakatih i bolesnih dolazio i bivao misteriozno isceljen. U *Tajnoj tradiciji u slobodnom zidarstvu* (*The Secret Tradition in Freemasonry*) A. E. Vejta nalazi se slika Oca C.R.C. na kojoj je prikazan s dugom bradom koja mu pada na grudi, kako sedi pred stolom na kojem gori sveća; jednom rukom je podbočio glavu, a vrh kažiprsta druge počiva na slepoočnici ljudske lobanje. Slika, međutim, ništa ne dokazuje. Oca C.R.C. nikada

nije video niko osim članova njegovog Reda, a oni nisu sačuvali njegov opis. Vrlo je neverovatno da mu je ime bilo Kristijan Rozenkrojc, jer s njim nije ni povezivano sve do pisanja *Alhemijskog venčanja*.

Drugi postulat

Ona masonska braća koja su istraživala ovu temu prihvataju istorijsko postojanje „Bratstva Ružinog Krsta", ali su podeljeni po pitanju porekla Reda. Jedna grupa smatra da je društvo nastalo u srednjovekovnoj Evropi kao plod alhemijskih spekulacija. Robert Mekoj, 33°, veruje da je Johan Valentin Andrea[5], nemački teolog, bio istinski osnivač; on takođe smatra kako je moguće i da je ovaj bogoslov samo reformisao i ojačao postojeće društvo, koje je osnovao Hajnrih Kornelije Agripa. Neki veruju da rozenkrojcerstvo predstavlja prvu invaziju budističke i braminske kulture u Evropi. Drugi su, pak, mišljenja da je „Društvo Ružinog Krsta" osnovano u Egiptu u vreme filozofske supremacije tog carstva, kao, takođe, i da ono ovekovečava Misterije drevne Persije i Haldeje.

U svom delu *Anakalipsa*, Godfri Higins piše:

> „Nemački rozenkrojceri su prilično neupućeni u svoje poreklo, ali, po tradiciji, oni pretpostavljaju da su potomci starih Egipćana, Haldejaca, Maga i gimnosofista." (Gimnosofisti je ime koje su sledbenici Aleksandra Velikog nadenuli kasti golih mudraca koje su pronašli kako meditiraju na obalama reka u Indiji.)[6]

---

5 *Johannes Valentus Andreae* (1586–1654) – nemački teolog, koji je tvrdio da je autor *Alhemijskog venčanja Kristijana Rozenkrojca godine 1459* (*Chymische Hochzeit Christiani Rosencreutz anno 1459*) (1616, Strazburg), jednog od tri osnivačka dela rozenkrojcera. Njegova uloga u poreklu rozenkrojcerske legende je kontroverzna. U svojoj autobiografiji je *Chymische Hochzeit* označio kao jedno od svojih dela, kao *„ludibrium"* (lat. poruga), moguće sa značenjem „satira". U njegovim kasnijim delima alhemija je predmet ismejavanja i svrstana je uz muziku, umetnost, pozorište i astrologiju, u kategoriju manje ozbiljnih nauka. (Nap. prev.)

6 Grč. γυμνοσοφισταί – „nagi filozofi" – verovatno se radi o naga sadhuima, koji još uvek postoje i smatraju se obožavaocima Gospoda Šive. (Nap. prev.)

Te frakcije saglasne su u tome da je priča o Ocu C.R.C, poput masonske legenda o Hiramu Abifu, alegorija i da se ne sme shvatati doslovno. Sa sličnim problemom suočili su se i proučavaoci *Biblije*, koji su ustanovili ne samo da je teško, već u većini slučajeva i nemoguće, potkrepiti istorijsko tumačenja *Svetog pisma.*

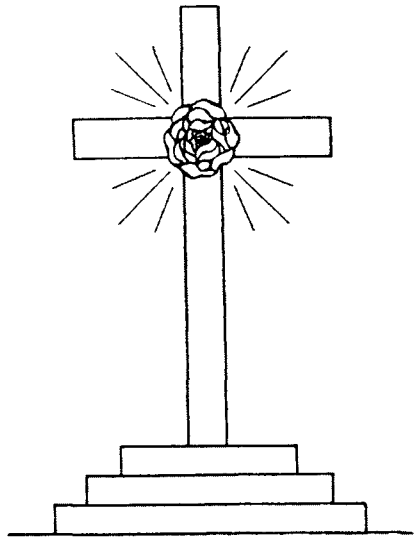

RAZAPETA RUŽA

Izvorni simbol Rozenkrojcerskog bratstva je hijeroglifska ruža razapeta na krstu. Krst je često podignut na Kalvariji od tri stepenice. Povremeno je u vezi sa njihovim aktivnostima korišćen simbol krsta koji se uzdiže iz ruže. Rozenkrojcerska ruža bila je nacrtana na Okruglom stolu kralja Artura i središnji je motiv za alke što formiraju lanac o koji je među draguljima Reda podvezice okačen „Veliki Džordž"[7]. Hargrejv Dženings veruje da je taj Red imao neke veze sa rozenkrojcerima.

Kada se prizna postojanje rozenkrojcera kao tajnog društva, kako s filozofskom tako i s političkom svrhom, neobično je da je organizacija s članovima u svim delovima Evrope mogla kroz vekove da se održi u apsolutnoj tajnosti. Ipak, „Bratstvo Ružinog Krsta" je očigledno bilo sposobno da to postigne. Za veliki broj učenjaka i filozofa, među njima i ser Frensisa Bekona i Volfganga fon Getea, sumnjalo se da su povezani sa Redom, ali njihova veza nije ustanovljena na način koji bi zadovoljio prozaičane istoričare. Postojalo je obilje pseudo-rozenkrojcera, ali pravi članovi „Drevnog i Tajnog Reda Nepoznatih Filozofa" uspešno su živeli dostojni njihovog imena; do danas su ostali nepoznati.

7 Ogrlica Reda podvezice je deo regalija davanih članovima Reda i sastojala se od 21 emajlirane podvezice sa crvenom ružom u centru. Na svakoj podvezici bio je moto reda, *"Honi soit qui mal y pense"* – „Stid neka je onoga ko o tome zlo misli" (videti napomenu 2 na strani 397), ispisan u zlatu. Ogrlica je duga 156 centimetara i teška oko jednog kilograma, a o nju je okačen „Veliki Džordž Reda podvezice" – privezak napravljen od zlata i šarenog emajla, u obliku sv. Đorđa, sveca zaštitnika Reda. Dugačak je 7, a širok 6,35 centimetara. Veruje se da su i ogrlica i „Veliki Džordž" prvobitno napravljeni u Francuskoj za kralja Džejmsa II. (Nap. prev.)

Tokom srednjeg veka pojavilo se više traktata, navodno iz pera rozenkrojcera. Mnogi od njih, međutim, bili su lažni, a objavile su ih beskrupulozne osobe koje su koristile časno i magično ime rozenkrojcera jedino u cilju sopstvene afirmacije, nadajući se da će steći versku ili političku moć. Ovo je uveliko iskomplikovalo rad na istraživanju Društva. Jedna grupa pseudo-rozenkrojcera otišla je toliko daleko da je svoje članove opremila crnim vrpcima, pomoću kojih su mogli međusobno da se prepoznaju, i upozorila ih da će, ako prekrše zavet tajnosti, te vrpce biti upotrebljene da budu zadavljeni. Nekoliko načela rozenkrojcerstva sačuvano je u literaturi, jer je originalno Bratstvo objavilo fragmentarne izveštaje o svojim načelima i aktivnostima.

U *Tajnim simbolima rozenkrojcera*, dr Franc Hartman opisuje bratstvo kao:

> „(...) tajno društvo muškaraca koji poseduju nadljudske – ako ne natprirodne – moći; za njih se govorilo da su mogli da predskazuju buduće događaje, da prodru u najdublje misterije Prirode, da pretvore gvožđe, bakra, olova ili živu u zlato, da sprave *Eliksir Života*, ili *Univerzalnu Panaceju*, uz pomoć koje su mogli da očuvaju svoju mladost i zrelo doba; a, štaviše, verovalo se da su mogli da naređuju *Elementarnim Duhovima Prirode*, i da su znali tajnu *Kamena Mudraca*, supstance koja je svog posednika činila svemoćnim, besmrtnim i vrhunski mudrim."

Dalje, isti autor, definišući rozenkrojcera, kaže da je to:

> „(...) osoba koja je kroz proces duhovnog buđenja stekla *praktično znanje* o tajnom značaju *Ruže* i *Krsta*. (...) Neko nije rozenkrojcer samo zato što se tako naziva, kao što ni sam čin nazivanja neke osobe hrišćaninom tu osobu ne čini Hristom. Pravi rozenkrojcer ili mason ne može biti napravljen; on mora i- da bi to postao putem proširenja i razvijanja božanske moći u sopstvenog srca.

Neobraćanje pažnje na tu istinu prouzrokovalo je da su mnoge crkve i tajna društva daleko od onoga što njihova imena izražavaju."

Simbolička načela rozenkrojcerstva su tako duboka da su čak i danas slabo shvaćena. Njihovi grafikoni i dijagrami bave se teškim kosmičkim principima koje oni razmatraju s filozofskim razumevanjem izrazito osvežavajućim u poređenju sa pravovernom uskogrudošću koja je prevladavala u njihovo vreme. Prema dostupnim zapisima, rozenkrojceri su međusobno bili povezani zajedničkim aspiracijama, a ne zakonima bratstva. Veruje se da su „Braća Ružinog Krsta" živela nenametljivo, baveći se marljivo svojim zanimanjima, nikome ne razotkrivajući svoju tajnu pripadnost – u mnogim slučajevima čak ni u vlastitoj porodici. Nakon smrti C.R.C-a, većina Braće naizgled nije imala centralno mesto okupljanja. Šta god da je činilo inicijacijski rituala Reda, bilo je tako strogo čuvano da nikad nije otkriveno. Nesumnjivo je iskazivano hemijskom terminologijom.

Nečija nastojanja da se pridruži Redu bila su očigledno uzaludna, jer rozenkrojceri su uvek birali svoje učenike. Pošto bi se dogovorili oko toga ko je taj za koga su verovali da može biti na čast njihovom znamenitom bratstvu, stupili bi u kontakt sa njim na jedan od brojnih misterioznih načina. On je mogao primiti pismo, bilo anonimno bilo s naročitim pečatom, obično sa slovima „C.R.C.", ili „R.C." na njemu. Dobio bi uputstva da ode na određeno mesto u dogovoreno vreme. Ono što bi mu bilo objavljeno nikada ne bi otkrio, iako bi, u mnogim slučajevima, svojim kasnijim delima pokazao da je u njegov život stupio novi uticaj, produbljujući njegovo razumevanje i šireći njegov intelekt. Nekolicina je alegorijski pisala o tome šta su videli kad su bili u prisustvu veličanstvenog „Bratstva Ružinog Krsta".

Alhemičare bi ponekad u njihovim laboratorijima posetio tajanstveni stranac, koji bi održao učeno izlaganje o tajnim procesima hermetičke veštine i, nakon otkrivanja određenih procesa, odlazio bez traga. Drugi su izjavljivali da su „Braća Ružinog Krsta" s njima komunicirala kroz snove i vizije, otkrivajući im tajne hermetičke mudrosti dok su spavali. Pošto bi bio upućen, kandidat je bivao obavezan na tajnost ne samo u vezi hemijskih formula koje su mu otkrivene, već i u vezi načina na koji ih je pribavio. Mada se za ove bezimene adepte verovalo da su „Braća Ružinog Krsta", ko su oni bili nikada

ne može biti dokazano, a oni koje su posetili mogli su samo da pretpostavljaju.

Mnogi sumnjaju da je rozenkrojcerska ruža konvencionalizacija egipatskog i hinduističkog cveta lotosa, s istim simboličkim značenjem kao taj drevniji simbol. *Božanstvena komedija* ukazuje da je Dante Aligijeri bio upoznat sa teorijom rozenkrojcerstva. Po tom pitanju Albert Pajk u svom delu *Moral i dogma* daje sledeću značajnu izjavu:

„Njegov je Pakao samo negativno Čistilište. Njegovo nebo sastavljeno je od niza kabalističkih krugova, podeljenih krstom, poput Jezekiljevog Pentakla. U središtu toga krsta cveta ruža, te vidimo simbol adepata *Rose-Croix* po prvi puta javno izložen i gotovo kategorički objašnjen."

Uvek je postojala sumnja u to da li je ime rozenkrojcer nastalo iz simbola ruže i krsta, ili je to bila samo varka kako bi se zaveli neinformisani i još više prikrio pravi smisao Reda. Godfri Higins veruje da reč rozenkrojcer nije izvedena iz cveta, već iz reči *Ros*, što znači rosa. Takođe je zanimljivo napomenuti da reč *Ras* znači mudrost, dok se *Rus* prevodi kao prikrivanje. Nesumnjivo je da su sva ta značenja doprinela rozenkrojcerskom simbolizmu.

A. E. Vejt se slaže sa Godfrijem Higinsom da je u imenu Rozenkrojcer skrivena tajna procesa formiranja Kamena Mudraca uz pomoć rose. Moguće je da je rosa tajanstvena supstanca u ljudskom mozgu, koja veoma nalikuje opisu koji alhemičari daju kada opisuju rosu koja pada s neba, iskupljujući zemlju. Krst je simbol ljudskog tela, a dva simbola zajedno – ruža na krstu – označavaju da je duša čoveka razapeta na telu, gde je drže tri eksera.

Rozenkrojcerski simbolizam je verovatno nastavak tajnih načela egipatskog Hermesa, a Društvo Nepoznatih Filozofa je verovatno prava veza između savremene masonerije, sa mnoštvom njenih simbola, i drevnog egipatskog hermetizma, koji je izvor tog simbolizma. U svom delu *Učenje i literatura kabale* (*Doctrine and Literature of the Kabalah*), A. E. Vejt daje sledeće važno zapažanje:

„Postoje određene indicije koje ukazuju na moguću vezu između masonerije i rosenkrojcerstva i, ako se to prizna, onda to predstavlja njenu prvu vezu sa prošlošću. Dokaz je, međutim, neuverljiv,

ili barem neizvodljiv. Slobodno zidarstvo *per se*, bez obzira na sklonost prema misticizmu koju sam upravo pomenuo, nikada nije prikazalo bilo kakav mistični karakter, niti je jasno kako je došlo do svojih simbola."

Za mnoge od onih koji su povezani sa razvojem slobodnog zidarstva sumnja se da su rozenkrojceri; neki su, kao što je slučaj sa Robertom Fladom, čak napisali odbrane ove organizacije. Frenk K. Higins, savremeni masonski simbolist, piše:

„Doktor Ešmol, član tog bratstva [rosenkrojcerskog], cenjen je od strane slobodnih zidara kao jedan od osnivača prve Velike lože u Londonu."

(Videti *Drevno slobodno zidarstvo*)

Elijas Ešmol je samo jedna od mnogih intelektualnih spona koje povezuju rosenkrojcerstvo sa razvojem slobodnog zidarstva. *Enciklopedija Britanika* navodi da je Elijas Ešmol iniciran u Masonski Red 1646. godine i dalje tvrdi da je bio „prvi gospodin, ili amater, koji je 'prihvaćen'."

Na tu istu temu, Papus je u svojoj knjizi *Ciganski tarot* (*Tarot of the Bohemians*) napisao:

„Ne smemo zaboraviti da su rozenkrojceri bili inicijatori Lajbnica i osnivači stvarnog slobodnog zidarstva preko Ešmola."

Ako su osnivači slobodnog zidarstva bili inicirani u Veliki Arkanum Egipta – a simbolizam savremene masonerije upućuje da je takav bio slučaj – onda je razumno pretpostaviti da su oni obezbedili svoje informacije iz društva čije su postojanje priznali i koje je bilo na pravi način kvalifikovano da ih pouči o tim simbolima i alegorijama.

Prema jednoj teoriji o dva Reda, slobodno zidarstvo je izdanak rozenkrojcerstva, odnosno, drugim rečima, „Nepoznati Filozofi" su se pročuli kroz organizaciju koju su stvorili kako bi im služila u materijalnom svetu. U nastavku priče kaže se da su rozenkrojcerski adepti postali nezadovoljni svojim potomkom i tiho se povukli iz masonske hijerarhije, ostavljajući za sobom svoj simbolizam i alegorije, ali odnoseći ključeve pomoću kojih zaključani simboli mogu dati nagoveštaj o svom tajnom značenju. Spekulanti su otišli tako daleko da

navode kako je, prema njihovom mišljenju, savremeno slobodno zidarstvo u potpunosti apsorbovalo rozenkrojcerstvo i nasledilo ga kao najveće svetsko tajno društvo. Drugi umovi jednake učenosti izjavljuju da Rozenkrojcersko Bratstvo i dalje postoji i da je, povlačenjem iz masonskog reda, očuvalo svoju individualnost.

ROZENKROJCERSKA RUŽA

Iz *Geheime Figuren der Rosenkreuzer*

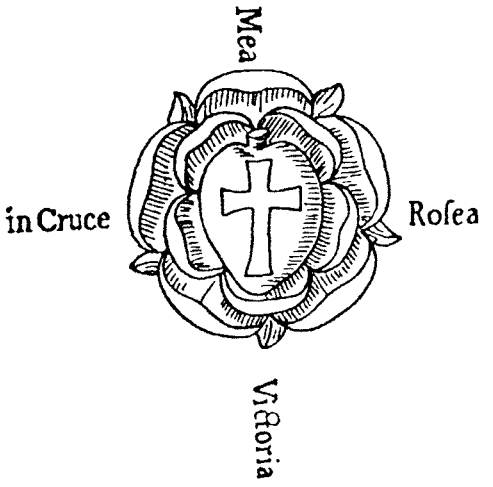

Ruža je jonički simbol povezan sa rađanjem, plodnošću i čistotom. Činjenica da cveće cveta tako što se otvara, prouzrokovala je da bude izabrano kao simbol duhovnog razvoja. Crvena boja ruže odnosi se na Hristovu krv, a zlatno srce skriveno u središtu cveta odgovara duhovnom zlatu skrivenom u ljudskoj prirodi. Njenih deset latica je suptilno podsećanje na pitagorejski savršen broj. Ruža simbolizuje srce, a srce su hrišćani uvek prihvatali kao simbol vrlina ljubavi i saosećanja, kao i prirode Hrista – koji je personifikacija tih vrlina. Ruža je veoma drevan religijski simbol. Grci su je prihvatali kao simbol izlaska sunca, ili dolaska zore. U svojim *Metamorfozama*, ili *Zlatnom magarcu*, Apulej, zbog svoje gluposti pretvoren u magarca, povratio je ljudski oblik jedući svetu ružu koju su mu dali egipatski sveštenici.

Prisustvo hijeroglifske ruže na grbu Martina Lutera bilo je osnov mnogih spekulacija o tome da li su postojale bilo kakve veze između njegove reformacije i tajnih aktivnosti Ružinog Krsta.

Prema široko prihvaćenoj tradiciji, sedište Rozenkrojcerskog Reda je u blizini Karlsbada, u Austriji (videti kod dr Franca Hartmana). Druga verzija kaže da se misteriozna škola, po opštim načelima slična Rozenkrojcerskom Bratstvu, koja sebe naziva „Boemska

braća"[8], još uvek održava u *Švarcvaldu* (nem. *Schwarzwald* – Crna šuma) u Nemačkoj. Jedno je sigurno: s porastom slobodnog zidarstva, Rozenkrojcerski Red u Evropi je praktično nestao i, bez obzira na izjave koje tvrde suprotno, sigurno je da 18. stepen (obično poznat kao *Rose-Croix*) ovekovečava mnoge simbole rozenkrojcerskih alhemičara vatre.

U jednom anonimnom, neobjavljenom rukopisu iz osamnaestog veka, koji nosi oznake rozenkrojcerskog kabalizma, pojavljuje se sledeća izjava:

> „Ipak ću sada pred preterano mudri svet postaviti paradoks koji treba rešiti, naime, da su neki prosvetljeni ljudi preduzeli utemeljivanje Škole Mudrosti u Evropi, a iz nekog naročitog razloga su sebe nazvali *Fratres Rosa-Crucis*. No, ubrzo nakon toga, pojavile su se lažne škole i iskvarile dobre namere tih mudraca. Dakle, Red više ne postoji na način kako većina ljudi shvata postojanje i, kao što to Bratstvo *Seculo Fili* sebe naziva *Braća ružinog Krsta*, tako će i oni u *Seculo Spiritus Sancti* sebe nazivati *Braća Ljiljanovog Krsta* i *Vitezovi Belog Lava*. Tada će Škole Mudrosti početi ponovo da cvetaju, ali zašto je prva izabrala svoje ime i zašto će ostale izabrati svoja, mogu rešiti samo oni koji poseduju razumevanje utemeljeno u Prirodi."

Političke aspiracije rozenkrojcera su se izrazile kroz aktivnosti ser Frensisa Bekona, grofa od Sen Žermena (*Comte de St.-Germain*) i grofa di Kaljiostra (*Comte di Cagliostro*). Za ovog poslednjeg se sumnja da je bio izaslanik vitezova templara, društva duboko uključenog u transcendentalizam, kako je to uočio Elifas Levi. Postoji popularna pretpostavka o tome da su rozenkrojceri, barem delimično, bili pokretači francuske revolucije. (Posebno treba obratiti pažnju na uvod za rozenkrojcerski roman *Zanoni* lorda Bulver-Litona.)

8 Tajanstvenu školu o kojoj se ovde govori ne treba brkati sa poznatijom Boemskom, ili Češkom braćom, redom koji su oko 1450. godine u Češkoj osnovali taboriti, sledbenici Jana Husa (1369–1415), češkog sveštenika, filozofa i reformatora, koji je, po ugledu na Džona Viklifa u Engleskoj (*John Wycliffe*, c. 1324-31–1384), predložio reformu crkve u Češkoj; taboriti su, za razliku od umerenih Husovih sledbenika, husita, bili radikalni i odbacivali sva učenja koja nisu biblijski utemeljena. (Nap. prev.)

GRB JOHANA VALENTINA ANDREE

Iz *Chymische Hochzeit*

Upućivanje na četiri crvene ruže i beli krst u *Alhemijskom venčanju Kristijana Rozenkrojca* identifikuje Johana Valentina Andreu kao autora tog dela, jer njegov porodični grb, ovde prikazan, sadržavao je četiri crvene ruže i beli krst.

TREĆI POSTULAT

Treća teorija poprimila je oblik potpunog poricanja rozenkrojcerstva i tvrdi da postojanje takozvanog originalnog Reda nikada nije bilo potkrepljeno čvrstim činjenicama i da je on u potpunosti produkt mašte. Niz pitanja koja još uvek postavljaju istraživači ove neuhvatljive grupe metafizičara najbolje izražava ovo stanovište. Da li je „Bratstvo Ružinog Krsta" samo mitska institucija stvorena u plodnom umu nekih književnih cinika u cilju ruganja alhemijskoj i hermetičkoj nauci? Da li je „Kuća Duha Svetoga" ikada postojala izvan mašte nekih srednjovekovnih mistika? Da li je čitava priča o rozenkrojcerima satira koja ismeva lakovernost sholastičke Evrope? Da li je tajanstveni Otac C.R.C. proizvod književnog genija Johana Valentina Andree, ili nekog drugog sličnog uma, koji je, pokušavajući da osvoji alhemijsku i hermetičku filozofiju, nehotice stekao veliku moć i bio uzrok njegovog obznanjivanja? Malo je sumnje u to da je bar jedan od ranih rozenkrojcerskih dokumenata bio iz Andreinog pera, ali u koju svrhu ga je sastavio i dalje ostaje pitanje spekulacije. Da li je sam Andrea od neke nepoznate osobe, ili osoba, dobio instrukcije koje je trebalo izvršiti? Ako je *Alhemijsko venčanje Kristijana*

Rozenkrojca napisao kada je imao samo petnaest godina, nije li bio nadgledan tokom pripreme te knjige?

Na ta bitna pitanja nema odgovora. Više osoba prihvatilo je veličanstvenu prevaru Andree kao apsolutnu istinu. Mnogi je održavaju pa su, kao posledica, nikla brojna pseudo-društava, od kojih svako tvrdi da je organizacija za koju su napisani *Fama Fraternitatis* i *Confessio Fraternitatis*. Nema sumnje da danas postoji mnogo lažnih redova, ali samo nekoliko njih može ponuditi valjane tvrdnje da njihova istorija seže dalje od početka devetnaestog veka.

Misterija povezana sa Rozenkrojcerskim Bratstvom rezultirala je beskrajnim kontroverzama. Mnogi nadareni umovi, a najznačajniji među njima bili su Eugen Filalet[9], Mihael Majer[10], Džon Hejdon[11] i Robert Flad, branili su stanovište da „Društvo Nepoznatih Filozofa" konkretno postoji. Drugi, jednako kvalifikovani, tvrdili su da je ono lažnog porekla i sumnjive egzistencije. Eugen Filalet je, mada je Redu posvećivao knjige, a sam pisao široko izlaganje o njegovim načelima, odbacivao bilo kakvu ličnu vezu sa njim. I mnogi drugi su slično postupili.

9 *Eugenius Philalethes* je tajanstveni autor nekoliko alhemijskih traktata, a verovatno se radi o pseudonimu velšanskog filozofa Tomasa Vona (*Thomas Vaughan*, 1621–1666). Mada se nije bavio medicinom, Von je težio da svoja hemijska umeća primeni u pripremi medikamenata na način kako je to radio Paracelzus. Reputaciju je stekao svojim magijsko-mističkim delom *Anthroposophia Theomagica*. Godine 1652. preveo je na engleski rozenkrojcerski manifest *Fama Fraternitatis Rosae Crucis*. (Nap. prev.)

10 *Michael Maier* (1568–1622) – nemački lekar, savetnik Rudolfa II Habsburga i učeni alhemičar; bio je uključen u rozenkrojcerski pokret, koji se pojavio u to vreme i kojem je posvećeno njegovo delo *Themis aurea*; sa posvetom Elijasu Ešmolu, to delo je 1656. godine prevedeno na engleski kao *Themis Aurea: The Laws of the Fraternity of the Rosie Cross* (*Themis Aurea: Zakoni Bratstva Ružinog Krsta*). (Nap. prev.)

11 *John Heydon* (1629–1667) – engleski neoplatonistički okultni filozof i rozenkrojcer. U poslednjih dvanaest godina svog života objavio je veći broj obimnih, komplikovanih dela, među kojima su *Novi metod rozenkrojcerske medicine* (*A New Method of Rosie Crucian Physick*, 1658), *Rozenkrojcerski nepogrešivi aksiomi, ili opšta pravila spoznavanja svega što je bilo, što jeste i što će biti* (*The Rosie Crucian Infallible Axiomata; or, generall rules to know all things past, present, and to come*,1660), *Skladnost sveta* (*The Harmony of the World*, 1662) i druga. (Nap. prev.)

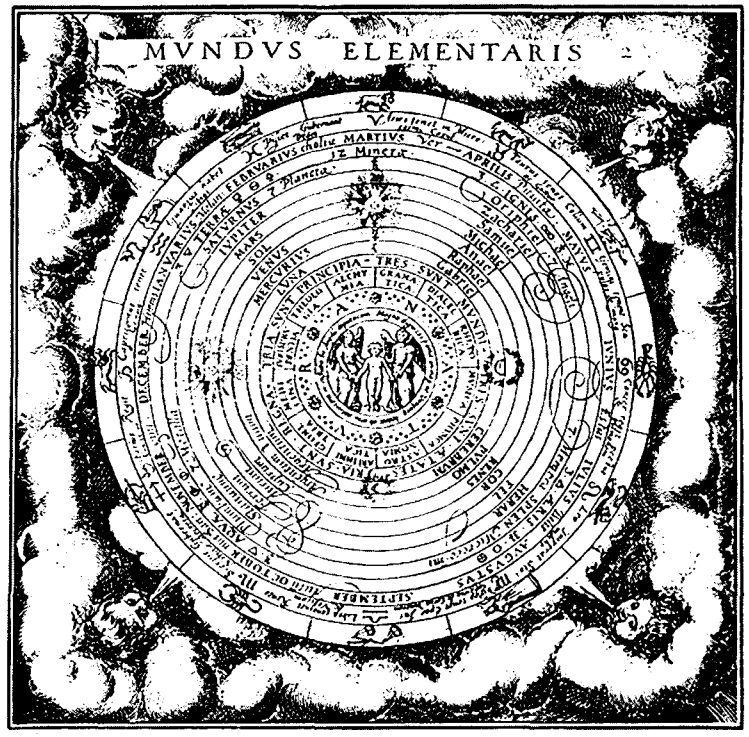

ELEMENTARNI SVET

Iz Musæum Hermeticum Reformatum et Amplificatum

U spoljašnjem krugu su figure zodijaka, u drugom su njihovi znaci i delovi ljudskog tela kojima vladaju, a u trećem krugu su meseci u godini, s kratkim napomenama o temperamentu itd. Četvrti krug sadrži elemente i njihove odgovarajuće simbole, a u narednih sedam krugova nalaze se oznake orbita planeta, takođe i planetarnih anđela, sedam velikih udova Univerzalnog Čoveka i sedam metala, pri čemu je svaki odeljak, koji se pojavljuje pod svojim odgovarajućim elementom, u skladu sa imenima elemenata u četvrton krugu. U dvanaestom krugu se pojavljuju reči: „Postoje Tri Principa, Tri Sveta, Tri Epohe i Tri Kraljevstva". U trinaestom krugu pojavljuju se imena dvanaest umeća i nauka koji se smatraju bitnim za duhovni rast. U četrnaestom krugu je reč Priroda. Petnaesti krug sadrži sledeće reči: „Velika je čast vernih duša da je od samog njihovog rođenja imenovan anđeo da svaku od njih čuva i održava." (Videti prvi engleski prevod, London, 1893)

Na osnovu toga što je retorički stil *Fame* i *Confessio Fraternitatis* sličan stilu u Bekonovoj *Novoj Atlantidi* (*New Atlantis*), neki su mišljenja da je ser Frensis Bekon imao udela u pisanju tih dela. Oni takođe tvrde i da određene izjave u *Novoj Atlantidi* ukazuju na autorovo poznavanje rozenkrojcerske simbologije. Neuhvatljivost rozenkrojcera prouzrokovala je da budu omiljena tema literarnih radova. Među romansama koje su oko njih istkane, posebno se izdvaja *Zanoni*; autora, lorda Bulver-Litona, neki smatraju za člana Reda, dok drugi tvrde da je podneo zahtev za članstvo, ali da je bio odbijen. Popupovo *Silovanje uvojka* (*Rape of the Lock*), *Grof d'Geble* (*Comte de Gabalis*) opata iz Viljara i eseji de Kvinsija[12], Hartmana, Dženinga, Mekenzija[13] i drugih, primeri su rozenkrojcerske književnosti. Iako je postojanje srednjovekovnih rozenkrojcera teško dokazati, dovoljno dokaza potkrepljuje veliku verovatnoću da je u Nemačkoj, a potom i u Francuskoj, Italiji, Engleskoj i drugim evropskim zemljama, postojalo tajno društvo prosvetljenih učenjaka koji su ukupnom ljudskom znanju dali doprinos od presudne važnosti, a pritom su zadržali apsolutnu tajnost svoga identiteta i svoje organizacije.

Četvrti postulat

Uočljive nedoslednosti rozenkrojcerske kontroverze obrazlagane su, takođe, i čisto transcendentalnim objašnjenjem. Postoje dokazi da su rani pisci bili upoznati sa takvom pretpostavkom – koja je, međutim, bila popularizovana tek nakon što ju je prihvatila teozofija. Ta teorija tvrdi da su rozenkrojceri zaista posedovali sve natprirodne

12 Tomas de Kvinsi (*Thomas de Quincey*, 1785–1859) – engleski pisac i intelektualac, najpoznatiji po delu iz 1821. godine, *Ispovesti engleskog uživaoca opijuma* (*Confessions of an English Opium-Eater*). (Nap. prev.)

13 Kenet Robert Hederson Mekenzi (*Kenneth Robert Henderson Mackenzie*, 1833–1886) – engleski lingvist, orijentalist i autodidakt; godine 1866. pomogao je Robertu Ventvortu Litlu (*Robert Wentworth Little*, 1840–1878), sekretaru i blagajniku sekretarijata Ujedinjene Velike lože Engleske (*United Grand Lodge of England*), da osnuje Rozenkrojcersko društvo Engleske (*Societas Rosicruciana in Anglia*). (Nap. prev.)

moći koje su im pripisivane, da su zaista bili građani dva sveta, da su, mada su imali fizička tela kako bi se izrazili na materijalnom planu, bili u mogućnosti, pomoću uputstava koja su dobili od Bratstva, da funkcionišu i u tajanstvenom eteričnom telu koje nije bilo podložno ograničenjima vremena ili udaljenosti. Pomoću tog „astralnog oblika" mogli su da funkcionišu u nevidljivom carstvu Prirode, a u tom području, van dosega svetovnog, bio je smešten njihov hram.

Prema tom stanovištu, pravo Rozenkrojcersko Bratstvo sastojalo se od ograničenog broja visoko razvijenih adepata, ili inicijata, onih na višim stupnjevima koji više nisu podlegali zakonima smrtnosti; kandidati su u Red primani tek nakon dugih perioda iskušavanja; adepti su posedovali tajnu Kamena mudraca i poznavali proces transmutacije baznih metala u zlato, ali su učili da su to bili samo alegorijski termini koji su prikrivali pravu misteriju ljudske regeneracije kroz transmutaciju „baznih elemenata" čovekove niže prirode u „zlato" intelektualne i duhovne realizacije. Prema toj teoriji, oni koji su nastojali da zabeleže značajne događaje povezane sa rozenkrojcerskim kontroverzama bez izuzetka su bili neuspešni jer su svom predmetu prilazili iz čisto fizičkog ili materijalističkog ugla.

Verovalo se da su ti adepti mogli čoveka da nauče kako da po volji funkcioniše van svog fizičkog tela, pomažući mu da ukloni „ružu sa krsta". Učili su da je duhovna priroda povezana sa materijalnim oblikom na određenim mestima, simbolizovanim „ekserima" raspeća, ali, pomoću tri alhemijske inicijacije, koje su se odigravale u duhovnom svetu, u istinskom Hramu Ružinog Krsta, mogli su da „izvuku" te eksere i dozvole božanskoj prirodi čoveka da siđe sa svog krsta. Prikrili su procese kojima je to ostvarivano u tri alhemijska metaforička izraza: „Livenje Rastopljenog Mora", „Izrada Ružinog Dijamanta" i „Postizanje Kamena Mudraca".

Dok se intelektualac koprca između protivrečnih teorija, mistik problem tretira na sasvim drugačiji način. On veruje da je pravo Rozenkrojcersko Bratstvo, koje se sastoji od škole nadljudi (sličnih legendarnim indijskim Mahatmama), institucija koja ne postoji u vidljivom svetu već u njegovom duhovnom dvojniku, kojeg mu se čini prikladno da nazove „unutrašnji nivoi Prirode"; da do Braće mogu dosegnuti samo oni koji su sposobni da nadvladaju ograničenja materijalnog sveta. Kako bi potkrepili svoje stanovište, ti mistici citiraju sledeću značajnu izjavu iz *Confessio Fraternitatis*:

„Hiljadu puta nedostojni mogu galamiti, hiljadu puta se mogu predstaviti, ali je Bog naredio našim ušima da ne čuju nikoga od njih i tako nas okružio Svojim oblacima da nad nama, slugama Njegovim, ne može biti počinjeno nasilje; zbog toga ljudske oči sada više ne mogu da nas vide, osim ako su primile snagu posuđenu od orla."

U misticizmu je orao simbol inicijacije (kičmeni Duh Vatre) i time se objašnjava nesposobnost nepreporođenog sveta da shvati Tajni Red Ružinog Krsta.

Oni koji ispovedaju tu teoriju priznaju grofa od Sen Žermena za svog najvišeg adepta i tvrde da su on i Kristijan Rozenkrojc jedna ista osoba. Oni prihvataju vatru kao svoj univerzalni simbol, jer je to bio element pomoću kojeg su mogli da kontrolišu metale. Sebe su proglasili za potomke Tubal-Kajina[14] i Hirama Abifa, a kao svrhu svog postojanja naveli su očuvanje duhovne prirode čoveka u epohama materijalnosti.

„Gnostičke sekte, Arapi, alhemičari, templari, rozenkrojceri i, na kraju, slobodni zidari, formiraju zapadni lanac u prenosu okultnih nauka."

[Videti Papusov *Ciganski tarot* u prevodu s francuskog A. E. Vejta (*The Tarot of the Bohemians*)]

Maks Hajndel[15], hrišćanski mistik, opisao je Rozenkrojcerski Hram kao „eteričnu strukturu" smeštenu unutar i oko doma evropskih zem-

14 *Tubal-cain* je engleska transkripcija biblijskog imena (heb. תובל קין), iz *Postanja* 4:22, koje u prevodima Đure Daničića i dr Luja Bakotića glasi Tovel, što je transkripcija samo prvog dela njegovog imena, pa bi, poštujući ovu transkripciju, možda pravilnije bilo Tovel-Kajin (u svim hrvatskim prevodima *Biblije*, na primer, od onih ranih, kao što su prevodi Petra Katančića ili Ivana Matije Šarića, pa do najnovijeg, Tomislava Dretara, ovo ime glasi Tubal-Kajin). Reč je o Kajinovom potomku, sinu Lameha i Sele, Noeminom bratu, „kovaču svih bakarnih i gvozdenih sprava" – rodonačelniku obrade metala; u komentarima *Biblije* opisivan je čak i kao prvi hemičar. (Nap. prev.)

15 *Max Heindel*, rođen kao Karl Luis fon Grashof (*Carl Louis von Grasshoff*, 1865–1919) – hrišćanski okultist, astrolog i mistik, rodom Danac. U potrazi za poslom, 1903. godine stigao je u SAD, gde je postao član Teozofskog društva Los Anđelesa (*Theosophical Society of Los Angeles*), kojem je 1904. i 1905. godine bio potpredsednik. Kako je tvrdio, 1909. godine ga je posetio visoko razvijeni entitet koji se predstavio kao Brat Starešina Rozenkrojcerskog Reda, formiranog u unutrašnjim svetovima 1313. godine, bez direktnih veza sa materijalnim organizacijama koje sebe nazivaju tim imenom; dobio je uputstva kako da stigne do eteričnog Hrama Ružinog Krsta, u blizini Nemačko-Češke granice, a tamo je kominicirao sa Braćom Starešinama Ružinog Krsta i bio poučen o tome da Rozenkrojcerski Red čine dvanaestorica Braće Starešina, okupljenih oko trinaestoga, koji je nevidljivi vođa; ti veliki Adepti sastavni su deo ljudske evolucije, ali su već uznapredovali iza ciklusa ponovnog rađanja i svrstali su se među uzvišena Bića koja rukovode ljudskom evolucijom – među Samilosne. (Nap. prev.)

ljoposednika. Verovao je da će ta nevidljiva građevina na kraju biti premeštena na američki kontinent. Gospodin Hajndel za rozenkrojcerske inicijate kaže da su toliko napredni u nauci o životu da ih je „smrt zaboravila".

ROZENKROJCERSKE DOKTRINE I NAČELA

❋

Confessio Fraternitatis ❋ *Anatomija Melanholije* ❋ *Džon Hejdon o rozenkrojcerstvu* ❋ *Tri planine mudrih* ❋ *Filozofsko jaje* ❋ *Ciljevi Rozenkrojcerskog Reda*

❋

Nisu dostupne pouzdane informacije o stvarnim filozofskim uverenjima, političkim težnjama i humanitarnim aktivnostima Rozenkrojcerskog Bratstva. Danas su, kao i u stara vremena, tajne Društva, vrednošću svoje esencijalne prirode, očuvane nepovređene, pa su pokušaji da se rozenkrojcerska filozofija interpretira samo spekulacije i ništa više.

Dokazi upućuju na verovatno postojanje dva različita rozenkrojcerska tela: unutrašnju organizaciju, čiji članovi svoj identitet ili učenja nikada nisu otkrili svetu, i spoljašnje telo pod nadzorom unutrašnje grupe. Po svoj prilici, simbolička grobnica Kristijana Rozenkrojca, Viteza Zlatnog Kamena, bila je zapravo to spoljašnje telo, čiji je duh u uzvišenijim sferama. Nakon 1614. godine, tokom perioda od više od jednog veka, spoljašnjim telom kružili su traktati i manifesti bilo pod njegovim imenom, bilo pod imenima raznih iniciranih članova. Svrha tih tekstova je očigledno bila da se zbune i zavedu istraživači, te da se na taj način efikasno prikriju stvarne namere Bratstva.

Kad je rozenkrojcerstvo postalo filozofski „hir" sedamnaestog veka, kružili su i brojni dokumenti na tu temu, koji su imali isključivo komercijalnu svrhu, a njihovi autori bile su varalice koje su želele da popularnost Bratstva pretvore u kapital. Lukavo smišljene izmišljotine samog Bratstva i pogrešne književne prevare šarlatana

formirali su dupli veo iza kojeg je unutrašnja organizacija nastavila svoju delatnost na način potpuno različit od onoga kako su javno na sve strane predstavljani njena svrha i načela. *Fratres Rosa Crucis* se naivno odnosi na nesporazume kojima je, iz očiglednih razloga, dozvoljeno da postoje, jer su shvatani kao „oblaci" unutar kojih su oni delali i iza kojih su se sakrili.

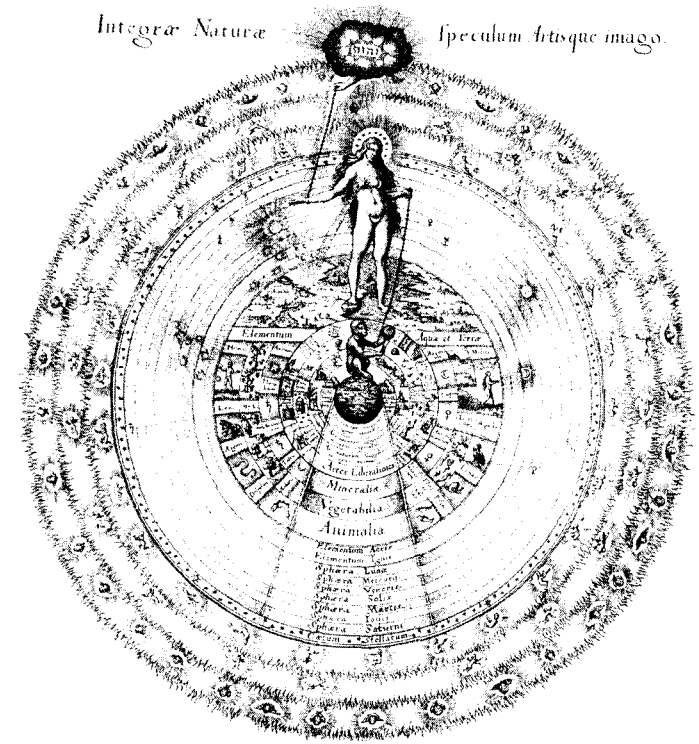

SIMBOLIČNI DIJAGRAM DELOVANJA PRIRODE

Iz *Fludd, Collectio Operum*

Ova slika, de Brijeva[1] gravura, najpoznatiji je od dijagrama koji ilustruju filozofska načela Roberta Flada (*Robertus de Fluctibus*). Tri su figure koje predstavljaju izrazitu vezu između rozenkrojcerstva i slobodnog zidarstva: Mihael

1 Teodor de Bri (*Theodorus de Bry*, 1528–1598) – graver, zlatar i izdavač, rodom iz valonskog grada Liježa. (Nap. prev.)

Majer, Elijas Ešmol i Robert Flad. De Kvinsi smatra da je Robert Flad neposredni otac slobodnog zidarstva. [Videti *Rozenkrojceri i slobodni zidari* (*The Rosicrucians and Freemasons*).] Edvard Vejt je mišljenja da je Robert Flad iznad svih ostalih Paracelzusovih učenika i čak ide tako daleko da izjavljuje kako je Flad daleko nadmašio svoga učitelja. On dalje dodaje:

> „Središnji lik rozenkrojcerske književnosti, koji se uzdiže kao intelektualni gigant iznad gomile suflera, teozofa i šarlatanskih Profesora *magnum opusa*, koji su, direktno ili indirektno, bili povezani s tajanstvenim Bratstvom, jeste Robertus de Fluktibus, veliki engleski filozof i mistik iz XVII veka, čovek ogromne erudicije, uzvišenog uma i, sudeći po njegovim spisima, izvanredne lične svetosti."
>
> [Videti *Stvarna istorija rozenkrojcera* (*The Real History of the Rosicrucians*)]

Robert Fludd je rođen 1574, a umro je 1637. godine.

Priloženi de Brijev dijagram je gotovo sam po sebi razumljiv. Izvan kruga zvezdanog neba su tri vatrena prstena empireuma – trostruka vatra Vrhovnog Stvoritelja – u kojoj borave nebeska stvorenja. Unutar zvezdanog kruga su krugovi planeta i elemenata. Iza elementa vazduha dolazi krug sveta (zemlja). Krug životinja sledi za krugom biljaka, koji, pak, sledi za krugom minerala. Zatim dolaze različite delatnosti, a u centru je zemaljska kugla sa majmunolikim čovekom koji na njoj sedi i šestarom meri sferu. Ta mala figura predstavlja animalno stvaranje. U spoljašnjem vatrenom prstenu, iznad je sveto ime Jahve, okruženo oblacima. Iz tih oblaka pruža se ruka koja drži lanac. Između božanske sfere i nižeg sveta, personifikovanog majmunom, nalazi se lik žene. Posebno se mora napomenuti da ženski lik samo pridržava lanac koji je povezuje sa nižim svetom, dok se lanac koji je povezuje sa višim svetom završava okovom oko zgloba njene ruke. Taj ženski lik se može tumačiti na nekoliko načina: ona može predstavljati čovečanstvo obešeno između božanstva i životinje, ona može predstavljati Prirodu kao vezu između Boga i nižeg sveta, ili može predstavljati ljudsku dušu – zajednički imenilac višeg i nižeg.

Nagoveštaj supstance rozenkrojcerstva – njegova ezoterijska doktrina – može se pribaviti iz analize njegove senke – njegovih egzoteričkih spisa. U jednom od svojih najvažnijih „oblaka", *Confessio Fraternitatis*, Braća Bratstva R.C. nastojala su da opravdaju svoje postojanje i objasne (?) namere i aktivnosti svoga Reda. U svom izvornom obliku *Confessio* je podeljen u četrnaest poglavlja, koja su u nastavku sažeto prikazana.

❋ ❋ ❋

CONFESSIO FRATERNITATIS R. C. AD ERUDITOS EUROPÆ

Poglavlje I. Nemojte ishitrenim suđenjem ili zbog predrasuda pogrešno protumačiti izjave u vezi našeg Bratstva, koje su objavljene u našem prethodnom manifestu – *Fama Fraternitatis*. Jahve, posmatrajući iskvarenost civilizacije, nastoji da iskupi čovečanstvo kroz otkrivanje spremnima i bacanje na nevoljne onih tajni koji je pre toga držao rezervisane za Svoje izabranike. Tom mudrošću će pobožan biti spašen, ali će se žalosti bezbožnika umnožiti. Mada je pravi cilj našeg Reda izložen u *Fama Fraternitatis*, pojavili su se nesporazumi kroz koje smo lažno optuženi za jeres i izdaju. Nadamo se da ćemo u ovom dokumentu razjasniti našu poziciju, tako da učeni Evrope budu pokrenuti da nam se pridruže u širenju božanskog znanja u skladu sa voljom našeg proslavljenog osnivača.

Poglavlje II. Mada mnogi tvrde da je filozofski kôd naših dana zvuk, mi izjavljujemo da je on pritvoran i da će uskoro umreti od inherentne mu slabosti. Međutim, kao što Priroda pruža lek za svaku novu bolest koja se pojavi, tako je i naše Bratstvo obezbedilo lek za slabosti svetskog filozofskog sistema. Tajna filozofija R.C. utemeljena je na znanju koje je zbir i vrhunac svih umeća, nauka i umetnosti. Pomoću našeg božanski razotkrivenog sistema – u kojem ima mnogo teologije i medicine, ali malo pravne nauke – analiziramo nebesa i zemlju, ali uglavnom izučavamo samog čoveka, unutar čije prirode se krije vrhovna tajna. Ako učeni našeg vremena prihvate naš poziv i pridruže se našem Bratstvu, otkrićemo im neslućene tajne i čudesa u vezi skrivenog delanja Prirode.

Poglavlje III. Nemojte misliti da malo cenimo tajne o kojima se govori u ovom kratkom dokumentu. Ne možemo u potpunosti opisati čudesa našeg Bratstva, a da neinformisani ne budu preplavljeni našim zapanjujućim izjavama i vulgarno ne ismeju misterije koje ne shvataju. Takođe se plašimo da će mnogi biti zbunjeni neočekivanom velikodušnošću naše objave jer, pošto nisu razumeli čudesa ovog šestog doba, nisu svesni ni velikih promena koje će tek doći. Poput slepca koji živi u svetu punom svetlosti, oni razabiraju samo

čulom osećaja. [Pod *vidom* se podrazumeva duhovna spoznaja; pod *osećajem*, materijalna čula.]

Poglavlje IV. Čvrsto verujemo da je kroz duboku meditaciju o pronalascima ljudskog uma i misterijama života, kroz saradnju anđela i duhova i kroz iskustvo i dugo posmatranje, naš voljeni hrišćanski Otac C.R.C. bio tako duboko prosvetljen Božjom mudrošću da tamo gde su sve knjige i spisi sveta izgubljeni, a temelji nauke preokrenuti, Bratstvo R.C. može ponovo uspostaviti strukturu svetske misli na temelju božanske istine i integriteta. Zbog velike dubine i savršenstva našeg znanja, oni koji žele da razumeju tajne Bratstva R.C. tu mudrost ne mogu steći odmah, već moraju stasavati u razumevanju i znanju. Stoga je naše Bratstvo podeljeno na stepene kroz koje se svako mora uspinjati, korak po korak, do Velikog Arkanuma. Sada, kada je Bog umilostivljen da nad nama upali Svoj šesti kandelabar, nije li bolje tražiti istinu na ovaj način nego lutati kroz lavirinte svetovnog neznanja?

Osim toga, oni koji prime to znanje postaće gospodari svih umetnosti i umeća, nijedna tajna od njih neće biti skrivena i sva dobra dela prošlosti, sadašnjosti i budućnosti biće im dostupna. Čitav svet će postati poput jedne knjige, a protivrečnosti nauke i teologije će biti prevaziđene. Raduj se, o čovečanstvo, jer došlo je vreme za koje je Bog odredio da se broj našeg Bratstva poveća, što je posao kojeg smo se radosno prihvatili. Vrata mudrosti sada su otvorena prema svetu, ali se Braća mogu predstaviti samo onima koji su zaslužili tu privilegiju, jer je zabranjeno da otkrivamo naše znanje čak i sopstvenoj deci. Pravo na primanje duhovne istine ne može se naslediti, ono se mora razviti u čovekovoj dušu.

Poglavlje V. Mada možemo biti optuženi za nesmotrenost zbog nuđenja naših blaga tako slobodno i nasumice – bez diskriminicije između pobožnih, mudrih, kneževa, seljaka – tvrdimo da nismo izdali ono što nam je povereno; jer, iako smo objavili našu *Famu* na pet jezika, razumeli su je samo oni koji su na to imali pravo. Naše Društvo ne treba da otkriju znatiželjnici, već samo ozbiljni i posvećeni mislioci; ipak, raširili smo našu *Famu* na pet maternjih jezika, tako da pravedni svih naroda mogu dobiti priliku da saznaju o nama, čak i ako nisu učenjaci. Hiljadu puta se nedostojni mogu predstaviti i galamiti pred dverima, ali je Bog nama u Bratstvu R.C. zabranio da čujemo njihove glasove i okružio nas je Svojim oblacima i Svojom zaštitom, tako da nam ništa ne može nauditi, i Bog je odredio da nâs, pripadnike Reda R.C, oči smrtnika više ne mogu

videti, osim ako su primile snagu posuđenu od orla. Dalje potvrđujemo da ćemo reformisati vlade Evrope i uobličiti ih u skladu sa sistemom koji su primenili filozofi Damkara. Svi ljudi željni da osiguraju znanje primaće onoliko koliko su sposobni da razumeju. Pravila lažne teologije biće razorena, a Bog će svoju volju obznaniti preko Svojih odabranih filozofa.

Poglavlje VI. Zbog potrebe sažetosti, dovoljno je reći da je naš Otac C.R.C. rođen 1378. godine, a otišao u dobi od 106 godina, ostavljajući nam rad na širenju doktrine filozofske religije celom svetu. Naše Bratstvo je otvoreno za sve koji iskreno tragaju za istinom, ali javno upozoravamo lažne i opake da nas ne mogu izneveriti ili povrediti, jer je Bog zaštitio naše Bratstvo, a zli naumi svih koji žele da mu naude okrenuće se protiv njih i uništiti ih, dok će blagodeti našeg Bratstva ostati netaknute, kako bi ih Lav upotrebio u uspostavljanju svoga kraljevstva.

Poglavlje VII. Izjavljujemo da će Bog, pre kraja sveta, stvoriti veliki potop duhovne svetlosti kako bi čovečanstvo razrešio patnje. Laž i tama koje su gmižući ušle u umetnosti, nauke, religije i vlade čovečanstva – čineći otkrivanje puta stvarnosti teškim čak i za mudre – biće zauvek uklonjene, a ustanoviće se jedinstven standard, tako da svi mogu uživati u plodovima istine. Mi nećemo biti prepoznati kao oni koji su zaslužni za tu promenu, jer će ljudi reći da je ona rezultat progresivnosti epohe. Velike reforme će se odigrati, ali mi iz Bratstva R.C. ne pripisujemo sebi slavu za tu božansku reformaciju, pošto postoje mnogi, koji nisu članovi našeg Bratstva, ali su pošteni, iskreni i mudri ljudi, koji će svojom inteligencijom i svojim spisima ubrzati njen dolazak. Svedočimo da će se pre kamenje podići i ponuditi svoje usluge, nago što će neko ko nije pravednik izvršiti Božju volju na zemlji.

Poglavlje VIII. Kako niko ne bi sumnjao, izjavljujemo da je Bog poslao glasnike i znamenja na nebesa, naime, nove zvezde u sazvežđima *Serpentarius*[2] i *Cygnus*[3], da pokažu da će se održati veliko Veće Izabranih. To dokazuje da Bog objavljuje u vidljivoj prirodi – nekolicini razboritih – znamenja i simbole svega što će se dogoditi. Bog je čoveku dao dva oka, dve nozdrve, dva uva, ali samo jedan jezik. Dok oči, nozdrve i uši omogućavaju da mudrost Prirode

2 Nekada korišćen (latinski) naziv za sazvežđe Ofijuh (grč. 'Οφιοῦχος). Oba imena znače „Zmijonosac". (Nap. prev.)

3 Sazvežđe Labud (Nap. prev.)

stupi u um, samo jezik može da je objavi. U različitim epohama bilo je prosvetljenih koji su videli, namirisali, okusili, ili čuli Božju volju, ali uskoro će se dogoditi da oni koji su videli, namirisali, okusili, ili čuli progovore i istina će biti otkrivena. Pre no što to otkrivenje pravednih bude moguće, međutim, svet mora prespavati zatrovanost svog otrovanog krčaga (ispunjenog lažnim životom teološke loze) i, otvarajući svoje srce prema vrlini i razumevanju, poželeti dobrodošlicu izlazećem suncu Istine.

Poglavlje IX. Posedujemo magični spis, kopiran sa božanskog alfabeta kojim Bog piše Svoju volju na licu nebeske i zemaljske Prirode. Tim novim jezikom čitamo Božju volju za sva Njegova stvorenja i, baš kao što astronomi predviđaju eklipse, tako i mi prognoziramo pomračenja crkve i koliko dugo će trajati. Naš jezik je sličan jeziku Adama i Enoha pre Pada i, mada razumemo i možemo da objasnimo svoje misterije na tom našem svetom jeziku, to ne možemo učiniti na latinskom, jeziku zagađenom vavilonskom zbrkom.

Poglavlje X. Mada još uvek ima nekih moćnika koji nam se protive i ometaju nas – zbog čega moramo da ostanemo skriveni – mi podstičemo one koji bi da postanu deo našeg Bratstva da neprestano proučavaju Sveto pismo, jer oni koji to čine ne mogu biti daleko od nas. Mi ne smatramo da *Biblija* treba da bude stalno na čovekovim usnama, već da on treba da traga za njenim istinama i večnim značenjem, koje su teolozi, naučnici, ili matematičari retko otkrivali zbog zaslepljenosti mišljenjima svojih sekti. Svedoci smo da nikada od početka sveta čoveku nije bila data bolja knjiga od *Svete Biblije*. Blagosloven je onaj koji je poseduje, još više blagosloven onaj ko je čita, najblagosloveniji onaj ko je razume, a najbogolikiji onaj ko joj se povinuje.

Poglavlje XI. Želja nam je da izjave koje smo dali u *Fama Fraternitatis* o transmutaciji metala i univerzalnom leku budu ispravno shvaćene. Mada smo uvideli da su oba ova dela dostižna čoveku, bojimo se da mnogi zaista veliki umovi mogu biti skrenuti sa istinske potrage za znanjem i razumevanjem, ako sebi dozvole da ograniče svoja istraživanja na transmutaciju metala. Kad je čoveku data moć da leči bolesti, da nadvlada siromaštvo i dosegne položaj svetovnog dostojanstva, taj čovek opsednut je brojnim iskušenjima i, ukoliko ne poseduje pravo znanje i puno razumevanje, on će postati strašna pretnja čovečanstvu. Alhemičar koji je stekao umeće transmutacije baznih metala može učiniti svakojaka zla ukoliko njegovo razumevanja nije veliko koliko i njegovo samostvoreno

bogatstvo. Stoga tvrdimo da čovek pre svega mora steći znanja, vrline i razumevanje, a potom sve ostale stvari koje mogu biti pridodate. Optužujemo hrišćansku crkvu zbog velikog greha posedovanja moći i njenog nemudrog korišćenja; zato proričemo njen pad usled težine njenog sopstvenog bezakonja, a njena kruna biće uništena.

Poglavlje XII. U zaključku našeg *Confessio*, ozbiljno vas upozoravamo da odbacite bezvredne knjige pseudo-alhemičara i filozofa (kojih ima mnogo u našoj epohi), koji prave svetlost Svetog Trojstva i varaju lakoverne besmislenim zagonetkama. Jedan od najvećih među njima je igrač na pozornici, čovek s dovoljno domišljatosti da se nametne. Takve ljude je Neprijatelj ljudskog blagostanja izmešao sa onima koji žele da čine dobro, tako da je Istinu još teže otkriti. Verujte nam, Istina je jednostavna i neskrivena, dok je laž kompleksna, duboko skrivena, ponosna, a njeno fiktivno svetovno znanje, koje naizgled blista božanskim sjajem, često se pogrešno uzima kao božanska mudrost. Vi koji ste mudri okrenućete se od tih lažnih učenja i doći kod nas, koji ne tražimo vaš novac, već vam besplatno nudimo svoje veće blago. Ne želimo vaša dobra, već da postanete deo naših dobara. Mi se ne podsmevamo kroz parabole, već vas pozivamo da razumete sve parabole i sve tajne. Mi ne zahtevamo da nas primite, već vas pozivamo da dođete u naše kraljevske kuće i palate, ne zbog nas, već zato što su nam tako naložili Duh Božji, želja našeg vrlog Oca C.R.C. i potreba sadašnjeg trenutka, koji je veoma velik.

Poglavlje XIII. Sada kad smo razjasnili svoju poziciju – da iskreno ispovedamo Hrista, poričemo papinstvo, posvećujemo svoje živote istinskoj filozofiji i dostojnom življenju i svakodnevno pozivamo i primamo u naše Bratstvo dostojne iz svih naroda, koji nakon toga sa nama dele Svetlost Božju – zar nećete da nam se pridružite da se usavršite, razvijete sva umeća i služite svetu? Ako načinite taj korak, blaga svakog kutka zemlje će vam u jednom trenu biti data, a tama koja obavija ljudsko znanje i prouzrokuje isprazност materijalnih umetnosti i nauka biće zauvek raspršena.

Poglavlje XIV. Opet upozoravamo one koji su zaslepljeni sjajem zlata, ili one, sada ispravne, koji bi se zbog velikog bogatstva mogli okrenuti životu dokolice i pompe, da ne remete našu svetu tišinu svojim protestima, jer mada postoji lek koji će izlečiti sve bolesti i svim ljudima dati mudrost, ipak je protiv volje Božje da ljudi postignu razumevanje na bilo koji drugi način osim kroz vrlinu, rad i poštenje. Nije nam dozvoljeno da se prikažemo ma kom

čoveku ako to nije po volji Božjoj. Oni koji vjeruju da mogu učestvovati u našem duhovnom bogatstvu protiv volje Božje, ili bez Njegove kazne, uvideće da će pre izgubiti život tragajući za nama, nego što će steći sreću našavši nas.

Fraternitas R.C.

JOHAN VALENTIN ANDREA

Iz retkog štampanog materijala

U određenim ezoterijskim krugovima ima nejasnih glasina koje nagoveštavaju da se iza skromne ličnosti Johana Valentina Andree krije uzvišeni izaslanik Ružinog Krsta. Mada ima dovoljno dokaza za utvrđivanje stvarnog postojanja nemačkog teologa po imenu Andrea, postoje mnogo protivurečnosti u njegovoj biografiji koje, na zadovoljstvo kritičnih istraživača, nisu razjašnjene. Poređenjem ovde prikazanog lika sa likom ser Frensisa Bekona otkriva se markantna sličnost, uprkos razlici u godinama. Ako je lord Bekon posudio ime i identitet Viljema Šekspira, takođe je mogao preuzeti, posle svoje lažne sahrane u Engleskoj, i ličnost Johana Valentina Andree. Značajan je polumesec ispod poprsja, jer se javlja i na grbu lorda Bekona i označava da je on bio drugi sin ser Nikolasa Bekona (*Nicholas Bacon*). Dalje, četiri slova (O MDC) u ramu u donjem desnom uglu slike, vrlo jednostavnom šifrom Bekonovih sledbenika, mogu biti promenjena u broj kod kojeg zbir cifara daje 33 – numerički ekvivalent imena Bekon. Tih nekoliko interesantnih tačaka, kada se posmatraju zajedno, dosta se približavaju razjašnjavanju misterije oko autorstva prvih rozenkrojcerskih manifesta.

Johan Valentin Andrea generalno slovi za autora *Confessio*. Diskutabilno je pitanje, međutim, da li je Andrea dopustio da se njegovim imenom kao pseudonimom koristi ser Frensis Bekon. *Apropos*

tog pitanja pojavljuju se dve izuzetno značajne reference u uvodu u taj značajan *potpourri*, *Anatomiji melanholije* (*The Anatomy of Melancholy*). Ta knjiga prvi put se pojavila 1621. godine iz pera Demokrita mlađeg, koji je kasnije identifikovan kao Robert Barton[4], za koga se, pak, verovalo da je bliski prijatelj ser Frensisa Bekona. Jedna referenca lukavo sugeriše da je u trenutku objavljivanja *Anatomije melanholije*, 1621. godine, osnivač Bratstva R.C. još uvek bio živ. Ta tvdrnja – skrivena od opšteg prepoznavanja svojom tekstualnim upletenošću – promakla je većini proučavalaca rozenkrojcerstva. U istom delu se takođe pojavljuje i kratka fusnota od ogromnog značaja. Ona sadrži samo reči: *"Job. Valent. Andreas, Lord Verulam"*. Taj jedan red definitivno povezuje Johana Valentina Andreu sa ser Frensisom Bekonom, koji je bio lord Verulem[5], i po interpunkciji nagoveštava da su njih dvojica jedna te ista osoba.

Istaknut među rozenkrojcerkim apologetama bio je Džon Hejdon, koji sebi pripisuje titulu „Sluga Božji i Sekretar Prirode". U svom temeljnom delu *Nepokriven Ružin Krst* (*The Rosie Cross Uncovered*), on daje zagonetan, ali vredan opis Bratstva R.C. sledećim rečima:

> „Sada postoji vrsta ljudi, kako o sebi sami govore, nazvana *Rosie Crucians*, božansko bratstvo koje nastanjuje predgrađa neba, a to su oficiri *Generalisimusa* sveta, koji su kao oči i uši velikog Kralja, koji sve vide i čuju. Kažu da su ti *Rosie Crucians* serafimski osvetljeni, kao što je bio *Mojsije*; prema tom redosledu elemenata, zemlja se prečišćava u vodu, voda u vazduh, vazduh u vatru."

On dalje izjavljuje da su ta misteriozna Braća imala polimorfne moći, da se pojavljuju u bilo kom obliku po svojoj volji. U predgovoru istog dela, on navodi čudne moći rozenkrojcerskih adepata:

> „Ovde ću vam reći šta su *Rosie Crucians* i da je *Mojsije* bio njihov Otac, a on je bio Θεοῦ πᾶις[6]; neki kažu da su oni bili od reda

4 *Robert Burton* (1577–1640) – engleski učenjak i vikar na Univerzitetu Oksford, najpoznatiji upravo po pomenutm delu *Anatomija melanholije*. (Nap. prev.)

5 *Lord Verulem*, odnosno, *Baron Verulem* – titula ser Frensisa Bekona, koju je dobio 1618. godine, a tri godine kasnije dobio je i titulu Vikont od Sent Olbena (*Viscount St. Alban*). (Nap. prev.)

6 Bog sin (Nap. prev.)

Ilijinog, neki kažu Jezekiljevi Učenici; (...) Zato bi trebalo smatrati da *Rosie Crucians* ne samo da su bili inicirani u mojsijevsku teoriju, već su takođe došli i do moći izvođenja čuda, poput *Mojsija*, *Ilije*, *Jezekilja* i proroka koji su sledili, kao što je transportovanje na željeno mesto, kao što se *Avakum* transpotrovao od *Jevreja* u Vavilon, ili kao što se Filip, nakon što je krstio *Evnuha*, obreo u Azotu[7], a jedan od tih je otišao od mene kod mog prijatelja u Devonšajr i došao je i doneo mi odgovor u London istoga dana, za šta je inače potrebno četiri dana putovanja; naučili su me odličnim astrološkim predviđanjima i predviđanjima zemljotresa; oni zaustavljaju Kugu u Gradovima; oni ućutkuju nasilne Vetrove i Oluje; oni smiruju bes Mora i Reka; oni hodaju po Vazduhu; oni ruše zlonamerne aspekte Veštica; oni leče sve Bolesti."

Spisi Džona Hejdona smatraju se najvažnijim doprinosom rozenkrojcerskoj književnosti. Džon Hejdon je verovatno bio povezan sa ser Kristoferom Hejdonom[8], "serafimski osvetljenim *Rosie Crucianom*", za kojeg F. Li Gardner[9], počasni sekretar sekretarijata Rozenkrojcerskog društva u Engleskoj (*Hon. Secretary Sec. Ros. in Anglia*), veruje da je bio izvor njegovog rozenkrojcerskog znanja. U svojoj *Rozenkrohcerskoj biblioteci* (*Bibliotheca Rosicruciana*) on daje sledeću izjavu o Džonu Hejdonu:

„U celini gledano, na osnovu dokaza sadržanih u njegovim delima, čini se da je prošao kroz niži stepen R.C. Reda i da je od toga najveći deo dao svetu."

7 *Dela apostolska* 8:36-40 (Nap. prev.)

8 *Sir Christopher Heydon* (1561–1623) – engleski vojnik, član Parlamenta i pisac dela iz oblasti astrologije; najpoznatije delo mu je *Odbrana kritičke astrologije* (*A Defence of Judiciall Astrologie*, 1603); autor je i neobjavljenog dela *Astrološko izlaganje s matematičkim demonstracijama* (*An Astrological Discourse with Mathematical Demonstrations*, c. 1608). Uz novčanu pomoć Elijasa Ešmola i sa predgovorom Viljema Lilija, uređeno delo pojavilo se 1650. godine. (Nap. prev.)

9 Frederik Li Gardner (*Frederick Leigh Gardner*, 1857– c. 1930) – britanski okultist, član Teozofskog društva i Hermetičkog reda Zlatne zore, mason i, kasnije, član i bibliotekar Rozenkrojcerskog društva u Engleskoj (*Societas Rosicruciana in Anglia*). (Nap. prev.)

Džon Hejdon je mnogo putovao i posetio je Arabiju, Egipat, Persiju, kao i razne delove Evrope, kao što je navedeno u biografskom uvodu u njegovo delo *Mudračeva kruna, posuta anđelima, planetama, metalima, itd*, ili *Slava Ružinog Krsta* – rad za koji je sam rekao da je prevod na engleski tajanstvene knjige *M*, koju je iz Arabije doneo Kristijan Rozenkrojc.

Tomas Von (Eugen Filalet), još jedan prvak Reda, potvrđuje izjavu Džona Hejdona o sposobnosti rozenkrojcerskih inicijata da po volji postanu nevidljivi:

„Bratstvo R.C. može da se kreće u toj beloj magli. 'Ko god bi da komunicira sa nama mora biti sposoban da vidi u tom svetlu, ili nas neće videti ako mi to ne želimo.'"

ALHEMIJSKI ANDROGIN
Iz *Turbæ Philosophorum*

Turbæ Philosophorum[10] je jedan od najranijih poznatih dokumenata o alhemiji na latinskom jeziku. Njegovo tačno poreklo je nepoznato. Ponekad se naziva i *Treći pitagorejski sinod* (*The Third Pythagorical Synod*). Kao što mu naslov kaže, to je zbor mudraca koji izlaže alhemijska stanovišta mnogih ranih grčkih filozofa. Ovde reprodukovani simbol je iz jednog od retkih izdanja *Turbæ Philosophorum*, objavljenog u Nemačkoj 1750. godine, i hermafroditskom figurom predstavlja ostvarenje *magnum opusa*. Aktivni i pasivni principi Prirode često su prikazivani muškim i ženskim figurama, a kad su ta dva načela harmonično spojena u jednu prirodu ili telo, običaj je bio da se to stanje savršene ravnoteže simbolički predstavi kompozitnom figurom koja je ovde prikazana.

10 Lat. Filozofski sabor (Nap. prev.)

Bratstvo R.C. je poštovanja dostojno i suvereno telo, koje svojevoljno manipuliše alhemijskim, kabalističkim, astrološkim i magijskim simbolima kako bi ostvarilo vlastite naročite ciljeve, ali je sasvim nezavisno od kultova čiju terminologiju koristi. Tri glavna cilja Bratstva su:

1. *Ukidanje svih monarhijskih oblika vlade i njihova zamena vladavinom izabranih filozofa.* Sadašnje demokratije su direktan izdanak rozenkrojcerskih napora da oslobode mase od dominacije despotizma. Početkom osamnaestog veka rozenkrojceri su usmerili svoju pažnju na nove američke kolonije i formirano je jezgro velike nacije u Novom svetu. Američki rat za nezavisnost predstavlja njihov prvi veliki politički eksperiment i rezultirao je osnivanjem nacionalne vlade utemeljene na osnovnim načelima božanskog i prirodnog prava. Kao trajni podsetnik na njihove *sub rosa* aktivnosti, rozenkrojceri su ostavili Grb Sjedinjenih Američkih Država. Rozenkrojceri su bili i pokretači francuske revolucije, ali u tom slučaju nisu bili u potpunosti uspešni, zahvaljujući činjenici da fanatizam revolucionara nije mogao da se kontroliše, pa je usledila vladavina terora.
2. *Reformacija nauke, filozofije i etike.* Rozenkrojceri izjavljuju da su materijalna umetnost i nauka samo senke božanske mudrosti i da čovek jedino prodiranjem u najveće dubine Prirode može dosegnuti stvarnost i razumevanje. Mada su sebe nazivali hrišćanima, rozenkrojceri su očigledno bili platonisti i duboko upućeni u najdublje tajne rane hebrejske i hinduističke teologije. Postoji neosporan dokaz da su rozenkrojceri želeli ponovo da uspostave institucije drevnih Misterija kao najistaknutiji način upućivanja čovečanstva u tajnu i večitu doktrinu. I zaista, pošto su po svoj verovatnoći bili nastavljači drevnih Misterija, rozenkrojceri su samo apsolutnom tajnošću i suptilnošću svojih izgovora mogli da opstanu nasuprot brišućim silama dogmatskog hrišćanstva. Oni su tako pažljivo čuvali i sačuvali Vrhovnu Misteriju – identitet i međuodnos *Tri Sopstva* – da niko kome se nisu svojom voljom otkrili nikada nije pribavio zadovoljavajuće informacije bilo o njihovom postojanje bilo o svrsi Reda. Kroz svoju spoljašnju organizaciju Bratstvo R.C. postepeno stvara okruženje ili telo u kojem se Proslavljeni Brat C.R.C. može konačno oteloviti i za čovečanstvo usavršiti ogromna duhovna i materijalna dela Bratstva.

3. *Otkriće Univerzalnog Leka, ili panaceje, za sve vrste bolesti.* Postoji mnoštvo dokaza da su rozenkrojceri bili uspešni u svojoj potrazi za Eliksirom Života. U svom *Theatrum Chemicum Britannicum*, Elijas Ešmol navodi da rozenkrojceri nisu bili cenjeni u Engleskoj, ali su bili dobrodošli na Kontinentu. On takođe navodi i da su Braća Ružinog Krsta u dva navrata izlečila kraljicu Elizabetu od velikih boginja, a da je rozenkrojcerski lekar izlečio erla od Norfolka od lepre. U citatu koji sledi Džon Hejdon nagoveštava da braća iz Bratstva poseduju tajnu produženja ljudskog veka na neodređeno vreme, ali ne duže od vremena koje je određeno Božjom voljom:

> „I na kraju su svakog Brata koji je umro, istim putem mogli ponovo vratiti u život i tako nastaviti vekovima; pravila se mogu naći u četvrtoj knjizi. (...) Na taj način je Bratstvo Ružinog Krsta počelo, prvo sa četiri osobe, koje su umrle i vaskrsle pre Hrista, a zatim su došli da se poklone, kako ih je Zvezda vodila, u judejski Vitlejem, gde je ležao naš Spasitelj u majčinim rukama; i oni tada otvoriše svoje blago i prinesoše mu darove, zlato, tamjan i smirnu i, po nalogu Boga, odoše kući u svoje prebivalište. Ta četvorica ponovno su se podmlađivala sukcesivno mnogo stotina godina; sastavili su magični jezik i pismo, sa velikim rečnikom, koje mi još uvek svakodnevno koristimo, na Božju hvalu i slavu, i pronalazimo u njima veliku mudrost. (...) Tada, dok je Brat C.R. oživljavao u prikladnoj materici, odlučili su da privuku i prime još više drugih u svoje Bratstvo."

Materica o kojoj se tu govori je, kako izgleda, bila stakleni kovčeg, ili kontejner, u kojem su Braća sahranjivana. Nazivan je, takođe, i *filozofsko jaje*. Nakon određenog vremena, filozof bi, razbivši ljusku svog jajeta, izašao i funkcionisao tokom propisanog razdoblja, a nakon toga se opet povlačio u svoj oklop od stakla. Rozenkrojcerski lek za isceljivanje svih ljudskih slabosti može se protumačiti ili kao hemijska supstanca koja izaziva opisane fizičke efekte ili kao duhovno razumevanje – istinska lekovita moć koja čoveku, kada u njoj učestvuje, otkriva istine. Neznanje je najgori oblik bolesti, pa je ono što leči neznanje, stoga, najsnažniji od svih lekova. Savršeni rozenkrojcerski lek bio je namenjen za lečenje naroda, rasa i pojedinaca.

U ranom, neobjavljenom rukopisu, nepoznati filozof izjavljuje da su alhemija, kabala, astrologija i magija izvorno bile božanske nauke, ali da su kroz izopačenje postale lažne doktrine, koje tragaoce za mudrošću odvode sve dalje od njihovog cilja. Isti autor daje dragocen ključ za ezoterijsko rozenkrojcerstvo tako što put duhovnog dostignuća deli u tri koraka, odnosno škole, koje naziva *planine*. Prva i najniža od tih planina je *Mont Sofija*, druga je, *Mont Kabala*, a treća, *Mont Magija*. Te tri planine su stadijumi duhovnog razvoja. Nepoznati autor na tom mestu izjavljuje:

> „Pod filozofijom bi trebalo podrazumevati znanje o delovanjima Prirode, pomoću kojeg čovek uči da se uspinje na više planine, iznad ograničenja čula. Pod kabalizmom bi trebalo podrazumevati jezik anđeoskih i nebeskih bića, a onaj koji njome ovlada u stanju je da razgovara s Božjim glasnicima. Na najvišoj planini je Škola Magije (Božanska Magija, koja je jezik Boga), u kojoj čoveka o istinskoj prirodi svih stvari podučava sam Bog."

Postoji rastuće uverenje da bi istinska priroda rozenkrojcerstva, ako bi bila objavljena, u najmanju ruku izazvala zaprepašćenje. Rozenkrojcerski simboli imaju mnogo značenja, ali rozenkrojcersko značenje još nije otkriveno. Planina na kojoj stoji Kuća Ružinog Krsta još uvek je zaklonjena oblacima u kojima Braća skrivaju i sebe i svoje tajne. Mihael Majer piše:

> „Ono što sadržavaju *Fama* i *Confessio* je istina. Veoma je detinjast prigovor da je bratstvo obećalo tako mnogo, a izvelo tako malo. Kao i svuda drugde, oni su pozvali mnoge sa sobom, ali je samo malo odabrano. Majstori reda pružaju ružu kao udaljenu nagradu, ali onima koji ulaze nameću krst."
>
> [Videti Majerovo delo *Tišina posle buke* (*Silentium post Clamores*) i De Kvinsijevo delo *Rozenkrojceri i slobodni zidari*]

Ruža i krst se pojavljuju na vitražnim prozorima ličfildske katedrale, a Volter Konrad Arensberg[11] veruje da su tu sahranjeni lord Bekon

11 *Walter Conrad Arensberg* (1878–1954) – američki kolekcionar umetničkih dela, kritičar i pesnik, posebno zaokupljen delom Frensisa Bekona, naročito aspektima alhemije, rozenkrojcerstva i debate Šekspir–Bekon; u svom delu *Šekspirova kriptografija* (*The cryptography of Shakespeare*, 1922) on

i njegova majka. U izdanju *Anatomije melanholije* Roberta Bartona iz 1628. godine, na stranici sa posvetom je vodeni žig koji prikazuje ružu razapetu u srcu.

ROZENKROJCERSKA NASLOVNA STRANA

Iz *Maier, Viatorium*

Grof Mihael Majer, lekar Rudolfa II, bio je izvanredna figura u rozenkrojcerskoj kontroverzi. Postoje neke indicije da je bio inicirani član Rozenkrojcerskog Bratstva, kojega je Red ovlastio da njegove tajne proširi među izabranim filozofima Evrope. Ovde izložena naslovna strana prikazuje sedam planeta predstavljenih odgovarajućim figurama. Iza svake pojedinačne središnje figure nalaze se manji amblemi, koji označavaju znakove zodijaka kojima te planete vladaju. U luku iznad samog naslova je portret učenog Majera. Knjiga čija je ovo naslovna strana posvećena je analizi prirode i uticaja sedam planeta i cela je napisana alhemijskom terminologijom. Mihael Majer tako vešto prikriva svoje znanje da je u

tvrdi da je u Šekspirovim delovima pronašao akrostihove i anagrame koji otkrivaju ime Bekon; u delima *Tajni grob Frensisa Bekona i njegove majke u ličfildskoj katedrali* (*The secret grave of Francis Bacon and his mother in the Lichfield chapter house*, 1923) i *Šekspirijanska misterija* (*The Shakespearean mystery*, 1928) koristi „ključnu šifru" kako bi pronašao još poruka povezanih sa rozenkrojcerima. (Nap. prev.)

njegovim spisima izuzetno teško uočiti tajne koje je posedovao. Obilato je koristio ambleme i veći deo njegovog filozofskog nauka sakriven je u gravurama koje ilustruju njegove knjige.

Osnovni simboli rozenkrojcera bili su ruža i krst; ruža žensko i krst muško, i jedno i drugo univerzalni falički amblemi. Iako su tako obrazovani džentlmeni, poput Tomasa Inmana, Hargrejva Dženingsa i Ričarda Pejna Najta, zaista primetili da ruža i krst tipifikuju generativne procese, izgleda da ti učenjaci nisu mogli da probiju veo simbolizma; oni ne shvataju da je misterija stvaranja u materijalnom svetu samo senka misterije božanskog stvaranja u duhovnom svetu. Rozenkrojceri i templari su, zbog faličkog značenja njihovih simbola, bili lažno optuženi da u svojim tajnim obredima praktikuju opscene rituale. Mada je potpuna istina da alhemijska retorta simbolizuje matericu, ona takođe ima i daleko bitnije značenje, koje je skriveno ispod alegorije drugog rođenja. Kao što je rađanje ključ materijalnog postojanja, tako je za Bratstvo R.C. prirodno da kao svoje karakteristične simbole usvoji one koji predstavljaju reproduktivne procese. Pošto je regeneracija ključ duhovne egzistencije, oni su, dakle, utemeljili svoju simboliku na ruži i krstu, koji tipifikuju iskupljenje čoveka kroz sjedinjenje njegove niže, temporalne prirode, sa njegovom višom, večnom prirodom. Ružin krst je takođe i hijeroglifska figura koja predstavlja formulu Univerzalnog Leka.

PETNAEST ROZENKROJCERSKIH I KABALISTIČKIH DIJAGRAMA

❋

Šamajim, Okean Duha ❋ Sedam Dana Stvaranja ❋ Simbolički grob Kristijana Rozenkrojca ❋ Regioni elemenata ❋ Novi Jerusalim ❋ Velika tajna Prirode

❋

U svom poznatom delu, *Rozenkrojceri, njihovi obredi i tajne*, Hargrejv Dženings reprodukuje pet kabalističkih dijagrama za koje tvrdi da su originalni rozenkrojcerski crteži. On ne daje podatke o njihovom poreklu niti pokušava da pojasni njihovu simboliku. Jedan skorašnji pisac, koji reprodukuje jedan od tih dijagrama, povezuje ga sa simboličnim grobom Oca C.R.C. i na taj način otkriva pravu prirodu Kristijana Rozenkrojca.

Pet ilustracija reprodukovanih u knjizi Hargrejva Dženingsa deo su serije od petnaest dijagrama koji se pojavljuju u delu *Magijski, kabalistički i teozofski spisi Georga fon Velinga*[1], *na temu soli, sumpora i žive*. Ova izuzetno retka knjiga objavljena je u Frankfurtu i Lajpcigu 1735. i 1760. godine. Brojevi i figure na dijagramima se odnose na poglavlja i delove Spisa. Tih petnaest dijagrama predstavljaju izuzetan i neprocenjiv dodatak grupi od svega nekoliko drugih

1 *Georgius von Welling* (1652–1727) – bavarski alhemičar i teozofski pisac; pun naslov dela o kojem je ovde reč, po kojem je najpoznatiji, je *Opus magico-cabbalisticum et theosophicum, darinnen der Ursprung, Natur, Eigenschaften und Gebrauch des Saltzes, Schwefels und Mercurii, in dreyen Theilen beschrieben... Deme noch beygefüget: ein Tractätlein von der göttlichen Weisheit; und ein besonderer Anhang etlicher sehr rar- und kostbarer chymischer Piecen*, a objavio ga je pod pseudonimom Gregor Anglus Salvigt (*Gregorius Anglus Sallwigt*). (Nap. prev.)

poznatih kabalističkih i rozenkrojcerskih dijagrama koji se mogu prihvatiti kao autentični.

Lucifer je najveća misterija simbolizma. Tajno znanje rozenkrojcera smatra da Lucifer nigde nije tako jasno predstavljen kao u ovim dijagramima, koji doslovno otkrivaju njegov pravi identitet, pažljivo čuvanu tajnu o kojoj se malo pisalo. Lucifer je predstavljen brojem 741.

Fon Veling ne daje potpuno izlaganje o petnaest dijagrama; da je to učinio, bilo bi to u suprotnosti s načelima kabalističke filozofije. Dublje značenje simbola se otkriva samo dubokim proučavanjem i kontemplacijom.

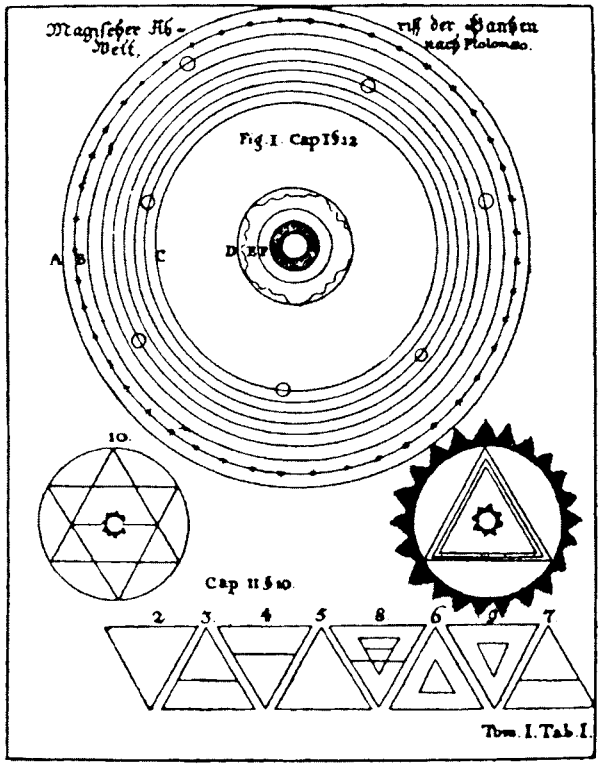

TABELA I, slike 1-11. Na slici 1 je ptolomejska shema koja prikazuje istinski odnos između primordijalnih elemenata. Njeno tajno značenje je sledeće: spoljačnji prsten koji zatvaraju linije *A* i *B* je

područje *Šamajima*[2], kabalističkog naziva za vrhovno božanstvo, što znači prostranstvo nebesa, ili duhovna vatrena voda. Šamajim je „Okean Duha" u kojem postoje sve stvorene i nestvorene stvari i čiji život ih pokreće. U nižim svetovima Šamajim postaje astralna svetlost.

Prostor između *B* i *C* označava orbite ili nivoe sedam Duhovnih Inteligencija, koje se nazivaju Božanske Planete (planete koje nisu vidljive). Prema Misterijama, duše ljudi ulaze u niže svetove kroz prsten *B*, fiksne zvezde. Čitavo stvaranje odražava slavu Šamajima, energije koja se filtrira u sfere elemenata kroz prozore zvezda i planeta. Između *C* i *D* se nalazi područje suptilnog, duhovnog vazduha, podrazreda etera. *D* do *E* označava površinu zemlje i mora, pod kojima se takođe podrazumevaju nivoi etera. *E* do *F* označava donji region, koji se naziva „Okupljanje Voda i proizvodnja Device Zemlje", ili „Ares". Alhemičari taj „živi pesak" nazivaju istinski mistični temelj čvrste zemlje. *F* do *G* označava krug podzemnog vazduha, koji je gušći i grublji od onoga u spoljašnjem prostoru, *C* do *D*. Zvezdani uticaji i nebeski impulsi su u toj gušćoj atmosferi kristalizovani u telesne duhove i na taj način formiraju mnoštvo oblika koji postoje bez znanja njihovog sopstvenog vatrenog izvora. *G* je oblast središnje vatre elementa zemlje, grubi plamen suprotstavljen božanskom vatrenom Šamajimu. Slično tome, sfera zvezdanih nebesa isto ima svoju suprotnost u sferi podzemnog vazduha, a sfera gornjeg vazduha (ili suptilna isparljiva voda) ima svoju suprotnost u sferi *E* do *F*. Fokusna tačka, *D* do *E*, između tri više i tri niže sfere, naziva se „Rezervoar". Ona prima utiske kako iz viših tako i iz nižih regiona i zajednička je i za jedne i za druge.

Slika 2 je kabalistički simbol elementarne vode; slika 9 predstavlja duhovnu, nevidljivu vodu. Slika 3 je kabalistički simbol elementarnog vazduha; slika 7 predstavlja duhovni i nevidljivi vazduh. Slika 4 je kabalistički znak za elementarnu zemlju; slika 8 predstavlja duhovnu i nevidljivu zemlju. Slika 5 je kabalistički znak za elementarnu vatru; slika 6 predstavlja duhovnu i nevidljivu vatru. Slike 6, 7, 8 i 9 simbolizuju četiri elementa pre silaska Lucifera. To su četiri reke o kojima se govori u *Postanju*, čiji izvor je u jednoj reci, slika 10, koja predstavlja elemente preklopljene jedne preko drugih.

2 Šamajim (heb. שמים) je hebrejska reč za nebo. U *Postanju* 1:1 se kaže: „U početku stvori Bog nebo (שמים – *Schamayim*) i zemlju." (prevod Đuro Daničić) (Nap. prev.)

Zlatna lopta u centru je Šamajim, vatreni izvor svih elemenata. Slika 11 je amblem početka i kraja svih stvorenja. Odatle izlaze sve stvari i tu se sve ponovo mora vratiti, kako bi postalo jedno sa vatrenom vodom božanskog razumevanja.

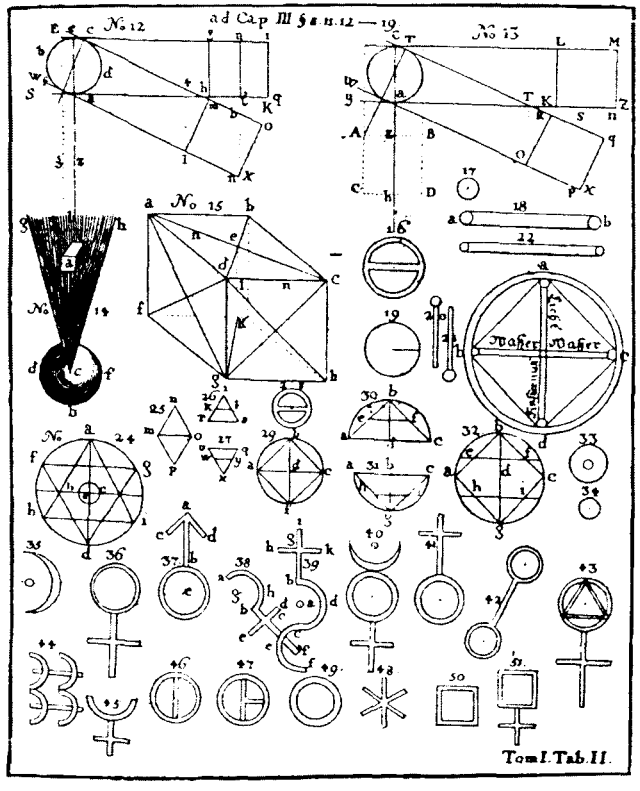

TABELA II, slike 12-51. Slike 12, 13 i 14 prikazuju sferu kao simbol kretanja, koje treba da bude amblemska oznaka vatre, vode i vazduha, a kocku kao simbol težine, koja treba da bude amblemska oznaka zemlje. Sfera počiva na tački, kocka na površini; sfera je stoga upotrebljena da simbolizuje duh, a kocka materiju. Slika 14 prikazuje da atmosfera naleće iza objekta u padu, povećavajući mu brzinu i očigledno mu uvećavajući težinu. Esencijalna priroda svakog elementa je okultno označena naročitim simbolom i slovom koji su mu dodeljeni.

O slici 15, simbolu soli, fon Veling, u biti, piše: kocka ima šest strana, čime korespondira sa šest dana stvaranja, sa tačkom odmora (sedmi dan) u središtu kocke. Na svakoj strani kocke pojavljuju se znakovi četiri elementa [trouglovi]. Alhemičari su izjavljivali da je so bila prva stvorena supstanca, koju je proizvela vatra (Šamajim) što je isticala iz Boga. U soli je koncentrisano sve stvoreno; u soli su početak i kraj svih stvari. Kocka je, nadalje, sastavljena od dvanaest tela, od kojih svako ima šest strana. Ta tela su dvanaest temeljnih stubova istinske nevidljive crkve, a kada se tih dvanaest tela pomnoži sa njihovih šest strana, rezultat je magični broj 72. Mudri su govorili da ništa nije savršeno dok nije rastvoreno, razdvojeno i ponovno ujedinjeno, tako da postane telo sastavljeno od dvanaest tela, poput kocke. Kocka se takođe sastoji i od šest piramida kojima su osnove šest strana kocke. Vrhovi tih šest piramida sastaju se u središtu kocke. Tih šest piramida, od kojih se svaka sastoji od četiri trougla, označavaju elemente i proizvode magični broj 24, koji se odnosi na Starešine pred Prestolom. Šest površina i vrh čine magični broj 7. Ako se 7 pomnoži ponovo sa 7, i tako dalje, 7 puta, rezultat će otkriti način koji su drevni koristili za merenje razdoblja večnosti: (1) $7 \times 7 = 49$; (2) $49 \times 7 = 343$; (3) $343 \times 7 = 2401$; (4) $2401 \times 7 = 16.807$; (5) $16.807 \times 7 = 117.649$; (6) $117.649 \times 7 = 823.543$; (7) $823.543 \times 7 = 5.764.801$ (To ne treba shvatiti kao zemaljske godine ili vreme.) Broj 5.000.000 predstavlja veliku dvoranu godine, 700.000 veliku Sabat godinu, u kojoj sva ljudska bića postepeno stiču razumevanje i postaju pravi naslednici svog originalnog i večnog nasleđa, koje je izgubljeno kada su se upleli u niže elemente. Broj 64.800 je broj palih anđela, a poslednja godina označava oslobođenje Lucifera i njegov povratak u prvobitno stanje.

Slika 16 je još jedan simbol soli, dok je na slici 17 (tačka) znak duha, zlato, sunce, ili klica života. Ako se tačka pomera unapred ona postaje linija, slika 18. To kretanje tačke je prvo kretanje. Početak i kraj svake linije je tačka. Slika 19 je krug. To je drugo kretanje i najsavršenija od svih linija. Iz nje se formiraju sve zamislive figure i tela. Slika 20 predstavlja izlivanje gornjeg, duhovnog života u manifestaciju. Slika 21 predstavlja tamu, jer je ona labavljenje podzemnog destruktivnog načela. Slika 20 je takođe i simbol dana, a slika 21 – noći.

Slika 22 je simbol vode; slika 23 je kompletna univerzalna oznaka svetlosti i tame. Uspravni trougao predstavlja Šamajim; obrnuti

trougao – tamnu zemlju koja sputava paklenu podzemnu vatru. To je "Prvi dan stvaranja", ili vreme odvajanja Šamajima i Aresa. Slika 24 predstavlja šest dana stvaranja i dokazuje da su elementi izliv Božanske Vatre koja se, probijajući se, uobličuje u supstance materijalnog univerzuma, što je označeno na slici 25.

Slika 26 je oznaka vazduha i pokazuje da je vazduh rođen iz Večne Svetlosti i eterične vode. Slika 27 je oznaka vode. To je obrnuta slika 26, što ukazuje da voda potiče iz niže, a ne više vatre. Gornji deo te slike označava da vodi ne nedostaje božanski element, već da ona, kao univerzalno ogledalo, odražava nebeske uticaje. Slike 28 i 29 su simboli soli i pokazuju da su vatra i voda u jednom. Slika 30 je oznaka vatre u svim njenim atributima, a slika 31 (obrnuta prethodna slika) označava vodu sa svim njenim moćima. Slika 32 je oznaka soli u svim njenim atributima. Slika 33 predstavlja kako zlato tako i sunce. Njihove esencijalne prirode su identične, pošto su formirani od prve vatre potekle iz Šamajima. Oni su savršeni, kao što se može videti iz njihovog simbola, jer se iz tačke ne može napraviti savršeniji oblik od kruga.

Slika 34 je oznaka većih i manjih svetova; kao što je tačka okružena svojom kružnicom, ovaj svet je okružen Šamajimom. Čovek (Mali Svet) je uključen u ovaj simbol, jer je njegova unutrašnja priroda potencijalno zlato (*Afar Min Ha'adamah*)[3], a to zlato je njegovo večno, neuništivo, duhovno telo. Zlato je muški princip svemira.

Slika 35 je oznaka srebra i meseca. Ona označava da je srebro (poput zlata) savršen metal, osim što je crveni deo njegove prirode okrenut prema unutra. Srebro je ženski princip svemira.

Slika 36 je oznaka bakra i Venere; slika 37, gvožđa i Marsa; slika 38, kalaja i Jupitera; slika 39, olova i Saturna; slika 40, žive i Merkura; slika 41, antimona, ključnog metala same zemlje; slika 42, arsena; slika 43, sumpora; slika 44, cinabarita; slika 45, živog kreča; slika 46, šalitre, a slika 47, vitriola. Slika 48 je oznaka soli amonijaka (nišadora), čije ime je izvedeno od hrama Jupitera Amona u egipatskoj

3 Afar min ha'adamah (heb. עפר מן האדמה – *aphar min ha'adamah*) – „prah zemaljski" iz *Postanja* 2:7 (prevod Đura Daničić): „A stvori Gospod bog čoveka od praha zemaljskoga, i dunu mu u lice duh životni, i posta čovek duša živa." (וייצר יהוה אלהים את האדם עפר מן האדמה ויפח באפיו נשמת חיים ויהי האדם לנפש חיה.) Prema *Tanaku*, Adam je i dobio ime od reči zemlja (*adamah*). (Nap. prev.)

pustinji, gde je pronađena[4]. Slika 49 je oznaka stipse; slika 50, alkalije (lužine), što je ime arapskog porekla, a slika 51, so tartara (kamenca), supstance koja poseduje veliku okultnu moć.

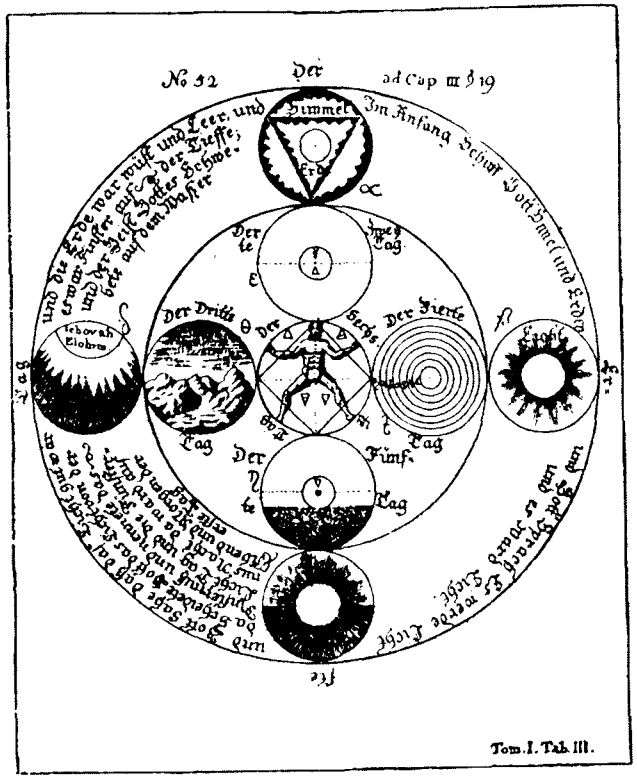

TABELA III, Slika 52. Osam globusa i središnji kvadrat predstavljaju sedam dana stvaranja. Tri sveta u kojima se odvija stvaranje simbolizovana su sa tri koncentrična prstena. Nemačke reči koje se pojavljuju u spoljašnjem prstenu su izvodi iz prvog poglavlja *Postanja*. Reči oko spoljašnjeg prstena su *Prvi Dan*. Četiri mala globusa unutar spoljašnjeg prstena povezani su sa apstraktnim fazama stvaranja. Gornji globus, koji sadrži trougao u kojem su reči Nebo i Zemlja. Globus sa desne strane sadrži reč Svetlost, a onaj sa leve strane,

4 *Sal ammoniac* – amonijum hlorid, od grč. ἅλς ἀμμωνιακός – *hals ammoniakos*, Amonova so, jer se prvobitno proizvodila u Egiptu. (Nap. prev.).

Jahve Elohim, u gornjem delu, i Tama, u donjem delu. Globus na dnu sadrži reči Dan, u gornjoj polovini, i Noć, u donjoj.

Četiri globusa unutar drugog prstena prikazuju drugi, treći, četvrti i peti dan stvaranja. Beli globus, gore, podeljen tačkastom linijom, označava *Drugi Dan*; globus sa planinama, sa leve strane, *Treći Dan*; globus sa planetarnim prstenovima, s desne strane, *Četvrti Dan*, a globus dole, prepolovljen tačkastom linijom, *Peti Dan*. Kvadrat u središnjem prstenu, koji sadrže ljudski oblik, označen je kao *Šesti Dan*. Ova slika predstavlja dijagramski objašnjenje tri sloja makrokosmičkog i mikrokosmičkog auričkog jajeta i prikazuje aktivne snage u njima.

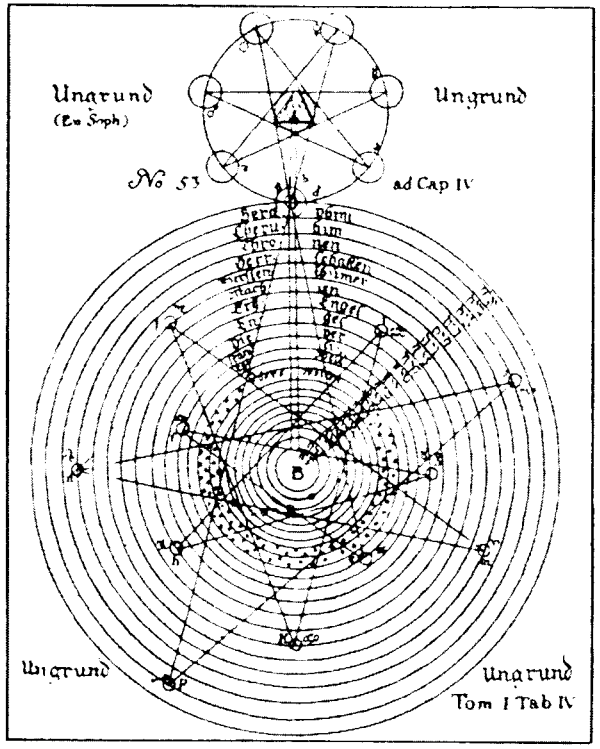

TABELA IV, Slika 53. Slika 53 označava simbolički grob Kristijana Rozenkrojca. Gornji krug je prvi svet – Božanska Sfera Boga. Trougao u njegovom središtu je presto Boga. Mali krugovi na temenima zvezde simbolizuju sedam velikih duhova pred prestolom, koji se po-

minju u *Otkrivenju*, a među njima, u sredini, hoda Alfa i Omega – Sin Božji. Središnji trougao sadrži tri plamena – Božansko Trojstvo. Iz najnižeg od tih plamenova izlazi prvi božanski izliv, prikazan sa dve paralelne linije koje se spuštaju preko prestola Saturna (Duha *Orifelisa*, preko kojeg Bog manifestuje samog Sebe). Prolazeći kroz granicu nebeskog univerzuma i 22 sfere nižeg sistema, linije se završavaju u tački *B*, prestolu Lucifera, u kojem je božanski izliv koncentrisan i u kome se odražava. Iz njega božanska svetlost sukcesivno zrači u *d* (Kaprikorn), *e* (Gemini), *f* (Libra), *g* (Taurus), *h* (Pisces), *i* (Akvuarijus), *k* (Kancer), *l* (Virgo), *m* (Arijes), *n* (Leo), *o* (Skorpio), *p* (Sagitarijus), a odatle nazad do *d*. Zodijački krugovi predstavljaju dvanaest redova velikih i blagotvornih Duhova, a manji krugovi unutar prstena fiksnih zvezda označavaju putanje svetih planeta.

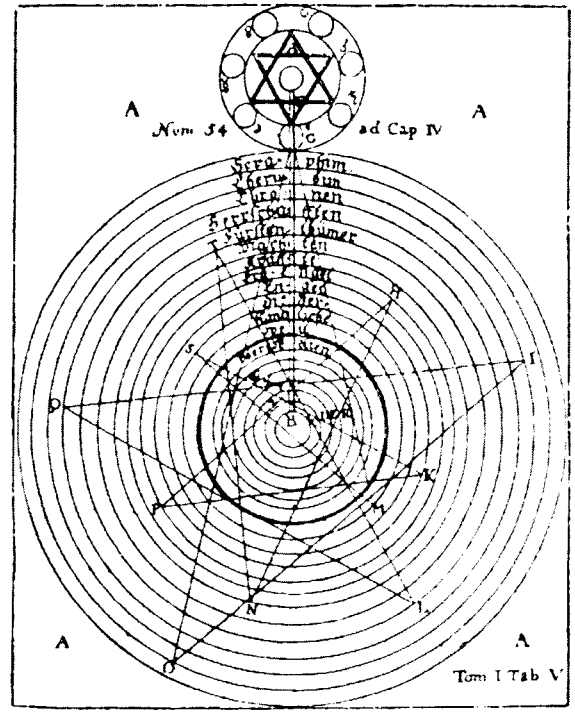

TABELA V, Slika 54. Slika 54 je slična slici 53, ali predstavlja svemir u vreme kad je Bog manifestovao samog Sebe kroz karakter Jupitera,

Duha *Sahasijela*. Fon Veling ne navodi razloge za promenu redosleda ulivanja u dvanaest redova duhova, za treći svet, za dodavanje još jednog kruga i preklopljenog trougla u gornjem svetu, ili za slova *Y* i *Z*. U gornjem trouglu, *A* predstavlja *Načelo Oca*, *F*, božanski izliv, *G*, tačku uliva u dvanaest redova duhova (verovatno Sagitarijus). Slova *H*, *I*, *J*, *K*, *L*, *M*, *N*, *O*, *P*, *Q*, *S* i *T* označavaju sekvencijalne tačke međusobnog zračenja; *W* i *X*, Svet Sinova Božjih, a *B*, *C*, *D* i *E*, Svet Lucifera. Ova slika prikazuje svemir nakon silaska Lucifera u materiju. Prema fon Velingu, kada je Lucifer poželeo da kontroliše moć, priliv božanske svetlosti odmah je prestao. Luciferov svet (koji je kasnije postao sunčev sistem), sa svim svojim legijama duhova (koji su u svojoj biti Šamajim), koji odražava njegove ideje i izvrće božansku svetlost, okrenut je u tamu. Luciferov Šamajim je nakon toga postao ograničen disk, opipljiva supstanca i nastao je Haos.

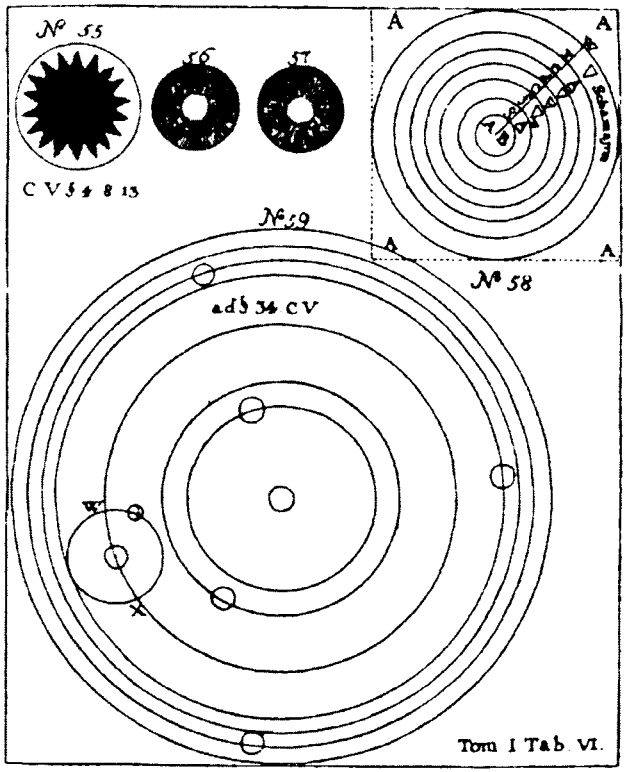

TABELA VI, slike 55-59

TABELA VI, slike 55-59. Slika 55 simbolizuje Luciferov Haos; slika 56, odvajanje svetlosti od tame; slika 57, svetlost usred tame, a slika 58, regione elemenata i njihovih stanovnika. Četiri slova *A* označavaju Ponor koji okružuje sve stvari. *AB* je vatreni presto Lucifera. Nivo *g* je podzemni vazduh; *f*, podzemna voda; *c*, region zemlje; *d*, spoljašnja voda; *e*, spoljašnji vazduh; *W* i *X* regioni Šamajima. Stanovnici elemenata različitih nivoa razlikuju se po dobroti u zavisnosti od njihove udaljenosti od centra pokvarenosti (*AB*). Površina zemlje (*c*) deli podzemne elementale od elementala spoljašnje vode, vazduha i vatre (*d*, *c* i *X*). Elementali viših slojeva (gornja polovina *c* i čitavi *d*, *e* i *X*) predstavljaju rastuću lestvicu vrline, dok elementali nižih slojeva (donja polovina *c* i čitavi *f*, *g* i *AB*) predstavljaju silaznu lestvicu izopačenosti.

Region vazduha (*e*) je delom izuzetak iz ovog reda. Mada je vazduh blizu svetlosti i ispunjen prekrasnim duhovima, on je ujedno i prebivalište Belzebuba, Zlog Duh vazduha, i njegovih legija elementarnih demona. Na suptilni element vazduha trag ostavljaju uticaji zvezda, čovekovih misli, reči i dela i bezbrojni tajanstveni uticaji iz različitih nivoa Prirode. Čovek udiše te utiske i oni proizvode različita dejstva na njegov um. U vazduhu lebde i semene klice koje oplođavaju vodu, te ona postaje sposobna da rađa organski i neorganski život. Groteskne figure koje se viđaju u kristalnim pećinama i slike koje iscrtava mraz na prozorskim staklima uzrokovane su tim vazdušnim utiscima. Iako su elementali vazduha veliki i mudri, oni su podmukli i zbunjeni jer su odgovorni i za dobre i za zle utiske. Moćna elementarna bića koja nastanjuju vodenu svetlost vatre u regionu *X* ne mogu biti prevarena od strane duhova tame. Oni vole stvorenja voda, jer vodeni element (*d*) proizlazi iz vatrene vode (*X*). Smrtni čovek ne može izdržati u društvu tih vatrenih duhova, već njihovu mudrost stiče preko stvorenja voda, u kojima se oni neprestano odražavaju. Slika 59 predstavlja naš sunčev sistem, sa *W* i *X* kao lokalitetima Edenskog vrta.

TABELA VII, slike 1-5, 7, 8. (Slika 6 je u Tabeli VIII.) Slika 1 je trojedni božanski sumpor, Sve-Savršeno iz Sve-Savršenog, Duša stvorenja. Trostruko Božansko Jedno je simbolizovano sa tri isprepletena kruga, alhemijski označena kao *so*, *sumpor* i *živa*. U središnjem trouglu je božansko ime Ehieh. *Geist* znači duh. Ostale reči ne zahtevaju prevođenje. Slika 2 je opšti destruktivni sumpor. Pregrada smeštena

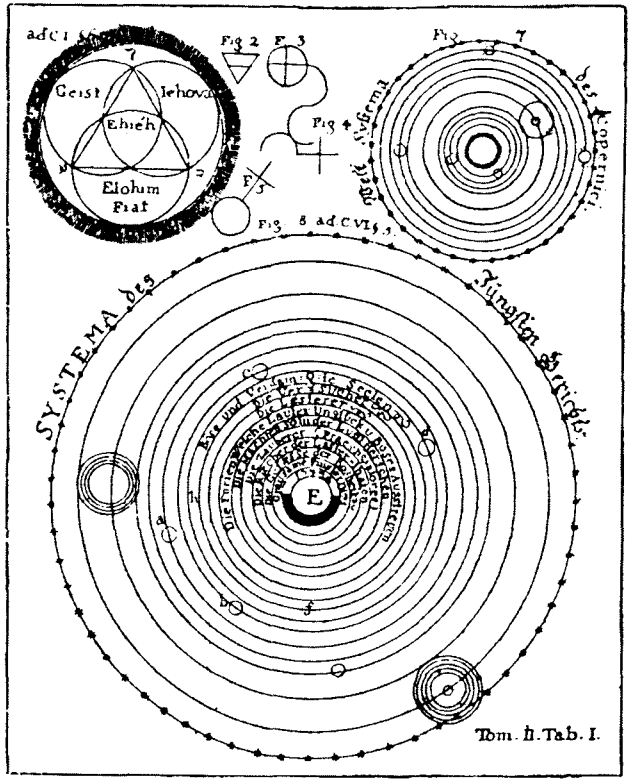

TABELA VII, slike 1-5, 7, 8

u trougao je oznaka zemlje. Slika 3 je istinsko ulje vitriola i sastoji se od kruga sa dva prečnika i dva obrnuta polukruga koji vise ispod. Tu su skriveni znakovi svih metala. Kalaj simbolizuje slika 4, a slika 5, gvožđe. Slika 7 je sunčev sistem prema Koperniku. Slika 8 je poslednji sud. Sunce je uklonjeno iz središta sunčevog sistema i zamenjeno zemljom. To menja pojedinačne pozicije svih ostalih planeta, izuzev Marsa, Jupitera i Saturna, koji zadržavaju svoje krugove. Slovo *a* označava krug sunca; *b*, Merkura; *c*, Venere; *d*, (*sic*) meseca, a *E*, krug zemlje. Unutar sfere *h* su veliki krugovi prokletstva.

TABELA VIII, Slika 6. Na slici 6 slovo *a* označava središte večnosti. Kretanje zrakova prema *b*, *d* i *c* bilo je prva božanska manifestacija i simbolizovano je jednakostraničnim trouglom, *b*, *d*, *c*. Večni

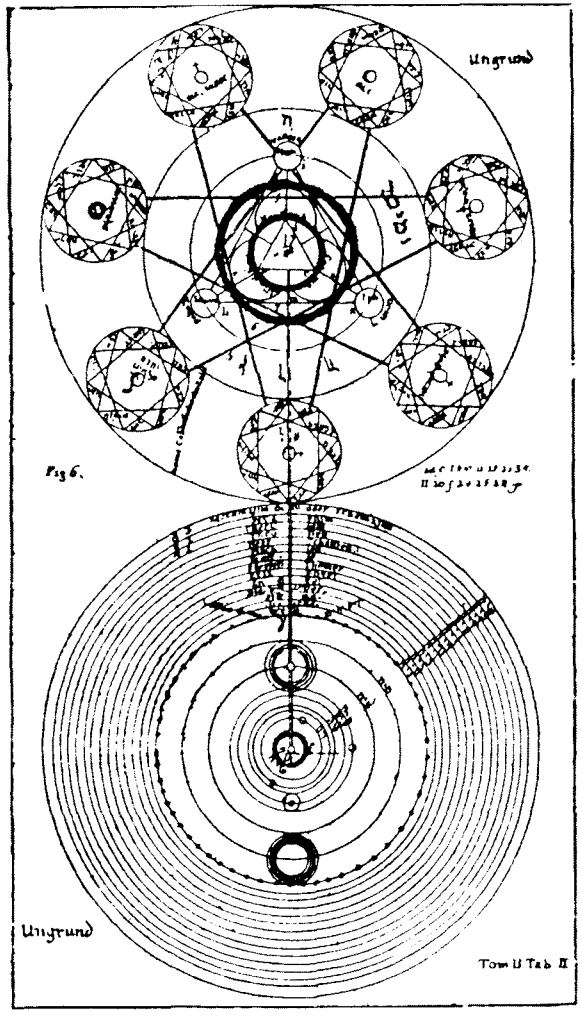

TABELA VIII, Slika 6

svet u unutrašnjem krugu postaje očigledan u vodi (so), svetlosti (živa) i vatri (sumpor) arhetipskog sveta, koji predstavljaju tri kruga (*f*, *e*, *g*) u trouglu potpune jednakosti (*h*, *i*, *k*), koji je, opet, okružen krugom visokog prestola. Krug *f* je nazvan *razumevanje*; *e*, *mudrost*; *g*, razum. U krugu *i* je reč *Otac*; u krugu *h*, *Sin*; u krugu *k*, *Duh*.

Sedam spoljašnjih krugova su sedam duhova pred prestolom. Donji deo slike nalik je slikama 53 i 54. Spoljašnji krugovi su anđeoski svet koji se završava u spoznatljivom svetu Sinova Božjih. Zatim dolazi krug vidljivih sazvežđa i fiksnih zvezda; unutar njega je sunčev sistem sa suncem kao središtem (*I*). *Ungrund* znači Bezdan.

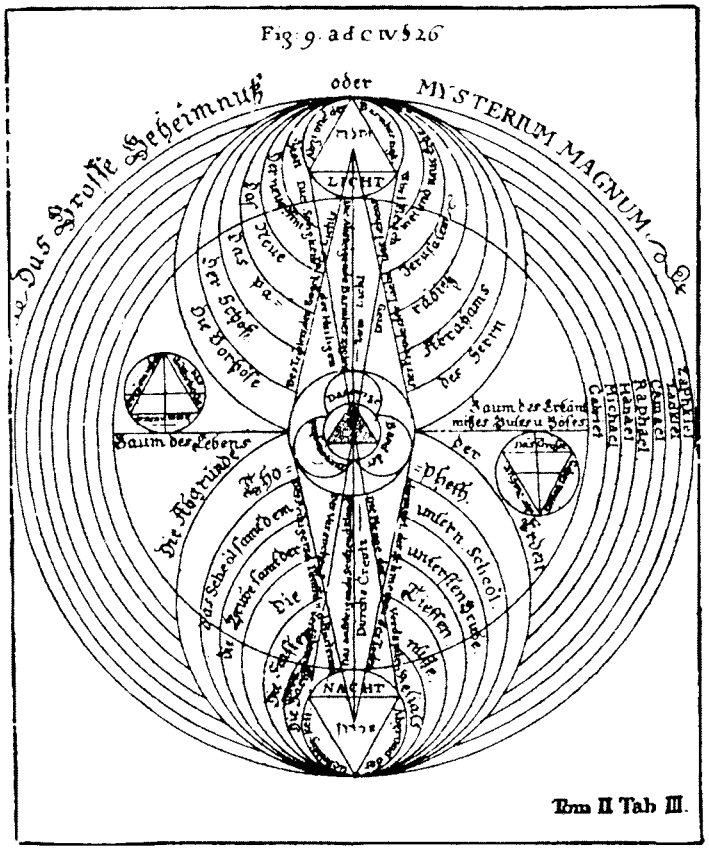

TABELA IX, slika 9. Slika 9 je sinteza *Starog* i *Novog zaveta* i predstavlja isprepletane nivoe bića. U desnoj margini sedam spoljašnjih krugova nalaze se imena planetarnih anđela. Reči u krugovima, redom, od gornjeg trougla pa nadole, glase: (1) *Bezdan Saosećanja*, (2) *Cion*, (3) *Novo Nebo i Nova Zemlja*, (4) *Novi Jerusalim*, (5) *Raj*, (6) *Naručje Avrahamovo*, (7) *Spoljašnji Dvori Gospodnji*. Odozdo

naviše streme krugovi tame, pri čemu se svakom božanskom načelu suprotstavlja paklena suprotnost. Mali krug na levoj strani, koji sadrži trougao i krst, naziva se *Drvo Života*, a onaj na desnoj strani, *Drvo Poznanja Dobra i Zla*. U središtu dijagrama je Trojstvo, linijama aktivnosti spojeno sa višim i nižim nivoima.

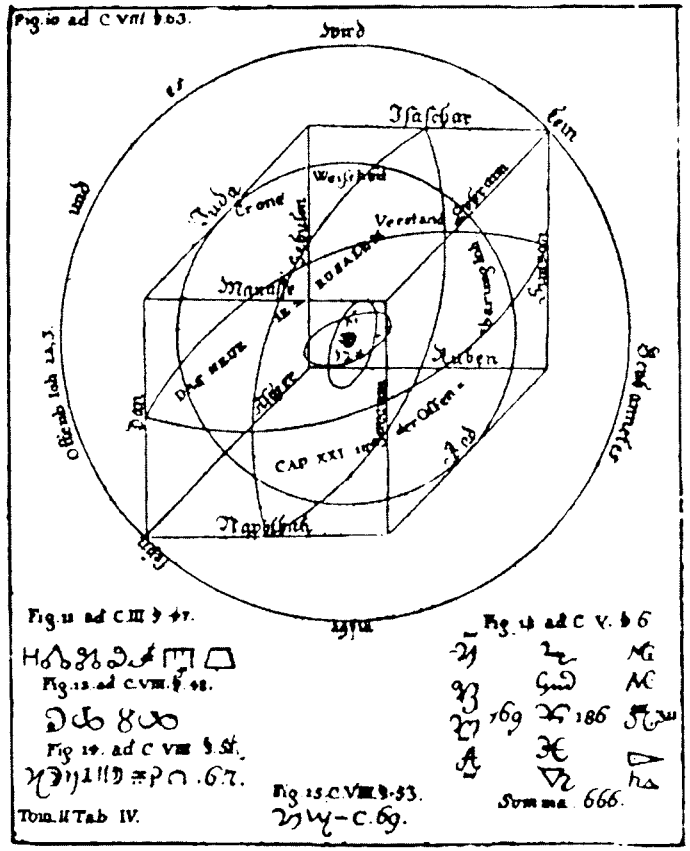

TABELA X, slike 10-15. Slika 10 prikazuje Novi Jerusalim u obliku kocke, s imenima dvanaest plemena Izraelovih napisanih na dvanaest ivica kocke. U centru je Božje oko. Reči oko spoljašnjeg kruga su iz *Knjige Otkrivenja*. Slike 11, 12, 13, 14 i 15 su verovatno šifarski simboli anđela nevolja, imena Antihrista, potpisa vavilonske zveri i imena žene koja jaše na zveri bogohuljenja.

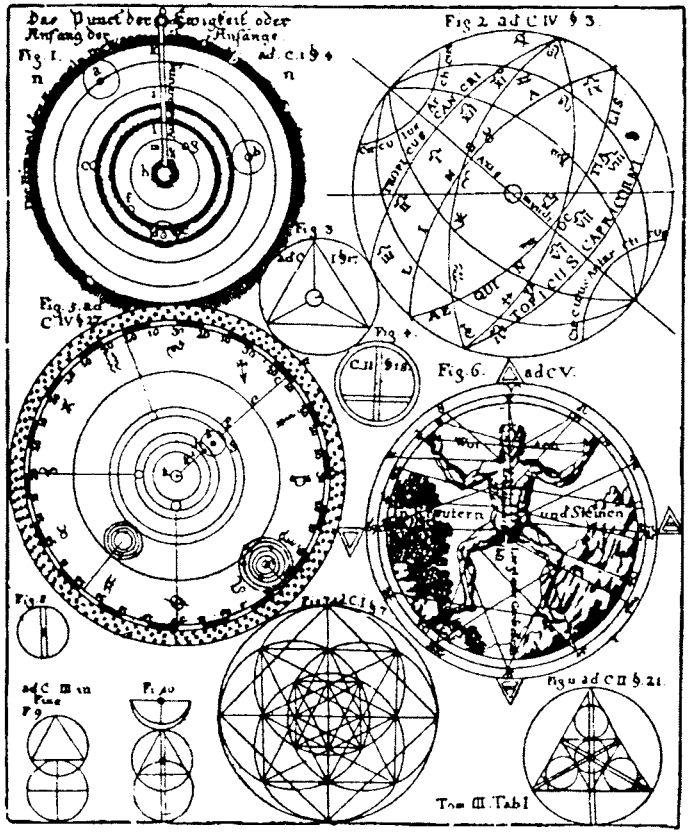

TABELA XI, slike 1.-11. Slika 1 je sunčev sistem prema *Postanju*. Slovo *o* na vrhu poluprečnika kruga je tačka Večnosti – Početak Početaka. Čitav prečnik je izliv Boga, koji se najpre manifestuje na nebu nebesa – Šamajimu, regionu u kojem ljudsko razumevanje ne može da funkcioniše. U prostoru između *k* i *i* su nebesa Saturna, Jupitera i Marsa; između *l* i *m*, nebesa Venere i Merkura; između *m* i *h*, nebesa sunca. Slovo *e* je mesec, krug – zemlja.

Slika 2 je globus zemlje i prikazuje kuće i znakove zodijaka. Slika 3 je znak Univerzalne Žive (Božanski Život) u svom trojednom aspektu *žive*, *sumpora* i *soli*. Slika 4 je istinska šalitra pročišćena živim krečom i lužinom. Slika 5 prikazuje tačan stepen ili ugao pozicija planeta, kao i pojedinačne fiksne zvezde u zodijaku. Slovo *a* je

sunce, a *b* je zemlja. Između *k* i *i* su krugovi Merkura i Venere; između *g* i *h*, krugovi zemlje i meseca; između *f* i *e* i između *e* i *c*, Jupitera i Saturna; između *c* i *d*, je zvezdani pojas, ili zodijak. Slika 6 je Mikrokosmos, s planetama i znacima zodijaka koji odgovara različitim delovima njegovog oblika. Reči na slici glase: *Upoznaj samog sebe. U rečima, biljkama i kamenju leži velika moć.* Slika 7 je univerzalni znak iz kojeg su izvedene sve oznake. Slike 8, 9, i 10 ostavljene su čitaoci da ih protumači. Na slici 11 je zračeća Univerzalna Živa.

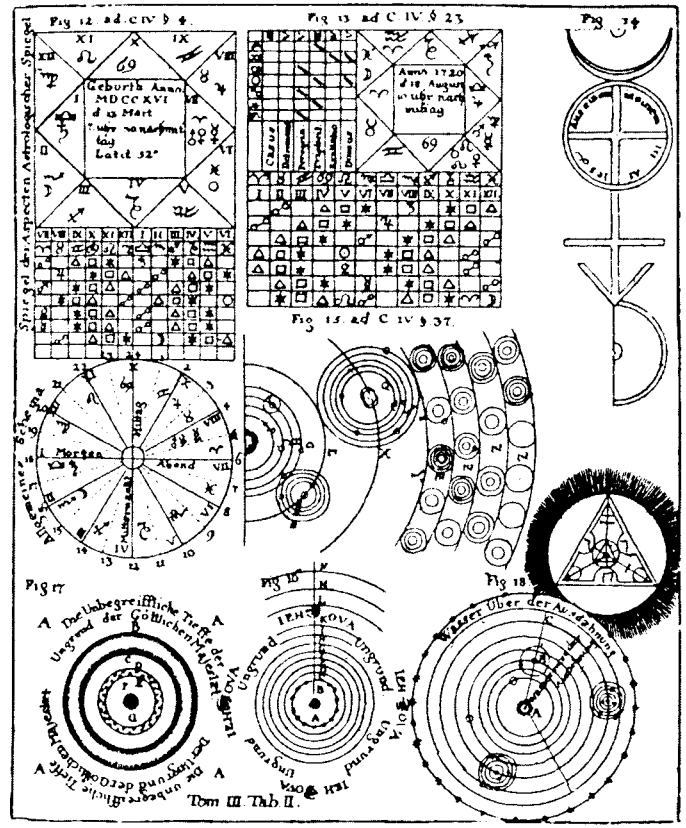

TABELA XII, slike 12-19. Slika 12 se naziva *Ogledalo Astroloških Aspekata*. Ispod nje je astrologov točak. Slika 13 je slična slici 12. Slika 14 je tajna alhemijska formula. Reči oko kruga glase: *Iz jednog je sve u svemu*. Slika 15 je neuspeli pokušaj da se prikažu uporedne veličine

sunaca i planeta i njihove međusobne udaljenosti. Slika 16 je sunčev sistem sa njegovim unutrašnjim i duhovnim nebesima. *AB* je sunčev sistem; *C* je sfera fiksnih zvezda; *D*, *E*, *F* i *G* su sistemi duhovnih svetova; *H* je presto živog Boga; *J*, *K*, *L*, *M* i *N* su Veliko Izvan, nemerljivo.

Slika 17 prikazuje stvaranje sunčevog sistema iz prstena Božanske Večnosti. Četiri slova *A* su Bezdan, *B* je prva objava Boga iz Bezdana, a *C*, *D*, *E*, *F* i *G* su nastali od te objave. *C* i *D* predstavljaju duhovne hijerarhije; *D* i *E*, više svetove, ili sazvežđa; *E* i *F*, udaljenost od Jupitera do viših svetova; *F* i *G*, sunčev sistem sa planetama i njihovim nebesima; *B* i *C*, presto Hrista.

Slika 18 opisuje razdvajanje, prema *Postanju*, voda iznad svoda nebeskog (*D*) od voda ispod svoda (*A*, *B* i *C*). Slika 19 je živa filozofa, esencijalna za materijalnu egzistenciju.

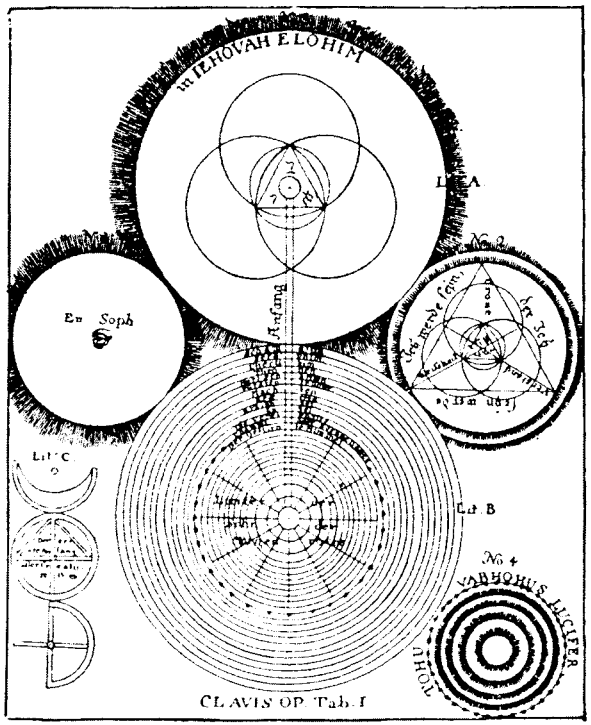

TABELA XIII, slike 1-4

Slika 1 je *Ain Soj*. Neshvatljivi Bezdan Božanskog Veličanstva, beskrajno izviranje, neograničeno u vremenu i prostoru. Slika 2 simbolizuje tri Božanska Načela – Oca, Sina i Svetog Duha. Oko trougla je napisano: *Ja ću biti ono što ću biti*.[5] U gornjem uglu trougla je reč *Kruna*, u levom uglu, *Mudrost*, a u desnom, *Razumevanje*. Slika 3 predstavlja Trojstvo sa njegovim izlivanjem. Reči iznad gornje sfere su: *Otkrivenje Božanskog Veličanstva u Jahveu Elohimu*. U donjim krugovima nalaze se imena Hijerarhija koje kontrolišu niže svetove. Reči unutar kruga zvezda glase: *Lucifer, Sin jutarnje Aurore*. Slovo *C* predstavlja Univerzalnu Živu. Reči unutar kruga glase: *Prvi početak svih stvorenja*. Slika 4 predstavlja prebivalište Lucifera i njegovih anđela, Haos o kojem se govori u *Postanju*.

5 To su, zapravo, reči kojima Gospod odgovara kada ga Mojsije upita za ime (*Izlazak* 3:14), koje u prevodu sa hebrejskog na grčki, latinski i druge jezike.

TABELA XIV, slike 5, 7, 8.

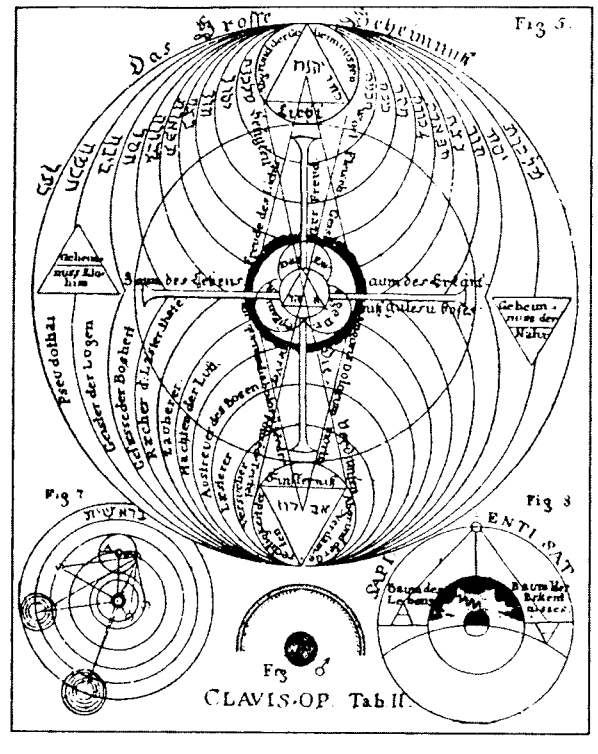

Slika 5 prikazuje trougao trojednog Božanstva u središtu krsta. Na levoj strani je mali trougao u kojem su reči *Elohimove Tajne*, a na desnoj je drugi, u kojem je upisano *Tajne Prirode*. Na horizontalnim kracima krsta su reči *Drvo Života* i *Drvo Poznanja Dobra i Zla*. Dijagram objašnjava preklapanje duhovnih i paklenih sila u stvaranju univerzuma. Slika 7 je nazvana *Put u Raj*. To verovatno ukazuje na položaje sunca, meseca i planeta u trenutku njihove geneze. Slika 8 je zemlja pre potopa, kada ju je navodnjavala magla,

slično srpskim prevodima, glase: „Ja sam onaj što jeste" (Daničićev prevod), ili: „Ja sam onaj koji jesam" (prevod dr Bakotića). Na ovoj tabeli, odnosno u Holovom prevodu na engleski, ta je rečenica data u futuru: „*I Shall Be That I Shall Be*", što je bliže značenju iz hebrejskog teksta. Jahveov odgovor na hebrejskom je: אֶהְיֶה אֲשֶׁר אֶהְיֶה, gde je hebrejski glagol היה (biti) konjugovan u imperfektno stanje (blisko budućem vremenu). (Nap. prev.)

ili para. Reči sa leve strane su *Drvo Života*, a sa desne strane, *Drvo Poznanja Dobra i Zla*. Dijagram sa simbolom Marsa je posvećen razmatranju duge.

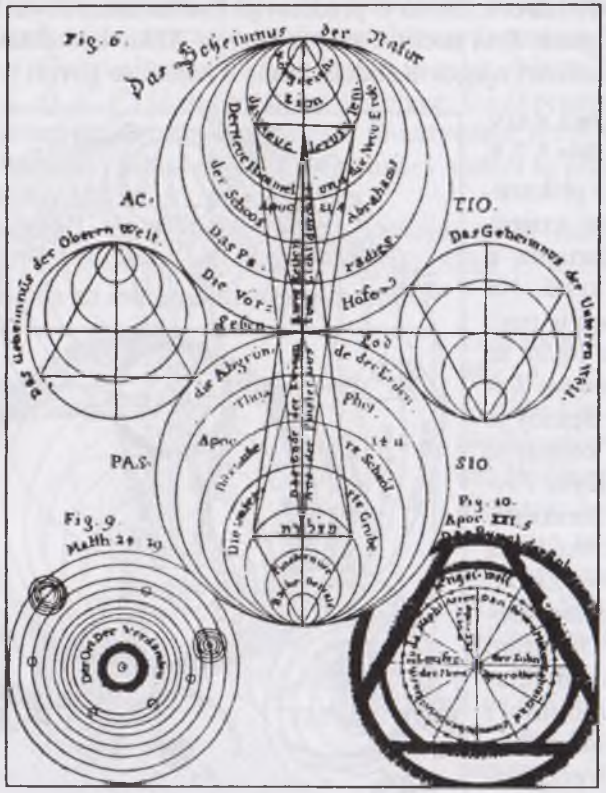

TABELA XV, slike 6, 9, 10. Slika 6 je slična slici 5, a nazvana je *Tajna Prirode*. Zanimljivi dijagram su prikazani na obe strane centralne figure, svaki sastavljen od trougla s krugovima koji zrače iz njegovog temena. Dijagram na levoj strani nazvan je *Tajna Gornjeg Sveta*, a onaj na desnoj strani, *Tajne Podzemlja*.

Slika 9 je sunčev sistem. Oko središnjeg dela su reči *Mesto Prokletih*. Slika 10 prikazuje tačku, odnosno tačku odmora, okruženu trouglom u kojem je upisan krug koji sadrži imena dvanaest plemena Izraelovih. Ona predstavlja završetak procesa obnove i dovršenje Velikog Dela.

ILUSTRACIJE U BOJI

Deo ilustracija koje je za prvo izdanje knjige TAJNA UČENJA SVIH EPOHA, iz 1928. godine, uradio August Knap (*J. Augustus Knapp*)

GRUPA SVETSKIH RELIGIJA

Precrtano iz *Lenoir; La Franche-Maconnerie*

Na levoj strani slike stoji Muhamed, koji podignute drži stranice iz *Kurana*; njegovo levo stopalo je na statuui koju je srušio. Iza Muhameda, Nebeski Bik – koji označava sazvežđe Taurus – svojim rogovima otvara „Jaje Godine". Dole desno je bareljef persijskog Boga Sunca, Mitre, u poližaju koji označava pobedu sunca nad Nebeskim Bikom na dan drevnog prolećnog ekvinocija. U središtu stoji Veliki sveštenik Izraela, čija desna ruka obuhvata osnovu sedmokrakog svećnjaka – mojsijevskog simbola Planetarnih Upravitelja sveta. Desno od njega je kip zlatnog teleta, a levo, ogrnute figure grčkih mistika, koji nosi tronožac u kojem gori žrtvena vatra. Iza bika Apisa, krunisanog Mesečevim globusom, i oca Nila, koji nosi rog izobilja i izliva vodu života iz svoje urne, pomaljaju se piramide – veliki egipatski hramovi inicijacija. U oblacima, na levoj strani, nalazi se sedeća figura Jupitera Amona, koji vitla plamenom munjom i ima rogove, da označi kako poseduje atribute zodijačkog ovna. Na nebesima se pojavljuje misterija *Apokalipse*. Četiri stvorenja iz Jezekiljeve vizije okružuju oltar na kojem je knjiga sa sedam pečata i Jagnje Božje. Na gornjoj levoj strani je traka zodijaka. Sazvežđa Taurus, Arijes i Pisces predstavljaju zvezdane uticaje, koji se – prema drevnima – spuštaju na zemlju i odgovorni su za osnivanje religijskih i filozofskih institucija koje su ovde navedene.

HERMES STOJI NA LEĐIMA TIFONA

Hermes, kao personifikacija Univerzalne Mudrosti, ovde je prikazan s nogom na leđima Tifona, pobeđenog zmaja neznanja i izopačenosti. Tifon, proždirač duša, označavao je, za egipatske inicijate, donji svet što guta duhovnu prirodu pojedinca, koji je, kao nesavršen, prisiljen da se spusti iz viših sfera i ponovo rodi u fizičkom univerzumu. Dakle, biti progutan od strane Tifona označava proces ponovnog rođenja, od kojeg se čovek može osloboditi samo savladavanjem svog smrtnog neprijatelja.

U jednoj ruci Hermes nosi kaducej, krilati štap oko kojeg su isrprepletene dve zmije koje se bore; u drugoj, besmrtni Smaragd, na čijoj površini je izbočenim slovima ispisana suština filozofije. Lik nosi drevnu egipatsku zidarsku kecelju, prema mustri koju je otkrio Belconi (*Belzoni*), ugledni egiptolog. U dva mala kruga su obrasci i simboli najuže povezani sa Hermesom. U gornjem krugu je ibis, čije čudne karakteristike su uzrokovale da bude posebno povezan s medicinskim umećem. Egipatski sveštenici su u obredima inicijacije nosili maske u obliku glave ibisa, označavajući na taj način da predstavljaju atribute Tota, ili Hermesa. U donjem krugu je pas, životinja koja je, zbog svoje inteligencije i odanosti, uvek povezivana sa Hermesom. Na Hermesovom čelu nalazi se ureus, tajni simbol sazvežđa Skorpio, koji predstavlja regeneraciju iste one snage što u obliku zmaja leži bespomoćna pod njegovom nogom. Skarabej, na Hermesovom srcu, predstavlja prisustvo duhovne i regenerativne svetlosti u njegovoj duši; okovratnik svojim krugovima simbolizuje orbite nebeskih tela. Tri kraka na Tifonovom repu, koja se završavaju vrhovima strela, označavaju tri destruktivna izraza univerzalne energije – mentalno, moralno i fizičko izopačenje. Čitav dijagram označava ovladavanje kroz regeneraciju tela, prosvetljenje uma i transmutaciju emocija.

IDEALIZOVAN PRIKAZ ATLANTIĐANSKOG MISTERIJSKOG HRAMA

U *Kritiji* Platon detaljno opisuje božanske temelje Atlantiđanskog carstva, izvorno poznatog kao Posejdonida. Zlatno doba sačuvano u mitu i legendi, kada su bogovi hodali s ljudima, prikazuje zenit atlantiđanske civilizacije. Polubogovi drevnog sveta bili su Atlantiđani, kojima svi civilizovani narodi duguju neprocenjivu zahvalnost. U Britanskom muzeju nalazi se izuzetan dokument – poznat kao *Troano manuskript* – koji su pre više od 3.500 godina napisali Maje sa Jukatana; u njemu je sadržan autentičan izveštaj o kataklizmi koja je potopila kontinent Atlantidu. U tom neprocenjivom dokumentu je sledeći izveštaj, prema prevodu Le Plonžona:

> „U 6. godini Kana, na dan 11. Mulaka, meseca Zak, došlo je do užasnog zemljotresa, koji je, bez prekida, trajao sv[illegible]do 13. Čuena. Zemlja brežuljaka Blata, zemlja Mu, bila je žrtvovana; p[illegible]je dva puta preokrenuta, jedne noći je iznenada nestala, a basen je nep[illegible]no protresala vulkanska sila. Zatočenost je prouzrokovala da zemlji[illegible]nekoliko puta potone i izroni na raznim mestima. Konačno, površina [illegible]redala i deset zemalja se otcepilo i rasulo; u nemogućnosti da izdrže s[illegible]konvulzije, potonule su sa svojih 64.000.000 stanovnika."

Pre no što je atlantiđanski kontin[illegible]potopljen, inicijati Atlantiđanskih Misterija, noseći sa sobom tajne doktri[illegible]sto im behu poverene na čuvanje, iselili su se u Egipat i druge delove zem[illegible]gde su mogli da budu sigurni od predstojeće katastrofe. Tako je njihovo [illegible]o učenje – sa svojom neprocenjivom vrednošću za nastupajuće epohe [illegible]o sačuvano. Ustanovili su centre učenja i, onima koje su smatrali dosto[illegible]a da ga prime, objavili kod, odeven u jezik simbolike.

SAISKA IZIDA

„Ja sam Izida, gospodarica čitave zemlje: Uputio me je Hermes i s Hermesom sam izmislila pisma naroda, kako ne bi svi pisali istim slovima. Dala sam čovečanstvu njegove zakone i odredila ono što niko ne može promeniti. Ja sam najstarija ćerka Kronosa. Supruga sam i sestra kralja Ozirisa. Ja sam ona koja se uzdiže u psećoj zvezdi. Ona sam koju nazivaju boginja žena. (...) Ja sam ona koja odvaja nebo od zemlje. Ja sam zvezdama postavila njihove putanje. Ja sam izumela pomorstvo. (...) Spojila sam ljude i žene. (...) Ja sam odredila da deca vole starije. Zajedno sa bratom Ozirisom, učinila sam kraj kanibalizmu. Ja sam uputila čovečanstvu u misterije. Poučavala sam da se poštuju božanske statue. Uspostavila sam delokruge hramova. Svrgla sam tirane s vlasti. Uzrok sam ljubavi muškaraca prema ženama. Učinila sam da pravda bude jača od srebra i zlata. Ja sam razlog što se istina smatra lepom."

[Videti Ermanov (*Adolf Erman*)
Priručnik o egipatskoj mitologiji (*Handbook of Egyptian Religion*)]

Lice i obris Izide bili su prekriveni velom od grimiznog platna, što simbolizuje neznanje i emocionalnost, koji zauvek stoje između čoveka i istine. Izida podiže svoj veo i otkriva se iskrenim i mudrim istraživačima, koji nesebično, ponizno i uporno nastoji da shvate tajne što ih okružuju u univerzumu. Svi kojima se ona otkrije upozoravaju se da ne govore o misterijama koje su videli. Velika opomena od Mudraca bila je: „Ako znaš, ćuti." Vulgarnim i profanim, nevernim i nezainteresovanim, ona ne otkriva svoje lice, jer oni ne mogu shvatiti tajne procese nevidljivih svetova.

KONSULTOVANJE DELFSKOG PROROČIŠTA

Mada se tronožac i njegova osnova, kako su ovde prikazani, razlikuju od opisa nekolicine autora, načinjen je pokušaj da se, što je bliže moguće, prati simbolika skrivena u alegoriji o proročištu. Delfske Misterije koristile su proročište kao glavni simbol, koji je pre duhovna, ezoterijska misterija, nego istorijska, pa je taj aspekt stoga nebitan za proučavaoca simbolizma.

Dok je duh, koji je obitavao u isparenjima što su se neprekidno uzdizala iz pukotine, ulazio u telo sveštenice, tronožac je vibrirao, kao da je više puta žestoko udaren. Čulo se glasno zvečanje, koje je odjekivalo kroz pećinu. Što je demon više obuzimao sveštenicu, buka je postajala glasnija, a zvečanje i treskanje nisu prestajali sve dok duh ne bi oslobodio Pitiju. Tri nogara tronošca simbolizuju tri vremenska razdoblja koja kontroliše Apolon, naime, prošlost, sadašnjost i budućnost. Prostor koji ograničavaju nogari tronošca oblikuje sveti pitagorejski tetraedar, sa proročnicom koja sedi na njegovom vrhu. Kao što je delfska sveštenica bila smeštena u vazduhu, iznad provalije proročišta, a držala su je samo tri vitka nogara sa kandžama na krajevima, tako i duhovnu prirodu čoveka iznad provalije zaborava drže tri zlatne niti Božanske moći. Na tronošcu se pojavljuje Apolonovo lice, a oko njegove osnove je obmotana zmija, kao simbol Pitona, čije telo, koje truli, leži ispod delfskog svetilišta.

VELIKA ROZENKROJCERSKA ALHEMIJSKA FORMULA

Precrtano iz
Museum hermeticum reformatum et amplificatum

U nebesima, okruženi kako spoljašnjim tako i unutrašnjim oreolom i hijerarhijama nebeskih bića, nalaze se sjajni simboli Svetog Trojstva: hvhi (Otac?), Jagnje (Sin) i golubica (Sveti Duh). Odgovarajuća dostojanstva nebeskih horova određena su brojem i rasporedom njihovih krila. Slava Božanstva i nevidljivog sveta skrivena je od niže kreacije linijom i, delom, krugom zvezdanog neba, koje je zaklonjeno oblacima. Pet ptica – vrana (Saturn, olovo), labud (Jupiter, kalaj), petao (Mars, gvožđe), pelikan (Venera, bakar) i feniks (Merkur, živa) – zauzimaju polukrug, direktno unutar trake zvezdanog neba. Gornju polovinu plavog kruga, koji sadrži pet planetarnih znakova, zauzimaju znakovi zodijaka. U zelenom krugu su reči: „Solarna godina, zvezdana godina i godina vetrova"; u žutom krugu: „Živa mudraca, telesna živa i obična, ili vidljiva, živa"; u narandžastom krugu: „Zapaljivi sumpor, stabilni sumpor i isparljivi, ili eterični, sumpor"; u crvenom krugu: „Elementarna so, zemaljska so i centralna so", a u ljubičastom krugu: „Četiri vrste vatre potrebne su za delo." U belom centralnom trouglu je oznaka solarne žive.

Čitav gornji deo slike je ezoterični dijagram ustrojstva trostrukog duhovnog sunca. U donjem prvom planu je brdo na kojem raste više stabala, a svako nosi simbol alhemijske supstance. (Za detalje pogledati Tabelu alhemijskih simbola Bazila Valentina, u poglavlju TEORIJA I PRAKSA ALHEMIJE, strana 713.) Dole desno, predstavljen noćnom scenom, nalazi se niži svet, dok je viši svet, predstavljen dnevnom scenom, dole levo. Tako je voda simbolizovana desnom, a vatra levom stranom slike. Pod krilima feniksa su dva kruga u kojima su simboli vatre i vazduha; pod krilima orla su dva kruga sa simbolima zemlje i vode. Ljudske figure, muška i ženska, obe zlatnim lancem povezane sa višim svetom, koje na svojim telima nose simbole stvaralačkih sila, predstavljaju božanske (muška figura) i ljudske (ženska figura) principe u svakom stvorenju. Duh i volja su predstavljeni goropadnim lavom; duša i intuicija – jelenom, koji ima dvanaest zvezdanih svetlosti na rogovima i nosi trolist, kao simbol trostruke podeljenosti svih prirodnih stvari.

U središtu slike je prikaz filozofske ravnoteže i ostvarenja *magnum opusa*. Lav sa dva tela naglašava iniciranome neophodnost konačnog sjedinjenja svih raznolikih delova, kao i to da su svetlost i tama (simboli svih prirodnih suprotnosti) dva tela s jednom glavom. Na tom čudnom stvorenju, koje je proizvod njegovog umeća i koje simbolizuje pomirenje naizgled nepomirljivih elemenata, stoji alhemistički filozof. Zvezde na njegovoj odori otkrivaju svetlu prirodu pročišćenog i regenerisanog adepta, a on sekirama (prosvetljenim intelektom) uništava iluziju svetlosti i tame, te ujedinjuje različite, raspršene delove kosmosa, oblikujući na taj način filozofskog androgina. U *Hermetičkom muzeju* je uz ovu sliku priložen sledeći citat: „Rečju Gospodnjom uspostavljena su nebesa, a njihovi domaćini dahom iz usta Njegovih. Duh Jahvea ispunio je pustaru. Sve stvari su zadovoljne Tvojom dobrotom, o Gospode. Kada odvratiš Svoje lice, one se uznemire. Kada odvratiš Svoj Duh, one umiru i ponovno se vraćaju u prašinu. Kada pružiš Svoj Duh, one su stvorene i obnavlja se lice zemlje. Tvoja slava je za veke vekova." U *Hermetičkom muzeju* je, uz ovu sliku, priložen takođe i slobodan prevod Hermesove Smaragdne table (q.v.).

Samo se dubokom kontemplacijom i upoznatošću s načelima srednjovekovne alhemije može otkriti istinski duh hemijskog misticizma. Na priloženoj slici je prikazan potpuni ključ za regeneraciju metala, transmutaciju zemaljskosti u nebeski sjaj, kao i misterija generacije, koju su učenjaci dvadesetog veka tako žalosno i neuko protumačili.

PITAGORA IZ KROTONA

Iako je dubinom svojih filozofskih dedukcija Pitagora nadmašio Platona, transcendentalni elementi u njegovim doktrinama isprovocirali su podsmeh savremene materijalističke nauke. Isuviše olako svet je prešao preko dostignuća prvog „filozofa“, kojem duguje za tako puno osnovnih matematičkih, muzičkih i astronomskih teorema. Proučavalac grčke filozofije je u dvadesetom veku naučen da Pitagorino ime povezuje sa takvim detinjastim pitanjima kao što su njegova zlatna golenjača i njegova zabrana jedenja pasulja! Protiv Pitagore se takođe uzima i to što je svoja predavanja držao iza zavese, propovedao u alegorijama i zagonetkama, a svoje naučne spoznaje otkrivao samo onim iniciranim učenicima, koji su mnogo godina proveli u samodisciplini. Njegovi površni kritičari, međutim, nisu uzeli u obzir način na koji je Pitagora stekao golemo bogatstvo apstraktnog učenja. Misterije Grčke, Egipta, Persije i Indije su bez izuzetka obavezivale svoje inicijate na nepovredivost tajnosti. Prihvativši obveze tih društava, Pitagora je svoju čast mogao očuvati samo pridržavanjem njihovih pravila. Jamblih nabraja 218 muškaraca i 17 žena među najčuvenijim pitagorejskim filozofima. Stoga je evidentno da je Pitagora svoje tajne otkrio znatnom broju osoba – verovatno svima za koje je osetio da mogu da ih shvate i da im njegovo znanje može biti od koristi. Još je moguće da pitagorejska doktrina matematičke filozofije bude prihvaćena kao jedini sistem mišljenja sposoban da se nosi sa zagonetkom postojanja.

STAREŠINA DANA

U *Većem Svetom Skupu* je o Starešini Dana (Najdrevnijem od Drevnih) napisano da je On Najskriveniji od Skrivenih, Največniji od Večnih, Misterija nad Misterijama i da je, kroz Njegove simbole, spoznatljiv i nespoznatljiv. U *Zoharu* se za Njegovu odoru kaže da je bela, ali je ovde prikazana kao crvena, kako bi označila odeću Božanstva koje sudeluje u prirodi kosmičke aktivnosti. Za lice mu je rečeno da je ogromno, svetlo i strašno. On sedi na prestolu od plamene svetlosti, a bljeskovi vatre podležu Njegovoj volji. Bela svetlost koja struji sa Njegove glave obasjava četiri stotine hiljada svetova. (Neki tekstovi kažu četrdeset hiljada viših svetova.) Sjaj te svetlosti biće dat pravednima, koji se nazivaju „sveti plodovi Sefirotskog Drveta“. Trinaest hiljada mirijada svetova dolazi u svetlost iz Njegove lobanje, iz koje izlazi tajanstvena rosa što ima snagu da duhovno mrtve probudi u večni život. Proglašeno je da je dužina „Velikog Lica“ tristasedamdeset hiljada mirijada svetova, pa je stoga nazvano „Dugo Lice“. Najdrevniji od Drevnih izgleda kao Najstariji od Starih, koji je bio pre početka i čiji presto stoji na nebeskom svodu. Voljom Najstarijeg od Starih nastalo je „Kratko Lice“, ili stvaranje, koje je kočija Svetinje nad Svetinjama. Kosa i brada Najdrevnijeg od Drevnih pružaju se do najudaljenijih delova univerzuma. Sa Njegove lobanje visi hiljadu hiljada mirijada, sedam hiljada i petsto kovrdžavih vlasi, koje nisu zamršene ukoliko nema konfuzije, a u svakoj kovrdži je četiri stotine i deset pramenova kose, koji skupa i pojedinačno zrače u četiri stotine i deset svetova. U šupljini Njegove lobanje je vazdušna opna vrhovne skrivene Mudrosti, a Njegov mozak proteže se i napreduje duž trideset dve staze. Iz brade Najdrevnijeg od Drevnih izbija trinaest izvora, a iz Njegovih ruku teku Majčinski i Očinski zraci, pomoću kojih nastaje postojanje. Glava Najdrevnijeg od Drevnih je rascepljena, poput Zevsove, kako bi mudrost, u obliku Atene, iz nje mogla da se rodi.

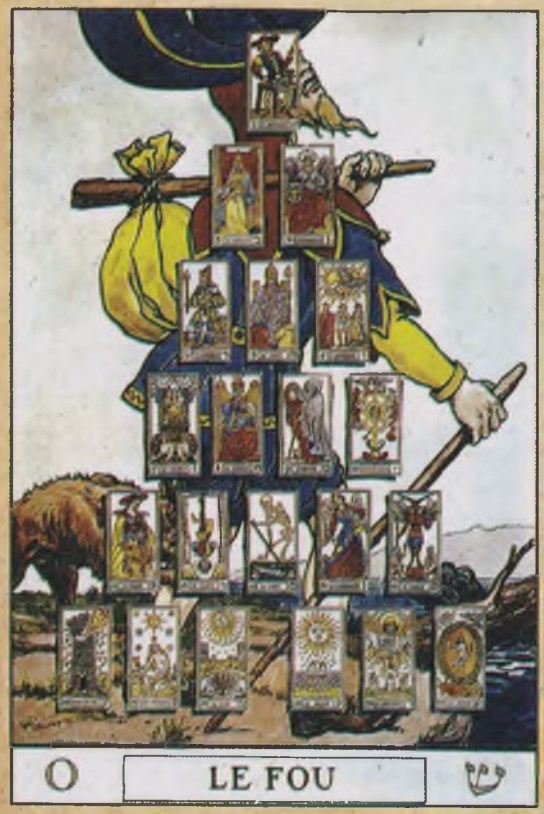

RASPORED VELIKIH ADUTA U TAROTU

Tarot sačinjava špil od 78 čudno ukrašenih karata, čije poreklo i vreme nastanka nisu sigurni. Špil je podeljen na dva opšta dela, od kojih veći sadrži 56 karata – nazvanih mali aduti – a manji, 22 karte – nazvane veliki aduti. Mali aduti su dalje podeljeni u četiri boje – od po 14 karata – donekle nalik onima u savremenim kartama za igru. Četiri boje nazivaju se Štapovi (Trefovi), Mačevi (pikovi), Pehari (Herčevi) i Dinari (Karoi). Numerisane karte svake boje penju se od asa do 10, a njihove nazive pokazuju grupe njihovih odgovarajućih simbola, kao 6 Štapova, 4 Pehara, 9 Dinara, ili 3 Mača. Dvorske karte, po četiri u svakoj boji, nazvane su Kralj, Kraljica, Vitez i Paž. Kraljevi i Kraljice su obično prikazani kako sede, Vitezovi na konjima, a Paževi kako stoje. Svako od njih nosi simbol svoje boje.

Veliki aduti su takođe podeljeni na dva dela, od kojih se jedan sastoji od 21 karte, obično numerisane, a drugi od jedne karte, nenumerisane, ili označene nulom. Usvojen redosled 21 karte, sa njihovim imenima, je sledeći:

(1) *Žongler*, (2) *Velika Sveštenica*, ili *Ženski Papa*, (3) *Carica*, (4) *Car*, (5) *Papa*, (6) *Ljubavnici*, ili *Brak*, (7) *Kola*, (8) *Pravda*, (9) *Pustinjak*, (10) *Točak Sreće*, (11) *Snaga*, (12) *Obešeni Čovek*, (13) *Smrt*, (14) *Razboritost*, (15) *Đavo*, (16) *Nebeska Vatra*, (17) *Zvezda*, (18) *Mesec*, (19) *Sunce*, (20) *Suđenje* i (21) *Svet*. Nenumerisana karta, na kojoj su na slici ostale raširene, nazvana je *Luda*.

DVORIŠTE TABERNAKLA

Mada je religija ranih Izraelićana neprijateljski kritikovana, oni koji su je nipodaštavali propustili su da razmotre vreme i okruženje čiji je ona bila prirodan i dosledan proizvod. Nemoguće je suditi o jednoj civilizaciji, poredeći je sa drugom, koja je od nje u vremenu veoma udaljena. Savremeni svet mnoge drevne prakse smatra okrutnim i divljačkim, a svakodnevno je kriv zbog zločina koji bi bili jednako odvratni senzibilitetu drevnih naroda! Ni u jednom trenutku većinu sveta nisu činili ljudi koji razmišljaju. Tek ponegde pojavljivao se intelekt koji je zaista pokušavao da reši ne samo problem svoje vlastite sudbine, već i sudbine drugih. Ezoteričnu, duhovnu stranu svake religije čini lep, human i transcendentan kod, koji mogu shvatiti samo oni koji su se uzdigli iznad nivoa prozaičnog i konvencionalnog. Vekovima je čovek služio „slovu zakona“, ne shvatajući da *„slovo ubija, a duh daje život“*.

Za pravog učenjaka i mistika, *Stari zavet* je beskrajan izvor inspiracije. Za intelektualca, povod je za beskrajno razmatranje, te on raspravlja o datumima i mestima, potpuno previđajući uzvišenu istinu skrivenu ispod sirovih alegorija *Svetog pisma*. Onome ko temeljno shvati Misteriju Tabernakla nije potrebna druga religija, jer će postati jedno sa vidovljacima svih epoha. Dok korača svojim svakodnevnim životom, svaki čovek – sam sebi nepoznat – sveštenik je Tabernakla, jer, kao što je Jahve postavio sveštenike da održavaju red u Njegovoj kući, tako je i svaki pojedinac, na sličan način, postavljen da održava red u svom vlastitom, malom svetu. Priroda je Tabernakl, čovek je sveštenik, a jedini Bog svih naroda i svih ljudi prebiva u svakoj ljudskoj duši, iza vezenih zavesa „Svetinje nad Svetinjama“.

PARSIFAL I SVETI GRAL

U velikom hramu na Mont Salvatu stoji Parsifal, treći i poslednji kralj Svetog Grala, i uzdignut drži blistavi, zeleni Gral Putir i sveto koplje. Sa vrha koplja cure beskrajni mlazevi krvi. Ispred Parsifala kleči Kundri (Kundalini), zavodnica, koja, oslobođena čini zlog Klingsora, obožava svete relikvije Stradanja. O Misterijama Grala Hargrejv Dženings piše:

„Veće Vitezova, ili Braće Svetog Grala, ili Graela, bilo je odraz svete obaveze posvećene sakramentima, koje su držali zajedno kako veličanstveni tako i mistični rozenkrojceri. Oni su zaista bili čuvari velikih misterija. U tom smislu, tajanstvena i sveta 'podvezica' 'Najplemenitijeg Reda Podvezice' – prva u viteštvu – nije uopšte 'podvezica', već 'Nadglednik' (Igra rečima: podvezica je *„garter"*, a, ono što je ovde prevedeno kao *„nadglednik"*, Dženings namerno piše u iskvarenom obliku – *„garder"*. Nap. prev.), ili 'Stražar', najsvetiji čuvar natprirodne čestitosti nikoga drugog do najuzvišenije ženske ličnosti (naravno, u apstraktnom i čudesnom smislu), samog temelja hrišćanstva – 'pojasa' blažene i neporočne Device Marije, Kraljice Neba, koja, u svojoj nebeskoj čistoti, kao 'Majka Hristova', svojim pobedničkim stopalom, kroz sve prošle vekove i one koji će nastupiti, gazi Zmaja." [Videti *Falicizam* (*Phallicism*)]

Ključ za Misterije Grala biće jasan ako se u svetom koplju prepozna pinealna žlezda, sa njenom karakterističnom špicastom izbočinom, a u Svetom Gralu, hipofiza, koja sadrži misterioznu Vodu Života. Mont Salvat je ljudsko telo; kupola Hrama na njegovom vrhu je mozak, a Klingsorov dvorac, dole u mračnoj dolini, animalna priroda, koja mami vitezove (snage mozga) u vrt iluzije i izopačenosti. Parsifal, kao pročišćeni kandidat, postaje Gospodar svetih relikvija i svete nauke, koju one predstavljaju; Kundri, ispunivši svrhu svoga postojanja, umire u podnožju oltara, uz besmrtne reči: „Ja služim!"

ROZENKROJCERSKO RASPEĆE

Solarno raspeće je izvanredan primer astronomskog znanja koje je posedovao takozvani preistorijski svet. Albert Ros Parsons piše:

„U Heršelovom [ser Fridrih Vilhelm Heršel (nem. *Friedrich Wilhelm Herschel*, 1738–1822) – nemačko-britanski astronom i muzičar. (Nap. prev.)] tlocrtu univerzuma u ljudskom obliku, naš Sunčev sistem nalazi se u srcu nebeskog Božanskog Čoveka. Dakle, katastrofa u našem Sunčevom sistemu, kojim je ekliptika razdvojena od nebeskog ekvatora, je raspuknuće ili probadanje srca Božanskog Čoveka. Ekliptika i ekvator više se ne poklapaju i formiraju krst na kojem je Božanski Čovek prikucan u svemiru. Ta ideja bila je poznata hindusima i Platonu. Stoga je nastalo praistorijsko hrišćanstvo, religija o jagnjetu iz *Knjige Otkrivenja*, koje je ubilo utemeljenje sveta." [Videti *Novo svetlo iz Velike piramide* (*New Light from the Great Pyramid*)]

Ignorišući priču o raspeću u njenom doslovnom smislu, gnostici su u obzir uzeli samo njeno kosmičko značenje. U rozenkrojcerskom misticizmu se za Hrista Duha kaže da je uspostavio direktnu vezu sa zemljom kroz krv što ističe iz rana na rukama, nogama i boku Isusa. Krst, kao drevni simbol tajne doktrine, za iniciranog predstavlja onu božansku instituciju, koja, oslobađajući nebeskog čoveka od njegovog animalnog dela, ubacuje duhovnu prirodu u sferu Stvarnosti. Zbog toga se za krst može reći da je amblem filozofske smrti, a Misterije ne mogu postići svoj cilj sve dok svakog svog neofita ne navedu da pobedonosno prođe kroz krug patnje, smrti i vaskrsenja. Čitav postupak skriven je u simbolici grožđa. Kao što je jedan autor primetio, agonija u Getsimanskom vrtu je analogna gnječenju grožđa u vinskoj presi. Onaj ko shvati misteriju pričesnog pehara poseduje ključ za regeneraciju čoveka. Razapet, čovek prolazi kroz smrt na simbol života i postiže život na simbolu smrti. Raskid između Sopstva i ne-sopstva je na taj način potpun, a duh, koji se pojavljuje iz svoje čaure, ostavlja za sobom praznu ljušturu, kao znamenje svojih postignuća. Agonija Spasitelja, dakle, nije agonija smrti, već agonija rađanja. Misterija je razumljiva samo onome ko je pronašao svoj život, izgubivši ga.

KLJUČ ZA DANTEOVU *BOŽANSTVENU KOMEDIJU*

Precrtano iz *Dante, La Davina Commedia* (Torino, 1891)

U svom članku *Topografija Danteovog Duhovnog Sveta* (*The Topography of Dante's Spiritual World*), Čarls Alen Dinsmor (*Charles Allen Dinsmore*, 1860–1941) piše:

„On [Dante] smatrao je da je Zemlja okrugla, sa hemisferom kopna, u čijem središtu se nalazi Jerusalim. Druga hemisfera je prvobitno sadržavala kopno, ali se ono, kada se Lucifer bacio s neba i trebalo u njega da udari, 'prekrilo velom mora' i došlo na drugu stranu globusa, načinivši tako hemisferu kopna i hemisferu vode. Unutrašnjost zemlje takođe se povukla pred silazećim Luciferom, ostavljajući veliku konusnu šupljinu, koja se protezala od centra globusa do površine naseljene hemisfere. Praznina koju je zlo načinilo u svetu je prebivalište izgubljenih duša i podeljeno je na devet krugova, od kojih je sedmi ponovo podeljen na tri manja kruga, osmi na deset rovova, a deveti na četiri pojasa. U središtu zemlje, na mestu najudaljenijem od Boga, nalazi se Lucifer, glavom i telom u jednoj hemisferi, a nogama u drugoj, tako da su Vergilije i Dante, kada su skrenuli na njegovo bedro, prošli centar gravitacije i prešli iz jedne hemisfere u drugu."

U središtu vodene hemisfere stoji konusna planina, Čistilište, uzdužući se u obliku sedam stepenika. Na njenom vrhu je zemaljski Raj, ili Edenski vrt, gde Dante sreće Beatriče. Prema Božanstvenoj komediji, kako se duša uspinje uz sedam stepenika Čistilišta, tako se čisti od sedam smrtnih grehova, a zatim se uspinje kroz sedam sfera ptolomejskog univerzuma. Svakoj od planeta pripisana je po jedna od sedam vrlina. U osmoj sferi duša prima znanje o duhovnim istinama, a u devetoj, najvišoj, biva upijena u nebeske misterije.

ALHEMIJA I NJENI PREDSTAVNICI

❁

Umnožavanje metala ❁ Medalja cara Leopolda I ❁ Paracelzus od Hoenajma ❁ Ramon Ljulj ❁ Nikola Flamel ❁ Grof Bernard iz Treviza

❁

Da li je transmutacija baznih metala u zlato moguća? Da li je to ideja kojoj učeni savremenog sveta mogu priuštiti da se rugaju? Alhemija je bila više nego spekulativno umeće: bila je operativno umeće. Još od vremena besmrtnog Hermesa, alhemičari su tvrdili (i to ne bez potkrepljujućih dokaza) da mogu proizvesti zlato iz kalaja, srebra, olova i žive. Neodrživ je stav da bi galaksija briljantnih filozofskih i naučnih umova, koji su, tokom razdoblja od dve hiljade godina, potvrdili aktuelnost transmutacije i umnožavanja metala, mogla biti potpuno razumna i racionalna po pitanju svih drugih problema filozofije i nauke, ali beznadežno u zabludi po tom jedinom pitanju. Isto tako nerazumno je smatrati da bi stotine onih koji su izjavljivali da su videli i izveli transmutaciju metala mogle bili lakovernici, imbecili, ili lažovi.

Oni koji pretpostavljaju da su svi alhemičari bili mentalno poremećeni biće prinuđeni da u tu kategoriju ubroje gotovo sve filozofe i naučnike antičkog i srednjovekovnog sveta. Carevi, kneževi, sveštenici i obični građani bili su svedoci očiglednih čuda metamorfoze metala. Svako ima pravo da ostane neuveren pred postojećim svedočenjima, ali oni koji se podsmevaju izabrali su da ignorišu dokaze vredne razmatranja s poštovanjem. Mnogi veliki alhemičari i hermetički filozofi zauzimaju počasnu nišu u Dvorani Slave, dok njihovi mnogobrojni kritičari ostaju nepoznati. Nemoguće je pobrojati sve te iskrene tragaoce za velikim arkanumom Prirode, ali i njih nekolicina

biće dovoljno da se čitalac upozna sa superiornim tipom intelekta koji ih je zainteresovao za tu teško shvatljivu temu.

Među istaknutijim imenima su Tomas Norton (*Thomas Norton*), Isak Holandski (*Isaac of Holland*), Bazil Valentin (*Basilius Valentinus*) (koji je navodno otkrio antimon), Žan de Men (*Jean de Meung*), Rodžer Bekon (*Roger Bacon*), Albert Veliki (*Albertus Magnus*), Kversetanus Gerber (*Quercetanus Gerber*) (Arapin koji je kroz svoje spise doneo alhemijsko znanje u Evropu), Paracelzus, Nikola Flamel (*Nicholas Flammel*), Johan Fridrih Helvecijus (*Joannes Fridericus Helvetius*), Ramon Ljulj (*Ramon Llull*, ili *Raymond Lully*), Aleksandar Seton (*Alexander Sethon*), Mihael Sendivogijus (*Michael Sendivogius*, ili *Michał Sędziwój*), grof Bernard od Trevisa (*Count Bernard of Treviso*), ser Džordž Ripli (*Sir George Ripley*), Piko de Mirandola (*Picus de Mirandola*), Džon Di, Hajnrih Kunrat, Mihael Majer, Tomas Von, J. B. van Helmont (*Johann Baptista van Helmont*), Džon Hejdon, Laskaris (*Lascaris*), Tomas Čarnok (*Thomas Charnock*), Sinesije (*Synesius*) (biskup Ptolemaide), Morio (*Morieu*), grof di Kaljiostro i grof od Sen Žermena. Postoje legende o tome da su kralj Solomon i Pitagora bili alhemičari i da je ovaj drugi alhemijskim sredstvima proizvodio zlato korišćeno u njegovom hramu.

Objavljujući da je zlato hermetičara bilo realnost, Albert Pajk se slaže sa alhemijskim filozofima. On kaže:

> „Hermetička nauka je, kao i sve prave nauke, matematički dokaziva. Njeni rezultati, čak i materijalni, rigorozni su poput onih u ispravnim jednačinama. Hermetičko zlato nije samo istinska dogma, svetlost bez Senke, Istina bez primese laži, već je i materijalno zlato, pravo, čisto, najdragocjenije koje se može naći u rudnicima na zemlji."

Toliko o masonskom stanovištu.

Viljem i Meri su se zajedno popeli na engleski tron 1689. godine, u vreme kada kraljevstvo mora da je obilovalo alhemičarima, jer, tokom prve godine svoje vladavine, oni su ukinuli Zakon koji je proglasio kralj Henri IV u kojem je objavio da je *umnožavanje metala* zločin protiv krune. U delu dr Sigismunda Bakstroma, *Zbirka alhemijskih rukopisa* (*Collection of Alchemical Manuscripts*), nalazi se rukom pisana kopija Zakona koji su doneli Viljem i Meri, kopirana iz 30. poglavlja Velikog zakonika (*Statutes at Large*), za prvu godinu njihove vladavine. U Aktu se kaže:

> „Akt o ukidanju Zakona uvedenog u 5. godini vladavine kralja Henrika IV, pokojnog kralja Engleske, [u kojem] je bilo određeno, između ostalog, ovim rečima, ili u tu svrhu: 'da niko od sad pa nadalje ne sme umnožavati zlato ili srebro, ili koristiti umeće umnožavanja, a oni koji to učine biće kažnjeni zbog krivičnog dela.' I budući da su, od donošenja tog zakona, razne osobe, svojim proučavanjem, proizvodnjom i učenjem, stekle veliko umeće i savršenstvo u umetnosti taljenja i rafinisanja metala, te na druge načine poboljšavanja i umnožavanja metala i njihovih ruda, kojima ovo kraljevstvo veoma obiluju, kao i vađenja zlata i srebra iz istih, ali se ne usuđuju da koriste svoje veštine u ovom kraljevstvu, zbog straha od kazne kojom preti pomenuti zakon, već sprovode svoje umeće u stranim zemljama, to je veliki gubitak i šteta za ovo kraljevstvo. Stoga Kraljevo i Kraljičino najvrlije Visočanstvo propisuju, uz savet i pristanak duhovnih i vremenskih Lordova i Trećeg staleža u sadašnjoj parlamentarnoj skupštini, da se, od sada pa nadalje, pomenuti odeljak, član, ili rečenica, koji su sadržani u navedenom aktu, i svaka reč, tema i stvar sadržani u pomenutom odeljku ili rečenici, ukidaju, poništavaju, povlače i za navek čine nevažećim, a da se odredbe navedenog akta smatraju suprotnim svakoj mudrosti. Uslov će uvek biti, a to propisuju napred navedeni autoriteti, da svo zlato i srebro koji budu izdvojeni pomenutim umećem taljenja ili rafinisanja metala, kao i drugim načinima poboljšavanja i umnožavanja metala i njihovih ruda, kako je ranije navedeno, od sada pa nadalje, ne bude upotrebljavano ni za šta drugo, osim za uvećanje novca, a mesto njegovog odlaganja da budu kovnice novca njihovih Visočanstava, u London Taueru, gde će biti davana puna i istinska naknada za svo s vremena na vreme tako nabavljeno zlato i srebro, u skladu sa njihovom proverenom finoćom, i to za bilo koju veću ili manju težinu, a da ništa od zlata i srebra tako rafinisanih i nabavljenih neće moći da se koristi ili odlaže na bilo kom drugom mestu, ili mestima, unutar dominiona njihovih Visočanstava."

Nakon što je ova mera ukidanja stupila na snagu, Viljem i Meri su podstakli dalje izučavanje alhemije.

ALBERT VELIKI

Iz *Jovius, Vitae Illustrium Virorum*[1]

Albert de Grot[2] je rođen oko 1206, a umro je kada je imao 74 godine. O njemu je rečeno da je bio „*magnus* u magiji, *major* u filozofiji, *maximus* u teologiji"[3]. Bio je član dominikanskog reda i mentor sv. Tome Akvinskog u alhemiji i filozofiji. Pored ostalih pozicija dostojanstva koje je zauzimao, Albert Veliki bio je i biskup u Regensburgu. Beatifikovan je 1622. godine. Albert je aristotelovski filozof, astrolog i temeljan proučavalac medicine i fizike. Dok je bio mlad smatralo se da je mentalno ograničen, ali njegova buduća služba i posvećenost nagrađeni su vizijom u kojoj mu se ukazala Devica Marija i dala mu veliku filozofsku i intelektualnu moć. Nakon što je postao majstor magijstih nauka, Albert je počeo gradnju čudnog automata, koji je opskrbio moćima govora i misli. *Android*, kako su ga nazvali,

1 Paulus Jovije (lat. *Paulus Jovius*), odnosno Paolo Đovio, ili Paulo Jovio (it. *Paolo Giovio*, *Paulo Jovio*, 1483–1552) – italijanski lekar, istoričar, biograf i prelat. Najpoznatiji je kao autor čuvenih dela *Historiarum sui temporis libri XLV*, kolekcije biografija poznatih ljudi, *Vitae virorum illustrium* (1549–57) i knjige o ratnim podvizima, *Elogia virorum bellica virtute illustrium* (1554). (Nap. prev.)

2 Sv. Albert Veliki (nem. *Albert der Große*; lat. *Albertus Magnus*, c. 1206–1280), rođen kao Albert fon Lauingen, grof od Bolštata (*Albert von Lauingen Graf von Bollstädt*). Ovde upotrebljeno ime, *Albert de Groot*, je Albert Veliki na holandskom. Pored nadimka „*Magnus*" – „Veliki", nosio je i titulu *doctor universalis* – sveopšti učitelj. Bio je dominikanski fratar i biskup i najveći nemački filozof srednjeg veka, predstavnik visoke sholastike, dosledni aristotelovac; istovremeno je svesrdno proučavao alhemiju. Najčuvenije alhemijsko delo mu je *De rubus Metallicis et Mineralibus* (1214), koje je Evropom proširilo alhemijske činjenice i teorije. Bio je jedan od alhemičara kojima je pripisivano otkriće Kamena mudraca. U oblasti teologije, najvažnija dela Alberta Velikog su nedovršena *Summa Theologiæ* i *Komentari sentencija Petra Lombarda* (*Magister Sententiarum*). Menli Hol Alberta Velikog ne naziva svecem, pošto je ovoga kanonizovao tek papa Pije XI, 1931. godine, nekoliko godina nakon objavljivanja Holove knjige. (Nap. prev.)

3 Lat. *magnus*, *major*, *maximus* – veliki, veći, najveći (Nap. prev.)

bio je sastavljen od metala i nepoznate supstance odabrane u skladu sa zvezdama, a magijskom formulom i invokacijama bio je obdaren duhovnim kvalitetima; rad na njemu trajao je više od trideset godina. Sv. Toma Akvinski je uništio taj uređaj, smatrajući ga đavolskim mehanizmom, srušivši na taj način životno delo. Uprkos tome, Albert Veliki je sv. Tomi Akvinskom ostavio svoje alhemijski formule, uključujući (prema legendi) i tajnu Kamena Mudraca.

Jednom prilikom je Albert Veliki pozvao Viljema II, grofa Holandije i kralja Rimljana, na zabavu u vrtu usred zime. Tlo je bilo prekriveno snegom, ali je Albert pripremio raskošan banket na otvorenom u svom samostanu u Kelnu. Gosti su bili zaprepašćeni nepromišljenošću filozofa, ali čim su seli da obeduju Albert je izgovorio nekoliko reči i sneg je nestao, vrt se ispunio cvećem i pevanjem ptica, a vazduh je postao topao, prožet letnjim povetarcem. Čim je svečanost završena, na čuđenje okupljenih plemića, sneg se vratio. [Za detalje videti delo *Životi alhemističkih filozofa* (*The Lives of Alchemystical Philosophers*).[4]]

Dr Franc Hartman je prikupio pouzdane dokaze o četiri alhemičara koji su transmutirali bazne metale u zlato, i to ne jednom, već mnogo puta. Jedan od tih izveštaja je o kaluđeru Reda sv. Avgustina, po imenu Vencel Zajler[5], koji je u svom samostanu otkrio malu količinu misterioznog crvenog praha. U prisustvu cara Leopolda I, kralja Nemačke, Mađarske i Češke, on je transmutovao veće količine kalaja u zlato. Među ostalim stvarima koje je uronio u svoju misterioznu esenciju bila je i velika srebrna medalja. Onaj deo medalje koji je došao u dodir sa supstancom koja je proizvodila zlato transmutirao je u najčistiji kvalitet plemenitijeg metala. Ostatak je ostao srebro. O toj medalji dr Hartman piše:

> „Najmanje diskutabilan dokaz (ako pojave mogu bilo šta dokazati) o mogućnosti transmutacije baznih metala u zlato mogu videti svi koji posete Beč; to je medalja koja se čuva u komori Carske riznice, a kaže se da je tu medalju, prvobitno načinjena od srebra, alhemijskim putem delimično pretvorio u zlato isti onaj Vencel Zajler kojeg je kasnije car Leopold I imenovao za viteza i dao mu titulu *Wenzeslaus Ritter von Reinburg*."
>
> [*U pronaosu Hrama Mudrosti*
> (*In the Pronaos of the Temple of Wisdom*)]

4 Delo Frensisa Bareta iz 1815. godine. (Nap. prev.)

5 *Johann Wenzel Seiler* (1648?–1681) (Nap. prev.)

Prostorno ograničenje onemogućava dužu raspravu o alhemičarima. Kratka skica života njih četvorice trebalo bi da posluži kao prikaz opštih načela na kojima su radili, načina na koji su sticali svoje znanje i toga kako su ga koristili. Ta četvorica bili su Veliki Učitelji ove tajne nauke, a priče o njihovim lutanjima i težnjama, kako su ih zabeležila njihova sopstvena pera i njihovi savremenici, učenici hermetičkog umeća, fascinantne su poput bilo koje fiktivne romanse.

Paracelzus od Hoenajma

Najpoznatiji među alhemijskim i hermetičkim filozofima bio je Filip Aureolus Teofrast Bombastus fon Hoenajm. Taj čovek, koji je sebe nazivao Paracelzus, izjavio je da će se jednog dana svi lekari Evrope okrenuti od drugih škola i, sledeći njega, poštovati ga iznad svih drugih lekara. Prihvaćeno je da je Paracelzusov datum rođenja 17. decembar 1493. godine. Bio je jedino dete u porodici. I otac i majka bili su mu zainteresovani za medicinu i hemiju. Njegov otac bio je lekar, a majka nastojnica u bolnici. Još kao mlad Paracelzus se veoma zainteresovao za spise Isaka Holandskog[6] i odlučio je da reformiše medicinsku nauku svoga doba.

Kada je imao dvadeset godina započeo je seriju putovanja koja je trajala oko dvanaest godina. Posetio je mnoge evropskim zemlje, uključujući i Rusiju. Moguće je da je prodro i u Aziju. U Konstantinopolju su mu arapski adepti podarili veliku tajnu hermetičkog umeća. Svoje poznavanje Prirodnih duhova i stanovnika nevidljivih svetova verovatno je pribavio od indijskih bramina, sa kojima je u dodir došao bilo direktno, bilo preko svojih učenika. Postao je vojni lekar, a njegovo razumevanje i veština doneli su mu veliki uspeh.

6 *Isaac of Holland* (XV v.) – alhemičar o čijem je životu sačuvano veoma malo podataka. Kompilovao je dva traktata o alhemiji, jedan naslovljen *Opera Mineralia Joannis Isaaci Hollandi, sive de Lapide Philosophico* (1600), a drugi *De Triplici Ordine Elixiris et Lapidis Theoria* (1608). Oba su objavljena početkom XVII veka. U drugom od ovih traktata autor izlaže o unapređivanju baznih metala u *Sol* i *Lunu* (zlato i srebro) i daje preciznu ilustraciju posuda koje za to treba koristiti. (Nap. prev.)

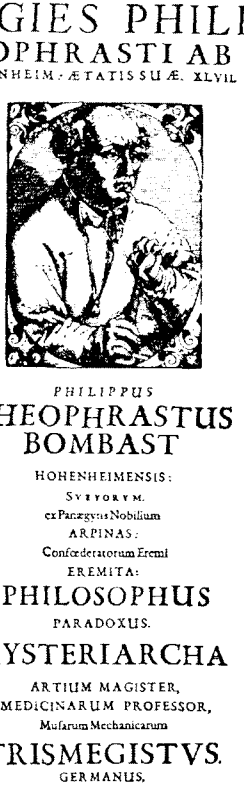

PARACELZUS

Iz The Complete Writings of Paracelsus of Hohenheim

U svom delu *Biographia Antiqua*, Frensis Baret Paracelzusovom imenu dodaje sledeće svojstvene titule: „Princ lekara i filozofa vatre; Veliki paradoksalni lekar; Švajcarski Trismegistos; Prvi reformator hemijske filozofije; Adept alhemije, kabale i magije; Odani sekretar Prirode; Majstor Eliksira Života i Kamena Mudraca" i „Veliki monarh hemijskih tajni".

Po povratku u Nemačku otpočeo je svoju dugo sanjanu reformaciju medicinskih umeća i nauka. Suprotstavljali su mu se na svakom koraku i nemilosrdno ga kritikovali. Njegov nasilni temperament i strahovito jaka ličnost su bez sumnje ubrzali mnoge oluje nad njegovom glavom, koje su možda mogle da se izbegnu da je on bio manje zagriženog stava. Oštro je napadao apotekare, tvrdeći da ne koriste odgovarajuće sastojke u svojim receptima i da ne uzimaju u obzir potrebe svojih pacijenata, već samo žele da se dokopaju zelenaške naknade za svoje izmišljotine.

Izvanredna izlečenja koja je Paracelszus obavio samo su mu stvorila neprijatelje koji su ga još žešće mrzeli, jer nisu mogli da ponove prividna čuda koja je on izvodio. On ne samo da je lečio bolesti

česte u njegovo doba, već je rečeno da je zaista lečio lepru, koleru i rak. Njegovi prijatelji tvrdili za njega da je on može sve osim da vaskrsava mrtve. Njegovi sistemi lečenja, međutim, bili su toliko heterodoksni da su ga njegovi neprijatelji, polako, ali sigurno, poražavali i iznova i iznova ga prisiljavali da napusti područja svoga rada i traži utočište tamo gde nije bio poznat.

Mnogo je kontroverzi u vezi Paracelzusove ličnosti. U to da je bio razdražljive prirode, nema sumnje. Njegova mržnja prema lekarima i ženama prerasla je u maniju; za njih nije imao ništa osim uvreda. Iz onoga što se može saznati, u njegovom životu nikada nije postojala ljubavna veza. Njegovi protivnici su mu uvek prebacivali zbog neobičnog izgleda i neumerenog sistema života. Veruje se da su njegove fizičke abnormalnosti možda odgovorne za veliki deo gorčine protiv društva koju je nosio kroz čitav svoj netolerantan i buran život.

Njegova poznata neumerenost donela mu je još više progona, jer se tvrdilo da je čak i tokom svoje profesure na Univerzitetu u Bazelu bio retko trezan. Takvu optužbu je teško shvatiti, s obzirom na čudesnu mentalnu jasnoću koja mu je uvek pripisivana. Ogromna količina spisa koju je načinio (svaki od tri velika toma štrazburskog izdanja njegovih sabranih dela sadrži po nekoliko stotina stranica) predstavlja monumentalnu kontradikciju pričama o njegovom prekomernom konzumiranju alkohola.

Nema sumnje da su mnogi od poroka za koje je optuživan bili izmišljotina njegovih neprijatelja, koji su, pošto im nije bilo dovoljno to što su unajmili ubice da ga ubiju, nastojali da ocrne svaku uspomenu na njega, nakon što su, iz osvete, prekinuli njegov život. Način na koji se Paracelzus susreo sa smrću je neizvesan, ali je o tome najverodostojniji izveštaj onaj koji kaže da je umro od indirektnih posledica tuče sa većim brojem ubica koje su unajmili neki njegovi neprijatelji, lekari, kako bi se oslobodili onoga koji je obznanio njihove obmane.

Malo je ostalo manuskripta pisanih Paracelzusovom rukom, jer je većinu svojih dela diktirao svojim učenicima, koji su ih zapisivali. Profesor Džon Stilmen Makson, sa Univerziteta Stanford, uspomeni na njega odaje sledeću počast:

> „Kakav god da bude konačan sud o relativnoj važnosti Paracelzusa u izgradnji medicinske nauke i prakse, mora se priznati da je svoju karijeru u Bazelu otpočeo sa žarom i samouverenošću čoveka koji za sebe veruje da je nadahnut velikom istinom i da mu je suđeno da načini veliki napredak u nauci i praksi medicine. Po prirodi je bio oštar i iskren posmatrač svega na šta se usredsređivao, iako, takođe, verovatno i nije bio naročito kritičan analitičar posmatranih pojava. Očigledno je bio neobično samostalan i nezavisan mislilac, mada stepen originalnosti njegove misli može biti tema koja izaziva opravdane razlike u mišljenju. Jedno je sigurno, ma kakve kombinacije uticaja da su do toga dovele, kad je jednom odlučio da odbaci svetost autoriteta Aristotela, Galena i Avicene i kad je u sopstvenoj modifikaciji neoplatonističke filozofije pronašao ono što je za njegov um bilo zadovoljavajuća zamena za stare dogme, nije oklevao da iza sebe spali svoje brodove.
>
> Pošto se oslobodio od dominantnog galenizma svoga vremena, odlučio je da propoveda i poučava o tome da bi temelj medicinskih nauka u budućnosti trebalo da bude proučavanje prirode, posmatranje bolesnika, eksperimentisanje i iskustvo, a ne nepogrešiva dogma autora koji su odavno mrtvi. Neopterećen sumnjama, u ponosu i samopouzdanju svojih mladalačkih zanosa nije ispravno procenio ogromnu snagu konzervativizma protiv kojeg je usmerio svoje napade. Ako je tako, njegovo iskustvo u Bazelu sigurno mu je razbilo iluzije. Od tada je opet postao lutalica, ponekad u velikom siromaštvu, ponekad u umerenoj udobnosti, ali očigledno bez zabluda o momentalnom uspehu svoje kampanje, mada nikada nije sumnjao u svoj konačan uspeh – jer u njegovom umu su njegove nove teorije i praksa medicine bili jedno sa silama prirode, što je bio izraz Božje volje, i na kraju su morali prevladati."

Taj čudan čovek, s prirodom koja je predstavljala mnoštvo kontradikcija, s izvanrednim genijem koji je sijao kao zvezda kroz filozofski i naučni mrak srednjovekovne Evrope, boreći se protiv ljubomore svojih kolega, kao i protiv plahovitosti sopstvene naravi, borio se za dobro mnogih, protiv dominacije nekolicine. Bio je prvi čovek koji je pisao naučne knjige na jeziku običnog naroda, tako da su ih svi mogli pročitati.

Čak i u smrti Paracelzus nije pronašao mir. Iznova i iznova su njegove kosti iskopavane i ponovo pokopavane na drugom mestu. Mermerna ploča na njegovom grobu nosi natpis:

> „Ovde leži pokopan Filip Teofrast, slavni doktor medicine, koji je čudesnim znanjem lečio rane, lepru, giht, vodenu bolest i druge

neizlečive bolesti tela, i dao svoja dobra da budu razdeljena siromašnima. Godine 1541, na dan 24. septembra, razmenio je život za smrt. Mir živima, večni odmor pokojnima."

A. M. Stodart[7], u svom delu *Paracelzusov život* (*Life of Paracelsus*), daje izuzetno svedočanstvo o ljubavi koju su mase gajile prema velikoma lekaru. O njegovom grobu, ona piše: "

„Do dana današnjeg se siromašni tamo mole. Uspomena na Hoenajma 'procvetala je u prašini' do svetosti, jer su ga siromašni kanonizovali. Kada je 1830. godine kolera zapretila Salcburgu, ljudi su pravili hodočašće do njegovog spomenika i molili ga da je odvrati od njihovih domova. Zastrašujuća pošast ih je mimoišla i besnela je u Nemačkoj i ostatku Austrije."

Pretpostavlja se da je jedan rani Paracelzusov učitelj bio misteriozni alhemičar, koji je sebe nazivao Solomon Trismozin (*Solomon Trismosin*). Što se Trismozina tiče, o njemu se ne zna ništa osim da je nakon nekoliko godina lutanja pronašao formulu transmutacije i tvrdio da je napravio ogromne količine zlata. Predivno iluminiran rukopis tog autora iz 1582. godine, naslovljen *Splendor Solis*[8], nalazi se u Britanskom muzeju. Trismozin je tvrdio da je, zahvaljujući svojoj alhemijskom znanju, živeo 150 godina. Jedna vrlo značajna izjava pojavljuje se u njegovim *Alhemijskim lutanjima* (*Alchemical Wanderings*), delu za koje se pretpostavlja da govori o njegovoj potrazi za Kamenom Mudraca:

„Proučavaj ono što si, ono čega si deo, ono što znaš o tome, to je zaista ono što si. Sve što je van tebe je i unutra, tako je pisao Trismozin."

❋ ❋
❋

7 Ana M. Stodart (*Anna M. Stoddart*, 1840–1911) – britanska autorka. Navedeno delo, *The life of Paracelsus, Theophrastus von Hohenheim, 1493–1541*, objavljeno je 1911. godine. (Nap. prev.)

8 Lat. Sjaj sunca (Nap. prev.)

❋

Ramon Ljulj[9]

Ovaj najpoznatiji od svih španskih alhemičara rođen je oko 1235. godine. Njegov otac bio je senešal[10] Đaumea I od Aragona (*Jaume d'Aragó*) i mladi Ramon je odrastao na dvoru, okružen iskušenjima i rasipnošću kojima takva mesta obiluju. Kasnije je imenovan u zvanje koje je imao i njegov otac. Bogati brak je Ramonu osigurao finansijsku sigurnost i živeo je životom španskog plemića.

Jedna od najlepših žena na aragonskom dvoru bila je dona Ambrozija Eleonora di Kastelo (*Donna Ambrosia Eleanora Di Castello*), kojoj su vrline i lepota doneli veliki ugled. Ona je u to vreme bila udata i nije bila naročito zadovoljna kada je otkrila da se kod mladog Ljulja prema njoj ubrzano razvija strast. Gde god da je pošla, Ramon ju je pratio, i na kraju joj je, potaknut trivijalnim slučajem, napisao neke vrlo ljubavne stihove, što je izazvalo sasvim drugačiju reakciju od one koju je očekivao. Primio je poruku da poseti damu. Živahno se odazvao. Rekla mu je da je pošteno da bolje pogleda lepotu o kojoj je pisao tako privlačne pesme i, povukavši u stranu deo svoje haljine, otkrila da joj je rak skoro pojeo jednu polovinu tela. Ramon se nikada nije oporavio od šoka. To je preokrenulo čitav tok njegovog života. Odrekao se dvorskih površnosti i postao pustinjak.

Neko vreme nakon toga, dok je izvodio pokore zbog svojih svetovnih grehova, ukazala mu se vizija u kojoj mu je Hrist rekao da će ga povesti putem koji treba da sledi. Kasnije se vizija ponovila. Više ne oklijevajući, Ramon je razdelio svoju imovinu porodici i povukao se u kolibu na padini brežuljka, gde se posvetio proučavanju arapskog jezika, kako bi mogao krenuti da preobraća nevernike. Nakon šest godina povučesnosti, krenuo je, u pratnji sluge muhamedanca, koji je, saznavši da se Ramon sprema da napadne veru njegovog naroda,

9 Katal. *Ramon Llull*; šp. *Raimundo Lulio*; lat. *Raimundus* ili *Raymundus Lullus* ili *Lullius*; eng *Raymond Lully* ili *Lull* (Nap. prev.)

10 Starofrancuski *seneschal*, od latinskog *siniscalcus*, izvedenog iz proto-nemačkih korena *sini* – stariji, i *skalk* – sluga; rukovodilac protokola – trpeznik, majordom. Senešal je imao ulogu vrhovnog nadzornika dvorskog ponašanja. (Nap. prev.)

gospodaru zabio nož u leđa. Ramon nije dopustio da njegov potencijalni ubica bude pogubljen, ali se ovaj kasnije zadavio u zatvoru.

Kad je Ramon ozdravio, postao je učitelj arapskog jezika onima koji putuju u Svetu zemlju. Dok se time bavio došao je u dodir sa Arnoldom od Viljanove[11], koji ga je podučio o načelima alhemije. Kao rezultat ove obuke, Ramon je naučio tajnu transmutacije i umnožavanja metala. Njegov lutalački život se nastavio i doveo ga u Tunis, gde je otpočeo raspravu sa muhamedanskim učiteljima i skoro izgubio život zbog svojih fanatičnih napada na njihovu religiju. Naređeno mu je da napusti zemlju i da se, pod pretnjom smrću, više nikada ne vraća. Ne obazirući se na njihove pretnje i drugi put je posetio Tunis, ali, umesto da ga ubiju, tamošnji stanovnici samo su ga deportovali u Italiju.

Nepotpisani članak koji se pojavio u časopisu *Household Words* (*Kućne reči*), broj 273, magazinu koji je uređivao Čarls Dikens, baca značajno svetlo na Ljuljovu alhemijsku sposobnost.

> „Dok je [Ljulj] bio u Beču, primio je laskava pisma od Edvarda II, kralja Engleske, i Roberta Brusa (*Robert Bruce*), škotskog kralja, koji su ga molili da ih poseti. Takođe se, tokom svojih putovanja, sastao sa Džonom Kremerom (*John Cremer*), opatom od Vestminstera, s kojim je izgradio čvrsto prijateljstvo, i to što je otišao u Englesku bilo je više da ugodi njemu, nego kralju. [Traktat Džona Kremera pojavljuje se u *Hermetičkom muzeju*, ali u vesminsterskim analima ne postoji zapis o nekome sa tim imenom.] Kremer je imao jaku želju da nauči posljednju veliku tajnu alhemiju – da načini prah transmutacije – a Ramon mu je, uprkos sveg svog prijateljstva, nikada nije otkrio. Kremer je, međutim, pristupio poslu vrlo lukavo; nije mu trebalo dugo da otkrije ono što je bilo najbliže Ramonovom srce – preobraćenje nevernika. Kralju je ispričao prekrasnu priču o Ljuljovom umeću da pravi zlato, a Ramona je obrađivao nadom da bi kralja Edvarda bilo lako navesti da povede krstaški rat protiv muhamedanaca, samo ako bude imao sredstava.
>
> Ramon se tako često obraćao papama i kraljevima da je potpuno izgubio veru u njih; ipak, gledajući na to kao na poslednju nadu, pridružio se svom prijatelju Kremeru na putu u Englesku. Kremer ga je smestio u svojoj opatiji, tretirajući ga s poštovanjem, i tu ga je Ljulj konačno poučio o prahu, što je bila tajna koju je Kremer tako dugo želeo da sazna. Kada je prah bio usavršen, Kremer je Ramona predstavio kralju, a ovaj ga je primio kao što bi se moglo pretpostaviti da bi čovek primio nekoga ko mu može pružiti beskrajno bogatstvo. Ramon je postavio samo jedan uslov, da zlato koje bude napravio ne bude utrošeno na dvorke raskoši, ili na rat protiv bilo kog hrišćanskog kralja, te da Edvard lično pođe sa vojskom protiv nevernika. Edvard je obećao sve i sva.
>
> Odaje dodeljene Ramonu bile su u Taueru i tamo je, kako sam kaže, transmutovao 50.000 funti težine[12] žive, olova i kalaja u čisto zlato, od kojeg je u kovnici novca iskovano šest miliona nobla[13], od kojih svaki danas vredi oko tri funte sterlinga. Neki od komada za koje se kaže da su iskovani od tog zlata još uvek se nalaze u antikvarskim kolekcijama. [Mada su činjeni očajnički pokušaji da se pobiju ove tvdnje, dokazi su još uvek podjednako podeljeni.] Robertu Brusu je poslao kraći rad naslovljen *Umeće transmutiranja metala* (*Of the Art of Transmuting Metals*). Dr Edmund Dikenson[14] navodi da su, kad je uklonjen kloster u kojem je Ramon bio u Vestminsteru, radnici pronašli nešto praha i uz pomoć njega se obogatili."
>
> Tokom svog boravka u Engleskoj, Ljulj se sprijateljio sa Rodžerom Bekonom. Naravno, kralju Edvardu ni na kraj pameti nije bilo da krene u krstaški rat. Ramonov smeštaj u Taueru bio je ravan zatvorskoj ćeliji i on je ubrzo shvatio kako stoje stvari. Izjavio je da Edvarda, zbog njegove prekršene reči, očekuju samo nevolje i

11 *Arnaldus de Villa Nova*, takođe nazivan i *Arnaldus de Villanueva*, *Arnaldus Villanovanus*, *Arnaud de Ville-Neuve*, ili *Arnau de Vilanova* (c. 1235– c. 1311) – španski alhemičar, astrolog i lekar; pripisuju mu se prevodi brojnih medicinskih tekstova sa arapskog, uključujući radove Ibn Sine (Avicene), Koste ben Luke (*Costa ben Luca* / *Qusta ibn Luqa*) i Galena. Prpisuju mu se i mnogi alhemijski spisi, kao što su *Thesaurus Thesaurorum or Rosarius Philosophorum*, *Novum Lumen* i *Flos Florum*, ali je autentičnost njegovog autorstva problematična. Čuven je i kao autor raznih medicinskih dela, uključujući *Breviarium Practicae*. Među njegovim dostignućima je otkriće ugljen-monoksida i čistog alkohola. (Nap. prev.)

12 22 tone i 679,6185 kilograma (Nap. prev.)

13 Nobl (eng. *noble*) je bio prvi engleski zlatnik proizveden u većim količinama; uveden je tokom drugog kovanja novca (1344–1346) kralja Edvarda III, kada je zlatnik težio 9 grama; tokom kraljevog trećeg kovanja novca (1346–1351), težina zlatnika smanjena je na 8,3 grama, a u njegovom četvrtom kovanju (1351-1377) postao je još lakši i težio je 7,8 grama. Prečnik nobla bio je od 33 do 345 milimetara. (Nap. prev.)

14 *Edmund Dickenson* ili *Dickinson* (1624–1707) – engleski kraljevski lekar i alhemičar, autor sinkretističkog filozofskog sistema. (Nap. prev.)

beda. Pobegao je iz Engleske 1315. godine i još jednom krenuo da propoveda nevernicima. Tada je već bio veoma star i niko od njegovih prijatelja nije gajio nadu da će mu ikada ponovno videti lice.

Otišao je najpre u Egipat, zatim u Jerusalim, a odande, po treći put, u Tunis. Tamo ga je konačno sustiglo mučeništvo koje je tako često izazivao. Narod ga je napao i kamenovao. Neki đenovski trgovci odneli su njegovo telo, u kojem su se još uvek nazirali slabi znaci života. Poneli su ga na svoj brod, ali izdržao je samo neko vreme i umro kad su stigli nadomak Majorke, dana 28. juna 1315. godine, u osamdeset prvoj godini. Sahranjen je uz velike počasti u njegovoj porodičnoj kapeli u Sv. Ulmi, uz prisustvo vicekralja i čitavog glavnog plemstva."

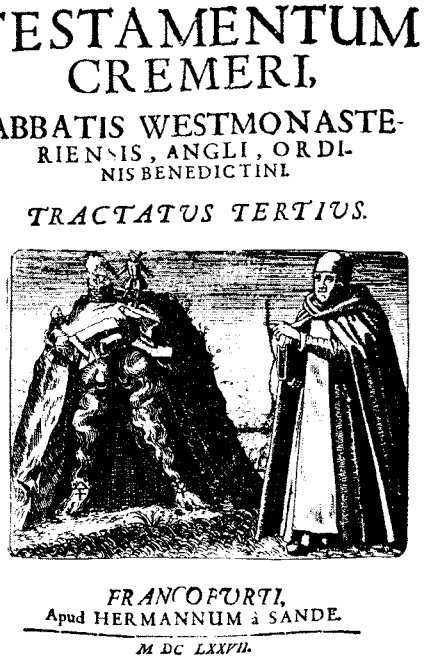
TESTAMENTUM
CREMERI,
ABBATIS WESTMONASTE-
RIENSIS, ANGLI, ORDI-
NIS BENEDICTINI.
TRACTATUS TERTIUS.
FRANCOFURTI,
Apud HERMANNUM à SANDE.
M DC LXXVII.

NALOVNA STRANA ALHEMIJSKOG TRAKTATA KOJI SE PRIPISUJE KREMERU

Iz Musæum Hermeticum Reformatum et Amplificatum

Džon Kremer, mitski opat Vestminstera, interesantna je ličnost alhemijske zbrke u četrnaestom veku. Pošto nije potpuno sigurno da je opat sa ovim imenom ikada bio u vestminsterskoj biskupiji, prirodno se postavlja pitanje: „Ko je bila osoba koja je krila svoj identitet iza pseudonima Džon Kremer?" Fiktivni likovi, poput Džona Kremera, ilustruju dve značajne prakse srednjovekovnih alhemičara: (1) mnoge osobe visokog političkog ili religijskog ranga bile su tajno uključene u hermetička hemijska istraživanja i, plašeći se proganjanja i ismevanja, objavljivale svoje pronalaske pod raznim pseudonimima; (2) hiljadama godina je praksa inicijata, koji su posedovali istinski ključ velikog hermetičkog arkanuma, bila da očuvaju svoju mudrost kroz stvaranje imaginarnih osoba, što ih je uvodilo u epizode

istorije njihovog vremena i tako uspostavilo te likove kao priznate članove društva – u nekim sličajevima, da bi se to postiglo, čak su fabrikovane kompletne genealogije. Iniciranima su, međutim, oni označavali da ličnost kojoj su bili dodeljeni ne postoji na drugi način osim simbolično. Ti inicirani hroničari su pažljivo prikrivali njihov arkanum u životima, mislima, rečima i delima pripisanim tim imaginarnim ličnostima i na taj način sigurno proneli kroz vekove najdublje tajne okultizma u obliku spisa koji su za neupućene nisu bili ništa više od biografija.

❋

Nikola Flamel[15]

Krajem četrnaestog veka živeo je u Parizu čovek koji se bavio iluminiranjem rukopisa i pripremom dela i dokumenata. Nikola Flamel zadužio je svet otkrićem najznačajnije knjige, koju je kupio za beznačajnu sumu od nekog knjižara, s kojim ga je u kontakt dovela njegova profesija notara. Priča tog čudnog dokumenta, naslovljenog *Knjiga Avrahama Jevrejina* (*Book of Abraham the Jew*), najbolje je ispričana njegovim sopstvenim rečima, sačuvanim u njegovim *Hijeroglifskim slikama*[16]:

> „Dok sam, dakle, ja, Nikola Flamel, notar, nakon smrti mojih roditelja, živeo od naše umetnosti pisanja, praveći popise, sređujući račune i svodeći troškove tutora i učenika, pala mi je u ruke, za iznos od dva florina, cehovna knjiga, vrlo stara i velika. Nije bila od papira, ili od pergamenta, kao što su bile druge knjige, već je bila napravljena samo od osetljive kore (kako mi se činilo) nežnog mladog drveća. Naslovna strana bila je od bronze, dobro povezana, čitava izgravirana slovima, ili neobičnim znacima i, što se mene tiče, mislim da su to mogla biti grčka slova, ili slova nekog sličnog drevnog jezika. Siguran sam. Nisam ih mogao pročitati, a dobro znam

15 Fr. *Nicolas Flamel*, a u engleskoj trankripciji, *Nicholas Flammel*. (Nap. prev.)

16 Alhemijska knjiga objavljena u Parizu 1613. godine pod naslovom *Knjiga hijeroglifskih figura* (fr. *Livre des figures hiéroglypiques*) i u Londonu, 1624. godine, kao *Tumačenje hijeroglifskih figura* (eng. *Exposition of the Hieroglyphicall Figures*). (Nap. prev.)

da nisu bila ni oznake ni slova latinskog ili galskog, jer njih malo razumemo.

Što se tiče onoga što je bilo unutra, listovi od kore ili ljuske bili su izrezbareni i, divljenja vrednom pažnjom, ispisani gvozdenim šiljkom, lepim i urednim latiničnim slovima u boji. Imala je tri puta po sedam listova, jer tako su bili numerisani na vrhu listova, a svaki sedmi list bio je oslikan. Prvi, devicom i zmijom koja je guta. Drugi sedmi, krstom na kojem je raspeta zmija, a na poslednjem sedmom bila je naslikana pustinja, ili divljina, usred koje su izbijali mnogi lepi izvori, iz kojih su izlazile brojne zmije, koje su, tu i tamo, tekle prema gore i dole. Na prvom od listova bilo je napisano velikom zlatnim slovima, *Avraham Jevrejin, Princ, Sveštenik, Levit, Astrolog i Filozof, narodu jevrejskom, gnevom Božjim razasutom među Galima, posla Zdravlje.* Iza toga bio je ispunjen velikim kletvama i psovkama (gde se često ponavljala reč *Maranatha*) upućenih svakoj osobi koja bi na njega bacila pogled, ako nije Prinosilac žrtve ili Prepisivač.

Onaj koji mi je prodao ovu knjigu nije o njenoj vrednosti znao ništa više nego ja kada sam je kupio, a verujem da je bila ukradena ili oteta od nesrećnih Jevreja, ili pronađena u nekom od njihovih drevnih prebivališta. Unutar knjige, na drugom listu, on je tešio svoj narod, savetujući ih da se manu poroka i odbace bilo kakvo idolopoklonstvo, da sa slatkim strpljenjem iščekuju dolazak Mesije, koji će pobediti sve zemaljske kraljeve i sa svojim narodom u slavi večno vladati. Bez sumnje je to bio vrlo mudar i pametan čovek.

Na trećem listu i u čitavom ostalom tekstu koji je sledio, kako bi pomogao svom zatočenom narodu da plati poreze rimskim carevima i uradi druge stvari, o kojima neću govoriti, učio ih je, svakodnevnim jezikom, o transmutaciji metala; naslikao je sa strane posude, objasnio im njihove boje i sve ostalo, osim prvog agensa, o kojem nije rekao ni reči, već ga je (kako je sam kazao) na četvrtom i petom listu samo čitavog naslikao, i to s velikom veštinom i umećem: jer, premda je bio dobro i razumljivo oblikovan i oslikan, ipak ga nikad niko nije mogao shvatiti, a da nije bio veoma vešt u kabali, koja se drži tradicije, i da nije proučavao njihove knjige.

Četvrti i peti list, dakle, bili su bez teksta, čitavi ispunjeni lepim prosvećenim slikama, ili kao da su bile prosvećene, jer je rad bio vrlo izuzetan. Najpre je naslikao mladića s krilima na gležnjevima, sa kaducejskim štapom u ruci, oko kojeg su bile obavijene dve zmije, kako njime udara u kacigu koja mu je pokrivala

glavu. Prema mojoj skromnoj proceni, izgleda da je to bio paganski Bog Merkur. Na njega, trčeći i leteći, raširenih krila, nasrće veliki stari čovek, koji na glavi ima pričvršćen peščani sat, a u ruci knjigu (ili kosu), poput smrti, kojom želi, na strašan i furiozan način, da odseče Merkurovu nogu. Sa druge strane četvrtog lista, naslikao je na vrhu veoma visoke planine lep cvet, koji Severac mučno povija; stabljika mu je plava, latice bele i crvene, lišće mu se sjaji poput zlata, a oko njega su zmajevi i grifoni Severa svili svoja gnezda i nastanili se."

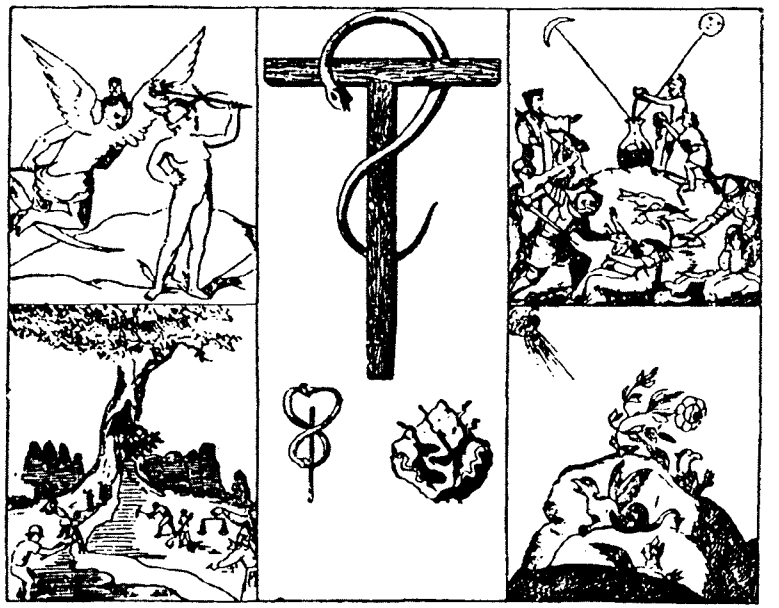

SIMBOLI AVRAHAMA JEVREJINA

Iz *Flammel, Hieroglyphical Figures*

Robert H. Frajar[17], u fusnoti u svom reprintu *Hijeroglifskih slika* Nikole Flamela, kaže:

„Ono što se čini da neosporno dokazuje istinitost ove priče je to što je upravo ta knjiga Avrahama Jevrejina, uz komentare 'Flamela', koje

17 *Robert H. Fryar* – britanski izdavač okultnih knjiga i knjiga iz oblasti umetnosti i antropologije. (Nap. prev.)

je napisao na osnovu uputstava dobijenih od tog lekara, zapravo bila u rukama kardinala Rišeljea, kao što je Borelu rekao grof de Kabrin, koji ju je video i ispitao."

„Na petom listu je, u središtu ljupkog vrta, bio lep, procvetao grm ruža, koji se uspinje uz šuplji hrast u čijem podnožju izbija izvor bele vode što strmoglavo teče u dubine, ali, bez obzira na to, najpre prolazi mimo ruku nebrojenih ljudi, koji kopaju u zemlji i za njom tragaju; međutim, pošto su slepi, niko od njih za nju ne zna, osim, tu i tamo, onaj koji odmerava težinu. Na drugoj strani petog lista bio je kralj s velikom sabljom, koji nalaže nekolicini vojnika da, pred njim, pobiju veliko mnoštvo male dece, čije majke plaču uz noge nemilosrdnih vojnika; krv dece skupljaju ostali vojnici i sipaju je u veliku posudu u koju sunce i mesec dolaze da se okupaju.

A pošto je ta istorija predstavljala veći deo istorije nevinih koje je pobio Herod i pošto sam iz te knjige stekao najveći deo umeća, bio je to jedan od razloga što sam u dvorištu njihove crkve postavio Hijeroglifske Simbole te tajne nauke. I tako vidite ono što je na prvih pet listova.

Neću vam predstavljati ono što je na dobrom i razumljivom latinskom napisano na ostalim ispisanim listovima, jer bi me stigla kazna Božja zbog toga što bih na taj način počinio veće zlo nego onaj koji je (kao što je rečeno) poželeo da svi ljudi sveta imaju samo jednu glavu kako bi je mogao jednim udarcem odseći. Kad sam došao u posed te dobre knjige, ništa drugo nisam radio, ni danju ni noću, osim što sam je proučavao, vrlo dobro shvatajući sve operacije koje je prikazivala, ali ne znajući odakle da krenem, što me činilo veoma opterećenim i usamljenim i izmamilo mi mnoge uzdahe. Moju ženu, Perenelu, koju sam volco kao samog sebe i s kojom sam se nedugo pre toga oženio, to je veoma začudilo, te me je umirivala i iskreno tragala za bilo kojim načinom na koji bi me izbavila iz te nevolje. Nisam mogao da obuzdam svoj jezik i sve sam joj rekao i pokazao joj tu lepu knjigu, a onoga trena kad ju je ugledala, ona je u nju postala isto toliko zaljubljena kao i ja i s krajnjim zadovoljstvom je posmatrala lepe korice, gravure, slike i portrete, bez obzira na to što je sve to shvatala jednako malo kao i ja; ipak, bila mi je velika uteha da s njom razgovaram i da se bavim time šta bi trebalo da učinimo kako bi ih protumačili."

Nikola Flamel proveo je mnogo godina proučavajući tajanstvenu knjigu. Čak je slike iz nje naslikao svuda po zidovima svoje kuće i napravio brojne kopije koje je pokazivao učenim ljudima s kojima je dolazio u kontakt, ali niko nije mogao da objasni njihova tajna značenja. Na kraju je odlučio da krene u potragu za adeptom, ili mudracem, i nakon mnogo lutanja susreo je lekara – po imenu Majstor Kančez (*Master Canches*) – koji se odmah zainteresovao za dijagrame i zamolio ga da vidi originalnu knjigu. Krenuli su zajedno za Pariz i tokom puta je lekar adept Flamelu objasnio mnoga načela hijeroglifa; međutim, pre no što su stigli do kraja puta, Majstor Kančez se razboleo i umro. Flamel ga je sahranio u Orleanu, ali je, nakon dubokog razmišljanja o informacijama koje je dobio tokom njihovog kratkog poznanstva, uz pomoć svoje supruge uspeo da reši formulu za transmutaciju baznih metala u zlato. Izveo je eksperiment nekoliko puta sa savršenim uspehom i pre smrti dao da se na luku groblja Sv. Inosent u Parizu naslika više hijeroglifskih figura, u kojima je skrivena čitava formula koju je otkrio u knjizi Avrahama Jevrejina.

Grof Bernard iz Treviza

Od svih onih koji su tragali za Eliksirom Života i Kamenom Mudraca, svega nekoliko je prošlo kroz lanac razočaranja koja su zadesila grofa Bernarda iz Trevisa, koji je rođen u Padovi 1406. godine, a umro 1490. godine. Njegova potraga za Kamenom Mudraca i tajnom transmutacije metala otpočela je kada je imao svega četrnaest godina. U svojoj potrazi on ne samo da je proveo čitav život, već je potrošio i bogatstvo. Grof Bernard išao je od jednog alhemičara i filozofa do drugog, a svaki od njih otkrivao mu je neku zavodljivu teoremu; on ih je željno prihvatao i eksperimentisao, ali je uvek ostajao bez očekivanih rezultata. Njegova porodica je verovala da je lud i izjavljivala da on svojim eksperimentima, koji su ga vrlo brzo odveli u siromaštvo, sramoti svoju kuću. Putovao je u mnoge zemlje, nadajući se da će na udaljenim mestima pronaći mudraca sposobnog da mu pomogne.

Konačno, na pragu svoje sedamdeset i šeste godine, bio je nagrađen uspehom. Otkrile su mu se velike tajne Eliksira Života, Kamena Mudraca i transmutacije metala. Napisao je malu knjigu u kojoj je opisao rezultate svojih dela i, mada je poživeo svega nekoliko godina u uživanju u plodovima svojih otkrića, bio je potpuno zadovoljan, jer je blago koje je pronašao bilo vredno životnog veka koji je proveo tragajući za njim. Primer njegove marljivosti i istrajnosti može se naći u jednom od procesa koje je izvodio, a na koji ga je nagovorio neki glupi prevarant, što je rezultiralo time da je potrošio dvadeset godina kalcifikujući ljusku jaja i gotovo isto toliko vremena destilujući alkohol i druge supstance. U istoriji alhemijskih istraživanja nikada nije bilo strpljivijeg i istrajnijeg učenika Velikog Arkanuma.

Bernard je objavio da je proces rastvaranja, postignut pomoću žive, a ne uz pomoć vatre, vrhunska tajna alhemije.

TEORIJA I PRAKSA ALHEMIJE

Prvi deo

Poreklo alhemijske filozofije ❁ Aleksandar Veliki i drveće koje govori ❁ Priroda i umeće ❁ Alhemijski simbolizam ❁ Pesma nad pesmama ❁ Zlato Filozofa

Alhemija, tajno umeće zemlje Kem[1], jedna je od dve najstarije nauke poznate u svetu. Druga je astrologija. Počeci obe sežu unazad u tamu preistorijskih vremena. Prema najranijim zapisima koji postoje, alhemija i astrologija su smatrane božanskim otkrivenjem čoveku, tako da pomoću njih može povratiti svoje izgubljeno stanje. Prema starim legendama koje su sačuvali rabini, anđeo na dverima Edena uputio je Adama u tajne kabale i alhemije, obećavši mu da će, kad ljudska rasa temeljno ovlada tajnom mudrošću skrivenom unutar tih inspirativnih umeća, prokletstvo zabranjenog voća biti skinuto i čovek će ponovo moći da uđe u Vrt Gospodnji. Kao što je čovek u trenutku svoga pada uzeo na sebe „haljine od kože"[2] (fizička tela), tako su se i te svete nauke koje je sa sobom doneo u niže svetove

1 Kem (*Khem*) je bio lokalni naziv za Egipat; znači „crna (zemlja)" i odnosi se na plodnu zemlju crnicu doline Nila. Kem je bilo i ime egipatskog boga reprodukcije i (ljudske) plodnosti, kao i egipatskog boga-oca. U *Bibliji* (*Postanje* 9 i 10) se on naziva Ham i najmlađi je Nojev sin i predak Egipćana, Nubijaca i Hananaca; Grci su ga nazivali Pan; sveta životinja bila mu je beli bik. Iz originalnog značenja reči kem – „crno", izvedeno je značenje „crno umeće", koje su praktikovali učeni ljudi Egipta. Ono je postalo poznato preko islama kao Crno Umeće – *al Khem*. Tajne tih dostignuća proširile su se u zapadnom svetu kao *alkhem*, i konačno kao *alhemija*. (Nap. prev.)

2 *Postanje* 3:21 (Nap. prev.)

otelotvorile u teško shvatljivim oblicima, u kojima njihova duhovna transcendentalna priroda više nije mogla da se manifestuje. Stoga se smatralo da su mrtve ili izgubljene.

Zemaljsko telo alhemije je hemija, jer hemičari ne shvataju da je polovina knjige *Tore* zauvek skrivena iza Izidinog vela (videti *Tarot*) i da, sve dotle dok proučavaju samo materijalne elemente, u najboljem slučaju mogu otkriti samo polovinu misterije. Astrologija se kristalizovala u astronomiju, čiji zastupnici ismevaju snove drevnih vidovnjaka i mudraca i izruguju se njihovim simbolima kao besmislenim proizvodima praznoverja. Pa ipak, inteligencija savremenog sveta nikada ne može proći iza vela koji deli viđeno od neviđenog, osim na način na koji ukazuju – *Misterije*.

Šta je *život*? Šta je *inteligencija*? Šta je *sila*? To su problemi čijem rešavanju su drevni posvećivali svoje hramove učenja. Ko može reći da nisu odgovorili na ta pitanja? Ko bi prepoznao odgovore ako su dati? Da li je moguće da iza simbola alhemije i astrologije leži skrivena mudrost, tako nejasna da um ove rase nije kvalifikovan da razume njena načela?

Haldejci, Feničani i Vavilonjani, kao i mnoge rane orijentalne rase, bili su upoznati s načelima alhemije. Praktikovana je u Grčkoj i Rimu; bila je majstorska nauka Egipćana. *Kem* je drevni naziv za Egipat, a obe reči, i al*hemija* i *hem*ija, trajni su podsetnik na prvenstvo egipatskih naučnih spoznaja. Prema fragmentarnim zapisima tih ranih naroda, alhemija za njih nije bila spekulativno umeće. Oni su bezuslovno verovali u umnožavanje metala i učenjaci i materijalisti bi, suočeni sa njihovim upornim tvrdnjama, trebalo sa većom naklonošću da ispituju alhemijske teoreme. Evolucionisti prate razvoj umetnosti i nauke kroz rast inteligencije pračoveka, dok ih drugi, koji zastupaju transcendentalno stanovište, rado uzimaju u obzir kao direktna Božja otkrivenja.

Ponuđena su mnoga zanimljiva rešenja zagonetke porekla alhemije. Jedno je da je alhemiju čoveku objavio tajanstveni egipatski polubog Hermes Trismegistos. Tu uzvišenu figuru, koja se nazire kroz maglu vremena i u ruci drži besmrtni Smaragd, Egipćani su smatrali autorom svih umeća i nauka. U njegovu čast su sva naučna saznanja ujedinjena pod opštim nazivom Hermetičko umeće. Kada je Hermesovo telo sahranjeno u Dolini Ebron (ili Hebron), božanski Smaragd je pokopan s njim. Mnogo vekova nakon toga, Smaragd je

otkrio – prema jednoj verziji, arapski inicijat – prema drugoj, Aleksandar Veliki, kralj Makedonije. Pomoću snage tog Smaragda, na kome su bili misteriozni ispisi Triput Velikog Hermesa – ukupno trinaest rečenica – Aleksander je osvojio čitav tada poznati svet. Ne pokorivši samog sebe, međutim, na kraju je doživeo neuspeh. Bez obzira na njegovu slavu i moć, proročanstva drveća koje govori su se ispunila i Aleksandar je posečen usred svoje pobede. (Postoje uporne glasine o tome da je Aleksandar bio inicijat visokog reda, a doživeo je neuspeh zbog svoje nesposobnosti da se odupre iskušenjima vlasti.)

E. V. Kinili[3], citirajući *Kosmodromijum doktora Gobelina Persone* (*Cosmodromium of Doctor Gobelin Persona*)[4], opisuje susret Aleksandra sa drvećem koje govori, pred koje je, kako kaže priča, makedonskog kralja naveo put dok je bio u ratnom pohodu na Indiju:

> „A tada Aleksandar zađe u druge četvrti jednako opasne; u jednom trenutku preko vrhova planina, u drugom kroz tamne doline, u kojima su njegovu vojsku napale zmije i divlje zveri, sve dok se, nakon trista dana, nije obreo kraj najprijatnije planine, na čijim obroncima su visili lanci, ili užad od zlata. Aleksandar se ulogorio pod tom planinom, uz koju se do vrha moglo popeti preko 2.050 stepenika od najčistijeg safira. Kada je svanulo, Aleksandar se, zajedno sa svojih Dvanaest Kneževa, uspeo pomenutim stepenicama do vrha planine i tamo našao Palatu čudesne lepote, sa Dvanaest Kapija i sedamdeset prozora od najčistijeg zlata, zvanu Palata Sunca, a u njoj bejaše Hram, sav od zlata, pred čijim dverima je stajala vinova loza koja rađaše grozdove tamnocrvenog granata i bisera. Pošto uđoše u Palatu, Aleksandar i njegovi Kneževi tamo nađoše

3 Dr Edvard Von Hajd Kinili (*Edward Vaughan Hyde Kenealy*, 1819–1880) – irski advokat, pisac i pesnik, ali i orijentalist, teolog i lingvist. Godine 1866. napisao je *Knjigu Božju: Apokalipsu Adama-Oanesa* (*The Book of God: the Apocalypse of Adam-Oannes*), neortodoksno teološko delo u kojem je za sebe tvrdio da je „dvanaesti Božji glasnik", a citirano teološko delo *Knjiga Enohova* (*The Book of Enoch*) je iz 1878. godine; iste godine objavio je i teološko delo *Knjiga Foova* (*The Book of Fo*). (Nap. prev.)

4 Gobelin Persona [*Gobelinus Person* (*Persona*), 1358-1421] – nemački istoričar, teoretičar, sveštenik i reformator. Najpoznatiji je kao istoričar; navedeno delo, *Kosmodromijum* (*Cosmodromius*), vredna je hronika njegovog rodnog grada, Paderborna, posebno za period od 1347. do 1418. godine. (Nap. prev.)

čoveka kako leži na zlatnom krevetu; izgledao je veoma veličanstveno i lepo, sa glavom i bradom belim poput snega. Tada se Aleksandar i njegovi Kneževi pokloniše Mudracu, koji ovako progovori: 'Aleksandre, sada ćeš videti ono što zemaljski ljudi nikada nisu videli ili čuli.' Aleksandar mu odvrati: 'O, Mudrače, najsrećniji, kako si znao ko sam?' On mu odgovori: 'Pre no što je talas Potopa pokrio lice zemlje, ja sam znao za tvoja dela.' On dodade: 'Želiš li da vidiš najosvećenije Drveće Sunca i Meseca, koje najavljuje sve buduće stvari?' Aleksandar odgovori: 'To je dobro, gospodaru; veoma dugo želimo da ga vidimo.' (...)

Tada Mudrac reče: 'Skini svoje prstenje i ukrase, izuj se i sledi me.' I Aleksandar učini tako pa, odabravši trojicu od Kneževa, a ostale ostavivši da čekaju njegov povratak, krenu za Mudracem, te stiže do Drveća Sunca i Meseca. Drvo Sunca ima lišće od crvenog zlata, Drvo Meseca ima lišće od srebra, i to Drveće veoma je veliko, a Aleksandar se, po uputstvu Mudraca, obrati Drveću, upitavši da li će se kao pobednik vratiti u Makedoniju. Drveće mu dade odrečan odgovor, rekavši mu da će živeti još godinu i osam meseci, a onda će umreti otrovan iz pehara. A kad on upita ko će biti taj koji će mu dati otrov, ne dobi nikakav odgovor; Drvo Meseca mu reče da će njegova Majka, nakon najsramotnije i nesrećne smrti, dugo ležati nesahranjena, ali da je za njegove sestre obezbeđena sreća."

[Videti *Knjigu Enoha, Drugog glasnika Božjeg* (*The Book of Enoch, The Second Messenger of God*)]

Po svoj verovatnoći, takozvano drveće koje govori bile su samo drvene trake na kojima su bile tabele slova, pomoću kojih su davana proročanstva. Nekada su knjige pisane na drvetu nazivane „drveće koje govori". Teškoće u određivanju porekla alhemije su direktan rezultat ignorisanja izgubljenog kontinenta Atlantide. Veliki Arkanum bio je najcenjenija tajna atlantidanskog sveštenstva. Kad je Atlasova zemlja potonula, hijerofanti Misterije Vatre doneli su formulu u Egipat, gde je ostala vekovima u posedu mudraca i filozofa. Postepeno je prenesena u Evropu, gde su njene tajne očuvane netaknute.

Tokom srednjeg veka alhemija nije bila samo filozofija i nauka, već i religija. Oni koji su se pobunili protiv verskih ograničenja svoga vremena, skrili su svoja filozofska učenja pod alegorijom pravljenja zlata. Na taj način sačuvali su svoje lične slobode i radije bili ismevani, nego proganjani. Alhemija je trostruko umeće, a njenu tajnu

prigodno simbolizuje trougao. Njen simbol je 3 puta 3 – tri elementa, ili procesa, u tri sveta, ili sfere. To 3 puta 3 deo je tajne 33. stepena slobodnog zidarstva, jer 33 je 3 puta 3, što je 9, broj ezoterijskog čoveka i broj emanacija iz korena Božanskog Drveta. To je broj svetova koje prehranjuju četiri reke što se izlivaju iz Božanskih Usta kao *verbum fiat*[5]. Ispod takozvanog simbolizma alhemije krije se veličanstven koncept, jer to ismejano i prezreno umeće još uvek čuva netaknut trostruki ključ za dveri večnog života. Kada se, dakle, shvati da je alhemija misterija u tri sveta – božanskom, ljudskom i elementarnom – lako je razumeti zašto su mudraci i filozofi stvorili i razvili zamršenu alegoriju da prikriju svoju mudrost.

Alhemija je nauka o umnožavanju i temelji se na prirodnom fenomenu rasta. „Ništa ne dolazi ni iz čega", je izuzetno drevna poslovica. Alhemija nije proces pravljenja nečega ni iz čega; to je proces povećavanja i poboljšavanja onoga što već postoji. Ako bi filozof naveo da živi čovek može biti napravljen od kamena, neprosvetljeni bi verovatno uzviknuli: „Nemoguće!" Oni bi tako razotkrili svoje neznanje, jer mudrima je poznato da je u svakom kamenu seme čoveka. Filozof bi mogao izjaviti da svemir može biti napravljen od čoveka, ali bi nepromišljen to smatrao nemogućim, ne shvatajući da je čovek seme iz kojega može nići svemir.

Bog je „unutar" i „izvan" svih stvari. Vrhovno Jedno manifestuje Sebe kroz rast, što je impuls iznutra prema spolja, borba za izraz i manifestaciju. Alhemičarski rast i umnožavanje zlata nije veće čudo od onog koje se ogleda u tome da maleno slačicino seme proizvodi grm nekoliko hiljada puta veći od semena. Ako slačicino seme sto hiljada puta povećava svoju veličinu i težinu, kada se posadi u potpuno drugačiju materiju (zemlju), zašto se, uz pomoć umeća, seme zlata ne bi multipliciralo sto hiljada puta kad se posadi u svojoj zemlji (osnovnim metalima) i veštački prehranjuje tajnim alhemijskim procesom?

---

5 Lat. *verbum fiat* = reč neka bude. *Fiat* je od *fieri*, pasiva glagola *facere* – praviti, ili uraditi. Fraza *Fiat lux* je latinski prevod (u *Vulgati*) biblijskog „Neka bude svetlost" (*Postanje* 1:3) (heb. יְהִי אוֹר). Čitava fraza je *„dixitque Deus fiat lux et facta est lux"* – „Bog reče: Neka bude svetlost. I bi svetlost." (prevod Đure Daničića)], od grčkog και είπεν ο Θεός γενηθήτω φως και εγένετο φως (*kai eipen ho Theos genēthētō phōs kai egeneto phōs*), od hebrejskog וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים, יְהִי אוֹר; וַיְהִי אוֹר (*vayo'mer 'Elohiym yehiy*). (Nap. prev.)

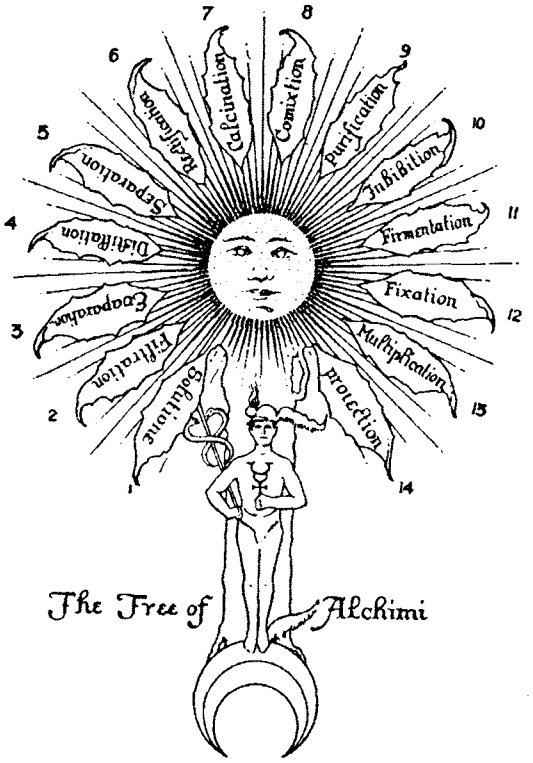

LISTOVI HERMESOVOG SVETOG DRVETA

Precrtano iz originalnog manuskripta iz 1577. godine

U svom delu *Ključ alhemije*, Semjuel Norton[6] procese ili stanja kroz koja prolaze alhemijske supstance, od trenutka kada se prvi put nađu u epruveti do momenta kada su spremne kao lek za biljke, minerale ili ljude, deli na četrnaest delova:

1. *Solucija* (otapanje), čin prelaska iz gasovitog ili čvrstog stanja u tečno stanje.
2. *Filtracija*, mehaničko odvajanje tečnosti od nerastvorenih čestica koje su se u njoj zadržale.
3. *Evaporacija* (isparavanje), menjanje ili preobraćanje tečnog ili čvrstog stanja u gasovito stanje uz pomoć toplote.
4. *Destilacija*, operacija kojom se isparljive tečnosti mogu odvojiti od supstanci koje se nalaze u rastvoru.
5. *Separacija* (razdvajanje), operacija razjedinjavanja ili razlaganja supstanci.
6. *Rektifikacija* (popravljanje), proces poboljšavanja ili pročišćavanja bilo koje supstance ponavljanjem destilacije.
7. *Kalcinacija* (usitnjavanje), pretvaranje u prah ili pepeo posredstvom toplote; izbacivanje isparljivih supstanci iz materije.
8. *Komikscija* (mešanje), mešanje različitih sastojaka u nove smese ili masu.

6 *Samuel Norton* (1548–1621) – engleski alhemičar, autor nekoliko alhemijskih traktata [ponekad pod pseudonimom Semjuel Rinvil (*Samuel Rinville*)], među kojima je i navedeno delo *Ključ alhemije* (*The Key of Alchemy*) (1630). (Nap. prev.)

9. *Purifikacija* (pročišćavanje) (kroz truljenje), dezintegracija spontanom razgradnjom; raspadanje izazvano umetnim sredstvima.
10. *Inhibicija*, proces zadržavanja ili ograničavanja.
11. *Fermentacija*, pretvaranje organskih supstanci u nova jedinjenja putem vrenja.
12. *Fiksacija*, akt ili proces učvršćivanja tečnosti; čvrsto stanje.
13. *Multiplikacija* (umnožavanje), akt ili proces umnožavanja ili povećavanja broja; stanje umnoženosti.
14. *Projekcija*, proces pretvaranja baznih metala u zlato.

Alhemija uči da je Bog u svemu, da je On Jedan Univerzalni Duh, koji se manifestuje kroz bezbroj oblika. Bog je, dakle, duhovno seme posejano u tamnu zemlju (materijalni univerzum). Pomoću umeća je moguće to seme uzgajiti i proširiti tako da celi univerzum materije bude njime *prožet* i postane poput semena – čisto zlato. U duhovnoj prirodi čoveka to je nazvano *regeneracija*, u materijalnom telu elemenata nazvano je *transmutacija*. Kako je u duhovnom i materijalnom univerzumu, tako je i u intelektualnom svetu. Mudrost se ne može usaditi u idiota, zato što seme mudrosti nije unutar njega, ali se mudrosti može usaditi u neuku osobu, ma koliko neuka ona bila, jer seme mudrosti u njoj postoji i pomoću umeća i kulture se može razviti. Stoga je filozof samo neuki čovek u čijoj se prirodi odigrala *projekcija*.

Kroz *umeće* (proces učenja) je čitava masa baznih metala (mentalno telo neznanja) transmutirana u čisto zlato (mudrost), jer je *prožeta* razumevanjem. Ako se, dakle, kroz veru i blizinu Boga čovekova svest može transmutirati od baznih animalnih želja (predstavljenih mnoštvom planetarnih metala) u čistu, zlatnu i pobožnu svest, prosvetljenu i iskupljenu, a manifestujući Bog unutar nje se uveća od sićušne iskre do velikog i veličanstvenog Bića, ako se, takođe, bazni metali mentalne neukosti mogu, kroz odgovarajuću obuku i vežbe, transmutirati u transcendentni genij i mudrost, zašto onda proces primenjen u dva sveta ili sfere ne bi podjednako važio i u trećem svetu ili sferi? Ako se i duhovni i mentalni elementi univerzuma mogu umnožavati u svom izrazu, onda se, po zakonu analogije, i materijalni elementi univerzuma mogu umnožavati, ukoliko je moguće utvrditi za to neophodan proces.

Ono što je istina u *višem*, istina je u *nižem*. Ako je alhemiji velika duhovna istina, onda je ona i velika materijalna istina. Ako se može odvijati u univerzumu, može se odvijati i u čoveku; ako se može odvijati u čoveku, može se odvijati i u biljkama i mineralima. Ako jedna stvar u univerzumu raste, onda sve u univerzumu raste. Ako se jedna stvar može umnožavati, onda se sve stvari mogu umnožavati, „jer se više slaže sa nižim, a niže se slaže sa višim". Ali, kao što je način za iskupljenje duše skriven u Misterijama, tako su i tajne za iskupljenje metala takođe skrivene, kako ne bi pale u ruke profanima i bile izopačene.

Ako iko želi da uvećava metal, on prvo mora da nauči tajne metala: mora shvatiti da svi metali – kao i svo kamenje, biljke, životinje i univerzum – rastu iz semena, a da se to seme već nalazi u telu Supstance (materici Svetske Device), jer seme čoveka nalazi se u univerzumu pre no što se on rodi (ili raste); i kao što seme biljke postoji za sva vremena, a biljke žive samo deo tog vremena, tako je i seme duhovnog i materijalnog zlata uvek prisutno u svemu. Metali rastu tokom vekova, jer im je sunce dalo život. Oni rastu neprimetno, u obliku sićušnih grmova, jer sve raste na isti način. Samo se metodi rasta razlikuju prema vrsti i veličini.

Jedan od velikih aksioma je: „U svemu je seme svega", iako, jednostavnim procesima Prirode, ono može ostati latentno tokom mnogih vekova, odnosno, njegov rast može biti veoma spor. Stoga, svako zrnce peska sadrži ne samo seme plemenitih metala, kao i seme neprocenjivih dragulja, već i seme sunca, meseca i zvezda. Kao što se u prirodi čoveka ogleda čitav univerzum u minijaturi, tako se u svakom zrncu peska, svakoj kapi vode, svakoj sićušnoj čestici kosmičke prašine, kriju svi delovi i elementi kosmosa, u obliku malenih semenih klica, tako neznatnih da ih čak ni najmoćniji mikroskop ne može otkriti. Trilionima puta manje od jona ili elektrona, to seme – neprepoznatljivo i neshvatljivo – iščekuje vreme koje mu je dodeljeno za rast i izražavanje. (Razmislite o Lajbnicovim *monadama*.)

Postoje dva metoda pomoću kojih se može ostvariti rast. Prvi je putem Prirode, jer Priroda je alhemičar koji uvek postiže naizgled nemoguće. Drugi je putem *umeća*, a kroz *umeće* se, u relativno kratkom vremenu, proizvodi ono za šta su Prirodi potrebna gotovo beskrajna razdoblja. Pravi filozof, koji želi da ostvari *Magnum Opus*,

oblikuje svoje postupke po uzoru na zakone Prirode, uviđajući da je *umeće* alhemije samo metod iskopiran iz Prirode, ali je, uz pomoć nekih tajnih formula, na odgovarajući način intenziviran i izuzetno skraćen. Kako bi postigla svoja čuda, Priroda mora da radi ili opsežno, ili intenzivno. Opsežni procesi Prirode su oni koji su upotrebljeni u transmutaciji smole crnog grafita u dijamant i zahtevaju milione godina prirodnog stvrdnjavanja. Intenzivni proces je *umeće*, koje je uvek odani sluga Prirode (kao što dr A. Di[7] kaže) i dopunjava njen svaki korak i s njom sarađuje na sve njene načine.

> „Dakle, u tom filozofskom poslu, Priroda i *Umeće* moraju jedno drugo prihvatiti s ljubavlju, tako da *Umeće* ne može zahtevati ono što priroda odbija, niti Priroda može odbiti ono što *Umeće* može usavršiti. Jer Priroda odobrava, bespogovorno se pokorava svakom umetniku, sve dok joj njegovo delanje pomaže, a ne odmaže."
>
> [dr A. Di, *Hemijska zbirka* (*Chemical Collections*)]

Pomoću tog *umeća* seme koje se nalazi unutar duše kamena može se navesti da klija tako intenzivno da se za nekoliko trenutaka, iz semena koje je u njemu, odgaji dijamant. Kad seme dijamanta ne bi bilo u mermeru, granitu i pesku, dijamant se iz njih ne bi mogao uzgajati. Ali, pošto je seme unutar svih tih stvari, dijamant se može uzgajati iz bilo koje supstance u svemiru. U nekim supstancama, međutim, lakše je obaviti to čudo, jer je u njima to seme već dugo oplođeno, pa su stoga spremnije za oživljavanje procesa *umeća*. Isto tako, neke ljude je lakše naučiti mudrosti nego druge, jer jedni već imaju temelj na kojem može da se radi, dok su kod drugih sposobnosti mišljenja potpuno uspavane. Alhemiju, dakle, treba promatrati kao *umeće* povećanja i dovođenja u savršen procvat, na najbrži mogući način. Priroda ili može da postigne svoj željeni cilj, ili, zbog destruktivnosti jednog elementa nad drugim, to ne može da učini, ali, uz pomoć istinskog *umeća*, Priroda uvek postiže svoj cilj, jer to *umeće* nije podložno ni gubljenju vremena ni vandalizmu elementarnih reakcija.

7 Artur Di (*Arthur Dee*, 1579–1651) – engleski lekar i alhemičar, najstariji sin Džona Dija (*John Dee*). Po preporuci Džejmsa I imenovan je za lekara ruskog cara Mihajla I Romanova i u Rusiji je, uglavnom u Moskvi, ostao četrnaest godina, pa je tamo kompilovao i citiranu *Hemijsku zbirku* (*Fasciculus Chemicus*), kolekciju alhemijskih spisa, objavljenu 1629. godine. (Nap. prev.).

U svojoj *Istoriji hemije*, Džejms Kembel Braun, pokojni profesor hemije na Univerzitetu u Liverpulu, sumira ciljeve koje alhemičari teže da postignu u sledećim stavkama:

„To je, dakle, bio je opšti cilj alhemičara – da u laboratoriji, koliko god je to moguće, izvedu procese koje Prirode sprovodi u unutrašnjosti zemlje. Sedam glavnih problema koji su okupirali njihovu pažnju su:

1. Priprema jedinjenja nazvanog eliksir, opšti lek, ili kamen mudraca, koji je posedovao svojstvo transmutacije baznih metala u zlato i srebro, kao i izvođenja drugih čudesnih operacija. (...)
2. Stvaranje *homunkula*[8], ili živih bića, o kojima su ispričane mnoge veličanstvene, ali neverovatne priče.
3. Priprema alkahesta, ili univerzalnog rastvarača, koji rastvara svaku supstancu koja se u njega uroni. (...)
4. Palingeneza, ili obnova biljke iz pepela. Da su u tome uspeli, mogli bi se nadati da će podići mrtve. [Profesor Braun mnogo toga uzima zdravo za gotovo.]
5. Priprema *spiritus mundi*[9], mistične supstance koja poseduje mnoge moći, među kojima je glavna njeno svojstvo razlaganja zlata.
6. Ekstrakcija kvintesencije, ili aktivnog principa svih supstanci.
7. Priprema *aurum potabile*, tečnog zlata, suverenog leka, jer zlato, pošto je savršeno, može da proizvede savršenstvo u ljudskoj građi."

8 Lat. *homunculus* (deminutiv od *homo*, pl. *homunculi*) – mali čovek, čovečuljak – termin generalno korišćen u mnogim oblastima proučavanja da se označi predstavljanje ljudskog bića. U alhemiji se homunkul odnosio konkretno na koncept minijaturnog, ali potpuno oblikovanog ljudskog tela, a isto značenje imao je i u preformacionizmu, filozofskoj teoriji o nasleđu, odnosno prethodnoj uobličenosti, prema kojoj je unutar jajeta ili spermatozoida (sporno pitanje je u kojem od njih) sadržana kompletna preformirana (ranije uobličena) jedinka nazvana homunkul, a razvoj je pitanje proširenja tog potpuno formiranog bića. Paracelzus je u svom spisu *De generatione rerum naturalium* dao iscrpno uputstvo za hemijsko stvaranje homunkula. (Nap. prev.)

9 Lat. duh sveta (Nap. prev.)

ALHEMIJSKI SIMBOLIZAM

U alhemiji postoje tri simbolične supstance: živa, sumpor i so. Njima je pridodat četvrti tajanstveni životni princip nazvan *Azot*. Što se tiče prve tri supstance, gospodin fon Veling je napisao:

„Postoje tri osnovne hemijske supstance, a filozofi su ih nazvali so, sumpor i živa, ali njih ni na koji način ne treba izjednačavati sa sirovom solju, sumporom i živom koji se vade iz zemlje, ili nabavljaju u apotekama. So, sumpor i živa svi imaju trojednu prirodu, jer svaka od tih supstanci, prema tajnom arkanumu mudrih, zapravo, u sebi sadrži i ostale dve supstance. Telo soli je, đakle, trostruko, naime, so, sumpor i živa, ali u telu soli jedno od to troje (so) prevladava. Živa se isto tako sastoji od soli, sumpora i žive, a prevladava potonji element. Sumpor je, na sličan način, zapravo so, sumpor i živa, sa dominantnim sumporom. Tih devet delova – 3 puta 3, plus *Azot* (tajanstvena univerzalna životna sila), daje 10, Pitagorinu svetu dekadu. Po pitanju prirode *Azota* postoji mnogo kontroverzi. Jedni su smatrali da je to nevidljiva, večna vatra, drugi da je u pitanju elektricitet, a treći da se radi o magnetizmu. Transcendentalisti ga nazivaju astralna svetlost.

Univerzum je okružen sferom zvezda. Iza te sfere je sfera *Šamajim*, koji je Božanska vatrena voda, prvi izliv Reči Božje, plamena reka koja izvire iz prisustva Večnoga. *Šamajim*, vatrena androgina voda, se deli. Vatra postaje solarna vatra, a voda postaje lunarna voda. *Šamajim* je univerzalna živa – ponekad nazivana *Azot* – nemerljiv duh života. Duhovna vatrena prvobitna voda – *Šamajim* – prolazi kroz Eden (na hebrejskom, *isparava*), te se uliva u četiri glavne reke [elemente]. To je reka žive vode – *Azot* [vatrena esencija žive], koja ističe iz prestola Boga i Jagnjeta. U tom Edenu [isparljivoj esenciji ili magli] nalazi se duhovna zemlja [neshvatljiva i neopipljiva], ili prašina *Afar*, od koje je Bog načinio *Adama min Haadamaha*[10], duhovno telo čoveka, koje jednom mora biti razotkriveno."

Fon Veling u drugom delu svojih spisa kaže i to da materijalnog univerzuma nije bilo sve dok Lucifer, nastojeći da izvede kosmičku

10 Videti napomenu 3 na strani 648. (Nap. prev.)

alhemiju, nije zloupotrebio *Šamajim*, ili Božansku Vatru. Kako bi se obnovio *Šamajim*, kojeg je Lucifer izopačio, ovaj univerzum je formiran kao sredstvo njegovog oslobađanja iz tamnog oblaka u kojem je bio zaključan usled Luciferovog neuspešnog pokušaja da ga kontroliše. Te izjave jasno naglašavaju činjenicu da su rani filozofi u *Bibliji* prepoznavali knjigu hemijskih i alhemijskih formula. Bitno je da se to uvek ima na umu. Jao onom tragaocu koji kao doslovne prihvati razbacane alegorije alhemičara. Takav nikada ne može ući u unutrašnje svetilište istine. Elijas Ešmol, u svom delu *Theatrum Chemicum Britannicum*, ovako opisuje metode koje su alhemičari praktikovali kako bi prikrili svoju pravu doktrinu:

> „Njihova glavna zaokupljenost bila je da uviju svoje *Tajne* u *Bajke* i zaklone svoje *Sklonosti* u *Velove* i *senke*, čiji se *Radijusi*, kako se čini, protežu u svim pravcima, ali tako da se susreću u *Zajedničkom Središtu* i pokazuju jedino na Jedno."

Činjenica da *Sveto pismo* otkriva skriveno znanje, ako se shvati alegorijski, jasno je pokazana parabolom koja opisuje kralja Solomona, njegove supruge, konkubine i device, koja se pojavljuje u *Tajnim simbolima rozenkrojcera* (*Geheime Figuren der Rosenkreuzer*), objavljenim u Altoni 1785. godine. Dr Hartman, koji je preveo deo tog dela na engleski, izjavio je da Solomonove supruge predstavljaju umeća, konkubine nauke, a device još uvek neotkrivene tajne Prirode. Po nalogu Kralja device su prisiljene da uklone svoje velove, označavajući na taj način da su, pomoću mudrosti (Solomon), mistična umeća bila prisiljena da filozofima obznane svoje skrivene delove, dok su za neinicirani svet bile vidljive samo spoljašnje odore. (Takva je i misterija Izidinog vela.)

Pošto alhemičar, da bi ostvario *Magnum Opus*, svoj rad mora obaviti istovremeno u četiri sveta, tabela koja prikazuje analogije tri principa u četiri sveta može razjasniti međusobni odnos raznih delova. Rani majstori umeća alhemijskog simbolizma nisu standardizovali ni simbole ni njihove odnose. Stoga je potrebno veliko poznavanje materije, u kombinaciji sa znatnom moći intuicije, da bi se razjasnile neke od njihovih zagonetnih izjava. Za treću i četvrtu stavku u sledećoj tabeli data su i alternativna tumačenja, zbog činjenice da neki autori nisu povukli jasnu granicu između *duha* i *duše*. Prema *Svetom*

pismu, *duh* je neuništiv, dok je *duša* uništiva. Očigledno je, dakle, da oni nisu sinonimi. Jasno je rečeno: „Koja duša zgreši ona će umreti"[11], ali: „duh se vrati Bogu, koji ga je dao"[12]. Tabela analogija, onoliko koliko je moguće da bude napravljena, je sledeća:

TROJEDNA MOĆ U ČETIRI SVETA

SVET	OTAC	SIN	MAJKA
1. Boga	Otac	Sin	Sveti Duh
2. Čoveka	Duh	Duša	Telo
3. Elemenata	Vazduh	Vatra	Voda
4. Hemikalija	Živa	Sumpor	So

Alternativna tumačenja 3. i 4. stavke su:

SVET	OTAC	SIN	MAJKA
3. Elemenata	Vatra	Vazduh	Voda
4. Hemikalija	Sumpor	Živa	So

Paracelzus je napravio drugačiji raspored, pomalo aristotelovski, u kojem su tri faze Trojednog Boga izostavljene, a iskombinovani su samo elementi drugog, trećeg i četvrtog sveta:

SVET	OTAC	SIN	MAJKA
2. Čoveka	Duh	Duša	Telo
3. Elemenata	Vazduh	Voda	Vatra
4. Hemikalija	Sumpor	Živa	So

11 *Jezekilj* 18:20, prevod Đuro Daničić. (Nap. prev.)

12 *Knjiga Propovednikova* 12:7, prevod Đura Daničić. (Nap. prev.)

Glavna poenta, međutim, dokazana je: filozofi alhemičari koristi li su simbole soli, sumpora i žive ne samo da predstave hemikalije, već i duhovna i nevidljiva načela Boga, čoveka i univerzuma. Tri suptance (so, sumpor i živa) postoje u četiri sveta, kao što je prikazano u tabeli, do zbira jednakog svetom broju 12. Pošto su njih 12 temelji *Velikog dela*, u *Otkrivenju* su nazvani dvanaest kamenova temeljaca[13] svetog grada. U skladu s istom idejom, Pitagora je tvrdio da je dodekaedar, ili dvanaestostrano simetrično geometrijsko telo, temelj univerzuma. Nije li s tim možda povezano i misteriozno 3 puta 4 i četiri dela od tri, koji su u legendi o trećem stepenu slobodnog zidarstva postavljeni u četiri ugla heruvima, stvorenja sastavljenog od četiri dela?

Sledeća tabela prikazuje uglove u koje delovi trojke (so, sumpor i živa) idu u potrazi za *Hiramom*:

Četiri „ugla" stvaranja	Istok	Jug	Zapad	Sever
Fiksni znaci Zodijaka	Akvarijus	Leo	Skorpio	Taurus
Delovi Heruvima	Čovek	Lav	Orao	Bik
Četiri godišnja doba	Proleće	Leto	Jesen	Zima
Čovekova doba	Detinjstvo	Mladost	Zrelost	Starost
Faze postojanja	Rođenje	Rast	Zrelost	Propadanje
Delovi ustrojstva čoveka	Duh	Duša	Svest	Telo
Četiri elementa	Vazduh	Vatra	Voda	Zemlja

13 *Otkrivenje* 21:14. „I zid grada imaše dvanaest temelja" (prevod Vuk Stefanović Karadžić). (Nap. prev.)

TABELA SREDNJOVEKOVNIH ALHEMIJSKIH SIMBOLA

Iz Valentine[14], The Last Will and Testament

Čudne simbole prikazane u ovoj retkoj tabeli hermetičari su koristiti da predstave različite hemijske elemente i alhemijske procese. Puno značenje tih čudnih oznaka nikada nije otkriveno, jer ti znaci unutar svojih oblika efikasno prikrivaju okultne tajne o duhovnoj prirodi metala i elemenata koje predstavljaju.

U svojim alegorijama alhemičari su takođe koristili i simbole ljudi, životinja i biljaka, a ponekad i čudne kompozitne figure, poput zmaja, krilate zmije, jednoroga i feniksa. U gotovo svakom slučaju zlato su simbolizovali kao kralja s krunom na glavi i često sa žezlom

14 Bazil Valentin (*Basil Valentine*) je anglicizovan oblik imena *Basilius Valentinus*. Reč je o alhemičaru iz XV veka, starešini benediktinskog samostana sv. Petra u Erfurtu, u Nemačkoj. Mnogi detalji o njegovom životu su nejasni; ne može se potvrditi ni njegovo ime; tokom XVIII veka sugerisano je da se radi o Johanu Toldeu (*Johann Thölde*, 1565–1614), nemačkom alhemičaru i izdavaču, uredniku Valentinovih spisa. Pretpostavlja se da je Valentin rođen 1394. godine u Majncu, ali to nije sigurno. Valentin je pokazao da se amonijak može dobiti delovanjem alkalija na so amonijaka i objasnio

u ruci. Ponekad su ga prikazivali kao lice solarnog diska okruženo zracima. Srebro je personifikovano kao žena, koju su nazivali kraljica. Ona nije nosila krunu, ali je često stajala na polumesecu, u mnogome po ugledu na Bogorodicu. Živa je obeležavana kao mladić s krilima, često s dve glave, kako nosi zmije, ili, ponekad, kaducej. Olovo su simbolizovali kao starca sa kosom u ruci, gvožđe kao vojnika u oklopu. Za *aqua fortis*[15] je upotrebljavan čudnan naziv, „nojev stomak", a ostvarenju „Velikog Dela" je kao simbol dodeljen feniks, koji sedi na gnezdu u plamenu. Sjedinjavanje elemenata su simbolizovali brakom, proces putrefakcije (truljenja) – lobanjom, antimon – zmajem.

Još jedna tabela bi trebalo da je interesantna masonskim učenjacima – ona koja prikazuje odnos između tri supstance, soli, sumpora i žive, i određene simbole koji su masonima poznati. Ta tabela takođe ima alternativno tumačenje, bazirano na preklapanju filozofskih načela, koja je teško – ako ne i nemoguće – razdvojiti u hronološki poredak.

1. Tri Svetlosti	Zvezdana Vatra	Solarna Vatra	Lunarna Vatra
2. Tri Velika Majstora	Hiram	Solomon	Hiram iz Tira
3. Geometrijska tela	Sfera	Piramida	Kocka
4. Alhemijske supstance	Živa	Sumpor	So

Alternativno tumačenje broja 2 je:

2. Tri Velika Majstora	Solomon	Hiram	Hiram iz Tira

kako se hlorovodonična kiselina može proizvesti iz kiselo-slanog rastvora. Napisao je više desetina važnih alhemijskih spisa na latinskom i nemačkom, od kojih su na latinskom najpoznatiji *Currus Triumphalis Antimonii* (*Trijumfalna kočija antimona*) i *Duodecim Claves philosophicæ* (*Dvanaest filozofskih ključeva*). Citirano delo, *Poslednja volja* (*Letztes Testament*) je kolekcija više Valentinovih traktata, objavljena 1673. godine. (Nap. prev.)

15 Lat. jaka voda – korozivni rastvor azotne kiseline (HNO_3) u vodi, koji se dobija iz šalitre. U alhemiji je korišćena kao rastvarač za otapanje srebra i većine drugih metala, uz izuzetak zlata i platine, koji se mogu rastvoriti samo pomoću *aqua regia* – kraljevske vode. *Aqua fortis* je pripremana mešanjem peska, stipse ili vitriola, ili poslednje dve supstance zajedno, sa šalitrom, te destilovanjem te smese pomoću toplote vatre. Prikupljeni gas je potom kondenzovan u *aqua fortis*. (Nap. prev.)

U alhemiji se ponovo pronalazi ovekovečenje Misterije Univerzuma, jer isto tako sigurno kao što je Isus umro na krstu, Hiram (*CHiram*) na zapadnim vratima hrama, Orfej na obalama reke Hebar, Krišna na obalama Ganga, a Oziris u kovčegu koji je pripremio Tifon, tako i u alhemiji, ukoliko prvo ne umre element, *Veliko Delo* se ne može postići. Faze alhemijskih procesa mogu se pratiti u životu i aktivnosti gotovo svih svetskih Spasitelja i učitelja, kao i u mitologijama više naroda. U *Bibliji* je rečeno da „ako se ko na novo ne rodi, ne može videti kraljevstva Božjega"[16]. U alhemiji je navedeno da bez putrefakcije *Veliko Delo* ne može biti ostvareno. Šta je to što umire na krstu, što je sahranjeno u grobnici Misterija i što, takođe, umire u retorti i putrifakcijom postaje crno? Takođe, šta je to što istu tu stvar čini u prirodi čoveka, tako da on može vaskrsnuti, poput feniksa, iz vlastitog pepela (*caput mortuum*[17])?

Rastvor u alhemijskoj retorti, ako je rastvaran određeno vreme, pretvoriće se u crveni eliksir, koji je nazivan *univerzalni lek*. Vrlo je sličan vatrenoj vodi i svetli u mraku. Tokom procesa rastvaranja on menja mnoge boje što je dovelo do toga da bude nazvan *paun*, jer se tokom jednog od razdoblja rastvaranja preliva u duginim bojama. Ako se pretera u povećavanju njegovih moći, epruveta u kojoj se supstanca nalazi će eksplodirati i pretvoriti se u prah. To se često dešava i za ljude i metale predstavlja najveću opasnost u pripremi leka. Ako se previše razvije, probiće se kroz staklo, jer ne postoji materijalna posuda dovoljno jaka da ga drži. To se dešava zbog toga što to više nije supstanca, već božanska esencija koja učestvuje u prodornoj moći Božanstva. Kada se pravilno razvija, taj univerzalni rastvarač u tečnom obliku rastopiće u sebe sve ostale metale. U tom višem stanju univerzalna so je tečna vatra. Ta so, razblažena odgovarajućom količinom bilo kog metala i provedena kroz različite faze

16 *Jevanđelje po Jovanu* 3:3, prevod dr Lujo Bakotić. (Nap. prev.)

17 Latinski termin (pl. *capita mortua*) koji doslovno znači „mrtva glava", odnosno, „bezvredni ostaci"; koristi se u alhemiji, gde se alternativno naziva i *nigredo*, da označi bezvrednu supstancu, ostatak nakon hemijskih operacija, poput sublimacije, i epitoma je propadanja i raspadanja; alhemičari su te ostatke predstavljali stilizovanom ljudskom lobanjom, bukvalno glavom mrtvaca. *Caput mortuum* je takođe ponekad korišćeno da označi *crocus metallorum*, to jest, smeđe-crvene metalne sastojke, kao što su *crocus martis* (sulfat gvožđa) i *crocus veneris* (oksid bakra). (Nap. prev.)

rastvaranja i promene povećavanja, na kraju će postati lek za transmutaciju nižih metala.

Pravi put prirode (*The True Way of Nature*), Hermesa Trismegistosa, koji mu je pokazao prvi slobodni zidar, I.C.H, opisuje opasnost od pre-uvećavanja univerzalne soli:

> „Međutim, to umnožavanje ne može se sprovoditi u nedogled, već se kompletira u devetoj promeni. Jer kad je ova tinktura promenjena devet puta, ne može se još uzvisiti, zato što neće dopustiti bilo kakvo dalje razdvajanje. Jer, čim primi i najmanji stepen materijalne vatre, ona odmah poteče i prolazi kroz staklo kao vruće ulje kroz papir."

U klasifikaciji procesa kroz koje hemijski elementi moraju proći pre no što se proizvede hermetički lek, evidentan je nedostatak uniformnosti u terminologiji, jer je u *Pravom putu prirode* dato sedam faza, dok se u *Mitsko-hermetičkom rečniku* (*Dictionnaire Mytho-Hermétique*)[18] navodi dvanaest. Tih dvanaest povezano je sa dvanaest znakova zodijaka na način vredan razmatranja.

1. Arijes, Kalcinacija	2. Taurus, Kongelacija	3. Gemini, Fiksacija
4. Kancer, Disolucija	5. Leo, Digestija	6. Virgo, Destilacija

18 Delo francuskog pisca Antoana-Žosefa Pernetija (*Antoine-Joseph Pernety*, 1716–1796), poznatog kao Dom Perneti (*Dom Pernety*), benediktinca i bibliotekara Fridriha Velikog od Prusije. Zajedno sa poljskim grofom Tadeušom Grabjankom (*Tadeusz Grabianka*, 1740–1807), koji je takođe bio pod uticajem hrišćanskog misticizma Emanuela Svedenborga (*Emanuel Swedenborg*, 1688–1772), osnovao je 1760. godine tajno društvo *"Rite hermétique"*, ili Avinjonski iluminati. Pun naslov pomenutog dela iz 1758. godine je *Mitsko-hermetički rečnik u kojem su objašnjene legendarne pesničke alegorije, metafore, zagonetke i varvarski termini* (*Dictionnaire mytho-hermétique, dans lequel on trouve les allégories fabuleuses des poètes, les métaphores, les énigmes et les termes barbares des philosophes hermétiques expliqués*). (Nap. prev.)

7. Libra, Sublimacija	8. Skorpio, Separacija	9. Sagitarijus, Insineracija
10. Kaprikorn, Fermentacija	11. Akvarijus, Multiplikacija	12. Pisces, Projekcija [19]

Ovaj raspored otvara zanimljivo područje spekulacije, koja može pružiti veliku pomoć ako se inteligentno sprovede. Tih dvanaest „koraka" koji vode do ostvarenja *Magnum Opusa* su podsetnik na dvanaest stupnjeva drevnih Rozenkrojcerskih Misterija. Rozenkrojcerstvo je, do određenog stepena, teologizovana hemija i filozofizovana alhemija. Prema Misterijama, čovek je bivao otkupljen zbog njegovog prolaza, uz promenu, kroz dvanaest velikih nebeskih kuća. Dvanaest procesa, pomoću kojih se može otkriti „tajna suština", silom podseća proučavaoca na dvanaest Kolega Zanatlija koji su poslati u potragu za ubijenim Graditeljem Univerzuma, Univerzalnom Životom.

Prema Solomonu Trismozinu, faze kroz koje materija prolazi na svom putu prema savršenstvu dele se na dvadeset i dva dela, od kojih je svaki predstavljen odgovarajućim crtežom. Postoji važna veza između dvadeset dva Trismozinova amblema, dvadeset dve velike karte Tarota i dvadeset dva slova hebrejskog alefbeta. Te misteriozne Tarot karte su same po sebi alhemijske formule, ako se pravilno protumače. Kao da želi da potkrepi tvrdnje srednjovekovnih filozofa da je kralj Solomon bio majstor alhemije, dr Franc Hartman je istakao da je mnogo-zloupotrebljavana i neshvaćena Solomonova *Pesma nad pesmama* zapravo alhemijska formula. Proučavalac filozofije prirode

19 1. Kalcinacija (lat. *calninatio*) – usijavanje, kaljenje; 2. Kongelacija (lat. *congelatio*) – zaleđivanje, stvrdnjavanje, zgrušnjavanje; 3. Fiksacija (lat. *fixatio*) – učvršćivanje, povezivanje; 4. Disolucija (lat. *disolutio*) – raspadanje; 5. Digestija (lat. *digestio*) – rastvaranje; 6. Destilacija (lat. *destilatio*) – pretvaranje tečnosti u paru i ponovno zgrušnjavanje te pare u tečnost; 7. Sublimacija (lat. *sublimatio*) – pretvaranje čvrstih tela u paru i ponovno zgrušnjavanje te pare u čvrsto telo; 8. Separacija (lat. *separatio*) – odvajanje, rastavljanje; 9. Incineracija (lat. *incineratio*) – pretvaranje u pepeo spaljivanjem; 10. Fermentacija (lat. *fermentatio*) – vrenje, previranje; 11. Multiplikacija (lat. *multiplicatio*) – umnožavanje; 12. Projekcija (lat. *proiectio*) – izbacivanje. (Nap. prev.)

će odmah prepoznati „crnu kćer jerusalimsku“[20], ne kao osobu nego kao *materijal* svet mudracima. Dr Hartman piše:

> „'*Pesma nad pesmama*', u *Starom zavetu*, predstavlja opis alhemijskog procesa. U toj pesmi je *Subjectum* opisan u *Cant.*[21] *I, 5*; *Lilium artis* u *C. II, 1*; *Preparacija i purifikacija* u *C. II, 4*; *Vatra* u *C. II, 7* i *C. IV, 16*; *Putrefakcija* u *C. III, 1*; *Sublimacija i destilacija* u *C. III, 6*; *Koagulacija i Promena boje* u *C. V, 9-14*; *Fiksacija* u *C. II, 12* i *C. VIII, 4*; *Multiplikacija* u *C. VI, 7*; *Augmentacija i Projekcija* u *C. VIII, 8*, itd, itd.“

Prema apendiksu dela o univerzalnoj soli gospodina fon Velinga, sitna čestica Kamena Mudraca će, ako se baci na površinu vode, odmah početi proces rekapitulacije istorije univerzuma u minijaturi, jer će tinktura momentalno – poput Duhova Elohim – krenuti po licu voda. Kako su potvrdili filozofi, minijaturni univerzum je formiran i zapravo se uzdiže iz vode i lebdi u vazduhu, gde prolazi kroz sve faze kosmičkog razvoja i konačno se ponovo raspada u prah. Ne samo da je moguće pripremiti lek za metale, već je moguće pripremiti i tinkturu za minerale, pomoću koje komadi granita i mermera mogu biti pretvoreni u drago kamenje, a kamenje slabijeg kvaliteta može biti poboljšano.

Kao što je jedan od velikih alhemičara prikladno primetio, čovekova potraga za zlatom je često njegova propast, jer pogrešno shvata alhemijske procese i veruje da su oni čisto materijalni. On ne shvata da Zlato Filozofa, Kamen Mudraca i Lek Filozofa postoje u svakom od četiri sveta i da se izvođenje eksperimenta ne može realizovati sve dok se on uspešno ne obavi istovremeno, prema jednoj formuli, u četiri sveta. Štaviše, jedan od sastojaka alhemijske formule postoji jedino u prirodi samog čoveka; bez tog sastojka se hemikalije neće sjedinjavati, a čovek može provesti život i potrošiti bogatstvo na hemijsko eksperimentisanje, ali neće ostvariti željeni cilj. Merodavan razlog zašto materijalistički naučnik nije u stanju da ponovi dostignuća srednjovekovnih alhemičara – mada pažljivo i precizno sledi svaki korak – je taj što u njegovom eksperimentisanju nedostaje suptilni

20 *Pesma nad pesmama* 1:5-6 (Nap. prev.)

21 *Cant.* (u nastavku citata – *C.*) je skraćenica za *Pesmu nad pesmama*, izvedena iz naslova na latinskom – *Canticum Canticorum*. (Nap. prev.)

element koji dolazi iz prirode prosvetljenog i preporođenog alhemijskog filozofa.

Na tu temu dr Franc Hartman, u fusnoti svoga prevoda odlomaka iz *Paracelzusa*, jasno izražava zaključke savremenih istraživača alhemijske nauke:

> „Želim da upozorim čitaoca, koji bi mogao pokušati da isproba bilo koji od alhemijskih recepata (...), da to ne čini ukoliko nije alhemičar, jer iako iz ličnog iskustva znam da su ti recepti ne samo alegorijski već i doslovno istiniti i da će biti uspešni u rukama alhemičara, u rukama onoga koji nema potrebne kvalifikacije oni bi bili samo bacanje vremena i novca. U osobi koja želi da bude alhemičar mora postojati '*magnesia*', što znači, magnetska moć da privuče i 'koagulira' nevidljive astralne elemente.“

U razmatranju formula na sledećim stranama mora se shvatiti da se eksperimenti ne mogu uspešno sprovesti ako onaj koji ih obavlja nije Mag. Ako dve osobe, jedna inicijat, a druga neprosvetljena u višem umeću, sednu da rade, rame uz rame, koristeći iste posude, iste supstance i potpuno isti *modus operandi*, inicijat će proizvesti svoje "zlato", a neinicirani neće. Ukoliko se prvo ne desi viša alhemija u čovekovoj duši, on se ne može baviti nižom alhemijom u retorti. To je nepromenjivo pravilo, mada je vešto skriveno u alegorijama i amblemima hermetičke filozofije. Ukoliko čovek nije "nanovo rođen", on ne može ostvariti Veliko Delo i, ako proučavalac alhemijskih formula to zapamti, spasiće se mnoge tuge i razočarenja. Zabranjeno je govoriti o delu misterije koji se bavi tajnim životnim principom unutar stvarne ljudske prirode, jer Majstori umeća su naredili da to svako otkrije za sebe, pa je protivno zakonu duže govotiti na tu temu.

TEORIJA I PRAKSA ALHEMIJE

Drugi deo

❁

Alhemijska molitva ❁ Hermesova Smaragdna Tabla ❁ Pismo Braće R. C. ❁ Magična Mesečeva Planina ❁ Alhemijska formula ❁ Rosa mudraca

❁

Svi istinski filozofi prirodnih i hermetičkih nauka počinju svoj rad uz molitvu Vrhovnom Alhemičaru Univerzuma, moleći Njegovu pomoć u ostvarenju *Magnum Opusa*. Reprezentativna je sledeća molitva, koju je na provincijskom nemačkom, pre više vekova napisao danas nepoznati adept:

„O, sveto i presveto Trojstvo, Ti nepodeljeno i trostruko Jedinstvo! Učini da potonem u bezdan Tvoje neograničene večne Vatre, jer samo u toj Vatri smrtna priroda čoveka može biti promenjena u skromnu prašinu, dok novo telo od ujedinjene soli leži u svetlosti. O, istopi me i pretvori u Tvoju svetu Vatru, tako da me, na dan Tvoje komande, vatrene vode Svetog Duha izvuku iz tamne prašine, dajući mi novo rođenje i oživljavajući me Svojim dahom. Neka se, takođe, uzvisim kroz skromnu poniznost Tvoga Sina, neka se uz Njegovu pomoć uzdignem iz praha i pepela i promenim u čisto duhovno telo poput duginih boja, u, kao kristal prozirno, rajsko zlato, tako da se moja priroda može iskupiti i pročistiti, kao što to čine elementi predamnom, u ovim čašama i flašama. Raspi me u vode života, kao da sam u vinskom podrumu večnog Solomona. Ovde će vatra Tvoje ljubavi dobiti novi podstrek i razbuktati se, tako da nijedan potok neće moći da je ugasi. Možda ću, na kraju, uz pomoć božanske vatre, biti dostojan da budem pozvan u prosvetljenje pravednika. Neka tada budem zapečaćen svetlošću novog sveta,

tako da i ja mogu postići besmrtnost i sjaj, u kojem više neće biti smenjivanja svetlosti i tame. Amin."

❁

Poreklo alhemijskih formula

Izgleda da je svega nekoliko srednjovekovnih alhemičara samostalno otkrilo Veliki Arkanum, a neki autori izjavljuju da niko od njih nije postigao željeni cilj bez pomoći Majstora ili Učitelja. U svakom slučaju, identitet tih Majstora pažljivo je skriven, pa se čak i tokom srednjeg veka o njima naširoko spekulisalo. Bilo je uobičajeno da se takvi prosvetljeni mudraci nazivaju adepti, što je naziv koji ukazuje da su posedovali istinske tajne transmutacije i umnožavanja. Ti adepti bili su poznati pod mnogim imenima i neočekivano su se pojavljivali i ponovo nestajali, ne ostavljajući trag o svom boravištu. Postoje indicije da je među njima postojao određeni stepen organizacije. Najsnažnije među alhemijskim organizacijama bile su rozenkrojceri, iluminati i neke arapske i sirijske sekte.

U dokumentima koji slede govori se o „Bratstvu" ili „Braći". Time se označava da su oni koji su zaista ostvarili *Magnum Opus* bili međusobno povezani i jedni drugima bili poznati po šifrovanim kodovima i tajnim znakovima ili simbolima. Izgleda da je više tih prosvetljenih adepata živelo u Arabiji, jer je nekoliko velikih evropskih alhemičara bilo inicirano u Maloj Aziji. Kad bi učenik alhemijske veštine naučio vrhovnu tajnu, ljubomorno ju je čuvao, nikome ne otkrivajući svoje neprocenjivo blago. Nije mu bilo dopušteno da je otkrije čak ni članovima najbliže porodice.

Kako su godine prolazile, onaj ko bi otkrio tajnu – ili, tačnije, onaj kome bi bila otkrivena – tragao je za nekim mlađim čovekom dostojnim da mu formule budu poverene. Njemu bi, i, po pravilu, samo njemu, filozof dozvoljavao da otkrije arkanum. Mlađi čovek bi tada postao „filozofski sin" starog mudraca i ovaj bi mu zaveštao svoje tajne. Međutim, ponekad je adept, pronašavši iskrenog i zaslužnog tragaoca, ovoga poučio o temeljnim načelima umeća, a ako bi učenik ustrajao, bio bi tiho iniciran u veličanstvenu zajednicu Braće. Na taj način su

alhemijski procesi bivali sačuvani, ali se broj onih koji su ih poznavali ubrzano povećavao.

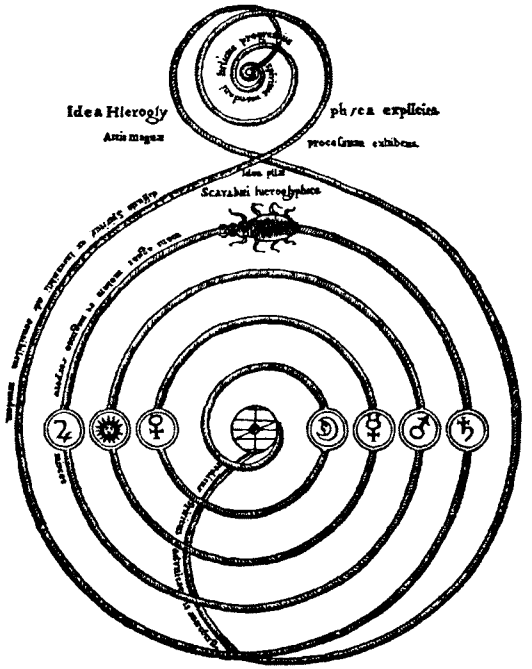

KLJUČ ALHEMIJE PREMA EGIPĆANIMA

Iz Kircher,
Œdipus Ægyptiacus

Egipatski sveštenici skarabeja nisu koristili samo kao simbol obnove, već su u njegovim navikama otkrili i mnoge analogije sa tajnim procesom kojim se bazni metali mogu transmutirati u zlato. U jajetu skarabeja videli su seme metala, a priložena slika prikazuje put tog semena kroz razna planetarna tela sve dok, konačno, ne stigne do središta, gde postaje savršeno, a zatim se ponovo vraća svome izvoru. Reči u centralnoj spirali na vrhu glase: „Spirala Napretka svetovnog duha". Nakon što je skarabej, vijugajući, prošao svoj put oko spirale do centra donjeg dela slike, on se vraća u viši svet duž puta na kojem su reči: „Povratak duha u središte jedinstva".

Tokom šesnaestog, sedamnaestog i osamnaestog veka, znatan broj alhemijskih adepata premeštao se s mesta na mesto širom Evrope, očigledno se pojavljujući i nestajući po volji. Prema narodnom predanju, ti adepti su bili besmrtni, a održavali su se u životu uz pomoć misterioznog leka koji je bio jedan od ciljeva alhemijskih nastojanja. Tvrdi se da su neki živeli više stotina godina, ne uzimajući nikakvu hranu osim tog eliksira, a nekoliko njegovih kapi održavalo je njihovu mladost za duži period vremena. U to da su takvi misteriozni ljudi postojali ne može biti sumnje, jer o njihovoj prisutnosti svedoče izveštaji pouzdanih svedoka.

Iznošene su i tvrdnje da ih još uvek mogu pronaći oni koji su se kvalifikovani da im se obrate. Filozofi su učili da slično privlači slično i da će se adepti, kada učenik razvije vrlinu i integritet koji su im prihvatljivi, pojaviti pred njim i otkriti mu one delove tajnih procesa koji ne mogu biti otkriveni bez takve pomoći.

„Mudrost je kao cvet iz kojeg pčela pravi svoj med, a pauk otrov, svako prema sopstvenoj prirodi."

(Nepoznati adept)

Čitalac uvek mora imati na umu da alhemijske formule i amblеme treba prvenstveno uzimati kao alegorijske simbole, jer dok se ne shvati njihovo ezoterijsko značenje, njihovo doslovno tumačenje je bezvredno. U gotovo svakoj alhemijskoj formuli je po jedan element namerno izostavljen, što je odluka srednjovekovnih filozofa, jer oni koji vlastitom inteligencijom ne mogu da otkriju nedostajuću supstancu ili postupak nisu kvalifikovani da im se povere tajne koje bi im mogle dati kontrolu nad velikim masama čovečanstva i koje bi, isto tako, potčinile njihovoj volji elementarne sile Prirode.

HERMESOVA SMARAGDNA TABLA

Najstarija i najcenjenija od svih alhemijskih formula je sveta Hermesova Smaragdna Tabla. Autoriteti se ne slažu po pitanju originalnosti te Table, pa neki izjavljuju da je to post-hrišćanska prevara, ali postoji mnogo dokaza da je, bez obzira ko je njen autor, Tabla veoma drevna. Iako je simbol Smaragdne Table od posebnog značaja za masone – pošto se odnosi na ličnost *CHirama* (Hiram) – to je prvenstveno i u osnovi alhemijska formula, koja se odnosi kako na alhemiju baznih metala tako i na božansku alhemiju ljudskog preporoda.

U kolekciji alhemijskih rukopisa dr Sigismunda Bakstroma nalazi se odeljak posvećen prevodima i tumačenjima te izvanredne Table, koja je antičkim narodima bila poznata kao *Tabula Smaragdina*. Dr Bakstroma je u Bratstvo Ružinog Krsta na ostrvu Mauricijus inicirao

jedan od onih nepoznatih adepata, koji je u to vreme sebe nazivao *Grof de Šazal* (*Comte de Chazal*). U sledećim prevodima i beleškama dr Bakstroma o Smaragdnoj Tabli, između ostalog, nalazi se i njen stvarni tekst, reprodukovan velikim slovima:

„*Smaragdna tabla, Najdrevniji Spomenik Haldejaca o Lapis Philosophorum*-u (kamenu mudraca).

Smaragdna Tabla stavlja na raspolaganje poreklo alegorijske istorije kralja *Hirama* (bolje *Chiram*). Haldejci, Egipćani i Jevreji su svoje znanje o *Hiramu* pribavili iz jednog istog izvora, od *Homera*, koji se prema toj istoriji odnosi na drugačiji način, sledeći original, a Vergilije je sledio *Homera*, kao što je i *Hesiod* odatle uzeo temu svoje *Teogonije*, koju je nakon toga Ovidije uzeo kao model za svoje *Metamorfoze*. Poznavanje tajnih operacija Prirode predstavlja glavni smisao svih tih drevnih spisa, ali je neznanje iz toga razvilo spoljašnju ili prikrivenu mitologiju, a niže klase ljudi su to pretvorile u idolopoklonstvo.

Pravi Prevod sa Originalnog Veoma Drevnog Haldejskog glasi:

TAJNA DELA *HIRAMA, JEDNOG* U BITI, ALI TROSTRUKOG U SPOLJAŠNJOSTI.

(Prve dve velike reči označavaju *Tajno Delo*.)

(U drugom redu je velikim slovima ispisano: *Chiram Telat Machasot*, to jest, *Hiram, Univerzalni Agens, Jedan u biti, ali trostruk u spoljašnjosti.*)

ISTINA JE, NIJE LAŽ, SIGURNO, I NEKA SE U TO IMA POVERENJE, VIŠE SE SLAŽE SA NIŽIM, A NIŽE SA VIŠIM, KAKO BI SE PROIZVELO JEDNO ZAISTA PREKRASNO DELO. KAO ŠTO SVE STVARI DUGUJU SVOJE POSTOJANJE VOLJI *JEDINSTVENOG JEDNOG*, TAKO SVE STVARI VODE POREKLO OD *JEDNE JEDINSTVENE STVARI*, NAJSKRIVENIJE, KAO ŠTO JE UREDIO *JEDINI BOG*. OTAC TE *JEDNE JEDINSTVENE STVARI* JE SUNCE, NJEGOVA MAJKA JE MESEC, VETAR JE NOSI U STOMAKU, ALI NJEGOVA NEGOVATELJICA JE *DUHOVNA ZEMLJA*. TA *JEDNA JEDINSTVENA STVAR* (POSLE BOGA) JE OTAC SVIH STVARI U UNIVERZUMU. NJENA MOĆ JE SAVRŠENA, NAKON ŠTO SE SPOJILA SA DUHOVNOM ZEMLJOM.

(Proces – Prva Destilacija.) ODVOJITE, S MNOGO PAŽNJE, TU DUHOVNU ZEMLJU OD GUSTOG ILI GRUBOG POMOĆU BLAGE TOPLOTE.

(Posljednje Rastvaranje.) U VELIKOJ MERI TO SE USPINJE *SA ZEMLJE* NA NEBO I SPUŠTA SE, NOVOROĐENO, PONOVO NA ZEMLJU, A MOĆ VIŠEG I NIŽEG SE POVEĆAVAJU. Azot se uzdiže iz Zemlje, sa dna Čaše, i ponovo se spušta u Žile i pada na Zemlju, a tim stalnim kruženjem Azot postaje sve suptilniji, Isparava Sunce i nosi isparene Solarne atome sa sobom, te tako postaje *Solarni Azot*, tj. *naša treća i prava Mudra Živa*; to kruženje Solarnog Azota mora se nastaviti sve dok se samo od sebe ne prekine, a Zemlja ga čitavog ne usisa, kada postaje crna smolasta materija, *Žaba* [supstance u alhemijskoj retorti, a takođe i niži elementi u telu čoveka], što označava potpunu putrefakciju, ili *Smrt jedinjenja*.

TAKO ĆE TI PRIPASTI DEO POŠTOVANJA ČITAVOG SVETA. Bez sumnje, kada crna, smolasta materija postane, a nužno mora postati, *Bela* i *Crvena*, a Crvena, kada je dovedena do savršenstva, *medicinski* i za Metale, u potpunosti je sposobna da očuva *mentem sanam in corpore sano*[1] tokom prirodnog trajanja Života i obeća nam dovoljno sredstava, koja mogu do u beskraj da se umnožavaju, da budemo dobronamerni i milostivi, bez ikakvog smanjenja naših neiscrpnih resursa, onda se to može nazvati *Slava* [Počast, Poštovanje] *čitavog sveta*; kada istinsko proučavanje i kontemplacija o L. P. [*Lapis Philosophorum*], usklađujući se sa Božanskim Istinama, uzdigne um ka Bogu, našem Stvoritelju i milosrdnom Ocu, i ako nam On dopusti da posedujemo, to praktično mora iskoreniti samo načelo Škrtosti, Zavisti i Zlih Stremljenja i izazvati da se naša srca istope iz zahvalnosti prema Njemu, koji je bio toliko ljubazan prema nama! Zato Filozofi kažu, s puno Istine, da L. P. ili pronalazi dobrog čoveka, ili ga napravi.

I TAMA ĆE ODLETETI OD TEBE. Pomoću okrepljenih Organa, koje Duša koristi za komunikaciju sa spoljašnjim objektima, Duša mora steći veće moći ne samo za začeće, već i za uzdržavanje, pa, stoga, ako želimo da steknemo još više znanja, a organi i tajni izvori fizičkog života su predivno ojačani i okrepljeni, Duša mora steći nove moći za začinjanje i uzdržavanje, naročito ako molimo Boga za znanje i verom potvrdimo svoje molitve, sva Tama, naravno, mora nestati. To što takav nije bio slučaj sa svim posednicima, bila je njihova vlastita greška, jer su se zadovoljili samo sa Transmutacijom Metala.

1 Lat. akuzativ od *Mens sana in corpore sano* – U zdravom telu zdrav duh. (Nap. prev.)

(Primena.) TO JE SNAGA SVIH MOĆI. Ovo je vrlo snažan slikovit izraz, koji ukazuje da L. P. nepobitno poseduje sve Moći skrivene u Prirodi, namenjene ne za uništenje, već za uzdizanje i regeneraciju materije u tri Odeljka Prirode.

S TIM ĆEŠ MOĆI DA SAVLADAŠ SVE I TRANSMUTIRAŠ SVE *ŠTO JE PREFINJENO* (☉ ☽) I ŠTO JE *GRUBO* (♃ ♄ ♀ ♂ ☿ ♒). To će pokoriti svaku suptilnu stvar, naravno, pošto ponovo učvrsti najsuptilniji Kiseonik u njegovu *vatrenu Prirodu* i to još snažnije, prodornije i krepkije, u desetosturkom odnosu pri svakom umnožavanju, i svaki put u mnogo kraćem roku, sve dok ne postane neprocenjiva njegova moć, moć koja umnožena takođe prodire [pobeđuje] u svaku *Čvrstu Stvar*, poput *neosvojivog Zlata i Srebra*, inače nepromenjive *Žive*, Kristala i Staklenih Bujica, kojima je u stanju da priušti prirodnu čvrstinu i stabilnost, kao što svedoči Filalet i dokazali su, u vreme moga oca, veštački dijamanti, koje je posedovao *princ Lihtenštajn (Lichtenstein) u Beču*, procenjeni na pet stotina hiljada dukata, učvršćeni pomoću *Lapisa* [Kamena Mudraca].

NA TAJ NAČIN STVOREN JE SVET; RASPOREDI KOJI SU SLEDILI STAZU SU SKRIVENI. ZBOG TOGA SAM PROZVAN *CHIRAM TELAT MECHASOT, JEDAN U BITI*, ALI *TROSTRUK U SPOLJAŠNJOSTI*. U TOM TROJSTVU JE SKRIVENA MUDROST ČITAVOG SVETA (tj, u *Hiramu* i *Upotrebi Lapisa*). Mislilo se da je *Hermes* bio *Mojsije* ili *Zaratustra*, inače Hermes označava *Zmiju*, a Zmija je korišćena kao *Amblem Znanja ili Mudrosti*. Zmija se sreće posvuda među hijeroglifima drevnih Egipćana, kao i *Krilati Globus*, *Sunce* i *Mesec*, *Zmajevi* i *Grifoni*, čime su Egipćani, prema *Suidasu*, naznakama u *Svetom pismu*, pa čak i *Denonu*[2], na mestu gde govori o svetilištima drevnih egipatskih hramova, obeležili svoje uzvišeno znanje o *Lapis Philosophorum*.

2 Dominik Vivan-Denon (*Dominique Vivant, Baron de Denon*, 1747–1825) – francuski umetnik, pisac, diplomata i arheolog. Napoleon ga je, posle egipatske kampanje (1798–1801), postavio za prvog direktora Luvra. Na Bonapartin poziv pridružio se ekspediciji u Egipat kao predstavnik odseka za umetnost i književnost Egipatskog instituta (*Institut d'Égypte*) i tako dobio priliku da prikupi materijale i načini skice za svoje najvažnije literarno i umetničko delo – *Voyage dans la basse et la haute Egypte* (*Putovanje u Donji i Gornji Egipat*), objavljeno u dva toma 1802. godine, koje ga je proslavilo i kao arheologa i kao umetnika. (Nap. prev.)

SADA SE ZAVRŠAVA, ONO ŠTO SAM REKAO O UČINCIMA SUNCA. KRAJ TABULE SMARAGDINE. Ono što sam rekao ili učio o Solarnom Radu, sada je završeno. *Savršeno seme*, pogodno za umnožavanje.

Znam da je to priznato kao prava *Tabula Smaragdina Hermetis*."

Pismo Braće R. C. (Ružinog Krsta)

Mada je Eugen Filalet odbio članstvo u Rozenkrojcerskom Bratstvu, veruje se da je niz godina bio na čelu tog Reda. U malom radu pod naslovom *Lumen de lumine, ili Nova magična svetlost, otkrivena i prikazana svetu* (*Lumen de Lumine, or A New Magical Light Discovered and Communicated to the World*), objavljenom u Londonu 1651. godine, Eugen Filalet daje izuzetno pismo, verovatno Rozenkrojcerskog Reda. Pismo prati amblematska slika koja u simboličkom obliku prikazuje procese i formule Kamena Mudraca. Ta poslanica je odličan primer rozenkrojcerskog sistema kombinovanja apstraktnih teoloških spekulacija sa konkretnim hemijskim formulama. Pomoću materijala koji se nalazi u raznim delovima te knjige proučavalac bi sebi mogao postaviti zadatak rešavanja zagonetke sadržane u tom hijeroglifu.

„Pismo braće R. C. posvećeno Nevidljivoj, Magičnoj Planini i Blagu koje se tamo nalazi.

Svaki čovek prirodno želi superiornost, da poseduje blago u Zlatu i Srebru [intelekt i dušu] i da izgleda veliki u očima sveta. Bog je zaista stvorio sve stvari da ih čovek koristi, da njima može da upravlja i u njima spozna jedinstvenu dobrotu i svemoć Boga, oda Mu zahvalnost zbog Njegove pomoći, poštuje Ga i hvali. Međutim, nema čoveka koji vodi brigu o tim stvarima na drugi način do da svoje dane troši dokono; uživaće svi, bez ikakvog prethodnog rada i opasnosti, u svemu; neće ni tragati za bilo čim na mestu na kojem je Bog to pohranio, a On očekuje da čovek tamo za tim traga i onima koji traže On će dati. Međutim, nema nikoga ko bi se potrudio da ostvari posed na tom mestu i zato se ta bogatstva ne pronalaze; jer, put do tog mesta, kao i samo to mesto bili su nepoznati

za dugo vremena i ono je skriveno za najveći deo sveta. No, bez obzira na to što je teško i naporno da se pronađu taj put i mesto, za tim mestom ipak treba tragati.

Ali, Božja volja nije da prikrije bilo šta od onih koji su Njegovi i, stoga, u ovoj poslednjoj epohi, pre no što nastupi konačni sud, sve to će se manifestovati onima koji su dostojni; kao što je On sâm (mada nejasno, kako se ne bi manifestovalo nedostojnima) rekao na određenom mestu: Jer nema ništa sakriveno što se neće otkriti, ni tajno što se neće doznati[3]. Mi, dakle, potaknuti Duhom Božjim, svetu proglašavamo volju Božju, koju smo već predstavili i objavili na više jezika. No, većina ljudi je to ili ispsovala, ili prezrela, naš Manifest (*Fama* i *Confessio Fraternitatis*), ili se na drugi način odrekla Duha Božjega, oni očekuju predloge o tome od nas, pretpostavljajući da će odmah naučiti kako da naprave zlato pomoću Umeća, ili se opskrbiti s dovoljno blaga, pri čemu bi da žive pompezno pred očima sveta, da se šepure i da vode ratove, postanu lihvari, dangube i pijanice, žive nečasno i oskrnave čitav svoj život s još nekoliko drugih grehova, što su sve stvari koje su u suprotnosti s blagoslovljenom Božjom voljom. Ti ljudi bi trebalo da su naučili od onih deset devica[4] (od kojih su pet bile lude i zahtevale ulje za svoje svetiljke od onih pet koje su bile mudre) da stvari stoje mnogo drugačije.

Smicalica je da se svaki čovek, uz Božju pomoć, trudi da stekne to blago u svojoj sopstvenoj osobenoj potrazi i na svoj način. Ali

3 *Jevanđelje po Mateju* 10:26 i *Jevanđelje po Luki* 12:2 (prevod Vuk Stefanović Karadžić) (Nap. prev.)

4 Parabola iz *Jevanđelja po Mateju* 25:1-13: „1 Tada će biti Carstvo nebesko kao deset devojaka koje uzeše svetiljke svoje i izađoše u susret ženiku. 2 A pet njih behu mudre i pet lude. 3 Jer lude, uzevši svetiljke svoje, ne uzeše sa sobom ulja. 4 A mudre uzeše ulje u posudama sa svetiljkama svojim. 5 A budući da ženik odocni, zadremaše sve, i pospaše. 6 A u ponoći stade vika: Eto ženika dolazi, izlazite mu u susret. 7 Tada ustadoše sve devojke one i ukrasiše svetiljke svoje. 8 A lude rekoše mudrima: Dajte nam od ulja vašega, jer se naše svetiljke gase. 9 A mudre odgovoriše govoreći: Da ne bi nedostalo i nama i vama, bolje idite prodavcima i kupite sebi. 10 A kad one otidoše da kupe, dođe ženik, i spremne udoše s njim na svadbu, i zatvoriše se vrata. 11 A posle dođoše i one druge devojke govoreći: Gospodaru! Gospodaru! Otvori nam. 12 A On odgovarajući reče im: Zaista vam kažem: ne poznajem vas. 13 Bdite dakle, jer ne znate dana ni časa u koji će Sin Čovečji doći." (prevod Vuk Stefanović Karadžić) (Nap. prev.)

izopačene namere tih momaka mi proziremo iz njihovih spisa, pomoću jedinstvene milosti i otkrivenja Božjeg. Mi zatvaramo svoje uši i umatamo se, kao da smo u oblacima, kako bi izbegli rikanje i zavijanje tih ljudi, koji uzaludno vape za zlatom. I stoga, zaista, desiće se da nas žigošu bezbrojnim klevetama i spletkama, no, bez obzira na to, nećemo biti uvređeni, ali će im Bog, u Svoje vreme, zbog toga suditi. Ali smo, nakon toga, spoznali (mada smo vama nepoznati) i u vašem pisanju primetili kako marljivo čitate Sveto pismo i tragate za istinskim znanjem o Bogu; mi smo, takođe, među mnogim hiljadama, smatrali da ste vi dostojni nekog odgovora i ovoliko vam označavamo po volji Božjoj i uz savet Duha Svetoga.

Postoji planina smeštena u središtu zemlje, ili centru sveta, koja je ujedno i mala i velika. Ona je mekana, a takođe i prekomerno tvrda i stenovita. Daleko je, a, opet, nadomah ruke, ali je, po Božjoj promisli, nevidljiva. U njoj su skrivena najveća blaga, koja svet nije u stanju da vrednuje. Ta planina je, zbog zavisti đavola, koji se uvek suprotstavlja Božjoj slavi i čovekovoj sreći, opkoljena veoma surovim zverima i drugim [*sic*] grabežljivim pticama, koje put onamo čine i teškim i opasnim; stoga, do sada, jer još nije došlo vreme, put do tamo nije mogao da se traži, niti je mogao da se pronađe. Ali sada, konačno, put će naći oni koji su dostojni, bez obzira na pojedinačni rad i nastojanje svakog čoveka.

Na ovu planinu ćeš poći određene noći (kada dođe), najduže i najtamnije, i pripremi se molitvom. Drži se puta koji vodi na planinu, ali ne pitaj nikoga gde se put nalazi: samo sledi svog Vodiča, koji će ti se ponuditi i susrešće te na putu, ali ga ti nećeš poznavati. Taj Vodič će te dovesti na planinu u ponoć, kada je sve tiho i tamno. Neophodno je da se naoružaš odlučnom junačkom hrabrošću, kako se ne bi uplašio od onoga što će se dogoditi i tako pao nazad. Ne treba ti mač, niti bilo koje druge lično oružje, samo obraćanje Bogu, iskreno i srdačno.

Kada pronađeš planinu, prvo čudo koje će se pojaviti je sledeće: najžustriji i veoma veliki vetar, koji će uzdrmati planinu i razbiti stene u komadiće. Susrešćeš se, takođe, sa lavovima i zmajevima i drugim strašnim zverima, ali se ne plaši svega toga. Budi odlučan i ne okreći glavu, jer tvoj Vodič, koji te je tamo doveo, neće dopustiti da te zadesi bilo kakvo zlo. Što se tiče blaga, ono još nije otkriveno, ali je vrlo blizu. Nakon vetra doći će zemljotres, koji će razbacati sve ono što je vetar ostavio za sobom i sve poravnati. Ali, budi siguran da ti nećeš pasti.

Pošto prođe zemljotres, usledиće vatra, koja će proždrati zemaljsko smeće i otkriti blago, ali ti još uvek nećeš moći da ga vidiš. Nakon svega toga, pred zoru, nastupiće veliko zatišje i videćeš Zvezdu Danicu kako se uzdiže i počeće da sviće, a ti ćeš uočiti veliko blago. Ono što je u njemu najvažije, i najsavršenije, je određena uzvišena tinktura, kojom se svet (ako je služio Bogu i bio dostojan takvih darova) može iznijansirati i pretvoriti u najčistije zlato.

Ta tinktura, kada se upotrebi, onako kako će te poučiti tvoj Vodič, učiniće te mladim, ako si star, i nećeš osećati ma kakvu bolest u bilo kom delu svoga tela. Pomoću te tinkture ćeš, takođe, pronaći bisere, tako izvrsne da se to ne može ni zamisliti. Ali ne prisvajaj ništa za sebe zbog svoje trenutne moći, već se zadovolji onim što će ti tvoj Vodič saopštiti. Hvali Boga neprestano za taj Njegov dar i posebno pazi da ga ne koristiš za svetovni ponos, već ga primeni u takvim delima koja su u suprotnosti sa svetom. Koristi ga ispravno i uživaj u njemu tako kao da ga nemaš. Vodi umeren život i čuvaj se od svih grehova, jer će te, u protivnom, tvoj Vodič napustiti i ostaćeš lišen te sreće. Jer znaj da je sledeće istina, ko god zloupotrebi tu tinkturu i ne vodi život za uzor, čisto i pobožno pred ljudima, izgubiće tu prednost i jedva da postoji ikakva nada da će je ikada ponovo steći."

Ako su, kao što veruju transcendentalisti, inicijacije u Bratstvo Ružinog Krsta obavljane u nevidljivim svetovima koji okružuju i međuprožimaju vidljivi univerzum, onda nije nemoguće da se ta alegorija, u svetlu inicijacijskog rituala, razmatra kao alhemijska formula.

Kao što je napomenuto, teško je osigurati potpunu formula za bilo koju od alhemijskih operacija. Formula koja je ovde predstavljena je najpotpunija od svih koje su na raspolaganju. Prikupljanje zrakova i energija nebeskih tela kao taloga iz rose je proces koji Paracelzus koristi s velikim uspehom. Uvek imajte na umu da su ti procesi samo za one koji su pravilno upućeni u tajnu *umeća*.

„ISTINSKO OTKRIVENJE MANUELNE OPERACIJE ZA UNIVERZALNI LEK OBIČNO NAZIVAN 'KAMEN MUDRACA'. Od proslavljenog filozofa iz Lajdena[5], kako je posvedočio na samrtnoj

5 Pošto je ovo pismo potpisano sa *Actum Leyden*, 27. marta 1662, neki smatraju da se radi o imenu alhemičara iz Lajdena, ali to na latinskom znači i „Lajdenski spisi", pa je diskutabilno da se radi o imenu autora, te njegova

postelji sopstvenom Krvlju, *Anno Domini* 1662. Za mog Voljenog Rođaka i Sina, Istinskog Hermetičkog Filozofa –

Dragi Voljeni Rođače i Sine:

Mada sam odlučio da nikada nikome ne dam u pisanom obliku tajnu Drevnih Mudraca, ipak, bez obzira na to, zbog naročite privrženosti i ljubavi prema tebi, preuzeo sam na sebe, na šta me bliskost našeg odnosa obavezuje, a pogotovo zbog toga što je ovaj vremenski život kratak, a Umeće je veoma tamno i ti možda, stoga, ne ostvariš željeno za kraj; ali, Sine moj, pošto tako dragoceni dragulj ne pripada svinji i, takođe, s tim tako velikim darom Božjim može se postupiti pažljivo i hrišćanski, uzimajući to u obzir, u velikoj meri ti se razotkrivam.

Zaklinjem te rukom i usnama pobožno,

1. Da isto najizričitije i verno držiš podalje od svih zlih, pohotnih i zločinačkih osoba.

2. Da se ne uzvisuješ ni na koji način.

3. Da nastojiš da uvećaš čast svoga Stvoritelja, unapređuješ sve stvari i dobro svoga bližnjega; da sačuvaš to pobožno, kako Gospod tvoj ne bi imao razloga da se poslednjeg dana na tebe žali. Zapisao sam ovde, u ovoj raspravi, takav deo Kraljevstva Nebeskog, baš kao što sam lično izdelao to blago i završio ga sopstvenim prstima, pa sam, stoga, ispisao čitavo ovo delo svojom krvlju, ležeći na samrtnoj postelji u Lajdenu.

PROCES – U ime Boga, uzmi od najčistije i najneukaljanije soli, morske soli, koju je načinilo samo sunce, poput one što je donose iz Španije, (ja sam koritio so pristiglu iz Sv. Ubera), pusti je da se prosuši u toploj peći, usitni je u kamenom avanu, što je sitnije moguće, u lako rastvorljivi prah, takav da ga može preuzeti naša *Rosa-voda*, koju treba ovako prikupiti u mesecu maju ili junu: kad

anonimnost ostaje nenarušena. Inače, filozofom iz Lajdena, srednjovekovnog univerzitetskog centra u Holandiji, nazivano je više učenjaka te epohe, među kojima su i Francisko Silvije (*Franciscus Sylvius*, 1614–1672), danski lekar i naučnik – hemičar, fiziolog i anatom, Burhar de Volder (*Burchard de Volder*, 1643–1709), danski naturalistički filozof, Arnold Gejlinks (*Arnold Geulincx*, 1624–1669), flamanski metafizičar i logičar, Adrijan Herebord (*Adrian H. Heereboord*, 1614–1659), holandski filozof, profesor filozofije u rodnom Lajdenu, kao i Blez Paskal (*Blaise Pascal*, 1623–1662), francuski matematičar, fizičar i filozof, koji se pred kraj života okrenuo religiji, odnosno, kako je sam napisao, „razmatranju veličine i misterije čoveka". (Nap. prev.)

bude pun Mesec, čekaj da se rosa spusti s istočnim ili jugoistočnim vetrom. Moraš imati štapove pobodone u zemlju, da budu oko jedne i po stope iznad tla. Na dva ili tri takva štapa postavi četiri kvadratne staklene ploče, a rosa, kad padne, lako se lepi na staklo, kao para; tada uzmi pripremljene staklene Posude, da se rosa slije sa stakla u njih. Čini tako dok je ne budeš imao dovoljno. Vreme punog Meseca je pogodno, posle toga će biti teško."

Solarni zraci, koji se spuštaju od sunca, sa sobom nose solarni sumpor – Božansku Vatru. Ti zraci se kristalizuju u dodiru sa lunarnim zracima. Solarni zraci se, takođe, susreću i sa emanacijama koje se izlivaju prema gore sa zemljine površine i tako se dodatno kristalizuju u delimično opipljivu supstancu, koja je rastvorljiva u čistoj vodi. Ta supstanca je „Magična Planina Meseca" iz R. C. pisma. Kristalizacija solarnih i lunarnih zraka u vodi (rosi) proizvodi devičansku zemlju – čistu, nevidljivu supstancu, neukaljanu materijalnim supstancama. Kada se kristali devičanske zemlje pokvase, postaju zeleni, kada se osuše, postaju beli.

NEVIDLJIVA MAGIČNA PLANINA

Iz *Philalethes, Lumen de Lumine*

Na strani 24 knjige *Lumen de Lumine*, Eugen Filalet ovako opisuje magičnu planinu:

„To je taj simbolični magični pralik, koji mi je predala Talija u nevidljivoj Gvajani. Prvi i viši njegov deo predstavlja Planine Meseca. Filozofi ih obično nazivaju Indijske Planine, na čijim vrhovima raste njihova tajna i čuvena Lunarija[6]. Biljku je lako naći, ali [zapravo] ljudi su slepi i ona im se otkriva i blista poput bisera kroz noć. Zemlja ovih planina je jako crvena i mekana, iznad svakog očekivanja. Puna je kristalnih stena, koje filozofi nazivaju svojim staklom i svojim kamenom, a donele su im ih (kažu oni) ptice i ribe. O tim planinama govori Hali Arapin[7], najvrliji razboriti autor: 'Idi, sine moj, u Indijske Planine, u njene kamenolome ili pećine, i uzmi odatle naše dragoceno kamenje koje se rastvara ili otapa u vodi, kada se pomešaju.' Mnogo bi se, zaista, moglo reći o tim planinama, kada bi zakon dozvoljavao da se objave njihove tajne, ali ne mogu se uzdržati da vam ne kažem jedno. To su noću veoma opasna mesta, jer ih opsedaju požari i druga čudna pojavljivanja (kao što su mi rekli Magi) određenih duhova, koji se pljuskaju pohotno spermom sveta i u njega otiskuju svoju imaginaciju, stvarajući mnogostruko fantastičan i monstruozan porod. Pristup i hodočašće na to mesto, uz teškoće koje ih prate, verno i majstorski opisala su Braća R. C." (Priloženo je propratno pismo.)

Fon Veling daje predlog za ekstrakciju solarnog života iz stajaće vode, ali se uzdržava da imenuje kako ekstrahovanu esenciju tako i razne procese kroz koje ona mora proći da bi se pročistila i postala snažnija. Njegov nagovještaj je, međutim, i vredan i neobičan:

„Uzmite slatku čistu vodu i zapečatite je u veliku flašu, ostavljajući oko jedne četvrtine prazno. Postavite flašu na sunce nekoliko

6 Lat. *Lunaria rediviva L.* – srebrenka, mesečnica – biljka iz porodice krstašica, kupusa [*Brassicaceae* (*Cruciferae*)] (lat. *Lunaria annua L.* – jednogodišnja mesečnica; lat. *Lunnaria biennis* – dvogodišnja biljka, često poznata i pod nazivom dukati). (Nap. prev.)

7 *Abû l-Hasan 'Alî ibn Abî l-Rijâl* (ar. أبو الحسن علي ابن أبي الرجال) (obično poznat kao Hali, Albohazen Hali sin Abenragela, ili Hali Abenragel) – arapski astrolog s kraja X i iz prve polovine XI veka, najpoznatili po svom delu *Kitāb al-bāri' fi ahkām an-nujūm* – prevedeno na španski kao *El libro conplido en los iudizios de las estrellas* (*Celokupna knjiga zvezdanog suda*); na latinskom je objavljena kao *Praeclarissimus liber completus in judiciis astrorum* (*Veoma čuvena kompletna knjiga zvezdanog suda*); to izdanje i kasnije latinske verzije obično su poznate kao *De iudiciis astrorum*, ili *De judiciis astrorum* (*O zvezdanom sudu*). (Nap. prev.)

nedelja dok ne istruli, prikazujući talog na dnu. Taj talog, kada se njime pravilno manipuliše destilacijom, proizvešće jasno, vatreno, goruće ulje, čiji sastav i namena su poznati samo mudrima."

Solarni zraci, koji se spuštaju od sunca, sa sobom nose solarni sumpor – Božansku Vatru. Ti zraci se kristalizuju u dodiru sa lunarnim zracima. Solarni zraci se, takođe, susreću i sa emanacijama koje se izlivaju prema gore sa zemljine površine i tako se dodatno kristalizuju u delimično opipljivu supstancu, koja je rastvorljiva u čistoj vodi. Ta supstanca je „Magična Planina Meseca" iz R. C. pisma. Kristalizacija solarnih i lunarnih zraka u vodi (rosi) proizvodi devičansku zemlju – čistu, nevidljivu supstancu, neukaljanu materijalnim supstancama. Kada se kristali devičanske zemlje pokvase, postaju zeleni, kada se osuše, postaju beli.

Fon Veling daje predlog za ekstrakciju solarnog života iz stajaće vode, ali se uzdržava da imenuje kako ekstrahovanu esenciju tako i razne procese kroz koje ona mora proći da bi se pročistila i postala snažnija. Njegov nagoveštaj je, međutim, i vredan i neobičan:

„Uzmite slatku čistu vodu i zapečatite je u veliku flašu, ostavljajući oko jedne četvrtine prazno. Postavite flašu na sunce nekoliko nedelja dok ne istruli, prikazujući talog na dnu. Taj talog, kada se njime pravilno manipuliše destilacijom, proizvešće jasno, vatreno, goruće ulje, čiji sastav i namena su poznati samo mudrima."

Filozof iz Lajdena nastavlja:

"Tada, kad budeš imao dovoljno rose, ukloni svoje čaše pažljivo i čuvaj ih dok ih ne budeš ponovo koristio, kako nijedan od njihovih duhova ne bi mogao ispariti, što se može lako dogoditi. Ostavi ih, stoga, na hladnom mestu, da im toplota ne može prići, ili će se, inače, suptilni duh uzdići i otići, što se neće dogoditi ako si čaše, nakon što si ih ispunio Rosom, dobro zatvorio voskom.

Sada, u ime Boga, uzmi od ove Rose-vode koliko hoćeš, stavi u čistu čašu za otapanje, ubaci u nju malo svoje napred pomenute usitnjene soli da se otopi i nastavi da je dodaješ sve dok tvoja Rosa-voda više neće da je otapa, odnosno, dotle dok so u njoj i nakon četiri dana ostane neotopljena, tada je ima dovoljno i tvojoj Rosi je dat odgovarajući prah. Od te složene vode uzmi onoliko koliko hoćeš,

ja sam uzimao oko funtu i po, i stavi je u okruglu bočicu s kratkim vratom, ispuni je vodom i zalepi dobrim lepkom, poklopi je zapušačem koji joj dobro odgovara, da suptilni i životni duh rose ne bi mogao ispariti, jer, ako se to desi, duša soli se nikada neće uzdići, niti će delo ikada biti privedeno podesnom kraju. Neka se lepak, sam od sebe, dobro osuši i stavi bočicu u B. M. peć da sardžaj istruli. Zapali slabu vatru i ostavi je da traje četrdeset ili pedeset dana, a da oko nje uvek bude vodena para, i videćeš kako tvoja materija postaje crna, što je znak njene putrefakcije.

Čim je izvadiš, imaj spremnu svoju suvu peć. Stavi svoju bočicu s materijom u unutrašnju kuglu, da se ova zgruša, pojačaj malo vatru i održavaj je jednakom dvanaest ili petnaest dana, a tvoja materija će početi da se zgrušnjava i učvršćava uokolo po čaši u obliku sive soli; a kad je vidiš, pre no što protekne dva dana, ugasi vatru tako da može lagano da se ohladi. Tada, kao i ranije, imaj u pripravnosti svoju peć za putrefakciju. Stavi svoju bočicu u nju i zapali vatru iste snage kao i pre. Neka stoji dvanaest dana i opet ćeš videti materiju kako se razlaže i otvara kao i ranije, ali svaki put moraš paziti da se lepak i tvoja bočica ne oštete. Kada staviš svoju bočicu u peć za putrefakciju, pazi da je vrat bočice zatvoren drvenim ili staklenim zapušačem koji tačno odgovara, kako vlaga vode ne bi prošla.

Kad vidiš da je pocrnelo, stavi tvoju bočicu kao i pre da se materija zgusne, a kada joj boja bude sivkasta i beličasta, stavi je i po treći put da istruli i da se zgruša po peti put, sve dok ne vidiš da je tvoja voda u rastvoru čista, bistra i jasna, te se u svojoj kalcinaciji ne postane poput finog belog Snega. Tada je pripremljena i postaje fiksirana So koja će se topiti na vrućem Srebrnom tanjiru kao vosak; ali, pre no što izvadiš tu svoju So, stavi je ponovo [u] peć za putrefakciju kako bi mogla da se razblaži, a onda je ostavi da se ohladi, otvori bočicu i naći ćeš svoju Materiju smanjenu za trećinu. Ali, umesto svoje pređašnje Slane Vode, imaćeš finu Slatku i veoma prodornu Vodu, koju su Filozofi sakrili iza veoma čudesnih Imena – to je Živa svih istinskih Filozofa, Voda iz koje izlaze Zlato i Srebro, jer oni kažu da je njen Otac Zlato, a Majka Srebro. Na taj način si dobio snagu oba ova prirodna izvora svetlosti sjedinjena u toj Vodi, potpuna istina, u njenom pravilnom Pondusu[8].

8 Lat. *pondus Hydrogenii* – vrednost vode – označava se znakom pH, a predstavlja hemijsku reakciju vode. Rastopljene hemijske materije u vodi daju joj određene hemijske osobine koje mogu biti kisele ili bazične (alkalne

Recept. Kada se popije 5 kapi ove Vode, to nam jača razumevanje i pamćenje i otkriva najlepše i najslađe stvari, za koje niko nije čuo i o kojima se ne usuđujem dalje da pišem, jer sam položio Zakletvu Bogu da to neću činiti. Vreme i sveta upotreba te blagoslovene Vode će nas poučiti, jer čim je uneseš u sebe, ona na tebe utiče tako kao da celo nebo i sve zvezde, sa njihovim moćima, rade na tebi. Celokupno Znanje i tajna Umeća će ti se otvoriti kao u snu, ali najbolje od svega toga je to što ćeš savršeno naučiti pravilno da spoznaješ sva stvorenja u prirodi, a pomoću toga, i istinski shvatiš Boga, našeg Stvoritelja, Raj i Zemlju, poput Davida i Mojsija i svih Svetaca Božjih, jer mudrost našeg izvora žive Vode će te uputiti, kao što je to učinila i sa Solomonom i Braćom našeg bratstva."

U svojoj retkoj raspravi, *So, sumpor i živa*, fon Veling razotkriva tajnu, koja se obično ne objavljuje u alhemijskim spisima, naime, da se alhemičari nisu bavili samo transmutacijom metala, već su posedovali i potpun kosmološki i filozofski sistem utemeljen na Kabali.

Prema fon Velingu, univerzalna so (u obliku vode) je uspešan lek za sve fizičke bolesti čovečanstva; ona je u svakom živom biću, ali se iz nekih stvari nabavlja lakše nego iz drugih: to posebno važi za devičansku zemlju; to je univerzalni rastvarač, alkahest. Isti pisac takođe navodi da će u prvim fazama njene izrade ta so lečiti sve bolesti srca. Anonimni filozof iz Lajdena nastavlja:

„Želiš li da nastaviš dalje sa našom blagoslovenom Vodom do ostvarenja pomenute namere da se pripremi Tinktura za Metale, počuj me, Sine moj –

Uzmi, u IME Gospoda, od tvoje Rajske Vode, od nebeske Živine Vode, koliko hoćeš, stavi je u čašu da se razloži i postavi to da se lagano greje u Pepelu, da tek oseti toplotu; onda pripremi dobro pročišćeno Zlato za Crveni, odnosno Srebro za Beli Eliksir, jer su kod oba Procesi isti. Iskuj svoje Zlato ili Srebro da bude tanko kao list Zlata, ubacuj ga postepeno u svoju Čašu za otapanje, u kojoj je tvoja blagoslovena Voda, isto kao što si u početku radio sa svojom Solju, i ono će se rastopiti kao Led u Vrućoj Vodi, i nastavi tako

ili lužinaste) što zavisi od vrste materija koje su rastvorene. Ako u vodi preovladavaju rastvori materija koje imaju slobodan anjon OH-, tada voda ima kiselu reakciju; dakle, količina rastvorenih materija određuje kiselost, odnosno bazičnost vode, a srednja vrednost je neutralna. (Nap. prev.)

sve dok tvoje Zlato ili Srebro ne ostanu tamo da leže četiri dana nerastopljeni, tada je Voda dobila svoj potrebni Pondus. Zatim stavi taj rastvor, kao i pre, u okruglu bočicu, da bude dve trećine ispunjena, zapečati je hermetički, kao i pre, neka se tvoj Sigilum[9] dobro osuši. Stavi to u *Balneum Vapori*[10] peć, zapali vatru i održavaj je četrdeset dana, kao i pre, a tada će Zlato ili Srebro biti radikalno razloženo i premetnuće se u najdublje crnilo na svetu, a neka tvoja druga peć za sušenje bude spremna, čim to primetiš."

I dalje:

„Filozofi kažu da za telo ne postoji istinsko rešenje bez postupka koagulacije duha, jer oni se naizmenično mešaju u odgovarajućoj razmeri, pri čemu telesna esencija nastaje od prodiranja duhovne prirode. S druge strane, takođe, neshvatljiva vrlina duhovne esencije otelovljuje se kroz vatru, jer je između njih tako blizak odnos ili prijateljstvo, kao što nebesa rade u samoj Dubini Zemlje i tamo proizvode sva blaga i bogatstva celog sveta.

Admirandum Naturæ Operationem in Archidoxes Cognitam.[11]

Ovim Prahom – Na metale možeš projektovati na sledeći način. Uzmi pet delova čistog Zlata ili Srebra, zavisno od toga šta radiš, i rastopi ih u loncu za topljenje metala. Prekrij svoj Lek Voskom, baci ga unutra, održavaj sat vremena snažnu vatru, a zatim izvadi lonac za topljenje metala, takav, užaren, pa baci jednu desetinu nesavršenog metala, što će on biti, a on će se odmah pretvoriti u čistiji Metal od onoga koji je izvađen iz Rudnika i dobijen Topljenjem; i kada mu razlaganjem i koagulacijom povećaš snagu i vrline, za tri dana će se po peti put razložiti, a koaguliraće za dvadeset i četiri sata u neverovatni i najprozračniji Kamen Crvenog Sjaja goruće Ugljа. Kod belog rada će postati poput belog toka Munje.

Uzmi jedan deo od te poslednje koagulacije, baci ga na pet hiljada od otopljenog Zlata ili Srebra, kao i pre. On isto menja u savršeni Lek, čiji će jedan deo iznijansirati sto hiljada delova rastopljenog nesavršenog Metala u najbolje Zlato ili Srebro. Dotle sam uspeo i

9 Lat. *sigillum* – pečat (Nap. prev.)

10 *Balneum Vapori* peć – peć za sušenje, od lat. *balne, balneum, balnei* – kada (kupatilo, kupanje); *vapor, vaporis* – isparavanje (vrućina, telesna temperatura, ushićenje). (Nap. prev.)

11 Lat. Kroz arhidoksu se spoznaje čudesnost delovanja prirode. (Nap. prev.)

dalje ne bih išao, jer ako bih stavio materiju [da se destiluje] šest puta u dvanaest sati, ona bi se pročistila tako puno da bi njen najveći deo (poput nečeg najlepšeg što se može videti) prošao kroz Staklo i izazvao neopisiv prijatan miris. Pazi da ti se to ne dogodi.

Mnogo se još čuda ovog svetog Umeća može dodati, naime, kako se pripremaju sve vrste dragog Kamenja i druge stvari vredne najvećeg divljenja, ali to bi zahtevalo isuviše veliku knjigu kako bi se izrazila celina kakva bi trebalo da bude, pogotovo što je Umeće beskrajno i ne može se obuhvatiti jednim pogledom, a moja je namera bila, Voljeni Rođače i Sine, da te pobožno uvedem u Misterije Prirode i ove svete Nauke, te sam to verno obavio."

U zaključku se u pismu navodi:

„Počni sa poslom, kao što sam ja učinio pre tebe, boj se Boga, Voli bližnjega svoga, iskreno iz dna svoje duše. Tako će i u Manuelnim operacijama, biti sve prema tebi, a kad budeš u poslu, mnogi od naše braće će ti se otkriti, iz našeg svetog reda, privatno; jer ja sam, sa svoje strane, uz pomoć Večnog Boga napisao istinu koju sam saznao kroz molitvu i traganje u Prirodi, delo koje sam video svojim očima i svojim rukama ekstrahovao. Stoga sam, takođe, potpisao ovaj Testament sopstvenom krvlju, poslednjeg dana moga života, na vlastitoj samrtnoj postelji. *Actum Leyden*, 27. marta 1662."

HERMETIČKE I ALHEMIJSKE SLIKE KLAUDIJA DE DOMINIKA SELENTANA VALISA NOVIJA[1] IZ MANUSKRIPTA NAPISANOG I ILUMUNIRANOG U NAPULJU LETA GOSPODNJEG 1606.

Nema boljeg načina da se tragalac za misterijama simboličke filozofije uvede u „Kraljevsko Umeće" nego da mu se na raspolaganje stavi stvarni primer alhemijskog spisa. Tekst ovog manuskripta je zagonetan koliko i njegovi dijagrami, ali će onome ko bude meditirao o dubokoj važnosti i jednog i drugog, dublja pitanja misticizma u dogledno vreme postati jasna. Nepoznata osoba kroz čije ruke je prošao ovaj rukopis o njemu je napisala sledeće:

„Zbog svojih crteža i ilustrovanih tumačenja, rukopis je od izuzetnog značaja za rozenkrojcere i savremeni red Slobodnih zidara. Prvi i veći deo ilustracija bavi se hermetičkom filozofijom, objašnjavajući njena učenja i doktrine. Mestimično su među njima portreti velikih učitelja i satirična predstavljanja nespretnjakovića i njihovih pogrešnih gledišta. Sistematski uređen deo prikazuje, sa prekrasnom jasnoćom, razvoj boje alhemijskih procesa, od plavo-žute, preko crne do bele i ružičaste. Kroz to on tretira promene u ljudskim bićima, a ne pravljenje zlata. Čak i nakon Stepena Crnila (povratka u haos iz kojeg su kreacije moguće) sledi Stepen Neofita, Novo Rođenje, koje se često ponavlja s impresivnom lucidnošću. Crna faza nastaje, kao i obično, kroz vatru. Ovaj neotvoren i neobjavljen manuskript pripada redu najvažnijih Pravila i Dokumenata rozenkrojcera i slobodnih zidara. Potraga kroz muzeje i bibliotekarske zbirke Nemačke nije uspela da otkrije bilo šta makar i slično po karakteru."

Kao dodatak uz 26 listova ovde reprodukovanih postoji deset flaša ili retorti, svaka napola ispunjena raznobojnim supstancama. Te flaše

1 *Claudius De Dominico Celentano Vallis Novi* (Nap. prev.)

se mogu tako lako opisati da ih nije neophodno prikazivati. Prva flaša (iz čijeg grlića izlazi zlatan grm sa tri cveta) sadrži plavkasto-sivu tečnost, a čitava slika je nazvana „Naša Živa". Ispod posude je stih koji sadrži značajne reči: „On će imati bele haljine za crno, a onda crveno." Druga flaša (iz čijeg grlića se uzdižu četiri zlatna cveta) takođe sadrži plavkasto-sivu supstancu nazvanu živa. Ispod flaše je upozorenje da se „napravi telo i duh velike milosti, tako da telesno može postati bestelesno".

Treća flaša je potpuno crna osim zlatnog debla koje ima šest odsečenih grana i završava se sa pet grana na čijim krajevima su čvorovi, a izlaze iz vrata flaše. Stanje supstance je nazvano „Crnilo koje se ukazuje kroz Glavu Gavrana". Ispod flaše pojavljuje se izjava da je „tinktura Filozofa skrivena u vazduhu kao duša u ljudskom telu". Četvrta flaša je najdublje crna i nazvana je „Glava Gavrana". Ništa se ne uzdiže sa vrata posude, jer je zemlja (njen sadržaj) opisana kao „uronjena u haos". Na dnu pete flaše je plavkasto-siva, pegava tečnost, a gornji deo je ispunjen supstancom obojenom bojom cigle. Iznad su reči: „Šesta Gavranova Glava"; ispod je dodato: „Na dnu posude rođeni su crvi."

Donja polovina šeste flaše je plavkasto-siva, gornja polovina crna, a čitava figura nazvana je „Sedma Gavranova Glava". Dete sedi pored flaše, a o njemu je napisano: „Ovaj novorođeni, crni sin zove se Eliksir i postaće savršeno beo." Sedma flaša je crna dole, a crna sa crvenim tačkama gore. Proces je opisan ovako: „Crno crnje od crnog, jer mnoge različite boje će se pojaviti. Oni crni oblaci će [se spustiti] na telo tamo odakle su došli, a spoj tela, duše i duha završen je i pretvoren u pepeo."

Osma flaša je podeljena vodoravno zlatnom trakom, iz koje se uzdiže zlatna stabljika što se završava s pet listova koji štrče iz vrata flaše. Sadržaj posude je transparentan i piše da su „crni oblaci prošli i velika belina je dovršena". Deveta flaša (iz čijeg vrata se uzdiže zlatna bela ruža) je takođe delimično ispunjena prozirnom tečnošću. Ruža je napravljena kako govori: „Onaj koji me izbeli čini mi crvenom." Deseta i poslednja flaša predstavlja završetak Velikog Dela. Donja polovina posude je ispunjena krvavo-crvenim Eliksirom, a iz grlića se uzdiže izvanredno lepa crvena ruža sa mnogo latica. Proglasivši da su na završetku Velikog Dela prisutne sve planete, autor dokumenta zaključuje: „Dao sam Majstoru [duhu] toliko puno srebra i zlata tako nikada neće biti siromašan."

U svojoj posveti autor i ilustrator manuskripta izjavljuje da je izneo sve operacije Velikog Dela. On moli Svetog Duha da ga uvrsti među one koji su težili ovoj najplemenitijoj od nauka i da uvek bude postavljen na put pravednosti. Pored vlastitih istraživanja, kaže da su mu glavni izvori informacija bili spisi sv. Tome Akvinskog, Ramona Ljulja i Arnolda od Viljanove.

Kako bi se zaštitili od progona despotske teologije, srednjovekovni alhemičari iskazivali su svoju filozofiju hrišćanskom terminologijom, mada su velike tajne Umeća bile u velikoj meri pribavljene od egipatskih i arapskih adepata. Muhamedanci su bili gospodari hermetičkih tajni, pa je čak i veliki Paracelzus od njih stekao veliki deo svog znanja. U svojim manifestima rozenkrojceri takođe objavljuju arapsko poreklo svoje tajne doktrine. Stoga valja imati na umu da je povezivanje alhemijskih učenja sa biblijskim simbolizmom bilo gest svrsishodnosti. Kabalisti su, u svojoj potrazi za arkanom Izraela u Svetom pismu, u velikoj meri obrazložili alhemijsko tumačenje *Biblije*, jer duša alhemije je jedno sa dušom kabale. Obe škole, uprkos prividnim razlikama u njihovom simbolizmu, imaju zajedničku svrhu, a to je bavljenje misterijom ljudske regeneracije.

Objavljivanje ovog manuskripta stavlja proučavaocu na raspolaganje najdublje tajne Hermetičkog Umeća. Na početku se zadatak dešifrovanja može učiniti beznadežan i površno nastrojeni će biti u iskušenju da se narugaju po pitanju mogućnosti da je stvarno znanje ovekovečeno na tako nekonvencionalan način. Taj koji se ruga neće shvatiti da je jedna od svrha dokumenta upravo da izazove podsmeh i tako delotvornije sačuva svoju arkana od profanih. Nekoliko listova (popu ovih koji su ovde reprodukovani) predstavljaju životno delo jednoga koji je sebe posvetio zadatku da strgne veo Svetske Device. Godine istraživanja i eksperimentisanja, dani neprestanog rada, noći molitve i meditacije i, na kraju, dolazi realizacija ispunjenja! Ovo je stvarna priča, koju pripovedaju groteskne figure, nacrtane tako neumorno na izbledelim, crvotočinom nagriženim stranicama. Oni koji su letimice ugledali veće stvarnosti bića shvataju da se temeljne istine života u najboljem slučaju pronalaze samo u nesavršenom izrazu kroz fizičke simbole. Samo oni koji su prošli kroz porođajne muke duhovnog rođenja mogu adekvatno shvatiti i ispravno poštovati patetična nastojanja da se drugima prikaže ono znanje koje je nužno zaključano unutar srca onoga koji zna.

List 1. Gornji red glasi: „Naš najraniji lek napravljen je od prirodnih predmeta." Oko kralja i kraljice pojavljuje se izjava da će im se roditi sin „u dva stabla na lozi", nalik na oca i bez premca u celom svetu. Oko vaze je napisano: „Zeleno i belo". „Vaza plamene boje, cveće zeleno." „Naša voda, naše srebro." Redovi ispod glase: „Materijal Kamen Mudraca je ta gusta, viskozna voda, koja se, bilo da je vruća ili hladna, smrzava. To je Živa proključala i zgusnuta, kuvana u neutralnoj zemlji na sumpornoj toploti i naziva se Prvi Materijal metala. U pećinama još uvek tamne i zabranjene planine, ako se pronađe Kamen koji je pre hiljadu godina Priroda napravila od svojih plodova, to će ga navesti da je izvede iz nevolje. (...) Pažljivo saslušaj sve moje stihove; govorim ih bez vela i bez prevare.

List 2. Na vrhu je citat iz sv. Tome Akvinskog o sastavu Kamena Mudraca, gde se kaže da je on najčistije transparentan, a u njemu su vidljivi svi oblici elemenata i njihovih suprotnosti. Ispod lika sv. Tome Akvinskog je kratak pasus u kojem se hvali izvrsnost Kamena Mudraca i izjavljuje da se iz jedne supstance mogu izvesti tri, a iz tri, dve. Desno od sv. Tome Akvinskog je portret Ramona Ljulja, koji sedi na ulazu u svoju isposnicu. Pod njegovim nogama se pojavljuje citat tog slavnog alhemičara, koji počinje pitanjem: „Šta je Kamen Mudraca?" Pošto izjavljuje da je to crvenkasta, čvrsta živa, Ljulj se zaklinje Svemoćnim da je rekao istinu i da nije dopušteno da kaže više. (Originalni manuskript je oštećen na tom mestu.)

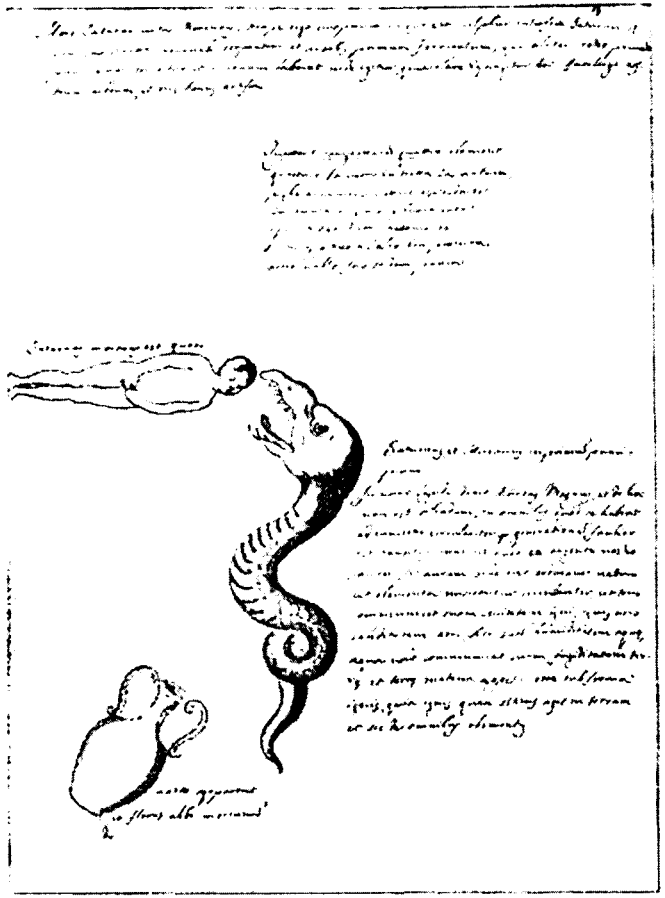

List 3. Natpis na vrhu stranice glasi: „Smrt Saturna; život Merkura." Nakon opisa korišćenja mračnih (saturnovskih) supstanci, proglašava se da je ključ procesa naslikan ispod. Stih glasi: „Ovaj [kamen] je napravljen od četiri elementa. To je istina u čitavoj Prirodi. Uzmite ga u ruku, svetao i blistav, sa svom marljivošću i veoma pažljivo, a zatim pokušajte da sve sigurno povežete zajedno, jedno uz drugo, tako da vatra može izazvati uzbunu." Iznad ljudskog lika je napisano: „Saturn je gotovo mrtav." S desne strane je zmija koja ga proždire i izjava Alberta Velikog da su Saturn i Merkur prva načela Kamena. Takođe izjavljuje da Priroda mudro obezbeđuje mešavinu elemenata, tako da zemlja može da poveže svoju suvoću sa vatrom, vatra svoju vrelinu sa vazduhom, vazduh svoju vlagu sa vodom, a voda svoju hladnoću sa zemljom. (Tekst oko vaze je u originalu nečitak.)

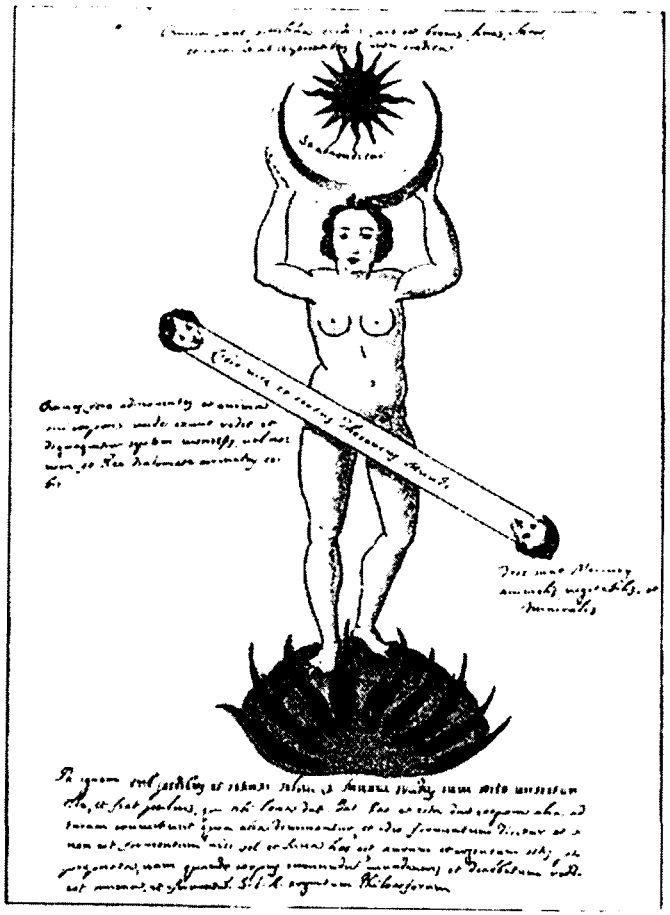

List 4. Na vrhu: „Neka veruju da je sve moguće. Umeće je hitro, svetlo i retko i u njega ne veruju glupi." Reči između sunca i polumeseca glase: „To je skriveno", a na ploči preko tela: „Knjiga života i istinska Riznica Sveta." Ploča sa leve strane lika kaže: „Pomera gotovo sve, a duša njegovog tela vraća se na mesto sa kojeg je pobegla i sazreva sedam ili devet meseci, pa se pojavljuje Kralj okrunjen svojom dijademom." Desna ploča navodi: „Postoje tri Žive: životinjska, biljna i mineralna." Tekst ispod je tako zagonetne prirode da je njegovo prevođenje gotovo nemoguće. Tu se izjavljuje da je stavljanjem vatre ispod nogu simboličkog lika moguće odatle ekstrahovati sunce i mesec, koje prikazano ljudsko telo podiže u poziciju dostojanstva iznad svoje glave.

List 5. Na gornjem delu je izjava da se sunce-ptica bori sa zemljom-zmijom, koja čupa vlastite iznutrice i daje ih ptici. Duh je oživljen i Lazar je s radošću vaskrsao iz mrtvih. Iznad ptice je napisano: „Ovo je sunce u obliku ptica", a iznad zmaja: „Ovo je zmaj koji proždire pticu. Prva operacija." Tekst u donjem levom delu u suštini glasi: „Kada se naša sperma (živa) pomeša s majkom elemenata (zemljom), ta akcija se naziva *koitus* (snošaj). Kada zemlja prinudno zadrži malo žive, to se naziva *koncepcija* (začeće). Zemlja raste i umnožava se, a ta operacija naziva se *impregnacija* (zatrudnjenje). Kad se zemlja izbeli vodom i postane jedinstvene boje i izgleda, to se naziva *rođenje* i Kralj je rođen iz vatre." Tekst u donjem desnom delu je namerno oštećen da bi se prikrila previše očigledna tajna.

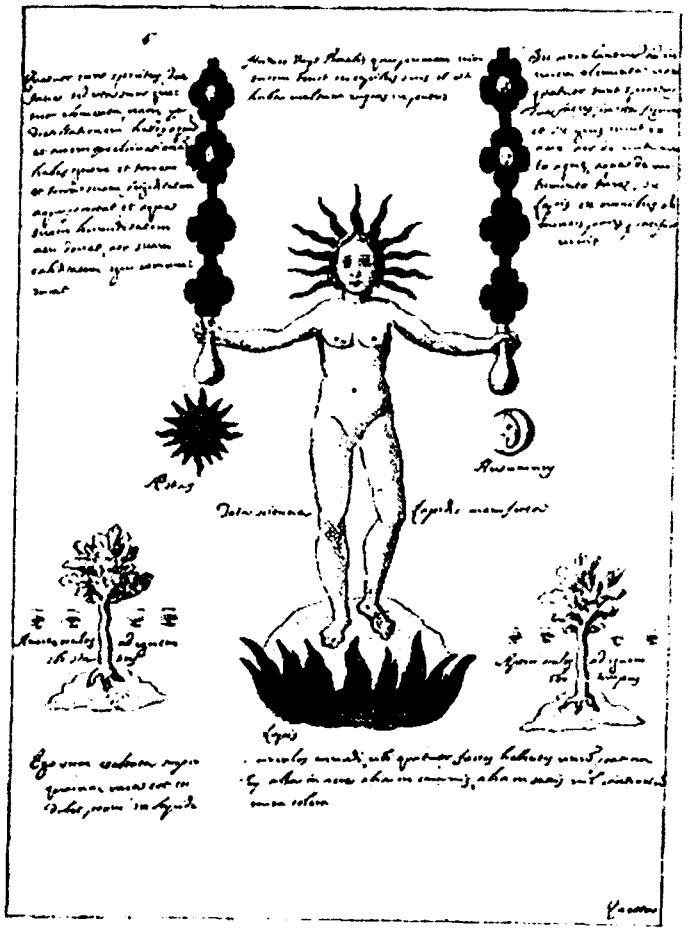

List 6. Ova slika prikazuje sve tajne velikog Kamena. U središtu stoji Uskršnja Devica, a u kosi joj je prva vrlina koja se opisuje kao biljka koja cveta u bunarima. U rukama drži simbole duhovnih i materijalnih elemenata. Izjava gore levo je o tome da postoje četiri duha sa po dva lica, koji se zovu elementi. Gore desno je napisano da vatra živi na vazduhu, vazduh na vodi, voda na zemlji, pa tako Kamen živi Mirno na svim čistim elementima. Ispod sunca se pojavljuje reč *Leto*, a ispod meseca, *Jesen*. Oko drveta na levoj strani, sa svojim pratećim očima, su reči: „Odvrati svoje oči ka [od?] vatre. Tu je prostor [?]." Oko stabla s desne strane: „Otvori svoje oči za vatru. Tu je vreme." Tekst u donjem delu otvara sledeća rečenica: „Uzvišen sam iznad krugova sveta."

List 7. Stih na vrhu glasi: „Ovaj kamen je tako plemenit i vredan da ga je Priroda sakrila na svojim skrovitim mestima. Njegova duša je sva poštena i čista, jer to je istinsko sunce. Obaveštavam vas o tome. Za kakvim god dobrom da žudite, on će doći k vama u izobilju, bez greha, sa zadovoljstvom i užitkom." Sedeća figura na levoj strani gore, koja drži čekić, opisana je da lomi tvrd kamen, a reči pored čoveka sa retortom glase: „Lomljenje kamena našeg dopunjavanja." Između stojećih likova dole je uzvik: „O, Mudraci, tražite i naći ćete moj Kamen!" Ispod ispružene ruke čoveka s korpom su reči: „Zagrabite *sorerem* [?] u dnu." Ispod bare po kojoj meša čovek na levoj strani pojavljuje se jednostavna tvrdnja: „Naša lekovita voda." Lica četvorice muškaraca su izuzetno dobro nacrtana.

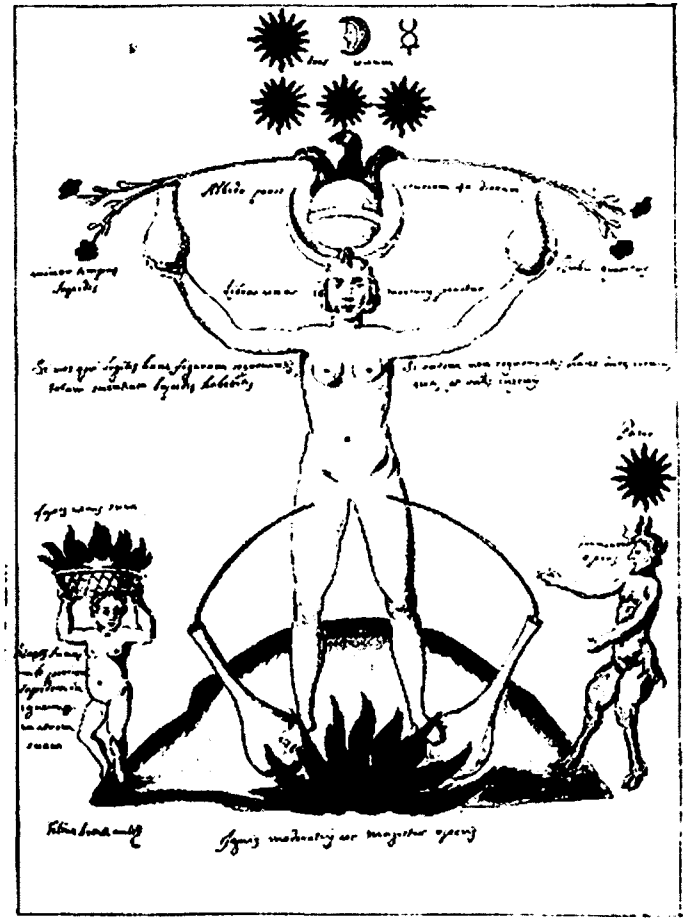

List 8. Ispod sunca, meseca i Merkura su reči *Tri i Jedan*, zaključak da su tri jedno. Reči ispod cvetnih stabljika glase: „Belina četrdeset dana nakon pepela." Pod cvetovima piše (levo): „Malo vreme kamena", (desno): „Odabrano crveno". Između ruku središnjeg lika pojavljuje se: „Postaviti jednu funtu Žive." Levo je napisano: „Ako vi koji čitate shvatite ovaj lik, posedovaćete čitavu nauku Kamena", a s desne strane: „A ako ga ne spoznate, bićete tvrdoglavi i glupi." Iznad sunca je reč *Otac*, iznad satira, „Vrenje rada". Pored deteta je rečenica: „Sin meseca bi da baci Kamen u vatru – njegovu majku." Iznad korpe u plamenu je napisao: „Ja sam pravi Kamen." Ispod središnje figure su reči: „Umerena vatra je gospodar posla."

List 9. Gore levo zapisano je da bez svetlosti Meseca Sunce ne greje zemlju i da na Mesec Sunce luči svoje plodove. Gore desno opisana je istinska biljka mudraca i izjavljuje se da će svako ko u nju veruje biti [duhovno] bogat. Tekst zaključuje ovako: „Temeljno shvatite šta je to što čovek drži u rukama, ako želite biti prosvetljeni." Tekst levo iznad sunca glasi: „Potpuno bez Sunca i Meseca napravite boju; razložite, zgusnite, a slično proizvodi sebi slično." Reči desno od čoveka koji drži biljku Mudraca objavljuju da je sublimacija početak, sredina i kraj Velikog Dela. Poslednja rečenica glasi: „Od jednakih delova Sunca i Meseca načinite stvar, a kroz njihovo sjedinjenje, ako Bog dâ, neka nastane Kamen Mudraca."

List 10. Dva kratka reda teksta gore levo kažu: „Neki uzimaju skorašnji kamen." Redovi desno od simbola Marsa (gvožđa) opominju proučavaoca da kontroliše svoje apetite i skoncentriše svoj um na gomilanje znanja. Ne može se naći zadovoljavajući prevod za reči ispod ispružene ruke čoveka koji drži gornji deo drveta. Donji tekst glasi ovako: „Nakon što je Kamen dobro pročišćen, učiniće se da temeljno prodire. Trebao bi ga staviti u njegovu posudu s vodom. Dobro je zatvorite s malo vatre i očekujte čuda Prirode." Veliki crveni oval koji popunjava donju polovinu lista je očigledno jaje ili posuda Mudraca. Drvo je simbol rasta svetih metala, jer su alhemičari tvrdili da su metali poput biljaka i rastu u stenama, šireći svoje grane (vene) kroz međuprostore.

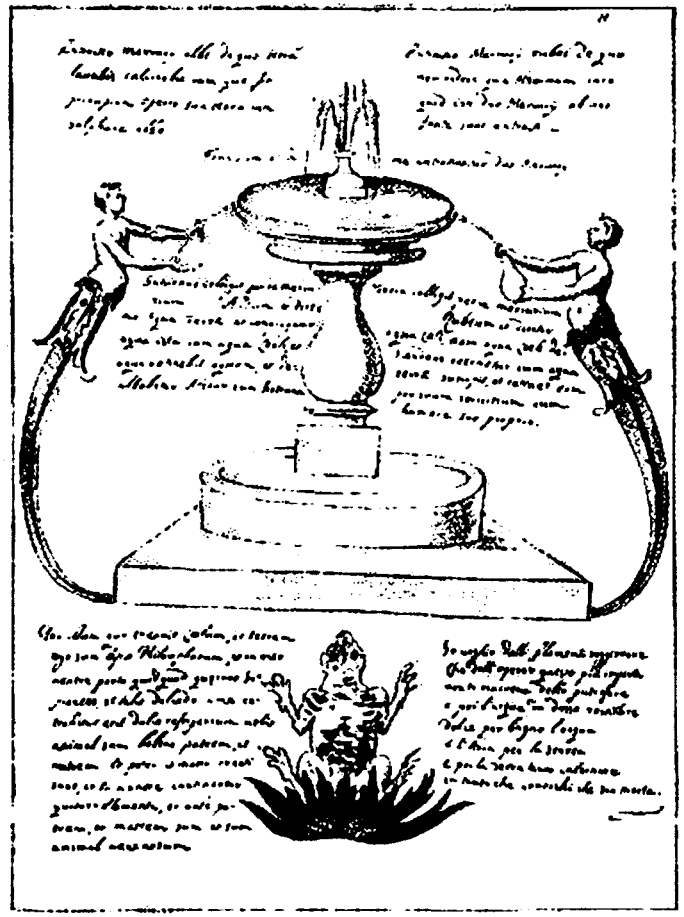

List 11. Fontana je opisana kako izvor iz kojeg se ekstrahuju dve Žive Filozofa. Gore levo se opisuje bela Živa, a desno, crvena Živa. Tekst oko fontane kaže da Saturn prikuplja belu Živu, koja se naziva Voda Zemlje, a da Zemlja prikuplja crvenu Živu, koja se naziva Voda Neba. Tekst levo od žabe glasi: "Kroz Njega, koji je stvorio Nebesa i Zemlju, ja sam Kamen Mudraca i u svom telu nosim nešto za čim mudri tragaju. Ako se ta opojnost iz mene izvadi, biće vam to slatko osveženje. Ja sam životinja koja ima oca i majku, a otac i majka su stvoreni, i u mom telu se nalaze četiri elementa, a ja sam pre oca i majke i otrovna sam životinja." Redovi sa desne strane opisuju procese destilacije i kalcinacije.

List 12. Tri reči na vrhu su: „Ovo je Priroda." Redovi iznad magaraca glase: „Ovo je Filozofov magarac koji je želeo da se uzdigne do prakse Kamena Mudraca." Tri reda ispod životinje prevedena su: „Žabe se okupljaju u mnoštvu, ali se nauka sastoji od bistre vode sa Sunca i Meseca." Tekst ispod simboličke ptice je sledeći: „Ovo je sreća sa dva krila. Ko god je ima zna da će plodovi biti proizvedeni na taj način. Veliki filozof je pokazao da je kamen određeno belo sunce, koje se može videti samo kroz teleskop. Da bi se otopio u vodi potrebni su Sunce i Mesec i tu se mora otvoriti 200 teleskopa, sjedinjujući telo i duh u jednu masu. I tu je izgubljena masa; drugi mudraci kuvaju žabe ništa ne dodajući, ako želite da uživate u soku Mudrih." Za Grke žaba simbolizuje i metempsihozu i vlažnost zemlje.

List 13. Ova stranica sadrži samo dve figure. Na levoj strani stoji Morien[2], filozof, okrenut prema salamanderu koji „živi i raste u vatri". Morien, koji je rođen u dvanaestom veku, postao je učenik velikog arapskog alhemičara Adfara, od kojeg je naučio Hermetičko umeće. Morien je pripremio Filozofski Eliksir za egipatskog sultana, ispisavši na vazi u koju je smestio dragocenu supstancu reči: „Onome koji poseduje sve, drugi nisu potrebni." On je proveo mnogo godina kao pustinjak u blizini Jerusalima. Redovi ispod salamandera su: „Neka vatra bude savršene crvene boje, zemlja bele, voda čista. Tada ih sjedinite filozofskim sredstvima i kalcinirajte što više puta vodom koju poseduje telo kako bi ih, njenom dobrotom, premetnuli u belo. Kada to učinite, imaćete najveće blago na svetu."

2 Morien, ili Morienus (*Morien, Morienus Romanus*) (Nap. prev.)

List 14. Tri reči na vrhu stranice su prevedene: „Čovek koji kopa." Iznad ptice se izjavljuje da niko osim Hermesovih petlova, dve Žive, ne stavlja ruku na plug, a tek nakon navodnjavanja će zemlja izneti svoje plodove. Čovek koji sedi je grof Bernard iz Treviza, koji kaže: „Obrađuj zemlju Živom." (Videti poglavlje *Alhemija i njeni predstavnici.*) Tri rečenice levo od grof glase: „Idi do vatre i sa Merkurom, tvojim bratom, čekaj me mesec dana. Izmrvi kamen koji sam ti dao i ja ću poći u vatru. Tvoja smrt, moj život. Neću umreti, već živeti, pričaj o tome, moj gospodaru." Bernard iz Treviza je u svojim alhemijskim spekulacijama naglasio neophodnost meditacije nad filozofskim spisima velikih adepata, pre nego bavljenje hemijskim eksperimentima. Na kraju je otkrio „Kamen".

List 15. Prva rečenica glasi: „Plod biljaka kroz vrlinu Sunca, našeg Kamena." Dečak koji drži jelo kaže: „Pijte ovde svi vi koji ste žedni. Dođite k meni, trčite do voda. Ovde pijte, besplatno, i pijenjem se ispunite. Otvorite oči i vidite čuda zemlje. Oni uče, mojih žednih dvadeset i četiri." Ispod dečaka su reči: „U početku stvori Bog Nebo i Zemlju, i razdeli vode od voda. Blagosiljajte vode koje su iznad Nebesa." Krug sadrži sledeću izjavu: „Zemlja bez oblika i pusta. Od zvezda dolazi kiša." Dole levo je nastavljen alhemijski proces, koji se završava opomenom da je potrebno odricanje od bede svetovnog postojanja. Iznad je molitva Devici Mariji koja ovako počinje: „Zdravo Marijo, milosti puna, Gospod neka je s tobom. Blagoslovena ti si među ženama."

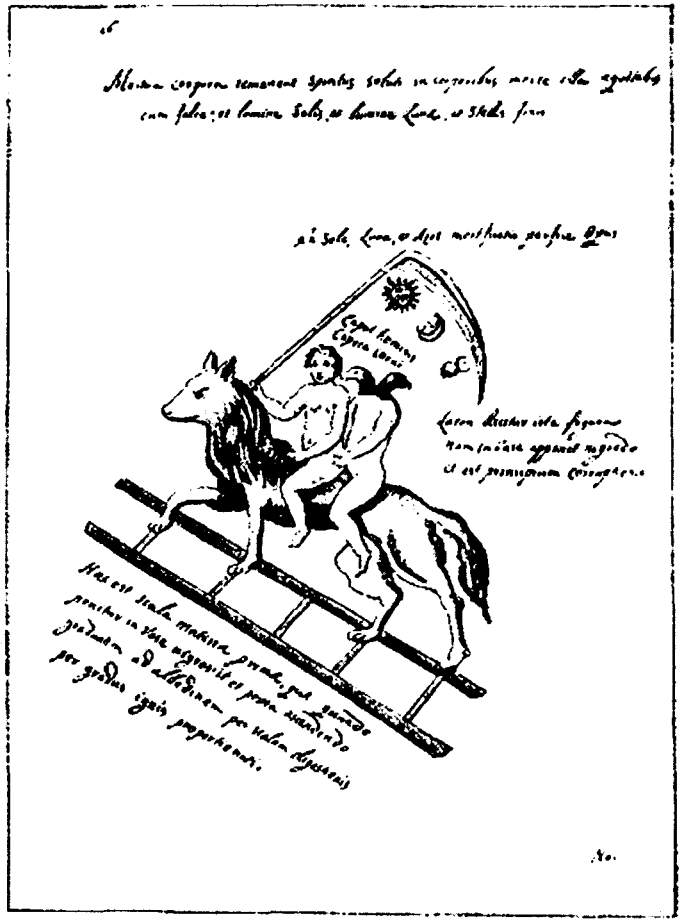

List 16. Prva rečenica glasi: „Mrtva tela ostaju; duhovi su oslobođeni smrću tela. Jahaćeš sa tom smrću što nosi kosu i sa svetlošću Sunca, Meseca i fiksnih zvezda." Iznad kose je napisano: „Podložno Suncu, Mesecu i Azotu, dovršiti Delo." Četiri reči koje prate krivinu sečiva kose kažu: „Čovekova glava, glava gavrana." Tri reda desno se ovako tumače: „Ova slika se naziva Laton, jer izgleda crno u posudi i početak je raspadanja." Tekst ispod merdevina navodi: „Ovo su merdevine primitivne materije koja, kada se stavi u posudu, pocrni, postupno prelazi u belo skalom [merdevine] digestije, u skladu sa stepenom toplote." Ovde su merdevine upotrebljene da označe prirodne korake kojima se materija mora uspinjati pre no što postigne istinsko duhovno stanje.

List 17. Stih na vrhu stranice glasi: „Ne samo da ovaj materijal mora biti učvršćen, već mu se mora dozvoliti da uđe u sve, tako da taj materijal može biti dobro dovršen i stekne beskonačnu vrlinu. Tada, tako što se zgušnjava, sve odjednom postaje belo, sublimacijom iz belila postaje sjajno." Iznad sunca su reči: „Bog i Priroda ne čine ništa uzalud." Čovek sa leve strane je srednjovekovna koncepcija Hermesa, velikog egipatskog filozofa; onaj na desnoj strani je Kristofer, pariski filozof. Iznad potonjeg je napisano: „Ako je Kamen crn, nije beskoristan." Reči iznad retorte su: „Tu su vazduh, vatra, voda i zemlja." Ispod je dodato: „Raspadanje tela je prvi korak." Čudni hemijski aparat mora se smatrati čisto simboličkim u ovom radu i, kako njegov autor sam kaže, namenjen je samo da nagovesti „Umeće".

List 18. Na levoj strani stoji Aristotel koji drži knjigu, opisan kao najučeniji od svih Grka. Uz drvo, koje natkriljuju Sunce i Mesec, su reči: „Kad je Kamen mrtav, menja se u vodu, a u njoj će proizvesti cveće." Ispod Aristotela i ispruženog ljudskog lika iz kojeg se uzdiže rascvetalo drvo su sledeće izjave: „Onaj koji čini da se sve spušta sa neba na zemlju, a potom uspinje sa zemlje na nebo, poseduje informacije o kamenu. Jer u Živi je nešto za čim mudri tragaju, prizvani samo belim ili crvenim vrenjem." Prvi dio ovog citata temelji se na Smaragdnoj Tabli Hermesa (koji vidi). Kod običnog čoveka duh je figurativno apsorbovan u telu, ali je kod istinskog filozofa moć duha tako mnogo uvećana da on apsorbuje u sebe i čovekovo materijalno telo ga hrani.

List 19. Na vrhu stoji: „Onaj koji shvati ovaj lik posedovaće znanje o Kamenu." Čovek koji sedi verovatno predstavlja Paracelzusa. Desno od njega su reči: „Nisam ni drvo, ni životinja, ni kamen, ni biljka, već Kamen Mudraca, po kojem gaze ljudi; moj Otac me je bacio u vatru i u vatri se radujem." Četiri reči na levoj strani glase: „U suvoći je Kamen." Ispod čoveka je Filozofsko jaje u kojem su reči: „To je kraj u kojem počiva početak." Veliko slovo T označava „Tinkturu". Tekst na desnoj strani glasi: „U Kamen je formirano, kako piše Gerber u svojoj knjizi veoma učeno, i poseduje toliko mnogo od njegove prirode da se menja u čistu, živu vodu, i ima moć da ljude učini bogatim, zadovoljnim i slobodnim od svih briga, tako da će uvek biti srećni ako svojom pameću odgonetnu tajnu."

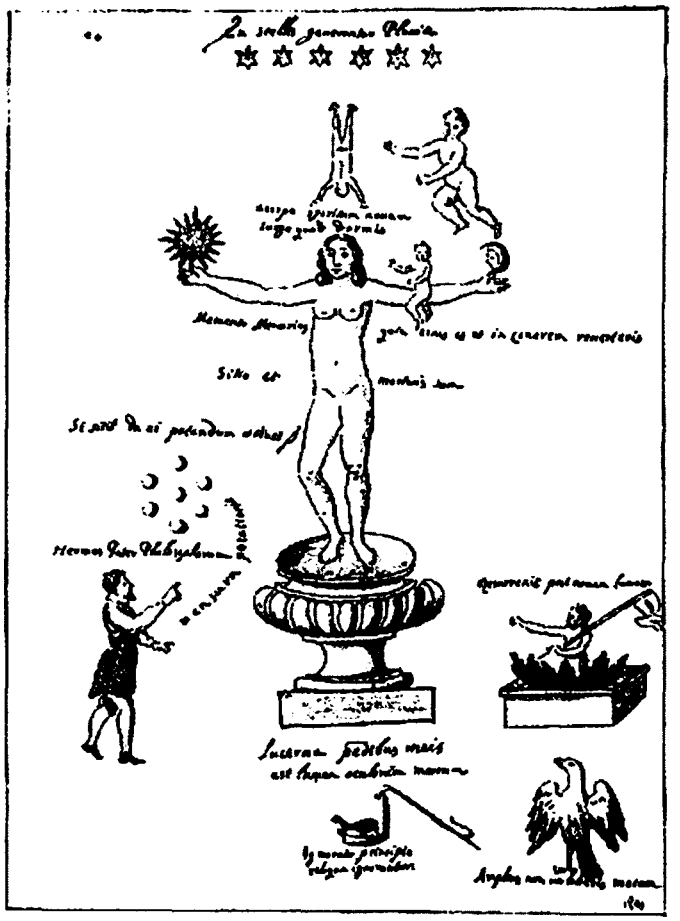

List 20. Na vrhu je napisano: „Šest zvezda napravilo je kiše." Ispod preokrenutog čoveka stoji: „Primi novi duh. Ustani, jer si usnuo." Dve rečenice oko velike figure glase: „Zapamti Živu, jer pepeo si bio i u pepeo ćeš se vratiti. Žednim i mrtav sam." Iznad sedam globusa na levoj strani je upozorenje: „Ako žedni, daj mu da pije i on će živeti." Iznad malog čoveka je napisano: „Hermes, otac filozofa." Krivudavi tekst na koji pokazuje Hermes kaže: „Mera pića." Ispod središnjeg postolja se pojavljuje: „Svetlost mojih očiju je lanterna mojim stopalima." U nastavku je dodato: „Ako je početak nepoznat, ostatak je nepoznat." Iznad lika koji se uzdiže iz plamenova na desnoj strani je izjava: „On je vaskrsao nakon mladog Meseca", a ispod orla: „Dalje nemoj sa mnom da letiš."

List 21. Gornji red glasi: „Dve stvari i duplo, ali, na kraju, jedno je razloženo u prvo i oni čine klicu." Četiri velika slova *IAAT* su početna slova naziva elemenata: *Ignis*, *Aer*, *Aqua* i *Terra*. Natpis ispod njig glasi: „Naša vatra je voda; ako možeš vatri dati vatru, dovoljno biće vatre i Žive." Duž ruke su reči: „Umeće Kamena je", a na traci: „Brzo, kratko, sjajno i retko." Dva reda ispod trake glase: „Svaka ruka je ključ, jer je nazvana biljka rosopas", pod suncem: „Ja sam Božji dar". Stih glasi: „Kako bih te zadovoljio po svim pitanjima, moram pažljivo da slušam. Moje telo [je] golo, čisto i blistavo, a ja tečem kao ulje spremno da padne, blistav poput svetlog zlata, a zatim podložan kugi u njenoj svetloj i veseloj odaji [retorti]."

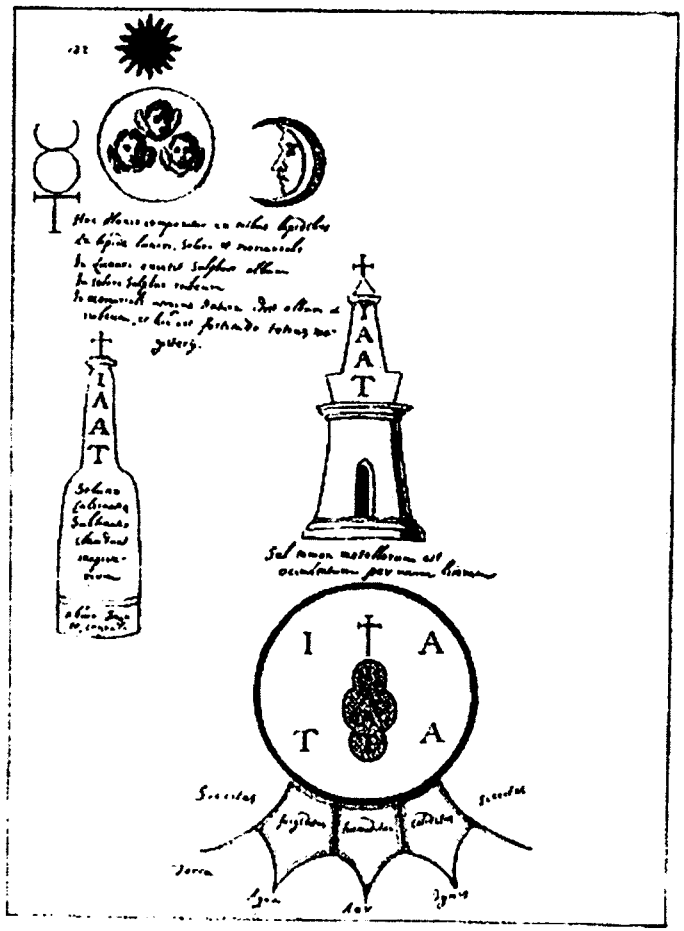

List 22. Stih gore levo glasi: „Ova grupa je sastavljena od tri kamena: lunarnog, solarnog i merkurnog. U lunarnom je beli sumpor, u solarnom, crveni sumpor, u merkurnom, oba, tj. beli i crveni, i to je snaga svih pouka." U flaši na levoj strani su reči: „Otapanje, kalcinacija, sublimacija kompletiraju pouku", a na njenoj osnovi: „Operi, zgusni i zgrušaj." Ispod središnje kule je napisano: „Metalne soli, međutim, skrivene su iza jednog slova"; oko dna crvenog kruga: „Suvoća, hladnoća, vlaga, toplota i suvoća." Na špicevima, ispod, nalaze se imena četiri elementa. Inicijali, IAAT, pojavljuju se četiri puta s istim značenjem koje je već dato. Tri moći Kamen Mudraca simbolizovane su glavama heruvima u krugu u gornjem levom uglu.

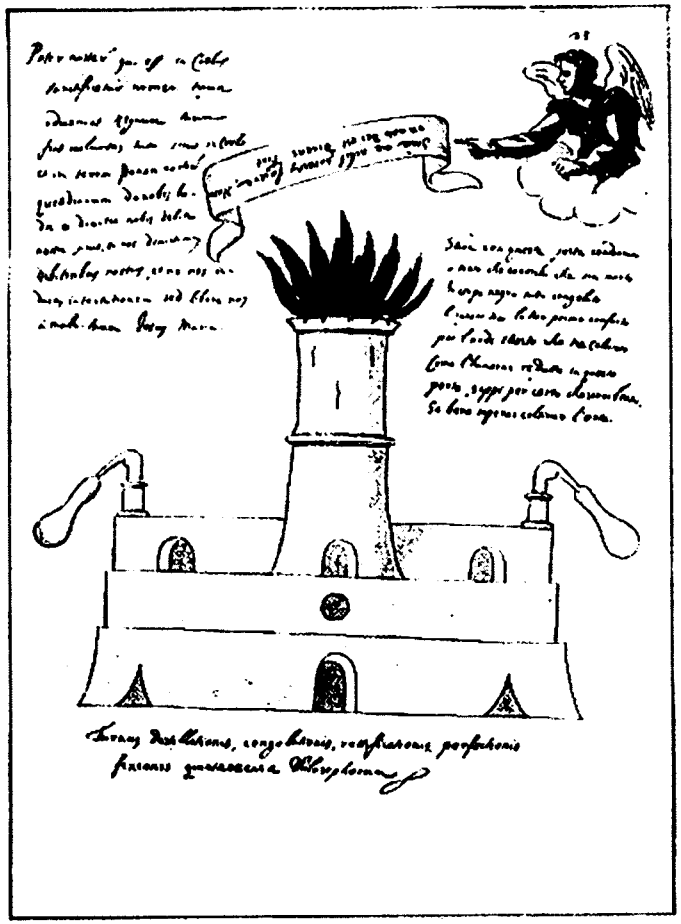

List 23. Natpis gore levo je, u biti, *Oče naš*, uz dodatak reči *Isus i Marija*, na kraju. Preokrenute reči na zastavi glase: „Ne možeš učiniti ništa bez mene, jer Bog je tako obećao, rekavši 'Neka bude.'" Tekst ispod anđela glasi: „Ovom pošašću biće proklet onaj ko zna da je mrtav, sav hladan u crnom telu. I neka ovo bude tvoja prva uteha: tada će goreti do kalcinacije. Kad sam ga smanjio unutar ovih vrata, za sigurno znaj da ću biti blagosloven ako saznam kako da obrađujem vrt." Glavni deo lista posvećen je detaljnom simboličnom crtežu alhemijske opreme, ispod koje su reči: „Peć destilacije, učvršćivanja, ispravljanja, usavršavanja, fiksacije kvintesencije Filozofa." Pod „kvintesencijom" treba shvatiti "petu suštinu" najmudrijih.

List 24. Reči na vrhu glase: „Ja, ptica [*adept*], govorim u tvoje uši od Sunca, Meseca i Azota. Delo je usavršeno s malo rada." Tekst na levoj strani opisuje prirodu primordijalne materije i piće Filozofa. Tekst sa desne strane glasi: „Ovo je moj ljubljeni Sin, kojeg sam video i voleo. Ako On vaskrsne, ostaće kod kuće i u toj će kući duh biti duša i telo, jer Merkura možemo nazvati sinom Sunca i Meseca." Ispod figure deteta je dodato: „Da nije mrtav, ja ne bih bio njegova majka. Rodio sam ga posle smrti pre no što je rođen u svetu, pod svojim stopalima imam ono što je bilo njegovo, a od mene i moga Sina i temelja za moja stopala napravljen je Kamen Mudraca." Dole levo su prikazana tri sastavna dela Kamena, uzvišena na pijedestal da se označi njihovo dostojanstvo.

List 25. Iznad lika kraljice su tri reda u kojima se navodi, u suštini, da je na početku knjige o njoj napisano da sa svojih majčinskih grudi hrani Sunce, a da onaj koji je sposoban da je pretvori u Prvobitnu materiju poseduje retku veštinu. Nasuprot Kraljičine glave su reči: „U najvišim planinama ta voda" i: „Ja sam svetlost Filozofa". Levo od Kraljice je opomena da udari sinove koje nosi. Ona sebe naziva „Majka Sunca, sestra Meseca i sluga i supruga Merkura." Sa desne strane prikazano je da uzvikuje: „Ne mogu biti krunisana ukoliko ovi moji sinovi ne postanu pepeo." Sinovi su prikazani direktno ispod. Stih ispod Kraljice nastavlja alhemijski proces, opisujući način na koji treba sačuvati izlučevine supstance.

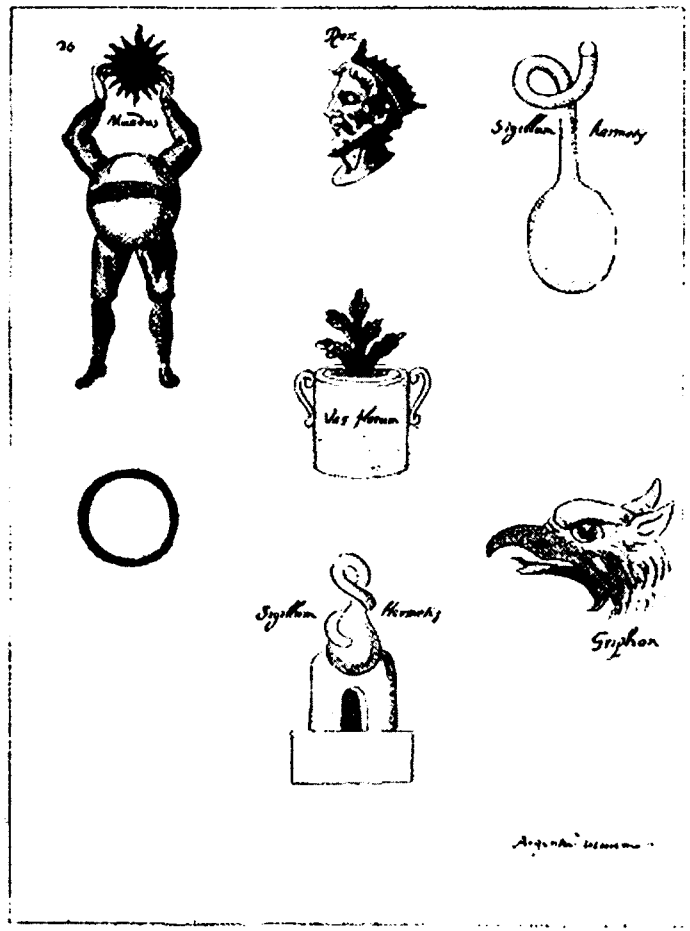

List 26. Ova stranica, koja zaključuje deo Hermetičkog manuskripta, nosi simbole Tajnog Dela i sadrži niz amblema koji nisu direktno povezani. Na vrhu je glava Kralja – najčešće alhemijske figure. Desno od Kralja je alhemijska posuda obeležena kao *Hermetički Pečat*. Ispod je glava divlje ptice, ovde označena kao grifon. Levo od Kralja je bezglavi lik koji uzdiže Sunce, ili duhovno lice. Ta figura je svet, koji mora biti obezglavljen, pošto njegov duhovni i racionalni deo nije materijalan, pa je, stoga, nevidljiv. Ispod je krug bez materije koja ga opisuje. Neposredno ispod Kraljeve glave je vaza sa cvećem, iz koje se uzdiže zlatna biljka Filozofa. Na dnu stranice je dodatna alhemijska oprema, takođe nazvana *Hermetički Pečat*.

ALHEMIJSKO VENČANJE

❁

Poziv Kristijanu Rozenkrojcu na Alhemijsko Venčanje ❁ Virgo Lucifera ❁ Filozofska Inkvizicija ❁ Kula Olimpa ❁ Homunkuli ❁ Vitezovi Zlatnog Kamena

❁

Samoproklamovani autor *Alhemijskog venčanja*, Johan Valentin Andrea, rođen u Virtenbergu (*Württemberg*) 1586. godine, imao je dvadeset osam godina kada je to delo prvi put objavljeno. Verovatno je napisano oko dvanaest godina pre objavljivanja – ili kada je autor imao petnaest ili šesnaest godina. Gotovo je neverovatno da je neko tako mlad mogao stvoriti knjigu koja sadrži bogatstvo simboličkog mišljenja i filozofije skrivene između redova *Alhemijskog venčanja*. Ta knjiga je najstarija poznata referenca o Kristijanu Rozenkrojcu, pa se generalno smatra kao treći u nizu originalnih rozenkrojcerskih manifesta. Kao simboličko delo, knjiga je, sama po sebi, beznadežno nepomirljiva sa Andreinim izjavama o njoj. Priča *Alhemijskog venčanja* se detaljno odnosi na niz događaja koji su se desili starom čoveku, verovatno Ocu C.R.C. iz manifesta *Fama* i *Confessio*. Ako je Otac C.R.C. rođen 1378. godine, kao što je navedeno u *Confessio*, i identičan je sa Kristijanom Rozenkrojcom iz *Alhemijskog venčanja*, uzdignut je u dostojanstvo Viteza Zlatnog Kamena u osamdeset i prvoj godini života (1459). U svetlu njegove vlastite izjave, nezamislivo je da bi Andrea mogao biti Otac Ružinog Krsta.

Mnoge slike koje se mogu pronaći u raznim knjigama o simbolizmu, objavljenim u prvom delu sedamnaestog veka, nose markantnu sličnost sa likovima i epizodama iz *Alhemijskog venčanja*. Može se dokazati da *Alhemijsko venčanje* predstavlja ključ za zagonetku bekonovskog rozenkrojcerstva. Prisustvo nekih reči na engleskom u nemačkom

tekstu *Alhemijskog venčanja* ukazuje da je njegov autor bio upoznat sa tim jezikom. Sledeći sažetak glavnih epizoda iz sedam dana *Alhemijskog venčanja* daće čitaocu prilično sveobuhvatnu ideju o dubini njegovog simbolizma.

❁

Prvi dan

Kristijana Rozenkrojca, nakon što je u svom srcu pripremio Pashalno Jagnje, zajedno sa malim beskvasnim hlebom, jedne večeri pre Uskrsa, dok se molio, uznemirila je silovita oluja, koja je pretila da će srušiti ne samo njegovu malenu kuću, već i samo brdo na kojem je stajala. Usred oluje nešto mu je dodirnulo leđa i, kada se okrenuo, spazio je veličanstvenu ženu s krilima prekrivenim očima i odenutu u haljinu boje neba, posutu zvezdama. U jednoj ruci držala je trubu, a u drugoj svežanj pisama na svim jezicima. Predavši pismo C.R.C.-u, odmah je uzletela u vazduh, istovremeno dunuvši u svoju trubu, što beše eksplozija koja je potresla kuću. Nad pečatom pisma bio je čudan krst i reči *In hoc signo vinces*[1]. Unutar njega, ispisan zlatnim slovima na plavoj površini, bio je poziv na kraljevsko venčanje.

C.R.C. je bio duboko dirnut pozivnicom, jer je to bilo ispunjenje proročanstva koje je primio sedam godina ranije, ali se osećao tako nedostojnim da je bio paralisan od straha. Konačno, nakon posezanja za molitvom, potražio je san. U snovima se našao u gnusnoj tamnici sa mnoštvom drugih ljudi i svi su bili vezani i sputani velikim lancima. Žalost njihove patnje povećavala se dok su posrtali jedni preko drugih u tami. Odjednom, odozgo se začu zvuk trube, poklopac tamnice se podiže i zrak svetlosti probode tamu. Uokviren u svetlu stajao je čovek sede glave koji najavi da će sedam puta biti spušten konopac, a ko god se uz njega uspne biće oslobođen.

Nastade velika zbrka. Svi su pokušavali da dohvate konopac i jedni druge su od njega odgurivali. C.R.C. je očajnički želeo da se spasi; konopac, iznenada, zamahnu prema njemu, a on ga zgrabi i uzdiže se iz tamnice. Stara žena, zvana „Drevna Matrona", zapisivala

1 Lat. U ovom znaku ćeš pobediti. (Nap. prev.)

je u zlatno-žutu knjigu imena onih koji su se izvukli, a svaki od otkupljenih je za uspomenu dobio komad zlata na kojem je bio simbol sunca i slova *D L S*. Pošto se povredio dok se penjao uz konopac, C.R.C. je teško hodao. Starica mu reče da ne brine, već da se zahvali Bogu, koji mu je dopustio da uđe u tako uzvišenu svetlost. Nakon toga oglasiše se trube, a C.R.C. se probudio, ali san beše tako živopisan da je još uvek bio osetljiv na mestima gde behu povrede koje je zadobio dok je sanjao.

S obnovljenom verom C.R.C. ustade i pripremi se za *Hermetičko Venčanje*. Obukao je beli laneni kaput i vezao crvenu traku popreko preko ramena. U šešir je zadenuo četiri ruže, a za jelo je poneo hleb, vodu i so. Pre no što je napustio kućicu, kleknuo je i zavetovao se da će svako znanje koje mu bude otkriveno posvetiti služenju svojim bližnjima. Potom je s radošću napustio svoju kuću.

Drugi dan

Kada je stupio u šumu koja je okruživala njegovu kućicu, C.R.C.-u se činilo da se čitava Priroda radosno pripremila za venčanje. Veselo pevajući, stigao je u zelenu pustopoljinu u kojoj stajaše tri velika kedra, a na jednom od njih beše tabla sa natpisom koji je opisivao četiri staze što vode u palatu Kralja: prvu, kratku i opasnu, drugu, zaobilaznu, treću, ugodni kraljevski drum, i četvrtu, namenjenu samo za nekvarljiva tela. Umoran i zbunjen, C.R.C. odluči da se odmori; odsekao je krišku hleba i spremao se da se posluži kad ga beli golub zamoli za malo hleba. Goluba odjednom napade gavran, a C.R.C. se, u svojim nastojanjima za razdvoji ptice, nesvesno znatno udaljio niz jednu od četiri staze – onu koja je vodila prema jugu. Jak vetar sprečio ga je da se vrati prateći svoje tragove, pa se svat pomirio sa tim da je izgubio hleb i nastavio je putem sve dok u daljini nije ugledao veliku kapiju. Pošto se sunce spustilo, on pohita prema portalu, na kojem je, među ostalim figurama, bila tabla sa rečima *Procul hinc procul ite profani*[2].

2 Lat. Odbite odavde, odbite vi koji ste profani. (Nap. prev.)

ALHEMIJSKO VENČANJE KRISTIJANA ROZENKROJCA **– NASLOVNA STRANA IZDANJA IZ 1616. GODINE**

Iz Rosencreutz, Chemical Marriage

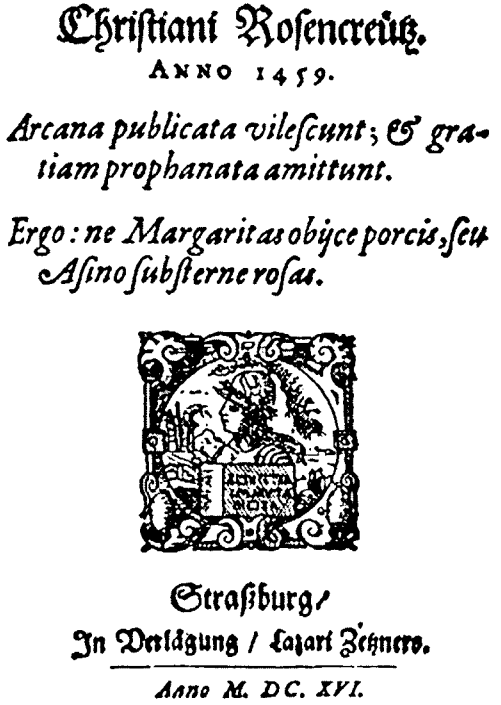
Chymiſche Hoch-
zeit:
Chriſtiani Roſencreutz.
Anno 1459.

Arcana publicata vileſcunt; & gratiam prophanata amittunt.

Ergo: ne Margaritas obijce porcis, ſeu Aſino ſubſterne roſas.

Straßburg/
In Verlagung / Lazari Zetzners.
Anno M. DC. XVI.

Najznačajnija od svih publikacija koje su uključene u rozenkrojcersku kontroverzu je *Alhemijsko venčanje*, objavljeno u Strasburgu. Ovo delo, koje je vrlo retko, trebalo bi reprodukovati u tačnom faksimilu, kako bi se proučavaocima pružila mogućnost da pregledaju stvarni tekst, zbog raznih oblika šifri koje su upotrebljene. Verovatno nijedna druga knjiga u istoriji ili književnosti nije stvorila tako duboku uznemirenost kao ova nepretenciozna knjižica. Odmah nakon objavljivanja, predmet širokih nagađanja postala je svrha za koju je knjiga namenjena. Teolozi i filozofi su je podjednako i napadali i branili, ali kada su se različite tvrdnje ohladile, misterije koje okružuju knjigu ostale su nerešene. Priznato je da je njen autor bio izuzetno učen čovek, a vredno je napomenuti da su se među onima što su bili duboko impresionirani sadržajem *Alhemijskog venčanja* nalazili umovi koji su posedovali najdublje razumevanje misterija Prirode.

Vratar u odori boje neba odmah je od C.R.C.-a zatražio njegovo pozivno pismo i, kada mu ga ovaj dade, pozvao ga je da uđe i zatražio da kupi oznaku. Nakon što se predstavio kao brat Crvenog Ružinog Krsta, C.R.C. je u zamenu za svoju flašu za vodu dobio zlatni

disk na kojem behu slova *S C*. Pošto se približavala noć, putnik požuri do druge kapije, koju je čuvao lav, a na koju beše pričvršćena tabla s rečima *Date et dabitur volis*[3]; tu je pokazao pismo koje mu je dao prvi vratar. Budući da je morao da kupi oznaku koja je nosila slova *S M*, dao je svoje male pakovanje soli i pojurio da stigne do kapija palate pre nego ih zaključaju preko noći.

Prekrasna devica, zvana *Virgo Lucifera*[4], gasila je svetla u dvorcu kada je C.R.C. prišao i on jedva uspe da se provuče kroz kapiju koja se zatvarala. Kada se zatvorila, uhvatila je deo njegovog kaputa, pa on bi prisiljen da ga ostavi. Tu je njegovo ime zapisano u malenu knjigu od najfinijeg pergamenta, koja je pripadala Gospodinu Mladoženji, a on na poklon dobi novi par cipela, kao i oznaku sa slovima *S P N*. Potom ga paževi povedoše u malu odaju gde su mu nevidljivi berberini odsekli „ledeno sive uvojke" sa temena, nakon čega je uveden u prostranu dvoranu gde se okupio priličan broj kraljeva, kneževa i naroda. Na zvuk trube svi posedaše za sto, zauzimajući mesto u skladu sa svojim dostojanstvom, tako da C.R.C. dobi veoma skromno sedište. Pošto su većina prisutnih pseudo-filozofa bili uzaludni pretendenti, banket postade orgija, koja je, međutim, iznenada prestala, na zvuk ponosne i nadahnute muzike. Gotovo pola sata niko nije progovorio. Tada se, uz snažan zvuk, vrata trpezne dvorane u zamahu otvoriše i nevidljive ruke unesoše hiljade upaljenih tankih sveća. Za njima su sledila dva paža, osvetljavajući prekrasnu *Virgo Lucifera*, koja je sedela na prestolu koji se sam kretao. Devica odevena u belo i zlatno tada ustade i najavi da će, kako bi se sprečio ulazak nedostojnih osoba na mistično venčanje, sledećeg dana biti postavljen komplet vaga na kojima će svaki gost biti izmeren da se utvrdi njegov integritet. Oni koji ne žele da se podvrgnu tom iskušenju, izjavila je ona, treba da ostanu u trpezariji. Nakon toga se povukla, ali mnoge od tankih sveća ostaše da otprate goste u njihove odaje za noćenje.

Većina prisutnih bili su dovoljno drski da veruju kako se bezbedno mogu izmeriti, ali njih devet – uključujući i C.R.C.-a – osećali su svoje nedostatke tako duboko da su se bojali ishoda i ostali su u dvorani, dok su ostali odvedeni u njihove spavaće odaje. Tih devet vezali su konopcima i ostavili same u tami. C.R.C. je usnio da je

3 Lat. Daj i biće ti dato. (Nap. prev.)

4 Lat. Devica Lučonoša (Nap. prev.)

video mnoge ljude okačene o niti iznad zemlje, a između njih je leteo starac koji je, tu i tamo, presecao niti, usled čega su mnogi pali na zemlju. Oni koji su se arogantno vinuli u blagorodne visine, padali su sa veće udaljenosti i zadobijali teže povrede od onih skromnih, koji su padali sa manje udaljenosti i često se prizemljavali bez poteškoća. Smatrajući san dobrim znamenjem, C.R.C. ga prenese svome kompanjomu i osta s njim u razgovoru do zore.

Treći dan

Nedugo nakon što je svanulo oglasiše se trube i *Virgo Lucifera*, nagizdana u crveni baršun, opasana belom ešarpom i okrunjena lovorovim vencem, ušla je u pratnji dve stotine ljudi u crveno-belim livrejama. Ona se obrati C.R.C.-u i njegovoj osmorici drugova rekavši im da oni mogu bolje napredovati od drugih, samozadovoljnih gostiju. Tada je u središte dvorane okačena zlatna vaga, a blizu nje je postavljeno sedam tegova, jedan dobre veličine, četiri mala i dva vrlo velika. Muškarci u livrejama, od kojih je svaki nosio isukani mač i jak konopac, podeljeni su u sedam grupa, a u svakoj grupi izabran je zapovednik, koji je dobio zaduženje nad jednim od tegova. Pošto se ponovno popela na svoj visoki presto, *Virgo Lucifera* naredila je da ceremonija počne. Prvi koji je stupio na vagu bio je car toliko pun vrlina da ravnoteža nije uspostavljena sve dok na drugom kraju nije postavljeno šest tegova. Stoga ga predadoše šestoj grupi. Siromašni i bogati jednako su stajali na vagu, ali samo ih je nekoliko uspešno prošlo test. Oni su dobili odore od baršuna i lovorove vence, nakon čega su posedali na stepenice prestola *Virgo Lucifere*. Oni koji nisu prošli, bili su ismejani i bičevani.

Kada je ispitivanje završeno, jedan od kapetana zamolio je *Virgo Luciferu* za dozvolu da i devetorica koji su se izjasnili kao nedostojni budu izmereni, a to kod C.R.C.-a izazva teskobu i strah. Od prvih sedam uspeo je samo jedan i dočekan je s radošću. C.R.C. je bio osmi, a on ne samo da je izdržao sve tegove, nego nije mogao biti pomaknut čak ni kada su se tri čoveka okačila na drugom kraju grede. Paž povika: „TO JE ON!" C.R.C. je brzo oslobođen i dopušteno mu je

da oslobodi jednog od zarobljenika. On je izabrao prvog cara. *Virgo Lucifera* tada zatraži crvene ruže koje je C.R.C. nosio i on ih joj odmah dade. Ceremonija vaganja završena je oko deset sati pre podne.

Nakon što su određene kazne za one čije mane su bile razotkrivene, svima je poslužena večera. Nekoliko uspešnih „umetnika", uključujući i C.R.C.-a, dobili su glavna sedišta, nakon čega su im, u Mladoženjino ime, podareni Zlatno Runo i Leteći Lav. *Virgo Lucifera* je zatim gostima pokazala veličanstven pehar, izjavivši da je Kralj zatražio da svi podele njegov sadržaj. Nakon toga, C.R.C. i njegovi drugovi su izvedeni napolje, na skele, gde videše kako se nad onima koji nisu uspeli izvršavaju razne kazne. Pre no što su napustili palatu, svakom od odbijenih gostiju dat je gutljaj zaborava. Izabrani se tada vratiše u dvorac, gde je svakom dodeljen po jedan učeni paž, a ovi su ih proveli kroz razne delove zdanja. C.R.C. je video mnoge stvari koje njegovi drugovi nisu bili privilegovani da vide, uključujući i Kraljevsku Grobnicu, gde je naučio „više no što postoji u svim knjigama". Takođe je posetio i veličanstvenu biblioteku i opservatoriju, u kojoj se nalazio veliki globus, trideset metara u prečniku, sa svim zemljama sveta obeleženim na njemu.

Tokom večere su razni gosti postavljali zagonetke, a C.R.C. je odgonetnuo zagonetku koju je o svom identitetu piostavila *Virgo Lucifera.* Zatim u trpezarijsku dvoranu uđoše dva mladića i šest lepo odevenih devica, a pratila ih je sedma devica koja je nosila dijademu. Ovu poslednju zvali su Vojvotkinja i pobrkana je sa Hermetičkom Nevestom. Vojvotkinja reče C.R.C.-u da je primio više od ostalih, pa bi stoga trebalo da da više zauzvrat. Vojvotkinja potom zamoli svaku od devica da podigne po jedan od sedam tegova koji su još uvek bili u velikoj sobi. *Virgo Luciferi* je dat najteži teg, koji je okačen u Kraljičinu odaju, dok je pevana himna. U drugu odaju je, tokom slične ceremonije, prva devica okačila svoj teg i tako je nastavljeno, iz sobe u sobu, dok nisu zbrinuti svi tegovi. Vojvotkinja, zatim, C.R.C.-u i njegovim drugovima pruži svoju ruku i povuče se, praćena svojim devicama. Paževi tada povedoše goste u njihove odaje za spavanje. U odaji dodeljenoj C.R.C.-u visile se retke tapiserije i prekrasne slike.

❋ ❋ ❋

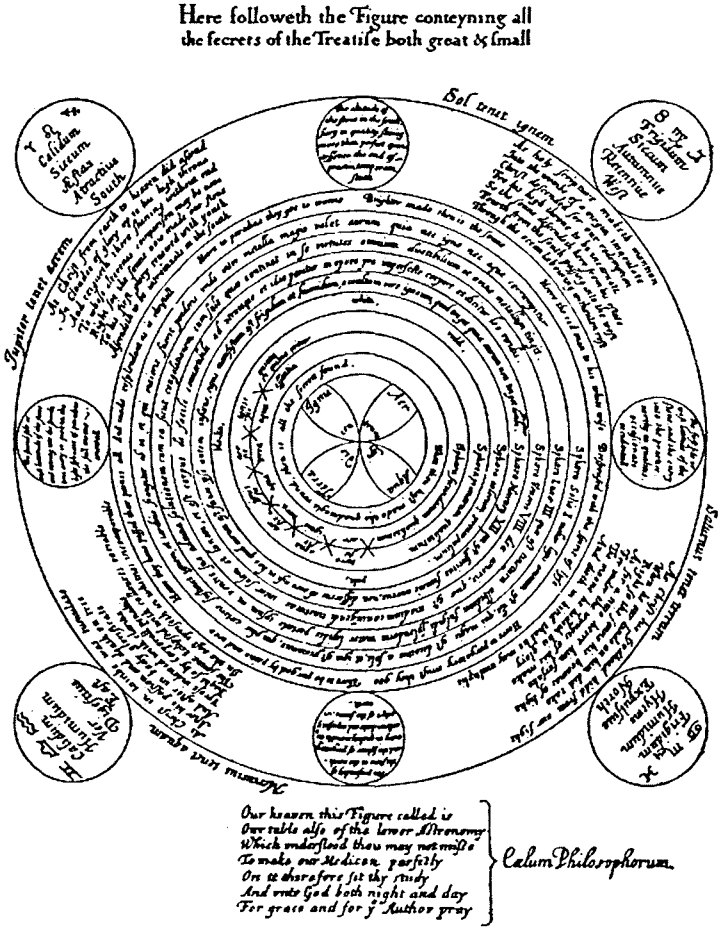

KLJUČ ZA VELIKU FILOZOFSKU TAJNU

Iz *Ashmole, Theatrum Chemicum Britannicum*

Ova slika, koja je ključ za mističnu hrišćansku alhemiju, nedostaje u gotovo svakom primerku knjige *Theatrum Chemicum Britannicum*, delu koje je sastavio Elijas Ešmol i koje sadrži dvadesetak prikaza u kojima se engleski pesnici bave Kamenom Mudraca i hermetičkim misterijama. S obzirom na dosledan način na koji je slika nestala, moguće je da je dijagram namerno uklonjen, jer je ustanovljeno da previše otkriva rozenkrojcersku arkanu. Takođe je vredno

napomenuti da su imena vlasnika brižljivo izbrisana iz ranih knjiga koje se odnose na alhemiju i hermetizam. Originalna imena su obično bila nečitka, prekrivena debelima nanosima mastila, što je postupak koji je često ozbiljno naružavao knjigu. Mada se ponekad pronalaze izuzeci, u gotovo svakom slučaju osakaćene knjige se ili bave rozenkrojcerstvom ili sadrže zagonetne spise za koje se smatra da su rozenkrojcerskog porekla. Pretpostavlja se da je ta praksa brisanja imena vlasnika bila u cilju sprečavanja otkrivanja ranih rozenkrojcera i hermetičara na osnovu knjiga od kojih su bile sastavljenje njihove biblioteke. Slika Eliasa Ešmola prikazuje analogije između Hristovog života i četiri velike podele alhemijskih procesa. Tu je, takođe, razotkriveno i učenje da je Kamen Mudraca, po sebi, i makrokosmos i mikrokosmos, te da otelovljuje načela astronomije i kosmogonije, kako univerzalne tako i ljudske.

Četvrti dan

Nakon što su se u vrtu oprali i napili iz fontane na kojoj je bilo nekoliko natpisa – među kojima je jedan glasio: „Pijte, braćo, i živite" – gosti su se, predvođeni *Virgo Luciferom*, uspeli uz 365 stepenika kraljevskih vijugavih stepenica. Gosti su dobili lovorove vence i, pošto je podignuta zavesa, našli su se pred Kraljem i Kraljicom. C.R.C.-a ispuni strahopoštovanje pred sjajem prestone dvorane i, naročito, pred veličanstvenošću Kraljičine odore, koja su bila tako blistava da nije mogao da je pogleda. Svakog gosta je Kralju predstavila jedna od devica i, nakon te ceremonije, *Virgo Lucifera* je održala kratak govor u kojem je kazivala o postignućima čestitih „umetnika" i molila da svaki od njih bude ispitan o tome da li je ona ispravno ispunila svoju dužnost. Tada istupi stari Atlas i, u ime njihovih Kraljevskih Veličanstava, pozdravi neustrašive filozofe, te uveri *Virgo Luciferu* kako bi trebalo da primi kraljevsku nagradu.

Dužina prestone dvorane bila je pet puta veća od njene širine. Na zapadnoj strani se nalazio veliki trem na kojem su stajala tri prestola, od kojih je središnji bio uzvišen. Na svakom prestolu sedele su po dve osobe: na prvom, drevni kralj sa mladom suprugom, na trećem, crni kralj sa matronom pokrivenom velom pored njega, a na središnjem prestolu, dve mlade osobe nad čijim glavama je visila velika i

skupocena kruna oko koje je lebdeo mali Kupidon, koji je ispaljivao strele, prvo na dvoje ljubavnika, a zatim po dvorani. Pred Kraljicom je, na malom oltaru sa zlatnim ukrasima, ležala knjiga povezana u crni baršun. Osim toga, bila je tu i upaljena sveća, nebeski globus, sičušni sat koji oglašava sate, mala kristalna cev iz koje je tekla jasna, krvavo crvena tečnost i lobanja sa belom zmijoma koja je puzala unutra i napolje kroz očne šupljine. Pošto su predstavljeni, gosti se povukoše niz vijugave stepenice u veliku dvoranu.

Kasnije, *Virgo Lucifera* objavi kako u zgradi zvanoj Kuća Sunca treba da se izvede komedija u korist šest kraljevskih gostiju. C.R.C. i njegovi drugovi činili su deo kraljevske procesije, koja je, nakon prilično pešačenja, stigla u pozorište. Komad je bio iz sedam delova, a nakon srećnog završetka svi se vratiše kroz vrt i popeše vijugavim stepenicama u prestonu dvoranu. C.R.C. je primetio da je mladi Kralj bio veoma tužan i da je, na banketu koji je usledio, često slao meso beloj zmiji u lobanji. Kada je svečanost završena, mladi Kralj, s malenom crnom knjigom sa oltara u ruci, upitao je goste hoće li mu svi biti odani kako u prosperitetu tako i u nevolji, a kada oni to drhteći potvrdiše, zatražio je da svaki od njih potpiše svoje ime u malu crnu knjigu, kao dokaz svoje odanosti. Kraljevske osobe tada ispiše iz male kristalne fontane, nakon čega isto uradiše i ostali. To beše nazvano „Gutljaj Ćutanja". Kraljevske osobe se potom tužno rukovaše sa svim prisutnima. Iznenada zazvoni malo zvono i kraljevi i kraljice odmah poskidaše svoje bele odore i obukoše crne, u prostoriji su obešene crne draperije, a stolovi su uklonjeni. Oči kraljevskih osoba povezane su sa šest crnih taftanih marama, a šest mrtvačkih kovčega smešteno je u sredini sobe. Dželat, Mavar, odeven u crno i sa sekirom u rukama, ušao je i, redom, odrubio glavu svakoj od šest kraljevskih osoba. Krv svake od njih prihvatana je u zlatne pehare, koji su stavljani u kovčege sa telima. Dželatu je takođe odrubljena glava i smeštena je u mali sanduk.

Nakon što je uverila C.R.C.-a i njegove drugove da im se ništa neće desiti ako budu odani i iskreni, *Virgo Lucifera* naredi paževima da ih odvedu u njihove sobe za noćenje, a ona ostade da gleda mrtve. Oko ponoći C.R.C. se naglo probudi i, pogledavši kroz prozor, vide sedam brodova kako plove po jezeru. Iznad svakog je lebdeo plamen; verovao je da su to duhovi obezglavljenih. Kada brodovi stigoše do obale, *Virgo Lucifera* ih sačeka i na svako od šest plovila

beše postavljen po jedan pokriven mrtvački kovčeg. Čim su kovčezi tako odloženi, svetla se pogasiše, a plamenovi pođoše nazad preko jezera, tako da ostade samo po jedno svetlo koje se videlo na svakom brodu. Nakon što je odgledao tu čudnu ceremoniju, C.R.C. se vratio u postelju i spavao do jutra.

❋

Peti dan

Ustavši u zoru i zamolivši svog paža da mu pokaže ostala blaga palate, C.R.C. je poveden niz mnoga stepeništa do velikih gvozdenih vrata na kojima je bio čudan natpis, koji je pažljivo prekopirao. Prošavši kroz vrata, našao se u kraljevskoj riznici, u kojoj je svetlo u potpunosti dolazilo iz nekoliko ogromnih brušenih dragulja. U centru je stajao trouglasti grob Gospe Venere. Podigavši bakarna vrata u podu, paž uvede C.R.C.-a u kriptu u kojoj je stajao veliki krevet na kojem je, kada je njegov vodič podigao prekrivače, C.R.C. ugledao Venerino telo. Predvođen njegovim pažem, C.R.C. se potom pridruži svojim drugovima, ne govoreći im ništa o svom iskustvu.

Virgo Lucifera, odevena u crni baršun i u pratnji svojih devica, zatim izvede goste u dvorište, gde je stajalo šest mrtvačkih kovčega, svaki sa osam nosača. C.R.C. je bio jedini u grupi „umetnika" koji je sumnjao da su kraljevska tela još uvek u tim kovčezima. Kovčezi su spušteni u grobove i na njih je navaljeno veliko kamenje. *Virgo Lucifera* tada održa kratak govor u kojem je svakog podstakla da pomogne u vraćanju kraljevskih osoba u život, izjavljujući kako bi trebalo da s njom otputuju u Kulu Olimpa, jedino mesto na kojem se mogu pronaći lekovi neophodni za vaskrsenje šest kraljevskih osoba. C.R.C. i njegovi drugovi pođoše za *Virgo Luciferom* na morsku obalu, gde se svi ukrcaše na sedam brodova, raspoređenih po nekom čudnom redu. Kada brodovi preploviše preko jezera i kroz uski kanal isploviše na otvoreno more, posetile su ih sirene, nimfe i boginje mora, koje su, u čast venčanja, kraljevskom paru poklonile velik i prekrasan biser. Kad su brodovi došli u vidokrug Kule Olimpa, *Virgo Lucifera* naredi da bude opaljeno iz topa, kao signal njihovog dolaska. Na tornju se odmah pojavi bela zastava i mali pozlaćeni čamac,

u kojem se nalazio drevni čovek – upravnik kule – sa njegovim u belo odevenim stražarima, izađe u susret brodovima.

Kula Olimpa stajala je na ostrvu koje je bilo pravilan kvadrat i okruženo velikim zidom. Ušavši kroz kapiju, grupa je povedena do podnožja središnje kule, u kojoj se nalazila izvrsna laboratorija, gde su gosti prinuđeni da udaraju i peru biljke, drago kamenje i svakakve druge stvari, ekstrahuju njihove sokove i esencije i potom ih stavljaju u čaše. *Virgo Lucifera* je „umetnicima" nametnula tako naporan rad da su se osećali kao robovi. Kada je dnevni posao završen, svakom je dodeljen po dušek na kamenom podu. Pošto nije mogao da zaspi, C.R.C. je lutao razmišljajući o zvezdama. Naletevši na stepenište koje je vodilo do vrha zida, popeo se gore i gledao u more. Ostavši tu neko vreme, oko ponoći opazi sedam plamenova koji su se, prešavši preko mora prema njemu, okupili na vrhu tornja centralne kule. Istovremeno dunuše vetrovi, more se uzburka, a mesec prekriše oblaci. Pomalo uplašen, C.R.C. strča niz stepenice, vrati se u toranj i, legavši na svoj dušek, zaspa uspavan zvukom nežnog točenja iz fontane u laboratoriji.

❋

Šesti dan

Sledećeg jutra, stari upravnik tornja, nakon što je pregledao posao koji su svatovi obavili u laboratoriji i ustanovio da je zadovoljavajući, dao je da se iznesu merdevine, konopci i velika krila, pa se ovako obratio okupljenim „umetnicima": „Moji dragi sinovi, jednu od ove tri stvari svaki od vas mora danas stalno nositi sa sobom." Bačene su kocke i C.R.C.-u, na njegovu veliku žalost, pripadoše teške merdevine. Onima koji su osigurali krila, ona su pričvršćena za leđa tako vešto da je bilo nemoguće otkriti da su veštačka. Stari upravnik tada zaključa „umetnike" u donju sobu kule, ali je ubrzo u tavanici otvorena okrugla rupa i *Virgo Lucifera* ih sve pozva da se uspnu. Oni s krilima odmah odleteše kroz otvor, oni s konopcima imali su mnogo poteškoća, a C.R.C. je, sa svojim merdevinama, bio umereno brz. Na drugom spratu se svatovi, muzičari i *Virgo Lucifera* okupiše oko uređaja nalik fontani, u kojem su bila tela šest kraljevskih osoba.

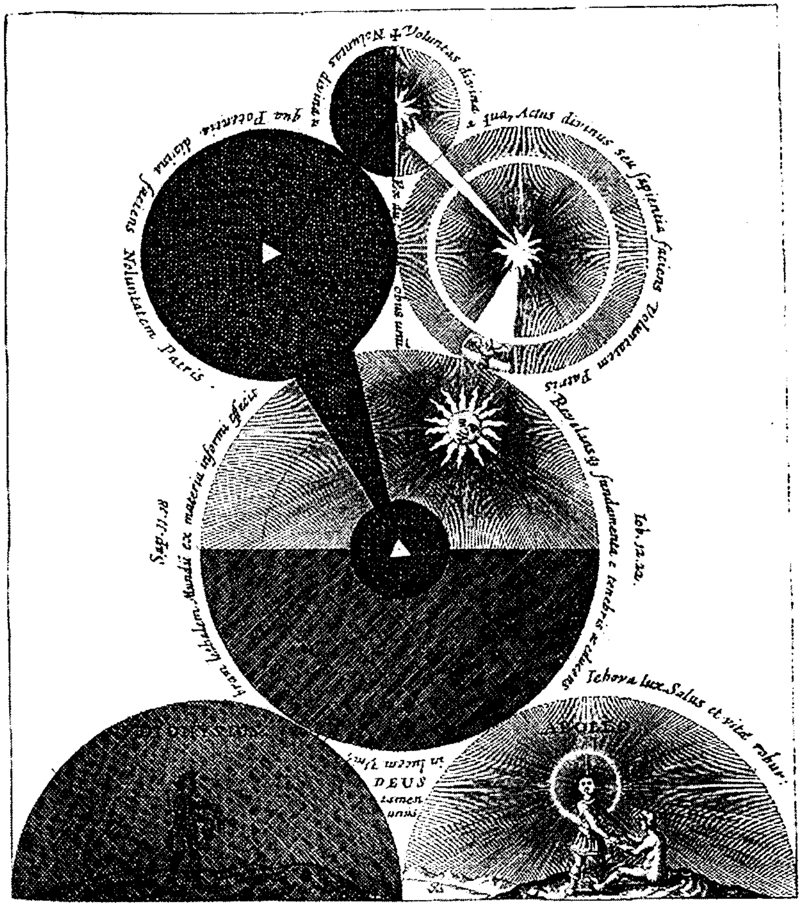

UNIVERZUM STVOREN DUALNIM PRINCIPOM SVETLOSTI I TAME

Iz *Fludd, Philosophia Mosaica*

Vrhovno Božanstvo je simbolizovano malim globusom na vrhu, koji je podeljen na dve hemisfere, gde tamna polovina predstavlja božansku tamu kojom Božanstvo sebe okružuje i koja mu služi kao skrovište. Sjajna hemisfera označava božansku svetlost koja je u Bogu i koja se, izlivajući se, manifestuje kao objektivna kreativna snaga. Veliki tamni globus levo i ispod tamne polovine gornje sfere označava potencijalnu tamu koja je bila nad primordijalnom dubinom i unutar koje se kretao Duh Božji. Svetli globus, desno, je Božanstvo koje se otkriva iz tame. Tu je sjajna Reč raspršila senke i formiran je prekrasan univerzum.

Božanska moć tog blistavog globusa je čoveku prepoznatljiva kao sunce. Veliki svetli i tamni delovi predstavljaju stvorene univerzume koji učestvuju u svetlosti i tami koje su u prirodi Stvoritelja. Tamna polovina predstavlja Dubinu, ili Haos, Večne Vode koje se izlivaju iz Božanstva; svetli polukrug u kojem je lik Apolona predstavlja dnevnu hemisferu sveta, kojom je u drevnim Misterijama vladao Apolon. Tamni polukrug je noćna hemisfera kojom vlada Dionizije (Dionis), čiji lik je jedva vidljiv u mraku.

Virgo Lucifera tada postavi Mavarovu glavu u kutiju nalik kotlu, u gornjem delu fontane, i prosu po njoj supstance pripremljene prethodnog dana u laboratoriji. Device ispod postaviše lampe. Te supstance, kada proključaše, prođoše kroz rupe u bočnim stranama aparata i, nakon što padoše na tela, dole u fontani, rastvoriše se. Pošto je šest kraljevskih tela na taj način redukovano u tečno stanje, na donjem kraju fontane otvorena je slavina i fluid je pretočen u ogromni zlatni globus, koji je, kada beše napunjen, bio velike težine. Svi osim svatova se tada povukoše, a rupa u tavanici se na kratko otvori, kao i ranije, i gosti se zbrkano popeše na treći sprat. Tamo je globus bio obešen o jak lanac. Zidovi stana bili su od stakla, a ogledala su bila tako raspoređena da su se sunčevi zraci koncentrisali na središnji globus, usled čega on postade vrlo vruć. Kasnije su zraci sunca skrenuti i globus je ostavljen da se ohladi, nakon čega je otvoren rezom dijamanta, otkrivajući u sebi prekrasno belo jaje. Ponevši ga sa sobom, *Virgo Lucifera* ode.

Popevši se kroz još jedna skrivena vrata, gosti se nađoše na četvrtom spratu, gde je na blagoj vatri stajao kvadratni kotao pun srebrnog peska. Veliko belo jaje beše stavljeno na topli pesak da se razvije. Ubrzo je puklo i pojavila se ružna, zloćudna ptica, koja se hranila krvlju pogubljenih kraljevskih osoba, razređenom s pripremljenom vodom. Pri svakom hranjenju njeno perje je menjalo boju, od crne se promenilo u belu i, naposletku, postalo raznobojno, u skladu s raspoloženjem ptice, koje se popravilo. Tada je poslužena večera, nakon čega *Virgo Lucifera* odstupi sa pticom. Gosti se, pomoću konopaca, merdevina i krila, uzdigoše na peti sprat, gde za pticu beše pripremljena kupka obojena finim belim prahom; ptica je uživala u kupanju, sve dok lampe postavljene ispod kade nisu ugrejale vodu do neugodne vreline. Kad je vrelina ptici uklonila svo perje, ova je izvađena,

ali je vatra nastavila da gori sve dok u kadi nije ostalo ništa osim taloga u obliku plavog kamena. On je kasnije istucan i od njega je napravljen pigment kojim je obojena čitava ptica, osim glave.

Gosti se nakon toga popeše na šesti sprat, gde je stajao mali oltar sličan onome u Kraljevoj prestonoj dvorani. Ptica je pila iz male fontane i nahranjena je krvlju bele zmije koja je puzala kroz šupljine lobanje. Sfera pored oltara se neprestano obrtala. Sat se oglasi jednom, dvaput, pa potom tri puta, a ptica tada položi svoj vrat na knjigu, dopuštajući da joj bude odsečena glava. Telo joj je spaljeno do pepela, koji je smešten u kutiju od kiparisovog drveta. *Virgo Lucifera* reče C.R.C.-u i trojici njegovih drugova da su bili lenji i spori „radnici" i da će zbog toga biti isključeni iz sedme sobe. Poslati su muzičari da njih četvoricu, ismejane, kornetima „oduvaju" iz odaje. C.R.C. i njegova tri druga bili su obeshrabreni sve dok im muzičari ne rekoše da budu veseli, te ih povedoše vijugavim stepenicama na osmi sprat tornja, direktno ispod krova. Tu ih je stari upravnik, koji je stajao na maloj okrugloj peći, pozdravio i čestitao im na tome što ih je *Virgo Lucifera* odabrala za ovo veće delo. Tada uđe *Virgo Lucifera* i, nakon što se nasmejala zbunjenosti svojih gostiju, presu pepeo ptice u dugu posudu, pa napuni kutiju od kiparisovine beskorisnom materijom. Potom se ona vrati na sedmi sprat, verovatno da zavara one koji su se tamo okupili tako što će im dati da rade na lažnom pepelu u kutiji.

C.R.C.-u i trojici njegovih drugova dato je da vlaže ptičji pepeo posebno pripremljenom vodom, sve dok smesa nije postala poput testa, nakon čega je bila ugrejana i stavljena u dva minijaturna kalupa. Kada su ovi kasnije otvoreni, otkrili su dva svetla i gotovo transparentna ljudska lika, oko četiri inča visoka (homunkuli), jedan muški, a drugi ženski. Ti sićušni oblici postavljeni su na satenske jastuke i hranjeni krvlju ptice, kap po kap, dok nisu izrasli u normalnu veličinu, obdareni velikom lepotom. Iako su tela imala konzistenciju mesa, nisu pokazivala znakove života, jer u njima nije bilo duše. Tela su zatim okružena bakljama, a lica su im prekrivena svilom. Tada se pojavila *Virgo Lucifera*, noseći dve čudne bele odore. Uđoše, takođe, i device, od kojih je šest nosilo velike trube. Truba je postavljena na usta jednoj od dve figure i C.R.C. je video malenu rupu koja se otvorila na kupoli kule i zrak svetlosti kako se spušta niz cev trube i ulazi u telo. Taj proces ponovljen je po tri puta na svakom telu. Dva

novooduhovljena oblika tada premestiše na putnički ležaj. U roku od oko pola sata mladi Kralj i Kraljica se probudiše, a *Virgo Lucifera* im uruči bele odore. Ovi ih obukoše i Kralj se lično najmilostivije zahvali C.R.C.-u i njegovim drugovima, nakon čega kraljevske osobe odoše na brod. C.R.C. i njegova tri povlašćena druga se tada pridružiše ostalim „umetnicima", ne spominjući šta su videli. Kasnije su čitavom društvu dodeljene lepe odaje, gde su se odmarali do jutra.

Sedmi dan

Ujutro *Virgo Lucifera* proglasi da je svaki od svatova postao „Vitez Zlatnog Kamena". Stari upravnik tada svakom čoveku podari zlatnu medalju, koja je na jednoj strani imala natpis „At. Nat. Mi.", a na drugoj strani, „Tem. Na. F." Čitavo društvo se na dvanaest brodova vratilo u Kraljevu palatu. Zastave na brodovima nosile su znakove zodijaka, a C.R.C. je sedeo ispod Libre. Kad su uplovili u jezero, mnogi brodovi im izađoše u susret, a Kralj i Kraljica, zajedno sa svojim lordovima, damama i devicama, isplovili su na zlatnoj barci da pozdrave goste koji se vraćaju. Tada Atlas održa kratak govor u Kraljevo ime, pitajući, takođe, za kraljevske darove. Kao odgovor, stari upravnik dade Kupidonu, koji je lebdeo oko kraljevskog para, mali, čudno oblikovani kovčeg. C.R.C. i stari gospodar, svaki noseći snežno beli steg sa crvenim krstom, povezoše se u kočiji sa Kraljem. Na prvoj kapiji stajao je vratar u plavoj odeći, koji, kada vide C.R.C.-a, ovoga zamoli da posreduje kod Kralja da ga oslobodi dužnosti. Kralj je odvratio da je vratar bio čuveni astrolog koji je prisiljen da održava kapiju za kaznu zbog zločina počinjenog tako što je gledao Gospu Veneru kako se odmara na svom ležaju. Kralj dalje izjavi da vratar može biti oslobođen tek kad bude pronađen neko ko je počinio isti zločin. Nakon što je to čuo, C.R.C.-u srce potonu, jer je shvatio da je on lično taj zločinac, ali u to vreme ostade nem.

Novonastali Vitezovi Zlatnog Kamena bili su dužni da prihvate pet pravila koja je sastavilo Njegovo Kraljevsko Visočanstvo: (1) da će svoj Red posvetiti samo Bogu i Njegovoj pomoćnici, Prirodi; (2) da će se gnušati svake nečistoće i poroka; (3) da će uvek biti spremni da

pomognu onima koji su dostojni i kojima je pomoć potrebna; (4) da neće koristiti svoje znanje i moć za postizanje svetovnog dostojanstva; (5) da neće žudeti da žive duže no što je to Bog odredio. Oni su tada, kako i dolikuje, imenovani u Vitezove, a ceremonija je potvrđena u maloj kapeli, gde je C.R.C. okačio svoje Zlatno Runo i svoj šešir za večni spomen, i tu je upisao sledeće: *Summa Scientia nihil Scire*[5], *Fr Christianus Rosencreutz. Eques aurei Lapidis*[6]. Anno 1459.

Nakon ceremonije, C.R.C. je priznao da je on taj koji je gledao Veneru i, stoga, mora postati vratar na kapiji. Kralj ga nežno zagrli i bi mu dodeljena velika soba sa tri kreveta – jednim za njega, drugim za starog gospodara kule i trećim za starog Atlasa.

Alhemijsko venčanje se tu naglo završava, ostavljajući utisak da je C.R.C. trebalo narednog jutra da preuzme svoje vratarske dužnosti. Knjiga završava usred rečenice, s naznakom, u kurzivu, koju je verovatno dao urednik.

Srednjovekovni filozofi su iza simbolizma alhemijskog venčanja sakrili tajni sistem duhovne kulture, pri čemu su se nadali da će iskoordinirati *disjecta membra*[7] kako ljudskog tako i socijalnog organizma. Društvo je, smatrali su oni, trostruka struktura koja ima analogiju u trojednom ustrojstvu čoveka, jer kao što se čovek sastoji od duha, uma i tela, tako se društvo sastoji od crkve, države i stanovništva. Netrpeljivost crkve, tiranija države i gnev rulje su tri ubistvena činioca društva, koji teže da unište Istinu, kao što je ispričano u masonskoj legendi o Hiramu Abifu. Prvih šest dana *Alhemijskog venčanja* izlažu procese filozofskog „stvaranja", kroz koje mora proći svaki organizam. Tri kralja su trostruki duh čoveka, a njihove supruge su odgovarajući prenosnici njihovog izražavanja u niži svet. Dželat je um, čiji je veći deo – simbolizovan glavom – neophodan za ostvarenje filozofskog rada. Tako delovi čoveka – koje alhemičari simbolizuju planetama i elementima – kada se pomešaju zajedno prema određenoj Božanskoj formuli, rezultiraju stvaranjem dve filozofske „bebe", koje, nahranjene krvlju alhemijske ptice, postaju vladari sveta.

Sa etičke tačke gledišta, mladi Kralj i Kraljica, vaskrsli na vrhu tornja i oduhovljeni Božanskim Životom, predstavljaju snage Inteligencije

5 Lat. Vrhunac znanja je da se ništa ne zna. (Nap. prev.)

6 Lat. Vitez Zlatnog Kamena (Nap. prev.)

7 Lat. (doslovno) raspršeni delovi – raščlanjivanje (Nap. prev.)

i Ljubavi, koje, na kraju, moraju predvoditi društvo. Inteligencija i Ljubav su dva velika etička izvora svetlosti sveta i odgovaraju prosvetljenom duhu i preporođenom telu. Mladoženja je *stvarnost*, a nevesta preporođeno biće koje dostiže savršenstvo tako što postaje jedno sa *stvarnošću*, kroz kosmičko venčanje u kojem smrtni deo stiče besmrtnost, sjedinjujući se sa svojim besmrtnim Izvorom. U *Hermetičkom Venčanju* se božanska i ljudska svest ujedinjuju u svetom braku, a onaj u kojem se desi ta sveta ceremonija označava se kao „Vitez Zlatnog Kamena"; on na taj način postaje božanski filozofski dijamant sastavljen od kvintesencije njegovog sopstvenog sedmostrukog ustrojstva.

Takva je istinska interpretacija mističnog procesa postajanja „Jagnjetove neveste". Jagnje Božje označeno je Zlatnim Runom, koje je Jason bio prisiljen da osvoji pre no što je mogao da preuzme svoje kraljevstvo. Leteći Lav je prosvetljena volja, apsolutni preduslov ostvarenja Velikog Dela. Epizoda vaganja duša ljudi ima svoju paralelu u ceremoniji opisanoj u egipatskoj *Knjizi mrtvih*. Zidinama opasani grad u koji je ušao C.R.C. predstavlja svetilište mudrosti, gde borave pravi vladari sveta – inicirani filozofi.

Poput drevnih Misterija, koje su mu bile obrazac, Red Ružinog Krsta posedovao je tajni ritual, koji je kandidat proživljavao propisani broj godina pre nego što bi postao kvalifikovan za unutrašnje stepene društva. Različiti spratovi Kule Olimpa predstavljaju orbite planeta. Uspinjanje filozofa sa jednog na drugi sprat ima, takođe, i paralele u određenim ritualima Eleusinskih Misterija i obredima posvećenim Mitri, u kojima se kandidat uspinjao uz sedam prečaga merdevima, ili penjao uz sedam stepenica piramide, kako bi se označilo oslobađanje od uticaja Planetarnih Upravitelja. Čovek postaje gospodar sedam svetova samo kada transmutira impulse dobijene od njih. Onaj koji vlada nad sedam svetova i ujedinjen je sa Božanskim Izvorom svoje vlastite prirode, taj konzumira *Hermetički Brak*.

BEKON, ŠEKSPIR I ROZENKROJCERI

❋

Rozenkrojcerska maska ❋ Život Viljema Šekspira ❋ Ser Frensis Bekon ❋ Potpisi u akrostihu ❋ Značajan broj trideset tri ❋ Filozofska smrt

❋

Danas se razmatranje kontroverze Bekon–Šekspir–rozenkrojceri ne preduzima radi uzaludnog kopanja po kostima mrtvaca, već u nadi da će kritička analiza pomoći u ponovnom otkrivanju znanja koje je za svet izgubljeno od kad su proročišta učutala. V. F. C. Vigston je bio taj koji je Barda iz Avona[1] nazvao „fantomski kapetan Šekspir, rozenkrojcerska maska". To predstavlja jednu od najznačajnijih izjava vezanih za kontroverzu Bekon–Šekspir.

Prilično je očigledno da Viljem Šekspir nije mogao, bez nečije pomoći, proizvesti besmrtne spise koji nose njegovo ime. On nije posedovao potrebnu književnu kulturu, jer grad Stratford, gde je odrastao, nema školu osposobljenu da prenese takve, više oblike učenja, kakvi su se ogledali u delima koja mu se pripisuju. Njegovi roditelji bili su nepismeni, a u mladosti je ispoljio potpunu nezainteresovanost za učenje. Postoji samo šest poznatih primera Šekspirovog rukopisa. Sve su to potpisi, a tri od njih nalaze se u njegovoj oporuci. Žvrljajući, nesiguran način na koji su napravljeni pokazuje da Šekspiru nije bilo blisko korišćenje pera i očigledno je da je on ili kopirao potpis, koji je za njega pripremljen, ili da mu je ruku, dok je pisao, vodio neko drugi. Nije otkriven nijedan potpisan rukopis „Šekspirovih" komada ili soneta, niti postoji čak i predanje o njima, osim fantastične i nemoguće izjave koja se pojavljuje u predgovoru za *Veliki Folio*.

1 Nadimak Viljema Šekspira (*William Shakespeare*, 1564–1616), po njegovom rodnom mestu, Stratfordu na Avonu (*Stratford-on-Avon*). (Nap. prev.)

Dobro snabdevena biblioteka trebalo bi da je esencijalni deo opreme autora čija književna dela pokazuju da je upoznat sa literaturom svih epoha, pa opet, nije zabeleženo da je Šekspir ikada posedovao biblioteku, niti je na bilo kom mestu u svojoj oporuci pomenuo knjige. Komentarišući poznatu nepismenost Šekspirove ćerke Džudit (*Judith*), koja je u dvadesetsedmoj godini mogla samo da nacrta krst, umesto potpisa, Ignjacijus Doneli izjavljuje kako je neverovatno da bi Viljem Šekspir, ako je već napisao drame koje nose njegovo ime, dopustio da se njegova vlastita ćerka zadevojči i uda, a da nije mogla da pročita nijedan red iz dela koja su njenog oca učinila bogatim i lokalno čuvenim.

Postavljano je, takođe, i pitanje: „Odakle je Viljem Šekspir stekao svoje znanje o savremenom francuskom, italijanskom, španskom i danskom, da se ne govori o klasičnom latinskom i grčkom?" Jer, uprkos retkoj sposobnosti razlikovanja s kojom je latinski koristio autor šekspirijanskih komada, Ben Džonson[2], koji je blisko poznavao Šekspira, izjavio je da je stratfordski glumac razumeo „slabo latinski, a grčki još slabije"! Isto tako, nije li više nego čudno što nema podataka o tome da je Viljem Šekspir ikada igrao glavnu ulogu u čuvenim dramama koje je navodno napisao, ili u nekim drugim, koje je postavila trupa čiji je bio član? Istina, možda je imao mali interes u Globus pozorištu (*Globe Theatre*) ili Pozorištu crnih monaha (*Blackfriars Theatre*) , ali, kako se čini, vrhunac njegovih glumačkih dostignuća bio je Duh u *Hamletu*!

Usprkos njegovoj dokazanoj škrtosti, Šekspir se, kako izgleda, nije ni najmanje potrudio da za svoga života preuzme kontrolu nad komadima koji nose njegovo ime, od kojih su mnogi prvo objavljeni anonimno, ili da za njih osigura naknadu. Onoliko koliko se može dokučiti, nijedan od njegovih naslednika nije bio ni na koji način uključen u štampanje *Prvog Folia* nakon njegove smrti, niti su od toga imali financijske koriste. Šekspirovi rukopisi i neobjavljene drame bi mu, da je on bio njihov autor, svakako pribavile najvredniji imetak, pa, ipak, u njegovoj oporuci – dok određuje naročito raspolaganje

2 Ben, odnosno, Bendžamin Džonson (*Benjamin Jonson*, 1572–1637) – engleski renesansni dramski pisac, pesnik i glumac, Šekspirov savremenik. Najpoznatiji je po svojim satiričnim komadina, naročito *Valpone, ili lisica* (*Volpone*), *Alhemičar* (*Alchemist*) i *Bartolomejski sajam* (*Bartholomew Fair*), i po lirskim pesmama. (Nap. prev.)

njegovim drugim najboljim krevetom i njegovom „širokom srebrnom činijom" – niti se pominje niti nagoveštava da je posedovao ma kakvu književnu produkciju.

Dok su *Folios* i *Quartos*[3] obično označeni sa „*William Shakespeare*", svi poznati potpisi stratfordskog glumca glase „*William Shakspere*". Krije li se u toj slovnoj razlici značenje koje je dosad uglavnom previđano? Štaviše, ako su izdavači *Prvog šekspirijanskog Folia* poštovali svoje kolege glumce onoliko koliko su tvrdili, na šta se u toj knjizi ukazuje, zašto su, kao da se radi o ironičnoj aluziji na prevaru koju su počinili, na naslovnu stranu stavili njegovu očiglednu karikaturu?

Nepomirljive su i određene apsurdnosti u Šekspirovom privatnom životu. Dok je, navodno, bio u zenitu svoje književne karijere, on je, zapravo, bio angažovan u kupovini slada, verovatno za prozvodnju piva! Takođe, zamislite besmrtnog Šekspira – navodnog autora *Mletačkog trgovca* – kao zelenaša! Pa ipak, među onima koje je Šekspir proganjao da od njih prikupi sitne sume bio je i njegov sugrađanin – neki Filip Rodžers (*Philip Rogers*) – kojega je tužio za nevraćenu pozajmicu od dva šilinga, što je oko četrdeset osam centi! Ukratko, ne postoji ništa poznato o Šekspirovom životu što bi opravdalo književnu izvrsnost koja mu je pripisana.

Filozofski ideali obznanjeni kroz Šekspirove komade izrazito pokazuju da je njihov autor bio u potpunosti upoznat sa određenim doktrinama i načelima svojstvenim za rozenkrojcerstvo; zapravo, dubina Šekspirovih dela označava njihovog tvorca kao jednog od iluminata te epohe. Većina onih koji su tragali za rešenjem kontroverze Bekon–Šekspir bili su intelektualisti[4]. Bez obzira na njihova učenjačka dostignuća, oni su prevideli važnu ulogu koju je u toj epohi u filozofskim dostignućima igrao transcendentalizam. Nadfizičke misterije su neobjašnjive za materijalistu, kojega njegova obuka nije osposobila za procenu obima njihove razgranatosti i kompleksnosti. Opet, ko bi osim platoniste, kabaliste ili pitagorejca mogao napisati *Buru*, *Magbeta*, *Hamleta*, ili *Cimbelina*? Ko je osim nekog duboko upućenog u paracelzijansko znanje mogao smisliti *San letnje noći*?

3 Formati štampe. Svaki list *folio* knjige predstavlja polovinu originalnog papira, a kod *quarto* knjige je on četvrtina štampanog tabaka. (Nap. prev.)

4 Oni koji su posvećeni vežbanju i razvoju intelekta, kao i sledbenici filozofskog pravca nazvanog intelektualizam, koji intelektu daje prvenstvo nad svim ostalim duhovnim funkcijama. (Nap. prev.)

VINJETA KOJA PRIKAZUJE SVĒTLO I OSENČENO SLOVO A

Iz *Shakespeare, King Richard The Second, Quarto* iz 1597.

Ovde prikazana ukrasna vinjeta se odavno smatra bekonovskim ili rozenkrojcerskim potpisom. Svētlo i tamno slovo *A* pojavljuju se u nekoliko knjiga koje su izdali rozenkrojcerski emisari. Ako se ova slika uporedi sa onom iz *Alciati Emblemata*[5], na jednoj od narednih strana, šifrovana upotreba dva slova A će biti dodatno dokazana.

Otac moderne nauke, preinačitelj modernog prava, urednik moderne *Biblije*, patron moderne demokratije i jedan od utemeljivača modernog slobodnog zidarstva, ser Frensis Bekon, bio je čovek mnogih ciljeva i svrhe. Bio je rozenkrojcer, a neki su nagoveštavali, *onaj* rozenkrojcer. Ako i ne baš Slavni Otac C.R.C. iz rozenkrojcerskih manifesta, on je sigurno bio visoki inicijat Rozenkrojcerskog reda i upravo su njegove aktivnosti povezane sa tim telom tajnim od primarne važnosti za proučavaoce simbolizma, filozofije i književnosti.

Veliki broj tomova napisan je kako bi se ser Frensis Bekon ustanovio kao stvarni autor drama i soneta popularno pripisanih Viljemu Šekspiru. Nepristrasno razmatranje tih dokumenata ne može da ne

5 Delo obično poznato jednostavno kao *Emblemata*, prva knjiga simbola; pojavila se u Augsburgu (Nemačka), 1531. godine pod naslovom *Viri Clarissimi D. Andreae Alciati Iurisconsultiss. Mediol. Ad D. Chonradum Peutingerum Augustanum, Iurisconsultum Emblematum Liber.* To neautorizovano prvo izdanje je kompilovano iz manuskripta latinskih pesama koje je italijanski pravnik Andrea Alkijato [*Andrea Alciato*, 1492–1550), poznat po latiniziranom imenu Alkijati (*Andreas Alciatus*), navodni osnivač francuske škole Pravnih humanista (*Humanisme juridique*)] posvetio svom prijatelju Konradu Pojtingeru (*Conrad Peutinger*) i razdelio poznanicima. Ubrzo je usledilo autorizovano izdanje iz 1534. godine, objavljeno u Parizu pod naslovom *Andreae Alciati Emblematum Libellus* (*Mala knjiga amblema Andree Alkijatija*), a do kraja XVII veka objavljeno je 171 izdanje. (Nap. prev.)

uveri one bez predrasuda u verovatnost bekonovske teorije. U stvari, ti entuzijasti, koji su se godinama borili za to da se ser Frensis Bekon prizna za pravog „Barda iz Avona", možda bi odavno dobili slučaj da su naglasili njegov najvažniji ugao, naime, da je ser Frensis Bekon, rozenkrojcerski inicijat, upisao u šekspirijanske komade tajna učenja Bratstva R. C. i istinske rituale Reda slobodnih zidara, za koji se još može ustanoviti da je bio njegov stvarni osnivač. Sentimentalni svet, međutim, ne voli da se odriče tradicionalnih heroja, bilo da razreši kontroverzu, bilo da ispravi ono što je pogrešno. Ipak, ako se može dokazati da bi se razrešenjem zagonetke mogle otkriti informacije od praktične vrednosti za čovečanstvo, tada će najbolji umovi sveta sarađivati u poduhvatu. Kontroverza Bekon–Šekspir, po shvatanju njenih najsposobnijih zagovornika, uključuje najdublje aspekte nauke, religije i etike, a onaj ko reši njenu tajnu još može u njoj pronaći ključ tobože izgubljene mudrosti starina.

Priznanje Bekonovih intelektualnih dostignuća navelo je kralja Džejmsa da mu preda prevodilačke rukopise onoga što je danas poznato kao *Biblija kralja Džejmsa* (*King James Bible*), verovatno radi njihove provere, uređivanja i revizije. Dokumenti su ostali u njegovim rukama gotovo godinu dana, ali nema informacija šta se dešavalo za to vreme. U vezi tog rada, Viljem T. Smidli[6] piše:

> „Na kraju će se dokazati da je čitava shema Autorizovane Verzije *Biblije* bila delo Frensisa Bekona."
>
> [Videti *Misteriju Frensisa Bekona* (*The Mystery of Francis Bacon*)]

Prvo izdanje *Biblije kralja Džejmsa* sadrži zagonetnu bekonovsku vinjetu. Da li je Bekon u Autorizovanoj *Bibliji* kriptografski sakrio ono što se nije usuđivao da doslovno objavi u tekstu – tajni rozenkrojcerski ključ za mistično i masonsko hrišćanstvo?

Ser Frensis Bekon je nesumnjivo posedovao opseg opšteg i filozofskog znanja potreban za pisanje Šekspirovih drama i soneta, jer se obično priznaje da je bio kompozitor, pravnik i lingvista. Njegov

6 Viljem Tomas Smidli (*William Thomas Smedley*. 1858–1920) – američki umetnik, kveker, koji je radio u novinama, a potom studirao umetnost i grafiku u Filadelfiji; član Nacionalne akademije za dizajn. Najviše je radio kao ilustrator za časopise i knjige, ali je slikao i portrete i akvarele. (Nap. prev.)

kapelan, doktor Viljem Rauli[7], i Ben Džonson, obojica su potvrdili njegova filozofska i poetska dostignuća. Prvi Bekonu odaje izuzetno priznanje:

> „Bio sam podstaknut da mislim da ako je bilo kom čoveku, u ovim modernim vremenima, od Boga pristigao mlaz znanja, to se desilo njemu. Jer, mada je bio veliki čitač knjiga, on svoje znanje nije stekao iz knjiga, već iz nekih osnova i predstava unutar samog sebe."
>
> (Videti Uvod u *Resuscitatio*)

Ser Frensis Bekon, koji ne samo da je bio sposoban advokat, već i uglađeni dvoranin, blisko je poznavao parlamentarni zakon i etikeciju kraljevskog dvora prikazane u Šekspirovim komadima, koje teško da je mogao steći čovek na skromnom položaju stratfordskog glumca. Štaviše, lord Verulem je posetio mnoge strane zemlje koje su činile pozadinu predstava i stoga je bio u stanju da stvori autentičnu domaću atmosferu koja se u njima nalazi, ali ne postoji podatak da je Viljem Šekspir ikada putovao van Engleske.

U veličanstvenoj biblioteci, koju je stekao ser Frensis Bekon, nalazili su se upravo oni tomovi koji su bili potrebni da se obezbede citati i anegdote uključeni u Šekspirove komade. Mnogi od komada, u stvari, bili su izvedeni iz zapleta ranijih spisa, koji se u to vreme nisu mogli naći u prevodu na engleski jezik. Zahvaljujući svojim sholastičkim dostignućima, lord Verulem je mogao da čita originalne knjige, a vrlo malo je verovatno da je to mogao i Viljem Šekspir.

Postoji dosta kriptografskih dokaza da je Bekon imao udela u stvaranju Šekspirovih komada. Šifarski broj ser Frensisa Bekona bio je 33. U prvom delu *Kralja Henrija IV*, reč „Frensis" pojavljuje se 33 puta na jednoj strani. Da bi se to postiglo, očigledno su bile potrebne nezgrapne rečenice, poput:

7 *William Rawley* (c.1588–1667) – sveštenik Engleske crkve (*Church of England*) i književni urednik, Bekonov lični sekretar i kapelan. Pun naslov dela citiranog u nastavku je *Resuscitatio, ili Stavljanje u svetlo javnosti nekoliko radova, državničkh, istorijskih, filozofskih i teoloških, dosad nepoznatih, od pravednog, časnog Frensisa Bakona .... zajedno sa životom njegovog Gospodstva 1657.* (*Resuscitatio, or, Bringing into Publick Light Several Pieces of the Works, Civil, Historical, Philosophical, & Theological, Hitherto Sleeping; of the Right Honourable Francis Bacon....Together with his Lordship's Life 1657*). (Nap. prev.)

„Odmah, Francise? Ne, Francise; ali sutra, Francise; ili, Francise, u četvrtak; Francise, ili kad god ti hoćeš. Ali, Francise!“[8]

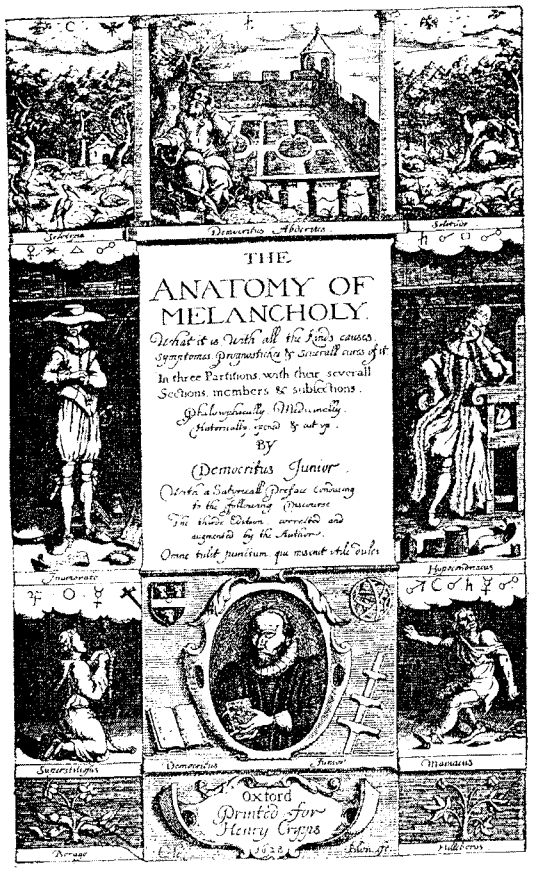

NASLOVNA STRANA BARTONOVE *ANATOMIJE MELANHOLIJE*

Iz *Burton, Anatomy of Melancholy*

Bekonovski stručnjaci proglašavaju da je Bartonova *Anatomija melanholije* zapravo album Frensisa Bekona, u kojem je, tokom mnogih godina svog bogatog života, sakupio čudne i retke deliće znanja. Za ovu naslovnu stranu se odavno pretpostavlja da sadrži kriptičnu poruku. Ključ te šifre je lik koji prikazuje zanesenjaka sa ispruženom rukom, u donjem desnom uglu slike. Prema gospođi Elizabeti Vels Galup[9], nebeski globus, na koji pokazuje zanesenjak, je kriptični simbol ser Frensisa Bekona. Planetarni znakovi, koji se pojavljuju u oblacima naspram okolnih figura 4, 5, 6 i 7, označavaju planetarne konfiguracije koje proizvode oblike prikazane zanesenosti. Bekonovi sledbenici proglašavaju da čovek koji sedi, sa glavom oslonjenom na ruku, predstavlja ser Frensisa Bekona.

8 *Henri IV*, drugi čin, scena III, prevod Živojin Simić i Sima Pandurović; Viljem Šekspir, *Celokupna dela*, knjiga peta, BIGZ, Narodna knjiga, NOLIT, Rad, Beograd, 1978, str. 131 – govori princ Henri. U originalu stoji: *„Anon, Francis? No, Francis, but tomorrow, Francis; or, Francis, o'Thursday; or indeed, Francis, when thou wilt. But, Francis –“*, ili u osavremenjenoj verziji: *„You want it in a second, Francis? No, Francis. Maybe tomorrow, Francis, or Thursday, Francis, whenever you want it. But, Francis –“*. (Nap. prev.)

9 *Elizabeth Wells Gallup* (1848–1934) – američki pedagog i eksponent bekonovske teorije o autorstvu Šekspirovih dela. (Nap. prev.)

Svuda se kroz Šekspirove *Folios* i *Quartos* pojavljuje mnoštvo potpisa u akrostihu. Najjednostavniji oblik akrostiha je onaj u kojem je ime – u ovim slučajevima Bekonovo – skriveno u prvih nekoliko slova u redu. U drugoj sceni prvog čina *Bure* pojavljuje se upečatljiv primer bekonovskog akrostiha:

„Begun to tell me what I am, but stopt
And left me to a bootelesse Inquisition,
Concluding, stay: not yet.“[10]

Početna slova u prvom i drugom redu, zajedno sa prva tri slova u trećem redu, formiraju reč *BACon* (Bekon). Slični akrostihovi često se pojavljuju u Bekonovim priznatim spisima.

Smisao Šekspirovih drama je politički usklađen sa priznatim gledištima ser Frensisa Bekona, čiji neprijatelji su u komadima često karikirani. Isto tako, skriveni verski, filozofski i obrazovni tokovi u tim komadima odražavaju njegove lične stavove. Ne samo da u Bekonovim spisima i Šekspirovim komadima postoje upadljive sličnosti u stilu i terminologiji, već ima i određenih istorijskih i filozofskih netačnosti, koje su zajedničke i za jedne i za druge, kao što su identična pogrešna citiranja Aristotela.

Očigledno shvativši da će budućnost otkriti njegovu punu genijalnost, lord Verulem je u oporuci zaveštao svoju dušu, kroz žrtve svoga Spasitelja, uzvišenom Bogu; naložio je da njegovo telo bude tajno sahranjeno; svoje ime i uspomenu zaveštao je milosrdnim govorima, stranim narodima, nastupajućim epohama i svojim sunarodnicima,

10 „Vi ste često
Zaustili da kažete ko sam,
Al' ste zastajali, i na zaludna mi
Pitanja rekli: 'Pričekaj, još ne.'“

Bura, prvi čin, druga scena, prevod Živojin Simić i Sima Pandurović; Viljem Šekspir, *Celokupna dela*, knjiga prva, BIGZ, Narodna knjiga, NOLIT, Rad, Beograd, 1978, str. 37. (Nap. prev.)

pošto protekne neko vreme. Taj deo, koji se pojavljuje u kurzivu, Bekon je izbrisao iz svoje oporuke, kako izgleda, plašeći se da je rekao previše.

BEKONOVSKI POTPIS

Iz *Alciati, Emblemata*

Čudna knjiga iz koje je uzeta ova slika objavljena je u Parizu 1618. godine. Pažnju bekonovskih proučavalaca odmah je privukla svinja u prvom planu. Bekon je često koristio ovu životinju kako bi se poigrao na račun svog imena[11], pogotovo što je ime *Bacon* (Bekon) izvedeno iz reči *beech* (bukva), a plod tog drveta se koristi za tov svinja. Dva stuba u pozadini imaju znatan masonski značaj. Dva slova A, skoro u središtu slike – jedno svetlo, a drugo zasenčeno – sama su gotovo definitivan dokaz bekonovskog uticaja. Najuverljiviji dokaz, međutim, je činjenica da je 17 numerički ekvivalent slova latinskog oblika Bekonovog imena Bacon (*F. Baco*), a u tri reči, koje se pojavljuju na slici, ima 17 slova.

Prilično je očigledno da je, za života ser Frensisa Bekona, njegovo izvrdavanje bilo poznato određenoj nekolicini. Prema tome, direktni nagoveštaji o pravom autoru Šekspirovih komada mogu se naći u mnogim knjigama iz sedamnaestog veka. Na strani 33 (Bekonov šifarski broj) knjige *Blago, ili skladište poređenja*, Roberta Kaudrija[12], izdanje iz 1609. godine, pojavljuje se sledeća značajna aluzija:

11 Reč *bacon* na engleskom znači slanina. (Nap. prev.)

12 *Robert Cawdrey* (c. 1538–posle 1604) – tvorac prvog rečnika engleskog jezika, *Alfabetska tabela* (*Table Alphabeticall*), 1604. godine. Citirana knjiga iz 1609. godine je drugo izdanje ovog naslova, a prvo je bilo 1600. godine. (Nap. prev.)

„Kao što bi se ljudi smejali siromahu, ako bi skupocenu odoru, koja mu je data da glumi i odigra ulogu nekog plemenitog lika na pozornici, po završetku predstave zadržao kao svoju sopstvenu i šepurio se u njoj tamo-vamo."

Ponovljena upućivanja na reč *svinja* i prisustvo kriptografskih izjava na strani 33 različitih spisa iz Bekonovog vremena, pokazuju da su ključevi njegove šifre bili njegovo vlastito ime, odnosno, poigravanje sa njim, ili njegovim numeričkim ekvivalentom. Značajni primeri su čuvena izjava Gazdarice Žurke u *Veselim ženama vindzorskim*: *„Hang-hog is latten for Bacon, I warrant you"*[13], naslovne strane dela *Grofica pembrouške Arkadije*[14] (*The Countess of Pembroke's Arcadia*) i *Vilinska kraljica* (*Faerie Queene*), Edmunda Spensera[15] i amblemi koji se pojavljuju u delima Alkijatija i Vitera[16]. Dalje,

13 *„'Hang-hog'* [okačiti-svinju] je latinski za slaninu, uveravam te." U prevodu Borivoja Nedića (*Vesele žene vindzorske*, četvrti čin, scena prva, Viljem Šekspir, *Celokupna dela*, knjiga prva, BIGZ, Narodna knjiga, NOLIT, Rad, Beograd, 1978, str. 253) stoji: „GĐA ŽURKA. Ne bila koja sam ako 'hang-hog' ne znači na latinskom grah i bob." Ovaj slobodan prevod, međutim, nimalo ne ukazuje na šifarsku vezu sa Bekonom koju Menli Hol naglašava. (Nap. prev.)

14 Delo ser Filipa Sidnija (*Philip Sidney*, 1554–1586), engleskog pesnika, dvoranina i vojnika, jedne od najistaknutijih figura viktorijanske epohe. Pomenuto obilno prozno delo, koje je napisano krajem XVI veka i potom objavljeno u nekoliko verzija, poznato je i kao *Arkadija* (*Arcadia*), ili *Stara Arkadija* (*Old Arcadia*). Pembrouk (*Pembroke*) je grad u Pembroukširu (*Pembrokeshire*), u zapadnom Velsu. (Nap. prev.)

15 *Edmund Spenser* (c. 1552–1599) – engleski pesnik, najpoznatiji upravo po pomenutoj epskoj poemi i fantastičnoj alegoriji koja veliča dinastiju Tjudora i kraljicu Elizabetu I. Prva polovina ove nedovršene poeme objavljena je 1590, a drugi deo 1596. godine; *Vilinska kraljica* je posebno značajna kao prvo delo pisano u spenserijanskim strofama i kao najobimnije poetsko delo na engleskom jeziku. (Nap. prev.)

16 Džordž Viter (*George Wither*, 1588–1667) – engleski pesnik i satiričar. Ovde se prvenstveno misli na njegovo delo *Zbirka amblema, drevnih i savremenih* (*A collection of Emblemes, Ancient and Moderne, Quickened witheh metricall illustrations, both Morall and divine: And Disposed into lotteries, that instruction, and good counsell, may bee furthered by an honest and pleasant recreation*) iz 1635. godine. Tu je Viter stihovima propratio ilustracije holandskog gravera

reč *honorificabilitudinitatibus*[17], koja se pojavljuje u petom činu *Uzaludnog ljubavnog truda*, rozenkrojcerski je potpis, na šta ukazuje njen numerički ekvivalent (287).

Opet, na naslovnoj strani prvog izdanja *Nove Atlantide* (*New Atlantis*) ser Frensisa Bekona, Otac Vreme je prikazan kako iznosi ženski lik iz tame pećine. Oko uređaja je latinski natpis: „Vremenom će tajna istina biti otkrivena". Krilatice i štamparski uređaji, koji se pojavljuju u knjigama objavljenim naročito u prvoj polovini sedamnaestog veka, definitivno su bili planski crtani, uređivani i, u nekim slučajevima, sakaćeni.

Evidentno je, takođe, da su mispaginacije u Šekspirovim *Folios* i drugim knjigama ključevi bekonovskih šifri, jer ponovna izdanja – često u drugom formatu i rad nekog drugog štampara – sadrže iste greške. Na primer, prvi i drugi *Folio* Šekspira rađeni su potpuno drugačijim tipom štampe, kod različitih štampara, u razmaku od devet godina, ali u oba izdanja stranica 153 *Komedija* paginirana je 151, a stranice 249 i 250 su numerisane 250, odnosno, 251. Takođe, u izdanju iz 1640. godine Bekonovog dela *O vičnosti i napredovanju u učenju*, stranice 353 i 354 su numerisane 351, odnosno, 352, a u izdanju iz 1641. godine *Di Bartasovih Božanskih nedelja*[18], potpuno

Krispina van Pasea (*Crispin van Passe,* ili *Crispijn, Crispiaen* i *Chrispyn,* ili latinizirano, *Crispinus*, ili *Crispianus*, *van de Passe*, *de Pas*, *Passeus*, 1564–1637), originalno načinjene za knjigu *Jezgro izabranih amblema* (*Nucleus emblematum selectissimorum*, 1610–1613), nemačkog pesnika Gabrijela Rolengagensa (*Gabriel Rollenhagens*,1583–1619). (Nap. prev.)

17 *Honorificabilitudinitatibus* je množina u ablativu srednjovekovne latinske reči *honorificabilitudinitas*, što se može prevesti kao „biti u mogućnosti da se dobiju počasti". (Nap. prev.)

18 Gijom di Bartas (*Guillaume de Salluste Du Bartas*, 1544–1590) – francuski pesnik, hugenot, koji je služio kod Anrija od Navare. Poznat je kao epski pesnik. *Nedelja, ili Stvaranje sveta* (*La Sepmaine; ou, Creation du monde*, 1578) bilo je izuzetno uticajno heksametarsko delo koje govori o stvaranju sveta i istoriji čoveka. Prevedeno je na mnoge jezike, uključujući i engleski, i bilo je inspiracija za Miltonov *Izgubljeni raj* (*Paradise Lost*). Ubrzo ga je sledilo delo *Druga nedelja* (*La Seconde Sepmaine*, 1584), koje di Bartas nije uspeo da završi pre fatalne bolesti. Kralj Džejms je izuzetno cenio di Bartasa, i hrabrio je pesnike da prevode njegova dela. Di Bartasova dela su se na engleskom pojavila kao *Esej o drugoj nedelji* (*Essay of the Second Week*, 1598), odnosno, *Božanske nedelje rođenja sveta* (*The Divine Weeks of*

nedostaju stranice od 346, zaključno sa 350, dok stranica 450 nosi broj 442. Uočljiva je učestalost stranica koje se završavaju brojevima 50, 51, 52, 53 i 54.

FRENSIS BEKON, BARON VERULEM, VIKONT OD SENT OLBENA

Iz Bacon, Advancement of Learning[19]

Lord Bekon je rođen 1561. godine, a istorija beleži da je umro 1626. godine. Postoje zapisi, međutim, koji ukazuju na verovatnoću da je njegova sahrana bila lažna i da je, napustivši Englesku, pod drugim imenom živeo još mnogo godina u Nemačkoj, gde je odano služio tajnom društvu, širenju čijih doktrina je posvetio život. Čini se da malo sumnje može biti u svesti nepristrasnih istraživača da je lord Bekon bio legitimni sin kraljice Elizabete i erla od Lestera.

the World's Birth, 1604), u prevodu engleskog pesnika Džošue Silvestera (*Joshua Sylvester*, 1563–1618). (Nap. prev.)

19 Pun naslov ovog Bekonovog dela iz 1605. godine je *O vičnosti i napredovanju u učenju, Božanskom i ljudskom* (*Of the Proficience and Advancement of Learning, Divine and Human*). (Nap. prev.)

Uslovi za dvoslovnu šifru lorda Verulema su potpuno ispunjeni u mnoštvu tomova štampanih između 1590. i 1650. godine, kao i u nekim štampanim u drugim razdobljima. Ispitivanje stihova L. Digesa[20], posvećenih uspomeni na preminulog *„Authour Maister W. Shakespeare"*, otkriva upotrebu dva tipa fontova za velika i mala slova, a ta razlika je najuočljivija kod velikih slova *T*, *N* i *A* (videti *Prvi Folio*). Šifra je izbačena iz kasnijih izdanja.

Na prisustvo skrivenog materijala u tekstu često ukazuje nepotrebna upotreba reči. Na šesnaest nenumerisanih stranica izdanja Di Bartasovih *Božanskih nedelja* iz 1641. godine nalazi se vepar koji natkriljuje piramidalni tekst. U tekstu se pojavljuje besmislen žargon, očiglednoo umetnut iz kriptografskih razloga i označen Bekonovim potpisom – svinjom. Godinu dana nakon objavljivanja *Prvog Folia* Šekspirovih komada iz 1623. godine, u „Lineburgu" (*Lunœburg*, ili *Lüneburg*) je štampana izuzetna knjiga o kriptografiji Gustava Selena[21], koji je javno predstavljen kao njen autor. Smatra se krajnje

20 Leonard Diges (*Leonard Digges*, 1588–1635) – engleski pesnik i prevodilac, član čuvene Diges porodice iz Kenta, sin astronoma Tomasa Digesa (*Thomas Digges*, 1545–1595), unuk matematičara Leonarda Digesa (*Leonard Digges*, 1520–1559) i mlađi brat državnika ser Dadlija Digesa (*Sir Dudley Digges*, 1583–1639). Odrastao je na periferiji Šekspirovog rodnog grada Stratforda na Avonu. Izdavač mu je bio Edvard Blant (*Edward Blount*, ili *Blunt*, 1565–1632), jedan od ljudi koji su izdali *Prvi Folio* (*First Folio*) Šekspirovih dela, 1623. godine. Digesova pesma bila je treća od uvodnih pesama u tom izdanju. (Nap. prev.)

21 *Gustavus Selenus* je pseudonim Avgusta II, vojvode od Brunsvik-Lineburga i Princa od Braunšvajg-Volfenbitela [nem. *Ernst August Herzog zu Braunschweig-Lüneburg, Fürst von Braunschweig-Wolfenbüttel*; lat. *Ernestus Augustus*, 1579–1666], zvanog Avgust Mlađi (*August der Jüngere*). Pod pseudonimom Gustav Selen je 1616. godine napisao knjigu o šahu, *Šah, ili igra kraljeva* (*Das Schach – oder Königsspiel*), a 1624. godine pomenuto delo, *Kriptologija i kriptografija u IX knjiga* (*Cryptomenytices et Cryptographiae libri IX*). I sam njegov pseudonim je kriptično ime, pri čemu je *Gustavus* anagram (U = V) od *Augustus*, a prezime, *Selenus*, izvedeno je iz imena grčke boginje zadužene za mesec (*Lüneburg* – Mesečev grad), Selene (grč. Σελήνη). Njegova knjiga o kriptografiji je uveliko zasnovana na ranijim studijama Tritemija [lat. *Johannes Trithemius*, nem. *Johann von Tritheim* (Johan fon Trihajm), pravo ime *Johann von Heidenberg* (Johan fon Hajdenberg), 1462–1516], nemačkog sveštenika, istoričara, teologa, kriptografa i okultiste, koji se bavio magijom, alhemijom, kabalom i astrologijom i ostvario znatan uticaj na razvoj okultizma (bio je Agripin učitelj). (Nap. prev.)

verovatnnim da ta knjiga predstavlja kriptografski ključ za *Veliki Šekspirov Folio*.

Osobene simboličke vinjete na početku i kraju poglavlja ili knjige takođe obeležavaju prisustvo kriptograma. Mada se takvi ornamenti mogu naći u mnogim ranim štampanim knjigama, određeni amblemi su svojstveni za knjige koje sadrže bekonovske, rozenkrojcerske šifre. Svetlo i tamno-zasenčeno A je zanimljiv primer. Imajući na umu učestalost pojavljivanja svetlog i tamno-zasenčenog A i svinje u bekonovskom simbolizmu, sledeća Bekonova izjava, u njegovom *Tumačenju prirode* (*Interpretation of Nature*), vrlo je značajna:

> „Ako bi se desilo da krmača svojom njuškom otisne slovo A na zemlji, hoćete li zbog toga pomisliti da bi, kao to jedno slovo, mogla napisati i celu tragediju?"

KRIPTIČNA VINJETA

Iz *Ralegh, History of the World*

Mnogi dokumenti pod uticajem bekonovske filozofije – ili namenjeni da prikriju bekonovske ili rozenkrojcerske kriptograme – koriste određene konvencionalne crteže na početku i kraju poglavlja, koji iniciranima otkrivaju prisustvo skrivenih informacija. Za priloženi ornament je odavno prihvaćeno da je na njemu prisutan bekonovski uticaj i može se naći samo u određenom broju retkih knjiga, koje sve sadrže bekonovske kriptograme. Te šifrovane poruke bile su smeštene bilo u knjigama samog Bekona bilo u knjigama autora koji su bili njegovi savremenici ili pisali posle njega, a svi su pripadali istom tajnom društvu kojem je Bekon služio svojim izvanrednim poznavanjem šifri i zagonetki. Varijante ove vinjete krase *Veliki Šekspirov Folio* (1623), Bekonov *Novi organon* (*Novum Organum*, 1620), *Bibliju sv. Džejmsa* (*St. James Bible*, 1611); Spenserovu

Vilinsku kraljicu (*Faerie Queene*, 1611) i *Istoriju sveta* (*History of the World*, 1614), ser Voltera Rolija[22] [videti *Američku Bekonijanu* (*American Baconiana*)[23]].

Rozenkrojceri i druga tajna društva iz sedamnaestog veka koristili su vodene žigove kao medije za prenos kriptografskih referenci, pa su knjige, za koje se pretpostavlja da sadrže bekonovske šifre, obično štampane na papiru koji nosi rozenkrojcerske ili masonske vodene žigove; u istoj knjizi često postoji više simbola, poput ružinog krsta, urni, grozdova grožđa i drugih.

Dostupan je dokument koji može dokazati značajan ključ za šifru kojom počinje *Tragedija Cimbelina*. Koliko je poznato, taj komad nikada nije objavljen i pojavljuje se samo u *Foliu* Šekspirovih komada iz 1623. godine. Šifru čine broj redova i reči, uključujući interpunkciju, naročito dugi i kratki uzvičnici i ravni i kosi znakovi pitanja. Taj kôd je 1900. godine otkrio Henri Viljem Bers (*Henry William Bearse*) i, pošto je temeljno proverena njegova egzaktnost, objavljen je javnosti.

Ne ostaje mesta sumnji da je Masonski Red direktan izdanak srednjovekovnih tajnih društava, niti se može poreći da je slobodno zidarstvo prepuno simbolike i mistike antičkog i srednjovekovnog sveta. Ser Frensis Bekon je znao istinsku tajnu masonskog porekla i ima razloga za sumnju da je prikrivao to znanje u šiframa i kriptogramima. Bekona ne treba posmatrati isključivo kao čoveka, već pre kao žarišnu tačku između nevidljivih institucija i sveta, koji nikada nije bio u stanju da razluči glasnika od poruke koju je donelo. To tajno društvo, pošto je nanovo otkrilo izgubljenu mudrost vekova, a plašilo se da to znanje može opet biti izgubljeno, ovekovečilo ga je na dva načina: (1) kroz otkrivanje, preko organizacije (Slobodnog zidarstva), njegove mudrosti u obliku simbola inicijatima i (2) kroz otelovljavanje njegovih arkana u dnevnoj književnosti, putem lukavo skovanih šifri i zagonetki.

22 *Sir Walter Raleigh* (c. 1552–1618) – engleski aristokrata, pisac, pesnik, vojnik, dvoranin i istraživač. Godine 1594. čuo je za „Zlatni grad" u Južnoj Americi i otplovio da ga pronađe, te objavio rad o svojoj ekspediciji, a njegova preterivanja u tom delu su doprinela stvaranju legende o „El Dorado". Lažno je optužen za veleizdaju i pogubljen. (Nap. prev.)

23 Knjiga koju je u Americi 1923. godine objavilo Američko Bekonovo društvo (*The Bacon Society of America*), iz Njujorka. (Nap. prev.)

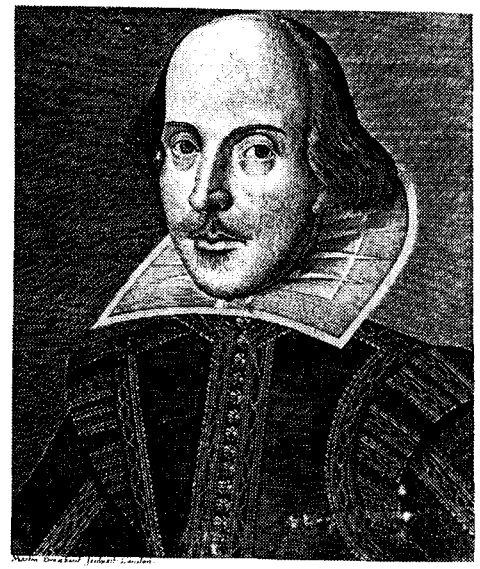

DRUŠAUTOV[24] PORTRET ŠEKSPIRA

Iz *Shakespeare, Great Folio* iz 1623. godine

Ne postoje verodostojni Šekspirovi portreti. Razlike između Drušautovog portreta, Čandos portreta, Jansen portreta, Hant portreta, Ešborn portreta, Soest portreta i Danford portreta[25] ubedljivo dokazuju da umetnici nisu znali kako je

24 Martin Drušaut je ime dvojice engleskih gravera flamanskog porekla, Martina Drušauta Mlađeg (*Martin Droeshout the Younger*, rođen 1601) i njegovog strica, Martina Drušauta Starijeg (*Martin Droeshout the Elder*, c. 1560–c. 1642), ali nije sigurno ko je od njih autor ovog portreta. (Nap. prev.)

25 *Chandos portrait* je ime dobio po Džejmsu Bridžisu, trećem vojvodi od Čandosa (*James Brydges, 3rd Duke of Ch*andos, 1731–1789), njegovom

Šekspir zaista izgledao. Pregled Drušautovog portreta otkriva nekoliko osobenosti. Bekonovski entuzijasti su uvereni da je to lice samo karikatura, verovatno posmrtna maska Frensisa Bekona. Kada se Drušautov Šekspir uporedi sa portretima i gravurama koji prikazuju Frensisa Bekona, uočavaju se identične strukture lica, a razlike u izrazu izazvane su linijama senčenja. Primetite, takođe, naročitu liniju koja ide od uva do brade. Da li ta linija suptilno označava da je lice samo maska, koja se završava kod uveta? Primetite, opet, da glava nije povezana s telom, već leži na kragni. Najčudniji od svega je kaput: jedna polovina mu je okrenuta naopako. Crtajući kaput, umetnik je ispravno predstavio levu ruku, ali je kod desne ruke zadnji deo ramena napred. Frenk Vudvord (*Frank Woodward*) je istakao[26] da na naslovnoj strani postoji 157 slova. To je prvorazredni rozenkrojcerski potpis. Datum, 1623, plus dva slova „ON", iz reči „London", daju, jednostavnom numeričkom šifrom, kriptični potpis Frensisa Bekona. Ako se 26 slova alfabeta zamene brojevima, 1 postaje A, 6 postaje F, 2 postaje B, a 3 postaje C, dajući AFBC. Tome je dodato ON iz Londona, što rezultira sa AFBCON, koje, kada se preuredi, formira F. BACON.

---

ranom vlasniku. Tvrdilo se da je autor tog portreta Šekspirov prijatelj, Ričard Burbejdž (*Richard Burbage*, 1567–1619), ali prva poznata referenca o slici je beleška Džordža Virtjua (*George Vertue*, 1684–1756), engleskog gravera i antikvara, koji izjavljuje da ju je naslikao Džon Tejlor (*John Taylor*, c. 1585–1651).

Janssen Portrait naslikan je oko 1610. godine, ali postoje tvrdnje da je lik koji sedi, predstavljen na ovoj slici, dvoranin i pisac, ser Tomas Overburi (*Sir Thomas Overbury*, 1581–1613), a ni engleski slikar i portretista holandskog porekla, Kornelije Jansen (*Cornelius Janssen van Ceulen*, 1593–1661), više se ne smatra za umetnika koji ga je naslikao.

Hunt portrait, poznat i kao Stratfordski portret (*The Stratford Portrait of William Shakespeare*), delo je nepoznatog umetnika, nastalo na prelazu iz XVIII u XIX vek.

Slika nepoznatog umetnika, poznata kao *Ashbourne portrait*, datirana je 1611. i navodno prikazuje Šekspira kada je imao 47 godina.

Soest Portrait je delo Džerarda, ili Džeralda Soesta (*Gerard*, ili *Gerald Soest*, c. 1600–1681) – engleskog portretiste aktivnog krajem XVII veka; naslikan je najmanje 20 godina posle Šekspirove smrti.

Dunford portrait delo je nepoznatog umetnika, a naziv je dobio po vlasniku, koji ga je predstavljao kao Šekspirov portret zbog njegove sličnosti sa Drušautovim portretom. Ako se prihvati da je na slici Šekspir, onda je to jedini njegov portret na kojem je prikazan sa minđušama. (Nap. prev.)

26 U knjizi *Šifarski potpis Frensisa Bekona* (*Francis Bacon's Cipher Signatures*, 1923) (Nap. prev.)

Dokazi ukazuju na postojanje grupe mudraca i čuvenih *Fratara*, koji su preuzeli odgovornost objavljivanja i očuvanja za buduće generacije najprobranijih tajnih knjiga drevnih, zajedno sa nekim drugim dokumentima koje su sami priredili. Kako bi budući članovi bratstva mogli ne samo da prepoznaju te knjige, već i da odmah uoče značajne odlomke, reči, poglavlja, ili odeljke u njima, oni su stvorili simboličku abecedu hijeroglifskih crteža. Pomoću određenog ključa i poretka, nekolicini pronicljivih je na taj način omogućeno da otkriju onu mudrost pomoću koje je čovek „vaskrsao" u prosvetljeni život.

Ogroman značaj bekonovske misterije svakodnevno postaje sve očigledniji. Ser Frensis Bekon bio je karika u lancu velikih umova, koji je ovekovečio tajnu doktrinu antike od njenog početka. Ta tajna doktrina skrivena je u njegovim kriptičnim spisima. Potraga za tom božanskom mudrošću je jedini legitimni motiv za napor da se dešifruju njegovi kriptogrami.

Masonsko istraživanje može otkriti mnogo korisnog ako obrati pažnju na određene knjige, objavljene tokom šesnaestog i sedamnaestog veka, koje nose žig i pečat tajnog društva čiji su članovi prvi osnovali savremeno slobodno zidarstvo, ali su sami ostali nedodirljiva grupa koja kontroliše i usmerava aktivnosti spoljašnjeg tela. *Nepoznata istorija i izgubljeni rituali slobodnog zidarstva mogu se ponovno otkriti u simbolici i kriptogramima srednjeg veka.* Slobodno zidarstvo je sjajni i slavni sin tajanstvenog i skrivenog oca. Tragove svog roditeljstva ono ne može da prati, jer je to poreklo zasenjeno velom natfizičkog i mističnog. *Veliki Folio* iz 1623. godine je prava riznica masonske nauke i simbolizma, a nastupa vreme kad će Velikom Delu biti pridata pažnja kakvu zaslužuje.

Mada je hrišćanstvo razbilo materijalnu organizaciju paganskih Misterija, ono nije moglo da uništi znanje o natprirodnoj moći, koje su pagani posedovali. Stoga je poznato da su grčke i egipatske Misterije u tajnosti očuvane kroz rane vekove crkve, a potom su, tako što su odevene u simboliku hrišćanstva, prihvaćene kao elementi te vere. Ser Frensis Bekon je bio jedan od onih kojima je povereno održavanje i širenje arkana natfizičkog, koje su izvorno posedovali paganski hijerofanti, a da bi se taj cilj postigao, formulisano je Bratstvo R. C, ili je prihvaćeno u organizaciju koja je već postojala pod tim imenom i postalo jedan od njenih glavnih predstavnika.

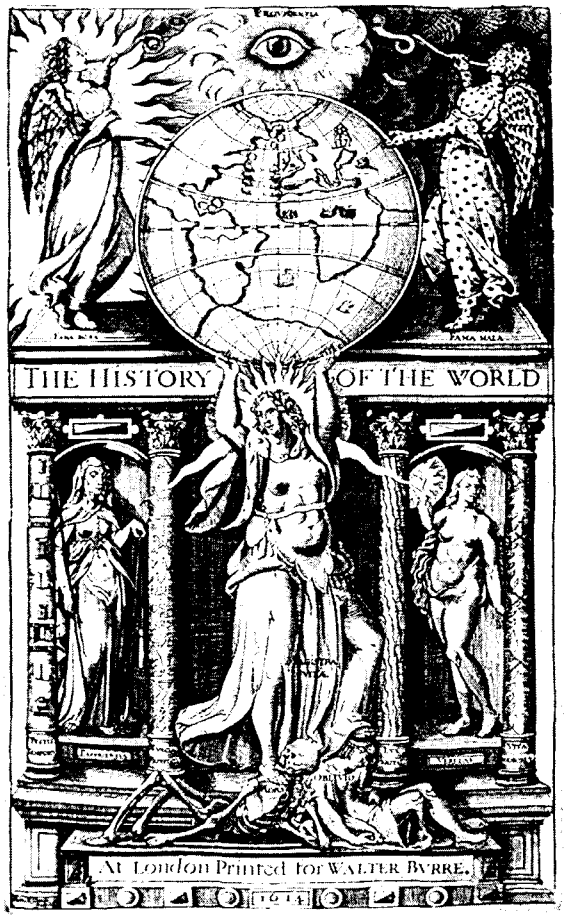

NASLOVNA STRANA ČUVENOG PRVOG IZDANJA *ISTORIJE SVETA*, SER VOLTERA ROLIJA

Iz *Ralegh, History of the World*

Kakvo je bilo to misteriozno znanje koje je posedovao ser Volter Roli, a koje je proglašeno štetnim za britansku vladu? Zašto je pogubljen, kada optužbe protiv njega nisu mogle biti dokazane? Da li je bio član onih tajnih društava kojih su se plašili i mrzeli ih, a koja su gotovo srušila političku i versku Evropu tokom šesnaestog i sedamnaestog veka? Da li je ser Volter Roli bio važan činilac u enigmi Bekon-Šekspir-rozenkrojceri-masoni? Čini se da su ga oni koji tragaju za ključevima te velike kontroverze gotovo u potpunosti prevideli. Njegovi savremenici su jednoglasni u hvaljenju njegovog izvanrednog untelekta i dugo je smatran za jednog od najbriljantnijih britanskih sinova.

Ser Volter Roli – vojnik, dvoranin, državnik, pisac, pesnik, filozof i istraživač – bio je blistava figura na dvoru kraljice Elizabete. Nakon Elizabetine smrti, na tog istog čoveka je kralj Džejms nagomilao sve uvrede koje je imao u svojoj moći. Kukavički Džejms, koji se ježio na pomen oružja i plakao kao dete kad bi ga neko nasamario, bio je ljubomoran na briljantnog dvoranin. Rolijevi neprijatelji, igrajući na kraljevu slabost, nisu prestali sa svojim neumoljivim progonom sve dok Roli nije bio obešen, a njegovo obezglavljeno, raščerečeno telo, s izvađenom utrobom, nije ležalo pred njihovim nogama.

Naslovnu stranu, koja je ovde reprodukovana, Rolijevi politički neprijatelji su iskoristili kao moćno oružje protiv njega. Oni su ubedili Džejmsa I da je lice centralne figure, koja uzdiže globus, njegova lična karikatura, a pobesneli kralj je naredio da se uništi svaki primerak te gravure. Nekoliko primeraka je, međutim, izbeglo kraljev gnev, pa je, stoga, slika krajnje retka. Gravura je masa rozenkrojcerskih i masonskih simbola, a figure na stubovima, po svoj verovatnoći, kriju kriptogram. Ipak, još značajnija je činjenica da je na stranici nasuprot ove slike vinjeta identična onoj koja je upotrebljena u „Šekspirovom" *Foliu* iz 1623. godine, a takođe i u Bekonovom delu *Novum Organum*.

Iz nekog razloga, koji neiniciranima nije vidljiv, došlo je do kontinuiranog i doslednog napora da se spreči rasplitanje bekonovskog klupka. Kakva god da je sila, koja neprestano blokira napore istraživača, ona je istrajna danas kao što je bila i neposredno nakon Bekonove smrti, a oni, koji pokušavaju da reše enigmu, još uvek osećaju težinu njene ozlojeđenosti.

Svet koji ne shvata je uvek progonio one što su shvatali tajna delovanja Prirode i tražio svaki zamisliv način da istrebi čuvare te božanske mudrosti. Politički prestiž ser Frensisa Bekona na kraju je potkopalo i to što je ser Volter Roli dočekao sramotnu sudbinu zbog toga što je njihovo transcendentalno znanje smatrano opasnim.

Krivotvorenje Šekspirovih rukopisa, podmetanje lažnih portreta i posmrtnih maski lakovernoj javnosti, fabrikovanje lažne biografije, sakaćenje knjiga i dokumenata, uništavanje ili pravljenje nečitkim ploča i natpisa koji sadrže kriptografske poruke, sve je to povećavalo teškoće prisutne pri rešavanju bekonovsko-šekspirovsko-rozenkrojcerske zagonetke. Ajerlandove krivotvorine[27] zavaravale su stručnjake godinama.

27 Ajerlandove krivotvorine Šekspira (*the Ireland Shakespeare forgeries*) bile su razlog proslave u Londonu 1790-ih godina, kada je britanski pisac i graver, Semjuel Ajerland (*Samuel Ireland*, 1744–1800), objavio da je njegov sin, Viljem Henri (*William Henry Ireland*, 1775–1835), pronašao izgubljeno blago u obliku Šekspirovih rukopisa, među kojima su bila četiri komada, od kojih su dva bila ranije nepoznata. Cenjene ličnosti iz sveta književnosti, poput Džejmsa Bosvela (*James Boswell*, 1740–1795), škotskog advokata, biografa i pisca, i nagrađivanog pesnika, Henrija Džejmsa Paja (*Henry James Pye*, 1745–1813), proglasili su da su manuskripti originalni, kao i brojni antkvarski stručnjaci. Uzbuđenje zbog biografskog i književnog značaja

Prema dostupnom materijalu, vrhovni savet Bratstva R. C. bio je sastavljen od određenog broja pojedinaca koji su umrli takozvanom „filozofskom smrću". Kada bi došlo vreme da inicijat zbog svog truda uđe u Red, on je prigodno „umirao", u pomalo tajanstvenim okolnostima. Zapravo, menjao je ime i mesto stanovanja, a sanduk pun kamenja, ili leš obezbeđen za tu svrhu, sahranjivan je umesto njega. Veruje se da se to dogodilo i u slučaju ser Frensisa Bekona, koji se, poput svih sluga Misterija, odrekao svih ličnih zasluga i dopustio da drugi budu smatrani autorima dokumenata koje je on napisao ili inspirisao.

Kriptični spisi Frensisa Bekona predstavljaju jedan od najmoćnijih opipljivih elemenata u tajnama transcendentalizma i simboličke filozofije. Očigledno je da mora proći još mnogo godina pre nego što svet koji ne shvata ne počne da ceni transcendentni genij tog tajanstvenog čoveka koji je napisao *Novum Organum*, koji je plovio, u svom malom brodu, kroz Herkulove stubove, daleko izvan istraženog mora učenosti i čiji ideali za novu civilizacije su veličanstveno izraženi u utopijskom snu o *Novoj Atlantidi*. Da li je ser Frensis Bekon bio drugi Prometej? Da li su ga njegova velika ljubav prema ljudima sveta i njegovo sažaljenje nad njihovim neznanjem naveli da donese božansku vatru sa neba, skrivenu unutar sadržaja štampane stranice?

Po svoj verovatnoći, ključevi bekonovske zagonetku će biti pronađeni u klasičnoj mitologiji. Onaj koji shvati tajnu Sedmo-Zrakog Boga, razumeće metod koji je Bekon primenio da ostvari svoje monumentalno delo. Lažna imena koja je preuzimao bila su u skladu sa atributima i poretkom članova planetarnog sistema. Jedan od najmanje poznatih ključeva bekonovske enigme – ali najvažniji – je treće izdanje dela *Slike i tabele u boji grčkog sofiste Filostrata i Kalistratove statue* (*Les Images ou Tableaux de platte peinture des deux Philostrates sophistes grecs et les statues de Callistrate*), Bleza de Vižnera[28], objavljeno u Parizu 1637. godine. Naslovna strana te knjige – koju je, kako ukazuje ime autora, kada se pravilno dešifruje, napisao Bekon, ili je bila napisana pod njegovim vođstvom ili vođstvom njegovog tajnog društva – je mnoštvo važnih masonskih ili rozenkrojcerskih simbola. Na stranici 486 pojavljuje se slika pod naslovom *„Hercules Furieux"*[29], koja prikazuje gigantski lik koji trese kopljem, a zemlja pred njim je posuta čudnim amblemima. U svom interesantnom delu, *Slika tresača koplja rešava zagonetku Šekspira* (*Das Bild des Speerschüttlers die Lösung des Shakespeare-Rätsels*, 1921), Alfred Frojnd (*Alfred Freund*) pokušava da objasni bekonijanski simbolizam u *Filostratu*. On Bekona otkriva kao filozofskog Herkula, kojega će vreme uspostaviti kao istinskog *„Spear-Shaker"* (*Shakespeare*)[30].

otkrića preokrenulo se u ogorčenje, kada su manuskripti proglašeni falsifikatom. Edmond Maloun (*Edmond Malone*, 1741–1812), najveći šekspirijanski učenjak svog vremena, uverljivo je pokazao da jezik, pravopis i rukopis nisu bili identični onima što su pripadali vremenu i osobama kojima su pripisivani, pa je Viljem Henri Ajerland, navodni nalazač manuskripta, priznao prevaru. Viljem Henri Ajerland je, inače, tokom većeg dela života bio poznat kao Semjuel (*Samuel*) Ajrland, kako se čini, po njegovom bratu koji je umro kao dete, pa mnogi izvori njegovo ime navode kao Semjuel Viljem Henri Ajerland (*Samuel William Henry Ireland*). (Nap. prev.)

28 Blez de Vižner (fr. *Blaise de Vigenère*, 1523–1596) – francuski diplomata i kriptograf. *Vižnerova šifra* je po njemu dobila ime, jer je u XIX veku pogrešno pripisana njemu, a zapravo je prvi pominje italijanski kriptograf, Đovan Batista Belazo (ital. *Giovan Battista Bellaso*, 1505–?). De Vižner je autor više od 20 knjiga, uključujući i *Traktat o kometama* (*Traicté de Cometes*, 1580) i *Traktat o šiframa* (*Traicté de Chiffres*, 1585). U *Traktatu o šiframa* opisao je šifru koja je kasnije po njemu dobila ime i šifru sa „autoključem", koju je sam otkrio. Vižnerova šifra je dugo imala epitet „neprobojna", tek skoro 300 godina kasnije (1850) uspeo je da je razbije engleski matematičar, filozof i protoračunarski naučnik, grof Čarls Bebidž (*Charles Babbage*, 1791–1871). Knjiga o kojoj se govori u tekstu je de Vižnjerov prevod Filostratovih *Slika*. (Nap. prev.)

29 Fr. Razjareni Herkul (Nap. prev.)

30 Igra reči: eng. *„Spear-Shaker"* – tresač koplja, a kada sastavne reči *spear* (koplje) i *shaker* (tresač, onaj koji trese), odnosno, glagol *shake* (tresti), zamene mesta, dobija se Šekspirovo prezime – *Shakespeare*. (Nap. prev.)

KRIPTOGRAM KAO ČINILAC SIMBOLIČKE FILOZOFIJE

❋

Tajni alfabeti ❋ Dvoslovna šifra ❋ Slikovne šifre ❋ Akroamatične šifre ❋ Numeričke i muzičke šifre ❋ Kodirane šifre

❋

Nijedna rasprava koja se bavi simbolizmom ne bi bila potpuna bez odeljka posvećenog razmatranju kriptograma. Korišćenje šifara je odavno priznato kao nužno u vojnim i diplomatskim krugovima, ali je savremeni svet previdео važnu ulogu koju kriptografija igra u književnosti i filozofiji.

Kada bi umeće dešifrovanja kriptograma postalo poznato, rezultiralo bi otkrivanjem mnogo dosad neslućene mudrosti koju su posedovali kako antički tako i srednjovekovni filozofi. Dokazalo bi da su mnogi naizgled preopširni i rasplinuti autori bili pričljivi kako bi prikrili reči. Šifre su skrivene na najsuptilniji način: one mogu biti sakrivene u vodenom žigu na papiru na kojem je knjiga štampana; mogu biti povezane u koricama drevnih knjiga; one mogu biti skrivene u pogrešnoj numeraciji stranica; mogu se izvaditi iz prvih slova reči, ili prvih reči rečenica; one mogu biti vešto skrivene u matematičkim jednačinama, ili u naizgled nerazumljivim znakovima; mogu biti ekstrahovane iz lakrdijaškog žargona, ili otkrivene pomoću toplote, ako su napisane nevidljivim mastilom; one mogu biti šifre reči, šifre slova, ili naizgled dvosmislene izjave, čije se značenje može razumeti samo pažljivim ponovnim čitanjem; mogu se pronaći u detaljno iluminiranim inicijalima ranih knjiga, ili otkriti procesom brojanja reči ili slova. Ako bi oni koji su zainteresovani za istraživanja slobodnih zidara ozbiljno razmotrili ovu temu, mogli bi u knjigama i rukopisima iz šesnaestog i sedamnaestog veka pronaći informacije

potrebne da se premosti postojeći jaz u masonskoj istoriji između Misterija drevnog sveta i poslednja tri veka masonerije.

Arkane drevnih Misterija nikada nisu otkrivene profanima, osim preko medija simbola. Simbolizam je ispunio dvostruku dužnost prikrivanja svetih istina od neiniciranih i njihovog otkrivanja onima koji su kvalikovani da razumeju simbole. Modeli su simboli bezobličnih božanskih načela; simbolika je jezik Prirode. Mudri s poštovanjem probijaju veo i s jasnijom vizijom razmišljaju o stvarnosti, dok neuki posmatraju unverzum simbola nesposobni da razlikuju lažno od istinitog. O Prirodi – Velikoj Majci – može se reći da ona uvek ostavlja tragove u obliku čudnih znakova na površini stvari, ali samo svojim najstarijim i najmudrijim sinovima, kao nagradu za njihovu veru i pobožnost, ona otkriva kriptični alfabet, koji je ključ za značenje tih tragova.

Hramovi drevnih Misterija razvili su svoje vlastite svete jezike, poznate jedino njihovim inicijatima, i njima je govoreno samo u svetilištu. Prosvetljeni sveštenici smatrali su za svetogrđe raspravljanje o svetim istinama viših svetova ili božanskim istinama večne Prirode na istom jeziku koji vulgarni koriste za prepirke i razmirice. Svetoj nauci potrebno je da bude formulisana na svetom jeziku. Izumljeni su, takođe, i tajni alfabeti, pa su, kad god je tajne mudrih trebalo zapisati, upotrebljavani znakovi koji su neupućenima bili besmisleni. Takvi oblici pisanja nazivani su svetim ili hermetičkim alfabetima. Neki od njih – poput anđeoskog pisma – još uvek se koriste u višim stepenima masonerije.

Međutim, tajni alfabeti nisu bili potpuno zadovoljavajući, jer, iako su činili nerazumljivom pravu prirodu spisa, samo njihovo postojanje otkrivalo je činjenicu da postoji i skrivena informacija – što su sveštenici takođe želeli da prikriju. Strpljivošću ili proganjanjem, ključevi tih alfabeta su vremenom konačno pronalaženi i nedostojni su otkrivali sadržaj dokumenata. Zbog toga je bilo neophodno upotrebiti suptilniji metod za skrivanje božanskih istina. Rezultat je bila pojava kriptičnih sistema pisanja, napravljenih tako da prikriju prisustvo kako poruke tako i kriptograma. Kada su smislili takav metod prenošenja svojih tajni potomstvu, prosvetljeni su podstakli kruženje određenih dokumenata, naročito obrađenih umetanjem šifara koje sadrže najdublje tajne misticizma i filozofije. Na taj način su srednjovekovni filozofi rasejali svoje teorije širom Evrope, a da nisu izazivali

sumnju, pošto ni najdetaljnije ispitivanje knjiga koje su sadržavale te kriptograme nije moglo da otkrije postojanje skrivene poruke.

Tokom srednjeg veka je mnogo pisaca – članova tajnih političkih ili verskih organizacija – objavljivalo knjige koje sadrže šifre. Tajno pisanje postalo je hir; svaki evropski dvor imao je svoju diplomatsku šifru, a inteligencija se međusobno nadmetala u osmišljavanju čudnih i komplikovanih kriptograma. Literatura petnaestog, šesnaestog i sedamnaestog veka prožeta je šiframa, od kojih nekoliko nikada nije dešifrovano. Mnogi od veličanstvenih naučnih i filozofskih intelekta tog perioda, zbog verske netolerancije njihovog vremena, nisu se usuđivali da objave svoje zaključke. Kako bi za čovečanstvo sačuvali plodove svojih intelektualnih napora, ti pioniri napretka sakrili su svoja otkrića u šiframa, verujući da će buduće generacije, ljubaznije od njihove vlastite, otkriti i znati da cene njihova učenja.

Zanimljivo je napomenuti da su mnogi ljudi iz crkve koristili kriptograme, strahujući da bi, ukoliko se posumnja u njihova naučna istraživanja, mogli biti ekskomunicirani, ili doživeti još goru sudbinu. Tek nedavno je razmršena zapetljana šifra Rodžera Bekona, koja otkriva činjenicu da je taj rani naučnik bio dobro upućen u teoriju ćelija. Držeći predavanje pred Američkim filozofskim društvom (*American Philosophical Society*), dr Viljem Romejn Njubold[1], koji je preveo monaški šifrovani manuskript, izjavio je:

> „Postoje crteži koji tako tačno prikazuju stvarni izgled određenih objekata da je teško odupreti se zaključku da ih je Bekon video kroz mikroskop. (...) To su spermatozoidi, telesne ćelije i semene cevi, jajne ćelije, s jasno naznačenim jezgrima. Postoji devet velikih crteža, od kojih barem jedan znatno nalikuje određenoj fazi razvoja oplođene ćelije."
>
> (Videti *Review of Reviews*, jul 1921)

1 *William Romaine Newbold* (1865–1926) – američki filozof sa posebnim interesom za psihička istraživanja. Radio je 37 godina na Pesilvanijskom univerzitetu (*University of Pennsylvania*), od čega je dve poslednje decenije (1907–1926) proveo kao profesor intelektualne i moralne filozofije. Bio je autoritet za orijentalne jezike i grčku filozofiju, a proslavio se svojim uspesima u dešifrovanju srednjevekovnih manuskripta, za koje je dokazao da su delo Rodžera Bekona, i svojim prevodima semitskih svitaka iz rimskih katakombi. (Nap. prev.)

Da Rodžer Bekon nije uspeo da prikrije to otkriće komplikovanom šifrom, bio bi progonjen kao jeretik i verovatno bi doživeo sudbinu ostalih ranih liberalnih mislilaca. Uprkos brzom napretku nauke u poslednjih 250 godina, ona još uvek ništa ne zna o mnogim originalnim otkrićima srednjovekovnih istraživača. Jedina zabeleška o tim važnim nalazima je ona koja je sadržana u kriptogramima u knjigama koje su objavili. Mada su mnogi autori pisali o kriptografiji, knjige koje su najvrednije za proučavaoce filozofije i religije su sledeće: *Polygraphia* i *Steganographia*, Tritemija[2], opata iz Spanhajma, *Merkur, ili tajni i hitri glasnik* (*Mercury, or The Secret and Swift Messenger*), Džona Vilkinsa[3], česterskog biskupa, *Œdipus Ægyptiacus* i druga dela jezuite Atanasija Kirhera i *Cryptomenytices et Cryptographiæ*, Gustava Selena.

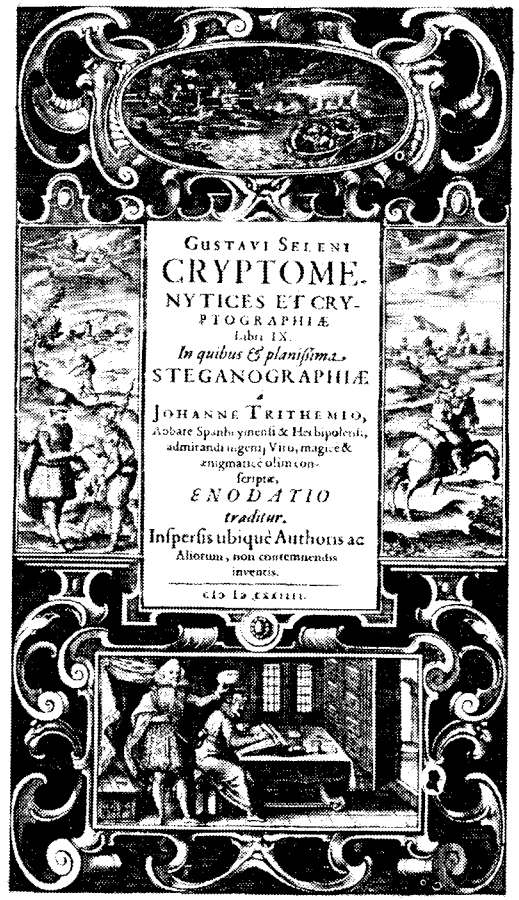
GUSTAVI SELENI
CRYPTOME-
NYTICES ET CRY-
PTOGRAPHIÆ
Libri IX.
In quibus & planissima
STEGANOGRAPHIÆ
a
JOHANNE TRITHEMIO,
Abbate Spanhemensi & Herbipolensi,
admiranda ingenij Viro, magice &
ænigmatice olim con-
scriptæ,
ENODATIO
traditur.
Insperſis ubique Authoris ac
Aliorum, non contemnendis
inventis.

ČUVENA KRIPTIČNA NASLOVNA STRANA

Iz *Selenus, Cryptomenytices et Cryptographiæ*

Godinu dana nakon objavljivanja prvog „šekspirijanskog"

2 Videti napomenu 3 na strani 149. (Nap. prev.)

3 *John Wilkins* (1614–1672) – engleski sveštenik, prirodni filozof i pisac, osnivač Kraljevskog društva (*Royal Society*). Bio je jedan od osnivača nove prirodne teologije, kompatibilne sa naukom toga vremena. Pomenuto delo iz 1641. godine je prva knjiga o kriptografiji na engleskom jeziku. (Nap. prev.)

Velikog Folia, objavljena je značajna knjiga o kriptogramima i šiframa. Ovde je data naslovna strana tog dela. Te godine kada je objavljeno (1642), u toku je bila rozenkrojcerska kontroverza. Prevod naslovne strane je sledeći: „Kriptologija i kriptografija, Gustava Selena, u devet knjiga, kojoj je dodato jasno objašnjenje sistema stenografije Johana Tritemija, opata iz Španhajma i Herbipolja, čoveka zadivljujućeg genija. Prožeto dostojnim izumima autora i drugih, 1624."

Verovalo se da je autor ove knjige Avgust, vojvoda od Braunšvajga. Simboli i amblemi kojima je ukrašena naslovna strana, međutim, konačni su dokaz da je iza ove publikacije bila prefinjena rozenkrojcerska ruka. Na dnu slike je plemić (Bekon?) koji postavlja svoj šešir na glavu drugog čoveka. Moguće je da svetla u ovalnom ramu na vrhu predstavljaju svetionike, odnosno, da su poigravanje sa Bekonovim imenom[4]. U dva prikaza sa strane su upadljive i suptilne "šekspirijanske" aluzije. Na levoj strani je plemić (moguće Bekon), koji predaje papir čoveku zlokobnog izgleda, koji u ruci nosi koplje. Na desnoj strani, čovek, koji na prethodnom prikazu nosi koplje, sada je u kostimu glumca, nosi mamuze i duva u rog. Aluzija na glumca koji duva u rog i figura koja nosi koplje mnogo sugerišu, pogotovo što je koplje krajnji slog imena *„Shakespeare"*.

Kako bi se ilustrovale osnovne razlike u konstruisanju šifara, one su ovde grupisane pod sedam opštih naziva:

1. *Slovna* šifra. Najpoznatiji od svih doslovnih kriptograma je čuvena dvoslovna šifra koju je opisao ser Frensis Bekon u svom delu *De Augmentis Scientiarum*[5]. Lord Bekon je stvorio sistem dok je još bio mlad čovek, nastanjen u Parizu. Dvoslovna šifra zahteva upotrebu dva stila slova, jedna uobičajenog izgleda, a druga naročito izrezana. Razlike između dve garniture štamparskih slova su u mnogo slučajeva toliko minuciozne da je potrebna moćna lupa kako bi se otkrile. Prvobitno su šifrovane poruke skrivane samo u rečima, rečenicama ili pasusima u kurzivu, jer kurzivna slova, koja su kitnjastija od regularnih slova, nude više mogućnosti za skrivanje tananih, ali neophodnih varijacija. Ponekad se slova samo malo razlikuju u veličini, a u drugim slučajevima u debljini, ili u ukrasnim dodacima. Kasnije se verovalo da je lord Bekon posedovao dva posebno pripremljena

4 Engleska reč za svetionik je *baecon*. (Nap. prev.)

5 Lat. *O napretku nauka*. Pun naslov ovog Bekonovog najvećeg rukopisa na latinskom jeziku, objavljenog 1623. godine, je *De dignitate et augmentis scientiarum* (*O vrednosti i napretku nauka*) (Nap. prev.)

rimska alfabeta, u kojima su razlike tako trivijalne da je stručnjacima gotovo nemoguće da ih razlikuju.

Pažljivi pregled prva četiri „Šekspirova" *folios* otkriva da je širom knjige upotrebljeno nekoliko stilova slova, koji se međusobno razlikuju u sićušnim, ali primetnim detaljima. Moguće je da su svi „Šekspirovi" *folios* sadržavali šifre ubačene u tekst. Te šifre su možda dodate originalnim komadima, koji su mnogo duži u *folios*, nego u izvornim *quartos*, pri čemu su, u nekim slučajevima, dodate čitave scene.

Međutim, dvoslovna šifra nije ograničena samo na spise Bekona i „Šekspira", već se pojavljuje i u mnogim knjigama objavljenim tokom života lorda Bekona i skoro vek nakon njegove smrti. Govoreći o dvoslovnoj šifri, lord Bekon ju je nazivao *omnia per omnia*. Šifra se može protezati kroz čitavu knjigu i biti u nju ubačena u vreme štampanja, bez znanja originalnog autora, jer ne zahteva promene kako reči tako ni interpunkcije. Moguće je da je ta šifra, iz političkih razloga, umetnuta u više dokumenata i knjiga objavljenih tokom sedamnaestog veka. Dobro je poznato da su šifre, u istu svrhu, upotrebljavane već na Nikejskom saboru.

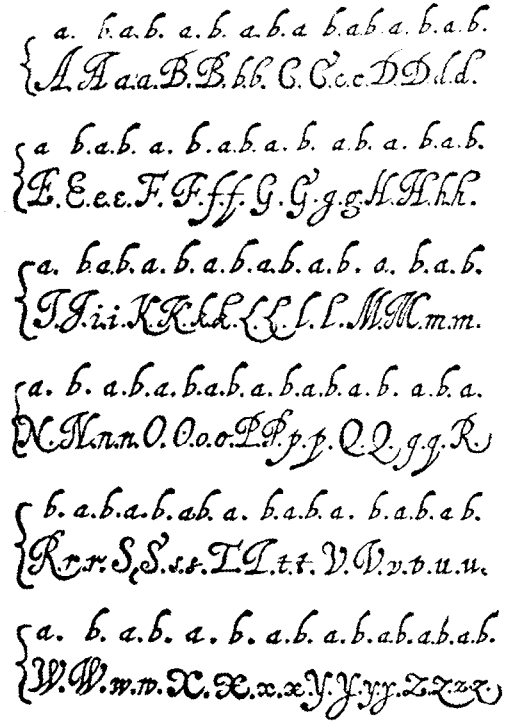

DVOSLOVNI ALFABET

Iz Bacon, De Augmentis Scientiarum

Ova slika je reprodukovana iz Bekonovog dela *De Augmentis Scientiarum* i prikazuje dva alfabeta koja je on napravio za svoju šifru. Svako veliko i malo slovo imaju po dva različita oblika označenih sa „a" i „b". U dvoslovnom sistemu nisu

uvek korišćena dva alfabeta kod kojih su razlike tako uočljive kao u ovde datom primeru, ali su uvek upotrebljavana dva alfabeta; ponekad su varijacije toliko minuciozne da je potrebna snažna lupa da bi se videla razlika između „a" i „b" tipova slova.

Bekonovsku dvoslovnu šifru je danas teško koristiti, zbog toga što je usvojena precizna standardizacija tipova slova, kao i zbog činjenice da se sada vrlo malo knjiga slaže ručno. Kao dodatak ovom poglavlju, na prethodnoj strani je prikazan faksimil dvoslovnog alfabeta lorda Bekona, u obliku u kojem se pojavio u engleskom prevodu dela *De Augmentis Scientiarum*, 1640. godine. Postoje četiri alfabeta, dva za velika slova i dva za mala slova. Pažljivo osmotrite razlike između njih i imajte na umu da svakim alfabetom vlada ili slovo *a* ili slovo *b*, a da je, pri čitanju reči, slova od kojih je sastavljena moguće podeliti u jednu od dve grupe: ona koja odgovaraju slovu *a* i ona koja odgovaraju slovu *b*. Kako bi se primenila dvoslovna šifra, dokument mora da sadrži pet puta više slova nego što ih ima u poruci koja se šifruje, jer šifra zahteva da se svako slovo prikrije pomoću pet drugih slova. Dvoslovna šifra pomalo nalikuje na telegrafski kod, u kojem su slova promenjena u tačkice i crtice; prema dvoslovnom sistemu, međutim, tačkice i crtice su predstavljene slovima *a*, odnosno, *b*. Reč *dvoslovna* je izeta zbog činjenice da se sva slova alfabeta mogu svesti ili na slovo *a*, ili na slovo *b*. Primer dvoslovnog pisanja prikazan je u pratećem dijagramu. Kako bi se pokazao rad ove šifre, biće dešifrovana poruka skrivena u rečima: *"Wisdom and understanding are more to be desired than riches"*[6].

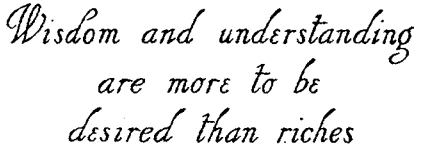

PRIMER DVOSLOVNOG PISANJA

Pažljivo pogledajte oblike slova u ovoj rečenici. Uporedite svako slovo sa dva tipa slova u dvoslovnom alfabetu reprodukovanom iz dela lorda Bekona, *De Augmentis Scientiarum*. Kada se uporede slovo „d" u reči *„wisdom"* sa slovom „d" u reči *„and"*, otkriva se veliko zakrivljenje na vrhu prvog, dok drugo praktično da uopšte nema zakrivljenja. Uporedite slovo „i" u reči *„wisdom"* sa slovom „i" u reči *„understanding"*. Kod prvog su linije zaobljene, a kod drugog uglaste. Slična analiza dva slova „e" u reči *„desired"* otkriva očigledne razlike. Slovo „o" u reči *„more"* razlikuje se od slova „o" u reči *„wisdom"*, jer ima malenu linijicu koja se pruža s njegovog vrha prema slovu „r". Slovo „a" u reči *„than"* je tanje i uglastije nego slovo „a" u reči *„are"*, dok se slovo „r" u reči *„riches"* razlikuje se od onog u u reči *„desired"* po tome što se krajnji uspravni zamah završava loptom, umesto oštrom tačkom. Te male razlike otkrivaju da su u pisanju rečenice primenjena dva alfabeta.

6 Eng. „Mudrost i razumevanje bi trebalo želeti više nego bogatstvo." (Nap. prev.)

Prvi korak je da se otkriju slova svakog alfabeta i zamene njihovim ekvivalentim *a* ili *b*, u skladu sa ključem koji je lord Bekon dao u svom dvoslovnom alfabetu (*q.v.*). U reči *wisdom*, slovo *W* je iz alfabeta *b*, pa ga treba zameniti sa *b*. Slovo *i* je iz alfabeta *a* i stoga se umesto njega stavlja *a*. Slovo *s* je takođe iz alfabeta *a*, ali slovo *d* pripada alfabetu *b*. Slova *o* i *m*, koja oba pripadaju alfabetu *a*, zamjenjuju se sa *a*. Na taj način reč WISDOM postaje *baabaa*. Kada se ostale reči u rečenici tretiraju na sličan način, AND postaje *aba*, UNDERSTANDING, *aaabaaaaaabab*, ARE, *aba*, MORE, *abbb*, TO, *ab*, BE, *ab*, DESIRED, *abaabaa*, THAN, *aaba*, RICHES, *aaaaaa*.

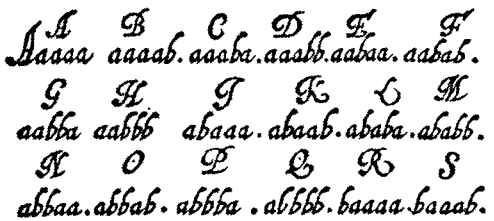

KLJUČ DVOSLOVNE ŠIFRE

Iz *Bacon, De Augmentis Scientiarum*

Nakon što je dokument koji treba da se dešifruje redukovan na njegove „a" i „b" ekvivalente, razbija se u grupe od po pet slova, a poruka se čita pomoću prikazane tabele.

Sledeći korak je spajanje svih slova zajedno: *baabaaabaaaabaa aaaababababaabbbbabababaabaaaabaaaaaaa*. Sve kombinacije upotrebljene u bekonovskoj dvoslovnoj šifri sastoje se od petoslovnih grupa. Zbog toga se pun red slova mora razbiti u grupe od po pet, na sledeći način: *baaba aabaa aabaa abbba aaaab ababa babab aabaa aabaa aaaaa*. Svaka od tih petoslovnih grupa sada predstavlja po jedno slovo šifre, a potrebno slovo se može odrediti poređenjem grupe sa alfabetnom tabelom „Ključ dvoslovne šifre" iz *De Augmentis Scientiarum* (*q.v.*): *baaba* = T; *aabaa* = E; *aabaa* = E; *aaaab* = B;

ababa = L; *abbba* = P; *babab* = X; *aabaa* = E, *aabaa* = E; *aaaaa* = A; međutim, zadnjih pet slova reči *riches*, postavljenih nakon tačke iza početnog sova *r*, odnosno, poslednjih pet slova *a*, ne računaju se u šifru. Tako ekstrahovana slova se sada redom spajaju, što rezultira kao TEEBLPXEE.

Razumljivo je da na ovom mestu ispitivač od slova očekuje da načine razumljivu reč, ali će se vrlo verovatno razočarati, jer, kao u prikazanom slučaju, ovako ekstrahovana slova i sama predstavljaju kriptogram, dvostruko primenjen, kako bi oni, koji slučajno provale dvoslovni sistem, bili obeshrabreni. Sledeći korak se sastoji u tome da se primeni devet slova, koja se obično nazivaju točak (ili disk) šifra (*q.v.*), sastovljena od dva alfabeta, od kojih se jedan okreće oko drugoga na taj način da su omogućene brojčane transpozicije slova. U propratnoj rotaciji, slovo A unutrašnjeg alfabeta stoji nasuprot slovu H spoljašnjeg alfabeta, tako da su za potrebe šifre ta slova međusobno zamenjiva. Slova F i M, P i Y, W i D, zapravo sva slova, mogu se premestiti kao što dva kruga pokazuju. Prema tome, devet slova ekstrahovanih dvoslovnom šifrom, pomoću točak šifre može se zameniti sa devet drugih. Tih devet slova se uzimaju kao da su u unutrašnjem krugu točka i zamenjuju se sa devet slova u spoljašnjem krugu, koja stoje nasuprot unutrašnjim slovima. Na taj način slovo T postaje slovo A, dva slova E postaju dva slova L, slovo B postaje slovo I, slovo L postaje slovo S, slovo P postaje slovo W, slovo X postaje slovo E, dva slova E postaju dva slova L. Rezultat je ALLISWELL, što, kada se razdvoji u reči, glasi: *„All is well."*[7]

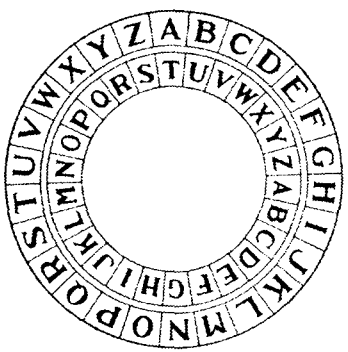

SAVREMENA TOČAK, ILI DISK ŠIFRA

Ovaj dijagram prikazuje točak šifru. Manji, ili unutrašnji alfabet kruži, tako da svako njegovo slovo može biti dovedeno naspram svakog od slova većeg, ili spoljašnjeg alfabeta. U nekim slučajevima je poruka napisana unazad, ali se u našem slučaju oba alfabeta čitaju u istom smeru.

7 Eng. „Sve je dobro." (Nap. prev.)

Naravno, pomeranjem unutrašnjeg diska točak šifre, može se, pored kombinacije prikazane na slici, dobiti mnogo raznih kombinacija slova, ali ovo je jedina koja će poruci dati smisao, pa kriptograf mora nastaviti sa pokušajima sve dok ne dobije logičnu i razumljivu poruku. Tek tada može biti siguran da je dešifrovao sistem. Lord Bekon je primenjivao dvoslovnu šifru na mnogo različitih načina. Samo u „Šekspirovom" *foliu* verovatno postoji mnoštvo upotrebljenih sistema, od kojih su neki toliko komplikovani da mogu zauvek osujetiti sve pokušaje dešifrovanja. U onim šiframa koje je moguće dešifrovati, ponekad *a* i *b* slova moraju zameniti mesta, a u drugim slučajevima skrivena poruka je napisana unazad; nekad se računa samo svako drugo slovo, i tako dalje.

Postoji nekoliko drugih oblika slovne šifre, u kojima se slova međusobno zamenjuju po unapred pripremljenom rasporedu. Najjednostavniji oblik je onaj u kojem su dva alfabeta napisana na sledeći način:

A	B	C	D	E	F	G	H	I	K	L	M	N
Z	Y	X	W	U	T	S	R	Q	P	O	N	M
O	P	Q	R	S	T	U	W	X	Y	Z		
L	K	I	H	G	F	E	D	C	B	A		

Zamenom slova donjeg alfabeta njihovim ekvivalentima iz gornjeg, dobija se besmisleni konglomerat, a skrivena poruka se dekodira obrtanjem procesa. Postoji, takođe, i oblik slovne šifre u kojem je stvarni kriptogram napisan u tekstu dokumenta, ali su, prema unapred utvrđenom rasporedu, između važnih reči umetnute nevažne. U slovne šifre spada i ono što se naziva potpis u akrostihu – to jest, reči napisane vertikalno, niz stubac, pomoću prvih slova svakog reda, a takođe i komplikovaniji akrostihovi, u kojima su važna slova raspršena po čitavom pasusu ili poglavlju. Dva ovde prikazana alhemijska kriptograma ilustruju još jedan oblik slovne šifre, u kojem se koriste prva slova svake reči. Svaki kriptogram utemeljen na rasporedu ili kombinaciji slova alfabeta naziva se slovna šifra.

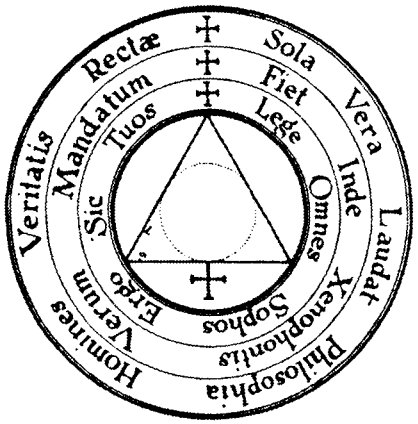

ALHEMIJSKI KRIPTOGRAM

Iz *Brown, History of Chemistry*

Džejms Kembel Braun od Kirhera preštampava interesantnu šifru. Velika slova iz sedam reči u spoljašnjem krugu, pročitana u smeru kazaljke na satu, oblikuju reč SVLPHVR. Velika slova iz reči u drugom krugu, kada se pročitaju na isti način, daju FIXVM. Velika slova iz šest reči u unutrašnjem krugu, kada se pravilno rasporede, čitaju se ESTSOL. Tako je ekstrahovana sledeća šifra: *„Sumpor Fixum Sol Est"*, što je u prevodu: „Čvrst sumpor je zlato."

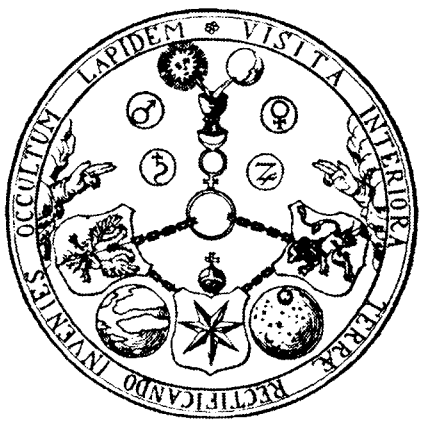

ALHEMIJSKI KRIPTOGRAM

Iz *Geheime Figuren der Rosenkreuzer*

Počevši od reči VISITA i čitajući u smeru kazaljke na satu, sedam početnih slova sedam reči upisanih u spoljašnjem krugu formiraju: VITRIOL. Ovo je vrlo jednostavna alhemijska enigma, ali je podsetnik da bi oni koji proučavaju hermetička, rozenkrojcerska, alhemijska i masonska dela trebalo uvek da budu u potrazi za skrivenim značenjima umetnutim bilo u parabole i alegorije, bilo u kriptične rasporede brojeva, slova i reči.

2. *Slikovna* šifra. Sve slike ili crteži, koji pored svog jasnog značenja poseduju još neko značenje, mogu se smatrati slikovnim kriptogramima. Primeri slikovnih šifara se često pronalaze u egipatskoj simbolici i simbolici rane sakralne umetnosti. Dijagrami alhemičara i hermetičkih filozofa su uvek slikovne šifre. Pored jednostavne slikovne šifre, postoji i njen više tehnički oblik, u kojem se reči ili slova skriveni brojnim kamenjem u zidu, raširenim krilima ptica u letu,

mreškanjem na površini vode, ili dužinom i redosledom linija upotrebljenih pri sečenju. Takvi kriptogrami nisu očigledni i moraju se dekodirati pomoću arbitrarne merne skale, pri čemu dužina linije određuje skriveno slovo ili reč. Oblik i proporcije građevine, visina tornja, broj pregrada na prozoru, nabori odevnih predmeta – čak i proporcije ili držanje ljudskog tela – bili su korišćeni za skrivanje određenih znakova ili simbola, koje osoba upoznata sa kodom može zameniti slovima ili rečima.

KRIPTIČNI PRIKAZ BOŽANSKE I PRIRODNE PRAVDE

Iz *Selenus, Cryptomenytices et Cryptographiæ*

Prvi krug prikazuje božanske prethodnike pravde, drugi, univerzalni domet pravde, a treći, rezultate ljudske primene pravde. Dakle, prvi krug se bavi božanskim principima, drugi krug svetovnim poslovima, a treći krug čovekom. Na vrhu slike sedi Temida, predsedavajući duh zakona, a uz njena stopala tri druge kraljice – Junona, Minerva i Venera – čije haljine su ukrašene geometrijskim figurama. Osovina zakona spaja presto gornje božanske pravde sa prestolom

ljudskog suda na dnu slike. Na tom drugom prestolu sedi kraljica sa žezlom u ruci, pred kojom stoji krilata boginja Nemeza – anđeo suđenja.

Dve grupe horizontalnih linija dele drugi krug na tri dela. Viši i svetliji odeljak se zove Vrhovna Oblast i prebivalište je bogova, dobrih duhova i heroja. Niži, tamni odeljak je prebivalište požude, greha i neznanja. Između ove dve krajnosti je veći odeljak u kojem su pomešane moći i podsticaji kako više tako i niže oblasti.

U trećem, ili unutrašnjem krugu je čovek, desetostruka figura koja se sastoji od devet delova – tri duhovna, tri intelektualna i tri duševna – ograđenih jednim ustrojstvom. Prema Selenu, čovekove tri duhovne osobine su misao, govor i delanje, njegove tri intelektualne osobine su pamćenje, inteligencija i volja, a tri duševne osobine su mu razumevanje, hrabrost i želja. Treći krug je dalje podeljen na tri dela nazvana epohe: Zlatna Epoha duhovne istine, u gornjem desnom odeljku, Gvozdena Epoha duhovne tame, u donjem desnom odeljku, i Bronzana Epoha – složena od dva odeljka koji zauzimaju čitavu levu polovinu unutrašnjeg kruga, a sami su podeljeni na tri dela. Najniži deo Bronzane Epohe prikazuje neukog čoveka kojeg kontroliše prinuda, središnji deo delimično probuđenog čoveka kojeg kontroliše jurisprudencija, a gornji deo duhovno prosvetljenog čoveka kojeg kontroliše ljubav. Drugi i treći krug obrću se oko osovine zakona, ali božanski izbor zakona – Nebeska Pravda – skriven je iza oblaka. Svi simboli i figure kojima je ukrašena slika posvećeni su detaljnom pojačavanju ovde naglašenih principa.

Početna slova imena skrivana su u arhitektonskim lukovima i svodovima. Značajan primer takve prakse pronalazi se na naslovnoj strani trećeg izdanja Montenjovih[8] *Esëja*, gde inicijal B formiraju dva lûka, a F – polomljen lûk. Uz slikovne kriptograme ponekad ide ključ, neophodan za njihovo dešifrovanje. Lik može pokazivati prema polaznom mestu šifre, ili u ruci može nositi nešto što razotkriva sistem korišćenih merenja. Česti su, takođe, i slučajevi u kojima je kriptograf namerno iskrivio ili neprikladno odenuo neki lik na svom crtežu, stavljajući mu šešir naopako, mač na pogrešnu stranu, ili štit na pogrešnu ruku, ili upotrebio neku sličnu smicalicu. Peti prst na papinoj ruci, na Rafaelovoj *Sikstinskoj Madoni*, i šesti prst na Josifovoj nozi, na slici *Venčanju Device*, istog umetnika, o kojima je mnogo raspravljano, vešto su skriveni kriptogrami.

8 Mišel Ejkem de Montenj (fr. *Michel Eyquem de Montaigne*, 1533–1592) – francuski mislilac, moralista, političar i književnik iz doba renesanse. (Nap. prev.)

3. *Akroamatična*[9] šifra. Religijski i filozofski spisi svih naroda obiluju akroamatičnim kriptogramima, to jest, parabolama i alegorijama. Akroamatična šifra jedinstvena je po tome što dokument koji je sadrži može biti preveden ili nanovo štampan, a da to ne utiče na kriptogram. Parabole i alegorije korišćene su od davne antike do danas da prenesu moralne istine na atraktivan i razumljiv način. Akroamatični kriptogram je slikovna šifra pretočena u reči, pa se i njena simbolika mora tako tumačiti. Jevrejski *Stari* i *Novi zavet*, Platonovi i Aristotelovi spisi, Homerovi *Odiseja* i *Ilijada*, Vergilijeva *Enejida*, Apujeleve *Metamorfoze* i Ezopove *Basne* su izvrsni primeri akroamatične kriptografije u kojoj su skrivene najdublje i najuzvišenije istine drevne mistične filozofije.

Akroamatična šifra je najsuptilnija od svih šifara, jer je parabolu ili alegoriju moguće tumačiti na nekoliko načina. Proučavaoci *Biblije* se vekovima suočavaju sa tom poteškoćom. Oni se zadovoljavaju moralnim tumačenjem parabole i zaboravljaju da je svaku parabolu i alegoriju moguće tumačiti na sedam načina, od kojih je sedmi – najviši – potpun i sveobuhvatan, dok su ostalih šest (i manje) interpretacija fragmentarne i otkrivaju samo deo tajne. Mitovi o stvaranju sveta su akroamatični kriptogrami, a božanstva različitih panteona su samo kriptični likovi koji, ako se pravilno shvate, postaju sastavni delovi božanskog alfabeta. Nekolicina iniciranih je shvatila istinsku prirodu tog alfabeta, dok mnoštvo neiniciranih obožava njegova slova kao bogove.

4. *Numerička* šifra. Napravljeni su mnogi kriptogrami u kojima se brojevi, u različitim sekvencama, zamenjuju slovima, rečima, ili čak čitavim mislima. Čitanje numeričkih šifara je obično uslovljeno posedovanjem naročito uređene tabele korespondencija. Numerički kriptogrami u *Starom zavetu* su toliko komplikovani da je samo nekoliko učenjaka, koji su posedovali rabinsko znanje, ikada tragalo za razotkrivanjem njihove tajne. U svom delu *Œdipus Ægyptiacus*, Atanasije Kirher opisuje nekoliko arapskih kabalističkih teorema, a veliki deo pitagorejske misterije bio je skriven u tajnom metodu zamene slova za brojeve, koji je bio u modi među grčkim misticima.

9 Akroamatično (grč. ἀκροαματικός) – ono što je određeno za slušanje; usmeno, u obliku predavanja; kojem je potrebno usmeno objašnjenje, odnosno, teško razumljivo. (Nap. prev.)

Najjednostavnija numerička šifra je ona u kojoj se slova alfabeta zamenjuju brojevima u uobičajenom nizu. Tako *A* postaje 1, *B* 2, *C* 3, i tako dalje, računajući slovo *I* i slovo *J* kao 9, a slova *U* i *V* kao 20. Reč *„yes"* bi, po ovom sistemu, bila napisana 23-5-18. Šifra se može otežati izokretanjem alfabeta, tako da *Z* postane 1, *Y* 2, *X* 3, i tako dalje. Umetanjem beznačajnog, ili neuračunatog broja nakon svakog od brojeva koji su od značaja, šifra se još efikasnije skriva, pa se dobija: 23-16-5-9-18. Reč *„yes"* se pronalazi eliminisanjem drugog i četvrtog broja. Sabiranjem 23, 5 i 18 dobija se 46. Stoga je 46 numerički ekvivalent reči *„yes"*. Prema jednostavnoj numeričkoj šifri, zbir 138 je jednak rečima *„Note carefully"*[10]. Zbog toga, u 138. redu, na 138. stranici, ili u 138. pasusu knjige u kojoj je primenjen ovaj metod, može biti sadržana skrivena poruka. Pored ove jednostavne numeričke šifre postoji mnoštvo drugih, tako komplikovanih da se, bez ključa, niko ne može nadati da će ih rešiti.

Autori ponekad baziraju svoje kriptograme na numeričkoj vrednosti svog imena; na primer, ser Frensis Bekon je više puta koristio kriptični broj 33 – numerički ekvivalent njegovog imena. Numeričke šifre često uključuju paginaciju knjige. Pogrešna paginacija, mada se generalno pripisuje nepažnji, često krije važne tajne. Pogrešna paginacija pronađena u „Šekspirovom" *Foliu* iz 1623. godine i dosledno ponavljanje sličnih grešaka u različitim knjigama štampanim u istom razdoblju naveli su učenjake i kriptografe na značajno razmišljanje. Izgleda da u bekonovskim kriptogramima svi brojevi stranica koji se završavaju na 89 imaju posebno značenje. Na 89. stranici *Komedija*, u „Šekspirovom" *Foliu* iz 1623. godine, nalazi se pogrešan štamparski tip slova u paginaciji, pri čemu je „9" složeno iz znatno manjeg tipa slova nego „8". Stranica 189 potpuno nedostaje, a postoje dve stranice numerisane 187; na stranici 188 je druga cifra „8" jedva nešto malo veća od polovine prve. U *Istorijama* je stranica 289 pravilno numerisana i nema posebnih obeležja, ali stranica 89 nedostaje. U nekoliko knjiga koje je Bekon objavio pojavljuju se slične greške, u šta je često uključena 89. stranica.

Postoje i numeričke šifre iz kojih se kriptična poruka može ekstrahovati računajući svaku desetu reč, svaku dvadesetu reči, ili svaku pedesetu reč. U nekim slučajevima brojanje je nepravilno. Prva važna

10 Eng. Obratite pažnju. (Nap. prev.)

reč može se pronaći kao stota, druga kao devedeseta, treća kao osamdeseta, i tako dalje, dok se ne dođe od desete reči. Računanje se zatim vraća na 100 i proces se ponavlja.

5. *Muzička* šifra. Džon Vilkins, kasnije česterski biskup, je 1641. godine pustio u opticaj anonimni esej pod naslovom *Merkur, ili tajni i hitri glasnik*. U toj maloj knjizi, koja je uveliko izvedena iz višetomnih rasprava Tritemija i Selena, autor izlaže metod kojim muzičari, zamenjujući muzičke note slovima alfabeta, mogu međusobno da razgovaraju. Dve osobe koje razumeju kod mogu međusobno razgovarati jednostavnim sviranjem određenih nota na klaviru ili nekom drugom instrumentu. Muzički kriptogrami mogu biti uključeni na nepojmljivom mestu; pomoću određenih sistema moguće je uzeti već postojeću muzičku temu i u nju sakriti kriptogram, a da se kompozicija nimalo ne promeni. Šifru mogu skrivati zastavice na notama, ili se stvarni zvukovi nota mogu zameniti slogovima koji isto zvuče. Ovaj poslednji metod je efikasan, ali je polje njegove primene pomalo ograničeno. Još uvek postoji nekoliko muzičkih kompozicija ser Frensisa Bekona. Njihovo ispitivanje moglo bi otkriti muzičke kriptograme, jer je sasvim sigurno da je lord Bekon bio dobro upoznat sa načinom njihove konstrukcije.

6. *Arbitrarna* šifra. Sistem zamene slova alfabeta hijeroglifskim znakovima je previše lak za dekodiranje da bi bio popularan. Albert Pajk opisuje arbitrarnu šifru zasnovanu na raznim delovima krsta vitezova templara, gde je svaki ugao predstavljao slovo. Mnogi čudni alfabeti koji su izmišljeni obezvređeni su pomoću tabele ponavljanja. Prema Edgaru Alanu Pou (*Edgar Allan Poe*), velikom kriptografu, najčešće slovo u engleskom jeziku je *E*, a ostala slova, po redosledu njihove učestalosti su sledeća: *O, I, D, H, N, R, S, T, V, Y, C, F, Q, L, M, W, B, K, P, Q, X, Z*. Drugi autoriteti tvrde da je tabela učestalosti sledeća: *E, T, A, O, N, I, R, S, H, D, L, C, W, U, M, F, D, G, P, B, V, K, X, Q, J, Z*. Pukim brojanjem koliko se puta neki znak pojavljuje u poruci, zakon ponavljanja razotkriva englesko slovo umesto kojega arbitrarni znak stoji. Dodatnu pomoć predstavlja i činjenica da, kada se kriptogram razdeli na reči, postoje samo tri pojedinačna slova koje mogu formirati reči: *A, I, O*.[11] Tako svaki pojedinačni

11 Ovo se, naravno, odnosi na engleski jezik. *A* je neodređeni član u gramatici, a može imati i značenje jedan; *I* je zamenica prvog lica jednine – ja; *O* je

znak odvojen od ostatka teksta mora biti jedno od ta tri slova. Za detalje ovog sistema videti priču *Zlatni kukac* (*The Gold Bug*), Edgara Alana Poa.

KABALISTIČKI I MAGIJSKI ALFABETI

Iz Barrett, Magus

Rani i srednjovekovni filozofi su smišljali čudne alfabete kako bi svoje doktrine i ciljeve sakrili od profanih. Neki od tih alfabeta se još uvek upotrebljavaju u ograničenom obimu u višim stepenima slobodnog zidarstva. Među tim

uzvik, kao i u srpskom jeziku. Isti slučaj bi u srpskom jeziku bio, pored pomenutog slova *O*, i sa slovima *A*, *E*, *I*, *U* i *S*, koja kao samostalna predstavljaju reči. (Nap. prev.)

alfabetima najčuvenije je verovatno anđeosko pismo, na priloženoj slici označeno sa „*The Writing called Malachim*"[12]. Pretpostavlja se da su njegovi znaci izvedeni iz sazvežđa. Napredni proučavaoci okultne filozofije će se sresti sa mnogim dokumentima u kojima su ti znaci upotrebljeni. Ispod svakog slova prvog alfabeta, u gornjem redu, nalaze se njihovi ekvivalenti u engleskom jeziku, a iznad svakog slova ostala tri alfabeta nalaze se njihova ekvivalentna slova u hebrejskom.

Da se dekodiranje arbitrarne šifre učini težim, međutim, znakovi se ponekad razbijaju u reči i, dalje, tabela ponavljanja se delimično poništava dodeljivanjem dva ili više različitih znakova svakom slovu, čime se postiže da je nemoguće tačno proceniti učestalost ponavljanja. Dakle, što se veći broj arbitrarnih znakova primeni za predstavljanje svakog od slova alfabeta, to je teže dešifrovati arbitrarni kriptogram. Drevni tajni alfabeti su, korišćenjem tabele učestalosti kao jedinog rekvizita, uz poznavanje jezika na kojem je kriptogram prvobitno napisan, umerenu količinu strpljenja i malo genijalnosti, relativno laki za dekodiranje.

7. *Kodirana* šifra. Većina savremenih oblika kriptograma je kodni sistem. Najpoznatiji oblik takvog sistema je Morzeov kod za upotrebu u telegrafskim i bežičnim komunikacijama. Taj oblik šifre može biti malo zakomplikovan tako što se u dokument ubace tačke i crtice, pri čemu su tačke i dvotačke označene tačkama, a zarezi i tačka-zarezi crticama. Postoje i kodovi koje koristi poslovni svet, a koji se mogu rešiti samo korišćenjem tajne kodne knjige. Pošto pružaju ekonomičan i efikasan način prenosa poverljivih informacija, korišćenje takvih kodova je daleko učestalije nego što prosečna osoba može i da posumnja.

Pored prethodne klasifikacije postoji više različitih sistema tajnih pisama, od kojih neka koriste mehaničke uređaje, druga boje. Nekoliko njih koristi raznovrsne različite objekte da njima predstave reči, pa čak i čitave misli. Međutim, pošto su te složenije uređaje drevni narodi, ili srednjovekovni filozofi i alhemičari retko upotrebljavali, oni nemaju direktnu vezu sa religijom i filozofijom. Srednjovekovni

12 Eng. Pismo zvano Malahim (Nap. prev.)

mistici su, pozajmljujući terminologiju iz različitih umetnosti i nauka, razvili sistem kriptografije koji sakriva tajne ljudske duše iza termina što se generalno primenjuju u hemiji, biologiji, astrologiji, botanici i fiziologiji. Šifre te vrste mogu dešifrovati pojedinci upućeni u duboke filozofske principe na kojima su ti srednjovekovni mistici bazirali svoje teorije o životu. Puno informacija o nevidljivoj prirodi čoveka skriveno je iza naizgled hemijskih eksperimenata, ili naučnih spekulacija. Stoga bi svaki proučavalac simbolizma i filozofije trebalo da bude prilično dobro upoznat sa fundamentalnim principima kriptografije; to umeće će mu dobro poslužiti, ali će mu pored toga pružiti i fascinantan metod razvoja oštrine mentalnih sposobnosti. Sposobnost razlikovanja i posmatranje su neophodni tragaocu za znanjem, a nijedno učenje se ne može meriti sa kriptografijom, kada se radi o stimulisanju tih moći.

SIMBOLIZAM SLOBODNOG ZIDARSTVA

❁

Stubovi koje su podigli Setovi sinovi ❁ Enoh i Kraljevski Lukovi ❁ Dinizijske Arhitekte ❁ Rimsko Društvo ❁ Solomon, personifikacija Univerzalne Mudrosti ❁ Neprocenjivo nasleđe slobodnog zidarstva

❁

U nekoliko ranih masonskih manuskripta – na primer, Harlejan, Sloan, Lansdoun i Edinburg-Kilvining[1] – navedeno je da je zanatski stalež iniciranih graditelja postojao pre Potopa, a da su njegovi članovi

1 HARLEJAN MANUSKRIPT (*Harleian Manuscript*, 1625) je stari zapis Pravilnika slobodnog zidarstva, tako nazvan jer je zaveden kao folio br. 2054 u zbirci rukopisa u Britanskim muzejima, koje su prvobitno prikupili Robert Harli (*Robert Harley*, 1661–1724), erl od Oksforda, proslavljeni premijer kraljice Ane, i njegov sin Edvard Harli (*Edward Harley*, 1689–1741), a poznati su kao Biblioteka Harlejan (*Bibliotheca Harleian*, ili *Harleian Labrary*), i kao Harlejan, ili Harli kolekcija (*Harleian*, ili *Harley Collection*); kolekcija sadrži iluminirane manuskripte iz perioda od ranog srednjeg veka do renesanse, nastale u Francuskoj, Nemačkoj i Italiji.

SLOAN MANUSKRIPTI (*Sloane Manuscripts*) su tri kopije (br. 3848 iz 1646, br. 3323 iz 1659. i br. 3329 iz c. 1700. godine – Britanski muzej) masonskih Starih pravilnika (*Old Constitutions*), a deo su velike kolekcije rukopisa i artefakta koje je sakupio lekar ser Hans Sloan (*Hans Sloane*, 1660–1753); teme tih nekoliko hiljada manuskripta obuhvataju medicinu, alhemiju, hemiju, botaniku i hortikulturu, istraživanja i putovanja, matematiku i prirodnu istoriju, magiju i religiju.

LANSDOUN MANUSKRIPT (*Lansdowne Manuscript*, c. 1560) je veoma rana verzija porekla Reda slobodnih zidara, iz sredine ili druge polovine XVI veka.

EDINBURG-KILVINING MANUSKRIPT (*Edinburgh-Kilwinning Manuscript*, c. 1670) je ime dobio po slavnoj škotskoj Materinskoj Kilvining loži (*Mother Kilwinning Lodge*), a značajan je zbog detalja o ranom slobodnom zidarstvu u Škotskoj. (Nap. prev.)

radili na uzgradnji Vavilonske Kule. Masonski Pravilnik, koji datira iz 1701. godine, daje sledeći naivni izveštaj o poreklu nauka, umetnosti i zanata iz kojih je izveden najveći deo masonskog simbolizma:

> „Reći ću vam kako je prvi put počela ta dostojna Nauka. Pre Nojevog Potopa postojao je čovek zvan Lameh, kao što je zapisano u četvrtom poglavlju *Postanja*, a taj Lameh imao je dve Žene. Jednoj ime beše Ada, a drugoj Sela; sa prvom ženom, Adom, dobio je dva Sina, jednog koji se zvao Jovil i drugog, Juvala, a sa drugom ženom, Selom, dobio je Sina i Ćerku, a to četvoro dece pokrenuše sve Zanate na svetu. Jovil je bio stariji sin i on je osnovao Veštinu Geometrije, i on je razdvojio stada, na Ovce i Jagnjad u poljima, i prvi načinio Kuće od Kamena i Drveta, kao što se navodi u pomenutom poglavlju, a njegov Brat, Juval, ustanovio je umeća sviranja i pevanja, Orgulje i Harfu. Treći brat [Tovel, odnosno, Tovel-Kain] osnovao je Kovački zanat, da se obrađuje Gvožđe i čelik, a njihova sestra, Noema, izumela je umeće Tkanja. Ta deca znala su da će se Bog Osvetiti za Greh, pa su, zbog toga, bilo vatrom, bilo vodom, zapisali te Nauke, koje su osnovali, na dva kamena Stuba, kako bi mogle biti pronađene nakon Potopa. Jedan kamen nazivan je Mermer – nesagoriv u Vatri, a drugi Laturus [mesing?], nepotopiv u Vodi."

Autor ovog Pravilnika nakon toga izjavljuje da je jedan od tih stubova kasnije pronašao Hermes, koji je čovečanstvu preneo tajne, koje su na njemu bile upisane.

U svojim *Jevrejskim starinama*, Josif Flavije piše da je Adam unapred upozorio svoje potomke da će grešno čovečanstvo biti uništeno potopom. Sitova deca su, zbog toga, kako bi sačuvali svoje nauke i filozofiju, uzdigla dva stuba, jedan od cigala, a drugi od kamena, i na njima zapisali ključeve svoga znanja. Patrijarh Enoh – čije ime znači Inicijator – očigledno je personifikacija sunca, pošto je živeo 365 godina. Takođe, on je konstruisao podzemni hram sastavljen od devet zasvođenih odaja, jednu ispod druge, i u najdublju odaju postavio trouglastu zlatnu ploču, na kojoj se nalazilo apsolutno i neizrecivo Ime Božje. Prema nekim izveštajima, Enoh je napravio dve zlatne *delte*. Veću je postavio na beli kockasti oltar u najnižoj odaji, a manju je dao na čuvanje svom sinu Matusalu, koji je obavio rad na konstruisanju odaja od cigle, prema obrascu koji je njegovom ocu otkrio Najuzvišeniji. Kroz oblik i raspored tih zasvođenih odaja Enoh je

ovaplotio devet sfera iz drevnih Misterija i devet svetih nivoa zemlje, kroz koje inicijat mora proći da bi dosegao plamteći Duh što boravi u njenom središnjem jezgru.

Prema simbolizmu slobodnog zidarstva, Enoh je, u strahu da će celokupno znanje o svetim Misterijama biti izgubljeno u vreme Potopa, podigao dva stuba pomenuta u citatu. Na metalnom stubu je, odgovarajućim alegorijskim simbolima, ugravirao tajno učenje, a na mermernom stubu je postavio natpis, koji kaže da će uskoro u podzemnoj odaji biti pronađeno neprocenjivo blago. Pošto je tako, pun vere, dovršio svoja dela, Enoh je prenesen sa vrha brda Morija. Vremenom je lokacija tajnih odaja izgubljena, ali se, nakon što su protekli vekovi, pojavio drugi graditelj – inicijat iz reda Enoha – i on je, dok je postavljao temelje za drugi hram posvećen Velikom Arhitekti Univerzuma, otkrio davno izgubljene odaje i tajne koje su se u njima nalazile.

Kralj Henri VIII je odredio Džona Lejlanda[2] da pregleda arhive različitih religijskih institucija, koje je kralj raspustio, i skloni na čuvanje svaku značajnu knjigu ili manuskript. Među dokumentima, koje je Lejland iskopirao, bila je i serija pitanja i odgovora o tajni Masonerije, koju je napisao kralj Henri VI. U odgovoru na pitanje: „Kako je Masonerija stigla u Englesku?", dokument kaže da je Piter Gover, Grk, putovao u potrazi za znanjem u Egipat, Siriju i svaku zemlju u kojoj su Feničani posadili Masoneriju; uspevši da uđe u sve masonske lože, mnogo je naučio i, vrativši se, živeo je u Velikoj Grčkoj. Pročuo se po svojoj mudrosti, osnovao veliku ložu u Grotonu i proizveo mnogo masona, od kojih su neki otputovali u Francusku i tamo širili Masoneriju; iz Francuske je, vremenom, red prešao u Englesku.

Čak i površnom proučavaocu ove teme mora biti vidljivo da je ime *Piter Gover*, Grk, samo anglicizovan oblik imena *Pitagora*; shodno tome, Groton, gde je osnovao svoju ložu, se lako može identifikovati kao Krotona. Tako je uspostavljena veza između grčkih filozofskih Misterija i srednjovekovnog slobodnog zidarstva. U svojim beleškama o pitanjima i odgovorima kralja Henrija, Viljem Preston[3] opširno

2 *John Leyland*, takođe i *Leland* (c. 1503/1506–1552) – engleski pesnik i antikvar, opisan kao „otac engleske lokalne istorije"; kapelan kralja Henrija VIII. (Nap. prev.)

3 *William Preston* (1742–1818) – škotski pisac, mason. Tačan datum njegove inicijacije u slobodno zidarstvo nije poznat, ali se veruje da je bio između

govori o zavetu tajnosti, koji su praktikovali drevni inicijati. Pozivajući se na Plinijev autoritet, on opisuje Anaksarha, koji je, kada je zatočen sa namerom da se iz njega izvuku neke od tajni koje su mu bile poverene, odgrizao sopstveni jezik i pljunuo ga u lice Nikokreonu, kiparskom tiraninu. Preston dodaje da su Atinjani duboko poštovali bronzanu statuu bez jezika, koja je označavala pobožnost s kojom su se odnosili prema svojim tajnama vezanim zakletvom. Vredno je pomenuti i da je, prema manuskriptu kralja Henrija, Masonerija poreklom sa Istoka i da je bila prenosilac umeća i nauka civilizacije primitivnim ljudima zapadnih naroda.

Među simbolima slobodnog zidarstva upadljivo je sedam slobodoumnih umeća i nauka. Pomoću *gramatike* se čovek uči da na plemenit i odgovarajući način izrazi svoje najdublje misli i ideale; pomoću *retorike* on je osposobljen da sakrije svoje ideale ispod zaštitnog omotača dvosmislenog jezika i metafora; pomoću *logike* on je uvežban da organizuje intelektualne sposobnosti kojima je obdaren; pomoću *aritmetike* on ne samo da je upućen u tajnu univerzalnog poretka, već stiče i ključ za količinu, veličinu i proporciju; pomoću *geometrije* je uveden u matematiku oblika, harmoniju i ritam anđela i filozofiju organizacije; pomoću *muzike* se podseća da je univerzum zasnovan na zakonima nebeskih harmonija i da su sklad i ritam sveprožimajući; pomoću *astronomije* on stiče razumevanje neizmernosti vremena i prostora, pravih odnosa između samog sebe i univerzuma i veličanstvenosti one Nepoznate Sile, koja vodi neizbrojne zvezde nebeskog svoda kroz bezgranični svemir. Slobodni zidar, dakle, suočava se sa nekoliko problema s kojima se ne može izboriti.

❁ ❁
❁

1762. i 1763. godine, u Londonu. Preduzeo je veliko proučavanje slobodnog zidarstva, njegovog porekla i učenja, a još ga je više intenzivirao kada je izabran za Poštovanja dostojnog Majstora. Kroz kontakte sa masonima širom sveta stekao je veliko znanje o Zanatu i skupio materijale od kojih je kasnije nastala njegova najpoznatija knjiga, *Masonske ilustracije* (*Illustrations of Masonry*), objavljena 1772. godine. (Nap. prev.)

❁

DIONIZIJSKI ARHITEKTI

Najproslavljenije od drevnih majstorskih bratstava bilo je bratstvo Dionizijskih arhitekata. Ta organizacija bila je sastavljena isključivo od inicijata kulta Baha-Dionisa i bila je naročito posvećena nauci gradnje i umetnosti dekorisanja. Pošto su proglašeni za čuvare tajnog i svetog znanja arhitektonike, njenim članovima bilo je povereno ukrašavanje i izgradnja javnih građevina i spomenika. Vrhunske odlike njihovih rukotvorina uzdigle su članove gilde na poziciju uzvišenog dostojanstva; smatrani su vodećim zanatlijama na svetu. Zbog prvih plesova izvedenih u čast Dionisa, on je smatran osnivačem i pokroviteljem pozorišta, a dionizijanci su se specijalizovali u konstruisanju građevina prilagođenih za predstavljanje dramskih izvođenja. U kružnom ili polukružnom parteru oni su uvek podizali oltar Eshilu, čuvenom grčkom pesniku, kojeg je, kad se pojavio u jednom od svojih komada, gomila besnih gledalaca optužila da je otkrio jednu od duboko poštovanih tajni Misterija, te je bio primoran da sklonište potraži na Dionisovom oltaru.

Dionizijski arhitekti su tako pažljivo obezbeđivali tajne svog majstorstva da postoje samo fragmentarni zapisi o njihovim ezoterijskim učenjima. Džon A. Vajs ovako sumira oskudne podatke o redu koji su dostupni:

> „Sigurno je da su se pojavili pre 1000. godine pre nove ere, a izgleda da su uživali posebne privilegije i imunitete. Posedovali su tajne načine raspoznavanja i bili spojeni naročitim vezama, koje su bile poznate samo njima. Bogatiji pripadnici bratstva obavezivali su se da će obezbeđivati siromašniju braću. Bili su podeljeni u zajednice, kojima su rukovodili Majstor i Upravnici, a nazivane su γυνοικιαι (povezane kuće). Jednom godišnje su održavali veliku svečanost i visoko su poštovani. Njihove ceremonije smatrane su svetim. Tvrdilo se da ih je Solomon, na zahtev Hirama, kralja Tira, zaposlio u svom hramu i palatama. Bili su, takođe, angažovani za izgradnju Dijaninog hrama u Efesu. Imali su sredstva međusobne komunikacije širom tada poznatog sveta i od njih su, nesumnjivo, nikle gilde Putujućih Masona, koji su bili poznati u srednjem veku."

(Videti *Obelisk i slobodno zidarstvo*)

Bratstvo Dionizijskih arhitekata proširilo se širom Male Azije, stigavši čak i u Egipat i Indiju. Bilo ih je u gotovo svim zemljama koje izlaze na Sredozemno more, a sa rastom Rimskog carstva utrli su svoj put i u centralnu Evropu, pa čak i u Englesku. Najveličanstvenije i najtrajnije građevine u Konstantinopolju, na Rodosu, u Atini i Rimu podigli su ti nadahnuti majstori. Jedan od najčuvenijih među njima bio je Vitruvije[4], veliki arhitekta, poznat kao autor dela *Deset knjiga o arhitekturi* (*De Architectura Libri Decem*). U raznim odeljcima svoga dela Vitruvije daje nekoliko nagoveštaja o filozofiji koja je u pozadini dionizijskog koncepta primene principa simetrije na nauku arhitekture, izvedenog iz proporcija koje je Priroda ustanovila između delova i organa ljudskog tela. Reprezentativan je sledeći izvod iz Vitruvijevog dela, na temu simetrije:

> „Oblik hrama zavisi od simetrije, principa koji arhitekta mora najpažljivije razmotriti. Usled proporcije, oni su u 'αναλογία. Proporcija je korespondencija između mera delova čitavog dela i između celine i određenog dela koji je uzet za standard. Iz toga rezultiraju principi simetrije. Bez simetrije i proporcije ne bi moglo biti principa u obliku ma kog hrama, to jest, ako među njegovim delovima nema preciznog odnosa, kakav je među udovima dobro oblikovanog čoveka. Jer, ljudsko telo je priroda tako oblikovala da je lice, od brade do vrha čela i početka korena kose, deseti deo čitave visine; raširena šaka, od ručnog zgloba do vrha srednjeg prsta, je iste veličine; glava, od brade do temena, je osmi deo visine, a sa vratom i ramenima, od vrha grudi do najnižeg korena kose, je šesti deo; od sredine grudi do vrha temena je četvrti deo visine. Ako posmatramo visinu samog lica, razmak od dna brade do unutrašnje strane nozdrva [i odatle] do linije između obrva je identičan; odatle do najnižeg korena kose je takođe treći deo, uključujući i čelo. Dužina stopala je jedna šestina visine tela, podlaktice jedna četvrtina, a

4 Marko Vitruvije Polio (lat. *Marcus Vitruvius Pollio*, živio i radio u I veku p.n.e.) – rimski pisac, arhitekta i inženjer, autor slavnog rimskog arhitektonskog traktata *De architectura, libri decem* (*Deset knjiga o arhitekturi*). Ovo delo se prvi put pojavilo na srpskom jeziku 1951. godine u prevodu Matije Lopca i izdanju „Svjetlosti", iz Sarajeva; isti izdavač je objavio delo i 1990. godine. Beogradska „Građevinska knjiga" objavila je tri izdanja ovog dela, u prevodu Renate Jadrešin-Milić, 2000, 2003, i 2006. godine, a beogradski Zavod za izdavanje udžbenika, u prevodu Zoje Bojić, svoje izdanje 2009. godine. (Nap. prev.)

> širina grudi je takođe jedna četvrtina. Ostali udovi takođe imaju svoje simetrične proporcije i, njih koristeći, čuveni antički slikari i vajari stekli su veliku i beskrajnu slavu."

Kao preživeli ostaci drevnih dionizijskih rituala, dva Ćezarijanova[5] dijagrama prikazana na ovim stranicama su od neprocenjive vrednosti za savremenog mističkog arhitektu.

MISTERIJA MAKROKOSMOSA

Precrtano iz Ćezarijanovog izdanja Vitruvija

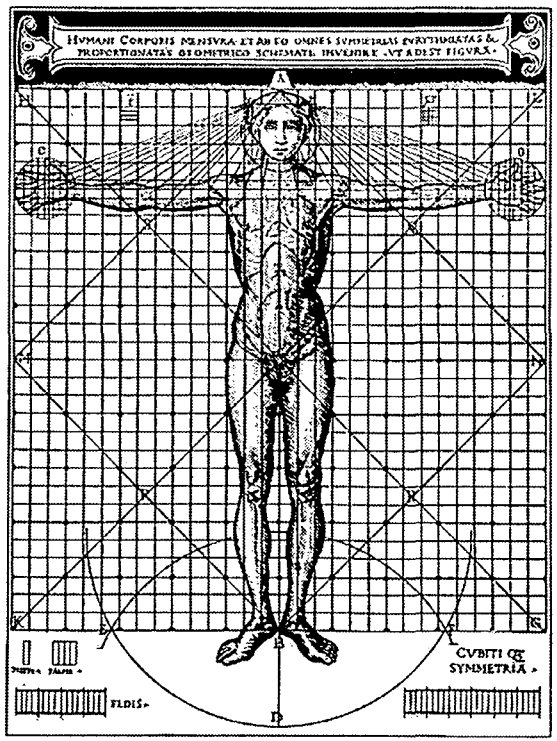

Sumirajući odnose između ljudskog tela i teorije arhitektonike, Vitruvije piše:

> „Pošto je priroda oblikovala ljudsko telo tako da su njegovi udovi u pravoj meri proporcionalni sa okvirom kao celinom, čini se da su drevni imali dobar razlog za svoje pravilo da u savršenoj građevini različiti delovi moraju biti u tačnim simetričnim odnosima prema opštoj šemi. Otuda, dok su nam prenosili odgovarajuća uređenja za sve tipove

5 Ćezare di Lorenco Ćezarijano (it. *Cesare di Lorenzo Cesariano*) – arhitekta i teoretičar arhitekture u Milanu, krajem XV i početkom XVI veka. Najviše je zapamćen upravo kao prvi prevodilac Vitruvijeve rasprave *O arhitekturi* (*De Architectura*) na savremen jezik (italijanski), a prevod je nadogradio svojim komentarima; delo je objavljeno, sa kopiranim drvorezima, u Komu, 1521. godine. (Nap. prev.)

građevina, oni su bili posebno pažljivi da to urade u slučaju hramova posvećenih bogovima, građevina kod kojih vrednosti i greške obično traju zauvek. (...) Stoga, ako je utvrđeno da je broj zasnovan na ljudskim prstima i da postoji simetrična korespondencija između pojedinačnih udova i celokupnog oblika tela, u skladu sa određenim delom odabranim da bude standard, možemo samo imati poštovanje prema onima koji su, pri konstruisanju hramova besmrtnih bogova, tako uredili delove svojih dela da pojedini delovi i čitav projekat budu usklađeni u svojim proporcijama i simetriji."

[Videti *Deset knjiga o arhitekturi* (*The Ten Books on Architecture*)]

Neki veruju da je sv. Pavle bio iniciran u Dionizijske Misterije, jer u desetom stihu trećeg poglavlja *Prve poslanice Korinćanima* on sebe naziva „majstorom graditeljem", ili adeptom:

„Po blagodati Božjoj koja mi je data, ja sam kao mudar neimar postavio temelj, a drugi zida na njemu."[6]

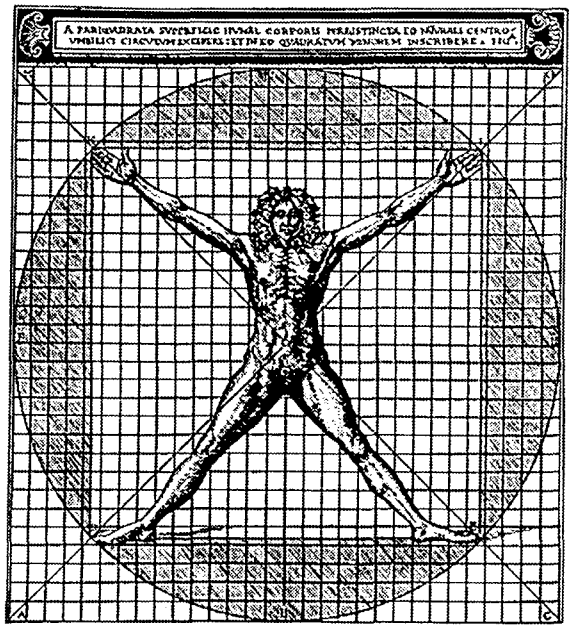

MISTERIJA MIKROKOSMOSA

Precrtano iz Ćezarijanovog izdanja Vitruvija

Ovde je prikazana misteriozna Platonova *Reč*, koja je bila razapeta u prostoru pre postanka sveta. Anonimni autor *Kanona* (*The Canon*) piše:

„Logos, ili duša sveta, prema Platonu, grčki Hermes i Hrist, prema hrišćanskim gnosticima, svi su jedno te isto, kao i hebrejski Adam Kadmon – druga osoba

6 Prevod Vuk Stefanović Karadžić; kod njega, dakle, stoji „mudar neimar". U prevodu dr Luja Bakotića kaže se „dobar neimar". (Nap. prev.)

kabalističke trijade. Kilenski Hermes, kojeg je opisao Hipolit, toliko nalikuje nižem čoveku iz Ćezarijanovog izdanja Vitruvija, da se opravdano mogu smatrati identičnim."

Povezavši figuru sa Dionisom, zbog listova vinove loze, koji su joj upleteni u kosi, isti pisac zaključuje:

„Ovde jasno i očigledno imamo čudno preživljavanje grčkog kosmičkog božanstva, koje je prekopirao i unakazio sirovi srednjovekovni crtač, ali verno očuvano i potpuno prepoznatljivo."

Slične figure mogu se naći u Agripinom spisu *De occulta philosophia* (*O okultnoj filozofiji*). Ključ dat za njihovo tumačenje je, međutim, kao i kod Ćezarijanovih dijagrama, krajnje neadekvatan. Agripa izjavljuje da čovek, kao tip nižeg sveta, u sebi sadrži sve brojeve, mere, težine, kretanja i elemente. Tajna doktrina slobodnog zidarstva je, poput one dionizijskih arhitekata, pre svega zainteresovana za pokušaj da se filozofski izmere ili procene delovi i proporcije mikrokosmosa, tako da, pomoću znanja odatle izvučenog, može biti realizovana vrhovna ambicija njihove veštine – stvaranje savršenog čoveka.

Građevine koje su podigli Dionizijski Graditelji su zaista bile „propovedi u kamenu". Čak su i neinicirani, mada nesposobni da potpuno shvate kosmičke principe otelotvorene u tim remek-delima ljudske ingenioznosti i marljivosti, bez izuzetka bili preplavljeni osećanjem za veličanstvenost i simetriju koji je za rezultat imao savršenu koordinaciju stubova, svodova, lukova i kupola. Ti nadahnuti graditelji verovali su da je sitnim varijacijama u veličini, materijalu, tipu, rasporedu, ukrašavanju i boji moguće izazvati u prirodi posmatrača neke posebne mentalne ili emocionalne reakcije. Vitruvije, na primer, opisuje raspored bronzanih vaza po sobi, urađen na takav način da proizvodi neke određene promene u tonu i kvalitetu ljudskog glasa. Na sličan način, svaka odaja kroz koju je u Misterijama kandidat prolazio, imala je svoju osobenu akustiku. Tako je u jednoj odaji glas sveštenika bio pojačavan sve dok njegove reči ne bi prouzrokovale da i sama soba počne da vibrira, dok je u drugoj glas bio prigušen i omekšan do te mere da je zvučao poput udaljenog zvečanja srebrnih zvona. Opet, u nekim od podzemnih prolaza kandidat je očigledno bio lišen moći govora, jer, iako je vikao iz petnih žila, nije mogao da čuje čak ni šapat. Nakon nekoliko koraka, međutim, ustanovio bi da i njegov najlakši uzdah odjekuje stotinama puta.

Najviša ambicija Dionizijskih Arhitekata bila je izgradnja građevina koje bi stvorile posebne utiske usklađene sa svrhom za koju je sama struktura projektovana. Oni su, kao i pitagorejci, verovali da je kombinacijama pravih i krivih linija moguće pobuditi svako željeno mentalno stanje ili emociju. Stoga su do kraja naporno radili na stvaranju građevine koja je u savršenoj harmoniji sa strukturom samog univerzuma. Možda su čak verovali da tako konstruisana građevina, zbog toga što se ni u kom pogledu ne slaže sa bilo kojom postojećom realnošću, ne bi bila podložna raspadanju, već bi trajala do kraja trajanja smrtnog vremena. Kao logičan zaključak, na osnovu njihovog filozofskog kretanja misli, takva građevina bi – *en rapport* sa Kosmosom – takođe postala i proročište. Neki rani radovi o magijskoj filozofiji nagoveštavaju da je Zavetni Kovčeg po karakteru bio proročište, jer je imao naročito pripremljene odaje u svom enterijeru. One su svojim oblikom i rasporedom bile tako usklađene sa vibracijama nevidljivog sveta da su hvatale i pojačavale glasove vekova upisanih i potpuno postojećih u građi astralne svetlosti.

Savremeni arhitekti, neobučeni za te drevne suptilnosti u profesiji kojom se bave, često stvaraju arhitektonske apsurdnosti, koje bi svoje tvorce navele da pocrvene od sramote, samo kad bi shvatiti njihov stvarni simbolički značaj. Tako su falički amblemi obilato rasuti među ukrasima na bankama, poslovnim zgradama i robnim kućama. Dešava se da i hrišćanske crkve nadvisuju bramanske ili muhamedanske kupole, ili su dizajnirane u stilu koji je pogodan za jevrejsku sinagogu ili grčki hram posvećen Plutonu. Savremeni dizajner može smatrati da je važnost tih neumesnoti trivijalna, ali za uvežbanog psihologa je svrha za koju je zgrada podignuta u velikoj meri osujećena prisutnošću takvih arhitektonskih neslaganja. Vitruvije ovako definiše načela podesnosti, kako su ih zamislili i primenjivali dionizijanci:

> „Podesnost je sledeće: savršenstvo stila koje se postiže kada je delo autoritativno konstruisano na odobrenim načelima. Ona proizlazi iz propisa (grč. θεματισμῷ), iz upotrebe, ili iz prirode. Iz propisa, u slučaju građevina otvorenih prema nebu, u čast Jupiterovoj Munji, Nebu, Suncu, ili Mesecu, jer to su bogovi čije tragove i manifestacije vidimo pred našim očima na nebu, kada je vedro i svetlo. Hramovi posvećeni Minervi, Marsu i Herkulesu biće dorski, jer

> muška snaga tih bogova čini da nežnost bude sasvim neprimerena njihovim kućama. U hramovima posvećenimVeneri, Flori, Prozerpini, Izvorskoj Vodi i Nimfama, biće pronađeno da poseban značaj ima korintski stil, jer su to delikatna božanstava, pa će njegovi tananiji obrisi, njegovo cveće, lišće i ornamentalne spirale biti prikladni da se tamo postave. Izgradnja hramova u jonskom stilu posvećenih Junoni, Dijani, Ocu Bahu i drugim bogovima te vrste, biće u skladu sa srednjom pozicijom koju oni zauzimaju, jer će takva građevina biti prikladna kombinacija dorske ozbiljnosti i korintske delikatnosti."

Opisujući društva jonskih majstora, Hoze da Kosta[7] izjavljuje da su dionizijski obredi bili utemeljeni na astronomiji, koju su inicijati toga reda povezivali sa graditeljskim umećem. U raznim dokumentima koja se bave poreklom arhitekture nalaze se nagoveštaji da su velike građevine, koje su podigli ti inicirani majstori, bile bazirane na geometrijskim uzorcima preuzetim iz sazvežđa. Dakle, hram je mogao biti planiran prema sazvežđu Pegaz, ili je model za zgradu suda moglo biti sazvežđe Vaga. Dionizijci su razvili osoben kod, pomoću kojeg su mogli međusobno da komuniciraju u mraku, a i simboli i terminologija njihove gilde uglavnom su bili izvedeni iz arhitektonskih elemenata.

Mada su zbog svojih filozofskih načela bili stigmatizovani kao pagani, vredno je napomenuti da su ti Dionizijski majstori bili gotovo univerzalno zaposleni u izgradnji ranohrišćanskih samostana i katedrala, čije kamenje i do dana današnjeg nosi specifične oznake i simbole koje su ti slavni graditelji urezali na njegovoj površini. Među ukrasnim rezbarijama na fasadama velikih crkava Starog Sveta često se nalaze prikazi kompasa, vinklova, lenjira, drvenih čekića i grupa građevinskih alatki, vešto ubačenih u zidne dekoracije, pa čak i postavljenih u ruke svetaca i proroka čije slike ili statue stoje u uzvišenim nišama. U drevnim portalima katedrale Notr Dam, koja je uništena

7 Hipolit Hoze da Kosta (*Hipólito José da Costa Pereira Furtado de Mendonça*, 1774–1823) – portugalski novinar, mason, svetski putnik i brazilski diplomata (Brazil je u to vreme bio portugalska kolonija). Godine 1820. objavio je u Londonu esej *Skica za istorijat dionizijskih majstora* (*Sketch for the History of the Dionysian Artificers*), u kojem je pokušao da dokaže da je savremeno slobodno zidarstvo izvedeno iz filozofskih i religijskih ideja antičke Grčke. (Nap. prev.)

tokom Francuske revolucije, krila se velika tajna, jer su među rezbarijama bili brojni rozenkrojcerski i masonski simboli, a prema zapisima sačuvanih od strane alhemičara koji su proučavali njihove bareljefe, tajni procesi transmutacije metala bili su prikazani u njihovim grotesknim, pa ipak najznačajnijim figurama.

Pod u obliku šahovske table, na kojem stoji savremena loža slobodnih zidara, stara je tabla za pisanje Dionizijskih Arhitekata i, mada savremena organizacija više nije ograničena na radničke gilde, ona još uvek čuva u svojim simbolima metafizičke doktrine drevnog društva čiji je ona verovatno izdanak. Istraživač porekla simbolizma slobodnog zidarstva, koji želi da uđe u trag razvoju reda kroz vekove, pronaći će praktičan predlog u sledećoj izjavi Čarlsa V. Heketorna:

> „Ali, s obzirom na to da je slobodno zidarstvo drvo čije se korenje proširilo kroz toliko mnogo zemlje, proizlazi da se tragovi toga moraju pronaći u njegovim plodovima, da su njegov jezik i obred zadržali mnogo od raznih sekti i institucija kroz koje je prošlo pre no što je stiglo do svog sadašnjeg stanja, pa se u slobodnom zidarstvu susrećemo sa indijskim, egipatskim, jevrejskim i hrišćanskim idejama, terminima i simbolima."
>
> (Videti *Tajna društva svih epoha i država*)

Rimska *Collegia*[8] vičnih arhitekata su očigledno bila podrazred većeg jonskog udruženja, pošto su njihova načela i organizacija gotovo identični onima kod starijih jonskih institucija. Takođe, sumnjalo se da su dionizijci duboko uticali na ranu islamsku kulturu, jer deo njihove simbolike pronašao je svoj put u Misterije derviša. U jednom trenutku su dionizijci sebe nazivali Solomonovi Sinovi, a jedan od njihovih najvažnijih simbola je Solomonov Pečat – dva ispreplетena trougla. Taj motiv se često može pronaći u vidljivim delovima muhamedanskih džamija. Veruje se da su Vitezovi Templari – koji su sumnjičeni za sve i svašta – bili u kontaktu sa tim Dionizijskim majstorima i da su mnoge od njihovih simbola i doktrina uneli u srednjovekovnu Evropu. Ali, ono što slobodno zidarstvo najviše od svega duguje dionizijskom kultu je veliko mnoštvo njegovih simbola i rituala koji se odnose na nauku arhitekture. Od tih drevnih i slavnih zanatlija takođe je primljeno i nasleđe nedovršenog Hrama Civilizacije

8 Lat. *collegium* – društvo, zajednica u službi (pl. *collegia* – društva) (Nap. prev.)

– ogromne, nevidljive građevine na kojoj su ti inicirani graditelji neprekidno radili od nastanka njihovog bratstva. To moćno zdanje, koje je rušeno i obnavljano s vremena na vreme, ali čiji temelji ostaju nepokolebljivi, prava je Večita Kuća, kojoj je hram na vrhu brda Morija samo nestalan simbol.

Dionizijski Arhitekti su, osim operativnog aspekta svoga reda, imali i spekulativni filozofski kod. Smatrali su da je ljudsko društvo gruba i neotesana kamena kocka, tek nedavno izrezana iz kamenoloma elementarne Prirode. Taj sirovi blok bio je pravi objekat na kojem su ti spretni majstori radili – polirali ga, činili ga četvrtastim i pomoću finih rezbarija pretvarali ga u čudo lepote. Dok su mistici meditacijom oslobodili svoje duše od okova materije, a filozofi pronašli svoju najžuđeniju radost u dubinama misli, ti majstorski radnici su ostvarili oslobođenje od Točka Života i Smrti tako što su naučili da zamahuju svojim čekićima u istom ritmu kojim se kreću vrtložne snage Kosmosa. Poštovali su Božanstvo prerušeno u Velikog Arhitektu i Majstora Zanatliju, koji večito izdubljuje grube kamene kocke iz područja prostora i postavlja ih u ravnotežu u univerzumima. Dionizijci su potvrdili da je konstruktivnost vrhovni izraz duše i, uskladivši se sa uvek vidljivim stvaralačkim prirodnim procesima koji se oko njih dešavaju, verovali su da se besmrtnost može postići ako se na takav način postane deo kreativnih posredovanja Prirode.

SOLOMON, PERSONIFIKACIJA UNIVERZALNE MUDROSTI

Ime Solomon može se podeliti na tri sloga, SOL-OM-ON, koji simbolizuju svetlost, slavu i istinu, zajedno i pojedinačno. Solomonov Hram je, dakle, pre svega „Kuća Večite Svetlosti", a njegov zemaljski simbol je kameni hram na vrhu brda Morija. Prema učenjima Misterija, postoje tri Solomonova Hrama – kao što postoje tri Velika Majstora, tri Svedoka i tri Tabernakla Transfiguracije. Prvi hram je Velika Kuća Svemira, u čijem središtu sedi sunce (SOL) na svom zlatnom prestolu. Dvanaest znakova zodijaka se kao Kolege-Zanatlije

okupljaju oko svog blistavog gospodara. Tri svetlosti – zvezdana, solarna i lunarna – obasjavaju taj Kosmički Hram. U pratnji svoje svite planeta, satelita i asteroida, taj Božanski Kralj (SOLomon), s čijom slavom se nijedan zemaljski vladar nikada neće izjednačiti, prolazi u otmenoj pompi niz avenije prostora. Dok *CHiram* predstavlja aktivnu fizičku svetlost sunca, SOLomon označava njegov nevidljivi, ali svemoćni, duhovni i intelektualni sjaj.

Drugi simbolični hram je ljudsko telo – Mala Kuća napravljena na sliku Velike Univerzalne Kuće. Apostol Pavle pita:

> „Ne znate li da ste hram Božji i da Duh Božji obitava u vama?"[9]

U hramu od kamena slobodno zidarstvo ne može biti drugo do špekulacija, ali u živom hramu tela slobodno zidarstvo je operativno. Treći simbolični hram je Kuća Duše, nevidljiva građevina čije razumevanje je vrhovni arkanum slobodnog zidarstva. Misterija te neopipljive zgrade skrivena je ispod alegorije *Soma Psihikon*[10], ili Svadbenog Ruha[11] koje je opisao sv. Pavle, Odežde Časti i Dike Velikog Sveštenika Izraela, Žutog Ogrtača budističkih kaluđera i Plave i Zlatne Odore, na koju Albert Pajk upućuje u svom *Simbolizmu*. Dušu, izgrađenu od nevidljive vatrene supstance, plameni zlatni metal, Majstor Radnik, Hiram Abif, baca u kalup od gline (fizičko telo) i ona se naziva Rastopljeno More. Hram ljudske duše izgradila su tri Majstora Zidara koji personifikuju Mudrost, Ljubav i Službu, a kad je izgrađen u skladu sa Zakonom Života, duh Božji prebiva na tom Svetom Mestu. Hram Duše je prava Večna Kuća, a onaj ko može da je *podigne* ili *oblikuje* je *zaista* Majstor Zidar! Najbolje informisani masonski pisci shvatili su da je Solomonov Hram predstavljanje Univerzalnog Hrama u minijaturi. Što se toga tiče, A. E. Vejt, u *Novoj enciklopediji slobodnog zidarst*va, piše:

> „Makrokosmički je po karakteru, tako da je Hram simbol svemira, vrsta njegove manifestacije."

Solomon, Duh Univerzalne Prosvetljenosti – mentalne, duhovne, moralne i fizičke – personifikovan je kraljem zemaljskog naroda. Mada je veliki vladar tog imena možda sagradio hram, onaj ko priču uzme u obzir isključivo iz njenog istorijskog ugla nikada neće očistiti *koještarije* koje prekrivaju tajne trezore. *Koještarije* su umetnuti materijal u obliku površnih simbola, alegorija i nivoa, koji nemaju legitimni udeo u izvornim Misterijama slobodnog zidarstva. S obzirom na gubitak pravog ezoterijskog ključa za masonske tajne, Albert Pajk kaže:

> „Niko sada ne putuje s visine Kabaona[12] na gumno Omana Jevuzite[13], niti je video svog Gospodara, odevenog u plavo i zlatno, niti su Šegrti i Kolege-Zanatlije još uvek plaćeni na svojim odgovarajućim Stubovima, niti je Majstorov alat Tabla za pisanje, niti on koristi u svom radu Kredu, Ugljen i Zemljanu posudu, niti Šegrt, kada postane Kolega-Zanatlija, prelazi sa vinkla do kompasa, jer značenja tih izraza kao simbola su odavno izgubljena."

Prema drevnim rabinima, Solomon je bio inicijat Misterijskih škola, a hram koji je izgradio bio je zapravo kuća inicijacije u kojoj se nalazilo mnoštvo paganskih filozofskih i faličkih amblema. Narovi, stubovi sa palmama na vrhu, Stubovi pred vratima, vavilonski heruvim i raspored odaja i draperija, sve to upućuje da je hram napravljen po modelu egipatskih i atlantiđanskih svetilišta. Isak Majer u *Kabali* daje sledeće zapažanje:

9 *Prva poslanica Korinćanima* 3:10, prevod Vuk Stefanović Karadžić. (Nap. prev.)

10 Soma Psihikon (grč. σῶμα – telo; ψυχικός – duševno, od ψυχή – duša) – Duševno Telo – termin koji sv. Pavle koristi u *Prvoj poslanici Korinćanima* 15:44: „Seje se telo duševno, ustaje telo duhovno. Postoji telo duševno i postoji telo duhovno." (Prevod Vuk Stefanović Karadžić) (Nap. prev.)

11 Alegorija o svadbenom ruhu je iz *Jevanđelja po Mateju* 22:11-14: „11 A ušavši car da vidi goste, ugleda onde čoveka neobučena u svadbeno ruho. 12 I reče mu: 'Prijatelju, kako si ušao amo bez svadbenog ruha?' A on ošuta. 13 Tada reče car slugama: 'Svežite mu ruke i noge, pa ga uzmite i bacite u tamu najcrnju; onde će biti plač i škrgut zuba.' 14 Jer su mnogi zvani, ali je malo izabranih." Svadbeno ruho je tu sinonim za stanje svesnosti, a upravo o njemu govori sv. Pavle u *Poslanici Filipljanima* 2:5, kada kaže: „Zato neka je u vama ista misao koja je i u Hristu Isusu." (Prevod V. S. Karadžić) (Nap. prev.)

12 Malo kraljevstvo u Africi u VII veku. (Nap. prev.)

13 Jevuziti pripadaju Hamovoj liniji i potomci su Hananovog sina Jevuseja (*Postanje* 10:15-16). (Nap. prev.)

„Pseudo-Klement Rimski piše: 'Bog je stvorio čoveka, muško i žensko. Muško je Hrist: žensko, Crkva.' Kabalisti su Sveti Duh nazivali majka, a Crkvu Izraela, Ćerka. Na zidovima svoga hrama Solomon je ugravirao slike muškog i ženskog načela, kako bi skicirao tu misteriju; takve su, rečeno je, bile figure heruvima. To, međutim, nije bilo u skladu sa rečima Tore. Oni su bili simboli Višeg, duhovnog, oblikovatelja ili činitelja, pozitivnog ili muškog, i Nižeg, pasivnog, negativnog ili ženskog, koje je prvi oblikovao ili načinio."

U severnu Afriku i Malu Aziju masonerija je došla sa izgubljenog kontinenta Atlantide, ne pod svojim sadašnjim imenom, nego pod opštom oznakom obožavanja Sunca i Vatre. Drevne Misterije nisu prestale da postoje kada je hrišćanstvo postalo najmoćnija svetska religija. Veliki Pan nije umro! Slobodno zidarstvo je dokaz njegovog opstanka. Pre-hrišćanske Misterije jednostavno su preuzele simboliku nove vere i kroz njene ambleme i alegorije nastavile da prenose iste istine koje su bile vlasništvo mudrih od početka sveta. Nema pravog objašnjenja, dakle, za hrišćanske simbole osim onoga koje se krije unutar paganske filozofije. Bez misterioznih *ključeva* koje su nosili hijerofanti egipatskih, indijskih i persijskih kultova, dveri Mudrosti ne mogu se otvoriti. Razmotrite, stoga, smernoga duha, uzvišenu alegoriju o Hramu i njegovim Graditeljima i shvatite da ispod njenog doslovnog tumačenja skrivena leži Kraljevska Tajna.

Prema talmudskim legendama, Solomon je razumeo misterije Kabale. Takođe, on je bio alhemičar i nekromant, sposoban da kontroliše demone i od njih i drugih stanovnika nevidljivih svetova osigurao je veliki deo svoje mudrosti. U svom prevodu *Clavicula Salomonis*, ili *Ključa kralja Solomona*, delu u kojem se verovatno iznose magijske tajne koje je Solomon prikupio i koristio u prizivanju duhova, a koje, prema Frenku K. Higinsu, sadrže mnogo dodatnih podataka o masonskim inicijacijskim ritualima, S. L. Mekgregor Maters prepoznaje verovatnoću da je kralj Solomon bio čarobnjak u punom smislu te reči. On tvrdi:

„Ne vidim nijednog razloga da se sumnja u tradiciju koja autorstvo 'Ključa' dodeljuje kralju Solomonu, jer, među ostalima, Josif, jevrejski istoričar, posebno spominje magijska dela koja se pripisuju tom monarhu; to su potvrdile mnoge istočnjačke tradicije, a njegova magijska veština se često pominje u Hiljadu i jednoj noći."

Po pitanju Solomonovih natprirodnih moći, Josif u svojoj osmoj knjizi *Jevrejskih starina* piše:

„Oštroumnost i mudrost kojima je Bog obdario Solomona bili su tako veliki da je on premašio drevne narode u tolikoj meri da nije bio ni na koji način inferioran u odnosu na Egipćane, za koje se kaže da su po razumevanju bili iznad svih ljudi; (...) Takođe, Bog ga je osposobio da nauči veštinu proterivanja demona, što je za njega bilo korisna i spasonosna nauka. Sastavio je, takođe, i inkantacije koje su ublažavale duševne poremećaje. Za sobom je ostavio način upotrebe egzorcizma, pomoću kojeg su proterivani demoni, tako da se nikada ne vrate, a taj metod lečenja je veoma moćan i do današnjeg dana."

Srednjovekovni alhemičari su bili uvereni da je kralj Solomon shvatio Hermesove tajne procese, pomoću kojih je bilo moguće umnožavati metale. Dr Bakstrom piše da je *Univerzalni Duh* (*CHiram*) pomogao kralju Solomonu da izgradi svoj Hram, jer je Solomon, koji je bio upućen u mudrost alhemije, znao kako da kontroliše tu bestelesnu esenciju i, stavljajući je u svoju službu, prouzrokovao je da ga nevidljivi svemir snabde ogromnim količinama zlata i srebra, za koje je većina ljudi verovala da su dobavljena u rudnicima, prirodnim metodima.

Tajne islamske vere sada čuvaju derviši – ljudi koji su, odrekavši se svetovnosti, izdržali test hiljadu i jednog dana iskušenja. Dželaludinu[14], velikom persijskom sufi pesniku i filozofu, pripisuje se osnivanje

14 Mevlana Dželaludin Muhamed Balkhi Rumi (farsi: مولانا جلال الدین محمد رومی, 1207–1273) – persijski islamski filozof, teolog, pravnik, pesnik i sufi mistik. Smatra se jednim od najvećih mističkih pesnika islama, koji je pisao na persijskom jeziku. Ime Rumi, po kojem je opšte poznat, je opisno i znači „Rumljanin", a dobio ga je zbog toga što je život proveo u Rumu (Rumski sultanat), današnja srednja Anadolija, kojim je nekada vladalo Istočno rimsko carstvo. Mevlana (farsi: مولانا) na farsiju znači „naš vodič", „naš učitelj", ili „naš gospodar". Rumijeva najpoznatija poema je *Masnevija* (farsi: مثنوی معنوی), koja se sastoji od šest knjiga i bavi se raznim temama, često u obliku parabola ili anegdota napisanih u slikovitom stihu. Među muslimanskim misticima je poznata kao *„Kuran na persijskom"*. Rumi je inspirisao stvaranje nezavisnog sufijskog bratstva *mevlevija* (farsi: مولویه), nazvanih prema počasnoj tituli *mevlana*, koju su učenici dodeljivali svom učitelju. Ovaj red je postao poznat u Evropi kao „vrteći derviši", prema važnoj ulozi ritualnog plesa u obaveznom sedmičnom obredu nazvanom *sama*. (Nap. prev.)

Reda Mevlevija, ili „vrtećih derviša", čiji pokreti egzoterično označavaju kretanje nebeskih tela, a ezoterički rezultiraju uspostavljanjem ritma koji stimuliše centre duhovne svesti unutar tela plesača.

> „Prema mističkom kanonu, uvek na zemlji postoji određeni broj svetih ljudi koji su prihvaćeni u blisko zajedništvo sa Božanstvom. Onaj koji zauzima najviši položaj među svojim savremenicima naziva se 'Osa' (Kūtb) ili 'Pol' svoga vremena. (...) Kūtbu su podređena dva sveta bića koja nose titulu 'Odani', a dodeljena su im mesta sa njegove desne i leve strane. Ispod njih su četvorica 'Posrednika' (Evtād), a na sledećem nižem nivou je pet 'Svetlosti' (Envār) i sedam 'Veoma Dobrih' (Akhjār). Sledeći rang ispunjava četrdeset 'Odsutnih' (Ridžal-i-ghaib), takođe zvanih i 'Mučenici' (Šuheda). Kada 'Osa' napusti ovo zemaljsko postojanje, nasleđuje ga 'Odani' koji je zauzimao mesto uz njegovu desnu ruku. (...) Jer, tim svetim ljudima, koji takođe nose i zajedničke titule 'Gospodari Duša' i 'Upravnici', poverena je duhovna dominacija nad čovečanstvom, koja daleko premašuje privremenu vlast zemaljskih vladara."
>
> (Videti L. M. Dž. Garnet[15], *Misticizam i magija u Turskoj*)

Osa je tajanstvena osoba koja se, nepoznata i neslućena, meša s ljudima i koja, prema tradiciji, ima svoje omiljeno mesto na krovu Kabe. Dž. P. Braun[16], u delu *Derviši* (*The Dervishes*) daje opis tih „Gospodara Duša".

❋ ❋ ❋

15 Lusi Meri Džejn Garnet (*Lucy Mary Jane Garnett*, 1849–1934) – britanska folkloristkinja i putnica. Pun naslov citiranog dela iz 1912. godine je *Misticizam i magija u Turskoj; izveštaj o religijskim doktrinama, monaškim organizacijama i ekstatičkim moćima derviških redova* (*Mysticism and magic in Turkey; an account of the religious doctrines, monastic organisation, and ecstatic powers of the dervish orders*). (Nap. prev.)

16 Džon Porter Braun (*John Porter Brown*, 1814–1872) – američki orijentalista i diplomata, prvi američki poslanik na turskoj porti u Kostantinopolju. Pun naslov pomenutog dela iz 1868. godine je *Derviši, ili orijentalni spiritualizam* (*Dervishes, or Oriental Spiritualism*). (Nap. prev.)

❋

NEPROCENJIVO NASLEĐE SLOBODNOG ZIDARSTVA

Sanctum sanctorum slobodnog zidarstva je ukrašena gnostičkim hiljaduvekovnim draguljima; njegovi rituali odzvanjaju božanski nadahnutim rečima proroka i mudraca. Stotina pobožnih donela je svoje darove mudrosti na njegov oltar; nebrojena umeća i nauke doprineli su njegovom simbolizmu. Slobodno zidarstvo je opšte-svetski univerzitet, koji o slobodoumnim umećima i naukama o duši podučava sve one koji žele da poslušaju njegove reči. Njegove stolice su mesta za učenje, a njegovi stubovi podupiru lûk univerzalnog obrazovanja. Na njegovim tablama upisane su večne istine svih epoha, pa je u onima koji su shvatili njegove svete dubine osvanuo uvid da unutar slobodnog zidarstva leži skrivena davno izgubljena arkana za kojom su tragali svih narodi još od postanka ljudskog razuma.

Filozofska snaga slobodnog zidarstva leži u njegovim simbolima – neprocenjivom nasleđu iz drevnih Misterijskih škola. U pismu Robertu Freku Guldu, Albert Pajk piše:

> „U mojoj intelektualnoj viziji počelo je da se uobličava nešto impozantnije i veličanstvenije, svečano tajanstveno i veliko. Činilo mi se poput Piramida u njihovoj osami, u kojima još neotkrivenih odaja možda leži skriveno za prosvetljenje budućih naraštaja, svetih knjiga Egipćana, za svet tako dugo izgubljenih; poput Sfinge, dopola zakopane u pustinji. Slobodno zidarstvo, u svom simbolizmu, koji, zajedno sa njegovim duhom bratstva, čini njegovu bit, drevnije je od bilo koje žive svetske religije. Ono poseduje simbole i doktrine za koje je Zaratustra računao da su stariji od njega; čini mi se da je uzvišen, ali bezvredan prizor – drevna Vera naših predaka pred svetom drži svoje simbole, nekada tako rečite, a sada neme, i uzaludno traži tumača. I konačno sam uvideo da pravu veličinu i veličanstenost slobodnog zidarstva čini njegovo vlasništvo nad tim i drugim simbolima i da je njegov simbolizam njegova duša."

Mada su hramovi u Karnaku i Tebi sada samo veličanstvena gomila polomljenog kamenja koje je pregazilo vreme, duh egipatske filozofije još uvek trijumfalno maršira kroz vekove. Iako su u kamenu

isklesana svetilišta drevnih bramina sada napuštena, a njihove rezbarije se izmrvile u prah, mudrost *Veda* i dalje traje. Mada proročanstva ćute, a Kuću Misterija sada čine samo redovi sablasnih stubova, duhovna lepota Helade i dalje blista nesmanjenim sjajem. Iako su Zaratustra, Hermes, Pitagora, Platon i Aristotel sada samo blede uspomene u svetu koji je nekada potresala transcendentnost njihovog intelektualnog genija, ipak u mističnom hramu slobodnog zidarstva ti bogo-ljudi ponovno žive u svojim rečima i simbolima, a kandidat, koji prolaze kroz inicijaciju, oseća da se nalazi licem u lice s tim prosvetljenim hijerofantima davno prošlih dana.

MISTIČNO HRIŠĆANSTVO

❋

Sv. Irinej o Hristovom životu ❋ Prvobitno Isusovo ime ❋ Kršten čovek ❋ Eseni ❋ Arturijanski ciklus ❋ Merlin Čarobnjak

❋

Istinita priča o životu Isusa iz Nazareta nikad nije otkrivena svetu, kako u prihvaćenim Jevanđeljima tako ni u Apokrifima, mada se nekoliko zalutalih nagoveštaja može pronaći u nekim od komentara koje su napisali ante-nikejski Oci. Podaci o njegovom identitetu i poslanju nalaze se među neprocenjivim misterijama koje se do danas čuvaju u tajnim trezorima ispod „Kuće Braće". O nekolicini vitezova templara, koji su bili inicirani u arkanu druza, nazarena, esena, johanita i drugih sekti koje i dalje nastanjuju udaljene i nepristupačne tvrđave Svete zemlje, ispričane su čudne priče. Znanje o ranoj istoriji hrišćanstva koje su templari posedovali bilo je nesumnjivo jedan od glavnih razloga za njihov progon i konačnog uništenje. Neslaganja u spisima ranih crkvenih otaca ne samo da su nepomirljiva, već nesumnjivo pokazuju da su, čak i tokom prvih pet vekova posle Hrista, ti učeni ljudi za osnovu svojih pisanja imali tek nešto više od folklora i glasine. Za onoga ko je lak vernik sve je moguće i nema problema. Osoba neopterećena emocijama, međutim, u potrazi za činjenicama suočava se sa mnoštvom problema koje stvaraju nesigurni činioci, od kojih su tipični sledeći:

Prema popularnoj koncepciji, Isus je bio razapet kada je imao trideset i tri godine, a u trećoj godini svoje službe, nakon što je kršten. Oko 180. godine, sv Irinej, lionski biskup, jedan od najeminentnijih ante-nikejskih teologa, napisao je spis *Protiv jeresi* (*Adversus Haereses*), napad na doktrine gnostika. U tom radu Irinej je, na

osnovu autoriteta samih apostola, izjavio da je Isus živeo do starosti. Citat:

> „Oni, međutim, kako bi ustanivili svoje pogrešno mišljenje o onome što je napisano, 'i da propovedam prikladnu godinu Gospodnju'[1], tvrde da je On propovedao samo godinu dana, a zatim postradao dvanaestog meseca. [Govoreći tako], oni zaboravljaju vlastiti nedostatak, uništavajući njegov celokupan rad i kradući Mu onu dob koja je i potrebnija i uglednija od bilo koje druge, tu poodmakliju dob, mislim, tokom koje je kao učitelj On premašio sve ostale. Jer kako bi On mogao imao svoje učenike, ako nije poučavao? I kako bi mogao poučavati, osim ako nije dosegao dob Učitelja? Jer kad je došao da se krsti, On još ne beše navršio svoju tridesetu godinu, već je tek trebalo da napuni trideset godina (jer Luka, koji je pomenuo Njegove godine, ovako kaže: 'I sam Isus imaše oko trideset godina kad poče'[2], kada je došao da primi krštenje) i (prema tim ljudima), On je propovedao samo jednu godinu, računajući od Njegovog krštenja. Kad je protekla Njegova trideseta godina, postradao je, a bio je, zapravo, još uvek mlad čovek, koji nipošto nije mogao doživeti starost. Sada, kada prva faza ranog života obuhvati trideset godina, svako će priznati da ona nastavlja da se proteže dalje do četrdesete godine, ali od četrdesete i pedesete godine čovek počinje da se kreće prema starosti, *koju je naš Gospod posedovao dok je još ispunjavao službu Učitelja*, kao što Jevanđelje i sve starešine svedoče; oni koji su u Aziji upoznali Jovana, učenika Gospodnjeg, (potvrđuju) da im je Jovan preneo te informacije. I on je ostao među njima do vremena Trajana. Neki od njih, štaviše, nisu videli samo Jovana, već i druge apostole, i od njih su čuli potpuno iste izveštaje, te svedoče o (valjanosti) izjave. Kome bismo onda radije trebali verovati? Da li takvim ljudima, ili Ptolomeju, koji nikada nije video apostole i koji nikada, ni u svojim snovima, nije pronašao ni najmanji trag apostola?"

Komentirišući prethodni odlomak, Godfri Higins napominje da je on srećom promakao rukama uništitelja koji su pokušali da naraciju

1 *Jevanđelje po Luki* 4:19, prevod Vuk Stefanović Karadžić; pojavljuje se i u *Starom zavetu*, *Knjiga proroka Isaije* 61:2: „Da oglasim godinu milosti Gospodnje i dan osvete Boga našega, da utešim sve žalosne", prevod Đuro Daničić. (Nap. prev.)

2 *Jevanđelje po Luki* 3:27, prevod Vuk Stefanović Karadžić. (Nap. prev.)

Jevanđelja učine konzistentnom tako što će izbrisati sve takve izjave. On takođe navodi da je doktrina raspeća bila *vexata questio*[3] među hrišćanima čak i tokom drugog veka. On kaže:

> „U Irinejev dokaz se ne može dirati. Po svakom načelu ispravne kritike, kao i doktrine verovatnoće, on je nepobitan."

Dalje bi trebalo napomenuti da je Irinej tu tvrdnju načinio naizgled u suprotnosti sa drugom, aktuelnom u njegovo vreme, o tome da je Isusova služba trajala samo godinu dana. Od svih ranih Otaca, jedino je Irinej, koji je pisao u rasponu od osamdeset godina nakon smrti Jovana Jevanđeliste, trebalo da ima prilično tačne informacije. Ako su sami učenici ispričali da je Isus živio do duboke starosti u telu, zašto je misteriozni broj 33 samovoljno odabran da simbolizuje trajanje Njegovog života? Da li su događaji iz Isusovog života namerno izmenjeni kako bi se njegova dela prikladnije uklopila u model koji su ustanovili brojni Bogovi Spasitelji koji su mu prethodili? Da su te analogije bile priznate i korišćene kao snaga u preobraćanju Grka i Rimljana vidljivo je iz pregleda spisa Justina Mučenika, još jednog autoriteta iz drugog veka. Justin se u svojoj *Apologiji* ovako obraća paganima:

> „A takođe, kad kažemo da je Reč, koja je prvo rođenje Boga, bila stvorena bez seksualnog sjedinjenja, i da je On, Isus Hrist, naš učitelj, bio razapet i umro, i vaskrsao, i uzdigao se na nebo, mi ne predlažemo bilo šta drugačije od onoga što i vi verujete o onima koje poštujete kao sinove Jupitera. (...) I, ako smo ustvrditi da je Božja Reč rođena od Boga na poseban način, drugačije od uobičajene generacije, neka to, kako je gore rečeno, ne bude nešto izvanredno za vas, koji kažete da je Merkur anđeoska reč Božja. Ali, ako iko zameri što je On bio razapet, i u tome je On jednak sa onim navodnim sinovima vašeg Jupitera, koji su postradali, kao što smo sada nabrojali."

Iz ovoga je vidljivo da su prvi misionari hrišćanske crkve bili daleko više voljni da priznaju sličnosti između njihove vere i paganskih vera, nego što su to bili njihovi naslednici u kasnijim vekovima.

3 Lat. sporno pitanje (Nap. prev.)

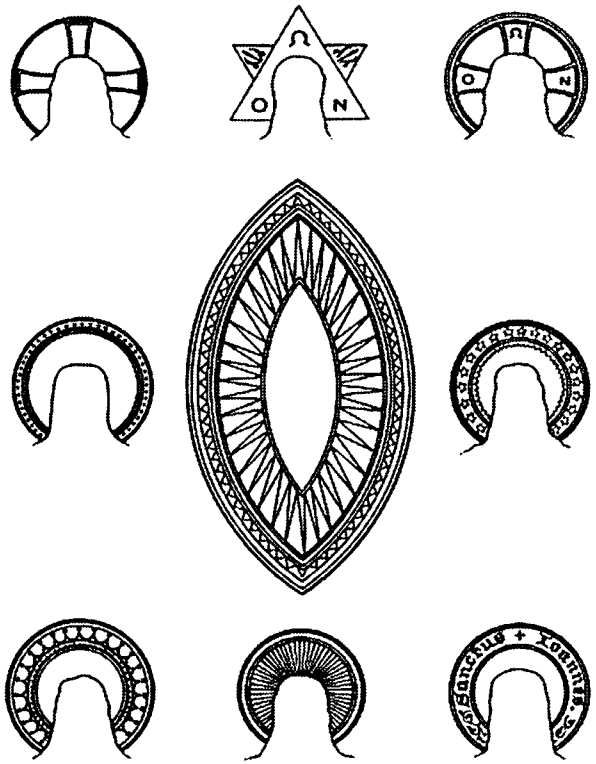

NIMB I AUREOLA U SIMBOLIZMU

Iz Audsley, Handbook of Christian Symbolism[4]

Zlani krugovi oko glava paganskih bogova i hrišćanskih svetaca ukazuju kako na to da se oni kupaju u sunčevoj slavi tako i na činjenicu da duhovno sunce unutar njihovih sopstvenih priroda zrači svojim *blistavim zracima* i okružuje ih nebeskim sjajem. Kad god je nimb sastavljen od pravih blistavih linija, solarnog je značenja; kad god su za zrake upotrebljene krive linije, on učestvuje u lunarnoj prirodi; kad god su te linije sjedinjene, on simbolizuje skladno mešanje oba načela. Kružni nimb je solaran i muški, dok je nimb romboidnog oblika, ili oblika *vesica piscis*, lunarni i ženski. Ista simbolika sačuvana je u kružnim i romboidnim oblicima prozora u katedralama. Čitava je nauka sadržana u obliku, boji i ukrasima aureola svetaca i mučenika. Običan zlatan prsten najčešće okružuje glavu kanonizovanog sveca, a Bog Otac i Bog Sin imaju mnogo okićenije oreole, obično ukrašene krstom sv. Đorđa, cvetnim krstom, ili krstom prekrivenim ljiljanima, sa samo tri vidljiva kraka.

4 Autorstvo nad delom *Priručnik o hrišćanskom simbolizmu* (*Handbook of Christian Symbolism*), iz 1865. godine, potpisuju braća Oudsli, Džordž Ešdaun Oudsli (*George Ashdown Audsley*, 1838–1925), arhitekta, umetnik, ilustrator, pisac, dekorater i kreator orgulja, i Viljem Džejms Oudsli (*William James Audsley*, 1833–1907), takođe arhitekta. Zajedno su bili autori više lepo ilustrovanih knjiga. (Nap. prev.)

U nastojanju da se reše neki od problema koji su proizlazili iz svakog pokušaja da se tačno zabeleži Isusov život, predloženo je da su možda u Siriji u to vreme živela dva ili više verskih učitelja koji su nosili ime *Isus*, *Jehošua*, ili *Jošua*, i da je život tih ljudi možda uneo zabunu u jevanđeljske priče. U svom delu *Tajne sekte Sirije i Libana* (*Secret Sects of Syria and the Lebanon*), Bernard H. Springet[5], masonski pisac, citira iz rane knjige, čije ime nije smeo da otkrije zbog njene povezanosti sa ritualom sekte. Poslednji deo njegovog citata povezan je sa temom o kojoj je reč:

> „Ali Jahve poseja seme esena, u svetosti i ljubavi, za mnoge naraštaje. Tada dođe vođa anđela, po zapovesti BOGA, da uzdigne naslednika Glasa Jahveovog. I, nakon još četiri generacije, naslednik je rođen i nazvan Jošua, a bio je dete Josifa i Marije, pobožnih poklonika Jahvea, koji je stajao podalje od svih drugih ljudi osim esena. I taj Jošua, u Nazaretu, ponovno uspostavi Jehovu i obnovi mnoge od izgubljenih obreda i ceremonija. Kad mu je bilo trideset i šest godina života, kamenovan je do smrti u Jerusalimu (...)"

Tokom prošlog veka objavljeno je nekoliko knjiga da bi se dopunili oskudni opisi Isusa i njegove službe dati u Jevanđeljima. U nekim slučajevima te pripovesti tvrde da su utemeljene na nedavno otkrivenim ranim manuskriptima, a u drugim, na direktnom duhovnom otkrivenju. Neki od tih spisa su vrlo uverljivi, a drugi su neverovatni. Postoje uporne glasine da je Isus posetio Grčku i Indiju i tamo učio, kao i da je u Indiji otkriven novac kovan tokom prvog veka u Njegovu čast. Zna se da na Tibetu postoje ranohrišćanski zapisi, a monasi iz budističkog manastira na Cejlonu još uvek čuvaju zapis koji ukazuje da je Isus boravio među njima i upoznao se sa njihovom filozofijom.

Iako rano hrišćanstvo pruža sve dokaze o orijentalnom uticaju, to je tema o kojoj savremena crkva odbija da razgovara. Ako bi se ikada

5 Pun naslov pomenute Springetove (*Bernard H. Springett*) knjige iz 1922. godine je *Tajne sekte Sirije i Libana; razmatranje njihovog porekla, vere i relligijskih ceremonija i njihova veza i uticaj na savremeno slobodno zidarstvo* (*Secret sects of Syria and the Lebanon; a consideration of their origin, creeds and religious ceremonies, and their connection with and influence upon modern freemasonry*). (Nap. prev.)

nesumnjivo utvrdilo da je Isus bio inicijat paganskih grčkih ili azijskih Misterija, to bi za konzervativnije pripadnike hrišćanske vere verovatno bilo slično kataklizmi. Ako je Isus bio otelovljeni Bog, kao što su otkrili svečani crkveni sabori, zašto se o Njemu u *Novom zavetu* kaže „narečen od Boga Prvosveštenik po činu Melhisedekovu“[6]? Reči, „po činu“, predstavljaju Isusa kao pripadnika linije ili reda u kojem mora da ima i drugih sa jednakim, ili čak višim dostojanstvom. Ako su „Melhisedeci“ bili božanski ili sveštenički vladari svetskih naroda pre inauguracije sistema privremenih vladara, onda izjava koja se pripisuje sv. Pavlu ukazuje da je Isus bio ili jedan od tih „filozofski odabranih“, ili je pokušavao ponovo da uspostavi njihov sistem vladavine. Biće zapamćeno da je Melhisedek izveo istu ceremoniju pijenja vina i lomljenja hleba[7], koju je izveo i Isus na Poslednjoj večeri.

Džordž Faber[8] izjavljuje da je originalno Isusovo ime *Jescua Hammassiah*. Godfri Higins je otkrio dve reference, jednu u *Midrašjoholetu* (*Midrashjoholeth*), a drugu u *Abodazari* (*Abodazara*) (ranim jevrejskim komentarima Svetog pisma), u smislu da je prezime Josifove porodice bilo Panter (*Panther*), jer se u oba rada navodi da je čovek izlečen „u ime Isusa Ben Pantera“. Ime Panter uspostavlja direktnu vezu između Isusa i Baha – kojega su odgajili panteri, a ponekad je prikazivan ili kako jaše na jednoj od tih životinja, ili u kolima koja one vuku. Takođe, koža pantera bila je sveta u nekim od egipatskih inicijacijskih ceremonija. Monogram IHS, koji se sada tumači da znači *Iesus Hominum Salvator* (Isus Spasitelj Čovečanstva), još je jedna direktna veza između hrišćanskih i bahovskih obreda. IHS je izvedeno iz grčkog ΥΗΣ, koje je, kao što označava njegova numerička vrednosti (608), simbol sunca i čini sveto i skriveno Bahovo ime. (Videti *Keltske druide* Godfrija Higinsa.) Postavlja se pitanje, da

6 *Poslanica Jevrejima* 5:10, prevod Vuk Stefanović Karadžić. (Nap. prev.)

7 *Postanje* 14:18-20 (Nap. prev.)

8 Džordž Stenli Faber (*George Stanley Faber*, 1773–1854) – anglikanski teolog i plodan pisac. Verovao je da su svi svetski mitovi iskvarene verzije originalnih priča iz *Biblije* i zastupao teoriju dana-epoha, oblik kreacionizma koji je interpretacija priče o stvaranju date u *Postanju*, a po kojoj se šest dana stvaranja ne odnosi na obične dvadsetčetvoročasovne dane, već na mnogo duže periode, od više hiljada ili miliona godina. Tvrdnju koja je navedena u tekstu izneo je u svom delu *Poreklo paganske idolatrije* (*The Origin of Pagan Idolatry*) iz 1816. godine. (Nap prev.)

li je rano rimsko hrišćanstvo pomešano s obožavanjem Baha zbog brojnih paralela u dvema verama? Ako se to može potvrditi dokazima, mnogo dosadašnjih neshvatljivih zagonetki u *Novom zavetu* biće rešeno.

Uopšte nije neverovatno da je sam Isus prvobitno predstavio kosmičke aktivnosti kroz alegorije, koje su kasnije pobrkane sa Njegovim vlastitim životom. Ne može se osporiti da Χριστός, *Hrist*, predstavlja solarnu energiju koju su poštovali svi drevni narodi. Ako je Isus otkrio prirodu i svrhu te solarne energije pod imenom i ličnošću Hrista, dajući tako toj apstraktnoj sili atribute bogočoveka, On je samo sledio presedane koje su postavili svi prethodni Svetski Učitelji. Taj bogočovek, tako obdaren svim kvalitetama Božanstva, označava latentnu božanstvenost u svakom čoveku. Smrtni čovek postiže deifikaciju samo kroz izmirenje sa božanskim Sopstvom. Jedinstvo sa besmrtnim Sopstvom uspostavlja besmrtnost, a onaj ko pronađe svoje pravo Sopstvo je, dakle, „spašen“. Taj Hrist, ili božanski čovek u čoveku, čovekova je prava nada za spasenje – živi Posrednik između apstraktnog Božanstva i smrtnog čovečanstva. Kao što su Atis, Adonis, Bah i Orfej, po svoj verovatnoći, prvobitno bili prosvetljeni ljudi, koji su kasnije zamenjeni simboličkim ličnostima što su nastale kao personifikacija te božanske moći, tako je i Isus bio pobrkan sa Hristom, ili bogočovekom, o čijim čudesima je propovedao. Pošto je Hrist bio bogočovek zatvoren u svakom stvorenju, prva dužnost inicijata bila je da oslobodi, ili „vaskrsne“, to Večito Jedno u sebi. Onaj ko bi dosegao ponovno sedinjenje sa svojim *Hristom*, zbog toga je nazivan *Hrišćanin*, ili *Kršten* čovek.

Jedna od najdubljih doktrina paganskih filozofa tiče se Univerzalnog Boga-Spasitelja, koji kroz Svoju vlastitu prirodu podiže duše preporođenih ljudi na nebo. Taj koncept je nesumnjivo inspiracija za reči pripisane Isusu: „Ja sam put i istina i život; niko ne dolazi Ocu osim kroz mene.“[9] U nastojanju da se od Isusa i Njegovog Hrista načini jedna osoba, hrišćanski pisci su skrpili zajedno doktrine koje moraju biti razložene nazad u svoje prvobitne sastojke, ako se želi da se ponovo otkrije pravi smisao hrišćanstva. U jevanđeljskim pripovestima Hrist predstavlja savršenog čoveka, koji se, nakon što je prošao kroz različite faze „Svetske Misterije“, simbolizovane pomoću trideset i tri godine, uzdigao u nebesku sferu, gde se sjedinio sa

9 *Jevanđelje po Jovanu* 14:6, prevod Vuk Stefanović Karadžić (Nap. prev.)

svojim Večnim Ocem. Priča o Isusu, onakva kako je sada sačuvana – poput masonske priče o Hiramu Abifu – deo je tajnog inicijacijskog ritualizma, koji pripada ranohrišćanskim i paganskim Misterijama.

Tokom vekova koji su neposredno prethodili Hrišćanskoj Eri, tajne paganskih Misterija su postupno pale u ruke profanih. Pročavaocu uporedne religije vidljivo je da su te tajne, koje su prikupile male grupe vernih filozofa i mistika, bile preodenute u novo simboličko ruho i na taj način nekoliko vekova sačuvane pod imenom Mistično Hrišćanstvo. Uopšteno se pretpostavlja da su eseni bili čuvari tog znanja i Isusovi inicijatori i edukatori. Ako je tako, Isus je nesumnjivo bio iniciran u istom Melhisedekovom hramu u kojem je Pitagora učio šest vekova ranije.

Eseni – najistaknutija od ranih sirijskih sekti – bili su red pobožnih muškaraca i žena koji su živeli asketske živote, dane provodeći u jednostavnom radu, a večeri u molitvi. Josif, veliki jevrejski istoričar, govori o njima najlepšim rečima. On kaže:

> „Oni uče o besmrtnosti duše i smatraju da nagradama pravednosti treba ozbiljno težiti."

Na drugom jednom mestu dodaje:

> „Ipak je tok njihovog života bolji nego kod drugih ljudi, a svoje živote su potpuno posvetili poljoprivredi."

Pretpostavlja se da je ime *Eseni* izvedeno iz drevne sirijske reči koja znači „lekar"; verovalo se da su ti ljubazni ljudi smisao svoga postojanja videli u tome da leče bolesne u umu, duši i telu. Prema Eduardu Šireu, imali su dve glavne zajednice, ili centra, jedan u Egiptu, na obalama jezera Maoris, a drugi u Palestini, u Engadi, blizu Mrtvog mora. Neki stručnjaci trag esena prate unazad do škola Proroka Samuila, ali se većina slaže da je njihovo poreklo ili egipatsko ili orijentalno. Njihovi metodi molitve, meditacije i posta nisu se razlikovali od onih kod svetih ljudi sa Dalekog istoka. Članstvo u esenskom redu bilo je moguće samo nakon godinu dana iskušenja. Ta Misterijska škola, kao i mnoge druge, imala je tri stepena, a kroz sve njih uspešno je prošla samo nekolicina kandidata. Eseni su bili podeljeni u dve različite zajednice, od kojih se jedna sastojala od članova koji su živeli u celibatu, a druga od članova koji su stupali u brak.

Eseni nikada nisu postajali trgovci, ili se uključivali u trgovinski život gradova, već su se izdržavali od poljoprivrede i uzgoja ovaca za vunu, kao i zanatima poput grnčarstva i drvodeljstva. U Jevanđeljima i Apokrifima, Josif, Isusov otac, naziva se i stolar i lončar. U apokrifnom *Jevanđelju po Tomi*, kao i *Jevanđelju po Pseudo-Mateju*, opisuje se kako dete Isus pravi vrapce od gline koji, na pljesak njegovih dlanova, oživljavaju i odleću. Smatralo se da eseni pripadaju bolje obrazovanoj klasi Jevreja i postoje izveštaji o tome da su uzimani za tutore dece rimskih činovnika stacioniranih u Siriji. Činjenica da je među njima bilo tako mnogo zanatlija razlog je što se njihov red smatra praocem savremenog slobodnog zidarstva. Simboli esena uključuju više graditeljskih alatki, a oni su tajno učestvovali u podizanju duhovnog i filozofskog hrama namenjenog da služi kao prebivalište živog Boga.

Poput gnostika, eseni su emanacionisti. Jedan od njihovih glavnih ciljeva bila je reinterpretacija Mojsijevog Zakona u skladu sa određenim tajnim duhovnim ključevima, koje su čuvali još od vremena osnivanja svog reda. Iz toga bi sledilo da su eseni bili kabalisti i da su, poput nekoliko drugih sekti koje su u to vreme procvetale u Siriji, iščekivali dolazak *Mesije*, obećanog u ranim biblijskim spisima. Veruje se da su Josif i Marija, Isusovi roditelji, bili članovi esenskog reda. Josif je bio mnogo stariji od Marije. Prema *Protevangelijumu*[10], bio je udovac i imao odrasle sinove, a u *Jevanđelju po Pseudo-Mateju*, on se prema Mariji odnosi kao prema malom detetu koje je mlađe od njegovih sopstvenih unuka. U svom detinjstvu Marija je bila posvećena Gospodu, a apokrifni spisi sadrže brojne izveštaje o čudima koja su povezana sa njenim ranim detinjstvom. Kada je imala dvanaest godina, sveštenici su održali sabor o budućnosti tog deteta koje je posvećeno Gospodu, a jevrejski veliki sveštenik, koji je nosio oplećak, ušao je u Svetinju nad Svetinjama, gde mu se ukazao anđeo, govoreći: „Zaharija, izađi i pozovi udovce među ljudima i neka svaki uzme po jedan štap, a ona će biti žena onome kome Gospod bude dao znak." Idući u susret sveštenicima, koji behu ispred udovaca, Josif je prikupio štapove od svih ostalih ljudi i dao ih na čuvanje sveštenicima. A Josifov štap bio je upola kraći od ostalih, pa sveštenici, vraćajući štapove udovcima, ne obraćaju pažnju na Josifov, već ga

10 *Apokrifno Jevanđelje po Jakovu*, ili *Jakovljevo Protojevanđelje* (Nap. prev.)

ostaviše u Svetinji nad Svetinjama. Kada su svi ostali udovci primili nazad svoje štapove, sveštenici su čekali znak sa neba, ali on ne dođe. Josif, zbog svojih poodmaklih godina, nije tražio da mu vrate njegov štap, jer bilo mu je nezamislivo da bi mogao biti izabran. Ali, anđeo se pojavi visokom sveštenику i naredi mu da vrati kratki štap, koji je ležao neprimećen u Svetinji nad Svetinjama. Čim veliki sveštenik predade štap Josifu, bela golubica polete s njegovog kraja i slete na glavu starog stolara, te njemu dadoše dete.

Urednik *Svetih knjiga i rane književnosti Istoka* (*The Sacred Books and Early Literature of the East*)[11] skreće pažnju na osobit duh s kojim je Isusovo detinjstvo tretirano u većini apokrifnih knjiga *Novog zaveta*, posebno u jednom delu, koje je pripisivano nevernom Tomi, najstarijoj grčkoj verziji koja datira iz oko 200. godine:

> „Dete Hrist predstavljeno je gotovo kao derište, koje psuje i uništava one koji mu smetaju."

To apokrifno delo, sračunato da podstakne svoje čitaoce strahom i trepetom, bilo je popularno tokom srednjeg veka, jer je bilo u potpunom skladu sa okrutnim i progoniteljskim duhom srednjovekovnog hrišćanstva. Kao i mnoge druge rane svete knjige, Tomina knjiga bila je fabrikovana za dve tesno povezane svrhe: prvo, kako bi zasenila pagane u izvođenju čuda, i drugo, da sve nevernike podstakne „strahom od Gospoda". Apokrifni spisi te vrste nemaju mogućih osnova u činjenicama. Hrišćanska „čudesa", koja su u jednom trenutku predstavljala preimućstvo, postala su njegova najveća odgovornost. Natprirodne pojave, ubačene tokom lakoverne epohe da bi se impresionirali neuki, u ovom veku postižu samo otuđenje inteligentnih.

U *Grčkom Jevanđelju po Nikodimu* objavljeno je da su, kada je Isus doveden pred Pilata, zastave koje su nosili rimski stražari naklonile svoje vrhove odajući mu počast, uprkos svih napora koje su vojnici

11 Pun naslov ovog dela u četrnaest tomova iz 1917. godine je *Svete knjige i rana književnost Istoka, sa istorijskim pregledom i opisima* (*The sacred books and early literature of the East; with an historical survey and descriptions*), a pomenuti urednik je Čarls Frensis Horne (*Charles Francis Horne*, 1870–1942) – američki autor, profesor engleskog na njujorškom Gradskom koledžu (*City College of New York*), koji je napisao i uredio više od stotinu knjiga, većinom višetomnih istorijskih dela. (Nap. prev.)

uložili da ih u tome spreče. Takođe, u *Pilatovim pismima* se pojavljuje izjava da je Cezar, naljutivši se na Pilata što je pogubio pravednog čoveka, naredio da mu bude odrubljena glava. Dok je izgovarao molitve za oproštenje, Pilata je posetio anđeo Gospodnji, koji je ponovo uverio rimskog prokuratora, obećavši mu da će čitavo hrišćanstvo pamtiti njegovo ime, a kada Hrist dođe po drugi put, da sudi svom narodu, on (Pilat) bi trebalo da dođe ispred Njega, kao Njegov svedok.

Priče, poput gore navedenih, predstavljaju čvrste obloge koje su se tokom vekova spojile sa telom hrišćanstva. Narodni um bio je samoproklamovani čuvar i prenosilac tih legendi i gorko se suprotstavljao svim naporima da se vera oslobodi tih sumnjivih nanosa. Iako narodna tradicija često sadrži neke osnovne elemente istine, ti elementi obično su van svake mere iskrivljeni. Tako su detalji, mada priče uopšteno mogu biti utemeljene na istini, beznadežno pogrešni. O istini, kao i o lepoti, može se reći da je najlepša kada nije ulepšana. Kroz maglu fantastičnih izveštaja, koji zamućuju pravi temelj hrišćanske vere, nekolicini razboritih jedva je vidljiva velika i plemenita doktrina, koju je svetu saopštila velika i plemenita duša. Josif i Marija, dve pobožne i svetoumne duše, koje su posvećene služenju Bogu i sanjaju o dolasku Mesije da služi Izraelu, poslušali su naloge velikog sveštenika esena da pripreme telo za dolazak velike duše. Tako je rođeno bezgrešno začeće Isusa. Pod *bezgrešnim* se podrazumeva čisto, pre nego natprirodno.

Isusa su odgajili i obrazovali eseni i kasnije je iniciran u najdublju od njihovih Misterija. Poput svih velikih inicijata, morao je da putuje prema istoku, pa su godine Njegovog života o kojima se ne govori nesumnjivo provedene u upoznavanju sa tajnim učenjem, koje će On kasnije saopštiti svetu. Pošto je završio asketske vežbe svoga reda, dosegao je *Krštenje*. Pošto se na taj način ponovo sjedinio sa vlastitim duhovnim izvorom, krenuo je, u ime Onoga koji je bio razapet pre postojanja svetova, okupio oko Sebe učenike i apostole i uputio ih u tajno učenje koje beše izgubljeno – delom, u najmanju ruku – iz doktrina Izraela. Njegova sudbina je nepoznata, ali je, po svoj prilici, propatio progon, koji je sudbina onih koji nastoje da rekonstruišu etičke, filozofske ili religijske sisteme svoga vremena.

Obraćajući se mnoštvu, Isus je govorio u parabolama; Svojim učenicima je takođe govorio u parabolama, ali uzvišenijim i filozofske

prirode. Volter je izjavio da je hrišćanska crkva trebalo da kanonizuje Platona, jer je, kao prvi predlagač misterije *Hrista*, više nego bilo ko drugi doprineo njenim fundamentalnim doktrinama. Isus je Svojim učenicima pokazao da je niži svet pod kontrolom velikih duhovnih bića, koja su ga oblikovala po volji Večnog Oca. Um tog velikog anđela bio je i um sveta i svetovni um. Kako ljudi ne bi umrli od svetovnosti, Večni Otac je stvorio najstariju i najuzvišeniju od Svojih sila – Božanski Um. Taj Božanski Um ponudio je Sebe kao živu žrtvu i svet ga je slomio i pojeo. Nakon što je na tajnoj i svetoj večeri dao Svoj duh i Svoje telo dvanaestorici racionalnih stvorenja, taj Božanski Um postao je deo svakog živog bića. Čoveku je tako omogućeno da koristi tu moć kao most preko kojeg može da pređe i dostigne besmrtnost. Onaj ko je uzdigao dušu do tog Božanskog Uma i služio Mu, bio je pravedan, a, nakon što je ostvario pravednost, oslobodio je taj Božanski Um, koji se nakon toga u slavi ponovo vratio Svom vlastitom božanskom izvoru. Zbog toga što im je doneo to znanje, učenici rekoše jedan drugome: „Evo, On sam je oličenje tog Uma!"

Arturijanski ciklus i legenda o Svetom Gralu

Prema legendi, telo Hrista (Duhovnog Zakona) dato je na čuvanje dvojica ljudi, koje Jevanđelja samo ovlaš spominju. Bili su to Nikodem i Josif iz Arimateje[12], obojica pobožni ljudi koji su, mada nisu uvršteni među Hristove učenike ili apostole, među svim ljudima bili izabrani da čuvaju Njegove svete ostatke. Josif iz Arimateje bio je jedan od inicirane braće, a A. E. Vejt ga u svojoj *Novoj enciklopediji slobodnog zidarstva* (*A New Encyclopædia of Freemasonry*) naziva, „prvi biskup hrišćanstva". Upravo kao što je sv. Petar (?) osnovao svetovnu (ili vidljivu) moć Svete Stolice, tako je duhovno (ili nevidljivo) telo vere povereno „Tajnoj Crkvi Svetog Grala", kroz apostolsko nasleđe Josifa iz Arimateje, čijem očuvanju su dati trajni simboli Saveza – neiscrpni pehar i koplje koje krvari.

12 *Jevanđelje po Jovanu* 19:38-42 (Nap. prev.)

Verovatno slušajući uputstva sv. Filipa, Josif iz Arimateje je, noseći svete relikvije, nakon prolaska kroz brojne i različite teškoće, stigao do Britanije. Tu mu je dodeljena lokacija za izgradnju crkve i na taj način je osnovana Glastonberijska opatija (*Glastonbury Abbey*). Josif je posadio svoj štap u zemlju, a on je pustio koren i postao čudesan trnoviti grm koji cveta dva puta godišnje, a koji se danas naziva glastonberijski trn. Ništa se ne zna o kraju života Josifa iz Arimateje. Neki veruju da je, poput Enoha, prenesen, neki da je sahranjen u Glastonberijskoj opatiji. Učinjeni su ponovni pokušaji da se pronađe Sveti Gral, za koji mnogi veruju da je skriven u kripti ispod drevne opatije. Nedavno otkriven glastonberijski putir, za koji pobožni pretpostavljaju da je originalni Sangreal, kritički istraživači teško mogu prihvatiti za pravi. Osim njegovog inherentnog značaja kao relikvije, poput čuvenog antiohijskog putira, kada se uvidi da se o hrišćanskim Misterijama pre osamnaest vekova praktično znalo tek malo više od onoga što se može danas otkriti, on zapravo ništa ne dokazuje.

Poreklo mita o Gralu, kao i gotovo svaki drugi elemenat u velikoj drami, čudnovato je nedostižan. Dovoljna osnova za njega može se pronaći u folkloru britanskih ostrva, koji sadrži mnoge prikaze magičnih kotlova, kazana, pehara i pijaćih rogova. Najranije legende o Gralu opisuju pehar kao pravi rog izobilja. Njegov sadržaji bili su neiscrpni, a oni koji su mu služili nikada nisu bili gladni ili žedni. Jedan prikaz tvrdi da, koliko god očajno bolesna neka osoba bila, osam dana ne bi umrla ako bi pogledala pehar. Neki stručnjaci veruju da je Sveti Gral ovekovečenje svetog pehara korišćenog u obredima posvećenim Adonisu i Atisu. Pehar ili putir za pričešće upotrebljavan je u nekoliko drevnih Misterija, a bog Bah često je simbolizovan u obliku vaze, pehara, ili urne. U obožavanju Prirode neiscrpni Gral označava darežljivost žetve, kojom se održava ljudski život; poput Merkurovog krčaga bez dna, on je nepresušan izvor prirodnih bogatstava. Na osnovu dostupnih dokaza, simbolici Grala bilo bi zaista pogrešno pripisati isključivo hrišćansko poreklo.

U arturijanskom ciklusu pojavljuje se čudna i tajanstvena figura – Merlin, čarobnjak. U jednoj od legendi o njemu rečeno je da je, kad je Isus bio poslat da oslobodi svet od ropstva zlu, Suparnik odlučio da pošalje Antihrista da poništi njegova dela. Đavo je, tako, u obliku užasnog zmaja, natkrilio mladu ženu koja se sklonila u svetilištu da pobegne od zla koje je uništilo njenu porodicu. Kada je Merlin, njeno

dete, rođen, dobio je osobenosti svoje ljudske majke i demonskog oca. Merlin, međutim, nije služio silama tame, već je, preobrativši se u istinsku svetlost, zadržao samo dve od natprirodnih moći koje je nasledio od oca: proricanje i izvođenje čuda. Priča o Merlinovom paklenom ocu se zaista mora smatrati alegorijskom aluzijom na činjenicu da je bio „filozofski sin" zmije ili zmaja, što je titula primenjivana za sve inicijate Misterija, koji na taj način priznaju Prirodu za svoju smrtnu majku, a mudrost, u obliku zmije ili zmaja, za svog besmrtnog Oca. Brkanje zmaja i zmije sa silama zla bilo je neizbežna posledica pogrešnog tumačenja prvih poglavlja Postanja.

Artur je, kao dete, poveren na čuvanje Merlinu, Čarobnjaku, i u svojoj mladosti je od njega primio uputstva o tajnoj doktrini, te verovatno bio iniciran u najdublje tajne prirodne magije. Uz Merlinovu pomoć, Artur je postao vodeći general Britanije, što je stepen dostojanstva pobrkan sa kraljevskim. Nakon što je Artur izvukao Branstokov[13] mač iz nakovnja i tako zasnovao svoje božansko pravo na vođstvo, Merlin mu je dodatno pomogao da od Gospe od jezera osigura sveti mač Ekskalibur. Pošto je ustanovio Okrugli Sto i ispunio svoju dužnost, Merlin je nestao, prema jednom izveštaju, iščezavši u vazduhu, gde još uvek postoji kao senka koja po volji komunicira sa smrtnicima, a prema drugom, samovoljno se povukavši u veliku podzemnu kamenu odaju, koju je zapečatio iznutra.

Prilično je sigurno da su mnoge legende o Karlu Velikom kasnije povezane sa Arturom, koji je najpoznatiji po uspostavljanju Reda Okruglog stola u Vinčesteru. Nema pouzdanih informacija koje se odnose na ceremonije i inicijacijske rituale „Okruglog Stola". Prema

13 U nordijskoj legendi (*Volsunga sagi*), Branstok (*Branstock*) je veliko hrastovo drvo koje raste u dvorani Volsunga, Odinovih potomaka. Odin, starešina bogova, zabio je magični mač Gram (ili Balmung) u to drvo, rekavši da on može pripasti samo ratniku koji uspe da ga izvuče iz drveta, a onaj kojem to pođe za rukom sebi će osigurati pobedu u borbama. Mnogi, uključujući devetoricu Volsunga, pokušali su, ali nisu uspeli da izvuku mač, a to je na kraju pošlo za rukom jednom od Volsunga, najvećem nordijskom heroju, Sigmundu. Došlo je do zavisti i sukoba. Konačno se Sigmund borio i sa Odinom, prerušenim u starca, a Odin je slomio mač. Sigmund ga je ostavio svom sinu Sigurdu, koji ga je nanovo iskovao da ubije kovača Fafnira, sina kralja patuljaka, Hrajdmara, najmoćnijeg čarobnjaka u Midgardu. (Nap. prev.)

jednoj priči, Sto je bio obdaren moćima širenja i skupljanja, tako da je za njega moglo sesti petnaest ili petnaest stotina, zavisno od potrebe. Najčešći izveštaji govore o stalnom broju od dvanaest ili dvadeset i četiri viteza koji su se u isto vreme mogli smestiti oko Okruglog Stola. Dvanaest je označavalo znakove zodijaka, kao i Isusove apostole. Imena vitezova, kao i njihovi grbovi, krasili su njihove stolice. Kada je prikazano njih dvadeset četiri kako sede za Stolom, svaki od dvanaest znakova zodijaka podeljen je na dva dela – na svetlu i tamnu polovinu – da se označe noćne i dnevne faze svakog znaka. Kao što se svaki znak zodijaka svakog dana uzdiže dva sata, tako su i dvadeset četira viteza predstavljali sate, dvadeset i četiri starešine pred prestolom u *Otkrivenju* i dvadeset četiri persijska božanstva koja predstavljaju duhove delova dana. U središtu Stola bila je simbolična ruža Stradanja našeg Gospoda, Isusa Hrista, simbol vaskrsenja kojim je On „ustao"[14] iz mrtvih. Postojalo je tu i tajanstveno prazno sedište, zvano *Opasno Sedište*, na koje niko nije smeo da sedne, ukoliko nije uspeo u svojoj potrazi za Svetim Gralom.

U Arturovoj ličnosti može se pronaći novi oblik stalno ponavljanog kosmičkog mita. Britanski princ je sunce, njegovi vitezovi su zodijak, a njegov blistavi mač bi mogao predstavljati sunčeve zrake, pomoću kojih se bori i uništava zmajeve mraka, ili može biti zemljina osa. Arturov Okrugli Sto je svemir; *Opasno Sedište* je presto savršenog čoveka. U svom zemaljskom smislu, Artur je bio Veliki Majstor tajnog hrišćansko-masonskog bratstva filozofskih mistika, koji su sebe nazivali Vitezovi. Artur je dobio uzvišen položaj Velikog Majstora tih Vitezova, jer je verno ostvario izvlačenje mača (duha) iz nakovnja od baznog metala (svoje niže prirode). Kao što to uvek biva, istorijski Artur je ubrzo pomešan sa alegorijama i mitovima njegovog reda, sve dok nisu postali nerazdvojni. Nakon Arturove smrti na polju Kamblan, njegove Misterije su prestale, a on je ezoterijski odnesen na crnom brodu, kao što je to tako lepo opisao Tenison u svojoj *Morte d'Arthur*[15]. Veliki mač Ekskalibur je takođe bačen nazad u vode

14 Reč „ustao" Menli Hol je ovde stavio pod navodne znake jer se radi o igri reči, pošto su reči „ruža" i „ustao" u engleskom jeziku sinonimi – „*rose*". (Nap. prev.)

15 Srednjefrancuska varijanta francuskog *la mort d'Arthur* – Arturova smrt. (Nap. prev.)

večnosti – što je sve živi prikaz spuštanja kosmičke noći na kraju Dana Univerzalne Manifestacije. Telo istorijskog Artura sahranjeno je verovatno u glastonberijskoj opatiji, u zgradi blisko identifikovanoj sa mističnim obredima kako Grala tako i arturijanskog ciklusa.

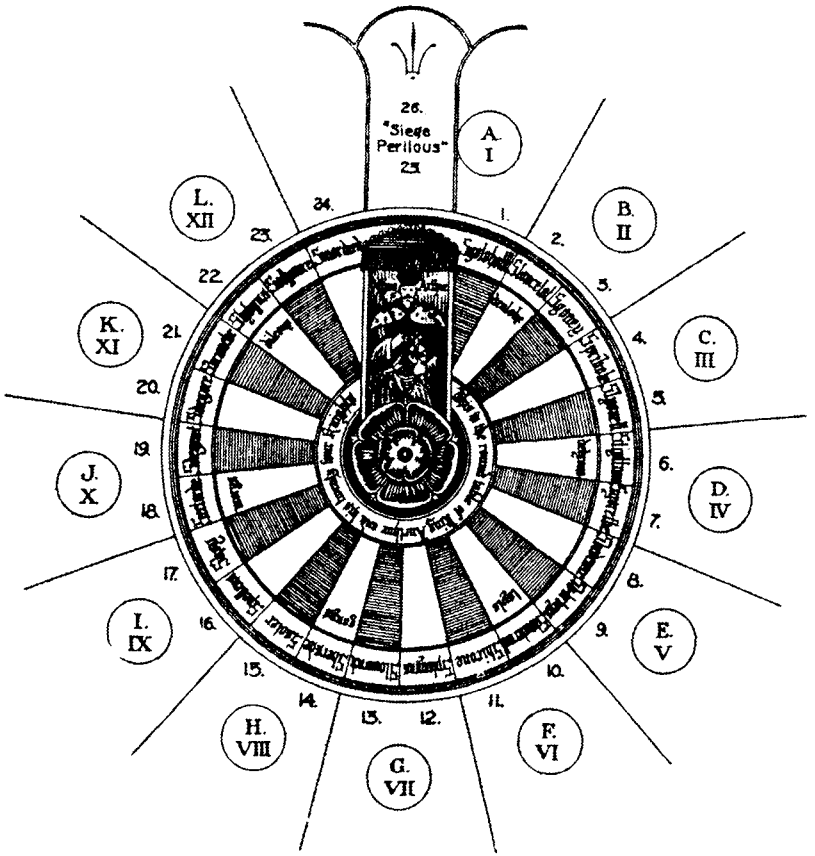

OKRUGLI STO KRALJA ARTURA

Iz *Jennings, The Rosicrucians, Their Rites and Mysteries*

Prema predanju, Artur je, kada je bio dečak od petnaest godina, krunisan za kralja Engleske, 516. godine. Ubrzo nakon što se popeo na presto osnovao je Red Vitezova Okruglog Stola u Vindzoru. Vitezovi su se, potom, susretali jednom godišnje u Karleonu, Vinčesteru, ili u Kamelotu, kako bi proslavili Duhove. Hrabri i samopouzdani iz svih delova Evrope težili su da budu primljeni u taj plemeniti red britanskog viteštva. Njegovi zahtevi bili su plemenitost, vrlina i junaštvo, a oni koji su u određenom stepenu posedovali te kvalitete bili su dobrodošli na dvor kralja Artura u Kamelotu. Skupivši oko sebe najhrabrije i najplemenitije evropske vitezove, kralj Artur odabrao je njih dvadeset i četiri, koji su odvažnošću i integritetom nadmašivali sve ostale, i od njih formirao svoj Krug Okruglog Stola. Prema legendi, svaki od tih vitezova bio je tako velik u dostojanstvu i moći da nijedan nije mogao zauzeti uzvišenije sedište od ostalih, pa je, kada su se okupljali za stolom da proslave godišnjicu svoga osnivanja, bilo neophodno da se koristi okrugli sto, kako bi svi mogli zauzeti stolice jednake važnosti.

Iako je verovatno da je Red Okruglog Stola imao svoje naročite rituale i simbole, znanje o njima nije preživelo vekove. Elijas Ešmol je u svoju knjigu o Redu Podvezice na dve stranice umetnuo sliku koja prikazuje obeležja svih viteških redova, a mesto izdvojeno za simbol Okruglog Stola ostavljeno je prazno. Glavni razlog za gubitak simbolizma Okruglog Stola bio je prerana smrt kralja Artura na polju Kamblana (542. godine), u četrdesetprvoj godini života. Mada je u čuvenoj bici uništio svog ogorčenog neprijatelja, Mordreda, to ga je koštalo ne samo njegovog života, već i života gotovo svih vitezova Okruglog Stola, koji su umrli braneći svog zapovednika.

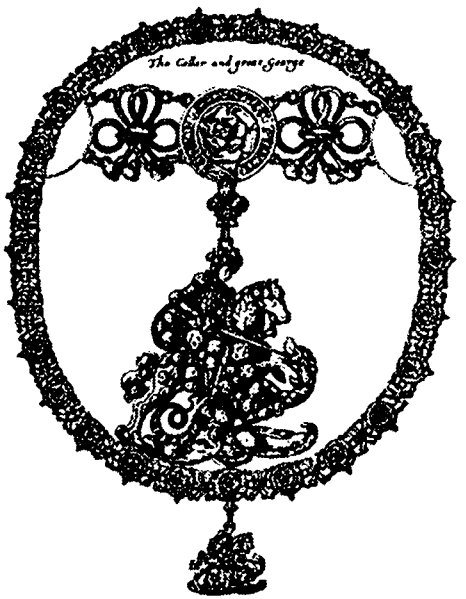

VELIKI DŽORDŽ I OGRLICA REDA PODVEZICE

Iz *Ashmole, Order of the Garter*

Red podvezice je verovatno formirao Edvard III, imitirajući vitezove Okruglog Stola kralja Artura, institucije koja je beznadežno rasut nakon bitke kod Kamblana. Popularna priča o tome da je podvezica grofice od Salisberija bila prvobitna inspiracija za osnivanje reda je neodrživa. Moto Reda podvezice je *„Honi soit qui mal y pense"* (Stid neka je onoga ko

o tome zlo misli)[16]. Na sv. Đorđa se gleda kao na zaštitnika reda, jer on simboliše prirodu čoveka koja nadvladava Zmaja svoje niže prirode. Pošto se pretpostavlja da je sv. Đorđe živeo u trećem veku, on je verovatno bio mitološka ličnost pozajmljena iz paganske mitologije.

Srednjovekovni rozenkrojceri su nesumnjivo posedovali pravu tajnu arturijanskog ciklusa i legende o Gralu i veliki deo njihovog simbolizma bio je uključen u taj red. Mada je legenda o Gralu najočigledniji od svih ključeva Hristove misterije, posvećeno joj je najmanje razmatranja.

16 Videti napomenu 7 na strani 612. (Nap. prev.)

KRST I RASPEĆE U PAGANSKOM I HRIŠĆANSKOM MISTICIZMU

❋

Legenda Aurea ❋ Izgubljene aleksandrijske biblioteke ❋ Krst u paganskom simbolizmu ❋ Raspeće, kosmička alegorija ❋ Raspeće Kecalkoatla ❋ Ekseri Stradanja

❋

Jedna od najzanimljivijih legendi povezanih sa krstom je ona sačuvana u delu *Aurea Legenda*, Jakova Voraginskog[1]. Priča je o tome da je Adam, osetivši da se bliži kraj njegovog života, zamolio svog sina Sita da obavi hodočašće u Edenski vrt i od anđela koji stražari na ulazu osigura *Ulje Milosrđa*, koje je Bog obećao čovečanstvu. Sit nije znao put, ali mu otac reče da je u smeru istoka i će biti lako slediti stazu, jer kad su Adam i Eva bili proterani iz Vrta Gospodnjeg, na stazi, kuda su njihova stopala koračala, nikada nije narasla trava.

Sit je, sledeći uputstva svoga oca, pronašao Edenski vrt bez poteškoća. Anđeo koji je čuvao kapiju dozvolio mu je ulazak i Sit nasred vrta ugleda veliko drvo, čije grane su dosezale do neba. Drvo je bilo u obliku krsta i stajalo na rubu litice koja je vodila nadole, u dubine pakla. Među korenjem stabla video je telo svog brata Kajina, koji je tu bio zatočen upletenim granama. Anđeo je odbio da Situ dâ *Ulje Milosrđa*, već mu je umesto toga podario tri semenke Drveta Života (neki kažu Drveta Poznanja). Sit se s njima vratio svome ocu, koji je bio toliko presrećan da više nije želeo sa nastavi da živi. Tri dana

1 Jakov Voraginski (lat. *Jacobus de Varagine*, ili *Voragine*; it. *Giacomo da Varazze*, ili *Jacopo da Varazze*; c. 1230–1298) – italijanski hroničar i đenovljanski arhibiskup, autor, ili bolje rečeno, kompilator hagiografije *Zlatna legenda* (lat. *Legenda aurea*, ili *Legenda sanctorum*), jednog od najpopularnijih religijskih dela u srednjem veku. (Nap. prev.)

kasnije je umro, a tri semenke su pokopane s njim, u njegovim ustima, onako kako je anđeo naredio. Semenke su postale mladica sa tri debla u jednom, koja je u sebe upijala Adamovu krv, tako da je Adamov život bio u drvetu. Noje je iskopao to stablo iz korena i uzeo ga sa sobom na Arku. Kada su se vode povukle, on je sahranio Adamovu lobanju ispod brda Kalvarija, a drvo zasadio na vrhu brda Liban.

Kada se našao usred tog drveta (gorućeg grma), Mojsije je imao vizije i od njega odsekao čarobni štap pomoću kojeg je mogao da učini da voda poteče iz kamena. Ali, pošto je propustio da pozove Gospoda kada je drugi put udario u stenu, nije mu dozvoljeno da ponese sveti štap u Obećanu Zemlju, tako da ga je zasadio u brdima Moava. Nakon mnogo traganja, kralj David je pronašao stablo, a njegov sin Solomon pokušao je da ga upotrebi za stub u hramu, ali njegovi stolari nisu mogli da ga iseku tako da odgovara; uvek je bilo ili predugačko ili prekratko. Na kraju, zgroženi, oni ga odbaciše i upotrebljeno je za most koji spaja Jerusalim sa okolnim brdima. Kada je kraljica od Sabe došla kralju Solomonu u posetu, od nje se očekivalo da pređe preko mosta. Ona je, međutim, kad je videla drvo, odbila da na njega spusti svoje stopalo, već je, umesto toga, nakon što se klečeći pomolila, skinula sandale i pregazila potok. To je toliko impresioniralo kralja Solomona da je naložio da se klada obloži zlatnim pločicama i postavi iznad vrata njegovog Hrama. Tamo je ostala sve dok njegov pohlepni unuk nije ukrao zlato i, kako zločin ne bi bio otkriven, zakopao drvo.

Iz zemlje u kojoj je deblo zakopano odmah je izbio izvor vode, koji je postao poznat kao *Vitezda*. Tu su dolazili bolesni iz cele Sirije da se leče.[2] Anđeo banje postao je čuvar drveta i ono je ostalo neuznemiravano dugi niz godina. Na kraju je deblo isplutalo na površinu i opet je upotrebljeno kao most, ovaj put između Kalvarije i Jerusalima, i preko njega je Isus prešao da bude razapet. Na Kalvariji nije bilo drveća, tako da je stablo isečeno na dva dela, kako bi poslužilo kao krst na kojem je Sin Čovečji razapet. Krst je postavljen na istom mestu na kojem je bila pokopana Adamova lobanja. Kasnije, kada je krst pronašla carica Jelena[3], pokazalo se da su u tom jednom

2 *Jevanđelje po Jovanu* 5:1-4 (Nap. prev.)

3 Flavija Julija Helena (lat. *Flavia Iulia Helena*, c. 249– c. 329), poznatija samo kao carica Jelena, ili sv. Jelena; majka rimskog cara Konstantina I

drvetu sadržane četiri različite vrste (koje predstavljaju elemente), a krst je potom nastavio da leči sve bolesnike kojima je bilo dopušteno da ga dodirnu.

ISTORIJAT SVETOG KRSTA

Iz *Berjeau*[4]. *History of the Holy Cross*

(1) Adam upućuje Sita kako do stigne do Edenskog vrta.

(2) Sit stavljatri semenke sa Drveta Života pod jezik mrtvog Adama.

(3) Kraljica od Sabe, odbivši da stupi nogama na sveto drbo, gazi preko potoka.

(4) Postavljanje svetog drveta iznad vrata Solomonovog hrama.

(5) Hristovo raspeće na krstu napravljenom od greda načinjenih od svetog drveta.

(6) Razlikovanje pravog krsta od druga dva proverom njegove moći da mrtve vrati u život.

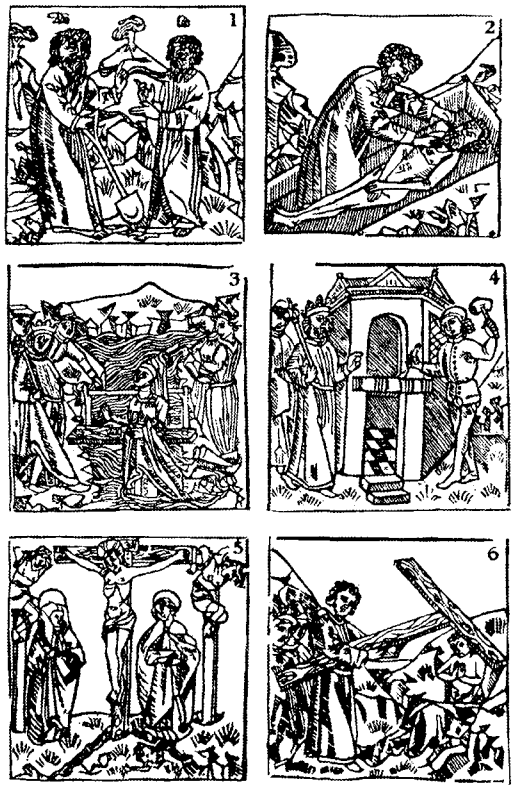

Preovlađujuća ideja da je poštovanje krsta ograničeno na hrišćanski svet pobija se već najpovršnijim istraživanjem njegovog mesta u religijskom simbolizmu. Rani hrišćani koristili su sva raspoloživa

Velikog. Po predanju, nastalom već u IV veku, Jelena je u Jerusalimu pronašla jednu od najvećih hrišćanskih relikvija, Časni krst, pa se zbog toga poštuje kao svetica i u rimokatoličkoj i u pravoslavnoj crkvi. (Nap. prev.)

4 Žan Filiber Berže (*Jean Philibert Berjeau*, 1809–1891) – francuski novinar, mason. Knjiga *Istorijat svetog krsta* je iz 1863. godine. (Nap. prev.)

sredstva da prikriju pagansko poreklo svojih simbola, doktrina i rituala. Oni su ili uništili svete knjige drugih naroda među kojima su se naselili, ili ih učinili nedostupnim proučavaocima uporedne filozofije, očigledno verujući da su na taj način mogli da suzbiju sve podatke o prehrišćanskom poreklu svoga učenja. U nekim slučajevima su spisi različitih antičkih autora kvareni, pasusi kompromitujuće prirode su odstranjivani, ili su ubacivani strani materijali. Verovatno lažan pasus kod Josifa u vezi Isusa je primer naveden da ilustruje tu sklonost.

Izgubljene aleksandrijske biblioteke

Pre početka hrišćanske ere, sedam stotina hiljada najvrednijih knjiga, pisanih na pergamentu, papirusu, velenu[5] i vosku, kao i ploče od kamena, terakote i drveta, skupljeno je iz svih delova antičkog sveta i smešteno u Aleksandriji, u zgradama posebno pripremljenim za tu svrhu. To veličanstveno skladište znanja bilo je uništeno serijom od tri požara. Delove koji su izbegli požar koji je zapalio Cezar kako bi uništio flotu u luci, uništili su hrišćani oko 389. godine, poslušavši naredbu Teodosija, koji je naložio uništenje Serapeuma, građevine posvećene Serapisu, u kojoj su knjige držane. Pretpostavlja se da je taj požar uništio biblioteku koju je Marko Antonije poklonio Kleopatri da delom nadoknadi onu, izgorelu u požaru 51. godine.

O tome je H. P. Blavacka u *Razotkrivenoj Izidi* napisala:

> „Oni [rabini iz Palestine i mudraci] kažu da nisu svi svici i manuskripti, za koje se u istoriji beleži da su ih spalili Cezar, hrišćanska rulja, 389. godine, i arapski general Amru, propali kako se obično veruje, a priča koju nam govore je sledeća: U vreme nadmetanja oko prestola, 51. godine p.n.e, između Kleopatre i njenog brata Ptolomeja Dionisa, Brukion, koji je sadržavao više od sedam stotina hiljada u drvo povezanih svitaka i vatrootpornih pergamenata, je popravljan, pa je veliki deo originalnih manuskripta, koji su smatrani najdragocenijim, a kojima nisu bili napravljeni duplikati, pohranjen u kući jednog od bibliotekara. (...) Proteklo je nekoliko sati između spaljivanja flote, koja je zapaljena po Cezarovom naređenju, i trenutka kada su se zapalile prve zgrade smeštene u blizini luke; a (...) bibliotekar, uz pomoć nekoliko stotina robova dodeljenih muzeju, uspeo je da spasi najdragocenije svitke."

Po svoj verovatnoći, knjige koje su spašene leže zakopane ili u Egiptu, ili u Indiji, a dok ne budu pronađene, savremeni svet mora ostati u neznanju o mnogim velikim filozofskim i mističnim istinama. Antički svet je jasnije razumeo te karike koje nedostaju – kontinuitet paganskih Misterija u hrišćanstvu.

5 Velen (st. fr. *vélin*, lat. *vitulus*) – pergament od teleće kože; fina i glatka, pergamentu slična hartija. (Nap. prev.)

Krst u paganskom simbolizmu

U svom članku o *Krstu i raspeću* u *Enciklopediji Britanika*, Tomas Mekol Felou (*Thomas Macall Fallow*) baca mnogo svetla na drevnost tog ideografa.

> „Upotreba krsta kao religijskog simbola u prehrišćanskim vremenima i među nehrišćanskim narodima verovatno se može smatrati gotovo univerzalnom i u veoma mnogo slučajeva bila je povezana sa nekim oblikom obožavanja prirode."

Ne samo da je sam krst objekat poznat u umetnosti svih naroda, već je njegovo poštovanje esencijalni deo verskog života većeg dela čovečanstva. To je zajednički simbol među Indijancima Severne, Srednje i Južne Amerike. Viljem V. Sejmur (*William Wood Seymour*) kaže:

> „Astečka boginja kiše nosila je krst u ruci, a Tolteci su tvrdili da ih je njihovo božanstvo Kecalkoatl poučilo o znaku i ritualu krsta, dakle njegovog štapa, ili skiptra moći, sličnog krosi[6], a njegov plašt bio je prekriven crvenim krstovima."
>
> [*Krst u tradiciji, istoriji i umetnosti* (*The Cross in Tradition, History and Art*)]

6 Krosa (fr. *crosse*; it. *croccia*) – biskupski štap, ili štaka (takođe, pastirski štap). (Nap. prev.)

Krst su takođe visoko cenili i Japanci i Kinezi. Za pitagorejce je najsvetiji od svih brojeva bio broj 10, čiji simbol je X, ili krst. Kako u japanskom tako i u kineskom jeziku oznaka broja 10 je krst. Budistički točak života sastoji se od dva preklopljena krsta, a njegovih osam vrhova je sačuvano u hrišćanstvu u naročito oblikovanom krstu vitezova templara, koji je u suštini budistički. Indija je sačuvala krst ne samo u svojim rezbarijama i na slikama, već i u arhitekturi; veliki broj tamošnjih hramova je – poput hrišćanskih crkava i katedrala – podignuto na temeljima u obliku krsta.

Na tibetanskim *mandalama*, nebo je prikazano u obliku krsta, s demonskim kraljem na svakoj od četiri kapije. Upečatljiv krst velike drevnosti otkriven je u pećinama na ostrvu Elefanta, u bombajskoj luci. Različite vrste krstova su omiljeni motiv u umetnosti Haldeje, Fenikije, Egipta i Asirije. Inicijati Eleusinskih Misterija u Grčkoj, dobijali su krst koji su, u vreme inicijacije, nosili oko vrata na lancu, ili vrpci. Za rozenkrojcere, alhemičare i iluminate, krst je bio simbol svetlosti, jer je svako od tri slova L V X izvedeno iz nekog dela krsta.

❁

Tau krst

Postoje tri različita oblika krsta. Prvi se naziva TAU (tačnije TAV). On veoma nalikuje savremenom slovu T i sastoji se od horizontalne prečage koja stoji na vertikalnom stubu, a dva kraka su mu jednake dužine. Hrast, posečen nekoliko stopa iznad zemlje, sa gornjim delom položenim, u ovom obliku, preko donjeg, bio je simbol druidskog boga *Hu*. Pretpostavlja se da je taj simbol nastao među Egipćanima, od raširenih rogova bika ili ovna (Taurus ili Arijes), sa vertikalnom linijom koju čini njegovo lice. Ponekad se označava kao *krst čekić*, jer ako se drži za vertikalnu bazu, ne razlikuje se od malja ili čekića. U jednoj od kabalističkih masonskih legendi, Hiram Abif je dobio čekić u obliku Tau krsta od svog pretka, Tubal-Kajina. Tau krst je sačuvan u savremenoj masoneriji u obliku simbolizma glavatog lenjira[7]. Kako se čini, to je najstariji oblik krsta koji postoji.

7 Na engleskom *T square*. (Nap. prev.)

TAU KRST

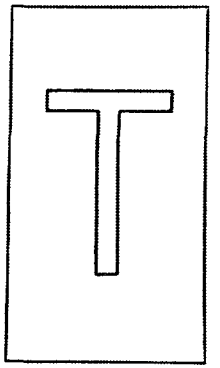

TAU krst bio je znak za koji je Gospod rekao ljudima iz Jerusalima da njime obeleže svoja čela, kako prenosi prorok Jezekilj.[8] Takođe je, kao simbol oslobođanja, bio stavljan na one koji su bili optuženi za zločine, ali su dobili oslobađajuće presude.

TAU krst bio je nacrtan na čelu svih koji su primljeni u Misterije Mitre. Kada bi kralj bio iniciran u Egipatske Misterije, TAU krst mu je postavljan na usne. Tetovirali su ga na svoja tela kandidati za neke od Misterija američkih Indijanaca. Kod kabalista, TAU krst je simbolizovao nebo, a pitagorejci su njime označavali *tetraktis*. Hermesov *kaducej* bio je izdanak TAU krsta (videti Alberta Pajka).

❁

Crux ansata[9]

Drugi tip krsta je onaj kod kojeg se iznad T, ili TAU krsta, nalazi krug, obično spljošten u obliku uspravljenog ovala. Drevni su ga nazivali *Crux ansata*, ili krst života. To je bio ključ drevnih Misterija i verovatno je na osnovu njega nastala savremenija priča o zlatnom ključu za nebo, u posedu sv. Petra. U egipatskim Misterijama kandidati su prolazili kroz sve oblike stvarnih i imaginarnih opasnosti, držeći iznad glave *Crux ansata*, pred kojim su sile tame zbunjene padale. Proučavalac treba da se seti reči *In hoc signo vinces*[10]. Kao što je uočio Ričard Pejn Najt, TAU oblik krsta se ne razlikuje od Venerinog pečata. On navodi:

> „Krst tog oblika se ponekad uočava na kovanicama, a nekoliko ih je pronađeno u Serapisovom hramu [Serapeumu], srušenom u

8 *Jezekilj* 9:4-6 (Nap. prev.)

9 Videti napomenu 5 na strani 129. (Nap. prev.)

10 Videti napomenu 1 na strani 769. (Nap. prev.)

sveopštem uništenju tih građevina koje je preduzeo car Teodosije, a hrišćanski antikvari tog vremena za njih su rekli da označavaju budući život."

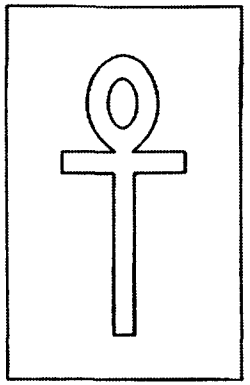

CRUX ANSATA

I krst i krug bili su falički simboli, jer je drevni svet obožavao generativne sile Prirode kao izraz kreativnih osobina Božanstva. *Crux ansata* je, kao kombinacija muškog TAU i ženskog ovala, predstavljao principe rađanja.

Ogist Le Plonžon, u svom delu *Svete Misterije kod Maja i Kića* (*Sacred Mysteries Among the Mayas and Quiches*) primećuje da se *Crux ansata*, koji on naziva Ključ Nila i Simbol simbola, bilo u potpunom obliku, bilo kao jednostavan TAU, može videti kao ukras na grudima statua i bareljefa u Palenki, Kopanu i širom Srednje Amerike. On primećuje da je taj krst uvek povezan sa vodom, da je kod Vavilonjana bio amblem vodenih bogova, kod Skandinavaca, neba i besmrtnosti, a kod Maja, podmlađivanja i oslobađanja od fizičke patnje.

Imajući u vidu povezanost tog simbola sa *vodama života*, grof Goble d Alvija [11], u svojoj knjizi *Migracija simbola*, upozorava na činjenicu da su instrument koji nalikuje na *Crux ansata*, nazivan *Nilometar*, drevni Egipćani koristili za merenje i regulisanje plavljenja reke Nil. Verovatno je ta povezanost sa Nilom prouzrokovala da *Crux ansata* bude smatran simbolom života, jer Egipat je u potpunosti zavisio od plavljenja te reke, neophodnih za navodnjavanje koje bi osiguralo dovoljno letine. U svicima od papirusa *Crux ansata* prikazan je kako izlazi iz usta egipatskih kraljeva kada su neprijateljima izricali

11 Ežen Felisian Alber, grof Goble d Alvija (*Eugène Félicien Albert, Count Goblet d'Alviella*, 1846–1925) – belgijski mason, pravnik, liberalni senator, profesor istorije religije i rektor na briselskom univerzitetu (*Universite Libre de Bruxelles – ULB*). Proslavio se upravo pomenutom knjigom iz 1891. godine, *Migracija simbola* (*La Migration des symboles*), koja predstavlja jedan od osnova religijske arheologije. (Nap. prev.)

pomilovanja, a bio je sahranjivan sa njima, da označi besmrtnost duše. Nosili su ga mnogi bogovi i boginje i očigledno je označavao njihovu božansku blagonaklonost i životvornu snagu. U Kairskom muzeju nalazi se veličanstvena kolekcija krstova u mnogim oblicima, veličinama i konstrukcijama, koja dokazuje da su bili uobičajen simbol među Egipćanima.

FIGURA SA USKRŠNJEG OSTRVA KOJOJ JE NA LEĐIMA *CRUX ANSATA*

Da je *Crux ansata* migrirao u mnoge delove sveta dokazuje činjenica da je bio postavljen na leđima bar jedne od misterioznih kamenih figura pronađenih na Uskršnjem ostrvu u južnom Pacifiku. Statua o kojoj je reč – jedna od najmanjih u grupi – jedrenjakom je donesena u London i sada je u Britanskom muzeju; *Crux ansata* na leđima figure je jasno vidljiv.

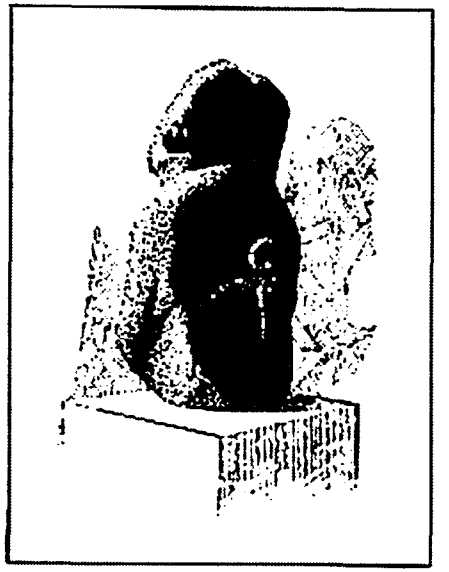

RIMSKI I GRČKI KATOLIČKI KRSTOVI

Treći oblik krsta je poznat kao rimski ili grčki tip i usko je povezan sa raspećem Isusa Hrista, iako je malo verovatno da je krst, koji je za to upotrebljen, nalikovao uobičajenom savremenom obliku. Neograničene su podvrste krstova, koje se međusobno razlikuju po relativnim proporcijama njihovih vertikalnih i horizontalnih delova. Kod tajnih redova različitih generacija nalazimo složene krstove, kao što su trostruki TAU krst u Kraljevskom Luku slobodnog

zidarstva i dvostruki ili trostruki krstovi u masonskom i rimokatoličkom simbolizmu.

Za hrišćanina krst ima dvostruki značaj. Prvo, to je simbol smrti njegovog Istkupitelja, kroz čije mučeništvo on oseća da saučestvuje u slavi Boga; drugo, to je simbol poniznosti, strpljenja i tereta života. Zanimljivo je da bi krst trebalo da je simbol i života i smrti. Mnogi narodi duboko razmatraju astronomski aspekt religije i verovatno je da su Persijanci, Grci i Hindusi na krst gledali kao na simbol ekvinocija i solsticija, uvereni da je u određenim godišnjim dobima sunce simbolično razapeto na tim zamišljenim nebeskim uglovima.

Činjenica da je tako puno naroda smatralo svog Spasitelja za personifikaciju sunčanog globusa, uverljiv je dokaz da krst mora da je postojao kao astronomski element u paganskoj alegoriji. Ogist Le Plonžon je verovao da je poštovanje krsta delimično postojalo zbog uzdizanja sazvežđa zvanog Južni Krst, koje je nastupalo neposredno pred godišnju sezonu kiša, a pošto su se urođenici sa tih geografskih širina u potpunosti oslanjali na to da će im kiše povećati useve, oni su krst videli kao godišnje obećanje približavanja oluja, koje su za njih značile život.

Postoje četiri osnovna elementa (kako prema antičkoj filozofiji tako i prema savremenoj nauci), a drevni narodi su ih predstavljali pomoću četiri kraka krsta, stavljajući na kraj svakog kraka misteriozna kabalistička stvorenja da simbolizuju moć svakog od tih elemenata. Tako su element zemlju simbolizovali bikom, vodu, škorpijom, zmijom, ili orlom, vatru, lavom, a vazduh, ljudskom glavom okruženom krilima. Značajno je da bi četiri slova ispisana na pergamentu (neki kažu na drvetu) i pričvršćena na vrhu krsta u vreme raspeća trebalo da budu prva slova četiri hebrejske reči koje označavaju četiri elementa: „*Iammin*, more ili voda; *Nour*, vatra; *Rouach*, vazduh, i *Iebeschah*, suva zemlja" (videti *Moral i Dogma*, Alberta Pajka).

To što se krst može napraviti otvaranjem, ili razvijanjem strana kocke, prouzrokovalo je da taj simbol bude povezan sa zemljom. Iako je krst u krugu dugo bio smatran znakom planete Zemlje, zapravo bi ga trebalo smatrati simbolom složenih elemenata zemlje, jer je ona sastavljena od četiri trougla elemenata. Hiljadama godina krst je identifikovan sa planom spasenja za čovečanstvo. Elementi – so, sumpor, živa i Azot – upotrebljavani u izradi Kamena Mudraca u alhemiji, često su simbolizovani krstom. Krst četiri glavna ugla takođe

je imao svoje tajno značenje, a masonske trojke još uvek idu na četiri strane sveta, koje pokazuje kompas, u potrazi za Izgubljenom Rečju.

Smatralo se da je materijal od kojeg je krst napravljen esencijalni element njegove simbolike. Tako, zlatni krst simbolizuje prosvetljenje; srebrni krst, pročišćenje; krst od baznih metala, poniženje; drveni krst, aspiraciju. Činjenica da je kod mnogih naroda bio običaj da se ruke u molitvi raširе uticala je na simboliku krsta, koji je, zbog svog oblika, počeo da se smatra za simbol ljudskog tela. Smatra se da su četiri glavna dela ljudske strukture – kosti, mišići, nervi i krvni sudovi – doprineli simbolici krsta. To je posebno zbog činjenice da se kičmeni nervi ukrštaju na dnu kičme, što je podsetnik da je „Gospod bio razapet takođe i u Egiptu"[12].

Čovek ima četiri prenosnika (odnosno medijuma) izražavanja, pomoću kojih duhovni Ego kontaktira spoljašnji univerzum: fizičku prirodu, vitalnu prirodu, emocionalnu prirodu i mentalnu prirodu. Svaka od njih učestvuje u načelu jednog od osnovnih elemenata, a četiri stvorenja, koja su im kabalisti dodelili, prouzrokovala su da krst bude simbol složene prirode čoveka.

Raspeće – kosmička alegorija

Nebrojeni Spasitelji umrli su za grehe čoveka i od ruku čoveka i kroz svoju smrt su se na nebu zauzeli za duše svojih dželata. Mučeništvo Bogočoveka i iskupljenje sveta kroz Njegovu krv bilo je esencijalno načelo mnogih velikih religija. Gotovo sve takve priče mogu se povezati sa obožavanjem sunca, jer blistava kugla dana je Spasitelj, koji svake godine umire za svako stvorenje u njegovom univerzumu, ali se iz godine u godinu ponovno pobednički uzdiže iz groba zime. Doktrina raspeća je nesumnjivo utemeljena na tajnim tradicijama Drevne Mudrosti; ona je stalni podsetnik na to da je božanska priroda čoveka uvek razapeta u životinjskom organizmu. Neke od paganskih Misterija uključivale su u ceremoniju inicijacije razapinjanje kandidata

12 *Otkrivenje* 11:8: „I telesa njihova ostaviće na trgu velikoga grada, koji se duhovno zove Sodom i Egipat, gde i Gospod njihov bi razapet." (prevod Vuk Stefanović Karadžič) (Nap. prev.)

na krstu, ili polaganje njegovog telo na oltar u obliku krsta. Tvrdilo se da je Apolonije iz Tijane (Antihrist) bio iniciran u egipatski Arkanum u Velikoj piramidi, gde je visio na krstu dok nije izgubio svest, nakon čega je na tri dana položen u grob (sanduk). Dok je njegovo telo bilo bez svesti, za njegovu dušu se mislilo da je prešla u svet besmrtnika (mesto smrti). Pošto je pobedila smrt (uvidevši da je život večan), vratila se u telo, koje se tada podiglo iz sanduka, nakon čega su ga sveštenici pozdravili kao brata, jer su verovali da se vratio iz zemlje mrtvih. Ovaj koncept je, u suštini, bio učenje Misterija.

APOLONIJE IZ TIJANE

Iz *Historia Deorum Fatidicorum*

Po pitanju Apolonija i njegovih izvanrednih moći, Frensis Baret, u svom delu *Biographia Antiqua*, nakon što opisuje kako je Apolonije ugušio pobunu ne prozborivši ni reč, nastavlja:

„On je dosta putovao i za sebe izjavljivao da je zakonodavac; razumeo je sve jezike, a da ih nije učio; imao je iznenađujuću sposobnost da zna šta se dešava na ogromnoj udaljenosti i, u vreme kada je car Domicijan bio izboden, Apolonije se nalazio veoma daleko i, stojeći na gradskoj tržnici, uzviknuo; 'Udri! Udri! – ovoga puta tiranina više nema.'

Razumeo je jezik ptica; osuđivao je ples i ostale zabave te vrste; preporučivao je milosrđe i pobožnost; putovao je u gotovo sve zemlje sveta, a umro je u veoma dubokoj starosti."

❋

Razapeti spasitelji

Impozantna je lista ovekovečenih smrtnika koji su *patili* za čoveka da bi mogao primiti dar večnog života. Među onima koji su istorijski ili alegorijski povezani sa raspećem su Prometej, Adonis, Apolon, Atis, Bah, Buda, Krišna, Horus, Indra, Iksion, Mitra, Oziris, Pitagora, Kecalkoatl, Semiramida i Jupiter. Prema fragmentarnim postojećim izveštajima, svi ti heroji dali su svoje živote služeći čovečanstvu i, s jednim ili dva izuzetka, umrli su kao mučenici zarad ljudskog napretka. Na mnogo misterioznih načina su okolnosti njihove smrti bile namerno skrivene, ali je moguće da je većina njih bila razapeta na krstu ili drvetu. Prvi prijatelj ljudi, besmrtni Prometej, bio je razapet na vrhu planine Kavkaz, a lešinar je postavljen nad njegovom jetrom da svojim kandžama grebe i kida njegovo meso i tako ga muči kroz čitavu večnost. Prometej nije poslušao Zevsovu zapovest i ljudima je odneo vatru i besmrtnost, te je patio za ljude, sve dok nije došao Herkul i oslobodio ga njegove vekovne agonije.

Razmatrajući raspeće persijskog Mitre, Dž. P. Landi je napisao:

„Djupi nam kaže da je Mitra pogubljen razapinjanjem, a vaskrsao je 25. marta. U persijskim Misterijama je telo mladića, naizgled mrtvog, bilo izlagano, što je predtavljalo simulaciju njegovog povratka u život. Verovalo se da je on svojim patnjama obezbedio njihovo spasenje, pa je zbog toga nazivan njihovim Spasiteljem. Njegovi sveštenicima čuvali su mu grob do ponoćnog bdenja, 25. marta, u tami i glasno naričući; kad bi, odjednom, svetlost sinula sa svih strana, sveštenik bi povikao: 'Radujte se, o, sveti inicirani, vaš Bog je vaskrsao! Njegova smrt, njegovi bol i patnja, doneli su vam spasenje."

(Videti *Monumentalno hrišćanstvo*)

U nekim slučajevima, kao što je sa Budom, mit o raspeću se mora uzeti pre u alegorijskom nego u doslovnom smislu, jer su način

njegove smrti zabeležili njegovi vlastiti učenici u *Knjizi Velikog Upokojenja*[13]. Međutim, sama činjenica da je sa tim herojima povezano simboličko upućivanje na smrt na drvetu dovoljna je da se dokaže univerzalnost priče o raspeću.

Istočnoindijski ekvivalent Hristu je besmrtni Krišna, koji je, sedeći u šumi i svirajući flautu, opčinjavao ptice i životinje svojom muzikom. Pretpostavlja se da su tog božanski nadahnutog Spasitelja čovečanstva njegovi neprijatelji razapeli na drvetu, ali je uložen veliki napor da se uništi svaki dokaz koji upućuje u tom smeru. Tako Luj Žakolio[14], u svojoj knjizi *Biblija u Indiji*, opisuje Krišninu smrt:

> „Krišna je shvatio da je za njega došao čas da napusti zemlju i vrati se u krilo onoga koji ga je poslao. Zabranivši svojim učenicima da ga slede, otišao je, jednog dana, da obavi svoju abluciju[15] na obalama Ganga (...). Došavši na svetu reku, zagnjurio je tri puta, a onda, klekavši i pogledavši u nebo, molio se, iščekujući smrt. U tom položaju proboden je strelama jednog od onih čije zločine je otkrio, a koji su, čuvši za njegovo putovanje do Ganga, oformili jak odred i krenuli povedeni planom da ga ubiju (...) Telo Bogočoveka ubice su okačile na grane drveta, kako bi postalo plen lešinara. Kada su se vesti o smrti proširile, ljudi su u gomili došli, predvođeni Arđunom, Krišninim najdražim učenikom, da pokupe njegove

13 *Maha-parinibbana Sutta* – Veliki govor o konačnom utrnuću (Poslednji Budini dani) – najduža od svih *sutta* u *Pali kanonu*, deo *Digha Nikaye* – Zbirke dugih govora, sastavljene od 34 *sutte*, koja je prva od pet *nikaya*, ili zbirki, koje sačinjavaju *Sutta Pitaku*, jednu od „Tri košare" *Pali Tipitake* teravada budizma. *Maha-parinibbana sutta* opisuje događaje pre, tokom i neposredno posle konačnog Budinog oslobođenja (*parinibbana*). Ova živopisna pripovest sadrži velik deo učenja o *Dhammi*, uključujući i Budina poslednja uputstva, koja služe kao putokaz na koji način budizam treba živeti i praktikovati posle Budine smrti. (Nap. prev.)

14 *Louis Jacolliot* (1837–1890) – francuski advokat, kolonijalni sudija, pisac i predavač. Tragao je za indijskim korenima zapadnog okultizma i verovao u postojanje izgubljenog kontinenta u Pacifiku. Pun naslov citirane knjige iz 1869. godine je *Biblija u Indiji ili život Isusa Krišne* (*La Bible dans l'Inde, ou la Vie de Iezeus Christna*) i uticala je na brojna nagađanja o Isusovom boravku u Indiji koja su se pojavila u XX veku. (Nap. prev.)

15 Ablucija (lat. *ab-lutio*) – pranje, umivanje, čišćenje; obredno pranje. (Nap. prev.)

> svete ostatke. Ali smrtni okvir Iskupitelja beše nestao – nema sumnje da se vratio u svoje nebesko prebivalište (...) a drvo na kojem je bio okačen iznenada postade prekriveno velikim crvenim cvetovima i raširi oko sebe najslađi miris."

Ostali izveštaji o Krišninoj smrti kažu da je bio vezan za drvo u obliku krsta pre no što su strele u njega uperene.

To što u Murovom *Hinduskom panteonu* postoji slika Krišne sa ranama od eksera u šakama i stopalima, a u Inmanovim *Drevnim verama* slika koja prikazuje orijentalno božanstvo sa nečim što bi lako moglo biti rupa od eksera u jednom od njegovih stopala, trebalo bi, za one sa nepristrasnim umovima, da bude dovoljan motiv za dalje istraživanje te teme. Što se tiče zapanjujućih otkrića do kojih bi se moglo doći idući u tom pravcu, Dž. P. Landi u svom *Monumentalnom hrišćanstvu* daje sledeći podatak:

> „Odakle su Persijanci dobili svoju predstavu o tom proročanstvu, koje, tako protumačeno, odaje poštu Hristu i njegovoj spasonosnoj milosti i ljubavi prikazanim na krstu? Kako u simboličnom tako i u stvarnom raspeću vidimo sve njihove znamenitosti. Ako je došlo iz Indije, kako je stiglo, ako ne iz jednog zajedničkog, prvobitnog centra svih primitivnih i čistih religija? Postoji najneobičnija slika, ilustrativna za čitavu temu, a ono što prikazuje verujem da je prethodilo hrišćanstvu. Prekopirana je iz Murovog *Hinduskog panteona*, ne kao kuriozitet, već kao najjedinstveniji spomenik raspeću. Ne usuđujem se da joj dodelim drugo ime, do *raspeće u prostoru*. (...) Može li to biti Žrtva-Čovek, ili Sveštenik i Žrtva u jednom, iz hinduske mitologije, koji je sebe ponudio na žrtvu pre no što su postojali svetovi? Može li to biti Platonov drugi Bog, koji se utisnuo u svemir u obliku krsta? Ili je to njegov božanski čovek, koji bi bio bičevan, mučen, sputan, kojem su oči sagorene i koji je, na kraju, nakon što je pretrpeo svakojaka zla, bio razapet? Platon je teologiju učio u Egiptu i na Istoku i mora da je znao o raspećima Krišne, Bude, Mitre [*et al*]. U svakom slučaju, religija Indije imala je svoju mitsku razapetu žrtvu davno pre hrišćanstva, kao tip pravog raspeća [*Pro Deo et Ecclesia*![16]], a ja sam sklon da mislim da ga imamo na ovoj izvanrednoj slici."

16 Lat. Za Boga i crkvu. (Nap. prev.)

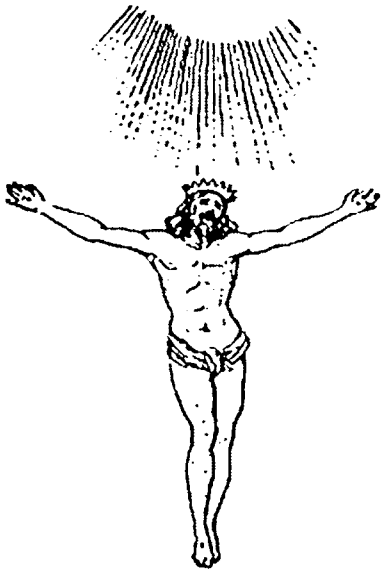

RASPEĆE U PROSTORU

Iz Higgins, Anacalypsis

O ovom izvanrednom orijentalnom crtežu Dž. P. Landi je napisao:

„Liči na hrišćansko raspeće u mnogim aspektima, a u nekim drugim ne. Crtež, stav i tragovi eksera u šakama i stopalima ukazuju na hrišćansko poreklo, dok parćanska kruna sa sedam šiljaka, odsustvo drveta i uobičajenog natpisa i zraci sjaja iznad izgleda da ukazuju na neko nehrišćansko poreklo. Može li to biti Žrtva-Čovek, ili Sveštenik i Žrtva u jednom, iz hinduske mitologije, koji je sebe ponudio na žrtvu pre no što su postojali svetovi?"

Savremeni svet zaveden je u svom odnosu prema takozvanim paganskim božanstvima i počeo je da ih posmatra u svetlu potpuno drugačijem od njihovog stvarnog karaktera i značenja. Ismevanje i klevetanje, koje hrišćanstvo upućuje Krišni i Bahu, odličan su primer kako oni, koji su sasvim pogrešno shvatili smisao tajnog značenja alegorija, proganjaju besmrtna načela. Ko je bio razapeti čovek Grčke, o kojem su na površinu isplivale nejasne glasine? Higins smatra da je to bio Pitagora, a ranohrišćanski autori su potisnuli pravu priču o njegovoj smrti, jer je bila u sukobu sa njihovim učenjima. Takođe, da li je istina da su rimski legionari na bojnom polju nosili barjake na kojima su bili krstovi sa razapetim Sunce-Čovekom?

Raspeće Kecalkoatla

Jedan od najznačajnijih razapetih Svetskih Spasitelja je srednjoamerički bog vetrova ili Sunca, Kecalkoatl, čije aktivnosti su indijanski sveštenici Meksika i Srednje Amerike držali u velikoj tajnosti.

Čini se da je taj čudni besmrtnik, čije ime znači *pernata zmija*, izašao iz mora, noseći sa sobom misteriozni krst. Na njegovoj odori bili su ukrasni oblaci i crveni krstovi. U njegovu čast su, u raznim delovima Meksika, bile postavljene velike zmije isklesane od kamena.

Kecalkoatlov krst postao je sveti simbol među Majama, a, prema dostupnim zapisima, anđeli Maja Indijanaca imali su krstove u različitim bojma naslikane na svojim čelima. Slični krstovi bili su postavljeni iznad očiju onih koji su inicirani u njihove Misterije. Kad je Kortez stigao u Meksiko, doneo je sa sobom krst. Prepoznavši ga, domoroci su verovali da je on Kecalkoatl koji se vratio, jer ovaj beše obećao da će se u neodređenoj budućnosti vratiti i istkupiti svoj narod.

U *Anakalipsi*, Godfri Higins baca nešto svetla na krst i njegov simbolizam u Americi:

> „Inke su imali krst od vrlo finog mermera, ili prelepog jaspisa, visoko uglačan, iz jednog komada, tri četvrtine lakta dug, a tri prsta širok i debeo. Čuvan je u svetoj odaji palate i odavano mu je veliko poštovanje. Španci su taj krst obogatili zlatom i draguljima i postavili ga u katedrali u Kusku. Meksički hramovi su u obliku krsta i gledaju na četiri trane sveta. Na slikama u *Kodeksu Bordžija*[17] Kecalkoatl je predstavljen prikovan na krst. Ponekad su tu čak i dva lopova razapeta sa njim. U Vol. No. II. ploča 75, Bog je razapet na Nebesima, okružen sa devetnaest likova, što je broj metoničkog ciklusa[18]. Zmija ga lišava organa za razmnožavanje. U *Kodeksu*

17 *Codex Borgianus*, *Codex Borgia*, ili *Borgia Codex*, ili *Codex Yoalli Ehecatl*, je srednjoamerički manuskript o ritualima i proricanju i generalno se veruje da je napisan pre španskog osvajanja Meksika. Kodeks je napravljen od životinjske kože, ima 76 strana i čita se s desna u levo; svi listovi, osim krajnjih, obostrano su oslikani. Kodeks pripada većoj skupini rukopisa, Bordžija grupi manuskripata, a oboje su dobili ime po italijanskom kardinalu Stefanu Bordžiji (*Stefano Borgia*), u čijem posedu su bili. Kodeks je kasnije predat u Vatikansku biblioteku. Predloženo je da se nazove *Codex Yoalli Ehecatl*, što je nauaski za „Noć i Vetar", mada nije sigurno da su ga napravili Nauasi. Zabunu oko imena Kodeksa može uneti to što se i grčko-sahidski uncijalni manuskript *Jevanđelja*, paleografski datiran u V vek, prema svom prvom vlasniku, Stefanu Bordžiji, naziva istim imenom, *Kodeks Bordžija* (*Codex Borgianus*). (Nap. prev.)

18 Metonički ciklus, Metonski ciklus ili Metonov ciklus – pojam iz hronologije, nazvan po starogrčkom astronomu, matematičaru, geometru i inženjeru,

Bordžija (str. 4, 72, 73, 75) meksički Bog predstavljen je razapet i prikovan na krst, a na drugom mestu kako na njemu visi sa krstom u rukama. U jednom slučaju, gde je lik jedva naznačen, krst je crven, odeća je obojena, a lice i šake su sasvim crni. Ako je to bilo hrišćanstvo Nestorija iz Germanicije, kako je mogao poučavati da je razapeti Spasitelj bio crn? Ime Boga koji je bio razapet bilo je Kecalkoatl."

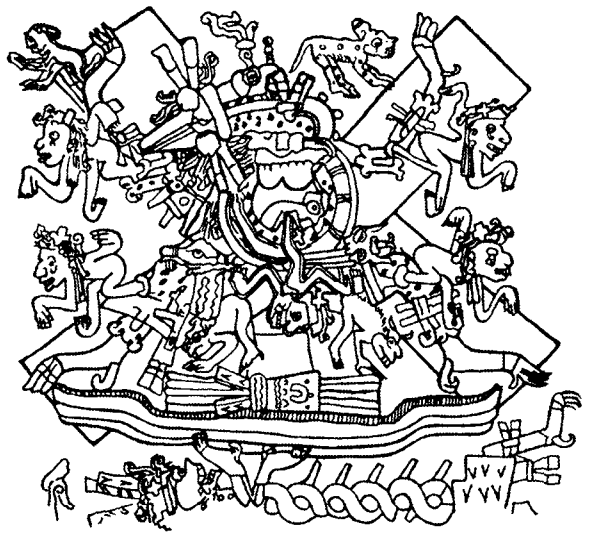

RASPEĆE KECALKOATLA IZ *KODEKSA BORDŽIJA*

Iz Kingsborough, Antiquities of Mexico

Lord Kingsboro[19] piše:

„Zar možemo da ne uputimo na sedamdeset treću stranicu Bordžija MS, na kojoj je Kecalkoatl predstavljen prvo razapet, a zatim, kako izgleda,

Metonu Atinskom (grč. Μέτων ὁ Ἀθηναῖος, V vek p.n.e), koji ga je otkrio u saradnji sa atinskim astronomom, Euktemonom (grč. Ευκτήμων; lat. *Euctemon*). Metonički ciklus traje 19 godina i obuhvata 235 lunacija, ili sinodičkih meseci, nakon čega se Mesečeve mene ponavljaju u iste dane solarne godine. Prema savremenim podacima, 235 lunacija traje oko 6.939 dana i 16,5 sati, a 19 solarnih godina traje oko 6.939 dana i 14,5 sati, što je razlika od svega nekoliko sati za 19 godina. (Nap. prev.)

19 Edvard King, vikont Kingsboro (*Edward King, Viscount Kingsborough*, 1795–1837) – irski antikvar. Godine 1831. izdao je prvi tom *Meksičkih*

raskomadan za kazan, i s jednakim razlogom zahtevamo, iako neko možda ne misli da su Jevreji Novog sveta (lord Kingsboro je nastojao da dokaže da su Meksikanci bili potomci Jevreja] na svog Mesiju primenili ne samo sva proročanstva iz *Starog zaveta*, koji se odnose na Hrista, već isto tako i mnoge od događaja vezanih za njega, koja su zabeležena u Jevanđeljima."

Raspeće Reči u prostoru, raspeće goluba, koje se često viđa u religijskoj simbolici – oboje su podsetnici na paganska natkriljenost. Činjenica da krst formiraju raširena krila ptice u odnosu na njeno telo bez sumnje je jedan od razloga što su Egipćani koristili pticu kao simbol besmrtne prirode čoveka i često je prikazuvali kako lebdi iznad mumificiranog tela preminulog, noseći u jednoj od svojih kandži znak života, a u drugoj znak daha.

Ekseri Stradanja

Tri eksera Stradanja pronašla su svoj put u simbolizam brojnih rasa i vera. Postoje mnoge legende o tim ekserima. Jedna od njih kaže da je prvobitno bilo četiri eksera, ali su hebrejski kabalisti i čarobnjaci jedan dematerijalizovali baš u trenutku kad je trebalo da bude proboden kroz Učiteljevo stopalo. Zbog toga je bilo neophodno da mu se prekrste noge. Druga legenda kaže da je jedan od eksera zakucan u krunu i da još uvek postoji kao carska dijadema evropske kuće. Opet, još jedna priča kaže da je deo uzda Konstantinovog konja bio ekser Stradanja. To je, međutim, malo verovatno, pošto su ekseri bili napravljeni od gvožđa, a u to vreme je bio običaj da se koristite zašiljeni drveni klinovi. Hargrejv Dženings, u svom delu *Rozenkrojceri, njihovi obredi i tajne*, upozorava na činjenicu da žig ili znak, nazivan široka strela, koji je u Engleskoj korišćen da označi kraljevsku imovinu, nije ništa drugo do zajedno grupisana tri eksera

starina (*Antiquities of Mexico*), kolekciju kopija raznih srednjoameričkih kodeksa, u kojoj se prvi put našao i celokupan *Drezdenski kodeks*. Druga dva toma *Meksičkih starina* objavljena su posthumno. (Nap. prev.)

raspeća, a da je njihovim stavljanjem vrhom uz vrh formiran drevni egipatski simbol, TAU krst.

U svom delu *Drevno slobodno zidarstvo*, Frenk K. Higins reprodukuje masonsku kecelju sa kolosalne kamene figure u Kirigui, u Gvatemali. Središnji ornament na kecelji su tri eksera Stradanja, raspoređeni potpuno isto kao kod britanske široke strele. Značajno je da su bila potrebna tri eksera da se razapne Hrist, tri ubice da se ubije Hiram Abif, a tri rane da se pogubi princ Koh, Oziris meksičkih Indijanaca.

Č. V. King, u svom delu *Gnostici i ono što je od njih preostalo*, ovako opisuje gnostički dragulj:

> „Gnostička Pleroma, ili kombinacija svih Eona [je] izražena prikazom čoveka koji drži svitak (...). Leva ruka je oblikovana kao tri savijena *klina* ili *eksera*; nesumnjivo isti simbol koji Bel često drži u ispruženoj ruci na vavilonskim cilindrima, koji su potom otkrili jevrejski kabalisti u vrhovima slova *Šin*, a srednjovekovni mistici u Tri Eksaera sa Krsta."

Od tog mesta Hargrejv Dženings nastavlja Kingove špekulacije i ističe sličnosti eksera i obeliska, ili stuba, kao i toga da kabalistička vrednost hebrejskog slova Šin, ili Sin, iznosi 300, naime, 100 za svaki šiljak.

Ekseri Stradanja su izuzetno važni simboli, posebno kada se shvati da, prema ezoterijskim sistemima kulture, postoje određeni tajni centri sile u dlanovima i tabanima.

Vađenje eksera i isticanje krvi i vode iz rana bili su simboli određene tajne filozofske prakse u Hramu. Mnoga od orijentalnih božanstava imaju tajanstvene simbole na rukama i nogama. Takozvani otisci Budinih stopala su obično ukrašeni veličanstvenim probijanjem sunčevih zraka na mestu gde je ekser probio Hristovo stopalo.

U svojim beleškama o teologiji Jakoba Bemea, dr. Franc Hartman ovako sažima mističnu simboliku raspeća:

> „Krst predstavlja zemaljski život, a kruna od trnja patnju duše elementarnog tela, ali takođe i pobedu duha nad elementima tame. Telo je nago da ukaže da se kandidat za besmrtnost mora osloboditi svih želja za zemaljskima stvarima. Figura je prikucana za krst, što simbolizuje smrt i predaju volje sopstva, te da ono ne bi trebalo pokušavati da bilo šta postigne vlastitom snagom, već da bi samo trebalo da služi kao sredstvo kojim će se izvršiti Božanska volja. Iznad glave su upisana slova: I. N. R. J, a njihovo najvažnije značenje je: *In Nobis Regnat Jesus* (U nama kraljuje Isus). Ali takav smisao ovog natpisa praktično mogu spoznati samo oni koji su zaista relativno umrli u svetu želja i uzdigli se iznad iskušenja lične egzistencije, ili, da se to izrazi drugim rečima, oni koji su postali živi u Hristu i u kojima je, stoga, uspostavljeno kraljevstvo Isusa (svete volje ljubavi koja izlazi iz srca Boga)."

JAKOB BEME, TEVTONSKI TEOZOF

Iz Viljem Louovog prevoda *Dela Jakoba Bemea*

Jakob Beme rođen je 1575. godine u selu u blizini Gerlica, a umro je 1624. godine u Šleskoj. Imao je malo škole i u ranoj dobi je postao obućarski šegrt. Kasnije je postao obućarski kalfa, oženio se i imao četvoro dece. Jednoga dana,

dok je čuvao obućarsku radnju svoga majstora, ušao je misteriozni stranac, za kojeg se ispostavilo da je, mada je izgledao kao da ne poseduje mnogo ovosvetskih dobara, veoma mudar i plemenit u duhovnom postignuću. Stranac je upitao za cenu para cipela, ali mladi Beme se nije usudio da izgovori cifru, zbog straha da će naljutiti svoga majstora. Stranac je insistirao i Beme napokon reče cenu, koja je bila najviše što bi se njegov majstor mogao nadati da dobije za cipele. Stranac ih odmah kupi i ode. Nešto dalje niz ulicu misteriozni stranac stade i glasno povika: „Jakobe, Jakobe, izađi!" Začuđen i uplašen, Beme istrča iz kuće. Čudni čovek upre svoje oči u mladića – velike oči, koje sevahu i kao da behu ispunjene božanskom svetlošću. On uze mladićevu desnu ruku te mu se obrati sledećim rečima: „Jakobe, ti si mali, ali ćeš biti velik i postaćeš drugi Čovek, takav kakvom će se Svet diviti. Zato budi pobožan, plaši se Boga i poštuj Njegovu Reč. Čitaj marljivo Sveto pismo, u kojem imaš Utehu i Uputstvo. Jer pretrpećeš mnogo Patnje i Siromaštva i bićeš Progonjen, ali budi hrabar i istrajan, jer Bog te voli i milostiv je prema tebi." Duboko dirnut predskazanjem, Beme postade snažan u svojoj potrazi za istinom, kao nikada do tad. Konačno, njegovi napori bili su nagrađeni. Sedam dana je ostao u tajanstvenom stanju tokom kojeg su mu se otkrile tajne nevidljivog sveta. Za Jakoba Bemea je rečeno da je celom čovečanstvu objavio najdublje tajne alhemije. Umro je okružen porodicom, a njegove poslednje reči bile su: „Sada, dakle, idem u raj."

Jedno od najzanimljivijih tumačenja alegorije raspeća je ono koje identifikuje čoveka Isusa sa ličnom svešću pojedinca. Upravo ta lična svest je ona koja se začinje i prebiva u osećaju odvojenosti, a pre no što žudna duša može da se ujedini sa uvek-prisutnim i sve-prožimajućim Ocem, ta ličnost se mora žrtvovati kako bi se Univerzalna Svest mogla osloboditi.

MISTERIJA APOKALIPSE

❋

Sveti grad Efes ❋ Autorstvo Apokalipse ❋ Alfa i Omega ❋ Jagnje Božje ❋ Četiri jahača ❋ Broj zveri

❋

Postojanje Dijaninog hrama u Efesu čini taj grad svetim za Misterijsku religiju, jer sedam čuda antičkog sveta bilo je podignuto da označi skladišta teško razumljivog znanja. H. P. Blavacka o Efesu piše:

> „Bilo je to žarište univerzalne 'tajne' doktrine; neobična laboratorija iz koje je, rečeno elegantnom grčkom frazeologijom, iznikla kvintesencija budističke, zaratustrijanske i haldejske filozofije. Artemidu, gigantski stvarni simbol teozofsko-panteističkih apstrakcija, veliku majku *Multimamma*[1], androgina i zaštitnicu 'efeskih spisa', pokorio je Pavle; ali, mada su se apostolski oduševljeni preobraćenici pretvarali da su spalili sve svoje knjige o 'čudnom umeću', τα περιεργα, ostalo ih je dovoljno da mogu da ih proučavaju, kada se ohladilo njihovo početno oduševljenje."
>
> (Videti *Razotkrivenu Izidu*)

Kao veliki centar paganskih učenja, Efes je bio poprište mnogih ranohrišćanskih mitova. Tvrdilo se da je bio poslednje prebivalište Device Marije, kao i da je tamo bio grob sv. Jovana Bogoslova. Prema legendi, sv. Jovan ovaj život nije napustio na uobičajen način, već je, izabravši za sebe podzemnu grobnicu, ušao u nju dok je još

1 Multimama, ili Multimamija (lat. *Multimamma*, ili *Multimammia* – sa mnogo dojki), latinski je naziv za efesku Artemidu, prikazanu sa velikim brojem dojki; grčka varijanta tog imena je Polimasta (grč. Πολυμαστος). (Nap. prev.)

bio živ i za sobom zatvorio ulaz, zauvek nestavši za poglede smrtnika. Drevnim Efesom su kolale priče da će sv. Jovan spavati u svom grobu sve do povratka Spasitelja i da se, u momentu kada se apostol spustio na svoj odar, zemlja iznad grobnice preklopila poput prekrivača na krevetu.

Podvrgnuta kritici više od svih ostalih knjiga koje su uključene u *Novi zavet*, *Apokalipsa* – koja se uobičajeno pripisuje sv. Jovanu Bogoslovu – daleko je najvažniji, ali najmanje shvaćen spis među gnostičkim hrišćanskim spisima. Iako je Justin Mučenik proglasio da je *Knjigu Otkrivenja* napisao „Jovan, jedan od Hristovih apostola", to autorstvo osporeno je već u drugom veku posle Hrista. U trećem veku su te prepirke postale akutne, pa su čak i Dionizije Aleksandrijski[2] i Evsevije[3] napali jovanovsku teoriju, izjavljujući da je *Knjigu Otkrivenja* i *Jevanđelje po sv. Jovanu* napisao neki Kerint[4], koji je

2 Dinizije Aleksandrijski, ili Dionizije Veliki (grč. Διονύσιος Αλεξανδρείας; Διονύσιος ὁ Μέγας; †265) – episkop aleksandrijski od 248. godine do smrti. O njemu je ostalo dosta informacija, jer je za života napisao mnogo pisama, od kojih je do danas u originalu preživelo samo jedno, ali se ostala mogu pronaći prepisana u Evsevijevim delima. (Nap. prev.)

3 Evsevije Kesarijski (Euzebije Cezarejski) ili Evsevije/Euzebije Pamfil (grč. Εὐσέβιος, lat. *Eusebius Pamphili* – Euzebije [prijatelj] Pamfilov, c. 265–339) – hrišćanski istoričar, erudita, apologeta i filolog, od 311. godine episkop u rodnoj Kesariji (lat. *Caesarea*), u rimskoj provinciji Palestini; bio je poznanik cara Konstantina. Za sobom je ostavio veliki broj dela od kojih se naročito ističu dva istoriografska naslova, *Crkvena istorija (od Hristovog vremena do Konstantinove pobede nad Licinijem 324. godine)* (*Historia Ecclestiastica*) i *Život Konstantinov*. (Nap. prev.)

4 Kerint (grč. Κήρινθος; lat. *Cerinthus*, c. 100) – rani hrišćanski gnostik kojega su rani crkveni oci nazivali arhijeretikom. Nasuprot proto-ortodoksnom hrišćanstvu, Keritova škola sledila je jevrejski zakon i koristila *Jevanđelje prema Hebrejima*, koje je poricalo da je Vrhovni Bog stvorio svet, kao i Isusovu božanstvenost. Po Keritovoj interpretaciji, Hrist je došao Isusu prilikom krštenja i vodio ga tokom službe, ali ga je napustio u vreme raspeća. Kerint je poučavao u vreme kada hrišćanstvo nije imalo jasno definisan odnos prema judaizmu i grčkoj filozofiji. Po svom oslanjanju na jevrejski zakon i skromnoj oceni Isusa, bio je sličan ebonitima i ostalim jevrejskim hrišćanima. U definisanju Demijurga kao Stvoritelja sveta, Kerint se poklapao sa grčkim filozofskim dualizmom i naslutio gnostike. Njegov opis Hrista kao bestelesnog duha koji se privremeno nastanjuje u čoveku Isusu,

posudio ime velikog apostola kako bi hrišćanima bolje plasirao svoje doktrine. Kasnije je autorstvo *Apokalipse* u pitanje doveo i Jeronim[5], a u vreme reformacije su njegove primedbe oživeli Luter i Erazmo. Današnji kritičniji učenjaci nisu naklonjeni nekada opšteprihvaćenoj ideji da je *Knjiga Otkrivenja* bila stvarni zapis „mističnog iskustva" koje je imao sv. Jovan, dok je taj vidovnjak bio u izgnanstvu na ostrvu Patmos. Izložena su, stoga, druga objašnjenja simbolizma koji prožima knjigu i prvobitnog motiva za njeno pisanje. Razumnije među tim teorijama mogu se sažeti na sledeći način:

Prvo, na osnovu težine dokaza koje *Otkrivenje* sâmo pruža u svom sadržaju, ono se slobodno može proglasiti paganskim spisom – jednom od svetih knjiga Eleusinskih ili Frigijskih Misterija. Kao posledica toga, pravi autor dela, koji izlaže dubine egipatskog i grčkog misticizma, mora da je i sâm bio inicijat, te stoga dužan da piše samo simboličkim jezikom Misterija.

Drugo, moguće je da je *Knjiga Otkrivenja* napisana da pomiri prividno neslaganje između ranohrišćanske i paganske religijske filozofije. Kad su zeloti primitivne heišćanske crkve krenuli da hristijanizuju paganizam, paganski inicijati uzvratili su snažnim naporom da paganizuju

poklapa se sa kasnijim Valentinovim gnosticizmom. Rana hrišćanska tradicija opisuje Kerinta kao savremenika i protivnika Jovana Jevanđeliste, koji je *Jevanđelje po Jovanu* napisao protiv njega. Sve što se zna o Kerintu potiče iz pera njegovih teoloških protivnika. Prve sumnje u istinitost Jovanovog autorstva *Otkrivenja* javile su se među antimontanistima sredinom II veka u Maloj Aziji, kolevci hilijazma i montanizma. Ovi antimontanisti, koje je Epifanije kasnije nazivao „alogima", izgleda da su u odbrani hrišćanske ortodoksije otišli u drugu krajnost. Jedan od tih aloga, prezviter (sveštenik) Gaj, koji je delovao u Rimu u doba pape Zefirina (199–217), odlučno je napao novu opasnu jeres. Pošto su se montanisti pozivali na apostola Jovana u odbrani svojih učenja, Gaj je, bez mnogo takta, u radikalnom negiranju svih montanističkih argumenata, odbacio *Otkrivenje Jovanovo*, pripisujući njegovo pravo autorstvo jeretiku Kerintu. (Nap. prev.)

5 Sveti Jeronim Stridonski (grč. Εὐσέβιος Σωφρόνιος Ἱερόνυμος; lat. *Eusebius Sophronius Hieronymus*, 331–420) – poznat je kao prevodilac *Biblije* sa grčkog i hebrejskog na latinski. Taj prevod, popularno nazvan *Vulgata*, bio je zvanični biblijski tekst katoličke crkve do 1979. godine, kada je objavljena *Neovulgata*. Značajan je i po istorijskim spisima, naročito delom *O slavnim ljudima* (*De viris illustribus*), koji su puni vrlo dragocenih podataka. (Nap. prev.)

hrišćanstvo. Hrišćani nisu uspeli, ali pagani jesu. S propadanjem paganizma, inicirani paganski hijerofanti su osnovu svojih dejstava preneli na nosioca primitivnog hrišćanstva, usvajajući nove simbole kulta da njima prikriju one večite istine, koje su uvek neprocenjiv posed mudrih. *Apokalipsa* jasno pokazuje rezultirajući spoj paganske i hrišćanske simbolike i na taj način daje nepobitan dokaz o aktivnosti tih iniciranih umova, koji su delovali tokom ranog hrišćanstva.

Treće, izložena je teorija da *Knjiga Otkrivenja* predstavlja pokušaj beskrupuloznih pripadnika određenog religijskog reda da potkopaju Hrišćanske Misterije, tako što satirizuju njihovu filozofiju. Nadali su se da će taj opaki cilj postići pokazujući da je nova vera samo ponavljanje starih paganskih doktrina, naširoko ismejavajući hrišćanstvo i koristeći njegove vlastite simbole da ga omalovaže. Na primer, zvezda koja je pala na zemlju (*Otkrivenje* 8:10-11) mogla se protumačiti tako da označi Vitlejemsku Zvezdu, a gorčina te zvezde (nazvane Pelen, a koja truje čovečanstvo) mogla bi označiti „lažno" učenje hrišćanske crkve. Mada je ta poslednja teorija stekla određenu meru popularnosti, dubina *Apokalipse* navodi razboritog čitaoca na neizbežan zaključak da je to najmanje verovatna od tri hipoteze. Za one koji mogu da probiju veo njenog simbolizma, nadahnuti izvor dokumenta ne zahteva dodatne potkrepljujuće dokaze.

U konačnoj analizi, istinska filozofija se ne može ograničiti ni veroispovešću ni frakcijom; u stvari, ona je nespojiva sa bilo kakvim veštačkim ograničenjem ljudske misli. Pitanje paganskog ili hrišćanskog porekla *Knjige Otkrivenja* je, stoga, od malog značaja. Suštinska vrednost knjige leži u veličanstvenoj epitomi Univerzalne Misterije – opservaciji koja je sv. Jeronima navela da izjavi kako se može protumačiti na sedam potpuno različitih načina. Neobučen o dosezima antičke misli, savremeni teolog se ni na koji način ne može nositi sa složenošću *Apokalipse*, jer je za njega taj mistični spis samo fantazmagorija božanskog nadahnuća, koje je on u ljutom iskušenju da dovede u pitanje. U ograničenom prostoru koje je ovde na raspolaganju, moguće je skicirati samo u kratkim crtama nekoliko istaknutih karakteristika vizije proroka sa Patmosa. Pažljivo razmatranje različitih paganskih Misterija materijalno će pomoći i u popunjavanju neizbežnih praznina u ovom skraćenju.

U prvom poglavlju *Apokalipse*, sv. Jovan opisuje Alfu i Omegu, koji je stajao usred sedam zlatnih svećnjaka. Okruženo svojim plamtećim

planetarnim upraviteljima, to Uzvišeno Jedno, na taj način otelovljuje, u jednom impresivnom i misterioznom liku, čitav opseg evolucionog rasta čovečanstva – prošlog, sadašnjeg i budućeg.

PRESTO BOGA I JAGNJETA

Iz *Jacob Behmen, Works*

Pred prestolom Božjim bilo je kristalno more koje predstavlja Šamajim, ili žive vode što su iznad nebesa. Pred prestolom su takođe bila i četiri bića – bik, lav, orao i čovek. Ta bića su predstavljala četiri ugla stvaranja, a mnoštvo očiju kojima su bila prekrivena su zvezde zvezdanog svoda. Dvadeset i četiri starešine imaju isto značenje kao sveštenici okupljeni oko Cererinog kipa u Velikom eleusinskom obredu, kao i persijski Geniji, ili bogovi dnevnih sati, koji su, odbacujući svoje krune, veličali Svetoga. Kao simbol deljenja vremena, starešine obožavaju bezvremeni i trajni Duh, koji je usred njih.

Dr Rudolf Štajner piše:

> „Prvi stadijum čovekovog zemaljskog razvoja protekao je u vreme kada je zemlja još uvek bila 'vatrena', a prve ljudske inkarnacije nastale su iz elementa vatre; na kraju svoje zemaljske karijere čovek će iz sebe, pomoću sile elementa vatre, stvaralački zračiti svoje unutrašnje biće. Taj kontinuirani razvoj od početka do kraja zemlje otkriva se 'vidovitom' kad na astralnom planu vidi arhetip čoveka u razvoju. (...) Početak zemaljske evolucije stoji na vatrenim stopalima, njen kraj u vatrenoj podršci, a potpuna moć 'tvoračke reči', koja će konačno pobediti, vidi se u vatrenom izvoru koji izlazi iz usta."
>
> [Videti *Okultne pečate i stubove* (*Occult Seals and Columns*)]

U svom *Restauriranom Novom zavetu* (*Restored New Testament*), Džejms Morgan Prajs[6] povezuje odnos različitih delova Alfe i Omege sa sedam svetih planeta drevnih naroda. Citat:

> „Opisana Logos-figura je kompozitna slika sedam svetih planeta: on ima snežno belu kosu Krona ('Oca vremena'), Zevsove 'naširoko-videće' ognjene oči, Arejev mač, Helijevo blistavo lice i *hiton*[7] i pojas Afrodite; noge su mu od žive, metala posvećenog Hermesu, a njegov glas je kao huka talasa okeana ('mnogih voda'), čime se aludira na Selenu, boginju Meseca, godišnjih doba i vōda."

Sedam zvezda koje to ogromno Biće nosi u svojoj desnoj ruci su Upravitelji sveta; plameni mač koji izlazi iz njegovih usta je Tvoračko *Fiat*, ili Reč Moći, kojom je ubijena iluzija materijalne trajnosti. Tu je takođe zastupljen, u čitavom svom simboličnom sjaju, i hijerofant Frigijskih Misterija, sa svojim različitim znakovima koji simbolizuju njegove božanske atribute. Sedam sveštenika koji nose lampe su njegovi služitelji, a zvezde koje nosi u ruci su sedam škola

6 *James Morgan Pryse* (1849–1942) – američki autor, izdavač, teozof i osnivač Gnostičkog društva (*Gnostic Society*). Delo *Restaurirani Novi zavet* objavljeno je 1914. godine. (Nap. prev.)

7 Hiton (grč. χιτών) – kratka bela, vunena ili lanena haljina bez rukava koja se kod starih Grka nosila, slično našoj košulji, do golog tela i pasala pojasom; haljina, omotač. (Nap. prev.)

Misterija, čijom moći on upravlja. Kao onaj koji je *nanovo rođen* iz duhovne tame u savršenu mudrost, rečeno ja da taj arhimag kaže:

> „Ne boj se, ja sam Prvi i Poslednji. I Živi, i bejah mrtav i evo živ sam u veke vekova, i imam ključeve od smrti i od pakla."[8]

U drugom i trećem poglavlju sv. Jovan dostavlja do „sedam crkava koje su u Aziji", zabrane koje je primio od Alfe i Omege. Crkve su tu analogne prečagama *mitraističkih* merdevina, a Jovan, koji je „u duhu", uspinjao se kroz orbite sedam svetih planeta dok nije dosegao unutrašnju površinu Empireja.

Anonimni autor dela *Čovečanstvo: njegovo poreklo i sudbina* (*Mankind: Their Origin and Destiny*)[9] piše:

> „Nakon što je duša proroka u svom ekstatičnom stanju brzim letom prošla kroz sedam sfera, od sfere meseca do sfere Saturna, odnosno, od planete koja odgovara Kanceru, kapiji čoveka, do planete koja odgovara Kaprikornu, koji je kapija bogova, otvara mu se nova kapija na najvišem nebu i u zodijaku, ispod koje se obrće sedam planeta, jednom rečju, na nebeskom svodu, odnosno, onome što su drevni zvali *crystallinum primum*[10], ili kristalno nebo."

Kada se uporede sa istočnjačkim sistemom metafizike, te crkve predstavljaju čakre, ili nervne ganglije duž ljudske kičme, pri čemu su „vrata na nebu" *brahmarandra*, odnosno vrh na temenu lobanje (Golgota), kroz koji kičmena duhovna vatra prolazi ka oslobođenju. Crkva u Efesu odgovara *muladhari*, ili krsnom ganglionu, a ostale crkve višim ganglijama, u skladu sa redosledom datim u *Otkrivenju*. Dr Štajner otkriva odnos između sedam crkava i delova arijevske rase. Tako, efeska crkva odgovara arhi-indijskom ogranku, crkva u Smirni, arhi-Persijancima, crkva u Pergamu, haldejsko-egipatsko-semitskom

8 *Otkrivenje Jovanovo* 1:17-18, prevod Vuk Stefanović Karadžić. (Nap. prev.)

9 Autor ovog dela više nije anoniman. Radi se o Arturu Djotu Tomsonu (*Arthur Dyot Thomson*, 1822–?), koji je, pored ovog dela iz 1872. godine, autor još nekoliko interesantnih naslova, kao što su *Istorija Jevanđelja i doktrinarno učenje* (*The Gospel History and Doctrinal Teachin*) i *Ispitivanje čudesnih pripovesti* (*Examination Of The Miraculous Narratives*). (Nap. prev.)

10 Lat. kristalno prvo (Nap. prev.)

ogranku, crkva u Tijatiri, grčko-latinsko-rimskom ogranku, crkva u Sardu, tevtonsko-anglo-saksonskom ogranku, filadelfijska crkva, slovenskom, a crkva u Laodikiji, manihejskom ogranku. Sedam crkava takođe označava i grčke samoglasnike, od kojih su *Alfa* i *Omega* prvi i poslednji. Postoje razlike u mišljenju po pitanju poretka po kojem bi sedam planeta trebalo povezati sa crkvama. Neki polaze od pretpostavke da Saturn predstavlja crkvu u Efesu, ali, iz činjenice da je ovaj grad bio posvećen boginji meseca i da je sfera meseca, pored toga, prva iznad zemlje, planete bi očigledno trebalo da se uspinju u svom drevnom poretku od meseca do Saturna. Od Saturna bi se duša prirodno uzdigla kroz vrata u Empirej.

U četvrtom i petom poglavlja sv. Jovan opisuje presto Božji, na kojem je sedeo Sveti „Koji beše i Koji jeste i Koji dolazi“[11]. Oko prestola su bila dvadeset i četiri manja sedišta, na kojima su sedeli dvadeset i četiri starešine, obučeni u bele haljine i sa zlatnim vencima na glavama. „I od prestola izlažahu munje i glasovi i gromovi, i sedam svećnjaka ognjenih gorahu pred prestolom, a to su sedam duhova Božjih.“[12] Onaj što je sedeo na prestolu držao je u desnoj ruci knjigu zapečaćenu sa sedam pečata, koje nijedan čovek ni na nebu ni na zemlji nije bio dostojan da otvori. Tada se pojavi Jagnje (Arijes, prvi i glavni znak zodijaka), koje beše zaklano, koje je imalo sedam rogova (zraka) i sedam očiju (svetlosti). Jagnje uze knjigu iz desnice Onoga koji je sedeo na prestolu, a četiri bića i sve starešine padoše ničice i pokloniše se Bogu i Jagnjetu. Tokom ranih vekova hrišćanske crkve jagnje je bilo opšte prihvaćeno kao simbol Hrista i sve do petog sabora u Kostantinopolju (*"Quinisext Synod"*, 692. godine) lik razapetog čoveka je zamenjivan likom *Agnus Dei*[13]. Kao što je to pronicljivo istakao jedan pisac na tu temu, korišćenje jagnjeta ukazuje na persijsko poreklo hrišćanstva, jer su Persijanci bili jedini narod koji je prvi znak zodijaka simbolizovao jagnjetom.

Budući da je jagnje žrtva za greh drevnih pagana, rani mistični hrišćani mislili su da je ta životinja prikladan simbol za Hrista, koga su smatrali svetskom žrtvom za greh. Grci i Egipćani su veoma poštovali jagnje ili ovna, često stavljajući njegove rogove na čela svojim

11 *Otkrivenje Jovanovo* 4:8, prevod Vuk Stefanović Karadžić. (Nap. prev.)

12 *Otkrivenje Jovanovo* 4:5, prevod Vuk Stefanović Karadžić. (Nap. prev.)

13 Lat. Jagnje Božje (Nap. prev.)

bogovima. Skandinavski bog Tor nosio je čekić napravljen od para ovnujskih rogova. Korišćenju jagnjeta davana je prednost u odnosu na ovna, očigledno zbog njegove čistote i nežnosti; isto tako, pošto je i sam Stvoritelj simbolizovan Arijesom, Njegov Sin bi, kako sledi, bio mali ovan, ili Jagnje. Kecelja od jagnjeće kože, koju su slobodni zidari nosili preko onog dela tela kojeg simbolizuje Tifon ili Juda, predstavlja pročišćavanje generativnih procesa, što je preduslov za istinsku duhovnost. U toj alegoriji Jagnje označava pročišćenog kandidata, njegovih sedam rogova predstavljaju delove prosvetljenog razuma, a sedam očiju – čakre, ili usavršenu čulnu percepciju.

EPIZODE IZ MISTERIJA APOKALIPSE

Iz *Klauber*[14], *Historiae Biblicae Veteris et Novi Testamenti*

U središnjem planu, sv. Jovan Bogoslov kleči pred pojavom Alfe i Omege koji stoji usred sedam svetlosti i okružen aureolom plamena i dima. Na nebu

14 Jozef Sebastijan Klauber (*Joseph Sebastian Klauber*, c. 1700–1768) – nemački umetnik – graver, pripadnik čuvene Klauber porodice gravera i izdavača. Sa bratom Johanom Baptistom Klauberom (*Johann Baptist Klauber*, 1712– c. 1787) i Gotfridom Bernardom Gocom (*Gottfried Bernhard Göz*, 1708–1774) osnovao je izdavačku kompaniju katoličke lepe umetnosti. Knjiga *Historiae Biblicae, Veteris et Novi Testamenti*, sa sto gravura, objavljena je 1757. godine. (Nap. prev.)

iznad, dvadeset i četiri starešine, sa svojim harfama i kadionicama, klanjaju se pred prestolom Drevnoga, iz čije ruke Jagnje uzima knjigu zapečaćenu sa sedam pečata. Sedam duhova Božjih, u obliku pehara iz kojih izlaze plameni jezici, okružuju glavu Drevnoga, a četiri živa bića (heruvimi) kleče na uglovima Njegovog prestola. U gornjem levom uglu prikazano je sedam anđela koji nose trube, kao i oltar Božji i anđeo sa kadionicom. U gornjem desnom uglu su duhovi vetrova; ispod njih je devica odevena u sunce, kojoj su data krila da može odleteti u pustinju. Desno od nje je scena koja predstavlja duhove Božje kako zbacuju zlu zmiju u bezdan. U donjem levom uglu prikazan je sv. Jovan kako od anđela, čije noge su stubovi ognjeni i čije lice je blještavo sunce, prima knjižicu, koju mu je rečeno da pojede, ako hoće da shvati tajne duhovnog života.

Na slici se, pored toga, nalazi i niz drugih simbola, uključujući epizode iz uništenja sveta i kristalno more koje se izliva iz Božjeg prestola. Predstavljanjem ovakvih simboličkih ideja u obliku rituala i dramatičnih epizoda, ovekovečene su tajne Frigijskih Misterija. Kada je ta sveta raskoš na taj način otkrivena čitavom čovečanstvu, bez izuzetka, a svakoj ljudskoj duši dodeljen njen sopstveni inicijator u sveti obred filozofskog života, čovečanstvu je data blagodat, koja se ne može u potpunosti razmeti sve dok muškarci i žene ne postanu prijemčiviji za duhovne misterije.

Poglavlja, od šestog zaključno sa jedanaestim, posvećena su izveštaju o otvaranju sedam pečata na knjizi koju drži Jagnje. Kada je slomljen prvi pečat, dojaha čoveka na belom konju, koji nosaše venac i držaše u ruci luk. Kad je slomljen drugi pečat, dojaha čovek na riđem konju, a u ruci mu je bio veliki mač. Kad je slomljen treći pečat, dojaha čovek na crnom konju, sa vagom u rukama. A kad je slomljen četvrti pečat, dojaha Smrt na bledom konju i pakao je išao za njom. Može se tumačiti da Četiri jahača Apokalipse označavaju četiri glavna dela ljudskog života. *Rođenje* je predstavljeno jahačem na belom konju, koji pobedonosno dolazi da osvaja, plahovitost *mladosti* predstavljena je jahačem na riđem konju, koji uzima mir sa zemlje, *zrelost* je predstavljena jahačem na crnom konju, koji sve meri na vagi razuma, a *smrt* je predstavljena jahačem na bledom konju, kojem je data vlast nad četvrtinom zemlje. U istočnjačkoj filozofiji ti konjanici označavaju četiri *juge*, ili epohe sveta, koje izjahuju u vreme koje im je određeno i za izvestan period postaju vladari stvaranja.

ČETIRI JAHAČA APOKALIPSE

Iz *Solis*[15], *Biblische Figuren*

U alegoriji o četiri konjanika – prema filozofskim misterijama – postavljeno je stanje čoveka po fazama njegovog života. U svom prvom i duhovnom stanju on je radostan. Kada se spusti u područje iskustva, on nosi mač. Kada dosegne fizički izraz – što je njegovo najmanje duhovno stanje – on nosi vagu, a „filozofskom smrću" je ponovno pušten u najviše sfere. U drevnim rimskim igrama, kočije sunca vukla su četiri konja različitih boja, pa se konjanici apokalipse mogu protumačiti da predstavljaju solarnu energiju što jaše na četiri elementa, koji služe kao mediji njenog izraza.

Komentarišući dvadeset četvrti govor Zlatoustog, Djupi, u delu *Poreklo svih kultova, ili univerzalna religija*, navodi da je svaki od četiri elementa bio predstavljen konjem koji nosi ime boga „koji

15 Virgil Solis (*Virgil*, ili *Virgilius Solis*, 1514–1562) – nemački crtač, graver i grafičar, koji je radio u Nirnbergu, pripadnik plodne umetničke porodice. Posebno uticajne bile su njegove ilustracije za Ovidijeve *Metamorfoze*. (Nap. prev.)

je postavljen iznad elementa". Prvi konj, koji označava plameni eter, nazivan je Jupiter i zauzimao je naviše mesto u redosledu elemenata. Taj konj bio je krilat, veoma hitar i, opisujući najveći krug, okružavao je sve ostale. Sijao je najčistijom svetlošću, a na telu su mu bile slike sunca, meseca, zvezda i svih tela u eteričnim regionima. Drugi konj, koji označava element vazduha, bio je Junona. Bio je podređen Jupiterovom konju i opisivao je manji krug; njegova boja bila je crna, ali mu je onaj deo koji je bio izložen suncu postao svetao, čime se označavaju dnevna i noćna stanja vazduha. Treći konj, koji simbolizuje element vode, bio je posvećen Neptunu. Imao je težak hod i opisivao je vrlo mali krug. Četvrti konj, koji označava statički element zemlje, opisan kao nepokretan i kako nestrpljivo poigrava, bio je Vestin konj. Uprkos njihovim razlikama u temperaturi, ta četiri konja su zajedno harmonično živela, što je u skladu sa načelima filozofa, koji su proglasili da je svet sačuvan pomoću sloge i harmoničnosti njegovih elemenata. S vremenom, međutim, Jupiterov trkaći konj zapalio je grivu konja zemlje; takođe, gromovitog konja Neptuna prekrio je znoj, koji je preplavio nepomičnog Vestinog konja, a posledica je bio Deukalionov potop. Na kraju će vatreni Jupiterov konj pojesti ostale, kada tri niža elementa – pročišćena kroz reapsorpciju u plamenom eteru – izađu obnovljeni, uspostavljajući „nebo novo i zemlju novu"[16].

Kad je otvoren peti pečat, sv. Jovan ugleda one koji su umrli za reč Božju. Kad je slomljen šesti pečat, nasta veliki zemljotres, sunce se zamrači, a mesec postade kao krv. Dođoše anđeli vetra i još jedan anđeo, koji pečatom obeleži čela 144.000 sinova Izrailjevih, da budu zaštićeni kad nastupi grozni dan patnje. Sabiranjem cifara prema pitagorejskom sistemu numeričke filozofije, broj 144.000 svodi se na 9, što je mistični simbol čoveka, a takođe i broj inicijacije, jer onaj ko prođe kroz devet stupnjeva Misterija dobija znak krsta kao simbol njegove obnove i oslobođenja od okova vlastite paklene, ili niže, prirode. Dodavanje tri cifre prvobitnom svetom broju 1,44, ukazuje na uzdizanje misterije u treću sferu.

Kad je slomljen sedmi pečat, nasta tišina koja potraja pola sata. Tada izađoše sedam anđela i svakome beše data truba. Kad sedam anđela dunuše u svoje trube – zazvučavši sedmoslovnim imenom

16 *Otkrivenje Jovanovo* 21:1, prevod Vuk Stefanović Karadžić. (Nap. prev.)

Logosa – usledile su velike katastrofe. Zvezda, zvana Pelen, pala je s neba, označavajući na taj način da je tajna doktrina drevnih data ljudima, koji su je oskrnavili i prouzrokovali da mudrost Božja postane destruktivna sila. I još jedna zvezda – koja simbolizuje lažnu svetlost ljudskog razuma kao različitu od božanskog razuma inicijata – pala je s neba i njoj (materijalističkom razumu) beše dat ključ bezdana (Prirode), koji je otvorila, izazvavši da iz njega izađu svakakve vrste zlih stvorenja. I dođe, takođe, jedan silni anđeo, koji beše odeven u oblak, čije je lice bilo kao sunce, a njegove noge i stopala kao ognjeni stubovi, i jednom nogom stao je na vode, a drugom na zemlju (hermetički *Antropos*). To nebesko biće dade sv. Jovanu knjižicu i reče mu da je pojede, što vidoviti učini. Knjiga je predstavnik tajne doktrine – one duhovne hrane kojom se hrani duh. A sv. Jovan, koji je bio „u duhu", najeo se mudrosti Božje i glad njegove duše bila je utoljena.

Dvanaesto poglavlje govori o velikom čudu koje se pojavilo na nebu: Žena obučena u sunce, s mesecom pod nogama i sa vencem od dvanaest zvezda na glavi. Ta žena predstavlja sazvežđe Virgo, kao i egipatsku Izidu, koju je, kad je trebalo da rodi sina Horusa, napao Tifon, nastojeći da uništi dete koje su bogovi predodredili da pogubi Duha Zla. Rat na nebu povezan je sa uništenjem planete Ragnarok i padom anđela. Može se protumačiti da devica označava samu tajnu doktrinu, a njen sin, inicijata rođenog iz „materice Misterija". Duh zla, dakle, personifikuje velikog zmaja koji je pokušao da, uništavanjem majke onih prosvetljenih duša što neumorno rade za spas sveta, kontroliše čovečanstvo. Misterijama (devici) su data krila i one su odletele u pustinju, a zli zmaj pokušao je da ih uništi poplavom (lažnih doktrina); međutim, zemlja (zaborav) je progutala lažne doktrine i Misterije su istrajale.

Trinaesto poglavlje opisuje veliku zver koja se izdigla iz mora, sa sedam glava i deset rogova. Faber u tom amfibijskom čudovištu vidi Demijurga, odnosno, Stvoritelja sveta, kako se uzdiže iz Okeana Haosa. Mada većina tumača *Apokalipse* razne zveri u njoj opisane razmatra kao tipične zle sile, to gledište je neizbežna posledica nepoznavanja drevnih doktrina iz kojih je simbolika knjige izvedena. Astronomski, veliko čudovište koje se izdiže iz mora je sazvežđe Ketus (kit). Pošto su verski isposnici sam univerzum smatrali za zlu fabrikaciju koja hvata u zamku, došli su do toga da i Stvoritelja smatraju

tkačem zabluda. Stoga su, veliko morsko čudovište (svet) i njegov Tvorac (Demijurg), čija snaga potiče od Zmaja Kosmičke Moći, počeli da se personifikuju kao zver užasa i razaranja, koja teži da proguta besmrtni deo ljudske prirode. Sedam glava čudovišta predstavljaju sedam zvezda (duhova) koje sačinjavaju sazvežđe Veliki medved, koje su Hindusi nazivali Rišiji, ili Kosmički Kreativni Duhovi. Deset rogova Faber povezuje sa deset iskonskih patrijarha. Oni, takođe, mogu označavati i drevni zodijak od deset znakova.

Broj zveri (666) je zanimljiv primer upotrebe kabalizma u *Novom zavetu* i među ranim hrišćanskim misticima. U sledećoj tabeli Kirher pokazuje da imena Antihrista, kako ih navodi Irinej, sva imaju 666 kao numerički ekvivalent.

T	300	A	30	A	1	Λ	30
ε	5	α	1	ν	50	α	1
ι	10	μ	40	τ	300	τ	300
τ	300	π	80	ε	5	ε	5
α	1	ε	5	μ	40	ι	10
ν	50	τ	300	ο	70	ν	50
		ι	10	ς	200	ο	70
		ς	200			ς	200
	666		666		666		666

Pored toga, Džejms Morgan Prajs navodi da prema tom metodu računanja, grčki izraz ἠφρην, koji označava nižu svest, ima 666 kao svoj numerički ekvivalent. Takođe, kabalistima je dobro poznato da Ἰησους, Isus, kao svoju numeričku vrednost ima drugi sveti i tajni broj – 888. Kada se saberu cifre broja 666 i ponovo saberu cifre dobijenog zbira, rezultat je sveti broj – 9, simbol čoveka u njegovom neregenerisanom stanju i staze njegovog vaskrsenja.

Četrnaesto poglavlje počinje sa Jagnjetom koje stoji na gori Sion (istočnom horizontu), a oko njega je okupljeno njih 144.000 sa Božjim imenom zapisanim na čelima. Zatim anđeo najavljuje pad Vavilona – grada smetenosti ili svetovnosti. Stradaju oni koji ne nadvladaju svetovnost i ne uvide da je trajan duh – a ne materija, jer, pošto nemaju drugih interesa osim materijalnih, oni odlaze u propast zajedno sa materijalnim svetom. I sv. Jovan ugleda Nekog sličnog Sinu čovečjem (Persej), kako jaše na oblaku (supstancama nevidljivog sveta) i u ruci ima oštar srp, te Blistavi srpom požnje zemlju. To je simbol Inicijatora koji u sferu stvarnosti otpušta više prirode onih, simbolizovani zrelim žitom, što su dosegli tačku oslobođenja. I dođe još jedan anđeo (Volar[17]) – Smrt – takođe sa srpom (Karma), koji požnje vinovu lozu zemaljsku (one koji su živeli od lažne svetlosti), te je baci u veliku kacu gneva Božjeg (čistilišnu sferu).

Poglavlja, od petnaestog zaključno sa osamnaestim, sadrže izveštaj o sedam anđela (Plejade), koji izlivaju svoje čaše na zemlju. Sadržaj njihovih čaša (labava energija Kosmičkog Bika) nazvan je sedam poslednjih zala. Tu je, takođe, predstavljena i simbolična figura, nazvana „Vavilonska bludnica", opisana kao žena koja sedi na crvenoj zveri sa sedam glava i deset rogova. Žena beše obučena u porfiru i skerlet i nakićena zlatom, dragim kamenjem i biserima, a u ruci je imala zlatni pehar pun gnusoba. Ta figura bi mogla da bude pokušaj (verovatno umetnut) da se omalovaži Kibela, ili Artemida, antička Velika boginja Majka. Budući da su pagani obožavali *Mater Deorum*[18] preko simbola koji odgovara ženskom generativnom načelu, rani hrišćani su ih optužili da obožavaju kurtizanu. Pošto su gotovo sve drevne Misterije uključivale proveru neofitovog moralnog karaktera, zavodnica (animalna duša) je ovde prikazana kao paganska boginja.

U devetnaestom i dvadesetom poglavlju je izložena priprema mističnog sakramenta, nazvanog svadba Jagnjetova. Nevesta je duša neofita, koji postiže svesnu besmrtnost sjedinjujući se sa sopstvenim

17 Volar (grč. Βοώτης; lat. *Boötes* – naziv koji potiče iz Egipta) – jedno od 88 savremenih sazvežđa, koje je bilo uvršteno i među 48 Ptolomejevih sazvežđa. Lik Volara na nebu predstavlja čuvara Malog i Velikog medveda, sazvežđa koja se nalaze u njegovoj neposrednoj blizini. (Nap. prev.)

18 Lat. Majka Bogova (Nap. prev.)

duhovnim izvorom. Nebesa se još jednom otvoriše i sv. Jovan ugleda belog konja, a jahač (prosvetljeni um), koji na njemu sedeše, nazvan je Verni i Istiniti. Iz usta mu je izlazio oštar mač, a za njim su sledile nebeske vojske. Po ravnicama nebeskim odigrao se mistični Armagedon – poslednji veliki rat između svetlosti i tame. Sile zla, pod persijskim Ahrimanom, borile su se protiv sila dobra, pod Ahura-Mazdom. Zlo je pobeđeno i zver i lažni prorok bačeni su u jezero ognjeno, koje gori sumporom. Satana je sputan na hiljadu godina. Zatim usledi poslednji sud; knjige se otvoriše, uključujući i knjigu života. Mrtvima je suđeno po njihovim delima, a oni čija se imena ne nađoše u knjizi života bačeni su u jezero ognjeno. Za neofita Armagedon predstavlja poslednju bitku između tela i duha, kada se prosvetljena duša, konačno nadvladavši svet, uzdiže u jedinstvo sa svojim duhovnim Sopstvom. Sud označava vaganje duše i pozajmljen je iz Ozirisovih Misterija. Ustajanje mrtvih iz grobova i iz mora iluzije predstavlja dovršenje procesa ljudske regeneracije. Jezero ognjeno, u koje su bečeni oni što nisu prošli teško iskušenje inicijacije, označava vatrenu sferu animalnog sveta.

U dvadesetprvom i dvadesetdrugom poglavlju su predstavljeni novo nebo i nova zemlja, koji će biti uspostavljeni na kraju Ahrimanove vladavine. Sv. Jovan, koji u duhu beše prenet na veliku i visoku goru (mozak), ugleda Novi Jerusalim kako silazi kao nevesta nakićena za svog muža. Sveti Grad predstavlja obnovljeni i usavršeni svet, masonsku otesanu *kamenu kocku*, jer je grad bio savršena kocka, kao što je zapisano, negova „dužina i širina i visina jednaka je“[19]. Temelj Svetog Grada sastojao se od sto četrdeset i četiri kamena, u dvanaest redova, iz čega je vidljivo da Novi Jerusalim predstavlja mikrokosmos, pravljen po uzoru na veći univerzum u kojem stoji. Dvanaest vrata tog simboličnog dodekaedra su znaci zodijaka, kroz koje se nebeski impulsi spuštaju u niži svet, dragulji su drago kamenje zodijačkih znakova, a providne zlatne ulice su bujice duhovne svetlosti koje inicijat prelazi na svom putu ka suncu. U tom gradu nema materijalnog hrama, jer Bog i Jagnje su hram, a nema ni sunca ni meseca, jer su Bog i Jagnje svetlost. Proslavljen i produhovljen inicijat je tu prikazan kao grad. Taj grad će na kraju biti sjedinjen s duhom Božjim i apsorbovan u Božansku blistavost.

19 *Otkrivenje Jovanovo* 21:16, prevod Vuk Stefanović Karadžić. (Nap. prev.)

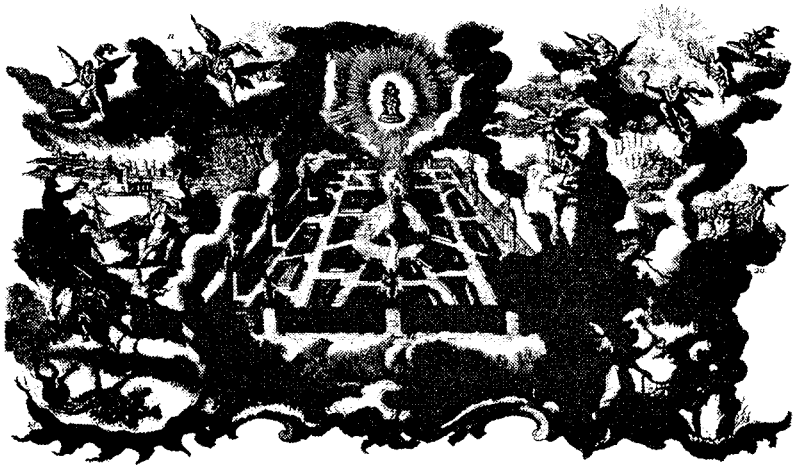

JOVANOVA VIZIJA NOVOG JERUSALIMA

Iz Klauber, Historiae Biblicae Veteris et Novi Testamenti

U gornjem levom uglu prikazano je uništenje Vavilona, kao i anđeo koji baca kamen veliki kao vodenični u more govoreći: „Tako će sa hukom biti bačen Vavilon grad veliki, i neće se više naći.“[20] Ispod je konjanik, nazvan Verni i Istiniti, koji baca zver u bezdan. Dole desno je anđeo s ključem bezdana, koji velikim lancem vezuje Satanu na hiljadu godina. Gore, na nebesima, predstavljen je Neko sličan Sinu Čovečjem, koji nosi veliki srp i njime žanje letinu sveta. U središtu je Sveti Grad, Novi Jerusalim, s dvanaest vrata i Jagnjetovom gorom, koja se u njemu uzdiže. Od prestola Jagnjetovog izlazi velika kristalna reka, ili voda života, koja označava duhovnu doktrinu: svakome ko je otkrije i pije njene vode dodeljuje se besmrtnost. Klečeći na visokoj litici, sv. Jovan gleda mistični grad, arhetip savršene civilizacije koja će nastupiti. Iznad Novog Jerusalima, u velikom probijanju sunčevih zraka slave, nalazi se presto Drevnoga, koji je svetlost onih što prebivaju u neuporedivom carstvu duha. Izvan spoznaje neiniciranih, svet je stalno-rastuća masa sastavljena od duhovnih izabranika. Iako hodaju zemljom kao obični smrtnici, oni su iz odvojenog sveta i njihovim neprekidnim zalaganjem kraljevstvo Božje se polako, ali sigurno uspostavlja na zemlji. Te prosvetljene duše su graditelji Novog Jerusalima, a njihova tela su živo kamenje u njegovim zidovima. Osvetljeni bakljom istine oni nastavljaju svoj rad, a kroz njihove aktivnosti će se *zlatno doba* vratiti na zemlju, a sile greha i smrti biće uništene. Zbog toga su mudri izjavili da će vrli i prosvetljeni ljudi, umesto da se uzdignu na nebo, spustiti nebo dole i ustanoviti ga usred same zemlje.

20 *Otkrivenje Jovanovo* 18:21, prevod Vuk Stefanović Karadžić. (Nap. prev.)

I sv. Jovan vide reku Vode Života, koja je izlazila iz prestola Jagnjetovog. Reka predstavlja tok koji se izliva iz Prvog Logosa, koji je život svih stvari i aktivni uzrok čitavog stvaranja. Tu je takođe bilo i Drvo Života (duh), koje je rađalo dvanaest rodova plodova, a čije lišće je bilo za lečenje naroda. Drvetom je predstavljena godina, koja svakog meseca donosi neko dobro za održavanje postojećih stvorenja. Isus tada govori sv. Jovanu da je On izdanak i rod Davidov i sjajna zvezda Danica (Venera). Sv. Jovan zaključuje rečima:

> „Blagodat Gospoda našega Isusa Hrista sa svima svetima. Amin."[21]

21 *Otkrivenje Jovanovo* 22:21, prevod Vuk Stefanović Karadžić. (Nap. prev.)

ISLAMSKA VERA

❁

Muhamedov život ❁ Objava Kurana ❁ Oproštajno hodočašće ❁ Prorokov grob ❁ Kaba u Meki ❁ Tajna doktrina islama

❁

Reprezentativan primer hrišćanskog stava prema islamu, barem do skorašnjih godina, predstavlja postskriptum Aleksandra Rosa[1] angliziranoj verziji ser d Rierovog[2] fransuskog prevoda *Kurana*, objavljenoj 1649. godine. Autor postskriptuma protiv Muhameda i *Kurana* usmerava sledeću pogrdu:

> „Dobri čitaoče, veliki Arapski Prevarant sada je konačno, posle hiljadu godina, preko Francuske stigao u Englesku, a njegov *Kuran*, ili zbrka grešaka, (derište deformisano kao i roditelj i toliko ispunjeno jeretičnošću koliko je i njegova oparena glava bila puna skorbuta) naučio je da govori engleski. (...) Ako bacite pogled na *Kuran*, naći ćete da je to papazjanija sastavljena od sledeća četiri sastojka: 1. od Kontradikcija, 2. od Bogohuljenja, 3. od smešnih Bajki, 4. od Laži."

1 *Alexander Ross* (c. 1590–1654) – plodni škotski pisac i konzervativni polemičar. Prevod *Kurana* na engleski (sa francuskog prevoda) jedno je od njegovih najvećih dostignuća. (Nap. prev.)

2 Andre d Rier (*André Du Ryer*, 1580–1660) – francuski orijentalista, diplomatski predstavnik u Konstantinopolju i francuski konzul u Aleksandriji u Egiptu, a po povratku u Francusku, oko 1630. godine, postao je kraljev prevodilac za orijentalne jezike. Autor je trećeg zapadnog prevoda *Kurana* (*L'Alcoran de Mahomet*), objavljenog 1647. godine. Godine 1630. objavio je *Tursku gramatiku* na latinskom, a 1634. preveo je na francuski Saadijev *Đulistan, carstvo ruža* (*Gulistan ou l'Empire des Roses, de Saadi*); za sobom je ostavio *Tursko-latinski rečnik*. (Nap. prev.)

Optužba protiv Muhameda zbog bogohuljenja naglašena je zbog toga što je on potvrdio da Bog, kao neoženjen, nije mogao imati Sina! Varljiv argument, međutim, očigledno je iz Prorokovih vlastitih pogleda na prirodu Boga, sadržanih u drugoj *suri Kurana*:

> „A Allahov je i istok i zapad; kuda god se okrenete, pa – tamo je Allahova strana. – Allah je, zaista, neizmjerno dobar i On sve zna. Nevjernici govore: 'Allah je uzeo sebi dijete.' Hvaljen neka je On! Naprotiv, Njegovo je sve ono što je na nebesima i na Zemlji. Njemu se sve pokorava; On je stvoritelj nebesa i Zemlje, i kada nešto odluči, za to samo rekne: 'Budi!' – i ono bude."[3]

Drugim rečima, Bog islama samo poželi, a predmet te želje odmah nastaje, dok Bog Aleksandra Rosa mora nastaviti u skladu sa zakonima ljudske generacije!

Muhamed, islamski Prorok, „željeni svih naroda", rođen je u Meki, 570. (?), a umro u Medini, 632. godine, ili jedanaeste godine nakon Hidžre. Vošington Irving[4] ovako opisuje znakove i čuda koji su pratili Prorokovo rođenje:

> „Njegova majka nije imala nikakvih porođajnih muka. U trenutku njegovog dolaska na svet, nebeska svetlost osvetlila je okolne zemlje, a novorođenče je, podižući oči ka nebu, uskliknulo: 'Bog je velik! Nema Boga do Boga, a ja sam njegov prorok!' Nebo i zemlja, uvereni smo u to, bili su uznemireni njegovim dolaskom. Jezero Sava povuklo se nazad u svoj tajni izvor, ostavljajući svoje ivice suve, dok se reka Tigari izlila iz svog korita i preplavila susedne zemlje. Palata persijskog kralja Kosrua potresla se iz temelja, a njenih nekoliko kula srušilo se na zemlju. (...) Iste znamenite noći, sveta Zaratustrina vatra, koju su čuvali mudraci i koja je bez prekida gorela više od hiljadu godina, iznenada se ugasila, a svi idoli popadaše."
>
> [Videti *Muhamed i njegovi naslednici* (*Mahomet and His Successors*)]

3 *Kur'an*, sura 2, *Al-Baqara* (*Krava*), 115-117, prevod Besim Korkut (Nap. prev.)

4 *Washington Irving* (1783–1859) – američki pisac, esejista, biograf i istoričar. Njegova biografija Muhameda, *Muhamed i njegovi naslednici* (*Mahomet and His Successors*), objavljena je 1850. godine. (Nap. prev.)

Dok je Prorok još bio tek prohodala beba, došao je anđeo Gavrilo, sa sedamdeset krila, razrezao ga i otvorio, te mu izvukao srce. Tako ga je Gavrilo očistio od crne kapi prvobitnog greha, koja je u svakom ljudskom srcu zbog Adamove izdaje, a zatim je organ vratio na njegovo mesto u telu Proroka. (Videti napomenu u E. H. Palmerovom[5] prevodu *Kurana*)

U mladosti je Muhamed putovao sa mekanskim karavanima, a jednom prilikom služio je kao štitonoša kod svog strica i proveo dosta vremena među Beduinima, od kojih je naučio mnogo o verskoj i filozofskoj tradiciji drevne Arabije. Dok je putovao sa svojim stricem, Abu Talibom, Muhamed je došao u dodir sa nestorijanskim hrišćanima, pošto su se jedne noći utaborili pored jednog od njihovih manastira. Tu je mladi budući Prorok dobio mnogo informacija o poreklu i doktrinama hrišćanske vere.

Kako su prolazile godine, Muhamed je ostvario značajan poslovni uspeh i, kada je imao oko dvadeset i šest godina, oženio se bogatom udovicom, gotovo petnaest godina starijom od njega, koja je bila jedan od njegovih poslodavaca. Udovica, Hatidža po imenu, bila je očigledno pomalo koristoljubiva, jer, uvidevši da je njen mladi poslovođa veoma delotvoran, rešila je da ga zadrži na tom položaju doživotno! Hatidža je bila žena izuzetnog mentaliteta i njenom integritetu i predanosti treba pripisati rani uspeh islamskog pokreta. Svojim brakom Muhamed se uzdigao iz pozicije priličnog siromaštva do velikog bogatstva i moći, a njegovo ponašanje bilo je tako uzorno da je u cijeloj Meki postao poznat kao „verni i istiniti".

Muhamed bi živeo i umro kao poštovani Mekanac da nije bez oklevanja žrtvovao i svoj imetak i društveni položaj zbog službe Bogu, čiji glas je čuo dok je meditirao u pećini na planini Hira, u mesecu Ramazanu. Iz godine u godinu Muhamed se penjao stenovitim i pustim obroncima planine Hira (od tada nazvane Džebel Nur – „Planina svetlosti") i tamo, u svojoj usamljenosti, molio Boga da mu ponovo otkrije čistu religiju Adama, onu duhovnu doktrinu koja je, kroz nesuglasice religijskih frakcija, bila izgubljena za čovečanstvo. Hatidža, zabrinuta zbog asketizma svoga muža, koji mu je narušavao fizičko zdravlje,

5 Edvard Henri Palmer (*Edward Henry Palmer*, 1840–1882) – engleski orijentalista, mnogostrano talenatovani autor brojnih radova velikog lingvističkog dometa. Njegov prevod *Kurana* pojavio se 1880. godine. (Nap. prev.)

ponekad mu se pridruživala u njegovim iznurujućem bdenju i ženskom intuicijom je osećala patnje njegove duše. Napokon, jedne noći, u njegovoj četrdesetoj godini, dok je ležao na podu u pećini, umotan u ogrtač, velika svetlost eksplodira nad njim. Prevladan osećajem savršenog mira i razumevanja u blaženstvu nebeskog prisustva, on je izgubio svest. Kad je došao k sebi, opet je anđeo Gavrilo stajao pred njim i pokazivao svileni šal ispisan tajanstvenim znakovima. Iz tih znakova Muhamed je stekao osnovnu doktrinu, koja je kasnije otelovljena u *Kuranu*. Tada je Gavrilo progovorio jasnim i prekrasnim glasom, objavljujući Muhamedu da je on Prorok Boga živoga.

Drhteći u strahu, Muhamed je požurio do Hatidže, bojeći se da su ga vizijom nadahnuli isti zli duhovi što su služili paganskim magovima, koje je toliko mnogo prezirao. Hatidža ga je uverila da ga štiti njegov sopstveni život pun vrlina i da ne treba da se plaši zla. Pošto ga je uverila, Prorok je očekivao naredne posete Gavrila. Kada one nisu usledile, međutim, dušu mu je ispunio takav očaj da je pokušao samoubistvo, ali u trenu kad je hteo da se baci sa litice, zaustavila ga je iznenadna ponovna pojava Gavrila, koji je opet uverio Proroka da će mu, kada nastupi pravo vreme, biti data objava, koja je potrebna njegovom narodu.

Verovatno kao rezultat perioda usamljenosti provedenih u meditaciji, Muhamed je, kako se čini, imao ekstatičke gubitke svesti. Kaže se da je, dok su mu diktirane razne sure *Kurana*, povremeno padao u nesvest i da je, bez obzira na hladnoću okolnog vazduha, bio prekriven graškama znoja. Često su ti napadi nastupali bez upozorenja; u drugim prilikama sedeo bi umotan u ćebe, kako bi sprečio hladnoću od obilnog znoja, a, dok je očigledno bio nesvestan, diktirao je razne pasuse, koje je mali krug pouzdanih prijatelja pamtio ili zapisivao. Jednom prilikom, u poznijoj dobi, kada je Abu Bekr ukazao na sede dlake u njegovoj bradi, Muhamed je, podigavši kraj svoje brade i pogledavši ga, objasnio da je njena belina posledica fizičke agonije, koja je pratila njegova razdoblja nadahnuća.

Ukoliko se smatra da su spisi koji se pripisuju Muhamedu samo halucinacije epileptičara – i zbog toga se odbace – njegovi hrišćanski kritičari bi trebalo da paze kako ne bi, zajedno sa Prorokovim doktrinama, takođe ugrozili i sama učenja koja lično prihvataju, jer se za mnoge od učenika, apostola i svetaca rane crkve zna da su imali nervne poremećaje. Muhamedov prvi preobraćenik bila je njegova

žena, Hatidža, a za njom su sledili ostali članovi njegove uže porodice, što je okolnost koja je podstakla ser Viljema Mjuira[6] da zabeleži:

> „Muhamedovu iskrenost snažno potkrepljuje to što najraniji preobraćenici u islam ne samo da su bili čestitog karaktera, već su bili njegovi bliski prijatelji i ljudi iz njegovog domaćinstva, koji, blisko upoznati sa njegovim privatnim životom, nisu mogli da ne uoče, ukoliko ih je bilo, one protivrečnosti koje, više ili manje, postoje između zanimanja licemernog prevaranta van kuće i njegovih postupaka kod kuće."
>
> [Vidi *Muhamedov život* (*The Life of Mohammad*)]

Među prvima koji su prihvatiti islamsku veru bio je Abu Bekr, koji je postao Muhamedov najbliži i najverniji prijatelj, zapravo, njegov *alter ego*. Abu Bekr, čovek briljantnih postignuća, materijalno je doprineo uspehu Prorkovog poduhvata i, u skladu s željom koju je Prorok izrazio, postao je vođa vernika nakon Muhamedove smrti. Ajša, Abu Bekrova ćerka, kasnije je postala Muhamedova supruga i tako je još više učvršćena bratska veza između ta dva čoveka. Tiho, ali marljivo, Muhamed je objavljivao svoje doktrine u malom krugu moćnih prijatelja. Kada ga je entuzijazam njegovih sledbenika konačno naterao da javno obznani svoju misiju, već je bio vođa snažne i dobro organizovane grupe. Plašeći se Muhamedovog rastućeg prestiža, stanovnici Meke su, odričući se starostavne tradicija da krv ne može biti prolivena u svetom gradu, odlučili da ubiju Proroka i tako zatru islam. Razne grupe udružile su se u tom poduhvatu, kako bi krivica za zločin bila ravnomernije raspoređena. Otkrivši opasnost na vreme, Muhamed je ostavio svog prijatelja Alija u krevetu i sa Abu Bekrom pobegao iz grada, a nakon što je vešto izmakao Mekancima, pridružio se glavnini svojih sledbenika, koji su pre njega otišli u Jatrib (kasnije nazvan Medina). Na tom događaju, nazvanom *Hidžra*, ili „let" – utemeljen je islamski hronološki sistem.

6 *Sir William Muir* (1819–1905) – škotski orijentalist specijalizovan za epohu Muhameda i ranih kalifata; pun naslov ovde citiranog četvorotomnog dela, objavljenog od 1858. do 1862. godine, je *Muhamedov život i istorija islama do ere Hidžre* (*A Life of Mahomet and History of Islam to the Era of the Hegira*), a pored njega, glavna dela su mu *Anali ranih kalifata* (*Annals of the Early Caliphate*) i *Kalifat: njegov uspon, slabljenje i pad* (*The Caliphate: Its rise, decline and fall*). (Nap. prev.)

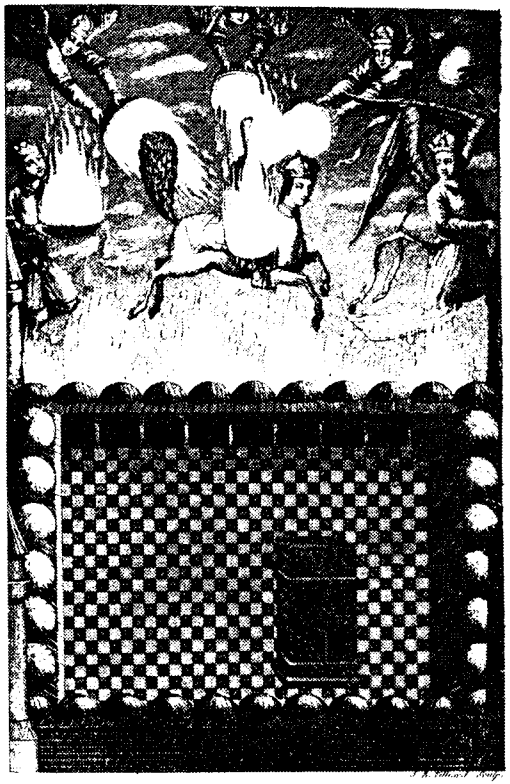

MUHAMEDOVO NOĆNO PUTOVANJE NA NEBO

Iz *D'Ohsson*[7], *Tableau Général de l'Empire Othoman*

U sedamnaestoj suri *Kurana* piše da je jedne noći Muhamed prenesen iz hrama u Meki u hram u Jerusalimu, ali nisu dati detalji o tom čudesnom putovanju.[8] U *Miškat al-Masabihu*[9], navodi se Muhamedov opis sopstvenog uspona kroz sedam nebesa u ledeno prisustvo Boga pod mnogim velovima i svog kasnijeg povratka u postelju, sve u jednoj noći. Muhameda je usred noći probudio anđeo Gavrilo, koji je, izvadivši Prorokovo srce, oprao

7 Ignjacije Muradž d'Oson (*Ignatius Mouradgea d'Ohsson*, 1740–1807) – američki orijentalist, istoričar i diplomata; poreklom je iz jermenske, katoličke porodice i ponekad se pominje kao Muradkan Tosunijan (*Muradcan Tosunyan*), što je njegovo pravo prezime. Nasledio je oca kao prevodilac u švedskoj ambasadi; s usponom na plemićkoj lestvici, uzeo je ime sa švedsko-francuskim prizvukom. Dugo je živeo u Francuskoj. Delo *Opšti prikaz otomanskog carstva* (*Tableau Général de l'Empire Othoman*) objavljeno je u Parizu, sukcesivno, u 7 tomova, između 1788. i 1824. godine. (Nap. prev.)

8 *Kur'an*, sura 17, *Al-Isr'a* (Noćno putovanje), 1, prevod Besim Korkut: „Hvaljen neka je onaj koji je u jednom času noći preveo Svoga roba iz Hrama časnog u Hram daleki, čiju smo okolinu blagoslovili kako bismo mu neka znamenja Naša pokazali." (Nap. prev.)

9 *Miškat al-Masabih* (*Mishkātu 'l-Masabih*) – jedna od najvećih zbirki *hadisa* (ar. حديث), pouka koje je poslanik Muhamed govorio, ili na neki drugi način sugerisao o najrazličitijim aspektima ljudskog života, a delo je persijskog tradicionaliste Al-Tabrizija (*Imam Wali ad-Din Muhammad ibn Abdullah al-Khatib al-Tabrizi*, umro 742. g. hidžre/1341). (Nap. prev.)

šupljinu *Zamzam* vodom[10], a samo srce napunio verom i naukom. Čudno stvorenje, zvano *Alborak*, ili *munja*, dovedeno je da bude Prorokovo prenosno sredstvo. Alborak je opisan kao bela životinja oblika i veličine mule, s glavom žene i repom pauna. Prema nekim verzijama, Muhamed je Alboraka jahao samo do Jerusalima, gde se, spustivši se sa brda Morija, uhvatio za donju prečagu zlatnih merdevina spuštenih sa neba i, u pratnji Gavrila, uspeo se kroz sedam svetova koji odvajaju zemlju od unutrašnje površine empireuma. Na kapiji svake sfere stajao je po jedan od patrijarha, koje je Muhamed pozdravljao kako je stupao na različite nivoe. Na kapiji prvog neba stajao je Adam; na kapiji drugog, Jovan i Isus (sestrići); na trećem, Josif; na četvrtom, Enoh: na petom, Aron: na šestom, Mojsije, a na sedmom, Avraham. Dat je i drugi redosled patrijarha i proroka, u kojem se Isus nalazi na kapiji sedmog neba, i kaže se da je Muhamed, stigavši dotle, zatražio od Isusa da posreduje za njega pred Božjim prestolom.

Nakon Hidžre je Prorokova moć postojano rasla, sve dok osme godine Muhamed nije ušao Meku, posle gotovo beskrvne pobede, i ustanovio je kao duhovno središte svoje vere. Postaviviši svoju zastavu severno od Meke, on je ujahao u grad i, nakon što je načinio sedam krugova oko svete *Kabe*, naložio je da se u njenoj oblasti sruši 360 kipova. Tada je ušao u samu Kabu, očistio je od njenih idolopokloničkih udruženja i građevinu posvetio Alahu, monoteističkom Bogu islama. Muhamed je, zatim, svim svojim neprijateljima zagarantovao amnestiju za njihove pokušaje da ga unište. Pod njegovom zaštitom moć i slava Meke su povećani i postala je žarišna tačka velikog godišnjeg hodočašća, koje sve do danas vijuga preko pustinje u mesecima hodočašća i u svojoj sviti broji više od sedamdeset hiljada učesnika[11].

10 Zamzam (ar. زمزم), ili Izvor Zamzama, ili Zamzam izvor – izvor koji se nalazi u Masdžid al Haramu (ar. الحرام المسجد – Sveta džamija), dvadeset metara istočno od Kabe. Prema islamskom verovanju, to je čudom stvoren izvor Božje vode, koji je izbio pre više hiljada godina, kada je Avrahamov mali sin Ismail bio žedan i plakao za vodom, te udarao nogom o zemlju. Milioni hodočasnika posećuju izvor svake godine za vreme hadža (ar. حج), ili Umraha (ar. عمرة), hodočašća u Meku, kako bi pili njegovu vodu. (Nap. prev.)

11 Danas je taj broj mnogo veći. Godine 2008. Meku je posetilo blizu 1.730.000, a 2009. godine 1.613.000 inostranih hodočasnika. (Nap. prev.)

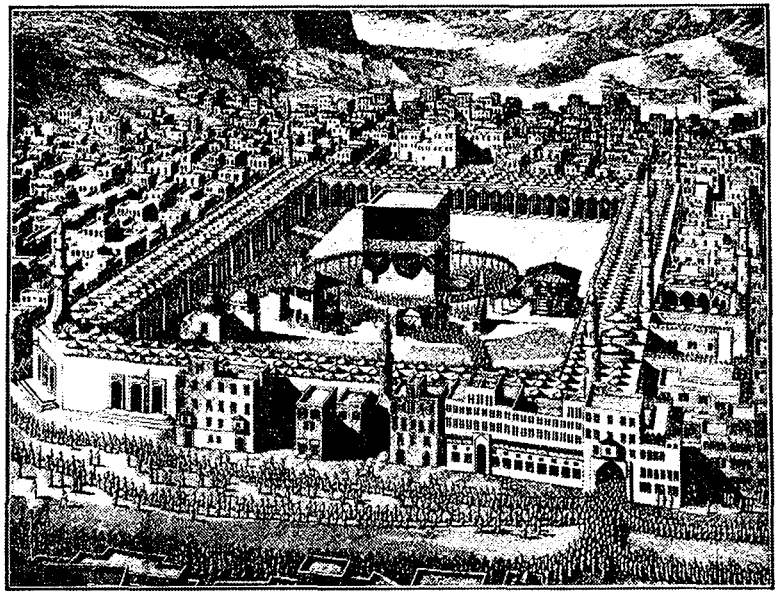

KABA, SVETO MESTO ISLAMA

Detalj panorame Meke iz *D'Ohsson, Tableau Général de l'Empire Othman*

Kaba, ili građevina u obliku kocke u središtu je velikog dvorišta džamije u Meki, najsvetije je mesto u islamskom svetu. Prema njemu se sledbenici Proroka moraju okrenuti pet puta dnevno, u vreme određeno za molitvu. Poput posvećenika gotovo svih drugih vera, muslimani su se tokom molitve prvobitno okretali prema istoku, ali je kasnijim dekretom naređeno da svoja lica okreću prema Meki.

Malo se zna o istoriji Kabe pre no što je posvećena da bude muhamedanska džamija, osim da je građevina bila paganski hram. U vreme kad je Prorok osvojio Meku, Kaba i okolno dvorište imali su 360 idola, koje je Muhamed uništio, zapravo, i pre nego što je stigao do samog svetilišta. „Drevna kuća", kako se Kaba naziva, nepravilna je kocka dugačka oko 38 stopa, visoka 35 i široka 30 stopa. Dužina svakog bočnog zida pomalo varira, a dužina krajnjih zidova preko jedne stope. U jugoistočnom uglu zida, na prigodnoj udaljenosti od tla (oko pet stopa), ugrađen je sveti i misteriozni Abrahamov crni kamen, ili aerolit. Kada ga je anđeo Gavrilo dao patrijarhu, kamen je bio tako izrazite beline da je mogao da se vidi iz svih delova zemlje, ali je, kasnije, pocrneo zbog grehova ljudi. Taj crni kamen, ovalnog oblika i oko sedam inča u prečniku, razbijen je u sedmom veku, pa ga sada na okupu drži srebrni okvir.

Prema predanju, 2.000 godina pre stvaranja sveta Kaba je prvi put izgrađena na nebu, gde njen model još uvek postoji. Adam je podigao Kabu na zemlji tačno ispod mesta na nebu koje zauzima original, a izadabrao je kamenje sa pet svetih planina, Sinaja, Al-Đudi, Hire, Maslinove gore i Libana. Deset hiljada anđela postavljeno je da čuva građevinu. U vreme Potopa, sveta kuća je uništena, ali su je posle obnovili Avraham i njegov sin Išmael. [Za detalje videti *Rečnik islama* (*A Dictionary of Islam*)]. Mesto Kabe je prvobitno verovatno zauzimao praistorijski kameni oltar, ili prsten od neotesanih monolita, sličan Stounhendžu. Kao i hram u Jerusalimu, Kaba je prošla kroz brojne promene, pa sadašnja građevina nije nastala pre sedamnaestog veka hrišćanske ere. Kada je Meka opljačkana 930. godine, čuveni crni kamen zauzeli su Karmati i u njihovom posedu ostao je više od dvadeset godina, a sporno je pitanje da li je kamen koji su konačno vratili u zamenu za kneževsku otkupninu zaista originalni blok, ili kopija.

Na severnoj strani Kabe su tobožnji grobovi Hagare i Išmaela, a u blizini vrata (što je oko sedam stopa iznad tla) je kamen na kojem je stajao Avraham dok je obnavljao Kabu. Različiti pokrovi su uvek bili prebacivani preko kockaste građevine; sadašnja draperija, koja se menja jednom godišnje, od crnog je brokata izvezenog zlatom. Male komade stare draperije hodočasnici neguju kao svete relikvije.

Ulaz u Kabu obavlja se preko pokretnog stepeništa. Unutrašnjost je obložena raznobojnim mrermerom, srebrom i pozlatom. Iako je zgrada uglavnom zamišljena da bude bez prozora, to stanovište je osporeno. Pristup krovu je kroz posrebrena vrata. Osim svetim knjiga, Kaba sadrži i trinaest lampi. U velikom dvorištu oko zgrade je niz svetih predmeta, a omeđen je kolonadom, koja se prvobitno sastojala od 360 stubova. Otvore ka dvorištu čini devetnaest kapija, što je sveti i značajan broj metoničkog ciklusa, a takođe i broj kamenja u unutrašnjem prstenu od Stounhendža. Sedam velikih minareta iznad Kabe, i jedan za svete ceremonije povezane sa zgradom, obuhvataju sedam oblasti oko središnje Kabe, u očiglednom pokušaju da se predstavi kretanje nebeskih tela.

Desete godine nakon Hidžre, Muhamed je predvodio oproštajno hodočašće i poslednji put jahao na čelu vernika svetim putem koji vodi do Meke i Crnog Kamena. Pošto je imao jak predosećaj svoje bliske smrti, želeo je da to hodočašće bude savršen model za hiljade onih koji će usledili.

Vošington Irving piše:

> „Svestan da ga život lagano napušta, Muhamed je, tokom tog poslednjeg boravka u svetom gradu svoje vere, nastojao da svoje doktrine duboko ureže u umove i srca svojih sledbenika. U tu svrhu

propovedao je često s propovedaonice u Kabi, ili na otvorenom prostoru, sa leđa svoje kamile. 'Slušajte moje reči', rekao bi on, 'jer ne znam hoćemo li se, nakon ove godine, ikada ovde opet sastati. Oh, moji slušaoci, ja sam samo čovek, poput vas; anđeo smrti može se pojaviti svakoga trena i moram se povinovati njegovom pozivu.' Dok je tako propovedao, priča se da su se sama nebesa otvorila, a glas Božji je progovorio, rekavši: 'Danas sam usavršio tvoju veru i u tebi ostvario svoju milost.' Kada su ove reči izgovorene, mnoštvo je palo u obožavanju, pa je klekla čak i Muhamedova kamila."

[Videti *Muhamed i njegovi naslednici* (*Mahomet and His Successors*)]

Obavivši oproštajno hodočašće, Muhamed se vratio u Medinu.

Sedme godine nakon Hidžre (7. H.) u Kejbaru je učinjen pokušaj da se Prorok otruje. Čim je Muhamed uzeo prvi zalogaj otrovane hrane, otkri mu se zla namera, ili u ukusa mesa, ili, kao što vernici veruju, božanskim posredstvom. Međutim, već je bio progutao mali deo hrane i do kraja života je gotovo neprekidno patio od posledica trovanja. Kada ga je, 11. H, napala njegova konačna bolest, Muhamed je isticao da je suptilno delovanje otrova bilo indirektan uzrok što mu se približava kraj. S tim je povezano i to što je tokom svoje poslednje bolesti ustao jedne noći i posetio groblje u predgrađu Medine, očigledno verujući da će on, takođe, uskoro biti ubrojan među pokojne. Tada je rekao služitelju kako mu je ponuđen izbor da nastavi svoj fizički život, ili da ode kod svog Gospoda, te da je on izabrao da se susretne sa svojim Stvoriteljem.

Muhameda su veoma mučili glava i bok, kao i groznica, ali se 8. juna činilo da se oporavlja. Pridružio se svojim sledbenicima u molitvi i, lično sedeći u dvorištu, održao je vernicima predavanje jasnim i snažnim glasom. Izgleda, međutim, da je preopteretio svoju snagu, jer mu je bila neophodna pomoć da stigne do Ajšine kuće, koja se otvarala prema dvorištu džamije. Tu je, na tvrdoj slamarici postavljenoj na golom podu, Prorok islama proveo poslednja dva sata na zemlji. Kada je videla da njenog supruga muči intenzivan bol, Ajša – tada već devojka od dvadeset godina – podigla je sivu glavu muškarca, kojeg je poznavala još od najranijeg detinjstva i koji mora da joj je bio više kao otac nego suprug, i držala ga je u naručju do

kraja. Osetivši da je smrt nad njim, Muhamed se molio: „O Gospode, molim te, pomozi mi u samrtnim mukama." Tada je, gotovo šapatom, ponovio tri puta: „Gavrilo, priđi mi bliže." (Za detalje pogledati *Muhamedov život* ser Viljema Mjuira.) U delu *Heroj kao Prorok* (*The Hero as Prophet*), Tomas Karlajl[12] ovako piše o Muhamedovoj smrti:

„Njegove poslednje reči bile su molitva, slomljeni uzvici srca koje se u drhtavoj nadi otima prema svom Stvoritelju."

Muhamed je sahranjen ispod poda stana u kojem je umro. Sadašnje stanje groba je ovako opisano:

„Iznad Hudžre[13] je zelena kupola, koju natkriljuje veliki pozlaćeni polumesec, koji se izdiže iz reda globusa. Unutar zgrade su grobnice Muhameda, Abu Bekra i Omera, sa mestom rezervisanim za grob našeg Gospoda Isusa Hrista, koji će, kako kažu muslimani, ponovo posetiti zemlju, umreti i biti sahranjen u Al-Medini. Pretpostavlja se da je grob Fatime, Prorokove ćerke, u posebnom delu zgrade, mada neki tvrde da je sahranjena u Baki. Za Prorokovo telo se kaže da je ispruženo u punoj dužini na desnom boku, sa desnim dlanom koji podupire desni obraz, lica okrenutog prema Meki. Odmah uz njega je smešten Abu Bekr, čije lice je nasuprot Muhamedovog ramena, a zatim Omer, koji je u istom položaju u odnosu na svog prethodnika. Među hrišćanskim istoričarima popularna je priča o tome da muhamedanci veruju kako je Prorokov kovčeg okačen u vazduhu, za šta nema osnova bilo gde u muslimanskoj

12 *Thomas Carlyle* (1795–1881) – škotski istoričar, filozof i esejist. Kao filozof bio je idealist, a kao istoričar istakao se stilom prikazivanja i shvatanjem da istoriju stvaraju velike ličnosti, heroji. Prema prošlosti se odnosio sa puno misticizma. Pomenuto delo zapravo je drugo poglavlje knjige *O herojima, obožavanju heroja i herojskom u istoriji* (*On Heroes, Hero-Worship, And The Heroic In History*) iz 1841. godine, a pun naslov poglavlja je *Heroj kao Prorok. Muhamed: Islam* (*The Hero As Prophet. Mahomet: Islam*). (Nap. prev.)

13 Hudžra (ar. حجرة) znači koliba, a ovde se odnosi na kuće u kojima je Prorok Muhamed u Medini boravio sa svojim suprugama. Prema nekim izveštajima, poslanik Muhamed je, kada je izgrađena Prorokova džamija u Medini, izgradio dve kolibe za svoje dve žene. Jedna je bila za Ajšu, a druga za

literaturi, a Nibur[14] smatra da ta priča mora da je proistekla iz grubih slika koje su prodavane strancima."

(Videti *Rečnik islama*)

Po pitanju Muhamedovog karaktera bilo je velikih zabluda. Nema dokaza koji bi poduprli optužbe što mu pripisuju ekstremnu okrutnosti i razuzdanost. S druge strane, što su nepristrasni istraživači bliže i detaljnije ispitivali Muhamedov život, to su vidljiviji postajali finiji kvaliteti njegove prirode. Prema Karlajlovim rečima:

> „Sam Muhamed, nakon svega što se može reći o njemu, nije bio puten čovek. Veoma se varamo ako tog čoveka smatramo za običnog pohotljivca, uglavnom odatog nedostojnim užicima – štaviše, užicima bilo koje vrste. Njegovo domaćinstvo bilo je najštedljivije; njegovu uobičajenu hranu činili su ječmeni hleb i voda. Ponekad na njegovom ognjištu mesecima nije paljena vatra. (...) Siromašan, marljiv, slabo opskrbljen čovek, nezainteresovan za ono za šta su vulgarni ljudi naporno radili. (...) Nazivali su ga Prorok, kažete? Zato što je stajao tamo, licem u lice sa njima; tamo, ne zatvoren u svetilište bilo kakve misterije, viđen kako krpi svoj plašt, popravlja svoje cipele, bori se, savetuje, zapoveda među njima; oni mora da su videli kakav je čovek bio, pa neka ga nazivaju kako im drago! Nema tog cara, sa njegovim tijarama, kojeg su slušali kao tog čoveka u plaštu koji je sam krpio."

Zbunjen naizgled beznadežnim zadatkom da se Prorokov život pomiri sa apsurdnim tvrdnjama koje su dugo prihvatane kao verodostojne, Vošington Irving ga meri na vagi pravednosti.

Saudu. Kasnije je imao više žena pa su kolibe izgrađene i za njih. Muhamed je za života sagradio devet takvih koliba i u njima je proveo poslednjih deset godina, a u jednoj od njih je njegov grob sve do Sudnjeg dana. Istoričari se slažu oko lokacije pet Hudžri, koje su pripadale Hafzi, Ajši, Saudi, Zainat bint Kazimi i Um Salmi, a sve su bile na istočnoj strani od Prorokove džamije. (Nap. prev.)

14 Karl Pol Rajnhold Nibur (*Karl Paul Reinhold Niebuhr*, 1892–1971) – američki teolog, autor većeg broja knjiga. Zahvaljujući teološkom liberalizmu, dvadesetih godina XX veka počeo je kao levo orijentisani sveštenik, da bi se tridesetih preorijentisao na neo-ortodoksnu teologiju, objašnjavajući da je greh ponosa stvorio zlo u svetu. (Nap. prev.)

> „Njegovi vojni uspesi nisu probudili ni ponos ni hvalisavost, kao što bi bio slučaj da su učinjeni iz sebičnih namera. U vreme svoje najveće moći, zadržao je istu jednostavnost ponašanja i nastupanja kao i u danima svojih nedaća. (...) To savršeno odricanje sopstva, povezano sa očiglednom, iskrenom pobožnošću, koje se proteže kroz razne faze njegove sudbine, ono je što zbunjuje kada se pokuša formiranje pravilne procene Muhamedovog karaktera. (...) Kada se naginjao nad smrtnom posteljom svog malenog sina Ibrahima, mirenje sa Božjom voljom videlo se u njegovim postupcima tokom te najveće od svih patnji, a nada da će se uskoro ponovo pridružiti svom detetu u raju bila je njegova uteha."

(Videti *Muhamed i njegovi naslednici*)

Ajša je, upitana nakon Prorokove smrti o njegovim navikama, odgovorila da je sam krpio svoju odeću, popravljao svoju obuću i pomagao joj u kućnim poslovima. Koliko daleko od zapadnih koncepata o Muhamedovom krvožednom karakteru je Ajšino jednostavno priznanje da je iznad svega voleo da šije! Takođe je prihvatao pozive robova i sedao da obeduje sa slugama, a za sebe je izjavljivao da je i sam sluga. Od svih poroka najviše je mrzeo laganje. Pre smrti je oslobodio sve svoje robove. Svojoj porodici nikada nije dozvoljavao da za lične ciljeve koristi bilo milostinju bilo novac od desetka koji mu je davao njegov narod. Bio je sklon slatkišima, a za piće je koristio kišnicu. Svoje vreme podelio je na tri dela: prvi je dao Bogu, drugi svojoj porodici, a treći sebi. Taj poslednji deo, međutim, kasnije je žrtvovao kako bi služio svom narodu. Oblačio se uglavnom u belo, ali je nosio i crvenu, žutu i zelenu odeću. Kada je ušao u Meku, Muhamed je imao crni turban i nosio je crni barjak. Oblačio je samo najjednostavniju odeću, izjavljujući da bogate i upadljive odore ne odgovaraju pobožnome, i nije se izuvao pri molitvi. Posebno je bio zaokupljen čistoćom zuba, pa je i u vreme svoje smrti, kada je već bio preslab da govori, iskazao želju za čačkalicom. Kada bi se plašio da nešto ne zaboravi, Prorok bi vezivao konac za svoj prsten. Jednom je imao vrlo fin, zlatan prsten, ali, primetivši da su njegovi sledbenici, po ugledu na njega, počeli da nose slično prstenje, skinuo ga je i daleko bacio, kako njegovi sledbenici ne bi stekli zlu naviku (Videti *Muhamedov život*)

Najčešća i očigledno najštetnija optužba koja se upućuje Muhamedu odnosi se na poligamiju. Oni koji iskreno veruju da je harem

nepomirljiv sa duhovnošću trebalo bi da dosledno krenu u odstranjivanje Davidovih psalama i Solomonovih poslovica sa spiska nadahnutih spisa, jer harem islamskog Proroka je bio beznačajan u poređenju sa onima koje su imali najmudriji kralj Izraela i navodni miljenik Svevišnjega! Popularnu koncepciju da je Muhamed poučavao kako žene nemaju dušu, te da mogu doseći nebo jedino kroz brak, Prorokove reči i stavovi, izrečeni i izraženi tokom njegovog života, ne potkrepljuju. U referatu naslovljenom *Uticaj islama na društvene uslove* (*Influence of Islam on Social Conditions*), pročitanom tokom Svetskog parlamenta religija, održanog u Čikagu 1893. godine, Muhamed Veb[15] iznosi optužbu i na nju ovako odgovara:

> „Za Muhameda i *Kuran* je rečeno da ženi poriču dušu i stavljaju je u rang sa životinjama. *Kuran* je postavlja u savršenu i potpunu jednakost sa muškarcem, a Prorokova učenja je u nekim aspektima često stavljaju u nadređen položaj u odnosu na muškarca."

Gospodin Veb svoje stanovište potvrđuje citiranjem trideset petog stiha trideset treće sure *Kurana*:

> „Muslimanima i muslimankama, i vjernicima i vjernicama, i poslušnim muškarcima i poslušnim ženama, i iskrenim muškarcima i iskrenim ženama, i strpljivim muškarcima i strpljivim ženama, i poniznim muškarcima i poniznim ženama, i muškarcima koji dijele zekat i ženama koje dijele zekat i muškarcima koji poste i ženama koje poste, i muškarcima koji o svojim stidnim mjestima vode brigu i ženama koje o svojim stidnim mjestima vode brigu, i muškarcima koji često spominju Allaha i ženama koje često spominju Allaha – Allah je, doista, za sve njih oprost i veliku nagradu pripremio."[16]

15 Muhamed Aleksandar Rasel Veb (*Mohammed Alexander Russell Webb*, 1846–1916) – američki pisac, izdavač i otomasnki ambasador u Ujedinjenim nacijama. Počeo je kao prezbiterijanac, ali je 1881. godine započeo potragu za pravom verom i iščitao ogromnu literaturu o religijskim temama, detaljno prostudiravši budizam i islam, da bi, konačno, 1888. godine, sebe formalno proglasio za muslimana. Bio je glavni predstavnik islama na Prvom svetskom parlamentu religija 1893. godine u Čikagu, gde je, pored pomenutog govora, *Uticaj islama na društvene uslove* (*The Influence of Islam Upon Social Conditions*) izložio i referat *Duh islama* (*The Spirit of Islam*); oba su uvrštena u dvotomno izdanje parlamentarnog zapisnika iz 1884. godine, naslovljenog *Prvi svetski parlament religija* (*The First World's Parliament of Religions*). (Nap. prev.)

Tu je dostizanje neba jasno postavljeno kao problem čije je jedino rešenje povezano sa zaslugom pojedinca.

Na dan svoje smrti Muhamed je rekao Fatimi, svojoj voljenoj ćerki, i Safiji, svojoj tetki: „Radite ono što će vam omogućiti da budete prihvaćeni kod Gospoda, jer ja zaista kod Njega nemam uticaja da vas spasim na bilo koji način." Prorok niti je savetovao žene da se oslanjaju na vrline svoga muža, niti je na bilo koji način ukazao na to da spasenje žene zavisi od ljudske slabosti njenog supruga.

Bez obzira na sve suprotne tvrdnje, Muhamed nije odgovoran za protivrečnosti i nedoslednosti u *Kuranu*, jer knjiga nije sastavljena i nije dobila svoj sadašnji oblik sve do više od dvadeset godina nakon njegove smrti. U svom sadašnjem obliku Kuran je, najvećim delom, zbrka prepričavanja kroz koje povremeno sine primer istinskog nadahnuća. Od onoga što se zna o čoveku Muhamedu, realno je pretpostaviti da plemenitiji i finiji delovi predstavljaju stvarnu Prorokovu doktrinu; ostatak su očigledne interpolacije, od kojih neke proizlaze iz nesporazuma, a druge su direktni falsifikati sračunati da zadovolje privremene ambicije osvajačkog islama. Na tu temu Godfri Higins govori sa svojom uobičajenom pronicljivošću:

> „Ovde imamo *Kuran* Muhameda i prva četiri iskrena i revnosna oca i *Kuran* osvajačkih i veličanstvenih Saracena – naduvan ponosom i taštinom. Kuran eklektikičkih filozofa verovatno nije odgovarao osvajačima Azije. Novi je morao biti nakalemljen na stari, kako bi se pronašlo opravdanje za njihove zločine."
>
> (Videti *Anakalipsu*)

Nekolicini razboritih je očigledno da je Muhamed posedovao znanje tajne doktrine, koja mora da je činila srž svih velikih filozofskih, verskih, ili etičkih institucija. Muhamed je stupio u dodir sa učenjima drevnih Misterija na jedan od četiri moguća načina: (1) direktnim

16 *Kur'an*, sura 33, *Al-Ahzab* (*Saveznici*) 35, prevod Besim Korkut (Nap. prev.)

kontaktom sa Velikom Školom u nevidljivom svetu, (2) preko nestorijanskih hrišćanskih monaha, (3) preko tajanstvenog svetog čoveka koji se pojavljivao i nestajao u čestim intervalima tokom razdoblja u kojem su mu otkrivene *sure Kurana*, ili (4) preko dekadentne škole, koja je već postojala u Arabiji, a koja je, uprkos tome što je upala u idolopoklonstvo, i dalje zadržala tajne kulta Drevne Mudrosti. Još se može dokazati da je arkana islama direktno utemeljena na drevnim paganskim Misterijama održavanim u Kabi vekovima pre Prorokovog rođenja; u stvari, opšte je priznato da su mnoge ceremonije, koje su sada otelovljene u islamskim Misterijama, sačuvane iz paganske Arabije.

Ženski princip je stalno iznova naglašen u islamskoj simbolici. Na primer, petak, koji je posvećen planeti Veneri, za muslimane je sveti dan; zeleno je Prorokova boja, a, kao simbol bujnosti, neizbežno je povezano sa Svetskom Majkom; pa i islamski polumesec i kriva sablja mogu se protumačiti da označavaju oblik polumeseca bilo Meseca bilo Venere.

Dženings kaže:

> „Slavni 'Kamen iz Kabara', Kabe, Kabira, ili Kebira u Meki, kojega Verni tako pobožno ljube, je Talisman. Na njemu se, kako se kaže, i danas vidi urezan lik Venere sa polumesecom. I sama Kaba je prvobitno bila idolopoklonički hram, u kojem su Arapi obožavali Al-Uzu (Bog i Isa), koja je Venera."
>
> (Videti Kinilijevu knjigu *Enoh, drugi Božji glasnik*)

Ser Viljem Džons[17] piše:

> „Muslimani su ionako neka vrsta heterodoksnih hrišćana: oni su hrišćani, ako Lok (*Locke*) pravilno rasuđuje, jer čvrsto veruju u bezgrešno začeće, božanski karakter i čuda MESIJE, ali su heterodoksni, jer žestoko odbijaju njegov karakter Sina i njegovu izjednačenost, kao Boga, sa Ocem, o čijem jedinstvu i atributima gaje i izražavaju najstrašnije ideje, a našu doktrinu smatraju apsolutnim bogohuljenjem i insistiraju na tome da su naše kopije Svetog pisma iskvarili kako Jevreji tako i hrišćani."

17 *Sir William Jones* (1746–1794) – engleski filolog i proučavalac drevne Indije, osnivač Azijskog društva (*Asiatic Society*); posebno je poznat po tvrdnji da su indo-evropski jezici povezani. (Nap. prev.)

Prorokovi sledbenici tvrde da su sledeći redovi izbrisani iz hrišćanskog *Jevanđelja*:

> „I kad je Isus, sin Marijin, rekao, O sinovi Izraela, zaista sam apostol Božji i poslat sam da potvrdim Zakon koji mi je dat i donesem dobre vesti o apostolu, koji će doći posle mene, a čije će ime biti AHMED."

U ovom tekstu, koji sadrži Isusovo proročanstvo o utešitelju koji treba da dođe posle Njega, dalje se tvrdi da bi reč *utešitelj* trebalo prevesti kao *slavan* i da je direktno upućivanje na Muhameda; takođe i da se ni na koji način ne može tumačiti da plameni jezik, koji je sišao na apostole na Pedesetnicu, označava obećanog utešitelja. Međutim, kada im se zatraži definitivni dokaz da su originalna Jevanđelja sadržavala te takozvane očišćene reference o Muhamedu, muslimani postavljaju kontra-zahtev da se obezbede originalni dokumenti na kojima je hrišćanstvo zasnovano. Sve dok se takvi spisi ne pronađu, sporna tačka mora ostati izvor kontroverzi.

Zanemariti kulturnu baštinu dobijenu iz islama bilo bi neoprostiv previd, jer kada je polumesec trijumfovao nad krstom u južnoj Evropi, on je bio preteča civilizacije kojoj nije bilo jednake u njeno vreme. U delu *Studije u džamiji* (*Studies in a Mosque*), Stenli Lejn Pul[18] piše:

> „Tokom gotovo osam vekova pod svojim muhamedanskim vladarima, Španija je za čitavu Evropu bila blistav primer civilizovane i prosvetljene države. (...) Umetnost, književnost i nauka su cvetale kao nigde drugde u Evropi. Studenti iz Francuske, Nemačke i Engleske sjatili su se da piju iz izvora učenja koji je tekao samo u mavarskim gradovima. Hirurzi i doktori iz Andaluzije bili su predvodnici nauke; žene su podsticane da se posvete ozbiljnim studijama i žene doktori nisu bile nepoznate među stanovnicima Kordobe. U Španiji, i samo u Španiji, moglo se ovladati matematikom, astronomijom i botanikom, istorijom, filozofijom i sudskom praksom."

18 *Stanley Lane-Poole* (1854–1931) – britanski orijentalista i arheolog, koji je radio u Britanskom muzeju (*British Museum*), zatim u Egiptu, izučavajući egipatsku arheologiju, i kao profesor arabistike na Dablinskom univerzitetu (*Dublin University*). Knjiga *Studije u džamiji* (*Studies in a Mosque*) objavljena je u Kairu 1883. godine. (Nap. prev.)

Biblioteka originalnih izvora (*The Library of Original Sources*)[19] ovako sumira učinke islama:

> „Rezultati muhamedizma su uveliko potcenjeni. U veku nakon Muhamedove smrti on je od hrišćanstva otrgao Malu Aziju, Afriku i Španiju, više od pola civilizovanog sveta, i uspostavio civilizaciju, najvišu u svetu tokom Mračnog srednjeg veka. Doveo je arapsku rasu do najvišeg stepena njenog razvoja, podigao položaj žena na Istoku, mada je zadržao poligamiju; bio je izrazito monoteistički i, sve dok Turci nisu stekli kontrolu nad najvećim delom, podsticao je napredak."

U istom delu, među velike islamske naučnike i filozofe, koji su značajno doprineli ljudskom znanju, ubrojani su i Geber[20], ili Đafer, koji je u IX veku postavio temelje moderne hemije, Ben Musa[21], koji je u desetom veku uveo teoriju algebre, Alhazen[22], koji je u jedanaestom veku napravio duboku studiju optike i otkrio uvećavajuću moć konveksnih sočiva i, takođe iz jedanaestog veka, Avicena, ili Ibn Sina[23], čija je medicinska enciklopedija bila standard njegovog vremena, i veliki kabalist, Avicebron, ili Ibn Gabirol[24].

Upravo citirani autoritet nastavlja:

> „Osvrt na nauku muhamedanaca će pokazati da su oni položili prve temelje hemije i napravili značajan napredak u matematici i optici. Njihova otkrića nikada nisu imala uticaj koliki je trebalo da imaju na tok evropske civilizacije, ali razlog za to bio je u tome što sama Evropa nije bila dovoljno prosvetljena da ih shvati i iskoristi. Geberovo zapažanje da je oksidirano gvožđe teže nego pre oksidacije moralo je da bude ponovno načinjeno. Tako je bilo i sa nekim od njihovih dostignuća u optici i mnogim njihovim geografskim otkrićima. Oplovili su Afriku davno pre Vaska da Game. Sastav baruta je u severnu Evropu došao od njih. Nikada ne smemo zaboraviti da je mračno doba u hrišćanskoj Evropi bilo doba sjaja u muhamedanskom svetu. U oblasti filozofije Arapi su započeli usvajanjem neoplatonizma, koji su pronašli u Evropi, te postupno radili unazad do Aristotela."

Šta znači suptilna misterija feniksa koji se ponovno rađa svakih šesto godina? Iz svetilišta Svetskih Misterija šapatom stiže nejasan odgovor. Šest stotina godina pre Hrista, feniks mudrosti (Pitagora?)

19 Pun naslov ovog desetotomnog dela, sukcesivno objavljivanog krajem XIX i početkom XX veka, autora Olivera Džozefa Tačera (*Oliver Joseph Thatcher*, 1857–1937), američkog istoričara, profesora na Čikaškom univerzitetu (*University o of Chicago*), je *Biblioteka originalnih izvora; ideje koje su uticale na civilizaciju, prevedene iz originalnih dokumenata* (*The library of original sources; ideas that have influenced civilization, in the original documents, translated*). (Nap. prev.)

20 Abu Musa Džabir ibn Hajan (ar. جابر بن حيان, c. 721 – c. 815) – istaknuti učenjak, hemičar i alhemičar, astronom i astrolog, inženjer, geolog, filozof, fizičar, farmaceut i lekar. Njegovo etničko poreklo nije sigurno, pa je prema jednim izvorima Arapin, a prema drugim Persijanac. Poznat je u hrišćanskom svetu po svom latinizaranom imenu – Geber (lat. *Geber*), a u Evropi je u XIII veku anonimni autor stvorio opus alhemijskih i metalurških spisa pod imenom Geber, pa se on uglavnom naziva Pseudo-Geber. (Nap. prev.)

21 Abu Abdulah Muhamed bin Musa Al Horezmi (pers./ar. أبو عبد الله محمد بن موسى الخوارزمي, c. 800– c. 850) – persijski matematičar iz IX veka, koji je uveo modernu numeričku notaciju. Malo se zna o Al Horezmijevom životu; bio je član bagdadske Akademije nauka i pisao o matematici, astronomiji i geografiji. Termin *algebra* je u matematiku uvela njegova istoimena knjiga. (Nap. prev.)

22 Abu Ali al-Hasan ibn al-Hasan ibn al-Hajtam, latinizovano Alhacen, ili Alhazen (ar. ابو علي الحسن بن الحسن بن الهيثم, per. ابن هيثم, lat: *Alhacen*, ili *Alhazen*, 965– c. 1039) – arapski ili persijski učenjak, koji je dao veliki doprinos kako optici, tako i fizici, anatomiji, astronomiji, inženjerstvu, matematici, medicini, oftalmologiji, filozofiji, psihologiji, spoznaji vizuelne percepcije i nauci uopšte. Ponekad se naziva al-Basri (ar. البصري), po njegovom rodnom mestu, Basri. U srednjovekovnoj Evropi nadimak mu je bio „Ptolomej drugi" (lat. *Ptolemaeus Secundus*), ili, jednostavno, „Fizičar". (Nap. prev.)

23 Abu Ali al-Husein ibn Abd Alah ibn Sina, poznat kao Abu Ali Sina (pers. ابو علی سینا), ili, još češće, kao Ibn Sina (ar. ابن سینا), a u Evropi ipak najpoznatiji po latiniziranom imenu Avicena (lat. *Avicenna*, grč. Αβιτζιανός, c. 980–1037) – persijski učenjak, najveći fizičar i filozof svoga vremena. Pored toga, bio je i astronom, hemičar, geolog, islamski psiholog, islamski učenjak, islamski teolog, logičar, paleontolog, matematičar, lekar, pesnik i naučnik. Avicenizam, Avicenina filozofija koja predstavlja neoplatonističku verziju aristotelizma, je misaona struja za koju se smatra da je izvršila ogroman uticaj na trinaestovekovnu sholastiku. (Nap. prev.)

24 Videti napomenu 3 na strani 533. (Nap. prev.)

raširio je svoja krila i umro na oltaru čovečanstva, uništen u žrtvenoj vatri. U Nazaretu je ptica ponovno rođena iz sopstvenog pepela, samo da umre na drvetu čije korenje je u Adamovoj lobanji. Godine 600. pojavio se Ahmed (Muhamed). Opet je feniks stradao, ovaj put od kejbarskog otrova, te se iz svog pepela uzdigao da raširi krila širom Mongolije, gde je u dvanaestom veku Džingis Kan uspostavio vladavinu mudrosti. Kružeći moćnom pustinjom Gobi, feniks je opet odustao od svog oblika, koji sada leži sahranjen u staklenom sarkofagu ispod piramide što na njemu drži neizrecive figure Misterija. Nakon što je proteklo šesto godina od smrti Džingis Kana, da li se Napoleon Bonaparta – koji je za sebe verovao da je čovek sudbine – u svojim lutanjima susreo sa tom čudnom legendom o kontinuiranom periodičnom preporodu mudrosti? Da li je osetio širenje krila feniksa u sebi i verovao da se u njemu otelozvorila nada sveta? Orao na njegovoj zastavi bi lako mogao biti feniks. To bi objasnilo šta ga je podstaklo da poveruje kako je predodređen da uspostavi kraljevstvo Hristovo na zemlji i, možda, bilo ključ za njegovu slabo shvaćenu naklonost prema muslimanima.

SIMBOLIZAM AMERIČKIH INDIJANACA

❁

Ceremonija lule mira ❁ Istorijski Hijavata ❁ Midevivin – vračanje američkih Indijanaca ❁ Popol Vuh ❁ Misterije Šibalbe

❁

Severnoamerički Indijanac je po prirodi simbolist, mistik i filozof. Kao kod većine urođeničkih naroda, njegova duša je *en rapport* sa kosmičkim silama koje se manifestuju oko njega. Ne samo da su njegovi *Manidoi*[1] kontrolisali stvaranje iz svojih uzvišenih sedišta iznad oblaka, već su silazili u svet ljudi i mešali se sa svojom crvenom decom. Sivi oblaci koji su visili iznad horizonta bili su dim

1 Manido, ili Manitu – naziv koji se koristi za označavanje duhova među mnogim algonkinskim narodima, koji čine najbrojniju i najrašireniju jezičku grupu (više stotina plemena) među domorodačkim narodima u Severnoj Americi. Koncept Manidoa podrazumeva aspekt međusobne povezanosti i ravnoteže prirode i života, a u jednostavnijim uslovima može značiti duh. Taj duh je shvatan i kao (opipljiva) osoba i kao koncept. Sve ima svog Manitua – svaka biljka, svaki kamen, čak i uređaji. U šamanističkoj tradiciji manitui (ili *manidoog* ili *manidoowag*) su povezivani kako bi se postigao željeni efekat, poput manitua biljaka za ozdravljenje, ili manitua bizona za dobar ulov. U tradiciji Anišinabega *manidoowag* su jedan aspekt Velike povezanosti. Slični termini koje koriste Anišinabegi su *manidoowish*, za male životinje, *manidoowag* i *manidoons*, za insekte, a ta dva pojma znače „mali duh". U nekim jezicima, kao što su algonkinski Jinu (*Iynu*), reč *manituw* je prvobitno označavala podvodna bića kojima lovci nude duvan kako bi se smirila kada putuju preko njihovih teritorija. Ime kanadske provincije Manitoba, nazvane po istoimenom jezeru, potiče od imena mesta *Manitu-wapow*, „Manituov tesnac", na jeziku plemena Kri ili Odžibve. *Manitoulin* takođe znači i „duh ostrva". (Nap. prev.)

od *kalumeta*[2] bogova, koji su mogli da prave vatru od okamenjenog drveta i koriste komete kao plamen. Američki Indijanci naselili su šume, reke i nebo mirijadama natprirodnih i nevidljivih bića. Postoje legende o čitavim plemenima Indijanaca, koja su živela na dnu jezera, o rasama koje nikada nisu viđene tokom dana, već su izlazile iz svojih skrivenih pećina i lutale zemljom po noći, te iz zaseda napadale neoprezne putnike; takođe, i o Šišmiš Indijanacima, s ljudskim telom i krilima kao kod slepog miša, koji su živeli u mračnim šumama i na nepristupačnim liticama, a spavali obešeni o grane i izbočine stena, sa glavom prema dole. Filozofija crvenog čoveka o elementarnim stvorenjima je verovatno rezultat njegovog bliskog kontakta s prirodom, čija su neobjašnjiva čuda postala izvor takvih metafizičkih špekulacija.

Indijanci Severne Amerike su, kao i rani Skandinavci, smatrali da je zemlja (Velika Majka) srednji nivo i da je omeđena odozgo nebeskom sferom (prebivalištem Velikog Duha), a odozdo tamnim i zastrašujućim podzemnim svetom (prebivalištem senki i submundanih sila). Poput Haldejaca, oni su prostor između površine zemlje i neba delili na različite slojeve, koji se sastoje, jedan od oblaka, drugi od staza nebeskih tela, i tako dalje. Podzemlje je bilo podeljeno na sličan način i, kao u grčkom sistemu, za inicirane je predstavljalo kuću Manjih Misterija. Stvorenja sposobna da funkcionišu u dva ili više elemenata smatrana su glasnicima između duhova tih različitih nivoa. Pretpostavljalo se da je prebivalište mrtvih na udaljenom mestu: gore, na nebesima, ispod zemlje, u udaljenim kucima sveta, ili s one strane širokog mora. Ponekad reka teče između sveta mrtvih i živih i, u tom smislu, javlja se paralela sa egipatskom, grčkom i hrišćanskom teologijom. Za Indijance je broj četiri naročito svet, valjda zato što je Veliki Duh stvorio Svoj Univerzum unutar kvadratnog rama. To podseća na poštovanje koje su pitagorejci odavali tetradi, smatrajući da je ona odgovarajući simbol Stvoritelja. Legendarne priče o

2 Kalumet je ceremonijalna sveta lula koju su neki američki indijanski narodi tradicionalno koristili da zaključe dogovore ili ugovore, ili da upute molitve tokom religijskih ceremonija. Duvan je kod Indijanaca bio simbol čuda stvaranja, pa su pušenjem iskazivali poštovanje Velikom Duhu, Stvoritelju. Sveta lula imala je i značajnu političku ulogu, jer je korišćena pri zaključivanju sporazuma između različitih plemena, kao i sa evropskim doseljenicima, pa je često nazivana i lula mira. (Nap. prev.)

čudnim pustolovinama neustrašivih heroja, koji su, mada su bili u fizičkom telu, prodrli u svetove mrtvih, nesumnjivo dokazuju prisustvo Misterijskih kultova među severnoameričkim crvenim ljudima. Gde god da su Misterije bile ustanovljene, priznavane su kao ekvivalent filozofske smrti, jer su oni koji su prolazili kroz rituale iskušavali sva zagrobna stanja dok su još bili u fizičkom telu. Prolaženjem kroz ritual, inicijat je, zapravo, sticao sposobnost da po volji ulazi i izlazi iz svog fizičkog tela. To je filozofski temelj alegorija o avanturama u indijanskoj Zemlji Senki, ili Svetu Duhova.

Hartli Bur Aleksandar[3] piše:

> „Od obale do obale, sveti Kamulet je indijanski oltar, a njegov dim je prikladna ponuda nebu."
>
> [Videti *Mitologija svih rasa* (*Mythology of All Races*)]

U *Napomenama*, u istom delu, dat je sledeći opis ceremonije lule:

> „Majstor ceremonije je, ponovno se podigavši na noge, napunio i pripalio lulu mira, svojom sopstvenom vatrom. Povukavši tri dima, jedan za drugim, prvi je ispustio prema zenitu, drugi prema tlu, a treći prema Suncu. Prvim činom iskazao je zahvalnost Velikom Duhu, zbog toga što je očuvao njegov život tokom proteklih godina, kao i zbog toga što mu je dozvoljeno da prisustvuje na tom veću. Drugim se zahvalio svojoj Majci, Zemlji, na njenim različitim proizvodima koji su mu služili kao hrana. A trećim je iskazao zahvalnost Suncu, na njegovoj nikad-nedostajućoj svetlosti, koja nad svima večito sija."

Indijancu je bilo neophodno da za svoj Kalumet nabavi crveni kamen iz kamenoloma za lule, gde je, u dalekoj prošlosti, došao Veliki Duh i, oblikovavši svojim vlastitim rukama veliku lulu, pušio je na

3 *Hartley Burr Alexander* (1873–1939) – američki filozof, pisac, pedagog, naučnik, pesnik i ikonograf, sa naročitim poljem interesovanja usmerenim na američke Indijance. Pomenuto enciklopedijsko izdanje, *Mitologija svih rasa* (*Mythology of All Races*), višetomno je delo koje je sukcesivno izlazilo u drugoj polovini XIX veka i početkom XX veka, a Aleksandar je autor dva toma – vol. X: *Severna Amerika* (*North American*, 1916) i vol. XI: *Latinska Amerika* (*Latin American*, 1920). (Nap. prev.)

četiri ugla stvaranja, te na taj način ustanovio tu najsvetiju ceremoniju. Mnoštvo indijanskih plemena – od kojih su neka putovala hiljadama milja – nabavljalo je sveti kamen iz tog jednog kamenoloma, u kojem je Veliki Duh odlučio da bi trebalo da vlada večni mir.

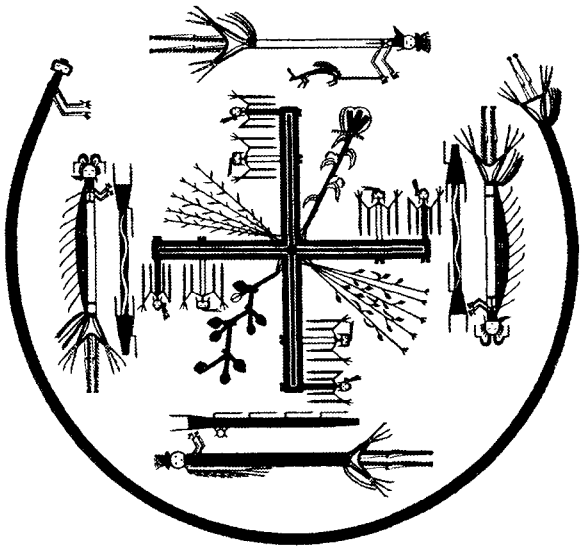

NAVAHO PEŠČANA SLIKA

Prema originalnom crtežu Hostina Klaha[4]

Navaho suve ili pešćane slike pravljene su prskanjem raznobojnih zemljanih pigmenata na osnovu od glatkog peska. Ovde

4 *Hosteen Klah* („Ser levoruki" na Navaho narečju); rođen kao Avej Eskej (*Ahway Eskay*, 1867–1937) – Navaho umetnik i vrač. Dokumentovao je aspekte Navaho religije i njene ceremonijalne prakse. Takođe je bio i majstor tkalac. Rođen je pošto su se Navaho Indijanci vratili u svoju postojbinu, nakon što su bili silom smešteni u rezervat u Bosk Redondu (*Bosque Redondo*). Klah nije pohađao državnu školu, već je prošao obuku tradicionalne muške ceremonijalne prakse (pojanje i slikanje u pesku). Najčešće se veruje da je Hostin Klah bio interseksualan, odnosno, da je posedovao atipična seksualna obeležja na osnovu kojih se nije moglo reći da je muško ili žensko, pa je prošao i obuku ženske ceremonijalne prakse (tkanje). Klah je bio *nadle* (što znači „onaj koji je transformisan", ili „onaj koji se menja"). Godine 1916. istkao je prostirku sa prikazom Jejbihej (*Yeibichei*) plesa. U svoje tkanje uneo je više predstava Navaho religije, kao što je slučaj i sa ovde prikazanom peščanom slikom iz 1919. godine. Tu njegovu praksu su mnogi Navaho tradicionalisti smatrali svetogđem, što je i danas stav mnogih Navaho Indijanaca. (Nap. prev.)

reprodukovana slika okružena je boginjom duge i prikazuje epizodu iz Navaho kosmogonijskog mita. Prema Hostinu Klahu, Navaho peščanom sveštenika koji je načinio ovu sliku, Navahoi ne veruju u idolopoklonstvo, pa stoga ne prave slike svojih bogova, već ovekovečuju samo njihove mentalne koncepte. Kao što bogovi prave slike na oblacima u pokretu, tako su i sveštenici pravili slike na pesku, a kada je cilj crteža bio ostvaren, on je brisan zamahom ruke. Prema Klahu, narodi Zuni, Hopi i Navaho imali su zajednički postanak; svi su izašli iz zemlje, a zatim su podeljeni na tri naroda.

Navahoi su se prvi put pojavili pre oko 3000 godina, na mestu koje se sada zove La Plate planina (*La Platte Mountain*), u Koloradu. Četiri svete planine Navahoa su La Plate, Mont Tejlor (*Mount Taylor*), Navaho planina i San Francisko planina. Dok su ova tri naroda bila pod zemljom, te četiri planine bile su dole sa njima. Istočne planine bile su bele, južne plave, zapadne žute, a severne crne. Uzdizanje i spuštanje tih planina izazivalo je smenu dana i noći. Kad su se uzdizale bele planine, to je bio dan pod zemljom; kad su se uzdizale žute, sumrak; crne planine donosile su noć, a plave, zoru. Navahoi su razlikovali sedam glavnih božanstava, ali Hostin Klah nije mogao reći da li su ih Indijanci povezivali sa planetama. Bakočidi (*Bakochiddy*), jedan od tih sedam glavnih bogova, bio je beo, sa svetlom, crvenkastom kosom i sivim očima. Njegov otac bio je zrak sunca, a njegova majka dnevna svetlost. On se uspeo na nebo i, u neki aspektima, njegov život ima paralele sa Hristovim. Da bi osvetio otmicu svog deteta, Kahodsode (*Kahothsode*), bog riba, izazvao je veliku poplavu. Kako bi pobegli od uništenja, Zuni, Hopiji i Navahoi su izašli na površinu zemlje.

Ovde reprodukovana peščana slika je deo lekovite serije pripremljene za iscelenje bolesti. U ceremoniji ozdravljenja pacijent je postavljan na crtež, koji je napravljen u posvećenom *hoganu*[5], a isključeni su svi koji su napolju. Sveta svastika u središtu crteža je možda najuniverzalniji religijski simbol i predstavlja četiri ugla sveta. Dva boga grbavca, na desnoj i levoj strani, poprimaju svoj izgled od velikih oblaka koje nose na leđima. U religijskoj umetnosti Navahoa, muška božanstva su uvek prikazana sa okruglim glavama, a ženska sa kvadratnim glavama.

5 *Hogan* – tradicionalna kuća naroda Navaho, sveta za one koji prihvataju Navaho religiju. Prema predanju, narod dabrova dao je kojotu klade i uputstva kako da izgradi prvi *hogan*, sada poznat kao „rašljasti štap" ili „muški" *hogan*, koji nalikuje na piramidu sa pet trouglastih strana; ispred tog *hogana* je trem, a korišćen je samo za svete ili privatne ceremonije. „Kružni" ili „ženski" *hogan* je porodični dom i mnogo je veći, a nema trem. U njemu se igraju deca, žene kuvaju, tkaju, pričaju i zabavljaju se, a muškarci se šale i pripovedaju priče. (Nap. prev.)

Indijanac ne obožava sunce; on taj sjajni globus pre smatra kao prikladan simbol Velikog i Dobrog Duha, koji zauvek zrači život svojoj crvenoj deci. U indijanskom simbolizmu zmija – posebno Velika Zmija – predstavlja drugi dokaz koji ukazuje na prisustvo Misterija na severnoameričkom kontinentu. Leteća zmija je atlantiđanski znak inicijata; sedmoglava zmija predstavlja sedam velikih ostrva Atlantide (gradovi Čibola?), kao i sedam velikih praistorijskih škola ezoterijske filozofije. Štaviše, ko može sumnjati u postojanje tajne doktrine u Americi kada vidi nasip u obliku velike zmije u okrugu Adams (*Adams County*), u Ohaju, gde je ogroman reptil prikazan kako iz sebe izbacuje Jaje Postojanja? Mnoga plemena američkih Indijanaca su verovala u reinkarnaciju, a neka u transmigraciju. Oni su čak svojoj deci davali imena za koja su pretpostavljali da su ih nosili u prethodnom životu. Postoji izveštaj o primeru da je roditelj nehotice detetu dao pogrešno ime, nakon čega je beba neprestano plakala, sve dok greška nije otklonjena! Verovanje u reinkarnaciju je prevladavalo među Eskimima. Stari Eskimi su neretko izvršavali samoubistvo kako bi se reinkarnirali u porodici nekih upravo venčanih mladenaca.

Američki Indijanci pravili su razliku između duha i stvarne duše mrtve osobe, što je znanje ograničeno na inicijate Misterija. Kao i platonisti, oni su takođe razumeli načela arhetipske sfere, u kojoj postoje obrasci svih oblika manifestovanih na zemaljskom nivou. S njima su delili i teoriju o Grupnim, ili Starešinskim, Dušama koje nadziru životinjske vrste. Verovanje crvenog čoveka u duhove čuvare ugrejalo bi Paracelzusovo srce. Kad bi ti čuvari postigli značaj zaštitnika čitavih klanova ili plemena, nazivani su *totemi*. U nekim plemenima impresivne ceremonije obeležavaju slanje mladića u šumu da poste i mole se, gde ostaju sve dok im se ne prikaže duh čuvar. Koje god stvorenje da se tom prilikom pojavi postaje njihov naročit genij, kojem se obraćaju kada ih pritisnu nevolje.

Izvanredan heroj severnoameričkog indijanskog folklora je Hijavata, čije ime, prema Luisu Spensu, znači „Onaj koji traga za vampum[6]-pojasom". Hijavatu odlikuje to da je nekoliko vekova ranije predvideo kasniji san Vudroa Vilsona (*Woodrow Wilson*) o Ligi naroda. Sledeći stope Skulkrafta[7], Longfelou je pobrkao istorijskog

6 Videti napomenu 8 na strani 115. (Nap. prev.)

7 Henri Rou Skulkraft (*Henry Rowe Schoolcraft*, 1793–1864) – američki geograf, geolog i etnolog, zapažen po svom ranom proučavanju kultura

irokeškog Hijavatu sa Manabozhoom[8], mitološkim junakom Algonkina i Odžibvi. Hijavata, poglavica Irokeza, uspeo je, nakon mnogih neuspeha i razočarenja, da ujedini pet velikih naroda Irokeza u „Ligu pet naroda"[9]. Prvobitni cilj lige – ukidanje rata tako što bi bio zamenjen odlukama arbitražnog veća – nije bio u potpunosti uspešan, ali je snaga „Srebrnog lanca" dodelila Irokezima solidarnost kakvu nije postigao nijedan drugi savez severnoameričkih Indijanaca. Hijavata se, međutim, suočio sa istom onom opozicijom koja se konfrontira svakom velikom idealisti, bez obzira na vreme ili rasu. *Šamani* su protiv njega okrenuli svoju magiju i, prema jednoj legendi, stvorili zlu pticu, koja je, nasrčući sa neba, pred njegovim očima rastrgla na komade njegovu ćerku jedinicu. Kad je Hijavata, ostvarivši svoju misiju,

američkih urođenika, kao i po svom otkriću izvora reke Misisipi, 1832. godine. Skulkraftova žena, Džejn Džonston (*Jane Johnston*) bila je dete Odžibve Indijanke i škotsko-irskog doseljenika i svoje znanje jezika i legendi naroda Odžibve podelila je sa suprugom, što je kasnije predstavljalo deo materijala koji je Henri Vodsvort Longfelou (*Henry Wadsworth Longfellow*, 1807–1882), američki vaspitač i pesnik, ugradio u svoju epsku poemu *Hijavatina pesma* (*The Song of Hiawatha*). (Nap. prev.)

8 Manabozho (ili Nanabozho, Venabozhoo, Nanabuš...) – Veliki zec – najistaknutiji varalica u indijanskoj mitologiji – dobrohotni kulturni heroj algonkinskih plemena, naročito popularan među narodima Odžibve i Menomini, iz severo-istočnih šuma. Manabozho ima značajnu ulogu u stvaranju, snabdevanju i transformisanju i jedno je od najznačajnijih stvorenja u mitologiji američkih Indijanaca. Pored različitih izgovora njegovog imena u raznim dijalektima, neki Algonkini i Odži-Kri Indijanci istu ličnost nazivaju imenom Visakedjak, što je ime poteklo iz folklora Kri Indijanaca. Manabozho je sličan nekim drugim algonkinskim herojima, kao što su Gluskap Vabanakija, Napi Crnih stopala i Visakečak plemena Kri, pa se o njima prepričavaju iste legende, samo što ime heroja varira. (Nap. prev.)

9 Irokezi, takođe poznati i kao Haudenosauni, ili „Narod sa dugim kućama", su udruženje nekoliko plemena indigenoznih naroda Severne Amerike. Nakon što su se narodi koji su govorili irokeški organizovali u različita plemena, smeštena uglavnom na području današnje države Njujork, napravili su u XVI veku, ili ranije, udruženje danas poznato kao Irokeška liga, ili „Liga mira i moći". Prvobitna Irokeška liga je najčešće poznata kao Pet naroda, pošto su je činila plemena Mohauk, Oneida, Onondaga, Kajuga i Seneka. Nakon što im se pridružio i narod Tuskarora, 1722. godine, Irokezi su postali poznati kao Šest naroda. Liga je oličena kroz Veliko veće, skupštinu pedeset naslednih poglavica. (Nap. prev.)

otplovio u svom samohodnom kanuu u pravcu zalaska sunca, njegov narod shvatio je pravu veličinu svog dobrotvora i dodelio mu dostojanstvo poluboga. U svojoj *Hijavatinoj pesmi*, Longfelou je velikog indijanskog državnika postavio u šarmantno okruženje magije i čarolija, ali se kroz lavirint simbola i alegorija uvek nazire lik Hijavate inicijata – personifikacije samog crvenog čoveka i njegove filozofije.

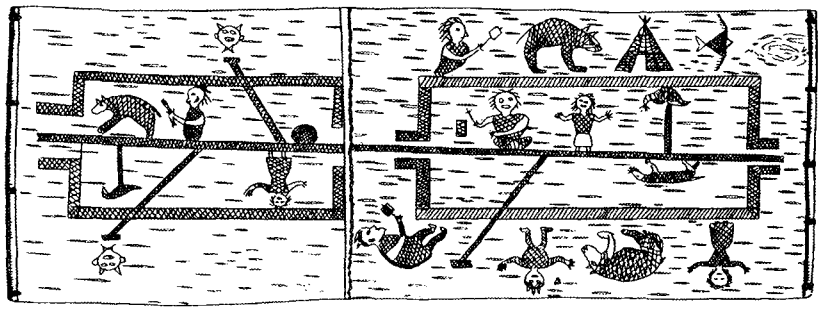

MIDEVIVINSKI ZAPIS NA BREZOVOJ KORI

Ljubaznošću Elis Palmer Henderson (*Alice Palmer Henderson*)

Svitak od brezove kore jedan je od najsvetijih poseda inicijata midevivina[10], ili odžibvanskog Velikog društva vračeva. O tim svicima pukovnik Gerik Maleri[11] piše:

10 Midevivin (*Midewiwin*), takođe i midevin (*Midewin*) ili medevivin (*Medewiwin*) - Veliko društvo vračeva – tajanstvena religija aboridžinskih grupa u primorskim oblastima, Novoj Engleskoj i oblasti Velikih jezera u Severnoj Americi. Njeni pripadnici nazivaju se midev (*midew*), a upražnjavanje midevivina naziva se mide. Mide se može prevesti kao „misterija", „misteriozno", „duhovno", „pobožno", „sveto" ili „ceremonijalno", zavisno od konteksta. Izvedena imenica midevivin tako znači „biti u midevi". Povremeno se muškarac u midevivinu naziva midevivini (*Midewinini* – midev muškarac), što se ponekad prevodi kao „šaman" ili „vrač", a žena – midevikve (*midewikwe* – midev žena). (Nap. prev.)

11 *Garrick Mallery* (1831–1894) – američki armijski pukovnik, pravnik i etnolog. Svoje izučavanje znakovnog jezika i piktografa američkih Indijanaca započeo je dok je bio stacioniran u Fort Rajsu (*Fort Rice*), na teritoriji Dakota Indijanaca (1876). Godine 1877. Maleri je dodeljen Geografskom i geološkom institutu SAD za proučavanje indijanskih crteža. Napisao je više dela o američkim Indijancima, kao što su: *Kalendar naroda Dakota*

> „Za osobe upoznate sa tajnim društvima, dobro poređenje za midevivinske slike bilo bi ono što se naziva tabla za pisanje masonskog reda, koja je štampana, objavljena i javno izložena, a da nije otkrivena nijedna tajna reda; ipak, ezoteriku ona ne samo da je značajna, već i korisna, jer mu pomaže da zapamti detalje ceremonije."

Najpotpunije i najverodostojnije izveštaje o midevivinu dao je V. Dž. Hofman[12] u Sedmom godišnjem izveštaju Zavoda za etnologiju (*Seventh Annual Report of the Bureau of Ethnology*). On piše:

> „Midevivin – Društvo mide, ili šamana – sastoji se od neograničenog broja mideva oba pola. Društvo je klasifikovano u četiri odvojena i različita stupnja, mada čak i među nekim članovima preovladava opšti utisak da je svaki stupanj iznad prvog praktično samo ponavljanje. Sticanje veće moći pojedinca kroz napredovanje zavisi od toga da li se izložio 'pogotku vračarskih vrećica' u rukama sveštenika koji vode službu. (...) Običaj mide sveštenika uvek je bio da čuvaju zapise na brezovoj kori, na kojoj su se nalazile delikatno urezane linije da piktografski predstave tlocrt broj stupnjeva na koje vlasnik ima pravo. Takvi zapisi ili slike su svetinja i nikada se javno ne izlažu pogledima."

Dva pravougaona dijagrama predstavljaju dva stupnja Mide lože[13], a prava linija kroz središte, duhovni put, ili „prav i uzan put", koji prolazi kroz stupnjeve. Linije koje predstavljaju tangente na središnji Put označavaju iskušenje, a lica na završecima linija manidoe, ili moćne duhove. Pišući o midevivinu, Skulkraft, veliki autoritet po pitanju američkih Indijanaca, kaže:

> „U društvu midevivin cilj je da se nauče više doktrine duhovne egzistencije, njena priroda i način postojanja, kao i uticaj koji ona vrši na ljude. To je udruženje ljudi koji ispovedaju najviše znanje poznato plemenima."

(*A Calendar of the Dakota Nation*, 1877), *Uvod u proučavanje znakovnog jezika među severnoameričkim Indijancima kao ilistracija gestovnog govora čovečanstva* (*Introduction to the Study of Sign Language among the North American Indians as illustrating the Gesture Speech of Mankind*, 1880) i druga. (Nap. prev.)

12 Volter Džejms Hofman (*Walter James Hoffman*, 1846–1899) – američki etnolog, autor više dela o Indijancima. (Nap. prev.)

13 Mide loža, ili midevigan (*midewigaan*), poznata i kao mide-vigivam (*mide-wiigiwaam* – mide vigvam), kada je mala, ili midevigamig (*midewigamig* – mide građevina), kada je velika; prevodi se kao Velika loža vračeva. Obično je građena na čistini u šumi, ili na proplanku. Midevigan je kupolaste strukture, sa širinom i dužinom u odnosu jedan na prema četiri. (Nap. prev.)

Prema legendi, *Manabozho*, veliki Zec, koji je bio služitelj *Dzhe Manidoa*, Dobrog Duha, opazio je, gledajući odozgo pretke Odžibvi, da su bez duhovnog znanja, pa je uputio vidru u misterije midevivina. *Manabozho* je izgradio midevigan i inicirao vidru, ustrelivši u njeno telo svete Migis (male ljuske, sveti simbol Mide). Onda je životinji dodelio besmrtnost i poverio joj tajne Velikog društva vračeva. Ceremoniji inicijacije prethodila je znojna kupka, a sama se sastoji uglavnom od prevladavanje uticaja zlih manidoa. Inicijant je takođe upućivan i u umeće isceljivanja, kao i (sudeći po slici III u članku gospodina Hofmana) u poznavanje usmeravanja sila koje se kreću kroz vitalne centre ljudskog tela. Iako je krst važan simbol u midevivinskim obredima, mora se napomenuti da su mide sveštenici uporno odbijali da se odreknu svoje vere i preobrate se u hrišćanstvo.

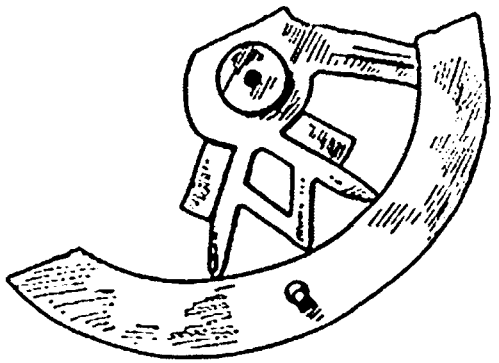

KOMAD INDIJANSKE GRNČARIJE

Ljubaznošću
Elis Palmer Henderson

Ovaj interesantni komad pronađen je četiri stope pod zemljom, ispod gomile bezvrednih krhotina polomljene rane indijanske grnčarije, nedaleko od ruševina Kaza Grande (*Casa Grande*) u Arizoni. Značajan je zbog svoje uparljive sličnosti sa masonskim kompasom i lenjirom. Indijanski posuđe u obliku košara i ćebad često su ukrašeni crtežima koji su od naročitog masonskog i filozofskog interesa.

Popol Vuh

Nijedna druga sveta knjiga ne izlaže tako potpuno inicijacijske rituale velike škole mistične filozofije, kao što to čini *Popol Vuh*. Sama ta knjiga dovoljna je da se neosporno utvrdi filozofska izvrsnost crvene rase.

Džejms Morgan Prajs piše:

„Crvena 'Deca Sunca' ne obožavaju Jednog Boga. Za njih je Jedan Bog apsolutno bezličan, a sve Sile koje emaniraju iz Jednog Boga su lične. To je upravo obrnuto od popularne zapadne koncepcije o ličnom Bogu i bezličnim delatnim silama u prirodi. Sami odlučite koje je od ovih uverenja više filozofsko. Ta Deca Sunca obožavaju Pernatu Zmiju, koja je glasnik Sunca. Bio je to Bog Kecalkoatl u Meksiku, Gukumac kod naroda Kiće, a u Peruu je nazivan Amaru. Od potonjeg imena potiče naša reč Amerika. *Amaruka* je, doslovno prevedeno, 'Zemlja Pernate Zmije'. Sveštenici tog Boga Mira su nekada, iz svog glavnog centra u Koridiljerima, vladali obema Amerikama. Svi Crveni ljudi koji su ostali verni drevnoj religiji još uvek su pod njihovim uticajem. Jedan od njihovih jakih centara bio je u Gvatemali, a njihov Red bio je autor knjige zvane *Popol Vuh*. Na Kiće jeziku, Gukumac je tačan ekvivalent Kecalkoatlu u Nahuatl jeziku; *kecal*, rajska ptica; *koatl*, zmija – 'Zmija s velom od perja rajske ptice'!"

Popol Vuh je otkrio otac Himenez[14], u sedamnaestom veku. Francuski prevod, Brasera de Burbura[15], objavljen je 1861. godine. Jedini potpuni engleski prevod je onaj Keneta Silvana Gatrija[16], koji je u nastavcima objavljen u ranim izdanjima magazina *Reč* (*The Word*) i korišćen je kao osnova za ovaj tekst. Deo *Popol Vuha* preveo je na engleski, sa veoma vrednim komentarima, Džejms Morgan Prajs, ali, nažalost, njegov prevod nije nikada dovršen. Druga knjiga *Popol*

14 Francisko Himenez (*Francisco Ximénez*, (1666–1729) – dominikanski sveštenik, pastor crkve sv Tome u Čuili (*Chuila*) poznat po konzervaciji indigenozne majanske pripovesti danas poznate kao *Popol Vuh*. Knjiga je napisana na latinskom jeziku, ali se smatra da je bazirana na originalnom majanskom kodeksu. Originalni manuskript, napisan oko 1550. godine, je izgubljen, ali se kopija rukom pisanog duplikata nastalog početkom XVIII veka danas čuva u Čikagu. (Nap. prev.)

15 Opat Šarl-Etjen Braser de Burbur (*Abbé Charles-Étienne Brasseur de Bourbourg*, 1814–1874) – ugledni francuski pisac, etnograf, istoričar i arheolog, koji je postao specijalista za Srednju Ameriku. Njegovi spisi, publikacije i restauracije istorijskih dokumenata mnogo su doprineli znanju o jezicimia tog regiona. (Nap. prev.)

16 Kenet Silvan Launfol Gatri (*Kenneth Sylvan Launfal Guthrie*, 1871–1940) – rodom Škot, eipiskopalni sveštenik, filozof i pisac; objavio je seriju prevoda antičkih filozofa, među kojima i kompletna Plotinova dela (1918). (Nap. prev.)

Vuha uglavnom je posvećena inicijacijskom ritualu naroda Kiće. Te ceremonije su od prvorazrednog značaja za proučavaoce masonskog simbolizma i mistične filozofije, jer su, bez svake sumnje, utvrdile postojanje antičkih i božanskih ustanovljenih misterijskih škola na američkom kontinentu.

Luis Spens, opisujući *Popol Vuh*, daje više prevoda naslova manuskripta. Prelazeći preko varijacija, „Knjiga Mat" i „Zapis Zajednice", on smatra da je ispravan naslov verovatno „Zbirka ispisanih listova", gde *Popol* označava „pripremljenu koru", a *Vuh*, „dokument", ili „knjigu", od glagola *uoch*, pisati. Dr Gatri tumači da reči *Popol Vuh* znače „Senatska knjiga", ili „Knjiga svete skupštine"; Braser de Burbur je naziva „Sveta knjiga", a otac Himenez označava kao „Nacionalnu knjigu". U svojim člancima o *Popol Vuhu*, koji su se pojavili u petnaestom tomu *Lucifera*[17], Džejms Morgan Prajs, pristupajući temi sa stanovišta mistika, to delo naziva „Knjiga azurnog vela". U samom *Popol Vuhu* se stari zapisi, iz kojih je pokršteni Indijanac koji ga je sastavio pribavio svoj materijal, nazivaju „Priča o ljudskoj egzistenciji u Zemlji senki i o tome kako je čovek video svetlost i život".

Oskudni domorodački zapisi koji su dostupni sadrže obilje dokaza da je kasnijom civilizacijom Srednje i Južne Amerike beznadežno dominirala crna umetnost njihovog sveštenstva. U konveksnosti svojih namagnetisanih ogledala indijanski čarobnjaci zarobili su inteligencije elementarnih bića i, gledajući u dubinu tih gnusnih uređaja, na kraju su napravili skiptar korišćen kao čarobni štapić. Neofite, odevene u crne odore, u njihovoj potrazi za istinom, zlokobni vodiči su vodili kroz zapletene prolaze nekromantije. Levom stazom spuštali

17 *Lucifer* – teozofski magazin; prvo izdanje objavljeno je u Londonu, septembra 1887. godine, a izdala ga je Helena Petrovna Blavacka, koja je, sve do smrti, 1891. godine, bila i njegov urednik. Kourednik je uz nju, od 1889. do 1891. godine, bila Ani Besant (*Annie Besant*, 1847–1933), čuvena teozofkinja, borac za ženska prava, pisac i govornik. Ani Besant ga je samostalno uređivala do septembra 1895, a tada je kourednik postao Džordž Robert Stou Mid. U magazinu su objavljivani članci o filozofskim, teozofskim, naučnim i religijskim temama, kao i prikazi knjiga; izlazio je dvanaest puta godišnje, na 50 do 60 strana, a poslednji od dvadest tomova objavljen je avgusta 1897. godine; tada je magazin preimenovan u *Teozofski pregled* (*The Theosophical Review*). Za deset godina izlaženja, u *Luciferu* je objavljeno više od 2800 članaka. (Nap. prev.)

su se u mračne dubine paklenog sveta, gde su učili kako da kamenju podare moć govora i da suptilno zavode umove ljudi svojim napevima i fetišima. Kao što je tipično za izopačenosti koje su preovladavale, niko ne bi mogao pristupiti u veće Misterije sve dok svojom rukom ne bi prineo ljudsku žrtvu i dok krvareće srce žrtve ne bi bilo uzdignuto pred iscerenim licem kamenog idola, kojeg su načinili sveštenici, čiji članovi su shvatali, mnogo više no što su se usuđivali da priznaju, pravu prirodu demona kojeg je načinio čovek. Krvoločni i neopisivi obredi, koje su praktikovali mnogi centralnoamerički Indijanci, možda predstavljaju ostatke kasnijeg atlantiđanskog izopačivanja drevnih Misterija posvećenih suncu. Prema tajnoj tradiciji, tokom kasne epohe Atlantide crna magija i čarobnjaštvo su dominirali ezoterijskim školama, što je rezultiralo krvavim žrtvenim obredima i jezivim idolopokloništvom, koji su, na posletku, srušili atlantiđansko carstvo, pa čak prodrli i u arijevski religiozni svet.

Misterije Šibalbe

Princevi Šibalbe (*Xibalba*) (kako pripoveda *Popol Vuh*) poslali su svoje četiri sove kao glasnike do Hunhun-ahpua i Vukub-hunhun-ahpua, naredivši im da smesta odu na mesto inicijacije, u tvrđave na gvatemalskim planinama. Pošto nisu prošli testove koje su im princevi Šibalbe postavili, dva brata su – prema drevnom običaju – svojim životima platili svoje nedostatke. Hunhun-ahpu i Vukub-hunhun-ahpu su sahranjeni zajedno, ali glava Hunhun-ahpua je postavljena među grane svetog stabla sudovnjače[18], koje je raslo nasred puta što je vodio u užasne Misterije Šibalbe. Stablo sudovnjače se odmah prekri plodovima, a Hunhun-ahpuova glava „više se nije videla, jer se spojila sa ostalim plodovima stabla sudovnjače". Iškik (*Xquiq*) je bila devica, ćerka princa Kućumakika (*Cuchumaquiq*).[19]

18 Sudovnjača (lat. *Lagenaria siceraria*) – vrsta tikve; smatra se jednom od najstarijih gajenih biljaka. (Nap. prev.)

19 Srpska transkripcija imena uzeta je iz prevoda *Popol Vuha* Jelene Galović, prema verziji na španskom, Ermila Abreua Gomesa (*Emrilo Abreu Gomez*); *Sveta knjiga Maja, Popol Vuh*, Rad, Beograd, 1998. (Nap. prev.)

Od oca je čula o veličanstvenom stablu sudovnjače i, u želji da poseduje njegove plodove, uputila se sama na tmurno mesto gde je ono raslo. Kad je Iškik pružila ruku da ubere plod sa stabla, u nju joj pade pljuvačka iz usta Hunhun-ahpua, a on se obrati Iškik, govoreći: „Ova pljuvačka i pena je moje potomstvo, koje sam ti upravo dao. Sada će moja glava prestati da govori, jer je ona samo glava leša, koji više nema telo."

Prateći uputstva Hunhun-ahpua, mlada devojka vratila se u svoj dom. Kada je njen otac, Kućumakik, kasnije otkrio da ona treba da postane majka, pitao ju je za oca njenog deteta. Iškik je odgovorila da je dete začeto dok je gledala u glavu Hunhun-ahpua u stablu sudovnjače i da još nije bila sa muškarcem. Kućumakik nije poverovao u njenu priču i, na podsticaj prinčeva Šibalbe, zahtevao je njeno srce u urni. Pošto su je krvnici odveli, Iškik ih je zamolila da joj poštede život, s čime se oni složiše, te umesto njenog srca u urnu staviše plod određenog drveta (kaučuka), čiji je sok bio crven i gust poput krvi. Kada su prinčevi Šibalbe postavili navodno srce na užareno ugljevlje na oltaru da izgori, sve ih iznenadi miris koji se odatle raširi, jer nisu znali da su spalili plod mirišljave biljke.

Iškik je rodila blizance, koji su nazvani Hunahpu (*Hunahpu*) i Išbalamke (*Xbalanque*), a čiji životi behu posvećeni osveti smrti Hunhun-ahpua i Vukub-hunhun-ahpua. Godine su prošle i dva dečaka su stasala u zrele ljude, a njihova dela bila su velika. Posebno su se isticali u određenoj igri, zvanoj tenis, ali pomalo sličnoj hokeju. Čuvši za junaštvo mladića, prinčevi Šibalbe upitaše: „Ko su, dakle, ti koji sada ponovo počinju da igraju nad našim glavama i koji beskrupulozno drmaju (zemlju)? Zar Hunhun-ahpu i Vukub-hunhun-ahpu, koji su želeli da se uzvise pred našim licima, nisu mrtvi?" Tako su prinčevi Šibalbe poslali po dva mladića, Hunahpua i Išbalamkea, ne bi li i njih uništili u sedmodnevnim Misterijama. Pre no što su pošli, dva brata pozdraviše se sa svojom babom, pri čemu usred kuće posadiše trsku, rekavši joj da će sve dok trska bude živela znati da su živi. „O, naša bako, o, naša majko, ne plačite, pogledajte znak naše reči koji ostaje s vama." Hunahpu i Išbalamke potom odoše, svaki sa svojim *sabarkanom* (duvaljkom), i mnogo dana putovali su opasnim stazama, spuštajući se kroz krivudave gudure i niz strme litice, pored čudnih ptica i ključalih izvora, prema svetilištu Šibalbe.

Bilo je sedam iskušenja u šibalbanskim Misterijama. Pripremni ispit za dvojicu avanturista bio je prelazak preko reke blata, a potom i preko potoka krvi; te teške podvige ostvarili su koristeći svoje *sabarkane* kao mostove. Nastavivši dalje, stigli su do mesta na kojem su se ukrštala četiri puta – crni, beli, crveni i zeleni put. Hunahpu i Išbalamke su znali da će prvi test biti provera njihove sposobnosti da uoče razliku između prinčeve Šibalbe i drvenih figura odevenih tako da im nalikuju, te da se svakom od prinčeva moraju obratiti njegovim tačnim imenom, bez da prethodno o tome dobiju ma kakve podatke. Kako bi ipak pribavio te informacije, Hunahpu je iščupao dlaku iz svoje noge, koja se pretvori u čudnog insekta zvanog Šan (*Xan*)[20]; odzujavši niz crni put, Šan je ušao u većnicu prinčeva Šibalbe, ubo u nogu figuru najbližu vratima i otkrio da je u pitanju lutka. Istim lukavstvom utvrdio je da je i druga figura od drveta, ali kada je ubo treću, došlo je do trenutne reakcije. Ubovši redom svakog od dvanaest okupljenih prinčeva, insekt je tako otkrio njihova imena, jer su prinčevi jedan drugoga zvali po imenu, razmatrajući uzrok tajanstvenih uboda. Saznavši na taj neobočan način željene informacije, insekt je zatim odleteo natrag do Hunahpua i Išbalamkea, koji, tako ojačani, neustrašivo priđoše pragu Šibalbe i predstaviše se dvanaestorici okupljenih prinčeva.

Kad im rekoše da se poklone kralju, Hunahpu i Išbalamke se nasmejaše, jer su znali da je figura na koju su ih uputili bila beživotna lutka. Mladi pustolovi se nakon toga ovako obratiše dvanaestorici prinčeva po imenima: „Zdravo, Hun-kame (*Hun-came*); zdravo, Vukub-kame (*Vukub-came*); zdravo, Šikiripa (*Xiquiripat*); zdravo, Kućumakik (*Cuchumaquiq*); zdravo, Ahalpuh (*Ahalpuh*); zdravo, Ahalkana (*Ahalcana*); zdravo, Ćamiabak (*Chamiabak*); zdravo, Ćamiaholona (*Chamiaholona*); zdravo, Kikšik (*Quiqxic*); zdravo, Patan (*Patan*); zdravo, Kikre (*Quiqre*); zdravo, Kikriškak (*Quiqrixqaq*)." Kada su ih Šibalbanci pozvali da sednu na veliku kamenu klupu, Hunahpu i Išbalamke odbiše da to učine, izjavljujući da im je dobro poznato da je kamen toliko ugrejan, da bi ih spržio do smrti ako na njega sednu. Prinčevi Šibalbe tada narediše

20 Mitski, fantastičan insekt – u prevodu *Popol Vuha* Jelene Galović – „osa"; u nekim prevodima na engleski naziva se „komarac Šan" (*mosquito Xan*). (Nap. prev.)

Hunahpuu i Išbalamkeu da se odmore preko noći u Kući senki. Tako je završen prvi stepen šibalbanskih Misterija.

Drugo iskušenje održano je u Kući senki, gde je svaki od kandidata poneo borovu baklju i cigaru, s nalogom da i jedno i drugo moraju biti zapaljeni tokom čitave noći, a da, opet, moraju ujutro biti vraćeni nepotrošeni. Znajući da je smrt alternativa neuspehu u testu, mladići umesto borovih baklji zapališe perje are (jer veoma nalikuju) i staviše svice na vrhove cigara. Videvši svetla, oni koji su gledali bili su sigurni da su Hunahpu i Išbalamke upali u zamku, ali kad nastupi jutro, baklje i cigare vraćene su stražarima nepotrošene i još uvek upaljene. Uz čuđenje i strahopoštovanje, prinčevi Šibalbe piljili su u nepotrošene baklje i cigare, jer ove nikada ranije nisu vraćene netaknute.

Treće iskušenje je verovatno održano u pećini zvanoj Kuća kopalja. Tu su mladići bili prisiljeni da se, sat za satom, brane od najjačih i najveštijih ratnika, naoružanih kopljima. Hunahpu i Išbalamke su umirili kopljanike, koji nakon toga prestaše da ih napadaju. Tada se usredsrediše na drugi i najteži deo testa: punjenje četiri vaze najređim cvećem, ali da, pritom, ne napuste hram da to cveće skupe. U nemogućnosti da prođu pored stražara, dva mladića obezbediše pomoć mrava. Ta sićušna stvorenja odmileše u vrtove hrama i vratiše se sa cvetovima, tako da su do jutra vaze bile napunjene. Kad Hunahpu i Išbalamke pokazaše cveće dvanaestorici prinčeva, ovi, u čuđenju, prepoznaše da je cveće ubrano iz njihovih sopstvenih privatnih vrtova. Zaprepašćeni, prinčevi Šibalbe počeše da se dogovaraju kako da unište neustrašive neofite i pripremiše za njih sledeće iskušenje.

Kao četvrti test, dvojica braće naterani su da uđu u Kuću hladnoće, gde su ostali celu noć. Prinčevi Šibalbe smatrali su da će hladnoća ledene pećine biti nepodnošljiva, a opisana je kao „prebivalište smrznutih vetrova severa". Hunahpu i Išbalamke, međutim, zaštitiše se od smrtonosnog uticaja smrzavajućeg vazduha tako što su zapalili vatru od borovih šišarki, čija je toplota naterala duha hladnoće da napusti pećinu, pa, kad je svanulo, mladići ne bejahu mrtvi, već puni života. Čak i veća nego prethodna bila je začuđenost prinčeva Šibalbe kada Hunahpu i Išbalamke opet uđoše u većnicu u pratnji svojih čuvara.

Peto iskušenje takođe je bilo noćne prirode. Hunahpu i Išbalamke su uvedeni u veliku odaju, koju istog trena ispuniše divlji tigrovi. Bili su primorani da tu ostanu celu noć. Mladići su tigrovima bacili

kosti, koje ovi samleše u komadiće svojim jakim čeljustima. Gledajući u Kuću tigrova, prinčevi Šibalbe videše životinje kako žvaču kosti i rekoše jedni drugima: „Napokon su naučili (da spoznaju moć Šibalbe) i predali su se zverima." Ali, kad u zoru Hunahpu i Išbalamke izađoše iz Kuće tigrova neozleđeni, Šibalbanci povikaše: „Koje su rase ovi!?", jer nisu mogli da shvate kako bilo koji čovek može pobeći besu tigrova. Tada prinčevi Šibalbe pripremiše novo iskušenje za dvojicu braće.

Šesti test predstavljao je boravak u Kući vatre od zalaska do izlaska sunca. Hunahpu i Išbalamke ušli su u veliku sobu uređenu poput peći. Sa svih strana uzdizao se plamen, a vazduh je bio zagušljiv; vrućina je bila tako velika da bi oni koji bi kročili u tu odaju mogli da prežive samo nekoliko trenutaka. No, u zoru, kada su vrata peći otvorena, Hunahpu i Išbalamke izađoše neoprljeni besom plamena. Prinčevi Šibalbe, videvši da su ta dva neustrašiva mladića preživela sva iskušenja koja su im pripremili kako bi ih uništili, ispuniše se strahom da će sve tajne Šibalbe pasti u ruke Hunahpua i Išbalamkea. Zato pripremiše poslednje iskušenje, iskušenje još strašnije od svih kroz koja su prošli, sigurni da mladići neće izdržati taj ključni test.

Sedmo iskušenje održano je u Kući slepih miševa. Tu je u mračnom podzemnom lavirintu vrebalo mnoštvo čudnih i odvratnih stvorenja uništenja. Ogromni slepi miševi lepršali su čemerno kroz hodnike i visili sklopljenih krila sa rezbarija na zidovima i stropovima. Tu je živeo i Hamazok (*Camazotz*), Bog slepih miševa, gnusno čudovište sa telom čoveka i krilima i glavom slepog miša. Hamazok je nosio veliki mač i, lebdeći kroz mrak, jednim zamahom svoje oštrice obezglavljivao bi svakog neopreznog znatiželjnika koji je želeo da pronađe put kroz odaje ispunjene užasom. Išbalamke je uspešno prošao kroz taj užasan test, ali je Hunahpuu, kojeg je držao njegov čuvar, Hamazok odrubio glavu.

Kasnije je Hunahpu magijom oživljen i dva brata su, osujetivši sve pokušaje Šibalbanaca da im ugroze živote, kako bi bolje osvetili ubistvo Hunhun-ahpua i Vukub-hunhun-ahpua, dopustili da budu spaljeni na lomači. Prah njihovih kostiju bačen je zatim u reku i od njega odmah postadoše dva velika čoveka-ribe. Kasnije, uzevši oblik starih lutalica, plesali su za Šibalbance i izvodili neobična čuda. Jedan bi drugoga isekao na komade, a zatim ga jednom rečju vaskrsavao,

ili bi magijom spalili kuće, a onda ih odmah obnovili. Slava dvojice plesača – koji su zapravo bili Hunahpu i Išbalamke – konačno je stigla i do dvanaestorice prinčeva Šibalbe, koji poželeše da ta dva čudotvorca pred njima izvedu svoje podvige. Nakon što su Hunahpu i Išbalamke ubili psa prinčeva i vratili ga u život, spalili kraljevsku palatu i odmah je obnovili i izveli druge demonstracije svojih magičnih moći, monarh Šibalbanaca zatražio je od magova da i njega unište i potom vrate u život. Tako Hunahpu i Išbalamke ubiše prinčeve Šibalbe, ali ih nisu vratili u život, te su se na taj način osvetili za ubistvo Hunhun-ahpua i Vukub-hunhun-ahpua. Ti heroji kasnije su se uzdigli na nebo, gde su postali nebeska svetla.

Ključevi za Misterije Šibalbe

Le Plonžon piše:

„Zar ove inicijacije slikovito ne podsećaju na ono što je Enoh rekao da je video u svojim vizijama? Ona plamteća kuća kristala, koja gori vrelinom i ledeno je hladna – ono mesto gde su bili vatreni lûk, tobolac sa strelama, plameni mač – ono drugo mesto, gde je morao da pređe preko žuborećeg potoka i reke vatre – i onih krajnjih delova Zemlje, punih svih vrsta ogromnih zveri i ptica – ili naselja u kojem se pojavio onaj velike slave, kako sedi na sunčevom globusu – i, konačno, nije li drvo tamariske u središtu zemlje, za koje su mu rekli da je Drvo poznanja, slično stablu sudovnjače, nasred puta, gde su Šibalbanci postavili glavu Hunhun Ahpua, nakon što su ga žrtvovali zbog toga što nije uspeo da se izbori sa prvom probom inicijacije? (...) Kandidati za inicijaciju u svete misterije morali su proći kroz strašna iskušenja da bi ušli u Šibalbu. Ne izgledaju li ona kao duplikat onoga što se u blažem obliku dešavalo pri inicijaciji u Eleusinske Misterije, kao i u velikim egipatskim misterijama, iz kojih su prekopirane? Zar opis onoga što je od kandidata za misterije u Šibalbi zahtevano da znaju, pre no što budu prihvaćeni, (...) ne podseća na slične čudesne podvige za koje se kaže da su ih obavljali Mahatme, Braća u Indiji, te na nekoliko odlomaka iz Knjige Danilove, koji je bio iniciran u misterije Haldejaca,

ili Maga, koji su, prema Eubulidu, bili podeljeni u tri klase, ili roda, od kojih su najviši činili najučeniji?"

(Videti *Svete Misterije kod Maja i Kića*)

U svojim uvodnim napomenama za *Popol Vuh*, dr Gatri predstavlja niz važnih paralela između te svete knjige Kića i svetih spisa drugih velikih civilizacija. U testovima kroz koje su Hunahpu i Išbalamke prisiljeni da prođu on pronalazi sledeću analogiju sa upotrebom znakova zodijaka u Misterijama Egipćana, Haldejaca i Grka:

„Arijes, prelaz preko reke blata. Taurus, prelaz preko reke krvi. Gemini, otkrivanje dve lutke, kopije kraljeva. Kancer, Kuća tame. Leo, Kuća kopalja. Virgo, Kuća hladnoće (uobičajeno putovanje u Pakao). Libra, Kuća tigrova (mačja staloženost). Skorpio, Kuća vatre. Sagitarijus, Kuća slepih miševa, gde je Bog Hamazok obezglavio jednog od heroja. Kaprikorn, izgaranje na strništu (dualni Feniks). Akvarijus, raspršivanje njihovog pepela u reku. Pisces, pretvaranje njihovog pepela u *ljude-ribe*, a kasnije ponovo u ljudski oblik."

Čini se prikladnije da se reka krvi dodeli Arijesu, a reka blata Taurusu, i uopšte nije neverovatno da je u drevnom obliku legende redosled reka bio obrnut. Najzadivljujući zaključak dr Gatrija je njegov napor da Šibalbu poistoveti sa drevnim kontinentom Atlantidom. U dvanaest prinčeva Šibalbe on vidi vladare atlantiđanskog carstva, a u magičnom Hunahpuovom i Išbalamkeovom uništenju tih prinčeva, alegorijski prikaz tragičnog kraja Atlantide. Za inicijata je, međutim, očigledno da je Atlantida jednostavno simbolička figura kojom je predstavljena misterija porekla.

Baveći se prvenstveno problemima mistične anatomije, gospodin Prajs povezuje različite simbole opisane u *Popol Vuhu* sa okultnim centarima svesti u ljudskom telu. U skladu sa tim, on u elastičnoj lopti pinealne žlezde i Hunahpuu i Išbalamkeu vidi dvostruku električnu struju usmerenu duž kičmenog stuba. Nažalost, gospodin Prajs nije preveo onaj deo *Popol Vuha* koji se direktno odnosi na inicijacijsku ceremoniju. On smatra da je Šibalba senovita, ili eterička sfera, koja je, prema misterijskim učenjima, bila smeštena unutar tela same planete. Četvrta knjiga *Popol Vuha* završava se izlaganjem o izgradnji veličanstvenog belog hrama, u kojem je bio čuvan tajni crni božanski

kamen kockastog oblika. Gukumac (ili Kecalkoatl) poseduje mnoge osobine kralja Solomona: izveštaj o izgradnji hrama u *Popol Vuhu* podseća na priču o Solomonovom hramu i nesumnjivo ima slično značenje. Prvo što je privuklo Brasera de Burbura da proučava religijske paralelizme u *Popol Vuhu* bila je činjenica da je hram, zajedno sa crnim kamenom koji je sadržavao, nazvan *Kaabaha* (*Caabaha*), što je naziv zapanjujuće sličan nazivu Hrama, ili *Kabe* (*Caaba*), koji sadrži sveti crni kamen islama.

Hunahpuovi i Išbalamkeovi podvizi dešavaju se pre samog stvaranja ljudske rase i zato treba smatrati da su u suštini duhovne misterije. Šibalba nesumnjivo označava niži univerzum haldejske i pitagorejske filozofije; prinčevi Šibalbe su dvanaest upravitelja nižeg univerzuma, a dve figure, ili lutke, u sredini među njima, mogu se protumačiti kao dva lažna znaka drevnog zodijaka, umetnuta u nebesa da astronomske Misterije učine neshvatljivim za profane. Silazak Hunahpua i Išbalamkea u podzemno kraljevstvo Šibalbe, prelaskom reka preko mostova načinjenih od njihovih duvaljki, ima suptilnu analogiju sa silaskom duhovne prirode čoveka u fizičko telo kroz određene natfizičke kanale, koji se mogu uporediti sa duvaljkama, ili cevima. *Sabarkan* je, takođe, i odgovarajući simbol kičmene moždine i snage koja prebiva u njenom malenom, središnjem otvoru. Dva mladića su pozvani da igraju „Igru Života" sa Bogovima Smrti i, samo uz pomoć natprirodnih moći, koje su im dali „Mudraci", oni mogu da pobede te tmurne gospodare. Testovi predstavljaju dušu koja luta kroz sub-zodijačke domene stvorenog univerzuma, a njihova konačna pobeda nad Gospodarima Smrti predstavlja uznesenje duhovne i prosvetljene svesti iz tornja prirode, koji je potpuno uništen u vatri duhovnog pročišćenja.

Da su Kići posedovali ključeve misterije regeneracije vidljivo je iz analize simbola koji se pojavljuju na likovima njihovih sveštenika i bogova. U drugom tomu *Anala Meksičkog nacionalnog muzeja* (*Anales del Museo Nacional de México*) reprodukovana je glava lika za koji se generalno smatra da predstavlja Kecalkoatla. Način njenog vajanja je izrazito orijentalnog karaktera, a na temenu glave se pojavljuju kako izlazeće sunce duhovnog prosvetljenja sa hiljadu zrakova, tako i zmija oslobođene kičmene vatre. Hinduska *čakra* je nesumnjiva i često se pojavljuje u religijskoj umetnosti triju Amerika. Jedan od izrezbarenih monolita u Srednjoj Americi ukrašen je glavama dvaju

slonova sa njihovim jahačima. Takve životinje nisu postojale u zapadnoj hemisferi još od praistorije i očigledno je da su te rezbarije rezultat kontakta sa udaljenim azijskim kontinentom. Među Misterijama srednje-američkih Indijanaca je i izuzetna doktrina o posvećenim ogrtačima, ili, kako su nazivani u Evropi, magičnim plaštovima. Pošto je sjaj bogova bio fatalan za smrtne oči, oni su se, kada bi se pojavljivali da iniciraju sveštenike, odevali u te ogrtače. Slično tome, alegorija i bajka su ogrtači kojima je uvek obavijena tajna doktrina. *Popol Vuh* je takav magični plašt koji skriva, a duboko u njegovim naborima sedi bog Kiće filozofije. Masivne piramide, hramovi i monoliti Srednje Amerike mogu se povezati sa stopalima bogova, čiji su gornji delovi kao u svetilištu zatvoreni u magične ogrtače nevidljivosti.

MISTERIJE I NJIHOVI EMISARI

❋

Homerov zlatni lanac ❋ Hipatija, aleksandrijska neoplatonistkinja ❋ „Božanski" Kaljiostro ❋ Grof od Sen Žermena ❋ Oblikovanje američke zastave ❋ Deklaracija nezavisnosti

❋

Da li je božansko znanje koje je činilo vrhunski posed paganskog sveštenstva preživelo uništavanje njihovih hramova? Da li je još uvek dostupno čovečanstvu, ili leži zakopano ispod koještarija vekova, sahranjeno unutar samih svetilišta, koja su nekada bila osvetljena njegovim sjajem? Origen piše:

> „U Egiptu filozofi poseduju uzvišeno i tajno znanje o prirodi Boga."

Šta je Julian nagoveštavao kad je govorio o tajnim inicijacijama u svete Misterije sedmozrakog Boga, koji podiže duše u spasenje kroz svoju sopstvenu prirodu? Ko su bili blagosloveni teurzi koji su razumeli te dubine o kojima se Julian nije usuđivao da govori? Ako je ta unutrašnja doktrina uvek bila skrivena od masa, za koga je bio smišljen jednostavniji kod? Nije li vrlo verovatno da su eksponenti svakog aspekta savremene civilizacije – filozofskog, etičkog, religijskog i naučnog – neupućeni u pravo značenje samih teorija i načela na kojima su zasnovana njihova uverenja? Da li umetnosti i nauke, koje je rasa nasledila od starijih naroda, skrivaju ispod svoje *lepe spoljašnjosti* misteriju tako veliku da samo najprosvetljeniji intelekt može shvatiti njen značaj? *Nesumnjivo je da je slučaj upravo takav.*

Albert Pajk, koji je prikupio mnoštvo dokaza o izvrsnosti doktrina koje su objavile Misterije, podupire svoje tvrdnje citirajući spise

Klimenta Aleksandrijskog, Platona, Epikteta, Prokla, Aristofana i Cicerona, koji su svi ujedinjeni u hvaljenju visokih ideala tih institucija. Uz jasna svedočenja tako uglednih autoriteta ne može postojati opravdana sumnja u to da su inicijati Grčke, Egipta i ostalih drevnih zemalja posedovali pravo rešenje za one velike kulturne, intelektualne, moralne i društvene probleme, s kojima se, nerazrešenim, suočava čovečanstvo dvadesetog veka. Čitalac ne sme protumačiti da ova izjava znači da je antika predvidela i analizirala svaku složenost ove generacije, već pre da su Misterije razvile metod kojim je um bio tako uvežban u temeljnim životnim istinama da je mogao inteligentno da se nosi sa bilo kojim hitnim slučajem koji bi mogao nastupiti. Stoga su sposobnosti rasuđivanja organizovane jednostavnim procesom mentalne kulture, jer se tvrdilo da tamo gde je razum vrhovni vladar, ne može postojati nedoslednost. Smatralo se da mudrost podiže čoveka do stanja Božanstva, što je činjenica koja objašnjava zagonetnu izjavu da su Misterije transformisale „u božanstva zveri koje riču".

Nadmoćnost bilo kog filozofskog sistema može se odrediti samo na osnovu izvrsnosti njegovih proizvoda. Misterije su pokazale superiornost svoje kulture dajući svetu umove tako nadmoćne veličine, duše tako blaženih vizija i živote tako izvanredne besprekornosti da su, čak i nakon prolaska vekova, sadašnji duhovni, intelektualni i etički standardi potomstva ustanovljeni na učenjima tih pojedinaca. Inicijati različitih škola Misterija iz prošlih epoha formiraju stvarni zlatni lanac nad-ljudi i nad-žena, koji povezuje nebo i zemlju. Oni su karike onog Homerovog „zlatnog lanca", za koji se Zevs razmetao da njime može vezati nekoliko delova univerzuma za vrh Olimpa. Sinovi i ćerke Izide su zaista slavna loza – osnivači nauka i filozofije, pokrovitelji umetnosti i zanata, koji transcendencijom svoje božanski dobijene moći podržavaju građevine svetskih religija podignute njima u čast. Osnivači doktrina koje su uobličavale živote nebrojenih generacija, ti inicijati-učitelji svedoče o onoj duhovnoj kulturi koja je uvek postojala – i uvek će postojati – kao božanska institucija u svetu ljudi.

Oni koji predstavljaju ideal izvan poimanja masa, moraju se suočiti sa progonom nerazboritog mnoštva, koje je bez božanskog idealizma što inspiriše napredak i racionalnih sposobnosti što nepogrešivo prosejavaju istinu od laži. Mnogo Inicijata-Učitelja je, stoga, gotovo uvek nesrećno. Pitagora, razapet, a njegov univerzitet spaljen; Hipatija, izvučena iz kočija i, ud po ud, rastrgana na komade; Žak

de Mole, na koga je sećanje još živo, nestao u plamenu; Savonarola, spaljen na trgu u Firenci; Galileo, prisiljen da se na kolenima odrekne ubeđenja; Đordano Bruno, spaljen od strane inkvizicije; Rodžer Bekon, primoran da svoje eksperimente nastavi u tajnosti svoje ćelije i znanje ostavi skriveno u šiframa; Dante Aligijeri, umro prognan iz svog voljenog grada; Frensis Bekon, strpljiv pod teretom progona; Kaljiostro, najoklevetaniji čovek modernog vremena – čitava ta slavna linija nosi beskrajno svedočanstvo čovekove nečovečnosti prema čoveku. Svet je uvek bio sklon da nagomilava odobravanja budalama i klevete misliocima. Tu i tamo događali su se značajni izuzeci, kao u slučaju grofa od Sen Žermena, filozofa koji je preživeo svoje inkvizitore i kroz čistu transcendenciju svoga genija stekao poziciju odgovarajućeg imuniteta. Ali čak i slavni grof – čiji je prosvetljeni um zaslužio priznanje sveta – nije mogao izbeći da bude proglašen za varalicu, šarlatana i avanturistu. Sa te duge liste besmrtnih muškaraca i žena, koji su svetu predočavali Drevnu Mudrost, troje je izadabrano kao izvanredan primer za detaljnije razmatranje: na prvom mestu je najeminentnija žena-filozof svih vremena, drugi je najoklevetaniji i najprogonjeniji čovek od početka hrišćanske ere, a treći je najbriljantniji i najuspešniji savremeni eksponent te Drevne Mudrosti.

❁

Hipatija

Sedeći u filozofskoj stolici, koju je prethodno zauzimao njen otac, Teon, matematičar, besmrtna Hipatija je godinama bila centralna figura u aleksandrijskoj školi neoplatonizma. Ta plemenita žena, podjednako čuvena i po dubini svojih učenja i po šarmu svoje ličnosti, koju su građani Aleksandrije voleli, a sudije toga grada često konsultovale, izdvaja se sa stranica istorije kao najveći od paganskih mučenika. Lični učenik maga Plutarha i upućena u dubine platonističke škole, Hipatija je u raspravama i javnom poštovanju bacila u zasenak sve zagovornike hrišćanske doktrine na severu Egipta. Mada su njeni spisi nestali kad su muhamedanci spalili biblioteku u Aleksandriji, neki negoveštaji o njihovoj prirodi mogu se prikupiti iz izjava autora, njenih savremenika.

KEBESOVA[1] ***TABLICA***

Iz Vœnius[2]*, Theatro Moral de la Vida Humana*

1 Kebes iz Tebe (grč. Κεβης, V–IV vek p.n.e.) – učenik Sokrata i Filolaja, u Platonovom dijalogu *Fedon* predstavljen kao ozbiljan tragalac za istinom, vičan u argumentima i oprezan u odlučivanju. Suda i Diogen Laertije mu pripisuju tri dijaloga – *Hebdom*, *Frinih* i *Tablica*. (Nap. prev.)

2 Oktavije Venije (lat. *Octavius Vaenius*), ili Oto Venije (lat. *Otto Venius*), latinizirano je ime Ota van Vena *(Otto van Veen*, c. 1556–1629), flamanskog

Postoji legenda o tome da je Kebesova *Tablica*, dijalog između Kebesa i Gerundija, bio zasnovan na drevnoj tabli postavljenoj u Kronovom hramu u Atini ili Tebi, na kojoj je bio naslikan čitav razvoj ljudskog života. Autor *Tablice*, Kebes, bio je Sokratov učenik, a živeo je oko 390. godine p.n.e. Svet je predstavljen kao velika planina. Iz zemlje, u njenom podnožju, izlaze mirijade ljudskih bića, koja se uspinju u potrazi za istinom i besmrtnošću. Cilj ljudskog postignuća – istinske sreće – je iznad oblaka, koji skrivaju vrh planine. Figure i grupe su raspoređene na sledeći način: (1) vrata na zidu života; (2) Genije, ili Inteligencija; (3) prevara; (4) mišljenja, želje i zadovoljstva; (5) sreća; (6) snaga; (7) čast, nezasitost, laskanje; (8) žalost; (9) tuga; (10) beda; (11) jad; (12) bes, ili očaj; (13) kuća nesreće; (14) pokajanje; (15) istinito mišljenje; (16) lažno mišljenje; (17) lažna doktrina; (18) pesnici, govornici, geodete, *et. al.*; (19) neumerenost, seksualno zadovoljenje i mišljenje; (20) put istinske doktrine; (21) umerenost i strpljenje; (22) istinita doktrina; (23) istina i uverenje; (24) nauka i vrline; (25) sreća; (26) najviše (prvo) zadovoljstvo mudraca; (27) lenji i zabludeli.

Hipatija je po svemu sudeći napisala komentare na Diofantovu *Aritmetiku*, na Ptolomejev *Astronomski kanon* i na *Konusne preseke*, Apolonija iz Perga. Sinesije, biskup u Ptolemaisu, njen odani prijatelj, pisao je Hipatiji da mu pomogne u izgradnji astrolaba i hirdometra. Prepoznavši transcendenciju njenog intelekta, učenjaci mnogih naroda okupili su se u akademiji, gde je predavala.

Više pisaca smatra da Hipatijina učenja imaju hrišćanski duh; zapravo, ona je skinula veo misterije u koji se uvio novi kult, držeći

slikara, crtača i humaniste, od 1594. do 1598. godine, učitelja Petera Paula Rubensa (*Peter Paul Rubens*). Poznat je po studiju koji je vodio u Antverpenu, iz kojega je izašlo nekoliko knjiga sa simboličnim slikama, među kojima su *Quinti Horatii Flacci emblemata* (1607), *Amorum emblemata* (1608) i *Amoris divini emblemata* (1615). Navedena knjiga, čiji je pun naslov *Pozorište moralnog života u sto amblema iz Epiktetovog Priručnika morala i Tablice Kebesa, platonističkog filozofa* (*Theatro Moral De La Vida Humana en Cien Emblemas Con el Enchiridion de Epicteto y la Tabla de Cebes, Philosofo Platonico*, 1701), zapravo je špansko izdanje dela *Théâtre moral de la vie humaine* (Brisel,1669), u koje su bile uključene ilustracije i latinski citati iz van Venovog dela *Emblemata Horatiana*, kao i španski prevod Gomberviljove [Maren Lerua de Gombervilj (*Marin le Roy, sieur du Parc et de Gomberville*, 1600–1674, francuski pesnik i romanopisac)] *Doktrine manira* (*Doctrine des moeurs*), Epiktetovog *Enhiridiona* (*Priručnika morala*) i Kebesove *Tablice*. (Nap. prev.)

veoma jasna predavanja o njegovim najkomplikovanijim principima, tako da su mnogi novi preobraćenici u hrišćanstvo napuštali tu veru kako bi postali njeni učenici. Hipatija ne samo da je uverljivo dokazala pagansko poreklo hrišćanske vere, već je i raskrinkala navodna čuda, koja su hrišćani predstavljali kao znakove božanske naklonosti, pokazujući da te pojave kontrolišu prirodni zakoni.

U to vreme je aleksandrijski arhiepiskop bio Kiril – kasnije poznat kao osnivač doktrine hrišćanskog Trojstva i kanonizovan zbog svoje revnosti. Videvši u Hipatiji trajnu pretnju objavi hrišćanske vere, Kiril je – barem posredno – bio uzrok njenog tragičnog kraja. Uprkos svim kasnijim naporima da se sa njega spere ljaga zbog njenog ubistva, ostaje neosporna činjenica da nije učinio ni najmanji pokušaj da spreči taj prljavi i brutalni zločin. Jedini komadić opravdanja koji se može ponuditi u njegovu odbranu je taj da je Kiril, zaslepljen činima fanatizma, smatrao kako je Hipatija čarobnica povezana sa đavolom. Nasuprot inače opštoj izvrsnosti literarnih dela Čarlsa Kingslija[3], primetno je da on Hipatijin karakter, u svojoj istoimenoj knjizi, detinjasto skicira. Bez izuzetka, oskudne istorijske reference o toj devičanskoj filozofkinji svedoče o njenoj vrlini, integritetu i apsolutnoj odanosti principima Istine i Ispravnosti.

Mada je istina da se najbolji umovi hrišćanstva toga vremena lako mogu osloboditi odgovornosti za *participes criminis*[4], neumoljiva Kirilova mržnja se nesumnjivo prenela na fanatičnije pripadnike njegove vere, posebno na grupu monaha iz Natrijumske pustinje[5]. Predvođeni Petrom Čitačem[6], divlji i nepismeni ljudi napali su Hipatiju na sred ulice, dok je išla iz akademije ka svojoj kući. Izvukavši bespomoćnu

3 *Charles Kingsley* (1819–1875) – engleski sveštenik, univerzitetski profesor, istoričar i romanopisac. Svoj interes za istoriju pokazao je u nekoliko dela, među kojima su *Heroji* (*The Heroes*, 1856), dečja knjiga o grčkoj mitologiji i nekoliko istorijskih romana, od kojih su najpoznatiji *Hipatija* (*Hypatia*, 1853), *Herevard* (*Hereward the Wake*, 1865) i *Na zapad!* (*Westward Ho!* – 1855). (Nap. prev.)

4 Lat. učestvovanje u zločinu. (Nap. prev.)

5 Naziv koji se u hrišćanskoj literaturi primenjuje za Vadi El Natrun, što je arapsko ime doline i grada smeštenih u oblasti Beheira u Egiptu. (Nap. prev.)

6 Kao vođa rulje u izvorima se navodi samo čovek po imenu Petar, ali se pretpostavlja da se radi o Kirilovom pomoćniku, Petru Čitaču. (Nap. prev.)

ženu iz njenih kočija, odveli su je do Cezarejske crkve. Strgavši joj odeću, udarali su je toljagama do smrti, nakon čega su joj ljušturama ostriga sastrugali meso sa kostiju, a osakaćene ostatke odneli do mesta zvanog Kinaron (*Cinaron*), gde su ih spalili.

Tako je 415. godine nestala najveća žena inicijat antičkog sveta, a sa njom je pala i neoplatonistička škola u Aleksandriji. Sećanje na Hipatiju je u hagiolatriji rimokatoličke crkve verovatno ovekovečeno u ličnosti Katarine iz Aleksandrije.

❋

Grof di Kaljiostro

„Božanski" Kaljiostro, u jednom momentu idol Pariza, u sledećem usamljeni zatvorenik u tamnici inkvizicije, prešao je kao meteor preko lica Francuske. Prema njegovim memoarima, koje je napisao tokom zatočeništva u Bastilji, Alesandro Kaljiostro rođen je na Malti, u plemićkoj, ali nepoznatoj porodici. Odgajan je i školovan u Arabiji, pod tutorstvom Altotasa, čoveka dobro upućenog u nekoliko grana filozofije i nauku, a takođe i majstora transcendentalnih umeća. Iako Kaljiostrovi biografi generalno ismejavaju taj navod, oni su potpuno neuspešni da umesto njega ponude bilo koje logično rešenje za izvor njegovih veličanstvenih zaliha arkanskog znanja.

Grof di Kaljiostro, koji je označen kao varalica i šarlatan, pri čemu su njegova čuda proglašena za opsenarstvo, a njegova velikodušnost osumnjičena da ima skriveni motiv, nesumnjivo je najoklevetaniji čovek u modernoj istoriji. V. H. K. Troubridž[7] piše:

> „Nepoverenje da misterija i magija uvek inspirišu, učinilo je Kaljiostra, sa njegovim fantastičnom ličnošću, lakom metom za klevetu. Nakon što je do neprepoznavanja izrešetan zlostavljanjem, nastavila je da ga linčuje, da se tako izrazim, predrasuda, pastorak klevete. Više od sto godina njegov lik se ljuljao na vešalima sramote, na kojima su *žbiri* tradicije ispisali prokletstvo za svakoga ko pokuša da ga sa njih skine. Njegova sudbina bila je njegova slava.

7 Viljem Raderforf Hejs Troubridž (*William Rutherford Hayes Trowbridge*, 1866–1938) (Nap. prev.)

> Zapamćen je u istoriji ne toliko po bilo čemu što je učinio, koliko po onome što je njemu učinjeno."

[Videti *Kaljiostro, sjaj i beda Majstora Magije* (*Cagliostro, the Splendour and Misery of a Master of Magic*)]

„BOŽANSKI" KALJIOSTRO

Na osnovu Udonove[8] biste Kaljiostra

Grof Kaljiostro je opisan kao čovek ne preterano visok, već četvrtastih ramena i dubokih grudi. Njegova glava, koja je bila velika, bila je obilno pokrivena crnom kosom češljanom unazad od njegovog širokog i plemenitog čela. Oči su mu bile crne i vrlo sjajne, a kada je učenicima strasno, naširoko govorio o nekim dubokim temama, obrve su mu se dizale i klatio je glavom kao lav obrastao u grivu. Šake i stopala bili su mu mali – što je naznaka plemenitog porekla – a čitavo njegovo držanje bilo je dostojanstveno i studiozno. Bio je pun energije i mogao je da obavi ogromnu količinu posla. Odevao se pomalo fantastično, a novac iz svog nepresušnog novčanika toliko nije žalio da je dobio titulu „Otac Siromašnih"; ni od koga nije ništa uzimao i održavao se u veličanstvenosti u kombinaciji hrama i palate, u *Rue d' la Sourdière*. Prema njegovoj sopstvenoj izjavi, u Misterije ga je inicirao niko drugi do grof od Sen Žermena. Putovao je čitavim svetom i u ruševinama drevnog Vavilona i Ninive otkrio mudraca, koji je shvatio sve tajne ljudskog života.

8 Žan Antoan Udon (*Jean-Antoine Houdon* 1741–1828) – poznati francuski vajar stila klasicizma. Njegova najpoznatija dela su portretne skulpture koje se odlikuju životnošću i karakterizacijom. (Nap. prev.)

Prema raširenom verovanju, Kaljiostrovo pravo ime je Đuzepe Balzamo (*Giuseppe Balsamo*) i bio je Sicilijanac po rođenju. Posljednjih godina, međutim, pojavile su se sumnje u to da je takvo uverenje u skladu sa činjenicama. Još se može dokazati da su zlonamerne tirade o nesrećnom grofu, barem delom, usmerene protiv pogrešnog čoveka. Đuzepe Balzamo rođen je 1743. godine od poštenih, ali skromnih roditelja. Od detinjstva je pokazivao tendencije ka sebičnosti, isprazności, pa čak i kriminalu, te je nakon niza ludorija nestao. Troubridž (*loc. cit.*) daje dovoljno dokaza da Kaljiostro nije bio Đuzepe Balzamo i na taj način pobija najgore optužbe protiv njega. Nakon šest meseci zatvora u Bastilji, Kaljiostro je na suđenju oslobođen sumnje za bilo kakvu povezanost sa krađom poznate „Kraljičine ogrlice"[9],

9 Afera kraljičine ogrlice (fr. *Affaire du collier de la reine*) predstavlja splet okolnosti koji je doveo do incidenta na dvoru kralja Luja XVI, a njegov glavni akter bila je Lujeva kraljica, Marija Antoaneta. Incident je omrženu kraljicu, čija je reputacija već bila narušena skandalima i tračevima, kasnije doveo i na sud. Pariški draguljari su godinama skupljali dijamante za ogrlicu koju su želeli da prodaju gospođi de Bari (*Madame du Barry*), uticajnoj ljubavnici Luja XV. Smrt Luja XV, 1774. godine, pokvarila im je planove. Pokušali su da ogrlicu prodaju novoj kraljici, Mariji Antoaneti, ali ju je ona odbila. Osiromašena aristokratkinja, Žana de Valoa Sen Remi (*Jeanne de Valois-Saint-Rémy*), isplanirala je da ogrlicu iskoristi kako bi lako zaradila bogatstvo ili uticaj. U martu 1784. godine upoznala je Luja Renea Eduara (*Louisa Renéa Édouarda*), kardinala od Rohana i bivšeg ambasadora francuskog dvora u Austriji, koji je pao u nemilost Marije Antoanete nakon što je neke njene tajne otkrio njenoj strogoj majci, nadvojvotkinji Mariji Tereziji. Kardinal je, međutim, želeo da sledi primer ostalih kardinala i postane predsednik francuske vlade, a da bi to ostvario, morao je ponovno zadobiti kraljičinu naklonost. Žana, vešta varalica, koja se kardinalu predstavila kao grofica Lamot (*Lamotte*), ugovorila je sastanak između njega i jedne prostituke, za koju je on mislio da je Marija Antoaneta, i uverila ga da joj je kraljica lično rekla kako želi da on uzme tu ogrlicu, koju će ona kasnije platiti. On ju je poslušao i ogrlicu dao „grofici", misleći da će je ova odneti kraljici, ali ju je Žana dala svom mužu, koji je iz ogrlice povadio dijamante i prodao ih u Londonu. Draguljari su zahtevali da im kraljica plati, ali Marija Antoaneta nije znala o kojoj je ogrlici reč. Kardinal i samoprozvana grofica su izvedeni pred sud, koji je njega oslobodio optužbi, a nju osudio na bičevanje i zatvor za prostitutke. Mada je Kaljiostro bio optužen da je učestvovao u zaveri, oslobođen je svih optužbi, jer nije utvrđena bilo kakva njegova povezanost sa čitavim slučajem. (Nap. prev.)

a kasnije je utvrđena činjenica da je on zapravo upozorio kardinala de Rohana da se taj zločin priprema. Uprkos tome, međutim, što ga je Francuski prvostepeni sud oslobodio kao nevinog, umetnik, sa većim talentom nego inteligencijom, uložio je smišljeni napor da okleveće Kaljiostra, prikazavši ga na slici kako u ruci drži kobnu ogrlicu. Suđenje Kaljiostru nazvano je prologom Francuske revolucije. Tinjajući animozitet protiv Marije Antoanete i Luja XVI izrođen iz ovog suđenja kasnije je eksplodirao u holokaust Vladavine terora. U brošuri *Kaljiostro i njegov egipatski obred slobodnog zidarstva* (*Cagliostro and His Egyptian Rite of Freemasonry*), Henri R. Evans[10] takođe vešto brani tog mnogo progonjenog čoveka od sramote koja je nepravedno povezana sa njegovim imenom.

Iskreni istražitelji činjenica koje okružuju život i misterioznu „smrt" Kaljiostra smatraju da se priče što su protiv njega kolale mogu povezati sa mahinacijama inkvizicije, koja je na taj način nastojala da opravda njegov progon. Osnovna optužba protiv Kaljiostra bila je da je pokušao da osnuje masonsku ložu u Rimu – ništa više. Sve ostale optužbe su kasnijeg datuma. Iz nekog neobjašnjivog razloga, papa je Kaljiostrovu smrtnu kaznu preinačio u doživotnu robiju. Sam taj čin pokazuje poštovanje prema Kaljiostru, koje su gajili čak i njegovi neprijatelji. Mada se veruje da je umro nekoliko godina kasnije u inkvizicijskoj tamnici u dvorcu San Leo, malo je verovatno da je bilo tako. Postoje glasine da je pobegao, a prema jednoj veoma značajnoj priči, Kaljiostro je odlepršao u Indiju, gde su njegovi talenti dobili priznanje, koje im je uskraćeno u politikom vođenoj Evrope.

Nakon stvaranja svog Egipatskog obreda, Kaljiostro je izjavio da, pošto su žene bile primane u drevne Misterija, nema razloga da budu isključene iz savremenih redova. Princeza od Lambala[11] učtivo je prihvatila dostojanstvo Počasne učiteljice (*Mistress of Honor*) u njegovom tajnom društvu, a to veče, kada je obavljena njena inicijacija, bili su prisutni najvažniji članovi francuskog dvora. Sjaj događaja

10 Brošura američkog novinara i istoričara magije, Henrija Ridžlija Evansa (*Henry Ridgely Evans*, 1861–?), *Kaljiostro i njegov egipatski obred slobodnog zidarstva*, prvobitno je objavljena 1919. godine kao feljton u *Magazinu novog doba* (*The New Age Magazine*). (Nap. prev.)

11 Marija Tereza Lujza od Savoja, princeza od Lambala (*Marie-Thérèse Louise de Savoie-Carignan, princesse de Lamballe*, 1749–1792) – pripadnica vladarske kuće Savoja. (Nap. prev.)

privukao je pažnju masonske lože u Parizu. Njihovi predstavnici, u iskrenoj želji da shvate masonske Misterije, izabrali su učenog orijentalistu Kur de Žebelena za svog portparola i pozvali grofa di Kaljiostra da prisustvuje konferenciji, kako bi pomogao u rasvetljavanju niza važnih pitanja masonske filozofije. Grof je prihvatio poziv.

Kaljiostro je 10. maja 1785. godine prisustvovao konferenciji na koju je pozvan, a njegovi snaga i jednostavnost odmah su mu pribavili povoljno mišljenje celog skupa. Kuru de Žebelenu bilo je dovoljno nekoliko reči da ustanovi kako ne samo da razgovara sa kolegom učenjakom, već sa čovekom koji ga beskonačno nadilazi. Kaljiostro je odmah održao govor, koji je bio tako neočekivan, tako potpuno različit od ičega što je taj skup ikada ranije čuo, da su svi ostali bez reči zadivljeni. Kaljiostro je izjavio da je Ružin Krst drevni i pravi simbol Misterija i, nakon kratkog opisa njegovog originalnog simbolizma, razgranatog u razmatranje simboličkog značenja slova, predvideo je pred skupštinom budućnost Francuske, izloživši je na grafički način, koji nije ostavio mesta sumnji da je govornik bio vidovit čovek sa natprirodnim moćima. Čudnim rasporedom slova abecede, Kaljiostro je detaljno prorekao strahote dolazeće revolucije i pada monarhije, minuciozno opisujući sudbinu raznih članova kraljevske porodice. Takođe je prorekao i dolazak Napoleona i nastanak Prvog Carstva. Sve to je učinio kako bi pokazao šta se može postići pomoću vrhunskog znanja.

Kasnije, kada je uhapšen i poslat u Bastilju, Kaljiostro je na zidu svoje ćelije napisao sledeću šifrovanu poruku koja, kada se protumači, glasi: „Godine 1789. ćete opsednutu Bastilju, 14. jula, srušiti od krova do temelja." Kaljiostro je bio tajanstveni zastupnik vitezova templara, rosenkrojcerski inicijat, čija je veličanstvena količina učenja osvedočena dubinom Egipatskog obreda slobodnog zidarstva. Tako, grof di Kaljiostro ostaje jedan od najčudnijih likova u istoriji – za kojega su prijatelji verovali da je živeo večno i da je prisustvovao svadbi u Kani[12], a kojega su neprijatelji optuživali da je otelovljeni Đavo! Njegove moći proricanja vešto je opisao Aleksandar Dima u *Kraljičinoj ogrlici* (*Le Collier de la Reine*). Svet, kojem je na svoj čudan način nastojao da služi, nije ga prihvatio, već je nastavio da

12 *Jevanđelje po Jovanu* 2:1-11. Svadba u Kani je događaj prilikom kojega je Isus izveo svoje prvo čudo – pretvaranje vode u vino. (Nap. prev.)

kroz vekove neumoljivo proganja čak i samo sećanje na tog slavnog adepta, a on se, ne mogavši da ostvari veliko delo što mu je bilo nadomak ruku, sklonio u stranu, ostavivši prostora svom uspešnijem sunarodniku, grofu od Sen Žermena.

Grof od Sen Žermena

Tokom prve polovine osamnaestog veka pojavila se u diplomatskim krugovima Evrope najzagonetnija ličnost u istoriji – čovek čiji je život bio tako blizu da bude sinonim za misteriju, da je enigma njegovog pravog identiteta bila nerešiva za njegove savremenike, kao i za kasnije istraživače. Grof od Sen Žermena priznat je kao izvanredan učenjak i lingvist svoga doba. Njegova svestrana dostignuća protezala su se od hemije i istorije do poezije i muzike. Veoma vešto je svirao nekoliko instrumenata, a među njegovim brojnim kompozicijama je i kratka opera. Takođe je bio i slikar retkih sposobnosti, a veruje se da je izuzetne svetlosne efekte, koje je stvorio na platnu, postigao mešanjem pigmenata sa sedefom u prahu. Stekao je svetsku prepoznatljivost po sposobnosti da u svojim slikama reprodukuje originalni sjaj dragog kamenja koje se pojavljuje na kostimima njegovih likova. Njegova lingvistička veština graničila se sa natprirodnim. Govorio je nemački, engleski, italijanski, portugalski, španski, francuski, s pijemontskim naglaskom, grčki, latinski, sanskrit, arapski i kineski, s takvom tečnošću da je u svakoj zemlji koju je posetio bio prihvaćen kao domaći. Bio je vešt u tolikoj meri da je mogao isti tekst pisati obema rukama istovremeno. Kad bi dva komada papira nakon toga bila preklopljena jedan preko drugog, sa svetlom iza njih, tekst na jednom od njih bi se potpuno poklapao, slovo na slovo, sa tekstom na drugom.

Kao istoričar, grof od Sen Žermena posedovao je neobjašnjivo znanje o svakom događaju u prethodne dve hiljade godina, a u svojim reminiscencijama je, do u intimne detalje, opisao događaje iz prethodnih vekova, u kojima je igrao važnu ulogu. Pomagao je Mesmeru u razvijanju teorije mesmerizma i, po svoj prilici, bio je stvarni pronalazač te nauke. Njegovo poznavanje hemije bilo je toliko duboko

da je mogao ukloniti nedostatke kod dijamanata i drugih dragulja – što je podvig koji je, zapravo, izveden na zahtev Luja XV, 1757. godine. Takođe, bio je priznat kao likovni kritičar bez premca, te je često konsultovan u vezi slika pripisivanih velikim majstorima. Istinitost njegove tvrdnje da poseduje fabulozni *eliksir života* potvrdila je madam Pompadur (*Madame de Pompadour*), koja je otkrila, kako je izjavila, da joj je darovao neku neprocenjivu tečnost, čiji se efekat ogledao u tome da joj je očuvala mladalačku životnost i lepotu preko dvadeset pet godina nakon normalnog vremena.

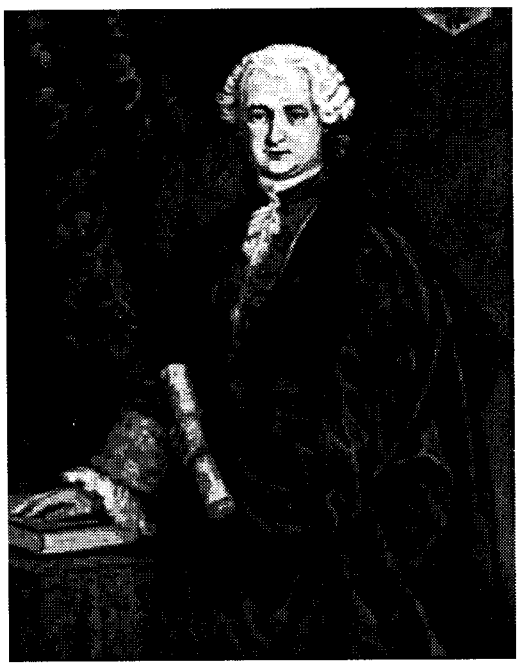

PRINC RAKOCI OD TRANSILVANIJE GROF OD SEN ŽERMENA

Generalno se pretpostavlja da je veliki misteriozni adept, koji je sebe nazivao grof od Sen Žermena, rođen 1710. godine, ali, mada crkveni registar u Ekernfordu (*Eckernforde*) ima podatak o njegovoj smrti 1784. godine, on je viđen u nekoliko navrata nakon tog datuma – prisustvovao je masonskoj konferenciji 1785. godine, a viđen je i u Veneciji 1788. godine. Poslednje istorijsko pominjanje Sen Žermena datira iz 1822. godine, kada se ukrcavao za Indiju.

Zapanjujuća tačnost njegovih proročkih iskaza obezbedila mu je ne mali stepen slave. Mariji Antoaneti predvidio je pad francuske monarhije, a takođe je bio svestan i nesrećne sudbine kraljevske porodice, godinama pre no što se revolucija zaista desila. Međutim, krunski dokaz grofovog genija bilo je njegovo prodorno shvatanje

političke situaciju u Evropi i savršena veština kojom je parirao napadima njegovih diplomatskih protivnika. Brojne evropskih vlade, uključujući i francusku, angažovale su ga kao tajnog agenta i sve vreme je nosio akreditive koji su mu omogućavali *entrée*[13] u najekskluzivnije krugove.

U svojoj odličnoj monografiji, *Grof od Sen Žermena, tajna kraljeva* (*Comte de St.-Germain, the Secret of Kings*), gospođa Kuper-Oukli[14] nabraja najvažnija imena pod kojima se ta neverovatna ličnost krila između 1710. i 1822. godine. Ona piše:

> „U tom periodu M. de Sen Žermena pronalazimo kao markiza od Montferata (*Marquis de Montferrat*), grofa Belamarea (*Comte Bellamarre*), ili Ajmara (*Aymar*) u Veneciji, viteza Šeninga (*Chevalier Schoening*) u Pizi, viteza Veldona (*Chevalier Weldon*) u Milanu i Lajpcigu, grofa Soltikova (*Comte Soltikoff*) u Đenovi i Leghornu, grofa Carogija (*Graf Tzarogy*) u Švalbahu i Trizdorfu, princa Rakocija (*Prinz Ragoczy*) u Drezdenu i grofa od Sen Žermena u Parizu, Hagu, Londonu i Sankt Peterburgu."

Očigledno je da je M. de Sen Žermena prisvajao ta različita imena u interesu rada u političkoj tajnoj službi, za koju istoričari pretpostavlja da je bila glavna misija u njegovom životu.

Prema opisima, grof od Sen Žermena bio je srednje visine, dobrih telesnih proporcija i pravilnog i prijatnog izgleda. Ten mu je bio malo zagasitiji, a kosa tamna, iako je često prikazivana napuderisana. Jednostavno se odevao, najčešće u crno, ali mu je odeća dobro pristajala i bila najboljeg kvaliteta. Navodno je bio opsednut dijamantima, koje je nosio ne samo na prestenju, već i na svom satu i lancu, na burmutici i na kopčama. Draguljar je jednom prilikom procenio da kopče na njegovim cipelama vrede 200.000 franaka. Grof je generalno prikazivan kao čovek srednjih godina, bez ijedne bore i bez bilo kakvih fizičkih mana. Nije jeo meso, niti je pio vino, zapravo, retko je obedovao u bilo čijem prisustvu. Mada ga je nekolicina plemića na

13 Fr. ulazak (Nap. prev.)

14 Izabela Kuper-Oukli (*Isabel Cooper-Oakley*, 1853/4–1914) – istaknuta britanska teozofkinja i spisateljica, rođena u Indiji (Amricar, Punđab). Knjiga *Grof od Sen Žermena* (*Comte de St.-Germain*) objavljena je 1912. godine. (Nap. prev.)

francuskom dvoru smatrala za šarlatana i varalicu, Luj XV je ozbiljno zamerao dvoranima koji su o njemu pravili potcenjivačke opaske. Uljudnost i dostojanstvo, koje karakterišu njegovo ponašanje, zajedno sa njegovom savršenom kontrolom u svakoj situaciji, svedoče o urođenoj prefinjenosti i kulturi nekoga „rođenog sa manirima". Pored toga, taj izuzetni čovek imao je iznenađujuću i impresivnu sposobnost predviđanja, i to do najsitnijih detalja, svakog pitanja koje bi mu neko uputio, pre nego što bi ono bilo postavljeno. Takođe je, pomoću nečega sličnog telepatiji, mogao da oseti kada je njegovo prisustvo bilo potrebno u nekom udaljenom gradu ili oblasti; čak postoje zabeleške o tome da je imao zapanjujuću naviku ne samo da se pojavljuje u svom i apartmanima svojih prijatelja bez konvencionalnog korišćenja vrata, već da ih je na sličan način i napuštao.

M. de Sen Žermen je proputovao mnoge zemlje. Tokom vladavine Petra III bio je u Rusiji, a od 1737. do 1742. godine na dvoru šaha Persije, kao počasni gost. O njegovim lutanjima Una Birč[15] piše:

> „Putovanja grofa od Sen Žermena trajala su dugi niz godina i obuhvatila veliki broj zemalja. Bio je poznat i cenjen od Persije do Francuske i od Kalkute do Rima. Horas Valpul[16] razgovarao je s njim u Londonu 1745. godine; Klajv[17] ga je poznavao u Indiji, 1756. godine; gospođa d'Ademar[18] navodi da ga je upoznala u Parizu,

15 Baronica Una Konstans Poup-Henesi, devojačko Birč (*Dame Una Constance Pope-Hennessy, née Una Constance Birch*, 1876–1949) – britanska spisateljica, uglavnom autorka istorijskih dela i biografija. (Nap. prev.)

16 Horas, ili Horacio Valpul, četvri erl od Orforda (*Horace*, ili *Horatio Walpole, 4th Earl of Orford*, 1717–1797) – engleski istoričar umetnosti, antikvar i političar. (Nap. prev.)

17 General-major Robert Klajv, prvi baron Klajv (*Major-General Robert Clive, 1st Baron Clive*, 1725–1774), poznati kao Klajv od Indije (*Clive of India*) – britanski oficir koji je uspostavio vojnu i političku supremaciju Istočno-indijske kompanije (*East India Company*) u južnoj Indiji i Bengalu. (Nap. prev.).

18 Gabrijela Polina Šavinji Butije (*Gabrielle Pauline Chavigny Bouthillier*, c. 1735–1822) – praunuka Leona Butijea Šavinjia (*Leon Bouthillier Chavigny*, 1608–1652), ministra Luja XIII; dvorska dama Marije Antoanete. Bila je udata za francuskog oficira i diplomatu Žan-Baltazara d'Ademara (*Jean-Balthazar d'Adhemar*, 1736–1790), grofa od Ademara i Monfokona.

> 1789. godine, pet godina nakon njegove navodne smrti, a neki tvrde da su s njim razgovorali početkom devetnaestog veka. Bio je u neusiljenim i intimnim odnosima sa krunisanim glavama Evrope i cenjen prijatelj mnogih uglednih osoba svih nacionalnosti. Čak se spominje u memoarima i pismima iz tog vremena, ali uvek kao zagonetan čovek. Fridrih Veliki (*Friedrich der Große*), Volter (*Voltaire*), madam de Pompadur, Ruso (*Rousseau*), Četam[19] i Valpul, svi su ga lično poznavali, nadmečući se međusobno u radoznalosti o njegovom poreklu. Međutim, tokom više desetina godina, koje je proveo pred svetom, niko nije uspeo da otkrije zašto se pojavio kao jakobinski agent u Londonu, kao zaverenik u Sankt Peterburgu, kao alhemičar i poznavalac slikarstva u Parizu, ili kao ruski general u Napulju. (...) Sada je zavesa koja zaklanja njegova dela ponovo povučena u stranu i dopušteno nam je da ga vidimo kako svira violinu u muzičkoj sobi u Versaju, tračari sa Horasom Valpulom u Londonu, sedi u biblioteci Fridriha Velikog u Berlinu, ili vodi sastanke iluminata u pećinama pored Rajne."
>
> [Videti *Devetnaesti vek* (*The Nineteenth Century*), januar, 1908]

Grof od Sen Žermena se generalno smatra važnom figurom u ranim aktivnostima slobodnih zidara. Ulagani su, međutim, verovatno sa zadnjim namerama, stalni napori da se njegova povezanost sa masonima diskredituje. Primer za to je izveštaj koji se pojavljuje u *Tajnoj tradiciji u slobodnom zidarstvu* (*The Secret Tradition in Freemasonry*), Artura Edvarda Vejta. Autor, nakon što daje nekoliko vrlo omalovažavajućih primedbi na tu temu, pojačava svoj članak reprodukovanjem gravure pogrešnog grofa od Sen Žermena, naizgled ne znajući da razlikuje velikog iluministu od francuskog generala. Ipak će van svake sumnje biti ustanovljeno da je grof od Sen Žermena bio i mason i templar; zapravo, Kaljiostro u svojim memoarima daje direktan iskaz o svojoj inicijaciji u red Vitezova templara, kojom je rukovodio

Memoari grofice d'Ademar objavljeni su 1836. godine pod naslovom *Sećanja Marije Antoanete* (*Souvenirs sur Marie-Antoinette*). (Nap. prev.)

19 Viljem Pit, prvi erl od Četema (*William Pitt, 1st Earl of Chatham*, 1708–1778) – britanski vigovski političar; premijer Ujedinjenog kraljevstva (1766–1768). Obično se uz njegovo ime dodaje Stariji (*the Elder*), kako bi se razlikovao od sina, Viljema Pita Mlađeg (*William Pitt the Younger*, 1759–1806), najmlađeg britanskog premijera (1783–1801, i 1804–1806). (Nap. prev.)

Sen Žermen. Mnoge od slavnih ličnosti s kojima je grof od Sen Žermena bio povezan bili su masoni visokog položaja i sačuvano je dovoljno beleški o njihovim diskusijama održanim da se dokaže kako je on bio majstor nauke slobodnog zidarstva. Pored toga, prilično je sigurno da je bio povezan sa rozenkrojcerima – verovatno je bio stvarni starešina tog reda.

Grof od Sen Žermena bio je temeljno upoznat sa načelima orijentalne ezoterije. Primenjivao je istočnjački sistem meditacije i koncentracije i u nekoliko prilika viđen je kako sedi s ukrštenim nogama i sa rukama postavljenim u položaj koji je praktikovao Buda. Imao je utočište u srcu Himalaja, gde se povremeno povlačio od sveta. Jednom prilikom je izjavio da će ostati u Indiji osamdesetpet godina, a da će se zatim vratiti na scenu svog evropskog delovanja. S vremena na vreme priznavao je da je izvršavao zapovesti sile više i veće od sebe. Ono što nije rekao bilo je to da je ta viša sila bila škola Misterija, koja ga je poslala u svet da ispuni određenu misiju. Grof od Sen Žermena i ser Frensis Bekon su dva najveća emisara koja je Tajno Bratstvo poslalo u svet u posljednjih hiljadu godina.

Teozofski pisac, E. Frensis Udni[20], veruje da grof od Sen Žermena nije bio sin princa Rakocija[21] od Transilvanije, već da je, kada se u obzir uzme njegova starost, bio niko drugi nego sam princ, koji je bio poznat po dubokoj filozofskoj i mističnoj prirodi. Isti pisac veruje da je grof od Sen Žermena 1784. godine prošao kroz „filozofsku smrt", poput Frensisa Bekona, 1626. godine, ili Ferenca Rakocija, 1735. godine. On takođe smatra da je grof od Sen Žermena bio čuveni grof d'Geble (*Comte de Gabalis*), a kao grof Hompeš[22] bio je

20 Ernest Frensis Udni (*Ernest Francis Udny*, ?–1935), alias, Frensis Adjar (*Francis Adyar*) – holandski teozof i sveštenik Liberalne katoličke crkve. Najpoznatije delo mu je *Kasnije inkarnacije Frensisa Bekona* (*Later Incarnations of Francis Bacon*), koje je imalo više izdanja. Više knjiga objavio je pod svojim teozofskim imenom, Frensis Adjar. (Nap. prev.)

21 Ferenc II Rakoci (mađ. *II. Rákóczi Ferenc*, 1676–1735) – mađarski feudalac, sin Ferenca I Rakocija i Jelene, ćerke Petra Zrinskog; transilvanijski vojvoda od 1704. godine; voda mađarskog ustanka protiv Habzvurgovaca, 1703–1711. godine; član Reda zlatnog runa. (Nap. prev.)

22 Ferdinand fon Hompeš od Bolhajma (*Ferdinand von Hompesch zu Bolheim*, 1744–1805) – Sedamdeset prvi Veliki Majstor Reda sv. Jovana, poznatog i kao Vitezovi Hospitalci (*The Knights Hospitaller*), Suvereni vojni red sv. Jovana od Jerusalima, Rodosa i Malte (*Sovereign Military Hospitaller Order of St. John of Jerusalem of Rhodes and of Malta*) i Malteški vitezovi (*Chevaliers de Malte*); bio je prvi Nemac izabran na tu funkciju. (Nap. prev.)

poslednji Veliki Majstor Malteških vitezova. Dobro je poznato da su mnogi članovi evropskih tajnih društava iz različitih razloga lažirali svoju smrt. Maršal Nej[23], član Društva nepoznatih filozofa, pobegao je ispred streljačkog stroja i pod imenom Piter Stjuart Nej (*Peter Stuart Ney*) živeo je i više od trideset godina radio u školi u Severnoj Karolini. Na samrtnoj postelji, P. S. Nej je rekao doktoru Loku (*Locke*), prisutnom lekaru, da je bio francuski maršal Nej.

U zaključku članka o identitetu nedokučivog grofa od Sen Žermena, Endrju Lang[24] piše:

> „Da li je Sen Žermen zaista umro u palati princa Karla fon Hesena, oko 1780–1785. godine? Ili je, s druge strane, pobegao iz francuskog zatvora, gde je Grosli[25] mislio da ga je video u vreme francuske revolucije? Da li ga je lord Liton upoznao oko 1860. godine? (...) Je li on misteriozni Moskovljanin, savetnik Dalaj Lame? Ko zna? On je vatra lutalica pisaca memoara u osamnaestom veku."
>
> [Videti *Istorijske misterije* (*Historical Mysteries*)]

❋ ❋ ❋

23 Mišel Nej (*Michel Ney*, 1769–1815) – najpoznatiji Napoleonov maršal. Za zasluge u odbrani Francuske, u vreme restauracije Luja XVIII, dobio je titulu pera (1814). Po povratku Napoleona, u martu 1815. godine, vratio se u njegovu službu i komandovao gardom u bici kod Vaterloa. Za vreme druge restauracije uhvaćen je u begu, optužen za izdaju i osuđen na smrt. Sahranjen je na pariškom groblju Per Lašez (*Père Lachaise*). (Nap. prev.)

24 *Andrew Lang* (1844–1912) – plodan škotski učenjak, pesnik, romanopisac, novinar, književni kritičar i istoričar, a dao je i značajan doprinos u oblasti antropologije. Bio je jedan od najznačajnijih skupljača narodnih priča i bajki; najpoznatiji je po svojim publikacijama o folkloru, mitologiji i religiji. Citirano delo, *Istorijske misterije* (*Historical Mysteries*) je iz 1904. godine. (Nap. prev.)

25 Pjer-Žan Grosli (*Pierre-Jean Grosley*, 1718–1785) – francuski učenjak, lokalni istoričar, putopisac i posmatrač društvenih običaja u doba prosvetiteljstva. (Nap. prev.)

Epizode iz američke istorije

Mnogo puta postavljeno je pitanje, da li je vizija „Nove Atlantide" Frensisa Bekona proročki san o velikoj civilizaciji koja će se uskoro uzdići na tlu Novog Sveta? Ne može se sumnjati u to da su se tajna društva Evrope urotila da na američkom kontinentu uspostave „novu naciju, začetu u slobodi i posvećenu ideji da su svi ljudi stvoreni jednaki."[26] Dva događaja u ranoj istoriji Sjedinjenih Država svedoče o uticaju tog *tihog tela* koje je tako dugo vodilo sudbine naroda i religija. Oni su stvorili nacije kao prenosioce objave ideala, a nacije preživljavaju dok su odane tim idealima; kada se od njih udalje, nestaju poput Atlantide iz starine, koja je prestala da „poznaje bogove".

U svojoj izvrsnoj kratkoj raspravi, *Naša zastava* (*Our Flag*), Robert Alan Kempbel[27] oživljava detalje mračne, ali najznačajnije, epizode iz američke istorije – dizajniranja kolonijalne zastave 1775. godine. Izveštaj uključuje misterioznog čoveka o kojem nema dostupnih informacija, osim da je bio u bliskim odnosima kako sa generalom Džordžom Vašingtonom tako i sa Bendžaminom Frenklinom. Sledeći njegov opis preuzet je iz Kempbelove rasprave:

> „Malo se, kako izgleda, zna o tom starom gospodinu, a u materijalima, na kojima se zasniva ovaj izveštaj, njegovo ime nije nijednom spomenuto, jer se o njemu govori kao o 'Profesoru', i tako mu se obraćaju. Bio je očigledno znatno stariji od sedamdeset godina i često se pozivao na istorijske događaje koji su se odigrali više od jednog veka ranije kao da je bio živi svedok njihovog odvijanja. Ipak, još uvek je bio uspravan, snažan i aktivan – zdrav, srčan i oštrouman – tako jak i na svaki način energičan, kao da je bio u najboljim godinama svog života. Bio je visok, fino građen, savršeno složen i veoma dostojanstvenih manira, u isto vreme uljudan, graciozan i zapovedan. Za ono vreme i s obzirom na običaje kolonista, bio je osoben po svom načinu življenja, jer nije jeo meso, živinu ili ribu; nikada za ishranu nije koristio bilo šta 'zeleno', bilo kakvo korenje, ili išta nezrelo i nije pio žestoka pića, vino ili pivo, već je ograničio svoju ishranu na žitarice i njihove prerađevine, plodove koji su sazreli na stabljikama izloženim suncu, orahe, blag čaj i poslastice od meda, šećera, ili melase.
>
> Bio je dobro obrazovan, visoko kultivisan, raspolagao kako opsežnim tako i raznorazim informacijama, i vrlo studiozan. Proveo je znatno vreme u strpljivom, upornom i pažljivom proučavanju niza vrlo retkih starih knjiga i drevnih manuskripta, koje je, kako se čini, dešifrovao, prevodio, ili prepisivao. Te knjige i manuskripte, zajedno sa sopstvenim spisima, nikada nije nikome pokazao i nije ih ni spominjao u razgovorima s porodicom, osim na najneusiljeniji način, a uvek ih je pažljivo zaključavao u veliki, staromodan, kockast, gvožđem okovan, težak, hrastov sanduk, kad god je napuštao svoju sobu, čak i u vreme obroka. Praktikovao je duge i česte usamljene šetnje, sedeo na vrhovima okolnih brda, ili razmišljao usred zelenih i cvetnih livada. Bio je prilično liberalan – ali nimalo rasipan – u trošenju svog novca, kojim je bio dobro opskrbljen. Bio je miran, mada vrlo srdačan i veoma zanimljiv član porodice i očigledno je bio na svom terenu bez obzira na to koja bi tema iskrsla u razgovoru. Ukratko, bio je onaj koga bi svi primetili i poštovali, za koga je malo njih osećalo da ga dobro poznaje, a kojega niko nije mogao da navede da govori o sebi – o tome odakle je došao, zašto je ostao, ili kuda je putovao."

Zbog nečeg što je malo više od puke slučajnosti, odbor, koji je Kolonijalni kongres imenovao da dizajnira zastavu, prihvatio je poziv da, dok je u Kembridžu, bude gost kod iste porodice kod koje je boravio Profesor. Tu se general Vašington s njim udružio zarad odlučivanja o odgovarajućem amblemu. Po znacima koje su međusobno razmenili, bilo je očigledno da su i general Vašington i doktor Frenklin prepoznali Profesora, te je jednoglasno pozvan da postane aktivni član odbora. Tokom postupaka koji su usledili, Profesor je tretiran s najdubljim poštovanjem, a svi njegovi predlozi odmah su sprovođeni u delo. On je predstavio uzorak, za koji je smatrao da je simbolički

26 Citat iz *Getisburškog obraćanja*, govora američkog predsednika Abraham Linkolna, koji predstavlja jedan od najpoznatijih govora u američkoj istoriji. Linkoln ga je održao tokom Američkog građanskog rata, 19. novembra 1863. godine, prilikom osvećivanja Vojničkog narodnog groblja u Getisburgu (*Soldiers' National Cemetery in Gettysburg*), u Pensilvaniji. (Nap. prev.)

27 Pun naslov pomenute knjige je *Naša zastava, ili evolucija zvezda i pruga* (*Our Flag, or The Evolution of the Stars and Stripes*), a objavljena je 1890. godine. O autoru, Robertu Alanu Kempbelu (*Robert Allen Campbell*) nema raspoloživih podataka. (Nap. prev.)

prikladan za novu zastavu, a ostalih šest članova odbora su ga bez oklevanja prihvatili i glasali su da se aranžman koji je predložio Profesor odmah usvoji. Nakon epizode sa zastavom, Profesor je tiho nestao i o njemu se više ništa ne zna.

Da li su general Vašington i doktor Frenklin prepoznali Profesora kao emisara Misterijske škole, koja je već dugo kontrolisala političke sudbine na planeti? Bendžamin Frenklin bio je filozof i slobodni zidar – verovatno rozenkrojcerski inicijat. On i markiz de Lafajet[28] – takođe tajanstven čovek – predstavljaju dve najvažnije karike u lancu okolnosti koje su kulminirale osnivanjem prvobitnih trinaest američkih kolonija kao slobodnih i nezavisnih država. Filozofska dostignuća doktora Frenklina su dobro potvrđena u *Almanahu sirotog Ričarda* (*Poor Richard's Almanac*)[29], koji je on dugi niz godina objavljivao pod imenom Ričard Saunders (*Richard Saunders*). Njegov interes za slobodno zidarstvo vidi se takođe i u njegovom ponovnom objavljivanju Andersonovog dela *Ustrojstva slobodnih zidara* (*Constitutions of Free-Masons*), retkog i mnogo osporavanog dela na tu temu.

Tokom večeri, 4. jula 1776. godine, dogodila se druga misteriozna epizoda. U staroj skupštinskoj zgradi u Filadelfiji grupa ljudi okupila se zbog važnog zadatka da se preseče i poslednja spona između stare i nove zemlje. Bio je to ozbiljan trenutak i više prisutnih plašilo se da će njihovi životi biti zalog njihove hrabrosti. Usred rasprave odjeknuo je žestok glas. Diskutanti zastadoše i okrenuše se da pogledaju stranca. Ko je bio taj čovek koji se iznenada pojavio među njima i zapanjio ih svojom govorničkom veštinom? Nikad ga ranije nisu videli, niko nije znao kad je ušao, a njegova visoka pojava i bledo lice ispuniše ih strahom. Glasom koji je zvonio svetim žarom, uzbudio ih je do dna duše. Njegove završne reči odjeknule su kroz zgradu:

28 Mari Žozef Pol Iv Roš Žilber, markiz de La Fajet (*Marie-Joseph Paul Yves Roch Gilbert du Motier, Marquis de La Fayette*, 1757–1834), ili Lafajet (*Lafayette*) – francuski aristokrat i oficir, general u Američkom revolucionarnom ratu i komandant Nacionalne garde (*Garde Nationale*) tokom Francuske revolucije (Nap. prev.)

29 *Poor Richard's Almanack* bio je godišnjak koji je objavljivao Bendžamin Frenklin pod pseudonimom "Siroti Ričard" (*Poor Richard*), ili "Ričard Saunders" (*Richard Saunders*). Publikacija je u kontinuitetu izlazila od 1732. do 1758. godine. (Nap. prev.)

„Bog je Americi dao da bude slobodna!" Kad je stranac utonuo u stolicu iscrpljen, došlo je do eksplozije divljeg entuzijazma. Ime za imenom stavljano je na pergament: Deklaracija o nezavisnosti je potpisana. Ali, gde je bio čovek koji je ubrzao ostvarenje tog besmrtnog zadatka – koji je za trenutak podigao veo sa očiju skupa i otkrio im, barem delimično, veliku svrhu zbog koje je koncipirana nova nacija? Nestao je i niti je ikada ponovo viđen niti je utvrđen njegov identitet. Ova epizoda podudara se sa drugima slične vrste, koje su zabeležili drevni istoričari, prateći osnivanje svake nove nacije. Da li su u pitanju slučajnosti, ili to pokazuje da je božanska mudrost drevnih Misterija još uvek prisutna u svetu i služi čovečanstvu kao što je to činila i u davnini?

ZAKLJUČAK

❋

Filip, kralj Makedonije, ambiciozan da svom četrnaestogodišnjem sinu Aleksandru obezbedi učitelja koji će biti najsposobniji da mu prenese najviše grane učenja i želeći da princ za svog mentora ima najčuvenijeg i najučenijeg od velikih filozofa, odlučio je da stupi u kontakt sa Aristotelom. Poslao je grčkom mudracu sledeće pismo: „FILIP ARISTOTELU, UZDRAVLJE: Znaj da imam sina. Iskazujem mnoge hvale bogovima, *ne toliko zbog njegovog rođenja, koliko zbog toga što je rođen u tvoje vreme*, jer se nadam da će, ako ga ti budeš obrazovao i upućivao, postati dostojan nas obojice i kraljevstva koje će naslediti." Prihvativši Filipov poziv, Aristotel je četvrte godine 108. Olimpijade otputovao u Makedoniju i ostao osam godina kao Aleksandrov učitelj. Ljubav mladog princa prema učitelju postala je velika poput one koju je osećao za svog oca. Izjavio je da mu je otac dao *postojanje*, ali da mu je Aristotel dao *blagostanje*.

Aristotel je Aleksandru Velikom saopštio osnovna načela antičke mudrosti i pred filozofovim stopalima makedonski mladić shvatio je transcendenciju grčkog učenja, onako kako je bila personifikovana u Platonovom besmrtnom učeniku. Pošto ga je njegov prosvetljeni učitelj uzdigao do praga filozofske sfere, ugledao je svet mudraca – svet koji mu je naložio da ne pokorava svoju sudbinu i ograničenja svoje duše.

Aristotel je u slobodno vreme uređivao i pravio beleške za Homerovu *Ilijadu*, te je završenu knjigu pokazao Aleksandru. Ta knjiga je mladog osvajača toliko zadivila da ju je nosio sa sobom u sve svoje pohode. U vreme njegove pobede nad Darijem, otkrivši među plenom veličanstveni, draguljima optočen, kovčeg sa pomadama, izručio je njegov sadržaj na zemlju i izjavio da je konačno pronašao sanduk dostojan Aristotelovog izdanja *Ilijade*!

Dok je bio u svom azijskom pohodu, Aleksandar je saznao da je Aristotel objavio jedno od njegovih najcenjenijih predavanja, što je

duboko ožalostilo mladog kralja. Tako je Aleksandar, Osvajač Poznatog, poslao Aristotelu, Osvajaču Nepoznatog, sledeće prekorno i patetično priznanje o nedostatnosti svetovne pompe i snage: „ALEKSANDAR ARISTOTELU, UZDRAVLJE: Pogrešili ste što ste objavili one grane nauke koje dosad nisu mogle da se steknu osim usmenim putem. Čime ću nadmašivati ostale ako je svima postalo dostupno dublje znanje koje sam od Vas stekao? Što se mene tiče, draže mi je da većinu čovečanstva nadmašim u suptilnijim granama učenja, nego opsegom moći i vlasti. Zbogom." Primanje tog iznenađujućeg pisma nije izazvalo talasanje u mirnom Aristotelovom životu, koji je odgovorio da, mada je predavanje saopšteno mnoštvu, niko od onih kojima nije lično održao predavanje (kojima nedostaje duhovno razumevanje) ne može shvatiti njegov pravi značaj.

Nakon par godina, Aleksandar Veliki otišao je na put kojim odlazi sve puteno, a sa njegovim telom srušila se i građevina carstva, podignuta na njegovoj ličnosti. Godinu dana kasnije, Atistotel je takođe prešao u veći svet, o čijim misterijama je tako često diskutovao sa svojim učenicima u Liceju. Ali, kao što je Aristotel nadmašivao Aleksandra u životu, tako ga je nadmašio i u smrti, jer, iako se njegovo telo raspadalo u opskurnom grobu, veliki filozof nastavio je da živi u svojim intelektualnim dostignućima. Epoha za epohom plaćale su mu danak zahvalnosti, naraštaj za naraštajem proučavao je njegove teoreme, sve dok, pomoću čiste transcendencije svojih racionalnih sposobnosti, Aristotel – „gospodar onih koji znaju", kako ga je nazvao Dante – nije postao stvarni osvajač istog onog sveta koji je Aleksandar težio da ukroti mačem.

Tako se pokazalo da za hvatanje čoveka nije dovoljno porobiti njegovo telo – potrebno je vrbovati njegov razum; da za oslobađanje čoveka nije dovoljno raskovati okove sa njegovih udova – njegov um se mora osloboditi ropstva vlastitom neznanju. Fizičko osvajanje uvek mora propasti, jer rađa mržnju i svađu; ono podstiče um da osvećuje pobesnelo telo; ali, svi ljudi su dužni, voljno ili nevoljno, da poslušaju onaj intelekt u kojem prepoznaju kvalitete i vrline veće od svojih vlastitih.

To da je filozofska kultura antičke Grčke, Egipta i Indije prevazilazila ovu savremenog sveta, moraju priznati svi, čak i najokoreliji modernisti. Zlatno doba grčke estetike, intelektualizma i etike nikada nije domašeno. Pravi filozofi spadaju u najplemenitiji red ljudi:

nacija ili rasa koja je blagoslovena da poseduje prosvetljene mislioce je zaista srećna, a njeno ime će zbog njih ostati upamćeno. U čuvenoj Pitagorinoj školi u Krotonu, smatrano je da je filozofija neophodna za život čoveka. Za onoga ko nije shvatio dostojanstvo moći razmišljanja, ne može se reći da zaista živi. Stoga, kada bi se, zbog urođene izopačenosti, član bilo dobrovoljno povukao iz filozofskog bratstva, ili bi iz njega bio prisilno izbačen, za njega je u groblju zajednice postavljan nadgrobni spomenik, jer onaj ko je napustio intelektualno i etičko traganje kako bi ponovo ušao u materijalu sferu, sa njenim čulnim iluzijama i lažnim ambicijama, smatran je mrtvim u sferi Stvarnosti. Pitagorejci su smatrali da je život, predstavljen robovanjem čulima, duhovna smrt, a umiranje za čulni svet smatrali su duhovnim životom.

Filozofija daruje život, u kojem otkriva dostojanstvo i svrhu življenja. Materijalnost daruje smrt, u kojoj umrtvljuje ili zamračuje one sposobnosti ljudske duše, koje bi trebalo da reaguju na oživljujuće impulse kreativne misli i oplemenjene vrline. Koliko su samo inferiorni, u odnosu na te standarde davnih dana, zakoni po kojima ljudi žive u dvadesetom veku! Današnji čovek, uzvišeno stvorenje sa beskonačnom mogućnošću samopoboljšanja, u nastojanju da bude veran lažnim standardima, odvratio se od svog rođenjem stečenog prava na razumevanje – ne shvatajući posledice – i ponire u vrtlog materijalne iluzije. Dragoceni raspon svojih zemaljskih godina on posvećuje patetičnom, uzaludnom nastojanju da sebe uspostavi kao neprolaznu silu u carstvu prolaznih stvari. Postepeno, sećanje na njegov život kao duhovnog bića nestaje iz njegovog objektivnog uma i on sve svoje delimično probuđene sposobnosti fokusira na kipuću košnicu industrije, koju je počeo da smatra jedinom stvarnošću. Iz blagorodnih visina svoga Sopstva polako tone u tmurne dubine prolaznosti. Pada na nivo zveri i u životinjskom obliku mrmlja o problemima koji proizlaze iz njegovog isuviše nedovoljno poznavanja Božanskog Plana. Tu, u jezivom metežu velikog industrijskog, političkog i komercijalnog pakla, čovek se previja u samostvorenoj agoniji i, pružajući ruku u kovitlajuću maglu, teži da ščepa i zadrži groteskne fantome uspeha i moći.

Ne znajući šta je uzrok života, ne znajući šta je svrha života, ne znajući šta leži iza misterije smrti, mada u sebi ima odgovore na sva ta pitanja, čovek je spreman da žrtvuje lepo, istinito i dobro na krvlju

obojenom oltaru svetovne ambicije. Svet filozofije – taj prekrasan vrt, u kojem misli mudraca žive u bratskim vezama – nestaje sa vidika. Na njegovom mestu uzdiže se carstvo kamena, čelika, dima i mržnje – svet u kojem milioni potencijalno ljudskih stvorenja jurcaju tamo-vamo u očajničkom nastojanju da postoje i da istovremeno zadrže ogromnu insituciju koju su podigli, a koja, kao neka moćna, neodoljiva sila, neizbežno tutnji prema nepoznatom kraju. U tom fizičkom carstvu, koje čovek gradi u ispraznom verovanju da može zaseniti kraljevstvo nebesnika, sve se pretvara u kamen. Fasciniran sjajem dobiti, čovek gleda u lice pohlepe, slično Meduzinom, i stoji okamenjen.

U ovom komercijalnom dobu nauka se bavi isključivo klasifikovanjem fizičkih znanja i istraživanjem svetovnih i iluzornih delova prirode. Čoveka njena takozvana praktična otkrića još čvršće sputavaju okovima fizičkog ograničenja. Religija je, takođe, postala materijalistička: lepota i dostojanstvo vere mere se ogromnim bogatstvom građevina, veličinom nekretnina, ili bilansom stanja. Filozofija, koja spaja nebo i zemlju poput moćnih merdevina, uz čije prečage su se prosvetljeni svih epoha uspinjali u živo prisustvo Stvarnosti – čak je i filozofija postala prozaična i heterogena masa suprotstavljenih pojmova. Njena lepota, njeno dostojanstvo, njena transcendencija više ne postoje. Kao i druge grane ljudske misli, postala je materijalistička – „praktična" – a njene aktivnosti su tako usmerene da i same možda doprinose izgradnji ovog modernog sveta od kamena i čelika.

U rang takozvanih učenih uzdiže se novi red mislilaca, kojem najbolje odgovara naziv *Škola svetovnih mudraca*. Došavši do zapanjujućeg zaključka da predstavljaju ono što je najbolje u intelektu, ta učena gospoda imenovala su sebe za konačne sudije svih znanja, kako ljudskih tako i božanskih. Ova grupa tvrdi da svi mistici mora da su bili epileptičari, a većina svetaca neurotičari! Za Boga izjavljuju da je proizvod primitivnog sujevrja, za univerzum da nije namenjen ni za kakvu određenu svrhu, za besmrtnost da je tvorevina mašte, a za izvanrednu individualnost da je samo slučajna kombinacija ćelija! Za Pitagoru tvrde da je patio od kompleksa niže vrednosti, za Sokrata da je bio notorna pijanica, za sv. Pavla da je bio podložan ukalupljivanju, za Paracelzusa da je sramotan šarlatan, za grofa di Kaljiostra da je varalica, a za grofa od Sen Žermena da se u istoriji ističe kao prevarant!

JOVAN I VIZIJA APOKALIPSE

Prema gravuri Žana Duvea[1]

Žan Duve iz Langra (*Langres*) (rođen 1485, a verovatno umro negde posle 1561. godine, kada su njegove ilustracije za *Apokalipsu* štampane u obliku knjige), bio je najstariji i najveći francuski renesansni graver. Osim činjenice da je bio zlatar francuskog kralja, o Duveu se malo zna. Njegove gravure za *Knjigu otkrivenja*, napravljene nakon što je prevalio sedamdesetu godinu, bile su njegovo remek-delo. [Za dodatne informacije o tom opskurnom majstoru, konsultovati članak Viljema M. Ajvinsa mlađeg[2], objavljen u časopisu *Umetnost* (*The Arts*), maj, 1926.] Jovanovo lice na gravuri zapravo je Duveov portret. Ova gravura, poput mnogih drugih koje je načinio Duve, obiluje filozofskom simbolikom.

1 *Jean Duvet* (1485– posle 1562) – francuski renesansni zlatar i graver, danas najpoznatiji po svojim gravurama. Bio je prvi značajan francuski grafičar. Njegovi najčuveniji radovi su 23 gravure za *Apokalipsu*, čija je naslovna strana, koja je ovde prikazana, datirana 1555. godinom. (Nap. prev.)

2 Viljem Mils Ajvins mlađi (*William Mills Ivins, Jr*, 1881–1961) – upravnik odela štampanih materijala u Metropoliten muzeju umetnosti u Njujorku, od njegovog osnivanja, 1916. godine, do 1946. godine. (Nap. prev.)

Šta je zajedničko uzvišenim konceptima o prosvetljenim spasiteljima sveta i mudracima i tim zakržljalim, iskrivljenim proizvodima „realizma" u ovom veku? Današnji bezdušni kulturni sistemi su širom sveta samleli muškarce i žene i oni vape za povratkom prognane epohe lepote i prosvetljenja – za nečim *praktičnim* u najvišem smislu te reči. Nekolicina počinje da uviđa kako su takozvane civilizacije, u svom sadašnjem obliku, na tački nestanka, da su hladnoća, bezosećajnost, poslovnost, efikasnost i materijalna efikasnost *ne*praktični, a da je samo ono što pruža mogućnost za izražavanje ljubavi i ideala uistinu vredno. Čitav svet je u potrazi za srećom, ali ne zna u kom smeru da traži. Ljudi moraju naučiti da sreća kruniše potragu duše za razumevanjem. Samo kroz ostvarenje beskonačne dobrote i beskonačnog dostignuća može se osigurati mir unutrašnjeg Sopstva. Uprkos čovekovom geocentrizmu, postoji nešto u ljudskoj svesti što dopire do filozofije – ne ovog ili onog filozofskog pravila, već jednostavno do filozofije u najširem i punom smislu.

Velike filozofske institucije prošlosti moraju vaskrsnuti, jer samo one mogu strgnuti veo koji razdvaja svet uzroka od sveta posledica. Samo Misterije – ti sveti Fakulteti Mudrosti – mogu čovečanstvu, koje se bori, otkriti veći i sjajniji univerzum, koji je pravi dom duhovnog bića što se zove čovek. Savremena filozofija u tome nije uspela; ona je došla dotle da mišljenje smatra samo *intelektualnim* procesom. Materijalistička misao je beznadežna i po životnom kodu i po svojoj komercijalizovanosti. *Moć da sa ispravno misli* je spasitelj čovečanstva. Mitološki i istorijski Iskupitelji svih epoha bili su personifikacije te moći. Onaj ko je malo racionalniji od svog suseda, malo je bolji od svog suseda. Onaj ko funkcioniše na višem nivou racionalnosti od ostatka sveta nazvan je najvećim misliocem. Onaj ko funkcioniše na nižem nivou smatra se varvarinom. Tako je uporedni racionalni razvoj prava mera evolucionog statusa pojedinca.

Ukratko rečeno, istinska svrha antičke filozofije bila je da se otkrije način na koji bi se ubrzao razvoj racionalne prirode, umesto da se čeka na sporije prirodne procese. Taj vrhovni izvor moći, to postignuće znanja, to otkrivanje božanske unutrašnjosti, krije se pod epigramskom izjavom *filozofskog života*. To je bio ključ za Veliko Delo, za misteriju Kamena Mudraca, jer je značilo da je alhemijska transmutacija ostvarena. Stoga je antička filozofija prvenstveno bila

življenje života, a na dugom mestu intelektualni metod. Filozof u najvišem smislu može postati samo onaj ko *živi filozofski život*. Ono što čovek živi to *spoznaje*. Dakle, veliki filozof je onaj čiji je trostruki život – fizički, mentalni i duhovni – u celosti posvećen i potpuno prožet njegovom racionalnošću.

Čovekova fizička, emocionalna i mentalna priroda obezbeđuju okruženja međusobno korisna ili štetna jedno za drugo. Budući da je fizička priroda neposredno okruženje mentalne, sposoban da racionalno razmišlja samo je onaj um koji je ustoličen u skladno i visoko rafinirano materijalno ustrojstvo. Stoga su *ispravno delovanje*, *ispravno osećanje* i *ispravno razmišljanje* preduslovi *ispravnog znanja*, a postizanje filozofske snage je moguće samo onima koji su uskladili svoje mišljenje sa svojim življenjem. Mudri su stoga izjavili da niko ne može dostići vrhunac u nauci znanja dok prvo ne dostigne vrhunac u nauci življenja. *Filozofska snaga je prirodni izdanak filozofskog života*. Baš kao teška fizička egzistencija naglašava važnost fizičkih stvari, ili baš kao što monaški metafizički asketizam uspostavlja poželjnost ekstatičkog stanja, tako i potpuna filozofska apsorpcija uvodi svest mislioca u najuzvišeniju i najplemenitiju od svih sfera – čisti filozofski, ili racionalni svet.

U civilizaciji koja se prvenstveno bavi uspesima u ekstremnim svetovnim aktivnostima, filozof predstavlja uravnotežujući intelekt sposoban da proceni i predvodi kulturni rast. Uspostavljanje *filozofskog ritma* u prirodi pojedinca obično zahteva petnaest do dvadeset godina. Tokom čitavog tog perioda učenici starine stalno su bili podvrgavani najstrožijoj disciplini. Svaka životna aktivnost bila je postepeno odvajana od ostalih interesa i usredsređivana na rasuđivanje. U antičkom svetu postojao je još jedan, najvažniji, činilac, koji je započeo stvaranje racionalnog intelekta, a koji je potpuno van poimanja savremenih mislilaca: naime, *inicijacija* u filozofske Misterije. Čovek koji bi pokazao svoju naročitu mentalnu i duhovnu sposobnost bio je prihvatan u *telo učenih* i otkrivano mu je neprocenjivo nasleđe arkanskog znanja, čuvanog iz generacije u generaciju. To nasleđe filozofske istine je neuporedivo blago svih epoha, a svaki učenik primljen u *bratstvo mudrih* davao je, zauzvrat, svoj lični doprinos toj zalihi tajnog znanja.

Jedina nada sveta je filozofija, jer sve tuge savremenog života proizlaze iz nedostatka odgovarajućeg filozofskog koda. Oni koji

barem delom osećaju dostojanstvo života ne mogu a da ne uvide ispraznost koja je očigledna u aktivnostima ove epohe. Dobro je rečeno da nijedan pojedinac ne može uspeti sve dok ne razvije sopstvenu filozofiju života. Ne mogu ni rasa ili nacija postići istinsku veličinu, sve dok ne formulišu odgovarajuću filozofiju i ne posvete svoje postojanje politici usklađenoj sa tom filozofijom. Tokom Svetskog rata, kada je takozvana civilizacija jednu svoju polovinu bacila protiv druge u pomami mržnje, ljudi su nemilosrdno uništili nešto dragocenije čak i od ljudskog života: oni su izbrisali zapise o ljudskom mišljenju pomoću kojega se život može inteligentno usmeriti. Istinita je Muhamedova objava da je mastilo filozofa dragocenije od krvi mučenika. Neprocenjivi dokumenti i izveštaji o dostignućima, znanje utemeljeno na vekovima strpljivog posmatranja i eksperimentisanja, koje su obavili odabrani na zemlji – sve je uništeno s jedva nagoveštenim kajanjem. Šta je znanje, šta su istina, lepota, ljubav, idealizam, filozofija ili religija kada se uporede sa čovekovom željom da, za nemerljivo malen delić vremena, kontroliše infinitezimalnu tačku u kosmičkom prostranstvu? Samo da bi zadovoljio neki kapric ili poriv ambicije, čovek bi iz korena iščupao univerzum, mada dobro zna da za par kratkih godina mora otići, ostavljajući potomstvu, kao stari razlog za novu otimačinu, sve ono što je zaplenio.

Rat – nepobitan dokaz iracionalnosti – još uvek tinja u srcima ljudi; on ne može umreti dok ne bude prevladana ljudska sebičnost. Naoružana raznolikim izumima i sredstvima uništavanja, civilizacija će nastaviti svoju bratoubilačku svađu kroz buduće vekove. Međutim, u čovekovom umu rađa se veliki strah – strah da će civilizacija na kraju samu sebe uništiti u velikoj, kataklizmičnoj borbi. Tada će morati ponovo da se odigra večita drama obnove. Iz ruševina civilizacije, koja je umrla kada je umro njen idealizam, neki primitivni ljudi, koji su još u materici sudbine, moraće da izgrade novi svet. Predviđajući bedu tog dana, filozofi svih epoha želeli su da u građevinu novog sveta bude ugrađeno ono najistinitije i najizvrsnije od svega što je ranije postojalo. Božanski zakon glasi da zbir prethodnih ostvarenja mora biti temelj svakog novog poretka stvari. Veliko filozofsko blago čovečanstva mora biti sačuvano. Može se dopustiti da propadne ono što je površno; ono što je temeljno i esencijalno mora ostati, bez obzira na cenu.

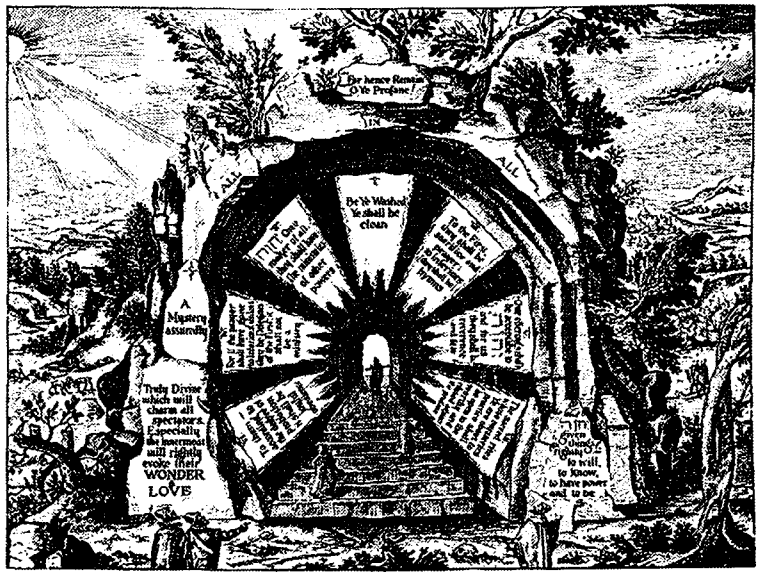

ULAZ U KUĆU MISTERIJA

Iz *Khunrath, Amphitheatrum Sapientiæ Aeternae*

Ovu simboličku sliku, koja predstavlja *put u večni život*, Kunrat je u biti opisao na sledeći način:

> „Ovo je Portal amfiteatra jedine prave i večne Mudrosti – uzan, zaista, ali dovoljno veličanstven i posvećen Jahveu. Do tog portala uspinje se mističnim, neosporno uvodnim, stepeništem, postavljenim kao što je prikazano na slici. Ono se sastoji od sedam teozofskih, ili, radije, filozofskih stepenika Doktrine Vernih Sinova. Nakon uspinjanja preko tih stepenika, staza ide uporedo sa putem Boga Oca, bilo direktno, inspiracijom, bilo pomoću raznih posredničkih sredstava. Prema sedam proročanskih zakona koji sijaju sa portala, oni koji su božanski inspirisani imaju moć da uđu i da, očima tela i uma, vide, razmišljaju i na hrišćansko-kabalistički, proročko-magijski i fizičko-hemijski način istraže prirodu Mudrosti, Dobrote i Moći Stvoritelja; da do kraja, do smrti, žive teozofski, a ne sofistički, te da tako stvoreni ortodoksni filozofi mogu, pomoću iskrene filozofije, da izlože dela Gospodnja i dostojno slave Boga, koji je na taj način blagoslovio te prijatelje Boga."

Gornja slika i opis predstavljaju jedno od najznačajnijih izaganja ikada napravljenih o izgledu Kuće Mudraca i načinu na koji se u nju mora ući.

Platonisti su razlikovali dva temeljna oblika neukosti: *prostu neukost* i *složenu neukost*. Prosta neukost je samo nedostatak znanja i zajednička je za sva stvorenja što postoje posle Prvog Uzroka, koji jedini poseduje savršenstvo znanja. Prosta neukost je uvek aktivan agens, koji nagoni dušu da stremi ka sticanju znanja. Iz tog devičanskog stanja nesvesnosti niče želja da se postane svestan, a kao njena posledica javlja se poboljšanje mentalnog stanja. Ljudski intelekt je uvek okružen oblicima postojanja koji su izvan procene njegovih delom razvijenih sposobnosti. U tom području neshvaćenih objekata nalazi se nikad-izneverujući izvor mentalnih stimulansa. Na taj način, mudrost, na posletku, rezultira iz nastojanja da se racionalno savlada problem nepoznatog.

U krajnjoj analizi, sam Konačni Uzrok može se nazvati mudrim; jednostavnije rečeno, samo Bog je dobar. Sokrat je izjavio da su znanje, vrlina i korisnost jedno sa urođenom prirodom dobra. Znanje je stanje *spoznavanja*, vrlina stanje *bitisanja*, a korisnost je stanje *delanja*. Ako se mudrost shvati kao sinonim za mentalnu potpunost, očigledno je da takvo stanje može postojati samo u Celini, jer ono što je manje od Celine ne može posedovati punoću Celokupnosti. Nijedan deo stvaranja nije potpun; stoga, svaki deo je do te mere nesavršen da pada uskraćen od potpunosti. Tamo gde postoji nepotpunost, mora postojati i neukost, jer svaki pojedinačni deo, mada je sposoban da spozna svoje Sopstvo, ne može postati svestan Sopstva u ostalim delovima. Filozofski razmotreno, rast je, sa stanovišta ljudske evolucije, proces koji se iz heterogenosti produžava u homogenost. Vremenom, dakle, izolovana svest o pojedinačnim fragmentima se ponovo spaja, kako bi postala potpuna svest o Celini. Tada, i jedino tada, stanje *sve-znanja* je apsolutna stvarnost.

Stoga, sva su stvorenja relativno neuka, a, opet, relativno mudra; relativno ništa, a, opet, relativno sve. Mikroskop čoveku otkriva njegov značaj; teleskop, njegovu beznačajnost. Kroz večnost postojanja čovek postepeno raste kako u mudrosti tako i u razumevanju; njegova stalno šireća svest u sebe uključuje sve više spoljašnjeg. Čak i u čovekovom sadašnjem stanju nesavršenosti, rađa se njegova spoznaja da nikada neće biti istinski srećan dok ne bude savršen i da od svih sposobnosti koje doprinose njegovom samo-savršenstvu nijedna nije toliko značajna kao racionalni intelekt. Kroz lavirint raznolikosti, samo prosvetljen um može, i mora, da povede dušu u savršenu svetlost jedinstva.

Osim proste neukosti, koja je najpotentniji faktor mentalnog rasta, postoji još jedna, koja je daleko opasnija i suptilnija. Taj drugi oblik, nazvan *dvostruka*, ili *složena* neukost, može se ukratko definisati kao *neukost neukosti*. Obožavajući sunce, mesec i zvezde i prinoseći žrtve vetrovima, primitivni divljak težio je da pomoću sirovih fetiša umilostivi svoje nepoznate bogove. On je živeo u svetu punom čuda, koja nije shvatao. Sada veliki gradovi stoje tamo gde je nekada lutao krivonogi čovek[3]. Čovečanstvo sebe više ne smatra primitivnim ili domorodačkim. Naslednik duha čuđenja i strahopoštovanja je duh sofisticiranosti. Današnji čovek obožava svoje uspehe, a neizmernost prostora i vremena ili potiskuje u dno svoje svesti, ili ih potpuno zanemaruje.

Dvadeseti vek od civilizacije pravi fetiš, a sopstvene fabrikacije ga razbijaju; sam je oblikovao svoje bogove. Čovečanstvo je zaboravilo koliko je zapravo infinitezimalno, nestalno i neuko. Ptolomej je ismejan zbog toga što je shvatao da je zemlja centar svemira, a savremena civilizacija je ipak, kako se čini, utemeljena na hipotezi da je planeta Zemlja najtrajnija i najvažnija od svih nebeskih sfera i da su bogovi, na svojim zvezdanim prestolima, fascinirani monumentalnim i epohalnim događajima koji se odigravaju na tom sferičnom mravinjaku u Haosu.

Iz epohe u epohu ljudi neprekidno naporno rade na izgradnji gradova, kako bi, uz pompu i moć, mogli njima da vladaju – kao da zlatni listić ili deset miliona podanika mogu uzdići čoveka iznad dostojnosti njegovih sopstvenih misli i učiniti da sjaj njegovog skiptra bude vidljiv sa dalekih zvezda. Dok se ova malena planeta okreće duž svoje orbite u svemiru, ona sa sobom nosi oko dve milijarde ljudskih bića koja žive i umiru nesvesna tog nemerljivog postojanja što leži izvan grudve na kojoj borave. U poređenu sa beskrajnošću vremena i prostora, šta su kapetani industrije, ili gospodari finansija?

3 Parafraza stihova američkog pesnika Bartona Egberta Stivensona (*Burton Egbert Stevenson*, 1872–1962):

> Mada su gradovi nikli nad grobovima
> gde je krivonogi čovek vodio rat (...)
>
> (*Though cities have sprung above the graves*
> *Where the crook-boned men made war*)

Iz pesme *Evolucija* (*Evolution*); zbirka *Home Book of Verse*, 1912. (Nap. prev.)

Ako se jedan od tih plutokrata i uzdigne dok vlada samom zemljom, nije li on samo sitni despot koji sedi na zrnu kosmičke prašine?

Filozofija čoveku otkriva njegovo srodstvo sa Celokupnošću. Pokazuje mu da je brat sunaca koja tačkaju nebeski svod; uzdiže ga od poreskog obveznika na uskovitlanom atomu do građanina Kosmosa. Uči ga da, mada je fizički vezan za zemlju (čiji su deo njegova krv i kosti), unutar njega ipak postoji duhovna moć, božanstvenije Sopstvo, kroz koje je on jedno sa simfonijom Celine. Neukost neukosti je, dakle, stanje samozadovoljstva nesvesnosti, u kojem čovek, ne znajući ništa van ograničenog područja svojih fizičkih čula, grubo izjavljuje da nema više ničega što bi trebalo znati! Onaj ko ne poznaje život osim fizičkog je samo neuk, ali onaj ko izjavljuje da je fizički život najvažniji i uzdiže ga do nivoa vrhovne stvarnosti – taj ne zna da je neuk.

Da Beskonačni nije želeo da čovek postane mudar, On mu ne bi dao sposobnost spoznaje. Da Njegova namera nije bila da čovek postane moralan, On u ljudsko srce ne bi posejao seme vrline. Da je On predodredio da čovek bude ograničen na svoj uski, fizički život, On ga ne bi opskrbio opažajima i osetljivošću, koji su sposobni da uhvate, barem delimično, neizmernost spoljašnjeg univerzuma. Telali filozofije pozivaju sve ljude u drugarstvo duha; u bratstvo misli; u skup Sopstava. Filozofija poziva čoveka da izađe iz uzaludnosti sebičnosti, iz tuge neukosti i očaja svetovnosti, iz travestije ambicije i okrutnih stisaka pohlepe, iz crvenog pakla mržnje i hladne grobnice mrtvog idealizma.

Filozofija će povesti sve ljude u prostrane, mirne vidike istine, jer svet filozofije je zemlja mira, u kojoj je onim finijim kvalitetima, sadržanim unutar svake ljudske duše, data mogućnost da se izraze. Tu se ljudi poučavaju čudima vlati trave; svakom štapu i kamenu darovana je moć govora i kazuju tajne svog bitisanja. Celokupan život, okupan u blistavosti razumevanja, postaje čudesna i predivna realnost. Iz četiri ugla stvaranja odzvanja moćna himna radosti, jer tu, u svetlosti filozofije, otkriva se svrha postojanja; mudrost i dobrota dopuštaju da Celina postane vidljiva svakom ljudskom nesavršenom intelektu. Čežnjivo srce čovečnosti na tom mestu pronalazi drugarstvo, koje iz najdubljih kutaka duše izvlači one velike zalihe dobrote što tamo leže poput plemenitih metala u nekoj dubokoj skrivenoj žili.

Prateći stazu koju su pokazali mudri, tragalac za istinom konačno stiže do vrha planine mudrosti i, gledajući nadole, posmatra panoramu života koja se pred njim prostire. Gradovi u ravnici su samo malene mrljice, a horizont je na sve strane zamućen sivom izmaglicom Nepoznatog. Duša shvata da mudrost leži u širini vizije, da se povećava u odnosu na vidik. Tada, dok misli uzdižu čoveka ka nebesima, ulice se gube u gradovima, gradovi u narodima, narodi na kontinentima, kontinenti na zemlji, zemlja u svemiru, a svemir u beskrajnoj večnosti, sve dok, konačno, ne ostanu dve stvari: Sopstvo i dobrota Boga.

Dok čovekovo fizičko telo živi sa njim i meša se sa nemarnom gomilom, teško je zamisliti da čovek zaista nastanjuje sopstveni svet – svet koji je otkrio uzdizanjem samog sebe u zajednicu sa dubinama vlastite unutrašnje prirode. Čovek može da živi dva života. Jedan je borba koja traje od materice do groba. Njegov raspon meri se čovekovom vlastitom kreacijom – vremenom. Može se prigodno nazvati nesmotren život. Drugi život traje od spoznaje do beskonačnosti. On počinje razumevanjem, traje zauvek i vodi se na nivou večnosti. Naziva se filozofski život. Filozofi niti su rođeni niti umiru, jer nakon što postignu spoznaju besmrtnosti, oni su besmrtni. Nakon što su jednom opštili sa Sopstvom, shvataju da unutar njega postoje besmrtni temelji koji nikada neće minuti. Na toj živoj, životnoj osnovi – Sopstvu – oni podižu civilizaciju koja će trajati i nakon što sunce, mesec i zvezde prestanu da postoje. Budale žive samo za danas, filozofi žive zauvek.

Kada čovekova racionalna svest jednom otkotrlja kamen i izađe iz svog groba, ona više ne umire, jer za to drugo, ili filozofsko rođenje, nema propadanja. Pod tim ne bi trebalo podrazumevati fizičku besmrtnost, već da je filozof spoznao kako njegovo fizičko telo nije nimalo više njegovo pravo Sopstvo nego što je fizička zemlja njegov pravi svet. U spoznaji da su on i njegovo telo nešto različito – da, iako oblik mora propasti, život neće – on postiže svesnu besmrtnost. To je besmrtnost o kojoj je Sokrat govorio kada je rekao:

„Anit i Melet me zaista mogu pogubiti, ali me ne mogu ozlediti."[4]

4 Epiktet (grč. Ἐπίκτητος, 50– c. 138), *Priručnik morala* [*Enheiridion* (grč. Ἐγχειρίδιον)], 53. centralna rečenica (na osnovu Platona, *Odbrana Sokratova*, 20 c-d). (Nap. prev.)

Za mudre je fizičko postojanje samo spoljašnji prostor oko dvorane života. Ljuljanje otvara vrata tog predsoblja, prosvetljeni prelaze u veće i savršenije postojanje. Neuki žive u svetu omeđenom vremenom i prostorom. Za one, međutim, koji shvate značaj i dostojanstvo Bivstvovanja, to su samo fantomski oblici, iluzije čula – proizvoljne granice, koje nameće čovekovo neznanje o trajanju Božanstva. Filozof živi i ushićuje se spoznajom tog trajanja, jer za njega je Svemudri Uzrok dizajnirao taj beskonačni period kao vreme celokupnog postignuća.

Čovek nije tako beznačajno stvorenje kako izgleda; njegovo fizičko telo nije pravo merilo njegovog pravog sopstva. Nevidljiva priroda čoveka je ogromna poput njegovog razumevanja i nemerljiva poput njegovih misli. Prsti njegovog uma posežu za zvezdama i hvataju ih; njegov duh meša se sa kucajućim životog samog Kosmosa. Onaj ko je postigao stanje razumevanja, time je povećao svoju mogućnost spoznaje da u sebe postepeno uključuje razne elemente univerzuma. Nepoznato je samo ono što tek treba da bude uključeno u svest tragaoca. Filozofija pomaže čoveku da razvije osećaj zahvalnosti, jer kako razotkriva veličanstvenost i dostatnost znanja, ona takođe razvija i one latentne moći i sposobnosti, koje čoveku omogućavaju da ovlada tajnama sedam sfera.

Iz sveta fizičkih težnji inicijati starine zvali su svoje učenike u život svesti i duha. Misterije su kroz vekove stajale na pragu Stvarnosti – tom hipotetičkom mestu između *noumena* i *fenomena*, Supstance i senke. Dveri Misterija stoje uvek odškrinuta i onih koji to žele mogu proći u prostrano prebivalište duha. Svet filozofije ne leži ni desno ni levo, ni gore ni dole. Poput suptilne esencije, on prožima celokupan prostor i celokupnu supstancu; on je svuda; on prodire u najdublje i najudaljenije delove svih bića. U svakom muškarcu i ženi su te dve sfere povezane kapijom, koja vodi od ne-sopstva i njegovih interesa do Sopstva i njegove spoznaje. Kod mistika je ta kapija srce; kroz produhovljenje svojih emocija on kontaktira taj uzvišeniji nivo, koji, kada se jednom oseti i spozna, postaje suština vredna utrošenog vremena. Kod filozofa, razum je kapija između spoljašnjeg i unutrašnjeg sveta; prosvetljeni um premošćava jaz između telesnog i bestelesnog. Tako se rađa božanstvo unutar onoga koji vidi, a on se od ljudskih interesa uzdiže do interesa bogova.

U ovoj eri „praktičnih" stvari, ljudi ismejavaju čak i samo postojanje Boga. Oni se rugaju dobroti, dok zbunjenim umovima razmišljaju o fantazmagoriji materijalnosti. Zaboravili su stazu, koja vodi iznad zvezda. Velike mistične institucije antike, koje su pozvale čoveka da uđe u svoje božanske nasleđe, smrvljene su, a institucije ljudskih intriga sada stoje tamo gde su nekada drevne kuće učenja uzdigle misteriju ukrašenih stubova i uglačanog mermera. U belo odeveni mudraci, koji su svetu dali svoje ideale kulture i lepote, skupili su oko sebe svoje halje i otišli iz ljudskog vidokruga. Ipak, ova mala zemlja okupana je, kao u stara vremena, u sunčevoj svetlosti svojih Proviđenjem poslatih Tvoraca. Široko otvorenih očiju, odojčad se suočava sa misterijama fizičke egzistencije. Ljudi nastavljaju da se smeju i plaču, vole i mrze; neki još uvek sanjaju o plemenitijem svetu, potpunijem životu, savršenijem ostvarenju. I kod jednih i kod drugih, srce i um čoveka, kapije koje vode iz smrtnosti u besmrtnost, još uvek su odškrinute. Vrlina, ljubav i idealizam su još uvek regeneratori čovečanstva. Bog nastavlja da voli i upravlja sudbinom Svoje kreacije. Staza još uvek vijuga naviše, do postignuća. Čovekova duša nije lišena svojih krila; ona su samo skupljena pod njenom odorom od mesa. Filozofija je uvek ta magična sila koja, odvajajući posudu od gline, oslobađa dušu od robovanja navikama i izopačenosti. Još uvek, kao u stara vremena, oslobođena duša može *razviti svoja krila i vinuti se* do samog izvora sebe same.

Telali Misterija ponovo govore, nudeći svim ljudima dobrodošlicu u Kuću Svetlosti. Velika institucija materijalnosti nije uspela. Lažna civilizacija, koju je izgradio čovek, preokrenula se i, poput Frankenštajnovog čudovišta, uništava svog tvorca. Religija besciljno luta u lavirintu teološke spekulacije. Nauka impotentno udara u barijere nepoznatoga. Samo transcendentalna filozofija poznaje stazu. Samo prosvetljeni razum može poneti naviše, do svetlosti, onaj čovekov deo koji razume. Samo filozofija može naučiti čoveka da se dobro rodi, da dobro živi, da dobro umre i da se, u savršenoj meri, ponovo rodi. U tu družinu izabranih – onih koji su odabrali život znanja, vrline i korisnosti – filozofi epoha pozivaju TEBE.

BIBLIOGRAFIJA

❁

❁ Knjige koje su citirane ili konsultovane tokom pripreme Enciklopedijskog pregleda masonske, hermetičke, kabalističke i rozenkrojcerske simboličke filozofije ❁

ADAMS, W. MARSHAM
Book of the Master, The (New York and London, 1898) House of the Hidden Places, The (London, 1895)

AGRIPPA, HENRY CORNELIUS
De Occulta Philosophia, Libri tres (—, 1551)
Magische Werke (Berlin, 1916)
Three Books of Occult Philosophy or Magic (Chicago, 1898)
Vanities of the Arts and Sciences, The (Paris?, 1537)
Works of Henry Cornelius Agrippa, The (Lugduni, circa 1531)

ALCIAT, ANDREÆ
Emblemata (Antwerp, 1608); do (Paris, 1618)

ALEXANDER, HARTLEY BURR
Mythology of All Races, The (Boston, 1916)

ANDERSON, JAMES
Constitutions of the Free-Masons, The (London, 1723)

ANDREÆ, JOHANN VALENTIN
Confessio Fraternitatis (Frankfort, 1615)
Fame, Fraternitatis (Frankfurt, 1615)

ANDREWS, W. S., AND CARUS, PAUL
Magic Squares and Cubes (Chicago, 1908)

ANONYMOUS
A Miscellaneous Metaphysical Essay (London, 1748)
An Enquiry into the Constitution, Discipline, Unity and Worship of the Primitive Church (London, 1713)
A Philosophical! Epitaph in Hierogliphicall Figures (London, 1673)
Book Scaled with Seven Seals, The (Manuscript in German, circa 1750)
Canon, The (London, 1897)
Codex: Nuttall. Facsimile of ancient Mexican Codex (Cambridge, 1902)
Complete Book of Magic Science (London, 1575). (Copy of British Museum Manuscript)
Freemason's Pocket Companion, The (Glasgow, 1771)
Goetia, the Lesser Key of Solomon (Chicago, —)
Hermetical Triumph, The, To which is added The Ancient War of the Knights (London, 1723)
History of Friar Bacon (London, 1796)

Mysteries of the Rosie Cross (London, 1891)
On Mankind their Origin and Destiny (London, 1872)
Turbae Philosophorum (Vienna, 1750)

AQUINAS, ST. THOMAS
Summa Theologica (London, 1912)

ASHMOLE, ELIAS
Institution, Laws & Ceremonies of the Most Noble Order of the Garter, The (London, 1693)
Theatrum Chemicum Britannicum (London, 1652)

AUBREY, JOHN
Letters Written by Eminent Persons of the Seventeenth and Eighteen Centuries (London, 1813)

AUDSLEY, W. & G.
Handbook of Christian Symbolism (London, 1865)

AUGUSTINE, ST. City of God, The (Lodon, 1609?) Homilies on the Gospel according to St. John (Oxford, 1849)

AVALON ARTHUR
Serpent Power, The (Madras, 1924)

BABBITT, EDWIN D.
Principles of Light and Color, The (London, 1878)

BACON, SIR FRANCIS
Advancement of Learning, The (London, 1640); do, Latin (Amsterdam, 1694); do, First Edition, two sections (London, 1605)
Essayes or Counsels, Civill and Morall, The (London, 1639) Historia Regni Henrici Septimi (Amsterdam, 1695)
Historia Vitas et Mortis (Amsterdam, 1663); do, English (London, 1638)
History of the Reign of King Henry the Seventh, The (London, 1641)
History of Winds, The (London, 1671)
Novum Organum Scientiarum (Amsterdam, 1694)
Opuscula Historico-Politica (Amsterdam, 1695)
Resuscitatio, etc. (London, 1661)
Scripta In Naturali et Universali Philosophia (Amsterdam, 1653)
Sermones Fideles (Amsterdam, 1685)
Sylva Sylvarum, and the New Atlantis (London, 1627)
Sylva Sylvarum, Sive Hist. Naturalis, et Nova Atlantis (Amsterdam, 1661)

BACSTROM'S (DR. SIGISMUND) COLLECTION OF ALCHEMICAL MANUSCRIPTS
18 volumes of manuscript copies from rare alchemical writings, and a number of original manuscripts bound in. At least part are from the original Bacstrom Collection mentioned by A. E. Waite in his "Brotherhood of the Rosy Cross," pages 549-560.

Volume 1
The Great Work of the Lapis Sophorum according to Lambspring's Process.
The Work of the Jewish Rabbi, by Rabbi Isaac Calvo of Jerusalem.
The Work with Wolfram, by a Venetian Nobleman.
Three Processes for Obtaining The Tincture, by Baron de Welling.
A Treatise Concerning the Tincture of Antimony, communicated to his friend Theodore in 1536, by Theophrastus Paracelsus.
Of the Tincture of Antimony, by Roger Bacon. (Printed pages inserted.)
A Process for Obtaining the Tincture from Urine, by an American Clergyman, with remarks by Dr. Bacstrom.
The Process of the American Adept. (Manuscript in German.)

Volume 2
The Work of Philope Ponia for accomplishing the Elixer, copied from Manuscript dated 1587.
The Process of Philip Pony for accomplishing the Tincture, as practised by Quercitan's Daughter.
The Work of Neptis, communicated by him to Quercitanus.
The Theory and Practice of the Philosopher's Store, described by Quercitan's Daughter.

Volume 3
Count Bemardus Trevisan on the Transmutation of Metals.
A Treatise of Bernard Earl of Trevisan of the Philosophers Stone. Printed copy with note by Dr. Bacstrom.
The Answer of Bernardus Trevisanus to the Epistle of Thomas of Bononia, Physician to King Charles the Eighth. Printed copy with many notes by Dr. Bacstrom.

Volume 4
The Way to Operate the Elixir, copied from an Original Manuscript without any date or signature.
Some Curious Processes extracted from an old manuscript entitled The Loving Mite, with remarks by Dr. Bacstrom. The Work with the Butter of Antimony, as communicated verbally to Mr. Hand by a possessor. Curious practical experiments on some metals. An Ancient Manuscript.

Volume 5
A Short Process Indicated, translated from the German.
On a Short Process for Regenerating Metals.
Extracts from Paracelsus.
Remarks on the Work entided Zoroaster's Cave, and also on Astromagus's Magical Gold.
The Process of Alexis Piemontese. Alchemical Aphorisms. Several Ancient Manuscripts.

Volume 6
The Chemist's Key, by Henry Nollius. Monsr. de la Brie's Process for accomplishing the Tincture, translated from the French. Remarks on the above, by Dr. Bacstrom.
Another Process for accomplishing the same, copied from a manuscript of Dr. Bacstrom.
Some Thoughts on a Hint Given by Basil Valentine of a Via Sicca Regencreationis Principiorum, by Dr. Bacstrom.
Copy of an Anonymous Letter sent to Mr. Ford, concerning the Lapis Philosophorum.
Process for the Lapis with Nitre and Gold.
Thoughts on Nynsicht's Letter to Hartman, from the Latin. Anonymous Letter sent to Dr. Bacstrom in 1788, Original Letter with Envelope.

Volume 7
Fifty-five Letters of Michael Sendivogius to the Rosey-Crucian Society, with a description of their Seal. From old Manuscript.

Volume 8
Remarks on the Fountain of Bernhard, by Albert Beyer.
On the Lapis Philosophorum, copied from a Manuscript. Extracts from Metallurgia, or the Generation of Metals, translated from the German. The Process of Leona Constantia, Abbess, from the German work, The Sun-flower of the Wise.
Multum in Parvo. From a Latin Manuscript.
Opus Maximum, the Science of Alchemy.

Volume 9

The Archbishop of Roanc's Questions on Alchemy answered by William de Cones, copied from a manuscript dated 1216.

The Practice of Philosophers.

Lully's Theory of the Philosophers Fires explained by Ripley.

An Alchemical Dialogue between a Disciple and His Master.

A Process by the aid of which a Woman supported her Family.

The Work of the Great Elixir.

The Science of Alchimy.

Copy of an Act by William and Mary permitting the multiplying of Metals.

An Original ancient Manuscript entided The Book of Alchemy.

Volume 10

The Processes of Mr. John Yardley of Worcester.

The Work of St. Dunstan.

The Work of Johannes Gier.

Dedication prefixed to the German Edition of Trevisan's Works.

Aphorisms Respecting the Philosophical Metallic Work.

The Philosophical Processes of Charas Stella. A Process upon Lead.

Letter of Dr. Dippelius concerning die Sophie Tincture.

Curious Anecdote Copied from die French Expedition to Egypt.

The Pontic, or Mercurial Water of the Wise, by Chrysogonus de Puris Uranapolita.

Remarks on Pontanus.

Extract from Metallurgia.

Concordantia Philosophorum.

Explanation of die Allegorical Description of the Principles of the Great Work in D'Espagret's Hermetic Secrets.

A Letter from Dr. Bacstrom

Another Letter from Dr. Bacstrom.

Volume 11

A Treatise of the Animal Stone, by Samuel Norton.

Fundamental Doctrine concerning the First Root of the Philosopher's Stone, by Frier Vincentius Koffsky.

Gloria Mundi, A Collection of Wisdom from Ancient Philosophers.

A Process, by Baron de Welling.

A Treatise of Aristode the Alchemist, to Alexander Magnus, concerning the Stone of the Philosophers.

Extracts from An Ancient Treatise on the Lapis Philosophorum by Ah Pufi, translated from the Arabic.

The Philosophical Legacy.

Chrisostomi Ferdinandi de Sabot, Practica Naturae Vera.

Extracts from the Key to the Hermetic Sciences. From the French.

Volume 12

Letters to the Curious, Discovering Secrets of Great Moment, byjoel Langelotus, M.D.

Coelum Philosophorum, or Faithful Directions how to obtain the Hermetical Treasure.

Archidoxorum, seu de Secretis Natura Libri decemitem Manualia, by Paracelsus.

The Canons or Aphorisms of Alexander von Suchten.

Instructions respecting Antimonial Labours for the Sophie Mercury, by von Suchten, M.D.

An Ancient Manuscript concerning Avicene on the First Matter.

Observation collected from the conversation of Dr. Helvetus and the Brass-founder who turned lead into gold.

Remarks on the Second Book of Henry von Batsdorff, called Filum Ariadnes. By Dr. Bacstrom.

Volume 13

The Golden Chain of Homer. (Aurea Cantena Homeri.)

Instructions respecting the Art of Transmuting and Ameliorating the Metals, by William Baron von Shroeder, F.R.S.

Johannis de Monte Raphaim, the forerunner of Aurora.

Aphorisms concerning the Universal Salt.

A True Revelation of the Manual Operation for the Universal Medicine, by the Philosopher of Leyden. Two short manuscripts in the form of notes.

Volume 14

The Hermetical Signification of the Symbols and Attributes of Isis.

Egyptian Hieroglyphics from the most remote Antiquity.

The Hermetical Signification of the Hieroglyphical Symbols cut in stone over the Doors of Notre Dame at Paris.

The Mineral Gluten, by Dorothea Juliana Wallachin, a female Adept.

The Mysteries Contained in Sendivogius, explained, copied from a rare manuscript.

Extracts from Letters supposed to be by Sendivogius, from a rare manuscript.

The Practice of William Blomefeeld of the Noble Science of Alchemy.

Two Ancient Manuscripts.

Volume 15

Chemical Moon-Shine, by a Lover of Truth. From the German.

Philosophical consideration of the Cold Fire.

Experiments by Modestin Fachsen, Director of the Mint at Leipzig.

Particular Processes of David Beuther M.D., written while he was in Prison.

On the Sphaera Saturni by Paracelsus.

Sal Alembrot or Aqua Mercurii of Paracelsus.

The War of the Knights, by John Sternhals Bishop of Bamberg.

The Key of Alchemy, by Samuel Norton, 1577.

Volume 16

The Emerald Table, with notes by Dr. Bacstrom.

The Allegory of King Solomon's Navigations and King Hiram's Ships explained by Dr. Bacstrom.

Processes from John Gottfried Jugels' Experimental Chemistry.

Neuman on the Nature and Difference of Salt-Petre.

Sir Kenelm Digby's Sal Enixum and Abbé Rousseau's Primum Ens Salis.

Extracts from Seventy-Nine Wonders of a Certain Subject.

Extracts from the Concordantia Chymica, by John Joachim Becker.

A Particular Process on Silver from Bacon Kunkel von Lowenstern.

The Epistle of Arnoldus de Villa Nove to the King of Naples, and Myriam's Instructions to King Aros.

Schroeder's Hint, respecting the Spirit of Mercury, also the work of Leona Constantia.

Ancient Manuscript.

Another ancient Manuscript.

Volume 17

Alchemy—A select collection of Testimonies respecting the Doctrines and Practices of the ancient Alchemists. In *several parts.*

Volume 18

Collection of Manuscripts on Magic, the Qabbalah, etc.

BALLARD, ROBERT

Solution of the Pyramid Problem, The (New York, 1883)

BANIER (ABBÉ)
Mythology and Fables of the Ancients, The (London, 1739)

BARCLAY, JOHN
Loves of Polyarchus &c Argenis, The (London, 1636)
Satyricon (Hackiana, 1674)

BARRETT, FRANCIS
Magus, The, or Celestial Intelligencer (London, 1801)

BATCHELOR, H. CROUCH
Francis Bacon Wrote Shakespeare (London, 1912)

BAULDWIN, WILLIAM
A Treatise of Moral Philosophy (London, 1651)

BAYLEY, HAROLD
A New Light on the Renaissance (London, 1909)
Lost Language of Symbolism, The (London, 1912)
Shakespeare Symphony, The (London, 1906)

BEAUMONT, JOHN
Gleanings of Antiquities (London, 1724)

BELZONI, G.
Narrative of the Operation and Recent Discoveries in Egypt and Nubia (London, 1820)

BENN, ALPHRED WILLIAM
Greek Philosophers, The (London, 1882)

BERGERAC, CYRANO
Comical History of the States and Empires of the World of the Moon, The (London, 1687)

BESANT, MRS. ANNIE (WOOD)
Ancient Wisdom (London, 1922)
A Study in Consciousness (London, 1907)

BLAKE, WILLIAM
Marriage of Heaven and Hell, The. (Hand-colored copy from original in British Museum.)

BLAVATSKY, HELENE PETROVNA
Esoteric Instructions of The Theosophical Society, The Isis Unveiled (New York, 1877)
Secret Doctrine, The (London, 1888)

BLOCH, STELLA
Astronomy for All (London, 1911)

BOHME, JAKOB
Von der Menschwerdung Jesus Christi (Amsterdam, 1682)
XL Questions Concerning the Soule (London, 1647)
Theosophia Revelata (Hamburg, 1715)
Works of Jacob Behmen, The, The Teutonic Theosopher (London, 1764)

BOND, FREDERICK BLIGH, AND LEA, THOMAS SIMCOX
Cabala contained in the Coptic Gnostic Books, The (Oxford, 1917)

BONUS OF FERRARIA
New Pearl of Great Price, The (London, 1894)

BOOTH, WILLIAM STONE
Some Acrostic Signatures of Francis Bacon (Boston, 1909)

BOUTELLE, CLARENCE MILES
Man of Mt. Moriah,The (Chicago, 1898)

BOYLAN, PATRICK
Thoth, the Hermes of Egypt (London, 1922)

BOYSE, SAMUEL
New Pantheon, The (Dublin, 1786)

BREITHAUPT, CHRISTIANUS
Ars Decifratoria sive scientia occultas Scripturas Solvendi et Legendi preamissa est disquisitio historica de variis modis Occulte Scribendi. (Helmstadii, 1737)

BROWN, JAMES CAMPBELL
A History of Chemistry (Philadelphia, 1920)

BROWN, JOHN P.
Dervishes, The (Philadelphia, 1868)

BROWN, ROBERT HEWITT
Stellar Theology and Masonic Astronomy (New York, 1882)

BROWN II, SANGER
Sex Worship and Symbolism (Boston, 1922)

BRYANT, JACOB
A New System, or, an Analysis of Ancient Mythology (London, 1774)

BUDGE, E. A. WALLIS
Book of the Dead, The (London, 1913)
Gods of the Egyptians, The (London, 1904)
Oris and the Egyptian Resurrection (London and New York, 1911)

BURTON, ROBERT
Anatomy of Melancholy, The (Oxford, 1628); do (London, 1660)

CALCOTT, WELLINS
A Candid Disquisition of the Principles and Practices of the most Ancient and Honourable Society of Free and Accepted Masons (London, 1769)

CALMET
Dictionary of the Holy Bible, The (London, 1800)

CAMDEN, WILLIAM
Remaines Concerning Britain (London, 1657)

CAMPBELL, ROBERT ALLEN
Our Flag (Chicago, 1890)

CARDANUS, HIERONYMUS
In Cl. Ptolemaei de Astrorum Iudiciis (Basil, 1578)

CARLYLE, THOMAS
Hero as Prophet, The (Boston, 1901)

CARTARI, VINCENZO
Le Imaigini degli Dei degli Antichi (Venezia, 1609)
Le Imagini degli Del degli Antichi (Padova, 1626)

CARUS, PAUL
History of the Devil and the Idea of Evil, The (Chicago, 1900)

CASSOU, CHARLES
Religions de la Perse, de la Chaldee et de l'Égypte

CAUSEUS, MICHAEL ANGELUS
Romanum Museum (Rome, 1746)

CAWDRY, ROBERT
Treasurie or Storehouse of Similes, The (London, 1609)

CHARLETON, WALTER
A Ternary of Paradoxes (London, 1650)

CHATTO, WILLIAM ANDREW
Facts and Speculations on the Origin and History of Playing Cards (London, 1848)

CHRISTIAN, P.
Histoire de la Magie (Paris, 1876)

CHRISTIE, JAMES
Disquisitions upon the Painted Greek Vases (London, 1825)

CHURCHWARD, ALBERT
Arcana of Freemasonry, The (London, 1915)
Signs and Symbols of Primordial Man, The (London, 1910)

CLARKE, JAMES FREEMAN
Ten Great Religions (Boston and New York, 1883)

CLARKE, NATALIE RICE
Bacon's Dial in Shakespeare (Cincinnati, 1922)

CLEMENT OF ALEXANDRIA
Writings contained in The Ante-Nicene Fathers (New York, 1926)

COLE, JOHN
A Treatise on the Circular Zodiac of Tentyra (London, 1824)

COLUMNA, FRANCESCO
Hypnerotomachia, ubi humana omnia non nisi Somnium esse ostendit, atque obiter plurima scitu sane quam digna commemorat (Venice, 1499)

COOK, ARTHUR BERNARD
Zeus, A Study in Ancient Reilgion (Cambridge, 1925)

CORNFORD, FRANCIS MACDONALD
From Religion to Philosophy (London, 1912)

CORY, ALEXANDER TURNER
Hieroglyphics of Horapollo Nilous, The (London, 1840)

CORY, ISAAC PRESTON
Ancient Fragments (London, 1832)

CRAVEN, J. B.
Doctor Robert Fludd die English Rosicrucian (Kirkwall, 1902)

CROLLI, OSWALD
Basilica Chymica.

CROSS, R. W.JEREMY L.
True Masonic Chart, The, or Hieroglyphic Monitor (New York, 1854)

CULLEN, CHARLES
History of Mexico, The (Philadelphia, 1804)

CUMONT,FRANZ
Astrology and Religion among the Greeks and Romans (New York and London, 1912)
Mysteries ofMithra,The (Chicago, 1910)

CULPEPER, NICHOLAS
Complete Herbal, The (London, 1835)
Semeiotica Uranica (London, —)

CUNINGHAM, GRANVILLE
Bacon's Secret Disclosed in Contemporary Books (London, 1911)

D'ALVIELLA, COUNT GOBLET
Migration of Symbols, The (Westminster, 1894)

DANTE ALIGHIERI
La Divina Commedia (Torino, 1891)
La Vita Nuova (New York, 1901)

DAVIDSON, D., AND ALDERSMITH, H.
Great Pyramid, Its Divine Message, The (London, 1925)

DAVIDSON, P.
Misdetoe and Its Philosophy, The (Glasgow, 1892)

DAVIES, EDWARD
Mythology and Rites of the British Druids, The (London, 1809)

DEANE, JOHN BATHURST
Worship of the Serpent, The (London, 1830)

DE BOURBOURG, L'ABBÉ BRASSEUR (TRANSLATOR)
PopolVuh (Paris, 1861)

DEE, A.
Chemical Collection, The (London, 1629)

DE MONTE-SNYDERS
Metamorphosis Planetarum

DE QUINCEY, THOMAS
Historico-Critical Inquiry into the Origin of the Rosicrucians and the Freemasons (London, 1886)

DERMOTT, LAU.
True Ahiman Rezon, The (New York, 1805)

DE VIGENERE, BLAISE
Les Images ou Tableaux de platte peinture des deux Philostrates sophists Grecs et les statues de Callistarte (Paris, 1637)

DIGBY, SIR KENELM
Of Bodies, and of Mans Soul (London, 1669)

DINSMORE, CHARLES ALLEN
Teachings of Dance, The (Boston and New York, 1910)

D'OHSSON, DE M
Tableau Général de l'Empire Othoman (Paris, 1787)

D'OLIVET, FABRE
Hebrew Tongue Restored, The (New York, 1921)

DONNELLY, IGNATIUS
Atlantis, the Antediluvian World (New York and London, 1882)
Cipher in the Plays and on the Tombstone, The (Minneapolis, 1899)
Great Cryptogram, The (Chicago, New York, and London, 1888)
Ragnarok: The Age of Fire and Gravel (New York, 1886)

DOYLE, SIR ARTHUR CONAN
Coming of the Fairies, The (New York, 1922)

DRUMMOND, HENRY
Natural Law in the Spiritual World (New York, 1883)

DRUMMOND, SIR W.
Œdipus Judaicus, The (London, 1866)

DUMAS, ALEXANDRE
Queen's Necklace, The (Boston, 1890)
Joseph Balsamo (Boston, 1890)

DUNLAP, S. F.
Sod, The Mysteries of Adoni (London, 1861)

DUPUIS, CHARLES FRANCOIS
Origin of Religious Worship, The (New Orleans, 1872)

DURANT, W. J.
Story of Philosophy, The (New York, 1926)

DURNING-LAWRENCE, SIR EDWIN
Bacon is Shake-Speare (New York, 1910)
Shakespeare Myth, The (London, 1912)

Du RYER, SIEUR
Alcoran of Mahomet, The (London, 1649)

DWIGHT, M. A.
Grecian and Roman Mythology (New York, 1849)

ECKARTSHAUSEN, KARL VON
Cloud upon the Sanctuary, The (London, 1919)

EDGAR, JOHN AND MORTON Great Pyramid Passages and Chambers, The (Glasgow, 1923)

EDWARDS, CHILPERIC
Hammurabi Code, The (London, 1921)

ERMAN, ADOLF
A Handbook of Egyptian Religion (London, 1907)

EVANS, HENRY R.
Cagliostro and his Egyptian Rite of Freemasonry (Washington, 1919)

EVERARD, DR. (TRANSLATOR)
Divine Pymander of Hermes Mercurius Trismegistus,The (London, 1650)
Divine Pymander, The. Bath reprint with introduction by Hargrave Jennings (London, 1884)

FABER, GEORGE STANLEY
Origin of Pagan Idolatry, The (London, 1816)

FABRICIUS, JO. ALBERTUS
Codex Pseudepigraphus Veteris Testamenti (Hamburg, 1722)

FAIRHOLT, W. F.
Gog and Magog, The Giants of Guildhall (London, 1859)

FALCONER, JOHN
Cryptomenysis Patefacta, or the Art of Secret Information disclosed without a Key (London, 1685)

FALLOWS, SAMUEL
Popular and Critical Bible Encyclopaedia, The (Chicago, 1919)

FANCOURT, CHARLES ST. JOHN
History of Yucatan, The (London, 1854)

FARNELL, LEWIS R.
Greece and Babylon (Edinburgh, 1911)

FAXARDO, DON DIEGO SAAVEDRA Idea de Un Principe Politico Christiano (Amsterdam, 1659)

FELLOWS, JOHN
Mysteries of Freemasonry, The (London, 1877)

FIGULUS, BENEDICTUS
Golden and Blessed Casket of Nature's Marvels, The (London, 1893)

FLAMMEL, NICHOLAS
Hieroglyphical Figures, and Theory and Practise of the Philosophers Stone (London, 1624)

FLUDD, ROBERT
Collectio Operum (Oppenhemi, 1617)
Philosophia Moysaica (Goudae, 1638)
Responsum ad Hoplocrisma-Spongum (Goudae, 1638)

FERGUSSON, JAMES
Tree and Serpent Worship (London, 1873)

FOSBROKE, THOMAS DUDLEY
Encyclopaedia of Antiquities (London, 1825)

FRANCK, ADOLPH
Kabbalah, The (New York, 1926)

FRAZER, SIR JAMES GEORGE
Golden Bough, The (London, 1917)

FREUND, ALFRED
Das Bild des Speershüttlers die Lösung des Shakespeare-Rätsels (Hamburg, 1921)

GAFFAREL JAMES
Unheard-of Curiosities (London, 1650)

GALLUP, MRS. ELIZABETH WELLS
Bi-literal Cypher of Sir Francis Bacon, The (London, 1900); do (Detroit, 1910)

GARDNER, JAMES
Faiths of the World, The (London, 1858-60)

GARDNER, F. LEIGH
Bibliotheca Rosicruciana (London, 1903)

GARNETT, LUCY M.J.
Mysticism and Magic in Turkey (London, 1912)

GARVER, W. L.
Brother of the Third Degree, The (Chicago, 1894)

GASKELL, G. A.
Dictionary of the Sacred Language of All Scriptures and Myths (London, 1923)

GAYLEY, CHARLES MILLS
Classic Myths, The (New York, 1911)

GÉBELIN, M. COURT DE
Monde Primitif, Analysé et Comparé avec le Monde Moderne (Paris, 1776)

GICHTEL, JOHANN GEORG
Theosophia Practica (—, 1736)

GINSBURG, CHRISTIAN D.
Kabbalah, The (London, 1920)

GLAUBER, JOHN RUDOLPH
Works of the Highly Experienced and Famous Chymist (London, 1689)

GODWIN, WILLIAM
Lives of the Necromancers (London, 1834)

GOLDSMITH, ELIZABETH E.
Life Symbols as Related to Sex Symbolism (New York, 1924)

GORHAM, A.
Indian Masons' Marks, of the Moghul Dynasty (London, 1911)

GOULD, ROBERT FREKE
A Concise History of Freemasonry (London, 1904)

GREEN, HENRY
Shakespeare and The Emblem Writers (London, 1870)

GREGORY (SAINT AND POPE)
Morals on the Book of Job (Oxford, 1850)

GRIMM, JACOB
Teutonic Mythology (London, 1882)

GUERBER, H. A.
Myths of Northern Lands (New York, 1895)

HAECKEL, ERNST
Riddle of the Universe, The (New York, 1900)

HALL, FRANCIS
An Explication of the Diall Sett Up in the Kings Garden at London, an. 1669 (Liege, 1673)

HAMILTON, SIR WILLIAM
Lectures on Metaphysics and Logic (Boston, 1865)

HARTMANN, FRANZ
In the Pronaos of the Temple of Wisdom (London, 1890)
Life and Doctrines of Jacob Boehme, The (London, 1891)
Occult Science in Medicine (London, 1893)
Paracelsus and The Substance of His Teachings (London, 1887)
Secret Symbols of The Rosicrucians, The (Boston, 1888)

HASTING, JAMES
A Dictionary of the Bible (Edinburgh, 1899)
Encyclopaedia of Religion and Ethics (New York and Edinburgh, 1915)

HAVEN, DR. MARC
Le Maître Inconnu Cagliostro (Paris, 1912)

HEAD, R.
Life and Death of Mother Shipton, The (London, 1687)

HECKETHORN, CHARLES WILLIAM
Secret Societies of All Ages and Countries, The (London, 1897)

HEINDEL, MAX
Freemasonry and Catholicism (Occanside, 1919)
Rosicrucian Cosmo-Conception, The (Seatle, 1909)
Unpublished manuscripts (Courtesy of Mrs. Heindel)

HEINDEL, MAX AND AUGUSTA FOSS
Message of the Stars, The (Mount Ecclesia, 1922)

HELMONT, JOHANNIS BAPTISTÆ VON
Ausgang der Artznen-Kunst (Sulzbach, 1683)

HELMHOLTZ, HERMANN L. F. VON
Sensations of Tone (London, 1912)

HESIOD
Compositions from the Works and Days and Theogony of Hesiod (London, 1817)

HEYDON, JOHN
English Physicians Guide: or a Holy Guide, The (London, 1662)
Wise Mans Crown; or The Glory of the Rosie-Cross, The (London, 1664)

HEYWOOD, THOMAS
Gynaikcion (London, 1624)
Hierarchie of the Blessed Angells, The (London, 1635)

HICKSON, S.A.E.
Prince of Poets, The (London, 1926)

HIEROCLES
Upon the Golden Verses of Pythagoras (London, 1682)

HIGGINS, FRANK C.
Ancient Freemasonry (New York, 1923)
A. U. M., The Lost Word (New York, 1914)
Cross of the Magi, The (New York, 1912)

HIGGINS, GODFREY
Anacalypsis (London, 1836)
Celtic Druids, The (London, 1827)

Hone Sabbaticae (New York, 1893)
Mahomet, The Illustrious (London, 1829)

Hoisington, H. R.
Oriental Astronomer, The (Jaffna, 1848)

Homer
Odyssey, The (—, 1525)

Hone, William
Ancient Mysteries Described (London, 1823)

Hort, W. Jillard
New Pantheon, The (London, 1829)

Hughes, Thomas Patrick
A Dictionary of Islam (London, 1895)

Hunt, Gailliard
History of the Seal of the United States, The (Washington, 1909)

Inman, Thomas
Ancient Faiths Embodied in Ancient Names (London, 1872)
Ancient Pagan and Modern Christian Symbolism (New York, 1874)

Ireland, Samuel
Miscellaneous Papers and Legal Instruments under the Hand and Seal of William Shakespeare (London, 1796). (Joseph Haslewood's copy containing 25 examples of W. H. Ireland's forgeries mounted with explanatory notes.)

Irenæus and Justin Martyr
Writings contained in The Ante-Nicene Fathers (New York, 1926)

Irving, Washington
Mahomet and his Successors (New York, 1854)

Jackson, Samuel Macauley (Editor)
New Schaff-Herzog Encyclopedia of Religious Knowledge, The (London and New York, 1909)

Jacolliot, Louis
Bible in India, The (New York, —)

James, William
Pragmatism (New York, 1909)

Jennings, Hargrave
Indian Religions, The (London, 1890)
Letters of Hargrave Jennings, The (Bach, 1895)
Live Lights or Dead Lights (London, 1873)
Phallicism (London, 1884)
Rosicrucians, Their Rites and Mysteries, The (London, 1887)

Johnson, Melvin M.
Beginnings of Freemasonry in America, The (New York, 1924)

Jones, Sir William
Works of Sir William J ones, The (London, 1799)

Josephus, Flavius
Works of Flavius Josephus, The (Oxford, 1839)

Jovius, Paulus
Vitae Illustrium Virorum (Basil, 1578)

Jowett, B.
Dialogues of Plato, The (New York, 1905)

Kalisch, Isidor
Sepher Yezirah, a Book on Creation (New York, 1877)

Karaka, Dosabhai Framji
History of the Parsis (London, 1884)

Keightley, Thomas
Mythology of Ancient Greece and Italy, The (London, 1831)
Secret Societies of the Middle Ages (London, 1887)

Kelly, Edward
Alchemical Writings of Edward Kelly, The (London, 1893)

Kenealy, E. Y.
Book of Enoch, The (London, —)
Book of FO,The (London, 1878)

Khunrath, Henrici
Amphitheatrum Sapientiae, etc. (Hanover, 1609)

Kilner, Walter J.
Human Atmosphere, The (London, 1920)

King, C. W.
Gnostics and Their Remains, The (London, 1864)

Kingsborough, Lord
Antiquities of Mexico (London, 1848)

Kingsford, Anna
Astrology Theologized (London, 1886)
Virgin of the World, The (London, 1885)

Kingsley, Charles
Hypatia (London, 1920)

Kircher, Athanasius
Ars Magna Sciendi (Amsterdam, 1669)
Magnes sive de Arte Magnetica Opus Tripartitum (—,1643)
Œdipus Ægyptiacus (Rome, 1652)
Sphinx Mystagoga (Amsterdam, 1676)

Klauber,Josepho and Joanne
Historiæ Biblicæ Veteris a Novi Testamenti (—,1640?)

Knight, Richard Payne
A Discourse on the Worship of Priapus (London, 1894)
Symbolical Language of Ancient Art and Mythology, The (New York, 1876)

Kunow, Amelie Deventer Von
Francis Bacon, The Last of the Tudors (New York, 1924)

Laertius, Diogenes
De Vitis, Dogmatibus, etc. (Amstelaedami, 1692)

Lane-Poole,Stanley
Studies in a Mosque (London, 1883)

Lang, Andrew
Historical Mysteries (London, 1905)

Lawrence, Basil E.
Notes on the Authorship of The Shakespeare Plays and Poems (London, 1925)

Lenoir, Alexandre
La Franche-Maconnerie (Paris, 1814)
Nouvel Essai sur la Table Isiaque (Paris, 1809)

Lenormant,François
Chaldean Magic: Its Origin and Development (London, 1877)

Le Plongeon, Augustus
Queen Moo and The Egyptian Sphinx (New York, 1900)
Sacred Mysteries among the Mayas and the Quiches (New York, 1909)

Levi, Eliphas
Dogme et Rituel de la Haute Magie (Paris, 1894)
History of Magic, The (London, 1922)
Le Livre des Splendeurs (Paris, 1894)
Les Mystères de la Kabbale (Paris, 1920)
Magical Ritual of the Sanctum Regnum, The (London, 1896)
Transcendental Magic (Chicago, 1910)

Lewis, William
A Course of Practical Chemistry (London, 1746)

Lilly, William
An Astrological Prediction of the Occurrences in England (London, 1648)
Anima Astrologieae: or a Guide for Astrologers (London, 1676)
Astrology Modesdy Treated of in three Books (London, 1647)
Merlin Reviv'd (London, 1615)

LLOYD, JOHN URI
Etidorhpa (Cincinnati, 1896)

LUNDY, JOHN P.
Monumental Christianity (New York, 1876)

LYCOSTHENES, CONRADUS
Prodigiorum ac Ostentorum Chronicon (Basle, 1557)

LYTTON, LORD BULWER
Zanoni (London, 1843)

MAACK, FERDINAND (EDITOR)
Chymische Hochzeit: Christiani Rosencreutz, Anno 1459 (Berlin, 1913)

MACGOWAN, KENNETH, AND ROSSE, HERMAN
Masks and Demons (New York, 1923)

MACGREGOR-MATHERS, S. L.
Book of the Sacred Magic of Abra-Melin the Mage, The (New York, 1905)
Kabbalah Unveiled, The (New York, 1912)
Key of Solomon the King, The (London, 1889)

MACKENZIE, DONALD
Ancient Man in Britain (London, 1902)
Migration of Symbols, The (New York, 1926)

MACKEY, SAMPSON ARNOLD
Mythological Astronomy of the Ancients Demonstrated, The (Norwich, 1824)

MACOY, ROBERT
General History, Cyclopedia and Dictionary of Freemasonry (New York, 1870)

MAIER, MICHAEL
Scrutinium Chymicum (Frankfort, 1687)
Viatorium (Rothomagi, 1651)

MAIMONIDES, MOSES
Guide for the Perplexed, The (London, 1919)

MALCOLM, J. COOPER
"Tau", The (Brochure, 1901)

MANNHART, W.
Zauberglaube und Geheimwissen (Berlin, 1920)

MARTYN, JOHN
Bucolicks of Virgil, The (London, 1749)

MASSEY, GERALD
A Book of the Beginnings (London, 1881)
Natural Genesis, The (London, 1883)

MATHER,JR., FRANK JEWETT
Portraits of Dante, The (Princeton, 1921)

MAURICE, THOMAS
Indian Antiquities (London, 1800)

MCCARTY, LOUIS P.
Great Pyramid Jeezeh, The (San Francisco, 1907)

MEAD, G.R.S.
Apollonius of Tyana (London and Benares, 1901)
Fragments of a Faith Forgotten (London, 1900)
Hymn of the Robe of Glory, The (London, 1908)
Orpheus (London, 1896)
Pistis Sophia (London, 1921)
Simon Magus, An Essay (London, 1892)
Thrice Great Hermes, The (London, 1906)

MERLIN, R.
Origine des Cartes à Jouer (Paris, 1869)

MEYRICK, SAMUEL, AND SMITH, CHARLES
Costume of the Original Inhabitants of The British Islands, The (London, 1815)

MILLS, L. H.
A Study in the Five Zarathushtrian Gathas (Oxford, 1892)

MINSHEU, JOHN
Minsheu's Guide into die Tongues, with their agreement and consent with one another in nine languages (London, 1626)

MONTFAUCON
Antiquity Explained by Montfaucon (London, 1721)
Morufauconii Antiquitates Graecae et Romanae (Nurnberg, 1757)

MOORE, EDWARD
Hindu Pantheon, The (London, 1810)

MOORE, GEORGE FOOTE
Judaism (Cambridge, 1927)

MORELL, J. D.
An Historical and Critical View of the Speculative Philosophy of Europe in the Nineteenth Century (New York, 1872)

MORLEY, HENRY
Life of Henry Cornelius Agrippa, The (London, 1856)

MORLEY, SYLVANUS GRISWOLD
Inscriptions at Copan (Washington, 1920)

MUIR, SIR WILLIAM
Life of Mohammad, The (Edinburgh, 1912)

MULHALL, MARION MCMURROUGH
Beginnings or Glimpses of Vanished Civilizations (London, 1911)

MÜLLER, F. MAX
Natural Religion (London, 1889)

MYER, ISAAC
Qabbalah, The Philosophical Writings of Avicebron (Philadelphia, 1888)
Scarabs (New York, 1894)

NAUMANN, EMIL
History of Music, The (London,—)

NAXAGARAS, JOHANN
Concordantia Philosophorum (Breslau, 1712)

NEWBERRY, THOMAS
Tabernacle and the Temple (London, 1887)

NOSTRADAMUS, MICHAEL
True Prophecies of Michael Nostradamus, The (London, 1685)

NOVI, CLAUDIUS DE DOMINICO
CELENTANO VALLIS
Rosicrucian, Hermetic and Alchemical Manuscript, written and illustrated in the year 1606 in Naples.

OAKLEY, I. COOPER
Comte de St.-Germain, The (Milan, 1912)
Tracts of a Hidden Tradition in Masonry and Mediaeval Mysticism (London, 1900)

O'BRIEN, HENRY
Round Towers of Ireland, The (London, 1834)

OLIVER, GEORGE
Signs and Symbols, Twelve Lectures on Freemasonry (New York, 1906)

O'NEILL, JOHN
Night of the Gods, The (London, 1893)

ORR, JAMES (EDITOR)
International Standard Bible Dictionary, The (Chicago, 1915)

OUVAROFF, M.
Essay on the Mysteries of Eleusis (London, 1817)

OWEN, CHARLES
An Essay Towards a Natural History of Serpents (London, 1742)

OXON, F. H.
Paracelsus, His Auroa, &: Treasure of the Philosophers As also The Water-Stone of The Wise Men (London, 165-?)

PALMER, E. H. (EDITOR)
Qur'ân,The (Oxford, 1880)

PAPUS
Tarot of the Bohemians, The (London, 1919)

PARACELSUS
Complete Writings of Paracelsus of Hohenheim, The (Strasbourg, 1616)

Hermetic and Alchemical Writings of Aureolus Philippus Theophrastus Bombast of Hohenheim called Paracelsus the Great, The (London, 1894). Edited by Arthur Edward Waite.

PARADIN, CLAUDE
Symbola Heroica (Leiden, 1600)

PARSONS, ALBERT ROSS
New Light on the Great Pyramid (New York, 1893)

PAYNE, JOHN (TRANSLATOR)
Book of the Thousand Nights and One Night, The (London, 1884) Tales from the Arabic (London, 1884)

PECK, HARRY THURSTON
Harper's Dictionary of Classical Literature and Antiquities (New York, 1897)

PEMBERTON, JR., HENRY
Shakespere and Sir Walter Ralegh (Philadelphia and London, 1914)

PERRY, RALPH BARTON
Present Philosophical Tendencies (New York, 1916)

PERRY, W. J.
Children of die Sun, The (New York, 1923)

PHANEG, G.
Cinquante Merveilleux Secrets d'Alchimie (Paris, 1912)

PHILALETHES, EIRENAEUS
Ripley Reviv'd (London, 1678)

PHILALETHES, EUGENIUS
Anthroposophia Theomagica (London, 1650)
Euphrates, Or the Waters of the East (London, 1655)
Lumen de Lumine: or a New Magicall Light (London, 1651)
Second Wash, The (London, 1651)

PHILO JUDÆUS
Works of, The (London, 1854)

PHILPOT, (MRS.) J. H.
Sacred Tree or The Tree in Religion and Myth, The (London, 1897)

PICART, BERNARD
Religious Ceremonies and Customs of the several Nations of the World (London, 1731)

PIETRO DI ABANO
Gli Elementi Magica (Manuscript on vellum, early 17 th centuiy)

PIGNORIUS, LAURENTIUS
Mensæ Isiacæ Expositio (Frankfort, 1608)

PIKE, ALBERT
Albert Pike Centenary Souvenir of His Birth (Washington, 1909) (By several eminent Masons)
Ancient and Accepted Scottish Rite of Freemasonry. The Constitutions and Regulations of 1762. (New York, A.M. 5664)
Ex Corde Locutiones (Washington, 1897)
Irano-Aryan Faith and Doctrine (Louisville, 1924)
Letter (The) "Human Genus" of the Pope, Leo XIII, and the Reply for the Ancient and Accepted Scottish Rite of Freemasonry (Charleston, 1884)
Liturgy of the Ancient and Accepted Scottish Rite of Freemasonry (A.M. 5638)
Masonic Symbolism
Morals and Dogma of the Ancient and Accepted Scottish Rite of Freemasonry (Charleston, A.M. 5641)
Sephar H'Debarim (The Book of the Words) (A.M.5638)

PISTOR, JOHN
Book of the Cabalistick Art (Undated manuscript copy)

PLUNKET, EMMELINE M.
Ancient Calendars and Constellations (London, 1903)

POE, EDGAR ALLAN
Works of Edgar Allan Poe, The (New York, 1904)

PORTA, GIOVANNI BATTISTA DELLA
De Occultis Literarum Notis (Montisbeligardi,1593)
Magiæ Naturalis, Libri Viginti (Frankfort, 1591)

POTT, (MRS.) HENRY
Francis Bacon and His Secret Society (London, 1891)

POTTENGER, MILTON
Symbolism (Sacramento, 1905)

PRASAD, RAMA
Nature's Finer Forces (London, 1911)

PRETON, WILLIAM
Illustrations of Masonry (London, circa 1801)

PRICHARD,J. C.
An Analysis of the Egyptian Mythology (London, 1819)

PRYSE, JAMES MORGAN
Book of the Azure Veil, The ("Lucifer" Magazine, 1894-1895)
Restored New Testament, The (New York, 1916)

PTOLEMY
Ptolemy's Tetrabiblos (London, 1822)

QUARLES, FRANCIS
Emblems, Divine and Moral (London, 1824)

RALEGH, SIR WALTER
History of the World, The (London, 1614)

RAMSAY, CHARLES A.
Tacheographia seu Ars Celeriter *&c* compendiose quaelibet inter perorandum verba, ut ne unum quidem excidat, describendi (Paris, 1683)

RAND, BENJAMIN
Modern Classical Philosophers (Boston and New York, 1908)

RAPHAEL
Astrologer of the Nineteenth Century, The (London, 1825)

REDGROVE,H. STANLEY
Alchemy: Ancient and Modern (London, 1911)
Bygone Beliefs (London, 1920)

RENOUF, SIR P. LE PAGE (TRANSLATOR)
Egyptian Book of the Dead, The (London, 1904). (Contains many notes in autograph of Gerald Massey.)

RENSSELAER, (MRS.) JOHN KING VAN
Devil's Picture Books, A History of Playing Cards, The (London, 1892)
Prophetical, Educational and Playing Cards (Philadelphia, 1912)

RHIND, W. C.
High Priest of Israel, The (London, 1868)

RICHARDSON,J.
Works of Mr. Jonathan Richardson, The (London, 1773)

RICHEPIN, JEAN
Nouvelle Mythologie Illustree (Paris, 1920)

ROBERTS, SAMUEL
Gypsies, The (London, 1842)

ROBERTSON, JOHN M.
Philosophical Works of Francis Bacon, The (London, 1915)

ROSENROTH, KORR VON
Kabbala Denudata (Francofurti, 1677)

ROSS, ALEXANDER
Mystagogus Poeticus (London, 1648)

SAINT-MARTIN, LOUIS CLAUDE DE
Man: His True Nature and Ministry (London, 1864)

SALMON, WILLIAM
Compleat English Physician, The (London, 1693)

SALVERTE, EUSEBE
Occult Sciences and The Philosophy of Magic, The (London, 1846)

SANDIVOGIUIS, MICHEEL
A New Light of Alchymie (London, 1650)

SANTEE, M.D., HARRIS E.
Anatomy of the Brain and Spinal Cord (Philadelphia, 1915)

SCHEIBLE, J.
Theoretical and Practical Teaching Concerning the Book of Thot, The (Stuttgart, 1857)

SCHERER, VALENTIN
Diirer, Des Meisters Gemalde Kupferstiche und Holzschnitte (Stuttgart, 1908)

SCHOEF FER, IOANNIS
Collectanea Antiquitatum in Urbe atque Agro Moguntino Repertarum (Mainz, 1520)

SCHOOLCRAFT, HENRY R.
Indian Tribes of the United States, The. Edited by Francis S. Drake. (Philadelphia, 1884)

SCHOTTO, GASPARE
Physica Curiosa (Herbipoli, 1697)

SCHURÉ, EDOUARD
Great Initiates, The (London, 1920)

SCOTT, WALTER
Hermetica (Oxford, 1924,1925, and 1926)

SEINGALT, JACQUES CASANOVA DE
Memoirs (Boston, 1903)

SELENUS, GUSTAVUS
Cryptomenytices, et Cryptographiæ, Libri IX (Lunæburg, 1624)

SELER, DR. EDUARD (ELUCIDATED BY)
Codex Vaticanus No. 3773 (Berlin and London, 1902-1903)

SEPHARIAL
Kabala of Numbers, The (London, 1914)

SEYFFERT, OSKAR
A Dictionary of Classical Antiquities (London, 1904)

SEYMOUR, WILLIAM W.
Cross in Tradition, History and Art, The (New York, 1898)

SHAKESPEARE, WILLIAM
First Collected Edition of the Dramatic Works of William Shakespeare, The (London, 1623)
Second Collected Edition of the Dramatic Works of William Shakespeare, The (London, 1632)
Third Collected Edition of the Dramatic Works of William Shakespeare, The (London, 1663)
Fourth Collected Edition of the Dramatic Works of William Shakespeare, The (London, 1685)
Shakespeare (William) Works (London, 1880-1891). Quarto Facsimiles.

SHAW, CLEMENT B.
Frithiof's Saga (Chicago, 1908)

SIBLY, E.
A Key to Physic, and the Occult Sciences (London, 1787)
A New and Complete Astrology (London, 1785)

SICKELS, DANIEL
General Ahiman Rezon and Freemason's Guide, The (New York, 1920)

SICULUS, DIODORUS
Historia (Paris, 1513)

SIDNEY, SIR PHILIP
Countesse of Pembrokes Arcadia, The (London, 1633)

SINGER, JR., EDGAR A.
Modern Thinkers and Present Problems (New York, 1923)

SINGER, ISIDORE (EDITOR)
Jewish Encyclopedia, The (New York, 1903)

SINGER, SAMUEL WELLER
Researches into the History of Playing Cards (London, 1816)

SKINNER, J. RALSTON
Notes on the Cabbalah of the Old Testament (From "The Path," N.Y., 1887)
Source of Measures, The (Cincinnati, 1875)

SMEDLEY, WILLIAM T.
Mystery of Francis Bacon, The (London, 1912)

SMITH, DAVID EUGENE
History of Mathematics (Boston, 1925)

SMITH, GEORGE
Chaldean Account of Genesis, The (New York, 1876)

SMITH, ROBERT
Harmonics, or the Philosophy of Musical Sounds (London, 1759)

SMYTH, C. PIAZZI
Life and Work at the Great Pyramid (Edinburgh, 1867)
Our Inheritance in the Great Pyramid (London, 1874)

SPEED, JOHN
History of Great Britaine, The (London, 1627)

SPENCE, LEWIS
Myths and Legends of Babylonia and Assyria (London, 1916)
Myths of Mexico and Peru, The (New York, 1913)
Myths of the North American Indians (New York, 1914)

SPENSER, EDM.
Faerie Queene (The): The Shepheards Calendar: Together with other Works (London, 1617)

SPRINGETT, BERNARD H.
Secret Secrets of Syria and the Lebanon (London, 1922)

SQUIER, E. G.
Serpent Symbol, The (New York, 1851)

STANLEY, THOMAS
History of Philosophy, The (London, 1743); do (London, 1687)

STEFFEN, ALBERT
Hieram und Salomo (Dornach, 1925)

STEINER, DR. RUDOLF
Manuscript lectures on the Rosicrucians Occult Seals and Columns (London, 1924)
Submerged Continents of Atlantis and Lemuria (Rajput Press, 1911)
Way of Initiation, The (New York, 1910)

STENGEL, GEORG
Emblems (Munich, 1635)

STENRING, KNUT
Book of Formation, The (London, 1923)

STEPHEN, HENRIE
A World of Wonders (London, 1607)

STEPHENS, JOHN L.
Incidents of Travel in Central America (London, 1841)

STILLMAN, JOHN MAXSON
Paracelsus, His Personality and Influence (Chicago, 1920)

STODDART, ANNA M.
Life of Paracelsus, The (Philadelphia, 1911)

SWANWICK, ANNA
Dramas of Æeschylus, The (London, 1873)

SWINBURNE, CHARLES
William Blake, A Critical Essay (London, 1868)

SYLVESTER, JOSUAH
Du Bartas, His Divine Weekes and Workes (London, 1641)

TAYLOR, EDWARD S.
History of Playing Cards, The (London, 1865)

TAYLOR, JOHN
Water Poet's Works, The (London, 1630)

TAYLOR, THOMAS
A Dissertation on the Eleusinian and Bacchic Mysteries (Amsterdam, —)
An Answer to Dr. Gilles Supplement (London, 1804)
An Essay on the Beautiful by Plotinus (London, 1917)
Apuleius on the God of Socrates (London, 1822)
Arguments of the Emperor Julian against the Christians (London, 1809)
Cratylus Phaedo, Parmenides and Timaeus of Plato (London, 1793)
Description of Greece, by Pausanias, The (London, 1794)
Eleusinian and Bacchic Mysteries (New York, 1891)
Five Books of Plotinus (London, 1794)
Fragments of Proclus (London, 1825)
Iamblichus on The Mysteries (London, 1895)
Life of Pythagoras, by Iamblichus (London, 1818)
Metamorphosis, or Golden Ass of Apuleius (London, 1822)
Metaphysics of Aristotle (London, 1801)
Miscellanies in Prose and Verse (London, 1805)
Mystical Hymns of Orpheus (London, 1896)
Ocellus Lucanus on the Nature of the Universe; etc. (London, 1831)
Phaedrus of Plato (London, 1792)
Philosophical and Mathematical Commentaries of Proclus (London, 1788)
Political Fragments of Archytas, Charondas, Zaleucus and others (Chiswick, 1822)
Pythagoric Sentences of Demophilus (London, 1804)
Rhetoric, Poetic, and Nicomachean Ethics of Aristotle (London, 1818)
Sallust on The Gods and the World (London, 1793)
Select Works of Plotinus (London, 1817)
Select Works of Porphyry (London, 1823)
Six Books of Proclus on the Theology of Plato (London, 1816)
Theoretic Arithmetic (London, 1816)
Treatises of Fictions on Suicide London, 1834)
Two Orations of the Emperor Julian (London, 1793)
Two Treatises of Proclus (London, 1833)
Works of Plato, The (London, 1804)

TEMPLE, RONALD
Message from the King's Coffer, The (Sausalito,1920)

THOMAS, WILLIAM, AND PAVITT, KATE
Book of Talismans, Amulets and Zodiacal Gems, The (Philadelphia, circa 1914)

THOMASSIN, SIMON
Recueil des Figures, Groupes, Thermes, Fontaines, Vases et autres Ornements (Paris?, circa 1689)

TOY, CRAWFORD HOWELL
Judaism and Christianity (Boston, 1902)

TRISMOSIN, SOLOMON
Splendor Solis (Reprint of Manuscript dated 1582, in British Museum)

TRITHEMIUS, JOHN
Liber Octo Quaestionum (Frankfort, 1550)
Steganographiae nec non Claviculae Salomonis (Cologne, 1635)

TROWBRIDGE, W.R.H.
Cagliostro, the Splendour and Misery of a Master of Magic (New York, 1910)

TULANE UNIVERSITY OF LOUISIANA, THE (PUBLISHER)
Tribes and Temples (New Orleans, 1927)

TURPIN, M.
Histoire de la Vie de Mahomet (Paris, 1773)

ULLAH, MEAMET
History of the Afgans, The (London, 1829)

UPHAM, EDWARD
History and Doctrine of Budhism, The (London, 1829)

VENIUS, OTHO
Theatro Moral de la Vida Humana (Amberes, 1733)

VAIL, CHARLES H.
Ancient Mysteries and Modern Masonry, The (New York, 1909)

VALENTINE, BASIL
Last Will and Testament of Basil Valentine, The (London, 1671)
Triumphant Chariot of Antimony, with Annotations of Theodore Kirkringius, M. D., The (London, 1678)

VERSTEGAN, RICHARD
Restitution of Decayed Intelligence, The (London, 1628)

VIBERT, LIONEL
Rare Books of Freemasonry, The (London, 1923)

VILLARS, ABBE N. DE MONTFAUCON DE
Comte de Gabalis (Paterson, 1914); do, original in French (Cologne, 1684)
Sub-Mundanes; or, The Elementaries of the Cabala (Bath, 1886)

VITRUVIUS
Cesariano's Edition of Vitruvius (Como, 1521)
Di Lucio Vitruvio Pollione de Architectura Libri Dece (Venice, 1524)
Ten Books on Architecture, The (Cambridge, 1914). Translated by Morris Hicky Morgan.

VOLNEY, M.
Ruins of Empires, The (London, 1792)

WAITE, ARTHUR EDWARD
A New Encyclopaedia of Freemasonry (London, 1921)
Book of Ceremonial Magic, The (London, 1911)
Brotherhood of the Rosy Cross, The (London, 1924)
Doctrine and Literature of the Kabalah (London, 1902)
False Monarchy of Demons, The (Original Manuscript)
Lives of Alchemystical Philosophers (London, 1888)
Occult Sciences, The (London, 1891)
Real History of the Rosicrucians, The (London, 1887)
Secret Doctrine in Israel, The (Boston, 1914)
Secret Tradition in Freemasonry, The (London, 1911)
Works of Thomas Vaughan, The (London, 1919)

WEEMES, JOHN
Observations, Natural and Moral (London, 1636)

WEIDENFIELD JOHANNES SEGERUS
Secrets of the Adepts, The (London, 1685)

WEISSE, JOHN A.
Obelisk in Freemasonry, The (New York, 1880)

WELLCOME, HENRY S.
Ancient Cymric Medicine (London, 1903)

WELLING, GEORGIUS VON
Salt, Sulphur and Mercury (Frankfort and Leipzig, 1760)

WELLS, H. G.
Outline of History (London, 1920)

WESTCOTT, WILLIAM WYNN
A Recent Spiritual Development (London, 1917)
An Essay upon The Constitution of Man: Spirit, Soul, Body (London, —)
An Introduction to die Study of the Kabalah (London,1910)
Data of the History of the Rosicrucians (London, 1916)
Hermetic Arcanum (London, 1893)
Isiac Tablet of Cardinal Bembo, The (Bath, 1887)
Magic Roll, The (London, 1903)
Notes on a Curious Certificate and Seal (London, 1906)
Numbers, Their Occult Power and Mystic Virtues (London, 1911)
Origin and History of Astrology, The (London, 1902)
Religion, Philosophy and Occult Science of China, The (London, 1911)
Rosicrucians (The), Past and Present, at Home and Abroad (London, —)
Rosicrucian Thoughts on the Ever-Burning Lamps of the Ancients (London, 1885)
Sepher Yetzirah (London, 1911)
Somnium Scipionis (London, 1894)
Star Lore of the Bible, The (London, 1912)

WESTROPP, HODDER M., AND WAKE, C. ST - NILAND
Ancient Symbol Worship (New York, 1875)

WIGSTON, W.F.C.
Columbus of Literature, The (Chicago, 1892)
Francis Bacon versus Phantom Captain Shakespeare (London, 1891)
Hermes Stella (London, 1890)

WILDER, ALEXANDER
Philosophy and Ethics of the Zoroasters (—, 1885)

WILKINSON, J. G.
Manners and Customs of the Ancient Egyptians (London, 1837) First Series; do (London, 1841) Second Series.

WILLIAMS, JOHN
Life and Actions of Alexander the Great, The (London, 1829)

WILLIS, WILLIAM
Shakespeare-Bacon Controversy, The. A Report of the Trial of an Issue in Westminster Hall, 1627. (London, 1903)

WILSON, H. H.
Vishnu Purana, The (London, 1840)

WILSON, JAMES
A Complete Dictionary of Astrology (London, 1819)

WILSON, THOMAS
Swastika, The (Washington, 1896)

WINDELBAND, DR. W.
History of Philosophy (London, 1898)

WITHER, GEORGE
A Collection of Emblemes, Ancient and Moderne (London, 1635)

WOLFIUS, HIERONYMUS
Epicteti Enchiridion, item Cebetis Thebani Tabula (Basle, 1561)

WOODWARD, FRANK
Francis Bacon's Cipher Signatures (London, 1923)

WOODWARD, PARKER
Early Life of Lord Bacon, The (London, 1902)

WRIGHT, DUDLEY
Druidism, the Ancient Faith of Britain (London, 1924)

WRIGHT, ROBERT C.
Indian Masonry (Ann Arbor, Michigan, 1907)

WULKER, RICHARD
Geschichte der Englishchen Litteratur (Leipzig und Wien, 1896)

Y-WORTH, W.
Chymicus Rationalis; or, The Fundamental Grounds of the Chymical Art (London, 1692)

MISCELLANEOUS
Anales del Museo Nacional de Mexico (Mexico, 1882)
Annual Report of the Board of Regents of the Smithsonian Institution for the year ending June 30th, 1915. (Washington, 1916)
Ancient Gems (London, —). From Collections of Earl Percy, Hon. C. T. Greville, T. M. Slade.
Biblische Figuren des Alten Testaments ganz kunstlich gerissen durch den weit beriihmten Vergilium Solis, Maler und Kunstecher zu Nurnberg.
Catholic Encyclopedia, The (New York, 1909)
Collectanea Chemica (London, 1893). By several authors.
Dictionnaire Mytho-Hermétique (Paris, 1758). By Antoine-Joseph Pernety.
Egyptian Magic (London, 1896). By S.S. D.D.
Encyclopaedia Britannica, The (New York, 1911), Eleventh Edition.
English Hexapla, The (London, 1841). Being six English translations of the New Testament.
Geheime Figuren der Rosenkreuzer (Ultona, 1785)
Hermetic Museum (The), Restored and Enlarged (London, 1893); do (Frankfort, 1678)
History of the Holy Cross, The (London, 1863)
Household Words, A Weekly Journal (New York). Conducted by Charles Dickens.
Koran (The): commonly called The Alcoran of Mohammed (London, 1734). Translated by George Sale from the Arabic.
La Biblia Que Es, Los Sacros Libros del Vieio y Nuevo Testamento (1569). The "Bear Bible," first Protestant Spanish Bible.
Library of Original Sources, The (Milwaukee, 1915)
Margarita Philosophica (Basil, 1508). First Encyclopaedia printed in Europe.
Mosaize Historic der Hebreeuwse Kerke (Amsterdam, 1700) Nuremberg Chronicle, The (Nuremberg, 1493) Phenix, The (New York, 1835). By several authors.
Reprints from Ars Quatuor Coronatorum (Margate from 1892 to 1903). By several authors.
Review of Reviews (New York, 1921)
Sacred Books and Early Literature of the East, The (London and New York, 1911). Edited by Prof. Charles F. Home.
Sammlung der Groessten Geheimnisse Ausserordentlicher Menschen in alter Zeit (Koeln, 1725). By several authors.
Smithsonian Institution, Bureau of Ethnology (Washington, 1904). Bull. 28.
Third Annual Report of the Bureau of Ethnology (Washington, 1884)
Fifth Annual Report of the Bureau of Ethnology (Washington, 1887)
Sixth Annual Report of the Bureau of Ethnology (Washington, 1888)
Eighth Annual Report of the Bureau of Ethnology (Washington, 1891)
Ninth Annual Report of the Bureau of Ethnology (Washington, 1892)
Fourteenth Annual Report of the Bureau of Ethnology (Washington, 1896)
Nineteenth Report of the American Bureau of Ethnology (Washington, 1900)

Twenty-First Annual Report of the Bureau of American Ethnology (Washington, 1903)
Twenty-Third Annual Report of the Bureau of American Ethnology (Washington, 1904)
Twenty-Fifth Annual Report of the Bureau of American Ethnology (Washington, 1903-04)
World Almanac and Book of Facts, The (New York, 1925). Edited by Robert Hunt Lyman.

INDEKS

A

Aba, Veliki Otac – njegovo mesto u Sefirotskom Drvetu – 533
Abrakadabra – kao antičko razlikovanje alteracije polova, prema Mekiju – 208
Abraksas – kao antičko razlikovanje alteracije polova, prema Mekiju – 208
Abraksas – Kingov opis – 77
Abraksas – njegova numerička vrednost – 76, 283
Abraksas – opis izgleda – 76, 77
Abraksas – Vasilidov naročit koncept Božanstva – 76
Abraksas – obično simbolizovan kao složeno stvorenje – 76
Acilut – Bezgranični Svet Božanskih Imena – 515
Adam (ADM) – njegov značaj, prema Notarikonu – 549
Adam – analogija sa Hiramom – 324
Adam – analogija sa Sefirot – 527
Adam – četiri Adama, svaki u po jednom od četiri kabalistička sveta – 549
Adam – duša koja se uključuje – 553
Adam – Dženings u njegovom liku vidi tip Šivinog lingama – 552
Adam – filozofsko značenje njegovog proterivanja iz Edenskog vrta – 549, 557
Adamički čovek – crvena zemlja od koje je oblikovan predstavlja vatru – 554
Adamiti – gnostička sekta – 79
Adam – kabalistička koncepcija – 527
Adam – kabalistička legenda o Adamu i krstu – 866, 867
Adam Kadmon – analogija sa Sefirotskim drvetom – 530
Adam Kadmon – personifikacija deset korenova Drveta Života – 517
Adam Kadmon – prototipski Univerzalni Čovek – 517
Adam – kojem je pripisana moć duhovnog rađanja – 555
Adam – koncept prema *Zoharu* 550
Adam, Mali (Zauir Anpin) – Mikroprozopus – 533
Adam – muhamedanski koncept njegovog proterivanja iz Raja – 551
Adam nakon pada – simbol Ideje ljudske iskvarenosti – 324
Adam – Notarikon u njegovom imenu prema sv. Avgustinu – 549
Adam – njegova androgina priroda – 550, 551
Adam – njegova moć duhovnog rađanja – 555
Adam – njegova univerzalna priroda i konstitucija – 549
Adam – njegov pad u svet Asija - 549
Adamovo drvo – legenda o njemu – 866
Adam – platonistička *Ideja* čovečanstva prema neoplatonistima – 548
Adam – povratak u Edenski vrt – 557, 558
Adam – predstavnik pune duhovne prirode čoveka – 550
Adam – primitivni Falus – 552

Adam – prototip Hrista – 549, 551
Adam – Sv. Avgustin ga poredi sa Hristom – 557
Adam – tip Hrama – 555
Adam – upoređen sa Makrokosmosom, ili Demijurgom – 551
Adam – upoređen sa Mikrokosmosom – 551
Adam – upoređen sa pitagorejskom monadom – 548
Adam, Veliki (Arikh Anpin) – Makroprozopus – 533
Adepti – kao posednici istinskih tajni transmutacije i umnožavanja – 720
Adepti – njihove moći – 721
ADM – značenje – 549
Adonaj – personifikacija sunca – 181
Adonaj – Misterije ezoterijskog učenja judaizma – 541
Adonis (Adoni) – njegove Misterije – 119
Adonis – egzoterijsko ime jevrejskog Boga – 119
Adonis – jedan od razapetih spasitelja čovečanstva – 877
Adonisove Misterije – inicijacija Pitagore u njih – 263
Adonis – obožavanje sunca pod njegovim imenom – 87
Adonis – shvaćen kao sinonim za Atisa – 120
Adonis – solarno božanstvo – 87, 120, 181
Afar min ha'adamah – prah zemaljski – 648
Afrodita – ime planete Venere – 278
Agnosticizam – verovanje da je priroda krajnosti nespoznatljiva – 45
Ahriman – Duh Zla u Persijskim Misterijama – 67
Ahriman – njegov simbolizam u igri šaha – 582
Ahriman – ovaploćen u nižoj prirodi čoveka – 67
Ahura-Mazda, ili Ormuzd – Duh Dobra u Persijskim Misterijama – 67
Aima, Velika Majka – njena konstitucija u Sefirotskom drvetu – 533
AIN – deo trojedne prirode AIN SOFA – 514
AIN SOF AUR – deo trojedne prirode AIN SOFA – 514
AIN SOF – jedino besmrtno, iz kojeg je sve došlo – 510
AIN SOF – kabalistička teorija o načinu na koji je stvaranje iz Njega projektovano – 511
AIN SOF – kabalistički koncept – 510
AIN SOF – neuslovljeno stanje svih stvari – 510
AIN SOF – njegova trojedna priroda – 510
AIN SOF – njegov simbol – 660
AIN SOF – prema kabalistima, iz njega emanira četrdeset sfera – 512
AIN SOF – simbolizovan krugom – 511
AIN SOF – simbolizovan zatvorenim okom – 510
AIN SOF – večno stanje Bivstvovanja – 510
AIN SOF – za kabaliste, Najdrevniji od svih drevnih – 510
Ajnštajn, Albert (*Albert Einstein*) – teorija koja napada mehaničke principe povezane sa brzinom – 42
Akacija – (Videti Bagrem)
Akademici – ogranak Akademske filozofske škole – 28
Akademija – Platonova škola – 26
Akademska filozofska škola koju je osnovao Platon – 26
Akiba, rabin – verovatni autor *Sefer Jecire* – 494
Akroamatična šifra – definicija – 821
Akroamatična šifra – najsuptilniji oblik šifre – 821
Akroamatična šifra – primeri – 821
Akrostih – (Videti Potpis u akrostihu)
Aksiomi drevnih o Prirodi – 174
Aktniki – jedna od najvažnijih podvrsta salamandera – 465

Akustična svojstva hramova inicijacije – 348
Akvarijus – kaže sa da silfi imaju njegovu prirodu – 469
Akvarijus – njegova simbolika – 213
Albert Veliki (Albert de Grot) [*Albertus Magnus* (*Albert de Grott*)] – njegove alhemijske moći – 680
Albert Veliki (*Albertus Magnus*) – jedan od alhemičara – 682
Alborak – životinja koja je prenela Muhameda u Jeruslaim – 910
Alegorija i mit – korišćeni za ovekovečenje znanja – 312
Alegorija o Adamu i Evi – kosmički mit – 407
Alegorija – oblik akroamatične šifre – 821
Alegorija o Bogu Sinca – hrišćanstvo je pozajmilo od pagana – 187
Alegorija raspeća – njena tumačenja – 886
Alegorija – u njoj je skrivena tajna formula regeneracije – 168
Aleim – (Videti Elohim)
Aleksandar, Hartli Bur (*Hartley Burr Alexander*) – o Kalumetu i ceremoniji lule – 927
Aleksandar Veliki – njegova dostignuća u poređenju sa Aristotelovim – 970
Aleksandar Veliki – njegova privrženost Aristotelu – 968
Aleksandar Veliki – njegovo priznanje Aristotelu o nedostatnosti svetovne pompe i snage – 969
Aleksandar Veliki – odrastao pod Aristotelovim tutorstvom – 968
Aleksandrijska biblioteka – njeno spaljivanje – 868
Aleksandrijski Serapis – 82
Aleksandrijski svetionik – 261
Alfabet, božanski – njegova slova obožavana su kao bogovi – 823
Alfabet, dvoslovni – koji je načinio ser Frensis Bekon – 813
Alfabeti, hermetički – njihova primena – 809, 824
Alfabeti, kabalistički – 824
Alfabeti, magijski – 824
Alfabeti – numeričke vrednosti – 284
Alfabeti, sveti – njihova primena – 809, 824
Alfabet – tabela ponavljanja u njemu – 823
Alfa i Omega – odnos sa sedam svetih planeta – 890
Alfa i Omega – otelovljuju evolucioni rast čovečanstva – 891
Algebra – njenu teoriju uveo je Ben Musa – 922
Alhazen – utemeljivač optike – 922
Alhemičari – jedna od karika u zapadnom lancu okultne nauke – 624
Alhemičari – njihove alegorije treba doslovno shvatati – 710
Alhemičari – njihove istinske doktrine skrivene su u bajkama – 710
Alhemičari, rani – njihova molitva – 720
Alhemičari – simbolizovani kao rudari koji kopaju zemlju – 197
Alhemičari – spisak – 680
Alhemičar mora da radi istovremeno u četiri sveta – 710
Alhemija – čuva trostruki ključ za dveri večnog života – 703
Alhemija, egipatska – njen ključ – 722
Alhemija – intenziviranje prirodnih procesa – 707
Alhemija – izvorno božanska nauka – 640
Alhemija – jedna od najstarijih nauka – 699
Alhemija, kosmička – nastojanje Lucifera da je izvede rezultiralo je materijalnim univerzumom – 709
Alhemija – misterija u tri sveta – 703
Alhemija – nije samo spekulativno već i operativno umeće – 700
Alhemija – njena načela bila su poznata drevnim narodima – 700

Alhemija – njena načela isprepletana su sa kabalizmom – 496
Alhemija – njena svrha je da se oplodi i odgaji seme onoga što je već prisutno – 181
Alhemija – njena svrha nije da se napravi nešto ni iz čega – 181, 703
Alhemija – njene dvadesetdve faze prema Solomonu Trismozinu – 717
Alhemija – njene simbolične supstance – 709
Alhemija – njenih dvanaest faza – 716
Alhemija – njenih četruaest procesa ili stanja – 704
Alhemija – njeno poreklo – 700, 702
Alhemija – njen simbol je tri puta tri – 703
Alhemija – oblikovana po uzoru na zakone Prirode – 707
Alhemija – otkrivanje semena Božanstvenosti – 198
Alhemija – pregled njenih ciljeva – 708
Alhemija – razlozi za njeno skrivanje – 702
Alhemija – religija tokom srednjeg veka – 702
Alhemja – tajna formula regenracije skrivena u alegoriji – 168
Alhemija – temelji se na prirodnom fenomenu rasta – 703
Alhemija – trasmutacija luciferskog intelekta u hristovski intelekt – 193
Alhemija – tri glavne boje hermetičke medicine – 170
Alhemija – trostruko umeće simbolizovano trouglom – 703
Alhemija – ukidanje engleskog zakona protiv umnožavanja metala – 681
Alhemija – umeće povećanja i dovođenja u savršen procvat – 707
Alhemija – verni asistent Prirode – 707
Alhemijska definicija sunca – 193
Alhemijska formula – jedan od njenih sastojaka postoji samo u prirodi čoveka – 718
Alhemijska formula za Kamen mudraca – 730
Alhemijska so – njeno trostruko telo – 709
Alhemijska živa – njeno trostruko telo – 709
Alhemijske formule – iz njih je namerno izostavljan po jedan element – 723
Alhemijske formule – prvenstveno su alegorijski simboli – 723
Alhemijske organizacije – 721
Alhemijski androgin – predstavlja ostvarenje magnum opusa– 637
Alhemijski kriptogram – primeri – 811, 818
Alhemijski procesi – pogrešno shvaćeni kao čisto materijalni – 718
Alhemijski simboli – rani majstori ih nisu standardizovali – 710
Alhemijski simboli – tabela – 713
Alhemijski sumpor – njeno trostruko telo – 709
Alhemijsko porcklo reda slobodnih zidara – 327
Alhemijsko venčanje – epizode u njemu – 768
Alhemijsko venčanje – iza njegovog simbolizma skriven je tajni sistem duhovne kulture – 782
Alhemijsko venčanje – moguć ključ za bekonijansko rozenkrojcerstvo – 768
Alhemijsko venčanje – njegov autor – 768
Alhemijsko venčanje – njegovih prvih šest dana izlažu procese filozofskog „stvaranja" – 784
Alhemijsko venčanje – pregled njegovog simbolizma – 768
Alhemijsko „zlato" – mogu proizvesti samo inicirani – 719
Alkahest – njegova priprema jedan je od ciljeva alhemije – 708
Alkalija (lužina) – njen simbol – 649
Aligijeri, Dante (*Dante Alighieri*) – ključ za njegovu *Božanstvenu komediju* – 678

Alkoholni stimulansi – njihovi korisnici postaju *en rapport* sa astralnim planom – 470
Altotas – Kaljiostrov učitelj – 952
Amajlije – njihova lekovita svojstva – 483, 497
Amaru – isto što i Kecalkoatl – 935
Američka zastava – aktivnosti tajanstvenih emisara Misterija u njenom dizajniranju – 965
Američke kolonije – prvi veliki politički eksperiment rozenkrojcera – 638
Američke kolonije – dizajniranje njihove zastave – 964
Američki Indijanci – (Videti Indijanci, američki)
Amerika – poreklo reči – 935
Amon – Egipćani ga poistovećivali sa suncem – 185
Amon – obožavanje sunca pod njegovim imenom – 87
Amon – personifikacija sunca – 181
Amuleti – njihova lekovita svojstva – 483, 497
Analogija – ključ čovekovog postojanja u četiri sveta – 523
Anaksagora – njegova definicija Boga – 20
Analogna Kabala – njena funkcija – 496
Anarhija – prema Pitagori, nema zločina koji joj je ravan – 268
Anatomija – čovečanstvu ju je otkrio Hermes – 127
Anatomija melanholije – naslovna strana – 792
Anatomija melanholije – poistovećuje ser Frensisa Bekona i Johana Valentina Andreu – 632
Anatomska analogija – njeno prisustvo u svetim knjigama – 303
Andrea, Johan Valentin (*Johannes Valentus Andreae*) – autor *Alhemijskog venčanja* – 768
Andrea, Johan Valentin (*Johannes Valentus Andreae*) – generalno slovi za autora *Confessio Fraternitatis* – 634
Andrea, Johan Valentin (*Johannes Valentus Andreae*) – njegov identitet pozajmio je ser Frensis Bekon – 634
Andrea, Johan Valentin (*Johannes Valentus Andreae*) – pretpostavka da je bio osnivač rozenkrojcerskog reda – 611
Andrea, Johan Valentin (*Johannes Valentus Andreae*) – uzvišeni izaslanik Ružinog Krsta – 634
Androgin, alhemijski – predstavlja ostvarenje magnum opusa– 637
Androgina priroda Adama – 548
Androgina priroda Elohim (Boga) – 5471
Anđeli – nemaju ljudski oblik – 195
Anđeli – njihov pad predstavljen ratom na nebu– 899
Anđeli – poreklo njihovih krila – 195
Anđeli (Eoni) – proizvod šest emanacija sjedinjenih sa večitim plamenom – 75
Anđeli – uputili su čovečanstvo u Kabalističke Misterije – 493
Anđeli – zašto su im data krila – 378
Anđeo sa srpom – njegova simbolika– 901
Anđeoski jezik – predstavljen kabalizmom – 640
Anđeosko pismo – njegova primena – 809, 824
Animalna duša – zavodnica neofita – 901
Animalni svet – predstavljen jezerom ognjenim – 901
Anima mundi – duša sveta – Serapis korišćen kao njen simbol – 80
Ankos, Žerar (*Gerard Encausse*) – (Videti Papus)
Antares – smatran najgorim svetlom na nebesima – 367
Antičke filozofije – uticaj proučavanja nebeskih tela na njih – 202
Antičke nauke – uticaj proučavanja nebeskih tela na njih – 202

Antičke religije – uticaj proučavanja nebeskih tela na njih – 202
Antihton – mogući sinonim za Lilit – 278
Antihton – prema Pitagori, svet produhovljenog etra – 271
Antihton – spekulacije o njegovom postojanju i prirodi – 278
Antihrist – njegov numerički ekvivalent – 900
Antimon – njegov simbol – 648
Antimon – u alhemiji simbolizovan zmajem – 714
Antropos – deo duhovne prirode koji se nikada ne inkarnira u materiju – 316
Antropos – njegovo pojavljivanje u simbolizmu Tarota – 579
Anubis – Egipćani ga poistovećivali sa suncem – 185
Apis – najsimboličnija od svih životinja – 389
Apis – njegovo posvećenje – 389
Apis – njegovo utapanje kao simbol smrti – 391
Apis – označava inkarnaciju Boga-Uma u životinji – 391
Apis – pravična i lepa slika Ozirisove duše, prema Plutarhu – 390
Apis – simbol duhovne prirode donjeg sveta – 390
Apis – simbol materijalnog sveta – 390
Apis – (Videti Bik)
Apokalipsa – epitoma Univerzalne Misterije – 890
Apokalipsa – jedna od svetih knjiga Eleusinskih i Frigijskih Misterija – 889
Apokalipsa – jedna od tri najveće knjige kabalizma – 494
Apokalipsa – moguće da je napisana da satirizuje filozofiju Hrišćanskih Misterija – 890
Apokalipsa – najkritikovanija knjiga *Novog zaveta* – 888
Apokalipsa – najvažniji među gnostičkim hrišćanskim spisima – 882
Apokalipsa – njeno autorstvo osporeno je već u drugom veku posle Hrista – 882
Apokalipsa – tri teorije o tome zašto je napisana – 883, 884
Apokrifni spisi o Isusovom životu – 850
Apolonije iz Tijane – 870
Apolonije iz Tijane – jedan od predstavnika neopitagoreizma – 26
Apolonije iz Tijane – njegovo raspeće u Misterijama – 870
Apolonije iz Tijane – poseta Delfskom proročištu – 247
Apolon – jedan od razapetih spasitelja čovečanstva – 871
Apolon – jedan od uzora za Isusa kao simbol prolećne ravnodnevice – 181
Apolon – kontroliše tri vremenska razdoblja, prošlost, sadašnjost i budućnost – 663
Apolon – personifikacija sunca – 175, 181
Apolon – Pitagorin otac – 257
Apostolsko nasleđe neprekinuto od Hermesa do danas – 127
Apsolut – definisan kao jedno prema Platonu – 21
Apsolut – njegova moguća realizacija kroz intelektualnu intuiciju – 34
Apsolut – prema kabali, bez supstance, esencije ili inteligencije – 504
Apsolut – prema kabali, nedefinisan, ali prožima čitav prostor – 504
Apsolut – učenje Fihtea i Šelinga – 34
Apsolut – (Videti AIN SOF; Bog)
Apulej – izjava koju pripisuje Izidi – 158
Apulej – opis inicijacije u Eleusinske Misterije – 92
Apulej – opis Izide – 163
Aqua fortis – u alhemiji nazivana „nojev stomak" – 708
Arapi– jedna od karika u zapadnom lancu okultne nauke – 618

Arbitrarna šifra – kako se formira – 823
Arbitrarna šifra – sredstva za dešifrovanje – 825
Ares – petao kao njegov simbol – 379
Arhanđeli – stanovnici sunca – 195
Arhanđeli – nemaju ljudski oblik – 195
Arhanđeli – njih deset u Brijatičkom Svetu – 518
Arhidruid – duhovna glava druidskog reda – 60
Arhidruid – njegova ceremonijalna odora – 61
Arhetip čoveka, Platonov – identičan sa Hiramom – 324
Arhetip – model univerzuma – 137
Arhetipske božanske misli-oblici duhovnih i materijalnih stvari – 235
Arhetipski Adam – analogija sa Sefirot – 527
Arhetipski nivo – u njemu je sardžana čitava niža manifestacija života – 235
Arhetipski nivo – jedan od četiri dela univerzuma – 235
Arhetipski nivo – sinonim za intelekt Trojednog Božanstva – 235
Arhetipski Um – kako je raširen kroz sve stvoreno – 236
Arhetip svemira – prema Pitagori, broj deset – 272
Arheus – sinonim za astralno telo – 477
Arheus – sinonim za duhovni vazduh – 477
Arheus – sinonim za vitalnu životnu silu – 477
Arheus – vitalna supstanca u Prirodi pomoću koje sve opstaje – 477
Arhidemoni – u svetu Asija odgovaraju svakom od deset Arhanđela u svetu Brija – 521
Arhitekti Tabernakla – 588
Arhitektonika – Vitruvije je poredi sa ljudskim telom – 832, 833
Arhitektonika – znanje o njoj povereno je Dionizijskim arhitektima – 831
Arhitektonska filozofija – njena božanska načela oslobođena kroz meditaciju – 335
Arhitektura – izvor simbola i terminologije Dionizijskih arhitekata – 837
Arhitektura – kako su rani sveštenici u njoj koristili vibracije zvuka – 348
Arhitektura – njene božanske tajne ugrađene u zdanja – 332
Arhitektura – njeni elementi mogu se uporediti sa muzičkim modalitetima i notama – 348
Arhitektura – njeni geometrijski uzorci prvobitno su preuzeti iz sazvežđa – 837
Arhitektura – njen uticaj na ljudski život – 331
Arhitektura – njen uticaj na mentalnu i emocionalnu prirodu – 835, 836
Arhitektura – otelotvorenje kosmičkih principa – 835
Arhitektura – podesnost u njoj – 836
Arhitektura, savremena – simboličke apsurdnosti u njoj – 836
Arhitektura – simetrija u njoj – 832
Arhitektura – značaj simetrije u njoj – 832
Arijes, sazvežđe – period kada se prolećni ekvinocij odvija u njemu – 207, 391
Arijevska rasa – njeni delovi povezani sa sedam crkava u Aziji – 893
Arikh Anpin – (Videti Makroprozopus)
Aristokle – pravo Platonovo ime – 27
Aristotel – dvostruka priroda filozofije – 28
Aristotelianizam – nasuprot platonizmu – 28, 29
Aristotel – najveći Platonov učenik – 28
Aristotel – njegova dostignuća u poređenju sa dostignućima Aleksandra Velikog – 970
Aristotel – Tejlorov (*Thomas Taylor*) rezime filozofije morala – 28
Aristotel – Tejlorova (*Thomas Taylor*) počast geniju – 28

Aristotel – tutor Aleksandra Velikog – 968
Aritmetika – jedno od sedam slobodoumnih umeća i nauka – 830
Aritmetika – majka matematičkih nauka – 286
Aritmomantija – mogući oblik proricanja koji je primenjivao Pitagora – 274
Arka – prema ranim crkvenim ocima, simbol crkve – 553
Armagedon – poslednja bitka između tela i duha – 902
Armagedon – poslednji veliki rat između svetlosti i zame – 902
Arnold od Viljanove (*Arnaldus de Villa Nova, Arnaldus de Villanueva, Arnaldus Villanovanus, Arnaud de VilleNeuve, Arnau de Vilanova*) – učitelj Ramona Ljulja – 690
Arsen – njegov simbol – 648
Artemida – (Videti Dijana)
Arturijanski ciklus o Misterijama Grala – 858
Artur, kralj – osnivač Reda Vitezova Okruglog Stola – 862
Artur, kralj – poučavao ga je i inicirao Merlin, čarobnjak – 860
Artur, kralj – povezan sa mnogo legendi o Karlu Velikom – 860
Asar-Hapi – (Videti Serapis)
Asasini – sekta koju je vođa kontrolisao upotrebom narkotika – 489
Asgard – njegovo poreklo u Atlantidi – 114
Asija – Elementarni Svet Supstanci – 515
Asocijacionalizam – teorija o asocijaciji (povezivanju) ideja – 45
Aspiracija – simbolizovana drvenim krstom – 875
Aspiracija – simbolizovana jarcem – 391
Aspiracija – simbolizovana krilima – 377
Aspiracija – simbolizovana Velikom piramidom – 162
Astarta – ime planete Venere – 278
Astralna svetlost – manifestacija Šamajima u nižim svetovima – 645
Astralna svetlost – naziv koji transcendentalisti koriste za Azot – 709
Astralna svetlost – simbolizovana u Tarotu – 574
Astralna vatra – manifestovana kroz elektricitet i magnetizam – 369
Astralna vatra – osetljivost biljaka, minerala i životinja na nju – 369
Astralna vatra – pribavljana iz tela mačke – 388
Astralno-svetlosna tela cveća – prema Gafarelu – 478
Astralno-svetlosno telo – daleko prijemčivije za impulse i neskladnosti nego fizičko telo – 477
Astralno telo – sinonim za arheus – 477
Astrologija – dokazi o njenom uticaju u svim svetskim religijama – 208
Astrologija, geocentrična i heliocentrična – osnova dve različite filozofske škole – 214
Astrologija, geocentrična – ograničena na zemaljsku stranu Prirode – 214
Astrologija, heliocentrična – upotreba za analizu viših intelektualnih i duhovnih sposobnosti čoveka – 214
Astrologija – izvorno božanska nauka – 640
Astrologija – jedna od najstarijih nauka – 699
Astrologija – koju je čovečanstvu otkrio Hermes – 127
Astrologija – sveta nauka drevnih naroda – 219
Astrologija – rani spisi se najbolje shvataju kad se čitaju u svetlu astrologije – 182
Astrološka filozofija – dva različita sistema – 214
Astrološka Kabala – njena funkcija – 497

Astronomija – dokazi o njenom uticaju u svim svetskim religijama – 208
Astronomija – fizička i filozofska – 279
Astronomija – jedno od sedam slobodoumnih umeća i nauka – 830
Astronomija, matematika i muzika – o njima je poučavao Pitagora – 262
Astronomija – Pitagorin sistem – 277
Astronomija – rani spisi se najbolje shvataju kad se čitaju u svetlu astronomije – 182
Astronomija – suštinska za racionalno razumevanje Boga, čoveka, ili prirode – 267
Astronomska terminologija – korišćena u šifrovanju – 826
Astronomske opservatorije – dokazi o njihovom postojanju u svim delovima sveta – 202
Astronomski aspekt legende o Hiramu – 329
Astrum – nevidljivo telo čoveka – 477
Atis – ezoterijsko tumačenje njegovih obreda – 122
Atis – jedan od razapetih spasitelja čovečanstva – 877
Atis – obožavanje sunca pod njegovim imenom – 87
Atis – shvaćen kao sinonim za Adonisa – 120
Atis – simbol čovečanstva – 122
Atis – simbol ljudske svesti – 122
Atis – smatran kao sinonim za Adonisa – 120
Atlantida – izvorište alhemije – 702
Atlantida – ključ grčke mitologije – 114
Atlantida – moguća aluzija na Edenski vrt – 115
Atlantida – njena prestonica kao arhetip Novog Jerusalima – 114
Atlantida – njenih deset kraljeva upoređeno sa tetraktisom – 112
Atlantida – njeno potonuće možda je ovekovečeno u priči o Potopu – 115
Atlantida – njeno potonuće označava involuciju duha – 115
Atlantida – Platonov opis je kako istorijski tako i alegorijski – 112
Atlantida – Podaci koje navodi Termije da dokaže njeno postojanje – 108
Atlantida – reč izvedena od Atlas – 110
Atlantida – simbolizam deset ostrva – 114
Atlantida – simbol trostruke prirode kako univerzuma tako i ljudskog tela – 112
Atlantida – smitsonovski izveštaj – 108
Atlantiđanski inicijati – prvi „božanski" vladari Egipta – 117
Atlantiđanski misterijski hram – 667
Atlantiđanski misterijski rituali – osnova svetih knjiga sveta – 117
Atlantiđansko carstvo – izvorno poznato kao Posejdonida – 667
Atlantiđansko obožavanje sunca i vatre – izvor slobodnog zidarstva – 842
Atlantiđansko obožavanje sunca – nastavljeno u hrišćanstvu i paganizmu – 115
Atlantik – reč izvedena od Atlas – 110
Atlas – jedan od kraljeva Atlantide – 110
Atomi – Demokritova teorija o njihovom obliku i veličini – 22
Atomistička teorija – verovanje epikurejaca – 31
Atum – personifikacija sunca – 181
Audhumla – Majka Krava Skandinavaca – 168
A.U.M. – ukazuje na poštovanje pridavano načelu zvuka – 491
Aurea Legenda – kabalistička legenda o krstu – 859
Aureola i nimb u simbolizmu – 850
Auričke emanacije – procenjivanje mentalnog razvoja, osobina duše i fizičkog zdravlja iz njih – 168
Auričke emanacije – simbolizovane šeširom – 168

Auričko jaje – AIN SOF sfera entiteta nazvanog čovek – 512
Auričko jaje – analogija između njega i Kosmičkog Jajeta – 512
Auričko jaje makrokosmosa i mikrokosmosa – 650
Auričko jaje – njime je obavijeno čovekovo telo – 512
Auričko jaje – simbolizovano na Bembinskoj Ploči – 241
Aurum potabile – njegova priprema jedan je od ciljeva alhemije – 708
Autorstvo nad šekspirijanskim spisima – 786-791
Avgustijanizam – najbolje definisan kao hrišćanski platoniziam – 35
Avgustijanizam – tvorac nepogrešivosti crkve – 35
Avgustijanizam – vrhunac patrističke filozofije – 35
Avgustin, sv. – Notarikon u Adamovom imenu – 549
Avgustin, sv. – poređenje Hrista sa Adamom – 549
Avgustin, sv. – poređenje crkve sa Evom – 549
Avicena (Ibn Sina) – njegova Medicinska enciklopedija bila je standard njegovog vremena – 923
Avraham Jevrejin –njegova knjiga – 693
Avraham Jevrejin –njegovi simboli – 695
Avrahamov obred (obrezanje) – savez sa Jedinim Jednim Bogom u materijalnom svetu – 499
Avraham – prema kabalistima, autor *Sefer Jecire* – 494
Avraham – upoznao Egipat sa kabalizmom – 493
Azot – njegova priroda – 709
Azot, solarni – isto što i Mudra Živa – 725
Azot – univerzalna životna sila – 709

B

Baal – haldejski bog – 370
Babit, Edvin D. (*Edwin D. Babbitt*) – najimpozantnija koncepcija atoma – 22
Babit, Edvin D. (*Edwin D. Babbitt*) – izjava o svetlosti – 350
Badž, Ernest Alfred Tomson Volis (*Sir Ernest Alfred Thompson Wallis Budge*) – o skarabeju – 364
Bafomet – njegova simbolika – 438
Bagrem – amblem besmrtnosti – 409
Bagrem – amblem čistote – 409
Bagrem – amblem prolećne ravnodnevice – 409
Bagrem – amblem regeneracije – 409
Bahanalije – degradacija bahovskih obreda – 107
Bahanalije – nisu predstavnici standarda čistote Misterija – 398
Bahanalije – njihov uzrok – 488
Bah – imao delom atribute sunca – 185
Bah – jedan od ranih paganskih oblika mita o Hristu – 106
Bah – jedan od razapetih spasitelja čovečanstva – 877
Bah – jedan od uzora za Isusa kao simbol prolećne ravnodnevice – 187
Bah – mundana racionalna duša – 104
Bah – njegovo sveto ime je IHS – 852
Bah – njegovo vaskrsenje – 106, 107
Bah – oblik solarne energije – 105, 106
Bahove Misterije – mitraistički obredi su ih prevazišli – 72
Bahove Misterije – njihova svrha je iskobeljavanje racionalne iz iracionalne duše – 105
Bahovi obredi – 106
Bahovski i hrišćanski obredi – povezani upotrebom monograma IHS – 852
Bahov tirs – njegova simbolika – 328
Bah – personifikacija sunca – 187
Bah – Pitagorejci su ga zvali Titanička monada – 105
Bah – pod nadimkom Panter poistovećivan sa Isusom – 852
Bah – predstavnik više prirode čoveka – 105
Bah – prema Plutarhu, Grci su ga identifikovali sa Ozirisom – 167
Bah – smatran istovetnim sa Dionisom – 108
Bajke – utemeljene na drevnom mističnom folkloru – 376
Bakarna zmija – simbolizam njenog uzdizanja – 329
Bakstrom, Sigismund (*Sigismond Backström*) – o prevodima i tumačenjima *Tabule Smaragdine* – 723
Balder – Norvežani ga smatrali solarnim božanstvom – 185
Balder – osnova inicijacijskog rituala u Odinističke Misterije – 88
Balder – rola koju je kandidat igrao u Odinističkim Misterijama – 88
Balzamo, Đuzepe (*Giuseppe Balsamo*) – pobrkan sa Kaljiostrom – 954
Bakar – njegov simbol – 648
Banane – smatrano da su donesene sa planete Venere – 370
Baret, Frensis (*Francis Barrett*) – o Apoloniju iz Tijane i njegovim moćima – 876
Baret, Frensis (*Francis Barrett*) – o Hermesu Trismegistosu – 127
Baret, Frensis (*Francis Barrett*) – Paracelzusove titule – 6859
Barton, Robert (*Robert Burton*) – (Videti Demokrit mladi)
Bastilja – Kaljiostro je predvideo njen pad – 956
„Bekon" – ime skriveno u šekspirijanskim spisima – 793
Bekon, Rodžer (*Roger Bacon*) – jedan od alhemičara – 680
Bekon, Rodžer (*Roger Bacon*) – njegova teorija ćelija – 810
Bekon, ser Frensis (*Sir Francis Bacon*) – analogija sa Hiramom – 326
Bekon, ser Frensis (*Sir Francis Bacon*) – čovek mnogih ciljeva i svrha – 789
Bekon, ser Frensis (*Sir Francis Bacon*) – jedan od osnivača moderne nauke i filozofije – 42
Bekon, ser Frensis (*Sir Francis Bacon*) – lažna imena koja je preuzimao – 806
Bekon, ser Frensis (*Sir Francis Bacon*) – njegova dvoslovna šifra – 814, 815
Bekon, ser Frensis (*Sir Francis Bacon*) – njegov dvoslovni alfabet – 813, 814
Bekon, ser Frensis (*Sir Francis Bacon*) – njegove kvalifikacije za pisanje Šekspirovih komada i soneta – 788
Bekon, ser Frensis (*Sir Francis Bacon*) – njegovi kriptični spisi su najmoćniji opipljivi element u simboličkoj filozofiji – 806
Bekon, ser Frensis (*Sir Francis Bacon*) – njegovi kriptični spisi su najmoćniji opipljivi element u transcendentalizmu – 806
Bekon, ser Frensis (*Sir Francis Bacon*) – njegovo rođenje i čuvena smrt – 791, 806
Bekon, ser Frensis (*Sir Francis Bakon*) – pretpostavlja se da je pozajmio identitet Johana Valentina Andree– 637
Bekon, ser Frensis (*Sir Francis Bacon*) – rozenkrojcerske ružc kao kopče na njegovim cipelama – 402
Bekon, ser Frensis (*Sir Francis Bacon*) – rozenkrojcerski inicijat – 789
Bekon, ser Frensis (*Sir Francis Bacon*) – u njegovim kriptogramima je tajna mudrost antike – 797
Bekon, ser Frensis (*Sir Francis Bacon*) – urednik *Biblije kralja Džejmsa* (*King James Bible*) – 788

Bekon, ser Frensis (*Sir Francis Bacon*) – uticaj njegovih ideja na red slobodnih zidara – 326
Bekon, ser Frensis (*Sir Francis Bacon*) – on i grof od Sen Žermena su dva najveća emisara Misterija – 962
Bekon–Šekspir kontroverza – previđena uloga koju je igrao transcendentalizam – 788
Bekonovska šifra – otkrivena u rnispaginaciji – 796, 822
Bekonovska zagonetka – ključevi za nju – 806
Bekonovska zagonetka – napori da se oteža njeno razrešenje – 805
Bekonovski (induktivni) sistem mišljenja – 36
Bekonovski potpis na vinjeti – 789, 790, 799
Bekonovski potpis – primer – 794, 799
Bekonovsko rozenkrojcerstvo – njegov ključ moguće je pronaći u *Alhemijskom venčanju* – 768
Bekonovsko-šekspirovsko-rozenkrojcerska zagonetka – napori da se oteža njeno razrešenje – 805
Bel – personifikacija sunca – 181
Beli bik – amblem inicijata – 391
Beli bik – njegova simbolika – 391
Beli luk – najbolji lek protiv opsednutosti – 415
Belo – jedna od glavnih boja hermetičke medicine – 170
Belo – povezano sa danom – 199
Belzebub – poreklo imena – 370, 371
Belzebub – zli duh vazduha – njegovo prebivalište – 653
Bembinska ploča – analogija između njenih trijada i Sefirot – 235, 238
Bembinska ploča – dijagramska predstava platonističke filozofije – 242
Bembinska ploča – dizajnirana od strane inicijata najvišeg reda – 232
Bembinska ploča – formirala je oltar u Velikoj piramidi – 222
Bembinska ploča – gde se nalazila – 225
Bembinska ploča – istorijski podaci – 225
Bembinska ploča – Kirherovi napori da razreši misteriju – 227
Bembinska ploča – Kirherov rezime njene simbolike – 233
Bembinska ploča – ključ za haldejsku, grčku i egipatsku teologiju – 226
Bembinska ploča – Lenoarova izjava o njenoj nameni – 231
Bembinska ploča – Levijev ključ – 228
Bembinska ploča – moguće epipatskog, gnostičkog porekla – 241
Bembinska ploča – moguć tlocrt odaje u kojoj su održavane Izidine Misterije – 233
Bembinska ploča – na njoj je prikazana univerzalna rasprostanjenost dobrote – 235
Bembinska ploča – njene trijade predstavljaju stvaralačke impulse – 233
Bembinska ploča – njeni simboli su deo misterija koje su objašnjavali sveštenici – 232
Bembinska ploča – njen opis – 226
Bembinska ploča – njen simbolizam sadržan u savremenim kartama za igru – 581
Bembinska ploča – podložna mnogim interpretacijama – 241
Bembinska ploča – predmet kontroverzi – 231
Bembinska ploča – različite interpretacije – 241
Bembinska ploča – Vestkotovo tumačenje – 229
Bembinska ploča – zaključak opata Banijea o njoj – 243
Beme, Jakob (*Jakob Böhme*) – njegov mistični simbolizam raspeća – 884
Beme, Jakob (*Jakob Böhme*) – njegov Tetragramaton u ljudskom srcu – 336
Ben Musa – uveo teoriju algebre – 922
Bergson, Anri (*Henri Bergson*) – filozofija utemeljena na pretpostavci kreativne evolucije – 44
Bergsonov koncept Boga – 44
Berklijanizam – shvatanje da je univerzum prožet umom i da ovaj njime upravlja – 45
Bernard (grof) od Trevisa (*Count Bernard of Treviso*) – jedan od alhemičara – 680
Bernard (grof) od Trevisa (*Count Bernard of Treviso*) – jedan od najistrajnijih u alhemijskom istraživanju – 698
Bers, Henri Viljem (*Henry William Bearse*) – otkriće šifre u *Tragediji Cimbelina* – 808
Beskraj – Anaksimandar ga proglašava izvorom svega – 20
Besmrtna i smrtna priroda čoveka – 308
Besmrtni Smrtnik – „Starešina dāna" – 601
Besmrtnost duše – druidsko učenje – 63
Besmrtnost duše – simbolizovana feniksom – 384
Besmrtnost duše – učenje esena – 854
Besmrtnost – koju je stekao Adamički čovek – 558
Besmrtnost – njeno sticanje prolaženjem Sfinge – 155
Besmrtnost – ograničena na Boga, prema Hegelu – 40
Besmrtnost – označena krstom – 558
Besmrtnost – postignuta kroz spoznaju da je život večan – 876
Besmrtnost – produkt filozofskog života – 980
Besmrtnost – realizacija pravog Sopstva – 980
Besmrtnost – simbolizovana paunom – 380
Besmrtnost – simbolizovana prstenom – 433
Besmrtnost – simbolizovana zmijom – 373
Besmrtnost – spoznavanje prirode Života i Istine – 141
Besmrtnost – stečena jedenjem plodova sa Drveta Života – 407
Besmrtnost – stečena kroz samospoznaju – 558
Besmrtnost – stečena uz pomoć Božanskog Uma – 858
Besmrtnost – uspostavlja se jedinstvom sa besmrtnim Sopstvom – 853
Bezdan – simbol Prirode – 899
Bezgrešno začeće – istorijske ličnosti za koje je izjavljeno da su rođene na taj način – 451
Bezgrešno začeće Isusa – njegovo značenje – 857
Bezgrešno začeće – koncept grofa d'Geblea – 471
Bezgrešno začeće Pitagore – 262
Biblija (biblijski spisi) – neadekvatan prevod – 545
Biblija – knjiga hemijskih i alhemijskih formula – 710
Biblija – ser Frensis Bekon kao njen urednik – 788
Biblioteka u Aleksandriji – njeno spaljivanje – 868
Biblioteke koje su uništili hrišćani kako bi sakrili pagansko poreklo svojih doktrina – 868
Biće, regenerisano – nevesta u alhemijskom venčanju – 785
Bihejviorizam – procena karakteristika kroz analizu ponašanja – 37
Bik, beli – amblem inicijata – 391
Bik, beli – njegova simbolika – 391
Bik – falički amblem – 389
Bik, Kosmički – njegova energija simbolizovana sa sedam čaša – 901
Bik – njegovo obožavanje nije ograničeno na Egipat – 389
Bik – predstavlja jedan od četiri ugla stvaranja – 891

Bik – simbol rada koji obavlja Priroda – 176
Bik – simbol Solarnog Čoveka – 390
Bik – značenje egipatskog simbolizma – 207
Bilje – koje je Pitagora koristio u lečenju – 268
Biljka – zašto je objekt poštovanja – 401
Biljka – zašto je smatrano da ima lekovita svojstva – 401
Biljke – njihova upotreba u lečenju bolesti – 483
Biljke – osetljivost na astralnu vatru – 369
Biljke – upotreba u lečenju bolesti – 484
Biljke – upotreba za izazivanje vidovitosti – 487
Biljke – upotreba za razvoj duhovne, duševne, moralne ili fizičke sile – 484
Biljke – zašto su korišćene kao simboli – 401
Biljke – žive u svetu koji se sastoji od zgusnute strane četiri primarna elementa – 453
Biologija – izvor religijskih doktrina i načela – 303
Biološka terminologija – korišćena u šifrovanju – 826
Birč, Una Konstans (*Una Constance Birch*) – o lutanjima Sen Žermena – 960
Biser – njegova simbolika – 197
Blavacka, Helena Petrovna (*Елена Петровна Блаватская*) – izjava o mističnim svojstvima biljaka – 487
Blavacka, Helena Petrovna (*Елена Петровна Блаватская*) – njeno povezivanje boja sa sedmostrukim ustrojstvom čoveka – 355
Blavacka, Helena Petrovna (*Елена Петровна Блаватская*) – o emanacijama iz Ketera – 531
Blavacka, Helena Petrovna (*Елена Петровна Блаватская*) – o neadekvatnom prevodu biblijskih spisa – 545
Blavacka, Helena Petrovna (*Елена Петровна Блаватская*) – opis Efesa – 887
Blavacka, Helena Petrovna (*Елена Петровна Блаватская*) – opis katastrofe Atlantide – 116
Blavacka, Helena Petrovna (*Елена Петровна Блаватская*) – opis spaljivanja biblioteke u Aleksandriji – 868
Blavacka, Helena Petrovna (*Елена Петровна Блаватская*) – o poreklu obožavanja zmije – 373
Blavacka, Helena Petrovna (*Елена Петровна Блаватская*) – rezime paganskog koncepta čoveka – 302
Blizanci – njihova simbolika – 218
Boas – (Videti Jahin i Voas; Voas)
Boemska braća – pretpostavlja se da su rozenkrojcerski red – 618
Bog – Anaksagorina definicija – 20
Bog – Aristotelova definicija – 28
Bog – aseksualna reč kojom je u *Postanju* prevedena androgina hebrejska reč u množini, Elohim – 547
Bog – Bergsonov koncept – 44
Bog – Hegelov koncept – 40
Bog i čovek – međusobna analogija – 304
Bog – kabalisti ga nisu smatrali za ličnost, već za božansko ustrojstvo, ili temelj – 516
Bog – kako su ga pagani personifikovali – 308
Bog – koncept stoika – 29
Bog – Ksenofanova definicija – 21
Bog – njegova priroda je, prema Pitagori, sastavljena od supstance istine – 268
Bog – njegova sedamdeset dva imena – 495
Bog – njegov broj i pol otkrivaju Elohim – 547
Bog – njegove sedamdeset dve moći – 496
Bog – njegovih deset imena – 516
Bog – njegovo kretanje je, prema Pitagori, kružno – 268
Bog – njegovo sveprisustvo prikazano na Bembinskoj Ploči – 235
Bog – njegovo telo je, prema Pitagori, sastavljeno od supstance svetlosti – 268
Bogočovek misterijskih rituala – personifikacija Duhovne Vatre – 329
Bogočovek – njegovo mučeništvo je esencijalno načelo mnogih velikih religija – 875
Bogovi – dodeljeni im planetarni tronovi – 182
Bogovi i boginje mitologija – personifikacija vitalnih sila Prirode – 52
Bogovi – njihove slike nisu predmet obožavanja – 307
Bogovi Pauci – značenje – 369
Bog – Paskalova definicija – 522
Bog – Pitagorin opis – 268
Bog – Platonova definicija – 27
Bog – po pretpostavci, najpotpunije se shvata kroz spoznavanje Prirode – 357
Bog – shvaćen kao bezličan kod crvenih ljudi – 934
Bog – Sokratova definicija – 23
Bog-Spasitelj, univerzalni – jedna od najdubljih paganskih doktrina – 853
Bog – Spenserova definicija – 46
Bog – Spinozina definicija – 37
Bog – stav skeptika prema teorijama o njemu – 29
Bog Sunca kod hrišćana – pozajmljen od pagana – 187
Bog Sunca kod hrišćana – sastavljen od paganskih božanstava – 187
Bog Sunca – njegovo pojavljivanje u simbolizmu Tarota – 574
Bog, umirući – alegorija o ubistvu Sopstva od strane nesopstva – 125
Bog, umirući – aspekt Obešenog Čoveka – 125
Bog, umirući – ključ univerzalnog i individualnog iskupljenja i obnavljanja – 125
Bog, umirući – mit o njemu – 117
Bog, umirući – tajna ovekovečena u raspeću i smrti Isusa – 125
Bog, umirući – univerzalna tajna među prosvetljenima – 125
Bog – upoređen sa Velikim Čovekom univerzuma – 301
Bog – Veliki Univerzum – 493
Bog – (Videti Apsolut)
Bog – (Videti Božanstvo)
Bog – vrhovna individualizacija Univerzalne Esencije – 514, 515
Bog – Zenon i Ksenofan proglašavaju da je loptastog oblika – 21
Boja – grčka teorija o boji izložena je u tetraktisu – 352
Boja i ton – analogije sa planetama – 356
Boja – korespondencije sa muzičkim notama, prema Babitu – 353
Boja – njen odnos sa planetama, prema drevnim narodima – 351
Boja – njeno korišćenje na Tibetu da se izraze različita raspoloženja – 351
Boja – odnos sa sedmostrukim ustrojstvom čoveka – 355
Boja – Pitagora je odredio boju svakog dela kreacije – 341
Boja – Platonova definicija – 352
Boja – prirodni jezik religijskih i filozofskih doktrina – 351
Boje – njihova simbolika u hrišćanskoj crkvi – 200
Boje – njihova terapeutska vrednost – 200
Boje – odnos sa znacima zodijaka – 355
Boje – Pitagora ih koristio u lečenju – 269
Boje – povezane sa muzičkim tonovima – 200
Boje – povezane sa trostrukom prirodom čoveka – 200
Boje, primarne – predstavljene trijadom – 296
Boje, primarne – njih sedam – 200

Boje, sekundarne – predstavljene tetradom – 296
Bolest – hermetička teorija o sedam osnovnih metoda lečenja – 482
Bolesti – izlečene Kamenom mudraca – 173
Bolest – njen najvažniji uzrok je remećenje astralno-svetlosnog tela – 477
Bolest – njenih sedam primarnih uzroka – 480
Bor – obožavan u Kabirskim Misterijama – 123
Borman, Tomas (*Thomas Boreman*) – opis jednoroga – 392
Borova šišarka – falički simbol – 397
Borova šišarka – njena simbolika – 328
Borova šišarka, sveta – u ljudskom telu predstavlja je pinealna žlezda – 328
Bor – simbol Boga Spasitelja – 408
Botanička terminologija – korišćena u šifrovanju – 826
Božanska i ljudska svest – njihovo hermetičko venčanje – 785
Božanska Moć – obožavana kroz niža kraljevstva Prirode – 357
Božanska Porodica – predstavljena 47. Euklidovim problemom – 398
Božanska Vatra – Luciferova zloupotreba – 710
Božanska Vatra – solarni zraci – 732
Božanske emanacije – njihov poredak prema kabalistima – 534
Božanski alfabet – njegova slova obožavana su kao bogovi – 823
Božanski Otac – monada je njegov simbol – 295
Božanski Pimander – jedno od dva čuvena Hermesova dela – 130
Božanski Pimander – najčuveniji hermetički fragment – 135
Božanski Pimander – obrazloženje hermetičke kosmogonije – 135
Božanski Pimander – pregled – 135
Božanski Um – Isusova učenja o njemu – 858
Božanski Um – njegova podela dvanaestorici racioalnih stvorenja – 858
Božanski Um – njegovo žrtvovanje radi spasenja sveta – 858
Božanski Um – pesonifikovan Isusom – 858
Božanstvenost – njena panteistička priroda otkrivena kroz Elohim – 547
Božanstvenost – njeno otkrivanje alhemijskim delom – 198
Božanstvo – ponekad simbolizovano delovima lica – 311
Božanstvo – simbolizovano prstima – 309
Božanstvo – (Videti Bog i Apsolut)
Božićno drvo – njegovo poreklo – 330
Božićno drvo – obeležava grob mrtvog boga sunca – 410
Božićno drvo – relikt iz obreda posvećenih Atisu – 121
Božja imena – oblikovana od kombinacija sedam planetarnih harmonija – 347
Božje Ime – njegove sedamdesetdve moći – 496
Braća – tim nazivom su pozdravljani oni koji bi uspešno prošli inicijaciju – 473
Brak – dve teorije o njegovoj svrsi – 556
Brak – hrišćanska crkva mu se u osnovi protivi – 556
Brak – simbolizovan heksadom – 297
Brak – u alhemiji simbol sjedinjavanja elemenata – 714
Brama – personifikacija sunca – 181
Braminske Misterije – Pitagora je bio iniciran u njih – 263
Bratstvo Zlatnog i ružinog Krsta – (Videti Rozenkrojceri)
Brauni (kućni duhovi) – (Videti Gnomi)
Braun, Džejms Kembel (*James Campbell Brown*) – o hermetičkim knjigama – 130
Braun, Džejms Kembel (*James Campbell Brown*) – pregled ciljeva alhemije – 708

Braun, Robert Hjuit (*Robert Hewitt Brown*) – izjava o godišnjem prolasku sunca kroz zodijak – 183
Braun, Robert Hjuit (*Robert Hewitt Brown*) – izjava o značenju sazvežđa Leo – 215, 216
Brija – Arhanđelski Svet Stvaranja – 515
Brodovi – značenje njihove izrade u obliku riba i ptica – 361
Brod – simbolizuje Izidino usmeravanje lađe života – 172
Broj – definicija – 287
Brojevi – dva reda – 28
Brojevi i slova – apsolutni simboli govora – 523
Brojevi i slova – ključevi celokupnog znanja – 528, 530
Brojevi – izgubljen ključ nauke o njima – 280
Brojevi – iz nauke o njima razvila se pitagorejska filozofija – 292
Brojevi – jedan od Sefarim pomoću kojih je stvoren Univerzum – 498
Brojevi – nadsavršeni, manjkavi i savršeni – 291
Brojevi – njihova korespondencija sa oblicima i idejama – 523
Brojevi – njihova primena na oblike i ideje – 523
Brojevi – poštovanje koje su im ukazivali pitagorejci – 281
Brojevi – parni i neparni – 288
Brojevi – parno-parni, parno-neparni i neparno-neparni – 288, 290
Brojevi – pitagorejci jedan i dva nisu smatrali brojevima – 272
Brojevi – pitagorejski brojčani sistem počinjao je sa tri i četiri – 272
Brojevi – prosti, složeni i prosto-složeni – 288, 290
Broj – njegovih deset emanacija – 499
Broj – Pitagora je odredio broj svakog dela kreacije – 341
Broj – proizvod slova – 523
Broj – razlika između 1 i broja – 287, 288
Broj Zveri (666) – 900
Bronza – predstavlja ustrojstvo prosečnog pojedinca – 596
Bruno, Đordano (*Giordano Bruno*) – teorija univerzuma – 46
Buba na mrtvoj straži (drvotočac) – njena simbolika – 369
Buba – (Videti Skarabej)
Buda – jedan od razapetih spasitelja čovečanstva – 877
Buda – mit o njegovom raspeću ima alegorijski smisao – 877
Buda – njegove inkarnacije povezane sa putanjom sunca – 329
Budističke Misterije – Pitagora je bio iniciran u njih – 263
Budizam – njegov uticaj na hrišćanstvo – 851
Budnost – simbolizovana lavom – 388
Bunar Velike piramide – moguće pljačkaška rupa – 151

C

Celibat – njegov značaj u Misterijama – 556
Celibat – opasnost koju nosi njegova sveopšta primena – 556
Celibat – poreklo doktrine – 556
Cels – razlike u zahtevima paganskih i hrišćanskih Misterija – 54
Ceremonijalna magija – motivi njenog korišćenja – 436
Ceremonijalna magija – nije nužno zla – 435
Ceremonijalna magija – teorija i praksa – 437
Ceremonijalna magija – umeće prizivanja i kontrolisanja duhova – 435
Ceremonija lule – opis– 927
Cerera – boginja poljoprivrede – 96

Cerera – pokroviteljka Misterija – 96
Cerera – posvećene joj Velike Eleusinske Misterije – 95
Cerera – u njenu čast slavljene su Eleusinske Misterije – 91
Cetus – izvođenje reči – 362
Cetus (Kit) – sazvežđe – 362
Ciceron – njegovo slavljenje filozofije – 19
Cigani – potomci Egipćana – 561
Cigani – potomci Serapisovih sveštenika – 561
Ciklus Nužnosti – njegovo pojavljivanje u simbolizmu Tarota – 573
Cimbal – simbol ključne note Prirode – 173
Cinabarit – njegov simbol – 648
Civilizacija – fetiš dvadesetog veka – 978
Civilizacija, moderna – njena nepraktična priroda – 973
Civilizacija – njen Hram je nedovršeno delo Dionizijskih arhitekata – 838
Civilizacija, savršena – njen arhetip je Novi Jerusalim – 903
Civilizacija, savršena – njen ideal – 335
Collegia, rimska – ogranci Dionizijskih arhitekata – 838
Confessio Fraternitatis R. C. ad Eruditos Europæ – jedan od manifesta Rozenkrojcerskog bratstva – 629
C.R.C. – čuveni osnivač rozenkrojcerskog reda – 610
C.R.C. – njegova grobnica – 626
C.R.C. – njegovo obrazovanje u Arabiji i Fesu – 606
C.R.C. – poziv na *Alhemijsko venčanje* – 769
Crkva – njena nepogrešivost, izdanak avgustijanizma – 35
Crkva – Sv. Avgustin je poredi sa Evom – 557
Crkva – uspostavljanje njene duhovne moći – 858
Crkva – uspostavljanje njene svetovne moći – 858
Crkvena vladavina – simbolizovana praznoverjem – 335
Crkveni oci – njihovi spisi bazirani su na folkloru i glasinama – 847
Crna magija – njen najopasniji oblik – 438
Crna magija – ograničena na noćne sate – 199
Crna magija – opstala u savremenim oblicima misli – 439
Crna magija – primenjivalo ju je sveštenstvo centralno i srednjeameričkih Indijanaca – 936
Crni kamen – njegovo pojavljivanje u religijskom simbolizmu – 429
Crni kamen – njegovo poštovanje u Kabi u Meki – 429
Crni magovi – neminovne žrtve samouništenja – 437
Crno – povezano sa noću – 199
Crno – predstavlja smrt i kvarenje – 170
Crtanje – poreklom je iz Egipta – 554
Crvena ruža – njena boja povezuje se sa hristovom krvlju – 617
Crvena zemlja – od koje je oblikovan Adamički čovek označava vatru – 554
Crveno – jedna od tri glavne boje hermetičke medicine – 170
Crveno – povezano sa silom – 200
Crux ansata – 871
Crux ansata – ključ drevnih Misterija – 871
Crux ansata – na ruševinama u Centralnoj Americi – 872
Crux ansata – njegova simbolika kod Egipćana – 872, 873
Crux ansata – njegova simbolika kod Maja i Skandinavaca – 872
Crux ansata – njegova sličnost sa Nilometrom – 872
Crux ansata – poznat kao simbol života – 872

Crux ansata – njegov oblik – 871
Crux ansata – simbol večnog života koji nosi Izida – 168
Cvet lotosa – njegova simbolika – 401
Cvet – simbol duhovnog razvoja – 617
Cvet – simbol seksualne čistote – 401
Cvet – simbol sistema za razmnožavanje – 305
Cvetovi – zašto su birani da budu simboli – 401

Č

Čakra – njeno pojavljivanje na centralnoameričkim monolitima – 944
Čakra – njeno pojavljivanje u simbolizmu Tarota – 573
Čakre– predstavljene jagnjetovim očima – 895
Čakre – predstavljene sa sedam crkava u Aziji – 893
Čakre – simbolizovane lotosom – 401
Čarnok, Tomas (*Thomas Charnock*) – jedan od alhemičara – 680
Čarobno prstenje – primeri – 431
Čarobno prstenje – priprema – 431
Čarobnjaštvo – ne sme se brkati sa filozofijom – 434
Čarobnjaštvo – njegovo prisustvo među centralno i južnoameričkim Indijancima – 936, 937
Čarobnjaštvo – (Videti Crna magija)
Čempresove grane – njihovo značenje na Izidinoj statui – 170
Čempres – simbol majčinskog principa – 408
Čerčvord, Albert (*Albert Churchward*) – zapažanje o uticaju zodijaka na ljudski život – 219
Četiri Adama – svaki u po jednom od četiri kabalistička sveta – 549
Četiri doba – kod Grka – 430
Četiri – drugi broj u pitagorejskom brojčanom sistemu – 272
Četiri elementa – analogija sa bojama u Tarot kartama – 580
Četiri elementa – njihovi harmonijski intervali – 354
Četiri elementa – njihova kvintesencija predstavljena Izidom – 173
Četiri elementa – odnos sa Četiri jahača Apokalipse – 897, 898
Četiri elementa – pre silaska Lucifera – 645
Četiri elementa – u skladu sa njihovom harmonijom sve stvari transmutiraju i regenerišu se – 173
Četiri elementa – simbolizovana prstima – 309
Četiri elementa – simbolizovana rukama i nogama – 309
Četiri epohe – predstavljene pomoću Četiri jahača Apokalipse – 903
Četiri epohe starih Grka – predstavljene bojama u savremenim kartama za igru – 581
Četiri hinduske juge – 430
Četiri jahača Apokalipse – alegorija o njima – 897
Četiri jahača Apokalipse – njihov odnos sa četiri elementa – 897, 898
Četiri jahača Apokalipse – predstavljaju četiri dela ljudskog života – 896
Četiri jahača Apokalipse – predstavljaju četiri epohe sveta – 896
Četiri juge – način njihovog izračunavanja – 430
Četiri – njegovi atributi – 296
Četiri Sefirotska drveta – 527
Četiri sveta kabalističkog sistema – 515
Četiri sveta kabalističkog sistema – analogija sa bojama u Tarot kartama – 580
Četiri sveta kabalističkog sistema – sadrže prototipove čovečanstva – 522
Četiri sveta kabalističkog sistema – u skladu sa Jezekiljevom vizijom – 521

Četiri – sveti broj kod Indijanaca– 926
Četiri ugla stvaranja – analogija sa bojama u Tarot kartama – 580
Četrdeset kabalističkih sfera – emaniraju iz AIN SOFA – 512
Četrdeset nivoa vibracije – emaniraju iz AIN SOFA – 512
Čini – jedan od sedam osnovnih metoda lečenja bolesti – 482
Čistota – simbolizovana bagremom – 409
Čistota – simbolizovana krilima – 377
Čovečanstvo – Hiram kao njegov prototip – 324
Čovečanstvo – njegov evolucioni izraz – 218
Čovečanstvo – njegov evolucioni rast otelovljen u Alfi i Omegi — 891
Čovečanstvo – njegovo spasenje postiže se kroz moć da se ispravno misli – 973
Čovečanstvo – simbolizovano Atisom – 122
Čovečuljak-lutka – idolopoklonstvo je poniklo iz njegove upotrebe – 303
Čovečuljak-lutka – kojeg su drevni koristili kao složeni simbol znanja – 303
Čovek, Adamički – crvena zemlja od koje je oblikovan predstavlja vatru – 554
Čovek-bik – simbol složene prirode čoveka – 376
Čovek – Blavackin rezime paganskog koncepta – 302
Čovek – broj 9 je njegov mistični simbol – 898
Čovek – doslovno shvatanje da je stvoren na sliku Božju – 219
Čovek i Bog – međusobna analogija – 298
Čovek – Mali Univerzum – 493
Čovek – mera svih stvari, prema humanizmu – 37
Čovek, Nebeski – analogija sa Sefirot – 530
Čovek – njegova duhovna duša simbolizovana zlatom – 596
Čovek – njegova fizička priroda nije prava mera njegovog Sopstva – 980
Čovek – njegova niža priroda predstavljena Titanima – 105
Čovek – njegova pročišćena i obnovljena ljudska priroda simbolizovana srebrom – 596
Čovek – njegova sedmostruka mistična priroda – 299
Čovek – njegova složena priroda – 133
Čovek – njegova složena priroda simbolisana krstom – 875
Čovek – njegova smrtna i besmrtna priroda – 308
Čovek – njegova supremacija koju je isticala patristička filozofija – 35
Čovek – njegova trostruka božanska priroda simbolizovana Velikom piramidom – 158
Čovek – njegova unutrašnja priroda je potencijalno zlato – 648
Čovek – njegova viša priroda okovana je za njegovu neprilagođenu ličnost – 94
Čovek – njegova viša priroda predstavljena Bahom – 105
Čovek – njegovo četvorostruko telo simbolizovano Velikom piramidom – 159
Čovek – njegovo telo kao hram Boga živoga – 399
Čovek – njegovo utonuće u prolaznost – 970
Čovek – njegov povratak u rajsko stanje – 548
Čovekova duša – simbolizovana Persefonom u Eleusinskim Misterijama – 93
Čovekova niža priroda – podeljena na tri dela – 194
Čovekova svest – njena transmutacija od baznih, animalnih želja u prosvetljenu, iskupljenu, pobožnu svest – 705
Čovekovo telo – alhemijska laboratorija za rozenkrojcere – 609

Čovekov pad – označava involuciju duha – 114
Čovekov pad – predstavljen jesenjim ekvinocijem – 331
Čovek Pauk – legenda američkih Indijanaca – 369
Čovek – posle smrti nije ni bolji ni lošiji nego pre – 94
Čovek – predstavlja jedan od četiri ugla stvaranja – 891
Čovek – predstavljanje njegove dvostruke duše u simbolizmu Tarota – 571
Čovek – prema Pitagori, načinjen na sliku Božju – 269
Čovek – pretpostavka da se razvio od vodozemnog stvorenja – 361
Čovek, savršeni – njegov presto simbolizuje Opasno sedište – 861
Čovek, savršeni – predstavljen Hristom – 853
Čovek – simbolizovan završnim kamenom Velike piramide – 159
Čovek – složeno biće – 105
Čovek – stvoren od strane Elohim – 547
Čovek – trostruka struktura koja se sastoji od duha, uma i tela – 784
Čovek, Univerzalni – Jahve – 600, 601
Čovek, Univerzalni – nazvan „Starešina dāna" – 600, 601
Čovek – uzdignut do stanja Božastva pomoću mudrosti – 947
Čovek, Veliki – analogija sa Sefirotskim drvetom – 530
Čovek – uticaj okruženja na njega – 331
Čudovišta – njihova upotreba u drevnim Misterijama – 360
Čulna opažanja – jedini kanali primanja znanja, prema senzizmu – 48
Čulna percepcija – njena ograničenja – 350

Ć

Ćutanje – smatrano jednim od osnovnih principa Pitagorejskog reda – 267

D

Daat – hipotetička jedanaesta Sefira – 535, 536
Daat – Reč koja izlazi iz Božanske Misli, kreativna moć u drugom svetu – 538
Daemon – grčki naziv za viši red elementala – 454
Dani u godini – simbolizovani u savremenim kartama za igru – 581
Dan – njegov simbol – 647
Danteov *Pakao* – simbol duhovne prirode ograničene na plutonsku ličnost – 94
Darvinizam – doktrina prirodne selekcije i fizičke evolucije – 45
David – njegovo ime predstavlja epigenezu – 553
Deca – prihvatana u Eleusinske Misterije – 99
Decimalni sitem – poreklo – 300
Deda Mraz – njegovo poreklo – 3304
Deifikacija – smrtni čovek je postiže kroz izmirenje sa božanskim Sopstvom – 853
Dejvidson, Piter (*Peter Davidson*) – priznanje biljkama – 484
Dekada – njeni atributi – 300
Dekada – savršen broj – 300
Dekart, Rene (*René Descartes*) – jedan od osnivača moderne nauke i filozofije – 42
Deklaracija o nezavisnosti – čudan incident prilikom njenog potpisivanja – 966
Delfin – posvećen Apolonu i Neptunu – 359
Delfin – simbol Hrista – 359
Delfski tronožac – njegova osnova – 254
Delfski tronožac – njegova tri nogara simbolizuju tri vremenska razdoblja koja kontroliše Apolon – prošlost, sadašnjost i budućnost – 669
Delfski tronožac – njegov najautentičniji oblik – 254
Delfsko proročište – 669

Delfsko proročište – Jamblihova izjava o njemu – 253
Delfsko proročište – njegova starost – 251
Delfsko proročište – njegovo otkriće – 251
Delfsko proročište – njegovo poreklo – 249
Delfsko proročište – pre je duhovna, ezoterijska misterija, nego istorijska – 669
Delfsko proročište – predvidelo Pitagorino rođenje – 262
Delfsko proročište – uticaj na grčku kulturu – 255
Delovanje – jedini deo Boga koji je spoznatljiv za niža čula – 311
Delovanje – sfera materijalnog sveta – 194
Delovanje – (Videti Ispravno delovanje)
Demetra – (Videti Cerera)
Demijurg – analogija sa Sefirotskim drvetom – 533
Demijurg – besmrtni smrtnik individualizovan iz Plerome – 75, 77
Demijurgički zakon – simbolizovan orlom – 378
Demijurg – identifikovan sa jevrejskim Bogom, Jahveom – 77
Demijurg – njegovo pojavljivanje u simbolizmu Tarota – 570
Demijurg – podeljena mišljenja gnostika – 77
Demijurg – predstavljen Adamom – 551
Demijurg – predstavljen u liku hijerofanta u Misterijama – 98
Demijurg – simlolizovan pomoću zveri iz *Otkrivenja* – 8993
Demijurg – Starešina dāna – 601
Demokratija, univerzalna – njeni neprijatelji – 326
Demokratija, univerzalna – uticaj Bekonovih ideala na red slobodnih ziđara – 326
Demokratije – direktan izdanak rozenkrojcerskih aktivnosti – 638
Demokrit mlađi [Robert Barton (*Robert Burton*)] – autor *Anatomije melanholije* – 635
Demokritova atomistička teorija – izvedena iz pitagorejske doktrine o Monadi – 22
Demon – deo duhovne prirode koji se nikada ne inkarnira u materiju – 316
Demoni – iskrivljene refleksije duhovnih moći viših svetova – 519, 520
Demoni – koje je kontrolisao Pitagora – 274
Demoni – simbolizovani insektima – 363
Demoni – njihove hijerarhije su rezultat sudara gornjih svetova, Aciluta, Brije i Jecire, sa elementima donjeg sveta, Asije – 519
Demon – naziv pod kojim je hrišćanska crkva okupila sve elementarne entitete – 469
Derviši, vrteći – njihova ezoterijska organizacija – 844
Deset – broj predstavljen krstom – 870
Deset imena Boga – 516
Deset – njegovi atributi – 300
Deset – prema pitagorejcima, veliki broj svih stvari – 272
Deset – prema Pitagori, arhetip svemira – 272
Deset – prema Pitagori, najsavršeniji od svih brojeva – 218
Deset Zapovesti – analogija sa Sefirotskim drvetom – 531
Deset Zapovesti – njihova simbolika – 422
Detelina – simbol principa Trojstva – 415
Deukalion i Pira – ponovno naseljavanje zemlje – 416
Devet – broj emanacija iz korena Božanskog Drveta – 703
Devet – broj ezoterijskog čoveka – 703
Devet – broj koji predstavlja mistični simbol čoveka – 898, 900
Devet – broj koji predstavlja mistični simbol inicijacije – 898
Devet – njegovi atributi – 299

Devet – simbol čoveka u njegovom neregenerisanom stanju i staze njegovog vaskrsenja – 7007
Devica i Lav – njihovo pojavljivanje u simbolizmu Tarota – 573
Devica Marija – hrišćanska metamorfoza Izide – 163
Devica Sofija – (Videti Izida)
Devičanska zemlja – produkt kristalizacije solarnih i lunarnih zraka u vodi – 732
Devičin prolazak – paralela u astronomiji – 189
Dezintegracija – funkcija evolucije, prema Spenseru – 46
Di, Artur (*Arthur Dee*) – o odnosu Prirode i umeća – 707
Di, Džon (*John Dee*) – jedan od alhemičara – 680
Dijamant – njegova simbolika – 197
Dijana (Artemida) – grčka boginja meseca, nazivana Majka Sveta – 209
Dijana – kao Multimamija je izvor duhovne hrane – 333
Dijanin hram u Efesu – 260
Dijatonska lestvica – imena nota izvedena iz brzine i veličine planeta – 347
Dijatonska lestvica – njeni harmonijski interavali – 338
Dijatonska lestvica – Pitagorin eksperiment za utvrđivanje njenih harmonijskih intervala – 339
Dijatonska lestvica – Pitagorino otkriće – 338
Dinsmor, Čarls Alen (*Charles Allen Dinsmore*) – ključ za Danteovu *Božanstvenu komediju* – 678
Diodor – o Izidinom natpisu na stubu u Nisi – 165
Diogen – najčuveniji kinik – 25
Dionis – Grci su ga identifikovali sa Ozirisom – 167
Dionis – imao delom atribute sunca – 185
Dionis – obredi slični Bahovim obredima – 107
Dionis – poistovećen sa Bahom – 107
Dionis – (Videti Bah)
Dionizije – nisu predstavnici standarda čistote Misterija – 398
Dionizijski arhitekti – drevno tajno društvo – 107, 332
Dionizijski arhitekti – Hram Civilizacije njihovo je nedovršeno delo – 838
Dionizijski arhitekti – najproslavljenije od drevnih majstorskih bratstava – 831
Dionizijski arhitekti – njihove simbole i doktrine doneli su u Evropu vitezovi templari – 838
Dionizijci – njihov uticaj na islam – 838
Dionizijski arhitekti – njihov filozofski kod – 839
Dionizijski arhitekti – posvetili su se vaskrsenju Duha Kosmičke Lepote – 332
Dionizijski arhitekti – povereno im je znanje o arhitektonici – 831
Dionizijski arhitekti – Vajsovo sumiranje podataka o redu – 831
Dionizijski arhitekti – zaposleni u izgradnji hrišćanskih crkava – 837
Disk ili Točak šifra – primer – 816
Djin – plameni duh, vladar salamandera – 466
Djui, Džon (*John Dewey*), instrumentalist – njegova filozofija – 48
Dobri duhovi – pomažu vredne poduhvate – 437
Dobro i zlo – koncept stoika – 29
Dobro – njegov izvor u duhu – 519
Dobro – Platonova definicija – 27
Dobro – rat između njega i Zla zasnovan je na smeni dana i noći – 199
Dobrota – njena univerzalna rasprostranjenost prikazana na Bembinskoj Ploči – 235
Dobrota – njeno preimućstvo širom univerzuma – 235

Dobro – zbir svih stvari – 337
Dodekaedar – jedno od pet Pitagorinih geometrijskih tela – 274
Dodekaedar – zašto je nazvan temeljom sveta – 712
Dodonsko proročište – najstarije u Grčkoj – 249
Dodonsko proročište – predsedavao mu je Jupiter – 255
Dogmatici – definicija – 29
Doktrine filozofije i religije – podeljene da zadovolje potrebe ljudskog intelekta – 51
Dom – glorifikovan kao vrhovna institucija – 398
Doneli, Ignjacijus Lojola (*Ignatius Loyola Donnelly*) – komentar o grčkoj mitologiji – 114, 115
Dostignuće – simbolizovano prstenom – 433
Dovršenje – prvobitno simbolizovano venčanim prstenom – 433
Dragulji i kamenje – planete kojima odgovaraju – 433
Dragulji i kamenje – zodijački znaci kojima odgovaraju – 434
Dragulji – korespondencije sa planetama i zodijačkim znacima – 433
Dragulji – njihov uticaj – 431
Dramond, Henri (*Henry Drummond*) – izjava o protoplazmi elementa – 453
Drijade – (Videti Gnomi)
Droge – njihovi korisnici postaju *en rapport* sa astralnim planom – 470
Droge – upotreba za izazivanje vidovitosti – 487, 488
Drugarske veze među Pitagorinim učenicima – 267
Drugo rođenje – alegorija o njemu simbolizovana reproduktivnim procesom – 639
Druidi – njihova naučna misao – 58
Druidi – njihova religijska verovanja – 63
Druidi – prestiž u Britaniji i Galiji – 58
Druidi – stroga apstinencija – 62
Druid – poreklo reči – 58
Druidska škola – podeljena na tri dela – 70
Druidske Misterije – 57
Druidske Misterije – inicijacija – 63
Druidske Misterije – magnetska svojstva imele – 58, 59
Druidske Misterije – obožavanje sunca – 60, 63, 34
Druidske Misterije – poreklo – 59, 60
Druidske Misterije – sličnost sa Bahovim i Eleusinskim Misterijama, kao i sa obredima posvećenim Izidi i Ozirisu – 58
Druidske Misterije – za inicijate se govorilo da su ponovo rođeni – 65
Druidski hramovi – kružnog oblika – 64, 65
Druidsko obožavanje planeta – 64
Druidsko učenje o besmrtnosti duše – 63
Druidsko učenje o reinkarnaciji – 63
Društvena podela – predstavljena bojama Tarot karata – 564
Drštvo nepoznatih filozofa – (Videti Rozenkrojceri)
Društvo – trostruka struktura koja se sastoji od crkve, države i stanovništva – 784
Drveće koje govori – iskustvo koje je sa njim imao Aleksandar Veliki – 701
Drveće – naziv za visoko prosvetljene mudrace – 405
Drveće – njegovo obožavanje bazirano na njegovoj korisnosti – 407
Drušaut, Martin (*Martin Droeshout*) – portret Viljema Šekspira – 801
Društvo, ljudsko – upoređeno sa grubom, neotesanom kamenom kockom – 839
Drveće – njegovo pominjanje u svetim spisima – 405
Drveće – obožavano kao zastupnici Božanstva – 403
Drveni krst – simbol aspiracije – 875

Drvo alhemije – 411
Drvo, božićno – relikt iz obreda posvećenih Atisu – 121
Drvodeljstvo – esensko umeće – 855
Drvo klasične mitologije – 37
Drvo Poznanja Dobra i Zla – njegov simbol – 657
Drvo Poznanja Dobra i Zla – predstavlja neravnotežu – 407
Drvo Poznanja Dobra i Zla u Edenskom vrtu – 557
Drvo, Sefirotsko – analogija sa Adamom Kadmonom – 531
Drvo, Sefirotsko – analogija sa Deset Zapovesti – 531
Drvo, Sefirotsko – analogija sa ljudskim telom – 527
Drvo, Sefirotsko – analogija sa molitvom Gospodnjom – 531
Drvo, Sefirotsko – analogija sa Protogonosom – 530, 531
Drvo, Sefirotsko – kompendijum jevrejske filozofije – 526
Drvo, Sefirotsko – njegova podela na pet delova – 533
Drvo, Sefirotsko – njegova tri stuba i njihov značaj – 526
Drvo, Sefirotsko – otelovljenje jevrejske filozofije – 526
Drvo, Sefirotsko – poduprto sa tri vertikalna stuba – 536
Drvo, Sefirotsko – ponekad se prikazuje kao ljudsko telo – 527
Drvo, Sefirotsko – sastavljeno od deset globusa – 526
Drvo, Sefirotsko – simbol oslanjanja na vlastite snage – 530
Drvo – simbolika njegove strukture – 404
Drvo – simbol Makrokosmosa – 403
Drvo – simbol Mikrokosmosa – 404
Drvo Sitim – (Videti Akacija)
Drvo Univerzuma – 403
Drvo vitezova okruglog stola – 404
Drvo Života – njegovih deset korenova u Acilutskom Svetu – 517
Drvo Života – njegova simbolika – 904
Drvo Života – njegov simbol – 657, 865
Drvo Života – predstavlja duhovnu tačku ravnoteže – 407
Drvo Života u Edenskom vrtu – 557
Drvo Života – usvojeni simbol Misterija – 408
Države – pagani su ih shvatali kao složene entitete – 315
Državna vladavina – simbolizovana strahom – 335
Duada – njen značaj za Adamovo proterivanje iz Edenskog vrta – 548, 549
Duada – simbol iluzije – 295
Duada – simbol neznanja – 294
Duada – simbol polariteta – 295
Duada – simbol Velike Majke – 295
Dubina – jedna od deset emanacija Broja – 501
Dugo Lice (Makroprozopus) – prva emanacija iz AIN SOFA – 515
Dugovečnost – simbolizovana kornjačom – 375
Duh – analogija sa kostima – 416
Duh čoveka – analogija sa suncem solarnog sistema – 194
Duh čoveka – Hiram kao njegov otelovljeni deo – 332
Duh čoveka – simbolizovan sa tri Velika Majstora Jerusalimske Lože – 332
Duh – elementali nemaju besmrtni duh – 455
Duh i duša – nisu sinonimi – 711
Duh – inicijacija kao njegov prolećni ekvinocij – 331
Duh i regenerisano telo – njihovo alhemijsko venčanje – 785
Duh – izvor dobra, prema drevnim Misterijama – 519
Duh – jedna od deset emanacija Broja – 500

Duh – kaže se da ga je Darvin proterao iz univerzuma – 45
Duh, ljudski – predstavljen Obešenim Čovekom – 123
Duh – mladoženja u alhemijskom venčanju – 785
Duh – njegovi simbolični ekvinociji – 331
Duh – njegovo inkarniranje u materiji – 316
Duh – njegovo spuštanje u materiju simbolizovano kroz Ištar – 119
Duh – njegov silazak u materiju nazvan je točak života i smrti – 316
Duhovi čuvari klanova ili plemena – nazivani Totemi – 930
Duhovi čuvari – verovanje američkih Indijanaca – 930
Duhovi prirode – drevni narodi verovali su da je prirodna selekcija njihovo delo – 458
Duhovi Prirode – koje je kontrolisao Pitagora – 274
Duhovi prirode – nakon smrti se razgrađuju nazad u elemenat iz kojeg su individualizovani – 456
Duhovi prirode – ne mogu ih uništiti zgusnuti elementi – 455
Duhovi prirode – nisu besmrtni – 455
Duhovi prirode – njihova filozofija je verovatno bramanističkog porekla – 456
Duhovi prirode – pan ili satir uhvaćen je živ u vreme Konstantinove vladavine – 461
Duhovi Prirode – predstavljaju specijalizovan tip inteligencije daleko ispred čoveka – 470
Duhovi prirode – prema Grcima, mnogi od njih su sposobni da funkcionišu u fizičkom svetu – 461
Duhovi prirode – pretpostavljalo se da donose odluke za stvorenja bez organizovanog mentaliteta – 456
Duhovi prirode – razlika između tela ljudi i njihovog tela je onolika kolika je i razlika između materije i duha – 455
Duhovi Prirode – simbolizovani insektima – 363
Duhovi prirode – stanovnici duhovnog dvojnika vidljive prirode – 453
Duhovi Prirode – subhumani su u racionalnoj inteligenciji – 470
Duhovi Prirode – (Videti Elementali)
Duhovi vatre – (Videti Salamanderi)
Duhovi vazduha – (Videti Silfi)
Duhovi zemlje – okupljaju se u velike konklave u određeno doba godine – 460
Duhovi zemlje – (Videti Gnomi)
Duhovi, zli – izopačenje i uništavanje koja čine – 437
Duhovi, dobri – pomažu vredne poduhvate – 437
Duhovna duša čoveka – simbolizovana zlatom – 596
Duhovna energija – njeni vrtlozi simbolizovani lotosom – 402
Duhovna involucija – označena potonućem Atlantide i biblijskim padom čoveka – 114
Duhovna moć crkve – njeno uspostavljanje – 858
Duhovna priroda čoveka – podeljena na tri dela – 194
Duhovna priroda čoveka – predstavljena Adamom – 550
Duhovna priroda čoveka, trostruka – simbolisana u Tarot kartama – 570
Duhovna priroda – simbolizovana srcem – 305
Duhovna smrt – robovanje čulima, prema pitagorejcima – 970
Duhovna vatra – Hiram kao njen simbol – 328
Duhovna vatra – njen simbol – 645
Duhovna vatra – personifikuje je bogočovek misterijskih rituala – 329

Duhovna voda – njen simbol – 645
Duhovna zemlja – njen simbol – 645
Duhovni razvoj – predstavljen pomoću tri planine – 640
Duhovni standardi – postavili su ih inicijati u Misterije – 947
Duhovni svet – sfera posredovanja – 194
Duhovni svet – sfera prouzrokovanja – 193
Duhovni um – retrospekcija kao esencijalna za njegov razvoj – 20
Duhovni vazduh – njegov simbol – 645
Duhovni vazduh – sinonim za arheus – 477
Duhovni život – simbol njegovog izlivanja u manifestaciju – 647
Duhovno prosvetljenje – kako se dostiže – 344
Duhovno rađanje – pripisano Adamu – 555
Duhovno razumevanje – povezano sa letnjim solsticijem filozofije – 331
Duhovno rođenje – simbolizovano feniksom – 384
Duhovnost – njen stepen označavan je odećom koja je nošena – 313
Duhovno sunce, trostruko – ezoterični dijagram njegovog ustrojstva – 670
Duh – predstavljen Drvetom Života – 904
Duh – simbolizovan sferom – 646
Duh – simbolizovan tačkom – 647
Duh – simbolizovan u igri šaha – 583
Duh – simbolizovan vatrom na oltaru – 421
Duh sveta – (Videti *Spiritus mundi*)
Durdali – (Videti Gnomi)
Duša, animalna – zavodnica neofita – 901
Duša duše zakona – (Videti Kabala)
Duša, dvostruka, čovekova – njeno predstavljanje u simbolizmu Tarota – 571
Duša čoveka – sastoji se od tetrade – 296
Duša čoveka – simbolizovana Persefonom u Eleusinskim Misterijama – 93, 96, 97
Duša – eseni su učili o njenoj besmrtnosti – 854
Duša i duh – nisu sinonimi – 711
Duša koja se razvija – predstavljena imenom Mesija – 553
Duša koja se uključuje – predstavljena imenom Adam – 553
Duša – koja spava tokom svog fizičkog života osuđena je da spava kroz čitavu večnost – 94
Duša – koncept stoika – 29
Duša – konstruktivnost je njen vrhovni izraz, prema Dionizijskim arhitektima – 839
Duša – Lokov koncept – 44
Duša – način na koji ulazi u niže svetove – 645
Duša – ne može da se razvije i napreduje bez tela – 197
Duša – njene moći, prema Aristotelu – 28
Duša – njene osobine procenjene na osnovu auričkih emanacija – 168
Duša – njeno iskobeljavanje u bahovskim obredima – 105
Duša – njeno oslobađanje prikazano pomoću ptica – 379
Duša – prema Demokritu, ima atomsku strukturu – 22
Duša – simbolizovana dimom u Bahovim Misterijama – 107
Duša – simbolizovana Rastopljenim Morem – 839
Duša – Sokratovo stanovište – 23
Duša sveta (*anima mundi*) – Serapis korišćen kao njen simbol – 80
Duša sveta – Heraklit je shvata kao izdah njenih vlažnih delova – 20
Duša zakona – (Videti Mišna)
Duše, Grupne – verovanje crvenih ljudi – 930
Duše ljudi – ceremonija njihovog vaganja – 785
Dvanaest – pojava tog broja ukazuje na uticaj zodijaka na ljudski život – 219
Dvanaest prostih hebrejskih slova – 506

Dvanaest svetih životinja – danas potnate kao sazvežđa – 376
Dvanaest – značenje tog broja kod drevnih naroda – 600
Dvanaest – značenje tog broja u alhemiji – 712
Dva – njegovi atributi – 294
Dva – Pitagora nije smatrao za broj – 272
Dvoglavi Feniks – prototip androginog čoveka – 387
Dvoglavi Feniks – simbol konačnog androginog stanja ljudskog bića – 609
Dvoglavi Orao – simbol konačnog androginog stanja ljudskog bića – 609
Dvorište Tabernakla – 675
Dvoslovna šifra – metod dešifrovanja – 814, 815
Dvoslovna šifra – njena konstrukcija – 815
Dvoslovna šifra – njen ključ – 815
Dvoslovna šifra – uslovi za nju postoje u brojnim knjigama – 798
Dvoslovni alfabet – koji je načinio ser Frensis Bekon – 813
Dvoslovno pismo – primer – 814
Dvostruka duša čoveka – njeno predstavljanje u simbolizmu Tarota – 571
Dvostruki – sedam od dvadesetdva hebrejska slova – 499
Dvostrukost – sačinjena od pozitivnog i negativnog pola reproduktivnog sistema, u kojoj je Jesod muško, a Malkut žensko – kreativna moć u četvrtom svetu – 538

Đ

Đavo – njegov oblik – 364
Đoberti, Vinćenco (*Vincenzo Gioberti*) – autor filozofije ontologizma – 46

Dž

Džejms, Viljem (*William James*) – učunio popularnom teroiju pragmatizma – 48
Dženings, Hargrejv (*Hargrave Jennings*) – o Ekserima Stradanja – 883, 884
Dženings, Hargrejv (*Hargrave Jennings*) – o faličkom simbolizmu Adama – 552
Dženings, Hargrejv (*Hargrave Jennings*) – o Kabi – 920
Dženings, Hargrejv (*Hargrave Jennings*) – o misterijama Grala – 676
Dženings, Hargrejv (*Hargrave Jennings*) – o Pločama Zakona – 425
Džonson, Bendžamin (*Benjamin Jonson*) – priznanje Bekonovom geniju – 791
Džons, Ser Viljem (*Sir William Jones*) – izjava da su muslimani vrsta heterodoksnih hrišćana – 920

E

Edenski vrt – moguća aluzija na Atlantidu – 115
Edenski vrt – njegov simbol – 653
Edenski vrt – sadržan u Svetovima Acilut, Brija i Jecira – 519
Edip i Sfinga – 155
Efes – opis koji daje Blavacka – 887
Efes – poprište mnogih ranohrišćanskih mitova – 887
Efes – sveti grad Misterijske religije – 887
Efod – njegova proročka moć – 598
Egipat – atlantiđanski inicijati, njegovi prvi „božanski" vlađari – 117
Egipatska religija – njeno poreklo – 585, 586
Egipatska zemlja – kabalističko značenje – 329
Egipatske Misterije – Pitagora je bio iniciran u njih – 263
Egipatski obred slobodnog zidarstva – stvorio ga je Kaljiostro – 955
Egipatski simbolizam – sačuvan u Tarot kartama – 561
Egipatski uticaj na književnost, filozofiju i arhitekturu – 586

Ego – tačka koncentrisane svesti – 512
Egzoterici – jedan od dva razreda učenika u Pitagorejskoj školi – 267
Egzoterička tumačenja – data masama – 52
Eklekticizam – definicija – 31
Eklekticizam Jovana od Solsberija (*John of Salisbury*) – ogranak sholastičke škole – 36
Ekseri Stradanja – legenda o njima – 883
Ekseri Stradanja – njihova simbolika – 884
Ekskalibur – njegova simbolika – 860-862
Ekvilibrijum – (Videti Uravnoteženost)
Ekvinociji i solsticiji – 206
Elefanta – Pitagora je iniciran u tamošnjim pećinama – 263
Elejska filozofska škola – koju je osnovao Ksenofan – 21
Elektricitet – naziv za Azot – 709
Elektricitet – simbolizovan zmijom – 373
Elektus – treći stupanj u Pitagorejskoj filozofskoj školi – 267
Elementali – magovi su upozoravani da nikad ne iznevere njihovo poverenje – 460
Elementali – međusobno su ratovali kroz materijalnu supstancu fizičkog univerzuma – 469
Elementali – motivi njihovog prizivanja – 436
Elementali – nakon smrti se samo razgrađuju nazad u elemenat iz kojeg su individualizovani – 456
Elementali – nalikuju na čoveka po organizaciji i obliku – 455
Elementali – nastanjuju duhovnog dvojnika vidljive Prirode – 453
Elementali – nemaju besmrtnu dušu – 456
Elementali – nesposobni za duhovni razvoj, ali su visokog moralnog karaktera – 456
Elementali – ne treba ih brkati sa istinskim životnim talasima koji se razvijaju kroz nevidljive svetove – 457
Elementali – nisu duhovi, već su između ljudi i duhova – 455
Elementali – njihova tela sastavljena su od nadsupstancijalne materije – 456
Elementali – njihove porodice su potpuno izolovane u sopstvenom, posebnom eteru – 456
Elementali – njihov prosečan životni vek – 456
Elementali – obožavani su i ukazivano im je najviše poštovanje – 453
Elementali – pominjanje u istoriji i literaturi – 455, 458
Elementali – postoji toliko njihovih porodica koliko i etēra – 456
Elementali – predstavljaju specijalizovan tip inteligencije dalkeo ispred čoveka – 470
Elementali – pretpostavlja se da su to bili mnogi paganski bogovi – 454
Elementali – pretpostavljalo se da donose odluke za stvorenja koja ne poseduju organizovan mentalitet – 458
Elementali – razlika između tela čoveka i tela duhova Prirode – 456
Elementali – razlika u odnosu na inkuba i sukubu – 470
Elementali – subhumani su u svojoj racionalnoj inteligenciji – 470
Elementali – svojim kretanjem nalikuju duhovima – 455
Elementali – verovalo se da nadahnjuju proročišta – 249
Elementali – (Videti Duhovi Prirode)
Elementarna esencija – (Videti Eter i Spiritualna esencija)
Elementarna voda – njen simbol – 645, 648
Elementarna vatra – njen simbol – 645
Elementarna zemlja – njen simbol – 645
Elementarne esencije – termin koji se odnosi na duhovna ustrojstva četiri primarna načela – 452

Elementarni eteri u kojima postoje duhovi Prirode – Paracelzusova izjava – 457
Elementarni nivo – jedan od četiri dela univerzuma – 235
Elementarni svet – 621
Elementarni vazduh – njegov simbol – 645, 648
Elementi – analogija sa zemaljskim ustrojstvom čoveka – 416
Elementi, drevni – metamorfozirani u savremeni vodonik, kisconik, azot i ugljenik – 453
Elementi nižeg sveta – kristalizovani nebeski zraci – 430
Elementi – njihovi regioni i stanovnici – 653
Elementi od kojih je sastavljen svemir – prema drevnim Grcima – 252
Elementi – prema Grcima, razne elementarne čestice imaju geometrijeske oblike – 272
Elementi, primordijalni – istinski odnos između njih – 644
Elementi – simbolizovani sa četiri kraka krsta – 874
Elementi – termin koji se odnosi na fizičke faze četiri primarna načela – 452
Elementi (zemlja, voda, vazduh i vatra) – dvostruki po svojoj prirodi – 452
Elementi – (Videti Četiri elementa...)
Eleusinske Misterije – Apulejev opis inicijacije – 98, 99
Eleusinske Misterije – čovekova viša priroda okovana je za njegovu neprilagođenu ličnost – 97
Eleusinske Misterije – duša čoveka simbolizovana u Persefoni – 93
Eleusinske Misterije – duše uspavane tokom njihovog fizičkog života osuđene su da spavaju tokom čitave večnosti – 94
Eleusinske Misterije – inicijati čuveni po lepoti filozofskog koncepta i visokim moralnim standardima – 91
Eleusinske Misterije, Male – posvećene Persefoni – 92
Eleusinske Misterije, Male – rasprava o prenatalnoj epohi čoveka – 97
Eleusinske Misterije – metamorfoza obreda posvećenih Izidi i Ozirisu – 91
Eleusinske Misterije – najveća od svih filozofskih institucija – 100
Eleusinske Misterije – natprirodne pojave pratile su rituale – 98
Eleusinske Misterije – osoblje koje je obavljalo službu – 98
Eleusinske Misterije – Pitagora je bio iniciran u njih – 263
Eleusinske Misterije – podučavanje inicijata kako da se uzdigne iz tame svoje materijalne prirode – 97
Eleusinske Misterije – ponoćno sunce koje je video Apulej tokom svoje inicijacije – 98
Eleusinske Misterije – Porfirijev koncept njihovog simbolizma – 98
Eleusinske Misterije – poštovanje im ukazivali veliki umovi antičkog sveta – 99
Eleusinske Misterije – pravo rođenje je razvijanje duhovne duše iz telesne prirode – 94
Eleusinske Misterije – prikaz Velikih obreda Tomasa Tejlora – 97
Eleusinske Misterije – razumevanje njihovih rituala zahteva detaljno proučavanje grčke mitologije – 92
Eleusinske Misterije – rođenje u fizičkom svetu shvaćeno je kao smrt u punom značenju te reči – 91
Eleusinske Misterije – slavljene u čast Cerere i Persefone – 91
Eleusinske Misterije – Teodosije Veliki suzbio ih je kao instituciju – 100
Eleusinske Misterije – turobnost Malih obreda predstavlja agoniju duhovne duše – 94

Eleusinske Misterije – u njih su primane žene i deca – 99
Eleusinske Misterije, Velike – posvećene Cereri – 95
Eleusinske Misterije, Velike – rasprava o principima duhovne regeneracije – 97
Eleusinski obredi – podeljeni u Male i Velike Misterije – 93
Elfi (vilenjaci) – (Videti Gnomi)
Elidska filozofska škola – koju je osnovao Fedon – 23, 24
Eliksir – njegova priprema jedan je od ciljeva alhemije – 708
Eliksir života – predstavljen Izidom – 164
Elohim – androgina hebrejska reč u množini – 547
Elohim – objašnjenja komentatora i urednika – 548
Elohim – odnos sa spektrom – 353
Elohim – otkrivaju panteističku prirodu Božanstva – 547
Elohim – predstavljaju šest moći Mikroprozopusa – 536
Elohim – reč koja osporava monoteizam – 547
Elohim – stvaranje čoveka – 547
Elohim – androgino ustrojstvo – 547
Elora – Pitagora je iniciran u tamošnjim pećinama – 263
Emanacija – primer njenog principa na Bembinskoj Ploči – 235
Emanacija, prva – iz AIN SOFA – 515
Emanacije – na hipotezi o njima zasnovana je celokupna Gnostička Misterija – 76
Emanacija sunca – lek za ljudske bolesti – 172
Emanacije, božanske – njihov poredak prema kabalistima – 534
Emanacije sunca – terapeutska vrednost – 172
Emanacije – tri para iz Večitog Jednog – 75
Emanacionizam – učenje gnostika – 35
Emerson, Ralf Valdo (*Ralph Waldo Emerson*) – filozofija transcendentalizma – 48
Emerson, Ralf Valdo (*Ralph Waldo Emerson*) – orijentalni uticaj na njegove spise – 48
Emocije – njihov simbolizam u igri šaha – 583
Emocije – uticaj arhitekture na njih – 835, 836
Emocije – uticaj muzike na njih – 343
Emocionalna priroda – simbolizovana srcem – 306
Emocionalna priroda – upoređena sa Evom – 557
Emocionalno okruženje – njegov uticaj na racionalno mišljenje – 974
Empirizam – učenje da se istina može dokazati eksperimentom ili kroz iskustvo – 37
Enciklopedistička škola – revolucionarizacija evropske misli – 44
Enead – njeni atributi – 299
Eneja pred dverima pakla – Vergilijev opis dela rituala grčkih Misterija – 33
Enoh – šta je preduzeo da bi očuvao znanje o svetim Misterijama – 829
Entoni Tod Tomson (*Anthony Todd Thomson*) – izjava o poreklu Feja [*Fayes*] i Vila [*Fairies*] – 467
Eoni (Anđeli) – proizvod šest emanacija sjedinjenih sa večitim plamenom – 75
Epigeneza – predstavljena imenom David – 553
Epistemologija – jedna od šest filozofskih disciplina – 18
Epikurejska filozofija – pregled – 31
Epikurejska filozofska škola – koju je osnovao Epikur – 31
Epizode iz Misterija Apokalipse – 895
Epohe, četiri – predstavljene pomoću Četiri jahača Apokalipse – 903

Epopt – ime davano kandidatu nakon što je prošao kroz Velike obrede Eleusinskih Misterija – 98
„Era" – glavni faktor u određivanju oblika religijskog obožavanja – 212
„Era" – ime uzima od znaka kroz koji se sunce retrogradno kreće – 212
„Era" – period tokom kojeg se sunce retrogradno kreće kroz zodijački znak – 212
Eratostenovo sito – 288, 289
Eritrejska filozofska škola – (Videti Elejska filozofska škola)
Esencija, Univerzalna – Bog kao njena vrhovna individualizacija – 515
Esencije, elementarne – termin koji se odnosi na duhovna ustrojstva četiri primarna načela – 452
Eseni – bili su emanacionisti kao i gnostici – 855
Eseni – čuvari tajni mističnog hrišćanstva – 854
Eseni – Isusovi inicijatori i edukatori – 854
Eseni – najčuvenije tajno društvo u Svetoj zemlji – 854
Eseni – najistaknutija od ranih sirijskih sekti – 854
Eseni – počast Josifa Flavija – 854
Eseni – poreklo njihovog reda – 854
Eseni – sličnost njihove doktrine sa neopitagoreizmom – 34
Eseni – težili su da reinterpretiraju Mojsijev zakon – 855
Eseni – učili su o besmrtnosti duše – 854
Eseni – uzimani su za tutore u rimskim porodicama – 855
Eseni – značenje reči – 854
Eseni – živeli su asketskim životom – 854
Esenska škola – ustanovljena radi tumačenja Pitagorinih simbola – 263
Esenski red – njegovi simboli su graditeljske alatke – 855
Esenski red – predak savremenog slobodnog zidarstva – 855
Estetika – jedna od šest filozofskih disciplina – 18
Estetika – njen uticaj na ljudski život – 331
Ešmol, Elijas (*Elias Ashmole*) – opis metoda koje su alhemičari praktikovali kako bi prikrili svoju pravu doktrinu – 710
Etalid – jedna od Pitagorinih inkarnacija – 271
Eter – duhovna esencija svakog od četiri elementa – 456
Eter – jedna od deset emanacija Broja – 500
Eterični dvojnik – odgovoran za verovanje u duhove – 477
Eterični dvojnik – prema Paracelzusu, njegova poremećenost je najvažniji uzrok bolesti – 479
Eter – najuniverzalniji oblik mumije – 479
Eter – simbolizovan mozgom – 309
Eter – simbolizovan pentadom – 2960
Etidorhpa – ponoćno sunce prikazano u njoj – 198
Etički standardi – postavili su ih inicijati u Misterije – 947
Etika – jedna od šest filozofskih disciplina – 18
Etika – njena reformacija jedan je od tri glavna cilja rozenkrojcera – 638
Ezoterici – jedan od dva razreda učenika u Pitagorejskoj školi – 267
Euforb – jedna od Pitagorinih inkarnacija – 271
Euklid – Božanska Porodica simbolizovana 47. problemom – 398
Euridika i Orfej – alegorijsko značenje – 103
Eva, božanska – analogija sa Malkutom – 534
Eva – filozofsko opravdanje alegorije o njoj – 557

Eva – ključ njenog alegorijskog stvaranja – 555
Eva – predstavnik materijalne prirode čoveka – 551, 555
Eva – sv. Avgustin je poredi sa crkvom – 557
Eva – upoređena sa emocionalnom prirodom – 557
Evolucija čoveka – ovekovečena pričom o Deukalionu i Piri – 417
Evolucija, fizička – doktrina darvinizma – 45
Evolucija – Hegelov koncept – 40
Evolucija, kreativna – pretpostavka Bergsonove filozofije – 44
Evolucija – Spenserovo naglašavanje univerzalnosti njenog zakona – 46
Evolucija – uravnoteženost kao njen najviši mogući početak, prema Spenseru – 46
Evolucioni princip – dobro poznat okultizmu antičkog sveta – 218
Evolucioni rast čovečanstva – otelovljen u Alfi i Omegi — 891
Evolucioni rast elementala – zabeležen je isključivo u svesti o elementu, a ne kod elementala – 470
Ezoterička učenja – otkrivena nekolicini oštroumnih – 52
Ezoterični dijagram ustrojstva trostrukog duhovnog sunca – 670

F

Faber, Džordž Stenli (*George Stanley Faber*) – izjava da je originalno Isusovo ime *Jescua Hammassiah* – 850
Falicizam – njegovo prisustvo u hrišćanskoj crkvi – 398
Falički amblemi – njihovo prisustvo u Solomonovom Hramu – 841
Falički simbolizam Adama – 552
Falički simbolizam – njegovo pojavljivanje u Tarot kartama – 576, 59
Falički simboli – korišćeni u Eleusinskim Misterija – 397
Faličko obožavanje – znak Gemini kao njegov patron – 218
Falus – njegovi simboli – 398, 411
Falus – poštovan kao simbol kreativne moći Boga – 397
Faros, ili Aleksandrijski svetionik – 261
Faust, dr – njegovo prizivanje duha – 439
Felou, Tomas Mekol (*Thomas Macall Fallow*) – o drevnosti krsta kao ideografa – 869
Feniks, dvoglavi – prototip androginog čoveka – 387
Feniks – misterija njegovog ponovnog rađanja svakih šesto godina – 923
Feniks – na grbu Sjedinjenih Američkih Država – 385, 386
Feniks – najslavljenije od simboličkih stvorenja – 383
Feniks – naziv davan inicijatima – 384
Feniks – naziv za jednu od tajnih alhemijskih formula – 384
Feniks – njegova priroda i navike, prema Klimentu Aleksandrijskom – 382
Feniks – njegovo periodično rađanje je simbol mudrosti – 923
Feniks – Plinijev opis njegovog hvatanja – 383
Feniks – simbol aktivnosti pinealne žlezde, ili trećeg oka – 387
Feniks – simbol alhemijske transmutacije – 384
Feniks – simbol besmrtnosti duše – 384
Feniks – simbol regeneracije – 387
Feniks – simbol Velikog Dela u alhemiji – 714
Feniks – složena ptica iz Misterija – 360
Feniks – smatrano je da je posvećen suncu – 384

Fenomenalizam – znanje ograničeno na naučno objašnjive činjenice, ili događaje – 37
Fenomen – njegovo jedinstvo sa noumenom u umetnosti i biološkoj evoluciji – 39
Fenomen – senka Stvarnosti – 981
Fenrir – vuk koji je proždrao Odina – 392
Fiat – reč putem koje se iz Božanskih Usta izlivaju četiri reke koje prehranjuju devet svetova – 703
Fihte, Johan Gotlib (*Johann Gottlieb Fichte*) – definicija saznanja – 39
Filalet, Eugen (Tomas Von) [*Eugenius Philalethes* (*Thomas Vaughan*)] – autor izuzetnog pisma, verovatno rozenkrojcerskog reda – 727
Filalet, Eugen (Tomas Von) [*Eugenius Philalethes* (*Thomas Vaughan*)] – o moćima rozenkrojcera – 637
Filalet, Eugen (Tomas Von) [*Eugenius Philalethes* (*Thomas Vaughan*)] – opis magične planine – 732
Filon Judejski – opis heruvima na Zavetnom Kovčegu – 543
Filozofsko vaskrsenje – predstavljeno Velikim Misterijama – 125
Filozofija – antagonistička priroda savremenih škola – 19
Filozofija – komentar Frensisa Bekona – 18
Filozofija – Ciceronov pohvalni govor – 19
Filozofija – dve različite škole kao izdanci geocentrične i heliocentrične astrologije – 214
Filozofija – intelektualna alhemija – 705
Filozofija – istaknuti članovi Pitagorejske škole – 20
Filozofija – kod drevnih naroda nikada nije odvajana od nauke i religije – 473
Filozofija – koju je čovečanstvu otkrio Hermes – 127
Filozofija – nasuprot materijalnosti – 970
Filozofija – nauka procenjivanja vrednosti – 17
Filozofija – ne sme se brkati sa čarobnjaštvom – 434
Filozofija – njena geneza – 49
Filozofija – njena idealna funkcija – 19
Filozofija – njena reformacija jedan je od tri glavna cilja rozenkrojcera – 638
Filozofija – njen dvostruki smisao, prema Sokratu – 23
Filozofija – njeni simbolički solsticiji – 331
Filozofija – njeno potonuće – 971
Filozofija – njen početak u grčkim školama – 20
Filozofija – njen preokret prikazan legendom o Hiramu – 335
Filozofija – njen stabilizujući uticaj – 13
Filozofija, paganska – sadrži ključeve hrišćanskog simbolizma – 842
Filozofija – pitagorejci su je smatrali esencijalnom za život – 970
Filozofija, pitagorejska – razvila se iz nauke o brojevima – 292
Filozofija – Platonov stav – 18
Filozofija – razne definicije – 17
Filozofija, savremena – njen brz razvoj – 36, 37
Filozofija, simbolička – njeni najmoćniji opipljivi elementi su kriptički spisi Frensisa Bekona – 582
Filozofija – skrivena u terminologiji raznih umetnosti i nauka – 826
Filozofija – težnja sholastike da je izmiri sa teologijom – 36
Filozofija – uloga koju je u njoj odigrala kriptografija – 808
Filozofija – uporno okretanje ka materijalizmu – 18
Filozofija – znanje o delovanjima Prirode – 640
Filozof – karakteristike – 173
Filozof – njegovo mesto u civilizaciji – 974

Filozof, pravi – ne pripada jednom narodu ili rasi – 970
Filozofska kultura – supremmacija antičkih škola – 969
Filozofska smrt grofa od Sen Žermena – 961
Filozofska smrt maršala Neja – 963
Filozofska smrt – predstavljena Malim Misterijama – 125
Filozofska smrt rozenkrojcera – 806
Filozofska snaga – prirodni izdanak filozofskog života – 974
Filozofske institucije – Eleusinske Misterije, najveća od njih – 100
Filozofski život – metod za ubrzanje razvoja racionalne prirode – 973
Filozofski život – nesmotrenom životu – 980
Filozofski život – njegov proizvod je besmrtnost – 980
Filozofski život – preduslov mudrosti prema Pitagori – 20
Filozofski ritam – njegovo uspostavljanje – 974
Filozofski život – proizvodi filozofsku snagu – 974
Filozofsko jaje – očigledno stakleni kovčeg u kojem su rozenkrojcerska braća sahranjivana – 639
Filozofsko-religijske doktrine pagana – podeljene da zadovolje potrebe ljudskog intelekta – 52
Filozof – značenje reči, prema Pitagori – 264
Filteri – upotreba u lečenju – 486
Finansijsko stanje se ne menja sa promenom vibracija imena – 285
Fizička priroda čoveka – nije prava mera njegovog Sopstva – 980
Fizička priroda čoveka – simbolizovana mesecom – 329
Fizičko okruženje – njegov uticaj na racionalno mišljenje – 974
Fizičko telo – kroz njega se razvijaju životni talasi – 308
Fizičko telo – potrebno da bi se duša razvila i da bi napredovala – 197
Fizičko telo – simbolizovano sistemom za razmnožavanje – 305
Fizičko zdravlje – procenjeno na osnovu auričkih emanacija – 168
Flad, Robert (Robertus de Fluktibus) [*Robert Fludd* (*Robertus de Fluctibus*) – o četiri elementa i njihovim harmonijskim intervalima – 340
Flad, Robert (Robertus de Fluktibus) [*Robert Fludd* (*Robertus de Fluctibus*) – o proporcijama i intervalima mundanog monokorda – 342
Flad, Robert (Robertus de Fluktibus) [*Robert Fludd* (*Robertus de Fluctibus*) – o sazvučju mundanog monokorda – 340
Flad, Robert (Robertus de Fluktibus) [*Robert Fludd* (*Robertus de Fluctibus*) – o svojstvima sunca – 165, 166
Flad, Robert (Robertus de Fluktibus) [*Robert Fludd* (*Robertus de Fluctibus*) – simbolični dijagram delovanja Prirode – 627
Flad, Robert (Robertus de Fluktibus) [*Robert Fludd* (*Robertus de Fluctibus*) – tabela sefirotskih korespondencija – 532
Flad, Robert (Robertus de Fluktibus) [*Robert Fludd* (*Robertus de Fluctibus*) – teorija muzike elemenata – 349
Flamel, Nikola (*Nicholas Flammel*) – izveštaj o pronalaženju Knjige Avrahama Jevrejina – 693
Flamel, Nikola (*Nicholas Flammel*) – jedan od alhemičara – 680
Fleur-de-Lis – konvencionalizovana pčela – 370
Fluktibus, Robertus de – (Videti Flad, Robert)

Folklor – osnova spisa ranih crkvenih otaca – 847
Frajar, Robert H. (*Robert H. Fryar*) – o knjizi Avrahama Jevrejina – 695
Francuska revolucija – njeni pokretači bili su rozenkrojceri – 638
Frank, Adolf (*Adolphe Franck*) – o *Sefer Jeciri* – 497
Frank, Adolf (*Adolphe Franck*) – poređenje Sefirot sa raznobojnim staklenim činijama – 527
Frenklin, Bendžamin (*Benjamin Franklin*) – njegove aktivnosti u osnivanju Sjedinjenih Američkih Država – 966
Freja – skandinavska Venera – 359
Frej – skandinavsko solarno božanstvo – 194
„Frensis" – pojavljivanje imena u *Kralju Henriju IV* – 791
Frizura – opis i simbolika frizure Velikog sveštenika – 602
Frojdianizam – zasnovan na psihoanalizi kroz psihopatske i neurološke pojave – 42
Fama Fraternitatis – istorija rozenkrojcerstva i njegovog osnivača, C.R.C. – 605
Fama Fraternitatis – nedostatak istorijskih potvrda njenih važnih tačaka – 610
Fama Fraternitatis – jedan od manifesta rozenkrojcerskog reda – 605

G

Gafarel, Žak (*Jacques Gaffarel*) – izjava o astralno-svetlosnim telima biljaka – 478
Gardner, Džejms (*James Gardner*) – izjava o uticaju Delfskog proročišta na grčku kulturuu – 255
Gatri, Kenet Silvan Launfol (*Kenneth Sylvan Launfal Guthrie*) – paralelizam između *Popol Vuha* i svetih spisa drugih velikih civilizacija – 943
Gavran – smatran za misli Božanstva – 378
Gavran – smatran za vezu između ljudskog i životinjskog kraljevstva – 381
Geber – utemeljivač moderne hemije – 922
Gematrija – Grci su je primenjivali kao i Jevreji – 543
Gematrija – kriptični metod pisanja koji su primenjivali kabalisti – 543
Gematrija – primeri upotrebe – 543
Gemini – njihova simbolika – 218
Generativna snaga – simbolizovana pčelom – 370
Generativni procesi – njihova upotreba u rozenkrojcerskom simbolizmu – 642
Generativni sistem – korišćen kao simbol fizičkog tela – 306
Genijalnost – pobeda intelekta nad voljom, prema Šopenhaueru – 41
Geniji – pretpostavlja se da su imali pomoć silfa – 468
Geografija – koju je čovečanstvu otkrio Hermes – 127
Geometrija – jedno od sedam slobodoumnih umeća i nauka – 830
Geometrija – prema Pitagori, suštinska za racionalno razumevanje Boga, čoveka, ili prirode – 267
Geometrijska tela – stav o njihovim odnosima Pitagora je preuzeo od Egipćana – 282
Geometrijski dijagrami – poštovanje koje su im ukazivali pitagorejci – 281
Geometrijsko telo – prema Pitagori, simbolizuje moć broja 4 – 272
Gerber, Kversetanus (*Quercetanus Gerber*) – jedan od alhemičara – 680
Gete, Johan Volfgang fon (*Johann Wolfgang von Goethe*) – o analogiji između zvuka i oblika – 348
Gete, Johan Volfgang fon (*Johann Wolfgang von Goethe*) – sumnjalo se da je povezan sa rozenkrojcerskim redom – 612

Gilda Graditelja – preci savremenih slobodnih zidara – 259
Gilda Graditelja – (Videti Dionizijski Arhitekti)
Glas i Ime – drugi par emanacija iz Večitog Jednog – 75
Glasine – osnova spisa ranih crkvenih otaca – 847
Glastonberijska opatija – osnovao ju je Josif iz Arimateje – 859
Glava, ljudska – simbolizovana osnom planinom sveta – 114
Glava – simbol inteligencije – 311
Gmizavci – izabrani da predstavljaju apstraktne principe na osnovu njihovog oblika ili navika – 357
Gnomi – često ih vide mala deca – 461
Gnomide – naziv za ženske gnome – 461
Gnomi – dodeljen im je severni kutak tvorevine – 460
Gnomi – inicijati su bili poučavani kako da s njima komuniciraju i zadobiju njihovu saradnju u poduhvatima – 460
Gnomi – jedna od četiri grupe duhova Prirode – 453
Gnomi – kaže se da imaju prirodu Taurusa – 469
Gnomi – magovi su upozoravani da nikad ne iznevere njihovo poverenje – 460
Gnomi – njihova veličina – 460
Gnomi – njihove životne navike – 461
Gnomi – njihov vladar je kralj Gob – 460
Gnomi – porodica elementala koji borave u razređenom telu zemlje – 457
Gnomi – poseduju ogromnu moć nad stenjem i florom, kao i nad mineralnim elementima u kraljevstvima životinja i ljudi – 458
Gnomi – rad im je ograničen na elemente koji odgovaraju njihovoj prirodi – 460
Gnomi – (Videti i Elementali)
Gnom – reč verovatno izvedena iz grčkog „genomus" – 457
Gnostici – njihova podeljena mišljenja po pitanju Demijurga – 77
Gnostici – njihov nestanak iz filozofskog sveta posle III veka – 793
Gnostici – njihovo tumačenje hrišćanskih Misterija u skladu sa paganskim simbolizmom – 73
Gnostici – poreklo i značenje reči – 73
Gnostici – prvi podelili prirodu Isusa na dva dela – 361
Gnosticizam – Apsolutni Duh i Apsolutna Suština povezani sa emanacijama – 76
Gnosticizam – sistem emanacionizma – 35
Gnosticizam – stanovište o Hristu – 78
Gnosticizam – zasnovan na hipotezi o emanacijama – 76
Gnosticizam – podeljen na Sirijsku i Aleksandrijsku školu – 76
Gnosticizam – dokazi u savremenoj filozofiji – 79
Gnosticzam – mnogi njegovi koncepti uključeni u dogme hrišćanske crkve – 79
Gnosticizam – njegovi principi kako ih navodi Simon Čarobnjak – 75
Gnosticizam – uvijen u najdublje tajne i nejasnost – 73
Gnosticizam – izvor podataka o njegovim doktrinama – 35
Gnosticizam – tri para emanacija iz Večitog Jednog – 75
Gnostička filozofija Vasilida – opis – 76
Gnostičke doktrine – širok uticaj na hrišćansku crkvu – 78
Gnostičke Misterije – upoznate sa arkanskim značenjem Serapisa – 85
Gnostičke sekte – jedna od karika u zapadnom lancu okultne nauke – 624
Gnostički kult – uništen animozitetom rane hrišćanske crkve – 73
Gnostički sistem – izdanak mitraističkih obreda – 66
Gob – kralj Gnoma – 460
Goblini – (Videti Gnomi)

Godina – drevni sistemi merenja zasnovani na ekvinocijima i solsticijima – 208
Godina – metod izračunavanja velike dvorane godine – 647
Godina – metod izračunavanja velike Sabat godine – 647
Godina – njena podela predstavljena savremenim kartama za igru – 581
Godišnja doba – predstavljena u savremenim kartama za igru – 581
Godišnja doba – rezultat prolaska sunca kroz sazvežđa – 208
Golubica – amblem božanskog blagoslova – 381
Golubica – glasnik božanske volje – 381
Golubica – Ionah je njeno pravo ime – 381
Golubica – jonički amblem – 381
Golubica – njeno ime davano je proročištima i prorocima – 381
Golubica – otelotvorenje materinskog instinkta – 381
Golubica – simbol božanskog nadahnuća – 381
Golubica – simbol čistote i nevinosti – 381
Golubica – simbol Svetog Duha – 381
Golubica, Venerina – simbol razapetog Gospoda Ljubavi – 381
Govor – brojevi i slova su njegovi apsolutni simboli – 523
Graditelji, drevni – inicijati Misterija – 259
Graditeljske alatke – simboli esenskog reda – 855
Gradovi – pagani su ih shvatali kao složene entitete – 315
Gral – njegova lutanja – 427
Gral pehar – 427
Gralske Misterije – bez adekvatne interpretacije – 4282
Gralske Misterije – očuvale su duhovno telo hrišćanstva – 858
Gral – (Videti Sveti Gral)
Gramatika – jedno od sedam slobodoumnih umeća i nauka – 830
Grashof, Karl Luis fon – (Videti Hajndel, Maks)
Grb Sjedinjenih Američkih Država – mnoštvo okultnih i masonskih simbola – 385, 386
Grb Sjedinjenih Američkih Država – prisustvo broja 13 u njemu – 3860
Grb Sjedinjenih Američkih Država – prisustvo orla i feniksa na njemu – 385, 386
Grb Sjedinjenih Američkih Država – prisustvo Velike piramide u Gizi na njemu – 385, 386
Grčka kultura – uticaj muzike na nju – 344
Grčka mitologija – ključ joj se može pronaći u istoriji Atlantide – 114
Grčka mitologija – da bi se shvatili eleusinski rituali potrebno je njeno detaljno proučavanje – 92
Grčki katolički krst – njegov oblik – 873
Grčki samoglasnici – povezani sa sedam crkava u Aziji – 893
Grnčarstvo – esensko umeće – 855
Grob Oca C.R.C. – 609
Grof d'Geble (*Comte de Gabalis*) – koncept o bezgrešnom začeću – 471
Grom-ptica – naročito poštovana kod američkih Indijanaca – 379
Grožđe – njegova simbolika – 408
Grožđe – simbol Prirode kao izvora prehrane – 173
Grupa svetskih religija – 665
Grupne Duše – verovanje crvenih ljudi – 930
Gukumac – atlantiđanski praroditelj Maja i Kića – 115
Gukumac – isto što i Kecalkoatl – 935
Gukumac – paralela između njega i kralja Solomona – 944
Gusenica – njena simbolika – 362
Gusenica – (Videti Leptir)
Guska – simbol primitivne supstance – 380

Gušteri – povezani sa Merkurom – 374
Gvožđe – njegov simbol – 648, 654
Gvožđe – u alhemiji simbolizovano vojnikom u oklopu – 7148

H

Hajndel, Maks (Karl Luis fon Grashof) [*Max Heindel* (*Carl Louis von Grasshoff*)] – o rozenkrojcerskim inicijatima i hramu – 624
Haldejci – Oanes, atlantiđanski učitelj – 116
Haldejska podela univerzuma – 235
Haldejske Misterije – Pitagora je bio iniciran u njih – 263
Halje iniciranih kandidata – čuvane su više godina – 99
Hamadrijade – (Videti Gnomi)
Haos, Luciferov – njegov simbol – 653
Haos – postao je iz Luciferovog Šamajima – 652
Haos – prebivalište Lucifera – 661
Harmonija – ne utvrđuje se čulnom percepcijom nego razumom i matematikom – 343
Harminija – preduslov lepote – 337
Harmonija (sklad) – njome se uspostavlja transmutacija i regeneracija – 173
Harmonije – njihov ključ skriven u tetraktisu – 339
Harmonije – Pitagora je odredio harmonijske intervale svakog dela kreacije – 341
Harmonije – prema Pitagori, bez izuzetka su pod kontrolom matematičkih proporcija – 341
Harmonijska škola – razlika između njenih muzičara i Kanonika – 341
Harmonijski odnosi – poredak elemenata u skladu sa njima – 341
Harpokrat – bog ćutanja – 176
Hartman, Franc (*Franz Hartmann*) – alhemijska definicija sunca – 193
Hartman, Franc (*Franz Hartmann*) – definicija rozenkrojcera – 613
Hartman, Franc (*Franz Hartmann*) – dokazi o alhemičarima koji su uspešno transmutirali metale – 683
Hartman, Franc (*Franz Hartmann*) – izveštaj o Vencel Zajlerovoj transmutaciji srebrne medalje u zlato – 683
Hartman, Franc (*Franz Hartmann*) – o mističnoj simbolici raspeća – 884
Hartman, Franc (*Franz Hartmann*) – o paraboli o Solomonu, njegovim suprugama, konkubinama i devicama – 710
Hartman, Franc (*Franz Hartmann*) – o *Pesmi nad pesmama* kao alhemijskoj formuli – 717, 718
Hartman, Franc (*Franz Hartmann*) – opis rozenkrojcerskog bratstva – 613
Hebrejska slova – kabalistički raspored – 502
Hebrejska slova – njihove kombinacije formiraju zakone univerzuma – 534
Hebrejska slova – odnos sa Bembinskom pločom – 227
Hebrejska slova – podela u tri grupe – 501
Hebrejska Trijada – 535
Hedonizam – karakteristična doktrina kirenske škole – 25
Hegel Georg Vilhelm Fridrih (*Georg Wilhelm Friedrich Hegel*) – filozofija zasnovana na čistoj logici – 40
Hegel Georg Vilhelm Fridrih (*Georg Wilhelm Friedrich Hegel*) – koncept Boga – 40
Hejdon, Džon (*John Heydon*) – istaknuti rozenkrojcerski apologeta – 635
Hejdon, Džon (*John Heydon*) – jedan od alhemičara – 680
Hejdon, Džon (*John Heydon*) – opis atributa članova Bratstva R.C. – 635, 636

Hejdon, Džon (*John Heydon*) – opis Bratstva R.C. – 635
Heketorn, Čarls Viljem (*Charles William Heckethorn*) – opis druidskih hramova – 64
Heksada – nazivana oblik oblika – 297
Helmont, Johan Baptista van (*Johann Baptista van Helmont*) – jedan od alhemičara – 680
Helvecijus, Johan Fridrih (*Joannes Fridericus Helvetius*) – jedan od alhemičara – 680
Hemija – koju je čovečanstvu otkrio Hermes – 127
Hemija, moderna – njene temelje postavio je Gerber – 922
Hemija – zemaljsko telo alhemije – 700
Hemijska terminologija – korišćena u šifrovanju – 826
Hemijski slogovi – od njih je sačinjena *materia prima* – 489
Hemijsko Venčanje – (Videti Alhemijsko Venčanje; Hermetičko Venčanje)
Heksada – njeni atributi – 297
Heptada – broj religije i zakona – 298, 299
Heptada – njeni atributi – 298
Heptada – njeno formiranje – 298
Herbart Johan Fridrih (*Johann Friedrich Herbart*) – filozofija zasnovana na ispitivanju pojava – 40
Hercules Furieux – jedan od ključeva za bekonovsku zagonetku – 801
Herkules – identifikovan sa suncem – 184, 185
Herkules – njegovih dvanaest dela povezani sa putanjom sunca – 329
Herme – primer faličkih stubova podizanih u čast bogova – 421
Hermes – autor masonskih inicijacijskih rituala – 128
Hermes – autor više hiljada knjiga – 127
Hermes – Egipćani ga poistovećivali sa suncem – 185
Hermes – Egipćani ga poistovećivali sa Velikom piramidom – 160
Hermes – grčki oblik – 140
Hermes – Hiram poistovećivan sa njim – 324
Hermes – personifikacija univerzalne mudrosti – 666
Hermes – njegova imena – 131
Hermes – njegove knjige izgubljene tokom spaljivanja aleksandrijeske biblioteke – 133
Hermes – osnivač egipatskog učenja – 168
Hermesova Smargdna Tabla – najstarija alhemijska formula – 723
Hermesova Smargdna Tabla – od posebnog je značaja za masone – 723
Hermesova svetiljka – simbol prosvetljenog uma – 530
Hermesova svetiljka – simbol uravnoteženog intelekta – 530
Hermesov Kaducej – amblem medicinske struke – 372
Hermes – poistovećen sa Kadmom – 128
Hermes – poistovećen sa Merkurom – 128
Hermesovo sveto drvo – 704
Hermes Trismegistos – poistovećivan sa mnogim mudracima i prorocima – 128
Hermes Trismegistos – teškoća da se razlikuje identitet istorijskog čoveka od legendarnog – 131
Hermes Trismegistos – predstavljen u liku najavljivača u Misterijama – 98
Hermes Trismegistos – pripisuje mu se izum pisma – 128
Hermes Trismegistos – priznanje koje mu odaje Frensis Baret – 127
Hermes Trismegistos – shvaćen kao otelovljenje Univerzalnog Čoveka – 131
Hermes Trismegistos – autor svih umeća i nauka – 700
Hermes Trismegistos – verovalo se da je on pravi osnivač isceliteljskog umeća – 473

Hermetička kosmogonija – njeno obrazloženje u *Božanskom Pimanderu* – 135
Hrmetička smrt – neophodna za ostvarenje Velikog Dela (*magnum opusa*) – 715
Hermetička teorija o sedam glavnih metoda lečenja bolesti – 482
Hermetička teorija o sedam primarnih uzroka bolesti – 480
Hermetički alfabeti – njihova primena – 809, 824
Hermetički Brak – konzumira onaj ko se ujedini sa Božanskim Izvorom svoje vlastite prirode – 785
Hermetičke i alhemijske slike Klaudija De Dominika Selentana Valisa Novija – 739-767
Hermetičko poreklo reda slobodnih zidara – 327
Hermetičko venčanje – njegovo značenje – 785
Hermetičko venčanje – simbolizovano venčanim prstenom – 433
Hermetičko venčanje – (Videti Alhemijsko venčanje)
Hermetizam, misterije – simbolizovane Izidom – 169
Hermetizam – njegova načela isprepletana su sa kabalizmom – 496
Hermetizam – smatra se sinonimom za kabalizam – 496
Hermotim – jedna od Pitagorinih inkarnacija – 271
Herodot – izveštaj o gradnji Velike piramide – 145
Herodot – o mački – 389
Herodot – opis feniksa – 382
Herodot – teorija o nameni Velike piramide – 146
Heruvim iz Jezekiljeve vizije – simbolizovan u Tarot kartama – 578
Heruvim – kakav je viđen u Jezekiljevoj viziji – 542
Heterogenost i homogenost – granice životne aktivnosti, prema Spenseru – 45
Hidromantija – oblik proricanja koji je praktikovao Pitagora – 274
Hidžra – osnova islamskog hronološkog sistema – 909
Higins, Frenk K. (*Frank C. Higgins*) – o povezanosti rozenkrojcerstva i masonerije – 616
Higins, Frenk K. (*Frank C. Higgins*) – sažetak pitagoregskih načela – 27
Higins, Godfri (*Godfrey Higgins*) – izvođenje Izidinog imena – 163
Higins, Godfri (*Godfrey Higgins*) – izvođenje reči Rozenkrojcer – 615
Higins, Godfri (*Godfrey Higgins*) – o krstu u meksičkom simbolizmu – 881
Higins, Godfri (*Godfrey Higgins*) – o litolatriji – 417
Higins, Godfri (*Godfrey Higgins*) – o protivrečnosti i nedoslednosti u *Kuranu* – 919
Higins, Godfri (*Godfrey Higgins*) – o sazvežđu Arijes kao „Jagnjetu Božjem" – 209
Higins, Godfri (*Godfrey Higgins*) – poređenje Pitagorine i Isusove biografije – 262
Higins, Godfri (*Godfrey Higgins*) – predstavlja Baha (Dionisa) kao jedan od ranih paganskih oblika mita o Hristu – 106
Higins, Godfri (*Godfrey Higgins*) – teorija o poreklu rozenkrojcerskog reda – 610
Hijavata – izvanredan heroj severnoameričkog indijanskog folklora – 930
Hijavata – personifikacija crvenog čoveka i njegove filozofije – 932
Hijavata – značenje reči – 930
Hijena – značenje – 395
Hijerarhije demona – rezultat sudara gornjih svetova, Aciluta, Brije i Jecire, sa elementima donjeg sveta, Asije – 519

Hijerarhije – imena onih koje kontrolišu niže svetove – 661
Hijerarhije Jeciratskog Sveta – 519
Hijerarhije – simbolizovane sfingom, kentaurom i čovekom-bikom – 376
Hijerofant – predstavnik Demijurga u Misterijama – 98
Hijerofant Misterija – simbolizovan pentadom – 297
Hijerofant – simbolizovan pomoću Alfe i Omege – 892
Hijerofant – u Misterijama Piramide – 160
Hipatija – centralna figura u aleksandrijskoj školi neoplatonizma – 948
Hipatija – dokazala je pagansko poreklo hrišćanstva – 951
Hipatija – najčuvenija žena filozof svih vremena – 948
Hipatija – najveći paganski mučenik – 948
Hipatija – njena učenja – 950
Hipatija – njeni spisi – 948, 950
Hipatija – njen karakter – 951
Hipatija – njeno mučeništvo – 951
Hipatija – sećanje na nju ovekovečeno je u hagiolatriji rimokatoličke crkve u ličnosti Katarine iz Aleksandrije – 950
Hipokampus – na ranim hrišćanskim duborezima prikazan kao jonin kit – 361
Hipnotička moć nad životinjama i ljudima – koju je posedovao Pitagora – 274
Hipnotizam – Izidini sveštenici su ga verovatno razumeli – 177
Hipokrat – izdvojio je umeće isceljivanja od drugih nauka hrama – 473
Hipolit – njegova izjava o principima gnosticizma – 75
Hiram Abif – analogija sa Adamom – 324
Hiram Abif – analogija sa Bekonom – 326
Hiram Abif – astronomsko značenje njegove tragedije – 329
Hiram Abif – fon Velingovo objašnjenje njegove istinske prirode – 323
Hiram Abif – identičan sa kraljom Hiramom – 724
Hiram Abif – jedan u biti – 724
Hiram Abif – kosmička priča o njemu – 319
Hiram Abif – legenda o njemu je velika alegorija masonerije – 320
Hiram Abif – masonska legenda o njemu razlikuje se od biblijskog izveštaja – 320
Hiram Abif – mit o njemu oslikava privremenu pobedu Zla – 325
Hiram Abif – najveštiji radnik koji je ikada živeo – 318
Hiram Abif – njegova alegorijska istorija sadržana je na Smaragdnoj Tabli – 724
Hiram Abif – njegova nacionalnost – 317
Hiram Abif – njegova podela radnika u tri grupe – 320
Hiram Abif – njegovo mučeništvo bazirano je na egipatskim obredima posvećenim Ozirisu – 323
Hiram Abif – njegovo ubistvo od strane tri hulje – 320
Hiram Abif – njegovo vaskrsenje je simbol Ideje ljudske regeneracije – 324
Hiram Abif – njegov pepeo predstavlja ljudsko srce – 330
Hiram Abif – njegov trostruki aspekt – 724
Hiram Abif – oblici imena koje je dao Albert Pajk – 323
Hiram Abif – otelovljenje principa ulepšavanja – 331
Hiram Abif – poistovećivan sa Hermesom – 324
Hiram Abif – poistovećivan sa kraljem Čarlsom I – 324
Hiram Abif – poreklo legende o njemu – 323
Hiram Abif – povezan sa orijentalnim simbolizmom – 328
Hiram Abif – predstavlja aktivnu fizičku svetlost sunca – 840
Hiram Abif – predstavlja Hrista – 325

Hiram Abif – predstavlja otelovljeni deo duha čoveka – 332
Hiram Abif – predstavnik moći i dostojanstva Misterija – 335
Hiram Abif – priča o njemu otelovljuje prekret filozofije – 335
Hiram Abif – priča o njemu povezivana je sa mučeništvom Žaka de Molea – 324
Hiram Abif – prototip čovečanstva – 324
Hiram Abif – solarno božanstvo – 186
Hiram Abif – simbol Istine sahranjene u obliku – 336
Hiram Abif – simbol Kundalini – 328
Hiram Abif – simbol Duhovne Vatre – 328
Hiram Abif – simbol više prirode čoveka – 325
Hiram Abif – Univerzalni Agens Prirode – 323
Hiram Abif – zašto je nazvan mrtvim u kosmičkom smislu – 331
Hiram Abif – značenje imena – 323
Hirurgija – Pitagora joj se protivio – 269
Hobs, Tomas (*Thomas Hobbes*) – doktrina o misli i materiji – 36
Hoenajm, Teofrast Bombastus fon (*Theophrastus Bombastus von Hohenheim*) – (Videti Paracelzus)
Hofman, Volter Džejms (*Walter James Hoffman*) – najpotpuniji i najverodostojniji izveštaji o midevivinu – 933
Homer – lekovita svojstva određenih stihova iz *Ilijade* i *Odiseje* – 269
Homer – njegovo božansko nadahnuće proisteklo je iz Misterija – 101
Homerov „zlatni lanac" – inicijati u Misterije su njegove karike – 947
Homogenost – kraj ljudske evolucije – 977
Homunkul – njegovo stvaranje jedan je od ciljeva alhemije – 708
Honorificabilitudinitatibus – rozenkrojcerski potpis – 796
Hopi Indijanci – godišnji ples zmije – 374
Horus – jedan od razapetih spasitelja čovečanstva – 877
Horus – prikazan sa glavom sokola – 379
Hosiji – pisari Delfskog proročišta – 252
Household Words (*Kućne reči*), časopis – izveštaj o alhemijskim sposobnostima Ramona Ljulja – 690
Hrabrost – simbolizovana jarcem – 391
Hrabrost – simbolizovana orlom – 377
Hram – Adam kao njegov tip – 555
Hram Civilizacije – nedovršeno delo Dionizijskih arhitekata – 838
Hram ljudske duše – izgradili su ga Mudrost, Ljubav i Služba – 839
Hramovi druida – 64, 65
Hramovi egipatskog misticizma – minijaturni prikazi univerzuma – 587
Hramovi – građeni po uzoru na ljudsko telo – 306
Hramovi Mitre – mesta okupljanja ranih hrišćana – 55
Hram, Univerzalni – simbolizovan Solomonovim Hramom – 841
Hrana – kako se obavlja njeno pribavljanje od mrtvih životinja i biljaka – 479
Hrana – koju je konzumirao Pitagora – 268
Hrast – simbol Boga Oca Misterija – 408
Hrist – Adam kao njegov prototip – 549, 545
Hrist – božanska priroda u čoveku – 853
Hrist – čovekova prava nada za spasenje – 853
Hrist – gnostički koncept njegove žrtve – 78
Hrist – istinita priča o njemu nikada nije otkrivena svetu – 847
Hrist – Isus je otkrio njegovu prirodu i svrhu – 853
Hrist – jagnje kao njegov omiljen simbol – 390
Hrist – ključ za njegovu misteriju može se naći u legendi o Gralu – 861
Hrist – nazvan „Posrednik" – 194

Hrist – nije razapet, prema gnosticima – 78
Hrist – njegovo brkanje sa Isusom – 853
Hrist – njegovo telo povereno je Nikodimu i Josifu iz Arimateje – 858
Hristova kosmička žrtva – izjava sv. Irineja – 78
Hristova moć – tri kanala njenog izraza – 325
Hrist – personifikacija Nusa, Božanske Svesti – 78, 361
Hrist – poistovećen sa Bogom Sunca – 188
Hrist – poistovećen sa Univerzalnom Svešću – 886
Hrist – Posrednik između apstraktnog Božanstva i smrtnog čovečanstva – 853
Hrist – predstavlja savršenog čoveka – 853
Hrist – predstavljen Hiramom – 325
Hrist – predstavnik duševnog sunca – 193
Hrist – predstavnik solarne moći – 853
Hrist – prvi predlagač njegove misterije bio je Platon – 858
Hrist – Serapis kao uzor za njegove prve konvencionalne portrete – 85
Hrist – simbolizovan drvetom – 407
Hrist – sv. Avgustin ga poredi sa Adamom – 557
Hrist – razlika između Hrista i Isusa u maniheizmu – 35
Hrist – (Videti Isus)
Hrišćanin – značenje pojma – 853
Hrišćanska crkva – površna i nezadovoljavajuća objašnjenja paganskih pravila – 190
Hrišćanske Misterije – njihov ritualizam čini priča o Isusu – 854
Hrišćanske Misterije – sličnost sa mitraističkim – 67, 68
Hrišćanske Misterije – zahtevi za prijem – 54
Hrišćanski Bog Sunca – pozajmljen od pagana – 187
Hrišćanski Bog Sunca – sastavljen od paganskih božanstava – 187
Hrišćanski i bahovski obredi – povezani upotrebom monograma IHS – 852
Hrišćanski simboli – ključ za njih nalazi se u paganskoj filozofiji – 842
Hrišćanski simboli – njihovi ključevi mogu se pronaći u paganskoj filozofiji – 842
Hrišćanski simboli – pronađeni u ruševinama temelja Serapeuma – 86
Hrišćansko Trojstvo – 47
Hrišćanstvo – alegorija o Bogu Sunca pozajmljena od pagana – 187
Hrišćanstvo – Hipatija je dokazala njegovo pagansko poreklo – 951
Hrišćanstvo – ideali zasnovani na visokim moralnim standardima paganskih Misterija – 54
Hrišćanstvo, mistično – njegove tajne poverene su esenima – 854
Hrišćanstvo, mistično – u njemu su otelovljene tajne paganskih misterija – 854
Hrišćanstvo – neoplatonističke doktrine inkorporirane u njega – 34
Hrišćanstvo – njegova snaga, prema Šopenhaueru, je pesimizam i porobljavanje volje – 41
Hermesov kaducej – izdanak Tau (Tav) krsta – 871
Hrišćanstvo – „karika koja nedostaje" u njegovoj vezi sa paganskim Misterijama – 869
Hrišćanstvo – njegovo duhovno telo očuvano je kroz Misterije Grala – 858
Hrišćanstvo – njegovo duhovno telo povereno je Nikodimu i Josifu iz Arimateje – 858
Hrišćanstvo – pod orijentalnim uticajem – 851
Hrišćanstvo – u njega su uključeni mnogi gnostički koncepti – 79
Hrizalis – simbol groba Misterija – 368
Hu – analogija sa drugim glavnim božanstvima – 64, 65

Humanizam – učenje da je čovek mera svih stvari – 37
Humke – američkih Indijanaca – 116, 182, 371
Humke – njihovo atlantidansko poreklo – 116
Humke – ostaci oltara posvećenih suncu – 182
Hurije – postaju vidljive pod uticajem droga – 470

I

Ibis – objekat obožavanja – 380
Ibis – zaštitnik useva – 380
Ibn Sina – (Videti Avicena)
Ideali ranog hrišćanstva – zasnovani na visokim moralnim standardima paganskih Misterija – 54
Idealizam – tvrdnja da su realiteti univerzuma nadmaterijalni – 37
Idealizam – veliko filozofsko blago čovečanstva – 975
Ideja čoveka, Platonova – identična sa Hiramom – 324
Ideja – njena korespondencija sa brojem – 523
Ideja – proizvod slova – 523
Ideja, Univerzalna – sinonim za IYNX – 238
Ideje – jedina realnost, prema Kroču – 48
Ideje – njihova asocijacija (povezivanje) kao fundamentalni princip psihologije – 45
Ideje – platonistička definicija – 238
Ideje – Sokratova definicija – 23
Ideje – realni objekti saznanja, prema berklijanizmu – 45
Idolopoklonstvo – njegov nastanak – 303, 436
Ignoratinski fratri (ignorantini) – pogrešan stav o intelektualizmu – 557
Igdrasil – svetsko drvo Skandinavaca – 403
IHS – Bahovo sveto ime – 852
IHS – direktna veza između hrišćanskih i bahovskih obreda – 852
IHS – njegova numerička vrednost – 852
Ihtiolatrija – kod Haldejaca, Feničana i bramina – 361
Ikosaedar – jedno od pet Pitagorinih geometrijskih tela – 274
Iksion – jedan od razapetih spasitelja čovečanstva – 877
Iluzija – izdanak moći duade – 294
Ime Boga – njegove sedamdesetdve moći – 496
Ime i Glas – drugi par emanacija iz Večitog Jednog – 75
Imela – isecana sa hrasta zlatnim srpom – 59
Imela – njena magnetska svojstva – 58, 59
Imena Boga – (Videti Deset imena Boga; Sedamdesetdva imena Boga)
Ime – Pitagora je odredio naziv svakog dela kreacije – 341
Ime, Veliko – oblikovano do tri hebrejska slova – 501
Indijanci, američki – njihova kosmogonija – 926
Indijanci, američki – po prirodi su simbolisti – 925
Indijanci, američki – razlikovali duh i stvarnu dušu mrtve osobe – 930
Indijanci, američki – verovanje u duhove čuvare – 924
Indijanci, američki – verovanje u reinkarnaciju i transmigraciju – 924
Individualizam – njegov ekstremni oblik u osnovnoj kiničkoj doktrini – 25
Indra – jedan od razapetih spasitelja čovečanstva – 876
Inicijacija – broj 9 je njen mistični simbol – 898
Inicijacija – njen uticaj na racionalni intelekt – 974

Inicijacija – povezana sa prolećnim ekvinocijem duha – 3315
Inicijacija – prevazilazi zakon rađanja i umiranja – 316
Inicijacija – simbolizovana Jonom i kitom – 361
Inicijacija – uključivala razapinjanje kandidata – 875
Inicijacije, druidske – sličnost sa grčkim i egipatskim inicijacijama – 65
Inicijati – nazivani zmije – 373
Inicijati – nazivani feniksi – 374
Inicijati-Učitelji – njihovo proganjanje – 947
Inicijati u drevne Misterije – dobijali imena koja su bila sinonim za Sunce – 585
Inicijati u Misterije – postavili su duhovne, intelektualne i etičke standarde potomstva – 947
Inicijati u Misterije – upoređeni sa Homerovim „zlatnim lancem" – 947
Inicijat, novi – upoređen sa piramidom – 161
Inicijat – njegovo oslobađanje u Eleusinskim Misterijama – 98
Inicijat – vaskrsenje njegove duhovne prirode ostvaruje se bez posredstva fizičke smrti – 333
Inkub i sukuba – hrane se zlom preko zlih misli i emocija – 470
Inkub i sukuba – nevidljivi uzrok poroka – 470
Inkub i sukuba – razlika u odnosu na elementale – 470
Inman, Tomas (*Thomas Inman*) – izjava o autorstvu *Pentateuha* (*Petoknjižja*) – 584
Inman, Tomas (*Thomas Inman*) – o značenju reči Nun – 359
Insekti – izabrani da predstavljaju apstraktne principe na osnovu njihovog oblika ili navika – 357
Insekti – simboli duhova i demona Prirode – 363
Insignije hijerofanata Mistrerija – amblemi solarne energije – 186
Intelekt – njegova dva tipa – 52
Intelekt – njegov odnos sa voljom u Šopenhauerovoj filozofiji – 41
Intelekt – njegov razvoj kao osnovni ton Kontove pozitivističke filozofije – 42
Intelektualizam – pogrešno shvatan kao fatalan za duhovni razvoj – 557
Intelektualna snaga – simbolizovana otvorenim okom – 305
Intelektualni nivo – jedan od četiri dela univerzuma – 235
Intelektualni standardi – postavili su ih inicijati u Misterije – 947
Intelektualni svet – sfera posredovanja – 194
Intelekt, uravnotežen – simbolizovan Hermesovom svetiljkom – 530
Inteligencija i Ljubav – Kralj i Kraljica u alhemijskom venčanju – 785
Inteligencija – povezana sa žutom bojom – 200
Inteligencija – simbolizovana glavom – 311
Intervali i harmonije sfera – 346
Intuicija, intelektualna – put za realizaciju Apsoluta – 40
Intuicija – jedna od baklji koje je nosila Cerera – 95
Intuicija – obezbeđuje znanje o suštini stvari, prema Milu – 45
Intuitivna spoznaja nevidljivog koje se prema spolja manifestuje kroz vidljivo smatrana za mudrost – 269
Invokacije – jedan od sedam osnovnih metoda lečenja bolesti – 482
Ionah – pravo ime golubice – 381
Ipsilon (Y) – egipatsko poreklo pitagorejskog koncepta – 270

Ipsilon (Y) – pitagorejski simbol toka ljudskog života – 270
Ipsilon (Y) – simbol Račvanja Puteva u Misterijama – 270
Irinej, sv. – izjava da je Isus živeo do starosti – 848
Irinej, sv. – izjava po pitanju Hristove kosmičke žrtve – 78
Irinej, sv. – njegov opis gnostičke filozofije – 76, 77
Ironija – koju je Sokrat koristio da stimuliše snagu duha – 23
Irving, Vošington (*Washington Irving*) – o Muhamedovom karakteru – 917
Irving, Vošington (*Washington Irving*) – opis Muhamedovog oproštajnog hodočašća – 913
Irving, Vošington (*Washington Irving*) – opis Muhamedovog rođenja – 906
Isak Holandski (*Isaac of Holland*) – jedan od alhemičara – 680
Isa – skandinavsko ime za Izidu – 163
Isceljivanje – izvorno jedna od nauka sveštenstva – 472
Isceljivanje – učeno tokom midevivinskih obreda – 934
Ishrana – koju je praktikovao Pitagora – 268
Iskupljenje čoveka – simbolizovano ružom i krstom – 642
Iskupljenje, gnostička doktrina – kroz Nus, Univerzalnu Svest – 552
Iskupljenje – ključ za njega u mitu o umirućem bogu – 125
Iskupljenje sveta – esencijalno načelo mnogih velikih religija – 875
Iskušavanje – razlog njegovog nametanja – 312
Iskušenje – njegov značaj za spasenje čoveka – 559
Iskvarenost, ljudska – simbolizovana Adamom – 324
Islam – ezoterijski red vrtećih derviša – 844
Islam – njegova kulturna baština – 921
Islamski hronološki sistem – zasnovan na Hidžri – 909
Islam – stav hrišćanstva prema njemu – 905
Iso – hebrejsko ime za Izidu – 163
Ispravno delovanje – jedan od tri kanala izražavanja Hristove moći – 325
Ispravno delovanje – preduslov Ispravnog znanja – 974
Ispravno osećanje – jedan od tri kanala izražavanja Hristove moći – 974
Ispravno osećanje – predsuslov Ispravnog znanja – 974
Ispravno razmišljanje – jedan od tri kanala izražavanja Hristove moći – 974
Ispravno razmišljanje – preduslov Ispravnog znanja – 974
Ispravno razmišljanje – spasitelj čovečanstva – 974
Istina – često razapeta između dva očigledno kontradiktorna lopova – 175
Istina – neznanjem skrivena od sveta – 168
Istina – njeno vaskrsenje kroz obrazovanje – 336
Istina – prema empirizmu, dokaziva eksperimentom i iskustvom – 37
Istina sahranjena u obliku – simbolizovana Hiramom – 336
Istorijat Svetog krsta – 867
Isus – analogija između njegovog života i života paganskih božanstava – 849
Isus – brkanje kosmičkih aktivnosti sa njegovim životom – 853
Isus – broj 33 izabran da simbolizuje trajanje njegovog života – 849
Isus – dužina njegove službe – 849
Isus – eseni su bili njegovi inicijatori i edukatori – 854
Isus – identifikovan sa Bahom pod nadimkom Panter – 853

Isus – ime izvedeno iz imena Jahve – 539
Isus – jedan od uzora za njega kao simbol prolećne ravnodnevice bio je Bah – 187
Isus – mogućnost da je bio inicijat grčkih ili azijskih Misterija – 851
Isus – novac kovan u njegovu čast u Indiji – 851
Isus – njegovo brkanje sa Hristom – 853
Isus – njegovo originalni ime je *Jescua Hammassiah* – 853
Isus – njegovo raspeće i smrt su ovekovečenje tajne umirućeg boga – 125
Isus – otkrio je prirodu i svrhu Hrista – 853
Isusova služba – njena dužina – 849
Isusovo detiljstvo – kako se tretira u apokrifnim knjigama *Novog Zaveta* – 856
Isusovo raspeće – sporno pitanje tokom drugog veka – 849
Isus – personifikacija Božanskog Uma – 858
Isus – poistovećen sa ličnom svešću pojedinca – 886
Isus – poklapanje njegove i Pitagorine biografije – 262
Isus – pravo poreklo parabola o njemu – 853
Isus – predstavnik smrtnog čoveka – 362
Isus – prema Irineju, doživeo je starost – 848
Isus – priča o njemu bila je inicijacijski ritual – 854
Isus – priča o njemu ima uglavnom astronomsko značenje – 187
Isus – razlika između Isusa i Hrista u maniheizmu – 35
Isus – simbolizovan ribom – 358
Isus – simbol prolećne ravnodnevice – 187
Isus – svetu nikada nije otkrivena istinita priča o njemu – 847
Isus – vitezovi templari inicirani su u pravu istinu o njemu – 847
Isus – zapise o njemu poseduju budisti – 851
Isus – zapisi o njemu pronađeni na Tibetu – 851
Ištar – analogija sa legendom o Persefoni – 119
Ištar – duh plodnosti – 118
Ištar – jedan od prvih primera alegorije o umirućem bogu – 117, 118
Ištar – simbolizam njenog mita – 119
Ištar – njen mit je simbol ovaploćenja ljudskog duha – 1193
Italska škola – (Videti i Univerzitet u Krotoni)
IYNX – definicija prema Midu – 237
IYNX – simbol Univerzalnog Bića na Bembinskoj Ploči – 237
IYNX – sinonim za Devicu sveta, Izidu – 238
IYNX – polimorfna sveobuhvatna Univerzalna Ideja – 237
Izbor – njegova moć označena pitagorejskim Y – 270
Izdubar – isto što i Nimrod, lovac – 368
Izgubljena Reč – ekvivalentna svetom imenu boga Ra – 176
Izgubljena Reč – hrišćanski mistični koncept – 330
Izgubljena Reč masonerije – povezana sa značenjem imena Jahve – 539
Izida, Devica – simbol ključeva tajnih doktrina – 169
Izida – druidi su joj se klanjali kao simbolu meseca – 176
Izida – hrišćani je metamorfozirali u Devicu Mariju – 163
Izernija – hrišćanska zajednica u Italiji – 398
Izgubljena Reč – ukazuje na poštovanje koje je čovečanstvo pridavalo načelu zvuka – 485
Izida – identična sa IYNX, Univerzalnom Idejom – 238

Izida – ime planete Venere – 278
Izida – izvođenje njenog imena – 1637
Izida – kvintesencija četiri elementa – 174
Izida – Le Plonžon je identifikuje sa majanskom kraljicom Moo – 163
Izida – majka sunca – 185
Izida – natpis o njoj u Nisi – 164
Izida – naziv za okultni lek – 170
Izida – njena simbolika – 169
Izida – njene moći i atributi – 163
Izida – njene statue ukrašene suncem, mesecom i zvezdama – 169
Izida – njeno poreklo – 163
Izida – njen rođendan – 166
Izida – njen veo skriva mudrost od profanih – 169
Izida – ovaploćenje Velikog Nepoznatog – 177
Izida – personifikovana kao majka svega stvorenog – 169
Izida – personifikovana kao Univerzalna Priroda – 169
Izida – poistovećena sa Devicom u sazvežđu Virgo – 174
Izida – povezivanje ribe sa njom – 358
Izida – pre alegorijska nego istorijska ličnost – 164
Izida – predstavlja Eliksir života – 170
Izida – predstavlja Kamen mudraca – 170
Izida – predstavlja misteriju majčinstva – 177
Izida – predstavlja princip prirodne plodnosti – 163
Izida – predstavlja Univerzalni lek – 170
Izida – prema Godfriju Higinsu nije sinonim za mesec – 176
Izida – pribor njenih sledbenika, prema Plutarhu – 177
Izida – poznata kao boginja sa deset hiljada imena – 163
Izida – rečeno je da je prati sedam škorpija – 368
Izida, Saiska – 668
Izida, Saiska – natpis na hramu Izide iz Saisa – 163
Izida – simbolizovana ženom obučenom u sunce – 899
Izida – simbol principa prijemčivosti Prirode – 166
Izida – značenje reči – 163
Izidini sveštenici – postajali su adepti korišćenjem nevidljivih sila Prirode – 177
Izidin veo – njime je mudrost skrivena od profanih – 169
Izidin veo – simbol neznanja i emocionalnosti – 668
Izijačka Ploča – (Videti Bembinska Ploča)
Izlazak sunca – legenda o njemu i skarabej – 366
Izreke – koje se pririsuju Pitagori – 275

J

Jabuka – predstavlja poznavanje procesa stvaranja – 407
Jagnje Božje – simbolizovano Zlatnim runom – 785
Jagnje Božje – simbol prolećne ravnodnevice – 187
Jagnje Božje – titula data suncu – 209
Jagnje Božje – drevni naziv za sazvežđe Arijes – 209
Jagnje, Nebesko – označeno Jasonovim Zlatnim runom – 391
Jagnje – njegova simbolika – 391
Jagnje – označava Univerzalnog Spasitelja – 391
Jagnje – predstavlja pročišćenog kandidata – 889
Jagnje – shvaćeno kao žrtva za grehe sveta – 894
Jagnje – simbol Hrista u ranoj crkvi – 894
Jagnje – svetinja tokom Arijanske ere – 212
Jagnjetova nevesta – interpretacija procesa njenog postajanja – 785

Juge, četiri – način njihovog izračunavanja – 330
Juge, hinduske – predstavljene bojama savremenih karata za igru – 581
Jug – jedna od deset emanacija Broja – 501
Jupiter Amon – so amonijaka je po njemu dobila ime – 648
Jupiter – jedan od razapetih spasitelja čovečanstva – 877
Jupiter – njegov simbol – 648
Jupiterova muva – poreklo – 371
Justin Mučenik – analogija između Isusa i paganskih božanstava – 849
Justin Mučenik – proglasio da je *Knjigu Otkrivenja* napisao „Jovan, jedan od Hristovih apostola" – 888
Jutarnja zvezda – ime planete Venere – 278

K

Kaabaha – paralela Kabi u Misterijama Šibalbe – 944
Kabala, Analogna – njena funkcija – 496
Kabala, Astrološka – njena funkcija – 497
Kabala – duša duše zakona – treći deo hebrejske teologije – 494
Kabala – ključ za duhovne tajne Svetog pisma – 526
Kabala, Kontemplativna – njena funkcija – 497
Kabala, Magijska – njena funkcija – 497
Kabala – mistični ključevi za usmena uputsva Misterija Tabernakla – 5860
Kabala – njena svrha – 493
Kabala – njene tajne skrivene u *Pentateuhu* (*Petoknjižju*) – 493
Kabala – njeno značenje – 493
Kabala – odnos savremenih Jevreja prema njoj – 526
Kabala, Prirodna – njena funkcija – 496
Kabala – u njena tajna načela bili su upućeni samo najviši jevrejski inicijati – 492
Kabalistička podela univerzuma – 528, 530
Kabalistička šema četiri sveta – 513
Kabalističke Misterije – čovečanstvo su u njih uputili anđeli – 493
Kabalistički alfabeti – 824
Kabalistički poredak božanskih emanacija – 534
Kabalistički poredak Stvaranja – 5348
Kabalističko drvo – 403
Kabalizam – Egipat se sa njim upoznao preko Avrahama – 493
Kabalizam – isprepletan sa načelima alhemije, hermetizma, rozenkrojcerizma i slobodnog zidarstva – 496
Kabalizam – izvorno božanska nauka – 640
Kabalizam – jezik anđeoskih i nebeskih bića – 640
Kabalizam – kriptični metodi pisanja koje koristi – 543, 544
Kabalizam – njegove tajne doktrine prvi je sažeo u pisani oblik rabin Šimon – 494
Kabalizam – njegovo poreklo – 493
Kabalizam – njegov uticaj na srednjovekovnu hrišćansku i jevrejsku misao – 494
Kabalizam – podela na pet odeljaka – 496
Kabalizam – smatra se sinonimnim sa hermetizmom – 496
Kabalizam – važan ključ za masonski ezoterizam – 492
Kaba – Muhamed ju je očistio od idolopoklonstva – 911
Kaba – njena paralela u Misterijama Šibalbe – 944
Kaba – njene dimenzije i opis – 912
Kaba – sveto mesto islama – 912
Kabirske Misterije – obožavanje bora – 123
Kabirske Misterije – odmah do eleusinskih po poštovanju u javnosti – 123
Kabirske Misterije – Klimentov komentar – 123, 124
Kabirske Misterije – podeljene na tri stupnja – 124
Kabirski obredi – simbol ravnoteže – 125
Kâdovi – upotreba u lečenju bolesti – 486
Kâdovi – upotreba za izazivanje željenih mentalnih stanja – 487
Kâd – medijum za izražavanje salamandera – 464
Kaducej, Hermesov – amblem medicinske struke – 372
Kaducej, Hermesov – izdanak Tau (Tav) krsta – 871
Kalaj – njegov simbol – 648, 654
Kalendar – njegova reforma koju je napravio Hermes – 128
Kališ, dr Isidor (*Isidor Kalisch*) – njegov raspored slova Velikog imena – 501
Kalme, Antoan Ogustin (*Antoine Augustin Calmet*) – opis škorpije – 367
Kalpeper, Nikolas (*Nicholas Culpeper*) – korelacija astrologije i travarstva – 486
Kalpeper, Nikolas (*Nicholas Culpeper*) – lekar, travar i astrolog – 485
Kalumet – njegov dim je prikladna ponuda nebu – 927
Kaljiostro, grof di (*Comte di Cagliostro*) – iniciran u Red vitezova templara – 961
Kaljiostro, grof di (*Comte di Cagliostro*) – izjava da je Ružin Krst pravi simbol Misterija – 956
Kaljiostro, grof di (*Comte di Cagliostro*) – jedan od alhemičara – 680
Kaljiostro, grof di (*Comte di Cagliostro*) – najproganjaniji čovek od početka hrišćanske ere – 955
Kaljiostro, grof di (*Comte di Cagliostro*) – njegova predskazanja – 956
Kaljiostro, grof di (*Comte di Cagliostro*) – njegov izgled – 953
Kaljiostro, grof di (*Comte di Cagliostro*) – njegova smrt – 955
Kaljiostro, grof di (*Comte di Cagliostro*) – njegovo suđenje i oslobađajuća presuda – 954
Kaljiostro, grof di (*Comte di Cagliostro*) – njegov susret sa masonskim predstavnicima u Parizu – 956
Kaljiostro, grof di (*Comte di Cagliostro*) – pobrkan sa Đuzepeom Balzamom – 954
Kaljiostro, grof di (*Comte di Cagliostro*) – školovan u Arabiji – 952
Kaljiostro, grof di (*Comte di Cagliostro*) – tvorac Egipatskog obreda slobodnog zidarstva – 955
Kaljiostro, grof di (*Comte di Cagliostro*) – zastupnik vitezova templara – 955
Kaljiostro, grof di (*Comte di Cagliostro*) – žene su primane u njegovo tajno društvo – 955
Kamena kocka, otesana – predstavljena Novim Jerusalimom – 901
Kamena kocka – upoređena sa ljudskim društvom – 839
Kamen iz Oberamergaua – sličnost sa Hristovim licem – 434
Kameni likovi – koje su božanstva oduhovila – 429
Kameni likovi – oblik korišćen u obožavanju – 418
Kamen mudraca – njegova priprema jedan je od ciljeva alhemije – 708
Kamen mudraca – njegova svojstva – 718
Kamen mudraca – otelovljuje načela astronomije i kosmogonije, kako univerzalne tako i ljudske – 776
Kamen mudraca – po sebi je i makrokosmos i mikrokosmos – 776
Kamen mudraca – predstavljen Izidom – 170
Kamen mudraca – u njemu su sadržane sve moći Prirode – 726

Kamen mudraca – uspostavljen skladom četiri elementa – 173
Kamen mudraca – (Videti *Magnum opus*)
Kamen mudraca – zapravo je filozofski kamen – 422
Kamen mudraca – za proces njegovog formiranja rečeno je da je tajno skriven u imenu Rozenkrojcer – 615
Kamenje – drevne porote koristile su ga pri donošenju presuda – 429
Kamenje – kako su ga koristili praistorijski narodi – 419
Kamenje – korespondencije sa planetama i zodijačkim znacima – 433
Kamenje – njegova simbolika u Misterijama – 421
Kamenje – sa prirodnim oznakama – 434
Kancer, sazvežđe – shvatano kao izvor sveg života – 208
Kancer, sazvežđe – period kada se letnji solsticij odvija u njemu – 209
Kandidati prošli mitraističke inicijacije nazivani su „lavovi" – 70
Kandidat, pročišćeni – predstavljen Jagnjetom – 895
Kandidat prolazi kroz dve kapije tokom inicijacije u Eleusinske Misterije – 99
Kanonici – razlika između njih i muzičara Harmonijske škole – 343
Kant, Imanuel (*Immanuel Kant*) – kategorije njegove filozofije – 39
Kant, Imanuel (*Immanuel Kant*) – njegova kritička filozofija – 33
Kantova (*Immanuel Kant*) kritička filozofija – 33
Kapije, dve – kroz koje prolazi kandidat tokom inicijacije u Eleusinske Misterije – 99
Kapije svetlosti, pedeset – analogija sa Mantenja špilom karata za igru – 578
Kaprikorn – simbolizovan Ocem Vremenom – 330
Kaprikorn – značenje – 210
Karlajl, Tomas (*Thomas Carlyle*) – o Muhamedovoj smrti – 915
Karlajl, Tomas (*Thomas Carlyle*) – o Muhamedovom karakteru – 916
Karlo Veliki – legende o njemu povezane su sa kraljem Arturom – 860
Karlo Veliki – pčela kao njegov simbol – 370
Karma – jedan od sedam primarnih uzroka bolesti – 480
Karte za igru – analogija sa kabalističkih pedeset kapija svetlosti – 578
Karte za igru – njihov dizajn i sastav – 580, 581
Karte za igru – njihovo poreklo – 560
Karte za igru – poseduju masonske i rozenkrojcerske simbole – 564
Karte za igru, savremene – analogija sa političkom podelom u Sjedinjenim Američkim Državama – 581
Karte za igru, savremene – dvoreske karte označavaju znakove zodijaka – 582
Karte za igru, savremene – prisustvo masonskog simbolizma – 582
Karte za igru, savremene – njihovo poreklo – 581
Karte za igru, savremene – predstavljanje podele godine – 581
Karte za igru, savremene – predstavljanje godišnjih doba – 581
Kartezijanstvo – metafizička filozofija – 42
Kastor i Poluks – bogovi pomorstva – 124
Katoličko obeležavanje Uspenja Bogorodičinog – paralela u astronomiji – 189
Kauterizacija – Pitagora joj se protivio – 269
Kebes – njegova *Tablica* – 949
Kecalkoatl – atlantiđanski praroditelj Maja i Kića – 115
Kecalkoatl – isto što i Amaru – 935
Kecalkoatl – isto što i Gukumac – 935
Kecalkoatl – jedan od razapetih spasitelja čovečanstva – 877

Kecalkoatl – nesumnjivo solarni bog – 185
Kecalkoatl – njegovo raspeće – 880
Kecalkoatl – paralela između njega i kralja Solomona – 944
Kecalkoatl – značenje reči – 935
Kecelja od jagnjeće kože slobodnih zidara – predstavlja pročišćenje generativnih procesa – 895
Kecelja, masonska – njena simbolika – 321
Kecelja, masonska – njeno pojavljivanje u simbolizmu Tarota – 570, 572
Kecelja, masonska – značenje okretanja njenog preklopa nagore – 572
Kentaur – kombinovana životinja iz Misterija – 360
Kentaur – njegova simbolika – 218, 376
Kentaur – simbol složene prirode čoveka – 376
Kepler, Fridrih Johan (*Friedrich Johannes Kepler*) – demonstracija platonističke doktrine o nastanku svemira – 279
Keter – emanacije iz njega formiraju tri trijade Tvoračkih Sila – 531
Keter – personifikacija bezličnog života – 516
Keter – prva emanacija iz AIN SOFA – 515
Keto – velika riba – 362
Khepera – skarabejoglavi oblik boga Ra – 366
Khirm – oblik imena Hiram – 323
Khor-Om – oblik imena Hiram – 323
Khurm – oblik imena Hiram – 323
Kibela – hijerofantkinja misterija – 56
Kibela – Velika Majka, simbol životvorne sile Univerzuma – 122
Kičmena vatra – simbolizovana škorpijom – 367
Kiće – Kecalkoatl, njihov atlantiđanski praroditelj – 115
Kiće – njihovi atlantiđanski praroditelji – 115
King, Čarls Viljem (*Charles William King*) – opis Abraksasa – 77
King, Čarls Viljem (*Charles William King*) – ukazivanje na Eksere Stradanja – 884
King, Edvard – (Videti Kingsboro, Edvard King, vikont)
Kingsboro, Edvard King, vikont (*Edward King, Viscount Kingsborough*) – teorija o raspeću Kecalkoatla – 882
Kinička filozofska škola – koju je osnovao Antisten – 25
Kinili, Edvar Von Hajd (*Edward Vaughan Hyde Kenealy*) – komentar o simbolizmu gusenice – 362
Kinokefal – egipatski hijeroglifski simbol pisanja – 395
Kirenska filozofska škola – koju je osnovao Aristip – 25
Kirher, Atanasije (*Athanasius Kircher*) – napori da rasplete misteriju Bembinske Ploče – 227
Kirher, Atanasije (*Athanasius Kircher*) – o uvek-gorećim lampama – 245
Kirher, Atanasije (*Athanasius Kircher*) – problem raznolikosti – 30
Kit – alegorijsko značenje – 361
Kit – izvođenje imena – 361
Klark, Džejms Frimen (*James Freeman Clarke*) – njego opis verovanja druida – 62, 63
Klasična mitologija – prikaz u obliku drveta – 43
Klasična mitologija – verovatni ključ za bekonovsku zagonetku – 807
Klica bolesti – drevni koncept – 480
Klica života – simbolizovana tačkom – 647
Klice semena – njihova opšteprisutnost – 707
Kliment Aleksandrijski – komentar kabirskih obreda – 123, 124
Kliment Aleksandrijski – opis prirode i navika feniksa – 382
Ključ alhemije prema Egipćanima – 720
Ključevi tajnih doktrina – simbolizovani Izidom – 169

Ključ za veliku filozofsku tajnu – 775
Knjiga Alze – primer hermetičkog i alhemijskog simbolizma – 476
Knjiga Avrahama Jevrejina – pronašao ju je Nikola Flamel – 693
Knjiga „M" – data Ocu C.R.C, a koristio ju je i Paracelzus – 606
Knjiga „M" – doneo ju je Kristijan Rozenkrojc iz Arabije – 606, 637
Knjiga Otkrivenja (*Apokalipsa*) – jedna od tri najveće knjige kabalizma – 494
Knjiga Sjaja (*Sefer ha Zohar*) – jedna od tri najveće knjige kabalizma – 494
Knjiga Stvaranja (*Sefer Jecira*) – jedna od tri najveće knjige kabalizma – 494
Knjige koje su uništili hrišćani kako bi sakrili pagansko poreklo svojih doktrina – 868
Književnost – uloga koju je u njoj odigrala kriptografija – 808
Kocka – jedno od pet Pitagorinih geometrijskih tela – 273
Kocka – odnos sa tetraktisom i zvezdom – 281
Kocka – simbol materije – 646
Kocka – simbol mistične prirode čoveka – 299
Kocka – simbol Novog Jerusalima – 657
Kocka – simbol preporođenog čoveka – 572
Kocka – simbol soli – 647
Kocka – simbol težine – 6460
Kodirana šifra – njena savremena upotreba – 825
Koh, princ – Le Plonžon ga identifikuje sa Ozirisom – 164
Kol, Džon (*John Cole*) – komentar o simbolici Kaprikorna – 210
Kolirije (tečnosti za oči) – upotreba u lečenju – 486
Kolos sa Rodosa – jedno od sedam svetskih čuda – 260
Kombinovane životinje – prikazane u ranim zoološkim knjigama – 359
Kombinovane životinje – sveštenici su se prerušavali u njihove oblike u inicijacijskim ceremonijama – 359
Kompoziti – Paracelzusov naziv za elementale – 456
Kondor – simbol dezintegracionih procesa – 380
Konstruktivnost – vrhovni izraz duše, prema Dionizijskim arhitektima – 839
Kontemplativna Kabala – njena funkcija – 497
Kont, Ogist (*Auguste Comte*) – pozitivistička filozofija koja se bavi razvojem ljudskog intelekta – 42
Konj, beli – njegov jahač je prosvetljeni um – 902
Konj, krilati – njegova simbolika – 396
Konj – njegova simbolika – 396
Kopernik, Nikola (*Nicolaus Copernicus*) – solarni sistem prema njemu – 654
Koplje koje krvari – jedna od svetih relikvija Misterija Grala – 858
Kornjača – falički simbol – 376
Kornjača – kod Kineza simbol dugovečnosti – 375
Kornjača – simbol mudrosti – 376
Kosmička alhemija – nastojanje Lucifera da je izvede rezultiralo je materijalnim univerzumom – 709
Kosmička Lepota – njeh duh ubila su ograničenja konkretnog oblika – 335
Kosmička žrtva Hrista – izjava sv. Irineja – 78
Kosmičke aktivnosti – pobrkane sa Isusovim život – 853
Kosmički Bik – njegova energija simbolizovana sa sedam čaša – 901
Kosmički principi – otelotvoreni u arhitekturi – 835
Kosmički sistem – simbolizovan Sefirotskim drvetom – 530
Kosmički sistem – simbolisan svojstvima Sefirot – 530
Kosmičko Jaje – analogija između njega i Auričkog Jajeta – 512
Kosmičko Jaje – neopipljiva sfera u kojoj se javljaju rađanje, rast i propadanje – 511
Kosmogonija američkih Indijanaca – 926
Kosmogonija, hermetična – njeno obrazloženje u *Božanskom Pimanderu* – 135
Kosmogonijski mit Navaho Indijanaca – 928
Kosta, Hipolit Hoze da (*Hipólito José da Costa Pereira Furtado de Mendonça*) – o tome da su dionizijski obredi bili utemeljeni na astronomiji – 837
Kosti – analogija između njih i duha – 416
Kosti raznih božanstva – poistovećivane sa metalima – 430
Kostur – njegovo pojavljivanje u simbolizmu Tarota – 574
Košnica – njena simbolika u masoneriji – 370
Kovčeg, mrtvački – njegovo pojavljivanje u simbolizmu Tarota – 579
Kože koje su nosili sveštenici – 388
Krava, Majka – kod Skandinavaca – 168
Krava – ponekad korišćena kao simbol Izide – 168
Kralj Artur – osnivač Reda Vitezova Okruglog Stola – 862
Kralj Artur – poučavao ga je i inicirao Merlin, čarobnjak – 860
Kralj Artur – povezan sa mnogo legendi o Karlu Velikom – 860
Kraljeva odaja u Velikoj piramidi – dimenzije – 152
Kraljeva odaja u Velikoj piramidi – scena dodeljivanja najvišeg stepena u Misterijama Piramide – 161
Kraljevsko dostojanstvo – pčela kao njegov simbol – 370
Kraljevstva Prirode – pagani su ih shvatali kao pojedinačne entitete – 315
Kraljica – simbol srebra u alhemiji – 713
Kraljičina odaja u Velikoj piramidi – dimenzije – 152
Kralj – simbol zlata u alhemiji – 713
Kratko lice – (Videti Mikroprozopus)
Kreacija – Pitagorina klasifikacija njenih delova – 341
Kretanje – krug je drugo kretanje – 647
Kretanje – njegov simbol – 646
Kretanje – tačka je prvo kretanje – 647
Krila – simbol težnje, čistote i lepote – 377
Krilate zmije – naziv dat Serafimima – 373
Krilate zmije – simbol regeneracije animalne prirode ljudi – 199
Krilati konj – njegova simbolika – 396
Krilati mladić – simbol za živu u alhemiji – 714
Kriptični metod pisanja koji su primenjivali kabalisti – 543
Kriptični prikaz božanske i prirodne pravde – 821
Kriptični spisi Frensisa Bekona – najmoćniji opipljivi element u transcendentalizmu – 806
Kriptografija – njena uloga u književnosti i filozofiji – 808
Kriptografija – Selenov rad o njoj je mogući ključ za *Veliki Šekspirov Folio* – 798
Kriptografija – spisak radova o njoj – 811
Kriptogram, alhemijski – primeri – 818
Kriptogrami – na njihovo prisustvo ukazuju vodeni žigovi – 800, 808
Kriptogrami – označeni prisustvom simboličnih vinjeta na početku i kraju poglavlja ili knjige – 799
Kriptogram – (Videti Šifra)
Kristalna kugla – njena simbolika – 434
Kristalna kugla – slabo shvaćena simbolika – 434

Kristalno more – predstavlja Presto Božji – 891
Kristalno more – predstavlja Šamajim – 891
Kristijan, Pol (*Paul Christian*) – o ulozi Tarot karata u inicijaciji u Egipatske Misterije – 562
Kristijan Rozenkrojc (*Christian Rosencreutz*) – njegov identitet – 604
Kristijan Rozenkrojc (*Christian Rosencreutz*) – njegov simbolični grob – 643
Kristijan Rozenkrojc (*Christian Rosencreutz*) – rođen 1378. godine – 631
Kristijan Rozenkrojc (*Christian Rosencreutz*) – verovalo se da su on i grof od Sen Žermena ista osoba – 624
Kristijan Rozenkrojc (*Christian Rosencreutz*) – Vitez Zlatnog Kamena – 626
Krišna – istočnoindijski ekvivalent Hristu – 878
Krišna – izveštaji o njegovoj smrti – 878, 879
Krišna – jedan od razapetih spasitelja čovečanstva – 877
Kriticizam – filozofija ispravnog prosuđivanja – 48
Kritija, Platonov dijalog – opis Atlantide – 109, 110, 111
Krmača – amblem okultnog umeća u Misterijama – 395
Krmača – posvećena Dijani – 395
Kroče, Benedeto (*Benedetto Croce*) – antiteološka filozofija – 48
Krokodil – odnos sa izlivanjem Nila – 374
Krokodil – smatran za simbol kako Tifona tako i Vrhovnog Božanstva – 3748
Kronos – (Videti Saturn)
Krotkost – karakterističan stav stoika – 31
Krst – atlantidanski amblem božanske mudrosti – 115
Krst čekić – isto što i Tau krst – 870
Krst – druidska svetinja – 64
Krst, drveni – simbol aspiracije – 875
Krst – formiran od raširenih krila ptice – 883
Krst – jedan od osnovnih rozenkrojcerskih simbola – 642
Krst – kabalistička legenda o njemu – 865
Krst – materijal od kojeg je napravljen esencijalni je element njegove simbolike – 865
Krst na Kalvariji – načinjen od Adamovog drveta – 866
Krst – njegova kabalistička simbolika – 871
Krst – njegova upotreba u inicijaciji – 865, 875
Krst – njegova upotreba u meksičkim Misterijama – 882
Krst – njegov istorijat – 867
Krst – njegovo astronomsko značenje – 874
Krst – njegovo obožavanje nije ograničeno na hrišćane – 867
Krst – njegovo pojavljivanje u simbolizmu Tarota – 570
Krst – njegovo značenje za hrišćane – 874
Krst od baznih metala – simbol poniženja – 875
Krstoliki temelji crkava – 870
Krstovi – rimski legionari nosili su ih u bitkama – 880
Krst – simbol besmrtnosti – 558
Krst – simbol ekvinocija i solsticija – 874
Krst – simbol iskupljenja čoveka – 642
Krst – simbol ljudskog tela – 874
Krst – simbol obnove – 898
Krst – simbol plana spasenja čovečanstva – 874
Krst – simbol složene prirode čoveka – 875
Krst – simbol svetlosti kod rozenkrojcera, alhemičara i iluminata – 870
Krst – simbol zemlje – 874
Krst – simbol života i smrti – 874
Krst, srebrni – simbol pročišćenja – 875
Krst – univerzalni religijski simbol – 869
Krst – uobičajen simbol kod Egipćana – 873
Krst – u paganskom simbolizmu – 869
Krst – važan simbol u midevivinskim obredima – 934
Krst, zlatni – simbol prosvetljenja – 875
Krst života – (Videti *Crux ansata*)
Kršten – značenje pojma – 853
Krug – drugo kretanje – 647
Krug – simbol AIN SOFA – 511
Krug – simbol večnosti – 511
Kruna – personifikacija bezličnog života – 516
Kruna, zlatna – njeno značenje na Izidinoj statui – 170
Krune – suptilno ukazivanje na solarnu energiju – 185
Kružni zodijak iz Tentire – 211
Ktesijev opis mantikore – 360
Kuća Duha Svetoga – rani dom rozenkrojcerskog reda – 607
Kuća Duše – jedan od tri Solomonova hrama – 839
Kuće zodijaka – prestoli dvaaest nebeskih hijerarhija – 218
Kućni duhovi (brauni) – (Videti Gnomi)
Kuga – simbolizovana insektima ili pticama – 364
Kukulkan – (Videti Kecalkoatl)
Kukuruz – simbol Prirode kao izvora prehrane – 173
Kultura, filozofska – supremacija antičkih škola – 969
Kultura – njena bezdušna priroda u današnje vreme – 973
Kultura – uticaj na ljudski život – 331
Kulturna baština islama – 921
Kundalini – Hiram kao njen simbol – 328
Kunrat, Hajnrih (*Heinrich Khunrath*) – jedan od alhemičara – 680
Kunrat, Hajnrih (*Heinrich Khunrath*) – njegove karikature netrpeljivaca i uvredljivaca – 364
Kupidon – pobrkan sa Sudbinom u simbolizmu Tarota – 571
Kuran – Muhamedovo pisanje – 908
Kuran – protivrečnosti i nedoslednosti u njemu – 919
Kvadrat – izraz osobina Reje, Venere, Cerere, Veste i Junone – 284
Kvadratura kruga – koju čini Velika piramida – 150
Ključ sv. Petra – simbol tajne doktrine – 586

L

Labud – njegova simbolika – 103
Labud – predstavnik Misterija – 380
Labud – simbol duhovne milosti i čistote – 380
Labud – simbol inicijata – 380
Lajbnic (*Gottfried Wilhelm von Leibnitz*) – teorija monada – 37, 38
Lajbnic (*Gottfried Wilhelm von Leibnitz*) – teorije prožete optimizmom i idealizmom – 37
Lameh – osnivač masonskog simbolizma – 828
Lampe, uvek-goreće – formula njihovog goriva – 248
Lampe, uvek-goreće – ostavljane u grobnicama preminulih – 244, 245
Lampe, uvek-goreće – otkrivene u raznim delovima sveta – 246
Lampe, uvek-goreće – zaključci raznih autora o njima – 244
Landi, Džon Peterson (*John Patterson Lundy*) – o obožavanju drveta – 407
Landi, Džon Peterson (*John Patterson Lundy*) – opis Mitrine pećine – 68
Landi, Džon Peterson (*John Patterson Lundy*) – o povezanosti Isusa i ribe – 213
Landi, Džon Peterson (*John Patterson Lundy*) – o raspeću persijskog Mitre – 877
Landi, Džon Peterson (*John Patterson Lundy*) – o raspeću u prostoru – 879, 880

Landi, Džon Peterson (*John Patterson Lundy*) – o simbolizmu roga jednoroga – 393
Lapis Exilis – Luciferov krunski dragulj – 426
Lapis Philosophorum – (Videti Kamen mudraca)
Larve – (Videti Inkub i Sukuba)
Laskaris (*Lascaris*) – jedan od alhemičara – 680
Lav i Devica – njihovo pojavljivanje u simbolizmu Tarota – 573
Lav koji otvara tajnu knjigu – značenje – 388
Lavlja koža – njena simbolika – 388
Lavlja koža – simbol sunca – 184
Lavovi – naziv za inicijate u egipatskim Misterijama – 365
Lavovi – naziv za uspešne kandidate u mitraističkim inicijacijama – 70
Lav – posvećen suncu – 388
Lav – predstavlja jedan od četiri ugla stvaranja – 891
Lav – simbol božanskog staratelјstva – 388
Lav – simbol budnosti – 388
Lav – simbol duha i volje – 671
Lav u stepenu Majstora Zidara – jak mitraistički uticaj – 70
Lavirint – omiljeno mesto inicijacije – 84
Lavirint – simbol varki nižeg sveta – 85
Lavlja Pandža – poistovećena sa egipatskom simbolikom sunca – 199
Lavolika svetlosna sila – 80
Lažna svetlost – ime planete Venere – 278
Lečenje – glavni posao esena – 854
Lečenje – metod pitagorejaca – 268
Legenda o Gralu – najočigledniji ključ Hristove misterije – 864
Legenda o Gralu – njenu tajnu posedovali su srednjovekovnu rozenkrojceri – 864
Lejland, Džon (*John Leyland*, takođe i *Leland*) – iskopirao dokumente o masoneriji – 829
Lekovita svojstva biljaka – kako su utvrđivana – 401
Lekovite biljke – upotreba u lečenju bolesti – 474
Lek, Univerzalni – isto što i Kamen mudraca – 730
Lek, Univerzalni – njegova formula predstavljena ružinim krstom – 642
Lek, Univerzalni – njegova priprema i svojstva – 715
Lek, Univerzalni – njegovo otkriće jedan je od tri glavna cilja rozenkrojcera – 639
Lemniskata – njeno pojavljivanje u simbolizmu Tarota – 568, 573
Lenoar, Mari Aleksandar (*Marie Alexandre Lenoir*) – izjava o nemeni Bembinske Ploče – 230, 231
Leo – kaže se da salamanderi imaju njegovu prirodu – 469
Leon, Moše de – otkrio i, za dobrobit čovečanstva, objavio knjige rabina Šimona ben Johaja – 494
Leon, Moše de – mogući autor *Sefer ha Zohara* – 494
Leo – njegova simbolika – 216
Leo – njegovo masonsko značenje – 215
Le Plonžon, Ogist (*Augustus Le Plongeon*) – poistovećuje Izidu sa majanskim kraljicom Moo – 163
Le Plonžon, Ogist (*Augustus Le Plongeon*) – poistovećuje Ozirisa sa majanskim princem Kohom – 163
Le Plonžon, Ogist (*Augustus Le Plongeon*) – prepoznaje *Crux ansata* na ruševinama u Centralnoj Americi – 872
Le Plonžon, Ogist (*Augustus Le Plongeon*) – teorija o obožavanju krsta – 874
Le Plonžon, Ogist (*Augustus Le Plongeon*) – tumačenje Misterija Šibalbe – 943
Lepota – esencijalna za prirodni razvoj ljudske duše – 331
Lepota – idealizujući kvalitet u svim segmentima života – 331

Lepota, Kosmička – njen Duh su ubila ograničenja konkretnog oblika – 335
Lepota, Kosmička – njen Duh su vaskrsli Dionizijski Arhitekti – 331
Lepota, Kosmička – njen Duh vaskrsava kroz meditaciju – 335
Lepota – kroz nju se harmonija manifestuje u svetu – 337
Lepota – njen preduslov je harmonija – 337
Lepota – njen princip otelovljen u Hiramu – 331
Lepota – osnovna karakteristika vodenih duhova – 462
Lepota – simbolizovana krilima – 377
Lepsijus, Karl Rihard [*Karl (Carl) Richard Lepsius*] – njegov zakon o konstrukciji Piramide – 146
Leptir – njegova simbolika – 364, 368
Leptir – simbol Psihe – 368
Lešinar – simbol dezintegracionih procesa – 380
Leteća zmija – atlantiđanski znak inicijata – 930
Leteći lav – simbol prosvetljene volje – 785
Leukipova atomistička teorija – koju je razvio Demokrit – 22
Levi, Elifas (*Eliphas Lévi*) – izjava o arheusu, ili vitalnoj životnoj sili – 477
Levi, Elifas (*Eliphas Lévi*) – izjava o isceliteljskim moćima druida – 58
Levi, Elifas (*Eliphas Lévi*) – komentar o simbolici Bembinske Ploče – 227
Levi, Elifas (*Eliphas Lévi*) – njegov ključ za Bembinsku ploču – 227, 228
Levi, Elifas (*Eliphas Lévi*) – opis magovih regalija – 433
Levi, Elifas (*Eliphas Lévi*) – opis pripreme magijskog mača – 442
Levi, Elifas (*Eliphas Lévi*) – opis Velikog Čoveka *Zohara* – 522
Levijatan – simbol solarne životne sile zatočene u vodi – 362
Lice, Malo – njegov simbolizam razvio je rabin Šimon – 494
Lice – njegovo prirodno trojstvo – 311
Lice, Veliko – njegov simbolizam razvio je rabin Šimon – 494
Lična svest pojedinca – poistovećena sa Isusom – 886
Ličnost Boga – Spinozin (*Baruch de Spinoza*) koncept – 37
Lilit – mogući sinonim za Antihton – 278
Linija – prema Pitagori, simbolizuje moć broja 2 – 272
Lingam – hinduistički oblik obožavanja kamenja – 418
Lira – Hermes kao njen prvi konstruktor – 338
Lira – njena osma žica pripisuje se Pitagori – 347
Lira – njena simbolika – 338
Lira – tajno učenje Orfeja – 103
Listovi Hermesovog svetog drveta – 704
Literatura – upotreba šifara u njoj tokom srednjeg veka – 810
Litolatrija – dokazi u hrišćanstvu – 419
Litolatrija – njeno poreklo – 417
Litolatrija – potisnuta pirolatrijom – 420
Litomantija – praksa Grka – 429
Lobanja – u alhemiji simbol putrefikacije (truljenja) – 714
Logan kamenje – njegovo prisustvo u Evropi – 418
Logika – jedna od šest filozofskih disciplina – 18
Logika – jedno od sedam slobodoumnih umeća i nauka – 830
Logika – osnova Hegelove filozofije – 40
Logosi – odnos sedam Logosa i spektra – 352
Lok, Džon (*John Locke*) – um kao predmet filozofije – 44
Loki – Duh Zla u Odinističkim Misterijama – 88

Lotos – njegova simbolika kod Egipćana – 401
Lotos – njegovo prirustvo u egipatskoj umetnosti i arhitekturi – 402
Lotosov cvet – njegova simbolika – 401
Lotosov cvet – simbol istog značenja kao i rozenkrojcerska ruža – 614
Lotos – označava tri razdoblja ljudske svesti – 402
Lotos – simbol čakri – 401
Lotos – simbol duhovnog razvijanja i postignuća – 402
Lotos – simbol majčinske kreativne tajne – 401
Lotos – simbol vrtloga duhovne energije – 401
Lucifer – ime planete Venere – 278
Lucifer – najveća misterija simbolizma – 644
Lucifer – njegovo prebivalište – 661
Luciferov Haos – njegov simbol – 653
Luciferov svet – kasnije je postao Sunčev sistem – 652
Luciferov Šamajim – postao je Haos – 652
Lucifer – predstavnik duševnog sunca – 193
Ljulj, Ramon (Rejmon Luli) [*Ramon Llull* (*Raymond Lully*)] – jedan od alhemičara – 680
Ljulj, Ramon (Rejmon Luli) [*Ramon Llull* (*Raymond Lully*)] – najpoznatiji španski alhemičar – 690
Luk, crni (povrće) – simbol svemira – 415

LJ

Ljubav i inteligencija – Kraljica i Kralj u alhemijskom venčanju – 785
Ljubav – jedan od tri graditelja hrama ljudske duše – 841
Ljubav – Platonova definicija – 555
Ljudi Sveta – naziv za androgine prototipove čovečanstva sadržane u četiri sveta kabalističkog sistema – 522
Ljudska i božanska svest – njihovo hermetičko venčanje – 785
Ljudski i socijalni organizam – njihova koordinacija simbolizovana alhemijskim venčanjem – 785
Ljudski život – njegov razvoj prikazan na Kebesovoj *Tablici* – 950
Ljudsko društvo – upoređeno sa grubom, neotesanom kamenom kockom – 839
Ljudsko telo – jedan od tri Solomonova hrama – 840
Ljudsko telo – najuniverzalniji od svih simbola – 301
Ljudsko telo – njegova simbolika – 309
Ljudsko telo – njegova tri centra – 305
Ljudsko telo – njegov odnos sa spoljašnjim univerzumom – 205
Ljudsko telo – njegov simbolizam u igri šaha – 582
Ljudsko telo – obrazac za drevne hramove – 306
Ljudsko telo – simbolizovano krstom – 875
Ljudsko telo – svaki njegov deo ovaploćen je u mozgu – 311
Ljudsko telo – u njemu su analogije sa božanstvima – 308
Ljudsko telo – Vitruvije ga upoređuje sa arhitektonikom – 832
Ljudsko razumevanje – njegove moći i ograničenja, prema Kantu – 39
Ljudski rod – gnostici su ga podelili na tri dela – 78
Ljuljajuće kamenje – njegova prisutnost u Evropi – 418
Ljušture – kabalistički naziv za zla stvorenja u svetu Asija – 520

M

Mačka – počasti koje su joj odavali Egipćani – 388
Mačka – posvećena Dijani – 388
Mačka – simbol večnosti – 388

Mač – njegovo pojavljivanje u simbolizmu Tarota – 572, 573
Mač, plameni – tvoračko *Fiat* – 892
Magarac – posvećen Tifonu – 395
„Magična Planina Meseca" – nastala od kristalizovanih solarnih zraka – 732
Magični plaštovi – doktrina o njima kod centralnoameričkih Indijanaca – 945
Magija, ceremonijalna – nije nužno zla – 435
Magija, ceremonijalna – umeće prizivanja i kontrolisanja duhova – 435
Magija – izvorno božanska nauka – 640
Magija – koju je čovečanstvu otkrio Hermes – 127
Magija – nije zamena za vrlinu – 436
Magija – njeno praktikovanje zavisi od kontrolisanja univerzalne životne sile – 438
Magijska Kabala – njena funkcija – 497
Magijske moći kralja Solomona – 842, 843
Magijski alfabeti – 824
Magijski krug – njegova priprema – 444
Magijski mač – Levijev opis pripreme – 442
Magijski rituali – koje su koristili Egipćani za lečenje bolesti – 490
Magi – tri zvezde koje formiraju Orionov pojas sa mačem – 190
Magove regalije – Levijev opis – 433
Magneti – osetljivost na astralnu vatru – 369
Magnetizam – naziv za Azot – 709
Magnet – njegov uticaj – 369, 431
Magnituda (veličina) – deo matematike – 287
Magnum opus – ne može se ostvariti bez hermetičke smrti – 715
Magnum opus – predstavljen alhemijskim androginom – 637
Magnum opus – (Videti Kamen mudraca)
Maja – izdanak moći duade – 294
Majčinstvo – njegova misterija predstavljena Izidom – 177
Majc – Kecalkoatl, njihov atlantiđanski praroditelj – 115
Maje – njihovi atlantiđanski praroditelji – 115
Majer, grof Mihael (*Count Maier Michael*) – jedan od alhemičara – 680
Majer, Isak (*Isaac Myer*) – izjava o pitagorejskim astronomskim konceptima – 278
„Majka Bogova" – ime planete Venere – 278
Majke – tri od dvadesetdva hebrejska slova – 499
Majmun – njegova simbolika – 395
Majmun sa psećom glavom – egipatski hijeroglifski simbol pisanja – 395
Makrokosmos – predstavljen Adamom – 551
Makrokosmos – predstavljen kao drvo – 403
Makrokosmos – simbolizovan Velikom piramidom – 160
Makrokosmos – termin upotrebljen za veliki univerzum – 302
Makrokosmos – Veliki Čovek Univerzuma – 217
Makroprozopus – Božanski Život koji kontroliše funkcije Makrokosmosa – 302
Makroprozopus (Dugo Lice) – prva emanacija iz AIN SOFA – 515
Makroprozopus, Univerzalni Čovek – nazvan „Starešina dāna" – 600, 601
Makroprozopus – njegova konstitucija u Sefirotskom drvetu – 533
Maleni šumski starci – (Videti Gnomi)
Maleri, Gerik (*Garrick Mallery*) – o midevivinskim svicima od brezove kore – 932
Mali Adam – (Videti Mikroprozopus)
Mali Univerzum – čovek – 493
Malkut – epitoma Sefirot – 534

Malo Lice – njegova konstitucija u Sefirotskom drvetu – 533
Malo Lice – njegov simbolizam razvio je rabin Šimon – 494
Manabozho – mitološki junak Algonkina i Odžibvi – 931, 933
Mandale, tibetanske – prikazuju nebo u obliku krsta – 870
Mandragora – njena magijska svojstva – 413
Maniheizam – njegovo pravljenje razlike između Isusa i Hrista – 35
Mantenja špil karata za igru – 577
Mantikora – alegorijsko stvorenje Misterija – 360
Marija, Devica – hrišćanska metamorfoza Izide – 163
Marija – izbor Josifa za njenog muža – 855
Mars – njegov simbol – 648
Mars – petao kao njegov simbol – 379
Maslinova grana – simbol sklada između četiri elementa – 174
Masonerija – legenda o Hiramu je njena velika alegorija – 320
Masonerija – njena povezanost sa rozenkrojcerstvom – 616
Masonerija – verovanje da je izdanak rozenkrojcerstva – 616
Masonerija – (Videti i Slobodno zidarstvo)
Masonerija – značaj sunca u simbolizmu i ritualima – 186
Masonska kecelja – njena simbolika – 321
Masonska kecelja – njeno pojavljivanje u simbolizmu Tarota – 570, 572
Masonska kecelja – značenje okretanja njenog preklopa nagore – 572
Masonske oznake i simboli – njihovo prisustvo na javnim građevinama – 334
Masonski predstavnici – njihov susret sa Kaljiostrom u Parizu – 956
Masonski simboli – njihovo pojavljivanje na kartama za igru – 564
Masonski simboli – pronađeni u knjigama Frensisa Bekona – 326
Masonski simbolizam – njegovo poreklo – 828, 838
Masonski simbolizam – prisutan u savremenim kartama za igru – 582
Masonsko znanje – skriveno u šiframa i kriptogramima – 800, 809
Matematika, astronomija i muzika – o njima je poučavao Pitagora – 264
Matematika – koju je čovečanstvu otkrio Hermes – 127
Matematika – njena korespondencija sa oblicima i idejama – 523
Matematika – njena primena na oblike i ideje – 523
Matematika – podeljena na magnitudu (veličinu) i multitudu (mnoštvo) – 287
Matematikus – prvi stupanj u Pitagorejskoj filozofskoj školi – 267
Materia prima – oblikovana od sedam hemijskih slogova – 489
Materica – očigledno stakleni kovčeg u kojem su rozenkrojcerska braća sahranjivana – 639
Materica – simbolizovana alhemijskom retortom – 642
Materija – Herbartova definicija – 40
Materija – inkarniranje duhovne prirode u njoj – 316
Materija – izvor sveg zla, prema drevnim Misterijama – 519
Materija – Lajbnic je razlaže u monade – 37
Materijalistički razum – simbolizovana palom zvezdom – 899
Materijalizam – geneza – 32
Materijalizam – suština Kontove filozofije – 43
Materijalna priroda čoveka – predstavljena Evom – 551, 555
Materijalna sfera – simbolizovana ogledalom – 434

Materijalni svet – sfera delovanja – 194
Materijalni univerzum – rezultat Luciferovog pokušaja da izvede kosmičku alhemiju – 709
Materijalnost – čovek se od nje oslobađa prečišćavanjem svojih prenosnika – 316
Materijalnost – nasuprot filozofije – 982
Materija – najniži stepen dobra – 337
Materija – prema Hobsu, jedina realnost – 36
Materija – simbolizovana kockom – 646
Materija – Sokratova definicija – 23
Materija – Šelingov koncept – 40
Materija – zašto je nazvana Protivnik – 519
Materinski instinkt – otelovljen u golubici – 381
Maters, Semjuel Lidel Mekgregor (*Samuel Liddell MacGregor Mathers*) – o Solomonu kao čarobnjaku – 842
Maters, Semjuel Lidel Mekgregor (*Samuel Liddell MacGregor Mathers*) – primeri primene Gematrije – 543
Maters, Semjuel Lidel Mekgregor (*Samuel Liddell MacGregor Mathers*) – primeri primene Notarikona – 544
Matsja avatar – prva Višnuova inkarnacija (u obliku ribe) – 358
Mauzolej u Halikarnasu – 261
Mavari – njihova kultura tokom mračnog srednjeg veka – 921
Medicina, hermetička – njene tri osnovne boje – 170
Medicina – koju je čovečanstvu otkrio Hermes – 127
Medicinska enciklopedija Avicene – standard njegovog vremena – 923
Medicinska nauka – Paracelzusova reforma – 685
Medicinska struka – simbolizovana zmijom – 372
Medijumske prikaze – zapravo su elementali – 437
Meditacija – kroz nju vaskrsava duh Kosmičke Lepote – 335
Međuzavisnost svih nauka – 473
Megarska filozofska škola – koju je osnovao Euklid – 24
Meki, Samson Arnold (*Samson Arnold Mackey*) – izjava o drevnom poznavanju alternacije polova – 207
Mekoj, Robert (*Robert Macoy*) – počast Misterijama – 53
Melhisedek – Isus kao Prvosveštenik u njegovom redu – 852
Melhisedek – njegova ceremonija pijenja vina i lomljenja hleba identična je sa onom koju je Isus izveo na Poslednjoj večeri – 852
Memnon – misterija pevanja – 371
Mensa Isiaca – (Videti Bembinska Ploča)
Mentalitet – njegova dva tipa – 52
Mentalna kultura Misterija – 947
Mentalne pojave – njihova realnost, prema Loku – 44
Mentalni razvoj – procenjen na osnovu auričkih emanacija – 168
Mentalni stav – jedan od sedam primarnih uzroka bolesti – 480
Mentalni stav – truje eteričku prirodu – 477
Mentalno okruženje – njegov uticaj na racionalno mišljenje – 974
Mentalno stanje – izazvano tečnim medikamentima, mirisima i kâdovima – 487
Mentalno stanje – uticaj arhitekture na njega – 835, 836
Mumija – medijum između domena vitalne energije i organskih i neorganskih supstanci – 479
Mumija – prenosilac arheusa – 479
Mentalno telo – simbolizovano mozgom – 306
Men, Žan de (*Jean de Meung*) – jedan od alhemičara – 680
Merdevine – značenje uspinjanja uz sedam prečaga – 785

Merkava – Božja kola – simbol solarnog sistema – 543
Merkava – Jahveova kola, kako su viđena u Jezekiljevoj viziji – 542
Merkur – njegov simbol – 648
Merkur – predstavljen u liku najavljivača u Eleusinskim Misterijama – 98
Merlin, čarobnjak – učitelj i inicijator kralja Artura – 860
Merodah i zmaj – misterijski ritual Vavilonjana i Asiraca – 119
Meru – atlantiđansko poreklo – 114
Mesec – druidski simbol Izide – 176
Meseci u godini – simbolizovani u savremenim kartama za igru – 581
Mesec – njegov simbol – 648
Mesec – predstavljen u liku poslužioca oltara u Misterijama – 98
Mesec – simbol fizičke prirode čoveka – 329
Mesija – ime koje označava dušu koja se razvija – 553
Mesmerizam – Izidini sveštenici su ga verovatno razumeli – 177
Mesmerizam – otkrili su ga Mesmer i grof od Sen Žermena – 957
Mesmerizam – rečeno je da ga je otkrio Paracelzus – 475
Metafizika – Aristotelova definicija – 28
Metafizika – jedna od šest filozofskih disciplina – 17
Metafizika – odredeni oblik ostatka crne magije – 438
Metali – njihov rast iz semena – 706
Metali – poistovećivani sa kostima raznih božanstava – 430
Metali – smatrani su za kristalizovane nebeske zrake – 430
Metali – ukidanje engleskog zakona protiv njihovog umnožavanja – 681
Metempsihoza – Pitagorina doktrina – 271
Metempsihoza – pravi pitagorejski koncept – 219
Metempsihoza – simbolizovana zmijom – 373
Meteori – smatrani znacima božanske milosti – 434
Metonički ciklus – simbolizovan sa devetnaest kapija ka dvorištu Kabe – 913
Mevlevija, red – sadrži ezoterijska učenja islama – 844
Mid, Džordž Robert Stouv (*George Robert Stowe Mead*) – definicija IYNX – 237
Mide loža – njena dva stupnja – 932
Midevivin – krst je važan simbol u njegovim obredima – 932
Midevivin – najpotpuniji i najverodostojniji izveštaji – 933
Midevivinski zapis na brezovoj kori – 932
Midevivin – tokom njegovih obreda poučavano je o isceljivanju – 932
Midevivin – Veliko društvo vračeva Odžibvi – 932
Mikrokosmos – čovekovo telo – 2171
Mikrokosmos – planete i znaci zodijaka koji odgovara različitim delovima njegovog oblika – 659
Mikrokosmos – predstavljen Adamom – 551
Mikrokosmos – predstavljen kao drvo – 404
Mikrokosmos – predstavljen Novim Jerusalimom – 402
Mikrokosmos – simbolizovan Velikom piramidom – 160
Mikrokosmos – termin primenjen na pojedinačni ljudski univerzum – 302
Mikroprozopus – Božanski Život koji kontroliše funkcije Mikrokosmosa – 302
Mikroprozopus – njegova konstitucija u Sefirotskom drvetu – 533
Mikroprozopus – njegovih šest moći nazvano je Elohim – 536
Mikroprozopus – rezultat sjedinjenja Božanskog Oca i Božanske Majke – 536

Mikroskop – čoveku otkriva njegov značaj – 977
Mimoza – (videti Akacija)
Minerali – osetljivost na astralnu vatru – 369
Minerali – žive u svetu koji se sastoji od zgusnute strane četiri primarna elementa – 453
Mirandola, Piko de (*Picus de Mirandola*) – jedan od alhemičara – 680
Mirisi – upotreba u lečenju bolesti – 494
Mirisi – upotreba za izazivanje željenog mentalnog stanja – 487
Misao i Svest – prvi par emanacija iz Večitog Jednog – 75
Misao – prema Hobsu, u suštini matematički proces – 36
Mispaginacija – ključ za bekonovsku šifru – 796, 822
Mista – počasna titula davana kandidatu u Malim obredima Eleusinskih Misterija – 95
Misterija makrokosmosa – 833
Misterija mikrokosmosa – 834
Misterija, Univerzalna – njena epitoma je *Apokalipsa* – 890
Misterije – aktivnosti njihovih tajanstvenih emisara u osnivanju Sjedinjenih Američkih Država – 964-967
Misterije – arhitekte civilizacije – 335
Misterije – definisane kao svete drame – 53
Misterije, druidske – 57
Misterije, druidske – sličnost sa grčkim i egipatskim Misterijama – 65
Misterije, eleusinske – izjava o njihovoj svrsi – 95
Misterije Grala – očuvale su duhovno telo hrišćanstva – 858
Misterije, hrišćanske – njihov ritualizam čini priča o Isusu – 854
Misterije, hrišćanske – zahtevi za prijem, prema Celsu – 53
Misterije – inicijacija u njih simbolizovana je brojem 9 – 898
Misterije – institucije za transmutaciju bazičnog neznanja – 392
Misterije – iskvarene od strane egipatskih crnih magova – 435
Misterije – izvrsnost njihovih doktrina – 946
Misterije – Kaljiostro je izjavio da je Ružin Krst njihov pravi simbol – 956
Misterije – kanali rasejavanja filozofske svetlosti – 91
Misterije, Male – predstavnik filozofske smrti – 125
Misterije – najsvetkovanije Misterije Izide, Sabazija, Kibele i eleusinske Misterije – 53
Misterije – nejasan izvor Univerzalne Mudrosti – 50
Misterije – nephodnost njihovog ponovnog oživljavanja – 973
Misterije – njihova mentalna kultura – 947
Misterije – njihova svrha – 54, 56
Misterije – njihova svrha je ponovno ujedinjenje pojedinca sa Božanskim Sopstvom – 316
Misterije – njihova tajna doktrina simbolizovana ženom odevenom u sunce – 899
Misterije – njihova učenja – 57
Misterije – njihove drevne škole – 57
Misterije – njihove rituale osakatilo je sveštenstvo – 436
Misterije – njihov glavni cilj – 54, 56
Misterije – njihovi inicijati postavili su duhovne, intelektualne i etičke standarde potomstva – 947
Misterije – njihovi inicijati upoređeni sa Homerovim „zlatnim lancem" – 947
Misterije – njihovi visoki ideali – 947
Misterije – njihovo izopačavanje – 54
Misterije – njihovo ponovno uspostavljanje jedan je od ciljeva rozenkrojcera – 638

Misterije – njihovo ponovno uspostavljanje je neophodno za civilizaciju – 335
Misterije – njihov opstanak – 54
Misterije – njihov raspad – 303
Misterije – obožavanje sunca kao njihov važan deo – 55
Misterije – osnova najvećeg dela ritualizma slobodnog zidarstva – 53
Misterije, paganske – njihovc tajne otelotvorene su u mističnom hrišćanstvu – 854
Misterije – pre moralističke nego regligiozne; pre filozofske nego teološke – 55
Misterije – proganjanje inicijata-učitelja – 947
Misterije – simbolizam kao njihov jezik – 50
Misterije – stoje na pragu Stvarnosti – 981
Misterije – superiornost njihove kulture – 947
Misterije Šibalbe – njihovi simboli povezani su sa oklutnim centrima svesti – 943
Misterije Šibalbe – njihovo tumačenje – 942
Misterije Šibalbe – paralelizam Kecalkoatla (Gukumaca) i kralja Solomona – 944
Misterije Šibalbe – paralelizam između njihovih iskušenja i znakova zodijaka – 943
Misterije Šibalbe – njihovih sedam iskušenja – 939
Misterije Šibalbe u Gvatemali – 937
Misterije Tabernakla – ključ za njih nalazi se u kabali – 586
Misterije Tabernakla – ustanovio ih je Mojsije kao tajnu i simboličku školi – 586
Misterije – u njih su bili inicirani najveći umovi antike – 53
Misterije – u njima je skriveno znanje – 946
Misterije – uticaj na filozofiju, nauku i umetnost – 54
Misterije, Velike – predstavnik filozofskog vaskrsenja – 125
Misterije – verovatno atlantiđanskog porekla – 55
Misterijski kultovi – njihovo postojanje među Indijancima– 927
Misticizam – jedan od glavnih ogranaka sholastičke škole – 36
Misticizam, panteistički – jedan od glavnih ogranaka sholastičke škole – 36
Mistična svojstva biljaka – 487
Mistik – reč izvedena iz titule „Mista“ – 95
Mišar – simbol dezintegracionih procesa – 380
Mišar – simbol okrutnosti – 377
Mišna – duša zakona – drugi deo hebrejske teologije – 492
Mišljenje – bekonovski sistem – 36
Mišljenje i protežnost – prema Spinozi, atributi Boga – 37
Mit i alegorija – korišćeni za ovekovečenje znanja – 312
Mit o Gralu – njegovo poreklo – 859
Mitologija – bogovi i boginje personifikuju vitalne sile Prirode – 52
Mitologija, grčka – da bi se shvatili eleusinski rituali potrebno je njeno detaljno proučavanje – 92
Mitologija, grčka – ključ joj se može pronaći u istoriji Atlantide – 114
Mitovi o stvaranju sveta – oni su akroamatični kriptogrami – 821
Mispaginacija – primeri u šekspirijanskim spisima – 796, 822
Mitologija, klasična – verovatni ključ za bekonovsku zagonetku – 807
Mitovi o stvaranju – u njima je anatomska analogija – 303
Mitraističke inicijacije – stalno obraćanje Mitri kao Bogu Sunca – 70

Mitraističke Misterije – sličnost sa hrišćanskim – 67, 68
Mitraističke inicijacije – sličnost sa Misterijskim školama – 70
Mitraističke inicijacije – uspešni kandidati nazivani su lavovi – 70
Mitraističke inicijacije – žene nisu prihvatane – 70
Mitraistički kult – pojednostavljeno Zaratustrino učenje – 67
Mitraistički kult – rimski legionari preneli su ga u sve delove Evrope – 66
Mitraistički obredi – dalekosežni uticaj na zapadnu civilizaciju – 70
Mitraistički obredi – održavani u pećinama – 68
Mitraistički obredi – prevazišli Bahove Misterije – 72
Mitraistički obredi – temelj gnostičkog sistema – 72
Mitra – jedan od razapetih spasitelja čovečanstva – 877
Mitra – jedan od uzora za Isusa kao simbol prolećne ravnodnevice – 187
Mitra – ne smeju se brkati persijski i vedski Mitra – 72
Mitra – numerička vrednost – 76
Mitra – njegova sličnost sa hemijskim elementom živom – 67
Mitra – njegov muški i ženski aspekt – 66
Mitra – njegovo raspeće – 877
Mitra – njegovo rođenje iz stene – 71
Mitra – obožavanje sunca pod njegovim imenom – 72, 87
Mitra – O'Nil (*John O'Neill*) osporava da je bio solarno božanstvo – 72
Mitra – personifikacija sunca – 187
Mitra – predstavlja kandidatovu dušu, koja stoji kao posrednik – 70
Mitra – sličnost sa Isusom – 71
Mitra ubija bika – značenje – 69
Mitra – zendski naziv za sunce – 66
Mjuir, ser Viljem (*Sir William Muir*) – komentar Muhamedovog preobraćenja – 909
„M“ knjiga – data Ocu C.R.C, a koristio ju je i Paracelzus – 606
„M“ knjiga – doneo ju je Kristijan Rozenkrojc iz Arabije – 606, 637
Mladić s krilima – simbol za živu u alhemiji – 714
Mladost – predstavljena jahačen na riđem konju – 896
Mnemozina – voda iz Trofonijeve pećine – 257
Mnesarh – Pitagorin otac – 262
Moći mišljenja – osnovu celokupnog znanja, prema racionalizmu – 37
Moć – njena izopačenost označena je obrnutim likom – 449
Modaliteti, sedam grčkih – njihov odnos sa planetama – 343
Mojsije – dovođenje u pitanje njegovog autorstva *Pentateuha* (*Petoknjižja*) – 584
Mojsije – ezoterijsko egipatsko značenje reči – 585
Mojsije – falsifikati njegovih knjiga – 541
Mojsije Majmonid – opis Ploča zakona – 424
Mojsije – njegova nacionalnost – 585
Mojsije – sličnost reči sa drevnim nazivom za sunce – 584
Mojsije – verovatno ovlašćeni predstavnik tajnih škola – 585
Mojsijeov štap – odsečen od Adamovog drveta – 865
Mojsijev zakon – njegova reinterpretacija bila je jedan od glavnih ciljeva esena – 855
Mole, Žak de (*Jacques de Molay*) – njegovo mučeništvo povezano sa pričom o Hiramu – 324
Molitva Gospodnja – analogija sa Sefirotskim drvetom – 530

Molitva – jedan je od sedam osnovnih metoda lečenja bolesti – 483
Molitva – način na koji se izvodi, prema Pitagori – 274
Molitva ranih alhemičara – 7204
Monada – definicija – 287
Monada – iz doktrine o njoj izvedena je Demokritova atomistička teorija – 22
Monada – njeni atributi – 293
Monada, Pitagorina – upoređena sa Adamom – 548
Monada – Pitagorin Bog – 268
Monada – prema Pitagori, krajnji izvor koji mudrost može spoznati – 269
Monada – simbol Božanskog Oca – 295
Monada – simbol mudrosti – 294
Monade materije – Lajbnicova teroija – 37, 38
Monarhijski oblici vlade – njihovo ukidanje jedan je od ciljeva rozenkrojcera – 638
Monokord – Pitagora ga je koristio za utvrđivanje teorije harmionije – 339
Monokord svemira – Pitagorin koncept – 346
Monoliti – njihova drevnost – 418
Monoteizam – kako ga je Pitagora branio – 267
Monoteizam – osporava ga reč Elohim – 547
Mont Kabala – simbolična planina koja predstavlja drugi stadijum duhovnog razvoja – 640
Mont Magija – simbolična planina koja predstavlja treći stadijum duhovnog razvoja – 640
Moo, kraljica – Le Plonžon je identifikuje sa Izidom – 163
Moralizam – pravilno postupanje istaknuto kao osnovno filozofsko načelo – 37
More – rasplodni teren semena živih bića – 176
Morio (*Morieu*) – jedan od alhemičara – 680
Morske deve – (Videti Undine)
Morske zmije – brodovi u njihovom obliku – 362
Mozak – korišćen kao simbol mentalnog tela – 306
Mozak – jedan od tri centra ljudskog tela – 305
Mozak – njegovo ezoterijsko predstavljanje u Misterijama – 306
Mozak – njegov svaki deo ovaploćen je u srcu – 311
Mozak – ovaploćenje svakog dela ljudskog tela – 311
Mozak – simbol svetog petog elementa, etera – 309
Mrav – simbol prizvodnje i vidovitosti – 364
Mrtvačka glava, leptir – značenje – 369
Mrtvački kovčeg – njegovo pojavljivanje u simbolizmu Tarota – 579
Mučeništvo Bogočoveka – esencijalno načelo mnogih velikih religija – 875
Mudra Živa – isto što i solarni Azot – 725
Mudrost – alhemičarev prah projekcije – 422
Mudrost – Aristotelova definicija – 28
Mudrost Egipta – otelovljena u Sfingi – 169
Mudrost – izgubljena zbog nehumanosti čoveka prema čoveku – 491
Mudrost – jedan od tri graditelja hrama ljudske duše – 841
Mudrost – njene tridesetdve staze (kanala) – 526, 527
Mudrost – njen preduslov, prema Pitagori, je filozofski život – 20
Mudrost – obezbeđena kroz intuitivnu spoznaju nevidljivog, koje se manifestuje kroz vidljivo – 269
Mudrost – označena monadom – 294
Mudrost – označena trijadom – 294

Mudrost – personifikovana Izidom koja stoji između stubova suprotnosti – 175
Mudrost – prema Pitagori, razumevanje izvora ili uzroka svih stvari – 269
Mudrost – rezultat usklađivanja filozofije, nauke i religije – 473
Mudrost – simbolizovana pčelom – 370
Mudrost – simbolizovana paunom – 380
Mudrost – simbolizovana zmijom – 372
Mudrost – simbolizovana kornjačom – 376
Mudrost – simbolizovana periodičnim rađanjem feniksa – 923
Mudrost – skrivena od profanih Izidinim velom – 169
Mudrost – Sokratovo stanovište – 23
Mudrost, Univerzalna – Misterije kao njen nejasan izvor – 50
Mudrost, Univerzalna – personifikovana Solomonom – 839
Mudrost – uzdiže čoveka do stanja Božanstva – 947
Muhamedanci – izjava ser Viljema Džonsa da su oni heterodoksni hrišćani – 920
Muhamedanizam – (Videti Islam)
Muhamedanski koncept Adamovog proterivanja iz Raja – 551
Muhamed – diktiranje *Kurana* – 908
Muhamed – Irvingov opis njegovog oproštajnog hodočašća – 913
Muhamed – Irvingov opis njegovog rođenja – 906
Muhamed – islamski prorok – 906
Muhamed – karakteristike njegove ličnosti – 916
Muhamed – Mjuirov komentar njegovog preobraćenja – 909
Muhamed – njegova smrt – 915
Muhamed – njegova vizija – 908
Muhamed – njegov grob – 915
Muhamed – njegov kontakt sa drevnim misterijskim učenjima – 921
Muhamed – njegov let iz Meke – 909
Muhamed – njegovo noćno putovanje na nebo – 910
Muhamed – njegovo oproštajno hodočašće – 914
Muhamed – njegovo osvajanje Meke – 911
Muhamed – njegovo praktikovanje poligamije – 918
Muhamed – njegovo trovanje – 914
Muhamed – njegovo venčanje – 907
Muhamed – njegov stav prema ženama – 918
Muhamed – pretpostavljeni redovi o njemu izbrisani iz hrišćanskih Jevanđelja – 921
Muhamed – Prorok Boga živoga – 908
Muhamed – zablude po pitanju njegovog karaktera – 916
Multimamija – Dijana kao izvor duhovne hrane – 333
Multituda (mnoštvo) – deo matematike – 287
Mumifikacija – hrišćanski razlozi – 179
Mumifikacija – razlozi Egipćana – 177, 178
Mumija – njeno pojavljivanje u simbolizmu Tarota – 579
Mundani monokord – njegova sazvučja – 340
Mundani monokord – njegove proporcije i intervali – 342
Mundano jaje – glavni orfički simbol – 242
Muva – simbol mučitelja – 370
Muze – neki smatraju da su bile silfi – 468
Muze – povremeno su preuzimale oblik pčela – 370
Muzičke note – korespondencije sa bojama, prema Babitu – 353
Muzička medicina – koju je primenjivao Pitagora – 343
Muzička šifra – njena upotreba – 823
Muzika – arhitektonski elementi mogu se uporediti sa muzičkim modalitetima i notama – 348

Muzika, astronomija i matematika – o njima je poučavao Pitagora – 264
Muzika elemenata – 349
Muzika – Geteova analogija između zvuka i oblika – 348
Muzika – grčka teorija o njoj izložena je u tretraktisu – 352
Muzika – harmonija se ne utvrđuje čulnom percepcijom nego razumom i matematikom – 343
Muzika – Hermes kao osnivač te umetnosti – 338
Muzika – jedno od sedam slobodoumnih umeća i nauka – 830
Muzika – koju je čovečanstvu otkrio Hermes – 127
Muzika sfera – najuzvišenija od pitagorejskih doktrina – 345
Muzika – njena drevnost u Egiptu, prema Platonu – 338
Muzika – njeni filozofski i terapetski aspekti stečeni od Egipćana – 338
Muzika – njen uticaj na dušu – 343
Muzika – njen uticaj na emocije – 345
Muzika – njen uticaj na grčku kulturu – 344
Muzika – njen uticaj na temperament – 344
Muzika – njen uticaj na ljudski život – 331
Muzika – odnosi planeta, boja i muzičkih nota zasnovani na zakonu oktava – 353
Muzika – odnos između muzike i oblika – 341, 348
Muzika – Orfej, njen pokrovitelj – 100
Muzika – prema Pitagori, suštinska za racionalno razumevanje Boga, čoveka, ili prirode – 267
Muzika – Pitagora je koristio u lečenju – 269
Muzika – Pitagora je prvi demonstrirao njene matematičke temelje – 338
Muzika, pitagorejska – jedna od stvari koje zavise od božanske nauke matematike – 339
Muzika – Pitagorina demonstracija harmonijskih odnosa planeta, sazvežđa i elemenata – 341
Muzika – Pitagorina terapeutska upotreba – 343
Muzika – Pitagorin eksperiment za utvrđivanje intervala dijatonske lestvice – 339
Muzika sfera – Pitagorin koncept – 346
Muzika – Pitagorino otkriće dijatonske lestvice – 338
Muzika sfera – pominjanje u literaturi – 345
Muzika sfera – prvi put izloženi u Pitagorejskoj školi – 21
Muzika sfera – zašto čovek ne može da je čuje – 348
Muzika – uticaj vojne i religijske muzike – 345

N

Nadahnuće – simbolizovano Velikom piramidom – 162
Nadintelektualizam – izdanak prenaglašavanja supremacije uma – 39
Najavljivač – predstavnik Hermesa u Misterijama – 98
Najt, Ričard Pejn (*Richard Payne Knight*) – izjava o simboličkom značenju znakova zodijala – 204
Najt, Ričard Pejn (*Richard Payne Knight*) – komentar o Dijani i njenim simbolima – 209
Najt, Ričard Pejn (*Richard Payne Knight*) – o odnosu Misterija Serapisa i ostalih Misterija – 86
Nameštaj Tabernakla – 592
Napici – upotreba u lečenju bolesti – 486
Naprsnik – njegova proročka moć – 598
Naprsnik – simbol dvanaest sazvežđa zodijaka – 600

Narcis – analogija u Eleusinskim Misterijama – 94
Narkotici – korišćeni radi kontrole u sekti Jezida – 488
Nar – njegova simbolika – 410
Narodi – pagani su ih shvatali kao složene entitete – 315
Nastanak sveta – položaj planeta u to vreme – 221
Natalis solis invicti (Rođenje Nepodevog Sunca) – proslavljano 25. decembra – 189
Natčovek – deo duhovne prirode koji se nikada ne ovaploćuje u materiji – 316
Natčovek – Ničeov koncept – 41
Natčovek – njegovo javljanje u simbolizmu Tarota – 579
Natpis na Izidinim hramu u Saisu – 163
Natpis o Izidi na stubu u Nisi – 165
Natprirodne pojave koje su pratile rituale u Eleusinskim Misterijama – 98
Naučna misao druida – 58
Naučna terminologija – korišćena u šifrovanju – 8260
Nauka – drevni narodi je nikada nisu uzimali odvojeno od filozofije i religije – 202
Nauka – njena reformacija jedan je od tri glavna cilja rozenkrojcera – 638
Navaho Indijanci – njihov kosmogonijski mit – 928
Navaho peščana slika – 928
Navike – njihovo regulisanje jedan je od sedam osnovnih metoda lečenja bolesti – 483
Nauman, Emil (*Emil Naumann*) – njegov opis uticaja muzike na grčku kulturu – 344
Nebeska harmonija – prvi put izložena u Pitagorejskoj školi – 21
Nebeska tela – uticaj njihovog proučavanja na religiju, filozofiju i nauku – 202
Nebeske konfiguracije – jedan od sedam primarnih uzroka bolesti – 480
Nebeski čovek – analogija sa Sefirot – 530
Nebeski Adam – analogija sa Sefirot – 527
Nebesko Jagnje – označeno Jasonovim Zlatnim runom – 391
Nedelje u godini – simbolizovane u savremenim kartama za igru – 581
Nehumanost čoveka – odgovorna za gubitak znanja – 481
Nej, Mišel (*Michel Ney*) – njegova „filozofska smrt" – 963
Neksa – vladar undina – 463
Nekromantija – njeno prisustvo među centralno i srednjeameričkim Indijanacima – 936
Neohegelijanizam – oživljavanje Hegelovog idealizma – 45
Neofit – razapet u Misterijama Piramide – 161
Neokriticizam – francuska revizija doktrine Imanuela Kanta – 44
Neoplatonizam – Hipatija je bila centralna ličnost njegove aleksandrijske škole – 948
Neoplatonizam – inkorporacija mnogih njegovih načela u hrišćanstvo – 34
Neoplatonizam – koji je osnovao Plotin – 34
Neoplatonizam – njegova svrha da se očuvaju tajne doktrine paganstva – 34
Neopitagoreizam – sličnost sa doktrinom esena – 34
Neopitagoreizam – spona između paganskih filozofija i neoplatonizma – 34
Neopitagorejska filozofska škola – 34
Neorealizam – sumiran kao opšte izumiranje idealizma – 37
Neosholastika – oživljavanje tomizma – 48
Nepromišljenost – sinonim detinjastosti – 52
Neukost – njena dva osnovna oblika – 977

Neukost, prosta – stimulans za sticanje znanja – 977
Neukost, složena – neukost neukosti – 978
Nevesta Mikroprozopusa – njena konstitucija u Sefirotskom drvetu – 534
Nevidljiva magična planina – 732
Nevinost – simbolizovana bagremom – 409
Neznanje – jedan od trojice Hiramovih ubica – 325
Neznanje – označeno duadom – 294
Neznanje – povezano sa zimskim solsticijem filozofije – 331
Neznanje – razlog čovekovog lišavanja besmrtnosti – 140
Neznanje – simbol vladavine rulje – 335
Neznanje – transmutirano u mudrost putem alhemije – 705
Neznanje – uzrok čovekovog pada – 557
Nikifor Kalist Ksantopul (Νικηφόρος Κάλλιστος Ξανθόπουλος) – o poreklu Jevanđelja po Jovanu – 543
Nikodem – izabran za jednog od čuvara Hristovog tela – 858
Nilometar – njegova sličnost sa *Crux ansata* – 872
Nilski konj – posvećen bogu Marsu – 395
Nilski konj – simbol Tifona – 395
Nimb i aureola u simbolizmu – 850
Nimb – predstavljanje auričkih emanacija – 168
Nimfa – simbol niže animalne sklonosti – 121
Nimfe – alternativni naziv za Undine – 457
Nimfe – (Videti Undine)
Nimfe – žive u nevidljivom Prirodnom elementu, vodi – 457
Nimrod – njegova lutanja – 368
Nirvana – Šopenhauerov koncept – 41
Nisa – natpis na stubu o Izidi – 164
Niža svest – njen numerički ekvivalent – 900
Niže – analogija sa višim – 706
Noćne ptice – simbol čarobnjaštva i tajnih božanskih nauka – 380
Noćni leptiri – njihova simbolika – 369
Noć – njen simbol – 647
Noje i njegova zodijačka arka – 553
Noje – njegov prototip je hinduski Vaišvasvata – 117
Nojeva arka – njena simbolika – 396
„Nojev stomak" – naziv za jaku vodu (*aqua fortis*) u alhemiji – 714
Norton, Semjuel (*Samuel Norton*) – podela alhemijskih procesa ili stanja – 704
Norton, Tomas (*Thomas Norton*) – jedan od alhemičara – 680
Nos – ponekad simbol Božanstva – 311
Notarikon – kriptični metod pisanja koji su koristili kabalistički pisci – 544
Notarikon – primeri njegove upotrebe – 544
Noumen – njegovo jedinstvo sa fenomenom u umetnosti i biološkoj evoluciji – 39
Noumen – prema Kantu, njegova priroda ne može se shvatiti umom – 39
Noumen – Supstanca Stvarnosti – 981
Novi Jerusalim – arhetip savršene civilizacije – 903
Novi Jerusalim – Jovanova vizija – 903
Novi Jerusalim – njegovih dvanaest kapija povezano je sa znacima zodijaka – 902
Novi Jerusalim – predstavlja mikrokosmos – 902
Novi Jerusalim – predstavlja otesanu kamenu kocku – 902
Novi Jerusalim – prestonica Atlantide kao njegov arhetip – 114
Novi Jerusalim – simbol inicijata – 902
Novi Jerusalim – simbolizovan koskom – 657
Novi zavet – razlaganje tajnih procesa ljudskog preporađanja – 306
Nožni prsti – njihova simbolika – 309

Numerička šifra – definicija – 821
Numerička šifra – metod dešifrovanja – 821
Numerička vrednost reči – kako se izvodi – 283
Numeričke vrednosti Tarot karata – povezane sa prikazima na njima – 564
Nun – značenje – 359
Nus – načelo Kosmičkog Uma – 362
Nus, Univerzalna Svest – iskupitelj čovečanstva – 552

NJ

Njulends, Džon Aleksandar Rejna (*John Alexander Reina Newlands*) – Njulendsov Zakon oktava – 341

O

Oanes – njegova povezanost sa ribom – 358
Oanes – atlantiđanski učitelj Haldejaca – 116
Obelisk – oblik obožavanja kamenja – 418
Obešeni Čovek – aspekt mita o umirućem bogu – 125
Obešeni Čovek – predstavnik ljudskog duha – 125
Oblik – grob Istine – 336
Oblik – kristalizovan od zvezdanih uticaja i nebeskih impulsa – 645
Oblik – njegova korespondencija sa brojem – 523
Oblik – njegov odnos sa muzikom – 348
Oblik – Pitagora je odredio oblik svakog dela kreacije – 341
Oblik – proizvod slova – 523
Obložna senka – sinonim za vitalno telo – 476
Obnavljanje – ključ za njega u mitu o umirućem bogu – 125
Obnova (regeneracija) – simbolička mapa njenog dovršenja – 662
Obnova – simbolizovana skarabejom – 720
Odraz i Razum – treći par emanacija iz Večitog Jednog – 75
Obožavanje kamena – dokazi u Bretanji – 417
Obožavanje kamena – dokazi u hrišćanstvu – 419
Obožavanje kamena – njegovo poreklo – 417, 419
Obožavanje kamena – potisnuto pirolatrijom – 414
Obožavanje – njegov oblik je pod kontrolom sunca – 212
Obožavanje sunca u Atlantidi – nastavljeno u hrišćanstvu i paganstvu – 55, 56
Obožavanje sunca – značajna uloga u ranim paganskim misterijama – 55
Obožavanje vatre – potisnulo litolatriju – 420
Obožavanje zmije – poreklo – 371
Obožavanje zmije – skoro univerzalno – 371
Obrazac fizičkog tela – Pitagora ga nazivao „pečat" – 271
Obrazovanje – kroz njega vaskrsava Istina – 336
Obrazovanje, univerzalno – njegovi neprijatelji – 326
Obrazovanje, univerzalno – simbolizovano slobodnim zidarstvom – 326
Obrazovanje, univerzalno – uticaj ideala Frensisa Bekona na red slobornih zidara – 326
Obrezanje – (Videti Avrahamov obred)
Oci, crkveni – njihovi spisi zasnovani su na folkloru i rekla-kazala – 846
Očevi Izvora – na Bembinskoj Ploči – 233
Oči Jagnjeta – predstavljaju čakre – 895
Odanost – simbolizovana psom – 396
Odeća – njome je označavan stepen duhovnosti ili materijalnosti – 313

Odežda časti i dike – odora Velikog sveštenika Izraela – 840
Odežda časti i dike – simbol Kuće Duše – 598
Odežde katoličkog sveštenstva – simbol Sunca – 186
Odežde sveštenika – kriju religijski šifrovani jezik – 596
Odežde sveštenika – opis – 597
Odin – proždrao ga je vuk Fenrir – 392
Odin – primer boga podložnog smrtnosti – 77
Odin – identifikovan sa mitom o umirućem bogu – 125
Odin – često povezivan sa suncem – 185
Odinističke misterije slavljene u Skandinaviji – 87
Odinističke misterije – koje je osnovao Odin – 87
Odinističke misterije – inicijacijski ritual i priča o Balderu – 88
Odinističke misterije – deset svetova – 89
Odinističke misterije – Loki, Duh Zla – 88
Odinističke misterije – na njihovim ritualima zasnovane su Vagnerove opere Prstena – 90
Odinističke misterije – vrhovni bog poznat kao Sve-otac – 88
Odisej – prema Grcima, imao delom atribute sunca – 185
Odnosi – prema Pitagori, u suštini su pre mentalni nego fizički – 269
Odora – njome je označavan stepen duhovnosti ili materijalnosti – 313
Odore sveštenika – opis – 597
Ofiti – jedna od gnostičkih sekti – 79
Ogdoađa – njeni atributi – 299
Ogledalo Astroloških Aspekata – 659
Ogledalo – njegova simbolika je slabo shvaćena – 434
Ogledalo – simboli materijalne sfere – 434
Ogrtač Apolonija iz Tijane – njegovo značenje – 530
Ogrtač Apolonija iz Tijane – simbol oslanjanja na vlastite snage – 530
Ogrtač Apolonija iz Tijane – simbol samoposedovanja – 530
Ogrtač budističkih kaluđera – simbol Kuće Duše – 839
Ogrtači – doktrina o njima kod centralnoameričkih Indijanaca – 945
Oko, otvoreno – simbol intelektualne snage – 305
Oko – ponekad simbol Božanstva – 311
Oko, zatvoreno – simbol AIN SOFA – 511
Okrugli sto kralja Artura – 862
Oktaedar – jedno od pet Pitagorinih geometrijskih tela – 274
Okrutnost – simbolizovana mišarom – 377
Okruženje – njegov uticaj na razvoj svesti čoveka – 331
Okruženje – njegov uticaj na trojednu prirodu čoveka – 974
Okultna pneumatologija – Paracelzusovo izlaganje o njoj je najiscrpnije i najlucidnije – 452
Olimp – atlantiđansko poreklo – 114
Oliver, Džordž (*George Oliver*) – izjava o ulozi sunca u masonskim simbolima i ritualima – 187
Olovo – njegov simbol – 648
Olovo – u alhemiji simbolizovano starcem sa kosom u ruci – 714
Oltar Kadioni – njegov simbolizam – 594
Oltar – simbol nižeg sveta – 421
Oltar za Žrtve Paljenice – opis – 593
Oluje – pretpostavljalo se da predstavljaju bitke između elementarnih kraljvstava – 469
Ontologizam – znanje proglašeno za identično sa božanstvom – 46
Opasno sedište – simbolizuje presto savršenog čoveka – 861
Opasno sedište – tajanstveno, prazno mesto za Okruglim stolom – 861
Opere Prstena – zasnovane na ritualima Odinističkih Misterija – 90
Opsada Troje – njena simbolika – 395
Opsednutost – beli luk je za nju najbolji lek – 415
Opsednutost – zaštita od nje – 461
Opšti lek – njegovo stvaranje jedan je od ciljeva alhemije – 708
Optika – utemeljio je Alhazen – 922
Orao – hermetički simbol sumpora – 378
Orao – jedan od tri simbola teurgičke umešnosti Skorpija – 378
Orao – na grbu Sjedinjenih Američkih Država – 385, 386
Orao – predstavlja jedan od četiri ugla stvaranja – 891
Orao – simbol hrabrosti – 377
Orao – simbol inicijacije – 624
Orao – simbol materijalne faze sunca – 378
Orao – simbol teurgičke umešnosti – 378
Orao – zemaljski gospodar ptica – 378
Oratorstvo – koje je čovečanstvu otkrio Hermes – 127
Oreol – predstavlja auričke emanacije – 168
Orfej i Euridika – alegorijsko značenje – 103
Orfej – inkarnacija u obliku belog labuda – 102, 103
Orfej – jedan od uzora za Isusa kao simbol prolećne ravnodnevice – 187
Orfej – moguće hinduističko poreklo imena – 101
Orfej – personifikacija sunca – 187
Orfej – pokrovitelj muzike – 102
Orfej – rasparčavanje njegovog tela – 103
Orfičko jaje – 102
Orfičko jaje – glavni orfički simbol – 102, 242
Orfičko jaje – njegovo lomljenje ekvivalentno je povratku u Nirvanu – 242
Orijentalne religije – njihov uticaj na hrišćanstvo – 851
Orlovi u masoneriji – zapravo su feniksi – 385
Orlovi, Napoleonov i Cezarov – zapravo su feniksi – 387
Ormuzd, ili Ahura-Mazda – Duh Dobra u Persijskim Misterijama – 67
Ormuzd – njegov simbolizam u igri šaha – 582
Osam – njegovi atributi – 299
Oset – obezbeđuje znanje o svojstvima stvari, prema Milu – 45
Oslanjanje na vlastite snage – označeno ogrtačen Apolonija iz Tijane – 530
Osma sfera – prema Pitagori, svet produhovljenog etra – 271
Osma sfera – spekulacije o njenom postojanju i prirodi – 278
Osna planina sveta – simbol ljudske glave – 114
Osnovne boje – (Videti Primarne boje)
Otac, Božanski – monada je njegov simbol – 295
Otac, majka i dete – prirodno trojstvo – 398
Otac Um – predstavljen na Bembinskoj Ploči – 233
Otac Vreme – simbol Kaprikorna – 330
Otkrivenje, knjiga – (Videti Apokalipsa)
Otrovni insekti i gmizavci – porod zle ljudske prirode – 369
Ovan – značenje – 209
Ovnujska glava – ukazuje na najpovoljnije vreme za stvaranje života – 174
Oziris – aspekt solarne aktivnosti – 166
Oziris – Grci su ga identifikovali sa Dionisom i Bahom – 167
Oziris – jedan od razapetih spasitelja čovečanstva – 877
Oziris – jedan od uzora za Isusa kao simbol prolećne ravnodnevice – 187

Oziris – Le Plonžon ga identifikuje sa majanskim princem Kohom – 163
Oziris – njegov rođendan – 166
Oziris – njegovi obredi kao osnova priče o Hiramu – 323
Oziris – obožavanje sunca pod njegovim imenom – 86
Oziris – personifikacija sunca – 181, 187
Oziris – prikazan sa glavom sokola – 379
Oziris – simbol životnog principa Prirode – 166
Oziris – ubijen od strane Tifona – 167

P

Pad čoveka – označava involuciju duha – 114
Paganska filozofija – sadrži ključeve hrišćanskog simbolizma – 842
Paganska filozofija – u njoj se nalazi ključ za hrišćanske simbole – 842
Paganske misterije – njihove tajne otelotvorene su u mističnom hrišćanstvu – 854
Paganski politeizam – 308
Pagansko poreklo hrišćanskih doktrina i simbola – skriveno – 868
Pagansko poreklo hrišćanstva – dokazala ga Hipatija – 951
Pajk, Albert (*Albert Pike*) – dokazi o izvrsnosti doktrina koje su objavile Misterije – 946
Pajk, Albert (*Albert Pike*) – izjava o značaju kabalizma kao ključa za masonski ezoterizam – 492
Pajk, Albert (*Albert Pike*) – komentari o gubitku pravog ezoterijskog ključa za tajne slobodnog zidarstva – 841
Pajk, Albert (*Albert Pike*) – o astronomskom aspektu legende o Hiramu – 329
Pajk, Albert (*Albert Pike*) – objava da je alhemičarsko zlato bilo realnost – 680
Pajk, Albert (*Albert Pike*) – o drevnosti masonskog simbolizma – 845
Pajk, Albert (*Albert Pike*) – o odnosu Misterija Serapisa i ostalih Misterija – 86
Pajk, Albert (*Albert Pike*) – o osnovama gnostičke nauke – 158
Pajk, Albert (*Albert Pike*) – opis arbitrarne šifre zasnovane na templarskom krstu – 823
Pajk, Albert (*Albert Pike*) – opis sitim-drveta – 408
Pajk, Albert (*Albert Pike*) – o poreklu obožavanja sunca – 181
Pajk, Albert (*Albert Pike*) – o Velikoj Reči – 539
Pajk, Albert (*Albert Pike*) – prepoznaje rozenkrojcersku ružu u Danteovom Čistilištu – 615
Pala zvezda – simbol materijalističkog razuma – 899
Palica – simbol sistema za razmnožavanje – 305
Palingeneza – jedan od ciljeva alhemije – 708
Palma – simbol pozitivnog pola stvaranja – 408
Panaceja – njeno otkriće jedan je od tri glavna cilja rozenkrojcera – 639
Pan – božanstvo koje predstavljaju energije plodnosti – 52
Pan – faza Jupitera, Demijurga – 121
Pan – ili satir, uhvaćen živ u vreme Konstantinove vladavine – 461
Panova frula – simbol prirodne harmonije sfera – 121
Panove Misterije – Egipćani inicirani u njih – 121
Pan – prototip prirodne energije – 121
Pan – simbol oplođujuće moći sunca – 121
Pan – simbol planete Saturn – 121
Panter – nadimak kako Isusa tako i Baha – 853

Pan – upravljački duh nižih svetova – 121
Pan, veliki bog – 121
Panika – poreklo reči – 167
Panteizam – fundamentalna doktrina stoika – 293
Panteoni – njihova božanstva su kriptična slova božanskog alfabeta – 821
Panteoni – predstavljaju personifikovane atribute Boga – 308
Panteri – naziv za inicijate u egipatskim Misterijama – 365
Panter – prezime Josifove porodice prema *Midrašjoholetu* i *Abodazari* – 852
Papagaj – smatran vezom između ljudskog i životinjskog kraljevstva – 381
Papski grb – ukršteni ključevi na njemu simbolizuju doktrinu skrivenu unutar svetih spisa, koja je ključ za njihovo tumačenje – 494
Papus [Žerar Ankos (*Gerard Encausse*)] – o povezanosti rozenkrojcerstva i masonerije – 616
Papus [Žerar Ankos (*Gerard Encausse*)] – o zapadnom lancu u prenosu okultnih nauka – 624
Parabola – oblik akroamatične šifre – 821
Paracelzijanski sistem medicinske folozofije – 473
Paracelzus, Filip Aureolus (Teofrast Bombastus fon Hoenajm) [*Philippus Aureolus Paracelsus (Theophrastus Bombastus von Hohenheim)*] – definicija vampira – 471
Paracelzus, Filip Aureolus (Teofrast Bombastus fon Hoenajm) [*Philippus Aureolus Paracelsus (Theophrastus Bombastus von Hohenheim)*] – jedan od alhemičara – 680
Paracelzus, Filip Aureolus (Teofrast Bombastus fon Hoenajm) [*Philippus Aureolus Paracelsus (Theophrastus Bombastus von Hohenheim)*] – mnogi autoriteti mu pripisuju otkriće mesmerizma – 475
Paracelzus, Filip Aureolus (Teofrast Bombastus fon Hoenajm) [*Philippus Aureolus Paracelsus (Theophrastus Bombastus von Hohenheim)*] – najpoznatiji među alhemijskim i hermetičkim filozofima – 684
Paracelzus, Filip Aureolus (Teofrast Bombastus fon Hoenajm) [*Philippus Aureolus Paracelsus (Theophrastus Bombastus von Hohenheim)*] – natpis na njegovom grobu – 687
Paracelzus, Filip Aureolus (Teofrast Bombastus fon Hoenajm) [*Philippus Aureolus Paracelsus (Theophrastus Bombastus von Hohenheim)*] – njegova ličnost i navike – 686
Paracelzus, Filip Aureolus (Teofrast Bombastus fon Hoenajm) [*Philippus Aureolus Paracelsus (Theophrastus Bombastus von Hohenheim)*] – njegove titule – 685
Paracelzus, Filip Aureolus (Teofrast Bombastus fon Hoenajm) [*Philippus Aureolus Paracelsus (Theophrastus Bombastus von Hohenheim)*] – njegova odbrana sopstvenog metoda ispitivanja Prirode – 474
Paracelzus, Filip Aureolus (Teofrast Bombastus fon Hoenajm) [*Philippus Aureolus Paracelsus (Theophrastus Bombastus von Hohenheim)*] – njegova primarna hipoteza je da je sve u univerzumu dobro za nešto – 475
Paracelzus, Filip Aureolus (Teofrast Bombastus fon Hoenajm) [*Philippus Aureolus Paracelsus (Theophrastus Bombastus von Hohenheim)*] – o elementarnim eterima u kojima postoje elementali – 457
Paracelzus, Filip Aureolus (Teofrast Bombastus fon Hoenajm) [*Philippus Aureolus Paracelsus (Theophrastus Bombastus von Hohenheim)*] – o razlici između tela ljudi i tela duhova Prirode – 455

Paracelzus, Filip Aureolus (Teofrast Bombastus fon Hoenajm) [*Philippus Aureolus Paracelsus (Theophrastus Bombastus von Hohenheim)*] – o salamanderima – 464, 465
Paracelzus, Filip Aureolus (Teofrast Bombastus fon Hoenajm) [*Philippus Aureolus Paracelsus (Theophrastus Bombastus von Hohenheim)*] – osuda medicinskog sistema njegovog vremena – 475
Paracelzus, Filip Aureolus (Teofrast Bombastus fon Hoenajm) [*Philippus Aureolus Paracelsus (Theophrastus Bombastus von Hohenheim)*] – prvi koji je pisao naučne knjige na jeziku običnog naroda – 687
Paracelzus, Filip Aureolus (Teofrast Bombastus fon Hoenajm) [*Philippus Aureolus Paracelsus (Theophrastus Bombastus von Hohenheim)*] – reformator medicinske nauke njegovog vremena – 685
Paracelzus, Filip Aureolus (Teofrast Bombastus fon Hoenajm) [*Philippus Aureolus Paracelsus (Theophrastus Bombastus von Hohenheim)*] – teorija o transplantiranju bolesti – 480
Paralda – vladar silfa – 468
Parazitsko rastinje – osetljivost na astralnu vatru – 369
Parsifal i Sveti Gral – 676
Parsons, Albert Ros (*Albert Ross Parsons*) – o solarnom raspeću – 677
Partenida – Pitagorina majka – 262
Paskal, Blez (*Blaise Pascal*) – definicija Boga – 522
Pas – njegova simbolika – 69, 396
Pas, pastirski – vrsta sveštenika – 396
Pas – simbol Merkura – 396
Pas – simbol odanosti – 396
Pas – svet kod Egipćana – 395
Pastiri – naziv za sveštenike tokom Arijanske ere – 212
Pastoforus – Hermesova knjiga posvećena medicinskoj nauci – 473
Patristička filozofija – naglašavanje supremacije čoveka – 35
Patristička filozofija rane hrišćanske crkve – 35
Pauk – posrednik crne magije – 369
Pauk – simbol spleta nerava i ganglija – 369
Paun – objekat obožavanja – 380
Paun – simbol besmrtnosti – 380
Paun – simbol mudrosti – 380
Paun – simbol ponosa – 377
Pčela – simbol generativne snage – 370
Pčela – simbol kraljevskog dostojanstva – 370
Pčela – simbol mudrosti – 370
Pčela – smatrano je da je donesena sa planete Venere – 370
Pčela – sveti ženski simbol – 370
Pečatni prsten – koji su koristili pitagorejci – 432
Pečatno prstenje – s ugraviranim tajnim amblemima – 433
Pečat – prema Pitagori, fizički oblik čoveka je otisak pečata u fizičkoj supstanci – 271
Pedeset Kapija Svetlosti – analogija sa Mantenja špilom karata za igru – 578
Pedeset Kapija Svetlosti – naziv za razvoj svesti – 523
Pehar – simbol sistema za razmnožavanje – 305
Pelaška doktrina spasenja – 35
Pelen – predstavlja tajnu doktrinu koju je čovek učinio profanom – 899
Pelikan – misteriozni atributi koji su mu pripisani u Misterijama – 360
Pelikan – simbol samožrtvovanja – 377
Pelikan Ružinog Krsta, stepen – zapravo je feniks – 384
Pentada – nazivana hijerofant Misterija – 297

Pentada – njeni atributi – 296, 297
Pentada – njeno formiranje – 297
Pentada – simbol čoveka – 402
Pentada – simbol etera – 296
Pentada – simbol Prirode – 297
Pentada – simbol ravnoteže – 296
Pentada – simbol svetlosti, zdravlja i vitalnosti – 297
Pentagram – magijska formula čoveka – 449
Pentagram – njegova simbolika – 432, 449
Pentagram – njegovo izopačenje radi upotrebe u crnoj magiji – 443, 449, 451
Pentagram – slika mikrokosmosa – 449
Pentakli sedam planeta – 450
Pentalfa – postavljena na magijskom prstenju – 432
Pentateuh (*Petoknjižje*) – materijal sadržan u njemu izveden je iz inicijacijskih rituala Egipatskih Misterija – 584
Pentateuh (*Petoknjižje*) – u njemu su skrivena uputstva koja je Mojsije dobio od Boga – 493
Peripatetici – ogranak Akademske filozofske škole – 28
Perje – značenje – 377
Persefona – analogija sa legendom o Ištar – 119
Persefona – Male Eleusinske Misterije slavljene u njenu čast – 92
Persefona – manifestacija solarne energije – 96
Persefona – simbol duše – 93, 97
Personifikacija solarne energije ustanovljena u vrhovnim Božanstvima paganskih religija – 181
Personifikacija vitalnih sila Prirode u bogovima i boginjama iz mitologije – 52
Personifikovanje Boga od strane pagana – 308
Pesak – evolucioni izraz njegovih zrnaca – 218
Pesimizam – snaga hrišćanstva, prema Šopenhauern – 41
*Pesma nad pesma*ma – prema Hartmanu, alhemijska formula – 716, 717
Petak – sveti dan za muhamedance – 359, 920
Petao – falički simbol posvećen suncu – 379
Petao – njegovo značenje na vetrokazu – 379
Petao – prema Pitagori, svet suncu i mesecu – 276
Petao – simbol Aresa (Marsa) – 379
Petao – žrtvovan u Eleusinskim Misterijama – 379
Petao – simbol pažnje i odbrane – 379
Peti element – odgovara etru – 274
Pet – njegovi atributi – 296
Petoknjižje – (Videti *Pentateuh*)
Pet – simbol čoveka – 308
Pigmeji – alternativni naziv za Gnome – 457
Pigmeji – žive u nevidljivom Prirodnom elementu, zemlji – 457
Pinealna tela kod gmizavaca – 374
Pinealna žlezda – sveta borova šišarka u čoveku – 328
Piramida – atlantiđansko poreklo – 115, 116
Piramida – poreklo i značenje reči – 158
Piramida, Velika – 260
Piramida, Velika – datum izgradnje – 149
Piramida, Velika – dimenzije raznih odaja – 152
Piramida, Velika – Herodotov izveštaj o njenoj gradnji – 145
Piramida, Velika – hram inicijacije – 222
Piramida, Velika – izgrađena od krečnjaka i granita – 149
Piramida, Velika – koncepcije biblijskih učenjaka – 153
Piramida, Velika – kvadrira krug – 150

Piramida, Velika – najveće među čudima antike – 145
Piramida, Velika – nije izgrađena da bude grobnica – 146
Piramida, Velika – njena simbolika – 159
Piramida, Velika – odaje izgradnje – 147
Piramida, Velika – podzemne odaje – 155
Piramida – poređenje novog inicijata sa njom – 161
Piramida, Velika – potopljena u more – 150
Piramida, Velika – prijem Rimljana – 149
Piramida, Velika – primer savršene orijentacije – 150
Piramida, Velika – prvi hram Misterija – 160
Piramida, Velika – simbol večnosti – 145
Piramida, Velika – teorije za razmatranje – 146
Piramida, Velika – upad kalifa Al Mamuna – 147
Piramida, Velika – uklanjanje obložnog kamenja – 147
Piramida, Velika – veruje se da je njen pravi portal Sfinga – 155
Piramida – značenje uspinjanja uz njenih sedam stepenika – 785
Piramide – ostaci hramova posvećenih suncu – 181
Pirolatrija – potisnula obožavanje kamenja – 420
Pisanje – domen egipatske boginje Selk – 368
Pitagora – bramini ga nazvali Javančarja, Jonski učitelj – 264
Pitagora – iniciran u razne Misterije – 263
Pitagora iz Krotona – 672
Pitagora – jedan od razapetih spasitelja čovečanstva – 877
Pitagora – kaže se da je bio alhemičar – 680
Pitagora – kaže se da je bio prvi čovek koji je sebe nazivao filozof – 264
Pitagora – mesto rođenja – 262
Pitagora – mitovi o njegovom rođenju – 262
Pitagora – nazivan Sin Božji – 263
Pitagora – njegova filozofija oživljena u obliku neopitagorcizma – 32
Pitagora – njegova putovanja – 263
Pitagora – poklapanje njegove i Isusove biografije – 262
Pitagora – proročanstvo o njegovom rođenju – 262
Pitagora – pretpostavlja se da je razapet u Grčkoj – 880
Pitagora – prvi demonstrirao matematičke temelje muzike – 338
Pitagora – učenici su ga nazivali „Učitelj", ili „Taj Čovek" – 266
Pitagorejska filozofija – razvila se iz nauke o brojevima – 292
Pitagorejska načela – pregled Frenka K. Higinsa – 267
Pitagorejska načela – uslovi za prijem – 267
Pitagorejska škola – istaknuti članovi – 20
Pitagorejstvo – bavljenje odnosima između brojeva i uzročnih agenasa postojanja – 21
Pitagorina monada – upoređena sa Adamom – 548
Pitagorina terapeutska muzika – Jamblihov opis – 344
Pitagorina terapeutska upotreba muzike – 344
Pitagorin brak – kada je imao šezdeset jednu godinu – 264
Pitagorino bezgrešno začeće – 262
Pitijsko sveštenstvo – poreklo – 252
Pitonesa – sveštenica u Delfskom proročištu – 262
Plameni mač – tvoračko *Fiat* – 892
Plan božanske delatnosti – 516
Planetarna kontrola nad sedam dobi čoveka – 221

Planetarna tela – smatrana za jedan od sedam primarnih uzroka bolesti – 480
Planetarni položaji – određeni suštinskim dostojanstvom planete – 277
Planetarni Upravitelji – oslobađanje od njihovog uticaja – 785
Planetarni uticaj na ovosvetska tela – 171
Planetarno kretanje – simbolizovano zmijom – 373
Planete, glavne – predstavljene trijadom – 296
Planete – izvođenje njihovih oznaka – 229
Planete, manje – predstavljene tetradom – 296
Planete – njihov evolucioni izraz – 218
Planete – njihovo obožavanje od strane druida – 64
Planete – odnos sedam svetih samoglasnika i sedam planeta – 347
Planete – povezane sa sedam crkava u Aziji – 894
Planete – prema Pitagori, tela koja oblažu duše, umove i duhove – 270
Planete, sedam svetih – povezane sa Alfom i Omegom – 894
Planete – uticaj njihovog proučavanja na religiju, filozofiju i nauku – 202
Planete – verovatnoća da su nastanjene – 195
Planina sveta, osna – simbol ljudske glave – 114
Planine – simbol koraka duhovnog razvoja – 640
Planket, Emelin Meri (*Emmeline Mary Plunket*) – izjava o simbolici sazvežđa Skorpio – 214
Plan Univerzalnih Uzroka – 532
Plaštovi, magični – doktrina o njima kod centralnoameričkih Indijanaca – 945
Platon – definicija ljubavi – 555
Platon – inicijacija u Velikoj piramidi – 222
Platonistička filozofija – otelovljena u Bembinskoj Ploči – 242
Platonistička ideja čovečanstva – upoređena sa Adamom – 5482
Platonistička koncepcija o nastanku sveмira – 279
Platonizam – nasuprot aristotelianizmu – 28, 29
Platon – kritikovan zbog otkrivanja tajni Misterija – 53
Platon – ljudsko telo naziva grobnicom duše – 93
Platon – njegov doprinos fundamentalnim hrišćanskim doktrinama – 858
Platon – njegovo pravo ime je Aristokle – 27
Platon – njegov stav po pitanju filozofije – 18
Platon – osnivač Akademske škole – 26
Platonova definicija boje – 352
Platonova filozofija – njena trostruka konstitucija, prema Ciceronu – 26
Platonova filozofija – njena zasnovanost na postulaciji tri oblika postojanja – 26
Platonova filozofija – odakle je izvedena – 26
Platonova ideja čoveka – identična sa Hiramom – 324
Platonov opis Atlantide – istovremeno istorijski i alegorijski – 112
Platonov opis atlantiđanske civilizacije – 109, 110, 111
Platon – prvi predlagač misterije Hrista – 858
Plava i zlatna odora – simboli Kuće Duše – 839
Plemena – pagani su ih shvatali kao složene entitete – 315
Pleroma – prema gnostičkoj filozofiji, supstanca nastala mešanjem duhovnih i materijalnih eona – 75
Plotin – osnivač neoplatonizma – 34

Plavo – povezano sa svešću – 200
Plima i oseka mora – prema Heraklitu, izazvani suncem – 20
Ploče zakona – odnos sa Jahinom i Voasom – 425
Ploče zakona – odnos sa obeliscima – 425
Ploče zakona – otkrile su samo svetovne istine – 423
Ploče – posvećivane raznim božanstvima – 232
Ploče zakona – njihov značaj – 423
Plutarh – opis pribora sledbenika Izide – 177
Plutarh – izjava o značaju brojeva i geometrijskih dijagrama – 280
Plutonska ličnost – njena ograničenja simbolizovana Danteovim *Paklom* – 94
Pneumatologija, okultna – Pracelzusovo izlaganje o njoj je najiscrpnije i najlucidnije – 452
Podela polova – simbolizovana razbijanjem Ploča zakona – 423
Podesnost – Vitruvijeva definicija – 836
Pod u obliku šahovske table – njegovo poreklo – 838
Podzemna odaja Velike piramide – dimenzije – 153
Podzemna odaja Velike piramide u koju su ušli Rimljani – 149
Po, Edgar Alan (*Edgar Allan Poe*) – njegova tabela učestalosti slova u alfabetu – 823
Poezija – njena drevnost u Egiptu, prema Platonu – 338
Pojave – prava osnova filozofije, prema Herbartu – 40
Polaritet – označen duadom – 295
Polaritet – pomoću njega Priroda postiže produktivnost – 174
Poligamija – koju je praktikovao Muhamed – 918
Politeizam pagana – 308
Politička filozofija – shvatanje čovekovih prirodnih, društvenih i nacionalnih privilegija – 37
Polaritet – njegovo predstavljanje u simbolizmu Tarota – 570, 574
Polovi – dve teorije o njihovoj podeli – 555
Polovi – njihova alternacija – 207
Polovi – njihova podela odigrala se u arhetipskoj sferi – 555
Polnost – njen simbolizam u Tarot kartama – 574
Porfirije – koncept o simbolizmu Eleusinskih Misterija – 98
Poniznost – karakterističan stav stoika – 31
Poniženje – simbolizovano krstom od baznih metala – 875
Ponoćno sunce – deo misterije alhemije – 198
Ponoćno sunce – koje je video Apulej tokom svoje inicijacije – 98, 99
Ponoćno sunce – njegova simbolika – 198, 199
Ponos – simbolizovan paunom – 377
Ponovno rođenje – (Videti i Reinkarnaciju)
Ponovno ujedinjenje sa Božanskim Sopstvom – svrha Misterija – 316
Popol Vuh – izlaganje inicijacijskih rituala naroda Kiće – 935
Popol Vuh – izveštaj o Misterijama Šibalbe – 935
Popol Vuh – njegovo značenje – 936
Popol Vuh – paralelizam između te svete knjige Kića i svetih spisa drugih velikih civilizacija – 943
Popol Vuh – razni prevodi njegovog naslova – 936
Poredak Stvaranja – prema kabalistima – 534
Porok – njegov nevidljivi uzrok su inkub i sukuba – 470

Posejdonida – izvorni naziv za Atlantiđansko carstvo – 667
Posejdon – karakteristično božanstvo Atlantide – 109
Posejdon – (Videti Atlantida)
Poslednji sud – njegov simbol – 654
Poslednji sud – pozajmljen iz Ozirisovih Misterija – 901
Poslušnost – smatrana jednim od osnovnih principa Pitagorejskog reda – 267
Posmatranje i rasuđivanje – oruđa su ovog saznanja, prema Kontu – 43
Posrednik – naziv za Hrista – 194
Posrednik – predstavljen Mitrom, ili kandidatovom dušom – 70
Posredovanje – sfera intelektualnog, ili dušević sveta – 194
Postojanje – njegova tri oblika, prema Platonovoj filozofiji – 27
Post-reformacijska filozofija – njen brz *razvoj – 36, 37*
Poštovanje Eleusinskim Misterijama – od strane najvećih umova antike – 98
Potenger, Milton Alberto (*Milton Alberto Pottenger*) – analogija savremenih karata za igru i političke podele u Sjedinjenim Američkim Državama – 581
Potop – moguća osnova mu je potonuće Atlantide – 115
Potpis u akrostihu – oblik slovne šifre – 816
Potpis u akrostihu – primeri pronađeni u šekspirijanskim spisima – 792
Površina – prema Pitagori, simbolizuje moć broja 3 – 272
Pozitivistička filozofija Ogista Konta (*Auguste Comte*) – 42, 43
Pragmatizam – filozofija koju je popularnom učinio Džejms (*William James*) – 48
Pragmatizam – značenje i priroda stvari otkrivaju se iz njihovih posledica – 48
Prajs, Džejms Morgan (*James Morgan Pryse*) – o bezličnosti Boga u indijanskim shvatanjima – 935
Prajs, Džejms Morgan (*James Morgan Pryse*) – povezuje odnos različitih delova Alfe i Omege sa sedam svetih planeta drevnih naroda – 892
Prajs, Džejms Morgan (*James Morgan Pryse*) – povezuje simbole Misterija Šibalbe su sa okultnim centrima svesti – 943
Praktična medicina – jedan od sedam osnovnih metoda lečenja bolesti – 483
Prana – simbol univerzalne životne sile – 370
Pravda – njeno predstavljanje u simbolizmu Tarota – 572
Pravda – simbolizovana terazijama – 174
Pravo – koje je čovečanstvu otkrio Hermes – 127
Pravo rođenje – rođenje duhovne duše iz telesne prirode, prema eleusinskim filozofima – 94
Praznik Devičinog prolaska – paralela u astronomiji – 189
Praznoverje – jedan od trojice Hiramovih ubica – 325
Praznoverje – simbol crkvene vladavine – 335
Precesija ekvinocija – 206
Precesija ekvinocija – izazvana retrogradnim kretanjem sunca kroz zodijak – 183
Prečišćavanje čovekovih prenosnika rezultira oslobađanjem od materijalnosti – 316
Prenatalna epoha čoveka – raspravljana u Malim obredima Eleusinskih Misterija – 97
Prenosnici, čovekovi – njihovo prečišćavanje rezultira oslobađanjem od materije – 316
Preporađanje, ljudsko – njegovo razlaganje skriveno u *Novom zavetu* – 125

Preporođeni čovek – simbolizovan kockom – 572
Preporođeni čovek – simbolizovan pobednikom – 572
Presto Boga i Jagnjeta – 891
Presto Božji – predstavljen kristalnim morem – 891, 896
Presto Božji – predstavljen Šamajimom – 891
Pričajuća stabla – proročište u Dodoni – 256
Prijap – božanstvo koja predstavljaju energije plodnosti – 52
Prijap – univerzalnost njegovog obožavanja – 397
Prijateljstvo – prema Pitagori, najiskreniji odnos i najsavršeniji odnos – 269
Primarne boje – njih sedam – 199
Primarni elementi – dvostruki po svojoj prirodi – 452
Primordijalni elementi – istinski odnos između njih – 644
Priroda – drevni aksiomi o njoj – 174
Priroda – identifikovana sa beskrajnim Umom, prema Darvinu – 45
Priroda – koncept stoika – 30
Priroda – manifestuje inteligenciju ili moć Večnog Jednog – 357
Priroda – njene elementarne sile predstavljene u Kabirskim Misterijama – 124
Priroda – njene vitalne sile personifikuju bogovi i boginje iz mitologije – 52
Priroda – prema Pitagori, deljiva na tri dela – 271
Priroda – simbolizovana bezdanom – 899
Priroda – simbolizovana pentadom – 297
Priroda – simbolizovana Sfingom – 155
Priroda – simbolizovana u Tarot kartama – 576
Prirodna Kabala – njena funkcija – 496
Prirodna selekcija – darvinistička doktrina – 45
Prirodna selekcija – drevni narodi verovali su da je delo duhova Prirode – 458
Prirodni duhovi – drevni narodi verovali su da je prirodna selekcija njihovo delo – 458
Prirodni duhovi – nakon smrti se razgrađuju nazad u elemenat iz kojeg su individualizovani – 456
Prirodni duhovi – ne mogu ih uništiti zgusnuti elementi – 455
Prirodni duhovi – nisu besmrtni – 455
Prirodni duhovi – njihova filozofija je verovatno bramanističkog porekla – 456
Prirodni duhovi – pan ili satir uhvaćen je živ u vreme Konstantinove vladavine – 461
Prirodni duhovi – predstavljaju specijalizovan tip inteligencije daleko ispred čoveka – 470
Prirodni duhovi – prema Grcima, mnogi od njih su sposobni da funkcionišu u fizičkom svetu – 461
Prirodni duhovi – pretpostavljalo se da donose odluke za stvorenja bez organizovanog mentaliteta – 456
Prirodni duhovi – razlika između tela ljudi i njihovog tela je onolika kolika je i razlika između materije i duha – 455
Prirodni duhovi – stanovnici duhovnog dvojnika vidljive prirode – 453
Prirodni duhovi – subhumani su u racionalnoj inteligenciji – 470
Prirodni duhovi – (Videti Elementali)
Prirodni izvori svetlosti – uticaj njihovog proučavanja na religiju, filozofiju i nauku – 202
Prirodni zakon – Pitagora je ustanovio njegovo postojanje – 341
Prizivanje duhova – način – 444
Pročišćena i obnovljena ljudska priroda čoveka – simbolizovana srebrom – 596
Pročišćeni kandidat – predstavljen Jagnjetom – 895

Pročišćenje – simbolizovano srebrnim krstom – 875
Prometej – jedan od razapetih spasitelja čovečanstva – 877
Proizvodnja – simbolizovana mravom – 363
Prolaz Blažene Device – paralela u astronomiji – 189
Prolaznost – čovekovo utonuće u nju – 9704
Prolećni ekvinocij duha – predstavljen inicijacijom – 331
Prolećni ekvinocij – u Arijesu – 391
Prolećni ekvinocij – u Taurusu – 391
Prolećni koren – njegova čuvena magična svojstva – 441
Promišljenost – sinonim zrelosti – 52
Propadanje – njegov zakon povezan sa jednim od trojice Hiramovih ubica – 332
Proporcija – Vitruvijeva definicija – 832
Proricanje – koje je praktikovao Pitagora – 274
Proricanje pomoću kamenja – praksa Grka – 429
Proročišta – sastavni deo obožavanja Apolona – 249
Proročišta – verovalo se da su ih nadahnjivali elementali – 249
Proročište u Trofonijevoj pećini – 257
Proročke moći efoda i naprsnika – 598
Prosti – dvanaest od dvadesetdva hebrejska slova – 499
Prosvetljeni um – jedini vodič kroz lavirint raznolikosti – 977
Prosvetljeni um – označen Hermesovom svetiljkom – 530
Prosvetljeni um – predstavljen jahačem na belom konju – 902
Prosvetljenje, duhovno – kako se dostiže – 311
Prosvetljenje – simbolizovano zlatnim krstom – 875
Protežnost i mišljenje – prema Spinozi, atributi Boga – 37
Protivnik – sila zla inherentna materiji – 520
Protogonos – analogija sa Sefirotskim drvetom – 530, 531
Protoplazma – Dramondova izjava – 453
Prototipovi ljudske prirode – utemeljeni u četiri sveta kabalista – 517
Prototipski Adam – analogija sa Sefirot – 527
Prouzrokovanje – njegova sfera je duhovni svet – 195
Prsten – njegova simbolika – 433
Prsten, venčani – prvobitno simbolisao ravnotežu – 433
Prsten, venčani – simbol hermetičnog venčanja Misterija – 433
Prsten, pečatni – koji su koristili pitagorejci – 432
Prstenje, čarobno – primeri – 432
Prstenje, čarobno – priprema – 432
Prsti – njihova simbolika – 309
Pseća zvezda – sveta za Egipćane – 396
Psiha – ime za dušu čoveka u Eleusinskim Misterijama – 93
Psiha – simbol duše – 368
Psihologija – jedna od šest filozofskih disciplina – 18
Psihologija – određeni oblik ostatka crne magije – 438
Psihološka terminologija – korišćena u šifrovanju – 826
Psoglavi majmun – egipatski hijeroglifski simbol pisanja – 395
Pogrebni obredi – sličnost sa inicijacijskim ceremonijama – 366
Ptah – personifikacija sunca – 1815
Ptice – izabrane da predstavljaju apstraktne principe – 357
Ptice, noćne – simbol čarobnjaštva i tajnih božanskih nauka – 380
Ptice – njihova simbolika – 377

Ptice – simbolizuju ljudske i božanske atribute – 377
Ptice – simbol težnje, čistote i lepote – 377
Ptice – simbol životnog daha – 379
Ptolomejska šema univerzuma – njena simbolika – 38
Pul, Stenli Lejn (*Stanley Lane-Poole*) – o kulturnoj baštini islama – 921
Pustinjakov štap – simbol znanja – 572
Putrefakcija – neophodna faza u alhemiji – 715
Putrefikacija – u alhemiji simbolizovana lobanjom – 714

R

Ra, bog sunca – njegova tri važna aspekta – 366
Radijum – osetljivost na astralnu vatru – 369
Rađanje, duhovno – pripisano Adamu – 555
Ra – Egipćani ga poistovećivali sa suncem – 185
Ragnarok – planeta čije uništenje je predstavljeno ratom na nebu – 899
Ra – nepobedivi Bog Večnosti – 176
Ra – njegovo sveto ime je ekvivalent Izgubljenoj Reči – 176
Ra – prikazan sa glavom sokola – 379
Ra – simbolizovan glavom skarabeja – 366
Racionalizam – jedan od glavnih ogranaka sholastičke škole – 36
Racionalizam – postavlja moći mišljenja za osnovu celokupnog znanja – 37
Racionalna duša sveta – rastrgali je Titani – 105
Racionalna priroda – upoređena sa Adamom – 557
Racionalna svest – utiče na filozofsko rođenje – 979
Racionalno mišljenje – zavisi od fizičkog, emocionalnog i mentalnog okruženja – 974
Racionalnost – prava mera individualnog evolucionog statusa – 19
Rak (kraba) – njegovo pojavljivanje u simbolizmu Tarota – 578
Rak – značenje – 209
Rase – pagani su ih shvatali kao složene entitete – 315
Raspadanjne i stvaranje – odigravaju se unutar Kosmičkog Jajeta – 511
Raspeće božanske prirode u životinjskom organizmu – 875
Raspeće – deo inicijacijskog rituala u nekim paganskim Misterijama – 875
Raspeće Gospoda Ljubavi – simbolizovano Venerinom golubicom – 381
Raspeće inicijata tokom inicijacija – 875, 884
Raspeće Isusa – sporno pitanje tokom drugog veka – 849
Raspeće Kecalkoatla – 880
Raspeće Kecalkoatla iz *Kodeksa Bordžija* – 882
Raspeće – kosmička alegorija – 875
Raspeće Mitre – 877
Raspeće neofita u Misterijama piramide – 161
Raspeće – njegova doktrina bazira se na tradicijama Drevne Mudrosti – 875
Raspeće – njegova mistična simbolika – 884
Raspeće Pitagore u Grčkoj – 880
Raspeće Prometeja – 877
Raspeće u prostoru – njegovo poreklo i značenje – 879, 880
Raspored velikih aduta u Tarotu – 674
Rasprostranjenost dobrote širom univerzuma – 235
Rasprostranjenost Vrhovnog Uma širom tri sveta – 238
Rast – dva metoda njegovog ostvarivanja – 706
Rast – evolucija homogenosti iz heterogenosti – 977

Rast – impuls iznutra prema spolja, borba za izraz i manifestaciju – 705
Rast – manifestacija Boga kroz bezbroj oblika – 705
Rast – njegov zakon povezan sa jednim od trojice Hiramovih ubica – 3316
Rastopljeno More – simbol duše – 840
Rastvarač, univerzalni (alkahest) – njegova priprema jedan je od ciljeva alhemije – 706
Rasuđivanje i posmatranje – oruđa saznanja, prema Kontu – 43
Rat na nebu –predstavlja uništenje planete Ragnarok – 899
Rat – nepobitan dokaz iracionalnosti – 975
Ratovi – između elementarnih kraljevstava predstavljeni prirodnim olujama – 469
Rat – prvi put ga izazvali Atlantiđani – 117
Rauli, Viljem (*William Rawley*) – priznanje Bekonovom geniju – 791
Ravnoteža – najviši mogući početak evolucije, prema Spenseru – 46
Ravnoteža – njeno pojavljivanje u simbolizmu Tarota – 572
Ravnoteža – predstavljena središnjim stubom Sefirotskog drveta – 534
Ravnoteža – prvi put je uspostavlja trijada – 295
Ravnoteža – prvobitno simbolizovana venčanim prstenom – 433
Ravnoteža – simbolizovana pentadom – 296
Ravnoteža, univerzalna – simbolizovana u Kabirskim Misterijama – 124
Razapeta ruža – prvobitni simbol rozenkrojcerskog bratstva – 612
Razapeti čovek – zamenio je jagnje kao simbol Hrista – 894
Razapeti spasitelji – spisak – 877
Razdvojenost – osećaj izazvan aktivnostima Titana – 104
Raznolikost – problem – 30
Raznolikost – prosvetljeni um je jedini vodič kroz njen lavirint – 977
Razum – Duhovna Reč – 137
Razumevanje, duhovno – povezano sa letnjim solsticijem filozofije – 331
Razumevanje – Hobsova definicija – 36
Razumevanje, ljudsko – njegove moći i ograničenja, prema Kantu – 39
Razumevanje – nazvano „Biser Velike Vrednosti" – 197
Razumevanje – uvek se pronalazi u ravnoteži suprotnosti – 175
Razum i Odraz – treći par emanacija iz Večitog Jednog – 75
Razum – jedna od baklji koje je nosila Cerera – 95
Razum, materijalistički – simbolizovana palom zvezdom – 899
Razum – potomak Misli – 137
Razum – prema Parmenidu, jedini kriterijum istine – 21
Razum, prosvetljeni – predstavljen Jagnjetovim rogovima – 895
Razum sveta rasut naokolo kao seme – prema stoicima – 29
Razum – (Videti i Racionalnost)
Razum – (Videti i Um)
Realizam – doktrina o njemu – 973
Realizam – tvrdi da su realiteti univerzuma materijalni – 37
Realnost – ideje kao jedina realnost, prema Kroču – 48
Realnost – koncepti idealizma i realizma – 37
Reči – njihova numerička vrednost – 283
Reč, Izgubljena – ekvivalentna svetom imenu boga Ra – 176
Reč, Izgubljena – hrišćanski mistični koncept – 330
Reč (savez glasa) – savez sa Jedinim Jednim Bogom u duhovnom svetu – 499
Red okruglog stola – njegov simbolizam – 861

Red podvezice – imitacija Reda Vitezova Okruglog Stola – 863
Red slobodnih zidara – rečeno je da su ga osnovali alhemičati i hermetički filozofi – 327
Reformacija etike – jedan od tri glavna cilja rozenkrojcera – 638
Reformacija filozofije – jedan od tri glavna cilja rozenkrojcera – 638
Reformacija nauke – jedan od tri glavna cilja rozenkrojcera – 638
Regeneracija – duhovna alhemija – 705
Regeneracija – Kići su posedovali znanje o njoj – 944
Regeneracija, ljudska – simbolizovana Hiramom – 324
Regeneracija – njena tajna formula skrivena u alegoriji – 168
Regeneracija – predstavljena vaskrsenjem mrtvih – 702
Regeneracija – simbolizovana skarabejom – 720
Regeneracija – simbolizovana Velikom piramidom – 162
Regeneracija, spiritualna – raspravljana u Velikim obredima Eleusinskih Misterija – 97
Regenerisano biće – nevesta u alhemijskom venčanju – 785
Regenerisano telo – nevesta u alhemijskom venčanju – 785
Reinkarnacija – druidsko učenje – 63
Reinkarnacija – Pitagorina doktrina – 271
Reinkarnacija – simbolizovana drvetom – 407
Reinkarnacija – simbolizovana zmijom – 373
Reinkarnacija – spisak Pitagorinih inkarnacija – 271
Reinkarnacija – učenje u Eleusinskim Misterijama – 95
Reinkarnacija – verovanje nekih plemena američkih Indijanaca – 930
Reinkarnacija – (Videti i Ponovno rođenje)
Relativizam – napad na povezivanje mehaničkih principa sa brzinom – 41
Religija – kod drevnih naroda nikada nije odvajana od filozofije i nauke – 473
Religija – njen materijalistički trend – 971
Religija – simbolizovana heptadom – 298
Religija – uticaj koji na nju imaju astrologija i astronomija – 201
Religije – pagani su ih shvatali kao složene entitete – 315
Religije – utemeljene na tajnim doktrinama svojih prethodnika – 190
Religijska obožavanja – način na koji ih određuje „era" – 212
Religijska verovanja druida – 62, 63
Religijske doktrine i načela – zasnovani na biološkoj nauci – 303
Religijski sistemi – prihvatili astronomske principe i terminologiju – 182
Reminiscencija – prema Platonu dovodi u objektivnost znanje koje je stekla duša – 27
Reproduktivni procesi – njihova upotreba u rozenkrojcerskom simbolizmu – 636
Retorika – jedno od sedam slobodoumnih umeća i nauka – 830
Retorika – koju je čovečanstvu otkrio Hermes – 127
Retorika – njeno otkriće pripisano Empedoklu – 21
Retrospekcija – disciplina koju je prvi uveo Pitagora – 20
Riba – jedan od osam simbola Bude – 359
Riba – kod Kineza označava zadovoljstvo i dobru sreću – 361
Riba – njena simbolika – 213
Riba – njen znak bio je drevni monogram hrišćana – 359
Riba – povezana sa Svetskim Spasiocima – 358
Riba – predstavlja grob, ili grobnica Misterija – 361

Riba – simbol prokletstva – 361
Riba – smatrana pretkom ljudskog roda – 361
Riba – sveta Grcima i Rimljanima – 359
Ribe – izabrane da predstavljaju apstraktne principe na osnovu njihovog oblika ili navika – 357
Rimski katolički krst – njegov oblik – 873
Ripli, ser Džordž (*Sir George Ripley*) – jedan od alhemičara – 680
Rituali drevnih naroda – utemeljeni na velikoj misteriji života i njegovoj mnogostrukoj problematici – 587
Roberts, Semjuel (*Samuel Roberts*) – dokazi o egipatskom poreklu Tarot karata – 561
Robertus de Fluktibus – (Videti Flad, Robert)
Rođenje, drugo – alegorija o njemu simbolizovana reproduktivnim procesom – 639
Rođenje, filozofsko – predstavljeno Velikim Misterijama – 125
Rođenje, fizičko – označava Hiramovu smrt – 333
Rođenje, fizičko – shvaćeno kao smrt u punom značenju te reči – 94
Rođenje i smrt – značenje u egipatskom misticizmu – 587
Rođenje – njegov zakon povezan sa jednim od tojice hiramovih ubica – 332
Rođenje – njegov zakon se prevazilazi inicijacijom – 316
Rođenje – predstavljeno jahačem na belom konju – 894
Rođenje – silazak dela duhovne prirode u materiju – 316
Rođenje u fizičkom svetu – smrt u punom značenju te reči, prema eleusinskim filozofima – 94
Rok – (Videti Feniks)
Roli, ser Volter (*Sir Walter Raleigh*) – kao činilac u bekonovsko-šekspirovsko-rozenkrojcerskoj zagonetki – 805
Rota Mundi – odnos sa rečju Taro – 562
Rota Mundi – pojavljivanje u rozenkrojcerskim manifestima – 562
Rozenkrojcer – Hartmanova definicija – 613
Rozenkrojceri – četiri teorije o njima – 605
Rozenkrojceri – jedna od karika zapadnog lanca okultne nauke – 624
Rozenkrojceri – mada sebe nazivaju hrišćanima, zapravo su platonisti – 638
Rozenkrojceri – međusobno su bili povezani pre zajedničkim aspiracijama, nego zakonima bratstva – 614
Rozenkrojceri – njihova boravišta i poreklo – 604
Rozenkrojceri – njihov jezik je sličan jeziku Adama i Enoha – 632
Rozenkrojceri – njihove političke apiracije – 638
Rozenkrojceri – praksa brisanja imena vlasnika iz knjiga – 776
Rozenkrojcer – izvođenje imena – 615
Rozenkrojcerska filozofija – njeno prisustvo u šekspirijanskim spisima – 790
Rozenkrojcerska kontroverza – njeno transcendentalno objašnjenje – 622
Rozenkrojcerska ruža – konvencionalizacija egipatskog i hinduističkog cveta lotosa, s istim simboličkim značenjem – 614
Rozenkrojcerska ruža – njeno prisustvo na porodičnim grbovima i u tajnim redovima – 612, 617
Rozenkrojcerska zagonetka – napori da se oteža njeno razrešenje – 805
Rozenkrojcerske ruže – kao kopče na cipelama Frensisa Bekona – 402
Rozenkrojcerski hram – „eterična struktura" – 624
Rozenkrojcerski inicijati – za njih je rečeno da ih je smrt zaboravila – 625
Rozenkrojcerski koncept tri faze sunca – 193

Rozenkrojcerski red – birao je svoje učenike – 614
Rozenkrojcerski red – inicijacija u njegove unutrašnje stepene – 785
Rozenkrojcerski red – njegova istorija, prema *Fami Fraternitatis* – 605
Rozenkrojcerski red – njegova organizacija i naredbe – 607
Rozenkrojcerski red – njegovo izuzetno pismo (autor Filalet) – 727
Rozenkrojcerski red – njegovo poreklo – 6115
Rozenkrojcerski red – moguće da je Sen Žermen bio njegov starešina – 962
Rozenkrojcerski red – učenjaci i filozofi za koje se sumnjalo da su sa njim povezani – 612
Rozenkrojcerski red – verovalo se da mu je sedište u Karlsbadu – 617
Rozenkrojcerski simboli – njihova brojna značenja – 640, 641, 642
Rozenkrojcerski simboli – njihovo pojavljivanje na kartama za igru – 564
Rozenkrojcerski simbolizam – nastavak egipatskog hermetizma – 615
Rozenkrojcersko Bratstvo – Hartmanov opis – 613
Rozenkrojcersko Bratstvo – Hejdonov opis atributa članova – 635, 636
Rozenkrojcersko Bratstvo – izvođenje imena – 615
Rozenkrojcersko Bratstvo – nedostatak pouzdanih informacija o njemu – 626
Rozenkrojcersko Bratstvo – njegova tri glavna cilja – 638
Rozenkrojcersko Bratstvo – njegovi „oblaci" – 627, 628
Rozenkrojcersko Bratstvo – njegov izvorni simbol je ruža razapeta na krstu – 612
Rozenkrojcersko Bratstvo – objašnjenje njegovih namera i aktivnosti u *Confessio Fraternitatis* – 628
Rozenkrojcersko Bratstvo – poricanje njegovog postojanja – 619
Rozenkrojcersko Bratstvo – verovatno dva različita tela – 626
Rozenkrojcersko raspeće – 677
Rozenkrojcerstvo, bekonijansko – njegov ključ moguće je pronaći u *Alhemijskom venčanju* – 768
Rozenkrojcerstvo – filozofski hir sedamnaestog veka – 626
Rozenkrojcerstvo – filozofizovana alhemija – 717
Rozenkrojcerstvo – „karika koja nedostaje" između masonerije i egipatskog hermetizma – 615
Rozenkrojcerstvo – njegova načela isprepletana su sa kabalizmom – 496
Rozenkrojcerstvo – njegova simbolička načela su suviše duboka da bi bila shvaćena – 614
Rozenkrojcerstvo – njegova tajna učenja ugrađena su u šekspirijanske spise – 790
Rozenkrojcerstvo – njegovi simboli očuvani su u 18. stepenu slobodnog zidarstva – 618
Rozenkrojcerstvo – njegovu popularnost iskoristile su varalice – 626
Rozenkrojcerstvo – teologizovana hemija – 717
Rozenkrojcerstvo u literaturi – 622
Rozenkrojcerstvo – za masoneriju se veruje da je njegov izdanak – 611
Rozenkrojc, Kristijan (*Christian Rosencreutz*) – njegov identitet – 604
Rozenkrojc, Kristijan (*Christian Rosencreutz*) – njegov simbolični grob – 643
Rozenkrojc, Kristijan (*Christian Rosencreutz*) – rođen 1378. godine – 631
Rozenkrojc, Kristijan (*Christian Rosencreutz*) – verovalo se da su on i grof od Sen Žermena ista osoba – 624

Rozenkrojc, Kristijan (*Christian Rosencreutz*) – Vitez Zlatnog Kamena – 626
Rudari – simbol alhemičara – 197
Rulja – njena vladavina simbolizovana neznanjem – 335
Ruka – simbol sistema za razmnožavanje – 305
Ruke i noge – simbol četiri elementa – 309
Rumi, Mevlana Dželaludin Muhamed Balkhi (مولانا جلال الدین محمد رومی) – osnivač reda Mevlevija – 843
Ruža, crvena – njena boja povezuje se sa hristovom krvlju – 617
Ruža – drevan religijski simbol – 617
Ruža – jedan od osnovnih rozenkrojcerskih simbola – 642
Ruža – jonički simbol – 617
Ruža – njena simbolika u Redu okruglog stola – 861
Ruža, rozenkrojcerska – konvencionalizacija egipatskog i hinduističkog cveta lotosa, s istim simboličkim značenjem – 614
Ruža, rozenkrojcerska – njeno prisustvo na porodičnim grbovima i u tajnim redovima – 6126, 617
Ruža – simbol duhovnog razvijanja i postignuća – 402
Ruža – simbol iskupljenja čoveka – 642
Ruža – simbol majčinske kreativne tajne – 401
Ruža – simbol srca – 617
Ruža – simbol vrtloga duhovne energije – 401
Ruže, rozenkrojcerske – kao kopče na cipelama lorda Bekona – 401
Ružin Krst – Kaljiostrova izjava da je on pravi simbol Misterija – 956

S

Sabaot – ime pozajmljeno iz Sabazijskih Misterija – 122
Sabazijske misterije – uticaj na simbolizam hrišćanstva – 123
Sabazijski obredi – sličnost sa Bahovim obredima – 122
Sabazije – prema Grcima, imao delom atribute sunca – 185
Safir – njegov uticaj – 431
Safir – poreklo reči – 515
Sagitarijus – njegova simbolika – 218
Saiska Izida – 668
Saiska Izida – natpis na hramu Izide iz Saisa – 163
Sais – natpis na Izidinom hramu – 163
Sajler, Johan Vencel (*Johann Wenzel, Seiler*) – čuven po transmutaciji baznih metala u zlato – 683
Sakerdotalna kasta – njeno uzdizanje u Egiptu – 435
Salamanderi – često brkani sa bogovima – 453
Salamanderi – čovek ne može sa njima uspešno da komunicira – 464
Salamanderi – delaju kroz emocionalnu prirodu, kroz telesnu toplotu – 466
Salamanderi – dodeljen im je južni ugao tvorevine – 466
Salamanderi – jedna od četiri grupe duhova Prirode – 453
Salamanderi – kâd je medijum za njihovo izražavanje – 464
Salamanderi – najčešće su gušteroliki – 464
Salamanderi – najmoćniji od svih elementala – 466
Salamanderi – neophodni za postojanje vatre – 464
Salamanderi – kaže se da imaju prirodu znaka Leo – 468
Salamanderi – poseban uticaj imaju na osobe vatrenog temperamenta – 466
Salamanderi – verovalo se da je vatra sv. Elma njihov izraz – 465

Salamanderi – žive u nevidljivom Prirodnom elementu, vatri – 457
Salamanderi – (Videti i Elementali)
Salamander – prema Paracelzusu – 464, 465
Samoglasnici, grčki – povezani sa sedam crkava u Aziji – 894
Samoglasnici – odnos sedam svetih samoglasnika i sedam planeta – 347
Samoposedovanje – označeno ogrtačem Apolonija iz Tijane – 530
Samospoznaja – simbolizovana glavom – 311
Samospoznaja – spasitelj čoveka – 558
Samotračke Misterije – njihovi Veliki Bogovi identični sa Serapisom – 86
Samotračke Misterije – univerzalni um i produktivno telo kao Veliki Bogovi – 86
Samožrtvovanje – simbolizovano pelikanom – 377
Samoubistvo – Eleusinci su naglašavali njegovo zlo – 95
Samoubistvo – protiv njega je Pitagora upozoravao svoje učenike – 276
Samoubistvo – značaj u bahovskim obredima – 104
Samson – poistovećen sa suncem – 185, 187
Sangreal – uobličen od Luciferovog krunskog dragulja – 427
Santajana, Džordž (*George Santayana*) – filozofija koja propoveda život razboritosti – 48
Santi, Haris Elet (*Harris Ellett Santee*) – o pinealnim telima kod gmizavaca – 374
Satir – ili pan, uhvaćen živ u vreme Konstantinove vladavine – 461
Saturn – njegova istorijska osnova – 416
Saturn – njegove sile organizovale su sunčev sistem – 417
Saturn – njegov simbol – 648
Saturn – označen skeletom smrti – 416
Saturn – poreklo Deda Mraza – 330
Saturn – temelj Solarnog hrama – 417
Savez glasa (Reč) – savez sa Jedinim Jednim Bogom u duhovnom svetu – 499
Savršena civilizacija – njen arhetip je Novi Jerusalim – 903
Savršeni čovek – njegov presto simbolizuje Opasno sedište – 861
Savršenstvo – simbolizovano prstenom – 433
Sazvežđa – obuhvataju dvanaest svetih životinja – 376
Sazvežđa – uticaj njihovog proučavanja na religiju, filozofiju i nauku – 202
Sedam – broj zakona – 299
Sedam crkava u Aziji – povezane sa delovima arijevske rase – 893
Sedam crkava u Aziji – povezane sa planetama – 894
Sedam crkava u Aziji – povezane sa sedam grčkih samoglasnika – 894
Sedam crkava u Aziji – predstavljaju čakre – 893
Sedam čaša – predstavljaju energiju Kosmičkog Bika – 901
Sedamdesetdva – značenje broja – 218
Sedamdesetdva imena Boga – 495
Sedam dobi čoveka – pod kontrolom planeta – 221
Sedam dvostrukih hebrejskih slova – 504
Sedam grčkih modaliteta – njihov odnos sa planetama – 343, 344
Sedam – njegovi atributi – 298
Sedam svetih planeta – povezane sa Alfom i Omegom – 894
Sedam svetskih čuda – njihova svrha – 259
Sedam – značenje broja – 298
Sedam zvezda – predstavljaju Upravitelja sveta – 892
Sedmoglava zmija – predstavlja sedam velikih ostrva Atlantide – 930
Sedmoglava zmija – simbol Vrhovnog Božanstva – 373

Sedživoj, Mihalj (*Michał Sędziwój*) – (Videti Sendivogijus, Mihael)
Sefarim (množina od Sefer) – Brojevi, Slova i Zvuci – pomoću njih je stvoren Univerzum – 498
Sefer ha Zohar (Knjiga Sjaja) – jedna od tri najveće knjige kabalizma – 494
Sefer Jecira (Knjiga Stvaranja) – jedna od tri najveće knjige kabalizma – 494
Sefer Jecira – ključ za kabalističku misao – 494
Sefer – (Videti Sefarim)
Sefirot – analogija sa prototipskim Adamom – 527
Sefirot – analogija sa svemirom – 527
Sefirot – analogija sa trijadama Bembinske Ploče – 235, 238
Sefirot – čisto hipotetičke posude – 527
Sefirot – njihova svojstva simbolišu kosmički sistem – 530
Sefirot – njihovih deset beskonačnosti – 499
Sefirot – predstavljaju deset brojeva Ni iz čega – 499
Sefirot – predstavljaju deset svojstava Neizrecivog Jednog – 499
Sefirot – prvih deset simbolizuje prvo ograničenje unutar prirode AIN SOFA – 515
Sefirot – upoređene sa raznobojnim, staklenim činijama – 527
Sefirotske korespondencije – Fladova tabela – 532
Sefirot – upotrebljene da se definišu granice Stvaralačke Esencije – 527
Sefirotsko drvo – analogija sa Adamom Kadmonom – 531
Sefirotsko drvo – analogija sa Deset Zapovesti – 531
Sefirotsko drvo – analogija sa ljudskim telom – 527
Sefirotsko drvo – analogija sa molitvom Gospodnjom – 531
Sefirotsko drvo – analogija sa Protogonosom – 530, 531
Sefirotsko drvo kabale – 403
Sefirotsko drvo kasnijih kabalista – 528, 529, 530
Sefirotsko drvo – kompendijum jevrejske filozofije – 526
Sefirotsko drvo – njegova podela na pet delova – 533
Sefirotsko drvo – njegova tri stuba i njihov značaj – 526
Sefirotsko drvo – njegov simbolizam sadržan u savremenim kartama za igru – 581
Sefirotsko drvo – otelovljenje jevrejske filozofije – 526
Sefirotsko drvo – poduprto sa tri vertikalna stuba – 536
Sefirotsko drvo – ponekad se prikazuje kao ljudsko telo – 527
Sefirotsko drvo – sastavljeno od deset globusa – 526
Sefirotsko drvo – simbol oslanjanja na vlastite snage – 530
Sejmur, Viljem V. (*William Wood Seymour*) – o upotrebi krsta u astečkom ritualizmu – 869
Seks – (Videti Polnost)
Selen, Gustav (*Gustavus Selenus*) – njegova knjiga o kriptografiji je verovatno ključ za *Veliki Šekspirov Folio* – 798
Selen, Gustav (*Gustavus Selenus*) – kriptični prikaz božanske i prirodne pravde – 821
Selk – egipatska boginja pisanja – 368
Seloji – prvobitni dodonski sveštenici – 257
Seme – opšteprisutnost njegovih klica – 707
Seme zlata – alhemijska tvrdnja – 197
Semiramida – jedan od razapetih spasitelja čovečanstva – 877
Semiramidini vrtovi – 261

Sendivogijus, Mihael (*Michael Sendivogius*) – jedan od alhemičara – 680
Senke Bogova – jevrejska doktrina – 554
Sensizam – čulna opažanja kao jedini kanali primanja znanja – 48
Sen Žermen, grof od (*Comte de St.-Germain*) – imena iza kojih se krio – 959
Sen Žermen, grof od (*Comte de St.-Germain*) – jedan od alhemičara – 680
Sen Žermen, grof od (*Comte de St.-Germain*) – mogući starešina rozenkrojcerskog reda – 962
Sen Žermen, grof od (*Comte de St.-Germain*) – najuspešniji eksponent antičke mudrosti – 957
Sen Žermen, grof od (*Comte de St.-Germain*) – njegova „filozofska smrt" – 962
Sen Žermen, grof od (*Comte de St.-Germain*) – njegova pojavljivanja – 959
Sen Žermen, grof od (*Comte de St.-Germain*) – njegova povezanost sa slobodnim zidarima – 961
Sen Žermen, grof od (*Comte de St.-Germain*) – njegova predskazanja – 958
Sen Žermen, grof od (*Comte de St.-Germain*) – njegova putovanja – 960
Sen Žermen, grof od (*Comte de St.-Germain*) – njegova učenjačka i lingvistička dostignuća – 957
Sen Žermen, grof od (*Comte de St.-Germain*) – njegove političke aktivnosti – 959
Sen Žermen, grof od (*Comte de St.-Germain*) – njegove telepatske moći – 960
Sen Žermen, grof od (*Comte de St.-Germain*) – njegov identitet – 962
Sen Žermen, grof od (*Comte de St.-Germain*) – njegov izgled – 959
Sen Žermen, grof od (*Comte de St.-Germain*) – njegovo ime je sinonim za misteriju – 957
Sen Žermen, grof od (*Comte de St.-Germain*) – on i ser Frensis Bekon su dva najveća emisara Misterija – 962
Sen Žermen, grof od (*Comte de St.-Germain*) – Vejt ga je pobrkao sa istoimenim francuskim generalom – 959
Sen Žermen, grof od (*Comte de St.-Germain*) – verovalo se da su on i Kristijan Rozenkrojc ista osoba – 624
Sen Žermen, grof od (*Comte de St.-Germain*) – zajedno sa Mesmerom, pronalazač mesmerizma – 957
Serafimi – poznati kao „Krilata Zmije" – 373
Serapis, aleksandrijski – 82
Serapis – etimologija – 79, 80
Serapis – Filarhova izjava – 81
Serapis – gnostičke misterije upoznate s njegovim arkanskim značenjem – 85
Serapeum – hrišćanski simboli pronađeni u ruševinama njegovih temelja – 84
Serapis – identičan sa velikim bogovima Samotračkih Misterija – 86
Serapis – ime za Sunce – 80
Serapis – Iskušavač ili Neprijatelj – 85
Serafim – izvođenje reči – 80
Serapis – korišćen kao simbol duše sveta (*anima mundi*) – 80
Serapis – materijali korišćeni za njegove statue – 83
Serapis – misteriozno božanstvo iz egipatskog mita o suncu – 185
Serapis – nema autentičnih podataka o obredima – 79
Serapis – njegov opis samog sebe – 79
Serapis – obožavali ga i hrišćani – 85
Serapis – obožavanje sunca pod njegovim imenom – 86
Serapis – opis – 82, 83
Serapisove Misterije – 81
Serapis – predložena značenja – 80, 81
Serapis – Plutarhov opis – 81
Serapis – poreklo – 80
Serapis – prototip Hrista – 85
Serapis – uzor za prve konvencionalne portrete Hrista – 85
Serapis – verovanje da je bramanskog porekla – 81
Serapis – vrhovno božanstvo Grka i Egipćana – 86
Serapis – zvan *Theon Heptagrammaton* – 83
Set, čudovište – simbol Tifona – 395
Set – oblik Tifona – 361
Seton, Alekdandar (*Alexander Sethon*) – jedan od alhemičara – 680
Set – (Videti Tifon)
Sever – jedna od deset emanacija Broja – 501
Severna vrata hrama – simbol fizičkog – 329
Sfera – simbol duha – 646
Sfera – simbol kretanja – 646
Sfinga – dimenzije – 155
Sfinga – Edipov susret sa njom – 154
Sfinga – misterija Prirode – 155
Sfinga – njeno numeričko značenje – 155
Sfinga – njeno pojavljivanje u simbolizmu Tarota – 561, 573
Sfinga – otelovljenje mudrosti i tajnovitosti Egipta – 169
Sfinga – otelovljenje tajne doktrine – 155
Sfinga – predstavnik tajne doktrine – 376
Sfinga – prolaženje pored nje znači dostizanje lične bemrtnosti – 155
Sfinga – simbol složene prirode čoveka – 376
Sfinga – simbol snage i inteligencije za Egipćane – 157
Sfinga – tipično egipatska arhitektura – 153
Sfinga – veruje se da je ona pravi portal Velike piramide – 155
Sholastika – težnja da se izmire filozofija i teologija – 36
Sideralni (zvezdani) nivo – jedan od četiri dela univerzuma – 235
Sila – povezana sa crvenom bojom – 200
Sila projektovana kroz atmosferu – nazivana „Velika Zmija" – 373
Silfide – naziv za ženske silfe – 468
Silfi – dodeljen im je istočni ugao tvorevine – 468
Silfi – ime dato porodici vazdušnih elementala – 466
Silfi – jedna od četiri grupe duhova Prirode – 453
Silfi – kaže se da imaju prirodu Akvarijusa – 468
Silfi – najviši od svih elementala – 468
Silfi – nemaju stalno boravište već su elementalni nomadi – 469
Silfi – njihova veličina – 468
Silfi – njihov vladar je Paralda – 468
Silfi – u obliku pahuljice, u saradnji sa undinama, skupljaju oblake – 468
Silfi – ponekad uzimaju ljudski oblik – 468
Silfi – pravi dom im je na vrhovima planina – 468
Silfi – pretpostavlja se da nadahnjuju sanjare, pesnike i umetnike – 468
Silfi – pretpostavlja se da su sarađivali sa genijima – 468
Silfi – prihvataju ljude u svoje zajednice – 468
Silfi – pretpostavlja se da su to bile i Muze – 468
Silf – promenljivi entitet – 467
Silfi – rade s gasovima i nervnim sistemom u ljudskom telu – 468
Silfi – veselog su, promenljivog i ekscentričnog temperamenta – 468
Silfi – žive u nevidljivom Prirodnom elementu, vazduhu – 457
Silfi – (Videti i Elementali)
Silvestri – alternativni naziv za Silfe – 457
Simbol alkalije (lužine) – 649

Simbol antimona – 648
Simbol arsena – 648
Simbol bakra – 648
Simbol cinabarita – 648
Simbol četiri elementa pre silaska Lucifera – 646
Simbol dana – 647
Simbol duhovne nevidljive vode – 645
Simbol duhovne vatre – 645
Simbol duhovne zemlje – 645
Simbol duhovnog vazduha – 645
Simbol elementarne vatre – 645
Simbol elementarne vode – 645, 648
Simbol elementarne zemlje – 645
Simbol elementarnog vazduha – 645, 648
Simbol gvožđa – 648, 654
Simboli, alhemijski – rani majstori ih nisu standardizovali – 710
Simboli, alhemijski – tabela – 713
Simboli Avrahama Jevrejina – 695
Simbolička filozofija – njen najmoćniji opipljivi element su kriptički spisi Frensisa Bekona – 582
Simbolička šaka misterija – 327
Simbolični dijagram delovanja Prirode – 627
Simbolični grob Kristijana Rozenkrojca – 650
Simboli, hrišćanski – ključ za njih nalazi se u paganskoj filozofiji – 842
Simboli – koje su egipatski hermetičari naizmenični koristili – 170
Simbolizam, masonski – njihovo poreklo – 828, 838
Simboli, masonski – pronađeni u knjigama Frensisa Bekona – 326
Simboli – njihova dvostruka dužnost – 809
Simboli, rozenkrojcerski – njihova brojna značenja – 640, 641, 642
Simbolizam, egipatski – sačuvan u Tarot kartama – 561
Simbolizam, hrišćanski i paganski – spojeni u *Apokalipsi* – 890
Simbolizam – jezik celokupne Prirode – 50
Simbolizam – jezik Misterija – 50
Simbolizam – najtrajnija od svih Misterija – 336
Simbolizam – neodređenost u dijagramskom predstavljanju metafizičkih odnosa – 304
Simbolizam – njegova univerzalnost – 330
Simbolizam – značenje egipatskih hramova – 232
Simbol izlivanja gornjeg, duhovnog života u manifestaciju – 647
Simbol Jupitera – 648
Simbol kalaja – 648, 654
Simbol kretanja – 646
Simbol Marsa – 648
Simbol Merkuraa – 648
Simbol meseca – 648
Simbol noći – 647
Simbol olova – 648
Simbol početka i kraja svih stvorenja – 646
Simbol poslednjeg suda – 654
Simbol Saturna – 648
Simbol solarnog sistema – 654
Simbol soli – 647, 648
Simbol soli amonijaka (nišadora) – 648
Simbol soli tartara (kamenca) – 649
Simbol soli u svim njenim atributima – 648
Simbol srebra – 648
Simbol stipse – 649
Simbol sumpora – 648, 653
Simbol sunca – 647, 648
Simbol šalitre – 648
Simbol tame – 647
Simbol težine – 646
Simbol Univerzalne Žive – 658, 659, 660
Simbol vatre – 648
Simbol vatre u svim njenim atributima – 648
Simbol vazduha – 648
Simbol većih i manjih svetova – 648
Simbol Venere – 648

Simbol vitriola – 648, 654
Simbol vode – 648
Simbol vode u svim njenim atributima – 648
Simbol zlata – 647, 648
Simbol žive – 648
Simbol žive filozofa – 660
Simbol živog kreča – 648
Simetrija – Vitruvijeva definicija – 832
Simon Mag – njegova smrt – 74
Simon Mag – pretpostavlja se da je bio osnivač gnosticizma – 73
Sinesije, biskup Ptolemaide (*Synesius*) – jedan od alhemičara – 680
Sinteza *Starog* i *Novog zaveta* – isprepletani nivoi bića – 656
Sirene – najpoznatije undine – 463
Sirene – (Videti Undine)
Sirijus – (Videti Pseća zvezda)
Sistem za razmnožavanje – jedan od tri centra ljudskog tela – 305
Sistem za razmnožavanje – simbolizovan cvetom, palicom, peharom ili rukom – 305
Sistrum – simbol stalnog kruženja elemenata – 171
Sitim drvo – (Videti Akacija)
Sit – kabalistička legenda o krstu i njemu – 861
Sjedinjavanje elemenata – u alhemiji simbolizovano brakom – 714
Sjedinjene Američke Države – aktivnosti tajanstvenih emisara Misterije u njihovom osnivanju – 964-967
Skakavci – simbol strasti, bolesti, mržnje i nesloge – 364
Skarabeji – korišćeni kao kraljevski pečati – 365
Skarabeji – naziv za inicijate u egipatskim Misterijama – 365
Skarabej – jedna od najznačajnijih ikada stvorenih simboličnih figura – 364
Skarabej – simbol regeneracije – 720
Skarabej – simbol vaskrsenja duše – 364
Skelet smrti – simbol Saturna – 416
Skeptici – definicija – 29
Skepticizam – doktrine koje su dali Piron i Timon – 29
Skepticizam – pregled filozofskih disciplina – 29
Skerletno Veće – koje je u Egiptu osnovalo sveštenstvo – 435
Sklad između organa – neophodan da bi se povratilo savršeno zdravlje – 490
Sklad – njegov uticaj na ljudski život – 332
Skorpio – kaže se da undine imaju njegovu prirodu – 468
Skorpio – najznačajniji znak zodijaka – 378
Skorpio – njegova simbolika – 215
Skorpio – njegova vatra simbolizovana orlom – 378
Skorpio – njegov zodijački orao zapravo je feniks – 387
Skorpio, sazvežđe – tri simbola kojim je predstavljano – 215
Skotizam – doktrina o efikasnosti individualne volje – 36
Skulkraft, Henri Rou (*Henry Rowe Schoolcraft*) – o midevivinu – 933
Slepilo – koje izaziva Antares – 367
Slepi miševi – povezani sa čarolijama ili mudrošću – 380
Slike bogova – nisu predmet obožavanja – 307
Slikovna šifra – definicija – 818
Slikovna šifra – metod dešifrovanja – 820
Slikovna šifra – primeri upotrebe – 818
Slobodni zidari – jedna od karika u zapadnom lancu okultne nauke – 624
Slobodni zidari – na njihov red uticalo je Bekonovo tajno društvo – 326
Slobodni zidari – njihov ritualizam pronađen u Šekspirovom *Prvom Foliju* – 326
Slobodno zidarstvo – izdanak srednjovekovnih tajnih društava – 800

Slobodno zidarstvo – izvedeno iz atlantiđanskog obožavanja sunca i vatre – 842
Slobodno zidarstvo – jaz u njegovoj istoriji možda je skriven u kriptogramu – 809
Slobodno zidarstvo – Lavlja Pandža poistovećena sa egipatskom simbolikom sunca – 199
Slobodno zidarstvo – njegova načela isprepletana su sa kabalizmom – 496
Slobodno zidarstvo – njegova filozofska snaga leži u njegovom simbolizmu – 845
Slobodno zidarstvo – njegovih sedam slobodoumnih umeća i nauka – 830
Slobodno zidarstvo – njegovi rituali ugrađeni su u šekspirijanske spise – 790, 803
Slobodno zidarstvo – Pajkovi komentari o gubitku pravog ezoterijskog ključa za njegove tajne – 841
Slobodno zidarstvo – povezano sa grčkim Misterijama – 829
Slobodni zidari – povezanost grofa od Sen Žermena sa njima – 961
Slobodno zidarstvo – simbol univerzalnog obrazovanja – 845
Slobodno zidarstvo – značaj sunca u simbolizmu i ritualima – 186
Slobodno zidarstvo – (Videti i Masonerija)
Slova, hebrejska – kabalistički raspored – 502
Slova, hebrejska – njihove kombinacije formiraju zakone univerzuma – 534
Slova, hebrejska – podela u tri grupe – 501
Slova i brojevi – apsolutni simboli govora – 523
Slova i brojevi – ključevi celokupnog znanja – 528, 530
Slova – jedan od tri Sefarim pomoću kojih je stvoren Univerzum – 498
Slova Majke – tri hebrejska slova – 503
Slova – njihovi numerički ekvivalenti – 283
Slova – tabela njihovog ponavljanja u alfabetu – 823
Slova – Tri Majke – 502
Služba Isusova – njena dužina – 849
Služba – jedan od tri graditelja hrama ljudske duše – 841
Smaragdina – hemijska formula veoma visokog, tajnog reda – 473
Smargdna Tabla, Hermesova – najstarija alhemijska formula – 723
Smargdna Tabla, Hermesova – od posebnog je značaja za masone – 723
Smaragdna Tabla – izvor alhemijskog znanja – 700
Smena dana i noći – osnova koncepcija o ratu između Dobra i Zla – 199
Smetenost – predstavljena Vavilonom – 901
Smrt – čoveka ne čini ni mudrijim ni boljim – 94
Smrt, duhovna – robovanje čulima, prema pitagorejcima – 970
Smrt elemanata – neophodna u alhemiji – 715
Smrt, filozofska – kod rozenkrojcera – 806
Smrt, filozofska – predstavljena Malim Misterijama – 125
Smrt, fizička – nije neophodna za vaskrsenje duhovne prirode inicijata – 333
Smrt, fizička – predstavlja Hiramovo vaskrsenje – 333
Smrtna i besmrtna priroda čoveka – 308
Smrtnost – bogovi iz mitologije imali su i nebesku i zemaljsku prirodu – 77
Smrt – njeno mesto u simbolizmu Tarota – 574
Smrt – njen zakon se prevazilazi inicijacijom – 316
Smrt – njen značaj u konzumiranju *magnum opusa* – 715
Smrt – predstavljena crnom bojom – 170

Smrt – predstavljena jahačem na bledom konju – 895
Smrt – shvaćena kao velika inicijacija – 587
Smrt – Sokratova izjava o njoj kao inicijaciji – 587
Smrt – udaljavanje životnih impulsa iz viših svetova – 523
Smrt – uspenje inkarniranog dela duhovne prirode i njegovo ponovno ujedinjenje sa svojom celinom – 316
Smrt – značenje te reči u njenom punom smislu dodeljuje se rođenju u fizičkom svetu – 94
So, alhemijska – njeno trostruko telo – 709
So amonijaka (nišador) – njen simbol – 648
Socijalni i ljudski organizam – njihova koordinacija simbolizovana alhemijskim venčanjem – 785
Sociološka škola – shvatanje čovečanstva kao ogromnog društvenog organizma – 44
Sod – ezoterična učenja Jevrejskih Misterija o Adonaju – 541
Sofija – Devica Mudrosti – 177
Soko – Ra, Oziris i Horus prikazani sa njegovom glavom – 379
So – jedna od simboličkih supstanci alhemije – 709
Soko – sveti simbol sunca – 379
Sokrat – izjava o njegovom demonu – 454
Sokrat – izjava o silfima – 466
Sokrat – izjava o smrti kao inicijaciji – 587
Sokrat – njegovi pogledi na dušu i znanje – 23
Sokrat – njegov metod poučavanja – 23
Sokratov demon – 436
Sokratov demon – izjava o njemu – 454
Solarni sistem – njegov simbol – 654
Solarni sistem – prema Koperniku – 654
Solarni sistem – prema *Postanju* – 658
Solarno lice – 201
Solarno raspeće – 677
Solarne boje – 183
Solarna energija – simbolizovana zmijolikim oblikom, ili kretanjem – 362
Solarna energija – Vrhovna Božanstva paganskih religija kao njena personifikacija – 183
Solarna moć – njeno predstavljanje u simbolizmu Tarota – 571
Solarni Azot – isto što i Mudra Živa – 715
Solarni Čovek – bik kao njegov nebeski simbol – 390
Solarni Čovek – njegov rođendan je 25. decembar – 188
Solarni Čovek – simbolizovan sa četiri različite figure – 187
Solarni hram – Saturn kao njegov temelj – 417
Solarni sistemi – njihov evolucioni izraz – 218
Solarni sistem – shvaćen kao veliki hram inicijacije – 587
Solarni sumpor – nastao od solarnih zraka – 732
Solarni zraci – kristalizuju se u dodiru sa lunarnim zracima – 732
Solarni zraci – nosioci solarnog sumpora – 732
Solomon – čuven po tome što je proizvodio zlato korišćeno u Hramu – 680
Solomon – Duh Univerzalne Prosvetljenosti – mentalne, duhovne, moralne i fizičke – 841
Solomon – inicijat Misterijskih škola, prema drevnim rabinima – 841
Solomon – jedan od masonskih izraza solarne energije – 186
Solomon – kao Duh Univerzalne Prosvetljenosti personifikovan je kraljem zemaljskog naroda – 841
Solomon – njegova tri hrama – 839, 840
Solomon – njegove magijske moći – 842, 843

Solomon – paralela između njega i Gukumaca (Kecalkoatla) u Misterijama Šibalbe – 944
Solomonov Hram – broj radnika koji je radio na njegovoj izgradnji – 319
Solomonov Hram – kuća inicijacije – 841
Solomonov Hram – napravljen po modelu egipatskih i atlantiđanskih svetilišta – 841
Solomonov Hram – njegova paralela u Misterijama Šibalbe – 944
Solomonov Hram – relativno mala građevina – 318
Solomonov Hram – simbol Univerzalnog Hrama – 841
Solomon – označava nevidljivi duhovni sjaj sunca – 839
Solomon – pesonifikacija Univerzalne Mudrosti – 839
Solomon – poznavao je procese transmutacije i umnožavanja metala – 843
Solomon – značenje reči – 839
Solonov opis Atlantide – 111
Solsticiji filozofije – 331
So – njen simbol – 647, 648
So tartara (kamenca) – njen simbol – 649
So u svim njenim atributima – njen simbol – 648
Sopstvo – alegorija o njegovom ubistvu od strane nesopstva – 125
Sor-Apis (Serapis) – materijalna duša kao vladar iracionalnog materijalnog tela – 394
Sotis – (Videti Pseća zvezda)
Sotona – njegov pravi identitet – 559
So, univerzalna (u obliku vode) – uspešan lek za sve fizičke bolesti čovečanstva – 736
Sove – povezane sa čarolijama ili mudrošću – 380
Spasenje – koje je stekao Adamički čovek – 558
Spasenje – njegov plan simbolizovan krstom – 874
Spasenje – pelaška doktrina – 35
Spasenje – postignuto kroz ponovno spajanje sa Hristom – 853
Spasenje sveta – postignuto žrtvovanjem Božanskog Uma – 858
Spasitelj čovečanstva – moć da se ispravno misli – 973
Spasitelj – personifikacija sunčanog globusa – 874
Spasitelj, Univerzalni – označen jagnjetom – 391
Spasitelj, Univerzalni – zmija kao njegov prototip – 372
Specifikacije Tabernakla – 589
Spektar – njegov odnos prema sedam Stvaralačkih Bogova ili Sila – 351
Spektar – odnos boja i sedam planeta, prema drevnim narodima – 351, 356
Spektar – odnos sa sedam Logosa – 352
Spenser, Herbert (*Herbert Spencer*) – najčuveniji filozof svog vremena – 45
Spenserijanizam – filozofski pozitivizam – 45
Spenserova definicija Boga – 46
Spermatozoid – sličnost sa brojem 9 – 300
Spermatozoid – njegova sličnost sa ribom poznata drevnim narodima – 358
Spermatozoid – simbolizovan zrnevljem i biljkama – 305
Spinoza, Baruh de (*Baruch de Spinoza*) – njegova filozofija – 37
Spiritualna esencija – (Videti Eter i Elementarna esencija)
Spiritualna regeneracija, – raspravljana u Velikim obredima Eleusinskih Misterija – 97
Spiritus mundi – njegova priprema jedan je od ciljeva alhemije – 706
Spoznaja inherentne besmrtnosti dodeljuje besmrtnost – 558

Spoznaja Prirode i njenih zakona – uslov za inteligentan život – 54
Srce – jedan od tri centra ljudskog tela – 305
Srce – korišćeno kao simbol emocionalne prirode – 306
Srce – njegovo ezoterijsko tumačenje u Misterijama – 305
Srce – ovaploćenje svega u mozgu – 311
Srce – predstavljeno Hiramovim pepelom – 330
Srce – simbol duhovne prirode – 305
Srebrni krst – simbol pročišćenja – 875
Srebro – njegov simbol – 648
Srebro – ženski princip svemira – 648
Srebro – u alhemiji personifikovano ženom koja je nazivana kraljica – 7137
Srodne duše – poreklo doktrine – 555
Srp – simbolika anđela koji ga nosi – 901
Stanovnici duhovnog dvojnika vidljive prirode – nazvani elementali – 453
Stanovnici elementarnih regiona – 653
Stanovnici sunca – nazvani arhanđeli – 195
Stanovnici vode, vazduha i zemlje – poštovani od strane svih naroda – 357
Starac sa kosom u ruci – simbol za olovo u alhemiji – 714
Starateljstvo, božansko – lav kao njegov simbol – 388
„Starešina dāna" – Besmrtni Smrtnik – 601
„Starešina dāna" – Univerzalni Čovek – 600, 601, 673
Starešine, dvadesetčetiri – njihova simbolika – 891
Starešine, dvadesetčetiri – simbol podele vremena – 891
Staza Života – simbolizovana pitagorejskim Y – 263
Staze Mudrosti, tridesetdve – njihov značaj – 526
Stene – shvaćene kao kosti bogova – 416
Stilman, Džon Makson (*John Maxson Stillman*) – počast uspomeni na Paracelzusa – 686
Stipsa – njen simbol – 649
Stodart, Ana M. (*Anna M. Stoddart*) – svedočanstvo o ljubavi koju je običan narod gajio prema Paracelzusu – 688
Stoici – u suštini panteisti – 29
Stoicizam – materijalistička filozofija – 29
Stoička filozofska škola – koju je osnovao Zenon – 29
Stolica sv. Petra – verovalo se da je korišćena u mitraističkim obredima – 68
Stounhendž – tlocrt – 65
Sto za Hleb za predstavljanje – njegov opis i simbolika – 591
Strah – jedan od trojice Hiramovih ubica – 325
Strah – simbol državne vladavine – 335
Stubovi (dva stuba) – simbol principa polariteta – 174
Stubovi Sefirotskog drveta – njihov značaj – 526
Stvaralačka esencija – definisana pomoću Sefirot – 527
Stvaranje čoveka kao androginog bića – 547
Stvaranje i raspadanje – odigravaju se unutar Kosmičkog Jajeta – 511
Stvaranje – kabalistička teorija o načinu na koji je do njega došlo – 512
Stvaranje – njegova veličanstvenost predstavljena u Jevrejskim Misterijama – 554
Stvaranje – njegovih sedam dana – 649
Stvaranje – njegov poredak prema kabalistima – 534
Stvaranje univerzuma – 137, 138
Stvaranje – simbol njegovih šest dana – 648
Stvaranje – simbol njegovog prvog dana – 648
Stvar – Herbartova definicija – 41
Stvari obožavane i poštovane kao simbol nevidljive STVARI – 54
Stvarnost – fenomen je njena senka – 981

Stvarnost – mladoženja u alhemijskom venčanju – 785
Stvarnost – noumen je njena Supstanca – 981
Stvorenja – izabrana da predstavljaju apstraktne principe na osnovu njihovog oblika ili navika – 357
Sudbina – pobrkana sa Kupidonom u simbolizmu Tarota – 571
Sudbina – prikazana u simbolizmu Tarota (pobrkana sa Kupidonom) – 571
Sukuba i inkub – hrane se zlom preko zlih misli i emocija – 470
Sukuba i inkub – nevidljivi uzrok poroka – 470
Sukuba i inkub – razlika u odnosu na elementale – 470
Sumpor, alhemijski – njeno trostruko telo – 709
Sumpor, božanski – njegov simbol – 653
Sumpor – jedna od simboličkih supstanci alhemije – 709
Sumpor – njegov simbol – 648
Sumpor – njegov simbol u simbolizmu Tarota – 570, 574, 579
Sumpor, opšti, destruktivni – njegov simbol – 653
Sumpor – orao kao njegov hermetički simbol – 378
Sumpor – povezan sa suncem zbog svoje vatrene prirode – 197
Sumpor – simbolizovan glavom jarca – 391
Sumpor, solarni – nastao od solarnih zraka – 732
Sunce – alhemijska definicija – 193
Sunce – čovekov duh analogan sa suncem solarnog sistema – 194
Sunce-Čovek – prikazanog razapetog na krstu rimski legionari nosili su ga u bitke – 880
Sunce – drevni koncept o tri sunca – 190
Sunce – Egipćani su njegove zrake prikazivali da se završavaju u obliku ljudskih šaka – 199
Sunce – formirano od prve vatre potekle iz Šamajima – 648
Sunce – humke su ostaci oltara posvećenih njemu – 182
Sunce – ima identičnu esencijalnu prirodu sa zlatom – 648
Sunce – inicijatima u drevne Misterije davana su imena koja su sa njim sinonimna – 584
Sunce – istorijski primeri vidljivosti više od jednog sunca u isti mah – 191, 192
Sunce – legende zasnovane na njegovom putovanju – 329
Sunce – njegova aktivna fizička svetlost označena Hiramom – 839
Sunce – njegova materijalna faza simbolizovana je orlom – 378
Sunce – njegova tri svojstva – 166
Sunce – njegove boje – 183
Sunce – njegove dnevne faze identifikovane sa raličitim izrazima Trojednog Boga – 183
Sunce – njegove tri faze, prema rozenkrojcerskoj filozofiji – 193
Sunce – njegov godišnji prolazak kroz zodijak – 185
Sunce – njegovi stanovnici – 195
Sunce – njegov nevidljivi duhovni sjaj označen Solomonom – 838
Sunce – njegovo dnevno kretanje – 183
Sunce – njegovo obožavanje kao najraniji i najprirodniji oblik religijskog izraza – 181
Sunce – njegovo obožavanje kod Indijanaca – 930
Sunce – njegovo raskomadavanje prikazano u bahovskim obredima – 105
Sunce – njegovo raspeće na nebeskim uglovima – 874

Sunce – njegovo retrogradno kretanje kroz zodijak – 183
Sunce – njegov rođendan je 25. decembra – 187
Sunce – njegov simbol – 647, 648
Sunce – njegov život tokom godine podeljen na četiri dela – 187
Sunce – obožavano kao Serapis, Oziris, Atis, Amon i Adonis – 86, 87
Sunce – obožavano kao zastupnik Vrhovnog Božanstva – 181
Sunce – personifikacija Vrhovnog Božanstva – 401
Sunce – personifikovano Adonajem kod Feničana – 181
Sunce – personifikovano Adonisom i Apolonom kod Grka – 181
Sunce – personifikovano Atumom, Amonom, Ptahom i Ozirisom kod Egipćana – 181
Sunce – personifikovano Belom kod Haldejaca – 181
Sunce – personifikovano Bramom kod Hindusa – 181
Sunce – personifikovano Mitrom kod Persijanaca – 181
Sunce – personifikovano raznim bogovima antičkog sveta – 185
Sunce – piramide su ostaci hramova njemu posvećenih – 181
Sunce, ponoćno – deo misterije alhemije – 198
Sunce, ponoćno – koje je video Apulej tokom svoje inicijacije – 98, 99
Sunce, ponoćno – njegova simbolika – 198, 199
Sunce – Albert Pajk o poreklu njegovog obožavanja – 181
Sunce – posvećen mu je petao – 379
Sunce – po tri u svakom solarnom sistemu – 190
Sunce – predstavljeno u liku bakljonoše u Misterijama – 98
Sunce – rečeno je da trijumfuje nad svakim znakom zodijaka u koji uđe – 183
Sunce – rođeno je 25. decembra – 187
Sunce – rođeno 25. decembra iz boka Virgo – 187
Sunce – Serapis kao njegovo ime – 80
Sunce – simbol besmrtnosti kod Egipćana – 183
Sunce – simbolizam tri ubice u masoneriji – 188
Sunce – simbolizovano tačkom – 647
Sunce – simbol vrhovne vlasti Stvoritelja – 183
Sunce – soko kao njegov sveti simbol – 379
Sunce – tri sunca kao prenosioci manifestacija Trojednog Boga – 193
Sunce – tri sunca na nebesima objašnjavaju eliptične orbite planeta – 193
Sunce – uticaj tri sunca na trojednu prirodu čoveka – 190
Sunce – vrhovni dobročinitelj svih živih bića – 188
Sunce – Vrhovno Božanstvo paganskih religije kao personifikacija solarne energije – 183
Sunce – zbog njegovih blagotvornih uticaja poistovećivano sa Principom Dobra – 181
Sunce – značajna uloga u simbolizmu i ritualima slobodnog zidarstva – 186
Sunce – zigurati su ostaci njegovog poštovanja – 182
Suncokret – simbol napredne duše – 400
Sunčeva barka – nosi skrabejoglavog boga Ra – 366
Sunčeva korona – simbolizovana lavljom grivom – 201
Sunčevi zraci u orijentalnom simbolizmu – povezani sa vratima hrama – 328
Sunčev sistem – njegova unutrašnja i duhovna nebesa – 660

Sunčev sistem – njegovo stvaranje iz prstena Božanske Večnosti – 660
Sunčev sistem – njegov simbol – 653
Sunčev sistem – organizovale su ga Saturnove sile – 417
Sunčev sistem – postao je od Luciferovog sveta – 651
Supstanca – njeno formiranje prema Leukipu – 21
Surja – vladar sunca – 196
Svadba Jagnjetova – njeno mistično značenje – 901
Svadbeno ruho – simbol Kuće Duše – 839
Svastika – možda najuniverzalniji religijski simbol – 928
Sv. Đorđe i aždaja – poreklo alegorije – 119
Svećnjak – opis – 593
Svemir – analogija sa Sefirot – 527
Svemir – mustra za Božju Kuću – 538
Svemir – načinjen od uzastopnih gradacija dobra – 337
Svemir – nakon silaska Lucifera u materiju – 652
Svemir – njegov sastav prema Grcima – 272
Svemir – Pitagora ga uporedio sa ogromnim monokordom – 346
Svemir – Pitagorin koncept – 270
Svemir – prema platonističkoj doktrini, sastavljen od pet pravilnih geometrijskih tela – 279
Svemir – prema Pitagori, načinjen na sliku Božju – 269
Sefirot u obliku solarnog sistema – 537
Svest, čovekova – njena transmutacija od baznih, animalnih želja u prosvetljenu, iskupljenu, pobožnu svest – 705
Svest i Misao – prvi par emanacija iz Večitog Jednog – 75
Svest – kada je koncentrisana formira Ego pojedinca – 512
Svest, lična – poistovećena sa Isusom – 886
Svest, ljudska – simbolizovana lotosom – 402
Svest, niža – njen numerički ekvivalent – 900
Svest – njeni latentni centri stimulisani vibracijama – 491
Svest – njen razvoj kroz svetove kabalista – 525
Svest – njen razvoj nazvan je Pedeset Kapija Svetlosti – 523
Svest – ograničenja čulne percepcije – 350
Svest – povezana sa plavom bojom – 200
Svest – simbolizovana Atisom – 122
Svest, Univerzalna – iskupitelj čovečanstva – 552
Svest, Univerzalna – poistovećena sa Hristom – 886
Svest – uticaj okruženja na nju – 331
Sveštenici – njihova tri reda očuvana su u tri stepena Plave Lože – 596
Sveštenici – simbol pročišćene i obnovljene ljudske prirode čoveka – 596
Sveštenstvo – njihovi zlatni ukrasi suptilno ukazuju na solarnu energiju – 185
Sveta planina – poreklo – 114
Sveta Reč – ukazuje na poštovanje koje je čovečanstvo pridavalo načelu zvuka – 491
Sveti alfabeti – njihova primena – 809, 824
Sveti Duh – analogija sa Sefirotskim drvetom – 533
Sveti Duh – Pitagora začet od Njega – 263
Sveti Duh – simbolizovan golubicom – 381
Sveti grad – Jovanova vizija – 902, 903
Sveti Gral – jedna od svetih relikvija Misterija Grala – 858
Sveti Gral – legenda o njemu je najočigledniji ključ Hristove misterije – 864
Sveti Gral – legende o njemu – 859
Sveti Gral – njegova prava priroda – 428
Sveti Gral – njegova simbolika – 428, 859

Sveti Gral – njegovo pojavljivanje u simbolizmu Tarota – 568
Sveti Gral – poreklo mita o njemu – 859
Sveti Gral – preduslovi njegovog pronalaženja – 428
Sveti Gral – tajnu njegove legende posedovali su srednjovekovnu rozenkrojceri – 864
Sveti Gral – uobličen od Luciferovog krunskog dragulja – 427
Svetiljka, Hermesova – simbol uravnoteženog intelekta – 530
Svetinja nad Svetinjama – dimenzije – 318
Svetinja nad Svetinjama – mere opreza koje je Visoki sveštenik morao preduzeti pre no što bi u nju stupio – 603
Svetlost – Babitova izjava – 350
Svetlost i tama – dualni princip koji stvara univerzum – 780
Svetlost i tama – simbolizovani ljudskim telom – 310
Svetlost iz tame – simbol njenog odvajanja – 653
Svetlost – izvlačenje spektra iz bele svetlosti Božanstva – 352
Svetlost – jedno od svojstava sunca – 166
Svetlost – osnovna fizička manifestacija života – 350
Svetlost – Platonova definicija – 352
Svetlost usred tame – njen simbol – 653
Svetokrug – predstavljanje auričkih emanacija – 168
Sveto Pismo – neadekvatan prevod – 545
Svetovi – arhetipski, intelektualni i razumni, na Bembinskoj Ploči – 233
Svetovi – četiri opipljiva, ili materijalna sveta na Bembinskoj Ploči – 239
Svetovi – njihovo formiranje – 137
Svetovi – priroda sedam materijalnih svetova, prema Egipćanima i Haldejcima – 239
Svetovi – tri intelektualna, ili eterična sveta na Bembinskoj Ploči – 238, 239
Svetovi, viši i niži – simbolizovani Pločama zakona – 423
Svetovnost – predstavljena Vavilonom – 901
Svet – pozicija planeta u vreme njegovog formiranja – 221
Svetska Duša čovečanstva – predstavljena dušom ADM – 553
Svetsko drvo Skandinavaca – 403
Sveto pismo – skriveno znanje unutar njega – 7104
Svet, trostruki – njegovo ustrojstvo simbolizovano na Bembinskoj Ploči – 233
Svetionici (eng. *Baecons*) – moguće poigravanje sa Bekonovim (*Bacon*) imenom – 811
Svetovna moć crkve – njeno uspostavljanje – 858
Svinja – upotreba te reči u bekonovskom potpisu – 794, 795

Š

Šah – njegova popularnost među kraljevima – 582
Šahovska tabla – simbol poda Kuće Misterija – 582
Šah – poseduje najznačajniju simboliku od svih igara – 582
Šah – simbol borbe između Ormuzda i Ahrimana – 582
Šakti – hinduistički oblik obožavanja kamenja – 418
Šalitra – njen simbol – 648
Šamajim – Božji presto – 891
Šamajim – iz njega je potekla prva vatra – 648
Šamajim – kabalistički naziv za vrhovno božanstvo – 645
Šamajim, Luciferov – postao je Haos – 652
Šamajim – „Okean Duha" – 645
Šamajim – postaje astralna svetlost u nižim svetovima – 645

Šamajim – predstavljen kristalnim morem – 891
Šamajim – region u kojem ljudsko razumevanje ne može da funkcioniše – 658
Šamajim – Univerzalna Živa – 709
Šamajim – vatrena androgina voda – 709
Šamajim – vatreni izvor svih elemenata – 646
Šekina – njen opis prema *Talmudu* – 592
Šekina – simbol prisutnosti Gospoda – 592
Šekspirijanski spisi – autorstvo nad njima – 786-791
Šekspir – nije autor dela koja mu se pripisuju – 786
Šekspirov *Folio*, Prvi – ritualizam slobodnog zidarstva pronađen u njemu – 326
Šeling Fridrih Vilhelm Jozef fon (*Friedrich Wilhelm Joseph von Schelling*) – prva postavka doktrine o identitetu – 39
Šest – broj univerzalnog stvaranja – 522
Šest – njegovi atributi – 297
Šešir – egipatski simbolizam – 168
Šešir – predstavljanje auričkih emanacija – 168
Schethiyâ – božanski safir na kojem su upisane Ploče zakona – 422
Šibalba – (Videti Misterije Šibalbe)
Šifarski simboli anđela nevolja, imena Antihrista, potpisa vavilonske zveri i imena žene koja jaše na zveri bogohuljenja – 657
Šifra, akroamatična – definicija – 821
Šifra, akroamatična – najsuptilniji oblik šifre – 821
Šifra, akroamatična – primeri – 821
Šifra, arbitrarna – sredstva za dešifrovanje – 825
Šifra, dvoslovna – metod dešifrovanja – 814, 815
Šifra, dvoslovna – njena konstrukcija – 815
Šifra, dvoslovna – njen ključ – 815
Šifra, dvoslovna – uslovi za nju postoje u brojnim knjigama – 798
Šifra Henrija Viljema Bersa – 800
Šifra, kodirana – njena savremena upotreba – 825
Šifra, muzička – njena upotreba – 823
Šifra – načinjena od termina raznih umetnosti i nauka – 826
Šifra, numerička – definicija – 821
Šifra, numerička – metod dešifrovanja – 822
Šifra, numerička – pitagorejska doktrina skrivena u njoj – 821
Šifra, slikovna – definicija – 818
Šifra, slikovna – metod dešifrovanja – 820
Šifra, slikovna – primeri upotrebe – 818
Šifre – koje je koristio Rodžer Bekon – 810
Šifre – koje su koristili ljudi iz crkve – 810
Šifre – koje su koristili naučnici i filozofi – 810
Šifre – način njihovog prikrivanja – 808
Šifre – njihova rasprostranjena upotreba u srednjem veku – 810
Šifre – otkrivene mispaginacijom – 796, 822
Šifre – razni oblici – 812
Šifrovani jezik – skriven u svetim odorama – 596
Šimon ben Johaj – autor *Sefer ha Zohara* – 494
Šin (ש) – simbol trojstva prve tri Sefirot – hebrejska trijada – 535
Šin (ש) – umetnuto u sredinu Tetragramatona (יהוה), formira ime Jehošua (ישוהי), ili Isus – 539
Šire, Eduard (*Eduard Schuré*) – ilustracija drugarskih veza među pitagorejscima – 266
Šire, Eduard (*Eduard Schuré*) – o esenskim zajednicama – 854
Škorpija – inicijacije su se održavale u njenom znaku – 367
Škorpija – njena simbolika – 167

Škorpija – ratna mašina – 368
Škorpija – simbol kako mudrosti tako i samouništenja – 366
Škorpija – simbol poročnih i simbol progona – 366
Škorpija – talisman u njenom obliku – 367
Šopenhauer, Artur (*Arthur Schopenhauer*) – volja kao pravi predmet njegove filozofije – 41
Štap, Mojsijeov – odsečen od Adamovog drveta – 865
Štap – simbol znanja – 572

T

Tabela ponavljanja u alfabetu – 823
Tabela srednjovekovnih alhemijskih simbola – 713
Tabernakl Jevreja – rađen po uzoru na egipatske hramove – 586
Tabernakl – njegova tri odeljka predstavljaju tri stepena Plave Lože – 596
Tabernakl – njegove specifikacije – 589
Tabernakl – njegovi arhitekti – 588
Tabernakl – njegov pribor oblikovan po uzoru na egipatski – 587
Tabernakl – oblikovan po uzoru na svemir – 538
Tabernakl – prebivalište Boga među ljudima – 589
Tabernakl – simbolička interpretacija njegovih zavesa i nameštaja Tabernakla koju je dao Josif Flavije – 595
Tabernakl – simbol nevidljive duhovne istine – 589
Tabernakl – tri reda njegovih sveštenika očuvana su u tri stepena Plave Lože – 596
Tabula Smaragdina – (Videti Smaragdna ploča)
Tačka – prvo kretanje – 647
Tačka – simbol duha, zlata, sunca ili klice života – 647
Tačka – simbolizuje moć broja 1 – 272
Tajna doktrina – o misterijama života koju su skrili drevni inicijati – 51
Tajna društva, drevna – filozofska i religijska – 57
Tajna društva, savremena – uglavnom politička, ili bratska – 57
Tajna društva, srednjovekovna – religijska i politička – 57
Tajne doktrine – simbolizovane Izidom – 169
Tajne škole drevnog sveta su grane jednog filozofskog drveta – 92
Tajnost – Harpokratova naredba – 176
Tajnost – smatrana jednim od osnovnih principa Pitagorejskog reda – 267
Tajnost – svetinja za drevne inicijate – 830
Tajnovitost Egipta – otelovljena u Sfingi – 169
Tales – osnivač Jonske filozofske škole – 20
Talismani – njihova lekovita svojstva – 483, 497
Tama i svetlost – dualni princip koji stvara univerzum – 780
Tama – njen simbol – 647
Tama – uzrok gotovo univerzalnog straha – 193
Tamariska – (Videti Akacija)
Tamjan – simbol svete vatre – 174
Tamuz – ezoterični bog sunca – 117
Tamuz – jedan od najranijih primera alegorije o umirućem bogu – 117, 118
Taro – antički naziv za Tarot karte – 562
Tarot – izvođenje imena – 561
Tarot karte – analogija između boja i četiri elementa – 580
Tarot karte – analogija između boja i četiri kabalistička sveta – 580
Tarot karte – analogija između boja i četiri ugla stvaranja – 580

Tarot karte – boje predstavljaju glavnu podelu unutar društva – 580
Tarot karte – geografska analogija četiri boje – 580
Tarot karte – interesovanje masona, pitagorejaca i kabalista za njih – 564
Tarot karte – ključ za magijsko ustrojstvo čoveka – 564
Tarot karte – napori da se povežu sa slovima hebrejskog alefbeta – 565, 566
Tarot karte – njihove numeričke vrednosti povezane sa prikazima na njima – 564
Tarot karte – odnos sa Bembinskom Pločom – 227
Tarot karte – odnos sa Tetragramatonom – 580
Tarot karte – politička analogija četiri boje – 580
Tarot karte – predstavnici filozofskih elemenata – 564
Tarot karte – predstavnici principa, zakona, sila i elemenata Prirode – 564
Tarot karte – značaj nulte karte – 566, 567
Tarot – raspored velikih aduta – 674
Tarot simbolizam koji je koristio Frensis Bekon – 562, 563
Tarot simbolizam – nepomirljive interpretacije – 565
Tarot – vitalni element rozenkrojcerskog simbolizma – 561
Tau (Tav) krst – 870
Tau (Tav) krst – Gospod je rekao ljudima iz Jerusalima da njime obeleže svoja čela – 871
Tau (Tav) krst – njegovo poreklo – 870
Tau (Tav) krst – njegovo simboličko predstavljanje u savremenoj masoneriji – 870
Tau (Tav) krst – predstavljao je pitagorejski tetraktis – 871
Tau (Tav) krst – simbol druidskog boga Hu – 870
Taurus – kaže se da gnomi imaju njegovu prirodu – 469
Taurus, sazvežđe – značenje u egipatskom simbolizmu – 207
Taurus – u njemu se odvija prolećni ekvinocij – 391
Tecatlipoka – nesumnjivo solarni bog – 185
Tečno zlato – (Videti *Aurum potabile*)
Teizam – Hegelov napad na njega – 40
Tejlor, Tomas (*Thomas Taylor*) – izjava o inicijaciji Platona u Velikoj piramidi – 222
Tejlor, Tomas (*Thomas Taylor*) – izjava o Sokratovom demonu – 453
Tejlor, Tomas (*Thomas Taylor*) – izjava o svrsi Eleusinskih Misterija – 92
Tejlor, Tomas (*Thomas Taylor*) – prikaz Velikih obreda Eleusinskih Misterija – 97
Telepatske moći grofa od Sen Žermena – 960
Teleskop – čoveku otkriva njegovu beznačajnost – 977
Telo čoveka – ono je samo kuća pojedinca – 307
Telo čoveka – prema Spinozi, jedan je od modusa beskonačne protežnosti – 37
Telo, ljudsko – njegov svaki deo ovaploćen je u mozgu – 311
Telo, ljudsko – njegova simbolika – 309
Telo, ljudsko – njegov simbolizam u igri šaha – 582
Telo, ljudsko – shvaćeno kao merno pravilo univerzuma – 315
Telo, ljudsko – simbolizovano krstom – 875
Telo – njegovo unakažavanje Pitagora je smatrao svetogrđem – 269
Telo, regenerisano – nevesta u alhemijskom venčanju – 785
Temelji – naziv za trijade na Bembinskoj Ploči, kao osnov svega – 233
Temelji svih kreacija – sadržani u Acilutskom Svetu – 517
Temperament – ne poboljšava se sa promenom vibracija imena – 285
Temperament – usklađen sa različitim muzičkim modalitetima – 344
Temperament – uticaj muzike na njega – 344
Templari – jedna od karika zapadnog lanca okultne nauke – 624
Temura – kriptični metod pisanja koji su koristili kabalisti – 544
Temura – primeri njene upotrebe – 544
Teologija, hebrejska – njena tri dela – 492
Teologija – ključ za haldejsku, grčku i egipatsku teologiju pronađen u Bembinskoj ploči – 226
Teologija – njeno pravo poreklo pronalazi se u biološkoj nauci – 303
Teologija – težnja sholastike da je izmiri sa filozofijom – 36
Teorctikus – drugi stupanj u Pitagorejskoj filozofskoj školi – 267
Teorija ćelija Rodžera Bekona – 810
Teozofija – popularizovala trabscendentalni koncept rozenkrojcerstva – 622
Tepih, čarobni – njegova simbolika – 396
Terapeutika – jedan od glavnih predmeta hermetičkog umeća – 473
Terapeutska vrednost emanacija sunca – 172
Terazije – njihovo pojavljivanje u simbolizmu Tarota – 572
Terazije – simbol tačnosti Prirode – 174
Teret – pitagorejska izreka o tome da treba pomoći pri njegovom podizanju – 275
Termije, Pjer Mari (*Pierre-Marie Termier*) – podaci kojima dokazuje postojanje Atlantide – 108
Terminal – poreklo reči – 421
Terminologija astronomije – korišćena u šifrovanju – 826
Terminologija biologije – korišćena u šifrovanju – 826
Terminologija botanike – korišćena u šifrovanju – 826
Terminologija hemije – korišćena u šifrovanju – 826
Terminologija psihologije – korišćena u šifrovanju – 826
Terminologija raznih nauka – korišćena u šifrovanju – 826
Terminologija raznih umetnosti i nauka – korišćena u šifrovanju – 826
Terminologija umetnosti – korišćena u šifrovanju – 826
Točak ili disk šifra – primer – 816
Tetrada – njeni atributi – 296
Tetrada – pitagorejski simbol Tvorca – 926
Tetrada – razlozi za nazivanje Boga tetradom – 296
Tetraedar – jedno od pet Pitagorinih geometrijskih tela – 274
Tetragramaton (י ה ו ה, I H V H) – četiri slova Velikog Imena Boga – 496
Tetragramaton – njegov značaj u Sefirotskom drvetu – 538
Tetragramaton – odnos sa Tarot kartama – 580
Tetragramaton – pokazuje sedamdesetdve moći Velikog Imena Boga – 496
Tetragramaton u ljudskom srcu – Bemeov prikaz – 306
Tetragramaton – u obliku pitagorejskog tetraktisa – 496
Tetraktis – deset kraljeva Atlantide upoređeno sa njim – 112
Tetraktis – izlaže grčke teorije o boji i muzici – 352
Tetraktis – jedan od najvećih pitagorejskih simbola – 281
Tetraktis – nazvan Kosmos – 281
Tetraktis – odnos sa Deset zapovesti – 423
Tetraktis – odnos sa zvezdom i kockom – 281

Tetraktis – predstavljen Tau (Tav) krstom – 871
Tetraktis – u njemu je skriven ključ harmonije – 339
Tetraktis – (Videti i Tetragramaton)
Težnja – simbolizovana drvenim krstom – 875
Težnja – simbolizovana jarcem – 391
Težnja – simbolizovana krilima – 377
Težnja – simbolizovana Velikom piramidom – 162
Tibetanske mandale – prikazuju nebo u obliku krsta – 870
Tiferet – Sunce, ili žarišna tačka između Boga i Prirode, kreativna moć u trećem svetu – 538
Tifon – njegova vladavina počinje kada sunce uđe u Skorpio – 366
Tifon – njegov oblik – 364
Tifon – njegovo pojavljivanje u simbolizmu Tarota – 573, 575
Tifon – njegov rođendan – 166
Tifon – pretpostavljalo se da je oblik solarne energije – 185
Tifon – proždirač duša – zmaj neznanja i izopačenosti – 666
Tifon – simbolizovan nilskim konjem – 395
Tifon – simbolizovan čudovištem Setom – 395
Tifon – telo krokodila, delom krmka – 166
Tifon – značenje reči – 166
Timaj, Platonov dijalog – opis Atlantide – 112
Tirs – (Videti Bahov tirs)
Tišina – disciplina koju je uveo Pitagora – 21
Titani – aktivnosti koje uzrokuju osećaj razdvojenosti – 104
Titani – predstavnici iracionalnog univerzuma – 104
Titani – predstavnici niže prirode čoveka – 105
Titani – tvorci mundanih sfera – 104
Točak sa osam paoka – budistički izraz duhovne istine – 235
Točak života i smrti – silazak duha u materiju – 316
Točak života – u obliku dva krsta – 870
Toj, Kraford Hauvel (*Crawford Howell Toy*) – o neadekvatnom prevodu biblijskih spisa – 545, 546
Tomizam – mišljenje da je vera projekcija uma – 36
Ton – analogije sa planetama – 347
Ton i boja – analogije sa planetama – 356
Tonovi planeta – manifestacija božanskog reda i kretanja – 347
Ton – Pitagora je odredio ton svakog dela kreacije – 371
Toplota – jedno od svojstava sunca – 166
Tora – njeno pojavljivanje u simbolizmu Tarota – 569
Totemi – duhovi čuvari klanova ili plemena – 930
Tot Hermes Trismegistos – osnivač egipatskog učenja – 168
Tot – ibisoglavi, poistovećen sa Hermesom – 134
Totova knjiga – sadržavala je „Ključ besmrtnosti" – 133
Tot – poistovećen sa Mišlju – Univerzalni Um – 141
Tot – (Videti Hermes)
Tradicija – njen uticaj na hrišćanske doktrine – 857
Tradicionalizam – shvatanje da je tradicija prava osnova filozofije – 44
Transcendentalizam – naglašavanje moći transcendentalnog nad fizičkim – 48
Transendentalizam – slepa ulica – 436
Transmigracija duše – pravi pitagorejski koncept – 219
Transmigracija duše – teorija koju je proširio Pitagora – 219
Transmigracija – prihvaćena od Pitagore i Empedokla – 21
Transmigracija – učenje u Eleusinskim Misterijama – 95
Transmigracija – verovanje nekih plemena američkih Indijanaca – 930
Transmutacija – materijalna alhemija – 705
Transmutacija – simbolizovana feniksom – 384
Transmutacija – Solomon je poznavao njen proces – 843
Tri centra ljudskog tela – 304
Trideset dva – analogije ovog broja u kabali – 526, 527
Trideset dve staze (kanala) Mudrosti – 526, 527
Transcendentalizam –imao važnu ulogu u Bekon–Šekspir kontroverzi – 788
Transcendentalizam – njegov najmoćniji opipljivi element su kriptički spisi Frensisa Bekona – 582
Trideset tri – Bekonov šifarski broj – 791, 794
Trideset tri – značenje u slobodnom zidarstvu – 323
Tri destruktivna izraza univerzalne energije – mentalno, moralno i fizičko izopačenje – 666
Tri i četiri – prvi pitagorejski brojevi – 272
Trijada – broj znanja – 295
Trijada, hebrejska – 534
Trijada – njen androgini karakter – 295
Trijada – njeni atributi – 295
Trijada – simbol mudrosti – 295
Trijada – temelj svega – 526
Trijade na Bembinskoj Ploči – Kirherovo objašnjenje – 233
Trijade na Bembinskoj Ploči – predstavnici kreativnih impulsa – 233
Trijade – njihovo razlikovanje na Bembinskoj Ploči – 233
Trijade – njihov sistem na Bembinskoj Ploči – 233
Trinaest – prisustvo tog broja na grbu Sjedinjenih Američkih Država – 386
Tri – njegovi atributi – 295
Tri puta tri – simbol alhemije – 703
Trismozin, Solomon (*Solomon Trismosin*) – jedan od alhemičara – 688
Trismozin, Solomon (*Solomon Trismosin*) – njegove dvadesetdve faze alhemije – 717
Trismozin, Solomon (*Solomon Trismosin*) – pretpostavlja se da je bio Pracelzusov učitelj – 688
Tri Solomonova hrama – 838, 839
Tri suglasnika Velikog Imena – 500
„Tri Svedoka" – Bemeov naziv za Trojstvo – 182
Tri trijade Tvoračkih Sila – emaniraju iz Ketera – 531
Tri ubistvena činioca društva – 784
Trofonijeva pećina – izvori vode zaborava i vode sećanja – 257
Trofonijeva pećina – proročište – 257
Trojanski konj – njegova simbolika – 396
Troja – simbolika njene opsade – 395
Trojedan Bog – poistovećen sa dnevnim fazama sunca – 183
Trojedni, božanski sumpor – Sve-Savršeno iz Sve-Savršenog – 653
Trojstvo – Beme ga naziva „Tri Svedoka" – 182
Trojstvo – doktrina koja čini upadljiv deo najvećih drevnih i savremenih religija – 183
Trojstvo – koncept nastao iz razmatranja moći i principa sunca – 182
Trojstvo – oformljeno od oca, majke i deteta – 398
Trojstvo, prirodno – sadržano u licu – 311
Trojstvo – simbolizovano sa tri ribe – 359
Trojstvo – tri osnovne boje koje su mu dodeljene – 183

Trojstvo – u masoneriji simbolizovano jednakostraničnim trouglom – 182
Trojstvo – u religiji predstavlja trostruki oblik Vrhovne Inteligencije – 182
Trostruka duhovna priroda čoveka – simbolisana u Tarot kartama – 570
Trostruki svet – njegovo ustrojstvo simbolizovano na Bembinskoj Ploči – 233
Trostruko duhovno sunce – ezoterični dijagram njegovog ustrojstva – 670
Troubridž, Viljem Raderforf Hejs (*William Rutherford Hayes Trowbridge*) – o klevetama protiv Kaljiostra – 952
Trougao – izraz prirode Plutona, Baha i Marsa – 282
Trougao, jednakostranični – povezan sa Minervom i Tritogenijom – 281
Trougao, jednakostranični – simbol čovekove trostruke niže prirode i trostruke duhovne prirode – 194
Trougao, jednakostranični – simbol Trojstva u masoneriji – 182
Trougao – simbol trijade – 295
Trougao – simbol trostrukog umeća alhemije – 703
Trouglasta podela čitave Prirode – prema Pitagori – 271
Trouglovi – simbolizam ukrštenih jednakostraničnih trouglova – 194
Trovanje – razvoj umeća trovanja – 486
Trubaduri – sačuvali mit o Izidi – 177
Tuč – prema Pitagori, imao je proročke moći – 274
Tvorac sveta – označen kao Dobro – 337
Tvorački Agensi – oponašani od strane učesnika u Jevrejskim Misterijama – 554

U

Učenje – međuzavisnost svih njegovih ogranaka – 473
Učenje – Platonovo shvatanje da je ono reminiscencija – 27
Učenje – prvobitno je sveštenstvo imalo monopol nad svim njegovim oblicima – 472
Ulje Milosrđa – čovečanstvu ga je obećao Bog – 865
Um, beskrajan – Darvin identifikuje sa silama Prirode – 45
Um, Božanski – Isusova učenja o njemu – 858
Um, Božanski – njegova podela dvanaestorici racionalnih stvorenja – 858
Um, Božanski – njegovo žrtvovanje radi spasenja sveta – 858
Um, Božanski – pesonifikovan Isusom – 858
Um čoveka – prema Spinozi, jedan od modusa beskonačne misli – 37
Um, duhovni – retrospekcija kao esencijalna za njegov razvoj – 20
Umeća i nauke – stari narodi razvili su njihove osnove – 486
Umeće – koje je svetu otkrio Hermes – 127
Umerenost – Pitagorino učenje – 267
Umetnička terminologija – korišćena u šifrovanju – 826
Umetnost – njen uticaj na ljudski život – 331
Um – Herbartova definicija – 40
Umirući Bog – alegorija o ubistvu Sopstva od strane nesopstva – 119
Umirući Bog – aspekt Obešenog Čoveka – 125
Umirući Bog – ključ univerzalnog i individualnog iskupljenja i obnavljanja – 125
Umirući Bog – mit o njemu – 117
Umirući Bog – tajna ovečovečena u raspeću i smrti Isusa – 125
Umirući Bog – univerzalna tajna među prosvetljenima – 125

Umivaonica Pročišćavanja – njena simbolika – 590
Um i vazduh – prema Arhelaju, princip svih stvari – 20
Um – Kantov koncept – 39
Um – neutralna tačka u Šelingovom razvoju Apsoluta – 40
Umnožavanje metala – ukidanje engleskog zakona koji ju je zabranjivao – 681
Um – njegovo uvežbavanje u Misterijama – 947
Um – obezbeđuje znanje o istinskoj suštini stvari, prema Milu – 45
Um – osnova Lokove filozofije – 44
Um – prema Demokritu, sastavljen od spirtualnih atoma – 22
Um – prema tomizmu, vera je njegova projekcija – 36
Um – prenaglašavanje njegove supremacije dovelo je do nadintelektualizma – 39
Um, prosvetljeni – jedini vodič kroz lavirint raznolikosti – 977
Um, prosvetljeni – označen Hermesovom svetiljkom – 530
Um, prosvetljeni – predstavljen jahačem na belom konju – 902
Um – prožima univerzum i njime upravlja, prema berklijanizmu – 45
Um – simbolizovan zmijom – 404
Um, univerzalni – Hermesova vizija – 136
Um, Univerzalni – Jevanđelje po Jovanu je njegovo izlaganje – 544
Um – za koji se kaže da ga je Kantova filozofija spasila iz materije – 39
Undine – dodeljene zapadnom kutku tvorevine – 463
Undine – funkcionišu u nevidljivoj, duhovnoj esenciji – 462
Undine – gaje ljubav prema cveću i biljkama – 464
Undine – ime dato porodici vodenih elementala – 462
Undine – jedna od četiri grupe duhova Prirode – 453
Undine – lepota je njihova osnovna karakteristika – 462
Undine – kaže se da imaju prirodu znaka Skorpio – 469
Undine – kontrolišu tok i funkciju vode – 461
Undine – mnoštvo njihovih porodica – 463
Undine – najčešće simbolizovane kao žensko – 462
Undine – njihova emocionalna priroda – 463
Undine – njihova postojbina – 462
Undine – njihov vladar je Neksa – 463
Undine – opštom pojavom i veličinom nalikuju ljudima – 462
Undine – prema legendi, Irska je prvo bila njima naseljena – 463
Undine – prisutne u svemu što sadrži vodu – 463
Undine – rade s vitalnim esencijama i tekućinama – 463
Undine – različiti nazivi za njih – 462
Undine – (Videti i Elementali)
Univerzalna dinamika – njene istinske osnove otkrili sveštenici-filozofi – 278
Univerzalna energija – njena tri destruktivna izraza – 666
Univerzalna Esencija – Bog kao njena vrhovna individualizacija – 515
Univerzalna Ideja – sinonim za IYNX – 238
Univerzalna Misterija – njena epitoma je *Apokalipsa* – 890
Univerzalna Mudrost – personifikovana Solomonom – 839
Univerzalna priroda Adama – 549
Univerzalna Priroda – druidi je obožavali pod simbolima sunca i meseca – 176
Univerzalna so (u obliku vode) – uspešan lek za sve fizičke bolesti čovečanstva – 736

Univerzalna Svest - iskupitelj čovečanstva – 551
Univerzalna Svest – poistovećena sa Hristom – 886
Univerzalna Živa – njen simbol – 658, 659, 660
Univerzalna životna sila – nazvana Azot – 709
Univerzalni Agens Prirode – predstavljen Hiramom – 323
Univerzalni Bog-Spasitelj – jedna od najdubljih paganskih doktrina – 853
Univerzalni Čovek – Jahve – 600, 601
Univerzalni Čovek – nazvan „Starešina dāna" – 600, 601
Univerzalni Hram – simbolizovan Solomonovim Hramom – 841
Univerzalni Lek – isto što i Kamen mudraca – 730
Univerzalni Lek – njegova formula predstavljena ružinim krstom – 642
Univerzalni Lek – njegova priprema i svojstva – 715
Univerzalni Lek - njegovo otkriće jedan je od tri glavna cilja rozenkrojcera – 639
Univerzalni Lek – predstavljen Izidom – 170
Univerzalni rastvarač, (alkahest) – njegova priprema jedan je od ciljeva alhemije – 706
Univerzalni Spasitelj – označen jagnjetom – 391
Univerzalni Spasitelj – zmija kao njegov prototip – 372
Univerzalni um – Hermesova vizija – 136
Univerzalni Um – Jevanđelje po Jovanu je njegovo izlaganje – 544
Univerzalni Uzroci – plan – 532
Univerzalni znak iz kojeg su izvedene sve oznake – 659
Univerzalno biće – simbolizovano pomoću IYNX na Bembinskoj Ploči – 227
Univerzalno Jaje – simbolizovano kristalnom kuglom – 434
Univerzitet u Krotonu – osnovao ga Pitagora – 264
Univerzum – haldejska podela – 235
Univerzum – kabalistička podela – 528, 530
Univerzum – odnos Malog i Velikog Univerzuma – 493
Univerzum – preklapanje duhovnih i paklenih sila u njegovom stvaranju – 661
Univerzum – ptolomejska šema – 38
Univerzum – simbolizovan Velikom piramidom – 159
Univerzum – stvoren dualnim principom svetlosti i tame – 780
Univerzum – stvoren pomoću tri Sefarim (Brojevi, Slova i Zvuci) – 498
Univerzum – šema prema Grcima i Rimljanima – 113
Univerzum – van granica procene smrtnika – 301
Univerzum – verovanje da je otelovlje u čoveku – 302
Unkcije (pomazanja) – upotreba u lečenju bolesti – 486
Uplakana Devica – simbol Virgo – 330
Upravitelji sveta - predstavljeni sa sedam zvezda – 892
Upravitelji svetova – na Bembinskoj Ploči – 233
Uran – prema Grcima, imao delom atribute sunca – 185
Uravnoteženost – ključ okultnih nauka – 522
Uravnoteženost – njeno pojavljivanje u simbolizmu Tarota – 573, 579
Ureus – njegovo pojavljivanje u simbolizmu Tarota – 569, 570
Ureus – simbol Božanske Vatre – 372
Urim i Tumim – korišćeni za proricanje – 601

Urim i Tumim – njihovo pojavljivanje u simbolizmu Tarota – 571
Urodela – vidljiv oblik salamandera – 464
Uspenje Bogorodičino – paralela u astronomiji – 189
Usta – ponekad simbol Božanstva – 311
Ustrojstvo prosečnog pojedinca – simbolizovano bronzom – 596
Utilitarizam – ono što je najbolje za najveći broj – 45
Uverenja – neupućenost u njihove osnove – 946
Uvo – ponekad simbol Božanstva – 311

V

Vaganje duša ljudi – ceremonija – 785
Vaga (terazije) – njeno pojavljivanje u simbolizmu Tarota – 571
Vagner, Rihard (*Richard Wagner*) – opere Prstena zasnovane na ritualima Odinističkih Misterija – 90
Vaišvasvata – hinduski prototip Noje – 117
Vajs, Džon Adam (*John Adam Weisse*) – o hijerofantima u Eleusinskim Misterijama – 98
Vajs, Džon Adam (*John Adam Weisse*) – sumiranje podataka o redu Dionizijskih arhitekata – 831
Vakuum – teoriju o njemu odbacili su Melis i Zenon – 21
Valentin, Bazil (*Basilius Valentinus*) – jedan od alhemičara – 680
Valentinijanci – jedna od gnostičkih sekti – 79
Valentin – zakomplikovao gnostičku filozofiju povećavanjem broja emanacija – 78
Valis Novi, Klaudio De Dominiko Selentano (*Claudius De Dominico Celentano Vallis Novi*) – hermetičke i alhemijske slike – 739-767
Vampir – definicija, prema Pracelzusu – 471
Vampirisanje vitalnih energija od strane zlih duhova – 480
Vampirizam – najbolji lek protiv njega je beli luk – 415
Vampirizam – praksa crnih magova – 438
Vasilidova gnostička filozofija – opis – 76
Vasilid – predvodnik aleksandrijske škole gnosticizma – 76
Vasilid – težnja da se ujedine rano hrišćanstvo i drevne paganske Misterije – 76
Vaskrsenje duše – simbolizovano skarabejem – 364
Vaskrsenje, filozofsko – predstavljeno Velikim Misterijama – 123
Vaskrsenje mrtvih – predstavlja dovršenje procesa ljudske regeneracije – 902
Vaskrsenje – nagovešteno u trećem stepenu Druidskih Misterija – 65
Vaskrsenje - nagovešteno u trećem stepenu mitraističkih obreda – 70
Vaskrsenje – njegovo značenje u bahovskim obredima – 104
Vaskrsenje – simbolizovano drvetom – 407
Vaskrsenje - simbolizovano Velikom piramidom – 162
Vašington, Džordž (*George Washington*) – njegove aktivnosti u osnivanju Sjedinjenih Američkih Država – 964-967
Vatra, Božanska – Luciferova zloupotreba – 710
Vatra Božanska – solarni zraci – 732
Vatra, duhovna - Hiram kao njen simbol – 328
Vatra, duhovna – njena personifikacija je bogočovek misterijskih rituala – 329
Vatra, duhovna – njen simbol – 645
Vatra, elementarna – njen simbol – 645
Vatra – Heraklit je proglašava za prvi element – 20

Vatra – jedna od deset emanacija Broja – 500
Vatra – najimpresivniji od svih religijsko-filozofskih simbola – 420
Vatra na oltaru – simbol duha – 421
Vatra – predstavljena crvenom zemljom Adamičkog čoveka – 554
Vatra, prva – potekla iz Šamajima – 648
Vatra – sastavljena od eteričnog plamena koji se manifestuje kroz materijalni, supstancijalni plamen – 452
Vatra – s njom su povezani prvi i završni stadijum čovekovog zemaljskog razvoja – 892
Vatra sv. Elma – verovalo se da je izraz salamandera – 465
Vatra, sveta – simbolizovana Izidom koja nosi tamjan – 174
Vatra u svim njenim atributima – njen simbol – 648
Vavilon – predstavljen smetenošću ili svetovnošću – 901
Vavilonska bludnica – simbol animalne duše – 901
Vavilonska kula – podigli su je inicirani graditelji – 827
Vavilonska kula – verovatno astronomska opservatorija – 182
Vavilonske Misterije – Pitagora je bio iniciran u njih – 263
Vazduh, duhovni – njegov simbol – 645
Vazduh, elementarni – njegov simbol – 645, 648
Vazduh i um – prema Arhelaju, princip svih stvari – 20
Vazduh – jedna od deset emanacija broja – 500
Vazduh – njegov simbol – 648
Vazduh – rođen iz Večne Svetlosti i eterične vode – 648
Vazduh – sastavljen od opipljive atmosfere i „duhovnog vazduha" – 452
Veb, Muhamed Aleksandar Rasel (*Mohammed Alexander Russell Webb*) – o odnosu Muhameda i *Kurana* prema ženama – 918
Večernje zvono – ime planete Venere – 278
Večna stena – opstalo obožavanje kamenja – 419
Večnost – metod merenja njenih perioda – 647
Večnost – simbolizovana mačkom – 3882
Večnost – simbolizovana Velikom piramidom – 145
Večnost – (Videti Vreme)
Vegetacija – predstavljena zelenom bojom – 170
Vejt, Artur Edvard (*Arthur Edward Waite*) – o legendi o Majstoru-Graditelju – 320
Vejt, Artur Edvard (*Arthur Edward Waite*) – o povezanosti rozenkrojcerstva i masonerije – 615
Vejt, Artur Edvard (*Arthur Edward Waite*) – o Solomonovom Hramu – 841
Velika alhemijska rozenkrojcerska formula – 670
Velika Kuća Svemira – jedan od tri Solomonova hrama – 839
Velika Majka – duađa je njen simbol – 295
Velika Majka – njena konstitucija u Sefirotskom drvetu – 533
Velika piramida – 261
Velika piramida – hram inicijacije – 222
Velika piramida – prijem Rimljana – 149
Velika piramida – simbol večnosti – 145
Velika piramida – primer savršene orijentacije – 150
Velika piramida – izgrađena od krečnjaka i granita – 149
Velika piramida – odaje izgradnje – 147
Velika piramida – koncepcije biblijskih učenjaka – 153
Velika piramida – datum izgradnje – 149
Velika piramida – dimenzije raznih odaja – 152

Velika piramida – Herodotov izveštaj o njenoj gradnji – 145
Velika piramida – upad kalifa Al Mamuna – 147
Velika piramida – nije izgrađena da bude grobnica – 146
Velika piramida – uklanjanje obložnog kamenja – 147
Velika piramida – kvadrira krug – 150
Velika piramida – potopljena u more – 150
Velika piramida – podzemne odaje – 155
Velika piramida – najveće među čudima antike – 145
Velika piramida – njena simbolika – 159
Velika piramida – prvi hram Misterija – 160
Velika piramida – teorije za razmatranje – 146
Velika piramida u Gizi – na grbu Sjedinjenih Američkih Država – 385, 386
Velika piramida – veruje se da je njen pravi portal Sfinga – 155
Veliki aduti u Tarotu – njihov raspored – 674
Veliki Čovek – koncept koji je nastao iz analogije između univerzuma i čoveka – 301
Veliki Čovek *Zohara* – 522
Veliki grb Sjedinjenih Američkih Država – trajni podsetnik na rozenkrojcerske aktivnosti – 638
Veliki Majstori Jerusalimske Lože – simbol trojednog duha čoveka – 332
Veliki Otac – njegova konstitucija u Sefirotskom drvetu – 533
Veliki sveštenik – mere opreza koje su morale biti učinjene pre no što se stupi u Svetinju nad Svetinjama – 603
Veliki Šekspirov Folio – verovatni ključ za njega je Selenova knjiga o kriptografiji – 798
Veliki Univerzum – Bog – 493
Veliko Delo – ne može se ostvariti bez hermetičke smrti – 715
Veliko Delo – simbolička mapa njegovog dovršenja – 662
Veliko Delo – u alhemiji simbolizovano feniksom – 714
Veliko Ime – oblikovano od tri hebrejska slova – 501
Veliko Lice – njegova konstitucija u Sefirotskom drvetu – 533
Veliko Lice – njegov simbolizam razvio je rabin Šimon – 494
Veling, Georg fon (*Georgius von Welling*) – o tri simbolične supstance alhemije – 709
Veling, Georg fon (*Georgius von Welling*) – njegov metod ekstrakcije solarnog života iz stajaće vode – 733
Veling, Georg fon (*Georgius von Welling*) – kaže da je univerzalna so (u obliku vode) uspešan lek za sve fizičke bolesti čovečanstva – 736
Venci – njihova simbolika – 415
Venčani prsten – prvobitno je simbolisao dovršenje – 433
Venčani prsten – prvobitno je simbolisao ravnotežu – 433
Venčani prsten – simbol hermetičnog venčanja Misterija – 433
Venčanje, hermetičko – simbolizovano venčanim prstenom – 433
Venera – njeno pojavljivanje u islamskom obožavanju – 920
Venera – njen simbol – 648
Venera – pitagorejci je poštovali jer je jedina planeta dovoljno svetla da baci senku – 278
Venera – riba povezana sa njenim obožavanjem – 359
Venerina golubica – simbol razapetog Gospoda Ljubavi – 381
Venerin pečat – njegova sličnost sa *Crux ansata* – 871

Veo, Izidin – njime je mudrost skrivena od profanih – 169
Veo, Izidin – simbol neznanja i emocionalnosti – 668
Vepar, divlji – Bekonova upotreba u tajnom simbolizmu – 120
Vepar, divlji – njegova upotreba u Misterijama – 395
Vera – projekcija uma prema tomizmu – 36
Verbum fiat – (Videti *Fiat*)
Vergilije – bronzana muva koju je napravio – 371
Vergilijev opis dela rituala grčkih Misterija – 33
Vesica piscis – njeno pojavljivanje u simbolizmu Tarota – 579
Vestkot, Viljem Vin (*William Wynn Westcott*) – njegov ključ za Bembinsku Ploču – 231
Vestkot, Viljem Vin (*William Wynn Westcott*) – tumačenje Bembinske Ploče – 229
Vetrokaz – značenje petla na njemu – 379
Vibracija – jedan od sedam osnovnih metoda lečenja bolesti – 483
Vibracija – korišćena da stimuliše latentne centre svesti – 491
Vibracija zvuka – kako su je koristili rani sveštenici u arhitekturi – 348
Vibracije, četrdeset nivoa – emaniraju iz AIN SOFA – 512
Vibroterapeutika – Egipćani i bramini su shvatali njena temeljna načela – 490
Vidovitost – izazvana biljkama – 487
Vidovitost – izazvana drogama – 487, 488
Vidovitost – izazvana ispijanjem mineralne vode – 488
Vidovitost – kojom je bio obdaren Pitagora – 274
Vidovitost – simbolizovana mravom – 363
Vigston, Viljem Frensis C. (*William Francis C. Wigston*) – o kontroverzi Bekon–Šekspir – 786
Vigston, Viljem Frensis C. (*William Francis C. Wigston*) – o simbolizmu tarota u Bekonovoj šifri – 556
Vikoizam – duhovni izvor prirodnog i materijalnog zakona – 40
Vila (*Fairy*) – izvedeno iz persijskog *Peri* – 461
Vilenjaci (elfi) – (Videti Gnomi)
Vile – (Videti Elementali)
Vino – njegova simbolika – 404
Vinjeta – upotrebljena kao bekonovski ili rozenkrojcerski potpis – 783, 784, 793
Vinjete na početku i kraju poglavlja ili knjige – ukazuju na prisustvo kriptograma – 793
Virgo, sazvežđe – simbolizovano ženom odevenom u sunce – 893
Virgo – simbolizovana Uplakanom Devicom – 324
Viseći vrtovi – 255
Visina – jedna od deset emanacija Broja – 495
Više – analogija sa nižim – 700
Viši Adam – (Videti Makroprozopus)
Višnu – njegova povezanost sa ribom – 352
Višnu – njegov Matsja avatar – 352
Višnu – njegove inkarnacije povezane sa putanjom sunca – 323
Višnu – njegovi atributi otelovljeni u suncu – 190
Vitalna životna sila – preusmeravanje njenog toka izaziva oboljenje – 471
Vitalna životna sila – sinonim za arheus – 471
Vitalna životna sila – supstanca u Prirodi pomoću koje sve opstaje – 471
Vitalne energije – vampirisane od strane zlih duhova – 474
Vitalno telo – prenosilac arheusa – 471
Vitezda – izvor iz Adamovog drveta – 860
Vitezovi okruglog stola – njihova simbolika – 854-857

Vitezovi okruglog stola – njihovo drvo – 404
Vitezovi okruglog stola – osnovao ih je kralj Artur – 862
Vitezovi Svetog Grala – hrišćanski mistici – 428
Vitezovi templari – doneli su u Evropu simbole i doktrine Dionizijskih arhitekata – 838
Vitezovi templari – inicirani su u istinitu priču o Isusu – 847
Vitezovi templari – Kaljiostro je bio njihov zastupnik – 956
Vitez Zlatnog Kamena – zvanje koje označava sjedinjenje božanske i ljudske svesti – 785
Vitriol – njegov simbol – 648, 664
Vitruvije, Marko Polio (*Marcus Vitruvius Pollio*) – definicija podesnosti – 836
Vitruvije, Marko Polio (*Marcus Vitruvius Pollio*) – definicija proporcije – 832
Vitruvije, Marko Polio (*Marcus Vitruvius Pollio*) – definicija simetrije – 832
Vitruvije, Marko Polio (*Marcus Vitruvius Pollio*) – sumiranje odnosa ljudskog tela i arhitektonike – 832, 833
Vlada, savršena – načinjena po uzoru na božansku vladu – 336
Vlada Sjedinjenih Američkih Država – osnovalo ju je okultno telo – 387
Vladavina izabranih filozofa – jedan je od ciljeva rozenkrojcera – 638
Vladavina rulje – simbolizovana neznanjem – 335
Vlažnost – jedno od svojstava Izide – 172, 176
Voas – levi stub Sefirotskog drveta – 537
Voda, duhovna – njen simbol – 645
Voda, elementarna – njen simbol – 645, 648
Voda – jedna od deset emanacija Broja – 600
Voda – kao nebesko ogledalo odražava nebeske uticaje – 648
Voda – njen sastav – 452
Voda – njen simbol – 647, 648
Voda – njen tok i funkciju kontrolišu undine – 462
Voda – poreklo primitivnog života – 178
Voda – potiče iz niže vatre – 648
Voda sećanja – u Trofonijevoj pećini – 257
Voda – upotreba mineralne vode u izazivanju vidovitosti – 488
Voda u svim njenim atributima – njen simbol – 648
Voda zaborava – u Trofonijevoj pećini – 257
Voda Života – izliva se iz Prvog Logosa – 904
Vodeni duhovi – (Videti Undine)
Vodeni Indijanci – verovanje da su nastanjivali jezera – 361
Vodeni žigovi – korišćeni da ukažu na kriptograme – 800, 808
Vode – njihovo razdvajanje – 660
Vojnik u oklopu – simbola za gvožđe u alhemiji – 714
Volter, Fransoa Mari Arue (*François Marie Arouet Voltaire*) – predlog za kanonizaciju Platona – 858
Volterizam – stav krajnjeg skepticizma prema teologiji – 44
Voluntarizam – doktrina o efikasnosti individualne volje – 36
Volja – Božanski uzrok, kreativna moć u prvom svetu – 538
Volja, individualna – njena efikasnost prema skotizmu (voluntarizmu) – 36
Volja – njen odnos prema intelektu u Šopenhauerovoj filozofiji – 41
Volja – pobeda nad njom kao snaga hrišćanstva, prema Šopenhaueru – 41
Volja – prava tema Šopenhauerove filozofije – 41

Volja, prosvetljena – simbolizovana Letećim Lavom – 785
Volja za moć – osnovni ton Ničeove filozofije – 41
Volja za životom – osnovni ton Šopenhauerove filozofije – 41
Von, Tomas (*Thomas Vaughan*) – jedan od alhemičara – 680
Von, Tomas (*Thomas Vaughan*) – (Videti Filalet, Eugen)
Vrana – simbol haosa ili haotične tame – 380
Vrata hrama – njihova simbolika – 329
Vrata hrama – predstavljena sunčevim zracima – 329
Vreme i prostor – Šelingov koncept – 40
Vreme – njegova podela simbolizovana sa dvadeset četiri starešine – 861
Vreteno – simbol Izidinog obrtanja i presecanja života – 172
Vrhovni Stvoritelj – simbolizovan skarabejem – 364
Vrhovni Stvoritelj – simbolizovan zmijom – 373
Vrhovni Um – njegova rasprostranjenost širom tri sveta – 236
Vrhovno Božanstvo paganskih religija – peronifikacija solarne energije – 181
Vril – blistava energija sunca – 195
Vrlina – magija ne može da je zameni – 436
Vuk Fenrir – proždrao je Odina – 392
Vuk – njegova simbolika – 392
Vulkan – ime duhovnog sunca – 193
Vulkani – alternativni naziv za Salamandere – 457
Vulkan – prema Grcima, imao delom atribute sunca – 185

Z

Zadovoljenje – smatrano glavnom vrlinom među kirenaicima – 26
Zadovoljstvo – Arhitas je proglašava za napast – 21
Zadovoljstvo – epikurejsko shvatanje da je ono najpoželjnije stanje – 31
Zadovoljstvo – potraga za njim glavni cilj života, prema kirenaicima – 25
„Zahvat lavlje pandže" – verovatno mitraističkog porekla – 70
Zaključivanje, induktivno – Sokrat ga je koristio da stimuliše snagu duha – 23
Zakoni univerzuma – formirani su kombinacijama 22 slova hebrejskog alefbeta – 534
Zakon, materijalni – ima božansko poreklo, prema vikoizmu – 46
Zakon oktava – odnosi planeta, boja i muzičkih nota zasnovani na njemu – 341, 342
Zakon oktava – poredak elemenata u skladu sa harmonijskim odnosima – 341, 342
Zakon, prirodni – ima duhovno poreklo, prema vikoizmu – 46
Zakon, prirodni – Pitagorino ustanovljavanje njihovog postojanja – 341
Zakon – prvi deo hebrejske teologije – 491
Zakon – simbolizovan brojem 7 – 299
Zajednice – pagani su ih shvatali kao složene entitete – 315
Zapad – jedna od deset emanacija Broja – 501
Zastava, američka – aktivnosti tajanstvenih emisara Misterija u njenom dizajniranju – 965
Zastava američkih kolonija – njeno dizajniranje – 964
Zatvoreno oko – simbol AIN SOFA – 510
Zauir Anpin – (Videti Mikroprozopus)
Zavetni Kovčeg (Arka) – oblikovan po uzoru na egipatsku Arku – 587
Zavetni Kovčeg (Arka) – opis – 594

Zavetni Kovčeg – moguće da je bio proročište – 836
Zavetni Kovčeg – njegov sadržaj – 423
Završno kamenje Velike piramide – njegova simbolika – 159
Zeleno – boja proroka Muhameda – 920
Zeleno – boja Svetske Majke – 920
Zeleno – predstavlja haljinu Prirode – 170
Zeleno – simbol bujnosti – 920
Zemlja – antitip Saturna – 417
Zemlja, crvena – od koje je oblikovan Adamički čovek označava vatru – 554
Zemlja, devičanska – produkt kristalizacije solarnih i lunarnih zraka u vodi – 732
Zemlja, duhovna – njen simbol – 645
Zemlja, elementarna – njen simbol – 645
Zemlja – njen simbol – 650, 654
Zemlja – pagani su je shvatali kao individualnu inteligenciju – 315
Zemlja – Parmenid prvi proglašava da je okrugla – 21
Zemlja – podeljena na dva esencijalna dela – 452
Zemlja – prema Pitagori, loptastog oblika – 277
Zemlja – simbolizovana krstom – 874
Zevs – njegova statua – 260
Zevs – prema Grcima, imao delom atribute sunca – 185
Zigurati – ostaci obožavanja sunca – 182
Zimski solsticij filozofije – povezan sa neznanjem – 331
Zimzelen – obeležava grob mrtvog boga sunca – 410
Zlatna kruna – njeno značenje na Izidinoj statui – 170
Zlatni krst – simbol prosvetljenja – 875
Zlatni prsten – simbol sjedinjenja Višeg Sopstva (Boga) sa nižim sopstvom (Prirodom) – 433
Zlatni ružin krst – izrađen od duhovnog zlata – 608
Zlatni stihovi – najpoznatiji pitagorejski fragmenti – 277
Zlatni ukrasi sveštenstva – suptilno ukazivanje na solarnu energiju – 185
Zlatno doba – njegovo obnavljanje kroz uzdizanje lepote – 331
Zlatno runo, Jasonovo – označava Nebesko Jagnje – 391
Zlatno runo – prema *Sudi*, zapravo knjiga – 391
Zlatno runo – simbol Jagnjeta Božjeg – 785
Zlato – alhemijska tvrdnja o njegovom semenu – 197
Zlato – formirano od prve vatre potekle iz Šamajima – 648
Zlato – ima identičnu esencijalnu prirodu sa suncem – 648
Zlato – muški princip svemira – 648
Zlato – njegov simbol – 647, 648
Zlato – shvaćeno kao metal sunca – 197
Zlato – simbol duhovne duše čoveka – 596
Zlato – simbolizovano tačkom – 647
Zlato, tečno – (Videti *Aurum potabile*)
Zlato – u alhemiji simbolizovano kraljem – 713
Zli duhovi – entiteti koje stvaraju degenerativni postupci – 480
Zli duhovi – izopačenje i uništavanje koja čine – 437
Zli duhovi – jedan od sedam primarnih uzroka bolesti – 480
Zli – njegov oblik – 363
Zlo i dobro – koncept stoika – 29
Zlo – najniži stepen Dobra – 337
Zlo – njegova privremena pobeda oslikana mitom o Hiramu – 325
Zlo – njegov izvor u materiji – 519
Zlo – rat između njega i Dobra zasnovan je na smeni dana i noći – 199
Zmajevi – brodovi u njihovom obliku – 362

Zmajevi – legende o njima koje su sačuvali meksički Indijanci – 362
Zmaj neznanja – čuvar Zlatnog runa – 392
Zmaj – simbol antimona u alhemiji – 714
Zmaj – simbolizovan elementom zemljom – 297
Zmija – atlantiđanski amblem božanske mudrosti – 115
Zmija, bakarna – simbolizam njenog uzdizanja – 329
Zmija, letећa – atlantiđanski znak inicijata – 930
Zmija – njeno godišnje zbacivanje kože je simbol vaskrsenja duhovnog života – 172
Zmija – njeno prisustvo u indijanskom simbolizmu– 930
Zmija – predvodnik porodice gmizavaca – 371
Zmija, sedmoglava – predstavlja sedam velikih ostrva Atlantide – 930
Zmija – simbol besmrtnosti – 373
Zmija – simbol i prototip Univerzalnog Spasitelja – 372
Zmija – simbol kičmene moždine – 372
Zmija – simbol medicinske struke – 372
Zmija – simbol otrovnosti zemaljske iskvarenosti – 171
Zmija – simbol reinkarnacije – 373
Zmija – simbol Sabazija – 122
Zmija – simbol uma – 404
Zmija – simbol večnosti – 373
Zmija – simbol Vrhovnog Stvoritelja – 373
Zmija – viša božanstva obožavana su u njenom obliku – 83
Zmije, krilate – simbol regeneracije animalne prirode ljudi – 199
Zmije – naziv davan inicijatima u Misterije – 373
Zmije – zbog toga što žive u zemlji, povezivane sa Duhom Tame – 199
Znakovi planetarnih anđela – 450
Znanje – čulna opažanja postavlja kao njegovi jedini kanali, prema sensizmu – 48
Znanje – fenomenalizam ga ograničava na naučno objašnjive činjenice, ili događaje – 37
Znanje – Fihteova definicija – 39
Znanje – identično sa Božanstvom, prema ontologizmu – 46
Znanje – izgubljeno zbog nehumanosti čoveka prema čoveku – 491
Znanje o suštini stvari – stečeno putem intuicije, ili razuma, prema Milu – 45
Znanje o svojstvima stvari – stečeno preko oseta, prema Milu – 45
Znanje – ovekovečeno kroz alegorije i mitove – 312
Znanje, pagansko – njegov opstanak – 946
Znanje – Pitagora definiše kao plod mentalne akumulacije – 269
Znanje – prema Pitagori, stiče se posmatranjem – 269
Znanje – simbolizovano pustinjakovim štapom u simbolizmu Tarota – 572
Znanje – simbolizovano trijadom – 295
Znanje – skriveno u Misterijama iza simbola – 51, 946
Znanje – slova i brojevi su njegov ključ – 528, 530
Znanje – Sokratovo stanovište – 23
Zodijački znaci – drugih šest znakova smatrani su zlonamernim – 204
Zodijački znaci – neodrživost popularne teorije o njihovom poreklu – 203
Zodijački znaci – njihovo pojavljivanje u simbolizmu Tarota – 573, 575, 576, 578
Zodijački znaci – prvih šest znakova smatrani su blagonaklonim – 204
Zodijački znaci – simbol osobina i intenziteta sunca – 204
Zodijački znaci – simbolizovani u savremenim kartama za igru – 581

Zodijački znaci – skupine zvezda unutar dvanaest kuća zodijaka – 204
Zodijak – analogija na Bembinskoj Ploči – 239
Zodijak, dvanaest znakova – simbolizovani Velikom piramidom – 159
Zodijak – evoluciona etapa između solarnog sistema i kosmičkog lanca – 218
Zodijak – naziv izuveden iz grčkog „zodiakos" – 203
Zodijak – njegova starost je sporna – 216
Zodijak – njegovi znaci predstavljeni pomoću dvanaest kapija Novog Jerusalima – 902
Zodijak – njegov prvi znak Persijanci su simbolizovali jagnjetom – 894
Zodijak – obruč fiksnih zvezda koje naizgled okružuju zemlju – 203
Zodijak – odnos boja i njegovih znakova – 355
Zodijak – odnos fiksnog i pokretnog zodijaka prikazan na Bembinskoj Ploči – 2404
Zodijak – podeljen u dvanaest odeljaka, ili kuća – 203
Zodijak – prema Hermesu – 220
Zodijak – prvobitno podeljen na deset kuća – 204
Zodijak – simbolizovan vitezovima Okruglog stola – 861
Zodijak – tabela njegovih kuća i znakova – 658
Zodijak – uticaj njegovih znakova na ljudski život – 221
Zodijak – verovanje da je njegov koncept star najmanje pet milion godina – 216
Zrelost – predstavljena jahačen na crnom konju – 896
Zver iz *Otkrivenja* – simbol Demijurga – 899
Zver – njen broj (666) – 900
Zver – njen simbolizam – 899, 900
Zvezda – odnos sa tetraktisom i kockom – 281
Zvezde – njihovo kretanje i spekti jedan su od sedam primarnih uzroka bolesti – 480
Zvezde – prema Pitagori, tela koja oblažu duše, umove i duhove – 270
Zvezde – smatrane živim bićima koja utiču na sudbinu pojedinaca i rasa – 203
Zvezdočatci – ime dodeljeno drevnim persijskim magima – 202
Zvuci – jedan od Sefarim pomoću kojih je stvoren Univerzum – 498
Zvučne vibracije – kako su ih koristili rani sveštenici i arhitekti – 348
Zvuk i oblik – Geteova analogija – 348
Zvuk – orijentalni narodi shvatili su njegovu dinamiku – 491
Zaratustra – verovalo se da je sin Veste i salamandera Oromazisa – 465
Zevs – isto što i Starešina dāna – 601

Ž

Žakolio, Luj (*Louis Jacolliot*) – opis Krišnine smrti – 878
Žebelen, Antoan Kur de (*Antoine Court de Gébelin*) – analiza reči Tarot – 561
Žena odevena u sunce – njena simbolika – 899
Žene i deca – prihvatani u Eleusinske Misterije – 99
Žene – Muhamedov stav prema njima – 918
Žene – nije im bio dozvoljen ulazak u mitraistički red – 70
Žene – prihvatane u Kaljiostrovo tajno društvo – 954
Ženski princip – njegovo pojavljivanje u islamskom simolizmu – 920
Žezlo – simbol solarne energije – 185
Žezlo – koje nosi Izida je simbol autoriteta – 168

Žičani muzički instrumenti – Pitagorina naklonost prema njima – 343
Žito – simbol Prirode kao izvora prehrane – 173
Žito – smatrano je da je doneseno sa planete Venere – 370
Živa, alhemijska – njeno trostruko telo – 709
Živa filozofa – njen simbol – 660
Živa, hemijski element – njena sličnost sa Mitrom – 67
Živa – jedna od simboličkih supstanci alhemije – 709
Živa, Mudra – isto što i solarni Azot – 725
Živa – njen simbol – 648
Živa – u alhemiji simbolizovana krilatim mladićem – 714
Živa, Univerzalna – isto što i Šamajim – 709
Živa, Univerzalna – njen simbol – 658, 659, 660
Živi kreč – njegov simbol – 648
Živima upravljaju mrtvi – značenje toga u Eleusinskim Misterijama – 95
Životinje – izabrane da predstavljaju apstraktne principe na osnovu njihovog oblika ili navika – 357
Život i njegova mnogostruka problematika – osnova drevnih rituala – 587
Životinje – njihovo žrtvovanje je rezultat neznanja o temeljnim načelima na kojima se žrtva zasniva – 593
Životinje – osetljivost na astralnu vatru – 369
Životinje – žive u svetu sastavljenom od zgusnute strane četiri primarna elementa – 453
Život – jedinstvo Reči i Uma – 137
Život – jedno od svojstava sunca – 166
Život – kontrola duhovnih moći nad materijalnim odrazima – 523
Život, ljudski – njegov razvoj prikazan na Kebesovoj *Tablici* – 950
Život – način na koji se stvaranje odigrava – 511
Životna klica – simbolizovana tačkom – 647
Životne sile – simbolično predstavljanje njihovog prolaza u Tarotu – 575
Životni dah – simbolizovan pticama – 379
Životni talasi – njihovo razvijanje kroz fizičko telo – 308
Život – podeljen na tri različita dela – 183
Život – prethodi obliku – 304
Život – prvi njegovi oblici poreklom su iz vode – 176
Život razboritosti – osnovni element Santajanine filozofije – 48
Život – rozenkrojceri su posedovali tajnu njegovog produženja – 639
Život – Šopenhauerovo stanovište – 41
Žrtveni jarac – značenje – 391
Žrtvovanje Božanskog Uma radi spasenja sveta – 858
Žrtvovanje Hrista – gnostički koncept – 78
Žrtvovanje životinja – rezultat neznanja o temeljnim načelima na kojima se žrtva zasniva – 593
Žuto – jedna od glavnih boja hermetičke medicine – 170
Žuto – povezano sa inteligencijom – 200

BELEŠKA O AUTORU

Menli Palmer Hol (*Manly Palmer Hall*, 18. mart 1901 – 29. avgust 1990), rođen je u Piterborou (*Peterborough*), Ontario, Kanada, a othranila ga je baba, koja ga je kao veoma mladog odvela u SAD. Od rane mladosti Hol je proučavao drevne mudrosti u različitim tradicijama sveta. Za razliku od mnogih svojih savremenika, zaključio je da mudrost nije povezana samo sa jednim putem ili samo jednom religijom, već ju je video kao najvišu dimenziju, u kojoj filozofija, religija i nauka idu ruku pod ruku, bez ikakvih ograničenja. Sa nepunih dvadeset godina, mladi, talentovani Menli Hol započeo je svoju javnu karijeru, kada je u jesen 1920. u Santa Moniki, u Kaliforniji, održao predavanje o reinkarnaciji. Naredne godine pozvan je da održi seriju predavanja u Los Anđelesu, a nakon toga je nastavio da predaje i piše narednih šest decenija.

Prve publikacije Menlija Hola bile su dve knjižice, *Naprsnik Velikog sveštenika* (*The Breastplate of the High Priest*) i *Štapovi i zmije* (*Wands and Serpents*), a zatim su usledile knjige s početka dvadesetih godina, *Inicijati plamena* (*Initiates of the Flame*), *Izgubljeni ključevi slobodnog zidarstva* (*The Lost Keys of Freemasonry*) i *Putevi usamljenika* (*The Ways of the Lonely Ones*). Već tokom tog perioda Hol je odlučio da načini veliku knjigu o simboličnoj filozofiji,

TAJNA UČENJA SVIH EPOHA. Puno je putovao i posetio mnoge velike kulturne centre u Evropi, Aziji i Egiptu, a omiljeno mesto za istraživački rad pronašao je u Britanskom muzeju u Londonu. Trebalo mu je šest godina da dovrši posao na knjizi i skupi enormnu sumu od 100.000 dolara, koliko je 1928. bilo potrebno da se knjiga odštampa.

Godine 1934, Hol je u Los Anđelesu osnovao Filozofsko istraživačko društvo (*Philosophical Research Society*) i posvetio ga idealističkom pristupu rešavanja ljudskih problema. Filozofsko istraživačko društvo se izjašnjava kao nesektaško društvo, sasvim slobodno od bilo kakve obrazovne, političke, ili crkvene kontrole, a njegov program naglašava potrebu za integracijom filozofije, religije i nauke u jedinstven sistem nastave. Biblioteka Društva poseduje preko 50.000 knjiga, među kojima su i mnogi retki tomovi, koje je nemoguće pronaći na bilo kom drugom mestu.

Godine 1973. (47 godina nakon pisanja TAJNIH UČENJA SVIH EPOHA), Hol je, na svečanosti održanoj 8. decembra u Filozofskom istraživačkom društvu, proizveden u Masona 33° [najvišu titulu koju dodeljuje Vrhovno veće Škotskog obreda (*Supreme Council of the Scottish Rite*)]. Nema sumnje da je ta počast usledila zbog njegovog dugogodišnjeg proučavanja filozofskih osnova slobodnog zidarstva, kao i toga što je napisao nekoliko knjiga na tu temu, pomenuto delo *Izgubljeni ključevi slobodnog zidarstva*, a zatim i *Masonski redovi bratstva* (*Masonic Orders of Fraternity*), *Slobodno zidarstvo drevnog Egipta* (*Freemasonry of the Ancient Egyptian*) i *Tajna sudbina Amerike* (*The Secret Destiny of America*).

U svojoj karijeri, dužoj od šezdeset godina, Menli Hol održao je preko 8.000 predavanja i napisao preko 150 knjiga i eseja, kao i nebrojene članke. Hol je priznat kao vodeći učenjak u području religije, mitologije, misticizma i okultnog. Karl Jung (*Carl Jung*) je, prilikom pisanja svog dela *Psihologija i alhemija*, posudio građu iz Holove privatne kolekcije.

SPISAK ILUSTRACIJA

BABITOV ATOM (Iz *Babbitt, Principles of Light and Color*) 22

PLATON (Iz *Thomassin, Recuil des Figures, Groupes, Thermes, Fontaines, Vases et autres Ornaments*) 27

PROBLEM RAZNOLIKOSTI (Iz *Kircher, Ars Magna Sciendi*) 30

ENEJA PRED DVERIMA PAKLA (Iz Vergilijeve *Eneide*) 33

PTOLOMEJSKA ŠEMA UNIVERZUMA (Iz starog štampanog materijala, ljubaznošću Karla Oskara Borga) 38

DRVO KLASIČNE MITOLOGIJE (Iz *Hort, The New Pantheon*) 43

HRIŠĆANSKO TROJSTVO (Iz *Hone, Ancient Mysteries Described*) 47

HIJEROFANTKINJA MISTERIJA (Iz *Montfaucon, Antiquities*) 56

ARHIDRUID U SVOJOJ CEREMONIJALNOJ ODORI (Iz *Wellcome, Ancient Cymric Medicine*) 61

TLOCRT STOUNHENDŽA (Iz *Maurice, Indian Antiquities*) 65

MITRA UBIJA BIKA (Iz *Lundy, Monumental Christianity*) 69

RODENJE MITRE (Iz *Montfaucon, Antiquities*) 71

SMRT SIMONA MAGA (Iz *Nuremberg Chronicle*) 74

LAVOLIKA SVETLOSNA SILA (Iz *Montfaucon, Antiquities*) 80

ALEKSANDRIJSKI SERAPIS (Iz *Mosaize Historie der Hebreeuwse Kerke*) 82

SIMBOLIČKI LAVIRINT (Iz *Montfaucon, Antiquities*) 84

DEVET SVETOVA ODINISTIČKIH MISTERIJA 89

SILOVANJE PERSEFONE (Iz *Thomassin, Recucil des Figures, Groupes, Themes, Fontaines, Vases et autres Ornements*) 93

Cerera, pokroviteljka Misterija (Prema muralu u Pompejima) 96
Orfičko jaje (Iz *Bryant, An Analysis of Ancient Mythology*) 102
Povorka Bahovskih obreda (Iz Ovidijevih *Metamorfoza*) 106
Šema Univerzuma prema Grcima i Rimljanima (Iz *Cartari, Imagini degli Dei degli Antichi*) 113
Veliki bog Pan (Iz *Kircher, Œdipus Ægyptiacus*) 121
Tot, Psoglavi (Iz *Lenoir, La Franche-Maconnerie*) 129
Hermes Merkur Trismegistos (Iz *Historia Deorum Fatidicorum*) 131
Ibisoglavi Tot (Iz *Wilkinson, Manners & Customs of the Ancient Egyptians*) 134
Grčki oblik Hermesa (Iz *Bryant, Mythology*) 140
Vertikalni presek Velike piramide (Iz *Smyth, Life and Work at the Great Pyramid*) 151
Edip i Sfinga (Iz *Levi, Les Mystères de la Kaballe*) 154
Izida, nebeska kraljica (Iz *Mosaize Historie der Hebreeuwse Kerke*) 165
Sistrum 171
Egipatska Bogorodica (Iz *Lenoir, La Franche-Maconnerie*) 175
Oziris, kralj Donjeg sveta 178
Sunčev lav (Iz *Maurice, Indian Antiquities*) 184
Krilati egipatski globus (Iz *Maurice, Indian Antiquities*) 186
Tri sunca (Iz *Lilly, Astrological Predictions for 1648, 1649, and 1650*) 191
Surja, vladar sunca (Iz *Moor, Hindu Pantheon*) 196
Solarno lice (Iz *Montfaucon, Antiquities*) 201
Šema odnosa ljudskog tela i spoljašnjeg univerzuma (Iz *Kircher, Œdipus Ægyptiacus*) 205
Ekvinociji i solsticiji 206
Kružni zodijak iz Tentire (Iz *Cole, Treatise on the Circular Zodiac of Tentyra, in Egypt*) 211
Mikrokosmos (Iz *Schotus, Margarita Philosophica*) 217
Hermesov hijeroglifski plan drevnog zodijaka (Iz *Kircher, Œdipus Ægyptiacus*) 220
Bembinska Izidina ploča 223
Levijev ključ za Bembinsku ploču (Iz *Levi, History of Magic*) 228

Vestkotov ključ za Bembinsku ploču (Iz *Westcott, The Isiac Tablet*) 231
Pitijski Apolon (Iz *Historia Deorum Fatidicorum*) 250
Osnova delfskog tronošca (Iz *Montfaucon, Antiquities*) 254
Obnovljen delfski tronožac (Iz *Beaumont, Gleanings of Antiquities*) 254
Dodonski Jupiter (Iz *Historia Deorum Fatidicorum*) 256
Trofonije iz Lebadeje (Iz *Historia Deorum Fatidicorum*) 258
Pitagora, Prvi Filozof (Iz *Historia Deorum Fatidicorum*) 265
Brojevi povezani sa oblikom 272
Simetrična geometrijska tela 273
Tetraktis 281
Kocka i zvezda 281
Numeričke vrednosti hebrejskog, grčkog i samarićanskog alfabeta (Iz *Higgins, Celtic Druids*) 284
Eratostenovo sito (Precrtano iz *Taylor, Theoretic Arithmetic*) 289
Tetragramaton u ljudskom srcu (Iz *Böhme, Libri Apologetici*) 306
Šaka ukrašena slikama Isusa Hrista, Device Marije i dvanaest apostola (*Iz starog štampanog materijala, ljubaznošću Karla Oskara Borga*) 309
Trostruki život unutrašnjeg čoveka (Precrtano iz *Gichtel, Theosophia Practica*) 312
Božansko drvo u čoveku (Iz *Law, Figures of Jakob Böhme*) 314
Masonska kecelja sa simboličkim slikama (Sa rane, ručno štampane, masonske kecelje) 321
Simbolična šaka Misterija (Iz *Montfaucon, Antiquities*) 327
Efeska Dijana (Iz *Montfaucon, Antiquities*) 333
Sazvučja mundanog monokorda (Iz *Fludd, De Musica Mundana*) 340
Mundani monokord i njegove proporcije i intervali (Iz *Fludd, De Musica Mundana*) 342
Intervali i harmonije sfera (Iz *Stanley, The History of Philosophy*) 346
Teorija muzike elemenata (Iz *Fludd, De Musica Mundana*) 349
Četiri elementa i njihovi harmonijski intervali (Iz *Fludd, De Musica Mundana*) 354

Prva Višnuova inkarnacija, ili Matsja avatar
(Iz *Picart, Religious Ceremonials*) 358
Mantikora (Iz *Redgrove, Bygone Beliefs*) 360
Kraljevski egipatski skarabej
(Iz *Hall, Catalogue of Egyptian Scarabs, Etc., in the British Museum*) 365
Škorpija talisman (Iz *Paracelsus, Archidoxes Magica*) 367
Fleur-de-lis 370
Ureus (Iz *Kircher, Œdipus Ægyptiacus*) 342
Dobro i zlo se bore za jaje univerzuma
(Iz *Maurice, Indian Antiquities*) 375
Feniks u svom gnezdu od plamenova
(Iz *Lycosthenes, Prodigiorum, ac Ostentorum Chronicon*) 383
Prednja strana i poleđina grba Sjedinjenih Američkih Država
(Iz *Hunt, History of the Seal of the United States*) 386
Feniks ili orao, šta je šta? 386
Egipatski feniks
(Iz *Wilkinson, Manners and Customs of the Ancient Egyptians*) 387
Sveti bik, ili Apis (Iz *Kircher, Sphinx Mystagoga*) 390
Eneja i harpije (Iz Vergilijeve *Eneide*) 394
Suncokret (Iz *Kircher, Magnes sive de Arte Magnetica Opus Tripartitum*) 400
Drvo vitezova okruglog stola 404
Nojevo drvo (Iz *"Breeches" Bible* iz 1599. godine) 406
Drvo alhemije (Iz *Musæum Hermeticum Reformatum et Amplificatum*) 411
Saturn guta kamen kojim je zamenjen Jupiter
(Iz *Cartari, Imagini degli Dei degli Antichi*) 420
Primeri hermi (Iz *Christie, Disquisitions upon the Painted Greek Vases*) 421
Mojsije prima Ploče zakona (Iz starc *Biblije*) 424
Pitagorejski pečatni prsten (Iz *Cartari, Imagini degli Dei degli Antichi*) 432
Bafomet, jarac iz Mendesa (Iz *Levi, Transcendental Magic*) 438
Magijski mač (Iz *Levi, The Magical Ritual*) 442
Magijski krug (Iz *The Complete Book of Magic Science*) 444
Oblik pakta sa duhom Jupitera (Iz *The Complete Book of Magic Science*) 447

Pentagram (Iz *Levi, Transcendental Magic*) 449
Pentakli sedam planeta i pečati i znakovi planetarnih anđela
(Iz srednjovekovne *Knjige duhova*) 450
Konvencionalni gnomi (Iz *Gjellerup, Den Ældre Eddas Gudesange*) 459
Sirena (Iz *Lycosthenes, Prodigiorum ac Ostentorum Chronicon*) 463
Salamander, prema Paracelzusu
(Iz *Paracelsus, Auslegung von 30 magischen Figuren*) 465
Silf (Na osnovu crteža Haurda Vukija) 467
Naslovna strana Knjige Alze
(Iz *Musæum Hermeticum Reformatum et Amplificatum*) 476
Johan Baptista van Helmont
(Iz *van Helmont, Ausgang der Artznen-Kunst*) 481
Nikolas Kalpeper (Iz *Culpeper, Semeiotica Uranica*) 485
Hemijski slogovi (Iz *De Monte-Snyder, Metamorphosis Planetarum*) 489
Sedemdeset dva imena Boga (Iz *Kircher, Œdipus Ægyptiacus*) 495
Tetragramaton 496
Hebrejska slova prema *Sefer Jeciri* 502
Kabalistička šema četiri sveta 513
Plan božanske delatnosti 516
Četiri Sefirotska drveta 527
Sefirotsko drvo kasnijih kabalista
(Prevedeno iz *Kircher, Œdipus Ægyptiacus*) 528
Tabela sefirotskih korespondencija (Iz *Fludd, Collectio Operum*) 532
Hebrejska trijada 535
Sefirot u obliku solarnog sistema (Iz *Maurice, Indian Antiquities*) 537
Jezekiljeva vizija (Iz *The „Bear" Bible*) 542
Noje i njegova zodijačka arka (Iz *Myer, Qabbalah*) 553
Rane portugalske karte (Iz *Chatto, Origin and History of Playing Cards*) 563
Karta iz Mantenja špila (Iz *Taylor, The History of Playing Cards*) 577
Kovčeg i njegovi Heruvimi (Iz *Calmet, Dictionary of the Holy Bible*) 588
Odežda časti i dike (Iz *Mosaize Historie der Hebreeuwse Kerke*) 598
Naprsnik Velikog sveštenika (Iz *Calmet, Dictionary of the Holy Bible*) 599

Starešina dāna (Iz *Montfaucon, Antiquities*) 601
Fruzura sveštenika (Iz *Mosaize Historie der Hebreeuwse Kerke*) 602
Zlatni i ružin krst (Iz *Geheime Figuren der Rosenkreuzer*) 608
Razapeta ruža 612
Rozenkrojcerska ruža (Iz *Geheime Figuren der Rosenkreuzer*) 617
Grb Johana Valentina Andree (Iz *Chymische Hochzeit*) 619
Elementarni svet (Iz *Musæum Hermeticum Reformatum et Amplificatum*) 621
Simbolični dijagram delovanja prirode (Iz *Fludd, Collectio Operum*) 627
Johan Valentin Andrea (Iz retkog štampanog materijala) 634
Alhemijski androgin (Iz *Turbæ Philosophorum*) 637
Rozenkrojcerska naslovna strana (Iz *Maier, Viatorium*) 641
Petnaest rozenkrojcerskih i kabalističkih dijagrama
(Iz *Hargrave Jennings, The Rosicrucians, Their Rites and Mysteries*) 643-662
Ilustracije u boji Augusta Knapa 663
Grupa svetskih religija
(Precrtano iz *Lenoir, La Franche-Maconnerie*) 665
Hermes stoji na leđima Tifona 666
Idealizovan prikaz atlantiđanskog misterijskog hrama 667
Saiska Izida 668
Konsultovanje Delfskog proročišta 669
Velika rozenkrojcerska alhemijska formula
(Precrtano iz *Museum hermeticum reformatum et amplificatum*) 670
Pitagora iz Krotona 672
Starešina dāna 673
Raspored velikih aduta u tarotu 674
Dvorište Tabernakla 675
Parsifal i Sveti gral 676
Rozenkrojcersko raspeće 677
Ključ za Danteovu *Božanstvenu komediju*
(Precrtano iz *Dante, La Davina Commedia*) 678
Albert Veliki (Iz *Jovius, Vitae Illustrium Virorum*) 682
Paracelzus (Iz *The Complete Writings of Paracelsus of Hohenheim*) 685

Nalovna strana alhemijskog traktata koji se pripisuje Kremeru (Iz *Musæum Hermeticum Reformatum et Amplificatum*) 692
Simboli Avrahama Jevrejina (Iz *Flammel, Hieroglyphical Figures*) 695
Listovi Hermesovog svetog drveta
(Precrtano iz originalnog manuskripta iz 1577. godine) 704
Tabela srednjovekovnih alhemijskih simbola
(Iz *Valentine, The Last Will and Testament*) 713
Ključ alhemije prema Egipćanima (Iz *Kircher, Œdipus Ægyptiacus*) 722
Nevidljiva Magična planina (Iz *Philalethes, Lumen de Lumine*) 732
Hermetičke i alhemijske slike Klaudija De Dominika Selentana Valisa Novija (Iz manuskripta napisanog i ilumuniranog u Napulju, Leta Gospodnjeg 1606) 739-767
Alhemijsko venčanje Kristijana Rozenkrojca – naslovna strana izdanja iz 1616. godine (Iz *Rosencreutz, Chemical Marriage*) 771
Ključ za veliku filozofsku tajnu
(Iz *Ashmole, Theatrum Chemicum Britannicum*) 775
Univerzum stvoren dualnim principom svetlosti i tame
(Iz *Fludd, Philosophia Mosaica*) 780
Vinjeta koja prikazuje svetlo i osenčeno slovo A
(Iz *Shakespeare, King Richard The Second, Quarto* iz 1597.) 789
Naslovna strana Bartonove *Anatomije melanholije*
(Iz *Burton, Anatomy of Melancholy*) 792
Bekonovski potpis (Iz *Alciati Emblemata*) 794
Frensis Bekon, baron Verulem, Vikont od Sent Olbena
(Iz *Bacon, Advancement of Learning*) 797
Kriptična vinjeta (Iz *Ralegh, History of the World*) 799
Drušautov portret Šekspira
(Iz *Shakespeare, Great Folio* iz 1623. godine) 801
Naslovna strana čuvenog prvog izdanja *Istorije sveta*, ser Voltera Rolija (Iz *Ralegh, History of the World*) 804
Čuvena kriptična naslovna strana
(Iz *Selenus, Cryptomenytices et Cryptographiæ*) 811
Dvoslovni alfabet (Iz *Bacon, De Augmentis Scientiarum*) 813

PRIMER DVOSLOVNOG PISANJA 814
KLJUČ DVOSLOVNE ŠIFRE (Iz *Bacon, De Augmentis Scientiarum*) 815
SAVREMENA TOČAK, ILI DISK ŠIFRA 816
ALHEMIJSKI KRIPTOGRAM (Iz *Brown, History of Chemistry*) 818
ALHEMIJSKI KRIPTOGRAM (Iz *Geheime Figuren der Rosenkreuzer*) 818
KRIPTIČNI PRIKAZ BOŽANSKE I PRIRODNE PRAVDE (Iz *Selenus, Cryptomenytices et Cryptographiæ*) 819
KABALISTIČKI I MAGIJSKI ALFABETI (Iz *Barrett, Magus*) 824
MISTERIJA MAKROKOSMOSA (Precrtano iz Ćezarijanovog izdanja Vitruvija) 833
MISTERIJA MIKROKOSMOSA (Precrtano iz Ćezarijanovog izdanja Vitruvija) 834
NIMB I AUREOLA U SIMBOLIZMU (Iz *Audsley, Handbook of Christian Symbolism*) 850
OKRUGLI STO KRALJA ARTURA (Iz *Jennings, The Rosicrucians, Their Rites and Mysteries*) 862
VELIKI DŽORDŽ I OGRLICA REDA PODVEZICE (Iz *Ashmole, Order of the Garter*) 863
ISTORIJAT SVETOG KRSTA (Iz *Berjeau, History of the Holy Cross*) 867
TAU KRST 871
CRUX ANSATA 872
FIGURA SA USKRŠNJEG OSTRVA KOJOJ JE NA LEĐIMA *CRUX ANSATA* 873
APOLONIJE IZ TIJANE (Iz *Historia Deorum Fatidicorum*) 876
RASPEĆE U PROSTORU (Iz *Higgins, Anacalypsis*) 880
RASPEĆE KECALKOATLA IZ *KODEKSA BORDŽIJA* (Iz *Kingsborough, Antiquities of Mexico*) 882
JAKOB BEME, TEVTONSKI TEOZOF (Iz Viljem Louovog prevoda *Dela Jakoba Bemea*) 885
PRESTO BOGA I JAGNJETA (Iz *Jacob Behmen, Works*) 891
EPIZODE IZ MISTERIJA APOKALIPSE (Iz *Klauber, Historiae Biblicae Veteris et Novi Testamenti*) 895
ČETIRI JAHAČA APOKALIPSE (Iz *Solis, Biblische Figuren*) 897
JOVANOVA VIZIJA NOVOG JERUSALIMA (Iz *Klauber, Historiae Biblicae Veteris et Novi Testamenti*) 903

MUHAMEDOVO NOĆNO PUTOVANJE NA NEBO (Iz *D'Ohsson, Tableau Général de l'Empire Othoman*) 910
KABA, SVETO MESTO ISLAMA (Detalj panorame Meke iz *D'Ohsson, Tableau Général de l'Empire Othman*) 912
NAVAHO PEŠČANA SLIKA (Prema originalnom crtežu Hostina Klaha) 928
MIDEVIVINSKI ZAPIS NA BREZOVOJ KORI (Ljubaznošću Elis Palmer Henderson) 932
KOMAD INDIJANSKE GRNČARIJE (Ljubaznošću Elis Palmer Henderson) 934
KEBESOVA *TABLICA* (Iz *Vœnius, Theatro Moral de la Vida Humana*) 949
„BOŽANSKI" KALJIOSTRO (Na osnovu Udonove biste Kaljiostra) 953
PRINC RAKOCI OD TRANSILVANIJE GROF OD SEN ŽERMENA 958
JOVAN I VIZIJA APOKALIPSE (Prema gravuri Žana Duvea) 972
ULAZ U KUĆU MISTERIJA (Iz *Khunrath, Amphitheatrum Sapientiæ Aeternae*) 976

SADRŽAJ

PREDGOVOR SRPSKOM IZDANJU:
MARIO LAMPIĆ: **TAJNA UČENJA SVIH EPOHA – DELO KOJE TREBA ČUVATI** 7

PREDGOVOR 13

UVOD 17

DREVNE MISTERIJE I TAJNA DRUŠTVA – PRVI DEO 53
Drevni sistemi obrazovanja ❋ Cels o hrišćanima ❋ Znanja neophodna za pravilan život ❋ Druidske Misterije Britanije i Galije ❋ Rituali posvećeni Mitri ❋ Poređenje mitraističkih i hrišćanskih Misterija

DRUIDSKE MISTERIJE BRITANIJE I GALIJE 57

OBREDI POSVEĆENI MITRI 66

DREVNE MISTERIJE I TAJNA DRUŠTVA – DRUGI DEO 73
Gnostičke Misterije ❋ Simon Mag i Vasilid ❋ Abraksas, gnostički koncept božanstva ❋ Misterije Serapisa ❋ Simbolizam lavirinta ❋ Odinističke, ili gotičke, Misterije

MISTERIJE ASAR-HAPIJA 79

ODINISTIČKE MISTERIJE 87

DREVNE MISTERIJE I TAJNA DRUŠTVA – TREĆI DEO 91
Eleusinske Misterije ❋ Mali obredi ❋ Veliki obredi ❋ Orfičke Misterije ❋ Bahovske Misterije ❋ Dionizijske Misterije

ORFIČKE MISTERIJE 101

BAHOVSKI I DIONIZIJSKI OBREDI 104

ATLANTIDA I BOGOVI DAVNINA 108
Platonova Atlantida u svetlu savremene nauke ❋ Mit o Umirućem Bogu ❋ Obred posvećen Tamuzu i Ištar ❋ Misterije Atisa i Adonisa ❋ Obredi posvećeni Sabaziju ❋ Kabirske Misterije sa Samotrake

MIT O UMIRUĆEM BOGU 117

ŽIVOT I UČENJA TOTA HERMESA TRISMEGISTOSA 126
Pretpostavke o Hermesovom identitetu ❋ Izvitopereni hermetički fragmenti ❋ Totova knjiga ❋ Poimander, Hermesova Vizija ❋ Tajna Univerzalnog Uma ❋ Sedam Upravitelja Sveta

PRETPOSTAVKE O HERMESOVOM IDENTITETU 127

IZVITOPERENI HERMETIČKI FRAGMENTI 130

TOTOVA KNJIGA 133

POIMANDER, HERMESOVA VIZIJA 135

INICIJACIJE PIRAMIDA 145
Otvaranje Velike piramide od strane kalifa Al Mamuna ❋ Prolazi i odaje Velike piramide ❋ Sfingina zagonetka ❋ Misterije Piramide ❋ Tajna kovčega Piramide ❋ Prebivalište Skrivenog Boga

POBLEMI S PIRAMIDOM 149

SFINGA 153

MISTERIJE PIRAMIDE 158

IZIDA, DEVICA SVETA 163
Rođendani bogova ❋ Ubistvo Ozirisa ❋ Hermetička Izida ❋ Simboli karakteristični za Izidu ❋ Trubaduri ❋ Mumifikacija mrtvih

MUMIFIKACIJA MRTVIH U EGIPTU 177

Sunce, univerzalno božanstvo 181

Solarno Trojstvo ❁ Hrišćanstvo i Sunce ❁ Rođendan Sunca ❁ Tri Sunca ❁ Nebeski stanovnici Sunca ❁ Sunce u alhemijskoj simbologiji ❁ Ponoćno Sunce ❁ Solarne boje

Solarno Trojstvo 184

Hrišćanstvo i Sunce 187

Rođendan Sunca 188

Tri sunca 190

Nebeski stanovnici Sunca 195

Sunce u alhemijskoj simbologiji 197

Ponoćno Sunce 198

Solarne boje 199

Zodijak i njegovi znaci 202

Primitivni astronomski instrumenti ❁ Ekvinocији i solsticiji ❁ Astrološke epohe sveta ❁ Kružni zodijak iz Tentire ❁ Tumačenje znakova zodijaka ❁ Horoskop sveta

Bembinska Izidina ploča 222

Platonova inicijacija u Velikoj piramidi ❁ Istorija Bembinske Ploče ❁ Platonistička teorija o idejama ❁ Međudejstvo tri filozofska zodijaka ❁ Haldejska filozofija trijada ❁ Orfičko jaje

Simbolizam Bembinske Ploče 232

Čuda antike 244

Uvek-goreće lampe ❁ Delfsko proročište ❁ Dodonsko proročište ❁ Trofonijevo proročište ❁ Inicirani arhitekti ❁ Sedam svetskih čuda

Grčka proročišta 249

Sedam svetskih čuda 259

Život i filozofija Pitagore 262

Pitagora i krotonska škola ❁ Osnove pitagorejstva ❁ Simetrična tela ❁ Pitagorini simbolički aforizmi ❁ Pitagorejska astronomija ❁ Keplerova teorija svemira

Osnove pitagorejstva 267

Simboličke Pitagorine izreke 275

Pitagorejska astronomija 277

Pitagorejska matematika 280

Teorija brojeva ❁ Numerička vrednost slova ❁ Metod obezbeđivanja numeričke Moći reči ❁ Uvod u pitagorejsku teoriju brojeva ❁ Eratostenovo sito ❁ Značenja deset brojeva

Metod obezbeđivanja numeričke Moći reči 283

Uvod u pitagorejsku teoriju brojeva 286

Tabela deset brojeva 293

Simbolizam ljudskog tela 301

Filozofski čovečuljak ❁ Tri univerzalna centra ❁ Hramovi inicijacije ❁ Simbolizam ruke ❁ Veliki i mali čovek ❁ Antropos, ili Nadduša

Legenda o Hiramu 317

Izgradnja Solomonovog Hrama ❁ Ubistvo Hirama Abifa ❁ Mučeništvo Žaka de Molea ❁ Duh vatre i pinealna žlezda ❁ Lutanja astronomskog Hirama ❁ Kleopatrina igla i masonske oznake

Pitagorejska teorija muzike i boje 337

Pitagora i dijatonska lestvica ❁ Terapijska muzika ❁ Muzika sfera ❁ Upotreba boja u simbolizmu ❁ Boje spektra i muzičke lestvice ❁ Zodijačke i planetarne boje

Filozofija muzike 338

Muzika sfera 345

Filozofija boje 350

Ribe, insekti, životinje, gmizavci i ptice – Prvi deo 357

Jona i kit ❋ Riba, simbol Hrista ❋ Egipatski skarabej ❋ Jupiterova muva ❋ Zmija mudrosti ❋ Sveti krokodil

Insekti 363

Gmizavci 371

Ribe, insekti, životinje, gmizavci i ptice – Drugi deo 377

Golubica, jonički amblem ❋ Samoobnavljajući Feniks ❋ Grb Sjedinjenih Američkih Država ❋ Bast, boginja mačka Ptolomejida ❋ Apis, sveti bik ❋ Monoceros, ili jednorog

Feniks 382

Životinje 388

Cveće, biljke, plodovi i drveće 397

Cvet, falički simbol ❋ Lotosov cvet ❋ Skandinavsko Drvo Sveta, Igdrasil ❋ Bagremova mladica ❋ Sok od grožđa ❋ Magične moći mandragore

Cultus arborum 403

Kamenje, metali i dragulji 416

Preistorijski spomenici ❋ Ploče Zakona ❋ Sveti Garl ❋ Epohe sveta ❋ Talismanski dragulji ❋ Kamenje i dragulji Zodijaka i planeta

Ploče zakona 416

Sveti Gral 427

Magija metala i dragulja 430

Ceremonijalna magija i čarobnjaštvo 435

Egipatska crna magija ❋ Doktor Johanes Faustus ❋ Mefistofel iz Grimoara ❋ Prizivanje duhova ❋ Paktovi sa demonima ❋ Simbolika pentagrama

Teorija i praksa crne magije 437

Izvod iz knjige o dr Faustu 440

***Modus Operandi* invokacije duhova** 444

Pentagram 449

Elementi i njihovi stanovnici 452

Paracelzusova teorija o submundānima ❋ Redovi elementarnih bića ❋ Gnomovi, undine, salamanderi i silfi ❋ Demonologija ❋ Inkub i sukuba ❋ Vampirizam

Gnomi 457

Undine 462

Salamanderi 464

Silfi 466

Opšta zapažanja 469

Hermetička farmakologija, hemija i terapeutika 472

Paracelzusovi metodi lečenja ❋ Palingeneza ❋ Hermetičke teorije o uzroku bolesti ❋ Lekovita svojstva trava ❋ Upotreba droga u Misterijama ❋ Sekta Asasina

Paracelzijanski sistem medicinske folozofije 473

Hermetička teorija o uzrocima bolesti 480

Hermetičko travarstvo i farmakologija 484

Kabala, tajna doktrina izraela 492

Pisani i nepisani zakoni ❋ Poreklo kabalističkih spisa ❋ Rabin Simeon ben Johaj ❋ Velike kabalističke knjige ❋ Podela kablističkog sistema ❋ Sefer Jecira

Sefer Jecira, Knjiga stvaranja 498

Osnovi kabalističke kosmogonije 510

AIN SOF i Kosmičko Jaje ❋ Kabalistički sistem sveta ❋ Kabalističko tumačenje Jezekiljeve vizije ❋ Velika slika Nabukodonosorovog sna ❋ Veliki Čovek svemira ❋ Pedeset vrata života

Kabalistički sistem svetova 512

Sefirotsko drvo 526

Trideset i dve staze mudrosti ❁ Veliko i Malo Lice ❁ Kirherovo Sefirotsko drvo ❁ Misterija Daata ❁ Tri stuba koja drže Sefirotsko drvo ❁ Četiri slova Svetog Imena

Kabalistički ključevi stvaranja čoveka 540

Gematrija, Notarikon i Temura ❁ Elohim ❁ Četiri Adama ❁ Adam u arapskoj tradiciji ❁ Adam kao arhetip čovečanstva ❁ Rana hrišćanska crkva o braku

Analiza tarot karata 560

Poreklo karata za igru ❁ Rota Mundi rozenkrojcera ❁ Problem simbolizma Tarota ❁ Karta bez broja ❁ Simbolizam dvadeset jednog velikog aduta ❁ Znaci karata

Tabernakl u divljini 584

Mojsije, egipatski inicijat ❁ Izgradnja Tabernakla ❁ Opremanje Tabernakla ❁ Zavetni Kovčeg ❁ Odeća časti i dike ❁ Urim i Tumim

Izgradnja Tabernakla 588

Nameštaj Tabernakla 592

Odežda časti i dike 596

Urim i Tumim 601

Bratstvo Ružinog Krsta 604

Život Oca C.R.C. ❁ Johan Valentin Andrea ❁ Alhemijska učenja rozenkrojcera ❁ Značaj Ružinog Krsta ❁ Adepti Ružinog Krsta

Prvi postulat 605

Drugi postulat 611

Treći postulat 619

Četvrti postulat 622

Rozenkrojcerske doktrine i načela 626

Confessio Fraternitatis ❁ Anatomija Melanholije ❁ Džon Hejdon o rozenkrojcerstvu ❁ Tri planine mudrih ❁ Filozofsko jaje ❁ Ciljevi Rozenkrojcerskog Reda

Confessio Fraternitatis R. C. ad Eruditos Europæ 629

Petnaest rozenkrojcerskih i kabalističkih dijagrama 643

Šamajim, Okean Duha ❁ Sedam Dana Stvaranja ❁ Simbolički grob Kristijana Rozenkrojca ❁ Regioni elemenata ❁ Novi Jerusalim ❁ Velika tajna Prirode

Ilustracije u boji 663

Deo ilustracija koje je za prvo izdanje knjige **Tajna učenja svih epoha**, iz 1928. godine, uradio August Knap

Alhemija i njeni predstavnici 679

Umnožavanje metala ❁ Medalja cara Leopolda I ❁ Paracelzus od Hoenajma ❁ Ramon Ljulj ❁ Nikola Flamel ❁ Grof Bernard iz Treviza

Paracelzus od Hoenajma 684

Ramon Ljulj 689

Nikola Flamel 693

Grof Bernard iz Treviza 697

Teorija i praksa alhemije – Prvi deo 699

Poreklo alhemijske filozofije ❁ Aleksandar Veliki i drveće koje govori ❁ Priroda i umeće ❁ Alhemijski simbolizam ❁ Pesma nad pesmama ❁ Zlato Filozofa

Alhemijski simbolizam 709

Teorija i praksa alhemije – Drugi deo 720

Alhemijska molitva ❁ Hermesova Smaragdna Tabla ❁ Pismo Braće R. C. ❁ Magična Mesečeva Planina ❁ Alhemijska formula ❁ Rosa mudraca

Poreklo alhemijskih formula 721
Hermesova Smaragdna Tabla 723
Pismo Braće R. C. (Ružinog Krsta) 727

Hermetičke i alhemijske slike Klaudija De Dominika Selentana Valisa Novija iz manuskripta napisanog i ilumuniranog u Napulju, Leta Gospodnjeg 1606. 739

Alhemijsko venčanje 768

Poziv Kristijanu Rozenkrojcu na Alhemijsko Venčanje ❁ Virgo Lucifera ❁ Filozofska Inkvizicija ❁ Kula Olimpa ❁ Homunkuli ❁ Vitezovi Zlatnog Kamena

Prvi dan 769
Drugi dan 770
Treći dan 773
Četvrti dan 776
Peti dan 778
Šesti dan 779
Sedmi dan 783

Bekon, Šekspir i rozenkrojceri 786

Rozenkrojcerska maska ❁ Život Viljema Šekspira ❁ Ser Frensis Bekon ❁ Potpisi u akrostihu ❁ Značajan broj trideset tri ❁ Filozofska smrt

Kriptogram kao činilac simboličke filozofije 808

Tajni alfabeti ❁ Dvoslovna šifra ❁ Slikovne šifre ❁ Akroamatične šifre ❁ Numeričke i muzičke šifre ❁ Kodirane šifre

Simbolizam slobodnog zidarstva 827

Stubovi koje su podigli Setovi sinovi ❁ Enoh i Kraljevski Lukovi ❁ Dinizijske Arhitekte ❁ Rimsko Društvo ❁ Solomon, personifikacija Univerzalne Mudrosti ❁ Neprocenjivo nasleđe slobodnog zidarstva

Dionizijski arhitekti 831
Solomon, personifikacija univerzalne mudrosti 839
Neprocenjivo nasleđe slobodnog zidarstva 845

Mistično hrišćanstvo 847

Sv. Irinej o Hristovom životu ❁ Prvobitno Isusovo ime ❁ Kršten čovek ❁ Eseni ❁ Arturijanski ciklus ❁ Merlin Čarobnjak

Arturijanski ciklus i legenda o Svetom Gralu 858

Krst i raspeće u paganskom i hrišćanskom misticizmu 865

Legenda Aurea ❁ Izgubljene aleksandrijske biblioteke ❁ Krst u paganskom simbolizmu ❁ Raspeće, kosmička alegorija ❁ Raspeće Kecalkoatla ❁ Ekseri Stradanja

Izgubljene aleksandrijske biblioteke 868
Krst u paganskom simbolizmu 869
Tau krst 870
Crux ansata 871
Rimski i grčki katolički krstovi 873
Raspeće – kosmička alegorija 875
Razapeti spasitelji 877
Raspeće Kecalkoatla 880
Ekseri Stradanja 883

Misterija apokalipse 887

Sveti grad Efes ❁ Autorstvo Apokalipse ❁ Alfa i Omega ❁ Jagnje Božje ❁ Četiri jahača ❁ Broj zveri

Islamska vera 905

Muhamedov život ❁ Objava Kurana ❁ Oproštajno hodočašće ❁ Prorokov grob ❁ Kaba u Meki ❁ Tajna doktrina islama

Simbolizam američkih Indijanaca 925

Ceremonija lule mira ❁ Istorijski Hijavata ❁ Midevivin – vračanje američkih Indijanaca ❁ Popol Vuh ❁ Misterije Šibalbe

Popol Vuh 934

Misterije Šibalbe 937

Ključevi za Misterije Šibalbe 942

Misterije i njihovi emisari 946

Homerov zlatni lanac ❁ Hipatija, aleksandrijska neoplatonistkinja ❁ „Božanski" Kaljiostro ❁ Grof od Sen Žermena ❁ Oblikovanje američke zastave ❁ Deklaracija nezavisnosti

Hipatija 948

Grof di Kaljiostro 952

Grof od Sen Žermena 957

Epizode iz američke istorije 964

Zaključak 968

Bibliografija 983

Indeks 1007

Beleška o autoru 1133

Spisak ilustracija 1135

Do sada objavljeno u
Biblioteci
Agarta

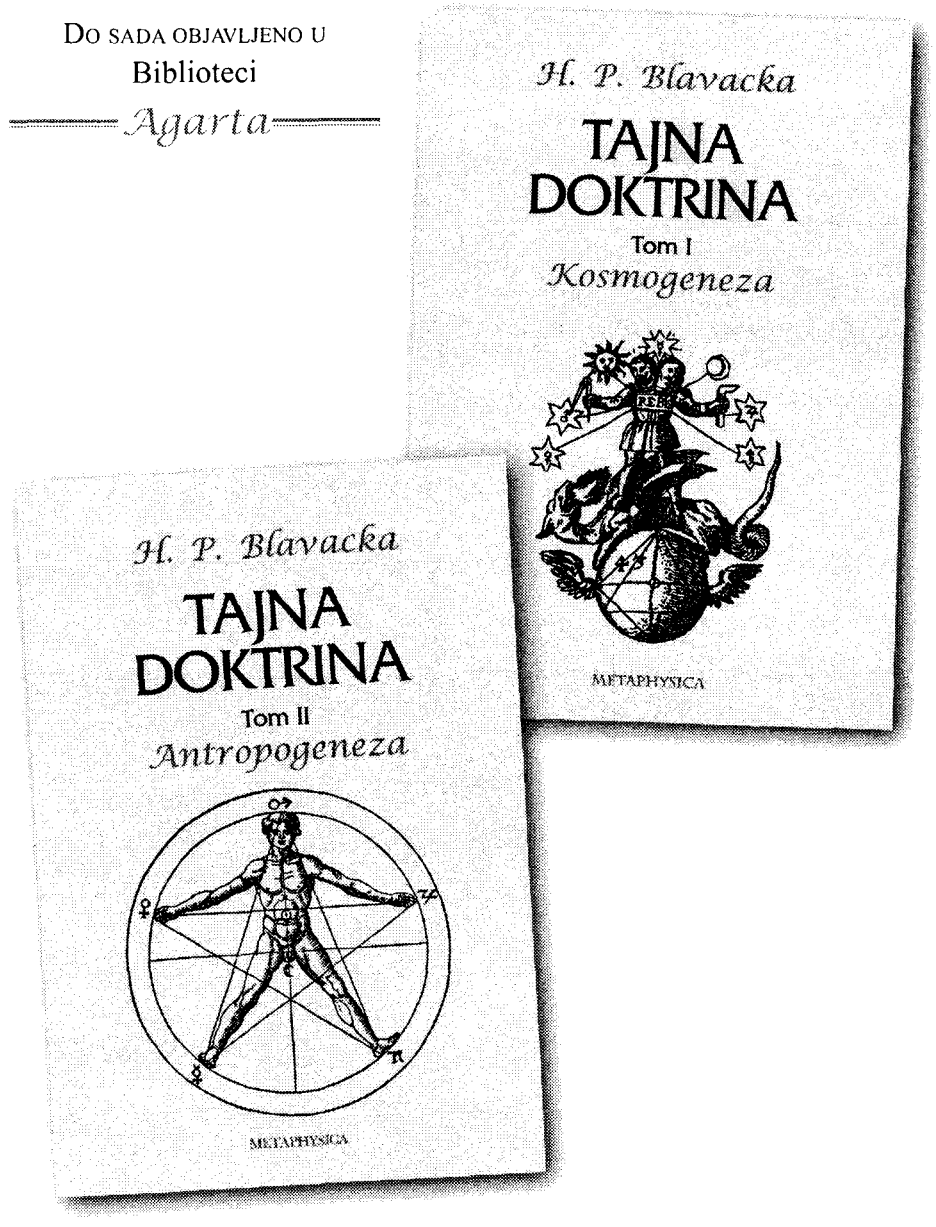

METAPHYSICA
Izdavačko knjižarsko preduzeće

Solunska br. 10, 11000 Beograd, Srbija
E-mail: **metaphysicster@gmail.com**
Tel: **011/292 0062; 064/307 3668**

P. D. Uspenski

NOVI MODEL UNIVERZUMA

Principi psihološkog metoda primenjeni na probleme nauke, religije i umetnosti

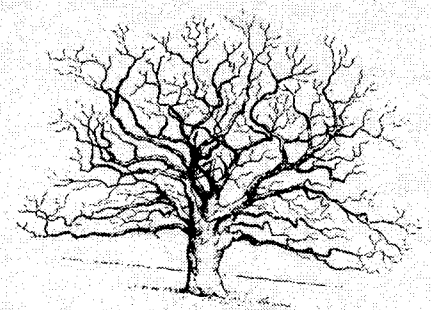

P. D. Uspenski

TERTIUM ORGANUM

Treći kanon mišljenja
Ključ za enigme sveta

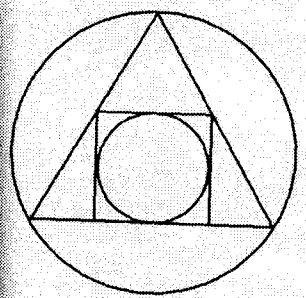

METAPHYSICA

P. D. Uspenski

U POTRAZI ZA ČUDESNIM

Fragmenti nepoznatog učenja

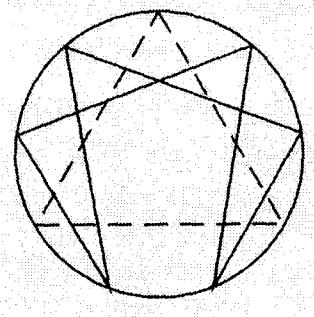

METAPHYSICA

DO SADA OBJAVLJENO U
Biblioteci
Agarta

P. D. Uspenski

ČETVRTI PUT

Škola duhovnog preobražaja

Oldus Haksli

VEČNA FILOZOFIJA

Philosophia perennis

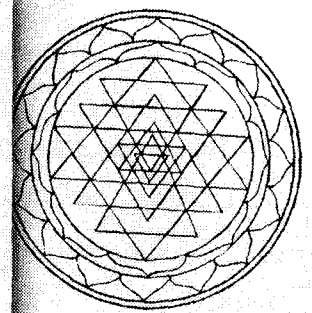

METAPHYSICA

D. S. Mereškovski

TAJNA ZAPADA

Atlantida/Evropa

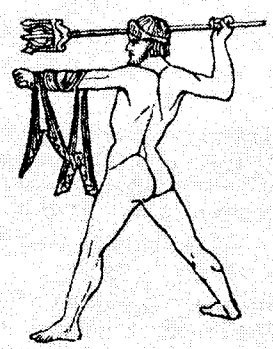

METAPHYSICA

METAPHYSICA
Izdavačko knjižarsko preduzeće

Solunska br. 10, 11000 Beograd, Srbija
E-mail: **metaphysicster@gmail.com**
Tel: **011/292 0062; 064/307 3668**

MENLI P. HOL

TAJNA UČENJA SVIH EPOHA

Enciklopedijski pregled masonske, hermetičke, kabalističke i rozenkrojcerske simboličke filozofije u obliku interpretacije tajnih učenja sadržanih u ritualima, alegorijama i misterijama svih epoha

Izdavač: Metaphysica, Beograd
Za izdavača: Aleksandar Dramićanin
Suizdavač: Mondo Group, Beograd
Za suizdavača: Vuk Dramićanin
Slog, prelom, izrada indeksa i likovno rešenje korica: Mario Lampić
marlama@open.telekom.rs
Finansijski savetnik: mr ecc. Predrag Rogan
Plasman: 011/292-0062
metaphysicster@gmail.com
Štampa: Finegraf, Beograd
Tiraž: 1.000 primeraka
ISBN 978-86-7884-135-4 Prvo izdanje, Beograd, 2011

CIP – Katalogizacija u publikaciji
Narodna biblioteka Srbije, Beograd

133.5
141.33
141.319.5

HOL, Menli Palmer, 1901–1990
Tajna učenja kroz sve epohe : enciklopedijski pregled masonske, hermetičke, kabalističke i rozenkrojcerske simboličke filozofije u obliku interpretacije tajnih učenja sadržanih u ritualima, alegorijama i misterijama svih epoha / Menli P. Hol ; prevod, napomene i komentari Mario Lampić. – 1. izd. – Beograd : Metaphysica: Mondo Group, 2011 (Beograd : Finegraf). – 1154 str. : ilustr. ; 21 cm. – (Biblioteka Agarta)

Prevod dela: The Secret Teachings of All Ages / Manly Palmer Hall. – Autorova slika. – Tiraž 1.000. – Tajna učenja svih epoha – delo koje treba čuvati: str. 7-12. – Beleška o autoru: str. 1133-1132. – Napomene i bibliografske reference uz tekst. – Bibliografija: str. 983-1006. – Registar.

ISBN 978-86-7884-135-4

a) Okultizam b) Misticizam c) Kabala
COBISS.SR-ID 182137868

Agarta

ISBN 978-86-7884-135-4